

שבוע פרשת אמור - בארץ הקודש

(22 - 28 April 18)

ד' - י"ג אייר תשנ"ח

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

דבר מלכות

מאמרי דא"ח, שיחות ואגרות קודש

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

סניף אה"ק כפר חב"ד

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושתיים לבריאה

ה' תהא שנת נפלאות בכל

צדי"ק שנה להולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א

הוספה: כמפורט במפתח כללי עמוד ד'

סדר הנחת תפילין

אף על פי שיכולים להניח תפילין במשך כל היום כולו (מנחם החמה, או עלות השחר, עד צאת הכוכבים או שקיעת החמה), הרי הזמן המובחר להנחת תפילין הוא בזמן תפילת שחרית, כמנהג ישראל שמניחים תפילין ומתפללים בהם. (משיחת י"א שבט תשכ"ח)

טוב להרגיל עצמו לומר ... נוסח זה מודה וכו' ועל ידי זה יזכור את ה' הניצב עליו:

**מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ, מֶלֶךְ חַי וְקַיִם שֶׁהַחַיּוּת בִּי נִשְׁמָתִי
בְּחַמְלָה. רַבָּה אֲמוּנָתְךָ.**

מצוה לומר את כל ברכות השחר

ברכת התורה

צריך לזוהר בה מאד ואסור לדבר ולהוציא דברי תורה מפיו עד שיברך.

**בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וַצִּוְנוּ עַל דְּבָרֵי תוֹרָה:**

**וְהַעֲרַב נָא יי אֱלֹהֵינוּ אֶת־דְּבָרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ, וּבְכִי
כָל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיָ אֲנַחְנוּ וְצִאֲצֵאֵינוּ,
וְצִאֲצֵאֵי כָל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּלִנּוּ וְיִדְעֵי שְׁמֶךָ וְלִזְמִדֵּי
תוֹרָתְךָ לְשִׁמְחָה. בְּרוּךְ אַתָּה יי, הַמְלַמֵּד תוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:
בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל
הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת תוֹרָתוֹ. בְּרוּךְ אַתָּה יי, נוֹתֵן
הַתּוֹרָה:**

**וַיְדַבֵּר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְאָמֵר: דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו
לֵאמֹר כֹּה תִּבְרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם:
יִבְרַךְ יְהוָה וְיִשְׁמְרֵךְ: יָאֵר יְהוָה | פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחַדְךָ: יִשְׂאֵל
יְהוָה | פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶׁם לְךָ שְׁלֹום:
וְשָׁמוּ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָנִי אֲבָרְכֶם:**

ברכות הנחת תפילין

הברכה הראשונה, (באמירתה מכוונים הן על התפילין של יד והן על התפילין של ראש) נאמרת לפני הידוק הרצועה על שרירי הקיבורת של היד השמאלית (איטר, הכותב ביד שמאל את התפילין על יד ימין) באופן שהתפילין נוטות לעבר הגוף.

**בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וַצִּוְנוּ לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין:**

הברכה השנייה נאמרת (רק אם דיבר בין הנחת תפילין שלייד לשל־ראש) לפני הידוק הרצועה על הראש

**בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וַצִּוְנוּ עַל מִצְוַת תְּפִלִּין:**

קריאת שמע

**שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, יי אֱלֹהֵינוּ, יי אֶחָד:
בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלֻכּוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:**

**וְאַהֲבַת אֵת יי אֱלֹהֶיךָ, כָּכָל לְבָבְךָ וּכְכָל נַפְשְׁךָ וּכְכָל
מַאֲדֶךָ. וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ
הַיּוֹם, עַל לְבָבְךָ. וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וּדְבַרְתָּ בָּם, בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ
וּבְלִכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ. וְקִשְׁרָתָם לְאוֹת עַל יָדְךָ,
וְהָיוּ לְטֹטְפֹת בֵּין עֵינֶיךָ. וּכְתַבְתָּם עַל מְזוֹזֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ.
וְהָיָה אִם שָׁמַע תִּשְׁמְעוּ אֶל מְצֻוֹתַי, אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה
אֲתֶכֶם הַיּוֹם, לְאַהֲבָה אֵת יי אֱלֹהֵיכֶם וּלְעֲבֹדוֹ, כָּכָל
לְבַבְכֶם וּכְכָל נַפְשְׁכֶם. וְנָתַתִּי מִטֶּר אֶרְצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרֵה
וּמִלְקוֹשׁ, וְאֶסְפַּתְי דִּגְנְךָ וְתִירְשְׁךָ וַיְצַהֲרֶךָ. וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשֹׁדְךָ
לְבִהְמֶתְךָ, וְאֶכְלָתָ וּשְׂבַעְתָּ. הַשְּׁמֵרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם,
וּסְרַתְם וּעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם. וְהָיָה
אִם יי בָּכֶם וַעֲצַר אֶת הַשְּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מִטֶּר וְהִאֲדָמָה לֹא
תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ, וְאִבַּדְתֶּם מִהֲרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יי
נָתַן לָכֶם. וְשָׁמַתֶּם אֶת דְּבָרֵי אֱלֹהֵי עַל לְבַבְכֶם וְעַל נַפְשְׁכֶם,
וְקִשְׁרַתְם אֹתָם לְאוֹת עַל יְדֵכֶם וְהָיוּ לְטֹטְפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם.
וּלְמַדְתֶּם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם, בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ
וּבְלִכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ. וּכְתַבְתֶּם עַל מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ
וּבְשַׁעְרֶיךָ. לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם וַיְמִי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר
נִשְׁבַּע יי לְאַבְרָהָם לֵאמֹר לָהֶם, בְּיָמֵי הַשְּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ.
וַיֹּאמֶר יי אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל בְּנָפֵי בְגָדֵיהֶם לְדֹרֹתָם,
וְנָתַנוּ עַל צִיצִית הַכֹּהֵן, פְּתִיל תְּכֵלֶת. וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית,
וְרָאִיתֶם אֹתוֹ, וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יי, וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם, וְלֹא
תִתּוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אֲתֶם זִנִּים
אֲחֵרֵיהֶם. לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתַי, וְהָיִיתֶם
קֹדְשִׁים לְאֱלֹהֵיכֶם. אֲנִי יי אֱלֹהֵיכֶם, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֲתֶכֶם,
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהוֹיֹת לָכֶם לְאֱלֹהִים, אֲנִי יי אֱלֹהֵיכֶם (אֲנִי יי
אֱלֹהֵיכֶם) אָמֵן.**

נכון לומר קודם התפילה:

**הָרִינִי מְקַבֵּל עָלֵי מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁל וְאַהֲבַת לְרַעְדָּה כְּמוֹד
מצוה להתפלל בתפילין את כל תפילת שחרית כולל שיעור תהלים כפי שמתחלק
לימי החדוש.**

**יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יי אֱלֹהֵינוּ וְאַלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שִׁיבִנָּה בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתְךָ.
אֵךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ וַיִּשְׁבּוּ יִשְׂרָאֵל אֶת פְּנֵיךָ.**

כדאי שלכל ילד, בן או בת - גם קטני קטנים - וגם המבוגרים יהיה סידור (תפילה) פרטי משלו - לומר תפילה להשם, חומש - חמשה חומשי תורה (או ספר אחר של תורה) משלו ללמוד בו כל יום תורה, וכן להבדיל קופת־צדקה משלו - שלתוכה נותן צדקה (לבד משבת ויום טוב), מכספו הפרטי (שנותן לו מהוויו או שקיבל כפרס ... שבהן יכול היה לקנות חיי נפש, ולהשתמש בו לצרכיו האישיים, ושיכתבו על זה "להשם הארץ ומלואה" (או בראשי־תבות "לה") בצירוף שם - ודברים אלו יהיו ברשותו ואחריותו ויניחם בחדרו, במקום בולט - את הקופה יש לקבוע בחדר על ידי מסמר וכדומה, ועל ידי זה החדר כולו ייהפך ל"חדר ובית של צדקה".

קיו.

מומור משני פסוקים רמו על ימות המשיח וישראל בתפארתם ולכן הללויה כולם כי אז כולם יקראו בשם ה':

א הָלְלוּ אֶת־יְהוָה כָּל־גּוֹיִם שִׁבְחוּהוּ כָּל־הָאֲמִיּוֹת: ב כִּי גָבַר עָלֵינוּ | חֲסִדּוֹ וְאַמֶּת־יְהוָה לְעוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

קיא.

בו יסופר גודל הבטחון שהיה לדוד והרבנה תחלות להשיי שקיים לנו מזה שהבטיח אותנו:

א הוֹדּוּ לַיהוָה בִּיטוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ: ב וְאִמְרוּנָא יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ: ג וְאִמְרוּנָא בֵּית־אֱהֲרֹן
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ: ד וְאִמְרוּנָא יִרְאֵי יְהוָה כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ: ה מִן־הַמִּצֵּר קָרָאתִי יְהוָה עֲנֵנִי בְמִרְחֹב יְהוָה:
ו יְהוָה לִי לֹא אִירָא מִה־עֲשֵׂה לִי אָדָם: ז יְהוָה לִי בַעֲזָרִי וְאֲנִי אֶרְאֶה בִּשְׁנָאִי: ח טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה
מִבְּטַח בְּאָדָם: ט טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה מִבְּטַח בְּגִידִיכִים: י כָּל־גּוֹיִם סִבְּבוּנִי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם: יא סִבְּבוּנִי
גַּם־סִבְּבוּנִי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם: יב סִבְּבוּנִי כְּדַבְרֵים דַּעֲכוּ כַּאֲשֶׁר קוֹצִים בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם: יג דַּחַח
דַּחִיתַנִּי לְנֶפֶל וַיהוָה עֲזָרְנִי: יד עָזִי וְזִמְרַת יְהוָה וַיהִי־לִי לִישׁוּעָה: טו קוֹל | רָנָה וַיִּשְׁוּעָה בְּאֶהְלִי צְדִיקִים
יְמִין יְהוָה עֲשֵׂה חֵיל: טז יְמִין יְהוָה רֹמְמָה יְמִין יְהוָה עֲשֵׂה חֵיל: יז לֹא־אֲמוֹת בִּי־אֲחִיָּה וְאִסְפָּר מַעֲשֵׂי
יְהוָה: יח יִפֹּר יִפְרֹנִי יְהוָה לְלִפְנוֹת לֹא נִתְּנִי: יט פִּתְחוּ־לִי שַׁעֲרֵי־צֶדֶק אֲבֹא־בָם אוֹדָה יְהוָה: כ זֶה־הַשַּׁעַר לַיהוָה
צְדִיקִים יָבֹאוּ בּוֹ: כא אוֹדֶךָ כִּי עֲנִיתַנִּי וַתְּהִי־לִי לִישׁוּעָה: כב אֲבֹן מַאֲסוֹ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה:
כג מֵאֵת יְהוָה הָיְתָה זֹאת הִיא נִפְלְאוֹת בְּעֵינֵינוּ: כד זֶה־הַיּוֹם עֲשֵׂה יְהוָה נִגִּילָה וְנִשְׂמַחַה בּוֹ: כה אֲנִי
יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָא אֲנִי יְהוָה תַּצְלִיחַה נָא: כו בְּרוּךְ הֵבֵא בְּשֵׁם יְהוָה בְּרִכְנוֹכֶם מִבֵּית יְהוָה: כז אֵל |
יְהוָה וַיֵּאָר לָנוּ אִסְרוּ־חַג בַּעֲבַתֵּימָּה עַד־קִרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ: כח אֵלֵי אֶתָּה וְאוֹדֶךָ אֱלֹהֵי אֲרוֹמְמֶךָ: כט הוֹדּוּ
לַיהוָה בִּיטוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ:

אגרות קודש

ב"ה, ה' אייר, תשי"ג

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על הודעתו מיום הולדת שלו.

הנה בטח יעלה לתורה בש"ק הבע"ל, וביום ההולדת עצמו יתן לצדקה קודם התפלה בבקר ולעת מנחה, וכן ככתוב בהיום יום - י"א ניסן - יתבודד לשעה וילמוד מאמר חסידות במקום שלבו חפץ, אבל אדעתי דנפשית. ומה טוב אשר בש"ק שלאחר זה יחזור את המאמר כולו או עכ"פ חלק ממנו, בחבורה. ויתן השי"ת שיהי לאריכות ימים ושנים טובות ובעלי בתורת הנגלה והחסידות ובקרוב ממש ימצא זיווגו הטוב לפניו בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה.

מפתח כללי

א) סדר הנחת תפילין	ב	ב) מסכת זבחים עם ביאורים	ב
ב) מזמורי תהלים קיז, קיח	ג	ב) מדף ט עד דף טו	קצו
ג) מאמר ד"ה ונקדשתי בתוך בני ישראל			
ה) שבת פרשת אמור, כי אייר ה'תשמ"ח	ה		
ד) שיחות שני חמישי ושני, ח' י"א וט"ו אייר ה'תשמ"ח		כג) שולחן ערוך הלכות שבת עם הערות וציורים	כג
– תעניות בה"ב –	יא	אדמו"ר הזקן	רכד
ה) משיחות שבת פרשת אחרי-קדושים י"ג אייר			
ה'תשמ"ח	כד	כד) שולחן ערוך הלכות סוכה	כד
ו) שיחת שבת פרשת אמור ה'תשמ"ח	כו	לפי לוח רב יומי אדמו"ר הזקן	רכד
ז) לקוטי-שיחות פרשת אמור כד יז	ל	כה) לקוטי תורה	כה
ח) ילקוט לוי יצחק על התורה לכ"ק הרה"ג הרה"ח המקובל		אדמו"ר הזקן	רכז
ר' לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל	לה	כו) שערי תשובה	כו
ט) ילקוט גאולה ומשיח – פרשת אמור	לו	אדמו"ר האמצעי	רלז
י) שיעורי חומש יומי לשבוע פרשת אמור	לח	כז) מאמרי הצ"צ – מאמרי הצ"צ תרי"ד-תרס"ו	כז
יא) שיעורי תהלים לשבוע פרשת אמור	סה	אדמו"ר ה"צמח צדק"	רלז
יב) שיעורים בספר התניא (מוגה)		כח) תורת שמואל תרל"ב	כח
לשבוע פרשת אמור	סו	אדמו"ר מוהר"ש	רלח
יג) לוח "היום יום" לשבוע פרשת אמור	עח	כט) שיעורים בהמשך המאמרים – תער"ב	כט
יד) הלכה יומית לעיון ברמב"ם	פ	אדמו"ר מוהרש"ב	רלט
שיעורי רמב"ם			
טו) – ג' פרקים ליום לשבוע פרשת אמור	פג	ל) ספר המאמרים – אידיש (מתורגם)	ל
טז) – פרק אחד ליום לשבוע פרשת אמור	קכח	אדמו"ר מוהרי"צ	רמב
יז) – ספר המצוות לשבוע פרשת אמור	קנג	לב) אגרות קודש	לב
יח) מסכת סוטה עם ביאורים		אדמו"ר מוהרי"צ	רמג
מדף כב עד דף כח	קנו	לג) ביאורים לפרקי אבות פרק ג	רמד
יט) נביאים וכתובים		לד) חומש לקריאה בציבור	רמה
ישעיה פרק סא, איוב פרק מב	קפד	לה) קריאה התורה למנחת שבת-קודש	רנג
כ) משניות – מסכת כתובות		לו) לוח זמנים לשבוע פרשת אמור	רנד
ביאור קהתי	קפו	לז) סדר מצות הדלקת נרות לערב שבת קודש	רנה
כא) עין יעקב מסכת תענית	קצד		

דברי התורה שאנו מקבלים באדיבות של כל המוציאים לאור, שייכים אליהם ואסור בהחלט לעשות בהם שימוש מסחרי

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

הכתוב בישיעיהו **קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ ה'** צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ
כְּבוֹדוֹ, וְנוֹסֵף לָזֶה אֲמִירַת 'קְדוֹשׁ' שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים יִשְׁנֶה עֲנִיָּן
רְבִיעִי שְׁבִנִי יִשְׂרָאֵל אֹמְרִים וּפּוֹעֲלִים, כְּמוֹ שְׁמַמְשִׁיכִים לֹמְרֵי⁵
 בְּבִרְכָּה זוֹ "וְהָאֹפָנִים וְחַיֹּת הַקֹּדֶשׁ מְלֹאכִים שׁוֹנִים בְּדִרְגוֹת שׁוֹנוֹת
 הַנִּקְרָאִים 'אֹפָנִים' ו'חַיֹּת הַקֹּדֶשׁ'
בְּרַעַשׁ גָּדוֹל מִתְנַשְּׂאִים לַעֲמַת
הַשָּׁרְפִים שֶׁהֵם הָאוֹמְרִים 'קְדוֹשׁ',
 קְדוֹשׁ, קְדוֹשׁ' (כְּאִמּוֹר בַּפְּסוּקִים
 הַקּוֹדְמִים בְּאוֹתוֹ עֲנִיָּן שֶׁל הַמְּרַכְּבָה
 הַעֲלִינָה שְׂרָאָה יִשְׁעִיהוּ, 'שְׂרָפִים
 עוֹמְדִים מִמַּעַל לָר' לַעֲמָתָם לְעוֹמַת
 הַשְּׂרָפִים, הָאֹפָנִים וְחַיֹּת הַקֹּדֶשׁ
מְשַׁבְּחִים וְאֹמְרִים, בְּרוּךְ
כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ"⁷, שְׁזָהוּ
עֲנִיָּן רְבִיעִי נֹסֵף עַל אֲמִירַת 'קְדוֹשׁ',
 קְדוֹשׁ, קְדוֹשׁ' שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים עַל יְדֵי
 הַשְּׂרָפִים.
וְעֲנִיָּן זֶה אֲמִירַת 'קְדוֹשׁ, קְדוֹשׁ',
 קְדוֹשׁ... מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ
 וְהַמַּעֲנֶה 'בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ' הוּא
בְּכָל־לֹוֹת עֲבוֹדַת הָאֱדָם,
וּבְכַפְּרֻתוֹ יוֹתֵר הוּא בְּקוֹ
ה' עֲבוֹדָה" שֶׁבְּעֲבוֹדַת הָאֱדָם,
 שְׂכַדְּבִי חֲכָמִינוּ ז"ל בַּפְּרָקִי אֲבוֹת
 מוֹרַכְכַּת מְשִׁלוּשָׁה דְּבָרִים תּוֹרָה, עֲבוֹדָה
 (תְּפִילָּה) וְגַמְלִילוֹת חֲסִדִּים (מִצְוּוֹת)
 וּכְמֵאמֹר חֲכָמִינוּ ז"ל בְּגִמְרָא, עַל
 הַכְּתוּב בְּקִרְיַת שֹׁמֶע 'וְלַעֲבָדוֹ בְּכָל
 לְבַבְכֶּם, אֵיזוֹהִי עֲבוֹדָה שֶׁבְּלִב
 זֶה תְּפִלָּה⁸, וְלִכְנֹן מֵאַחֵר שְׁאִמְרִיהָ
 זֶה הִיא הַתּוֹכֵן שֶׁל עֲנִיָּן הַתְּפִילָּה
 אֹמְרִים בְּתַפְּלַת כָּל יוֹם שְׁלֹשׁ
 פְּעָמִים "קְדוֹשׁ", וְאַחֲרֵיכֶּן
 "בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ",
 כְּפִי שֶׁמִּשְׁמִיךְ וּמְבַאֵר.
וְהָעֲנִיָּן הוּא, דְּהִנֵּה לְמַעְלָה
 בְּדִרְגָּה גְבוּהָה יוֹתֵר מִבְּחִינַת
 'קְדוֹשׁ' יֵשׁ בְּחִינַת 'קֹדֶשׁ'⁴,
 קוֹדֶשׁ מְלָה בְּגִמְרִיָּה⁹, מִילָה
 בְּפִנֵּי עֲצֻמָּה שֶׁהוּא קְדוּשָׁה נְעִלִית
 יוֹתֵר, מְבַדֵּל וּמַפְרֵשׁ לְגִמְרֵי מִבְּחִינַת הַמְּשַׁבְּחָה וְנַעֲלָה מְכִיד לְדֹת
 וְלַהֲתַגְלּוֹת. כְּלוֹמֵר "קְדוֹשׁ" פִּירוּשׁוֹ דְּבַר שֶׁנִּמְשַׁכָּה עָלָיו קְדוּשָׁה, אֵךְ אֵין הוּא
 עֲצִמּוּת הַקְדוּשָׁה. וְאֵילוֹ "קוֹדֶשׁ" מִשְׁמַעוֹ שֶׁהוּא עֲצֻמָּה הַקְדוּשָׁה.

נֹאמֵר בְּפִרְשַׁת הַשְּׁבוּעַ, פִּרְשַׁת אִמּוֹר, כִּי הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ־הוּא אֹמֵר:
וְנִקְדַּשְׁתִּי אֲנִי אֶתְקַדֵּשׁ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גו'¹, וְיִדְוַע הַדְּרוֹשׁ
עַל פְּסוּק זֶה בְּלִקְוֹטֵי תוֹרָה' סֵפֶר מֵאֲמָרִים שֶׁל אֲדַמּוּר־הַזֶּקֶן עַל
 פִּרְשִׁיּוֹת הַתּוֹרָה בְּחוֹמְשִׁים וִיקְרָא, בְּמִדְּבַר, דְּבָרִים (וְשִׁיר הַשִּׁירִים) הַמַּהוּוּה
 הַמִּשְׁךְ לְסִפֵּר 'תּוֹרָה אֹר' בּוֹ בְּאוֹ
 הַמֵּאֲמָרִים לְפִרְשִׁיּוֹת הַתּוֹרָה בְּחוֹמְשִׁים
 בְּרֹאשִׁית וְשִׁמּוֹת (וּמַגִּילַת אֶסְתֵּר) רִישׁ
 רֹאשׁ, הַתַּחֲלֵת פְּרָשְׁתָּנוּ² פִּרְשַׁת
 הַשְּׁבוּעַ, פִּרְשַׁת אִמּוֹר (הַחֲסִידִי' שֶׁעַ
 פְּרָשָׁה הַפִּרְשָׁה הַחֲסִידִית, כְּפִי
 שֶׁמִּקְבֹּל לְקִרְאָה לְמֵאֲמָרִים ב'תּוֹרָה אֹר'
 וּב'לִקְוֹטֵי תּוֹרָה' עַל פִּרְשִׁיּוֹת הַתּוֹרָה),
 שְׁמִדִּיק שֶׁם אֲדַמּוּר־הַזֶּקֶן כָּמָּה
 דִּיּוּקִים הַמְּבֹסָסִים עַל דִּיּוּקֵי לִשׁוֹן
 וְתוֹכֵן בְּפִסּוּקֵי זֶה, שְׂאֵלָה אַחַת הִיא
 מַהוּ לִשׁוֹן "תּוֹךְ", מַה מִּשְׁמַעוֹ
 הָאִמְרִיהָ שֶׁהַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ־הוּא יִתְקַדֵּשׁ
 ב'תּוֹךְ' בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא נֹאמֵר 'וְנִקְדַּשְׁתִּי
 בְּבִנֵּי יִשְׂרָאֵל' וְגַם לִשׁוֹן הַכְּתוּב כֹּאן
 וְנִקְדַּשְׁתִּי מְעוֹרֶרֶת שְׂאֵלָה מַה
 הַמִּשְׁמַעוֹת שֶׁכְּתוּב בְּתוֹרָה בְּנִזִּיר
 שֶׁיִּכְבֹּל עַל עֲצֻמָּה לֹא לְהִסְתַּפֵּר וְלֹא
 לְשִׁתּוֹת יָיִן וְלֹא לְהִסְטָא גַם־כֵּן
 לִשׁוֹן "קְדוֹשׁ", כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב³
 קֹדֶשׁ יִהְיֶה גָּדֹל פְּרַע גו', וְיֵשׁ
 לְהַבִּין אֵת עֲנִיָּן הַקְדוּשָׁה הָאִמּוֹר בְּנִזִּיר
 וְאֵת עֲנִיָּן הַקְדוּשָׁה הָאִמּוֹר כֹּאן בַּפְּסוּק
 וְנִקְדַּשְׁתִּי וְעוֹד דִּיּוּקִים מִדִּיּוּק
 אֲדַמּוּר־הַזֶּקֶן הַזֶּקֶן בְּמֵאֲמָרֵי זֶה בְּלִקְוֹטֵי
 תּוֹרָה.
וְנִקְדַּת הַבְּאוּר בְּזֶה, דְּמָזָה
שֶׁכְּתוּב "וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל" וְהַכְּתוּב מִדִּיּוּק וְאִמּוֹר שֶׁ'
 יִתְקַדֵּשׁ ב'תּוֹךְ' בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מוֹכֵן
 שֶׁהַמְּשַׁבְּחָה הַשְּׂרָאָה וְגִילּוֹ
 שֶׁל הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ־הוּא
בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִיא עַל־יְדֵי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם הַגּוֹרְמִים
 וּפּוֹעֲלִים אֵת הַמְּשַׁבְּחָה וְהַתְּגִלּוֹת
 הַקְדוּשָׁה בְּתוֹכָם שֶׁלֹּא כְּתוּבָה
 מִמַּעֲשֵׂיהֶם וּפְעוּלָתָם נִמְשַׁכָּת "בְּתוֹכָם", וְזֶהוּ הַפְּעוּלָה שֶׁגּוֹרֶמֶת אֵת
 הַמְּשַׁבְּחָה הַקְדוּשָׁה "בְּתוֹכָם", בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי אֲמִירַת קְדוּשָׁה
 שִׁישְׁרָאֵל אֹמְרִים⁵ בְּבִרְכּוֹת קִרְיַת שֹׁמֶע בְּתַפְּלַת שְׁחִירַת אֵת לִשׁוֹן

(1) פִּרְשְׁתָּנוּ (אִמּוֹר) כֹּב, לִב. (2) לֹא, א וְאֵילֶךְ. (3) נִשָּׂא ו, ה. (4) רָאָה לְקוֹת שֶׁם לִב, ג. (5) בְּבִרְכַּת יוֹצֵר. (6) יִשְׁעִי ו, ג. (7) יִחְזַקְאֵל ג, יב. (8) תַּעֲנִית ב, א. (9) זַח"ג צד, א.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

דוקא על ד' רגליים, וכן במרכבה העליונה שהשלמות שלה היא הרגל
 הרביעית, בחינת דוד.
 והנה קשם שהוא בעבודת האדם בפרטיות, להמשיך אלוקות
 בעולם שהכוונה היא להמשיך גם את שלוש הבחינות של "קדוש" וגם את
 בחינת "קדוש" שלמעלה מהן, כמבאר
 לעיל שזהו גם תוכן ענין התפילה,
 על-דרך-זה הוא בכללות
 המשיכה הירידה וההתגלות של
 האלקות למטה, שההמשכה
 מלמעלה למטה היא באפן כזה
 שנמשך מבחינת קדש
 העליון עצמיות הקדושה למטה.
 וכתורת הרב המגיד¹⁴
 ממעוררש הידועה על מאמר
 חכמינו ז"ל בפרקי אבות "ידע
 מה למעלה ממך"¹⁵, לפי
 פשוטו הכוונה שעל האדם לזכור
 ולדעת את הקדוש-ברוך-הוא הנמצא
 מעליו ולפי הפירוש הפנימי הכוונה
 שכל ענינים שלמעלה נעשים
 ונפעלים על-ידי עבודת האדם
 ועל האדם לדעת שמה שנפעל
 ומתרחש 'למעלה' תלוי בו ונעשה על
 ידו. וכתב¹⁶ דוּוּ גם המשמעות
 הפנימית של הכתוב בקהלת גם את
 העולם נתן הקדוש-ברוך-הוא
 בלבם של בני האדם, שכל סדר
 ההשתלשלות של העולמות
 העליונים שהתהוותם והמשכת
 האור האלוהי בהם היא בדרך של
 השתלשלות העולמות והדרגות
 השונות זו מזו, תלוי בלבם של
 אדם שעל ידי עבודתו הרוחנית,
 נמשכת האלקות בכל העולמות
 העליונים.

ותכן עבודת האדם הוא להמשיך בחינת קדש העליון
 שלמעלה מכל הענינים, ומצד עצמו הוא למעלה מלהיות נמשך
 ומתגלה למטה, שמשך יורד ויתגלה בבחינת שלש קדשות הנ"ל,
 ועד כדי כך שמשך לא רק בשלוש הבחינות של "קדוש" אלא יורד
 ויומשך ויתגלה גם למטה יותר
 בבחינה הרביעית, "ברוך
 כבוד ה' ממקומו" שהיא ענין
 נמוך יותר אפילו מ"קדוש".
 וכמו שהוא בענין המועדים
 החגים (שפירשנו¹⁰ הנזכרים
 בפרשת השבוע, פרשת אמור),
 שישנו ענין השבת קדושה נעלית
 ביותר שהיא בחינת "קדש"
 מלה בגרמיה⁹, כלומר, ענין
 שהוא עצמו קדוש והשבת נקראת
 שבת-קדש, ועבודת האדם
 היא להמשיך קדש זה
 הקדושה הנעלית של השבת, למטה,
 לדרגות נמוכות יותר שלכן הצווי
 על השבת נאמר לפני הציווי על
 כל הרגלים, חג הפסח, חג
 השבועות וחג הסוכות והרגלים
 נקראים רק "מקראי
 קדש"¹¹, ימים שבהם 'קוראים'
 לקדושה עצמה, קדושת השבת
 שלמעלה מקדושת המועדים,
 וממשיכים אותה למטה שענינם של
 המועדים הוא להמשיך בחינת
 קדש זה למטה¹² בשלש
 בחינות, הרמוזות בשלוש פעמים
 "קדוש" שבפסוק הנזכר עד
 בפרטיות יותר בבחינה
 הרביעית הנרמזת ב"ברוך כבוד ה'
 ממקומו", כאמור לעיל, וכמבאר
 בכמה מקומות בקבלה וחסידות
 במעלת הרגל הרביעית של המרכבה - לגבי מספר
 שלש¹³.

וכפי שמבאר הרבי גם בהתוועדות זו, של שבת פרשת אמור תשמ"ח, שאומנם
 העולם עומד "על שלושה דברים", אבל השלמות היא דוקא במספר ארבע,
 כפי שמרמז באות ד' של המילה "אחד", וכמו בארבעת העולמות אצילות-
 בריאה-יצירה-עשייה שהשלמות היא כאשר ישנה גם בחינת העשייה (המקבל
 משלושת העולמות שלמעלה ממנו) וכמו משל בכסא או שולחן גשמי
 שבדוחק יכול לעמוד גם על שלוש רגלים אבל שלימות ותוקף העמידה היא

(10) כג, ב ואילך. (11) שם, ב. שם, לו. (12) ראה ס' הליקוטים - דא"ח להצ"צ ערך יום-טוב. וש"נ (13) ראה גם בשיחות
 לפני המאמר סט"ו. (14) לקו"א שלו סקצ"ח. או"ת שלו קיב, ב. (15) אבות פ"ב מ"א. (16) קהלת ג, יא.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

ונבארים ולא שיכת לודת ולבוא לידי גילוי למטה, ולכן ההמשכה שלה הרי
 היא על-ידי צמצום גדול ביותר בבחינת שְׁעָרוֹת כמו השערות
 שיש בהם רק חיות מועטת ומצומצמת. והרי קדשת הנזיר היא
 קדשה כזו שלמעלה מכל הענינים, כמו בחינת "קדוש" שמשמעו
 קדוש ומובדל בעצם, כי 'נזיר'
 הוא מלשון "נזר אלקיו על
 ראשו"²⁰, הינו שהוא בחינת
 נזר כמו כתר ועטרה ומקיף הנמצא
 מלמעלה ולא יורד ונמשך בפנימיות
 שלמעלה מהשתלשלות והרי
 ב'סדר השתלשלות' האור נמשך
 מדרגה לדרגה באופן פנימי, ואף-
 על-פי-כן למרות גודל מעלתו של
 "נזר אלקיו" נמשך "על ראשו",
 לתוך 'סדר השתלשלות' שהתחלתו
 ב'ראש' שזהו על-ידי בחינת
 שְׁעָרוֹת.
 ובזה יש לבאר גם-כן מה
 שכתב הרמב"ם בהלכות
 נזירות²¹ [בשעור הרמב"ם
 ליום זה] ששמשון הגיבור לא
 היה נזיר גמור, לפי כל גררי
 ההלכה, וכיצד היה דינו: היה
 אסור לשנות בינו ואסור
 בתגלחת, כמו כל נזיר ומתיר
 להטמא למתים אף שכל נזיר
 אסור להיטמא. ומשמעות הענין
 הוא, דאפשר ייתכן שתהיה
 מציאות של נזירות בלי אסור
 טמאה למתים אף שעל פי הלכה
 אסור זה הוא חלק מההגדרה של נזיר
 ולכאורה תמוה איך זה יתכן.
 ועל-פי ה'נ"ל מובן, כי עקר
 ענין הנזירות הוא אסור
 תגלחת הקשור עם שְׁעָרוֹת,
 כי השערות הם ענין הצמצום של
 האור הנעלה ששייך לנזירות, נזר
 אלוקי, וגם ענין אסור שתיית
 יין שיש לזה, שהרי צריכה להיות
 להיות זהירות מיוחדת מזה
 שלא יהיה אצלו אצל הנזיר
 הענין שהיה אצל נדב
 ואביהוא שנכנסו למקדש שתיי יין, ולכן הזהירות של הנזיר מיין

וצמצום והעלם והסתר כדי שימָשְׁכוּ האורות שלמעלה וירדו ויתגלו
 למטה. והפסק זה של האור האין-סוף העצמי, כדי שהארה ממנו
 תומשך למטה, נמשל לשְׁעָרוֹת¹⁷ שהם חלק מהאדם ויש בהם צמיחה
 מקטנות לגדלות אבל החיות שבהם היא מצומצמת ביותר. כי שְׁעָרוֹת
 האדם הרי הן ממותרי הקצה
 והשירים של המוחין, הינו
 שהמוחין הם באפן נעלה כל-
 כפ שֵׁאִין הפלי של השערות
 יכול להכילם כי השערות הם כלי
 שקטן מהכיל את אור המוחין, אבל
 מכל-מקום כדי שיצמחו מזה
 משיירי המוחין שְׁעָרוֹת הרי זה
 על-ידי הפסק של הגלגלת
 הנמצאת בין המוח לשערות והמעבר
 של האור והחיות מהמוח אל השערות
 דרך הגולגלת הוא הפסק וצמצום של
 האור והחיות ומה שבא לשערות לאחר
 ההפסק והצמצום הוא הארה מועטת,
 מוגבלת ומצומצמת שאותה השערות
 כן יכולות להכיל.
 וכן הוא למעלה באורקות,
 שהמשכת האור האלוקי הנעלה
 "קדוש" העצמי מלמעלה למטה
 היא על-ידי צמצום ומיעוט
 האור, שעל-ידו על ידי הצמצום
 הראשון באור האין-סוף נעשה
 אחר-כך לאחר שאחרי הצמצום
 והסילוק של האור האבלי-גבול חזר
 והאיר אור מצומצם, כמבואר בקבלה
 וחסידות, נעשה אור הקו אור ומועט
 כמו קו דק שהוא קו קצר מוגבל
 ומצמצם¹⁸ שיש בו רק הארה
 מועטת מהאין-סוף.
 ובזה על פי המבואר לעיל אודות
 המשכת בחינת "קדוש" והמשכת
 בחינת "קדוש" יובן מה שכתוב
 בנזיר "קדש יהיה, גדל פרע
 ולא יספר את שער ראשו"¹⁹,
 שענין הקדשה שיש לענין
 השְׁעָרוֹת. כי המשכת
 הקדשה העליונה שלמעלה,
 בחינת "קדוש" העצמי שהיא
 למעלה מכל הענינים, מצד עצמה היא למעלה מהתגלות בעולמות

(17) לקו"ת שם לא, ד. (18) ע"ח שער עגולים ויושר ענף ב'. (19) בהבא לקמן - ראה לקו"ת שם ואילך. (20) נשא ו, ז. (21) פ"ג הי"ג.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 **היא באפן מיוחד, כמו שפכת הרמב"ם**²² **אמרו חכמים**²³
 2 שהנזיר צריך לגדור את עצמו שלא יבוא לשתיית יין עד כדי כך שאפילו
 3 **סביב לפנים לא יקרב**, אלא ילך בדרך אחרת, רחוקה מהכרם שיש בו
 4 ענבים **מה-שאין-בן עננן הנזירות מטמאה אין זה שיש**
 5 **לעצם עננן הנזירות, אלא זהו**
 6 **דבר נוסף ודרגה נוספת** ולכן
 7 יכולה להיות נזירות ללא איסור
 8 טומאה. ועוד זאת, **שגם אסור**
 9 **שתיית יין הוא שיש לאיזה**
 10 **שעור כמות מסוימת של יין,**
 11 **מה-שאין-בן בעננן אסור**
 12 **תגלחת** השערות של הנזיר **הרי**
 13 **אסור לגלח אפילו שערה**
 14 **אחת. וטעם הדבר** שבנזיר יש
 15 דגש מיוחד על איסור תספורת
 16 השערות יותר מאשר הוזהרות בשתיית
 17 יין ובאיסור טומאה, **מוכן על-פי**
 18 **הנ"ל, כי כל עננן הנזירות**
 19 **שיש לגדול השערות, שזה**
 20 **המושג 'שערות' מרמז על**
 21 **המשכה נעלית ביותר** שמצד
 22 עצמה היא למעלה מגילוי ומכל מקום
 23 אפשר לגרום שכן תגלה ותהיה
 24 המשכה הנמשכת מלמעלה למטה
 25 **על-ידי צמצום כו'.**
 26 **אמנם מפנין שעבודת האדם**
 27 **צריכה להיות בבחינה**
 28 **חפשית של האדם עצמו, כמו**
 29 **שכתוב**²⁴ **בתורה שהקדוש-ברוך-**
 30 **הוא נותן בפני האדם שתי דרכים**
 31 **והציווי הוא ובחירת בחיים, לכן**
 32 **הרי כשם שישנו ענין שערות**
 33 **הנזיר שהוא המשכת קדשה**
 34 **נעלית ביותר, על-דרך-זה**
 35 **ישנו בצד של היפך הקדושה עננן**
 36 **"שער פאשה ערוה"**²⁵,
 37 **שלכן אסור שיהיה גלוי**
 38 **השערות של האשה, כי אפשר**
 39 **ייתכן שימשוך מזה יניקה תוספת**
 40 **חיות לחיצונים**²⁶ **הכחות שמחוץ**
 41 **לגבול הקדושה. ואדרבה, דווקא**
 42 **מפנין שהמשכה שאחרי**
 43 **הצמצום באה ב'שערות', כמבואר לעיל, היא ממקום עליון ביותר,**
הרי כשנמשך אור נעלה כל כך למטה, אפשר יתכן שתהיה מזה
יניקה תוספת חיות גדולה יותר, וכמבאר כל זה
ב'ספר המצות' ל'צמח צדק'²⁷ **הנקרא גם 'דרך מצותיך'.**
והנה עננן הנ"ל ההמשכה מלמעלה למטה של אלוקות שלמעלה
מהעולמות, הוא ההמשכה של
בחינת "קדוש", קודש העצמי
בבחינת "קדוש", כמו
שכתוב בניזיר **"קדש יהיה"**
גו'. אמנם תכלית הפונה היא
כנ"ל, שימשוך בחינה נעלית זו
לא רק בבחינה אחת של "קדוש" אלא
בכל שלש בחינות "קדוש"
כלשון הכתוב הנוכח לעיל "קדוש,
קדוש, קדוש ה' צבאות", ועד שהאור
העליון שלמעלה מעולמות יבוא
וימשך גם לבחינת "ברוך כבוד
הוי' ממקומו", בבחינת
מקום, ולא רק "מקום"
מלשון מעלה ומדרגה²⁸, ולפי
זה 'מקום' הוא מקום ברוחניות, אלא
ב'מקום' גשמי כפשוטו, וגם
בזמן כפשוטו, לא רק בחינת
"סדר זמנים" על הכתוב 'יהי
ערב' נאמר במדרש, 'מלמד שהיה סדר
זמנים קודם לכן, ומוסבר על כך
בחסידות שלפני הבריאה אכן לא
הייתה מציאות זמן בהגדרות המוכרות
לנו בעולם הזה, אבל כן היה 'זמן'
במשמעות יותר דקה (וכפי שמבואר
בפרטיות בדרך מצותיך, מצות
האמנת אלוקות) או 'זמן' במובן של
שנויים ממצב אחד למצב אחר
וכיוצא בזה, אלא הכונה
שהאור שלמעלה מעולמות ימשך
בבחינת זמן ממש לפי ההגדרות
של זמן בעולם הזה.
והענין כפי שהוא בא לידי ביטוי
בעבודת האדם העובר את ה',
הנה הפרוש הפשוט בפסוק
"ונקדשתי בתוך בני ישראל"
שבו פותח המאמר הוא הציווי על
קדוש השם²⁹, **דהיינו עננן**
מסירת-נפש שיהיה מוכן למסור את חייו על האמונה בה. והרי מבאר

(22 שם פ"ה ה"י. (23 שבת יג, א. ויש"נ. (24 נצבים ל, יט. (25 ברכות כד, א. (26 לקו"ת שם לב, א. (27 מצות תגלחת מצורע (קד, ב ואילך). (28 ראה מו"נ ח"א פ"ח. (29 סנהדרין עד, ב. רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ה.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 **בַּתְּנִיָּא** ³⁰ שְׁעֶסֶק הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת בְּכָל־ל הוּא עֲנִין מְסִירַת-
 2 **נֶפֶשׁ מִמֶּשׁ** וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: "עֶסֶק הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת וְהַתְּפִילָּה הוּא גַם כֵּן עֲנִין
 3 מְסִירַת נֶפֶשׁ מִמֶּשׁ כִּמוֹ בְּצִאתָהּ מִן הַגּוֹף בְּמֵלֶכֶת לֵה שְׁבַעִים שָׁנָה שְׁאִינָה
 4 מִהֲרֵתָה בְּצִרְכֵי הַגּוֹף אֲלֵא מִחֻשְׁבָּתָה מִיִּחוּדָתָה וּמִלּוּבֻשָׁתָה בְּאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה
 5 וְהַתְּפִילָּה ...". וְנִמְצָא שְׁפָלָלוֹת
 6 עֲנִין הַמִּשְׁכָּת הַקֹּדֶשׁ בַּתּוֹךְ
 7 בְּנִי יִשְׂרָאֵל, הוּא עַל-יְדֵי
 8 פְּלָלוֹת עֶסֶק הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת
 9 וְלֹא רַק בְּמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ עַל קִידוּשׁ ה'
 10 כִּפְשׁוֹט.
 11 וְזֶה גַם מֵה שְׁאוּמְרִים
 12 בְּמִשְׁנֵה ³¹ שְׁנוּהִיגִים לֹמֵר לְאַחֲרֵי
 13 לְמוֹד 'פְּרָקִי אָבוֹת': רָצָה הַקֹּב"ה לְזַכּוֹת אֶת
 14 הַקֹּב"ה לְזַכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל,
 15 לְפִיכָּה הִרְבָּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת
 16 וּמִצְוֹת. וַיֵּשׁ לְפָרֵשׁ אֶת דְּבָרֵי הַמִּשְׁנָה
 17 שְׁעַל-יְדֵי רַבּוֹי הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת
 18 נַעֲשֶׂה "לְזַכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל",
 19 הַזִּכּוּף הַעֲדִין וְהַבְּרִיר הַפִּרְדָּה
 20 הַטּוֹב מֵהֲרַע וְהַעֲלָאוֹת לְקִדּוּשָׁה בְּאַפֵּן
 21 נַעֲלָה בְּיֹתֵר וְהָרִי זֶה בְּרֹמָה
 22 לְאִמּוֹר לְעִיל שְׁעַל-יְדֵי תּוֹרָה וּמִצְוֹת
 23 מִמִּשְׁכִּים לְמַטָּה אֶת הַקִּדּוּשָׁה הַעֲלִינָה
 24 וּמִקְיָמִים אֶת הַחַיִּיּוֹת וְנִקְדַּשְׁתִּי.
 25 וְעֲנִין זֶה שֶׁל הַמִּשְׁכָּת הַקֹּדֶשׁ
 26 בְּעוֹלָם שִׁיף לְכָל יִשְׂרָאֵל,
 27 כְּמִבְּאֵר בַּתְּנִיָּא ³² שֶׁגַם קָל
 28 שְׁבַקְלִים וּמִי שְׁמָלָא מִצְוֹת
 29 כְּרִמּוֹן ³³ כְּדָבְרִי חֲכָמִינוּ ז"ל בְּגִמְרָא
 30 "אִמֵּר רִישׁ לְקִישׁ, אֵין אֹרֵר [אֶשׁ] שֶׁל
 31 גִּיחֵם שׁוֹלֵט בְּפוּשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל קַל-
 32 וְחֹמֶר מִזְבֵּחַ הַזֹּהֵב, מִזְבֵּחַ הַזֹּהָב
 33 שְׁאֵין עֲלָיו אֲלֵא כְּעוֹבֵי דִּינָר זָהָב, כִּמָּה
 34 שְׁנִים אֵין אֹרֵר שׁוֹלֵט בּוֹ, פּוּשְׁעֵי
 35 יִשְׂרָאֵל שְׁמַלְאֵין מִצְוֹת כְּרִמּוֹן, דְּכָתִיב
 36 כִּפְלַח הַרְמוֹן רִקְתָּךְ, אֵל תִּקְרִי רִקְתָּךְ
 37 אֲלֵא רִקְנִין שִׁבְךְ, עַל אַחַת כִּמָּה וְכִמָּה"
 38 הָרִי הוּא מוֹסֵר נֶפֶשׁוֹ עַל
 39 קִדּוּשׁ הַשָּׁם. וַיֵּשׁ לֹמֵר שְׁעַל-
 40 יְדִידָהּ שְׁ"מָלָא מִצְוֹת כְּרִמּוֹן" הָרִי כְּדָבְרִי חֲכָמִינוּ ז"ל עַל כֵּךְ שְׂרָבִי
 41 מֵאִיר לְמוֹד תּוֹרָה מֵאִלִּישׁ בֶּן אֲבוּיָה "תּוֹכּוֹ (שֶׁל הַרְמוֹן) אָכַל -
 42 קִלְפָתוֹ זֶרֶק" ³⁴, הֵינּוּ זִרְיָקָה הַקִּלְפָּה, הַמְכַסֶּה עַל הַפִּרְי, פִּירוּשׁוֹ

שְׁמִכְטֵל אֶת הַלְבוּשִׁים הַמְכַסִּים עַל תּוֹכּוֹ וּפְנִימִיּוֹתוֹ, שְׁזָהוּ
 הַסֵּרֶת הַלְבוּשִׁים הַמְכַסִּים הִיא בְּמִסִּירַת-נֶפֶשׁ שְׁלֹו, הָרִי זֶה מְבִיא
 לְהַמְשִׁכָּת הַקֹּדֶשׁ מִלְמַעְלָה גַם-כֵּן בְּאַפֵּן פְּזָה שְׁהוּא
 בְּבַחֲנִינָת "קִלְפָתוֹ זֶרֶק", בְּלִי שׁוֹם לְבוּשִׁים, לֵלֵא כֹל כִּסּוּי
 וְהַעֲלָה, כִּמוֹ שְׁכָתוּב עַל גִּילּוֹי הָאֱלֻקוֹת
 שִׁיחִיה לְעֵתִיד לְבוֹא, בִּימֹת הַמִּשִּׁיחַ
 "וְלֹא יִכְנֹף וְלֹא יִסְתַּחֵר עוֹד
 מוֹרִיף וְהָיוּ עֵינָיו רֹאאוֹת אֶת
 מוֹרִיף" ³⁵, "כִּי כָלֶם יִדְעוּ
 אוֹתִי" ³⁶, יִידִיעַת ה' בְּקֶרֶב כֹּל
 הַנִּבְרָאִים תְּהִיָּה עַד כִּדִּי כֵךְ שְׁהִישׁ
 הָאֱמִתִּי הַקֹּדֶשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְהִישׁ
 הַנִּבְרָא הַמִּצְיָאוֹת הַגִּשְׁמִית הֵם
 'כּוֹלֵא חַד', הַכֹּל אַחַד, מִצְיָאוֹת
 אַחַת, כִּי כֹל הַמִּצְיָאוֹת חֲדוּרָה
 בְּאֱלֻקוֹת, כְּמִבְּאֵר בְּבִאּוּרֵי
 הַזֹּהָר ³⁷ לְאִדְמוּרֵי הָאֲמֻצִּי, וְזֶה
 לְשׁוֹנוֹ: "... כִּשְׁמִשְׁחִין אֱלֻקוֹת
 בְּתַפִּילָתוֹ כְּשֹׁאֲמֵר בְּרוּךְ אַתָּה ה' פִּירוּשׁ
 שִׁתְּגַלָּה בְּחִינַת הוּי' בְּזֶה הָעוֹלָם כִּידוּעַ
 בְּבַחֲנִינָת יֵשׁ וְדָבָר מֵה דוֹקָא כִּי הָרִי
 נַעֲשֶׂה מֵהִישׁ הַנִּפְרָד יֵשׁ הָאֲמִתִּי דְּהִינּוּ
 הַתְּגַלּוֹת הוּי' בְּהִנְיָצוֹן הָאֱלֻקִּי מִכּוֹחַ
 הַפּוֹעֵל ... וְכִמוֹ כֵּן הָיִי כִלּוֹת גִּילּוֹי
 אֱלֻקוֹת בְּכִלּוֹת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּזֶה
 הָעוֹלָם לְעֵתִיד-לְבוֹא, דְּכָתִיב וְרָאוּ כֹל
 בְּשֶׁר כִּי ... מִפְּנֵי שְׁבַחֲמֻשְׁבָּה ב' הַדְּעוֹת
 שׁוּין וְיִכּוֹל לְהִיּוֹת הִישׁ הָאֲמִתִּי אֵין כִּי
 וְהִישׁ הַנִּפְרָד יֵשׁ אֲמִתִּי כִי כִי קָמִי
 כַּחֲשִׁיכָה כְּאוֹרָה...".
 וְעַל-יְדֵי הָעֶסֶק עֲבוּדָת ה' בְּכָל
 עֲנִינִים אֵלּוּ, שֶׁל הַמִּשְׁכָּת אֱלֻקוֹת
 מִלְמַעְלָה לְמַטָּה בְּכָל הָאֲוִפִּינִים
 הַמְּבֹאֲרִים לְעִיל, כְּמִבְּאֵר בְּדְרוּשֵׁי
 מֵאֲמֵרֵי הַחֲסִידוֹת שֶׁל רַבּוֹתֵינוּ
 נְשִׂאֵינוּ, כְּמִבְּאֵר בְּלִקּוּטֵי
 תּוֹרָה, שֶׁם, בְּמֵאֲמֵר הַנּוֹכַח עַל
 הַפּוֹסֵק וְנִקְדַּשְׁתִּי, בְּדְרוּשׁ אֲרוּף
 עִם כְּמָה סְעִיפִים וְעִם
 בְּאֹרִים וְכוּ', וְאַחֲרֵיכֵן בְּדוּרוֹת הַבָּאִים אַחֲרֵי דוּרוֹ שֶׁל אֲדָמוּרֵי הַזֶּקֶן,
 יֵשׁ בְּעִינֵין זֶה עוֹד בְּאֹרִים מְרַבּוֹתֵינוּ נְשִׂאֵינוּ ³⁸ שְׁכָלֶם
 מִסְּדִים עַל דְּרוּשׁ זֶה, וְלִמְעָלָה יוֹתֵר, שְׁכָלֶם מִסְּדִים עַל

(30) פמ"א (נח, א.) (31) מכות ספ"ג. (32) פי"ח. (33) חגיגה בסופה. (34) שם טו, ב. (35) ישע"י ל, כ. וראה תניא פל"ו. (36) ירמי' לא, לג. (37) לאדהאמ"צ - בשלח מג, ג. (38) ראה מאמרי אדהאמ"צ פרשתנו (ויקרא ח"ב) ע' תרפא ואילך. אוה"ת פרשתנו (ויקרא ח"ג) ע' תתכט ואילך. סהמ"צ להצ"צ קנג, ב ואילך. ועוד.

ונקדשתי בתוך בני ישראל גו'

ביאור בדרך אפשר

עומדים לאחרי הבטחת נשיא
דורנו "לא לתר" מיד
לגאלה"³⁹, ושפכר נגמר
צחצוח פפתורי הלבושים⁴⁰
הבגדים המיוחדים שלובשים
לקבל פני משיח צדקנו, וכל
זה יהיה במהרה בימינו
ממש.

ביאור בדרך אפשר

הפסוק בתורה-שפכתב ונקדשתי בתוך בני
ישראל", זוכים בקרוב ממש לקיים ענין "ולא
יכנף עוד מוריק", ובפרט שפכר עומדים לאחרי
הבטחת נשיא דורנו "לא לתר לגאלה"³⁹, ושפכר
נגמר צחצוח פפתורי הלבושים⁴⁰ שלובשים
לקבל פני משיח צדקנו, וכל זה יהיה במהרה
בימינו ממש.

(39) "קול קורא" ב"הקריאה והקדושה" תש"א-תש"ב. (40) ראה שיחת שמח"ת תרפ"ט.

המשך ביאור למס' זבחים ליום שישי עמ' ב

את הדם מיד הפסול ויוליכו למזבח, אלא צריך להחזיר את הדם
לאחור, ומשם יוליכו הכשר ברגליו.
הגמרא דוחה את הראיה: אימא שיש לגרוס במשנה, ויחזור הכשר
ויקבלה – שכהן אחר העומד בסמוך למזבח יקח את הדם מיד
הפסול וימשיך להוליכו למזבח, ואין צריך לחזור ולהוליך את
הדם, מפני שהושטת היד לפסול, נחשבת כהולכה.
הגמרא מביאה את דברי רבי יוחנן בדין זה: אייתמר, אמר עולא אמר
רבי יוחנן הולכה שלא פגל לא שמה הולכה – ואין כשר לקיים בכך
את עבודת ההולכה, וכן אם חשב בשעת ההולכה מחשבת פיגול,
אין הקרבן נפסל.

משיבה הגמרא: המשנה באה ללמדנו שמצוה לעשות את
ההולכה על ידי כהנים רבים העוסקים בעבודה, כי פירוש עם הדרת
מלך" (משלי יד כח).
תא שמע ראייה נוספת ממנה ששנינו, שאם קבל כהן הכשר את הדם
מצואר הבהמה לתוך הכלי, ולאחר מכן נתן – הושיט את הכלי
לפסול, שעמד קרוב ממנו לצד המזבח, ויחזיר הפסול את הכלי עם
הדם לאחוריו, לכשר שנתנו לו, והכשר יוליכו למזבח. ולמדנו
מכך שאף שהדם היה בידי הפסול בין הקבלה להולכה אין זה
פוסל את הקרבן. ועוד למדנו שהולכה שלא ברגל אין נחשבת
כהולכה, ולכן לא יועיל אם כהן שנימצא לפניו מהפסול יקח

המשך ביאור למס' זבחים ליום שבת קודש עמ' א

הגמרא מביאה מחלוקת נוספת בהולכה: הולכי בזה לדם,
ולאחר מכן החזירו והרחיקו מהמזבח, וחזר והוליכו זר למזבח,
אמר רב שימי בר אשי לדברי האמורא המכשיר לעיל כשזר
הולך תחילה וחכה חזר והולך בשנית, כאן הקרבן פסול,
שכשם שלעיל הכהן שקרב את הדם למזבח באחרונה, הוא
שעשה 'עבודת הולכה', כך גם כאן ההולכה נעשתה על ידי זר,
ופסולה היא. ולדברי האמורא הפוסל לעיל, וסבר שאי אפשר
לתקן עבודה שנעשתה בפסול, כאן הוא מכשיר, שכשם שלעיל
ההולכה הנעשית תחילה היא הנחשבת 'עבודת ההולכה', ולפי
שנעשתה על ידי זר פסולה, כך גם כאן ההולכה הנעשית תחילה
על ידי כהן, היא הנחשבת 'עבודת ההולכה', וכשרה. רבא אמר
אף לדברי הפוסל לעיל כשההולכה הראשונה נעשתה בזר, כאן
כשתחילה הולך כהן, הקרבן פסול. מאי טעמא, דהא – שהרי
לאחר שהרחיק את הדם מהמזבח צריך

היא, ומכיוון שדעתו היתה לחשוב מחשבת פיגול בהולכה ולא
בוריקה, אין מחשבתו פוסלת את הקרבן, כי פליגי בהולכה רבתי –
ונחלקו בהולכה גדולה שמוליך ממקום השחיטה ועד המזבח והיה
יכולתו לבטל הולכה זו, לדברי חכמים מחשבה פוסלת בה, ולרבי
שמעון אין מחשבה פוסלת.
הגמרא מביאה מחלוקת האם אפשר לתקן הולכה בפסול: הולכי
זר לכלי עם הדם ברגליו, ויחזירו בזה – וכהן החזיר את הדם
למקום שממנו התחיל חזר להוליך, וחזר הכהן והוליכו. פליגי בה
בני רבי חי'א ורבי ינאי, חד אמר כשר – אחד מהם אמר שהקרבן
כשר, מפני שלבסוף נעשתה ההולכה בכהן, וחד אמר שהקרבן
פסול מפני שתחילת ההולכה נעשתה בפסול. מבארת הגמרא את
מחלוקתם: מר סבר – האמורא המכשיר סבר, שהולכה שנעשתה
בפסול אפשר לתקונה – אפשר לתקנה על ידי כהן שיחזור ויעשנה,
ומר סבר – האמורא הפוסל סבר, לא אפשר לתקונה – אי אפשר
לתקן את ההולכה ולעשותה מחדש בהכשר.

בס"ד. שיחות שני חמישי ושני, ח' י"א וט"ו אייר ה'תשמ"ח.

– תעניות בה"ב –

בלתי מוגה

א. איתא ב'שולחן ערוך'¹ "יש נוהגים להתענות שני וחמישי ושני אחר הפסח, וכן אחר חג הסוכות, וכן כותב רבינו הזקן ב'שולחן ערוך' שלוי "נהגו במדינות אלו להתענות שני וחמישי ושני אחר פסח, וכן אחר חג הסוכות, לפי שחוששין שמא מתוך משתה ושמחת המועד באו לידי עבירה, לכן מתענין לתשובה ולכפרה, כפי שמצינו באיוב² שלאחר שהקיפו ימי המשתה ושמחת בניו - העלה עולות מספר כולם, כי³ אמר אולי חטאו בני וגו'".

ו"נוהגין להמתין להתענות אחר הפסח עד שיצא כל חודש ניסן"⁴, ו"נוהגין לברך כל מי שיתענה בה"ב אחר קריאת התורה בשבת שלפני בה"ב"⁵, ו"נוהגין שלא לברך בה"ב בשבת שבתוך ניסן.. לפי שבאותו שבת מברכים החודש אחר קריאת התורה.. אלא ממתניין לברך בשבת הבא, ואחר אותו שבת מתחילין להתענות בה"ב"⁶.

ובהתאם לכך, מתחילים להתענות בה"ב (לאחרי הפסח) בקביעות שנה זו - ביום שני ח' אייר, ביום חמישי י"א אייר, וביום שני ט"ו אייר.⁷

והרי ידוע גודל עליו יום התענית - ענין של "תשובה וכפרה"⁸, כפי שמבאר רבינו הזקן ב'אגרת התשובה'⁹ ש"יום התענית הוא סגולה נפלאה להתגלות רצון העליון ברוך-הוא.. כמו שכתוב בישעיהו¹⁰ הלזה תקרא צום ויום רצון לה', מכלל שהצום הנרצה הוא יום רצון", וממילא, נעשה כן גם אצל האדם למטה, "אתם קרויין אדם"¹¹, על שם אדמה לעליון.¹²

וכנהוג ביום התענית לומר "דברי כבושין"¹³, כולל גם דברי ברכה ותפילה כו', וכן לקשר עם השיעורים היומיים בתורה, ולסיים - כרגיל בהתוועדויות כגון-דא - לתת לכל אחד ואחת (אנשים נשים וטף) שליחות-מצוה לתת לצדקה - כל שלושת הקיום: תורה, עבודה (תפילה) וגמילות-חסדים, שעליהם העולם עומד¹⁴ (כמדובר כמה פעמים בנוגע לימי התעניות).

ב. ובהקדים - בנוגע לכללות מנהג תענית בה"ב:

אף-על-פי שמנהג זה מובא ב'שולחן ערוך', הרי רואים במוחש שרוב בני-ישראל¹⁵ בימינו אלו אינם מתענים בה"ב, ומספר המתענים הולך ומתמעט באין-ערוך לגבי הדור שלפני-זה כו', וגם אין מכריזים ומברכים תענית בה"ב ביום השבת שלפני-זה¹⁶.

ומכיון שהנהגה שלא להתענות בה"ב היא גם (ואדרבה - בעיקר) בחוגי החסידים, שמדקדקים ומהדרים בקיום ה'שולחן ערוך' עד לאופן של מדת חסידות - כך, שבוודאי אין זו הנהגה הקשורה עם

(זח"ג ע, סע"ב) - וההסברה בזה, מכיון ש"עושה בדרך תשובה, שצער זה טובה היא לו", היינו, שצער הגוף "ברגע קטן" כדאי בשביל גודל העילוי ד"יום רצון לה".

(8) סוף פרק ב.

(9) נח, ה.

(10) יבמות סא, רע"א.

(11) ראה של"ה ג, רע"א. ועוד. עש"מ מאמר אכ"ח ח"ב סל"ג. ובכ"מ.

(12) ראה לקו"ש ח"כ ע' 352. וש"נ.

(13) אבות פ"א מ"ב.

(14) והתורה על הרוך תדבר (ראה מו"נ ח"ג פל"ד).

(15) להעיר, שטעם ההכרזה דתענית בה"ב בשבת שלפני, הוא, לפי שאין להם יום קבוע בחודש, ואין הכל יודעים מתי חלין, שלכן יש צורך להכריז ולהזכיר אודותם. ועפ"ז, גם העדר ההכרזה בשבת שלפני גורמת למיעוט המתענים - מפני השכחה.

(1) או"ח רסצ"ב.

(2) להעיר, שלדעה א' ה' איוב בימי משה (ב"ב יד, ב ואילך). ועפ"ז י"ל שהמנהג להתענות אחר יו"ט נקבע כבר בימי משה.

(3) איוב א, ה.

(4) שו"ע אדה"ז שם ס"ג.

(5) שם ס"ד.

(6) וביניהם - י"ד אייר, פסח שני, שממנו למדים ש"אף פעם לא אבוד אלא יכולים תמיד לתקן" ("היום יום" י"ד אייר). ומזה מובן גם בנוגע לג' התעניות דבה"ב גופא, שאם החסירו באחד מהם, יכולים לתקן ולהשלים כו', עד לאופן של שלימות.

(7) וזוהי ההסברה על עינוי התענית - דלכאורה, היתכן לגרום צער לגופו של יהודי, וכמ"ש רבינו הזקן בשו"ע (הל' נזקי גוף ונפש ס"ד) "אין לאדם רשות על גופו כלל... לצערו בשום צער, אפילו במניעת איזה מאכל או משתה" (מכיון שהגוף הוא "קנין הקב"ה" (רדב"ז הל' סנהדרין ספ"ח), "גופא דילהון קדישא"

- 1 חסרון חס־ושלום בהידור קיום ה'שולחן ערוך', ביראת ה' ואהבתו כו' - מסתבר לומר, שהעדר התענית
2 הוא מצד הנילווי.
- 3 ויש לומר ההסברה בזה - שבימינו אלו, הגיע הזמן שאין מקום לחשש וספק שענין המשתה ושמחה
4 כו', עד ל'רוב טובה', יגרום למצב ד"חטאו בני" (לא מיבעי חטא כפשוטו, אלא אפילו חטא מלשון
5 חסרון)¹⁶, כי לאחר כל מה שעברו בני־ישראל במשך כל הדורות, עד לדור האחרון, בוודאי שכבר נעשה
6 אצלם שלימות הבירור והזיכון כו', ובפרט לאחר הכרזת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שכבר היה
7 "לאלתר לתשובה" ובמילא צריך להיות "לאלתר לגאולה"¹⁷, ועד ש"עמדו הכן כולכם"¹⁸, מכיון שכבר
8 סיימו את כל העבודה, כולל גם צחצוח הכפתורים¹⁹.
- 9 ומכיון שכן, לא זו בלבד שאין צורך בתענית, אלא אדרבה, כדי שיוכל לעבוד את ה' כרבעי
10 (ש"אי־אפשר שיבין וישתכל בחכמות והוא רעב כו"²⁰), צריך לאכול ולשתות כו', כפי המתחייב מצד
11 בריאות הגוף²¹ ("היות הגוף בריא ושלם מדרכי עבודת השם הוא"²²).
- 12 ויש לקשר ענין זה עם תענית בה"ב שלאחרי הפסח בחודש אייר²³ - כידוע²⁴ הרמז ש"אייר"
13 ראשי־תיבות "אני ה' רופאך"²⁵, באופן ש"לא אשים עליך"²⁵ מלכתחילה, כלומר, שלימות בריאות הגוף²⁶.
14 ובהדגשה יתירה בקביעות שנה זו - שיום שני בתרא דבה"ב חל בט"ו אייר, שבו "קיימא סיהרא
15 באשלמותא"²⁷, שלימות בחודש אייר.
- 16 ולהעיר: מובן וגם פשוט שאלו הנוהגים להתענות בה"ב - ותבוא עליהם ברכה - צריכים להמשיך
17 במנהגם הטוב, ובפרט שיש בזה שאלה של התרת נדרים²⁸, ואין להתיר אלא לצורך כו', כמו מפני
18 החלישות בבריאות הגוף חס־ושלום - אשר בוודאי יברכם הקב"ה בשלימות הבריאות, כאמור "לא אשים
19 עליך (מלכתחילה) כי אני ה' רופאך", וממילא יוכלו להמשיך במנהגם הטוב להתענות בה"ב; והאמור
20 לעיל אינו אלא ביאור הנהגתם של רוב בני־ישראל בימינו אלו שאינם מתענים בה"ב.
- 21 וביחד עם זה, מובן, שגם אצל אלו שאינם מתענים בה"ב, ישנו עילוי בימי בה"ב - ימי רצון²⁹, ולכן
22 צריכים לנצל ימים אלו להוסיף בכל עניני תורה ומצוות, תורה עבודה (תפילה) וגמילות־חסדים (כמנהג
23 ישראל בימי התעניות) - הוספה על הסדר הרגיל, ובלשון הידוע "תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם"³⁰,
24 אלא שכל זה נעשה אצלם בקו של טוב ושמחה בגלוי, אכילה ושתייה כו', על־דרך ובדוגמת "יום טוב",
25 הקשור עם אכילה ושתייה כפשוטה, טוב ושמחה בגשמיות, ועל־אחת־כמה ברוחניות - "אין טוב
26 אלא תורה"³¹, "פיקודי ה' ישרים משמחי לב"³².
- 27 ג. ומכאן באים לתוספת ביאור בהאמור לעיל, אודות הנהגת רוב בני־ישראל שאין מתענים בה"ב -
28 בדורנו זה דוקא, דור האחרון:

- (16) ראה פירש"י ויצא לא, לט.
(17) "קול קורא" שלו, ב"הקריאה והקדושה" דשנת תש"א-ג.
(18) אג"ק שלו, ח"ד ריש ע' רעט. וש"נ.
(19) ראה שיחת שמח"ת תרפ"ט.
(20) רמב"ם הל' דעות ספ"ג.
(21) להעיר, שבריאות הגוף קשורה גם עם בריאות הנפש, ועד
שגם חכמי הרפואה אומרים שבריאות הגוף כפשוטו ממש, תלוי
בבריאות הנפש. ולהעיר גם מטעם המנהג דאמירת פרקי אבות
בשבתות הקיץ - שההוספה בבריאות הגוף בתקופת הקיץ, תהי'
חדורה ומיוסדת על בריאות הנפש, שאז בריאות הגוף היא
בשלימות.
(22) שם רפ"ד.
(23) להעיר, שבכל ימי חודש אייר ישנה מצות ספירת העומר,
שתוכנה בירור וזיכון כל פרטי המדות דנה"ב. (ראה לקו"ת אמור
לה, ב ואילך. ובכ"מ, שעי"ז נשלל הענין ד"חטאו בני".
(24) ראה ח' חת"ס לשבת קמז, ב. שער יששכר (להרה"צ כו'
ממונקאטש) מאמר אייר ס"ג (בשם סה"ק).
- (25) בשלח טו, כו.
(26) וע"ד מ"ש הרמב"ם (הל' דעות פ"ד ה"כ) "כל המנהיג
עצמו בדרכים אלו שהורינו, אני ערב לו שאינו בא לידי חולי כל
ימיו".
(27) זהר ח"א קנ, רע"א. ח"ב פה, רע"א. ועוד.
(28) משיעורי הרמב"ם בימים אלו - ראה לקמן ס"ח.
(29) שהרי, לא יתכן שיהי' גרעון ח"ו בענין של קדושה - דין
בשו"ע, שקיימו בני" במשך כו"כ דורות, פעמיים בשנה, בתחילת
ימי החורף (לאחרי סוכות) ובתחילת ימי הקיץ (לאחרי פסח), וכל
פעם - ג' ימים (בה"ב).
(30) "כהלכתם" - גם מלשון הליכה, כמובן מדרשת חז"ל
(מגילה כח, סע"ב. וש"נ) "א"ת הליכות אלא הלכות", ובזה גופא
- באופן ד"הליכות עולם לו" (חבקוק ג, ו). היינו, שפועל גם
בעולם, עד שנעשה בעה"ב על העולם - "הליכות עולם לו".
(31) אבות פ"ו מ"ג.
(32) תהלים יט, ט.

בסוף הלכות תעניות, כותב הרמב"ם: "כל הצומות האלו עתידים ליבטל לימות המשיח, ולא עוד אלא שהם עתידים להיות ימים טובים וימי ששון ושמחה". וכמדובר כמה פעמים³³ אודות שני השלבים שבדברי הרמב"ם, ביטול הצומות, והפיכתם לימים טובים - בהתאם לשתי התקופות בימות המשיח.
ויש לומר, שמכיון שנמצאים בסמיכות ממש לימות המשיח - נעשה כבר מעין ודוגמת זה בנוגע לתענית בה"ב, הן בנוגע לביטול התענית, והן בנוגע להוספה בענייני טוב ושמחה (על-דרך ובדוגמת יום טוב), הן בגשמיות, והן – ועל-אחת-כמה-וכמה - ברוחניות, כנ"ל.

*

ד. ויש לקשר גם עם שיעורי היום בתורה - כציווי והוראת רבינו הזקן (שנתפרסם על-ידי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו)³⁴ ש"צריכים לחיות עם הזמן", "לחיות" עם שיעורי התורה השייכים לזמן זה, ובלשון הכתוב³⁵ "החי יתן אל לבו".
לכל לראש - שיעור היומי בחומש, תורה שבכתב, ונוסף לזה שיעור היומי בספר 'משנה תורה' של רבינו משה בן מיימון הספרדי, כמנהג שנתפשט ללמוד שלשה פרקים³⁶ בכל יום, כדי לסיים 'משנה תורה' במשך שנה אחת (לערך), כ"המנהג הפשוט.. שמשלימין את התורה (תורה שבכתב, ועל-דרך-זה ב'משנה תורה') בשנה אחת"³⁷.
ומובן, שהציווי וההוראה "לחיות עם הזמן", קאי גם על השיעורים הקבועים של כל אחד ואחד, ובפרט לאחר שנהג בהם שלוש פעמים כו', ועל-אחת-כמה-וכמה שיעור קבוע שנתקבל ונתפשט בתפוצות ישראל, והולך ומתפשט - כשיעור היומי ברמב"ם.
ובשיעורים אלו (בחומש וברמב"ם) יש למצוא קשר ושייכות לענינא דיומא - תענית בה"ב, כפי שיתבאר לקמן, ו"תן לחכם ויחכם עוד"³⁸.
ה. שני קמא:

בשיעור החומש היומי - משני עד שלישי בפרשת אחרי-קדושים – מדובר אודות יום הכיפורים: "בחדש השביעי בעשור לחודש תענו את נפשותיכם.. כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם גו' לפני הוי' תטהרו"³⁹, ענין התענית והתשובה בתכלית השלימות - "לפני הוי' תטהרו", היינו, שהטהרה היא על-ידי הקב"ה בעצמו⁴⁰, שם הוי'⁴¹, ויתירה מזה - "לפני הוי'", למעלה משם הוי'⁴².
ובזה מודגש הקשר והשייכות לענינא דיומא - התחלת ופתיחת תענית בה"ב - כי התענית ביום הכיפורים הוא השורש והמקור לכל התעניות, וממנו נמשך בכל התעניות⁴³ מעין ודוגמת הענין ד"לפני הוי' תטהרו", שלימות הטהרה⁴⁴, ובלשון הרמב"ם⁴⁵ "קדושה וטהרה יתירה לנפשו, וממרק נפשו לפני הקב"ה, שנאמר⁴⁶ והתקדשתם והייתם קדושים, כי קדוש אני" (כמו שנתבאר לעיל בארוכה⁴⁷).

"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ" (בראשית א, א), כולל גם למעלה משם הוי' שמתלבש בשם אלקים - "ביום עשות הוי' אלקים ארץ ושמים" (שם ב, ד).

(42) לקו"ת אחרי כו, סע"ג ואילך. ובכ"מ.

(43) להעיר מפירוט הספורנו על אתר, בביאור ענין התענית - שמזה מובן הקשר והשייכות ופעולת ההשפעה דיוהכ"פ על כל שאר התעניות.

(44) ולא טהרה (כפרה) מענין של חטא (לא מיבעי במזיד, אלא אפילו בשוגג) ח"ו. וגם לא חטא מלשון חסרון, שהרי נמצאים כבר לאחר שלימות הביורר והזיכוך, כנ"ל ס"ב.

(45) הל' מאכלות אסורות בסופן.

(46) שמיני יא, מד. ולהעיר גם מפרשת השבוע (ר"פ קדושים) - "קדושים תהיו כי קדוש אני".

(47) שיחת ש"פ תז"מ סט"ו. סכ"ג ואילך.

(33) ראה לקו"ש חט"ו ע' 417 ואילך. ועוד.

(34) "היום יום" כ' חשוון. סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך.

(35) קהלת ו, כ.

(36) להעיר, שביום השבת השייך לבה"ב - שבו נעשה עליו ושלמות שני קמא וחמישי, וממנו מתברך שני בתרא - לומדים פרק שלישי דאבות.

(37) רמב"ם הל' תפלה דפ"ג.

(38) משלי ט, ט.

(39) טז, כט"ל.

(40) וכדברי ר"ע "אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם, אביכם שבשמים, שנאמר (יחזקאל לו, כה) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם. ואומר (ירמ' יז, יג) מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר .. אף הקב"ה מטהר את ישראל" (יומא בסופה - במשנה).

(41) למעלה משם אלקים שעל-ידו היתה בריאת העולם -

1 ויש להוסיף, שענין זה שייך גם לאלו שאינם מתענים בה"ב - שהרי גם אצלם נוסף בעבודת התשובה
2 (התוכן הפנימי בענין התענית), אלא שהתשובה היא מתוך אכילה ושתייה כו', על-דרך המבואר⁴⁸ בנוגע
3 לימי הפורים, "ימי משתה ושמחה"⁴⁹, שבהם נעשים עניני יום הכיפורים, כ"פורים", כמו פורים⁵⁰, על-ידי
4 אכילה ושתייה באופן ד"משתה ושמחה".

5 ו. חמישי:

6 ביום חמישי נוסף עילוי לגבי יום שני - כי יום חמישי הוא "קמי שבתא"⁵¹, ו"שבת" קשור עם ענין
7 התשובה, כמבואר ב'אגרת התשובה'⁵² ש"שבת - אותיות תשב", עד לשלימות התשובה - "תשובה
8 עילאה".

9 ולהעיר, שתשובה עילאה היא "בשמחה רבה"⁵³, ומתוך תענוג - כמודגש ביום השבת שצריך להיות
10 עונג שבת, באכילה ושתייה⁵⁴ (ואפילו בשינה⁵⁵), שלכן הרי זה שייך גם (ובמיוחד) לאלו שאינם מתענים
11 בה"ב, אלא עוסקים בעבודת התשובה מתוך אכילה ושתייה, כנ"ל.

12 ויש להוסיף, שבענין זה מודגש העילוי ב'חמישי' לגבי 'שני' (לא רק מפני היותו "קמי שבתא", אלא)
13 גם מצד יום החמישי כשלעצמו - כי ביום שני לא נאמר "כי טוב"⁵⁶, וביום חמישי נאמר "כי טוב"⁵⁷,
14 החל מטוב גשמי כפשוטו, אכילה ושתייה וכיוצא בזה.

15 ז. ויש לקשר גם עם שיעור החומש היומי - מחמישי עד ששי בפרשת אחרי-קדושים:

16 סיום וחותם השיעור היומי - "מפני שיבה תקום והדרת פני זקן, ויראת מאלקיך אני הוי'⁵⁸. וענין
17 זה נתבאר בארוכה ב'לקוטי תורה' שיר-השירים⁵⁹ דיבור-המתחיל "שחורה⁶⁰ אני ונאוה" וביאורו,
18 ובסיומו⁶¹: "ואחרי כל זה, יובן גם-כן פירוש הפסוק מפני שיבה תקום כו'".

19 ומקשר זה עם בחינת תשובה עילאה ביום הכיפורים, "לפני הוי' תטהרו". למעלה משם הוי'.

20 ונקודת הדברים:

21 "מבואר ב'לקוטי תורה' מהאריז"ל בטעמי מצוות סוף פרשת קדושים, ד"מפני שיבה תקום" היינו
22 דיקנא דאריך-אנפין, "והדרת פני זקן" היינו דיקנא דזעיר-אנפין". ומבאר רבינו הזקן שפירוש זה מתאים
23 עם מה ד"קיימא-לך⁶² ד"מפני שיבה תקום" היינו זקן וחכם. "והדרת פני זקן" היינו שקנה חכמה, ואפילו
24 יניק וחכים. והיינו כפירוש ה'לקוטי תורה' ד"מפני שיבה תקום" היינו דיקנא דאריך-אנפין שהוא בחינת
25 סבא, כמו שכתוב⁶³ ועתיק יומין יתיב כו' ושער רישיה כעמר נקא, אבל "והדרת פני זקן" היינו בדיקנא
26 דזעיר-אנפין, אשר הוא בחינת קווצותיו תלתלים שחורות⁶⁴ (לא "סבא" אלא "יניק"), אלא שקנה חכמה
27 כו'".

28 ושואל רבינו הזקן: "איך שייך לומר על האדם שלמטה, שיקום מפני 'אריך' ו'זעיר-אנפין' כו', והלא
29 לית מחשבה תפיסא כו'⁶⁵, וכתוב⁶⁶ כי לא יראני האדם וחי כו'?"

30 ומבאר, "אלא הענין, דהכוונה על קיום התורה ומצוות, שהן נמשכין מ'דיקנא דאריך-אנפין' ומ'דיקנא
31 דזעיר-אנפין', המצוות-עשה הן המשכות מדיקנא דאריך-אנפין, והלא-תעשה הן בדיקנא דזעיר-אנפין".

(58) יט, לב.

(59) ד, ב ואילך.

(60) שה"ש א, ה.

(61) יא, סע"א ואילך.

(62) קידושין לב, סע"ב.

(63) דניאל ז, ט.

(64) שה"ש ה, יא.

(65) תקו"ז בהקדמה (יז, א).

(66) תשא לג, כ.

(48) תו"א מג"א צה, סע"ד ואילך. צט, ד ואילך. ובכ"מ.

(49) אסתר ט, כב.

(50) תקו"ז תכ"א (נז, ב).

(51) פסחים קז, סע"א.

(52) סוף פרק יו"ד.

(53) שם פי"א (קא, רע"א).

(54) ראה טושו"ע ואדה"ז או"ח וסרמ"ב.

(55) ראה לקו"ש ח"ב ע' 254. וש"נ.

(56) פירש"י בראשית א, ז.

(57) בראשית א, כא.

ומקשר זה עם ענין "שחורה אני ונאווה גו":

- 1
2 "שחורה אני" - קאי על גילוי מצוות לא-תעשה שנמשך על-ידי "שערות שחורות דזעיר-אנפין" (שהן
3 למטה משערות לבנות ד'אריך-אנפין'), ואף-על-פי-כן, על-ידי-זה דוקא "ונאווה", כי "בגין דהני שערי
4 אוכמי וחשוכן, כתיב⁶⁷ מגלה עמוקות מני חושך", היינו, שעל-ידי מצוות לא-תעשה התלויין בשערות
5 שחורות דזעיר-אנפין "נמשך גילוי עמוקות" שאינם מתגלים על-ידי שערות לבנות דאריך-אנפין שעל-ידי
6 מצוות-עשה. וזהו "ונאווה גו" כאהלי קדר", בחינת המקיף כו'.
- 7 ועל-דרך-זה בנידון-דידן, שעל-ידי "והדרת פני זקן", דיקנא דזעיר-אנפין, "קווצותיו תלתלים
8 שחורות" (מצוות לא-תעשה), נמשך גילוי עליון יותר מהגילוי שעל-ידי "מפני שיבה תקום", שערות
9 לבנות דאריך-אנפין (מצוות-עשה) - בבחינת "מגלה עמוקות מני חושך".
- 10 וסיומא דקרא - "ויראת מאלקיך", "פירש ב'לקוטי תורה" (להאריז"ל) שם שהוא בחינת נוקבא, מלכות
11 דאצילות, שעם היותה למטה מזעיר-אנפין, ועל-אחת-כמה-וכמה למטה מאריך-אנפין, מכל-מקום
12 על-ידה דוקא נמשך בחינה נעלית יותר מזעיר-אנפין ואריך-אנפין. למעלה משם הוי' שנמשך על-ידי
13 מצוות-עשה (ו"ה) ומצוות לא-תעשה (י"ה).
- 14 ודוגמתו בענין "שחורה אני גו" - "כיריעות שלמה", בחינת המקיף היותר עליון (למעלה מהמקיף
15 ד"אהלי קדר"), מקור הלבנונית, שזהו ענין יום הכיפורים - "לפני הוי' תטהרו, למעלה מבחינת שם הוי',
16 שבו תלויין מצוות-עשה ומצוות לא-תעשה.. ביום הכיפורים היה מלבין הלשון של זהורית, והוא על-ידי
17 ההמשכה ממקור הלבנונית כו'".
- 18 ונמצא, שסיום וחותם השיעור היומי, "מפני שיבה תקום וגו'", קשור גם עם יום הכיפורים, ענין
19 התענית והתשובה כו'.
- 20 ויש להוסיף, שכללות התענית קשור גם עם ענין "שחורה אני" - כי העדר האכילה ושתייה (רעב
21 וצמא) גורם לשחרות הפנים⁶⁸ (כפי שמצינו גם בהלכה⁶⁹), אלא ששחרות זו היא רק לפי שעה, כדי
22 שעל-ידי-זה יבוא לדרגא נעלית יותר באין-ערוך.
- 23 ח. שני בתרא:
- 24 שיעור היומי ברמב"ם⁷⁰ הוא - התחלת הלכות נדרים. והקשר והשייכות לתענית בה"ב - דמכין שאין
25 זה תענית שנתפרש בתורה (כמו יום הכיפורים, ואפילו לא כארבעה התעניות), וצריך לקבל על עצמו את
26 התענית, הרי זה בגדר של נדר.
- 27 ובפרטיות יותר:
- 28 בריש הלכות נדרים - כותב הרמב"ם: "הנדר נחלק לשתי מחלוקות.. נדרי איסור.. נדרי הקדש"⁷¹.
29 וממשיך⁷²: "מצות-עשה של תורה שיקיים אדם שבועתו או נדרו. בין שהיה מנדרי איסור, בין שהיה מנדרי
30 הקדש". ובהמשך השיעור⁷³: "ארבעה דברים יש בין נדרים לשבועת ביטוי וכו'" (נוסף על פרטי הדינים
31 שנתבארו בהלכות שבועות שלפני-זה).
- 32 והשייכות לתענית בה"ב - שקבלת התענית יכולה להיות בכל אופנים הנ"ל, בלשון של שבועה או
33 בלשון של נדר. ובזה גופא - "נדרי איסור" או "נדרי הקדש" (שאוסר האכילה ושתייה כקרבן), ואם רוצה
34 - יכול לקבל את התענית בסגנון ולשון הכולל כולם.

(70) ע"ד שיעור היומי בחומש - ראה לקמן סי"ב.

(71) הלכה א"ב.

(72) הלכה ד.

(73) ריש פרק ג.

(67) איוב יב, כב.

(68) ראה סוטה יב, רע"א: שהושחת פניו בתעניות.

(69) ראה יומא פג, א - במשנה. רמב"ם הל' מאכלות אסורות

פי"ד הט"ז. הל' שביתת עשור פ"ב ה"ט.

1 ועל-דרך-זה אצל אלו שאינם מתענים - בנוגע לענינים שמקבלים על עצמם במקום ותמורת התענית
2 [ולכל לראש, הוספה בצדקה, כפי שמאריך רבינו הזקן ב'אגרת התשובה'⁷⁴ בענין פדיית תענית בצדקה,
3 ובצדקה גופא - בעילוי אחר עילוי, "שמונה"⁷⁵ מעלות יש בצדקה זו למעלה מזו"⁷⁶], שקבלה זו יכולה
4 להיות באופן של נדר או שבועה כו', כנ"ל.

5 ט. וביאור ענין הנדר ושבועה - שיש בזה מה שאין בזה:

6 מהחילוקים שבין שבועה לנדר - ש"אין שבועה חלה על השבועה, ובנדרים יחול נדר על נדר.. אין
7 שבועת ביטוי חלה אלא על דברי הרשות, ונדרים חלים על דברי מצוה כדברי הרשות"⁷³.

8 וממשיך⁷⁷, "ומפני מה נדרים חלים על דברי מצוה, ושבועות אין חלות על דברי מצוה, שהנשבע
9 אוסר עצמו על דבר שנשבע עליו, והנודר אוסר הדבר הנודר על עצמו. נמצא, הנשבע לבטל מצוה אוסר
10 עצמו, וכבר עצמו מושבע מהר סיני, ואין שבועה חלה על שבועה. והאוסר דבר זה בנדר, זה הדבר הוא
11 שנאסר, ואותו הדבר אינו מושבע מהר סיני".

12 ומכאן למדים גם העילוי של שבועה לגבי נדר, וגם העילוי של נדר לגבי שבועה:

13 שבועה - קשורה עם הקב"ה, לא מיבעי השבועה ש"מושבע מהר סיני", ועל-דרך-זה השבועה שבזמן
14 לידתו "משביעין אותו תהי צדיק"⁷⁸ (על-ידי בית-דין של מעלה, עד למלך מלכי המלכים הקב"ה
15 בעצמו⁷⁹), אלא גם השבועה שהאדם נשבע מדעת עצמו קשורה עם הקב"ה⁸⁰ - שהרי השבועה היא בשם
16 או כינוי של הקב"ה⁸¹.

17 ומזה מובן שיש בשבועה כחות מיוחדים ונעלים ביותר, כולל גם הפירוש ש"שבועה" מלשון שובע,
18 כמבואר בדרושי ה'צמח צדק'⁸² בענין "משביעין אותו תהי צדיק" (שבתחילת ספר תניא קדישא), שכולל
19 גם לשון שובע, היינו, שנותנים לו את כל הכחות הדרושים כו' באופן של שובע, ובזה גופא - באופן
20 של הוספה אחר הוספה מלמעלה⁸³, שכל זה נכלל ב"שובע".

21 ולאידך גיסא, יש מעלה גם בנדר - ש"אוסר הדבר הנודר כו'", שבזה מודגשת בעלותו של האדם על
22 מציאות החפצא, ועד כדי כך, שגם לאחר שנדר ואסר את החפץ, חוזר ונודר עוד פעם ("נדר חל על
23 נדר"), מכיון ש"אותו הדבר אינו מושבע מהר סיני"⁸⁴, שלכן יכול האדם לפעול בו ללא הגבלות.

24 וכאמור, שני האופנים (נדר ושבועה) שייכים בנוגע לתענית בה"ב - על-ידי-זה שעניני בה"ב (התענית
25 או תמורתו) נעשים באופן שיש בו שתי המעלות גם יחד, כהוראת שיעור הרמב"ם בסיום וחותם בה"ב,
26 שקביעותו (בשנה זו) בט"ו בחודש, שבו "קיימא סיהרא באשלמותא"⁸⁵, שלמות כל החודש (הן הימים
27 שלפניו, והן הימים שלאחריו), כולל ובמיוחד - חמישי, ושני קמא דבה"ב.

(74) פרק ג.

(75) להעיר מעילוי מספר שמונה - למעלה משבעת ימי ההיקף, שומר ההיקף. כמשנת"ל בארוכה (שיחת ש"פ שמיני בתחילתה) בנוגע לפרשת שמיני, ובהדגשה יתירה בשנה זו - שקראו "יהי ביום השמיני" שמונה פעמים.

(76) רמב"ם הל' מתנות עניים פ"י ה"ו.

(77) הלכה ז.

(78) נדה ל, סע"ב.

(79) להעיר ממאד"ל (תענית בתחילתה. וש"נ) "ג' מפתחות בידו של הקב"ה שלא נמסרו ביד שליח .. מפתח של חיי", היינו, שכללות ענין הלידה הוא "בידו של הקב"ה" בעצמו, ומזה מובן גם בנוגע לשבועה "תהי צדיק" שבזמן הלידה.

(80) ובפרט שנשמתו היא "חלק אלקה ממעל ממש" (תניא רפ"ב), והעצם כשאתה תופס בחלקו אתה תופס בכולו (כש"ט הוספות סקט"ז. וש"נ).

(81) רמב"ם הל' שבועות רפ"א.

(82) הערות וקיצורים לתניא ע' מח ואילך.

(83) משא"כ בנדר - שמוגבל בדיוק לשון האדם, ותו לא מידי.

(84) כולל גם - שאין בו העילוי ד"שובע" מלמעלה (אע"פ

שגם הנדר הוא בודאי מצד "חלק אלקה ממעל ממש" שבו. ע"ד האמור לעיל (הערה 80) בנוגע לשבועה).

(85) לא רק בליל ט"ו, שבו רואים את הלבנה בשלימותה, אלא גם ביומו, שהולך אחר הלילה. ולהעיר, ששייכות היום ללילה שלפניו מודגשת יותר בימי הספירה - שאם שכח לספור בלילה, סופר ביום, ועי"ז יכול להמשיך ולספור (החל מהלילה שלאח"ז) בברכה (שו"ע אדה"ז או"ח סתפ"ט סכ"ד), עם כל פרטי העילויים שבספספ"ע - מלשון אבן ספיר כו', גילוי והמשכת מ"ט שערי בינה, עד לשער הנו"ן, לא רק כפי ששייך למ"ט שע"ב, אלא גם שער הנו"ן בפ"ע (לקר"ת שבהערה 23).

י. ויש להוסיף ולבאר בנוגע לענין השבועה - "משביעין אותו תהי צדיק כו'" – על-פי המבואר
בשיעור הרמב"ם ביום חמישי דבה"ב⁸⁶ "כשמשיבין את הנשבע, אומרים לו: לא על דעתך אנו
משביעים אותך אלא על דעתנו".

ובהקדמה:

בתחילת ספר התניא: "תניא [בסוף פרק ג' דנדה] משביעים אותו תהי צדיק וכו'", ולאחרי אריכות
הביאור בפרטי הדרגות צדיק ובינוני כו', עד להפלאות מעלת הבינוני ש"לא עבר עבירה מימיו ולא יעבור
לעולם"⁸⁷ - מבאר המשך המאמר ("משביעים אותו כו'") "היה בעיניך כרשע"⁸⁸, "כרשע" דייקא, "ולא
רשע ממש, אלא שיחזיק עצמו לבינוני"⁸⁹, כלומר, לא דרגת צדיק, "שאינן כל אדם זוכה להיות צדיק,
ואין לאדם משפט הבחירה בזה כל כך"⁹⁰, אלא דרגת בינוני ("אל תהי רשע"), ש"מדת הבינוני היא מדת
כל אדם ואחריה כל אדם ימשוך, שכל אדם יכול⁹¹ להיות בינוני בכל עת ובכל שעה"⁹².

ואינו מובן: כיצד מתאים ענין זה עם המציאות בפועל, כפי שידע איניש בנפשיה!! וכידוע הפתגם
של רבי הלל מפאריטש: "הלוואי בינוני!"

וההסברה בזה – על-פי מה שכתב הרמב"ם בשיעור היומי "כשמשיבין את הנשבע, אומרים
לו: לא על דעתך אנו משביעים אותך אלא על דעתנו":

כאשר בית-דין של מעלה "משביעים"⁹³ אותו (לפני צאתו לאויר העולם) תהי צדיק ואל תהי רשע" -
אין שבועה זו על דעת האדם שלמטה, אלא על דעת בית-דין של מעלה.

ומצד הדעת של בית-דין של מעלה - הרי:

(א) בית-דין של מעלה, יודע את מעמדו ומצבו של האדם בעת עשיית המצוה, או בעת שנכשל
חס-ושלום בענין של חטא (על-כל-פנים 'חטא' מלשון חסרון¹⁶), הקשיים המיוחדים שלו וכו', ולכן
יתכן שמצוה אחת, אפילו מצוה קלה, נחשבת אצלו לריבוי גדול, עולם ומלואו, שלא בערך לגבי כמה
ענינים בלתי-רצויים – על-דרך מה שכתב הרמב"ם⁹⁴ "שיקול זה (חשבון הזכויות כו') אינו לפי מנין
הזכויות והעוונות, אלא לפי גודלם, יש זכות שהיא כנגד כמה עוונות", מצד איכות המצוה, או מצד
מעמדו ומצבו של האדם כו'. ומסיים: "ואין שוקלין אלא בדעתו של א"ל דעות, והוא היודע היאך עורכין
הזכויות כנגד העוונות".

(ב) בית-דין של מעלה, יודע שכאשר יהודי נכשל חס-ושלום בענין בלתי-רצוי, אין זה אלא לפי שעה
בלבד, ובוודאי שסופו לעשות תשובה, כמו שכתוב⁹⁵ "לא ידח ממנו נדח", שאז נהפכים אפילו הזדונות
לזכויות⁹⁶.

(ג) בית-דין של מעלה, יודע שגם באותה שעה שנכשל חס-ושלום, בענין בלתי-רצוי, אין זה מצד
רצונו האמיתי, כפסק-דין הרמב"ם⁹⁷ שכל אחד ואחד מישראל "רוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק
מן העבירות, ויצרו הוא שתקפו".

פסוק כי קרוב אליך הדבר מאד .. בדרך ארוכה וקצרה (שסוכ"ס
מגיד אלי' כאו"א מישראל, בדרך ארוכה או בדרך קצרה - ע"י)
בעזה"י.

(92) ריש פרק יד.

(93) "משביעים" - לשון רבים - י"ל שקאי על ב"ד של מעלה,
למטה מדרגת "יחיד".

(94) הל' תשובה פ"ג ה"ב.

(95) ע"פ ש"ב יד, יד. וראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ה"ג. תניא
ספ"ט.

(96) יומא פו, ב.

(97) הל' גירושין ספ"ב.

(86) הל' שבועות פ"ב הט"ז.

(87) ריש פרק יב.

(88) שעל זה הקשה בתחילת ספר התניא: "וצריך להבין, דהא
תנן [אבות פ"ב] ואל תהי רשע בפני עצמך, וגם אם יהי' בעיני
כרשע, ירע לבבו ויהי' עצב ולא יוכל לעבוד ה' בשמחה ובטוב
לבב, ואם לא ירע לבבו כלל מזה - יכול לבוא לידי קלות ח"ו".
(89) פ"ג (יח, סע"א).

(90) אם כי "הוא יעשה את שלו לקיים את השבועה
משביעים תהי צדיק .. וכולי האי ואולי .. יזכה לבחי' רוח
משורש איזה צדיק שתתעבר בו כו'" (תניא ספ"ד).

(91) וכמ"ש ב"דף השער" ד"ספר של בינונים": "מיוסד על

1 ומכיון שכן, הרי השבועה "תהי צדיק ואל תהי כו'" היא מלכתחילה על יסוד ידיעת כל הנ"ל, וממילא,
 2 גם כאשר דנים את האדם לוקחים בחשבון כל הנ"ל - נוסף לכך שגם ה'דין' עצמו הוא באופן של חסד
 3 ביחס לבית-דין של מטה, שלכן, בנוגע לבית-דין של מעלה מועילה תשובה, מה-שאינ-כן בנוגע לבית-דין
 4 של מטה (כידוע תשובת ה'נודע ביהודה'⁹⁸).

5 ולכן, גם כאשר מצד החשבון-צדק שעושה בנפשו, מגיע למסקנא ש"הלא"י שהיה בדרגת בינוני –
 6 הרי, ב'דעו שהשביעוהו מלכתחילה על דעת בית-דין של מעלה, ולא על דעתו, אזי החשבון-צדק שמצד
 7 דעתו אינו מביא אותו למצב ש"ירע לבבו ויהיה עצב ולא יוכל לעבוד ה' בשמחה ובטוב לבב", אלא
 8 אדרבה - שמוסיף בעבודתו מתוך שמחה וטוב לבב, כולל ובמיוחד – תשובה בשמחה, תשובה עילאה
 9 (כנ"ל סעיף ו), עד כדי כך, שאפילו אם היה איזה ענין בלתי-רצוי, הרי הוא מתהפך לטוב, כאמור "זדונות
 10 נעשו לו כזכות".

11 יא. ומכאן באים לענין נוסף בשיעור הרמב"ם ב'שני קמא', ב"לתקן הדעות"⁹⁹ - הוראה כללית
 12 בעבודת האדם לקונו, שכללותה, קיום השבועה "תהי צדיק":
 13 בשיעור היומי ב'שני קמא' - כותב הרמב"ם¹⁰⁰: "לחי העליון שניטל טריפה".

14 והנה, על דין זה שאלו חכמי לונלי¹⁰¹: "ואנו בעניותנו לא שמענו (דין זה) עד היום הזה, והיה נראה
 15 בעינינו כשאומר¹⁰² ניטל לחי התחתון כשרה, ריבואתא אשמעינן, אף-על-פי שנראה בעיקר (סימנים),
 16 וכל-שכן לחי העליון"? ובתשובתו מסביר להם הרמב"ם, את ערכו של הלחי העליון בתהליך הנשימה,
 17 שבהעדרו יכנס האויר הצונן לתוך הריאה ותתקרב ותמות הבהמה, ו"אין לך מי שאין כמוה חיה יותר
 18 מזו".

19 והביאור בזה - ב"לתקן הדעות":

20 טבעו של כל אחד ואחת מישראל, אנשים נשים וטף, שיש בנפשו - "חלק אלקה ממעל ממש"¹⁰³ -
 21 אש וחום האהבה הטבעית להקב"ה.

22 [וכפי שרואים במוחש אפילו אצל טף (ששייכים להבנה והשגה כל שהיא), שכאשר שואלים אצלם
 23 אודות היחס שלהם ל"אבינו שבשמים", אינם מבינים מהי השאלה! - במכל-שכן וקל-וחומר מאהבתו
 24 הטבעית לאביו שבארץ, שילדו, ודואג לכל צרכיו, ועל-אחת-כמה-וכמה בנוגע לאביו שבשמים, שהרי
 25 מאמין באמונה פשוטה ותמימות של ילד קטן, שכל זה ניתן לאביו שבארץ מאביו שבשמים].

26 אמנם, מכיון שיש לו גם נפש הבהמית (ואדרבה - הנפש האלקית היא "נפש השנית בישראל"¹⁰³),
 27 ומצד הבריאה (על-ידי הקב"ה) זקוקה לצורך קיומה לדברים שמחוץ הימנה, כמו האויר, אכילה ושתיה
 28 שנעשים דם ובשר כבשרו - ברא הקב"ה את ה"לחי העליון" כדי לשמור שהדברים שבאים מחוץ לאדם,
 29 לא יקררו חס-ושלום את החום הטבעי להקב"ה.

*

30 יב. כאן המקום לעורר גם אודות הפעולות בקשר לל"ג בעומר, יום ההילולא דרבי שמעון בן יוחאי
 31 - שבוודאי התחילו כבר לעסוק בהם, ובאופן דמוסיף והולך מיום ליום, ככל שמתקרבים לל"ג בעומר,
 32 ובפרט בשני בתרא, שקביעותו באותו שבוע שבו חל ל"ג בעומר, ובסמיכות ממש, ביום החמישי (לאחרי
 33 ההפסק ביום שלישי ויום רביעי בלבד).

34 ובהקדים - הקשר ושייכות שיעור החומש היומי (ב'שני בתרא') לל"ג בעומר:

35 בשיעור בחומש ב'שני בתרא' מדובר אודות ענין הקרבנות - "לחם אלקיו" "קדשים", עד ל"קודש

(101) הובא בכס"מ על אתר.

(102) חולין נד, א - במשנה.

(103) תניא רפ"ב.

(98) או"ת מהדו"ק סל"ה.

(99) ראה רמב"ם ה'ל' תמורה בסופן.

(100) ה'ל' שחיטה פ"ח הכ"ג.

- הקדשים", ובשני הקצוות: "כל איש אשר בו מום מזרע אהרן הכהן . . את לחם אלקיו לא יגש
להקריב"¹⁰⁴, ואף-על-פי-כן "לחם אלקיו מקדשי הקדשים ומן הקדשים יאכל"¹⁰⁵.
- והשייכות לרבי שמעון בן יוחאי - שעבודתו כל ימיו היתה באופן ד"בחד קטירא אתקטרנא ביה
בקודשא-בריך-הוא כו' ביה אחידא, ביה להיטא, ביה אתדבכת"¹⁰⁶, שזהו תוכן ענין הקרבנות - "לחם
אלקיו", ובאופן ד"אשי ה'¹⁰⁴ ("ביה להיטא").
- ובהמשך לזה - יש לנצל את ה"עת רצון" בימי התעניות [ובפרט תענית 'חמישי', שיש בו עילוי לגבי
תענית 'שני' ('קמא' ו'בתרא') להיותו "יום (שנאמר בו) טוב" (כנ"ל סעיף ו)] לעורר ולזרז עוד פעם
אודות קבלת החלטות טובות בעניני פעולות ל"ג בעומר, נוסף על ההתעוררות ביום השבת-קודש¹⁰⁷
(מפקחין על צרכי ציבור בשבת¹⁰⁸) שהיתה בה גם נתינת-כח מיוחדת מצד ה"עת רצון"¹⁰⁹ ביום
השבת-קודש, כולל גם נתינת-כח ממוצאי שבת-קודש, "סעודתא"¹¹⁰ דדוד מלכא משיחא"¹¹¹.
- והתקוה חזקה, שהדיבור בכל זה (מיוסד על המבואר בתורה שבעל-פה, במאמרי חסידות
ושיחות-קודש של רבותינו נשיאינו) יפעל פעולתו, ובפרט שמדברים על זה יותר משלוש פעמים, ועוד
והוא העיקר, שכבר עסקו בפעולות אלו בשנים שלפני-זה יותר משלוש פעמים ("הנהגה טובה שנהגתי
שלשה פעמים"¹¹²). ואפילו אלו שמסיבה שונה ומשונה לא עשו "שטורעם" בהכנות לל"ג בעומר בשנים
שלפני-זה, וצריכים עכשיו להתחיל - יש להם הנתינת-כח וההבטחה שיצליחו בכל ענינים אלו, ובפרט
על-פי המובן מדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שכבר סיימו את כל עניני העבודה, כולל גם "צחצוח
הכפתורים", ועכשיו "עמדו הכן כולכם", מכיון שכבר הגיע הזמן ד"לאלתר לגאולה" (כנ"ל סעיף ב) -
הדי בוודאי שיש הכל מן המוכן, ולא רק מן המוכן, אלא מוכן ומזומן ממש, כולל (בנידון-דידן) בנוגע
להכנות לל"ג בעומר, ועל-אחת-כמה-הוכמה בנוגע לל"ג בעומר עצמו.
- יג. ובנוגע לפועל:
- יש להשתדל של"ג בעומר, יום שמחתו¹¹³ של רבי שמעון בן יוחאי, יהיה "יום שמחתנו" של כל
בני-ישראל בכל מקום שהם (בחוץ לארץ, ועל-אחת-כמה-הוכמה בארץ ישראל) - על-ידי עריכת חגיגות
ותהלוכות כו', שבהם ישתתפו האנשים והנשים (בנפרד, בתכלית הצניעות, כמוכן) והטף.
- ובמיוחד בנוגע לטף - כמנהג ישראל (תורה היא¹¹⁴) מדורי-דורות, שבל"ג בעומר ממעטים בלימוד
תינוקות של בית רבן¹¹⁵, חצי היום או שליש היום, ויוצאים לשמוח עם הילדים בעניני הרשות (לכאורה),
אלא, שמכיון שמדובר אודות תינוקות של בית רבן (שנתחנכו כדבעי כו'), עושים זאת בתמימותם בתור
"מנהג ישראל תורה היא", ועד שעל-ידי-זה נוסף בתשוקתם ללימוד התורה (לאחרי ל"ג בעומר, ובתור
הכנה - גם לפניו), בידעם שענינו של רבי שמעון בן יוחאי - "תורתו אומנתו"¹¹⁶.
- ובכל ענינים אלו יש להוסיף בשנה זו לגבי השנים שלפני-זה - להיותה 'שנת הקהל'¹¹⁷, ושנת תַּשְׁמִיחַ

לששון ולשמחה ולמועדים טובים.
(112) נוסח "סדר התרת נדרים" דער"ה. וראה לעיל ס"ב.
(113) ראה שער הכוונות ענין ספה"ע דרוש יב. פע"ח שער
ספה"ע פ"ז. מ"ח מס' אייר וסיון פ"ז מ"ו.
(114) שו"ע אדה"ז אר"ח סר"ס קפ. סתצ"ד סט"ז. וראה לקו"ש
חכ"ב ע' 56 הערה 2. ושל"נ.
(115) אף שמעלת לימודם גדולה ביותר, כדאיתא במסכת שבת
(קט, ב) "אל תגעו במשיח, אלו תינוקות של בית רבן".
(116) שבת יא, א.
(117) כולל גם - מעלת היותה לאחר שנת השמיטה, אשר על
שומרי שמיטה נאמר "גיבורי כח עושי דברו גו'" (תהלים קג, כ.
וראה ויק"ר ותנחומא ר"פ ויקרא), כמבואר הענין גם בדרושי
חסידות (ראה לקו"ת במדבר יג, ד ואילך. ובכ"מ).

(104) אמור כא, כא.
(105) שם, כב.
(106) זח"ג רפח, א. רצב, א.
(107) שיחת ש"פ אהר"ק סי"א.
(108) ראה שבת קג, א. רמב"ם הל' שבת פכ"ד ה"ה. שו"ע
אדה"ז אר"ח סש"ז סי"ב.
(109) תהלים סט, יד. וראה רד"ה ואני תפילתי תרנ"ד (מזוה"ק).
ועוד.
(110) סידור הארז"ל (לר"ש מרשקוב)
(111) להעיר מהפתגם של ר' הלל מפאריטש בשם רבינו הזקן
"שלפני נשמות הגבוהות כמו רשבי", לא נחרב הבית כלל" (פלא
הרמון שמות ע' ז), שמה מובנת שייכותו של הרשב"י לגאולה
ע"י דוד מלכא משיחא, שענינו לפעול בעולם מצב כמו שלא הי'
חורבן כלל, ע"י ביטול הרושם העניני החורבן, ואדרבה - הפיכתם

- 1 ותשמיץ, שלכן יש להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בכל עניני שמחה ביום שמחתו של רבי שמעון בן יוחאי,
2 ובאופן ד"הקהל את העם, האנשים והנשים והטף"118.
- 3 יד. ובפרטיות יותר:
- 4 כנהוג בשנים האחרונות, ישתדלו שבכל מקום ומקום תתקיים בל"ג בעומר "תהלכה".
- 5 ותוכן הענין – על-פי המבואר בדרושי חסידות¹¹⁹ (מיוסד גם על נגלה דתורה) שתכלית ירידת הנשמה
6 למטה היא - לבוא מבחינת עמידה, "עומדים", לבחינת הליכה, "מהלכים"¹²⁰. וענין זה בא לידי ביטוי
7 (בין השאר) גם בתהלכה כפשוטה - שמזמן לזמן ("בעת רצון") מתאספים והולכים כולם יחדיו (כל
8 הציבור כולו, "אל תפרוש מן הציבור"¹²¹), להדגיש ולהראות באופן גלוי לעין-כל, גם לעיני עמי הארץ,
9 שיהודים הולכים לקיים רצון קונם, ובאופן של הליכה מדרגה לדרגה, "ילכו מחיל אל חיל"¹²².
- 10 ובפרט כאשר נמצאים - בחסדי ה' - במדינת הרווחה (כמדינה זו וכיוצא בה) שיכולים לקיים תורה
11 ומצוות ללא רדיפות והפחדות כו', ואדרבה, מקבלים עזר וסיוע ממלכות המדינה - הרי בוודאי שצריכים
12 לנצל מצב זה בתכלית השלימות.
- 13 ובהדגשה יתירה - כשיכולים להראות באצבע ולומר: הנה עומד יהודי, יחד עם אשתו, אשר במשך
14 יובל שנים היו במדינה שלא הניחה ליהודים לעסוק בתורה ומצוות, על-ידי הפחדות ורדיפות וכו' וכו',
15 ואף-על-פי-כן, שום דבר לא מנע מהם לילך מחיל אל חיל בעניני יהדות, ועכשיו זוכים לראותם ("מראה
16 באצבעו ואומר זה") כאן, בארבע אמות אלו, בבית-הכנסת ובית-המדרש - הרי בוודאי ש"החי יתן אל
17 לבו" ללמוד מהנהגתם במדינה ההיא שתהיה "דוגמא חיה" בנוגע להנהגתנו במדינה זו, לאחר שהקב"ה
18 גאל אותנו ממעמד ומצב של ממשלה הרודפת כו', והביאנו למעמד ומצב של ממשלה שעוזרת ומסייעת
19 בכל עניני יהדות.
- 20 ובנוגע לעניננו - יש לנצל את העובדה שנמצאים במדינת הרווחה, כדי לערוך תהלכות פומביות שבהם
21 יתבטא תוכן הליכתם של בני ישראל בעניני יהדות, תורה ומצוותיה.
- 22 טו. ופשוט, שבמהלך התהלכות ידברו עם הילדים (והמבוגרים) ויספרו להם אודות רבי שמעון בן
23 יוחאי וכו' וכו', ויעוררום להוסיף בכל עניני יהדות, תורה ומצוותיה.
- 24 ובמיוחד - ללמוד מהנהגותיו של רבי שמעון בן יוחאי, ומהן:
- 25 א) לימוד התורה באופן ד"תורתו אומנתו" - אף שהנהגה ד"תורתו אומנתו" כפשוטה ממש, שייכת רק
26 ל"רבי שמעון בן יוחאי וחבריו" (כמובא גם ב'שולחן ערוך'¹²³), מכל-מקום מעין ודוגמת זה שייך גם
27 אצל כל אחד ואחד מישראל, שבזמנים הקבועים ללימוד התורה, יכול וצריך להיות במעמד ומצב ד"תורתו
28 אומנתו", שמפנה לבו ודעתו מדאגות הפרנסה כו', על-דרך מאמר רבותינו ז"ל¹²⁴ "לא ניתנה תורה כו'
29 אלא לאוכלי המן"¹²⁵, דמכיון שקיבלו כל צרכיהם מן המוכן, לחם מן השמים¹²⁶, מים מבארה של
30 מרים¹²⁷, ועניי הכבוד שהיו שפים בכסותם¹²⁸, לכן היתה דעתם פנויה ללימוד התורה מתוך מנוחת הנפש
31 ומנוחת הגוף.

התורה במשך כל היום ("תורתו אומנתו"), ואדרבה כו', כמסופר
בפשטות הכתובים בתושב"כ, "וינסו אותי זה עשר פעמים גו"
(שלח יד, כב), וכיו"ב. וביחד עם זה, המשיכו לקבל "מן" וכל
צרכיהם גם למחרת, ובמילא במשך זמן לימודם היו במעמד
ומצב ד"תורתו אומנתו" (ככפנים).

(126) בשלח טו, ד.

(127) תענית ט, א.

(128) פירש"י עקב ח, ד.

(118) וילך לא, יב.

(119) תו"א פ"ט וישב (ל, סע"א ואילך). לקו"ת שה"ש כ, ב.
ובכ"מ.

(120) זכרי' ג, ז.

(121) אבות פ"ד מ"ה.

(122) תהלים פד, ח.

(123) אדה"ז או"ח סו"ס קו.

(124) מכילתא ר"פ בשלח. שם טז, ד.

(125) אף שבין "אוכלי המן" היו גם כאלו שלא עסקו בלימוד

(ב) כללות העבודה באופן ד"בחד קטירא אתקטרנא, ביה אחידא כו", אשר כתוצאה מזה נעשית העבודה גם בעניני הרשות (לא רק באופן ד"כל מעשיך יהיו לשם שמים"¹²⁹, שמשמש בהם לאחר זמן לעבודת ה', אלא יתירה מזה) באופן ד"בכלל¹³⁰ דרכיך דעהו"¹³¹, היינו, שב"דרכיך" (דרכים שלך, בעניני הרשות) גופא נעשה "דעהו" (ידיעת ה'¹³²).

ובוודאי ניתן למצוא - גם ללא יגיעה גדולה, ואפילו בקלות - בכל ענין פרטי הקשר והשייכות ד"דעהו" ("ביה אחידא"), נוסף על הענין העיקרי והכללי - חידוש התהוות כל מציאות הבריאה¹³³ מאין ואפס המוחלט¹³⁴ בכל רגע ורגע (כתורת הבעל-שם-טוב¹³⁵), "המחדש בטובו בכל יום תמיד (בכל רגע ורגע) מעשה בראשית"¹³⁶, אשר אין לך "ביה אחידא" גדול מזה, כשמתבונן שברגע זה ממש מתהווית מציאות הבריאה כולה ממהותו ועצמותו יתברך, שאין לו עלילה וסיבה שקדמה לו חס-ושלום¹³⁷, "אמיתת המצאו!"

ונקודה זו - יכולים וצריכים להסביר לכל אחד ואחת מישראל, האנשים והנשים, ואפילו טף¹³⁸, עד לקטן שבקטנים, שגם אצלו יהיה ענין "בכל דרכיך דעהו", אשר עם היותם דרכי קטנות, "חנוך לנער על פי דרכו"¹³⁹, מכל-מקום נעשה בהם ועל-ידם ענין "דעהו" באמיתות, עד לשלימות ד"ידעתי הייתי"¹⁴⁰.

- ואדרבה, אצל הקטנים מתקבל הדבר יותר, כידוע¹⁴¹ בענין "אני מתפלל לדעת זה התינוק"¹⁴², שאינו יודע אודות עניני ספירות, סדר השתלשלות וכו', כי-אם מהותו ועצמותו יתברך, על-דרך לשון רבינו הזקן בעת דביקותו¹⁴³: "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ"¹⁴⁴, "איך וויל מערניט ווי דיך אליין" - וכן לאידך - שיכולים וצריכים להסביר גם לגדולים, אשר מצד ההשתדלות להבין כל דבר בשכל (להיותם "עם חכם ונבון"¹⁴⁵), ובריבוי סברות, סברות שלו, וסברות שקיבל מרבו, מחבריו, ומתלמידיו יותר מכולם¹⁴⁶, צריכה להיות השתדלות יתירה שהשכל לא יעלים וכו'.

ובבקשה נפשית - להשתדל גם להוסיף בהסברת הדברים באותיות ובסגנון המתאים, החל מהמסביר עצמו, שיונח אצלו, וממילא יהיו הדברים יוצאים מן הלב, שאז נכנסים ללב השומע¹⁴⁷, נוסף לכך שאומר את הדברים בשם אומרם¹⁴⁸ - אם משער שעל-ידי-זה יתוסף בקיום הענין, כראות עיניו ולפי הבנתו, לתועלת הצלחת הפעולה במעשה שהוא העיקר¹⁴⁹.

וכל זה - לאחר הקדמת הפעולה בענינים אלו בנוגע לעצמו, כציווי והוראת חכמינו ז"ל¹⁵⁰ "קשוט עצמך" (תחילה), כולל גם הפירוש "קשוט" מלשון קישוט, היינו, לא רק העבודה המוכרחת (על-דרך "לחם לאכול ובגד ללבוש"¹⁵¹), אלא גם באופן של קישוטין, ועד לתכלית השלימות של כ"ד קישוטי

(136) נוסח ברכת יוצר.

(137) אגה"ק ס"ב (קל), סע"א ואילך.

(138) ובפרט ב'שנת הקהל', כנ"ל ס"ג.

(139) משלי כב, ו.

(140) ראה סה"ש ה'ש"ת ע' 26 ואילך. ועוד.

(141) סהמ"צ להצ"צ שורש מצות התפילה פ"ח.

(142) שו"ת הריב"ש סקנ"ו.

(143) סהמ"צ שם פ"מ.

(144) תהלים עג, כה.

(145) ואתחנן ד, ו.

(146) תענית ז, א. וש"נ. רמב"ם הל' ת"ת ספ"ה.

(147) ס' הישר לר"ת שי"ג. הובא בשל"ה סט, א.

(148) אבות פ"ו מ"ו.

(149) שם פ"א מ"ז.

(150) ב"מ קז, סע"ב. וש"נ.

(151) ל' הכתוב - ויצא כח, כ.

(129) אבות פ"ב מ"ב.

(130) משלי ג, ו. וראה בארוכה קונטרס משיחות ט"ו אייר, ל"ג בעומר, וש"פ אמור.

(131) להעיר, שאף שהסדר הרגיל הוא מן הקל אל הכבד, היינו, שתחילה צ"ל העבודה באופן ד"לשם שמים", ורק אח"כ יכול להגיע לדרגת "בכל דרכיך דעהו" - הרי, בדרכי העבודה יש דרך ארוכה וקצרה או קצרה וארוכה, ובכל אחד מהם יכול להיות תכלית הקיצור בגשמיות ותכלית האריכות ברוחניות וכו'.

(132) ועד לשלימות ד"דעת" - "לשון התקשרות והתחברות, שמקשר דעתו בקשר אמיץ וחזק מאוד ויתקע מחשבתו בחוזק כו'" (תניא ספ"ג).

(133) ועד"ז בנוגע לכללות מציאות האדם - יום הולדתו - הולדת שלו (דרכיך). וע"י ההתבוננות שכל מציאותו היא מוקב"ה ("נשמה שנתת ביי"), נעשה "דעהו", ידיעת הקב"ה.

(134) ובלשון הרמב"ם בתחילת ספרו - "כל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם, לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו".

(135) שעה"ה"א בתחילתו.

1 כלה¹⁵², אשר על-ידי-זה ממהרים ומזרזים יותר את נישואי הכלה, זו כנסת-ישראל, לבעלה זה הקב"ה,
2 בגאולה העתידה¹⁵³, הקרובה לבוא בפועל ממש.

*

3 טז. ויהי-רצון ש"החי יתן אל לבו" את כל הענינים האמורים לעיל - הן בנוגע לתענית בה"ב, והן
4 בנוגע להכנות לל"ג בעומר - ובאופן ד"יתן", "כל הנותן בעין יפה הוא נותן"¹⁵⁴, הולך ומוסיף ואור.

5 ולכל לראש - קבלת החלטות טובות בכל הנ"ל, ומחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה¹⁵⁵, כולל גם
6 שהקב"ה מזמין לו את האמצעים הדרושים לקיום ההחלטות¹⁵⁶, הן בנוגע להצלחת הפעולה בל"ג בעומר,
7 ועוד לפני-זה - הצלחת העבודה בתענית בה"ב, עד לביטול הצומות והפיכתם לימים טובים וימי ששון
8 ושמחה (כנ"ל סעיף ג), על-ידי-זה ש"האמת והשלום אהבו"¹⁵⁷, הוספה באהבת ישראל, המבטלת את
9 סיבת הגלות¹⁵⁸, ובדרך ממילא - בטל המסובב, ו"מיד הן נגאלין"¹⁵⁹.

10 ואז - חוגגים יום שמחתו של רבי שמעון בן יוחאי יחד עמו, "הקיצו ורננו שוכני עפר"¹⁶⁰ [כדאי
11 בזוהר¹⁶¹ - "חיבורא דילך" (דרכי שמעון בן יוחאי), ש"יפקון ביה מן גלותא"¹⁶² - שצדיקים קמים לתחיה
12 מיד], על הציון¹⁶³ שלו, ומשם נעתקין לירושלים עיר הקודש ולבית-המקדש¹⁶⁴, שאז תהיה גם השמחה
13 אמיתית ושלומה - שמחת הגאולה, "שמחת עולם על ראשם"¹⁶⁵, שמחה שמברכים עליה ברכת
14 "שהחיינו", להיותה על דבר הנראה ונגלה לעיני בשר ממש¹⁶⁶, גאולה האמיתית והשלומה על-ידי משיח
15 צדקנו בפועל ממש, למטה מעשרה טפחים.

16 יז. וכרגיל - נסיים בענין הצדקה, לתת לכל אחד ואחת, האנשים והנשים והטף, שליחות-מצוה לתת
17 לצדקה, החל מהחלטה טובה תיכף ומיד, ואחר-כך קיומה בפועל בזמן המתאים.

18 ויש להוסיף ולהדגיש את ענין "בכל דרכיך דעהו" (כנ"ל סעיף טו) בנוגע לנתינת הצדקה:

19 מחד גיסא - הרי מעשה הצדקה הוא מעשה ופעולת האדם, "דרכיך", "אתה החיית את נפש העני"¹⁶⁷,
20 שלכן צריך להשתדל בנתינת הצדקה תיכף ומיד (כמובא ב'שולחן ערוך'¹⁶⁸ העובדא בנחום איש גס זו),
21 וזהו אחד הטעמים - בדרך המוסר¹⁶⁹ - שאין מברכים על מצות הצדקה, כדי שלא לעכב את הנתינה
22 בפועל בשביל כוונת הברכה (ובפרט שכדי לייחד יחודים כו' ירצה לטבול במקוה תחילה...), היינו,
23 שעיקר ההדגשה היא על פעולת האדם, ולא (כל-כך) על ציווי הקב"ה המודגש בברכת המצוה.

24 ולאידך גיסא - יודע ומאמין באמונה פשוטה שהקב"ה הוא ה"זן ומפרנס לכל", ואילו הפעולה שלו
25 אינה אלא בשליחותו של הקב"ה, שזיכהו בשליחות להחיות את נפש העני, בתור שליח של "מחיה
26 חיים"¹⁷⁰ - שבזה מודגש הענין ד"דעהו".

27 [ומזה מובן גם בנוגע לשאר פעולות האדם שבינתיים - מפעולת הצדקה שנעשית על-ידי הממון
28 שלמטה ותחת רגלי האדם ("היקום אשר ברגליהם, זה ממנו של אדם שמעמידו על רגליו"¹⁷¹), ועד

רשב"י (זח"ב לח, א).	152) ראה בחיי תשא לא, טז. ועוד.
164) ע"ד לשון הרמב"ם הל' סנהדרין פ"ד הי"ב.	153) שמו"ר ספ"ט.
165) ישע"י לה, יו"ד. נא, יא.	154) ראה ב"ב נג, רע"א. וש"נ.
166) לא רק גאולה ברוחניות, כמו הגאולה שבעבודת התפילה	155) קידושין מ, א. ועוד.
(ראה אגה"ק ס"ד).	156) סה"מ תש"ב ע' 87.
167) ראה נחומא משפטים טו.	157) זכרי' ח, יט. וראה רמב"ם הל' תעניות בסופן.
168) יו"ד ר"ס רמז.	158) יומא ט, ב.
169) נוסף על הטעם ע"פ נגלה - כמבואר בתשובות הרשב"א	159) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.
(ח"א ס"ח. סנ"ד. ח"ג סרפ"ג). ובכ"מ. וכן הטעם ע"פ חסידות	160) ישע"י כו, יט.
- שיש ענינים נעלים כ"כ שאא"פ להמשיכם ע"י ברכה כו' (ראה	161) ח"א קט, א.
תו"א שמות נב, ב).	162) זח"ג קכד, ב - ברע"מ. הובא באגה"ק רסכ"ו.
170) יומא עא, א. וראה סה"מ תש"י ע' 44.	163) להעיר ש"ציון" מלשון סימן, שזהו ענינו של רשב"י -
171) פסחים קיט, א. וש"נ.	אנא טימנא בעלמא (זח"א רכה, א), "מאן פני האדון הוי", דא

לפעולת הראש, כולל גם הכתר שעל-גבי הראש (בחינת המקיף), עד לפנימיות הנשמה, בחינת היחידה, ¹
 "חלק אלקה ממעל ממש", אלקה ממש¹⁷²], ²
 והעיקר - "גדולה צדקה שמוקרבת את הגאולה"¹⁷³, באופן ש"לא עיכבן המקום כהרף עין"¹⁷⁴, "ארו ³
 עם ענני שמיא"¹⁷⁵, תיכף ומיד ממש. ⁴
 ותיכף ומיד יקויים הענין שקוראין במנחת שבת שלאחרי ל"ג בעומר - בפרשת בהר-בחוקותי: ⁵
 התחלת הקריאה בפרשת בהר - "כי תבואו אל הארץ"¹⁷⁶, שכל בני-ישראל, "בנערינו ובזקנינו גו' ⁶
 בבנינו ובבנותינו"¹⁷⁷, באים לארצנו הקדושה, "ארץ אשר גו' תמיד עיני ה' אלקיך בה, מרשית השנה ⁷
 ועד אחרית שנה"¹⁷⁸, ⁸
 והמשך שלה בפרשת בחוקותי (שהן מחוברין) - "בחוקותי תלכו וגו'"¹⁷⁹, שכל בני ישראל (שלימות ⁹
 העם) מקיימים כל עניני התורה ומצוות (שלימות התורה), ועל-ידי-זה זוכים לקיום ההבטחה "ונתתי ¹⁰
 שלום בארץ"¹⁸⁰, שלימות הארץ, שלא זו בלבד שלא מחזירים חס-ושלום אפילו שעל אחד, אלא אדרבה ¹¹
 - שבדרכי נועם ודרכי שלום "ירחיב ה' את גבולך"¹⁸¹, ארץ עשר אומות¹⁸² (ובפרט על-ידי שלימות ¹²
 העבודה בכל עשר כחות הנפש¹⁸³). ¹³
 ואז יוכלו לקיים מצות שמיטה כפשוטה¹⁸⁴ - "כי תבואו אל הארץ גו' ושבתה הארץ שבת לה"¹⁷⁶, ¹⁴
 וכן מצות יובל - "יובל היא קודש תהיה לכם"¹⁸⁵, שקיומה קשור עם התנאי ש"כל יושביה עליה"¹⁸⁶. ¹⁵
 ועוד והוא העיקר - שכל זה יקויים במהרה בימינו ממש, למטה מעשרה טפחים, בגאולה האמיתית ¹⁶
 והשלימה על-ידי משיח צדקנו, שאז זוכים להתועדות ושמיעת דברי תורה עד ל"תורה חדשה" - על-ידי ¹⁷
 מלכא משיחא, ויתירה מזה - "תורה חדשה מאתי תצא"¹⁸⁷, מהקב"ה בכבודו ובעצמו ממש, ומתוך שמחה ¹⁸
 וטוב לבב, תיכף ומיד ממש ממש. ¹⁹

(172) ראה "היום יום" כ"ג מנ"א. ובכ"מ.

(173) ב"ב יו"ד, א. וראה תניא פל"ז (מח, ב).

(174) מכילתא ופירש"י בא יב, מא.

(175) דניאל ז, יג. סנהדרין צח, א.

(176) כה, ב.

(177) בא יו"ד, ט.

(178) עקב יא, יב.

(179) כו, ג.

(180) שם, ו.

(181) שופטים יט, ח.

(182) פירש"י עה"פ.

(183) להעיר מסיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר אודות זקנו (שנקרא

על שמו) בענין תפילה בציבור - הציבור דכל עשר כחות נפשו

("התמים" ח"ב ס"ע מה ואילך).

(184) נוסף על קיומה ברוחניות ע"י הלימוד בתורה - "כל

העוסק כו' כאילו כו'" (מנחות בסופה).

(185) בהר כה, יב.

(186) ערכין לב, סע"ב. רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"י ה"ח.

(187) ישעי' נא, ד. ויק"ר פ"ג, ג.

אגרות קודש

ב"ה, כ"ז ניסן, תשי"ג

ברוקלין.

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל מכתבו מכ"ד ניסן, אשר למחרתו כ"ה ניסן בדעתו לעשות התספורת של בנו... שי.

והנה אם כבר עשה מעשה הרי בודאי יהי' בשעה טובה ומוצלחת, אבל באם לאו (וכן הוא הנכון כיון שאין גוזזים שערות בימי הספירה, ובמילא היתה תמי' קצת בעיני על הסברא לעשות כנ"ל) יעשה זה בל"ג בעומר הבע"ל, ובכל אופן בין כך ובין כך הנה כנ"ל יהי' בשעה טובה ומוצלחת ויגדלו ביחד עם זוגתו לתורה לחופה ולמעשים טובים מתוך הצלחה בעסקנותו בשדה החינוך במוסד כ"ק מו"ח אדמו"ר צי"ע נשיא ישראל.

בברכת מז"ט.

בס"ד. משיחות שבת פרשת אחרי-קדושים,

י"ג אייר ה'תשמ"ח.

הוא - "אן", היינו, דבר ששואלים עליו "מה הוא",
מכיון שאין מקום למציאות העולם, "לא נמצאו"
אלא מאמיתת המצאו"⁶¹, שמהווה אותו מאין ואפס
המוחלט בכל רגע ורגע. "ולפני מי אתה עתיד ליתן
דין וחשבון - שדיעה זו מדגישה שבכוחו וביכולתו
ליתן דין וחשבון" (למעלה) על עבודתו בעולם,
שהרי "איני מבקש כו' אלא לפי כוחי"⁶².

ג) ובבא השלישית - עבודה ב'חוצה' של
(נפש)אדם⁶³: "מאין באת מטיפה סרוחה", כלומר,
כשמציאות הגוף נרגשת - צריך לידע שבא
מטיפה סרוחה", קצה ההפכי לגמרי מבחי'
ה"אין": "טיפה", משא"כ האין-סוף דה"אין";
סרוחה" - משא"כ מחי' חיים דה"אין". "ולאן אתה
הולך למקום עפר כו'" - שכאשר מציאות העולם
נרגשת, יש להדגיש שאינו אלא "מקום עפר כו'"
("הכל הי' מן העפר"⁶⁴), ובמילא, ה"ז "אן", אינו
אלא עפר". "ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, לפני
מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא" - לא הידיעה
אודות נתינת הדין-וחשבון סתם (היינו - לפני ב"ד
וסנהדרין דלמטה, או דלמעלה), אלא (למעלה)
ושלא בערך כלל לכל הנ"ל) "לפני מלך מלכי המלכים
(ויתירה מזה) הקדוש (ומובדל⁶⁵, וביחד עם זה)
ברוך (מלשון המשכבה⁶⁶, שנמשך ויורד לקבל את
ה"דין-וחשבון") הוא" (נסתר, מהותו ועצמותו ית'
שאינו בגדר גילוי).

ונקודת הענין - שדרך העבודה בקיום התומ"צ
(מצד "מילי דחסידותא"⁶⁷) היא, שגם כאשר
מדובר אודות שלילת ענין של עבירה, ההתבוננות
בגדלות האל- שצריך ליתן לו דין-וחשבון, היא -
"מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא", ועד

1...ט. ויש לקשר זה עם התחלת פרק שלישי
2 דמס' אבות, שלומדים בשבת זו - "עקביא בן
3 מהללאל אומר, הסתכל בשלשה דברים ואין אתה
4 בא לידי עבירה. דע מאין באת, ולאן אתה הולך,
5 ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון. מאין באת,
6 מטיפה סרוחה. ולאן אתה הולך, למקום עפר רימה
7 ותולעה. ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון,
8 לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא:

9 מכיון שלשון המשנה הוא "דבר קצר (וכולל
10 ענינים רבים)"⁵⁷ - מדוע מאריך התנא בלשונו
11 לכפול ולשלש את דבריו בג' בבות, ואינו אומר
12 בלשון קצר (וברור), בבבא אחת - "הסתכל מאין
13 באת מטיפה סרוחה, ולאן אתה הולך למקום עפר
14 רימה ותולעה, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין
15 וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, ואין אתה
16 בא לידי עבירה"?!

17 וי"ל שג' הבבות הם (גם) ג' ענינים בפ"ע:

18 א) "הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי
19 עבירה": "הסתכל" (ראי' באופן של התבוננות כו')
20 על הבריאה כולה, ותראה, שאין בה אלא "שלשה
21 דברים" - הקב"ה, היהודי (שאליו אומרים "הסתכל
22 כו"), ותכלית בריאתו - "אני נבראתי לשמש את
23 קוניי"⁵⁸ ע"י עבודתו בעולם. וכשיראה האדם שיש
24 רק "שלשה דברים", ומלבדם אין שום מציאות - אזי
25 "אין אתה בא לידי עבירה".

26 ב) ובבא השניה - עבודה פרטית ומפורטת⁵⁹:
27 "דע מאין באת", "דע" שמציאותו לא נתחדשה כאן
28 (בעוה"ז), אלא "באת" ממקום אחר - "מאין",
29 בחי' אין, שהוא ה"מזל (שורש ומקור הנשמה)
30 לישראל"⁶⁰, ומכיון ש"מאין באת" - הרי, התכונות
31 דבחי' ה"אין" (שממנו באת) משפיעות ופועלות
32 כך גם לאחר הירידה בגוף. "ולאן אתה הולך" -
33 המקום שהנך הולך אליו, עוה"ז, מקום העבודה,

(62) תנחומא נשא יא. במדבר פ"ב, ג.

(63) קהלת ג, ב.

(64) להעיר מביטול חמץ שהוא כעפרא דארעא.

(65) ראה לקו"ת תזריע כא, ג. שה"ש מ, ג ואילך. ובכ"מ.

(66) ראה ב"ק ל, א.

(67) עפ"ז יש לבאר השייכות לפרק שלישי: פרק ראשון -

עיקרו גילוי והמשכה מלמעלה, "משה קיבל תורה מסיני ומסרה
כו". פרק שני - עיקרו עבודת האדם - "איזוהי דרך ישרה שיבור
לו האדם", כמשנת"ל בארוכה (שיחת ש"פ תזו"מ). ופרק שלישי
- חיבור שניהם יחד, "הסתכל . . הוא".

(57) הקדמה לפיה"מ להרמב"ם (ד"ה אח"כ ראה להסתפק).

(58) משנה וברייתא סוף מס' קידושין.

(59) בנוגע לכל אחד מה"שלשה דברים" - האדם, העולם שבו
נעשית העבודה, והקב"ה.

(60) ראה לקו"ת ס"פ בחוקותי. ר"פ האזינו. ובכ"מ.

(61) רמב"ם ריש הלי' יסודות.

זאת ועוד: איתא בגמרא⁷⁷ שרשב"י אמר "יכול"
 אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין", היינו,
 שאין צורך בענינים של דין (עונשים כו'), ח"ו,
 מכיון שרשב"י פוטר את כל העולם כולו מן
 הדין, כולל גם שמבטל את סיבת ה"דין".

ביטול כל הענינים הבלתי-רצויים ("חטאינו"),
 באופן ד'ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים"⁷⁸,
 עד שלא נשאר מהם רושם כלל⁷⁹.

[ויש לומר, שהענין ד"יכול אני לפטור את כל
 העולם כולו מן הדין" שייך (לא רק לרשב"י, אלא
 - ע"ד המדובר ומבואר בתניא ריש פרק מ"ב, ש"כ כל
 נפש ונפש מבית ישראל יש בה מבחי' משה רבינו
 ע"ה" - כן הוא מבחי' רשב"י⁸⁰) בכא"א מישראל:
 מובן ופשוט (ואין צורך לבאר בזה כלל)
 שרשב"י אמר כך לא כדי להתפאר ח"ו. ולכאורה,
 מכיון שבפועל ממש לא פטר מן הדין (רק "יכול
 אני"), והראי', שעדיין נמצאים בגלות, מהי כוונתו
 באמירתו "יכול אני לפטור כו"?]

ואולי י"ל, שכוונת רשב"י ב"יכול אני כו" היא
 (לא רק בנוגע לעצמו, "בני עלי"⁷⁷, אלא) לרמוז גם
 שכא"א מישראל⁸¹ "יכול לפטור את כל העולם כולו
 מן הדין", כי גם מי שנמצא בדרגא תחתונה, הרי
 ע"י הרהור תשובה נעשה צדיק (גמור)⁸², ו"איתא⁸³
 בתיקונים⁸⁴ שאפי' אם הי' צדיק אחד חוזר
 בתשובה שלימה בדורו, הי' בא משיח"⁸⁵, וזוהי
 כוונת רשב"י במאמר זה - לנחם ולעודד את בני
 בקושי הגלות (גזירות המלכות כו') - בזמנו של

1 ל"הסתכל . . . הוא"⁶⁸ (התחלת וסיום המשנה),
 2 "לאסתכלא" ביקרא דמלכא"⁶⁹.

3 י. והנה, כל האמור לעיל הוא בהדגשה יתירה
 4 בקשר ובשייכות ל"ג בעומר, יום ההילולא
 5 דרשב"י⁷⁰ - שמתברך משבת זו:

6 ידוע מאמרו של רשב"י⁷¹ "אנן בחביבותא תליא
 7 מילתא, דכתיב⁷² ואהבת את ה' אלקיך, וכתיב⁷³
 8 מאהבת ה' אתכם, וכתיב⁷⁴ אהבתי אתכם אמר ה'",
 9 היינו, ש(עיקר) העבודה היא בקו האהבה והקירוב,
 10 ועד לתכלית השלימות - "בחד קטירא אתקטרנא .
 11 ביה אחידא, ביה להיטא, ביה אתדבקת"⁷⁵ (תוכן
 12 ההוראה מפרשת "אחרי" בנוגע לדרגתו של אהרן,
 13 "חולת אהבה"), וכן בנוגע לאהבת (והדגשת
 14 מעלתם של) ישראל (תוכן ההוראה מפרשת
 15 "קדושים"⁷⁶ שהתחלת הדיבור לבני הוא
 16 במעלתם, "קדושים תהיו כי קדוש אני"), אשר שני
 17 הענינים (אהבת ה' ואהבת ישראל) מודגשים
 18 ומבוארים בארוכה ובפרטיות בתורת החסידות -
 19 המבארת את תורתו של רשב"י, פנימיות התורה,
 20 באופן של הבנה והשגה בחב"ד.

(68) ראה זהר ח"א לח, א"ב. ח"ב רמז, ב. ועוד.

(69) להעיר גם מהשייכות לבעל המאמר - "עקביא בן
 מהללאל" - כידוע הפי' (סה"ש תש"ב ע' 43. וראה תשובות
 וביאורים ס"א) עקבו ("עקביא") של מתפלל שמהלל להקב"ה
 ("מהלל א-ל"), והרי ענינה של עבודת התפילה הוא - "לאסתכלא
 ביקרא דמלכא".

(70) ש"כ מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו
 "מתגלה ומאיר בבחי' גילוי מלמעלה למטה . . . ופועל ישועות
 בקרב הארץ" (אגה"ק סז"ך וכ"ח). וראה בארוכה סידור (עם
 דא"ח) שער הל"ג בעומר (דש, סעב ואילך).

(71) זח"ג קכח, א. וראה לקוטי לוי"צ לשם (ס"ע שנה ואילך).
 (72) אלא, שביחד עם זה צ"ל גם התכללות ענין היראה.
 ולהעיר ממאמר הזוהר ריש פרשתנו (אחרי) "אחרי מות שני בני
 אהרן, רבי יצחק פתח, עבדו את ה' בירא . . . וכתיב עבדו את
 ה' בשמחה כו", וראה לקוטי לוי"צ (ע' רעו) בביאור השייכות
 למיתת שני בני אהרן, שעבודתם היתה בקו הקירוב והאהבה
 בלבד, ללא התכללות ענין היראה, שלכן הי' אצלם ענין הרצוא
 (אהבה) ללא שוב (יראה), עיי"ש.

ולהעיר, שרשב"י הוא מתלמידי ר"ע, שגם הסתלקות שלו
 (בל"ג בעומר) היא "חיים עד העולם" (זח"ג רצו, ב) - דלא
 כהתלמידים שמתו בימי הספירה, מפני שעבודתם הי' באופן של
 רצוא, דוגמת מיתת שני בני אהרן (ראה בארוכה לקו"ש ח"ז ע'
 126 בהערה).

(73) ואתחנן ז, ח.

(74) מלאכי א, ב.

(75) זח"ג רפח, א. רצב, א. וראה לקוטי לוי"צ לשם (ע' תסב
 ואילך).

(76) ובה נאמר הציווי "ואהבת לרעך כמוך" (יט, יח), "כלל

גדול בתורה" (תו"כ ופירש"י עה"פ), כדברי רבי עקיבא - רבו
 של רש"י, ומדותיו (של רשב"י) תרומות מתרומות מידותיו של
 ר"ע (גיטין סז, א).

(77) סוכה מה, ב.

(78) ישע"י כה, ח. משנה סוף מו"ק.

(79) אפילו לא "חרדא דרמא על אפי מיא" - ראה ויק"ר

פרשתנו (קדושים) פכ"ד, ג.

(80) ראה עמה"מ סב, ד. סידור (עם דא"ח) שער הל"ג בעומר
 (דש, סע"ב, שז, ריש ע"ב). וראה גם זח"ג קלב, ב. סה"מ עטר"ת
 ע' תיט ואילך.

(81) גם יהודי שנמצא ב"חוצה", ורק עכשיו מתחילים לדבר
 עמו אודות עניני יהדות, ומספרים לו - לראשונה - אודות
 רשב"י, החל ממאמרו זה ("יכול כו' לפטור כו").

(82) ראה קידושין מט, ב. רמב"ם הל' אישות פ"ח ה"ה.

(83) מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תג.

(84) ראה זו"ח ס"פ נח (כג, ד).

(85) וכפס"ד הרמב"ם (הל' תשובה פ"ג ה"ד) "עשה מצוה
 אחת, הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם
 לו ולהם תשועה והצלה".

הכי גדול, בתכלית השלימות - שבכל מקום ומקום, 33
בכל קצוי תבל, ייקהלו רבים מישראל, אנשים 34
ונשים (בנפרד כמובן), ובמיוחד - ילדי ישראל, 35
כדי לעודד ולזרז בכל עניני יהדות, תורה ומצוות, 36
ע"פ תורתו דרכיו ואורחותיו של רשב"י, החל 37
מהענינים האמורים לעיל - הדגשת החיוב 38
והמעלה, הן בנוגע לישראל ("קדושים תהיו כי 39
קדוש אני"), והן בנוגע למציאות העולם ("בכל 40
דרכיך דעהו"), אשר בוודאי יסבירו את תוכן 41
הדברים באופן וסגנון המובן לכאור"א (למגדול ועד 42
קטן) לפי שכלו והבנתו, ע"פ דרכו. 43

וההחלטות הטובות בכל הנ"ל - ביום הש"ק 44
הזה, כהוראת חז"ל⁹² ש"מפקחין⁹³ על צרכי ציבור 45
בשבת", ועאכו"כ "צרכי ציבור" בקשר ובשייכות 46
לעניניו של רשב"י, שאמר "יכול אני לפטור את כל 47
העולם כולו (ציבור הכי גדול) מן הדין", ו"בהאי 48
חיבורא דילך דאיהו ספר הזוהר . יפקון ב' מן 49
גלותא ברחמים"⁹⁴. 50

יב. ויה"ר שהפעולה בכל ענינים אלו, תהי' 51
באופן ד"אמור גו' ואמרת"⁹⁵ (כפי שקורין בתפילת 52
מנחה), "להזהיר גדולים על⁹⁶ הקטנים"⁹⁷, כולל גם 53
"להזהיר" מלשון זוהר ואור⁹⁸. 54

ועוד לפנ"ז - יהי' כבר הענין ד"המשכילים 55
יזהירו כזוהר הרקיע"⁹⁹, מכיון ש"בהאי חיבורא 56
המשך בעמוד קסד

רשב"י, ועאכו"כ בכל אריכות וקושי הגלות עד 1
ימינו אלה), עי"ז שידעו שכאור"א מהם "יכול 2
לפטור את כל העולם כולו מן הדין", עד להבאת 3
הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו 4
(כנ"ל בתיקונים), ואין הדבר תלוי אלא ברצונו]. 5

ויש להוסיף, שהאמור לעיל אודות הדגשת 6
החיוב והזכות כו' אצל רשב"י, הוא (לא רק ביחס 7
לישראל, אלא) גם ביחס למציאות העולם - שהרי 8
תורת החסידות (פנימיות התורה, תורתו של 9
רשב"י) מדגישה את הטוב והזכות שבמציאות 10
העולם - כח הבורא שמהווה את מציאות העולם 11
מאין ואפס המוחלט בכל רגע ורגע (כנ"ל ס"ט), 12
דבר הבא לידי ביטוי בעבודה בעולם - שלא זו 13
בלבד ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים"⁸⁶, אלא 14
יתירה מזה, "בכל דרכיך דעהו"⁸⁷, שבעניני הרשות, 15
דרכים שלך - "דעהו", מכיון שמציאות העולם 16
גופא היא "מאמיתת המצאו" (כלשון הרמב"ם 17
הנ"ל), אלקות⁸⁸. 18

יא. ההוראה מהאמור לעיל, בנוגע למעשה 19
בפועל: 20

בעמדנו ביום הש"ק פרשת "אחרי-קדושים", 21
שממנו מתברך יום ההילולא דרשב"י בל"ג בעומר 22
- יש לקבל החלטות טובות להוסיף ביתר שאת 23
וביתר עוז בהפצת התורה והיהדות והפצת 24
המעיינות (תורתו של רשב"י) חוצה, מתוך אהבה 25
וקירוב, "להקהיל" כו"כ מישראל (פעולה הקשורה 26
עם אהבת ישראל ואחדות ישראל) ולומר להם 27
"גופי תורה", וכפי שחדורים ב"נשמתא 28
דאורייתא"⁸⁹, וכל זה - בסבר פנים יפות, ומתוך 29
אהבה וקירוב דוקא, כנ"ל בארוכה. 30

ועאכו"כ שיש לנצל ה"יום-סגולה" בל"ג 31
בעומר, יום שמחתו של רשב"י⁹⁰, מתוך "שטורעם" 32

(86) אבות פ"ב מ"ב. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג.

(87) משלי ג, ו. וראה רמב"ם שם. שו"ע אדה"ז או"ח סקני' ט"ב. וראה לעיל הערה 39.

(88) ולהעיר מהידוע (סד"ה וספרתם תרס"ו) של"ג בעומר מרומז ב"עד הגל הזה" (ויצא לא, נב), "לרעה אי אתה עובר, אבל אתה עובר לפרקמטיא" (פירש"י עה"פ) - שה"גל" שבין יעקב (יהודי) ללבן (עניני העולם) אינו באופן שפורש מהעולם, אלא שעסקו בעולם הוא באופן (שהעולם אינו פועל בו ירידה, ח"ו, "לרעה", ואדרבה) שעל-ידו מתעלה עוד יותר - "פרקמטיא", ריות, עי"ז שרואה שגם העולם הוא אלקות.

(89) זח"ג קנב, א.

(90) ראה שער הכוונות ענין ספה"ע דרוש יב. פע"ח שער

ספה"ע פ"ז. מ"ח מס' אייר וסיון פ"ו מ"ו. ושם מ"ז: שמחה גדולה.

(91) כמנהג ישראל ע"ד הנהגות מיוחדות בל"ג בעומר בקשר לילדי ישראל - ראה שער הכוונות ופע"ח שם. בני יששכר מאמרי חודש אייר מאמר ג' סד"ה. ספר "בין פסח לשבועות" (אה"ק, תשד"מ) פי"ח סל"ג-ד. פי"ט ס"ח-ט. וש"נ (וראה "היום יום" ל"ג בעומר).

(92) ראה שבת קנ, א. רמב"ם הל' שבת פכ"ד ה"ה. שו"ע (ואדה"ז) או"ח סש"ו ס"ו (סי"ב).

(93) להעיר משני הפירושים ב"מפקחין" - מלשון פקחות שכלית, ומלשון ראי' כפשוטה (לפקוח עינים).

(94) זח"ג קכד, ב - ברע"מ. הובא באגה"ק רסכ"ו.

(95) ר"פ אמור.

(96) וגם "להזהיר גדולים על ידי הקטנים", ע"ד "והשיב לב אבות על (ידי) בנים" (מלאכי בסופו ובפירש"י).

(97) תו"כ ופירש"י אמור שם. יבמות קיד, סע"א.

(98) ראה צוואת הריב"ש בתחילתו: פי' זוהר מלשון והמשכילים יזהירו, ר"ל הנשמה תזהיר ותאיר כו'. ועד"ז בסה"מ תרפ"ח ע' קנד ואילך. אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' קכט ואילך. וראה לקו"ש ח"ז ע' 151-2.

(99) דניאל יב, ג.

בס"ד. שיחת שבת פרשת אמור ה'תשמ"ח.

בלתי מוגה

א. בהמשך להמדובר לאחרונה אודות "והחי יתן אל לבו"¹ (לימוד והוראה) מתחילת פרשת השבוע ופירוש רש"י - יש להתעכב על פירוש רש"י הראשון בפרשת אמור: "אמור אל הכהנים, אמור ואמרת, להזהיר גדולים על הקטנים", כלומר, מכיוון שבפסוק נאמרו שתי אמירות, "אמור גו' ואמרת" (שלכן מעתיק רש"י את שתייהן כדי להדגיש את כפל הענין), לכן צריך לומר שיש כאן אמירה נוספת - "להזהיר גדולים על הקטנים".

אמנם, הלשון "להזהיר גדולים על הקטנים" - דורש הסבר וביאור: הן אמת שכן הוא הלשון בגמרא², אבל אין ענינו של רש"י להעתיק לשונות חכמינו ז"ל, כי-אם לפרש פשוטו של מקרא³. ומכיון שבפסוק נאמר לשון אמירה ("אמור ואמרת"), היה רש"י צריך לכתוב "לומר לגדולים על הקטנים" (וכיוצא בזה), ולא "להזהיר גדולים על הקטנים"?

ובפרט שהלשון "להזהיר" יכול להתפרש כאזהרת לאו (כפי שמצינו בפירוש רש"י כמה פעמים), ומהו ההכרח בפשוטו של מקרא ש"אמור ואמרת" (אמירה מיוחדת בנוגע לקטנים) קשור עם אזהרת (או מעין) לאו? גם צריך להבין, מהו הלימוד וההוראה בעבודת האדם לקונו - "והחי יתן אל לבו".

ב. ויובן בהקדים הכלל שרש"י סומך על מה שכתב לפנינו בשביל תוספת ביאור או אפילו בשביל כללות הביאור. וכן בנידון-דידן, שיש לחפש את ענין "להזהיר גדולים על הקטנים" בפירוש רש"י לפנינו, ובפרט כשמשווים את פירוש רש"י עם פירוש הגמרא בסוגיית "להזהיר גדולים על הקטנים". שעל-פי-זה תובן שיטת רש"י בענין זה:

במסכת יבמות⁴ למדו חכמינו ז"ל את דין "להזהיר גדולים על הקטנים" - בשלשה מקומות: "לא תאכלום כי שקץ הם"⁵, לא תאכלום, להזהיר גדולים על הקטנים.. כל נפש מכם לא תאכל דם⁶, להזהיר גדולים על הקטנים.. אמור ואמרת, להזהיר גדולים על הקטנים".

אבל בפירוש רש"י - בפסוק "לא תאכלום כי שקץ הם", לא פירש רש"י "להזהיר גדולים על הקטנים", כי-אם בפסוק "כל נפש מכם לא תאכל דם", "כל נפש מכם, להזהיר גדולים על הקטנים", ובפסוק "אמור ואמרת" שבפרשתנו⁷.

(* ומ"ש רש"י (שמיני יא, יג) "לא יאכלו שקץ הם", "לחייב את המאכיל לקטנים, שכך משמעו לא יהיו נאכלים על ידך" - הרי זה אך ורק האיסור דהמאכיל, ש"לא יהיו נאכלים על ידך" (ולא "להזהיר גדולים על הקטנים", שהקטנים לא יאכלו), כפשוט.

ועפ"ז מתורצת הקלאץ-קושיא בפירוש רש"י בהמשך הענין "לחייב את המאכיל כאוכל" (שם, מא) - דלכאורה, "אוכל" מאן דכר שמיה? ! אלא, שהאיסור הוא על המאכיל שלא יאכל על-ידו, דחשיב כמו שאוכל בעצמו.

(** ומ"ש רש"י (יתרו כ, יו"ד) "אתה ובנך ובתך". להזהיר גדולים על הקטנים, וזהו ששנינו (שבת קכא, א) קטן* שבא לכבות** אין שומעים לו מפני ששבתו עליך" - אין זה שייך כלל לחינוך, ו"בהמתך" יוכיח (ולכן, לא חשיב לי' (בגמרא) עם ג' ענינים הנ"ל).

(* וכן קטנה, כמפורש בקרא - "בנך ובתך" (משא"כ בטומאה, דכהנת (גדולה) מותרת לכתחילה).

(** בשבת שם: בקטן העושה לדעת אביו, אבל בפירוש"י - לכבות סתם, אפילו בהפקר (ולכן קס"ד "או אינו אלא גדולים").

(4) שמיני יא, מב.

(5) אחרי יז, יב.

(1) קהלת ז, ב.

(2) יבמות קיד, סע"א.

(3) פירוש"י בראשית ג, ח. ועד"ז שם, כד. ועוד.

- 1 וההסברה בזה - על יסוד כללו של רש"י³ "אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא", שלכן מפרש כן
- 2 רק במקום שיש הכרח בפשוטו של מקרא:
- 3 בפסוק "כל נפש מכם לא תאכל דם" - תיבת "כל" מיותרת, שהרי גם "נפש מכם לא תאכל דם" קאי
- 4 על כל אחד ואחד מישראל, ועל כן צריך לומר, שיתור "כל נפש מכם לא תאכל דם" בא לרבות עוד
- 5 ענין - "להזהיר גדולים על הקטנים" (שהרי ציווי התורה נאמר לגדולים, ולא לקטנים שאינם בני-חיובא,
- 6 אלא שהגדולים נצטוו על הקטנים⁶).
- 7 וכן בפרשתנו, "אמור גו' ואמרת", שכפל הלשון בא לרבות אמירה נוספת - "להזהיר גדולים על
- 8 הקטנים", כנ"ל.
- 9 מה-שאינ-כן בפסוק "לא תאכלום כי שקץ הם" - אין קושי בפסוק, ואם-כן אין הכרח לפרש שהכוונה
- 10 היא "להזהיר גדולים על הקטנים". ואדרבה - כדי לפרש שהכוונה היא "להזהיר גדולים על הקטנים",
- 11 צריך להוציא את הכתוב מפשוטו, שאף שבכתוב נאמר "לא תאכלום", מכל-מקום הפירוש הוא "לא
- 12 תאכלום", היפך פשוטו של מקרא.
- 13 [ולמעשה: בגמרא מפרש רש"י הלימוד מהפסוק "לא תאכלום" - "קרא יתירא הוא, דהא כתיבי אזהרות
- 14 הרבה⁷". אבל, בדרך לימוד פשוטו של מקרא, מה שכתובות אזהרות הרבה, אינו מכריח שכתוב זה בא
- 15 "להזהיר גדולים על הקטנים"⁸ (ועל-אחת-כמה-וכמה כשהלימוד הוא באופן שצריכים להוציא הכתוב
- 16 מפשוטו, "לא תאכלום", "לא תאכלום", כנ"ל), מכיון שאפשר לומר שהכוונה היא לעבור עליו בלאוין
- 17 הרבה, כפי שמצינו דוגמתו בכמה מקומות].
- 18 ג. וטעם הדבר - מה נשתנו איסור טומאה לכהנים ואיסור דם, שבהם הזהירה תורה את "הגדולים
- 19 על הקטנים" - מובן בפשטות גם ל'בן חמש למקרא':
- 20 בנוגע לכהנים - מכיון שיש אצלם דינים מיוחדים ואזהרות מיוחדות שאינן אצל שאר בני-ישראל,
- 21 מובן, שאצלם הוסיפה התורה ציווי מיוחד "להזהיר גדולים על הקטנים".
- 22 ובנוגע לאיסור דם - מפורש בקרא⁹ "כי נפש הבשר בדם הוא . . על כן אמרתי לבני ישראל כל נפש
- 23 מכם לא תאכל דם", היינו, שמכיון ש"הדם הוא הנפש"¹⁰, אכילתו חמורה ביותר, ולכן הוסיפה התורה
- 24 ציווי מיוחד - "כל נפש גו'", "להזהיר גדולים על הקטנים".
- 25 ועל-פי-זה מובן גם דיוק הלשון "להזהיר גדולים על הקטנים":
- 26 מכיון שמדובר כאן אודות חומרא יתירה שלא מצינו בשאר דיני התורה (אף שחינוך הקטנים הוא
- 27 בכל עניני התורה) - מדגיש זאת רש"י בכך שאינו כותב לשון של אמירה סתם, כי-אם "להזהיר גדולים
- 28 על הקטנים", זהירות יתירה כו',
- 29 כלומר: כוונת רש"י אינה להדגיש איסור לאו (שאז היה אומר זאת בפירושו), כי-אם להדגיש את חומר
- 30 הענין שצריכה להיות זהירות יתירה, כנ"ל.
- 31 ד. ומכאן באים ללימוד ההוראה בעבודת האדם - "החי יתן אל לבו":
- 32 כהנים - קאי על כל בני-ישראל, כי עוד לפני מתן-תורה (ובתור הכנה למתן-תורה) נאמר¹¹ "ואתם
- 33 תהיו לי ממלכת כהנים", וזוהי ההוראה מהציווי לכהנים "אמור גו' ואמרת, להזהיר גדולים על הקטנים"

בפשוטו של מקרא אינו מזה ש"קרא יתירה הוא, דהא כתיבי אזהרות הרבה", כי-אם מיתור תיבת "כל", כנ"ל (ולכן מעתיק רש"י רק "כל נפש מכם", ואינו מסיים האזהרה "לא תאכל דם").

(9) אחרי יז, יא-יב.

(10) פ' ראה יב, כג.

(11) יתרו יט, ו.

(6) להעיר גם ממש"נ (ואתחנן ו, ז) "ושננתם לבניך", ולפנ"ז (שכבר למדו ה'בן חמש') - "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחרי" (וירא יח, יט), אלא שפסוק זה קאי (גם) על גדולים, משא"כ הפסוק "ושננתם לבניך".

(7) ועד"ז מפרש הלימוד מהפסוק "כל נפש מכם לא תאכל דם".

(8) ולכן, גם בפסוק "כל נפש מכם לא תאכל דם" - הלימוד

- 1 - שבנוגע לכללות הנהגת הכהנים, כל אחד ואחד מישראל, צריכה להיות זהירות מיוחדת, "להזהיר גדולים על הקטנים".
2
- 3 ולימוד נוסף מההדגשה היתירה באיסור דם – שצריכה להיות זהירות יתירה בכל הענינים הקשורים
4 עם "הדם הוא הנפש", ולדוגמא: איסור הלבנת פני חבירו ברכים, הקשור עם טילוק הדם, "אזיל סומקא
5 ואתי חיורא"12, וכיוצא בזה, שלכן צריכה להיות בזה זהירות יתירה, "להזהיר גדולים על הקטנים".
- 6 ה. ויש להוסיף, ש"להזהיר גדולים על הקטנים" כולל גם "להזהיר גדולים על-ידי הקטנים" (על-דרך
7 מה שכתוב13 "והשיב לב אבות על בנים", "על-ידי בנים"14), היינו, שגם אצל הגדולים נוסף בענין
8 הזהירות על-ידי פעולתם באזהרת הקטנים.
- 9 ולהעיר, שענין זה הוא בהדגשה יתירה בשנה זו, 'שנת הקהל' - "הקהל את העם, האנשים והנשים
10 והטף גו' למען ישמעו ולמען ילמדו גו' ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת"15, היינו, שיש הדגשה
11 מיוחדת בנוגע לפעולה עם הטף, כולל גם ההוספה אצל הגדולים על-ידי פעולתם עם הקטנים - "הטף למה
12 באו, ליתן שכר למביאייהם"16.
- 13 ודיוק נוסף ב"להזהיר גדולים על הקטנים" - "להזהיר" מלשון "זוהר ואור"17, כמו "והמשכילים
14 יזהירו כזוהר הרקיע"18.
- 15 ובזה גופא נוסף חידוש - "כזוהר הרקיע", היינו, שגם למטה בארץ, שבה נעשית העבודה בתורה
16 ומצוות (שהרי התורה "לא בשמים היא"19). מאיר אור "זוהר הרקיע".
- 17 ו. ויהי-רצון - והוא העיקר - שעל-ידי פעולת "להזהיר גדולים על הקטנים", נזכה בקרוב ממש לקיום
18 היעוד "והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע" בפועל ממש, היינו, שבכל העולם כולו מאיר בגילוי "זוהר
19 הרקיע", ובתכלית השלימות, שאין מקום ואפשרות כלל לענין הפכי כו', מכיון ש"לא יכנף עוד מורין
20 גו'"20.
- 21 ובפשטות - שתיכף ומיד באים כל בני-ישראל "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו"21, "הקהל את
22 העם, האנשים והנשים והטף" - לארצנו הקדושה.
- 23 - "קדושה" (גם) מלשון פרישות והבדלה, כפירוש "קדושים תהיו", "הווי פרושים"22, כי ארץ ישראל
24 מופרשת ומובדלת משאר הארצות -
- 25 ובארץ ישראל עצמה - לירושלים עיר הקודש, להר הבית ולבית-המקדש כו', באופן שהולך ומוסיף
26 בענין הקדושה, "עשר קדושות הן"23.
- 27 וכל זה - באופן של זריזות, שהרי "אלקיכם כהן הוא"24, ו"כהנים זריזין הם"25, ועד ש"לא עיכבן
28 המקום כהרף עין"26.

המשך השיחה יופיע בדבר מלכות לפרשת בהר

(20) ישע"ל, כ. וראה תניא פל"ו (מו. א).
(21) בא יו"ד, ט.
(22) ר"פ קדושים ובפירש"י.
(23) כלים פ"א מ"ו. רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ז הי"ג.
(24) סנהדרין לט, סע"א.
(25) שבת כ, א. וש"נ. רמב"ם הל' שבת פ"ג ה"כ.
(26) מכילתא ופירש"י בא יב, מא.

(12) ב"מ נח, ב.
(13) מלאכי בסופו.
(14) פירש"י עה"פ.
(15) וילך לא, יב.
(16) חגיגה ג, סע"א. הובא בפירש"י עה"פ.
(17) ראה צוואת הריב"ש בתחילתו. ובכ"מ.
(18) דניאל יב, ג.
(19) ב"מ נט, ב.

לקוטי-שיחות פרשת אמור כרך יז

מתורגם ללשון הקודש

פסוקנו, וברובן אין רש"י מפרשן⁷. מדוע, אפוא, מפרש
רש"י מילים אלו?

באופן כללי מובנת התשובה לשאלה זו: על
המילים "בכל מושבותיכם" הכתובות לפני כן, בפרשת
צו⁸, באיסור אכילת דם, אומר רש"י: לפי שהיא חובת
הגוף ואינה חובת קרקע נוהגת בכל המושבות. וכיון
שאיסור 'חדש' אינו חובת הגוף אלא חובת קרקע,
ויותר מזה: בפשטות קשור איסור 'חדש' לעומר שהוא
"ראשית קצירכם" מ"קצירה"⁹ של "הארץ", וצריך
להיות לכאורה שלא ינהג "בכל מושבותיכם".
לכן אומר רש"י, שלמרות זאת "יש שלמדו מכאן

א.

פירוש רש"י על "בכל מושבותיכם"

1 בפירושו על הפסוק¹ "ולחם וקלי וכרמל לא
2 תאכלו... עד הביאכם את קרבן... בכל מושבותיכם"
3 אומר רש"י: בכל מושבותיכם, נחלקו בו חכמי ישראל
4 יש² שלמדו מכאן שהחדש נוהג בחוצה לארץ ויש
5 אומרים³ לא בא אלא ללמד שלא נצטוו על החדש אלא
6 לאחר ירושה וישיבה, משכבשו וחלקו⁴.
7 ולכאורה, משמעות המילים "בכל מושבותיכם"
8 ברורה: בכל מקום שבו אתם מתיישבים⁵. ויתר על כן:
9 מילים אלו כתובות במספר מצוות אחרות⁶, ואף לפני

(6) בא יב, כ (מצה). ויקהל לה, ג ("לא תבערו אש גוי' ביום השבת").
ויקרא ג, יז (איסור אכילת חלב ודם). צו ז, כו (דם). פרשתנו כג, ג (שבת).
שם, כא (איסור מלאכה בחגה"ש). שם, לא (איסור מלאכה ביוהכ"פ).
מסעי לה, כט (רוצח ועיר מקלט).
(7) וגם במקומות שמפרש "בכל מושבותיכם" (בא וצו שם***) –
הרי אינו כדי לפרש ש"בכל מושבותיכם" פירושו שנוהג בכל מושבות גם
בחו"ל כפי מאי קמ"ל? וכמו שלא פירש "בכל מושבותיכם" בשאר
מקומות שבהערה הקודמת. וראה שוה"ג הב' להערה זון, כ"א לתרץ
קושיא בהכתובים שם:
בפ' בא: קשה לרש"י "דאי קרא אתא אישכל בכל מושבותיכם..
(ו)הו"ל לכתוב בכל מושבותיכם בקרא של בערב תאכלו מצות" (גו"א
שם)***, ולכן מפרש שהוא דין פרטי ונוסף, שצ"ל מצה כזו ש"ראוי"
ליאכל בכל מושבותיכם:
בפ' צו: א) לא כתב ש"בכל מושבותיכם" פירושו "בכל מושבות",
כ"א לתת טעם וביאור "לפי שהיא חובת הגוף כו". (ב) כוונת רש"י היא
בעיקר לתרץ "למה הוצרך לומר" בכל מושבותיכם (כהמשך דברי
רש"י)****.
(8) שם.
(9) פרשתנו שם, יוד. וראה (ע"ד ההלכה) מנ"ח מצוה שב.

(1) פרשתנו כג, יד.

(2) תו"כ עה"פ. קידושין לז, א. ועוד.

(3) קידושין שם.

(4) הוספת רש"י "משכבשו וחלקו" [על לשון הגמרא (קידושין שם)
"לאחר ירושה וישיבה"] – י"ל [נוסף על – שמפרש מהי "ישיבה"],
שהוא לתרץ הלשון "בכל מושבותיכם" גם לפירוש זה (ראה הערה
הבאה). והביאור:

"לאחרי ירושה וישיבה" ע"ד הפשט אפ"ל גם לאחר ירושה וישיבה
דשבת אחד (ואולי י"ל דמספיקה ישיבה דעשרה מישראל – דכב"כ
ענינים צבור הוא. ואכ"מ), משא"כ "משכבשו וחלקו" היינו לאחר י"ד
שנה דכיבוש וחילוק דכל א"י (כמשנ"ת בארוכה – לקו"ש [המתורגם]
ח"ט ע' 160 ואילך [בביאור פרש"י ר"פ תבוא עיי"ש]): ולכן נאמר "בכל
מושבותיכם", כלומר: לא ב"מושבותיכם" סתם, "לאחר ירושה וישיבה"
(שאפ"ל גם בנוגע דשבת אחד*), כ"א "בכל מושבותיכם" דכל ישראל –
"משכבשו וחלקו".

(5) לקמן בפסוק יז פרש"י (מתו"כ עה"פ. מנחות פג, סע"ב)
"ממושבותיכם, ולא מחוצה לארץ" – אבל "יש לומר הטעם דבכל
מושבותיכם הוא דמשמע אפילו ח"ל, אבל ממושבותיכם לא משמע רק
א"י" (שו"ת הצ"צ י"ד סרי"ח בתחילתו. וראה רמב"ן כאן פסוק טז
בסופו**).

(*) ואף שהעומד חובת צבור – ראה לקמן הערה 17.

(**) וצ"ע שלא הוזכר בצ"צ שם. וכן מ"ש בצ"צ שם "אפשר גם ר"י בר"י במנחות כו' לא פליג רק על פי מושבותיכם דגבי חדש ולא על פי ממושבותיכם דגבי
שתי הלחם" – הוא ברמב"ן שם.

(***) זה שפירש בפ' מסעי הוא מפני שדבר חידוש הוא שסנהדרין (קטנה) נוהגת גם בחו"ל (ובפרט שזוהי רק "כל זמן שנוהגת בא"י – רש"י שם).

בפ' ויקרא – ראה שוה"ג הב' להערה זו.

(****) ברא"ם ופ"ח שם, שקושית רש"י היא, דמכיון שמצה היא חובת הגוף הרי פשיטא שנוהגת בכל מושבותיכם ולמה הוצרך לומר (וכקושית הש"ס קידושין לו,
ב. וראה ר"ם שם)

– אבל נוסף על מה שהקשה עליו בגו"א שם, הרי מזה שבשאר מקומות שבהערה הקודמת [לבד דפ' צו (כפנים ההערה ושה"ג שלאח"י) ופ' מסעי (כבשורה"ג הקודם)]
לא פרש"י למה נאמר, אף שמצות הנ"ל הן חובות הגוף (וכמו שהקשה בש"ס שם – על כמה מהנ"ל. והאריך גם ברמב"ן פרשתנו כג, טז).
מוכת, דלרש"י – ע"ד הפשט מציון כ"מ בתורה שבכל ציווי בפ"ע מפרט כל פרטיו אף אלה שיש ללמדם מציונים הדומים לו (ומהם – שגם סברא הם) – ראה פרש"י
לעיל כ ט בסופו: ופשוטו (דדמי בו) כו' שהוא גרס כו' – ונשנה זה כו"כ פנמיים בהציונים שלאחרי (וביניהם כמה שלא נשנו ענה"פ) זה אחר זה באותה הפרשה,
עאכ"כ בנדוד שבאים בהפסק דינים שאינם "בכל מושבותיכם".

(*****) ומפני שהוכפל "בכל מושבותיכם" באותו האיסור (דם), שהרי כבר נאמר לעיל בפ' ויקרא, וכדמוכח ג"כ מזה שעה"פ בפ' ויקרא (שקדם לפ' צו) לא פרש"י למה
הוצרך לומר (אף שהוא חובת הגוף).

[וברא"ם וגו' ויקרא שם, שכונת רש"י שם במש"כ "יפה מפרש בת"כ כל הפסוק הזה" – היא לתרץ (גם) למה הוצרך לומר "לדורותיכם בכל מושבותיכם" (מכיון
שהוא חובת הגוף), וכבש"ס קידושין שם.

– ועדיין צריך ביאור שביקרא ציון רק לת"כ ולא כתב "שהיא חובת הגוף כו". ובפ' צו ציון רק לקידושין וכתב "שהוא חובת כו' למה הוצרך לומר". ואכ"מ.

ג.

הפירוש השני אינו סותר לכלל, לגבי חובת קרקע

ההסבר לכך הוא:

29

באיסור "לסרס שום בהמה וחייה", הכתוב
בפרשתנו לפני כן¹², נאמר "ובארצכם לא תעשו". ורש"י
מפרש: "לכך נאמר בארצכם – לרבות כל אשר
בארצכם, שאי אפשר לומר לא נצטוו על הסרוס אלא
בארץ, שהרי סרוס חובת הגוף הוא וכל חובת הגוף
נוהגת בין בארץ בין בחוצה לארץ".

מכך רואים, שהכלל "כל חובת הגוף נהגת בין
בארץ בין בחוצה לארץ" הוא חזק כל כך, שגם בפשוט
של מקרא, מוציאים את המילה "בארצכם" מפירושה
הפשוט, כדי שלא תהיה סתירה לכלל זה¹³.

[כאן אין זה מקרה, שבו מביא רש"י דרש ומיישב
דברי המקרא דבר דבור על אופניו!¹⁴ עקב קושי
בפשט, כי רש"י אינו מציין שהפירוש "כל אשר
בארצכם" הוא דרש, ואף אינו מזכיר שהפירוש נלקח
מדברי חז"ל¹⁵, אלא הוא אמר זאת כפשוט: לפי דרך
הפשט משתנה המשמעות של "בארצכם", כדי שלא
תהיה סתירה לכלל של "כל חובת הגוף..."].

מזה מובן שגם החלק השני של הכלל, ש"חובת
קרקע אינה נהגת אלא בארץ"¹⁶, צריך להתאים בכל
מקום, גם כאשר צריך בדרך הפשט לשנות לשם כך
משמעות של מילה.

וכך גם בענינו: רש"י אינו יכול להסתפק בפירוש
ש"חדש נוהג בחוצה לארץ", שהוא ההיפך מן הכלל
ש"חובת קרקע אינה נהגת אלא בארץ". ולכן הוא
מביא פירוש נוסף למילים "בכל מושבותיכם" ("לאחר
ירושה וישיבה"), שהוא איננו סותר לכלל זה, גם אם

1 שהחדש נוהג בחוצה לארץ: המשמעות של "בכל
2 מושבותיכם" היא כפשוטה, והפסוק בא ללמדנו
3 שאיסור 'חדש' הוא יוצא מן הכלל¹⁰, שהוא נוהג "בכל
4 מושבותיכם" וגם "בחוצה לארץ", למרות שהוא חובת
5 קרקע.

ב.

השאלה על התאמת הפירוש השני לפשט

6 אך צריך להבין: הפירוש הפשוט של "בכל
7 מושבותיכם" הוא כפירוש הראשון, של "יש שלמדו"
8 (גם "חוצה לארץ"), ומדוע מביא רש"י גם את הפירוש
9 השני, שמשמעות "בכל מושבותיכם" היא "לאחר
10 ירושה וישיבה", שאין לו מקום לפי פשט הפסוקים?

11 הקושי מתחזק יותר: כבר נאמר פעמים רבות
12 שכאשר רש"י מוסיף ומציין לפני פירוש הפסוק,
13 שישנם שנים או יותר פירושים, הוא מתכוון להדגיש,
14 שלפי הפשט, פירושים אלו הם "שקולים". והוא
15 מקדים פירוש אחד לפירוש השני, רק מפני שאי אפשר
16 לכתובם בבת אחת.

17 וכך גם בענינו: בהקדמתו "ונחלקו בו חכמי
18 ישראל" מתכוון רש"י לומר, שהפירוש השני "ללמד
19 שלא נצטוו על החדש אלא לאחר ירושה וישיבה",
20 איננו "רחוק" יותר מדרך הפשט מאשר הפירוש
21 הראשון – גם "בחוצה לארץ".

22 ולכאורה: אף אם נאמר, שרש"י צריך להביא את
23 הפירוש השני, מפני שלפי הפירוש הראשון לא מובן
24 מדוע נוהג איסור 'חדש', שהוא חובת קרקע, גם בחוץ
25 לארץ, הרי אי אפשר לומר שפירוש זה ("לאחר ירושה
26 וישיבה") מתאים לדרך הפשט בדיוק כמו הפירוש
27 הפשוט הנ"ל של "בכל מושבותיכם", (שהוא פירוש
28 מילים אלו בכל מקום¹¹)?

ליאכל בכל מושבותיכם.

(12) כב, כד.

(13) ולכאורה בנוגע לשילוח עבדים ביובל שהוא חובת הגוף
(קידושין לח, ב) ונאמר (בהר כה, י) "וקראתם דרור בארץ לכל יושבי"
[ובקידושין שם, שמטעם זה צריך לימוד מיוחד שנוהג בחו"ל] – ומ"מ
לא פירש רש"י כלום. וי"ל בפשטות שהרי זו מצוה שהזמן (יובל) גרמא
– (ושמיטה) יובל אינו אלא בארץ.

(14) לשון רש"י בראשית ג, ח.

(15) חגיגה יד, סע"ב. שאילתות דר"א פרשתנו סק"ה בסופו (הובא

בתוד"ה ת"ל שבת קי, ב). וראה תו"כ עה"פ.

(16) לשון הגמרא קידושין לו, א.

(10) ועפ"ז תומתק הוספת רש"י "שלמדו מנאן שהחדש*", ולא כתב
בקצור (כתבו"כ) – ("י"א) שנוהג (בארץ) בחוצה לארץ", דלכאורה הרי
זהו פירוש הפשוט ד"בכל מושבותיכם" (כפנים), ולא לימוד מנאן.

ולחידושי י"ל עוד: מקום לפרש שקאי על תבואה שגדלה בא"י
שהוציאה לחו"ל (כבירושלמי קידושין פ"א סה"ח. הובא במג"א או"ח
סו"ס תפט) – ועפ"ז גם הרווחנו שאינו בסתירה להכלל דחובת קרקע
נוהגת רק בארץ – ולכן מדייק רש"י ד"יש שלמדו מנאן שהחדש נוהג
בחוצה לארץ", כלומר: למדים שהחדש (ההתחדשות) הייתה בחו"ל
ונוהג בחו"ל (משא"כ בהנ"ל – שהתחדשות הייתה בא"י).

(11) וגם בפ' בא שם שפרש"י "זה בא ללמד שתהא ראוי ליאכל בכל
מושבותיכם" – הרי חיוב מצה הוא בכל מושבותיכם כפשוטו, אלא שמצד
הקושיא בהכתוב שם (כנ"ל הערה 7) נלמד עוד דין שהמצה צ"ל "ראוי

(*) לשון רש"י בפ' הב' "לא בא אלא ללמד" – ראה לקמן שוה"ג להערה 26.

23 מושבותיכם" ש'חדש' נוהג בחוץ לארץ. ולפי האחר –
24 רק בארץ "לאחר ירושה וישיבה"?

25 רש"י רומז להסבר על כך, באמצעות הביטוי
26 "ונחלקו בו חכמי ישראל", שאינו כביטוי הרגיל
27 "ונחלקו בו רבותינו". בכך הוא רומז¹⁸, שהמחלוקת
28 אינה רק בלימוד פשט הפסוקים ("רבותינו"), אלא
29 קשורה לשתי שיטות בהבנת והערכת תכונות ורגשות
30 של יהודים – "חכמי ישראל", כדלהלן.

31 ההסבר לכך הוא: כל קרבן צריך לעורר בנפש
32 האדם הרגשה המתאימה למשמעות הקרבן. לדוגמא:
33 אצל קרבן חטאת ואשם – רגש של חרטה ותשובה¹⁹,
34 בקרבן תודה – הודיה לה', וכדומה. ולכן נדרש
35 בהקרבת קרבן גם, כלשון רש"י²⁰, ש"יכוין את לבו
36 לשמים", בנוסף להקרבה הגשמית.

37 וזאת לא רק בקרבן יחיד. גם קרבן ציבור נדרש
38 לעורר אצל כל יחיד, שהוא חלק מן הציבור, את הרגש
39 בהתאם לקרבן. לדוגמא: בקרבנות ציבור המכפרים על
40 היחיד²¹, צריך היחיד להתחרט על חטאו.

41 מזה מובן גם בעניננו: האיסור לאכול 'חדש',
42 שהטעם הפשוט שלו הוא כדי ש"ראשית קצירכם"
43 יהיה קרבן (עומר), צריך לעורר אצל היהודי הכרה
44 והרגשה, שאת ה"ראשית" של כל עניניו הוא צריך
45 להביא לה', ורק אחר כך "תאכלו".

46 אך כיון שהעומר מובא רק מ"קצירה" – הקציר של
47 ארץ ישראל, וממילא מעורר רק את היהודים שבארץ
48 ישראל²², במקומות²³ שמהם מובא העומר, מתעוררת
49 השאלה: כיצד תתעורר הכרה זו, ש"ראשית קצירכם"

1 הוא אינו מתאים כל כך למילים אלו (כדומה לפירושו
2 על "בארצכם לא תעשו").

ד.

שני הפירושים "שקולים"

3 אבל גם פירוש זה איננו "חלק"¹⁷, ולפיכך מביא
4 רש"י גם את הפירוש "מכאן שהחדש נוהג בחוצה
5 לארץ", כי המילים "בכל מושבותיכם" כתובות במספר
6 מצוות, ובכל מקום¹¹ הכוונה היא שהחובה חלה גם
7 בחוצה לארץ.

8 ויוצא, שפירוש המילים "בכל מושבותיכם" כאן,
9 שהוא "לאחר ירושה וישיבה", הוא יוצא מן הכלל מכל
10 שאר המקומות שבהם כתובות מילים אלו! ולכן מביא
11 רש"י גם את הפירוש הראשון.

12 בכך מובן כיצד שני הפירושים של רש"י "שקולים"
13 בדרך הפשט: בשניהם קיים אותו קושי, ש"בכל
14 מושבותיכם" כאן הוא יוצא מן הכלל: לפי הפירוש
15 הראשון, חובת 'חדש' בחוץ לארץ יוצאת דופן, גם לפי
16 פשוטו של מקרא, מן הכלל "חובת קרקע אינה נוהגת
17 אלא בארץ". ולפי הפירוש השני, הרי משמעות המילים
18 "בכל מושבותיכם" יוצאת דופן ממשמעותם בכל שאר
19 המקומות בתורה, שבהם הכוונה גם לחוץ לארץ.

ה.

איסור 'חדש' צריך לעורר רגש מתאים

20 אך כיון ששני הפירושים "שקולים" לפי הפשט,
21 יכול תלמיד ממולח לשאול: מהן סברותיהם של בעלי
22 המחלוקת, אשר לפי אחד מהם מלמדות המילים "בכל

(18) ראה גם לקו"ש [המתורגם] ח"ט ע' 208 ואילך. לקו"ש
[המתורגם] חט"ז ע' 424.

(19) ראה פרש"י בחטאת הנשיא – ויקרא ד, כב.

(20) ויקרא א, יז. משנה סוף מנחות. וש"נ.

(21) לדוגמא (לעיל) – שני שעירי חטאת דיוחכ"פ (אחרי טז, ה).

(22) ע"ד ההלכה י"א דכיון שחדש בחו"ל דאורייתא היא אקרובי נמי
מקריבין (מנחות פד, א. וראה מנ"ח מצוה שב) – אבל בפשוטו של מקרא,
קרבן עומר הוא "וקצרתם את קצירה (דהארץ) והבאתם את עומר
ראשית קצירכם גר".

(23) אף שמביאים בכל פעם רק ממקום אחד – הרי עד הרגע
דהתחלת (ההכנה לה) הקציר כל השדות שבא"י אפשר שיביאו מהן העומר
וגם – בפועל.

והרי מביאים אותו לביהמ"ק לכן הברכה שע"ז וכן זו שע"י כל
קרבנות ציבור – נמשכות בכל ישראל, גם הדרים בחו"ל ואפילו (ע"י פרי
החג) לכל האומות שבעולם (סוכה נה, ב).

וי"ל שזהו ע"י נתינת מחצית השקל שזהו גם מחו"ל, ולא"ה

(17) לפי זה קשה לכאורה: בפרש"י שלח (טו, יח) הביא הכלל ד"כל
ביאות שבתורה.. אינה אלא לאחר ירושה וישיבה" (כ"אידך תנא דבי ר"י"
– קידושין שם, ב), ומכיון שנאמר כאן (פסוק יוד) "כי תבוא אל הארץ",
הרי גם ב"י "בכל מושבותיכם" ידעין שנוהג "לאחר ירושה וישיבה" *
(והר"ל לתרץ זה ב'פ' שלח, עכ"פ).

וי"ל: (א) עפמ"ש"כ לעיל (הערה שני' בשוה"ג להערה 7) דכו"כ
פעמים חוזר בקרא פרטים שיש ללמד מציורים דומים. (ב) שבא להוסיף
"משכבשו וחלקו" שנלמד מ"בכל מושבותיכם", כנ"ל הערה 4. וואף
שהעומר הוא חובת צבור (ולכאורה פשוט שלאחר ירושה וישיבה בנר"ו
היינו לאחר כיבוש וחילוק – ראה לקו"ש ח"ט שם הערה 15 לענין מצות
מינוי מלך) – מ"מ ה"י קס"ד ששייך גם לאחר כיבוש דשבת אחד וחלוקה
(וקצירה) דעשרה מישראל, כי מכיון שכבר יש להם "קצירה", חל עליהם
חובת להביא "ראשית קצירכם אל הכהן" (ג) מכיון ד"כי תבוא אל
הארץ" נאמר כמה פסוקים לפני, ולענין עומר – לכן חוזר ואומר "בכל
מושבותיכם" (לאחר ירושה וישיבה) עוה"פ אצל חדש (אף שגם בלי זה
לא ה"י מקום לטעות. וק"ל).

(*) וראה פנ"י קידושין שם, דלמ"ד זה "בכל מושבותיכם" מרבה חז"ל (אף שנוהג רק לאחר ירושה וישיבה) וראה לקמן הערה 30 ובשוה"ג הב' שם.

27 רש"י את הפירוש האחד לפני הפירוש השני:
 28 ההבדל בין שני האופנים שלעיל ובין דרכי
 29 השפעתם על היהודי, הוא:
 30 הדרך הראשונה, האוסרת אכילת 'חדש' מעוררת
 31 את האוכל, את הגוף והנפש הבהמית²⁷. כי האיסור על
 32 אכילת מאכל מסויים מורגש בעיקר על ידי הגוף.
 33 הדרך השנייה, השוללת מן האדם את הקרבת
 34 העומר ואת איסור 'חדש', מעוררת את התשוקה
 35 להתרוממות ולהשגת הרגש הקיים אצל בני ארץ
 36 ישראל, ומשפיעה בעיקר על הנפש האלקית²⁸, שדוקא
 37 אצלה מתעוררת התשוקה להתעלות – "רוח... האדם
 38 העולה היא למעלה"²⁹.
 39 ולפי זה מובן הסדר בפירושי רש"י: הפירוש
 40 הראשון – התחלת העבודה, כאשר הגוף והנפש
 41 הבהמית הם במלוא תקפם, צריכה להיעשות על-ידי
 42 פעולות שישפיעו על הגוף והנפש הבהמית. ורק אחר
 43 כך אפשר להגיע לפירוש השני – להשפעה על הנפש
 44 האלקית.

ז.

ההבדל בין הפירושים - גם לגבי ארץ ישראל

45 ההבדל בין שני הפירושים איננו רק לגבי חוץ
 46 לארץ, אלא גם לגבי ארץ ישראל עצמה: האם איסור
 47 'חדש' בארץ ישראל חל רק "לאחר ירושה וישיבה",
 48 כפירוש השני, או לפני ירושה וישיבה, כפירוש
 49 הראשון³⁰.
 50 לפי ההסבר שלפני כן ניתן להבין, ששני ההבדלים
 51 קשורים זה בזה, כי גם ההבדל בעבודה הרוחנית שבין

1 שייך לה', אצל יהודי הנמצא בחוץ לארץ²⁴, שמהקציר
 2 שלו אין מביאים את קרבן העומר?
 3 בכך ישנן שתי שיטות אצל "חכמי ישראל":
 4 שיטה אחת סוברת, שגם הם אסורים ב'חדש', וכיון
 5 שאסור להם לאכול 'חדש' עד היום שבו מביאים את
 6 העומר בארץ ישראל, הם יזכרו, ותתעורר בהם הכרה
 7 זו, ש"ראשית" שייך לה', למרות שאין מביאים את
 8 העומר מקצירם.
 9 השיטה השנייה סוברת, שאדרבה: הדרך לעורר בהם
 10 הרגשה זו איננה באמצעות איסור 'חדש', אלא להיפך,
 11 עצם העובדה ששדותיהם של היהודים בחוץ לארץ
 12 אינם נכללים בחובת הבאת העומר, ובאיסור 'חדש',
 13 מעוררת בהם את ההכרה בשפל מצבם, שאינם ראויים
 14 להקרבת העומר ולאיסור 'חדש'. וההכרה בשפל המצב
 15 תעורר במ את התשוקה, שצריכה להיות אצלם ביתר
 16 שאת ההרגשה שמעורר העומר אצל היהודים בארץ
 17 ישראל.

ו.

ההסבר לסדר שבפירושי רש"י

18 לפי האמור לעיל, אפשר להסביר, בפנימיות²⁵
 19 הענינים, מדוע מקדים רש"י את הפירוש האומר
 20 ש'חדש' חל גם בחוץ לארץ לפני הפירוש ש'חדש' חל
 21 רק בארץ.
 22 אמנם, שני הפירושים שקולים בדרך הפשט, ורש"י
 23 מקדים את הפירוש הראשון לפירוש השני, רק מפני
 24 שאי אפשר לכתוב את שניהם בבת אחת, אך בכל זאת,
 25 כל ענין שבתורה הוא מדויק. ומובן, שיש איזשהו
 26 טעם, לפחות בפנימיות הענינים²⁶, שבגללו מקדים

(26) ובנדר"ד י"ל גם בפשטות*, שמקדים הפירוש: (א) שהוא כפירוש הפשוט בהתייבות "בכל מושבותיכם" בכל מקום. (ב) מתאים עם פשטות הכונה בהיתור ד"בכל מושבותיכם" שבא לרבות בהחיות (ולא למעט*) – שהוא רק "לאחר ירושה וישיבה". (ג) נמצא בתו"כ על אחר. (27) להעיר ממחז"ל (חגיגה טז, א): שלשה כבהמה – אוכלין ושותין כבהמה כו'.

(28) ע"ד ב' עניני התבוננות שצ"ל קודם התפלה כדי לפעול מצב הנפש מתאים לתפלה – רוממות האל ושפלות האדם (רמ"א או"ח רסצ"ח) – ד"רוממות האל" פועלת על נפח"א העולה למעלה, והיא חלק ד"האל" דבזה עסקינן: "שפלות האדם" פועלת על נפש הבהמית היורדת למטה.

(29) לשון הכתוב קהלת ג, כא.
 (30) ראה קידושין לז, סע"ב ואילך. תו"כ ר"פ בהר. ועוד. וע"פ

(כדלעיל) – כיון שנכללים ב"בראשית" שבביל ישראל שנקראים ראשית. וראה ר"ה (טז, א): כד' פרקים העולם נידון כו' מפני מה אמרה תורה הביאו עומר כו'.

ולהעיר דביהמ"ק בא"י דוקא – ובכ"ז כל התפלות עולות דרכו – ראה תפלת שלמה (מ"א ח, מד. מח) – ועד שתכנה"י נצטוו לפנות לצדו (טושו"ע ושו"ע אדה"ז או"ח ר"ס צד).

(24) דפשיטא שאף שהברכה מלמעלה נמשכת גם עליהם (כדלעיל הערה 22) – בכדי שתה"י פעולה והרגשה בנפוש צ"ל מעשה שלהם שיעורר.

ודוחק גדול לומר שתספיק ספה"ע שבדיבור, ועאכו"כ שאין די בהפרשת מחצית השקל.

(25) ראה הערה הבאה – ביאור גם בפשטות.

(*) וראה לקמן הערה 30.

(**) וימותק ע"ז אריכות לשון רש"י (ויש אומרים) לא בא אלא ללמד כו'.

הכניסה לארץ ישראל, לפני ההתיישבות הקבועה
(ירושה וישיבה) בארץ הקודש, שזהו סדר של הנהגה
קדושה, של קדושת הנפש האלקית, כי הדרך להגיע
להכרה זו אפשרית גם בתחילת העבודה לפני "ירושה
וישיבה".
ואילו לפי השיטה השנייה, שהדבר העיקרי המעורר
את היהודי להכרה זו הוא הקרבת העומר, המשפיעה
על הנפש האלקית, הרי פעולה זו אפשרית רק "לאחר
ירושה וישיבה".

(משיחות ש"פ אמור תשל"ז)

שתי הדרכים שלעיל, איננו רק לגבי יהודי חוץ לארץ,
אלא גם לגבי יהודי ארץ ישראל:
השיטה הראשונה, המדגישה בעיקר את העבודה
המעוררת את הגוף והנפש הבהמית של היהודי,
סוברת, שגם בארץ ישראל לא באה ההכרה ש"ראשית
קצירכם" שייך לה, מצד העומר (ההקדבה לה), אלא
מצד איסור אכילת "חדש" המעורר את הגוף והנפש
הבהמית.
ולכן חל איסור זה, לפי שיטה זו, מיד לאחר

משנת בפנים דיש קדימה לפירוש הא' – יובן פרש"י ביהושע ה, יא*
שמפרש רק אליבי דפירוש זה.

ואף שבפ' שלח (טו, יח) פרש"י דכל ביאות שבתורה שנאמר בהן
כי (תבא וכו') הכוונה ל"לאחר ירושה וישיבה" וכאן (פסוק יוד) הרי נאמר
"כי תבואו גו" * – י"ל:

(1) כמדובר כמ"פ – שבכ"מ מפרש רש"י אליבא דפי' אחד שהובא
במק"א בפירושו (ראה לעיל הערה 17 שפרש"י דשלח הנ"ל אתי גם)

(*) זה (שבמ"ז ניטן הקריבו עומר) מפורש גם בפרש"י עה"ת לעיל – בשלח טו, לה סד"ה אל קצה ארץ כנען (והוא הכתוב שהובא בקידושין שם) – אבל אינו ראי'
לכאן: א) שם ניקר כוונת רש"י לשלול מדבר, ולא שבע שירשו כו'. ב) לשלול מן, ולא חדש. ג) פשוטות הל' "עד בואם אל קצה" הוא רק תומ"י. ופרש אחרת מוכרח
להקדים כו"כ ענינים שגלגלים לאח"י – בכתוב ובחז"ל. ד) דרך רש"י לתרגם סתירה כשבא, ולא – בכתוב הא' להודיע שלאח"י תהי' סתירה ותיירוצה. ועוד.
(**) וראה פנ"י שהובא לעיל שוה"ג להערה 17.

בהמקנה קידושין שם כתב, ד"כ תבואו" קאי רק על עומר שנאמר ברישא דקרא. ולא על חדש שנאמר בסיפא דקרא (והעומר נרג רק לאחר ירושה וישיבה, וחדש
נוהג מיד בכניסת לארץ והאיר המזרח מתייר) – אבל ע"ד הפשט, חדש ועומר תלויים זה בזה, כנ"ל בתחילת השיחה.

המשך ביאור למס' זבחים ליום חמישי עמ' ב

יש לומר, שמכיון דאידי ואידי – שזהו זה, בין הקומץ ובין הדם מותן
כלי הוא – הרי הם ניתנים בכלי, מה לי מפיילא מה לי קא שקיל
ויהיב – אין לי לחלק בין אם הקבלה נעשית מאליה, או על ידי
נתינתו לכלי. ומאחר ששונים הם, יש ללמוד פיגול בנתינת קומץ
בכלי מקבלה בשלמים. אבל טבילת אצבע, מאחר ולא מצינו
כמותה בשלמים אין לנו ראייה ממשנה זו שתנהג בה מחשבת
פיגול.
הגמרא דנה האם נחלקו תנאים בדין פיגול בטבילת אצבע: לימא
בתנאי – נאמר שנידון זה, נחלקו בו תנאים. ותני תנאי – ששינוי
בברייתא אחת מבילת אצבע מפגלת כחמא, ותנאי אידך – ושנינו
בברייתא אחרת שמשחבה זו לא מפגלת, וכן אם שחט או קיבל את
הדם וחשב לטבול אצבעו בדם למחר, לא מפגלת – אין מחשבה
זו גורמת לקרבן שיתפול.
שואלת הגמרא: מאי לאו תנאי היא – האם יש להעמיד שנחלקו
התנאים בברייתות אלו בדין פיגול בטבילת אצבע, יש שאמר
שהרי היא כהולכה ולכן אם חשב בה מחשבת פיגול, נתפול
הקרבן, ויש שאמר שאינה כהולכה. משיבה הגמרא: לא – אין
לפרש כן, אלא לדברי הכל טבילת אצבע היא חלק ממהולכה, ויש
לבאר מחלוקתם שהיא ששינוי שטבילת אצבע מפגלת, דעת רבנן
היא, הסוברים במשנתנו שהולכה היא אחת מארבע עבודות
שמועילה בהם מחשבת פיגול, והיא ששינוי שאין מפגלים בטבילת
אצבע, רבי שמעון היא, שלדבריו אין מועילה מחשבת פיגול
בשעת הולכת הדם, וטבילת אצבע שהיא בכלל הולכה, לא
תועיל בה מחשבת פיגול.
מקשה הגמרא: אי רבי שמעון – אם נאמר שהברייתא שאין טבילת
אצבע מפגלת כרבי שמעון היא, אם כן מאי איריא – מדוע נקט
התנא דווקא מבילת אצבע שאין מחשבה מפגלת בה, האמר –
הלא רבי שמעון הוא שאמר (להלן גמ').

והמקטיר את הקומץ, אם חשב באחת מעבודות אלו לאכול מן
המנחה או להקטיר קומצה לאחר הזמן שצויתה תורה, המנחה
מתפגלת וחייבים כרת על אכילתה. ומבאר רב מרי את ראייתו
שנאמר ולמדנו דיני פיגול משלמים, יש לברר כיצד נלמדו
עבודות המנחה משלמים. כשקלא קומץ מהמנחה תיני – הרי זו
עבודה בשחט, שכשם שהשחט מוציא את הדם שהוא החלק
הקרב לגבוה, במשך הבהמה שהם השיריים, כך גם בקמיצה הכהן
מפריש את הקומץ הקרב לגבוה משייריה. מוליד את הקומץ תיני
עבודה כמוליד את הדם, וכן מקטיר את הקומץ נמי – גם זה כנגד
עבודת הקרבן, דתינו כזרק את הדם. שואלת הגמרא: אלא נותן
את הקומץ ככלי מאי ניהו – כנגד איזו עבודה בשלמים הוא,
אלימא דמי לקבלה של דם הקרבן בכלי, מי דמי – וכי יש
לדמותם זה לזה, הלא התם בקבלה, הדם נופל מפיילא מצואר
הבהמה לכלי, ואילו קבא במנחה איהו קא שקיל ודמי – הוא נוטל
ידו את הקומץ ומכניסו לכלי, ומאחר ואין נתינה זו דומה לקבלת
הדם היאך אפשר ללמוד דינה משלמים. אלא בהכרח יש ליישב,
שכיון דלא קני דלא יהיב – מכיון שאי אפשר להקריב את המנחה
בלא ליתן קומצה בכלי, על פריה עבודה חשובה היא, ולכן אם
יחשוב בשעה שעובדה לאכול מהמנחה חוץ לזמנה, תתפול
המנחה, הקא נמי לגבי טבילת אצבע בחטאות הפנימיות, כיון דלא
קני דלא עבדי לה – שמכיון שאי אפשר שלא לעשותה, על פריה
תינו הולכה – בהכרח שהיא כהולכת הדם בכלי, ולכן המחשבה
בה מפגלת.

הגמרא דוחה: לא – אין להביא ראייה מהמשנה במנחות לטבילת
אצבע, מפני שיש לומר שלעולם דמי – יש לדמות את נתינת
הקומץ בכלי לקבלה של הדם, וקאמרת – ומה שאמרת שיש
לחלק ביניהם, מפני שהקא הדם נופל לכלי מפיילא, ואילו התם
במנחה, איהו קא שקיל ויהיב – הוא לוקח ונותן את הקומץ בכלי.

אברהם איש חסד נק' אב' המון גוים.
גם, חסד הוא ענף⁵ החכמה, זהו מואב מ"ו אב, מ"ו
הוא המילוי בלבד⁶ דע"ב דחכמה, כי מובן שחסד שהוא
ענף החכמה, הוא רק המילוי בלבד דע"ב דחכמה.
ומדין שהוא גבורה הוא ענף⁷ הבינה, מדין מספרו
א"ס⁸ ס"ג, או⁹ ל"ז (היינו מילוי ס"ג) בינה¹⁰.

דמואב ומדין שרשם מחסד וגבורה דתהו.
והשני כלבים היו בעדו, עד"ר דוקא, ע"ד דעדר
הוא¹⁰ אכדט"ס, חילוף אלקים באותיות הקודמין לו,
והוא בחי' פנים, שמורה על בחי' חסד (ועיין בפרי
עץ חיים¹¹ שער חג המצות פרק א), ר' הוא¹² אחוריים

בראשית לו, לה: וַיָּמָת חָשֶׁם וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו הָדָד בֶּן־
בְּדַד הַמֶּכָּה אֶת־מִדְיָן בַּשָּׂדֶה מוֹאָב וְשָׁם עִירוֹ עֲוִית:

קלוז

ביאורים ורמזים במארו"ל (פנהדרין קה) "מדין ומואב
לא הי' להם שלום בעולם, משל לשני כלבים שהיו בעדר
והיו צהובין וכו"

תנא¹ מדין ומואב לא הי' להם שלום מעולם, משל
לשני כלבים שהיו בעדר והיו צהובין זה לזה, בא זאב
על האחד, אמר האחד אם איני עוזרו היום הורג אותו
ולמחר בא עלי, הלכו שניהם והרגו הזאב, אמר רב פפא
היינו דאמרי אינשי כרכושא ושונרא עבדו הלולא
מתרבא דביש גדא.

סנהדרין קה, א

לא הי' להם שלום, דכתיב המכה את מדין בשדה
מואב.

צהובין, כעוסין כאדם שכועס פניו צהובין.

כרכושא, חולדה.

כרכושא ושונרא, אין להם שלום מעולם.

ביש גדא, מזל רע.

רש"י

מדין ומואב הם הפכים זה מזה.

מדין, מלשון דין וגבורה דתהו.

מואב, מאב², הוא חסד דתהו.

שחסד הוא בחי'³ אב, על דרך כמו בסטרא דקדושה,

(1) [תרגום ללה"ק] תנא (בכרייתא) מדין ומואב לא הי' להם שלום
בעולם (כפי שמשמע מהכתוב "הדד בן בדד המכה את מדין בשדה
מואב", שמדין בא להלחם במואב, ובא הדד לעזור למואב, ורק
מחמת יראתם מישראל עשו שלום ביניהם כמ"ש (במדבר כב, ד)
ויראמר מואב אל זקני מדין וכו' . . . ע"ש פרש"י). משל (לדבר)
לשני כלבים שהיו בעדר (של צאן), והיו צהובין (כעוסין) זה לזה,
בא זאב על (כלב) האחד, אמר האחד (הכלב האחר) אם איני עוזרו,
היום הורג (הזאב) אותו, ולמחר בא עלי (ויהרגני, ולכן) הלכו שניהם
(יחד) והרגו (את) הזאב.

אמר רב פפא, היינו דאמרי אינשי (רעיון זה הוא שרגילים אנשים
לבטא באימרה) כרכושא ושונרא עבדו הלולא מתרבא דביש גדא
(חולדה) וחחול עשו יחד משתה ושמחה מחלבו של מי שרע מזל,
כלומר אעפ"י שבדרך כלל שונאים הם זה את זה, פעמים שעושים
שלום ביניהם כדי להרע לאחר) ע"ש.

(2) בראשית יט, לז "ותלד הבכירה בן ותקרא שמו מואב הוא אבי
מואב עד היום".

(3) מבאר, ד"מואב" הוא בחי' חסד (דתהו) בשני אופנים: א) מצד
ה"תוכן" של התיבה, חסד עצמו הוא בחי' "אב", וזהו "מואב"
מ"אב". ב) מצד ה"גימטריא" מוא"ב הוא נוט' "מראב", אותיות

"אב" קאי על חכמה, ואותיות מ"ו על חסד.

(4) בראשית יז, ד.

(5) ראה זהר — רעיא מהימנא — פרשת בהעלותך קנג, ב. סידור עם
דא"ח עמוד קמ, ד. מאמרי אדמו"ר האמצעי בראשית עמוד שיז.
וש"נ. אור התורה שבת שובה עמוד איתקד. לעיל סימן פ הערה 2.
צא. ועוד.

(6) פירוש: שם ע"ב הוא מילוי שם הוי' ביודי"ן, כזה: יו"ד, ה"י, וי"ו,
ה"י, והאותיות המילוי הוא, "וד, י, יו, י" בגי' 46, "מו". וזהו מואב
נוט' "אב" (זהו חכמה עיין תניא פ"ג), ואותיות מ"ו זהו המילוי —
חסד, (דהמילוי הוא התולדה מהאותיות עצמן, נמצא דה"אב" הוא
חכמה, והתולדה — ה"מילוי" הוא חסד).

(7) כמ"ש (משלי ח, יד) "אני בינה לי גבורה". ראה מאמרי אדמו"ר
האמצעי קונטרסים עמוד רכח ובהנסמן שם.

(8) פירוש: כידוע שבינה נק' "אס" (עיין תניא פרק ג), וכן שם ס"ג
הוא בבינה, והוא: שם הוי' במילוי כזה, יו"ד (20), + ה"י (15), +
ואי"ו (13), + ה"י (15) = 63.

וזהו "מדין" 104 שהוא בגי' "אס" (41) + ס"ג (63) = 104.

(9) מבאר עוד ד"מדין" מרמז על גבורה שהוא "ענף" בינה, ד"מדין"
בגי' הצירוף ד"בינה" (67) + ל"ז (37) = 104.

ומספר ל"ז הוא האותיות והמספר דה"מילוי" דשם ס"ג, והיינו כנ"ל
יו"ד, ה"י, וא"ו, ה"י. והאותיות המילוי הם ו"ד (10) + י" (10) + א"ו
(7) + י" (10) = 37.

וזה ש"מדין" הוא הצירוף ד"בינה" והמילוי שהוא ע"ד התולדה,
המרמז לגבורה שהוא ענף בינה.

(10) פירוש: האותיות "עד" (מתיבתא עדר) בגי' אכדט"ס שהוא רחמים
וחסד, ראה הערה הבאה.

(11) וז"ל שם: בסוד חילוף שם אלקים, והוא שם אכדט"ס. והענין:
כי אלף אינה יכולה להתחלף, כי אין אות אחרת קודמת אלי', אבל
למ"ד תתחלף בכ' הקודמת אלי', וכן ה' מתחלף בד' הקודמת אלי',
עד אות י' נתחלף בט' הקודם אלי'. אך ש' של אלקים אמת שהיא
מתחלפת, כי ש' דאלקים הוא מ"ס סתומה, ומתחלפת במ' פתוחה
הקודמת אלי'. אך שלפי שלעולם כל אות ש' אחרונה שבכל תיבה היא
סתומה, לכן נכתב שם זה אכדט"ס באות ש' סתומה, ואמנם בערך א'
נקרא גם אות ש' מתחלפת, אך בערך שנתחלפה באות ש' שכמותה,
אינה נקראת נתחלפת.

והנה שם זה יותר פנימי מן שם אלקים, כי שם זה הוא אותיות
קודמת לשם אלקים, ולכן הם יותר רחמים. משא"כ, שאם הי' נתחלף
באותיות אחרונות של אחר אותיות אלקים, והוא שם במוכ"ן, כנוצר
בוהר (פ' פקודי דף רסב), והוא יותר תחתון ודין משם אלקים.

עד"ר, ומדין ומואב הם הכלבים שבעדר, שהוא העדר דקליפה, היינו¹⁷ בלע"ם בל"ק¹⁸ גי' עד"ר וכו'.
אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי כרכושא ושונרא וכו', ואמר זה רב¹⁹ פפא, כי מוא"ב מדיין²⁰ עם מספר אותיותיהן הם הלעומת דפפא, שהוא המספר הזה.
שעבדו הלולא, הוא מה שזנו²¹ העם אל בנות מואב, וכזבי²² בת צור היא בת נשיא מדיין²³ וכו'.
לקוטי לוי יצחק, הערות לזהר שמו"ד דברים עמוד כדאלקס שמורה על דין.

דאלקים שמורה על דין.
והיינו מואב¹³, שייך לנ"ד דעד"ר.
ומדין, שייך לר' דעד"ר.
והיו צהובין זה לזה, ופרש"י כעוסין שכשאדם כועס פניו צהובים, כי זה בפנים¹⁴ וזה באחור, לכן הן כעוסין זה לזה, כי הפכים המה.
צהוביים הוא מספר¹⁵ מדיין, מוא"ב.
גם עד"ר דקדושה הוא לא"ה רח"ל שמספרם¹⁶

ואע"פ שבשם הוי"ה הוא להיפוך, שכל מה שמתחלף הוא דין. והענין הוא, שם הוי"ה הוא רחמים פשוטים, וכאשר יתחלף, מורה על העלם הרחמים. וכן בשם זה, ההתחלפות מורה על העלם הדין, שהוא בסוד בשם אלקים, נמצא כי השם אכדט"ם, עליון ופנימי יותר משם אלקים, ולסבת מציאות שם זה, נקרא בינה אלקים חיים, והוא בסוד שם זה. וכ"מ שתמצא אלקים חיים, הוא רומז לשם זה. עיי"ש. (12) ר' הוא אחוריים דאלקים. פירוש: א' (1), + א"ל (31), + אל"ה (36), + אלק"י (46), + אלקים (86) = 200 "ר".
(13) פירוש: אותיות "עד" הוא כנגד ה"פנים" (הקודמים) דשם "אלקים", והוא האותיות "אכדט"ם" בגי' "עד", בחי' "חסד" מואב כנ"ל.
והאות "ר" הוא ה"אחוריים" ד"אלקים", המרמז לגבורה — מדין.
(14) כנ"ל, "מואב" בחי' "הפנים" — חסד, ו"מדין" באחור דאלקים גבורה, ולכן הפכים המה.
(15) "צהובים" בגי' 153, וכן "מדין" (104) + "מואב" (49) = 153.
(16) לאה (בגי' 36), + רח"ל (238) = 274, כמנין "עדר" (דקדושה).

אגרות קודש

ב"ה, ה' אייר, תשי"ג
ברוקלין.
שלום וברכה!

זה עתה נתקבל מכתבו מעש"ק העבר, ולפלא שאינו מאשר קבלת מכתבי בברכת חג הפסח, ואולי נתאחר בדרכו.

ובמה דשאלנא קדמיכון :

א) בנוגע להנתוח של קאטארעק ואשר הרופאים מאיצים לעשות, הנה כותב "שהרופאים" לשון רבים, הרי בודאי עכ"פ שנים מומחים בכללם, ובמילא אין מה להרהר בזה - איבערטראכטען - כי נתוחים כאלו כבר נעשו דבר הרגיל ביותר, וידוע למדי הזהירות הצריכה בזה, ומזה מובן ג"כ שלכאורה אין כדאית הנסיעה למדינה אחרת בשביל זה ומפני כמה טעמים. ובאיזה רופא יבחר, הנה ידוע סיפור ששמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבי"מ זי"ע, שבברית מילה של אחד מנכדי הצ"צ שהי' בחיי הצ"צ, ושאלו את הצ"צ באיזה מוהל לבחור, אם זה הבא בשנים וידוע הכוונות וכו' או את הצעיר אבל פשוט הוא ביותר, וענה הצ"צ שיקחו את הצעיר, כי העיקר הוא הבפ"מ, והשי"ת ישלח דברו וירפאהו עיי' איש פלוני רפ"ש...

ד) מה שמזכיר שאי' מאנ"ש ישב ויעתיק מהביכלעך, הנה זה מכבר כשנודעתי ע"ד הביכלעך בקשתי את אנ"ש שאם יש אפשרות לברר תוכן הביכלעך שיתעסקו בזה ויערכו מפתחות, ואולי לזה כוונת כת"ר שי'.

בברכה לבריאות הנכונה המחכה לבשו"ט.

מתוך הספר ילקוט גאולה ומשיח – פרשת אמור

ב. ולא יחלל זרעו בעמיו. הוא כשיש יחוד ז"ן, שכהן דז"א נושא את הבתולה דמל', הנה בזמן הגלות כ"ז אינו, שמל' ירדה פלאים, כמ"ש² ותרד פלאים, וקוב"ה ז"א בגלותא סליק לעילא לעילא³, הנה שיהי' הגאולה מהגלות, שתבנה המל', וישוב ז"א להתייחד בה ע"ד שכה"ג נושא את הבתולה וכו', אז תהי' הגאולה וישוב הקב"ה ז"א הכה"ג להתייחד עם הבתולה דמל'.

לקוטי לוי יצחק פרשת אמור⁴, פניני לוי יצחק על התורה

כא, י – והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמן המשחה ומלא את ידו ללבוש את הבגדים את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרו

ג. המשחה ומלא את ידו ללבוש ר"ת אליהו, שכאשר יבוא אליהו אז יוציא את שמן המשחה ממקום שנגזזה ואז יחזרו להיות כהנים גדולים במשיחת שמן המשחה.

שמנה לחמו

כג, טו – וספרתם לכם ממחרת השבת⁵ מיום הביאתכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהינה

ד. [מצות עשה מן התורה שיספור כל אחד מישראל שבעה שבועות ימים מיום הבאת קרבן העומר, שנאמר וספרתם לכם וגו'.]

אחר הספירה נוהגין לומר יהי רצון שיבנה בית המקדש כו' לפי שעכשיו אין אנו סופרין אלא זכר למקדש, ואין בספירה זו עשיית המצוה כלל, שהמצוה הוא לספור לעומר, ועכשיו אין לנו עומר לספור לו, אלא שחכמים תקנו לספור זכר למקדש, לפיכך מתפללין שיבנה בית המקדש ונקיים המצוה כתקונה.

שו"ע אדמו"ר הזקן סי' תפ"ט סעיף י"א

ה. ידוע⁶ החקירה באם יבוא משיח באמצע ספירת העומר, אם יכול להיות המשך קיום מצות ספירת העומר בברכה מן התורה, אף שהתחלת הספירה (לפני ביאת המשיח) לא היתה אלא מדרבנן.

ומסתבר לומר, שעל ידי קיום המצוה מדרבנן ישנה ספירת הימים שלפני זה, ובמילא, יכולים להמשיך ולספור בברכה מן התורה, כיון שישנה המציאות (אף שאינה דמצוה) דכל הימים, "שבע שבתות תמימות תהינה"⁷, והרי זה שבע תמים.

תורת מנחם התוועדות ה'תשמ"ט ח"ג ע' 130

(2) איכה א, ט.

(3) ראה זהר ח"א רי, א. ח"ב נח, ב. ח"ג כ.

(4) עיין תורת מנחם – תפארת לוי יצחק.

(5) עיין ילקוט משיח וגאולה עה"ת פ' שמות סימן קסד: ביאור הענין דע"י ההשתקקות והגעגועים של בני"י לקבלת התורה עוד בהיותם במצרים, זכות זה הוציאם ממצרים – וכן הוא בגאולה העתידה, דזכותם של ישראל הוא זכות הקיוון והציפי' להגאולה, שבזה נכלל הכוסף והתשוקה לתורתו של משיח – תורה חדשה מאתי תצא.

(6) ראה לקו"ש ח"ח ע' 54 ואילך. וש"נ.

(7) אמור כג, טו.

כא, א – ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו

א. כתב האר"י ז"ל שאף על גב שהנשמה מסתלקת מן האדם נשתייר בו מעט מנשמה בתוך גופו, והחיצונים שרוצים ליהנות מאור הנשמה שנשתייר בו באים בתוך אותו גוף, כי בחיים מאור הגדול של נשמה שבגוף אינן יכולים לבא, אבל אור מעט שנשתייר אחר מותו באדם נהנים ממנו ומכח זה האור שנשתייר בו מתלבשים בו ומוזה בא הטומאה, ובאם שלא הי' נשתייר בו מעט אור מנשמתו לא היו באים החיצונים לתוכו.

והענין שהקב"ה משייר מעט זה מנשמתו כי זה גורם ללחלח העצמות שיכולים לקום בתחייה, כמו הגינה כל זמן שאין מלחלחין אותו הגינה ונתייבשה אי אפשר לה להוציא פרי כן ממש האדם, ועל זה כתב האר"י ז"ל שזה שאמר הפסוק בישעי' (ישעי' נח, יא) והיית כגן רוה וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו והשביע בצחצחות נפשך ועצמותיך יחליץ, ר"ל מי גרם לך שעצמותיך בקבר אחר שיכלה הגוף וישתיירו העצמות שהקב"ה יחליץ אותם ויחיו על ידי שהייתם כגן רוה וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו מצד לחלוחית, כן אתה כל זמן שהלחלוחית בתוכך מקום בתחייה. וכתב שזהו סוד הנזכר בזוהר בכמה דוכתי הבלי דגרמי דאשתייר בבי קברי. ואם כן מכח זה המעט שנשתייר מנשמתו מתלבשים בו החיצונים ויונקים ומטמאים האדם וזהו טומאת מות, אבל עכו"ם שאינו קם בתחיית המתים אינו נשתייר אצלו כלום בעת שנפטר מן העולם, ואם כן אין להם להחיצונים גם כן להניק ממנו ואינם מתלבשים בו, ולכך אין מטמא העכו"ם. עד כאן דברי האר"י.

אך קשה למה עשה הקב"ה התחייה בדרך זה שישתייר מעט נשמה, לא ישתייר כלום מנשמה בגוף ויבראהו מחדש אחר כך כמו שבראו בתחילה מטיפה סרוחה, כך לעתיד יבראו מאותו עפר בעלמא שנשאר מגופו.

אבל נראה לי שהקב"ה עושה זה מצד הדין, כי נודע מה שכתוב בתיקונים שבע' אנפין בדף קמ"א ע"א וז"ל, הנשמה לגוף האדם היא בדרך הלוואה עד זמן שיקצוב לו הקב"ה וכשיגיע זמנו לשלם הלוואה אזי פורח נשמתו ועיין שם באריכות הלשון. ואיתא בטור חושן משפט סימן צ"ח שהמסדר לבעל חוב שצריך הבית דין לשייר לו כדי חיותו כמו שכתוב שם מפורש.

ולכך נ"ל שבדין הוא שהקב"ה לא יטול גם כן הלוואה במילואו שלא ישאר לגוף כלום, וצריך לכל הפחות לשייר מעט שם כדי חיותו דהיינו כדי שילוחלח הגוף כדי שיוכל לחיות בתחיית המתים וזה היא כדי חיותו כן נ"ל ברור.

קרבן שבת¹ – תוספות חול על הקודש סימן ג

כא, יד-טו – אלמנה וגרושה וחללה זונה את אלה לא יקח כי אם בתולה מעמיו יקח אשה. ולא יחלל זרעו בעמיו כי אני ה' מקדשו

(1) ר' בצלאל מקוברין ז"ל, בעמח"ס עמודי שבעה, נדפס תל"ד.

♦ יום ראשון ז' אייר ♦

א ואמר יי למשה אמר לכהניא בני אהרן
ותימר להון על מית לא יסתאב בעמיה:

כא (א) ויאמר יהוה אל־משה אמר אל־הכהנים
בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא־יטמא בעמיו:

אף בעלי מומין במשמע. בני אהרן. ולא בנות
אהרן. לא־יטמא בעמיו. (ת"כ) בעוד שהמת בתוך
עמיו, יצא מת מצוה.

זש"י • אמר אל־הכהנים • (יבמות פ"ה, ת"כ): אמר ואמרת,
להזהיר גדולים על הקטנים. בני אהרן • (קידושין לה)
יכול חללים? תלמוד לומר: הכהנים. בני אהרן •

~ נקודות משיחות קודש ~ (על"פי לקוטר־שיחות כרך ז עמוד 151, חלק כו עמוד 165 – מתוך 'לקראת שבת')

להזהיר ולהאיר על הקטנים

הכהנים . . ואמרת אליהם", וכידוע שאמירה היא לשון רכה
(מכילתא ופירש"י יתרו יט, ג. ועוד), בניגוד לדיבור שהוא לשון
קשה (מכות יא, א וברש"י שם).

עוד יש להוסיף בזה, שפורמז שהלימוד וההשפעה על
הקטנים, מוסיפים אור וזהר גם אצל הגדולים, ד"ש ללמוד
הלשון "להזהיר גדולים על הקטנים", שהוא אזהרת
הגדולים על־ידי הקטנים, וכדברי חכמינו ז"ל (תמורה טז, א):
"בפשעה שתלמיד הולך אצל רבו ואומר לו למדני תורה, אם
מלמדו - מאיר עיני שניהם ה'".

בתחילת פרשתנו, נאמר "אמר אל הכהנים גו ואמרת
אליהם". ופירש רש"י "אמר ואמרת, להזהיר גדולים על
הקטנים".

ויש לפרש בדרך הרמז, דהא דנקט רש"י הלשון אזהרה
דוקא, שאזהרה היא גם מלשון זוהר ואור (עיין בספר
המאמרים תש"ח לאדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, ע' 240). ובזה מרמז
שאופן ההשפעה והלימוד שמלמדים הגדולים את
הקטנים, צריך להיות בדרך של קירוב והארת פנים.
וענין זה מרמז גם בכך שלשון הכתוב הוא - "אמר אל

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כרך יז עמ' 61)

בית־דין על הכהנים". ולפי זה קשה: למה אין לפרש
ש"ואמרת אליהם" קאי על בית־דין? אבל כיון שנאמר "אל
הכהנים", מובן ש"אליהם" מתייחסת להם: הכהנים
הגדולים מזכירים לשמור על הכהנים הקטנים.

להזהיר גדולים על הקטנים (רש"י כא, א)
התבות "אל הכהנים" בדבור־המתחיל נראות כמיתרות
לכאורה. ויש לבאר, דהנה להלן נאמר ויגבר משה אל
אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל", ורש"י מפרש "להזהיר

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטר־שיחות, כרך כו, עמוד 158)

טו) שלשון הרע "קטיל תליתאי" (המספר, השומע והאדם
שעליו מדברים) - על־אחת־כמה־וכמה שהדבור בשבחו
של האזלת מגלה את הטוב שבו.

ההוראה משם פרשתנו - אמר - בעבודת ה': אמר, תרבה
באמירת דברי שבח ולימוד זכות על כל יהודי באשר הוא.
והרי הדברים קל־והומר: אם הדבור בגנותו של האזלת
מעורר ומגלה את הרע שבו, שלכן אמרו רבותינו ז"ל (ערכין

(ב) כי אם־לשארו הקרב אליו לאמו ולאביו ולבנו
ולבתו ולאחיו:

זש"י • כי אם־לשארו • (ת"כ) אין "שארו" אלא אשתו.

ספורנו

לנפש לא יטמא בעמיו. שום אחד
מהכהנים לא יטמא לנפש "בעמיו",
שהוא כל מת מן ההמון שאינו
קרובו אלא שהוא מעמו
בלבד. תורה ב

ובין החל, ובין הטמא ובין הטהור,
ולזהירות" (לעיל ג, יא).
ואמרת אליהם. שצריכים הם לזהר
בלעדי אלה גם משמאת מת וחלול
הנרע, שהם מעלות קדשה לכהנים
בלבד.

כא (א) ויאמר ה' אל משה אמר אל
הכהנים. מה שנאמר למעלה להבין
"ולזהירות" כל מיני הטמאות, ולהבדיל
בין הבהמה הטהורה לטמאה, ובין
העוף הטמא לטהור - כי זה נאות יותר
לכהנים, כאמרו "וללהבדיל בין הקדש

(ג) וְלֹא־חָתוּ הַבְּתוּלָה הַקְּרוֹבָה אֵלָיו אֲשֶׁר לֹא־הִיְתָה לְאִישׁ לֵה לֵּאמֹר: לֹא־יִטְמָא: ^{ג וְלֹא־חָתוּ הַבְּתוּלָה הַקְּרוֹבָה אֵלָיו אֲשֶׁר לֹא־הִיְתָה לְאִישׁ לֵה לֵּאמֹר: לֹא־יִטְמָא: (ת"כ. יבמות ס.)}

כ"י. הַקְּרוֹבָה • לְרַבּוֹת אֶת הָאֲרוּסָה (ת"כ. יבמות ס.) • אֲשֶׁר לֹא־הִיְתָה לְאִישׁ • לְמִשְׁכָּב. לֵה יִטְמָא • מִצְוָה (ת"כ. יבמות ס.)

• (ז)

(ד) לֹא יִטְמָא בַּעַל בְּעַמּוֹ לְהַחֲלוֹ: ד לא יסתמא רבא בעמא להחלויה:

כ"י. לֹא יִטְמָא בַּעַל בְּעַמּוֹ לְהַחֲלוֹ • לֹא יִטְמָא לְאִשְׁתּוֹ פְּסוּלָה, שֶׁהוּא מְחַלֵּל בָּהּ בַּעֲוֹנָה עִמּוֹ. וְכַן פְּשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא: לֹא יִטְמָא בַּעַל בִּשְׁאָרוֹ, בַּעֲדֵי שֶׁהוּא בְּתוֹךְ עַמּוֹ, שֵׁשׁ לֵה קוֹבְרִין, שְׁאִינָה מֵת מִצְוָה. וּבִאֲיִנָּה 'שָׂאָר' אֲמַרְתִּי? בְּאוֹתוֹ שֶׁהִיא 'לְהַחֲלוֹ', לְהַתְחַלֵּל הוּא מִכְּהֻנָּתוֹ.

(ה) לֹא־יִקְרָחוּ קִרְחָה בְּרֹאשָׁם וּפָאֵת וְקָנָם לֹא יִגְלָחוּ וּבְבִשְׂרָם לֹא יִשְׂרְטוּ שְׂרָטָת: ה לא יקרסון מרט ברישהון ופאתא דדקנהון לא יגלחון ובבשרהון לא יחבלון חבול:

כ"י. לֹא־יִקְרָחוּ קִרְחָה • (ת"כ. יבמות ס.) עַל מַת. וְהִלָּא אִף יִשְׂרָאֵל הִזְקִירוּ עַל כָּךְ? אֵלָּא (קדושין לו. מכות כ) לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בִּישְׂרָאֵל (דברים יד א): "בֵּין עֵינֵיכֶם". יָכוֹל לֹא יִהְיֶה חֵיב עַל כָּל הָרָאשׁ? תִּלְמֹד לומר: "בְּרֹאשָׁם". וְלִמְדוֹ יִשְׂרָאֵל מֵהַפְּהִינִים בְּגִזְרָה שְׁוֹה: נֶאֱמַר כָּאן "קִרְחָה" וְנֶאֱמַר לְהֵלֵן בִּישְׂרָאֵל "קִרְחָה", מֵה כָּאן כָּל הָרָאשׁ, אִף לְהֵלֵן כָּל הָרָאשׁ בְּמִשְׁמַע, כָּל מְקוֹם שֶׁיִּקְרַח בְּרֹאשׁ, וּמֵה לְהֵלֵן עַל מַת, אִף כָּאן עַל מַת. וּפָאֵת וְקָנָם לֹא יִגְלָחוּ • לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בִּישְׂרָאֵל (לעיל יט): "וְלֹא יִשְׂרְטוּ שְׂרָטָת".

(ו) קֹדֶשִׁים יִהְיוּ לֵאלֹהֵיהֶם וְלֹא יַחֲלֹלוּ שֵׁם אֱלֹהֵיהֶם כִּי אֶת־אִשִּׁי יִהְיֶה לָחֶם אֱלֹהֵיהֶם הֵם מְקִרְבִּים וְהָיוּ קֹדֶשׁ: וקדישין יהון קדם אלההון ולא יחלון שם אלההון ארי ית קרבנא דיי קרבן אלההון אנון מקריבין ויהון קדישין:

כ"י. קֹדֶשִׁים יִהְיוּ • (ת"כ. יבמות ס.) עַל־כִּרְחֻם יְקָדִישׁוֹם בֵּית־דִּין בְּכָךְ.

(ז) אִשָּׁה זֹנָה וְחִלָּלָהּ לֹא יִקְחוּ וְאִשָּׁה גְרוּשָׁה מֵאִשָּׁה: לֹא יִקְחוּ בִּיקְדָשׁ הוּא לֵאלֹהֵיו: ז אתתא מטענא ומחללא לא יסבון ואתתא דמתרבא מבעלה לא יסבון ארי קדיש הוא קדם אלהה:

ספורנו

(ד) לֹא יִטְמָא בַּעַל בְּעַמּוֹ לְהַחֲלוֹ. וְהִטַּעַם שֶׁלֹּא יִטְמָא הַכֹּהֵן כִּי אִם לְקְרוֹבָיו הוּא, כִּי אֲמָנָם הַכֹּהֵן הוּא "בַּעַל בְּעַמּוֹ", לְהִבִּין וּלְהוֹרוֹת, "כִּי שִׁפְתֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַּעַת וְתוֹרָה יִבְקָשׁוּ מִפִּיהוּ" (מלאכי ב ז). וְרֹאשִׁי לְאִישׁ כִּזְה לְנֶהֱג גְּשֵׁמִיאוֹת, כִּי הֵיכִי דְלִשְׁתַּמְעֵן מִלִּיהּ. וְאִין רֹאשִׁי שִׁיחֲלֵל הַכֹּהֵן אֶל מִקְדָּשׁ וְקִדְשֵׁיו כְּדִי לְכַבֵּד הַמַּתִּים

הַבְּלִתִּי קְרוֹבִים, בְּאֻמָּר ו'ל (סנהדרין מו) שֶׁהַקְּבוּרָה וְהַהֲסָפֵד הֵם 'יִקְרִי דְשִׁכְבִּי'. אֲמָנָם לְקְרוֹבִים הַתִּיר לְהִטְמָא, כִּי כְבוֹדָם הוּא כְבוֹדוֹ. תוֹרָה ה (ה) לֹא יִקְרָחוּ. אִף עַל פִּי שֶׁהַתִּרְתִּי לָהֶם הִטְמָאָה עַל מַתִּיָּהם לְכַבֵּדָם, לֹא הַתִּרְתִּי שִׁיפְלִיגוּ בְּאִבּוֹת לְהַרְבּוֹת כְּבוֹד מַתִּיָּהם עַל יְדֵי קִרְחָה וּשְׂרִיטָה, בְּאֻמָּר ו'ל: מֵה לְהֵלֵן עַל מַת, אִף כָּאן

עַל מַת. תוֹרָה ו (ו) וְלֹא יַחֲלֹלוּ שֵׁם אֱלֹהֵיהֶם. וְאִף עַל פִּי שֶׁכָּל אֵלָּה לְכַבֵּדוֹ, אִין לֹא רְשׁוּת לְמַחֵל עַל כְּבוֹדוֹ, כִּי אֲמָנָם הַכֹּהֵן בְּכַבֵּד הַכֹּהֲנִים הוּא לְכַבֵּד הָאֵל יִתְבָּרַךְ, וּבְכִשְׁמִיחָהוּ עַל זֶה יַחֲלֹלוּ אֶת שְׁמוֹ. תוֹרָה ז (ז) כִּי קֹדֶשׁ הוּא לֵאלֹהֵיו. כָּל יוֹרֵע הַכֹּהֵן שְׁדוּא 'בַּעַל בְּעַמּוֹ', הוּא

מכֹּהֵן גָּדוֹל, אוּ בֵּת גְּרוּשָׁה וְחִלּוּצָה מִכֹּהֵן הַדְּיוּט,
(קידושין עז) וְכֵן שְׁנֵתְחַלְלָה מִן הַפְּהִנָּה עַל־יְדֵי בִּיאַת אֶחָד
מִן הַפְּסוּלִים לִכְהֻנָּה.

כְּשִׁי יָזְנָה • שְׁנִכְעָלָה בְּעִילַת יִשְׂרָאֵל הָאָסוּר לָהּ, כְּגוֹן
חֲבִיבֵי כְּרִתוֹת, אוּ נְתִין, אוּ מְמֹזֵר (יבמות סא) • חֲלָלָה •
שְׁנוּלָדָה מִן הַפְּסוּלִים שֶׁבְּכֻהֲנָה, כְּגוֹן בֵּת אֶלְמָנָה

ח וְתִקְדָּשְׁנָה אֲרִי יֵת קָרְבֵּן אֱלֹהֶיךָ הוּא מִקְרֵב
קָדִישׁ יְהִי לְךָ אֲרִי קָדִישׁ אָנָּה יי מְקַדְּשָׁכֶן:

(ח) וְקִדְּשִׁתּוּ כִּי־אֵת־לַחֵם אֱלֹהֶיךָ הוּא מִקְרִיב קֹדֶשׁ
יְהִי־לָךְ כִּי קֹדֶשׁ אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשָׁכֶם:

נִהְיָ בּוֹ קֹדֶשׁה לְפָתַח רִאשׁוֹן בְּכָל דְּבָר וּלְבָרֶךְ רִאשׁוֹן
בַּסֵּעָדָה (ת"ח) •

כְּשִׁי וְקִדְּשִׁתּוּ • עַל־כְּרָחוּ, שְׁאֵם לֹא רָצָה לְגַרֵּשׁ,
הִלָּקְהוּ וַיִּסְרְהוּ עַד שֶׁיִּגְרֹשׁ (יבמות פח) • קֹדֶשׁ יְהִי־לָךְ •

ט וּבֵת אִישׁ כֹּהֵן כִּי תַחֲלֵל לְזִנוּת אֶת־אִבִּיהָ הִיא
מִחֲלָלָת בָּאִשׁ תִּשְׁרָף: ם

(ט) וּבֵת אִישׁ כֹּהֵן כִּי תַחֲלֵל לְזִנוּת אֶת־אִבִּיהָ הִיא
מִחֲלָלָת בָּאִשׁ תִּשְׁרָף: ם

מוֹדִים שְׁלֹא דָּבָר הַפְּתוּב בַּפְּנוּיָה. אֶת־אִבִּיהָ הִיא
מִחֲלָלָת • (סנהדרין נב) חֲלָלָה וּבִזְנוּתָה אֶת כְּבוֹדוֹ, שְׁאוּמְרִים
עָלָיו: אָרוּר שֶׁזֶּה יֵלֵד, אָרוּר שֶׁזֶּה גָּדֵל! •

כְּשִׁי כִּי תַחֲלֵל לְזִנוּת • כְּשֶׁתַּחֲלִל עַל־יְדֵי זִנוּת,
שֶׁהִיָּתָה בָּהּ זִיקַת בַּעַל וְזִנוּתָהּ, אוּ מִן הָאָרוּסִין אוּ מִן
הַנְּשׁוּאִין. וְרִבּוּתֵינוּ (סנהדרין נא) נִחְלָקוּ בְּדָבָר, וְהַפֵּל

י וְכִהְיֶה גָּדוֹל מֵאֲחִיו אֲשֶׁר־יוֹצֵק עַל־רֹאשׁוֹ שְׁמֵן
הַמִּשְׁחָה וּמִלֹּא אֶת־יָדוֹ לְלִבֵּשׁ אֶת־הַבְּגָדִים אֶת־
רֹאשׁוֹ לֹא יַפְרֹעַ וּבִגְדָיו לֹא יַפְרֹם:

(י) וְהִכְהֵן הַגָּדוֹל מֵאֲחִיו אֲשֶׁר־יוֹצֵק עַל־רֹאשׁוֹ שְׁמֵן
הַמִּשְׁחָה וּמִלֹּא אֶת־יָדוֹ לְלִבֵּשׁ אֶת־הַבְּגָדִים אֶת־
רֹאשׁוֹ לֹא יַפְרֹעַ וּבִגְדָיו לֹא יַפְרֹם:

כְּשִׁי לֹא יַפְרֹעַ • (ת"ח) לֹא יִגְדֵּל פָּרַע עַל אֶבֶל, וְאִיזְהוּ גָּדוֹל פָּרַע? יוֹתֵר מִשְׁלֹשִׁים יוֹם.

יא וְעַל כָּל נִפְשֹׁת מֵתָא לֹא יִיעוֹל לְאַבּוּהִי
וּלְאִמָּהּ לֹא יִסְתַּאֲב:

(יא) וְעַל כָּל־נִפְשֹׁת מֵת לֹא יִבָּא לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא
יִטְמָא:

לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטְמָא • (שם מח. ת"ח) לֹא בָּא אֶלָּא
לְהִתִּיר לוֹ מֵת מִצְוָה.

כְּשִׁי וְעַל כָּל־נִפְשֹׁת מֵת • בְּאֵהָל הַמֵּת. נִפְשֹׁת מֵת •
לְהִבִּיא רְבִיעִית דָּם מִן הַמֵּת, שְׁמִטְמָא בְּאֵהָל.

יב וּמִן־הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא וְלֹא יַחֲלִל אֶת מִקְדָּשׁ
אֱלֹהֵיו כִּי גֹזֵר שְׁמֹן מִשְׁחַת אֱלֹהֵיו עָלָיו אֲנִי יְהוָה:

(יב) וּמִן־הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא וְלֹא יַחֲלִל אֶת מִקְדָּשׁ
אֱלֹהֵיו כִּי גֹזֵר שְׁמֹן מִשְׁחַת אֱלֹהֵיו עָלָיו אֲנִי יְהוָה:

וְלֹא יַחֲלִל אֶת מִקְדָּשׁ • שְׂאִינוּ מִחֲלָל בְּכָף אֶת
הַעֲבוּדָה, שֶׁהִתִּיר לוֹ הַפְּתוּב; הָא כֹּהֵן הַדְּיוּט שֶׁעָבַד
אוֹנָן, חֲלָל.

כְּשִׁי וּמִן־הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא • (ת"ח, נידר לו) אִינוּ הוֹלֵךְ
אַחֵר הַמִּטָּה. וְעוֹד, מִכָּאן לְמַדּוּ רִבּוּתֵינוּ שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל
מִקְרִיב אוֹנָן. וְכֵן מִשְׁמַעוֹ: אֵף אִם מֵתוּ אָבִיו וְאִמּוֹ,
אִינוּ צָרִיךְ לְצַאת מִן הַמִּקְדָּשׁ אֶלָּא עוֹבֵד עֲבוּדָה.

יג וְהָיָה אִשָּׁה בְּכַתּוּלָּיָה יָקָח:

(יג) וְהָיָה אִשָּׁה בְּכַתּוּלָּיָה יָקָח:

(יד) אֶלְמָנָה וְגֵרוּשָׁה וְחִלָּלָה זֹנָה אֶת־אֵלֶּה לֹא יִקַּח
בִּי אִם־בְּתוּלָה מַעֲמִיּוֹ יִקַּח אִשָּׁה:
כִּי־יִיָּא וְחִלָּלָה • שְׁנוּלָדָה מִפְסוּלֵי כְהֻנָּה.

(טו) וְלֹא־יִחַלֵּל זֶרְעוֹ בְּעַמּוּיָו כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשׁוֹ: ׀
כִּי־יִיָּא וְלֹא־יִחַלֵּל זֶרְעוֹ • הָא אִם נָשָׂא אַחַת מִן הַפְסוּלוֹת, זֶרְעוֹ הֵימָנָה חָלָל מִדִּין קִדְשֵׁת כְּהֻנָּה.

♦ יום שני ח' אייר ♦

(טז) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
יִי מַלְל עִם אֶהְרֹן לְמִימְרֵי גִבֹר מִבְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְדַרְיָהוֹן דִּי יְהִי בֵּה מוֹמָא לֹא יִקְרַב לְקִרְבָּא
קִרְבָּנָא קָדָם אֱלֹהֵיהּ:
כִּי־יִיָּא לֶחֶם אֱלֹהֵיו • מֵאֵכֵל אֱלֹהֵיו; כָּל סַעְדָּה קְרוּיָה "לֶחֶם", כִּמּוֹ (דניאל ה א): "עֲבַד לֶחֶם רַב".

(יז) כִּי כָל־אִישׁ אֲשֶׁר־בּוֹ מוֹם לֹא יִקְרַב אִישׁ עוֹר
אוֹ פֶּסֶח אוֹ חֶרֶם אוֹ שְׂרוּע:
כִּי־יִיָּא כָל־אִישׁ אֲשֶׁר־בּוֹ מוֹם לֹא יִקְרַב • אִינוּ
דִּין שְׂיִקְרַב, כִּמּוֹ (מלאכי א ח): "הִקְרִיבֵהוּ נָא לִפְתָּחֶךָ".
חֶרֶם • (בכורות מד) שְׁחַטְמוֹ שְׂקוּעַ בֵּין שְׁתֵּי הָעֵינַיִם,

(יט) אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר־יִהְיֶה בּוֹ שֹׁבֵר רִגֵּל אוֹ שֹׁבֵר יָד:
(כ) אוֹ־גִבֵּן אוֹ־דָק אוֹ תִבְלָל בְּעֵינָיו אוֹ גָּרַב אוֹ יִלְפֹת
אוֹ מְרוֹחַ אֲשָׁד:
יט אוֹ גִבֹר דִּי יְהִי בֵּה תִבֵּר וְגֵלָא אוֹ תִבֵּר
דָּא:
כ אוֹ גִבֵּן אוֹ דָּק אוֹ חִלּוּ בְּעֵינָה אוֹ גִרְבֵּן
אוֹ חִזּוֹן אוֹ מְרַס פְּחָדִין:

כִּי־יִיָּא אוֹ־גִבֵּן • שׁוּרִיצֵלִיו"ש בְּלַע"ז, שְׁגִבְיָנִי עֵינָיו
שְׁעָרֵן אַרְף וְשׁוֹכֵב. אוֹ־דָק • (בכורות לט) שֵׁישׁ לוֹ בְּעֵינָיו
דָּק שְׁקוּרִין טִיל"א, כִּמּוֹ (ישעיה ז): "הִנּוּטָה כִדָּק". אוֹ
תִבְלָל • דָּבָר הַמְבַלְבֵּל אֶת הָעֵין, כְּגוֹן: חוּט לְבָן
הַנִּמָּשֵׁף מִן הַלְבָן וּפּוֹסֵק בְּסִירָא, שֶׁהוּא עֵגֶל הַמִּקִּיף
אֶת הַשְּׁחֹר, שְׁקוּרָאִים פְּרוֹנִיל"א, וְהַחוּט הַזֶּה פּוֹסֵק

ספורנו

(יח) כִּי כָל אִישׁ אֲשֶׁר בּוֹ מוֹם לֹא יִקְרַב. "לַעֲמֹד לְשֵׁרֵת בְּשֵׁם ה'", כְּעִנְיָן
"כִּי אֵין לְבָא אֶל שַׁעַר הַמִּלֶּךָ בְּלִבּוֹשׁ
שֶׁק" (אסתר ד, ב).
אִישׁ עוֹר. וְהֵם הַמוֹמִים אֲשֶׁר בְּתוּלָדָה
מִחֲסָרוֹן הַחֹמֶר אוֹ הַכֶּחַ
הַמְצִיָּר. תוֹרָה יט
(יט) שֹׁבֵר רִגֵּל. וְהֵם מוֹמִים קוֹרִים
מִסְבּוֹת מִחוּץ לַגּוֹף. תוֹרָה כ
(כ) אוֹ גִבֵּן. וְהֵם מוֹמִים בָּאִים מִמִּקְרָה
בְּלִחוֹת הַגּוֹף וְהַפְסָדָם. תוֹרָה כא

"גרב"; כַּף מִפְרָשׁ ב'כְּכוּרוֹת' (מ"ד). מְרוּחַ אֶשֶׁף.
לְפִי הַתַּרְגוּם: "מָרַס פְּחָדִין" שִׁפְחָדִיו מְרַסֵּין,
שֶׁבִיצִים שָׁלוּ כְּתוּתִין. "פְּחָדִין" כְּמוֹ (איוב מ): "גִּידִי
פְּחָדִיו יִשְׁרְגוּ".

וְהוֹלֶכֶת עַד יוֹם הַמִּיתָה, וְהוּא לַח מִבְּחוּץ וְיָבֵשׁ
מִבְּפָנִים; וּבְמָקוֹם אַחֵר קוֹרֵא לְגֵרֵב "שְׁחִין", הַלַּח
מִבְּחוּץ וְיָבֵשׁ מִבְּפָנִים, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כח): "וּבְגֵרֵב
וּבְחֶרֶס" - בְּשִׁסְמוּךְ גֵּרֵב אֶצֶל חֶרֶס, קוֹרֵא לְיִלְפֹת
וְכִשְׁהוּא סְמוּךְ אֶצֶל יִלְפֹת, קוֹרֵא לְחֶרֶס
וְגֵרֵב".

כא כָּל גֵּבֵר דִּי בֵּה מוּמָא מְזַרְעָא דְאַהֲרֹן
פְּהִנָּא לֹא יִקְרֵב לְקַרְבָּא יְתָא קְרִבְנָא דִּי
מוּמָא בֵּה יְתָא קְרִבְנָא אֱלֹהִי לֹא יִקְרֵב
לְקַרְבָּא:

(כא) כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר-בּוֹ מוֹם מִזֶּרַע אַהֲרֹן הַכֹּהֵן לֹא
יֵגֵשׁ לְהִקְרִיב אֶת-אִשֵּׁי יְהוָה מוֹם בּוֹ אֵת לֶחֶם
אֱלֹהֵיו לֹא יֵגֵשׁ לְהִקְרִיב:

עֶבֶר מוּמוֹ - כְּשֶׁר. לֶחֶם אֱלֹהֵיו. כָּל מֵאֵכֶל קְרוֹי
"לֶחֶם".

כ"י כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר-בּוֹ מוֹם. (ת"כ) לְרַבּוֹת שָׁאָר
מוּמִין. מוֹם בּוֹ. בְּעוֹד מוּמוֹ בּוֹ - פְּסוּל; הֵא אִם

כב קְרִבְנָא אֱלֹהִי מִקְדָּשִׁי וּמִן-הַקְדָּשִׁים
קוֹדֶשֶׁת יִיכּוּל:

(כב) לֶחֶם אֱלֹהֵיו מִקְדָּשִׁי הַקְדָּשִׁים וּמִן-הַקְדָּשִׁים
יֵאָכֵל:

יאכֵל בַּעַל מוֹם, שֶׁמִּצִּינוּ שֶׁהִתְרוּ לָזֶר, שֶׁאֵכֶל מֹשֶׁה
בְּשֶׁר הַמְּלוֹאִים, אֶכֶל בְּחֻזָּה וְשׁוֹק שֶׁל קְדָשִׁים קְלִים
לֹא יֵאָכֵל, שֶׁלֹּא מִצִּינוּ זֶר חוֹלֵק בְּהֵן, לְכַף נֶאֱמָרוּ
קְדָשִׁים קְלִים. כַּף מִפְרָשׁ ב'זְבָחִים'.

כ"י מִקְדָּשִׁי הַקְדָּשִׁים. אֵלּוּ קְדָשֵׁי הַקְדָּשִׁים. וּמִן
הַקְדָּשִׁים יֵאָכֵל. אֵלּוּ קְדָשִׁים קְלִים. וְאִם נֶאֱמָרוּ
קְדָשֵׁי הַקְדָּשִׁים, לְמָה נֶאֱמָרוּ קְדָשִׁים קְלִים? (ת"כ. זבחים
קא) אִם לֹא נֶאֱמָרוּ, הֵייתִי אוֹמֵר: בְּקְדָשֵׁי הַקְדָּשִׁים

כג בָּרַם לְפָרֻכָּתָא לֹא יִיעוֹל וּלְמִדְבָּחָא לֹא
יִקְרֵב אַרְי מוּמָא בֵּה וְלֹא יַחַל יְתָא מִקְדָּשִׁי
אַרְי אָנָּא יִי מִקְדָּשֶׁהוּן:

(כג) אַךְ אֶל-הַפְּרֻכָּת לֹא יָבֹא וְאֶל-הַמִּזְבֵּחַ לֹא יֵגֵשׁ
בִּי-מוֹם בּוֹ וְלֹא יַחַל אֶת-מִקְדָּשִׁי כִּי אֲנִי יְהוָה
מִקְדָּשִׁם:

להִכְתֵּב, וּמִפְרָשׁ ב'תּוֹרַת כְּהֻנִּים'. וְלֹא יַחַלֵּל
אֶת-מִקְדָּשִׁי. שֶׁאִם עֶבֶד, עֲבוּדָתוֹ מַחֲלֵל לְהַפְסֵל.

כ"י אַךְ אֶל-הַפְּרֻכָּת. לַהֲזוֹת שְׁבַע הַזֹּאוֹת שֶׁעַל
הַפְּרֻכָּת. וְאֵל הַמִּזְבֵּחַ. תַּחֲצִיזוֹן; וְשִׁנְיָהֶם הֶעֱזָכוּ

כד וּמִלִּיל מֹשֶׁה עִם אַהֲרֹן וְעִם בְּנוֹהֵי וְעִם
כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

(כד) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בָּנָיו וְאֶל-כָּל-בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל: פ

כ"י וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה. הַמִּצְוָה הַזֹּאת. אֶל-אַהֲרֹן וְגו', וְאֶל-כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. לְהַזְהִיר בֵּית-דִּין עַל הַכֹּהֲנִים

• (ת"כ)

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כרך 12 עמ' 64)

שֶׁצָּרִיכָה לְהִיּוֹת בְּכָל מָקוֹם (גם בְּחוּץ לְאֶרֶץ) וּבְכָל זְמַן (גם
כְּשֶׁאִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קִיָּם), וְאִין כָּאן זְרִיזוֹת הַבָּאָה מֵעֲבוּדַת
הַכֹּהֵן - וְלָכֵן יֵשׁ צֶדֶק לְזִרְזוֹם.

לְהַזְהִיר בֵּית-דִּין עַל הַכֹּהֲנִים (רש"י כא, כד) יֵשׁ לִשְׁאֹל, הֲרִי
"כֹּהֲנִים זְרִיזִין הֵן". וְיֵשׁ לְבַאֵר, שֶׁרַק כְּשֶׁעֲסוּקִים בְּעֲבוּדַת
הַכֹּהֵן זְרִיזִים הֵם, כִּי יֵרָאֵת עֲבוּדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵיהֶם. אַךְ
פְּסוּקֵנוּ מְדַבֵּר בְּזִהְרִירוֹת מִטְּמֵאָה וְאַסוּרֵי חֲתוּן, זִהְרִירוֹת

א וּמִלִּיל יֵי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:

כב (א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵּאמֹר:

בַּמִּלַּל עִם אֶהְרֹן וְעַם בְּנוֹהֵי וַיִּפְרְשׁוּן
מִקֹּדֶשׁוֹ יֵשׂרָאֵל וְלֹא יִחְלֹן יֵת שְׁמָא
דְּקוֹדֶשִׁי דִּי אֲנֹן מִקְדָּשֵׁין קִדְמִי אָנָּא יִי :

וַיִּנָּזְרוּ מִקִּדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵם מִקִּדְשִׁים לִי, וְלֹא יַחֲלִלוּ אֶת־שֵׁם קִדְשִׁי, סָרָם הַמִּקְרָא וַדְרָשְׁהוּ. אֲשֶׁר הֵם מִקִּדְשִׁים לִי • לְרִבּוֹת קִדְשֵׁי כְהֲנִים עֲצֻמָּה.

גאמר להון לדריכון כל גבר די יקרב מפל
בניכון לקודשא די יקדשון בני ישראל
קדם יי וסאבתה עלוהי וישמיעי אנשא
ההיא מן קדמי אנא יי :

קָרְבוּ מִתִּירֵיו. וְאִם תֹּאמַר, שֶׁלֹּשׁ כְּרִתוֹת בְּטִמְאַת
כְּהֲנִים, לָמָּה? כָּבֹד נִדְרָשׁוּ בְּמִסְכַּת 'שְׁבוּעוֹת' אַחַת
לְכָלל וְאַחַת לִפְרָט וְכו' (שבועות ז). וְטִמְאַתוֹ עָלָיו •
וְטִמְאַת הָאָדָם עָלָיו. יָכוֹל בְּבִשּׁוֹר הַכְּתוּב מְדַבֵּר,
וְטִמְאַתוֹ שֶׁל בִּשּׁוֹר עָלָיו, וּבִטְהוֹר שֶׁאֵכֵל אֶת הַטֶּמֶא
הַכְּתוּב מְדַבֵּר? עַל-כִּרְחֻף מִמִּשְׁמָעוֹ אֶתָּה לֵמֵד, בְּמִי
שֶׁטִּמְאַתוֹ פּוֹרֶחַת מִמֶּנּוּ - הַכְּתוּב מְדַבֵּר. וְזֶהוּ הָאָדָם
שֵׁשׁ לוֹ טְהֵרָה בְּטִבִּילָה. וְנִכְרְתָהּ וְגו' • יָכוֹל מֵצֵד
זֶה לְצֵד זֶה, יִכְרֹת מִמְקוֹמוֹ וְיִתְיַשֵּׁב בְּמָקוֹם אַחֵר?
תִּלְמוּד לֹאמַר: "אֵי ה'" – בְּכָל מָקוֹם אֵי.

(ספר השיחות תנש"א ב עמ' 852)

ומצד ג'לל מעלת הגוף, שבו בחר הקב"ה, עקר השקר הוא בתחית המותים, נשמה בגוף. ויש לומר, שפעלה זו מדגשת בענש פרת: גם כאשר "ונקרתה הנפש" – אין זה שיהי לגוף.

וְגֵבֶר גָּבֵר מִזְרַע דְּאֶהֱרָן וְהוּא סִגִּיר אוֹ
דְּאֵיב בְּקוּדְשֵׁיָא לֹא יִיכּוּל עַד דֵּי יִדְבִּי
וְיִדְקֶרֶב בְּכָל טָמָא נִפְשָׁא אוֹ גֵבֶר דֵּי תַפּוּק
מִנָּה שִׁכְבַת זֵרָעָא :

רס"י ◀ בְּכָל-טִמְאָה-יִפֹּשׁ • בְּמִי שֶׁנִּטְמָא בְּמֵת •

ה או גבר די יקרב בכל רחשא די יסתאב
לה או באנשא די יסתאב לה לכל סאבתה:

ספורנו

מְקִדָּשִׁים לִי. וְלֹא יִחְלְלוּ אֶת שֵׁם אוֹתוֹ
הַהֶקְדֵּשׁ שִׁישָׁרְאֵל מִמְּקִדָּשִׁים לִי,
שֶׁקִּרְאוּ עָלָיו שֵׁם קֹדֶשׁ. תּוֹרָה ג

וְלֹא יַחֲלִילוּ אֶת שֵׁם קִדְשִׁי אֲשֶׁר הֵם

כ"י • בְּכָל־שָׁרֵץ אֲשֶׁר יִטְמָא לוֹ • בְּשֹׁעוֹר הָרְאוּי לְטִמָּא, בְּכַעֲדָשָׁה (ח"ט) • אוּ בְּאָדָם • בְּמֵת • אֲשֶׁר יִטְמָא־לוֹ • בְּשֹׁעוֹרוֹ לְטִמָּא, וְזֶהוּ כְּזִיתָ • לְכָל טִמְאַתּוֹ • לְרַבּוֹת נֹגַע בְּזָב וְזָכָה, נָדָה וְיִזְלָדָתָ •

(ו) נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגְעַבּוּ וְטִמְאַתָּה עַד־הָעֶרֶב וְלֹא יֹאכַל מִן־הַקְּדָשִׁים כִּי אִם־רִחֵץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם:

כ"י • נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגְעַבּוּ • בְּאֶחָד מִן הַטִּמְאִים הֵלֵלוּ •

(ז) וּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהַר וְאַחֲרָיִם יֹאכַל מִן־הַקְּדָשִׁים כִּי לַחֲמוֹ הוּא:

כ"י • וְאַחֲרָיִם יֹאכַל מִן־הַקְּדָשִׁים • (יבמות ער) נִדְרָשׁ ב'יבמות', בְּתַרוּמָה, שְׁמִתָּה לְאֶכְלָה בְּהָעֶרֶב הַשֶּׁמֶשׁ • מִן הַקְּדָשִׁים • וְלֹא כָּל הַקְּדָשִׁים •

(ח) נִבְלָה וְטִרְפָּה לֹא יֹאכַל לְטִמְאַתָּה־בָּהּ אֲנִי יְהוָה: ח נִבְלָה וְטִרְפָּה לֹא יִכּוֹל לְאַסְתָּאבָּה בָּהּ אָנָּה יִי:

כ"י • נִבְלָה וְטִרְפָּה לֹא יֹאכַל לְטִמְאַתָּה־בָּהּ • לַעֲנִן הַטִּמְאַתָּה הַזֹּהִיר כָּאֵן, שָׁאֵם אָכַל נִבְלָת עוֹף טָהוֹר שָׁאִין לָהּ טִמְאַת מִגֵּעַ וּמִשָּׂא, אֲלֹא טִמְאַת אֲכִילָה

(ט) וְשִׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֵרֹתַי וְלֹא־יִשְׁאוּ עָלֵיו חֲטָא וּמָתוּ בּוֹ כִּי יַחֲלָלוּ אֲנִי יְהוָה מִקְדָּשָׁם:

כ"י • וְשִׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֵרֹתַי • מִלְּאֹכַל תְּרוּמָה בְּטִמְאַת הַגּוֹף • וּמָתוּ בּוֹ • (סנהדרין פג) לְמַדְנִי, שֶׁהִיא מִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם •

(י) וְכָל־זֶר לֹא־יֹאכַל קֹדֶשׁ תּוֹשֵׁב כֹּהֵן וְשָׂכִיר לֹא־יֹאכַל קֹדֶשׁ:

כ"י • לֹא־יֹאכַל קֹדֶשׁ • (סנהדרין פג) בְּתַרוּמָה הַכְּתוּב מְדַבֵּר, שֶׁכָּל הָעֲנִין דָּבָר בָּהּ • תּוֹשֵׁב כֹּהֵן וְשָׂכִיר • תּוֹשֵׁב שֶׁל כֹּהֵן וְשָׂכִיר, לְפִיכָּךְ "תּוֹשֵׁב" זֶה נִקְוָה פֶּתַח, לְפִי שֶׁהוּא דְּבוּק • וְאִיזֶהוּ "תּוֹשֵׁב"? זֶה נִרְצָע,

(יא) וְכֹהֵן כִּי־יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיָן בִּסְפוֹ הוּא יֹאכַל בּוֹ וְיִלִּיד בֵּיתוֹ הֵם יֹאכְלוּ בְּלַחֲמוֹ:

כ"י • וְכֹהֵן כִּי־יִקְנֶה נֶפֶשׁ • עֲבָד כְּנַעֲנִי שֶׁקִּנְיָ לְגוּפוֹ • וְיִלִּיד בֵּיתוֹ • אֵלּוּ בְּנֵי הַשְּׁפָחוֹת • וְאַשְׁת כֹּהֵן אוֹכֶלֶת

ישראל, וְרֹאיוּ שְׁיִעָשׂוּ הַכֹּהֲנִים עַל חִלּוּם. תורה י

לה. תורה ח
(ט) אֲנִי ה' מִקְדָּשָׁם. אֲנִי קִדְשִׁי אוֹתָם הַקְּדָשִׁים מִכִּיּוֹן שֶׁהִקְדִּישׁוּם

(ז) כִּי לַחֲמוֹ הוּא. וְלֹא יִצְטָרֵךְ לְהַמְתִּין בְּפִרְתּוֹ קֹדֶם שֶׁיֹּאכַל לַחֲמוֹ, כְּאַמְרָם: הָעֶרֶב שְׁמֹשׁ, אוֹכַל בְּתַרוּמָה (פסחים

איך הברכה מתייחד להנות מקדשי שמים

וַיֵּשׁ לְבָאָר זֶה עַל־פִּי הַדִּין שֶׁעָבַד שֶׁל פֶּה, כִּינן שְׁהוּא "קִנְיָן כֶּסֶף" הִרִי "הוּא יֹאכֵל בּוֹ" – דְּמִתֵּר לוֹ לֹאֲכֹל בְּתִרוּמָה וּבְקִדְשִׁים. דְּנִרְאָה לומר, שֶׁעַל־יְדֵי הַבְּרָכָה לִ"אַלְקִינוּ מִלֶּךָ הַעוֹלָם" – מִכִּיר הָאָדָם בְּכֶף שְׁהוּא עָבַד שֶׁל הַקֶּבֶד, וְאִזִּי מִתֵּר לוֹ לִהְיוֹת מִקִּדְשֵׁי שָׁמַיִם, עַל־דֶּרֶךְ שֶׁעָבַד שֶׁל פֶּה רִשְׁאֵי לֹאֲכֹל בְּתִרוּמָה.

וְכִלְיָן קִי־יִקְנֶה לְפֶשֶׁת קִנְיָן כֶּסֶף הוּא יֹאכֵל בּוֹ (כב, יא)
אִתָּא בְּמִקְרָא (ברכות לה, א): "כָּל הַנֶּהֱנֶה מֵעוֹלָם הִזָּה בְּלֹא בְרָכָה כְּאִילוּ מַעַל בְּקִדְשֵׁי שָׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר לֵה' הָאָרֶץ וּמִלֹּאָה".
וְצִרִּיךְ בִּיאור, הֵיאֵף תוֹעִיל הַבְּרָכָה לְהַפְקִיעוּ מִהַמְעִילָה בְּקִדְשֵׁי שָׁמַיִם; וְכִי בְּכֶף שֶׁמְבָרֵךְ הוּא מִפְקִיעַ אֶת הַקְּדוּשָׁה מִהַדְּבַר שֶׁנֶּהֱנֶה הִימָנוּ?

יב וּבִתְכַהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זֶר הוּא בְּתִרוּמָת הַקִּדְשִׁים לֹא תֹאכֵל:
יב וּבִתְכַהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זֶר • לִלּוֹי וְיִשְׂרָאֵל.

יג וּבִתְכַהֵן כִּי תִהְיֶה אֶלְמָנָה וְגֵרוּשָׁה וְזָרַע אֵין לָהּ וְשָׂכָה אֶל־בֵּית אָבִיהָ בְּנִעוּרֶיהָ מִלֶּחֶם אָבִיהָ תֹאכֵל וְכִלְיָן לֹא־יֹאכֵל בּוֹ:
יג וּבִתְכַהֵן כִּי תִהְיֶה אֶלְמָנָה וְגֵרוּשָׁה וְזָרַע אֵין לָהּ • מִמָּנֹה (יבמות פז, ב) • וְשָׂכָה • הָא אִם יֵשׁ לָהּ זָרַע מִמָּנֹה, אֲסוּרָה בְּתִרוּמָה כָּל זְמַן שֶׁהִזְרַע קִיָּם. וְכִלְיָן

יג וּבִתְכַהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זֶר הוּא בְּתִרוּמָת הַקִּדְשִׁים לֹא תֹאכֵל:
יג וּבִתְכַהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זֶר • לֹא כָּא אֶלָּא לְהוֹצִיא אֶת הָאוֹנָן, שֶׁמִּתֵּר בְּתִרוּמָה; זָרוֹת אֲמַרְתִּי לָךְ וְלֹא אֲנִינֹת.

יד וְאִישׁ כִּי־יֹאכֵל קֹדֶשׁ בְּשֹׁגְגָה וְיִסַּף חֲמִשִּׁיתוֹ עָלָיו וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת־הַקֹּדֶשׁ:
יד וְאִישׁ כִּי־יֹאכֵל קֹדֶשׁ בְּשֹׁגְגָה וְיִסַּף חֲמִשִּׁיתוֹ עָלָיו • וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת־הַקֹּדֶשׁ:

יז וְאִישׁ כִּי־יֹאכֵל קֹדֶשׁ • תִּרְוּמָה. וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת־הַקֹּדֶשׁ • דָּבָר הָרְאוּי לִהְיוֹת קֹדֶשׁ, שֶׁאִינוּ פּוֹרְעֵ לוֹ מַעוֹת אֶלָּא פְרוֹת שֶׁל חֲלִין, וְהֵן נִעְשִׂין תִּרְוּמָה.

יז וְאִישׁ כִּי־יֹאכֵל קֹדֶשׁ • תִּרְוּמָה. וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת־הַקֹּדֶשׁ • דָּבָר הָרְאוּי לִהְיוֹת קֹדֶשׁ, שֶׁאִינוּ פּוֹרְעֵ לוֹ מַעוֹת אֶלָּא פְרוֹת שֶׁל חֲלִין, וְהֵן נִעְשִׂין תִּרְוּמָה.

יט וְלֹא יִחַלְלוּ אֶת־קִדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר־רִימוּ לַיהוָה:
יט וְלֹא יִחַלְלוּ אֶת־קִדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל דְּבִנֵּי יִשְׂרָאֵל יֵת בְּפִרְשׁוֹן קִדְשׁ יֵי:

כז וְהִשְׁיֵאוּ אוֹתָם עוֹן אֲשָׁמָה בְּאֲכָלָם אֶת־קִדְשֵׁיהֶם כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשָׁם:
כז וְהִשְׁיֵאוּ אוֹתָם • אֶת עֲצָמָם יִטְעֲנוּ עוֹן בְּאֲכָלָם אֶת קִדְשֵׁיהֶם – שֶׁהִבְדִּילוּ לְשֵׁם תִּרְוּמָה וְקִדְשׁוֹ וְנֶאֱסָרוּ

כז וְהִשְׁיֵאוּ אוֹתָם עוֹן אֲשָׁמָה בְּאֲכָלָם אֶת־קִדְשֵׁיהֶם כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשָׁם:
כז וְהִשְׁיֵאוּ אוֹתָם עוֹן אֲשָׁמָה. הֵם עֲצָמָם כִּשְׁהִקְדִּישׁוּ הַקֹּדֶשׁ, עֲשׂוּ שִׁיחִי וְאֲשָׁמִים כִּשְׁיִחִי מוֹעִלִים בּוֹ לִיהְיוֹת

כז וְהִשְׁיֵאוּ אוֹתָם עוֹן אֲשָׁמָה בְּאֲכָלָם אֶת־קִדְשֵׁיהֶם כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשָׁם:
כז וְהִשְׁיֵאוּ אוֹתָם • אֶת עֲצָמָם יִטְעֲנוּ עוֹן בְּאֲכָלָם אֶת קִדְשֵׁיהֶם – שֶׁהִבְדִּילוּ לְשֵׁם תִּרְוּמָה וְקִדְשׁוֹ וְנֶאֱסָרוּ

את הדבר, אני ה' מקדשו, ואין לאל ידם להפקיע את קדשתו. תורה יז

ממנו, ולא נאמר 'הפה שאסר הוא הפה שהתיר'. והטעם בזה הוא, כי אני ה' מקדשם. שבינו שהקדישו

ממנו, ולא נאמר 'הפה שאסר הוא הפה שהתיר'. והטעם בזה הוא, כי אני ה' מקדשם. שבינו שהקדישו

מְשַׁלְשָׁה "אֶת־יָם שְׁהִיָּה רַבִּי יִשְׁמָעֵאל דּוֹרֵשׁ בְּתוֹרָה, לְשׁוֹדְרִים בְּאֶדָם עֲצָמוֹ. וְכֵן (במדבר ו י'): "בְּיוֹם מְלֹאֵת יָמֵי נְזוּרָה יָבִיא אֹתוֹ", הוּא יָבִיא אֶת עֲצָמוֹ; וְכֵן (דברים

לד ו): "וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּגִי" – הוּא קָבַר אֶת עֲצָמוֹ, כִּןֶּן נִדְרָשׁ בְּ"סִפְרֵי".

♦ יום שלישי ט' אייר ♦

(יז) וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:

יז ומליל יז עם משה למימרו:

יח מלל עם אהרן ועם בנוהי ועם כל בני ישראל ותימר להון גבר גבר מבית ישראל ומן גיורא בישראל די יקרב קרבה לכל נדריהון ולכל נדבתהון די יקרבון קדם יי לעלתא:

(יח) דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו וְאֶל כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּיָר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִקְרִיב קִרְבָּנוֹ לְכָל־נְדָרֵיהֶם וּלְכָל־נְדֻבָּתָם אֲשֶׁר־יִקְרִיבוּ לַיהוָה לַעֲלֹה:

כ"י- נדריהם • (חולין ב) תרי עלי • נדבותם • תרי זו.

(יט) לְרֹצְנֵכֶם תָּמִים זָכָר בִּפְקָר בִּפְשָׁעִים וּבְעֵצִים:

יט לרעוא לכוון שלים דכורא בתורי באמריא ובעזיא:

אבל בעולת העוף אין צריך תמות וזכרות ואינו נפסל במום, אלא בחסרון אבר.

כ"י- לרצנכם • הביאו דבר הראוי לרצות אתכם לפני, שיהא לכם לרצון, אפישמנ"ט בלע"ז; ואיזהו הראוי לרצון? תמים זכר בפקר בפשעים ובעזים •

(כ) כָּל אֲשֶׁר־בוּ מוֹם לֹא תִקְרִיבוּ בִּי־לֹא לְרֹצוֹן יְהוָה לָכֶם:

כ כל די בה מומא לא תקרבון ארי לא לרעוא יהי לכוון:

כא וגבר ארי יקרב נכסת קודשיא קדם יי לפרשא נדרא או לנדבתא בתורי או בענא שלים יהי לרעוא כל מומא לא יהי בה:

(כא) וְאִישׁ כִּי־יִקְרִיב וּבַח־שְׁלָמִים לַיהוָה לִפְלֹא־נֶדֶר או לְנִדְבָה בִּפְקָר או בְּצֹאֵן תָּמִים יְהִיֶּה לְרֹצוֹן כָּל־מוֹם לֹא יְהִי־בוֹ:

כ"י- לפלא נדר • להפריש בדבורו.

ספורנו

(כא) וְאִישׁ כִּי יִקְרִיב וּבַח שְׁלָמִים לַיְי. באר, שאף על פי שהם קדשים קלים, ובהם לא יתחייב וזכרות, כמו שבאר למעלה באמרו "אם זכר אם נקבה" (ג א), מפל מקום יתחייב בהם התמות, ובאר השעם בזה באמרו "לא תקריבו אלה לה", שאין ראוי להקריב בעל מום לאל יתברך. והוסיף טעם שני באמרו "ואשה לא תתנו מהם על המזבח לה", אם אולי נפל בו מום אחר שהקדישוהו הבעלים, לא יעלו האמורים למזבח, כי אין ראוי שיהיה בקרבן מום הנמאס לפניו. תורה כב

לכם, ולא לבדק הבית. תמים זכר. שיהיה תמים, כי אמנם "הצור תמים פעלו", ותמים ירצה. וזה באר באמרו – תורה כ (כ) כָּל אֲשֶׁר בוּ מוֹם לֹא תִקְרִיבוּ, כִּי לֹא לְרֹצוֹן יְהִיֶּה לָכֶם. בענין "הירצף או הישא פניך" (מלאכי שם). ואחר שהזהיר על העלה (פסוק יח) שהיא קדשי קדשים שיהיה זכר ושלא יהיה בו מום, ובאר שזה אינו מחויב זולתי בפקר ובצאן (פסוק ט), באמרו ז"ל: תמות וזכרות בבמה, ואין תמות וזכרות בעופות (קידושין כד, ב). אמר, תורה כא

(יח) כִּי יִקְרִיב קִרְבָּנוֹ. אחר שדבר בזהנים המקריבים וקדשתם, דבר בתנאי הנקריבים. ואמר, לְכָל נְדָרֵיהֶם וּלְכָל נְדֻבָּתָם. שאף על פי שהם קרבנות נדבה, ויחשב שכל מה שיתנדב אפלו בעל מום יהיה לרצון, כיון שלא היה זה שנתן חובה עליו, כמו שחשבו קצת מישראל, והראה טעותם הנביא באמרו "וכי תגשון עור לזבח אין רע, וכי תגישו פסח וחלה אין רע, הקריבהו נא לפתחך" (מלאכי א, ח). תורה יט (יט) לְרֹצְנֵכֶם. לקרבן שיהיה לרצון

(כב) עֹרֶת או שָׁבוֹר או־חֲרוֹץ או־יִבֶּלֶת או גָּרֵב או יִלְפֶת לֹא־תִקְרִיבוּ אֵלָה לַיהוָה וְאִשָּׁה לֹא־תִתְּנֶנּוּ מֵהֶם עַל־הַמִּזְבֵּחַ לַיהוָה:

כב עוֹר או־חֲרוֹץ או־יִבֶּלֶת או־גָּרֵב או־יִלְפֶת לֹא תִקְרִיבוּ אֵלֶיךָ לַיהוָה וְאִשָּׁה לֹא תִתְּנֶנּוּ מֵהֶם עַל־הַמִּזְבֵּחַ לַיהוָה:

כ"י עֹרֶת • שֵׁם דָּבָר שֶׁל מוֹם, עוֹרוֹן בְּלִשׁוֹן נִקְבָּה, שְׁלֹא יֵהָא בּוֹ מוֹם שֶׁל עֹרֶת. או־שָׁבוֹר • לֹא יִהְיֶה. חֲרוֹץ • (בכורות לה) רִיס שֶׁל עֵין שֶׁנִּסְדָּק או־שֶׁנִּפְגַּם, וְכֵן שֶׁפָּתוֹ שֶׁנִּסְדָּקָה או־נִפְגְּמָה. יִבֶּלֶת • וּרְוֹא"ה בְּלַע"ז. גָּרֵב • מִין חֲזוּזִית, וְכֵן יִלְפֶת; וּלְשׁוֹן

"יִלְפֶת", כְּמוֹ (שופטים טו כט): "וְיִלְפֶת שְׁמוֹשׁוֹ", שְׁאֲחֻזָּה בּוֹ עַד יוֹם מִיתָה, שְׁאֵין לָהּ רְפוּאָה. לֹא־תִקְרִיבוּ • שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, לְהַזְהִיר עַל הַקִּדְשׁוֹן וְעַל שְׁחִיטָתוֹ וְעַל זְרִיקַת דָּמָן (תמורה ו). וְאִשָּׁה לֹא־תִתְּנֶנּוּ • אֲזִיזָה הַקִּטְרָתוֹ.

(כג) וְשׂוֹר וְשָׁה שְׂרוּעַ וְקָלוֹט נִדְבָה תַעֲשֶׂה אֹתוֹ וּלְגֹדֶר לֹא יִרְצֶה:

כג וְשׂוֹר וְשָׁה שְׂרוּעַ וְקָלוֹט נִדְבָה תַעֲשֶׂה אֹתוֹ וּלְגֹדֶר לֹא יִרְצֶה:

כ"י שְׂרוּעַ • אֲבָר גָּדוֹל מִחֲבָרוֹ. וְקָלוֹט • פְּרִסוּתִיו קְלוּטוֹת. נִדְבָה תַעֲשֶׂה אֹתוֹ • לְבָדֵק הַבֵּית. וּלְגֹדֶר •

(כ"ב) לְמִזְבֵּחַ. לֹא יִרְצֶה • אִיזָה הַקִּדְשׁ בָּא לְרִצּוֹת? הֵיוּ אוֹמְרִים: זֶה הַקִּדְשׁ הַמִּזְבֵּחַ.

(כד) וּמִעוּף וְכֹתוּת וְנִתּוּק וְכָרוֹת לֹא תִקְרִיבוּ לַיהוָה וּבְאַרְצֶכֶם לֹא תַעֲשׂוּ:

כד וְיָדִי מְרִיס וְיָדִי רָסִיס וְיָדִי שְׁלִיף וְיָדִי גִזִּיר לֹא תִקְרִיבוּן קָדָם יְיָ וּבְאַרְצֶכֶם לֹא תַעֲבֹדוּן:

כ"י וּמִעוּף וְכֹתוּת וְנִתּוּק וְכָרוֹת • בְּבִיצִים או־בְּגִיד. מִעוּף • בִּיצִיּוֹ מְעוּכִין בִּיד. כֹּתוּת • כְּתוּשִׁים יוֹתֵר מִמִּעוּף (בכורות לה). נִתּוּק • תְּלוּשִׁין בִּיד, עַד שֶׁנִּפְסְקוּ חוּטִים שְׁתָּלוּיִים בָּהֶן, אֲבָל נִתּוּנִים הֵם בְּתוֹךְ הַכִּיס, וְהַכִּיס לֹא נִתְּלָשׁ. וְכָרוֹת • כְּרוּתִין בְּכָלִי וְעוֹדֵן בַּכִּיס. וּמִעוּף • תְּרַגּוּמוֹ: "וְיָדִי מְרִיס", זֶהוּ לְשׁוֹנוֹ בְּאַרְמִית לְשׁוֹן 'כְּתִישָׁה'. וְכֹתוּת • תְּרַגּוּמוֹ: "וְיָדִי רָסִיס", כְּמוֹ

(עמ"ס ו): "הַבֵּית הַגָּדוֹל רָסִיסִים בְּקִיעוֹת דְּקוֹת", וְכֵן (שבת פ ב) קָנָה הַמְּרָסֶס. וּבְאַרְצֶכֶם לֹא תַעֲשׂוּ • דָּבָר זֶה, לְסָרֵס שׁוֹם בְּהֵמָה וְחִיָּה, וְאַפְלוֹ טְמֵאָה; לְכַף נֹאמֵר: "בְּאַרְצֶכֶם", לְרִבּוֹת כָּל אֲשֶׁר בְּאַרְצֶכֶם; שְׂאִי אֶפְשָׁר לוֹמַר: לֹא נִצְטָו עַל הַסְּרוּס אֲלֵא בְּאַרְץ, שֶׁהָיָה סְרוּס חוֹבֶת הַגּוֹף הוּא, וְכָל חוֹבֶת הַגּוֹף נוֹהֶגֶת בֵּין בְּאַרְץ בֵּין בְּחוּצָה לְאַרְץ.

(כה) וּמִיַּד בֶּן־נָכָר לֹא תִקְרִיבוּ אֶת־לֶחֶם אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל־אֵלָה כִּי מִשְׁחָתָם בָּהֶם מוֹם בָּם לֹא יִרְצוּ לָכֶם:

כה וּמִיַּד בֶּן־נָכָר לֹא תִקְרִיבוּ אֶת־לֶחֶם אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל־אֵלָה כִּי מִשְׁחָתָם בָּהֶם מוֹם בָּם לֹא יִרְצוּ לָכֶם:

כ"י וּמִיַּד בֶּן־נָכָר • נָכָרִי שֶׁהֵבִיא קָרְבָן בִּיד כֹּהֵן לְהַקְרִיבוֹ לַשָּׁמַיִם, לֹא תִקְרִיבוּ לוֹ בַּעַל מוֹם; וְאַף־

עַל־פִּי שְׁלֹא נִאֲסָרוּ בַּעֲלֵי מוּמִים לְקָרְבָן בְּגִי נֹחַ אֲלֵא־אִם־כֵּן מִחֲסָרֵי אֲבָר, זֹאת נוֹהֶגֶת בְּכֵמָה שֶׁבִּשְׁדוֹת

ספורנו

(כג) נִדְבָה תַעֲשֶׂה אֹתוֹ. אֵף עַל פִּי שֶׁהֵם מוּמִין בְּרָאִים הַרְבֵּה, וְיִחַשְׁבּ הַחוּשָׁב שֶׁאֶפְלוֹ לְבָדֵק הַבֵּית אֵינֶן רְאוּיִים, אָמַר שֶׁלְנִדְבַת בְּדֵק הַבֵּית הֵם רְאוּיִים, כְּמוֹ שֶׁבֵּא בַּקֶּלָה, מֵאַחֵר שְׁאֵין לְמוּנָבֶחַ חֶלֶק בָּהֶם, וְאֵין קִדְשָׁה עֲלֵיו, אֲלֵא קִדְשֵׁת דָּמִים שִׁמְכֵר וְיִצָא לְחִלּוֹן. תוֹרָה כד

(כד) וּמִעוּף וְכֹתוּת. אַחֵר שֶׁדָּבָר בְּמוּמִים הַמְּקַרְיִים אֲשֶׁר עֲנִינִם בְּקִדְשֵׁים בְּלָדָר, שֶׁאֲסוּר לְהַקְרִיב בַּעֲלֵי מוּמִין לְמוּנָבֶחַ וּלְהִטִּיל בָּהֶם מוֹם אַחֵר הַקִּדְשׁוֹן, דָּבָר עַל מוּמִים מְלָאכוֹתִיִּים שֶׁאֲסוּר לְהִטִּילֵם אֶפְלוֹ בְּבִהְמַת חִלּוֹן. תוֹרָה כה

(כה) וּמִיַּד בֶּן־נָכָר לֹא תִקְרִיבוּ. אֵף עַל פִּי שֶׁמִּקְבָּלִין מֵהֶם נִדְרִים וְנִדְבּוֹת, לֹא נִקְבַּל מֵהֶם בַּעֲלֵי מוּמִין, אֶפְלוֹ עַל

יָדִי סְרוּס, אֵף עַל פִּי שֶׁהָיָה הַסְּרִיסִים בְּבִהְמוֹת מִשְׁבָּחִים אֲצִלָּם, וְשְׁאֵין בָּזָה מִשׁוֹם "הַקְרִיבָהוּ נָא לְסִפְתְּךָ" (מלאכי א, ח). וְהַטַּעַם שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַסְּרִיס רְאוּי לְמוּנָבֶחַ הוּא,

כִּי מִשְׁחָתָם בָּהֶם מוֹם בָּם. שֶׁאֵף עַל פִּי שֶׁהוּא מוֹם שֶׁבִּסְתֵּר, הוּא מִשְׁחָתָם מִשְׁלָמוֹתָם הַמְּכֻנָּה, וְהוּא שְׁיֻכַּל לְהוֹלִיד בְּדוּמָה. תוֹרָה כו

וּנְדָבוֹת כִּישְׂרָאֵל. מִשְׁחָתָם • חֲבוּלָהוֹן. לֹא יִרְצוּ
לָכֶם • לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם.

(תמורה 1), אָכַל עַל הַמִּזְבֵּחַ שֶׁבַמִּשְׁפָּן לֹא תִקְרִיבוּהָ, אָכַל
תְּמִימָה תִקְבְּלוּ מֵהֶם, (חולין יג) לָכֵן נֶאֱמַר לְמַעַל:
"אִישׁ אִישׁ", לְרֵבּוֹת אֶת הַנְּקִרִים, שְׁנוּדָרִים נְדָרִים

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כרך 2 עמ' 72)

הַמִּזְבֵּחַ עֲמִיד בְּמִקְוֹם שֶׁנִּקְבַּע כְּמִקְוֹם כַּפָּרָה וְהַקְרֵבָה
קִרְבָּנוֹת מִתְחַלֵּת הַבְּרִיאָה, וְשֵׁם הַקְרִיבוּ אָדָם וְנָח קִרְבָּנוֹת;
וְגַם גֹּי, מִזְרַע אָדָם וְנָח, זָכָא לְהַקְרִיב עָלָיו קִרְבָּן.

אִישׁ אִישׁ, לְרֵבּוֹת אֶת הַגֹּזִים (רש"י כב, כה) וְקָשָׁה, הָרִי אֵין
מִקְבָּלִים מִגֹּי נָדָר אוֹ נִדְבָה לְחֻזֵּק בְּדָק הַבֵּית, וּמִדּוּעַ מִתָּר
לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ קִרְבָּן. וְיֵשׁ לוֹמַר, דִּהְיָה **בֵּית הַמִּקְדָּשׁ** נֹעֵד
לְהַשְׁרָאָת הַשְׂכִּינָה בִּישְׂרָאֵל, וְאֵין לְשַׁתֵּף גֹּי בְּבִנְיָתוֹ. אֵף

כו ומליל יי עם משה למימר:

(כו) וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

כֹּחַ תֹּרֹר אוֹ אֶמֶר אוֹ עֲזָא אֲרִי יִתְּלִיד וִיהִי
שְׂבָעָא יוֹמִין בְּתַר אִמָּה וּמִיּוֹמָא תְּמִינָאָה
וְלֵהֱלֵא יִתְרַעֵי לְקַרְבָּא קִרְבָּנָא קָדָם יי:

(כו) שׁוֹר אוֹ־כֶשֶׁב אוֹ־עֹז כִּי יוֹלֵד וְהִיָּה שְׂבַעַת יָמִים
תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׂמִינִי וְהִלָּאָה יִרְצָה לְקַרְבָּן
אִשָּׁה לַיהוָה:

כז"י • כִּי יוֹלֵד • פֶּרֶט לְיוֹצֵא דִפֶּן (חולין לח ב).

כח וְתוֹרְתָא אוֹ שְׂמִתָּא לֵה וְלִכְרָה לֹא תִפְסִין
בְּיוֹמָא חַד:

(כח) וְשׁוֹר אוֹ־שֶׁה אֹתוֹ וְאֶת־בָּנוֹ לֹא תִשְׁחַטּוּ בַיּוֹם
אֶחָד:

לְשַׁחַט הָאֵב וְהִבֵּן. אֹתוֹ וְאֶת־בָּנוֹ • (שם פב) אֵף בָּנוֹ
וְאֹתוֹ בְּמִשְׁמַע.

כז"י • אֹתוֹ וְאֶת־בָּנוֹ • (ת"כ, חולין עח) נוֹהֵג בְּנִקְבָּה, שְׁאֲסוּר
לְשַׁחַט הָאֵם וְהִבֵּן אוֹ הַבַּת, וְאֵינּוּ נוֹהֵג בְּזִקְרִים וּמִתָּר

כט וְאֲרִי תִפְסִין נִכְסַת תוֹדָתָא קָדָם יי לְרַעֲוָא
לְכוּן תִּפְסִינָה:

(כט) וְכִי־תִזְבְּחוּ זֶבַח־תּוֹדָה לַיהוָה לְרִצְנָכֶם תִּזְבְּחוּ:

אֲחֵר: "לְרִצְנָכֶם", לְדַעַתְכֶם; מִכָּאן לְמַתְעַסֵּק שְׁפִסּוּל
בְּשַׁחֲטֵית קֳדָשִׁים. וְאֶף־עַל־פִּי שְׁפִרַט בְּנִאָכָלִים לְשִׁנֵּי
יָמִים, חֲזֹר וּפִרַט בְּנִאָכָלִין לְיוֹם אֶחָד, שְׁתֵּהָא זִבְיַחְתָּן
עַל־מִנְתָּ לְאָכְלָן בְּזִמְנָן.

כז"י • לְרִצְנָכֶם תִּזְבְּחוּ • תַּחֲלַת זִבְיַחְתְּכֶם, הַזִּהְרוּ
שְׁתֵּהָא לְרִצְוֹן לָכֶם. וּמִהוּ הִרְצוֹן 2. בַּיּוֹם הַהוּא
יֵאָכַל • לֹא בָּא לְהַזְהִיר אֶלָּא שְׁתֵּהָא שְׁחִיטָה עַל־מִנְתָּ
כֵּן, אֵל תִּשְׁחַטּוּהוּ עַל־מִנְתָּ לְאָכְלוֹ לְמַחֵר, שְׁאֵם
תִּחְשְׁבוּ בּוֹ מַחְשַׁבַת פִּסּוּל, לֹא יֵהָא לָכֶם לְרִצְוֹן. דְּכָר

ל בְּיוֹמָא הַהוּא יִתְאָכַל לֹא תִשְׁאֲרוּן מִנָּה עַד
צַפְרָא אָנָּא יי:

(ל) בַּיּוֹם הַהוּא יֵאָכַל לֹא־תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר
אֲנִי יְהוָה:

חֲזִין לְזִמְנֵי אֶפְלוֹ בְּקֳדָשִׁים קָלִים.
וְהַזְכִּיר הַתּוֹדָה, שְׁאֵף עַל פִּי שְׁהִיא
מְכַלֵּל הַשְּׁלָמִים, הַגִּבֵּל זִמְנָה לְיוֹם
וְלִילָה אֶחָד בְּלָבָד, וְלֹא לְשִׁנֵּי יָמִים
וְלִילָה בְּשַׁאֲרַת הַשְּׁלָמִים. תוֹרָה כח
(כט"ל) לְרִצְנָכֶם תִּזְבְּחוּ. בַּיּוֹם הַהוּא
יֵאָכַל. יְהִי רִצְוֹנְכֶם וְכִנְיַתְכֶם בַּעַת
שְׁתִּזְבְּחוּ, שְׁ"בִיּוֹם הַהוּא יֵאָכַל". וְהָה, כִּי

וּשְׁלָמוֹת הַנִּקְרָב וְהַמִּקְרִיב, שִׁיְהִיָּה
הַנִּקְרָב עַל שְׁלָמוֹתוֹ הַטְּבָעִי, וְהַמִּקְרִיב
עַל שְׁלָמוֹתוֹ הָאֱלֹהִי לְהוֹדוֹת לְיוֹצְרוֹ
כְּפִי הָאִפְשָׁר, אֶמֶר שְׂכָמוֹ כֵּן בְּעֵינֵינוּ
גְּבוּל הַזְּמָנִים שֶׁהַגִּבֵּל, עָלָיו אֵין
לְהוֹסִיף וּמִמֶּנּוּ אֵין לְגַרֵעַ. וְהַזְכִּיר אֲסוּר
מִחֲסֹר זְמַן (פסוק טו), וְאֲסוּר שְׁחִיטָת "אֹתוֹ"
וְאֵת בָּנוּ בַּיּוֹם אֶחָד", וְאֲסוּר מִחְשַׁבַת

(כו) שׁוֹר אוֹ כֶּשֶׁב. אֲחֵר שֶׁהַזְכִּיר כָּל
מִינֵי הַמוֹמִיִּם בְּקֳדָשִׁים (פסוקים כב כח)
וְהַרְחִיק אוֹתָם מִן הַמִּזְבֵּחַ, אֵף עַל פִּי
שְׁלִפְעָמִים יִהְיֶה הַתְּמִים שְׁנֵה סָלַע
וְהַבַּעַל מוֹם שְׁנֵה שְׁתִּים לְגִדְלוֹ וְשִׁמְנוֹ,
וְשְׁלִפְעָמִים יִהְיֶה מוֹם נִחְשָׁב עָלָיו
לְמִנְחַת מִלֵּךְ בְּשֹׁר נָדָם, וְהָה כִּי "הַצֹּר
תְּמִים פְּעִלּוֹ" (דברים לג, ד), חִפֵּץ בְּתִמְיָמוֹת

כָּבֹד כְּתִיב (לעיל ז טו): "וּבִשְׂרָר זָבַח תֹּדֶת שְׁלָמִיו וְגו'".
שְׂחִיטָה עַל־מִנְתָּ כֵּן, שָׁאֵם לִקְבֹּעַ לָהּ זְמַן אֲכִילָהּ,

וְשִׁמְרֵתֶם מִצְוֹתַי וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי יְהוָה: לא וּתְטַרְטְוּ פְּקוּדֵי וְתַעֲבִדוּן יְתֵהוּן אֲנִי יי:

כָּשִׁי וְשִׁמְרֵתֶם • (ת"כ) זוּ הַמִּשְׁנָה. וְעֲשִׂיתֶם • זֶה הַמַּעֲשֶׂה.

(לב) וְלֹא תַחֲלֹל אֶת־שֵׁם קִדְשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בַתּוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְהוָה מְקֻדָּשְׁכֶם:

כָּשִׁי וְלֹא תַחֲלֹל • לַעֲבֹר עַל דְּבָרֵי מִזִּידִין. מִמַּשְׁמַע
שְׁנֶאֱמַר: "וְלֹא תַחֲלֹל", מִה תִּלְמֹד לִזְמַר
"וְנִקְדַּשְׁתִּי"? מָסַר עֲצָמָךְ וְקִדְשׁ שְׁמִי. יִכּוֹל בְּיַחֲדָה?
תִּלְמֹד לִזְמַר: "בַּתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל"; וְכִשְׁהוּא מוֹסֵר
עֲצָמוֹ יִמְסֹר עֲצָמוֹ עַל־מִנְתָּ לְמוֹת, שֶׁכֵּל הַמוֹסֵר עֲצָמוֹ

~ נְקוּדוֹת מִשִּׁיחוֹת קוֹדֵשׁ ~ (שיחת ש"פ תשא תשמ"ט)

וְנִקְדַּשְׁתִּי בַתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (כב, לב) עַל הַפְּסוּק "מִגִּיד
דְּבָרֵי לִיעֲקֹב חֲקִיו וּמִשְׁפָּטָיו לִישְׂרָאֵל" אָמְרוּ חז"ל "מִה
שְׁהוּא עוֹשֶׂה, אֹמֵר לִישְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת". וְאֵף בְּצוּי זֶה, הַחַיִּיב
שֶׁל מְסִירַת נֶפֶשׁ עַל קְדוּשַׁת הַשֵּׁם, כֵּן: מִצִּיּוֹ, שֶׁכָּאֲשֶׁר

(לג) הַמוֹצִיא אֹתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהִיּוֹת לָכֶם
לְאֱלֹהִים אֲנִי יְהוָה: פ

כָּשִׁי הַמוֹצִיא אֹתְכֶם • עַל־מִנְתָּ כֵּן. אֲנִי ה' • נֶאֱמַן לְשֵׁלֶם שְׂכָר.

♦ יום רביעי י' אייר ♦

כג (א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:

(ב) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם מוֹעֲדֵי יְהוָה
אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדָי:

כָּשִׁי דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו' מוֹעֲדֵי ה' • עֲשֶׂה
מוֹעֲדוֹת, שִׁיְהִיו יִשְׂרָאֵל מְלֻמְּדִין בָּהֶם; שְׁמַעְבְּרִים אֵת

ספורנו

אל תִּלְמְדוּ, וּמֵאֲתוֹת הַשָּׁמַיִם אל
תִּתְּנוּ" (ירמיהו י' ב).

אֲנִי ה'. לא שְׁנִיתִי, וְאֶעֱשֶׂה כְּמָאֵז, אִם
לא יִהְיוּ "עֲוֹנוֹתֵיכֶם מִכְּדִלִים בֵּינְכֶם
לְבִין אֱלֹהֵיכֶם" (ישעיה נט, ב), כְּאָמְרוּ
"בִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאֵנוּ
נִפְלְאוֹת" (מִיכָה ז, טו). תוֹרָה א

כג (ב) מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם
מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ. אַחֵר שׁוֹדֵר בְּעֵינָן
הַקְּרִבְנוֹת וּמִקְרִיבֵיהֶם (פְּרָקִים כ"א כב)

וְנִקְדַּשְׁתִּי בַתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. לַעֲשׂוֹת
עִמָּהֶם נִפְלְאוֹת, כְּמוֹ שְׁנִדְרֵתִי בְּאֶמְרֵי
"הִנֵּה אֲנִי בִּרְתִּי, נִגְדָּה כָּל עַמָּךְ
אֶעֱשֶׂה נִפְלְאוֹת" (שְׁמוֹת לז, י). וְהִשְׁעָם בְּזֶה,
כִּי אֲמַנְם אֲנִי ה' מְקֻדָּשְׁכֶם. תוֹרָה לֵג
(לג) הַמוֹצִיא אֹתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
לְהִיּוֹת לָכֶם לְאֱלֹהִים. לְהִיּוֹת מְנַהִיג
אֹתְכֶם בְּלִתִּי אֲמַצְעִי, כְּמִשְׁפָּט
הַנִּבְדָּלִים מִחֻמְרֵי, בְּהִיּוֹתְכֶם הוֹלְכִים
בְּדְרָכֵי קֹדֶשְׁתִּי, כְּאָמְרוּ "אֵל דְּרָךְ הַגּוֹיִם

אֲנִי ה'. פֶּעַל פְּעֻלָּתִי תִּמְיִמָּה, וְנוֹתֵן
גָּבֹל עַל שְׁלֻמוֹת, בְּלִתִּי מִקְבַּל הַפְּחוֹת
וְהִתְרֵר. תוֹרָה לא

(לב) וְלֹא תַחֲלֹל אֶת שֵׁם
קֹדְשִׁי. וּמֵאֲחֵר שְׁאֲתֶם רוֹאִים אֵת
פְּעֻלָּתִי עַל זֶה הַשְּׁלֻמוֹת, אִם כֵּן אֲתֶם
הַמְּקַדְּשִׁים לְלֶכֶת בְּדְרָכֵי, אֵל תַּחֲלֹל
אֵת שֵׁם קֹדְשִׁי בַּפְּעֻלֹת חֲסֻרוֹת וּמִגְנוֹת,
כְּעֵינָן "וַיָּבֹא אֵל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר בָּאוּ שָׁם,
וַיַּחֲלֹל אֶת שֵׁם קֹדְשִׁי" (יִחְזָקְאֵל לו, ב).

ג. שְׁמָא יוֹמִין תַּתְּעַבְדַּ עֲבִידָא וּבִיּוֹמָא שְׁבִיעָאָה שְׁבַת שְׁבַתא מְעָרַע קֳדִישׁ כָּל עֲבִידָא לֹא תַעֲבֹדוּן שְׁבַתָא הִיא קֳדָם יי כָּל מוֹתְבִינְכוֹן:

(א) שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שְׁבַת שְׁבַתוֹן מִקְרָא־קֳדִישׁ כָּל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ שְׁבַת הוּא לַיהוָה בְּכָל מוֹשְׁבְּתֵיכֶם: פ

כ"י- שֵׁשֶׁת יָמִים • מָה עֲנִין שְׁבַת אֲצֵל מוֹעֲדוֹת? לְלַמֶּדֶךָ שֶׁכָּל הַמְחַלֵּל אֶת הַמוֹעֲדוֹת - מַעֲלִין עָלָיו | כָּאלוֹ חָלַל אֶת הַשְּׁבָתוֹת, וְכָל הַמְקִים אֶת הַמוֹעֲדוֹת - מַעֲלִין עָלָיו כָּאלוֹ קִים אֶת הַשְּׁבָתוֹת.

(ד) אֱלֹהִי מוֹעֲדֵי יְהוָה מִקְרָאֵי קֳדִישׁ אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם בַּמוֹעֲדִים: ד אֵלֶּיךָ מוֹעֲדֵי דִי מְעָרַעֵי קֳדִישׁ דִּי תַעֲרֹעוּן יִתְהוֹן בְּזַמְנֵיהוֹן:

כ"י- אֱלֹהִי מוֹעֲדֵי ה' • לְמַעַל מְדַבֵּר בְּעִבּוּר שָׁנָה, וְכָאן מְדַבֵּר בְּקֳדוּשַׁת הַחֹדֶשׁ.

~ נְקוּדוֹת מִשִּׁיחוֹת קוֹדֶשׁ ~ (לקוטי שיחות כרך טז עמ' 98)

אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם בַּמוֹעֲדִים (כג, ד) וְלֹא דָרְשׁוּ: "אֹתָם, הַמוֹלֵד לְמִטָּה, כִּי מִזֶּה יוֹדְעִים שֶׁאֵז הוּא הַ'מוֹלֵד' לְמַעַלָּה. מוֹבֵן אֲפֹא, שֶׁכְּאֲשֶׁר בֵּית־דִּין קִבְּעוּ רֹאשׁ חֹדֶשׁ בַּיּוֹם אַחֵר, סִימָן הוּא שֶׁזֶּהוּ יוֹם הַ'מוֹלֵד' לְמַעַלָּה; אֵלָּא שְׁאִין הָעוֹלָם רָאוּי שֶׁהַדָּבָר יִשְׁתַּקֵּף בּוֹ.

אֲפֹלוּ מוֹטְעִין". וְנֵשׁ לְבָאֵר, דְּהֵנָּה הֵיכָּן נִשְׁתַּלְשֵׁל מִן הַ'רִיחַ' לְמַעַלָּה, וְקִבְעֵת יוֹם הַמוֹלֵד לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ הִיא בְּעֶקֶר מִצַּד הַ'מוֹלֵד' לְמַעַלָּה; אֵלָּא שֶׁאֵנּוּ קוֹבְעִים רֹאשׁ חֹדֶשׁ לְפִי

(ה) בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֲרִבִים פֶּסַח לַיהוָה: ה בִּירְחָא קֳדַמָּאָה בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר לִירְחָא בֵּין שְׁמִשָּׁא פֶּסַחָא קֳדָם יי:

כ"י- בֵּין הָעֲרִבִים • מִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת וּלְמַעַלָּה. פֶּסַח לַה' • הַקִּרְבַּת קִרְבָּן שְׁשֻׁמו "פֶּסַח".

ספורנו

שְׁמוֹעֲדָה כְּכָר נִקְבַּע, כְּאֶמְרָם ו'ל שְׁבַת הִיא דְּקִבְעָה אֲנַפְשָׁה, הַתְּחִיל בְּעֲנִין הַמוֹעֲדוֹת אֲשֶׁר מוֹעֲדָם הוּא עַל יְדֵי קְרִיאַת בֵּית דִּין, כְּמוֹ שֶׁבֶּא בְּקִבְלָה: "אֹתָם" אֲפֹלוּ שׁוֹגְגִין, "אֹתָם" אֲפֹלוּ מוֹדֵדִין, "אֹתָם" אֲפֹלוּ מְטַעֲנִין (רֹאשׁ הַשָּׁנָה כ"ה, א). תוֹרָה ה

(ד) בֵּין הָעֲרִבִים פֶּסַח לַה'. הַזִּכִּיר עֲנִין הַפֶּסַח אֵף עַל פִּי שְׁאִין יוֹמוֹ "מִקְרָא קֳדִישׁ", כִּי הִיא סֶבֶת הַשְּׁתַּנּוּת וּמִנֵּי הַמוֹעֲדִים. כִּי אֲמָנָם הֵיוֹת הַכּוֹנֵה שִׁיחָהּ יָמִין וְכַח הַפֶּסַח לְדוֹרוֹת מִכּוֹן עִם הַזִּמְן שִׁיחָהּ הַזִּכִּיר שֶׁל אוֹתָהּ פְּסִיחָה שְׁנַעֲשִׂית בְּחִצֵּי אוֹתָהּ הַלִּילָה בְּכוּוֹן, הִיא סֶבֶת שִׁיחָהּ זֶה מְסוּר לְבֵית דִּין וְעִבּוּרֵיהֶם וְחִשְׁבוֹנָם, כְּמוֹ שֶׁבֶּאֱרַךְ בְּאֶמְרוֹ "שְׁמוֹר אֶת חֹדֶשׁ הָאֲבִיב, וְעֲשֵׂת פֶּסַח לַה' אֱלֹהֶיךָ, כִּי בַחֹדֶשׁ הָאֲבִיב הוֹצִיאֲךָ ה' אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם לִילָה" (דברים טו, א), וְכֵאֵל הַקִּבְלָה עַל זֶה שִׁיחָהּ חֲדוּשׁ הַלִּכְנָה שֶׁל פֶּסַח שִׁיחָהּ בְּאֲבִיב. תוֹרָה ו

לְעִסְקֵי קֳדֶשׁ, כִּי אֲסִיפַת הָעָם תִּקְרָא "מִקְרָא", כְּמוֹ "חֹדֶשׁ וְשְׁבַת קֳרָא מִקְרָא" (ישעיהו א, יג), וְכֵן "עַל [כָּל] מִכּוֹן הָרַצִּיּוֹן וְעַל מִקְרָאָה" (שם ד, ה).

אֱלֹהִים הֵם מוֹעֲדֵי. הֵם אוֹתָם הַמוֹעֲדִים שֶׁאֲרָצָה בָּם. אֲמָנָם כְּשֶׁלֹּא תִקְרְאוּ אוֹתָם "מִקְרָאֵי קֳדֶשׁ", אֲבָל יִהְיוּ "מִקְרָאֵי" חַל וְעִסְק בְּחִצֵּי שְׁעָה וְתַעֲנוּגוֹת בְּנֵי הָאָדָם בְּלִבָּד, לֹא יִהְיוּ "מוֹעֲדֵי", אֲבָל יִהְיוּ "מוֹעֲדֵיכֶם שְׁנֹאָה נִפְשִׁי" (שם א, יד). תוֹרָה ג

(ג) שְׁבַת הִיא לַה'. הוּא "הַיּוֹצֵר אוֹר וְבוֹרָא חֹשֶׁךְ" קוֹבַע אוֹתָם "בְּכָל מוֹשְׁבֵיחֵיכֶם". אֵף עַל פִּי שֶׁתַּשְׁתַּנֵּה תַחֲלַת הַיּוֹם וְהַלִּילָה כְּפִי הַשְּׁתַּנּוּת הָאֲרָץ בְּגִלְלוֹת מִתְחַלְפוֹת, וְעַם זֶה הִזְתָּה הַשְּׁבַת הָרִאשׁוֹנָה מִשְׁעֶרֶת כְּפִי אִינוּה אֲרָץ מִיחֻד בְּהִכְרָתָה, מִכָּל מְקוֹם תִּהְיֶה תַחֲלַת הַשְּׁבַת וְסוּפָהּ בְּכָל אֶחָד מִהַגְלִילוֹת לְיוֹשְׁבֵיהֶם כְּפִי הַתַּחֲלַת הַיּוֹם וְהַלִּילָה בְּגִלִּיל הַהוּא. תוֹרָה ד

(ד) אֱלֹהִים מוֹעֲדֵי ה'. אַחֵר שֶׁדָּבָר בְּשְׁבַת

שֶׁהַכּוֹנֵה בָּהֶם הַשְּׁרוֹת הַשְּׁכִינָה בִּישְׂרָאֵל, כְּאֶמְרוֹ "עֲלֵת תְּמִיד לְדִרְתֵּיכֶם, פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי ה', אֲשֶׁר אֲנִיעַד לָכֶם שְׁמֹד" (שְׁמוֹת כט, מב), דְּבַר בַּמוֹעֲדִים אֲשֶׁר בְּשִׁבְתָּתָם יִכּוֹן לְשְׁבַת מִמַּעֲשֵׂה הַדִּיּוּט, בְּקִצְתָם לְגִמְרֵי כְּעֲנִין בְּשְׁבַת וְיוֹם הַכַּפּוּרִים, וְלַעֲסֵק בְּכָלם בַּתוֹרָה וּבְעִסְקֵי קֳדֶשׁ, כְּאֶמְרוֹ "שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְכו' וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שְׁבַת לַה' אֱלֹהֶיךָ" (שם כ, ט), שֶׁתַּשְׁבַּת מִמְּלָאכָתָךְ וְיִהְיֶה עֲסָקָךְ כְּלוֹ לַה' אֱלֹהֶיךָ, וּבְקִצְתָם תִּהְיֶה הַשְּׁבִיתָה "מִמְּלָאכָתָ עֲבוּדָה" בְּלִבָּד, כְּמוֹ שֶׁהוּא הָעֲנִין בְּשִׁאֵר הַמוֹעֲדִים. וְהַכּוֹנֵה בָּהֶם, שְׁעַם שְׁמַחַת הַיּוֹם "שִׁישְׁמַח וְיִשְׂרָאֵל בְּעֲשִׂיו", יִהְיֶה הָעֵסֶק בְּקִצְתוֹ בְּעִסְקֵי קֳדֶשׁ, כְּאֶמְרָם ו'ל: יוֹם טוֹב חֲצִי לַה' וְחֲצִי לָכֶם (פְּסָחִים צח, ב). וּבָקוּה תִשְׁרָה שְׁכִינָה עַל יִשְׂרָאֵל בְּלִי סֶפֶק, כְּאֶמְרוֹ "אֱלֹהִים נָצַב בְּעֶדֶת אֵל (תְּהִלִּים פב, א). אֲמַר, אוֹתָם מוֹעֲדִים שֶׁתִּקְרְאוּ אוֹתָם "מִקְרָאֵי קֳדֶשׁ", פְּרוּשׁ, אֲסִיפוֹת עִם

(ו) וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָיְהִי חַג הַמִּצּוֹת לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת תֹּאכְלוּ:

וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹמָא לְיִרְחָא הַדִּין חֲמֵס דְּפִשְׁרִינָא קֳדָם יְיָ שְׁבַע יוֹמִין פִּשְׁרִי תִיכְלוּ:

(ז) בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרֵא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל-מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:

ז בַּיּוֹמָא קְדָמָא מְעַרַע קֳדִישׁ יְהִי לְכוּן כָּל עֲבִידַת פְּלִחָן לֹא תַעֲבִידוּ:

(ח) וְהִקְרַבְתֶּם אִשָּׁה לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרֵא-קֹדֶשׁ כָּל-מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: פ

ח וְהִתְקַרְבִּין קְרִבָּנָא קֳדָם יְיָ שְׁבַע יוֹמִין בַּיּוֹמָא שְׁבִיעָא מְעַרַע קֳדִישׁ כָּל עֲבִידַת פְּלִחָן לֹא תַעֲבִידוּ:

זש"י: «וְהִקְרַבְתֶּם אִשָּׁה וְגו'» • הַם הַמוֹסְפִין הָאֲמֹרִים בְּפֶרֶשֶׁת פִּינְחָס; וְלָמָּה נֶאֱמָרוּ כָּאן? לומר לך, שְׁאִין הַמוֹסְפִין מַעֲבִינֵין זֶה אֶת זֶה. וְהִקְרַבְתֶּם אִשָּׁה לַה' • מִכָּל-מָקוֹם. אִם אֵין פָּרִים, הֵבָא אֵילִים. וְאִם אֵין פָּרִים וְאֵילִים, הֵבָא כִבְשִׁים. שִׁבְעַת יָמִים • כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "שִׁבְעַת", שֶׁם דָּבָר הוּא, שְׁבוּעַ שֶׁל יָמִים;

זש"י: «וְהִקְרַבְתֶּם אִשָּׁה וְגו'» • הַם הַמוֹסְפִין הָאֲמֹרִים בְּפֶרֶשֶׁת פִּינְחָס; וְלָמָּה נֶאֱמָרוּ כָּאן? לומר לך, שְׁאִין הַמוֹסְפִין מַעֲבִינֵין זֶה אֶת זֶה. וְהִקְרַבְתֶּם אִשָּׁה לַה' • מִכָּל-מָקוֹם. אִם אֵין פָּרִים, הֵבָא אֵילִים. וְאִם אֵין פָּרִים וְאֵילִים, הֵבָא כִבְשִׁים. שִׁבְעַת יָמִים • כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "שִׁבְעַת", שֶׁם דָּבָר הוּא, שְׁבוּעַ שֶׁל יָמִים;

(ט) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

ט וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:

(י) דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי-תָבֹאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וּקְצַרְתֶּם אֶת-קְצִירָהּ וְהִבֵּאתֶם אֶת-עֹמֶר רֵאשִׁית קְצִירְכֶם אֶל-הַכֹּהֵן:

י מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן אֲרִי תַעֲלוֹן לְאַרְעָא דִּי אֲנִי יְהִב לְכוּן וְתַחֲצִידוּן יֵת חֲצִידָה וְתִתְּנוּן יֵת עוֹמֶרָא רֵישׁ חֲצִידְכוּן לְוֵת כֹּהֵנָא:

זש"י: «רֵאשִׁית קְצִירְכֶם • שֶׁתִּהְיֶה רֵאשׁוֹנָה לְקָצִיר. עֹמֶר • עֲשִׂירִית הָאִיפָה, כֹּף הֵיתָה שְׁמָה, כְּמוֹ (שְׁמוֹת טז יח) • וַיִּמְדוּ בְּעֹמֶר».

ספורנו

חֲקוֹת קָצִיר" שְׁשֹׁמֵר לָנוּ. כִּי אִמְנָם מִכְּנֻנַת הַרְגָלִים הֵם הַתְּפִלָּה וְהַוִּדּוּאָה, כְּמוֹ "בְּמוֹעֵד חֹדֶשׁ הָאֵבִיב" הַתְּפִלָּה לֹאֵל עַל הָאֵבִיב וְהַוִּדּוּאָה עַל הַחֲרוּת. וּבִהְיוֹת כִּי הַצִּלְחַת הַקָּצִיר תִּהְיֶה כְּפִי מִנְּג הַזְּמַן מִתְּחִלַת הָאֵבִיב עַד הַקָּצִיר, כְּאָמְרוּ "שִׁבְעוֹת חֲקוֹת קָצִיר יִשְׁמֹר לָנוּ" (יִרְמְיָה ה, כד), הִיָּה הַעֹמֶר הַוִּדּוּאָה עַל הָאֵבִיב כְּמִקְרִיב בְּכוּרֵי הַשְּׂדֵה לְבַעֲלִים, וְהִיָּה הַקָּרְבָּן עִמּוֹ לְתַפְלָה עַל הַעֲתִיד, וְהִיָּה הַסְּפִירָה וְכַרְוֹן לְתַפְלָה יוֹם יוֹם, וְהִיָּה חַג הַקָּצִיר הַוִּדּוּאָה עַל טוֹב הַקָּצִיר, וְחַג הָאֵסִיף עַל טוֹב הָאֵסִיף. תוֹרָה ט

כָּלֵל, כִּי מִה שֶׁכָּתֹב בַּיּוֹם הַכְּפוּרִים "וְהִקְרַבְתֶּם אִשָּׁה לַה'" (פסוק כז) הֵם עוֹלוֹת וְחֻסָּאוֹת כִּהְיוּ גְדוֹל (טו, א) וְהַצְּבוּר (שם פסוק ח), הַמְּבֹאֲרִים בְּפֶרֶשֶׁת אַחֲרֵי מוֹת (פסוק טז), וְכָלֵל שִׁבְתָּ וְהַפְּסַח וְחַג הַמִּצּוֹת בְּדִבּוּר אֶחָד (פסוקים ב"ח), כִּי שְׁלֹשָׁתָם נִצְטוּוּ קֳדָם מִתֵּן תּוֹרָה, אֲבָל בְּשָׂאֵר הַמוֹעֲדוֹת יִחַד לְכָל מוֹעֵד דְּבִירוֹ לַעֲצֻמוֹ. וְהַתְּחִיל דְּבִירוֹ חַג הַשְּׁבוּעוֹת מִן הַעֹמֶר (פסוק י), כִּי מֵאֲזוּ מִתְּחִיל קָצִיר בְּעֹמֶר וּסְפִירַת הַשְּׁבוּעוֹת, שֶׁהֵם מַעֲנִין הַחַג הַנִּזְקָא "חַג הַקָּצִיר" (שְׁמוֹת כג, טז) וְ"חַג הַשְּׁבוּעוֹת" (שם לד, כד וּדְבָרִים טז, י טז), שְׁבוּ נִתֵּן הַוִּדּוּאָה לֹאֵל יִתְבָּרַךְ עַל "שִׁבְעוֹת

(ח) וְהִקְרַבְתֶּם אִשָּׁה לַה' שִׁבְעַת יָמִים. לְהוֹדִיעַ שְׁאִין חַל הַמוֹעֵד חַל לְגִמְרֵי; כִּי בְהִיּוֹת בְּהֵם קָרְבָּן צִבּוּר נוֹסֵף עַל הַתְּמִיד כְּמוֹ בַּיּוֹם "מִקְרֵא קֹדֶשׁ", הוּא מְכַלֵּל חַג בְּלִי סִפְקִי. וְלֹא בֹאֵר עֲנִין הַמוֹסְפִין בָּזֶה, שְׁאִין זֹאת הַכּוֹנֵנָה עֲתֵדָה, כְּמוֹ שֶׁלֹּא בֹאֵר עֲנִינָם גַּם בְּשָׂאֵר הַמוֹעֲדִים. וּבָזֶה הָאֶפֶן כָּתֹב חַג הַסְּפִירָה, לְהוֹרֹת עַל קֹדֶשֶׁת חַל הַמוֹעֵד. אִמְנָם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַזִּכִּיר גַּם כֵּן "אִשָּׁה לַה'", לְהוֹרֹת שֶׁיֵּשׁ מוֹסֵף נוֹסֵף עַל שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ, כְּאָמְרוּ "מִלְּבַד עֲלֵת הַחֹדֶשׁ וּמִנְּחֻתָהּ" (בְּמִדְבָּר כט, ו). אֲבָל בְּשִׁבְתָּ (פסוק א) וְחַג הַשְּׁבוּעוֹת יוֹם הַכְּפוּרִים לֹא הַזִּכִּיר עֲנִין הַמוֹסְפִים

(יא) וְהִנֵּיף אֶת־הָעֹמֶר לִפְנֵי יְהוָה לְרִצְוֹנְכֶם מִמִּזְחֶרֶת הַשֶּׁבֶת יִנִּיפֻנוּ הַכֹּהֵן:

כ"י • וְהִנֵּיף • (מנחות סא) כָּל תְּנוּפָה: - מוֹלִיף וּמְבִיא, מַעֲלָה וּמוֹרִיד; מוֹלִיף וּמְבִיא - לַעֲצֹר רוּחוֹת רָעוֹת, מַעֲלָה וּמוֹרִיד - לַעֲצֹר טָלָלִים רָעִים. לְרִצְוֹנְכֶם • אִם

(יב) וַעֲשִׂיתֶם בַּיּוֹם הַנִּיפְכֶם אֶת־הָעֹמֶר בִּבְשׁ תָּמִים בֶּן־שְׁנָתוֹ לַעֲלָה לַיהוָה:

כ"י • וַעֲשִׂיתֶם. כִּבְשׁ • חֻכָּה לַעֲמֹר הוּא בָּא.

(יג) וּמִנַּחְתּוֹ שְׁנֵי עֶשְׂרִים סֹלֶת בְּלוּלָה בִּשְׁמֵן אִשֶּׁה לַיהוָה רֵיחַ נִיחֹחַ וְנִסְכּוֹ יֵין רְבִיעֵת הַהֵינ:

כ"י • וּמִנַּחְתּוֹ • מִנַּחַת נִסְכּוֹ. שְׁנֵי עֶשְׂרִים • כְּפוּלָה הִתְּה. וְנִסְכּוֹ יֵין רְבִיעֵת הַהֵין • (מנחות פט) אָף־עַל־פִּי שְׁמִנַּחְתּוֹ כְּפוּלָה, אֵין נִסְכּוֹ כְּפוּלִים.

(יד) וְלֶחֶם וְקָלִי וּכְרָמָל לֹא תֹאכְלוּ עַד־עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה עַד הִבִּיאְכֶם אֶת־קֶרְבֶּן אֱלֹהֵיכֶם חֶקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם: ס

כ"י • וְקָלִי • קֶמַח עֲשׂוּי מִכְרָמַל בֶּן שְׁמִיבָשִׁין אוֹתוֹ בַּתְּנוּרָה. וּכְרָמָל • הֵן קָלִיּוֹת שְׁקוּרִין גְּרִיילִ"ש. בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם • (קידושין לו) נִחְלָקוּ בּוֹ חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל: יֵשׁ

(טו) וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמִּזְחֶרֶת הַשֶּׁבֶת מִיּוֹם הִבִּיאְכֶם אֶת־עֹמֶר הַתְּנוּפָה שֶׁבַע שָׁבָתוֹת תְּהִינָה:

כ"י • מִמִּזְחֶרֶת הַשֶּׁבֶת • מִמִּזְחֶרֶת יוֹם־טוֹב. תְּמִימַת תְּהִינָה • מְלַמֵּד שְׁמִת־חֵיל וּמוֹנֶה מִבְּעָרֵב, שָׁאֵם לֹא כֵּן אֵינֶן תְּמִימוֹת.

~ נְקוּדוֹת מִשִּׁיחוֹת קוֹדֶשׁ ~ (יְעִיזִין לְקוּס־שִׁיחוֹת כִּד' א. עמוד 270. וְשֵׁם נִסְמָן - מִתּוֹךְ 'לְקִרְאָת שַׁבַּת')

סְפִירַת הָעֹמֶר: מִצּוּה אַחַת אוֹ כָּל יוֹם מִצּוּה חֲדָשָׁה

וּסְפַרְתֶּם לָכֶם . . שֶׁבַע שָׁבָתוֹת תְּמִימוֹת תְּהִינָה: (כג),
(טו)
מִהֶנָּאֵמַר "תְּמִימוֹת תְּהִינָה" לומְדִים חֶלֶק מִהֶרָאשׁוּנִים, כִּי מִי שֶׁשָּׂכַח יוֹם אֶחָד מִהֶסְפִּירָה, שׁוֹב לֹא יוֹכֵל לְהִמָּשִׁיךְ וְלִסְפֹּר. וְלִהְלֶכֶה נִפְסֵק בְּשִׁלְחוֹ־עֲרוּף (אוֹרוֹח־חַיִּים סִימָן תַּפְט) לִסְפֹּר בְּלֹא בְרָכָה.

וּמִבְּאָרִים הָאֲחֵרוֹנִים (רֹאה מִנַּחַת חִינוּךְ מִצּוּה שׁו), דְּשִׁיטָה זוֹ סְבִירָא־לָהּ דְּכָל יְמֵי הַסְפִּירָה "הֵם מִצּוּה אַחַת . . וּבָאֵם לֹא מִנָּה יוֹם אֶחָד הַסִּיד הַמִּנְיָן".
אָף לְכַאוּרָה אִי־אֶפְשֶׁר לומר כֵּן: (א) אִם הִיא מִצּוּה אַחַת, הֵיאָף תִּקְנֵנוּ לְבָרֵךְ בְּכָל יוֹם וְיוֹם בְּרָכָה בְּפִנִּי־עֲצֻמָּה? (ב) אִם הִיא מִצּוּה אַחַת, נִמְצָא שְׂאָדָם שֶׁשָּׂכַח בְּאִמְצָע יְמֵי הַסְפִּירָה

לספור, כל ברכותיו עד עתה היו 'ברכה לבטלה', ומחשש זה היה לחכמים לתקן הברכה בסוף כל הימים?
ועל פנ צריך לומר, דודאי אף לשיטה זו כל יום הוי מצוה בפני עצמה, ועל פנ קובעת ברכה לעצמה, ומוכן שאם חסר יום אחד באמצע, לא נהיו הימים שלפניו מצוה לבטלה.
אלא, דזה שלא יוכל להמשיך ולספור בברכה, הוא משום

דהנך ראשונים סבירא להו דאם חסר איזה יום, הרי בפעל לא יוכל ביום שלמחרת לקיים המצוה (הנוספת) של אותו היום, כיון שתלויה היא ובאה בהמשך למצות היום שקדם לה. והטעם לזה הוא, דלא תתכן ספירה של "יום שלישי" (לדגמא) כשה"יום שני" נחסר מהספירה, כי בלעדיו ספירת השני' אינו אוחד ב'שלישי'. ודו"ק.

~ נקודות משיחות קודש ~ (על"פ 'תורת מנחם' – התוועדות כרך ג, עמוד 265 – מתוך 'לקראת שבת')

"ממחרת השבת" – דרגה שלמעלה מהעולם

וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את-עמר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה: (כג, טו).

על לשון "ממחרת השבת" איתא בגמרא (מנחות סה, א) כי הביתוסים טעו ודרשו "ממחרת שבת בראשית", וחכמי ישראל הצרכו להתנחם עמם ולהוכיח שאכן הפנוה לממחרת הפסח.

ואינו מוכן: מדוע כתבה התורה בלשון כזו הנותנת מקום לטעות, ולא כתבה לכתחלה בלשון שאינו מוכן לשני פנים – "ממחרת הפסח"?

והבאור בזה בדרך עבודת האדם לקונו:

ענינה של 'ספירת העמר' בעבודת ה' הוא ברור וזכוף המדות, לזככם ולהעלותם לקדושה – "ספירה" מלשון ספירות, בהירות. וקב בשבעת השבועות מתקנים אנו מדה

אחר מדה משבעת המדות דנפש-הבהמית, וכפי שאומרים בגמרא התפלה שאחר הברכה "יתקן מה שפגמתי בספירה". והנה, בכדי לברר מדה המשקעת בקלפות ובספרא-אחרא ולהפכה לקדושה, דרוש פח עליון ומיוחד שביכולתו לרדת למטה ולהשפיע אפילו על הרע.

וזוהי מדרגת "ממחרת השבת". דהנה, שבת היא הדרגה הנעלית ביותר בשבעת ימי השבוע, אף היא עדין בבחינה של זמן מדוד ומגבל. אף "ממחרת השבת" קאי על דרגה נעלית שלמעלה ("ממחרת") מהשבת, האור האלקי שלמעלה מגדרי העולם, זמן ומקום.

וזוהי "וספרתם לכם ממחרת השבת" – שבכדי לקחת את שבעת המדות של נפש הבהמית ולספרם ולזככם, יש הכרח ב"ממחרת השבת", דרגה שלמעלה מעלה מהעולם.

~ נקודות משיחות קודש ~

"וספרתם לכם" – זו העבודה של ברור הנפש הבהמית, הארת ה"לכם".

"ממחרת השבת" – זו בחינה שלמעלה מהזמן, למעלה מ'שבעת ימי ההיקר' של בריאת העולם. ובלשון החסידות: "למעלה מסדר ההשתלשלות".

"וספרתם לכם ממחרת השבת" – הכוח לברר את השפל ביותר, המידות המושחתות של הנפש הבהמית, בא דוקא מהגבוה ביותר, "למעלה מסדר השתלשלות". כי פנ היא המדה: כל הגבוה גבוה יותר, יורד למטה מטה יותר.

טז עד מבתר שבועתא שביעתא תמנון חמשיני יומין ויתקרבון מנחתא חדתא קדם יי:

(טז) **עד ממחרת השבת השביעת תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה ליהוה:**

כ"י: **השבת השביעת** • כתרגומו: **שבועתא שביעתא**. עד ממחרת השבת השביעת תספרו • ולא עד בכלל, והן ארבעים ותשעה יום. חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה לה' • ביום החמשים תקריבוה, ואומר אני: זהו מדרשו, אבל פשוטו: עד

ממחרת השבת השביעית, שהוא יום חמשים תספרו; ומקרא מסרס הוא. מנחה חדשה • היא המנחה הראשונה, שהובאה מן החדש. ואם תאמר: הרי קרבה מנחת העמר! אינה כשאר כל המנחות, שהיא באה מן השעורים.

~ נקודות משיחות קודש ~ (על"פ 'תורת מנחם' – התוועדות כרך ג, עמוד 428 – מתוך 'לקראת שבת')

שער החמשים – תחלת עבודה חדשה

תספרו חמשים יום (כג, טז)
אודות הקושיא הידועה (עין תוספות דבורה-המתחיל כתבו, מנחות סה, ב) מדוע נאמר "תספרו חמשים יום", בעוד הספירה לפעל היא רק ארבעים ותשעה ימים, מבאר בספרים (לקוויטורה במדבר י, ד. שירישיים לה, ג), אשר ארבעים

ותשעה הימים הנספרים הם כנגד מ"ט דרגות (שערי בינה) שיכול האדם להשיג בעבודת ה'. וכאשר משלים את עבודתו בהשגת מ"ט השערים, הוא מקבל מלמעלה, באפן של מתנה, את "שער החמשים" ("תספרו חמשים"), שאין נתן להשיגו בכחות עצמו.

סוף".

ועל-פי באור זה נראה, שלאחר שהאדם התעלה בעבודתו וקבל מלמעלה את דרגת "שער החמשים", ואזי הרי הוא צריך להתחיל "נ" שערים למעלה מזה", נמצא דשער הנ"ל שקבל הוא הוא השער הראשון של עבודתו החדשה, ושפיר נחשב בכלל עבודת האדם – "תספור".

אף עדן צריך-עיון בזה, שהרי משמעות הלשון "תספור חמשים יום" היא, שעבודת האדם עצמו משיגה את חמשים הדרגות. ויש לבאר זה בהקדים הסבר נוסף לענין "שער החמשים" המובא בספר הקדוש "תולדות יעקב יוסף" (פרשת דברים) בשם העל-שם טוב הקדוש: "שער החמשים הוא חוזר ומתחיל נ' שערים למעלה מזה, וכן למעלה מעלה עד אין

(י) ממושבותיכם תביאו ללחם תנופה שתים שני עשרנים סלת תהייה חמץ תאפינה בפורים ליהוה:

י ממושבותיכם תביאו לחם ארמוותא תרמין (גריצו) תרין עשרונים סלתא יהוין חמץ תאפינן בפורין קדם יי:

לכל המנחות, אף למנחת קנאות הבאה מן השעורים, לא תקרב מן החדש קדם לשתי הלחם.

כ"י – ממושבותיכם • ולא מחוצה לארץ. לחם תנופה • לחם תרומה המורם לשם גבה, וזו היא המנחה החדשה האמורה למעלה. בפורים • ראשונה

יח ותקרבין על לחמא שבועא אמרין שלמין בגי שגא ותור פר תורי חד ודכרין תרין יהוין עלתא קדם יי ומנחתהוין ונספיהוין קרבן דמתקבל ברעא קדם יי:

(יח) והקרבתם על-הלחם שבעת כבשים תמימים בגי שנה ופר בן-בקר אחד ואילם שנים יהיו עלה ליהוה ומנחתם ונספיהם אשה ריחניח ליהוה:

"שלושה עשרונים לפר, ושני עשרונים לאיל ועשרון לכבש", זו היא המנחה; והנסכים: חצי ההין לפר, ושלישית ההין לאיל ורביעית ההין לכבש.

כ"י – על-הלחם • בגלל הלחם, חובה ללחם. ומנחתם ונספיהם • כמשפט מנחה ונסכים המפורשים בכל בהמה בפרשת נסכים (במדבר טו):

יט ותעבדון צפיר בר עזי חד לתשאתא ותריין אמרין בגי שגא לנכסת קודשא:

(יט) ועשיתם שעיר-עזים אחד לחטאת ושני כבשים בגי שנה לזבח שלמים:

אצל פרים ואילים, אינן הם. אמר מעתה: אלו לעצמן ואלו לעצמן; אלו קרבו בגלל הלחם ואלו למוספין.

כ"י – ועשיתם שעיר-עזים • (ת"כ. מנחות מה) יכול שבעת הכבשים והשעיר האמורים כאן, הם שבעת הכבשים והשעיר האמורים ב'חמש הפקודים' ? כשאתה מגיע

כזירים פהנא יהוין על לחם בפורינ ארמוותא קדם יי על תרין אמרין קודשא יהוין קדם יי לכהנא:

(כ) והניף הכהן אתם על לחם הבפרים תנופה לפני יהוה על-שני כבשים קדש יהיו ליהוה לכהן:

קדשים קלים, הןקק לומר בשלמי-צבור, שהן קדשי קדשים.

כ"י – והניף הכהן אתם. תנופה • (מנחות סב) מלמד שטעונין תנופה מחיים. יכול כלם? תלמוד לומר: על-שני כבשים. קדש יהיו. לפי ששלמי-יחיד

סכנת התבואה, היו שתי הלחם חמץ קרבות עם כבשי שלמים, כמו שהיה הענין בשלמי תודה "על חלת לחם חמץ" (לעיל ז, יא). תורה יח

בהקריבכם מנחה חדשה" (במדבר כח, כז). ואמר "לה", כי בהם התר החדש לקרבן. ובהיות זה כענין הודאה על "שבעות חקות קציר", שבהם היתה

(יז) חמץ תאפינה בפורים. העמר היה בפורי שעורים, ואלא היה "בפורי קציר חטים", ועל שמם נקרא החג "יום הבפורים", כאמרו "וביום הבפורים

(כא) וקראתם בעצם היום הזה מקרא-קדש יהיה לכם כל-מלאכת עבודה לא תעשו חקת עולם בכל-מושבותיכם לדורותיכם:

(כב) ובקצרכם את-קציר ארצכם לא-תכלה פאת שדה בקצרך ולקט קצירך לא תלקט לעני ולגר תעזוב אתם אני יהוה אלהיכם:

כ"א ◀ **ובקצרכם** • חזר ושנה, לעבר עליהן בשני לאוין. אמר רבי אבדימי ברבי יוסף: מה ראה הקטוב לתנם באמצע הרגלים: פסח ועצרת מכאן, וראש-השנה ויום-הכפורים וחס מכאן? ללמדך שכל הנותן

~ **נקודות משיחות קודש** ~ (לקוטי שיחות כרך יז עמ' 256)
ואלו צדקה יכולה להיות מכסף שהנותן הרויח בלי מאמץ גדול. זאת ועוד: לקט שכחה ופאה שייכים לכל העניים בשוה, ואין לבעל השדה טובת הנאה; ואלו בצדקה יכול אדם לבחור בעני שהוא חפץ בטובתו.

♦ יום חמישי י"א אייר ♦

(כג) וידבר יהוה אל-משה לאמר:

(כד) דבר אל-בני ישראל לאמר בחדש השביעי באחד לחודש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא-קדש:

כ"ג ◀ **זכרון תרועה** • (ר"ה לב) זכרון פסוקי זכרונות ופסוקי שופרות, לזכר לכם עקדת יצחק, שקרב תחתיו איל.

~ **נקודות משיחות קודש** ~ (לקוטי שיחות כרך לד עמ' 186)
... נמשך עתה בראש השנה באמירת (פסוקי) שופרות". ויש להעיר מהשקלא-נטריא בלשון הש"ס "**אמר הקב"ה** אמרו לפני מלכותי כו". וברמב"ם כאן: "כל זה אסמכתא מדבריהם". וראה מפרשי רש"י.

ספורנו

(כא) חקת עולם בכל מושבותיכם. אף על פי שאין קרבים מיני הקרבן במושבות הגלות, לא יתדל ענין הספירה וענין מקרא קדש. תורה כב
(כב) ובקצרכם. אחר ההודאה על הקציר והצלקתו, הזהיר על מצוות לקיים הממון המשג בהצלקה, וצוה על לקט ופאה, באמרו: 'מלח ממון' – חסד, ואמרי לה – חסד" (כתובות סו, א).
אני ה' אלהיכם. אלהי הקוצרים ואלהי המלקטים הלקט והפאה

בעניים, ואיטיב להם כדי לעשות רצוני. תורה כג
(כד) זכרון תרועה. זכרון תרועת מלך, בה גילו במלכם, באמרו "הרנינו לאלהים עוננו, הריענו" (תהלים פא, ב), וזה מפני היותו יושב אף על פסא דין כמו

(כה) **כָּל־מְלָאכָת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְהִקְרַבְתֶּם אֵשָׁה לַיהוָה:**
 כה כל עבִידַת פִּלְחָנָא לֹא תַעֲבִידוּ וְהִקְרַבְתֶּם אֵשָׁה לַיהוָה:
 קְרַבְנָא קָדָם יי:

נ"י • וְהִקְרַבְתֶּם אֵשָׁה • הַמִּוֹסָפִים הָאֲמֹרִים בְּחֹמֶשׁ הַפְּקוּדִים.

(כו) **וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:**
 כו וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:

(כז) **אֵךְ בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא מְקַרְא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעֲנִיתֶם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אֵשָׁה לַיהוָה:**
 כז בְּרַם בַּעֲשֵׂרָא לִיְרֵחָא שְׁבִיעִיָּהּ הַדִּין יוֹמָא דְכַפּוּרָא הוּא מְעַרַע קֹדֶשׁ יְהִי לָכוֹן וְתַעֲנִינוּן יְת נַפְשִׁיתִכוֹן וְהִקְרַבְתֶּם אֵשָׁה לַיהוָה:
 קָדָם יי:

נ"י • אף • כל "אכ"י"ן ו"ק"י"ן שְׁבַתִּיָּה מְעוּשִׁין – מְכַפֵּר הוּא לְשָׁבִים, וְאֵינוֹ מְכַפֵּר לְשָׁאִינָם שָׁבִים.

(כח) **וְכָל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה כִּי יוֹם כִּפּוּרִים הוּא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:**
 כח וְכָל עֲבִידָא לֹא תַעֲבִידוּ בְּכַרְן יוֹמָא הַדִּין אַרִי יוֹמָא דְכַפּוּרָא הוּא לְכַפֵּרָא עֲלֵיכוֹן קָדָם יי אֱלֹהֵיכוֹן:

(כט) **כִּי כָל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא־תַעֲנֶה בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה וְנִכְרְתָה מֵעַמִּיהָ:**
 כט אַרִי כָל אָנְשָׁא דִּי לֹא מַתַּעֲנִי בְּכַרְן יוֹמָא הַדִּין וְיִשְׁתַּיְצִי מֵעַמִּיהָ:

(ל) **וְכָל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה כָל־מְלָאכָה בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה וְהִאֲבַדְתִּי אֶת־הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקִּרְבַּ עַמִּיהָ:**
 ל וְכָל אָנְשׁ דִּי תַעֲבִיד כָּל עֲבִידָא בְּכַרְן יוֹמָא הַדִּין וְאֹבֵד יֵת אָנְשָׁא הֵהִיא מִגֹּז עַמָּה:

נ"י • וְהִאֲבַדְתִּי • לִפִּי שֶׁהוּא אוֹמֵר 'כֶּרֶת' בְּכָל מָקוֹם, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה הוּא? כִּשְׁהוּא אוֹמֵר "וְהִאֲבַדְתִּי", לִמַּד עַל הַכֶּרֶת, שְׂאִינוֹ אֵלָא אָבִדוֹן.

(לא) **כָּל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מִשְׁבַּתֵיכֶם:**
 לא כָּל עֲבִידָא לֹא תַעֲבִידוּ קִנָּם עֲלָם לְדֹרֵיכוֹן בְּכָל מוֹתְקָנִיכוֹן:

נ"י • כָּל מְלָאכָה וְגו' • לַעֲבֹד עָלָיו בְּלֹא וִין הַרְבֵּה, אוֹ לְהִזְהִיר עַל מְלָאכָת לִלְלָה בְּמְלָאכָת יוֹם.

ספורנו

וּשְׁלַחוּ מִנּוֹת לְאִין נִכּוֹן לוֹ כִּי קֹדֶשׁ הַיּוֹם לְאִדּוֹנֵנוּ" (נחמיה ח, י), מִכָּל מָקוֹם "בַּעֲשֹׁר לַחֲדָשׁ" הוּא יוֹם הַכִּפּוּרִים לְהַתְּרוֹת וּלְהַתְּאוּנוֹן גָּבֵר עַל חֲסָאִיו, וְאֵינוֹ יוֹם שְׁמִיחָה וְתַעֲנוּג, אֲבָל הוּא יוֹם עֲנוּי, בְּאִמְרוֹ "וְעֲנִיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם, וְהִקְרַבְתֶּם אֵשָׁה", וְהוּא עֲנִין קְרַבְנוֹת כִּהֵּן גָּדוֹל וְקְרַבְנוֹת צָבוּר הַבָּאִים לְכַפֵּרָה. תוֹרָה כח
 (כח) **וְכָל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ.. כִּי יוֹם כִּפּוּרִים הוּא.** כִּי רָאוּ בַּיּוֹם הַזֶּה לִפְנוֹת מִשְׁאֵר עֲסָקִים לְתַת לֵב לְהַשִּׁיג מַחִילָה

שָׂבָא בְּקַבְלָהּ, בְּאִמְרוֹ "תַּקְעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר בְּכֶסֶד לַיּוֹם חֲגֹג, כִּי חֻק לְיִשְׂרָאֵל הוּא, מִשְׁפָּט לְאַלְהֵי יַעֲקֹב" (שם שם, ד). וְרָאוּ לָנוּ לְשַׁמֵּחַ אֹז יוֹתֵר עַל שְׁהוּא מְלָכְנוּ, שִׁיטָּה כְּלָפִי חֶסֶד, וַיִּזְכֶּה אוֹתָנוּ בְּשִׁפְטוֹ אוֹתָנוּ, בְּאִמְרוֹ "כִּי ד' שִׁפְטָנוּ, ד' מַחֲקָנוּ, ד' מְלָכְנוּ, הוּא יוֹשִׁיעֵנוּ" (ישעיה לג, כב). תוֹרָה כה
 (כז) **אֵךְ בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי.** אֵף עַל פִּי שְׁבִשְׁאֵר "מְקַרְאֵי קֹדֶשׁ רָאוּי לְשַׁמֵּחַ וּלְהַתְּעַנֵּג גַּם בְּאִכִּילָה וּשְׂתִיָּה, בְּאִמְרוֹ "אֲכָלוּ מִשְׁמָנִים וּשְׂתוּ מִמִּתְּקִים,

וּכְפָרָה, עַל הַפָּךְ "הֵן בַּיּוֹם צִמְּכֶם תִּמְצְאוּ חֶפֶץ, וְכָל עֲצָבֵיכֶם תִּגְשׁוּ" (ישעיה נה, א). וּבְהִיּוֹת שָׂרִב מִי שִׁיחָטָא בַּעֲנִין הָעֲנוּי יַעֲשֶׂה זֶה לְהַתְּאוּנוֹן בְּלָכְד, וְרַב מִי שִׁיחָטָא בַּעֲשׂוֹת מְלָאכָה חוּטָא לְהַכְעִיס, עֲנֵשׁ כֶּרֶת עַל הַבְּלָתִי מַתַּעֲנָה, וְעֲנֵשׁ אָבִדוֹן הַנֶּפֶשׁ עַל עֲשִׂית מְלָאכָה. תוֹרָה כט
 (לא) **בְּכָל מִשְׁבַּתֵיכֶם.** אֵף עַל פִּי שְׂאִין שֵׁם בְּפֶרֶת מִזְבֵּחַ שֶׁהִיא חוֹבַת הַיּוֹם, כְּמוֹ שֶׁקָּרָה בְּגִלּוֹת. תוֹרָה לב

(לג) שַׁבַּת שְׁבִתוֹן הוּא לָכֶם וְעֵינֵיכֶם אֶת־נַפְשֵׁיכֶם בַּתְשֻׁעָה לַחֹדֶשׁ בְּעָרֹב מַעְרֵב עַד־עָרֹב תִּשְׁבֹּתוּ שַׁבְתְּכֶם: פ

לכ שַׁבַּת שְׁבִתָּהּ הוּא לָכוֹן וּתְעֻנוֹן יָת נַפְשֵׁיכֶם בַּתְשֻׁעָה לַחֹדֶשׁ בְּרַמְשָׁא מְרַמְשָׁא עַד רַמְשָׁא תְנוּחֹן נִתְכֹּן:

♦ יום שישי י"ב אייר ♦

(לג) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:

לג וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:

(לד) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּחֲמִשָּׁה עֶשְׂרֵי יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה חַג הַפִּסְחֹת שִׁבְעַת יָמִים לַיהוָה:

לד מַלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימָר בַּחֲמִשָּׁה עֶשְׂרֵי יוֹמָא יוֹמָא לִירְחָא שְׁבִיעָה הַדִּין חַגָּא דְמַטְלִיא שְׁבַעַת יוֹמִין קָדָם יְיָ:

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כרך ב עמ' 417)

ב. היא חלה במוסף כל שבעת ימי החג (מה-שאיין-פן מצות גטילת ארבעת המינים חלה (מן התורה) רק ביום הראשון). ג. נתן לקימה כל שעות היום והלילה.

חג הפסח שבעת ימים (כג, לד) שם החג נקבע על שם מצות סֶכֶה דוֹקָא, לא על שם מצות גטילת ארבעת המינים. ויש לומר, שהדבר נובע ממועלתה המיוחדת של מצוה זו. א. היא חלה מיד משקדש החג.

(לה) בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלָאכָת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:

לה בַּיּוֹמָא קְדָמָה מְעָרַע קְדִישׁ כָּל עֲבִידַת פְּלָחֹן לֹא תַעֲבִידוּ:

יט"א ◀ מִקְרָא־קֹדֶשׁ • [בַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים] קֹדֶשׁוֹ בְּכִסּוֹת נִקְיָה וּבַתְּפִלָּה, וּבִשְׂאֵר יָמִים טוֹבִים – בְּמַאֲכָל וּבְמִשְׁתֵּה וּבְכִסּוֹת נִקְיָה וּבַתְּפִלָּה.

(לו) שִׁבְעַת יָמִים תִּקְרְבוּ אִשָּׁה לַיהוָה בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אִשָּׁה לַיהוָה עֲצֹרָת הוּא כָּל־מְלָאכָת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:

לו שְׁבַעַת יוֹמִין תִּקְרְבוּן אִשָּׁה קְדָמָה בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי בַּיּוֹמָא תְמִינָה מְעָרַע קְדִישׁ יְהִי לָכוֹן וּתִקְרְבוּן אִשָּׁה קְדָמָה בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי כָּל עֲבִידַת פְּלָחֹן לֹא תַעֲבִידוּ:

יט"א ◀ עֲצֹרָת הוּא • עֲצֹרָתִי אֶתְכֶם אֶצְלִי כְּמִלְךָ שׁוֹמֵן אֶת בְּנֵי לְסַעֲדָה לָכֵן וְכָךְ יָמִים. בֵּינָן שֶׁהִגִּיעַ זְמַנָּן לַהֲפֹטֵר, אָמַר: בְּנֵי, בְּבִקְשָׁה מִכֶּם, עֲפֹבוּ עִמִּי עוֹד יוֹם אֶחָד, קִשָּׁה עָלִי פְּרֻדְתְּכֶם. כָּל־מְלָאכָת עֲבֹדָה •

אפלו מלאכה שהיא עבודה לָכֶם, שאם לא תַעֲשׂוּהָ, יִשׁ חֲסֹרֹן כִּיס בְּדַבָּר. לֹא תַעֲשׂוּ • יכול אף חלו של מועד זה אסור במלאכת עבודה? תלמוד לומר: "הוא".

ספורנו

עצרת" (ויאל א, יד) ועל זה הדרך אמר יהוא "קדשו עצרה לבעל" (מלכים ב, כ). אמר אם כן, שנה היום אחר חג הפסח, אשר בו שלמו כל שמחות הרגלים, הוא קדש להיות יום "עצרת", שיעצרו במקומות הקדש, ותהיה שמחתו שמחה של תורה ומעשים טובים, באמרו "ישמח ישראל בעשירי" (תהלים קמט, ב). וזה בענין "ויהי כי הקיפו ימי המשתה, וישלח איוב ויקדשם, והשכים בבקר והעלה עלות מספר כלם, כי אמר איוב אולי חטאו בנני" וכו' (איוב א, ח), וזה מפני השמחה הקודמת. ובהיות שביום שביעי של פסח נעצרו ישראל עם משה יחדיו לשורר לאל תבדקו, באמרו "אז ישר

(לו) עֲצֹרָת הוּא. ענין העצירה הוא לא בלבד לשבת ממלאכת הדין, אלא היא עם זה אזהרת עמידה איה ומן במקומות הקדש, לעבד במקומות ההם את האל ותבדקו בתפלה או בעבודה, כענין "ושם איש מעבדי שאול ביום ההוא נעצר לפני ה'" (שמואל א כא, ח), והוא אמרו "קדשו צום, קראו

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כרך ב ע' 433)

ביום השמיני . . עֲצַרְתָּהּ הִיא (כג, לו)**עֲצַרְתִּי אִתְּכֶם אֲצִלִּי . . בְּנִי, עֲכָבוּ עִמִּי עוֹד יוֹם אֶחָד,****קָשָׁה עָלַי פְּרִידַתְכֶם** (רש"י)

לקאורה מהו הלשון "פְּרִידַתְכֶם", הִיא צ"ל "פְּרִידַתְנוּ"? וַיֵּשׁ לומר, שהקב"ה אף פעם לא נפרד מבני ישראל, ותמיד נמצא עִמָּם. ו"פְּרִידַתְכֶם" הפְּנִינָה פְּרִידַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶחָד מֵהַשָּׁנִי,

לְאַחַר שֶׁהָיוּ כָּל יְמֵי חַג הַסִּפּוֹת יַחַד וּבְאַחֲדוּת. וְהַקֶּבֶ"ה אוֹמֵר "קָשָׁה עָלַי" בְּגִלְגַּל "פְּרִידַתְכֶם", הָיוּת שִׁבְרוּכֻתוֹ שֶׁל הַקֶּבֶ"ה חִלּוֹת רַק כְּשֶׁבָנִי יִשְׂרָאֵל בְּאַחֲדוּת. וְהַפְתָּרוֹן "עֲכָבוּ עִמִּי עוֹד יוֹם אֶחָד", עַד עֲכָשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל הָיוּ בְּאַחֲדוּת מִפְּנֵי סְבוּת חַג הַסִּפּוֹת וְכַדּוּמָה, עֲכָשׁוּ "עֲכָבוּ עִמִּי עוֹד יוֹם אֶחָד" לֹלֵא שׁוּם סִבָּה מִלְבַּד עֲצָם הַשָּׁהִיָּה יַחַד בְּאַחֲדוּת.

לואלין מוֹעֲדֵיָא דִּינִי דִּי תַעֲרַעְנוּ יִתְהוֹן
מְעַרְעֵי קֹדֵשׁ לְקַרְבָּא קֶרְבָּנָא קָדָם יְיָ עֲלֵתָא
וּמִנְחָתָא נִכְסַת קוֹדֶשִׁין וְנִסּוּכִין פְּתָגִם יוֹם
בְּיוֹמָה :

(לו) אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְהוָה אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי
קֹדֶשׁ לְהַקְרִיב אִשָּׁה לַיהוָה עֹלָה וּמִנְחָה זֶבַח וְנִסְכִּים
דְּבִרְיֹם בְּיוֹמוֹ:

הַפְּקוּדִים'. דְּבַר יוֹם־בְּיוֹמוֹ. הָא אִם עֲבַר יוֹמוֹ,
בְּטַל קֶרְבָּנוֹ.

כס"ו עֹלָה וּמִנְחָה • (מנחות מד) מִנְחַת נִסְכִּים הַקֶּרְבָּה
עִם הָעוֹלָה. דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ • חֹק הַקָּצוּב בְּחֻמְשׁ

לח בר שפניא דִּינִי ובר מתנתיכון ובר כל
נדריכון ובר כל נדבתיכון די תתנון קָדָם יְיָ:

(לח) מִלֶּכֶד שִׁבְתָּת יְהוָה וּמִלֶּכֶד מִתְּנוֹתֵיכֶם וּמִלֶּכֶד
כָּל־נְדָרֵיכֶם וּמִלֶּכֶד כָּל־נְדָבָתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּתְּנוּ
לַיהוָה:

לט בְּרַם בְּחֻמְשָׁא עֶשֶׂר יוֹמָא לִיְרֵחָא
שְׁבִיעֵאָה בְּמִכְנָשִׁיכוֹן יֵת עֲלֵלַת אֲרַעָא תַּחְגּוּן
יֵת חֲגָא קָדָם יְיָ שְׁבַעָא יוֹמִין בְּיוֹמָא קְדָמָא
נִיחָא וּבְיוֹמָא תְּמִינָאָה נִיחָא:

(לט) אֵךְ בְּחֻמְשָׁה עֶשֶׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַסְפְּכֶם
אֶת־תְּבוּאֹת הָאָרֶץ תַּחְגּוּ אֶת־חַג־יְהוָה שִׁבְעַת יָמִים
בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שִׁבְתָּוֹן וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שִׁבְתָּוֹן:

הַעֲבוּר, פְּעָמִים שֶׁהוּא בְּאֻמְצָע הַקִּיץ אוֹ הַחֹרֶף.
תַּחְגּוּ • שְׁלֵמִי חֲגִיגָה. שִׁבְעַת יָמִים • (חגיגה י) אִם לֹא
הִבִּיא בְּזָה, יָבִיא בְּזָה. יָכוֹל יְהִי מִבִּיאָן כָּל שְׁבַעָה?
תִּלְמוּד לומר: וְחֲגֹתָם אֹתוֹ, יוֹם אֶחָד בְּמִשְׁמַע וְלֹא
יֹתֵר. וְלָמָּה נֶאֱמַר "שִׁבְעָה"? לְתַשְׁלוּמִין.

כס"ו אֵךְ בְּחֻמְשָׁה עֶשֶׂר יוֹם. תַּחְגּוּ • קֶרְבֵּן שְׁלָמִים
לְחֲגִיגָה. יָכוֹל תִּדְחָה אֶת הַשִּׁבְתָּה? תִּלְמוּד לומר:
"אֵךְ", הוּאִיל וַיֵּשׁ לָהּ תַשְׁלוּמִין כָּל שְׁבַעָה. בְּאַסְפְּכֶם
אֶת־תְּבוּאֹת הָאָרֶץ • שִׁיחָא חֹדֶשׁ שְׁבִיעִי זֶה בֹּא בְּזִמְן
אַסִּיפָה. מִכָּאן שֶׁנֶּצְטוּי לַעֲבֹר אֶת הַשָּׁנִים, שֶׁאִם אֵין

ספורנו

הַמּוֹעֲדִים:
רִאשׁוֹנוֹה, שֶׁהַשְּׁמִינִי שְׁלוֹ "מִקְרָא קֹדֶשׁ",
בְּאֶמְרוֹ "וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שִׁבְתָּוֹן", לֹא כֵן
בִּימֵי הַשְּׁבוּעָה, וּבִימֵי חַג הַמִּצּוֹת, וְכֵן
בְּחֻדָּשִׁים וּבְשָׁנִים, שֶׁבָּהֶם קֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי
לֹא הַשְּׁמִינִי.
שְׁנִית, בְּמָה שֶׁזֶּה הַחֹג טְעוֹן שְׁנֵי דִּירָה,
בְּאֶמְרוֹ "בְּסִפּוֹת תִּשְׁבּוּ" (פסוק מב).
שְׁלִישִׁית, שֶׁטְעוֹן נִעְנוּעַ אַרְבַּע מִיָּנִים,
בְּאֶמְרוֹ "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן
פָּרִי עֵץ הָדָר" וכו' (פסוק מז). תורה מ

שֶׁקִּלְקְלוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַמִּשְׁגַּב בְּעֲצִירָתָם,
וְיִתְנַצְּלוּ אֶת עֲדֵים מֵהָר חוֹרֵב" (שמות
לג. ו). תורה לו
(לט) אֵךְ בְּחֻמְשָׁה עֶשֶׂר יוֹם. אַחַר
שֶׁהִזְכִּיר אֶת הַדְּבָרִים הַכְּלָלִים שֶׁכָּל
הַמּוֹעֲדִים מְסַכְּמִים בָּהֶם, וְזֶה בְּמָה
שֶׁכָּלֵם "מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ", וְטַעְנוּנִים קֶרְבֵּן
מוֹסָף, בְּאֶמְרוֹ "מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ
אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ, לְהַקְרִיב אִשָּׁה" וכו'
(פסוק לו), אָמַר "אֵךְ בְּחֻמְשָׁה עֶשֶׂר יוֹם"
וכו', וְהוֹדִיעַ שֶׁחַג הַסִּפּוֹת נִבְדֵּל מִשְׁאָר

מִשָּׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמות טו, א), קֹדֶשׁ
אוֹתוֹ הַיּוֹם לְהָיוֹת "עֲצַרְתָּ לָהּ", אֵף עַל
פִּי שֶׁלֹּא הָיְתָה הַתְּשׁוּבָה בְּתַחֲלֵת הַיּוֹם.
וְזֶה בָּאָר בְּמִשְׁנֵה תוֹרָה בְּאֶמְרוֹ "וּבַיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי עֲצַרְתָּ לָהּ" אֵלֶּיֶךָ לֹא תַעֲשֶׂה
מְלָאכָה" (דברים טו, ח). וּבַהֲיוֹת שֶׁהָיָה יוֹם
הַחֻמְשִׁים לִיצִיאַת מִצְרַיִם יוֹם מִתֵּן
תוֹרָה, אֲשֶׁר בּוֹ נִעְצְרוּ יִשְׂרָאֵל יַחַד
לַעֲבוֹדַת הָאֵל וְיִתְבָּרַךְ, קָרְאוּהוּ רְבוּתִינוּ
ז"ל "עֲצַרְתָּ" אֲמַנָּם בְּתוֹרָה לֹא הִזְכִּיר
אוֹתוֹ הַיּוֹם בְּזֶה הַשֵּׁם כָּלֵל, וְזֶה מִפְּנֵי

(מ) וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וְעֵנָף עֵץ-עֵבֶת וְעַרְבֵי-נַחַל וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים:

מ ותסבין לכו ביום הראשון פרי אילנא אתרוגין וללבין והדסין וערבין דנחל ותחדין קדם יי אלהכון שבעת יומין:

וְעֵנָף עֵץ-עֵבֶת • שְׁעָנְפִיו קְלוּעִים פְּעֻבוֹתוֹת וְכַחֲבָלִים, וְזֶהוּ הַדָּס הַעֲשׂוּי כָּמִין קְלִיעָה.

כ"י פרי עץ הדור • (סוכה לד) עץ שטעם עצו ופריו שנה. הדור • הדור באילנו משנה לשנה, וזהו אתרוג. כפת תמרים • חסר ו'ו; למד שאינה אלא אחת.

~ נקודות משיחות קודש ~ (תורת מנחם – התועדויות תשמ"ז כרך א ע' 165. ע"פ ביאורי החזמש)

כמאמר חז"ל "אין ישראל נגאלין עד שיהיו כלם אגודה אחת". ונמצא, שנטילת ארבעת המינים – הרוקזת, פידוע, לאחדות ארבעת הסוגים שבארץ, כך שכלם נעשים "אגדה אחת" – היא המביאה לידי גלוי "שמו של משיח", בגאולה השלמה.

וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן (כג, מ) בְּשֹׂכֶר שְׁלֹשָׁה 'רִאשׁוֹן' זָכוּ לְשִׁלְשָׁה רִאשׁוֹן .. וְלִשְׁמוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ, דְּכַתִּיב 'רִאשׁוֹן לַצִּיּוֹן הַגָּה הַנֶּחֱם' (פסחים ה, א) ידוע, שסבת הגלות היא שגאולת חנם, ואלו הגאולה תבוא על ידי אהבת ואחדות ישראל,

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כרך יט עמ' 350)

מינים שונים, והינו שהאחדות היא חיצונית ואינה הופכת אותם לגוף אחד. ואלו הסקה מאחדות את כל ישראל באחדות אמתית, כגוף אחד, כמאמר "ראויים כל ישראל לישיב בסכה אחת".

וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן (כג, מ) פֶּאן נֶאֱמַר "לָכֶם", ואלו בסכות נאמר "חג הסוכות תעשה לה". בטעם הדבר יש לומר, דהנה ארבעת המינים מסמלים ארבעה סוגים בבני ישראל, שכלם מתאחדים במצוה זו; אף הם נשארים

~ נקודות משיחות קודש ~ (על"פ לקוטי שיחות כרך כב. עמוד 132 – מתוך 'לקראת שבת')

כל הערבות בשורות לברכה

והנה, התאחדות האתרוג הלולב וההדס אחד עם השני, הרי היא קשורה עם מעלותיהם הגלויות המשיכות ומקשרות ביניהם. מה שאין-כן זה שנמשל לערבה הנה הקשר עמו הוא רק מצד עצמיותו, מצד עצם היותו מעם ישראל, ללא כל מעלה מגדלת וגלויה. ומזה נשתלשל להלכה: בשלשת המינים הראשונים, הנה סימני התורה בהם צריכים להיות בגלוי, דהסמנים הם אלו העושים אותם לכשרים ומיחדים, ובלעדיהם האתרוג אינו אתרוג והלולב אינו לולב. מה שאין-כן בערבה – הרי עצם זה שהיא ממין הכשר "ערבי נחל" (שמבית ישראל היא), על אף שמעלתה זו אינה בגלוי, ולפעל לא גדלה אצל נחל – "תינוק שנשבה לבין העכו"ם" – הרי היא כשרה וראויה להצטרף ל"ארבעת המינים".

וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וְעֵנָף עֵץ-עֵבֶת וְעַרְבֵי-נַחַל (כג, מ).

הנה, הגמרא (סוכה, לא – לד) מדיקת במלות הפסוק, ודורשת מהם פרטים רבים בנוגע לד' המינים היאף צריכים להיות; האתרוג – "פרי עץ" ו"הדר" דוקא, הלולב – "הראוי לאוגדן" דוקא וכו'. אמנם לגבי הערבה, לא מצינו בגמרא דיוק שצריכים להיות דוקא "ערבי נחל", ואין אפילו שום הדור בקר. וטעמא בעי. ויובן זה על-פי פנימיות הענינים:

ידועים דברי המדרש (ויקרא רבה פרשה ל, יב) שבד' המינים רמוזים ד' הסוגים שבבני ישראל, המוקללים לבעלי-תורה ובעלי מעשים טובים. והערבה רומזת ליהודי שאין בו לא תורה ולא מעשים טובים.

מא ותתגון יתה חגא קדם יי שבעת יומין בשמא קנים עלם לדריכון פירחא שביעא תתגון יתה:

(מא) וְחַגְתֶּם אֹתוֹ חַג לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים בַּשָּׂנָה חֶקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי תַחֲנוּגוֹ אֹתוֹ:

מב במטליא תיתבון שבעת יומין כל יציבא בישראל יתבון במטליא:

(מב) בַּסֶּפֶת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים פְּלִיאָזְרָה בִּישְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַסֶּפֶת:

כ"י האזרח • זה אזרח. בישראל • (ת"כ) לרבות את הגרים.

מג בדיל דידעון דריכון ארי במטליות ענני
אזתבית ית בני ישראל באפקותי יתהון
מארעא דמצרים אנא יי אלהכון:

(מג) לְמַעַן יֵדְעוּ דִרְתִּיכֶם כִּי בַסִּפּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם:

כז"י • כִּי בַסִּפּוֹת הוֹשַׁבְתִּי • (סוכה יא) ענני כבוד.

מד ומליל משה ית סדר מועדיא דיי
ואלפנון לבני ישראל:

(מד) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־מַעֲרֵי יְהוָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: פ

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כרך יח עמ' 355)

מובן מאלי: אף שפרשת אמור נאמרה זמן קצר לאחר
חגגת המשכן, מסר משה מיד גם את הלכות הפרשה
התלויות בארץ. אף בפרשת פנחס, שנאמרה זמן קצר לפני
הכניסה לארץ, הפסוק נראה כמיותר.

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מוֹעֲדֵי ה' אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (כג, מד) בסוף
פרשת המועדים בפרשת פנחס כתיב "ויאמר משה אל בני
ישראל ככל אשר צוה ה' את משה", ורש"י מבאר את
החדוש בכתוב; מה שאין כן כאן. ויש לומר, שפאן החדוש

♦ שבת קודש י"ג אייר ♦

א ומליל יי עם משה למימר:

כד (א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

בפקד ית בני ישראל ויסבין לה משה זיתא
דכיא פתישא לאנהרא לאדלקא בוצינא
תדירא:

(ב) צו את־בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך
בתית למאור להעלות נר תמיד:

זית זך • שלשה שמנים יוצאים מן הזית: הראשון
קרוי "זך", והן מפרשים ב'מנחות' (דף כו) וב'תורת
כהנים'. תמיד • מלילה ללילה, כמו "עולת תמיד"
שאניגה אלא מיום ליום.

כז"י • צו את־בני ישראל • זו פרשת מצות הנרות;
ופרשת "ואתה תצוה" לא נאמרה אלא על סדר
מלאכת המשכן, לפרש צרך המנורה, וכן משמע:
ואתה, סופך לצוות את בני ישראל על כך. שמן

ג מברא לפרקתא דסודיתא במשכן זמנא
יסדר תתא אהרן מרמשא עד צפרא קדם יי
תדירא קנים עלם לדריכון:

(ג) מחוץ לפרכת הערת באהל מועד יערף אתו
אהרן מערב עד־בקר לפני יהוה תמיד חקת עולם
לדורתיכם:

ובה היה מסים. יערף אתו אהרן מערב עד בקר •
(ת"כ) יערף אותו צריכה הראויה למדת כל הלילה,
ושערף חכמים: חצי לג לכל גר וגר, והן פדאי אף
ללילי תקופת טבת, ומדה זו הקבעה להם.

כז"י • לפרכת העדת • שלפני הארון שהוא קרוי
"עדות". (שבת כב. ת"כ) ורבותינו דרשו על גר מערבי,
שהוא עדות לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל,
שנותן בה שמן כמדת חברותיה, וממנה היה מתחיל

ספורנו

ב. וזה, כי בכל ימי המדבר נאמר "כי
ענן ה' על המשכן יומם, ואש תהיה
לילה בו" (שמות מ. לח), ולכן היה מן
הראוי שהיה מעשה הקטרת והדלקת
הנרות בו הנעשים בפנים נעשים על
ידי כהן גדול, כמו שנעשים לדורות
ביום הכפורים. תורה ד

(ג) יערף אתו אהרן. אף על פי
שהיתה הדלקת הנרות, וכן קטרת
התמיד, בשרה בכהן הדיוט לדורות,
כפי מה שקבלו ז"ל, מכל מקום נאמר
בשניהם "אהרן", כי אמנם כל ימי
המדבר היה ענן המשכן בכל יום
כענינו לדורות ביום הכפורים, שנאמר
בו "כי בענן אראה על הכפרת" (לעיל טו,

(מג) אני ה' אלהיכם. באר כל אלה
לתכלית נאות לנו מכון מאתו יתברך,
כי הוא אלהינו לא יגרע ממנו
עיניו. תורה מד

כד (ב) צו את בני ישראל ויקחו
אליך שמן. אחר שקלה השמן
שהתנדבו במלאכת המשכן צוה
שביאו לדורות. תורה ג

(ד) **עַל הַמִּנְחָה הַטְּהֵרָה יַעֲרֹךְ אֶת־הַנִּגְרוֹת לִפְנֵי יְהוָה**
תָּמִיד: פ
 ד על מנחתא דכיתא יסדר ית בוצינא קדם
 יי תדירא:

כ"י • המנחה הטהרה • שהיא זהב טהור. דבר אחר: על טהרה של מנורה, שמטהרה ומדשנה תחלה מן האפר.

(ה) **וּלְקַחְתָּ סֹלֶת וְאִפִּיתָ אֹתָהּ שְׁתֵּים עָשָׂרָה חֲלוֹת**
שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים יִהְיֶה הַחֲלָה הָאֶחָת:
 ה ותפב סלתא ותפיפ יתה תרמא עשרי גריצן
 תרין עסרונין תהי גריצתא תדא:

(ו) **וְשִׁמַּתְתָּ אוֹתָם שְׁתֵּים מַעֲרֻכּוֹת שֵׁשׁ הַמַּעֲרֻכֶּת עַל**
הַשֻּׁלְחָן הַטְּהוֹר לִפְנֵי יְהוָה:
 ו ותשוי יתהון תרמין סדרין שית סדרא על
 פתורא דכיא קדם יי:

כ"י • שש המערכת • שש חלות המערכה האחת.
 השלחן הטהור • של זהב טהור. דבר אחר: על טהרו
 של שלחן, שלא יהיו הסניפין מגביהין את הלחם
 מעל גבי השלחן (מנחות צ"ו. ת"כ).

(ז) **וְנָתַתָּ עַל־הַמַּעֲרֻכֶּת לְבֹנָה זָכָה וְהִיתָה לְלֶחֶם**
לְאֻזְכָּרָה אִשָּׁה לַיהוָה:
 ז ונתת על סדרא לבנתא דכיתא ותהי ללחם
 לאדפרתא קרבנא קדם יי:

כ"י • ונתת על-המערכת • על כל אחת משתי
 המערכות היו שני בויכי לבונה, מלא קמץ לכל
 אחת. והיתה הלבונה הזאת. ללחם לאזכרה •
 שאין מן הלחם לגבה כלום, אלא הלבונה נקטרת

(ח) **בְּיוֹם הַשַּׁבָּת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת יַעֲרֹכְנוּ לִפְנֵי יְהוָה**
תָּמִיד מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם:
 ח ביומא דשבתא ביומא דשבתא יסדרנה
 קדם יי תדירא מן קדם בני ישראל קנים עלם:

(ט) **וְהִיתָה לְאֹהֲרֵן וּלְבָנָיו וְאָכְלָהּ בַּמָּקוֹם קָדֵשׁ כִּי**
קָדֵשׁ קֳדָשִׁים הוּא לוֹ מֵאִשֵּׁי יְהוָה חֻק־עוֹלָם: ס
 ט ותהי לאהרן ולבניהו ויכלנה באתר קדוש
 ארי קדש קודשין הוא לה מקרבנא דיי קנים
 עלם:

כ"י • והיתה • המנחה הזאת, שכל דבר הבא מן התבואה, בכלל מנחה היא. ואכלהו • מוסב על הלחם,
 שהוא לשון זכר.

(י) **וַיֵּצֵא בֶן־אִשָּׁה יִשְׂרָאֵלִית וְהוּא בֶן־אִישׁ מִצְרִי**
בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּנְצֹוּ בַּמַּחֲנֶה בֶן הַיִּשְׂרָאֵלִית
וְאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי:
 י ויצא בן-אשה ישראלית והוא בן-איש מצרי
 בתוך בני ישראל וינצו במחנה בן הישראלית
 ואיש הישראלי:

כ"י • ויצא בן-אשה ישראלית • (ת"כ) מהיכן יצא?
 רבי לוי אומר: מעולמו יצא, רבי ברכיה אומר:
 מפרשה שלמעלה יצא; לגלג ואמר: "ביום השבת
 יערכנו", דרך המלך לאכל פת חמה בכל יום, שמא

ספורנו

(ה) **וּלְקַחְתָּ סֹלֶת.** גם זה נראה שנאמר
 אחר ששלקה קצבת לחם הפנים של
 נדבת המשכן, המבארת בספור
 "ויביאו את המשכן אל משה" (שמות לט,
 טא. תורה ו
 פניו לברך את השם, דישראל לא
 פקירי בלי האי (ספדריס ס, א). תורה יא
 (י) **וְהוּא בֶן אִישׁ מִצְרִי.** ובכן העיו

דינו של משה ויצא מחיב; עמד וגדף. בן-איש מצרי. הוא המצרי שהרג משה. בתוך בני ישראל. מלמד שנתגיר. ויצאו במחנה. על עסקי המחנה. ואיש הישראלי. זה שכנגדו, שמחה בו מטע אהלו.

פת צוננת של תשעה ימים? בתמיהה. ומתניתא אמרה: מבית דינו של משה יצא מחיב: בא לטע אהלו בתוך מחנה דן, אמרו לו: מה טיבך לכאן? אמר להם: מבני דן אני! אמרו לו: (במדבר ב): "איש על-דגלו באתת לבית אבתם" כתיב. נכנס לבית

יא ופרש בר אתתא בת ישראל ית שמא וארגז ואיתאיו יתה לנת משה ושום אמה שלמית בת דברי לשבטא דדן:

(יא) וַיָּקֵב בֶּן־הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת־הַשֵּׁם וַיִּקְלָל וַיִּבְיֹאוּ אֹתוֹ אֶל־מֹשֶׁה וְשֵׁם אָמוֹ שְׁלֹמִית בַּת־דָּבְרִי לְמִטַּה־דָּן:

בת-דברי. דברנית היתה, מדברת עם כל אדם, לפיכך קלקלה. למטה-דן. מגיד שהרשע גורם גנאי לו, גנאי לאביו, גנאי לשבטו. פיוצא בו (שמות לא): "אהליאב בן אחיסמך למטה-דן", שבח לו, שבח לאביו, שבח לשבטו.

כ"י וַיָּקֵב. כתרגומו: "ופרש", (סנהדרין פז) שנקב שם המיוחד וגדף, והוא שם המפרש ששמע מסיני. ושם אמו שלמית בת-דברי. שבחן של ישראל שפרסמה הכתוב לזו, לומר שהיא לבדה היתה זונה. שלמית. דתות פטפטא: 'שלם עלך', 'שלם עלך', 'שלם עליכון! מפטפטא בדברים, שואלת בשלום הכל.

יב ואסרוהי בבית מטרא עד דיתפרש להון על גזרת מימרא דיי:

(יב) וַיִּנְחֻהוּ בַּמִּשְׁמֶר לְפָרֹשׁ לָהֶם עַל־פִּי יְהוָה: פ

(במדבר טו לד): "כי לא פרש מה יעשה לו"; אבל במקלל הוא אומר: "לפרש להם", שלא היו יודעים אם חיב מיתה אם לאו.

כ"י וַיִּנְחֻהוּ. לברו ולא הניחו מקושש עמו, ששניהם היו בפרק אחד; (סנהדרין עח) ויודעים היו שהמקושש במיתה, שנאמר (שמות לא): "מחלליה מות יומת", אבל לא פרש להם באיזו מיתה, לכך נאמר

~ נקודות משיחות קודש ~ (שיחת שבת פרשת קרח, מברכים החדוש תמוז, ה'תשכ"ז)

שהתורה היא תורת חסד, בשביל התיקון כו', וכיון שבמאסר לא יכול להיות ענין של הליכה, שזהו תכלית המקוון, לכן לא נמצא בתורה עונש של מאסר.

לא מצינו בעונשי התורה ענין של מאסר [ומה שכתוב "ויניחיהו במשמר", הרי זה רק עד שיתברר דינו, ולא בתור עונש] - כי גם עונשי התורה הם ענין של חסד (כשם

יג ומליל יי עם משה למימר:

(יג) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

יד אפק ית דארגז למברא למשריתא ויסמכוין כל די שמעו ית ידיהון על רישה וירגמוין יתה כל כנשתא:

(יד) הוֹצֵא אֶת־הַמִּקְלָל אֶל־מַחוּץ לַמַּחֲנֶה וְסָמְכוּ כָּל־הַשֹּׁמְעִים אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁוֹ וְרָגְמוּ אֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה:

אנו נענשים במיתתך, שאתה גרמת לך! כל-העדה. (ח"ת) במעמד כל העדה, מכאן ששלווחו של אדם כמותו.

כ"י השמעים. אלו העדים. כל. להביא את הדינים. את ידיהם. אומרים לו: דמך בראשך, ואין

טו ועם בני ישראל תמלל למימר גבר גבר די ירגז קדם אלהיה ויקבל חוביה:

(טו) וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ בֵּי־יָקָלָל אֱלֹהֵיוּ וְנָשָׂא חַטָּאוֹ:

כ"י וְנָשָׂא חַטָּאוֹ. בכרת, כשאין התראה.

ענש המגדף – הוראת שעה

רש"י בפ' שנתנו (כד טו) גבי מקלל, שדינו "בכרת קשצין התרצה", מפ' שגם מגדף צריך התרצה. והטעם על-פי הפשט, שצריך התרצה אף במקלל, כי בלא התרצה אין ודאות גמורה שהוא מזיד, ואיך יחייבו הכתוב מיתה (מה-שאינן בננוע למגדף שבמדבר, דכלפי שמיא גליא, והיתה הוראה מיוחדת אודות זה).

והנה מצינו חלוק בין המקושש למגדף, שבמקושש היתה התרצה, מה-שאינן במגדף (דמאחר שלא היו יודעים אם חייב מיתה, לא יכלו להתרותו), ואם כן לפי השיטות שבמגדף צריך התרצה, זה שהענישו את המקלל במדבר היתה בגדר הוראת שעה, ולכן התורה צריכה לכפל שוב את הציוי בננוע לדורות – "ואל בני ישראל תדבר לאמור".

טז ודי פרש שמא דיי' יתקטלא יתקטל מרגם ירגמון בה כל כנשתא כגיורא כניצבא בפ' שותיה שמא יתקטל:

כ"ט ונקב שם • אינו חייב עד שיפרש את השם, ולא המקלל בכנוי. ונקב • לשון קללה, כמו (במדבר כג ח): "מה אקב".

(יז) ואיש כי יבה כל-נפש אדם מות יומת: יוגבר ארי יקטול כל נפשא דאנשא יתקטלא יתקטל:

כ"י ואיש כי יבה • לפי שנאמר (שמות כא יב): "מכה איש וגו'", אין לי אלא שהרג את האיש, אשה וקטן מניין? תלמוד לומר: "כל-נפש אדם".

(יח) ומכה נפש-בהמה ישלמה נפש תחת נפש: יח ודיקטול נפש בעירא ישלמה נפשא חלף נפשא:

ספורנו

לענש בגוף לולי חסרון יכלתנו לצמצם, כמו שקבלו רבותינו ז"ל (בבא קמא פג פד). והצריך לענשו ממון, ועם כל זה הנה הממון רב, שחייב בחמשה דברים, כמו שקבלו הם ז"ל (שם), ומכה בהמה (פסוק כא) יהיה ענשו ממון מעט. שלישית: בחובל אדם, שחובל באביו ובאמו חייב מיתה (שמות כא, טו), וחובל אדם אחר חייב ממון (פסוקים יט כ), ואין צריך לומר מכה בהמה בזה האופן שיהיה ענשו מעט מאד. ולא הוקיר קללת אביו ואמו, כי היא בלתי דומה לזאת הקללה שהוא דבור בטל לגמרי, ולא כן קללת האב. תורה יח

(סנהדרין ט, א). ועם זה נראה שיהיה דבור המקלל בזה דבור בטל, בהיות כל קללה נמנעת במציאות האל יתברך, באר השעם ואמר כי אמנם הפעל הרע, כאשר יהיה נעשה בנושאים מתחלפים, אף על פי שהוא פעל אחד בעצמו, יתחלף ענשו כפי חלוק איותם הנושאים, עד שיהיה הענש בהיות החטא באיזה נושא ענש בגוף או ענש מיתה, וכאשר יהיה בנושא אחר למטה ממנו יהיה הענש ממון. ועל זה נתן שלשה ראיות: אחד בהורג, שההורג נפש אדם חייב מיתה (פסוק יז), וההורג בהמות חבירו חייב ממון בלבד (פסוק יח). שנית: בחובל, שהחובל אדם היה ראוי

(טז) ונקב שם ה' מות יומת. אכל נוקב שם ה', לא יהיה ענשו כענש קללת שאר "אלהים", ולא ממין אותו הענש גם עם רבוי מנינו, אכל הוא במיתה.

בגר באזרח. ואין זה הענש לזה המכרף עתה מפני היותו גר, כי בזה גם האזרח היה שנה לו "בנקבו שם". תורה יז

(יז) ואיש כי יבה כל נפש אדם. בהיות קללת אלהים אצל קצת האמות דבר נקל מאד, באמרו "והתקצף וקלל במלכו ובאלהיו" (ישעיהו ח, כא), ובאמרו ז"ל: השומע אנדרה מפי גוי אינו חייב לקרע, שאם אין אתה אומר כן, נתמלא כל הבגד קרעים

(יט) וְאִישׁ כִּי־יִתֵּן מוֹם בְּעַמִּיתוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בֶן יַעֲשֶׂה לוֹ:

(כ) שֶׁכֶּר תַּחַת שֶׁכֶּר עֵין תַּחַת עֵין שֶׁן תַּחַת שֶׁן כַּתְבָּא חֲלָף תַּכְרָא עֵינָא חֲלָף עֵינָא שְׁנָא חֲלָף שְׁנָא כָמָא דִּי יִתֵּן מוֹמָא בְּאַנְשָׂא בֶן יִתְהַב בֵּהּ:

כ"י - בן ינתן בו - פָּרְשׁוּ רַבּוּתֵינוּ שְׁאִינוּ נְתִינַת מוֹם מִמֶּשׁ, אֲלָא תַּשְׁלוּמֵי מִמּוֹן; שְׁמִין אוֹתוֹ כַּעֲבָד, לְכַד פְּתִיב בּוּ לְשׁוֹן 'נְתִינָה' - דְּכָר הַנָּתוֹן מִיָּד לְיָד.

(כא) וּמִכָּה בְּהִמָּה יִשְׁלַמְנָהּ וּמִכָּה אָדָם יוֹמֶת:

כ"י - וּמִכָּה בְּהִמָּה יִשְׁלַמְנָהּ - לְמַעַלָּה דְּכָר בְּהוֹרָג בְּהִמָּה, וְכָאן דְּכָר בְּעוֹשֶׂה בֵּהּ חֲבוּרָה. וּמִכָּה אָדָם יוֹמֶת - אֲפִלּוּ לֹא הִרְגוּ אֲלָא עָשָׂה בּוּ חֲבוּרָה, שְׁלֹא נֶאֱמַר כָּאן "נִפְשׁ". וּבִמְכָה אֲבִיו וְאִמּוֹ דְּכָר הַפְּתוּב, וְכָאן לְהַקְשִׁיוֹ לְמִכָּה בְּהִמָּה: מַה מִכָּה בְּהִמָּה - מַחֲיִים, אֲפִי מִכָּה אֲבִיו וְאִמּוֹ - מַחֲיִים, פָּרַט לְמִכָּה אַחֵר מִיָּתָהּ: לְפִי שְׁמַצִּינוּ שְׁהִמְקַלְלוּ לְאַחֵר מִיָּתָהּ חֵיב, הַצָּרִיד לֹאמַר בְּמִכָּה, שְׁפָטוֹר; וּמָה בְּבִהְמָה בְּחִבְלָה, שְׁאִם אֵין חִבְלָה אֵין תַּשְׁלוּמִין, אֲפִי מִכָּה אֲבִיו וְאִמּוֹ אֵינוֹ חֵיב עַד שִׁיעֲשֶׂה בֵּהֶם חֲבוּרָה.

(כב) מִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם בְּגֵר כַּאֲזֶרַח יִהְיֶה כִּי אָנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

כ"י - אָנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם - אֱלֹהֵי כָלְכֶם; כָּשֶׁם שְׁאִנִי מִיַּחַד שְׁמִי עֲלֵיכֶם, כִּן אָנִי מִיַּחַד שְׁמִי עַל הַגֵּרִים.

(כג) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּצִיאוּ אֶת־הַמִּקְלָל אֶל־מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אוֹתוֹ אֲבָן וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:

כג וּמִלֵּיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲפִיקוּ יָת דְּאַרְגָּז לְמִכְרָא לְמַשְׁרִיתָא וַיִּרְגְּמוּ יָתָהּ אֲבָנָא וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדוּ כָמָא דִּי פִקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה: פ פ פ

כ"י - וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ - כָּל הַמַּצָּוָה הָאֲמוּרָה בְּסִקְלָהּ בְּמָקוֹם אַחֵר: דְּחִיָּה, רְגִימָה וְתִלְיָה:

קכ"ד פסוקים, עוזיא"ל סימן. חסלת פרשת אמור

ההפטרות לציבור ולשמו"ת לקמן עמודים רנ - רנב

ספורנו

על שהיה גר ושהתגרה באזרח, אבל עשו "לבלתי סור מן המצוה" (ע"פ דברים יז, ב).

(יט) תורה כג (כג) ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה. שלא רגמוהו מפני שנאמר

(כב) בְּגֵר כַּאֲזֶרַח יִהְיֶה כִּי אָנִי ה' אֱלֹהֵי הַגֵּר וְאֱלֹהֵי הָאֲזֶרַח "וְלֹא נָכַר שׁוֹעַ לִפְנֵי דָל" (ע"פ איוב לד,

קטע ממכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

ב"ה א' ט"ו סיון, תרפ"ח, ריגא

... בראשית שנת תרפ"ז באתי בבקשה לכללות אני"ש שי אשר יקבעו, שבבתי-הכנסת אחר תפילת שחרית בכל מנין מתפללים יאמרו שיעורי תהלים (כמו שנחלק לימי החדש), ולאמר אחר זה קדיש כנהוג. ובקשתי זאת **בתקפה עומדת**, לזכות הרבים, (וראוי הי' לעשות כן בכל בית כנסת, כי איננו ענין פרטי של מפלגת החסידים יחיו בפרט), ובגלל זאת יתברכו ממקור הברכות בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר ...

יום ראשון - ז' אייר מפרק לט עד סוף פרק מג	יום רביעי - י' אייר מפרק נה עד סוף פרק נט
יום שני - ח' אייר מפרק מד עד סוף פרק מח	יום חמישי - י"א אייר מפרק ס עד סוף פרק סה
יום שלישי - ט' אייר מפרק מט עד סוף פרק נד	יום שישי - י"ב אייר מפרק סו עד סוף פרק סח
שבת קודש - י"ג אייר פרק כ מפרק סט עד סוף פרק עא	

קטע ממכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

[תמוז תרס"ו]

שמעתי מזקני ארץ שבימיהם היה המנהג שכל אחד היה אומר בכל יום את הקאפיטל תהלים לפי שנות חייו. למשל אם מלאו לו כ' שנה ונכנס לשנת הכ"א היה אומר פרק כ"א בתהילים וכן היו אומרים גם את התהילים לפי שנות בניו ובנותיו באמרו שזוהי סגולה שלא ייצאו לתרבות רעה...

יום ראשון ז' אייר

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' סד, פרק מה עוד... עד עמ' 128, טומאתם.

ליקוטי אמרים

פרק מה עוד יש דרך ישר לפני איש לעסוק בתורה ומצות לשמן ע"י מדרתו

של יעקב אע"ה שהיא מדרת הרחמי' לעורר במחשבתו תחלה רחמים רבים לפני ה' על ניצוץ אלהות המחיה נפשו אשר ירד ממקורו חיי החיים א"ס ב"ה הממלא כל עלמין וסובב כל עלמין וכולא קמיה כלא חשיב ונתלבש במשכא דחויא הרחוק מאור פני המלך בתכלית ההרחק כי העו"הו הוא תכלית הקליפ' הגסות כו' ובפרט כשיזכור על כל מעשיו ודבוריו ומחשבותיו מיום היותו אשר לא טובים המה ומלך אסור ברהמים ברהיטי מוחא כי יעקב חבל נחלתו. וכמשל המושך

1 **פרק מה** בפרקים הקודמים הסביר רבינו הזקן, כיצד אפשר לו ליהודי
2 לקיים תורה ומצוות "בלבבך", מתוך רגש מדות הלב – יראת ה' ואהבת
3 ה'; וכשישנה ליהודי אהבה להקב"ה ויש ברצונו להתדבק בהקב"ה וזה
4 מביא אותו ללמוד תורה ולקיים מצוות, מפני שעל-ידיהו הוא אכן
5 מתדבק בהקב"ה – נעשה אז
6 קיום התורה והמצוות באופן
7 של "לשמה"; הדבר נעשה 1
8 מתוך הרגש נשמתנינימי, 2
9 הנותן חיות בלימודו תורה 3
10 ובקיומו מצוות. או, כפי 4
11 שלמדנו בפרק הקודם, אפשר 5
12 שתהיה אהבה להקב"ה באופן 6
13 כזה, שכתוצאה ממנה, הוא 7
14 לומד תורה ומקיים מצוות, 8
15 כדי לגרום נחת רוח להקב"ה, 9
16 כמו בן המשתדל לעשות ככל 10
17 אשר ביכלתו לגרום לאביו 11
18 נחת רוח. אהבת ה' ויראת ה'
19 הן שתי המדות חסד וגבורה¹, מדרת החסד והאהבה היא מדרתו של
20 אברהם אבינו, שנקרא "אברהם אוהבי", ומדרת הגבורה והיראה היא
21 מדרתו של יצחק אבינו – "פחד יצחק". בפרק מ"ה, אותו אנו עומדים
22 ללמוד, יסביר רבינו הזקן, שישנו אופן נוסף באפשרותו של יהודי לקיים
23 תורה ומצוות לשמן, – מתוך רגש נשמתנינימי – והוא, על ידי
24 התעוררות המדה השלישית הראשית של הנפש, מדרת הרחמים (שהיא
25 מדרת התפארת, מדרתו של יעקב אבינו). כלומר, לפני קיומו תורה ומצוות,
26 עליו לעורר ברעיונו את מדרת הרחמנות על הניצוץ האלקי של נשמתו,
27 שירד ממקורו במדריגה הגבוהה ביותר – לדרגה התחתונה ביותר,
28 להתלבש בגוף, המקבל את חיותו מ"קליפה" ורחוק תכלית ריחוק
29 מהקב"ה; ומה גם, אם הוא גרם לגלות השכינה על ידי מחשבותיו,
30 דיבוריו ומעשיו הלא-טובים, שאו הרחמנות על נשמתו – גדולה יותר.
31 ומתוך רגש רחמנות זה על נשמתו, ילמד תורה ויקיים מצוות. שכן, על
32 ידי תורה ומצוות, שבה הנשמה והניצוץ האלקי המחיה אותה, למקורה
33 באור איך-סוף ברוך-הוא.
34 **עוד יש דרך ישר לפני איש, לעסוק בתורה ומצות לשמן,**
35 – מתוך רגש פנימי של לב ונשמה, על-ידי מדרתו של יעקב
36 אבינו על-ידי השלום, שהיא מדרת הרחמים, – והדרך היא:
37 לעורר במחשבתו תחלה – לפני שהוא מקיים תורה ומצוות,
38 רחמים רבים לפני ה' על ניצוץ אלהות המחיה נפשו, –
39 האלקית, אשר – הניצוץ האלקי של נשמתו ירד ממקורו –
40 שהוא, חיי החיים איך-סוף ברוך-הוא, הממלא כל עלמין,
41 – הממלא את כל העולמות ומחיה אותם בחיות פנימית הבאה

בהתלבשות ובאופן מותאם לנבראים, וסובב כל עלמין, –
מקיף את כל העולמות ומחיה אותם בחיות שלמעלה מן
הנבראים, ופועלת בהם בהיותה למעלה מהם, וכלא קמיה
כלא חשיב, – הכל לגביו, לא נחשב למאומה. לעומת איך-סוף
ברוך-הוא, נחשב הכל
לכלום – הרי במדריגה
נעלה זו של איך-סוף
ברוך-הוא, שהוא חיי
החיים ומחיה את כל
העולמות והנבראים,
ולגביו כל העולמות
והנבראים נחשבים לכלום
– שם הוא מקור הניצוץ
האלקי של נשמת יהודי,
ומשם ירד הניצוץ,
ונתלבש במשכא דחויא²
דחויא³, – בגוף, הנקרא⁴
משכא דחויא – עור
הנחש, כי הגוף נקרא "משכא" עור, לבוש לנפש, כמו שכתוב:
"עור ובשר תלבישני"; ו"משכא" דחויא היינו, שזהו לבוש
המורכב מ"חויא", מנחש, כי הגוף, בהעדר זיכוכו על ידי עבודה,
הוא משוקץ ומתועב, כפי שהדבר מבואר בפרק ל"א³ – ובגוף
כזה התלבש הניצוץ האלקי, הרחוק מאור פני המלך בתכלית
ההרחק, כי העולם הזה הוא תכלית הקליפות הגסות –
העולם הזה הוא הרבה יותר גס מאשר כל הקליפות הגסות של
העולמות הרחניים, כו', – "אולי. הכוונה למשכ" בפל"י" –
הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א – שבמלה "כו" מתכוון רבינו הזקן
למדובר בפרק ל"ו ב"תניא", שם נאמר שהעולם הזה הוא "תחתון
במדריגה שאין תחתון למטה ממנו בענין הסתר אורו יתברך
וחושך כפול ומכופל עד שהוא מלא קליפות וסטר-אחרא שהן
נגד ה' ממש כו'". ומכיוון שהגוף מקבל חיות מקליפת נוגה של
העולם הזה, הרי שהוא בתכלית הריחוק מהקב"ה, וירידה גדולה
בכך לניצוץ האלקי להתלבש בגוף כזה. הירידה עצמה יש בה
משום סיבה מספיקה לרחמנות הגדולה שעל הניצוץ האלקי של
הנשמה, וזאת גם בשעה שאותו אדם לא חטא במעשה ובדיבור,
ואפילו לא במחשבה. ובפרט, – יתמלא ברגש של רחמנות
גדולה על נשמתו, כשיזכר על כל מעשיו ודבוריו ומחשבותיו
מיום היותו, אשר לא טובים המה, ו"מלך – העולם, אסור
ברחמים"⁴ – "ברחמי מוחא"⁵, – ברצף המחשבות שבמותו, והם
המחשבות וההרהורים הלא-טובים העוברים במוח, הרי בהם
קשור" כביכול מלכו של עולם, הקב"ה. כי "יעקב חבל

1. "אהבה – הפנימיות, חסד – החיצוניות. וכן ביראה וגבורה – כמבואר באגה"ק טו. קכג, א –" – הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א. 2.
כנ"ל פל"א – מהזהר. 3. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: צ"ע בפל"א אם יל"פ שזהו הטעם כאן, אף שהענין אמת, ויותר נ"ל כפשוטו
– דנק' משכא – ע"ש שהגוף לבוש להנשמה – איוב י' יא – ודחויא – מפני שהוא בשיקוץ ראה פל"א. וכאן אין כוונתו רק "משכא",
למעליותא ככע"ח וכו' שהרי מדבר לצד ההפכית". 4. שיר השירים ז, 1. 5. "תקנ"ז בהוספות ת"י" – הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א.

22 בזה, זה יעורר בו רגש גדול ביותר של רחמנות על נשמתו ועל
23 מקור נשמתו, ומתוך רגש זה של רחמנות, ילמד תורה ויקיים
24 מצוות, כדי להעלות עליהן את נשמתו ולאחדה באיין־סוף ברוך־
25 הוא. וְעַל זֶה – מה שלמדנו, שגם מקור הנשמה נמצא בגלות,
26 ואשר לכן רחמנות גדולה
27 עליו, נִאמַר: "וְיָשׁוּב אֶל
28 ה' וְיִרְחַמְהוּ", –
29 שמשמעותו וירחם על ה' –
30 לְעוֹרֵר רַחֲמִים רַבִּים עַל
31 שֵׁם ה' הַשּׁוֹכֵן אֵתָנוּ,
32 בְּרַכְתִּיב: – כמו שכתוב:
33 "הַשֹּׁכֵן אֵתָם בְּתוֹךְ טַמְאָתָם". – שאפילו כשבני ישראל
34 נמצאים חס־ושלום במצב של טומאה, גם אז ישנו שם הוי' השוכן
35 אתם, ולכן עליו לעורר רחמנות גדולה על שם הוי'. זהו פירוש
36 הפסוק: "וְיָשׁוּב אֶל הוי' וְיִרְחַמְהוּ" – שיעשה תשובה וישוב אל
37 הוי', על ידי "וְיִרְחַמְהוּ", על ידי שיעורר רחמים על שם הוי' מקור
38 נשמות ישראל, שהרי "חלק הוי' עמו" – בני ישראל הם חלק משם
39 הוי'. להלן יסביר רבנו הזקן, כיצד יעקב אבינו השיג בתפילה
40 ובבכי, רחמים רבים לכל ישראל, שכשבני ישראל יהיו בגלות
41 בגלל מעשיהם, דיבוריהם ומחשבותיהם, יוצאו מהגלות על ידי
42 לימוד תורה וקיום מצוות, ויתאחדו עם איין־סוף ברוך־הוא:

1 נִהְלָתוֹ⁶, – נשמות ישראל הן ה"חבל" של ה"נחלה" שלו. "חבל"
2 מלשון "חבלים", כמו החבל, שצדו האחד קשור למעלה וצדו
3 השני – למטה, וכשמושכים בקצהו התחתון של החבל – נמשך
4 ממילא גם הקצה העליון – כך גם, כביכול, ביחס לנשמתו של
5 יהודי, הנקראת "חבל", כי
6 הראש והחלק העליון
7 ביותר של הנשמה (כמו
8 הקצה העליון של החבל)
9 קשור במקור, באיין־סוף
10 ברוך הוא, והחלק התחתון
11 של "חבל" הנשמה, לבוש
12 בגוף – הרי כשמושכים את הנשמה (שבגוף) בגלות של מעשים,
13 דיבורים ומחשבות רעים – יש לכך השפעה גם על ראש "חבל"
14 הנשמה, על מקור הנשמה הקשורה למעלה, וְכַמְּשָׁל תְּמוּנָה
15 בְּחַבֵּל – שכשמושכים בקצה התחתון, נמשך, כאמור, גם החלק
16 העליון – כך גם ביחס ל"חבל" הנשמה של יהודי, וְכו', – אולי
17 כוונתו לאגרת התשובה פ"ה דמבאר בארוכה – הערת כ"ק
18 אדמו"ר שליט"א.. וְהוּא סוּד גְּלוּת הַשְּׂכִינָה. – שעל ידי
19 מעשיו, דיבוריו ומחשבותיו הרעים של יהודי, המורידים את
20 נשמתו בגלות הקליפות – משפיע הדבר שגם השכינה (מקור
21 הנשמה) היא כביכול בגלות. – הרי, כשאדם יזכר על כך ויהרהר

יום שני ח' אייר

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' 128, וזש"ה וישק יעקב... עד עמ' 128, במ"א.

63 הַרְחִמִים" וּמְקוֹרָם, – מדת הרחמים של "עולם האצילות"
64 נקראת "אב הרחמן", האב שהוא רחמן. ומדת הרחמים של י"ג
65 מדות הרחמים נקראת "אב הרחמים" – האב ומקור הרחמים¹⁰
66 (שלכן בזמן של עת רצון מיוחד, אומרים "אב הרחמים", ולא
67 "אב הרחמן"). – זהו פירוש
68 הפסוק: "וישא יעקב וגו'" –
69 יעקב מעלה את מדתו,
70 הרחמים של "עולם
71 האצילות", לרחמים של
72 י"ג מדות הרחמים, וְיִבְכֶּה
73 – יעקב בכה, כדי לְעוֹרֵר
74 וּלְתַמְּשֵׁה מִשֵּׁם –
75 מהרחמים העליונים
76 הבלתי מוגבלים, רַחֲמִים
77 רַבִּים עַל כָּל תְּנִשְׁמוֹת
78 וְעַל מְקוֹר כְּנֶסֶת
79 יִשְׂרָאֵל, לְהַעֲלוֹתָן
80 מְגֻלוֹתָי¹¹, וּלְיַחֲדָן בְּיַחֲד הַעֲלִיּוֹן אוֹר אֵיין־סוף בְּרוּךְ־הוא,
81 בְּבִחִינַת נְשִׁיקָן, שֶׁהִיא – בחינת "נשיקין", אֲתַדְבִּקוֹת רוּחָא
82 בְּרוּחָא, – דבקות רוח ברוח, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב¹²: "וְשָׁקְנִי

43 וְהוּא שְׂאֵמֶר הַכְּתוּב⁹: "וְיִשָּׁק יַעֲקֹב לְרַחֵל, וְיִשָּׂא אֶת קִלּוֹ
44 וְיִבְכֶּה", כִּי רַחֵל הִיא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, מְקוֹר כָּל תְּנִשְׁמוֹת, –
45 מ"לכות דאצילות", מקור כל הנשמות, נקראת בשם "רחל",
46 וְיַעֲקֹב בְּמִדְתוֹ הַעֲלִיּוֹנָה, שֶׁהִיא מִדַּת הַרְחִמִים שֶׁבְּאֲצִילוֹת,
47 הוּא הַמְּעוֹרֵר רַחֲמִים
48 רַבִּים עָלֶיהָ, – יעקב,
49 שהוא מדת הרחמים
50 ד"אצילות", מעורר
51 רחמים רבים על רחל –
52 מקור נשמות ישראל.
53 "וְיִשָּׂא אֶת קִלּוֹ" –
54 לְמַעַל לְמְקוֹר הַרְחִמִים
55 הַעֲלִיּוֹנִים, – הרחמים של
56 י"ג מדות הרחמים, שהם
57 למעלה בהרבה ממדת
58 הרחמים ד"אצילות", כי
59 מדת הרחמים ד"אצילות",
60 היא מדת רחמים של "עולם", והרי היא מוגבלת. ואילו, י"ג
61 מדות הרחמים הן למעלה מ"עולם" ואינן מוגבלות: והם מקור
62 הרחמים, גם של הרחמים של "עולם האצילות", הַנִּקְרָא "אֵב

6. דברים לב, ט. 7. ישעי' נה, ז. 8. ויקרא טז, טז. 9. בראשית כט, יא. 10. "לקו"ת דברים סב, ד" – הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א.
11. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "הצ"צ (לאיכה ע' כג) שמעתיק ומפרש קטע מפ' זה – מעתיק 'להעלותן מירידתן'". 12. שיר השירים א, ב.

את היהודי שעושה צדקה וחסד, **כְּמוֹ שְׂכֵנוֹ**¹⁵: "וַיְמִינוּ
 תְּהִבְקֵנִי", — "יד ימינו" של הקב"ה, שהיא בחינת ימין וחסד
 שלמעלה, מחבקת אותי, וְעֵסֶק הַתּוֹרָה בְּדַבּוּר וּמַחֲשַׁבֶּת
 הָעֵינָן — בשכל שבתורה, הֵן בְּחִינַת נְשִׁיקָן מְמֹשׁ. — שכן, כאן
 היחוד הוא בשני האופנים:
 האופן שבו דיבורו של
 האדם מתאחד בדיבור
 שלמעלה, שזוהו תורה
 (שה"יחוד" בא על ידי
 הדיבור בדברי תורה),
 והיחוד של "רוחא ברוחא"
 (רוח ברוח) — מחשבתו
 ושכלו של האדם
 מתאחדים במחשבה
 ובשכל שלמעלה, על ידי
 הבנת שכל התורה, שהיא

ליקוטי אמרים

דהיינו התקשרות דבור האדם בדבר ה' זו הלכה וכן
 מחשבה במחשבה ומעשה במעשה שהוא מעשה
 המצות. ובפרט מעשה הצדקה וחסד. דחסד דרועא
 ימינא והוא בחי' חיבוק ממש כמ"ש וימינו תחבקני.
 ועסק התורה בדבור ומחשבת העינין הן בחי' נשיקין
 ממש. והנה ע"י זה יכול לבוא לבחי' אהבה רבה
 בהתגלות לבו כדכתיב ליעקב אשר פדה את אברהם
 כמ"ש כמ"א:

חכמתו ושכלו של הקב"ה, וזוהי בחינת "נשיקין" ממש¹⁶. וְהִנֵּה,
 עַל־יְדִיָּזָה — שיהודי יעורר רחמים על נשמתו, והתעוררות
 רחמים זו תביא אותו ללימוד תורה ולקיום מצוות — הרי על ידי
 התעוררות רחמים זו — יָכוֹל לָבֹא לְבִחִינַת "אַהֲבָה רַבָּה"
 בְּהַתְגַּלּוּת לְפָנָיו, — שירגיש בלבו את האהבה הגדולה להקב"ה,
 בְּרַבְּתוּבָה¹⁷ — כמו שכתוב: "לְיַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אֲבִרָהֶם",
 — משמעות פסוק זה ברוחניות נפשו של יהודי, היא: בשעה
 שמדתו של אברהם, מדת האהבה, בהעלם, וצריכים "לפרותה"
 ולגלותה — הרי יעקב, שהוא מדת הרחמים, הוא הפועל פדיה
 והתגלות זו, שעל ידי התעוררות רחמים — מגלים את האהבה —
 מדתו של אברהם, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר:

1 מְנִשְׁקוֹת פִּיהוּ, — כנסת ישראל מבקשת מהקב"ה, שה"יחוד"
 2 של בני ישראל עם הקב"ה יהיה באופן של "נשיקין". ב"נשיקות
 3 פיהו" (מפה לפה) ישנה לא רק הדביקות החיצונית שמפה לפה,
 4 אלא גם דביקות של "רוחא" (רוח), של הבל הפה של אחד
 5 בהבל הפה של זולתו. —
 6 כך הדבר גם ביחוד של
 7 "נשיקין" בין נשמה
 8 להקב"ה, על ידי תורה
 9 ומצוות — דְּהֵינָן,
 10 הַתְּקַשְׁרוֹת דְּבֹר הָאָדָם
 11 בְּדִבְרֵי ה' — זו הִלְכָה,
 12 — שזוהו דיבורו של
 13 הקב"ה, וזהו כמו
 14 הדביקות של "נשיקין מפה
 15 לפה", וְכֵן — אותו דבר
 16 גם בהתאחדות מַחֲשָׁבָה
 17 — של האדם, בְּמַחֲשָׁבָה, — של הקב"ה, על ידי ההרהור בתורה,
 18 וכן גם וּמַעֲשֵׂה — של האדם בְּמַעֲשֵׂה, — של הקב"ה, שְׁהוּא
 19 מַעֲשֵׂה הַמִּצְוֹת, — על ידי עשיית מצוות, מתאחדים המעשה
 20 של יהודי בבחינת המעשה שלמעלה. וּבְפֶרֶט מַעֲשֵׂה הַצְדָּקָה
 21 וְחֶסֶד, — שעל ידי שיהודי נותן צדקה ועושה חסד, נעשית
 22 התאחדות מיוחדת בין המעשה שלו לבין בחינת המעשה של
 23 הקב"ה. דְּחֶסֶד דְּרוּעָא יְמִינָא, — שכן, מדת החסד היא כביכול
 24 למעלה "הזורע הימנית", והחסד של האדם — הוא "כלי"
 25 ל"דרועא ימינא" של הקב"ה¹⁸. וְהוּא בְּחִינַת חִבּוּק מְמֹשׁ¹⁹, —
 26 כמו שהדבר באדם, שאחד מביטויי האהבה שלו, הוא "חיבוק",
 27 האוהב מחבק את הנאהב — כך כביכול מחבק החסד שלמעלה,

יום שלישי ט' אייר

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' סה, פרק מז ויש דרך... עד עמ' סה, המלך.

אהבה חזרת עמוקה לאדם הגדול — על־דִּרְכָּה, ובמדה מרובה בהרבה,
 צריך להיות ביחס לאהבה הגדולה והבלתי מוגבלת שהראה, ומראה,
 הקב"ה לבני ישראל, החל ממה שהקב"ה בחר בהם מכל העליונים
 ותחתונים, הוציאם ממצרים ונתן להם את התורה והמצוות. אהבה זו
 מראה הקב"ה לבני ישראל בכל הזמנים — הרי שבדאי על אהבתו זו של
 הקב"ה, לעורר בבני ישראל אהבה גדולה להקב"ה; וכשם שהקב"ה סילק
 את כל המניעות לברית העולם, בגלל אהבתו לאדם התחתון, לבני
 ישראל (כמבואר בארוכה בפרק מ"ט) — כך על בני ישראל לסלק את
 הגורמים המפריעים לעבודת ה'. כשהחלו ללמוד (בשיעורי ה"תניא"
 מעל גלי האתר, בארצות הברית) פרק מ"ו, הפנה מחבר הספר את
 השאלות הבאות אל הרבי שליט"א: לא מובן לכאורה, מדוע מפסיק
 בפרק מ"ה — בעבודה מצד מדת התפארת — בין אופני עבודה שמצד
 אהבה? — כי הלא גם האהבה דכמים הפנים (דפרק מ"ו) הוא אופן
 להתעוררות אהבה. והאם יש מקום לומר אשר מפני שעד כאן דיבר

55 פֶּרֶק מִזֵּה, בפרק הקודם הסביר רבנו הזקן, דרך נוספת, כיצד לקיים תורה
 56 ומצוות "בלבבך", מתוך רגש הלב — במדת הרחמים, מדתו של יעקב אבינו:
 57 לעורר רחמנות על נשמתו ועל מקור נשמתו, ומתוך רגש זה, לקיים תורה
 58 ומצוות, כדי להשיב את הנשמה למקורה ולהוציא את מקור הנשמה
 59 מגלות, שהוגלה לשם, עקב מחשבותיו, דיבוריו ומעשיו הלא־טובים.
 60 בפרק מ"ו, אותו אנו מתחילים ללמוד, יסביר רבנו הזקן, שקיימת דרך
 61 נוספת השווה לכל נפש (וקרובה מאד מאד) — לעורר את אהבתו
 62 המסותרת של יהודי, שתהיה בהתגלות בלבו תוך אהבת להב־שלהבת
 63 להקב"ה. ואהבה זו תביא אותו לקיום תורה ומצוות, וכן לעמוד ולנצח
 64 את כל הגורמים, הפנימיים והחיצוניים, המפריעים לעניני עבודת ה'.
 65 וזאת, על ידי התבוננות — שכשם שטבע האדם, כשמישהו מגלה לזולת
 66 אהבה חזקה — הרי זה מזמין, ממילא, אהבה חזרת מהזולת אליו;
 67 ובמיוחד אם זה שמגלה את האהבה הוא אדם גדול ביותר, וזה שכלפיו
 68 מגלים את האהבה הוא אדם נחות ביותר, הרי בודאי יעורר הדבר בו

13. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "וכל הגוף נכלל בימין — אגה"ק סל"ב — כי' למש"כ ובפרט". 14. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "והדיוק ממש — יל"פ כי גם ע"י תורה נק' חיבוק (לעיל ספ"ד)". 15. שיר השירים ב, ו. 16. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "הדיוק ממש — יל"פ כי בכללות גם ע"י המצוות נשיקין, כדלעיל, וראה ג"כ ספמ"ט". 17. ישע"י כט, כב.

39 - כאשר יתעמק אדם ברצינות, מה שאמר הכתוב: "כמים
40 הפנים לפני, כן לב האדם אל האדם"; פירוש, כמו
41 שכדמות וצורת הפנים שהאדם מראה במים, כן נראה
42 לו שם במים אותה צורה עצמה - כשאדם מסתכל במים, משתקפת במים אותה
43 צורת פנים של האדם המסתכל; ולא רק הצורה
44 החיצונית של הפנים משתקפת במים, אלא גם
45 תווי הפנים המבטאים רגשות ותנועות הנפש
46 הפנימיות, כמו שמחה, עצב וכדומה, ככה ממש
47 לב האדם הנאמן באהבתו לאיש אחר,
48 הרי האהבה זו מעוררת אהבה בלב חברו אליו
49 גם כן להיות אוהבים נאמנים זה לזה, - עצם
50 קיום רגש האהבה בלב של אחד לשני, מעורר
51 אהבה חוזרת בנאבה, שבלבו משתקפת חזרה
52 אהבה לאוהב הראשון, כשאהבתו לשני אינה
53 נשארת ברגשי הלב בלבד, אלא הוא מראה את אהבתו
54 שתיראה גם לעיני השני - הרי זה בודאי מעורר אהבה בשני
55 אליו. והנה, זהו טבע הנהוג במדת כל אדם, אף אם
56 שניהם שוים במעלה. - לא שהאחד הוא אדם גדול והשני
57 אדם פשוט, אלא שניהם הם באותה מעלה ובאותו מעמד - גם
58 אז טבעי הדבר שאהבתו של האחד מעוררת בשני אהבה
59 חוזרת. ועל אחת כמה וכמה, אם מלך - איזה מלך? גדול
60 ורב - מלך על מדינות רבות מראה אהבתו - ואיזו אהבה? -
61 הגדולה והעצומה - ולמי הוא מראה אהבה גדולה ועצומה
62 זו? - לאיש הדיוט ונבנה ושפל אנשים ומנוול המטיל באשפה,
63 כיצד, ובאלו דרכים מראה המלך את אהבתו הגדולה? - ויורד אליו - אל אותו איש הדיוט ונבנה וכו',
64 ממקום כבודו עם כל שריו ויחידו, ומקומו ומדימו

1 באופנים שאמר עליהם שהם "קרוב מאד", וכאן מדבר באופן שהוא קרוב
2 "מאד מאד" (אשר לכאורה זה גופא צריכים להבין, איך הוא קרוב "מאד
3 מאד" - מאחר שגם בזה צריכים להתבונן בכמה ענינים של גדולתו
4 יתברך ואיך שהיה נחוץ כל העצמומים וכו')? על כך ענה הרבי שליט"א
5 (הדברים שולבו בהמשך הפרק גם בכל ענין שהדברים
6 שייכים אליו):
7 "כל משנת ע"ע - שאף
8 שמדרי' האדם נמוכה יותר - בכ"ז גם הוא יכול
9 לעורר אהוד"ר וכו'. כאן
10 מבאר להיפך: שא"צ
11 להתבוננות מיוחדת
12 (שה"ז טבע), שווה לכל - מצד כללות ההתבוננות,
13 וקרוב (אפי' באם היו שווים במעלה) מאד (כיון
14 שא"א בנידון דידן שווים) ומאד נוסף על המאד - כדלקמן.
15 רק באהבה זו - כל שמדרי' והבנת האדם
16 נמוכה יותר, קרוב יותר לעורר את האהבה - בהמשך
17 באריכות כו"כ דרגות: (1) שווים במעלה, מלך (2) גדול (3) רב,
18 ובקצה השני (2) הדיוט (3) ונבנה (4) ושפל וכו' וכו'".
19 ויש דרך ישר לפני איש, שיה לכל נפש, וקרוב - ואפשרי,
20 הדבר מאד מאד, לעורר ולהאיר אור האהבה התקנועה
21 ומסתרת בלב, - אהבה זו קיימת בלבו של כל יהודי, אלא
22 היא מסותרת - וקרוב הדבר מאד מאד לגלותה, להיות
23 מאירה בתקף אורה כאש בוערה בהתגלות לב, ומחו, -
24 עד שהיא תפעל עליו למסר נפשו לה' וגופו ומאדו - ודבר
25 זה יעשה בכל לב ובכל נפש ומאד, - במסירות בלתי
26 מוגבלת של עצם הנפש, מעומק דלבא - מעומק הלב, באמת
27 לאמתו, ובפרט - מסוגל האדם לעורר אהבה זו, בשעת
28 קריאת שמע וברכותיה, כמו שיתבאר. - לקמן, השייכות
29 המיוחדת של קריאת שמע וברכותיה להתגלות אהבה זו.
30 והוא, - הדרך לגלות אהבה זו, היא: כאשר ישם אל לבו

ליקוטי אמרים

פרק מז ויש דרך ישר לפני איש שוה לכל נפש

וקרוב הדבר מאד מאד לעורר ולהאיר אור האהבה התקועה ומסותרת בלבו להיות מאירה בתוקף אורה כאש בוערה בהתגלות לבו ומחו למסור נפשו לה' וגופו ומאודו בכל לב ובכל נפש ומאד מעומקא דלבא באמת לאמתו ובפרט בשעת ק"ש וברכותיה כמו שיתבאר. והוא כאשר ישם אל לבו מ"ש הכת' כמים הפנים לפני כן לב האדם אל האדם פי' כמו שכדמות וצורת הפנים שהאדם מראה במים כן נראה לו שם במים אותה צורה עצמה ככה ממש לב האדם הנאמן באהבתו לאיש אחר הרי האהבה זו מעוררת אהבה בלב חברו אליו ג"כ להיות אוהבים נאמנים זה לזה כשרואה אהבת חברו אליו. והנה זהו טבע הנהוג במדת כל אדם אף אם שניהם שוים במעלה ועל אחת כמה וכמה אם מלך גדול ורב מראה אהבתו הגדולה והעצומה לאיש הדיוט ונבנה ושפל אנשים ומנוול המוטל באשפה ויורד אליו ממקו

באריכות כו"כ דרגות: (1) שווים במעלה, מלך (2) גדול (3) רב, ובקצה השני (2) הדיוט (3) ונבנה (4) ושפל וכו' וכו'".
ויהי דרך ישר לפני איש, שיה לכל נפש, וקרוב - ואפשרי, הדבר מאד מאד, לעורר ולהאיר אור האהבה התקנועה ומסתרת בלב, - אהבה זו קיימת בלבו של כל יהודי, אלא היא מסותרת - וקרוב הדבר מאד מאד לגלותה, להיות מאירה בתקף אורה כאש בוערה בהתגלות לב, ומחו, - עד שהיא תפעל עליו למסר נפשו לה' וגופו ומאדו - ודבר זה יעשה בכל לב ובכל נפש ומאד, - במסירות בלתי מוגבלת של עצם הנפש, מעומק דלבא - מעומק הלב, באמת לאמתו, ובפרט - מסוגל האדם לעורר אהבה זו, בשעת קריאת שמע וברכותיה, כמו שיתבאר. - לקמן, השייכות המיוחדת של קריאת שמע וברכותיה להתגלות אהבה זו. והוא, - הדרך לגלות אהבה זו, היא: כאשר ישם אל לבו

1. משלי כז, יט. 2. מחבר ספר זה, שאל: מה הכוונה בתיבת "פירוש" אחר שמביא הפסוק "כמים הפנים וגו'": האם זה לשלול פי' התרגום וכו' רק לפרש כמו רש"י והמצודות? או שיש בזה הוספה גם על פירושו? (לכאורה בתיבות "דמות וצורה" מרומז כמו המצודות - "פנים שוחקות וכו'"). על כך ענה כ"ק אדמו"ר שליט"א: "תיבת 'פירוש' (שאחר הפסוק כמים הפנים וגו') היא לשלול הפי' הפשוט. ועצ"ע איך ליישב הפי' שבתניא בכתוב. - כי ענינו דס' משלי הוא ככתוב בתחלתו: לדעת חכמה ומוסר וגו' - ללמד מוסר ואיך להתנהג וכו'. ובמילא גם כתוב זה פי' הוראה שכמים הפנים לפני, כן (צ"ל) לב האדם אל האדם, ולא לשלם רעה תחת טובה וכיו"ב. וכמו בשארי מוסרי ס' משלי - מהם כמה שבעל יוכל לקיימם, וכמה מהם שצ"ל דוקא עבודה קשה בהם. ואין כל ראי' כלל לנדר"ד. ומפרש - אדה"ז הפי' שהדמיון "כמים" - הוא בכל הפרטים, שכמו שכמים הפנים לפני - וא"א אחרת, כי זהו בטבע, כן "טבע הנהוג במדת כל אדם" (ואפי' לעבודה קלה אין זקוק - ורק שימת לב לזה, משא"כ כשחושב בענין אחר שא"א לחשוב ב' מחשבות). לפי' אדה"ז הפי' וההוראה י"ל בדא"פ: כיון שבטבע כמים גו' כן לב גו' - עליו להשתדל ביותר באהבתו (כיון שעי"ז יפעול גם בחבירו) ואפילו אם לע"ע חבירו שונאו - ג"כ ינסה כו' וראה אגה"ק סו"ס ב"י.

לְמִיָּם, וְתִשְׁתַּפֵּךְ נַפְשׁוֹ בְּכָלֹת הַנֶּפֶשׁ מִמֶּשׁ לְאַהֲבָה
 הַמְּלִאָה: - האהבה שתתעורר בלבו למלך, תהיה באופן,
 שנפשו תשתפך בכלות הנפש אל המלך. להלן יסביר רבנו
 הזקן, שכל הפרטים האמורים במשל, של מלך בשר ודם,
 ישנם, ובמדה נעלה
 ביותר, בנמשל, של מלך
 מלכי המלכים, הקב"ה,
 המלך הגדול של כל
 העולם, שהראה אהבה
 גדולה כזו לעם ישראל,
 בשעה שהיו במצב
 הנחות ביותר, בהיותם
 במצרים, והוציאם משם
 והעלה אותם למדריגות
 הנעלות ביותר בשעת
 מתן תורה, שעל ידי
 תורה ומצוות מתאחדים
 בני ישראל במדה הנעלה ביותר של התאחדות. ולא רק אז
 אלא בכל זמן ובכל שעה, קיים מצב זה בין הקב"ה לבין בני
 ישראל - ולפיכך ההתעמקות בכל האמור, באופן של "כמים
 הפנים לפנים" - מעוררת בבני ישראל, אהבה גדולה ביותר
 להקב"ה.

מֵאֲשַׁפְתּוֹ, וּמִכְנִיסוֹ לְהִיכְלוֹ הִיכַל הַמֶּלֶךְ, - ובהיכל המלך
 עצמו, הוא מכניס אותו חדר לַפְּנִים מִחֲדָר, - בחדרו הפרטי
 והאישי, מְקוֹם שְׁאִין כָּל עֶבֶד וְיֹשֵׁר נִכְנֵם לְשֵׁם, וּמִתְיַחַד
 עֲמֹ שֶׁם בִּיחֻד וְקִרּוֹב אֲמִיתִי וְחִבּוּק וְנִשּׁוּק - המלך מחבק
 אותו ומנשקו, והוא
 מחבק את המלך ומנשקו,
 וְאִתְּדַבְּקוֹת רִוְחָא
 בְּרִוְחָא - והם מתדבקים
 ומתאחדים רוח ברוח,
 בְּכָל לֵב וְנֶפֶשׁ -
 וכשמלך גדול כזה מראה
 אהבה גדולה כזו וקירוב
 גדול כזה לאדם נחות
 כזה, הרי - עַל־אֲחֵת
 בְּמַהֲרָא שֶׁתִּתְעוֹרֵר
 מִמִּילָא הָאֲהָבָה בְּפֹלָה
 וּמִכְפָּלַת בְּלֵב הַחַיִּיט
 וְיִשְׁפַּל אֲנָשִׁים הֵזֶה אֶל נֶפֶשׁ הַמֶּלֶךְ, בְּהִתְקַשְּׁרוֹת הַנֶּפֶשׁ
 מִמֶּשׁ מִלֵּב וְנֶפֶשׁ מִעֲמֻקָּא דְּלֵבָא - מעומק הלב, לְאִין קִין.
 וְאֵפֶי אִם לְבֹ - של אותו אדם פשוט, אליו מראה המלך
 אהבה כזו, הוא בְּלֵב הָאֵבֶן - ולא בקלות כל כך מתעורר
 לבו ברגשי אהבה לזולת - בכל זאת: הָמָּם יָמָּם - לבו, וְהֵיךְ

יום רביעי י' אייר

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' סה, והנה ככל הדברים... עד עמ' 130, וגופא וכו'.

המלך, הקב"ה, היא למעלה באי־ערוך מאשר גדלותו של
 המלך בשר־ודם הגדול; ובהשוואה למשל, שמדובר במלך
 שהוא לא רק "גדול" אלא גם "ורב", שהוא מולך בהרבה
 מדינות - גם בנמשל כך, אלא שם זה במדה גדולה ורבה יותר
 באי־ערוך, שכן - וְאִיהוּ
 מִמִּילָא כָּל עֲלָמִין וְסוֹבֵב
 כָּל עֲלָמִין, - הקב"ה
 ממלא ומקיף את כל
 העולמות; וְנִוְדַע מִזֶּה
 תְּקוּדָה וְהָאֵרִי וְלֵל, -
 אודות, רְבּוּי הַתִּיבְּלוֹת -
 "היכלות" הם מדריגות
 כלליות בכל עולם
 מהעולמות העליונים, וְהַעוֹלָמוֹת עַד אִין מִסְפָּר, וּבְכָל עוֹלָם

45 ובלשון ה"תניא": וְהֵנָּה, בְּכָל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה - שפורטו במשל
 46 המלך הגדול וההדיוט ושפל אנשים, וּבְכָל הַחַיּוֹן הַזֶּה, -
 47 באופן האהבה שהמלך מראה לאותו הדיוט, וְנִוְדַל יֵתֵר מֵאֵד
 48 בְּכַפְלֵי בְּפִלִּים לְאִין קִין, - מכפי שהדברים מופיעים במשל
 49 המלך, עֲשֵׂה לָנוּ אֲלֵהֵינוּ.
 50 - הקב"ה הראה לבני
 51 ישראל, אהבה גדולה
 52 בהרבה, בלי גבול, מאשר
 53 אופן האהבה שבמשל. כִּי
 54 לְגִדְלוֹתוֹ אִין חֶקֶר, -
 55 גדולתו של הקב"ה היא
 56 למעלה מחקר והבנת
 57 השכל, כך - שהדברים
 58 הם כמו שהם במשל מלך גדול ורב, אלא שבנמשל, גדלותו של

ליקוטי אמרים

והנה ככל הדברים האלה וככל החזיון הזה

וְנִוְדַל יֵתֵר מֵאֵד בְּכַפְלֵי כְּפִלִּים לְאִין קִין עֲשֵׂה לָנוּ
 אֲלֵהֵינוּ כִּי לְגִדְלוֹתוֹ אִין חֶקֶר וְאִיהוּ מִמִּילָא כָּל עֲלָמִין וְסוֹבֵב
 כָּל עֲלָמִין וְנִוְדַע מִזֶּה חֶק וְהָאֵרִי וְלֵל רִיבּוּי הַתִּיבְּלוֹת
 וְהַעוֹלָמוֹת עַד אִין מִסְפָּר וּבְכָל עוֹלָם וְהִיכַל רִיבּוּא
 רַבּוּת מִלְּאִכִּים לְאִין קִין וְתַכְלִית. וְכַמֵּ"שׁ בְּגִמ' כְּתִיב
 מִהַעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, וְהַעוֹלָמוֹת עַד אִין מִסְפָּר, וּבְכָל עוֹלָם

3. בהתאם לכך - לומד הרבי שליט"א (בהערה שהובאה בהתחלת הפרק) יובן, מדוע בדרך זו - "שוה לכל נפש" לאהוב את הקב"ה, ולא זו בלבד שזה "קרוב", אלא "קרוב מאד", ויתירה מזו: "קרוב הדבר מאד מאד" (כפי שרבנו הזקן מתבטא בסוג זה של אהבה). היא "שוה לכל נפש" מצד ההתבוננות הכללית של כמים הפנים. שכן, הרי זה טבע בכל אחד, שאהבה שמראים לו - מעוררת בו אהבה חוזרת; ו"קרוב הדבר" גם כששניהם שווים במעלה, והיא גם קרובה "מאד", מחמת שבענינו בנמשל של הקב"ה ובני ישראל, הרי לא שייך ששניהם יהיו שווים במעלה, אלא, זהו כמו במשל, כשמלך גדול ורב מראה אהבה לאיש שפל, כך הרי ודאי הדבר שעל אהבתו של הקב"ה לישראל, לעורר בהם אהבה להקב"ה; ועוד פעם "מאד" בנוסף ל"מאד" הראשון - שכן, אהבה זו מיוחדת בכך, שכל שבמדינתו והבנתו של האדם נחותה יותר - קרוב הדבר יותר לעורר את האהבה, שהרי ככל שהוא נחות יותר, מחייבת אותו האהבה שהקב"ה מראה לו - לעורר בו אהבה גדולה להקב"ה. דבר זה מודגש בדרגות השונות הנזכרות במשל: כששניהם שווים במעלה (שגם אז זה מעורר אהבה); "מלך" - כשמעורר האהבה

- 1 וְהִכָּל רְבּוּא רַבּוֹת מְלָאכִים לְאִין קִין וְתַכְלִית, וְכִמּוֹ
2 שְׁכֵנוֹת בְּמִקְרָא: כְּתִיב - כְּתוּב: "הָיָה מִסְפָּר לְגִדּוּדֵי", -
3 הִישׁ מִסְפָּר לְגִדּוּדֵי הַמְּלָאכִים שְׁלוֹ? וְכִתִּיב - וּפְסוּק אַחֵר אוֹמֵר:
4 "אַלְף אֲלָפִין יִשְׁמְשׁוּנִיה, וְרַבּוֹ רַבְּבָן קִדְמוֹתֵי כו", - אֵלֶּף
5 אֲלָפִים מְשֻׁמְשִׁים אוֹתוֹ,
6 וְרִיבּוּא רַבּוֹת עוֹמְדִים
7 לַפְּנִי; הֵרִי, מוֹכַח מִהַפְּסוּק
8 הַשְּׁנִי, שְׁקִיּוֹם מִסְפָּר
9 מוֹגְבֵּל, אֵלֶּא שֶׁהַמִּסְפָּר
10 הוּא גָדוֹל וְרַב בְּיוֹתֵר,
11 וְאִילוּ בַּפְּסוּק הָרִאשׁוֹן
12 כְּתוּב שֶׁאֵין לָהֶם מִסְפָּר
13 כֻּלָּ? וּמִשְׁנֵי - וְהַגְמָרָא
14 מִתְרַצָּת: "אַלְף אֲלָפִין" ⁸
15 וְכוּ" - מִסְפָּר גִּדּוּד ⁹
16 אַחֵר, - מֵה שְׁכֵנוֹת ¹⁰
17 בַּפְּסוּק הַשְּׁנִי "אַלְף אֲלָפִין" ¹¹
18 וְכוּ" הַמְדוּבָר בַּמִּסְפָּר ¹²
19 הַפְּרָטִים שֶׁבַּמַּחֲבָה ¹³
20 מְלָאכִים אַחֵד, אֲבָל ¹⁴
21 לְגִדּוּדֵי - אֵין מִסְפָּר, - ¹⁵
22 בַּפְּסוּק הָרִאשׁוֹן מְדוּבָר עַל
23 "גִּדּוּדֵי" - מַחֲנוּת, וְלָהֶם אֵין מִסְפָּר כֻּלָּ. וְכָלֶם קָמִיה בְּלֹא
24 מִמֶּשׁ חֲשִׁיבִי, - וְכֵל אֵלֶּה הָאִמּוּרִים, נַחֲשִׁיבִים לְכֻלּוֹם לְגַבִּי
25 הַקֶּבֶד, וְכִמְלִים בְּמִצִּיאוֹת מִמֶּשׁ, כְּבִטּוֹל דְּבוּר אַחֵד מִמֶּשׁ
26 לְגַבִּי מֵהוּת הַנֶּפֶשׁ הַמְדַּבֶּרֶת וְעִצְמוֹתָהּ, - הַנֶּפֶשׁ כּוֹלֶלֶת אֶת
27 כּוֹחַ הַדִּיבּוּר, בְּעוֹד שְׁתֵּיהֶם דְּבוּרָה - שֶׁל הַנֶּפֶשׁ, עֲדִין
28 בְּמַחֲשַׁבְתָּהּ אוֹ בְּרָצוֹן וְחִמְדַּת הַלֵּב, בְּנוֹכַח לְעֵיל בְּאַרְיִכוֹת:
29 - כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּאַרְיִכוֹת בְּפִרְקִים כ' וּכ"א, עַד כַּמָּה אֵין לְדִיבּוּר
30 אַחֵד וַיְחִיד עֶרֶךְ כֻּלָּ לְגַבִּי הַנֶּפֶשׁ הַמְדַּבֶּרֶת, גַּם לְאַחֲרֵי שֶׁהָאֵדָם
31 כָּבֵר בִּיטָא אֶת הַמְּלָא (שֶׁאוּ הִיא נִרְאִית כְּמִצִּיאוֹת לְעִצְמָהּ), וְכֵל
32 שְׁכָן כְּשֶׁהַדִּיבּוּר נִמְצָא עֲדִין בְּתוֹךְ הַנֶּפֶשׁ הַמְדַּבֶּרֶת, וַיּוֹתֵר מִכָּן,
33 - כְּשֶׁהַדִּיבּוּר נִמְצָא עֲדִין בְּמַחֲשָׁבָה, וַיּוֹתֵר מִכָּן - כְּשֶׁהַדִּיבּוּר
34 נִמְצָא עֲדִין בַּחֲמִדַּת הַלֵּב (שֶׁמְכַל אֵלֶּה נּוֹבֵעַ הַדִּיבּוּר. שְׁכָן, אֵדָם
35 מְדַבֵּר מֵה שֶׁהוּא חוֹשֵׁב לַפְּנִינֵהּ בְּמַחֲשָׁבָה וּמֵה שֶׁהוּא רּוֹצֵה
36 וְחוֹמֵד לַפְּנִי כֵן בִּלְבוֹ לְדַבֵּר) וְשֵׁם - דִּיבּוּר יְחִיד וְאַחֵד זֶה בְּטֵל
37 לְגַמְרֵי וַאֲנִי נִרְגַּשׁ כֻּלָּ לְמִצִּיאוֹת: כִּךְ גַּם לְמַעֲלָה, הַדִּיבּוּר, מִמֶּנּוּ
38 נּוֹצֵרִים וְחַיִּים הַמְּלָאכִים, הַעוֹלָמוֹת וְהַנְּבִרָאִים - כֻּלּוֹל תְּמִיד
39 בְּמִקְרוֹ, וּמִמִּילָא הוּא בְּטֵל בְּמִצִּיאוֹת לְגַמְרֵי; וְכָלֶם - כֵּל
- הַמְּלָאכִים, שְׁוֹאֲלִים: "אֵיךְ מְקוֹם בְּבוּדֵי", - שֶׁל הַקֶּבֶד, ⁴⁰
וְעוֹנִים: "מֵלֶּא כֹל הָאָרֶץ בְּבוּדֵי" - "כֹּל הָאָרֶץ" הַכוּוּנָה ⁴¹
לְעוֹלָם הַזֶּה, הַתַּחֲתוֹן - הֵם יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ, - הַקֶּבֶד מֵלֶא אֶת ⁴²
כֹּל הָאָרֶץ בְּכַבּוּד - עַל יְדֵי הַיִּמְצָאוֹת שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁם. כִּי ⁴³
הַנִּיחַ תְּקוּדָתוֹ בְּבוּדֵי הוּא ⁴⁴
אֶת - הַעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים ⁴⁵
וְאֶת - הַעוֹלָמוֹת ⁴⁶
הַתַּחְתּוֹנִים, - כְּלוּמֹר: אֵין ⁴⁷
הַעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים ⁴⁸
וְהַתַּחְתּוֹנִים מֵהוּוִים תַּכְלִית ⁴⁹
הַכוּוּנָה שֶׁל הַקֶּבֶד ⁵⁰
בְּבִרְאֵת הָעוֹלָם, וְלֹא ⁵¹
בְּחֵר בְּכָלֶם בִּירָא ⁵²
בִּישְׂרָאֵל עִמּוֹ, וְהוֹצִיאָם ⁵³
מִמִּצְרַיִם, עֲרֹת הָאָרֶץ, ⁵⁴
מְקוֹם הַהִמָּא וְהַמִּמָּא, ⁵⁵
- שֶׁם נִמְצָאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל; ⁵⁶
וְאֵת בְּהַשׁוּאָה לְמָה ⁵⁷
שֶׁנֶּאֱמַר בְּמִשְׁל, שֶׁהַמֶּלֶךְ ⁵⁸
מַעֲלָה וּמוֹצִיא אֶת ⁵⁹
הַ"הִדְיוֹט וְשֶׁפֶל אֲנָשִׁים" ⁶⁰
מֵאֲשֶׁפָּה - וְהַקֶּבֶד הוֹצִיא ⁶¹
אוֹתָם מִמִּצְרַיִם לֹא עַל־יְדֵי מִלָּאךְ וְלֹא עַל־יְדֵי כו', - לֹא עַל ⁶²
יְדֵי מִלָּאךְ, שֶׁהוּא נִבְרָא בְּעוֹלָמוֹת בְּרִיאַת הַיְצִירָה עֲשִׂיה, וְלֹא עַל ⁶³
יְדֵי שְׁלִיחַ, שֶׁהוּא מְדִרִיגַת "עוֹלָם הָאֲצִילוֹת", אֲבָל תְּקוּדָתוֹ ⁶⁴
בְּבוּדֵי הוּא בְּכַבּוּדוֹ וּבְעִצְמוֹ יָרֵד לְשֵׁם, כְּמוֹ שְׁכֵנוֹת: "וְאֵדָר ⁶⁵
לְהַצִּילוֹ וְגו'", - הַקֶּבֶד אוֹמֵר: אֲנִי עֲצַמִּי יִרְדְּתִי לְמִצְרַיִם ⁶⁶
לְהַצִּילוֹ. וְכִמּוֹ בְּמִשְׁל, שֶׁאַחֲרֵי שֶׁהַמֶּלֶךְ הֵרִים אֶת הַ"אִישׁ הַדְּיוֹט" ⁶⁷
מֵ"אֲשֶׁפָּה", הִבִּיאוּ וְהַכְּנִיסוּ לְהִיכָלוֹ וְשֵׁם הַתִּיחִיד אֶתוֹ בְּ"חִדוֹ ⁶⁸
גָּמוּר וְקִירּוֹב אִמְתִּי בְּחִיבּוֹק וְנִישׁוֹק" וְכו' - כִּךְ הִדְבֵּר גַּם בְּנִמְשָׁל ⁶⁹
- בְּדִי לְקָרְבָם אֵלָיו בְּקִירּוֹב וְיַחְדוֹ אִמְתִּי, בְּהַתְקַשְּׁרוֹת הַנֶּפֶשׁ ⁷⁰
מִמֶּשׁ - שֶׁנִּפְשׁוּ שֶׁל יְהוּדֵי תַּהִיָּה קְשׁוּרָה בַּהֶקֶבֶד, וְכִךְ גַּם לְגַבִּי ⁷¹
הַקֶּבֶד כְּבִיכּוֹל, אוֹמֵרֶת הַתּוֹרָה: "אֵנָּה נִפְשִׁי כְּתִבִּית יִהְיִית" ⁷²
(רֵאשִׁי תִּיבּוֹת: אֲנִכִּי) שֶׁהַקֶּבֶד כְּבִיכּוֹל, הַכְּנִיס אֶת "נִפְשִׁי", אֶת ⁷³
הַנֶּפֶשׁ שְׁלוֹ, בְּתוֹרָה בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל, בְּכִתְּבֵי נִשְׁיָקִין פֶּה לְפִה, ⁷⁴
- שְׁפִיו שֶׁל יְהוּדִי יִתְאַחַד עִם הַ"פֶּה" וְהַדִּיבּוּר "שְׁלִמְעֵלָה, לְדַבֵּר ⁷⁵
דְּבַר ה' זֶה הֶלְכָּהּ, - בְּשַׁעֲה שִׁיהוּדִי מְדַבֵּר וְלוֹמֵד תּוֹרָה, מִתְאַחַד ⁷⁶
דִּיבּוּרוֹ בְּדִיבּוּר שְׁלִמְעֵלָה, בְּבַחֲנִית "נִשְׁיָקִין" פֶּה לְפִה; וְכֵשֶׁם ⁷⁷
שֶׁבְּנִשְׁיָקִין יִשְׁנֵה, כֵּאֲמוֹר בְּפִרְק הַקּוֹדֶם, יַחֲדוֹ נּוֹסֵף, פְּנִימִי יוֹתֵר, ⁷⁸

הוּא מֶלֶךְ - בּוֹדֵאִי שֶׁזֶה מְעוֹרֵר אַהֲבָה חוֹזֶרֶת; גָּדוֹל - עוֹד יוֹתֵר, וְרַב - עוֹד וְעוֹד יוֹתֵר. וְכִךְ גַּם בְּקֶצֶה הַשְּׁנִי, אֵל מִי שְׁמֵרָאִים אֶת הָאֵהָבָה, נּוֹכְרוֹת
גַּם כֵּן דְּרָגוֹת שׁוֹנוֹת: שֶׁלֹּא זֶה בִּלְבָד שֶׁאֵין הוּא שׁוּוֹה לְמֶלֶךְ, אֲלֵא, רֵאשִׁית כֹּל - הוּא "הַדְּיוֹט", יֵתֵר עַל כֵּן - "נִבּוּחַ", וַיְתִירָהּ מִזֶּה - "שְׁפֶל אֲנָשִׁים",
וְכִךְ הֵלֵא. עַל כָּל פְּנִים, הֵרִי כֹל שֶׁהוּא לְמַטָּה בְּמִדְרִיגָתוֹ וּבִהְשָׁגָתוֹ - עֲלִיה לְעוֹרֵר יוֹתֵר וַיּוֹתֵר אֶת הָאֵהָבָה בּוֹ. וְלִכֵּן זֶה "מֵאֵד מֵאֵד", שֶׁלֹּא זֶה
בִּלְבָד שֶׁזֶה "מֵאֵד", שֶׁאֵין הִיא דוּמָה בְּמַעֲלָה, אֲלֵא הָאֵהָבָה הִיא מֵהַקֶּבֶד לְאֵדָם - אֲלֵא, יִתִּירָה מִזֶּה, אִם הוּא נַחוּת יוֹתֵר - בּוֹדֵאִי שֶׁזֶה צָרִיךְ
לְעוֹרֵר בּוֹ אַהֲבָה חוֹזֶרֶת. זֶהוּ הַחִידוּשׁ בְּ"דִרְךְ" שֶׁבְּפִרְק זֶה, לְגַבִּי הַדְּרִכִּים אֵיךְ לְעוֹרֵר אַהֲבָה ה' שֶׁלִּמְדוֹנוּ בְּפִרְקִים הַקּוֹדְמִים. שְׁכָן, בְּפִרְקִים
הַקּוֹדְמִים דּוֹבֵר שֶׁאִפְּלוֹ אִם מְדִרִיגָתוֹ וְהִשְׁגָּתוֹ שֶׁל הָאֵדָם נַחוּתוֹת, בְּכָל זֹאת יֵשׁ כְּכוּחוֹ לְעוֹרֵר אַהֲבָה ה' וַיִּרְאֵה ה' וְכו'. וְאִילוּ, כֵּאֲנוּ מוֹסְכֵר, לְהִיפֵךְ,
שְׁכָל מְדִרִיגָתוֹ וְהִשְׁגָּתוֹ שֶׁל הָאֵדָם נַחוּתוֹת יוֹתֵר - כְּכוּחוֹ יוֹתֵר לְעוֹרֵר אֶת הָאֵהָבָה, שְׁכָן, כֵּאֲמוֹר, אֵין הוּא זָקוּק לְ"הַתְּבוֹנְנוֹת" מִיּוֹחֲדָת, כִּי אִם
לְ"יִשְׁמִית לֵב" לְעִנְיָן שֶׁל "כְּמִים הַפְּנִים", וְזֶה - כֵּאֲמוֹר - הֵרִי מַחֲיִיב, שְׁכָל שֶׁהוּא נַחוּת יוֹתֵר - יוֹתֵר וַיּוֹתֵר זֶה צָרִיךְ לְעוֹרֵר אֶת הָאֵהָבָה.
4. חִגִּיגָה יג, ב. 5. אִיּוֹב כה, ג. 6. דְּנִיָּאל ז, 7. יִשְׁעִי, ג. 8. שְׁמוֹת ג, ח.

רמ"ח אבריו: דרמ"ח פקודין הן רמ"ח אברים דמלכא – 248
מצוות העשה הן 248 אברי ה"מלך", שלמעלה כביכול, בנזקך
לעיל. – בפרק כ"ג, שכמו שאבר אדם הוא כלי לכוונת בנפש שלו:
העין – כלי לכוונת הראיה, האוזן – לכוונת השמיעה, וכך הלאה, כך
גם, כל מצוה היא כלי
מיוחד להמשכה מיוחדת
של הרצון העליון, שרוצה
שיהודי יקיים אותה מצוה.
וידך כלל נחלקין – 248
מצוות העשה, לשלש
בחינות: ימין ושמאל
ואמצע, שהן חסד דין
רחמים, – ישנן מצוות שהן
מבחינת "ימין", ויש מצוות שהן מבחינת "שמאל", וכך הלאה.
בחינת "ימין" היא חסד, "שמאל" – גבורה ודין, ו"אמצע" – רחמים,
הקו האמצעי, והם: תרין דרועין וגופא וכו'. – שתי "זרועות"
וגוף, חסד – זרוע ימנית, גבורה – זרוע שמאלית, ורחמים – גוף.
הרי, כשם שהיבוק של אדם מתבטא בכך שהוא מחבק את חברו
בשתי זרועותיו ובגופו, כך גם למעלה, שה"תרין דרועין" – שתי
הזרועות, ו"גופא" – והגוף, שלמעלה, שבמצוות, "מחבקים" את
היהודי המקיים את המצוות.

ליקוטי אמרים

רצונו וחכמתו דכולא חד ממש. וגם בבחי' חיבוק הוא
קיום המצוות מעשיות ברמ"ח אברים דרמ"ח פקודין הן
רמ"ח אברים דמלכא כנו"ל. ודרך כלל נחלקין לשלש
בחי' ימין ושמאל ואמצע שהן חסד דין רחמים תרין
דרועין וגופא וכו'.

שה"רוח" של האחד מתאחדת עם של השני – כך הדבר גם ביחס
לתורה: ואהדבקת רוחא ברוחא, – דביקות והתאחדות "רוח"
האדם עם בחינת "רוח" שלמעלה, היא השגת התורה וידיעת
רצונו וחקמתו, – בשעה שלומדים תורה מתוך השגה, כדי להבין
את שכל התורה, יודעים
בכך את רצונו וחכמתו של
הקב"ה – פסק ההלכה של
תורה, שדבר זה כשר או
פסול, זהו הרצון, שהקב"ה
רוצה שכך יהיה הדבר;
וה"שכל" שבאותה הלכה,
הוא חכמתו של הקב"ה,
דכלל חד ממש, – רצונו
וחכמתו של הקב"ה הם דבר אחד עם הקב"ה עצמו – ועל ידי
תורה, מתאחדים בני ישראל, רוח ברוח, עם הקב"ה כביכול עצמו.
וגם בבחינת חבוק, – ה"יחוד" שיהודי מתייחד ומתאחד עם
הקב"ה, על ידי תורה ומצוות, הוא גם בבחינת "חיבוק", כמו למשל
אדם מחבק את חברו בגופו ובזרועותיו – הוא קיום המצוות
מעשיות ברמ"ח – 248 אברים, – שישנם באדם – שאז, בשעה
שיהודי מקיים מצוות מעשיות, ברמ"ח אבריו, יש בכך משום ענין
של "חיבוק", שרמ"ח האברים שלמעלה כביכול, מחבקים את

יום חמישי י"א אייר

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' 130, וז"ש אשר קדשנו... עד עמ' 10, בחייהם.

תורה ומצוות, ליחוד חתן וכלה, – שהוא: דבדיקה – 65
דביקות שהיא חיצונית, חשיקה ב"חשק שהוא יותר פנימי,
וחפיצה – ב"חפץ" שהוא פנימי עוד יותר, בחבוק ונשוק. –
כל הדברים האמורים, ישנם ביחודו של יהודי עם הקב"ה
כשהוא מקיים תורה
ומצוות. למדנו לעיל:
שהמלה "קדשנו" הוא
מלשון "קידושין", כמו
שהדבר למטה, שה"יחוד"
נעשה על ידי "קידושין".
להלן יסביר רבנו הזקן,
שבמלה "קדשנו" כאן,
מתכוונים גם למדריגה
בקדושה, בה מתקדש
יהודי ומתעלה על ידי
תורה ומצוות – מדריגת
"קדש" שלמעלה מהעולמות ומובדלת מעולמות: וזהו
ש"אומרים: – כשמברכים על מצוה: "אשר קדשנו
במצותיו", – שהמלה קדשנו משמעה, שהעלנו למעלת
קדש העליון ברוך-הוא, שהיא קדשתו של הקדוש-ברוך
הוא בכבודו ובעצמו, וקדשה – המלה "קדושה", היא
לשון הבדלה, מה שהקדוש-ברוך-הוא הוא מובדל –

וזהו ש"אומרים: – בברכה שמברכים על קיום מצוה: "אשר
קדשנו במצותיו", – הקב"ה מקדש אותנו במצוותיו. "קדשנו"
מלשון קידושין, כמו שאומרים בשעה שמקדשים אשה – הרי
את מקודשת", שהרי גם במצוות הדבר הוא: ב"אדם המקדש
אשה להיות מיוחדת
עמו ליחוד גמור, כמו
שכתוב: "וידבק באשתו"
והיו לכשר אחר" – 7
הרי, שיש כאן התאחדות
מלאה, עד שהם נהיים
"לבשר אחד". ב"ה ממש
– כמו ה"יחוד" שעל ידי
קידושין, ויתר על כן
לאין קץ, הוא יחוד נפש
האלהית העוסקת
בתורה ומצוות ונפש
החיונית ולבושית הנזכרים לעיל, – שהם כולם מתאחדים
באור אינסוף ברוך-הוא. – יחוד זה הוא "יתר לאין קץ"
מהיחוד של איש ואשה. רבנו הזקן מציין את היחוד של איש
ואשה, מפני שבגשמיות זהו אופן היחוד החזק ביותר, וזה
מתואר בלשון קידושין. ולכן המשיל שלמה עליו-השלום
ב"שיר השירים", יחוד זה – של ישראל והקב"ה על ידי

מאשר רצונו של הרוכב, וְבָטְלִים וְנִכְלָלִים בְּאִוְרוֹ, - של 35
הקב"ה. וְכֵּהָ הוּא כָּבֵל נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל בְּשַׁעַת עֶסֶק 36
הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת. - שבשעת מעשה הוא בטל ונכלל באורו 37
יתברך; באבות זה היה תמיד, ואילו בשאר בני ישראל, הם 38
עומדים במצב כזה רק 39
בשעה שהם עוסקים 40
בתורה ובמצוות. וְלִבְנֵי 41
חַיִּיכוֹ רַ"ל¹³¹ לְקוֹם 42
וְלַעֲמֹד מִפְּנֵי כָּל עוֹסֵק 43
בְּמִצְוָה, אֵף אִם - 44
מקיים המצוה, הוא בור 45
וְעַם הָאָרֶץ, - בכל זאת, 46
בשעה שהוא מקיים 47
מצוה, כמו למשל בשעה 48
שהוא מביא ביכורים, 49
צריכים לקום מפניו, 50
וְהֵינּוּ מִפְּנֵי ה' הַשּׁוֹכֵן 51
וּמִתְלַבֵּשׁ בְּנֶפֶשׁוֹ בְּשַׁעַת 52
זו. - שהוא מקיים את 53
המצוה, ולכן צריכים 54
לקום מפניו, רק שְׂאִין 55
נֶפֶשׁוֹ מִרְגֵּשׁתָּהּ, - 56
בקדושה השורה בנפשו 57
בשעה שהוא מקיים 58
מצוה, וכל כך למה? - מִפְּנֵי מִסְּךְ הַחֲמֹר הַגּוֹפְנִי - בו 59
לבושה נפשו, שְׁלֹא נִדְבָּךְ, וּמַחֲשִׁיךְ עֵינֵי הַנֶּפֶשׁ מֵרְאוֹת 60
מֵרְאוֹת אֱלֹהִים, כְּמוֹ הָאֲבוֹת וְכִיּוֹצֵא בָהֶן שֶׁרְאוּ עוֹלָמָם 61
- העולם הבא, בְּתִיָּהֶם. - שגם בהיותם בעולם הזה, ראו 62
האבות התגלויות אלקיות, שהנשמה רואה בעולם הזה - 63
זאת, מפני שגופם היה מזוכך ולא הסתיר על אלקות; כך 64
באמת היה יכול כל יהודי לראות בשעת קיומו מצוה, לולא 65
החומר הגופני שלו, המסתיר ואינו מאפשר לעיני נפשו, 66
לראות את הקדושה הנמשכת בנפשו בשעה שהוא מקיים 67
מצוה. 68

ולמעלה, מִהֶעוֹלָמוֹת, וְהִיא בְּחִינַת "סוֹכֵב כָּל עֲלָמִין", - 1
מקיף כל העולמות, מֵה שְׂאִינוֹ יָכוֹל לְהִתְלַבֵּשׁ בָּהֶן, - אין 2
ביכולתו להתלבש בפנימיות בעולמות, אלא פועל ומשפיע 3
בעולמות, בהיותו למעלה מהם - למדריגה זו של קדושה, 4
מתעלים בני ישראל על 5
ידי מצוות. כִּי עַל־יְדֵי 6
הַנֶּפֶשׁ יְחֹדֵד 7
וְהַתְּכַלְלוֹתָהּ בְּאִוֶּר אֵיךְ 8
סוֹף בְּרוּךְ־הוּא, הָרִי 9
הִיא בְּמַעֲלָתָהּ וּמִדְּרַגָּתָהּ 10
קִדְשָׁתָהּ אֵינֶסוֹף בְּרוּךְ 11
הוּא מִפְּנֵי, מֵאַחַר 12
שֶׁמִּתְיַחֲדָתָהּ - הנפש, 13
וּמִתְכַלְלָתָהּ בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, 14
וְהֵינּוּ לְאֲחֵדִים מִפְּנֵי 15
וְהוּא שְׂבֵתֵנוּ¹³⁰: "וְהִיָּיתָם 16
לִי קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ 17
אֲנִי ה', וְאֲבָדֵל אֶתְכֶם 18
מִן הָעַמִּים לְהִיּוֹת לִי", 19
- הפסוק נותן טעם 20
לקדושתם של בני 21
ישראל, ומקשר אותה 22
לקדושתו של הקב"ה - 23
קודש העליון, אליה 24
מתעלים בני ישראל על ידי תורה ומצוות ובה הם מתקדשים. 25
הפסוק מוסיף ומשתמש בלשון הבדלה - "ואבדיל", ש"קדושה" 26
משמעה - הבדלה; וְאֹמְרִי¹¹: "וְעֵשִׂיתֶם אֵת כָּל מִצְוֹתַי 27
וְהִיָּיתָם קְדוֹשִׁים לְאֱלֹהֵיכֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם וְגוֹ"; - כמו 28
ש'אדם מקדש אשה, שתהיה מיוחדת רק לו¹², פְּרוּשׁ, כִּי 29
עַל־יְדֵי קִיּוֹם הַמִּצְוֹת הָרַגְנִי אֱלֹהִתְּכֶם, - של בני 30
ישראל, כְּמוֹ - שהקב"ה נקרא: "אֱלֹהֵי אֲבֹרָתְכֶם אֱלֹהֵי יִצְחָק 31
וְכוֹ", שֶׁנִּקְרָא בֵּן מִפְּנֵי שֶׁהָאֲבוֹת הָיוּ בְּחִינַת מְרַכְבָּה לִּי 32
יִתְבָּרֵךְ, - האבות היו מסורים כל כולם ובטלים להקב"ה כמו 33
מ"מרכבה" הבטלה לרוכב עליה, שאין למרכבה כל רצון אחר 34

יום שישי י"ב אייר

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' סו, וז"ש אסף ברוח הקדש... עד עמ' 132, האצילות].

ליקוטי אמרים

במדה חזקה יותר בזמן של 74
גלות - ועל זמן הגלות, 75
אמר אסף: "וְאֲנִי בָּעֵר 76
וְלֹא אֲדַע, בְּהִמּוֹת הַיָּיְתִי 77
עָמָה, וְאֲנִי תָמִיד עָמָה", 78

וז"ש אסף ברוח הקדש בעד

כל כנסת ישראל שבגולה ואני בער ולא אדע בהמות
הייתי עמך ואני תמיד עמך. כלומר שאע"פ שאני

וְהוּא שְׂאִמֵּר אֶסְפָּה¹⁴ בְּרוּחַ 69
הַקֹּדֶשׁ בְּעֵד כָּל כְּנִסֶּת 70
יִשְׂרָאֵל שְׂבִגוּלָה¹⁵: - 71
ההעלם וההסתרה על 72
אלקות וקדושה, הם 73

10. ויקרא כ, ו. 11. במדבר טו, מ. 12. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "י"ל ג' הפסוקים: והייתם גו' כי קדוש אני (ל' קדושה קדש העליון) ואבדיל - ל' הבדלה, קדושים לאלהיכם - כאדם המקדש אשתו [לי דפסוק הא' עיקר פי' בשבילי או לשמי, באופני - שלכן אינו זו לעולם - וכיו"ב וכדמסיים כי קדוש אני שג"ז קדושה בפ"ע משא"כ אלקיכם - ביחד עם ישראל"]. 13. ראה קדושין לג, א. 14. תהלים עג, כב-כג. 15. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "אינו רגיל בתניא לציין מי אמר הכתוב ושברוה"ק וכו'. ויל"פ בדא"פ: פי'

ההתגלות של ה"יחוד" בנפש, שלא יהיה גלוי ומורגש בנפש איך
שהיא מתאחדת עם אור אינסוף בשעת קיום מצוה, ואילו, את
עצם ה"יחוד" אין בכוח ה"חומר" למנוע. וקמו שכתוב¹⁷: "גם
חשך לא יחשיך ממך". וקבוה — במה שלמדנו, שלכל יהודי
המקיים מצוה, נמשכת
בנשמתו, קדושה מ"קודש
העליון" ומתהווה יחוד
של אור אינסוף ברוך
הוא, וזאת, גם כשאין הוא
מרגיש את הקדושה ואת
היחוד בנפשו, כפי שהדבר
אצל צדיק, יובן חמך
ענש אסור מלאכה
בשבתות וחמץ בפסח
השנה לכל נפש, — אותו
עונש חמור שהיה מגיע
לצדיק לו היה חסוי-שולם
עושה מלאכה בשבת או
אוכל חמץ בפסח, אותו
עונש חמור מגיע ל"בור"

ול"עם הארץ", כשהוא עושה אותן עבירות, וכל כך למה? — לפי
שאף בנפש בור ועם הארץ נמור מאיר אור קדושת שבת
ויום-טוב, ונדון בנפשו בכת — על אכילת חמץ בפסח,
וסקילה — על עשיית מלאכה בשבת, על חלול קדושה זו¹⁸, —
המאירה בנפש; ומכיוון שכאמור, שלמרות שאין הוא מרגיש
בקדושה, בכל זאת היא מאירה בנפשו, לכן מובן מדוע ניתן אותו
עונש חמור גם למי שאינו מרגיש בקדושה, כי גם הוא פוגם, על
ידי כך, בקדושת השבת או החג המאירה בנפשו. וגם משהו
חמץ — בפסח, או מלמול מקצה¹⁹ — בשבת, פוגם בקדושה
שעל נפשו — של עם הארץ, כמו — שהדבר פוגם בקדושת
נפש הצדיק, כי תורה אחת לכלנו — כלפי כל בני ישראל,
במדה שווה, קיים אותו דין ואיסור לעשות מלאכה בשבת, או
לאכול חמץ בפסח, וכדומה. על כל פנים, למדנו, שלמרות

כלומר¹⁶ שאף-על-פי שאני בבהמה בהיותי עמך, — שגם
בשעה שאני מקיים מצוה, המאחדת אותי אתך — אני דומה
לבהמה, ולא אדע ולא ארגיש בנפשי יחוד זה, — של נפשי
עם הקב"ה, על ידי קיומה של מצוה, שהרי לו הרגשתי בכך,

היה הדבר צריך להשפיע

— שתפול עליה — על

הנפש, אימתה ופחד
תחלה, ואחר כך — היתה
הנפש מקבלת אהבה
רבה בתענוגים — אהבה
שבה יש לנפש תענוג
מאלקות, או — אהבה,
ברשפי אש, — לאלקות,
במדת הצדיקים שגדל
חמך, — בשעה
שהצדיקים מקיימים
מצוה, הם, אכן, מרגישים
את ה"יחוד", איך הנפש
מתאחדת עם הקב"ה על
ידי המצוה, ודבר זה

משפיע בנפש, בתחילה מורא ופחד, ולאחר מכן — אהבה גדולה
ביותר להקב"ה; ברם, אלה שהם בבחינת "לא אדע", שאינם
מרגישים ב"יחוד" בשעת קיום המצוה — אין הדבר מעורר בהם
יראה ואהבה, ובנודע — וכידוע, שדעת הוא לשון הרגשה
בנפש, והוא — בחינת ה"דעת" והרגש שבנפש, בולל חסד
וגבורה — "חסד" — אהבה, ו"גבורה" — יראה — שבשעה שישנן
דעת והרגשה, זה מעורר, כאמור, אהבה רבה בתענוגים, או
אהבה כרשפי אש, ויראה — אימתה ופחד. אך, מכיוון ש"ואני
בער ולא אדע", כשאין בי הדעת וההרגשה — אין הדבר מעורר
בי מורא ואהבה הבאים מן ה"דעת" — אך, אף-על-פי-כן "אני
תמיד עמך", — עם הקב"ה, כי אין החמך מונע יחוד הנפש
באור אינסוף ברוך-הוא הממלא כל עולמין, — כל
העולמות, ונמצא בכל מקום. בכוחו של ה"חומר" למנוע רק את

הפשוט (וכן מוכרח פי' הפסוקים שלפ"ז) שאסף מדבר בשאלת רשע וטוב לו כו', בעד עצמו, עכ"פ בשם בני' שבדורו, וכדמפרש:
אבוא אל מקדשי א-ל, שביהמ"ק קיים. ואז הרי לא ה' החומר מסתיר כ"כ. ומפרש דלא כן הוא: וזה שאמר (גם "בהמות הייתי עמך"
כדלקמן) אסף (אף שלא ה' נביא — רש"י מגילה יד, א. ומדמזכיר שם רש"י סדר עולם, מוכח דגם בסד"ע לא גריס ל' רש"י. אבל
אמר זה) ברוח הקודש (שיודעים עתידות ע"ז — גם אלה שאינם נביאים. וכדמוכח מהעתידות דדניאל אף שמפורש בגמרא, הובא ברש"י
שם, דלא הוי נביא) — (שע"ז ידע ודיבר) בעד כל כנס"י שבגולה (אף שה' זה כמה שנים לאח"ז)¹⁶. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א:
"לא כפי' הפשוט וכהפסוקים שלפ"ז, שאסף מדבר בעד עצמו, דעמל היא בעיני עד אבוא אל מקדשי א-ל (שאו) אבינה (וכאן כופל)
"ואני בער ולא אדע" מה מוסיף ב"בהמות הייתי עמך"? וע"כ צ"ל דהפי' אינו כפשוטו, אלא כלומר, דאני בער וגו' ולא עוד אלא
דאפילו בהיות עמך אני כבהמה כו'. — ועפ"ז מובן מה שהובאו בתניא גם התיבות "ואני בער ולא אדע" אף שאין להם שייכות להמדובר
כאן; והטעם — שהן המוכיחות דלא כפי' הפשוט".¹⁷ תהלים קלט, יב. ¹⁸ הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "ע"ז יובן (מה שלכאורה
אינו מובן כלל וכלל) (1) חומר עונש (סקילה וכתר) איסור מלאכה בשבתות וחמץ בפסח (דמחלל את הקדושה ששורה בזמן זה,
ולכאורה ע"ה — אין שורה בו מקדושת שו"ו"ט) (ואת"ל שעכ"פ שמץ מנהו מהקדושה דשו"ו"ט שבצדיק — ישנו גם בע"ה, עדיין אינו
מובן, (2) זה שהחומר הוא) השווה לכל נפש (אף שבע"ה יש רק שמץ מנהו מהקדושה וכו'). יש להמתיק הדיוק דמביא ראי' מאיסור
שו"ו"ט דוקא דמלאכה בשבת "אין גופה עבירה אלא הוא (האדם) עבר עבירה" (ירוש' שבת פ"ג, ג) ובפרט לבאור כמה אחרונים
(בירושלמי שבת הנ"ל) שזהו איסור גברא (ולא חפצא) ובכ"ז גם כזה אין חילוק בין גברא לגברא".¹⁹ הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א:
"משווה שניהם — לשיטתו בשו"ע שלו דשניהם הם איסור חכמים (ולא מה"ת): ר"ס שח ר"ס תמז. ומביא — שגם רבנן אסרו בשווה
לע"ה וצדיק".

וכן מיד לאחר מכן: "ואני תמיד", לרמז כי לפניו יתברך
גם בחינת דעת העליון, הכולל הקדש וגבורה, נדמה
בבחינת בהמה ואיני מרגיש - לא כמו עולם העשיה הרוחני,
אלא כ"עשיה גופנית" לגבי אור אינסוף, כמו שכתוב:
"כלם בחכמה עשית",
- הרי שמייחס את
הלשון עשיה לחכמה
("בחכמה עשית"), מפני
שגם חכמה היא כמו
עשיה לגבי הקב"ה,
ונקרא "בְּחֵמָה רַבָּה", -
לא בחינת בהמה שלמטה מ"דעת", אלא זו שלמעלה
מ"דעת", כמו שנתבאר במקום אחר. והוא - בשמות
העליונים, שם "בן" - אחד מצירופי שם הוי' עולה נ"ב (52)
הנקרא בן, בְּנִימְרָא "בְּחֵמָה" שֶׁלִפְנֵי הָאֲצִילוֹת -
שלמעלה מ"עולם האצילות". הרי שגם בקיום מצוות
בבחינת "בער" ו"בהמה", מבלי לדעת ומבלי להרגיש בקדושה
הנמשכת בנפש בשעת מעשה - משמש אדם כלי לבחינת
"בהמה" שלמעלה מ"דעת", - ולאיהו סוג של דעת? -
ל"דעת" של "עולם האצילות".

1 ש"ואני בער ולא אדע" - למרות שאיני מרגיש בקדושה
2 הנמשכת בנפש על ידי מצוה, ו"בהמות הייתי עמך" - אני
3 בבחינת בהמה ואיני מרגיש - בכל זאת נמשכת הקדושה
4 בעם-הארץ בדיוק כפי שהיא נמשכת בתלמיד-חכם, כפי
5 שהפסוק אומר מיד
6 לאחר מכן (אחרי
7 "בהמות הייתי עמך") -
8 "ואני תמיד עמך". הדבר
9 מוסבר להלן כך, שלכן
10 אומר הפסוק "בהמות"
11 הייתי עמך" בהמות -
12 לשון רבים (ולא "בהמה הייתי עמך"), כדי להדגיש שעלידי
13 קיום מצוות באופן של "בהמה", שלמטה מדעת והרגשה,
14 קשור הדבר בבחינה שלמעלה מדעת והרגשה, שגם בחינה
15 זו נקראת "בהמה", מפני שאין בה "דעת", אלא שאין משמעה
16 שהיא למטה מ"דעת", כייאם שהיא למעלה מ"דעת", וזו
17 המשמעות בלשון "בהמות" (לשון רבים) - שתי בחינות
18 בבהמה - שבחינת "בהמה" שלמטה מ"דעת", קשורה בבחינת
19 "בהמה" שלמעלה מ"דעת". [ומה שכתוב "בְּחֵמָה" לְשׁוֹן
20 רַבִּים - כשהוא משתמש לפני זה בלשון יחיד "ואני בער",

יום שבת קודש י"ג אייר

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' 132, פרק מז והנה בכל... עד עמ' סז, כמש"ל.

גמור; כמו כן מוסבת המלה "קדשנו" על המדרגה העליונה של קדושה,
קודש העליון, בה מתקדש יהודי על ידי קיום מצוה. וכן מורה המלה
"קדשנו" (מלשון הברלה), על ההבדלה שבני ישראל נעשים מובדלים
ומורמים על ידי קיום מצוות, כמו קדושתו של הקב"ה המובדלת והיא
למעלה מהעולמות.
בפרק מז, אותו אנו
עומדים ללמוד, ממשיך
רבנו הזקן להסביר
(ובלשון הערת הרבי
שליט"א): ולתרוץ: כיצד
דורשים כיום את האהבה של כמים הפנים לפנים, בשעה שאת
האהבה מלמעלה הראו לפני אלפי שנים, בשעת יציאת מצרים?
אלא, מסביר רבנו הזקן, שלא זו בלבד שיכולה וצריכה להיות
האהבה של כמים הפנים לפנים, על ידי שניכור בעת שבשעת
יציאת מצרים ומתן תורה, ירד הקב"ה בעצמו כו' (כלומר:
הקב"ה הראה אהבה גדולה לישראל, ב"יירדתו" אליהם בכבודו
ובעצמו), אלא גם מצד ההוה - שכן, דוגמת יציאת מצרים
ו"יירד ה" - ישנה יציאת מצרים בכל יום ויום.
וְהֵנָּה, בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, וְכָל יוֹם וָיוֹם, חֵיב אָדָם לְרִאּוּת עֲצָמוֹ
כְּאִלּוּ הוּא יָצָא הַיּוֹם מִמִּצְרָיִם. - "בכל דור ודור חייב אדם
וכו'", הוא לשון המשנה (פסחים פרק י' משנה ה'), ורבנו הזקן
מוסיף: "וכל יום ויום", שלא רק בכל דור ישנו הענק של יציאת
מצרים, אלא גם בכל יום, יש בעבודתו הרוחנית של יהודי, ענק

41 פָּרָק מִזֵּה. בפרק מז החל רבנו הזקן להסביר, דרך נוספת השווה לכל
42 אדם מישראל, להגיע לאהבה גדולה להקב"ה, ואשר מתוך אהבה זו
43 יקיים תורה ומצוות - והיא האהבה של "כמים הפנים לפנים": כמו
44 שהמים בטבעם משקפים את הפנים שאדם מראה בהסתכלו אל תוך
45 המים, כך גם "לב האדם
46 לאדם" - בשעה שאחד אהב
47 את השני, ובמיוחד כשהוא
48 מראה אהבתו זו, הדבר
49 משפיע על השני שתתעורר
50 בו אהבה אליו. הדבר הוא
51 בטבע, גם כששני האנשים שווים במעלה. ודאי שהדבר כך, כשמלך
52 גדול ורב מראה אהבה גדולה לאדם פשוט ושפל, יורד אליו למקומו
53 הנחות, מעלה אותו ומביאו לחדרו הפרטי שבהיכל המלך, ושם הוא
54 מתייחד אתו בהתאחדות חזקה - ברור הדבר, שזה יעורר באדם הנחות
55 והשפלה, אהבה גדולה למלך, עד לידי כלות הנפש לאהבת המלך. ורבנו
56 הזקן הסביר, שככל הפרטים שפורטו באהבתו של המלך הגדול אל
57 האדם השפל - והרבה יותר מהם - עשה הקב"ה אתנו בני ישראל,
58 שבהיות בני ישראל במצב הנחות ביותר במצרים - הראה לנו הקב"ה
59 אהבה גדולה כזו, שהוא יתברך בכבודו ובעצמו ירד להצילנו ממצרים,
60 כדי להביאנו לחדריו הפנימיים, בשעת מתן תורה, שעל ידי תורה
61 ומצוות - מתאחד יהודי בהקב"ה, במדה הגדולה ביותר של התאחדות.
62 בכך פירש רבנו הזקן את המלה "קדשנו", שיחודי אומר בברכתו על
63 מצוה, שהיא מלשון "קידושין", כאדם המקדש אשה שתהיה אתו ביחוד

1 יציאת מצרים, והיא יציאת נפש האלהית ממאסר הגוף,
2 משכא דחיויא, - "עור הנחש" - שכן, חיותה של הנפש באה
3 מהקליפה, ולכן לגבי הנפש האלקית, נחשב הגוף לגלות ולבית
4 סוהר - והנפש האלקית יוצאת מן הגלות והמאסר, לכלל ביחוד

5 אור אינסוף ברוך-הוא,

6 עלי-ידי עסק התורה

7 והמצות בכלל, - שעל-

8 ידי שיהודי לומד תורה

9 ומקיים מצוות, יוצאת

10 נפשו האלקית מגלות

11 הגוף, ומתאחדת עם אור

12 אינסוף ברוך-הוא -

13 ובמיוחד נעשה דבר זה על

14 ידי שהוא מקבל על עצמו

15 עול מלכות שמים בשעת

16 קריאת שמע. ובלשון

17 ה"תניא": ובפרט בקבלת

18 מלכות שמים בקריאת

19 שמע, שפה - בקריאת

20 שמע הוא מקבל וממשיך

21 עליו יחודו יתברך

22 בפירוש, באמר: "ה'

23 אלהינו ה' אחד", וכמו

24 שנתבאר לעיל, - בפרק

25 הקודם, כי "אלהינו"

26 הוא כמו "אלהי אברהם"

27 וכו', לפי שהיה -

28 אברהם אבינו, בטל ונכלל ביחוד אור אינסוף ברוך-הוא;

29 - שעקב ביטולו והתאחדותו עם הקב"ה, נקרא הקב"ה "אלקי

30 אברהם", כך נקרא הקב"ה "אלקיננו" - האלקה של כל יהודי, כי

31 על-ידי קיום מצוה - יהודי בטל ומאוחד עם אור אינסוף

32 ברוך-הוא. רק שאברהם זכה לזה - להיות מאוחד עם אור

33 אינסוף ברוך-הוא, במעשיו והלכותו בפניו ממדרגה

34 למדרגה, - עד שהתעלה למדרגה העליונה, להיות בטל

35 ומאוחד עם אור אינסוף ברוך הוא, כמו שכתוב: "ויסע

36 אברהם הלך ונסע וגו'", - הנגבה, אברהם הלך ממדרגה

37 למדרגה עד שהגיע "הנגבה", המרמז על המדרגה העליונה

38 ביותר באהבה להקב"ה - הרי שבאברהם זה בא על ידי עבודתו

39 העצמית. אבל אנחנו - בני אברהם, ירשה ומתנה היא לנו,

40 שנתן לנו - הקב"ה את תורתו, והלביש בה - בתורה, רצונו

41 והחכמתו יתברך, המיוחדים במהותו ועצמותו יתברך

42 בתכלית היחוד, - כך, שחכמתו ורצונו הם דבר אחד אתו

43 יתברך, והרי זה כאלו נתן לנו את עצמו כביכול, - על ידי

44 מה שיהודי לומד תורה ומקיים מצוות "יקח" אותו יתברך

45 ויתאחד אתו יתברך. כמו שכתוב בזהר הקדוש: על פסוק:

46 "ויקחו לי תרומה" [ד"ל] כלומר "אותי", - כי בזהר⁴

ליקוטי אמרים

הגוף משכא דחיויא ליכלל ביחוד אור א"ס ב"ה ע"י עסק
התורה והמצות בכלל ובפרט בקבלת מלכות שמים
בק"ש שבה מקבל וממשיך עליו יחודו ית' בפירוש
באמרו ה' אלהינו ה' אחד. וכמ"ל כי אלהינו הוא
כמו אלהי אברהם וכו' לפי שהיה בטל ונכלל ביחוד
אור א"ס ב"ה רק שאברהם זכה לזה במעשיו והילוכו
בקודש ממדרגה למדרגה. כמ"ש ויסע אברהם הלך
ונסע וגו': אבל אנחנו ירושה ומתנה היא לנו שנתן
לנו את תורתו והלביש בה רצונו וחכמתו ית' המיוחדים
במהותו ועצמותו ית' בתכלית היחוד והרי זה כאלו נתן
לנו את עצמו כביכול. כמ"ש בזה"ק ע"פ ויקחו לי
תרומה [דלי כלומר אותי והל"ל ותרומה אלא משום
דכולא חד ע"ש היטב]: וז"ש ותתן לנו ה' אלהינו
באהבה כו' כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו כו' ולזה
אין מונע לנו מדביקות הנפש ביחודו ואורו ית' אלא הרצון
שאם אין האדם רוצה כלל ח"ו לדבקה בו כו'. אבל
מיד שרוצה ומקבל וממשיך עליו אלהותו ית' ואומר ה'
אלהינו ה' אחד הרי ממילא נכללת נפשו ביחודו ית' דרוח
אייתי רוח ואמשיך רוח והיא בחי' יציאת מצרים ולכן

שלנו, שנהיה מאוחדים אתו יתברך, "כי באור פניך נתת לנו
ה' אלהינו כו'". ולזה - ולכן, מכיון שאין זה ענין שיהודי
משיג אותו על ידי עבודתו העצמית - שאז, יש מקום לומר,
שלא כל אחד נמצא במדרגה הנחוצה להיות מאוחד עם
הקב"ה, עד לידי כך שהקב"ה יקרא אלקה שלו - אלא זה ענין
של ירושה ומתנה, וביחס לירושא לא משנה מצבו ודרגתו של
היורש - אם הוא רק נכלל במושג של "יורש" - הריהו יורש;
כמו כן מתנה איננה כמו שכר, שהוא תלוי בכמות ואיכות
העבודה של מקבל השכר, אלא זה ניתן לו במתנה, מבלי
שיתייגע על כך - לכן, זהו ענין ששייך לכל אחד מישראל, וכפי
שיוסבר להלן: אין מונע לנו מדביקות הנפש ביחודו ואורו
יתברך, - שנפשו של יהודי תהיה דבוקה ומאוחדת עם אור
אינסוף ברוך-הוא - אין מה שימנע מכך - אלא הרצון, -
בלבד, שאם אין האדם רוצה כלל חס"ו לשלום לדבקה בו
כו', - אז, אין בו יחוד זה. אבל מיד שרוצה ומקבל וממשיך
עליו אלהותו יתברך ואומר "ה' אלהינו ה' אחד" - הרי
ממילא נכללת נפשו ביחודו יתברך, דרוח אייתי רוח
ואמשיך רוח, - רוח מביאה רוח וממשיכה רוח - שכן, ה"רוח"
והעתוררות הרצון של אדם, מביאה "רוח" והעתוררות

מפרש את המלה "תרומה" - תורה, המלה תרומה, מורכבת
מ"תורה מ" - התורה שניתנה לארבעים יום - ומבואר ב"זהר"
שם, שעל ידי "תרומה", על ידי תורה, באים ל"ויקחו לי", תקחו
אותי, את הקב"ה עצמו, והיו ליה למימר - והיה עליו לומר:
ו"תרומה", - ב"וא"ו" -
מכיון ש"לי" מכון
להקב"ה, ו"תרומה" -
לתורה, היה על הפסוק
לומר "ויקחו לי ותרומה",
שיקחו אותו יתברך ו (על
ידי מה? - "ו"תרומה" - על
(ידי) תורה - אלא משום
דכלא חד, - הכל דבר
אחד. הקב"ה ותורה הם
דבר אחד - ולכן לא כתוב
"ו"תרומה", כי אז היתה
המשמעות ש"לי" הוא
דבר אחד ותרומה (תורה)
דבר נוסף, אלא "לי"
תרומה" - הם דבר אחד.
עין שם - ב"זהר", היטב].
וזהו שאמרים: "ויתתן
לנו ה' אלהינו באהבה
כו'", - כלומר: מצד
אהבתו של הקב"ה
לישראל, נתן לנו מתנה,
שיהיה ה' אלקינו - אלקה
שלנו, שנהיה מאוחדים אתו יתברך, "כי באור פניך נתת לנו
ה' אלהינו כו'". ולזה - ולכן, מכיון שאין זה ענין שיהודי
משיג אותו על ידי עבודתו העצמית - שאז, יש מקום לומר,
שלא כל אחד נמצא במדרגה הנחוצה להיות מאוחד עם
הקב"ה, עד לידי כך שהקב"ה יקרא אלקה שלו - אלא זה ענין
של ירושה ומתנה, וביחס לירושא לא משנה מצבו ודרגתו של
היורש - אם הוא רק נכלל במושג של "יורש" - הריהו יורש;
כמו כן מתנה איננה כמו שכר, שהוא תלוי בכמות ואיכות
העבודה של מקבל השכר, אלא זה ניתן לו במתנה, מבלי
שיתייגע על כך - לכן, זהו ענין ששייך לכל אחד מישראל, וכפי
שיוסבר להלן: אין מונע לנו מדביקות הנפש ביחודו ואורו
יתברך, - שנפשו של יהודי תהיה דבוקה ומאוחדת עם אור
אינסוף ברוך-הוא - אין מה שימנע מכך - אלא הרצון, -
בלבד, שאם אין האדם רוצה כלל חס"ו לשלום לדבקה בו
כו', - אז, אין בו יחוד זה. אבל מיד שרוצה ומקבל וממשיך
עליו אלהותו יתברך ואומר "ה' אלהינו ה' אחד" - הרי
ממילא נכללת נפשו ביחודו יתברך, דרוח אייתי רוח
ואמשיך רוח, - רוח מביאה רוח וממשיכה רוח - שכן, ה"רוח"
והעתוררות הרצון של אדם, מביאה "רוח" והעתוררות

18 יציאת מצרים, הם דבר אחד ממש. שכן, על ידי קבלת עול
19 מלכות שמים בקריאת-שמע, נוצר ענין יציאת מצרים
20 ברוחניות, שהנפש האלקית יוצאת מהגבלות הגוף. וכן בסוף
21 פְּרָשֶׁת יְצִיאַת מִצְרַיִם מְסִים גַּם בֶּן אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם,
22 וְהִינוּ גַּם בֶּן כְּמוֹ
23 שְׁנֵתֶּכָּאֵר לְעִיל: - שעל
24 ידי יציאת מצרים - נעשה
25 "אני ה' אלקיכם", אלקה
26 שלכם, שיהודי מתאחד
27 עם הקב"ה. הרי, שבכל
28 יום יש ביהודי ענין יציאת
29 מצרים - וכשם שכאמור,

ליקוטי אמרים

1 תקנו פ' יציאת מצרים בשעת ק"ש דווקא. אף שהיא
2 מצוה בפני עצמה ולא ממצות ק"ש כראייתא בגמרא
3 ופוסקים אלא מפני שהן דבר אחד ממש. וכן בסוף פ'
4 יציאת מצרים מסיים ג"כ אני ה' אלהיכם והיינו גם
5 כן כמש"ל:

30 האהבה שהראה הקב"ה לבני ישראל בשעת יציאת מצרים
31 צריכה לעורר בבני ישראל "כמים הפנים לפנים" אהבה גדולה
32 להקב"ה, כך צריכה לעורר יציאת מצרים שבכל יום, שגם
33 בכך, באה לידי ביטוי אהבתו הגדולה של הקב"ה לבני
34 ישראל.

1 מלמעלה, וממשיכה, לאחר מכן, "רוח" באדם, שיימשך ויהיה
2 דבוק בהקב"ה. וְהָיָא - ביחס לנפש, בְּחִינַת יְצִיאַת מִצְרַיִם.
3 - ענין קבלת עול מלכות שמים בקריאת-שמע והתבטאות
4 הרצון להיות דבוק ביהודו של הקב"ה - זה ענין יציאת מצרים,
5 שהנפש יוצאת מגלות
6 הגוף ומתאחדת עם
7 הקב"ה. וְלִבְנֵי תִקְנוּ -
8 החכמים, לומר פְּרָשֶׁת
9 יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּשַׁעַת
10 קְרִיאַת שְׁמַע דְּתָקָא -
11 יחד עם קריאת שמע,
12 אַף, שְׁהָיָא - זכירת
13 ואמירת פרשת יציאת מצרים, מִצְוָה בְּפָנֵי עֲצֻמָּה, וְלֹא
14 מִמְּצוֹת קְרִיאַת שְׁמַע, כְּרִיאַתָּא - כמו שמובא בַּגְמָרָא
15 וּפְּוִסְקִים, - שיציאת מצרים היא מצוה בפני עצמה, מדוע,
16 איפוא, הורו חכמינו לאומרן יחד? - אֱלֵא מִפְּנֵי שֶׁהֵן דְּבָר
17 אֶחָד מְקֻשָּׁ. - קבלת עול מלכות שמים בקריאת-שמע, וענין

7. ברכות כא, א. שו"ע או"ח סי' סז סעי' א-ב.

המשך ביאור למס' זבחים ליום ראשון עמ' ב

12 על עבודה זו עצמה. ולדעת ריש לקיש לא ילפינן מחשבת שלא
13 לשמה מִפְּחֻשְׁבַּת פִּיגוּל, שכן מחשבת פיגול אינה על עבודה
14 בדווקא, אלא כל עיקר הפסול הוא המחשבה באחת מהעבודות
15 לאכול את הקרבן או להאכיל בו את המזבח מחוץ לזמנו, ואף
16 זריקת הדם היא בכלל אכילת המזבח. מה שאין כן בשינוי קודש
17 שהוא מחשבה על עבודה מסוימת לעשותה שלא לשם הזבח, ועל
18 כן אינה פוסלת אלא אם כן חישב עליה בשעת אותה עבודה
19 עצמה.
20 מביאה הגמרא מקום נוסף שנחלקו רבי יוחנן וריש לקיש בסברה
21 זו: וְאִדּוּ לְטַעְמֵיהֶּן - והולכים רבי יוחנן וריש לקיש לשיטתם.
22 דְּאִתְּמַר,

1 משום שינוי בעלים. מסיקה הגמרא: תִּיקוּ.
2 הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים במחשבת שלא לשמה מעבודה
3 אחת על חבירתה: אִתְּמַר, שְׁחֵמָה את בהמת הקרבן לְשֵׁמָה אלא
4 שחישב בשעת השחיטה לזרוק את דְּמָה שְׁלֹא לְשֵׁמָה, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר
5 פְּסוּלָה, וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר בְּשִׁירָה. מפרשת הגמרא את מחלוקתם:
6 רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר פְּסוּלָה, משום שֶׁמַּחֲשִׁבִין מַעֲבֹדָה אחת לְעֹבֹדָה
7 אחרת. וְרִישׁ לְקִישׁ דִּין זֶה מִמְּחֻשְׁבַּת פִּיגוּל שאף היא מחשבת פסול
8 מעבודה לעבודה, שהשווה את הקרבן על מנת לזרוק את דמו
9 למחר הקרבן נפסל משום מחשבת פיגול.
10 וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר בְּשִׁירָה, משום שאין מַחֲשִׁבִין מַעֲבֹדָה לְעֹבֹדָה,
11 ומחשבה בשעת עבודה אחת אינה פוסלת אלא אם כן חשב אותה

המשך ביאור למס' זבחים ליום שלישי עמ' ב

13 השני קרב אלא מחצות היום.
14 עוד מקשה הגמרא: הדלקת נרות המנורה דגם בה כְּתִיב (שמות ל ח)
15 'בֵּין הָעֶרְבִים', הֲכִי נִמְי דְּכוּלִּי יוֹמָא בְּשֵׁר יִהְיֶה להדלקה. מתרצת
16 הגמרא: שְׁאֵנִי תָתֵם, דְּכִתִּיב בַּה (שם כו בא) 'מַעֲרֵב וְעַד בֹּקֶר', וְתִנְיָא,
17 'מַעֲרֵב וְעַד בֹּקֶר', תָּן לָהּ לַמְנוּרָה כְּמוֹת שִׁמּוֹן כְּמִדָּתָהּ זֹו, שְׁתֵּינָהּ
18 דְּלִקְתָּ וְהוֹלֵכֶת מַעֲרֵב וְעַד בֹּקֶר. ועוד דָּבָר אַחֵר דְּרָשׁוּ מִשָּׁם, שְׁאִין
19 לָךְ עֹבֵדָה בְּשֵׁרָה מַעֲרֵב וְעַד בֹּקֶר אֱלֵא זֹו בְּלִבְךָ, שֶׁכָּל עֲבוֹדוֹת הַיּוֹם
20 אינן כשירות לאחר הדלקת הנרות, שכן זו היא העבודה
21 המאוחרת מכולן. ומכאן שהדלקתה היא רק בסוף היום.
22 עוד מקשה הגמרא: הקטרת הקטורת דְּכִתִּיב בָּה (שם ל ח) 'בֵּין
23 הָעֶרְבִים' הֲכִי נִמְי דְּכוּלִּי יוֹמָא בְּשֵׁר להקטרה. מתרצת הגמרא: שְׁאֵנִי
24 דִּין קִטְרֵת

1 הערבים' הוא בֵּין שְׁנֵי עֶרְבִים, בֵּין סוּף הַלֵּילָה שֶׁל הַקּוֹדֶם לַתְּחִילַת
2 הַלֵּילָה שֶׁלֹאחֲרָיו, כְּלוֹמֵר כָּל הַיּוֹם.
3 הגמרא מקשה על דברי בן בתירא ממקומות אחרים: וְכִי תִמִּיד
4 שֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים דְּכִתִּיב גַּם בָּה 'בֵּין הָעֶרְבִים', הֲכִי נִמְי תִּאמֹר
5 דְּכוּלִּי יוֹמָא הוּא בְּשֵׁר, וְהָרִי זִמְנָו הוּא רַק מִחֻצוֹת הַיּוֹם וְאִילָךְ.
6 מתרצת הגמרא: תָּתֵם - בתמידים מִדְּכִתִּיב בַּתְּמִיד שֶׁל שָׁחַר
7 (במדבר כד ח) 'אֵת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בְּבֹקֶר', מְכַלֵּל דְּהַתְּמִיד הַשְּׁנִי
8 שְׁנִיאִמֵּר בּו 'בֵּין הָעֶרְבִים', הוּא בֵּין הָעֶרְבִים מִקֵּשׁ מִחֻצוֹת הַיּוֹם
9 עַד הַלֵּילָה.
10 מקשה הגמרא: אֵימָא תְּמִיד חַד קֶרֶב דּוּקָא בְּבֹקֶר, אִידָךְ (והשני) קֶרֶב
11 בּוֹלִיָּה יוֹמָא. מתרצת הגמרא: מִמָּה שְׁנִיאִמֵּר אֵת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה
12 בְּבֹקֶר מִשְׁמַע שֶׁרַק אֶחָד קֶרֶב בְּבֹקֶר, וְלֹא שְׁנֵים קֶרֶבִים בְּבֹקֶר, וְאִין

יום ראשון

יום רביעי

ז אייר, כב לעומר

ה'תש"ג

שיעורים. חומש: אמור, רביעי עם פירש"י.

תהלים: לט-מג.

תניא: וכולם . . . סו א"ס ב"ה.

בְּעִסְיַת טְלִית גְּדוּל אִין צְרִיךְ לְכַסּוֹת רֹאשׁוֹ עַד פִּי, וְכִמּוֹ שְׂכָתוֹב בְּהִלְכוֹת צִיצִית אֲשֶׁר בְּסִדּוֹר. אָבֵל נוֹהֲגִין לְכַסּוֹת בְּחֶלְקוֹ הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הַטְּלִית גְּדוּל גַּם הָעִינִיִּים.
נוֹהֲגִים לְלַמֵּד בִּימֵי הַסְּפִירָה מִסֵּכֶת סוּטָה – נוֹסֵף עַל שְׁעוּרִים הַקְּבוּעִים – דָּף לְיוֹם דָּף לְיוֹם.

יום שני

יום חמישי

ח אייר, כג לעומר

ה'תש"ג

שיעורים. חומש: אמור, חמישי עם פירש"י.

תהלים: מד-מח.

תניא: ולכן המשיל . . . סו בחייהם.

א שְׁלִיחַ אִיזוּ דָאָךְ אִיין זאך מִיט דעם מִשְׁלַח, – ע"ד הַמְּבוֹאֵר בַּעֲנִין שֶׁהַמֶּלֶאךָ נִקְרָא בְּשֵׁם ה' מִמֶּשׁ כִּשְׁהוּא שְׁלִיחַ מִלְמַעְלָה, וּמִכָּל שָׁכֵן נִשְׁמוּת, וּמְבוֹאֵר שֶׁבִּנְשֻׁמוֹת הוּא עוֹד בְּמַעְלָה יִתְּרָה. – וְהִנֵּה חֲסִידִים זִינְעֵן שְׁלוּחִים פֶּן רַבִּי'ן, פֶּן אֲלֹטְעֵן רַבִּי'ן, אִיזוּ אַז מ'טוֹט, אִיזוּ מַעַן מְקוּשֶׁר, אִיזוּ דַּאֲמַאָלֶט אִיזוּ עַר אִין אֲלִין מְקוּשֶׁר: עַס גַּעֲהֵט אַ חֲסִיד, עַסֵּט אַ חֲסִיד, שְׁלֹאֲפֵט אַ חֲסִיד.

שְׁלִיחַ הוּא מֵאֶחָד עִם הַמִּשְׁלַח – עַל דֶּרֶךְ הַמִּבְּאֵר בַּעֲנִין שֶׁהַמֶּלֶאךָ נִקְרָא בְּשֵׁם ה' מִמֶּשׁ כִּשְׁהוּא שְׁלִיחַ מִלְמַעְלָה, וּמִכָּל שָׁכֵן נִשְׁמוּת, וּמְבוֹאֵר שֶׁבִּנְשֻׁמוֹת הוּא עוֹד בְּמַעְלָה יִתְּרָה.
וְהִנֵּה חֲסִידִים הֵם שְׁלוּחֵי הַרְבֵּי, שֶׁל אֲדַמּוּ"ר הִזְקֵן, וְכִשְׁפּוֹעֲלִים הָרִי מְקֻשָּׁרִים; וְאִזּוּ מְקֻשָּׁרִים בְּכָל: הוֹלֵךְ חֲסִיד, אוֹכֵל חֲסִיד, יֹשֵׁן חֲסִיד.

יום שלישי

יום ששי

ט אייר, כד לעומר

ה'תש"ג

שיעורים. חומש: אמור, ששי עם פירש"י.

תהלים: מט-נד.

תניא: וז"ש אסף . . . האצילות.

מִוְרָנוּ הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב אָמַר: כָּל דָּבָר וְדָבָר אֲשֶׁר הָאָדָם רוֹאֶה אוֹ שׁוֹמֵעַ, הוּא הוֹרָאָת הַנִּהְיָה בַּעֲבוּדַת ה'. וְזֶהוּ עֲנִין הָעֲבוּדָה, לְהִבָּיֵן וּלְהַשְׁכִּיל מְכַל, דֶּרֶךְ בַּעֲבוּדַת ה'.

יום רביעי

שבת

י אייר, כה לעומר

ה'תש"ג

שיעורים. חומש: אמור, שביעי עם פירש"י.

תהלים: נה-נט.

תניא: פרק מז. והנה . . . כמש"ל.

נִהְיִין [אֲנִי נוֹהֲגִים] לְהִטְבִּיל פְּרוּסַת הַמּוֹצָא שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּמִּלָּה, וְלֹא לְזִרוֹק הַמִּלָּה עַל הַפְּרוּסָה.
יוֹם ב' דְּחַג הַשְּׁבוּעוֹת תַּרְכָּ"א בְּסַעֲדָה סִפֵּר ה"צ מַח צֶדֶק": יוֹם ב' דְּחַג הַשְּׁבוּעוֹת תַּקנ"ה בְּסַעֲדָה אָמַר אֲדִנִּי אָבִי זְקֵנִי מוֹרֵי וְרַבִּי (רַבֵּנוּ הִזְקֵן): בְּיוֹם ב' דְּחַג הַשְּׁבוּעוֹת תַּקכ"ח בְּסַעֲדָה אָמַר כְּבוֹד קִדְשֵׁת מוֹרֵי וְרַבִּי (הַמַּגִּיד מִמַּעֲזְרִיטָשׁ), "וּסְפִרְתֶּם לָכֶם", וּסְפִרְתֶּם הוּא מְלִשׁוֹן סְפִירוֹת וּבִהִירוֹת. "וּסְפִרְתֶּם לָכֶם", צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת שְׁיִהְיָה ה"לָכֶם" בְּהִיר. וַיִּשְׁעֵן כְּבוֹד קִדְשֵׁת אֲדִנִּי אָבִי זְקֵנִי מוֹרֵי וְרַבִּי [אֲדַמּוּ"ר הִזְקֵן] עַל זְרוּעוֹת קִדְשׁוֹ, וַיִּשׁוּרֵר אֶת הַנִּגּוּן שֶׁל ד' בָּבוֹת בְּדִבְקוֹת גְּדוּלָּה.

אחר כך הגביה את ראשו הקדוש, ויאמר – בנגון של שאלה: ובמה מספרים את ה"לכם"? ותוך כדי דבור אמר – בנגון של תשובה: בשבע שבתות תמימות, בבור שבע המדות, שכל מדה ומדה תהיה כלולה משבע, ושבע המדות עצמם יהיו שבע שבתות, דשבת אינה צריכה ברור.

ה'תש"ג

יא אייר, כו לעומר

יום ראשון

יום
חמישי

שיעורים. חומש: בהר, פרשה ראשונה עם פירש"י.
תהלים: ס"סה.
תניא: פרק מת. והנה . . . 134- למקורן.

אומרים בתפלה:

וכן – בצירי ולא בפתח – שני כתובים.
חייטני – בקמץ ולא בפתח – מירדי בור.
זכר – זין בסגול ולא בצירי – רב טובך.
משליך קרחו – בפתח ולא בקמץ – כפתים.
ומלכותו ואמונתו לצד קימת.

ה'תש"ג

יב אייר, כז לעומר

יום שני

יום
שישי

שיעורים. חומש: בהר, שני עם פירש"י.
תהלים: ס"סח.
תניא: והנה פרטיות . . . 134- חשיבי.

אומרים בתפלה:

מנו מאמר – מ"ם שלישית קמוצה.
כיום כו' נאמר – מם פתוחה.
זכור – במלאפום – כי עפר אנחנו.
ונטלתני – טית פתוחה, למד בשבא, תיו דגושה פתוחה.
ואהבתך לא תסור – ולא אל תסיר.

ה'תש"ג

יג אייר, כח לעומר

יום שלישי

שבת
קודש

שיעורים. חומש: בהר, שלישי עם פירש"י.
תהלים: סט"עא.
תניא: וככה ממש . . . "סח" ותכלית.
במנחה אומרים תחנון.

רבנו הזקן – באותם השנים שהיה אומר מאמרים קצרים – אמר: 'דע מה למעלה ממך', דע כי כל מה שיש למעלה בפרצופים וספירות העליונות, הכל הוא ממך, שתלוי בעבודת האדם.

המשך ביאור למס' זבחים ליום שני עמ' ב

7 (ויקרא 11) 'בחמאת באשם', והוקש אשם לחטאת.
8 שואלת הגמרא: בשלמא רבי אליעזר הפוסל גם אשם, בדקאמר
9 טעמא שיש להקיש אשם לחטאת. אלא רבנן המכשירים
10 באשם, מאי טעמא אינם דורשים את ההקיש האמור. משיבה
11 הגמרא: אמר רבא, אשם נכנס דמו לפניו שיהיה פסול לא
12 מצית אמרת כן, שדרי יש להכשירו בקל וחומר מעולה. מה

1 למטה מהקרן פסולה, ואפילו שניתן למעלה מחוט הסיקרא.
2 הגמרא מביאה משנה הדנה מה הם הקרבנות הנפסלים בבניית
3 דמם לפניו ההיכל: תנן ה'תם (להלן פא), שהיה רבי עקיבא אומר,
4 כל הקמים של כל הזבחים הנעשים בחוץ שנכנסו להיכל לכפר,
5 פסולים. וחקמים אומרים, אין נפסלת אלא חטאת בלבד. רבי
6 אליעזר אומר, אף האשם נפסל בבניית דמו לפניו, שנאמר

יום ראשון ז' אייר ה'תשע"ח

חזקה אינה קובעת את ההלכה

ומבאר:

הטעם לכך ש'ספק נגעים טהור' הוא כי מעמידים אדם על חזקתו ואומרים שלא נשתנה מצבו שהוא בחזקת טהור ('אוקי גברא אחזקתיה'). אך זהו רק כאשר יש ספק אם נעשה המעשה, אבל כאשר המציאות ברורה והספק הוא בהלכה, אין אומרים העמד על חזקתו כי אין חזקתו של אדם יכולה להכריע ולקבוע את ההלכה. ולכן חזקת טהרה של האדם אינה יכולה לקבוע הלכה לענין שיעור אורך שיער לבן שהוא סימן טומאה.

וה'חתם סופר' (אור"ח סי' קנד) מבאר את דברי הגמרא "הלכה כדברי כולן להחמיר" שאין הכוונה שמשום ספק צריך להחמיר, כי אם כן לשון הגמרא היה צריך להיות "חוששים לדברי כולם". אלא הכוונה שהיתה קבלה בידם הלכה למשה מסיני, שיש להחמיר כדברי כולם, ובכל מקום שמובא בו דין 'שתי שערות' - מחמירים בו לפי ענינו, וכאן יש להחמיר לפי הקטן בשיעורים "כדי שיהיו ניטלות בזוג".

הלכות טומאת צרעת פרק ב, הלכה א: שער לבן, שהוא סימן טמא בצרעת - אין פחות משתי שערות; וכמה יהיה ארכן? כדי שיהיו ניטלות בזוג.

שתי שערות במקום הנגע שהפכו לצבע לבן הם סימן טומאה. ונחלקו תנאים (נדה נב, ב) בשיעור אורך שערות אלו ואמרו בגמרא (שם) "הלכה כדברי כולן להחמיר". ולדעת הרמב"ם (בפירוש המשניות, משנה זז), כדי שיהיו ניטלות בזוג (נגזרות במספרים) - הוא הקטן שבשיעורים, ולכן נקט שיעור זה להחמיר ופסק שאם השערות שנהפכו ללבן הם בגודל 'כדי שיהיו ניטלות בזוג', סימן טומאה הוא (כסף משנה).

והקשה ה'משנה למלך':

הלכה היא ש'כל ספק נגעים... טהור, עד שלא נזקק לטומאה' (להלן פ"ו ה"ה). כלומר, אם הכהן עדיין לא פסק שבעל הנגע הוא מצורע מוחלט - הרי הוא טהור. ואם כן, כאשר הכהן רואה את שתי השערות הלבנות וארכן 'כדי שיהיו ניטלות בזוג', מדוע הוא סימן טומאה, והרי לכמה דעות אין בזה שיעור כדי לטמא?

יום שני ח' אייר ה'תשע"ח

טהרת ספק נגע

שכאשר יש ספק על הכהן לטהר את הנגע "הואיל ופתח בו הכתוב בטהרה תחילה".

והנה, שני הספקות שבהם פסק הרמב"ם לטמא הם: א. ספק אם בהרת קדמה או שער לבן קדם (לעיל פ"ב ה"ט) ב. בהרת שפשטה, וספק אם היא הבהרת שפשטה או שמא הראשונה הלכה וזו בהרת אחרת ואין כאן פשוט, וספק זה טמא (לעיל פ"ד ה"ו). ויש לעיין: מדוע נשתנו משאר ספק נגעים שספיקם טהור?

ואכן, בספק הראשון - אם בהרת קדמה או שער לבן קדם - הקשו כבר התוספות (נדה יט, א ד"ה רבי יהושע), מדוע אין מעמידים את האדם על חזקת הטהרה? ותירצו, כי מכיון שדרך השיעור להיפגע מהנגע וכתוצאה מכך הוא מלבין, מסתבר שהבהרת קדמה וגרמה להלבנת השיעור.

ובספק השני - אם זו אותה בהרת שפשטה, או שזו אחרת - יש להעמיד על החזקה שהבהרת הקודמת לא הלכה אלא זו היא אותה בהרת ופשטה (פירוש הרא"ש נגעים פ"ה מ"א).

הלכות טומאת צרעת פרק ו, הלכה ה: כל ספק נגעים, חוץ משני הספקות שמנינו כבר - טהור, עד שלא נזקק לטמאה; אבל משנזקק לטמאה, ספקו טמא.

הלכה זו שספק נגע שלא הוחלט ("שלא נזקק לטומאה") טהור, נלמדת ב'תורת כהנים' (תוריע פ"ד, ח) מהפסוק "וראהו הכהן וטמא אותו" - "את הודאי הוא מטמא ואינו מטמא את הספק". אך התוספות (נזיר סה, ב, ד"ה אי הכי) כתבו שאין צורך בפסוק כדי לטהר ספק נגע שלא הוזקק לטומאה אלא יש לטהרו כי מעמידים הדבר על חזקתו.

וכתב ה'פני יהושע' (חולין י, ב ב' בגמרא מנא), שטומאת נגעים שונה משאר דיני טומאה: בדיני טומאה לא הולכים על פי החזקה אלא כל ספק ברשות היחיד ספקו טמא, וברשות הרבים ספקו טהור, ואילו בטומאת נגעים, אם לא הוחלט ספקו טהור אפילו ברשות היחיד.

וב'מי נפתוח' (פרק לא, ס"ג ב) נתן טעם להבדל בין נגעים לשאר הטומאות: טהרת וטומאת נגעים תלויה בדיבורו של הכהן, והגמרא (נזיר שם) לומדת מהפסוק "לטהרו או לטמאו"

יום שלישי ט' אייר ה'תשע"ח

תגלחת הנתק במצורע נזיר

"תער לא יעבור על ראשו" ועשה ("קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו")... ובכל מקום אין עשה דוחה לא תעשה ועשה, ולמה דוחה עשה של תגלחת הנגע לנזירות, מפני שכבר נטמא הנזיר בצרעת וימי חלוטו אין עולין לו... והרי אינו קדוש בהן ובטל העשה מאליה ולא נשאר אלא לא תעשה... ולפיכך בא עשה של תגלחת הצרעת ודחה אותו".

הלכות טומאת צרעת פרק ח, הלכה ג: בייצר מנלחין את הנתק? מנלח חוצה לו, ומניח שתי שערות סמוך לו, כדי שיהיה נזר הפשוט... ואפילו ה'ה נזיר, הרי זה מנלח.

כתב הרמב"ם בהלכות נזירות (פ"ז ה"ט): "נזיר שנצטרע ונרפא מצרעתו... הרי זה מגלח כל שער, שהרי תגלחתו מצות עשה". ואף ש'נזיר שגלח בימי נזרו עבר על לא תעשה

הלכה יומית לעיון ברמב"ם – בנוסף לשיעורים היומיים ג"פ ליום, פ"א ליום, וסהמ"צ פא

למנין נזירותו והוא 'קדוש' בהם, ובנוסף ל'לאו' יש בה גם 'עשה' ואין ה'עשה' של מצורע יכול לדחותם.

אבל לפי טעמו של הראב"ד - שה'לאו' וה'עשה' של נזיר קלים ולכן הם נדחים מפני ה'עשה' שבתגלחת המצורע - מדוע צריך לימוד מהפסוק שמצורע נזיר מגלח?

ומבאר:

יש לומר שתגלחת הנתק אינה מצות עשה אלא כדי לדעת אם פשה הנתק (לא כמו תגלחת מצוה שהיא מצות עשה הנמנית במנין המצוות, וללא הלימוד מהפסוק לא יכול היה מצורע נזיר לגלח את הנתק ולדחות את ה'לאו' וה'עשה' שבנזיר.

אך הראב"ד (שם) כתב טעם אחר: הלאו והעשה של הנזיר קלים יותר "שכן ישנו בשאלה". כלומר, הנזיר יכול להישאל אצל חכם על נזירותו וממילא יתבטלו הלאו והעשה. ולכן העשה של תגלחת המצורע דוחה אותם.

וכתב ה'משנה למלך' (כאן):

דין זה שמצורע נזיר מגלח את סביבות הנתק לאחר ימי ההסגר נלמד בספרי (הובא בכסף משנה) מהכתוב 'והתגלח', לרבות אפילו נזיר. ולפי טעמו של הרמב"ם - שתגלחת מצוה של המצורע דוחה רק את הלאו שבנזירות כי העשה אינו קיים בימי חלוטו - מובן שצריך לימוד מהפסוק שתגלחת הנתק היא גם בנזיר, שהרי היא לאחר ימי ההסגר שעולים

יום רביעי י' אייר ה'תשע"ח

טהרת המצורע בזמן הזה

מהשתיים, טהרת המצורע והבאת הקרבנות, היא מצוה בפני עצמה. וה'כלי חמדה' (דברים כב, יא, אות ב) הוסיף שדוקא בזמן הבית שאפשר להקריב קרבנות, כל זמן שלא הביא קרבנותיו לא קיים מצות טהרת מצורע בשלמות, אבל בזמן שאין בית המקדש קיים, תגלחת המצורע אינה רק חלק מהמצוה, אלא המצוה בשלמותה.

וכתבו אחרונים, שלמעשה בזמן הזה לא נהגו לטהר מצורעים. ומהטעמים לכך:

א. טהרת מצורע היא כדי שייטהר ויבוא אל המחנה ואל ביתו, ובזמן הזה שאין שילוח מחנות נוהג אפילו בארץ ישראל (תוספות ברכות ה, ב ד"ה הא), אין צריך להיטהר (שאלת יעבץ, א, סי' קלח).

ב. הכהנים בזמן הזה אינם מיוחסים אלא כהני חזקה, ומאחר שטהרת המצורע מדאורייתא, אין לסמוך על חזקת כהונה ואם יגלח שערותיו יעבור מספק על הלאוים של הקפת הראש והשחתת הזקן (תולדות אדם שם).

הלכות טומאת צרעת פרק יא, הלכה ו: מִתְּהַרַת מִצְרַע זו - נוֹהֶגֶת בְּאַרְץ וּבְחֻצֶיהָ לְאַרְץ, בְּפָנֵי הַבֵּית וְשֵׁלָא בְּפָנֵי הַבֵּית. בפירוש המשניות (נגעים ד', יג) הסתפק הרמב"ם האם טהרת מצורע נוהגת בזמן הזה, שכן טהרת מצורע על ידי גילוח הראש והזקן מותרת רק משום ש'עשה דוחה לא תעשה' שהרי בתגלחת הוא עובר על 'לא תעשה' של הקפת הראש והשחתת הזקן, אלא שה'עשה' של טהרת המצורע דוחה אותם, ויש להסתפק האם כלל זה ('עשה דוחה לא תעשה') נאמר רק כאשר ה'עשה' מתקיים בשלמות ובזמן הזה שאי אפשר להקריב קרבנות וה'עשה' של טהרת המצורע מתקיים רק בחלקו, אין טהרת המצורע נוהגת.

ולמסקנה הוכיח הרמב"ם מה'ספרא' (הובא בירושלמי סוטה פ"ב ה"ב) שגם לאחר חורבן הבית נוהגת מצות טהרת המצורע (וכיון שאינו יכול להקריב קרבנותיו הרי הוא מחסור כיפורים) ואכן כתב כאן שטהרת מצורע נוהגת אף "שלא בפני הבית".

ובספר 'תולדות אדם' (פרק ו) מבאר שלדעת הרמב"ם זה שאי אפשר להקריב קרבנות אינו מעכב כי כל אחת

יום חמישי י"א אייר ה'תשע"ח

חומרת לשון הרע

ה"א: "כל המספר בלשון הרע כאילו כופר בעיקר", היינו שלשון הרע עצמו חמור ככפירה, וכאן כתב רק שבלשון הרע באים אחר כך לידי כפירה?

וביאור הדברים:

בלשון הרע יש שני ענינים: א. מידותיו הרעות של המדבר שבדיבורו גורם נזק לזולתו. ב. גם אם מדבר לשון הרע ללא כוונה להזיק, הדיבור עצמו עלול לגרור אותו אל הרע, כי כוח הדיבור קשור לעצם הנפש, עד שהאדם נקרא בתואר 'מדבר', ולכן הדיבור הרע עצמו גורר את המדבר אל הרע.

וזאת בא הרמב"ם ללמדנו, כי הנגעים הבאים על האדם בגלל לשון הרע אינם משום גרימת הנזק לזולת, אלא מעצם הפגם בכוח הדיבור של האדם. ולכן מדגיש את הנהגת הרשעים 'שבתחילה מרבים בדברי הבאי', דיבור שאין בו משום מידה רעה, אך הוא מוביל את האדם לרע מוחלט.

הלכות טומאת צרעת פרק טז, הלכה י: הַמִּסְפֵּר בְּלִשׁוֹן הָרָע... מִשְׁתַּנֶּה עוֹרוֹ וַיִּצְטָרַע... וְעַל עֵינָיו זֶה הוּא מוֹחֵיר בְּתוֹרָה וְאוֹמֵר: "הַשֹּׁמֵר בְּנֶגַע הַצִּרְעָת... וְזָכַר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה ה' אֱלֹהֵיךְ לְמִלִּים, בְּדֶרֶךְ..." שְׂדֵרְכָהּ בְּאַחִיהָ שְׂחִיא גְדוּלָה מִמֶּנּוּ בְּשָׁנִים, וְגִדְּלָתוֹ עַל בְּרִבְיָהּ, וְסִכְנָה בַּעֲצָמָה לְחַצִּילוֹ מִן הָיָם... וְאָף עַל פִּי כוּ, מִיָּד נִעְנָשָׁה בְּצִרְעָתָהּ... וְזָכַר לִבְנֵי אָדָם הָרָשָׁעִים הַמִּטְפָּשִׁים, שְׂמִרְבִּים לְדֶבֶר גְּדוּלוֹת וְנִפְלְאוֹת... דֶּרֶךְ יִשְׁיבַת הַלְצִים... מִרְבִּין בְּדִבְרֵי הַבְּאִי... וּמִתּוֹךְ דֶּבַר בְּאִין לְסַפֵּר בְּנִינּוֹת הַצִּדִּיקִים... וּמִתּוֹךְ דֶּבַר יִהְיֶה לָהֶם לְדֶבֶר בְּנִיבִיאִים... וּמִתּוֹךְ דֶּבַר בְּאִין לְדֶבֶר בְּאַלְהִים וּבִפְרִין בְּעֶקֶר.

יש להבין: הרי כאן מדובר על לשון הרע הגורם לטומאת צרעת, ומדוע מאריך הרמב"ם אודות 'שיחת הרשעים' בכלל שאינה שייכת ללשון הרע?

ומאידך, אם כוונת הרמב"ם לבאר את חומרת לשון הרע, מדוע לא הביא את מאמר חז"ל שהביא בהלכות דעות (פ"ז

שדיבורה לא היה כלל מתוך כוונה להזיק למשה, ואדרבה, הרי "גידלתו על ברכיה וסיכנה עצמה להצילו מן הים", ומכל מקום נענשה בצרעת.

(לקוטי שיחות כב. עמ' 66 ואילך)

ומטעם זה לא הזכיר הרמב"ם כאן את חומרת לשון הרע עצמו, 'כאילו כפר בעיקר', כי כאן אין מדובר על חומרה זו בלשון הרע, אלא על הפגיעה בנפש הנגרמת מעצם הדיבור שמחמתה עלול להגיע לכפירה.

ולכן הרמב"ם מפרט כיצד עניין זה נלמד ממעשה מרים,

יום שישי י"ב אייר ה'תשע"ח

'צחצוחי זיבה' בטלים ברוב ?

התורה בטלה ברוב (וכן כתבו התוס' שם ד"ה גבילה). ולכן הקשה מדוע שכבת זרע של הזכר מטמאת במשא, כי טומאת הזכר היא מן התורה, ומן התורה הרי היא בטלה ברוב גם לענין טומאת משא

ותירץ ה'מרדכי' (חולין שם):

א. ביטול ברוב הוא רק כאשר הדבר המתבטל אינו ניכר, אבל כשהוא ניכר אינו בטל ו'צחצוחי זיבה' ניכרים ולכן אינם בטלים.

ב. דבר בטל ברוב רק אם היה ניכר בפני עצמו ואחר כך נתערב, אבל אם היה מעורב מתחילת ביאתו לעולם אינו בטל. ולכן שכבת זרע של זכר ש'צחצוחי זיבה' נמצאים בה מתחילת ברייתם, אינם בטלים ומטמאים במשא.

ומדוע 'ביטול ברוב' הוא רק בדבר שהיה ניכר לעצמו קודם שנתערב?

כתב ה'מנחת חנוך' (מ"ע ג) בשם ה'נודע ביהודה' (תנינא יו"ד סי' נד): 'ביטול ברוב' נלמד מהאמור דיינים "אחרי רבים להטות" (רש"י ביצה ג, ב ד"ה אפילו). ולכן צריך להיות כדוגמת הדיינים שאינם מעורבים בתחילתם.

הלכות מטמאי משכב ומושב פרק א, הלכה יד: רָקוּ שֶׁל זָב וּמִימֵי רִגְלָיו וְשִׁכְבַּת זָרְעוֹ - כֹּל אֶחָד מִשְׁלֹשָׁתָן אֵב טָמֵא, דִּין תּוֹרָה; וּמִטְמֵא כָּלל שֶׁהוּא, כְּמִנְעַ וּכְמִשָּׂא... מִימֵי רִגְלָיו וְשִׁכְבַּת זָרְעוֹ, אִי אִפְשָׁר שְׁלֹא יִהְיֶה בָּהֶן צִחְצוּחֵי זִיבָה כָּל שֶׁהוּא.

שכבת זרע של טהור מטמאה במגע ולא במשא (שנושא אותה בלא מגע) ושכבת זרע של זכר מטמאה גם במשא, כי מעורבות בה טיפות של זיבה ('צחצוחי זיבה').

והקשה רבינו משולם (הביאו המשנה למלך ממדרכי חולין סי' תשלז): מדוע טיפות הזיבה שהן מיעוט לא מתבטלות ברוב הזרע? [ותמה על זה ה'משנה למלך' (כאן): טומאת שכבת זרע של הזכר הנידון כאן, היא טומאת משא, כי טומאת מגע קיימת בלאו הכי בגלל הזרע, והרי מבואר בגמרא (בכורות כג, א) שלענין טומאת משא לא שייך ביטול, כי במגע אפשר לומר כי היות והולכים אחר הרוב תולים שלא נגע בטיפות הזיבה, אבל במשא הרי הוא נושא את הכל ביחד, אף שאינו נוגע בזיבה!

ומבאר: לדעת רבינו משולם, טומאת משא שישנה אף כשנתבטלה ברוב אינה מן התורה אלא גזירה מדרבנן, כי מן

האם הדין משתנה בעקבות שינוי הטבע? שבת קודש י"ג אייר ה'תשע"ח

רצופות בזמן זהה, אינה 'קובעת וסת', משום שמתייחסים לכך כמקרים חריגים.

ואכן כתב הגר"מ פיינשטיין (אגרות משה יו"ד ד סי' יז, ב) שמאחר ובימינו השתנה הטבע, השתנה הדין ואין האשה נחשבת 'מסולקת דמים' בתקופת ההנקה, ואם ראתה שלוש פעמים באותו זמן, עליה לחשוש לקביעת וסת.

אך מדברי הפוסקים במאות השנים האחרונות נראה שהמצב הנוכחי היה קיים כבר בזמנם, ובכל זאת לא שינו את הדין עקב שינוי המציאות (ראה קנה בשם ב סי' מח, ב. 'טהרה כהלכה' ב ע' תרנה הערה 157) ונקטו להלכה שהאשה אינה קובעת וסת בתקופה זו.

ובטעם הדבר יש לפרש, משום שדינים אלו הם גזירת חכמים ומאחר והקילו בפרט מסוים ולא גזרו עליו, אף אם הסיבה לכך היא מחמת המציאות בזמנם, מכל מקום הרי למעשה לא גזרו על כך ואין לנו להוסיף ולחדש גזירות מעצמנו (ראה קנה בשם שם).

הלכות מטמאי משכב ומושב פרק ד, הלכה א: אֲרִבֶּעַ נָשִׁים שֶׁהֵן דִּין שְׁעָתָן וְאֵינָן מִטְמְאוֹת לְמַפְרָע; וְאֵלוֹ הֵן - מַעֲבֵרַת, וּמִנִּיקָה, וּבִתּוּלָה, וְקִנְיָה... אִיזוֹ הִיא מִנִּיקָה? כֹּל עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה חֳדָשׁ מִיּוֹם הַלֵּדָה; אִפְלוּ מִתְּכַנֵּן בְּתוֹךְ זְמַן זֶה, אוֹ שְׁגָמְלָתוֹ, אוֹ נִתְּנָתוֹ לְמִנִּיקָה - דִּיָּה שְׁעָתָה.

אין דרך האשה לקבל וסת בתקופת ההיריון או ההנקה – הנמשכת עשרים וארבעה חודש מיום הלידה אף אם אינה מניקה בפועל. ולכן גם אם אירע כן באופן חריג, אין לחשוש שזרימת הדם החלה מוקדם יותר אלא רק משעת מציאת הדם. אמנם בזמנינו נשתנה הטבע ואין מצוי שאשה לא תקבל וסת עשרים וארבעה חודשים לאחר הלידה אלא מיד כשמפסיקה להניק חוזרת להרגלה, וגם מצוי לרוב שגם בימי ההנקה מקבלת וסת, ולפי זה לכאורה ישתנה הדין בימינו.

ואף שלענין המדובר בהלכה זו אין השלכה מעשית בימינו, שהרי אין לנו כלל דיני טהרות (כי כלולו טמאי מהים), יש לכך השלכה לגבי היתר האשה לבעלה שאם קיבלה וסת לאחר הלידה, אף אם הדבר חזר על עצמו שלוש פעמים

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - ז' י"ג אייר תשע"ח

יום ראשון ז' אייר ה'תשע"ח

הלכות טומאת צרעת

פרק שני

(1) יבאר שיעור לבן שהוא סימן טומאה, וכמה שערות יהיו ושיעורם, לובן השערות מטמא בכל מראה ובאי זה מקום יהיו, אם קדם שיעור לבן את הבהרת, שיעור פקודה אם הוא סימן טומאה, היתה בו בהרת כגריס ובה שתי שערות והוחלט והלך ממנה כחצי גריס וטהר.

1 א. שער לבן שהוא סימן טמאה בצרעת - אין פחות
2 משתי שערות. וכמה יהיה ארפן? כדי שיהיו נטלות
3 בזוג. היתה אחת ארפה ואחת קצרה משעור זה, או
4 אחת שחורה ואחת לבנה, או אחת מלמטה ונחלקה
5 מלמעלה ונראית פשטים, או שהיה עקרון משחיר⁵
6 וראשון מלבין⁶ - הרי זה טהור. היה עקרון מלבין
7 וראשון משחיר, אף על פי שהלבן כל שהוא - טמא.

(2) בתורת כהנים על הכתוב (ויקרא יג, ג): "ושער בנגע הפך לבן" דרשו: "ושער - מיעוט שיעור שניים", פירוש "שערה" משמעותה - אחת, אבל "שיער" הוא שם כולל היינו שם המין וכולל כמה פרטים. (3) שאפשר יהיה לגוון במספרים. במשנה נדה נב, ב נחלקו תנאים בדבר שיעורן של השערות, ובגמרא שם אמר ר' עוקבא: "הלכה כדברי כולם להחמיר", ומפני שלדעת רבינו (בפירושו למשנה שם) שיעור זה הוא הקטן שבכולם קיבלו כאן להלכה. ולקמן בפרק ח הלכה ו בעניין שתי שערות שחורות שהן מצילות בנגעי ראש וזקן ומטהרות את המנוגע, מצריך רבינו השיעור הגדול היינו כדי לכופ ראשן לעיקרן גם כן להחמיר. [נראה שרבינו מפרש שמר עוקבא, באמרו: "הלכה כדברי כולם להחמיר" לא התכוון להגיד שמחמירים מפני הספק, אלא קבע הלכה וודאית, שלטמא ולפסול מספיק השיעור הקטן, אבל להציל מן הטומאה או מן הפסול צריך שיעור גדול, ולפיכך סתם רבינו כאן וכן לקמן בפרק ח הלכה ו וכתב סתם "טמא" ולא כתב "טמא מספק". והוכחה חותכת לפירושו זה ממה ששינונו בנגעים פרק ה משנה א: "ספק נגעים טהור", וכן פסק רבינו לקמן פרק ו הלכה ה, ולמה החמירו כאן? שמע מינה, שהלכה וודאית אמרו ולא חומר מפני הספק. (4) לאו דווקא שחורה, אלא כל צבע שהוא חוץ מלבן, ונקט שחורה, מפני שרוב בני האדם במקומם ובזמנם שערותיהם שחורות היו. (5) אפילו כל שהוא. (6) בתורת כהנים פרשת נגעים פרשתא ב הלכה ב למדו זה מהכתוב (שם) "ושער בנגע הפך לבן". משמע חלק השיעור שנוגע בנגע הלבין.

8 ב. שתי שערות לבנות שהן בתוך הנגע, אף על
9 פי שיש שער שחור ביניהן והן מפזרות אחת פאן
10 ואחת פאן - הרי אלו סימן טמאה. אפילו היה

11 הנגע כגריס מצמצם - אין מקום שער השחור
12 ממעט⁸. ובין שהיו שתי השערות בתוך הבהרת
13 והיא מקפתן ובין שהיו בסופה - הרי זה טמא⁹.
14 אבל אם היו בצדה מבחוץ - הרי זה טהור¹⁰, עד
15 שיהיה העור שצומחת בו שתי השערות הלכות
16 לבן. היו שתי שערות בתוך הנגע¹¹ ושוככות חוצה
17 לו¹² - טמא¹³; היו חוצה לו ושוככות בתוכו -
18 אינן סימן טמאה¹⁴.

(7) ששיער לבן מטמא וכו' במכנס ובמפוזר. וכשהן מפוזרות יש ביניהן שערות מצבע הטבעי. (8) אם היה נגע כגריס מצומצם ובו שיעור שחור אין אנו אומרים שמקום השיער השחור ממעט את גודל הנגע ואין בו שיעור כגריס, ולמדנו למעלה בפרק א הלכה ז שפחות מכגריס אינו מטמא (שם משנה ד). ומובן מאליו ששיער לבן - שהוא סימן טומאה וודאי אינו ממעט. (9) שם משנה ג אמרו: "מטמא וכו' במבוצר ושלם במבוצר", פירוש בין שהשערות מוקפות נגע כעיר בצורה מוקפת חומה ובין כשאין הנגע מקיף אותן אלא עומדות על גבולו ממש. (10) שם משנה א: שער לבן מטמא בתוך הנגע בלבד. (11) פירוש, צמחו בתוך הנגע. (12) נכפפו לצד העור הבריא ושוככות עליו. (13) תורת כהנים פרשת נגעים פרשתא ב הלכה ב: "ושער בנגע, להביא את מה שבתוכו (פירוש שצמח בתוך הנגע) ואפילו שוכב חוצה לו". (14) שם: "פרט שחוצה לו ושוכב בתוכו".

19 ג. לבן¹⁵ השערות מטמא בכל מראה, בין שהיו
20 לבנות פשולג בין שהיו לבנות לבן דהה ביותר¹⁶,
21 הואיל ומראהן לבן - טמא.

(15) נגעים פרק ד משנה א: "ששיער לבן ... ומטמא בכל מראה לובן". (16) אפילו למטה מקרום ביצה, "ומראה הנגע עמוק - אין שער לבן עמוק" (תורת כהנים פרשת נגעים פרק ב, ה).

22 ד. אין שער לבן סימן טמאה עד שיהיה בגוף
23 הבהרת¹⁷. כיצד? בהרת ובתוכה שחין או מכה או
24 בהק או מחית השחין או מחית המכה, ושתי
25 שערות לבנות בתוך השחין או המכה או בהק
26 שבתוך הנגע - אינן סימן טמאה¹⁸, והרי זו כבהרת
27 שאין בה שער לבן ויסגיר. אף על פי שהבהרת
28 מקפת¹⁹ את השחין או את המכה או את מחיתן או
29 את הבהק שיש בהן שתי השערות. וכן אם היה
30 שחין או מכה או מחיתן או בהק מקיף את שתי
31 השערות²⁰ - הרי אלו אינן סימן טמאה²¹, והרי
32 הבהרת כבהרת שאין בה שער לבן ויסגיר.

(17) נגעים פרק א, משנה ה. נקדים פירוש המונחים: א.

16 הַפֶּכָה שְׁעָר לָבָן - שְׁהִפְכָתוּ הִיא, לֹא שְׁהִפְכָתוּ
17 חֲבֵרָתָהּ³⁰.

28 אף על פי שהשערות נשארו, המנוגע טהור כיוון שהבהרת נתרפאה. 29 כאילו הבהרת הראשונה שהלכה לה הפקידה כאן את שערותיה הלבנות (רבינו בפירושו על המשנה). 30 והפירוש, שאינה מטמאה אלא אם נגע זה הפך את השיער ללבן אבל לא כשנגע אחר עשה זאת.

18 ח. הִיָּתָה בּוּ בַּהֶרֶת פְּגָרִים וּבָהּ שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת וְהִחְלֹט, וְהָלַךְ מִמֶּנָּה פְּחָצִי גָרִים וְטָהֲרָם³¹, וְנִשְׁאַרְוּ שְׁתֵּי
19 הַשְּׁעָרוֹת פְּחָצִי גָרִים הַנִּשְׁאַר, וְחִזְרָה פְּחָצִי גָרִים
20 בְּמָקוֹם זֶה שֶׁהָלַךְ וְהָרִי שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת לִבְנוֹת בַּבְּהֶרֶת
21 פְּגָרִים - אֵינָן סִימָן טְמֵאָה³², עַד שֶׁיִּהְיֶה שְׁתֵּי
22 הַשְּׁעָרוֹת בַּהֶרֶת אַחַת.
23

31 מפני שלא נשאר בה כשיעור. 32 גם במקרה זה אין אנו אומרים שחצי הגרים שהלך הוא הוא שחור, אלא אנו רואים את הגרים החדש כצירוף של שתי בהרות ויוצא מזה שבהרת אחרת הפכה את השיער.

24 ט. בַּהֶרֶת פְּחָצִי גָרִים וְאֵין בָּהּ פְּלוּם, וְנוֹלְדָה בְּצִדָּהּ³³
25 בַּהֶרֶת פְּחָצִי גָרִים וּבָהּ שְׁעָרָה אַחַת - הָרִי זֶה
26 לְהִסְגִּירָה³⁴. בַּהֶרֶת פְּחָצִי גָרִים וּבָהּ שְׁעָרָה אַחַת,
27 וְנוֹלְדָה לָהּ בַּהֶרֶת פְּחָצִי גָרִים וּבָהּ שְׁעָרָה אַחַת - הָרִי
28 זֶה לְהִסְגִּירָה³⁵. בַּהֶרֶת פְּחָצִי גָרִים וּבָהּ שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת,
29 וְנוֹלְדָה לָהּ בַּהֶרֶת פְּחָצִי גָרִים וּבָהּ שְׁעָרָה אַחַת - הָרִי
30 זֶה לְהִסְגִּירָה³⁶. בַּהֶרֶת פְּחָצִי גָרִים וְאֵין בָּהּ פְּלוּם,
31 וְנוֹלְדָה לָהּ בַּהֶרֶת פְּחָצִי גָרִים וּבָהּ שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת - הָרִי
32 זֶה לְהִחְלִיט, שֶׁהָרִי קֹדֵם בַּהֶרֶת לְשְׁתֵּי הַשְּׁעָרוֹת
33 הַלְּבָנוֹת³⁷. סֶפֶק שְׁעָר לָבָן קֹדֵם סֶפֶק הַבְּהֶרֶת קֹדֵם
34 - הָרִי זֶה טְמֵאָה³⁸. וְיִרְאֶה לִי, שֶׁטְמֵאָתוֹ בְּסֶפֶק.

~ נקודות משיחות קודש ~

"ספק שער לבן קודם, ספק בהרת קדמה הרי זה טמא.. כו'".
הרמב"ם פסק כדעת ה"מתיבתא דרקיעא", ובגמרא היא מחלוקת: "קאמיפלאגי במתיבתא דרקיעא אם בהרת קודמת לשער לבן טמא ואם שער לבן קודם לבהרת טהור. ספק, הקב"ה אומר טהור וכולהו מתיבתא דרקיעא אמרי טמא. ואמרי מאן נוכח, נוכח רבה בר נחמני, דאמר רבה בר נחמני אני יחיד בנגעים אני יחיד באהלות, שדרו שליחא בתרי' כו' אמר טהור טהור". והתמיה ברורה, הייתכן שמתבתא דרקיעא יחלקו על הקב"ה והיאך יעלה על הדעת שרבה בר נחמני הוא שיכריע בפלוגתא שבין הקב"ה ומתיבתא דרקיעא.

ויש לבאר בהקדים: כשאנו אומרים ש"הלכה כדברי המכריע" אין הפשט שהדעה השלישית היא כמו הראשונה או השניה אלא שהיא כוללת את שתי הדעות ולכן הלכה כמותה. כך גם בעניינינו זה שאמר רבה בר נחמני טהור

שחין - מכה בעור שלא מחמת האש ונפשט העור; ב. מכווה - כמו שחין, אבל מכוויית אש; ג. מחיית השחין - התחיל להתרפאות ועלתה על השחין כעין קליפה דקה. בתורה: "צרבת השחין"; ד. מחיית המכווה - כמו מכוות השחין; ה. בוהק, ראה למעלה פרק א הלכה א. והמדובר כשהשחין או המכווה הם פחות מכגריס, שאם הם כגריס, מטמאים מחמת עצמם מבלי צירוף הבהרת כשיש בהם שיער לבן. 19 אין אנו רואים את השערות כאילו הן בתוך הבהרת, ומכל שכן אם הבהרת אינה מקיפה אותם מכל צדיהם, שזה כבהרת הסמוכה לשחין שהיא טהורה אפילו כשיש בה סימני טומאה, מפני שהבהרת אינה מטמאה אלא אם כן "כל שחוצה לנגע הוא בעור הבשר וראוי לפשויו" (לשון רבינו שם), ומקום השחין או המכווה אינו ראוי לכך, ואם פשה הנגע לתוכם אין זה סימן טומאה. 20 והם מחלקים את הבהרת לשני חלקים: בהרת פנימית שבה שתי שערות והיא מוקפת טבעת של שחין ובהרת חיצונית בצורת טבעת. 21 מפני שאין השערות שבבהרת הפנימית מועילה לבהרת החיצונית. והפנימית גם כן אינה מטמאה מפני שאין עור בשר ראוי לפשויו מקיף אותה. במשנה שם נמצא עוד דין אחד: "או שחילקן", פירוש, השחין נכנס בין שתי השערות והפריד ביניהן - טהור.

1 ה. הָלְכוּ לָהֶן הַשְּׁחִין²² וְהַבְּהָק וְהַמְּכָה שֶׁהִקִּיפוּ אֶת
2 הַשְּׁעָרוֹת הַלְּבָנוֹת או נִסְמְכִין לָהֶן או חוֹלְקִין אוֹתָן,
3 וְנִמְצְאוּ שְׁתֵּי הַשְּׁעָרוֹת בְּתוֹךְ הַבְּהֶרֶת²³ בְּגוּפָהּ²⁴ בְּסוֹף
4 הַשְּׁבוּעַ הָרִאשׁוֹן או בְּסוֹף הַשְּׁבוּעַ הַשֵּׁנִי - הָרִי זֶה
5 מִחְלֹט; וְאִם לֹא הָלְכוּ לָהֶן - יִפְטָרְנוּ²⁵.

22 בסוף הסגר ראשון או שני וכן מסיים רבינו לקמן. 23 כגון שנרפא השחין לגמרי והתפשטה הבהרת למקומו וכן בבוהק המדובר כשהתפשטה שמה הבהרת. 24 בלי הפסק שחין או מכווה בינן ובין הבהרת. 25 יטהרנו, כדין כל בהרת שלא נולדו בה סימני טומאה אחרי ההסגר. והמדובר בסוף הסגר שני, אבל אם לא הלכו בסוף שבוע ראשון אין פוטרינ אותו אלא מסגירים אותו שנית.

6 ו. אֵין שְׁעָר לָבָן²⁶ סִימָן טְמֵאָה עַד שֶׁתִּקְדִּים הַבְּהֶרֶת
7 אֶת הַשְּׁעָר הַלָּבָן; שְׁנֵאֲמַר: וְהִיא הַפֶּכָה שְׁעָר לָבָן -
8 שֶׁתִּהְיֶה אוֹתָהּ²⁷ הַבְּהֶרֶת. אֲבָל אִם קֹדֵם שְׁעָר לָבָן אֶת
9 הַבְּהֶרֶת - הָרִי הִיא כַּבְּהֶרֶת שְׁאֵין בָּהּ סִימָן טְמֵאָה
10 וְיִסְגִּירָה.

26 שם פרק ד משנה יא: "אם בהרת קדמה לשיער לבן - טמא, ואם שיער לבן קדם לבהרת - טהור". 27 כלומר, המלה "והיא" נמשכת אל הצרעת. והכוונה, שהצרעת הפכה את השיער השחור ללבן.

11 ז. הִיָּתָה בּוּ בַּהֶרֶת וּבָהּ שְׁעָר לָבָן וְהִחְלֹט בּוּ, וְאַחַר
12 כִּף הָלָכָה הַבְּהֶרֶת וְהִנִּיחָה שְׁעָר לָבָן בְּמָקוֹמוֹ
13 וְטָהֲרָה²⁸, וְאַחַר כִּף חִזְרָה בַּהֶרֶת אַחֶרֶת בְּמָקוֹם הַבְּהֶרֶת
14 הָרִאשׁוֹנָה וְהָרִי הַשְּׁעָר לָבָן בְּתוֹכָהּ - זֶה הַנִּקְרָא
15 שְׁעָר פְּקֻדָּה²⁹, וְאֵינוֹ סִימָן טְמֵאָה; שְׁנֵאֲמַר: וְהִיא

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום ראשון ו' אייר – ספר טהרה – הלכות טומאת צרעת

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם – מוסד הרב קוק

נחמני פעמיים, מכיון שמצד קוב"ה העולמות בטלים במציאות ואין בהם ישות לכן "ספק" טהור. אבל לרבה בר נחמני שהמשיך מבחינת יחיד גם לשכל שבעולם הרי שלא רק מצד למעלה טהור אלא אף מצד למטה ובשכל שבעולם מובן שטהור.

(על פי לקו"ש חלק יב ע' 64)

33) כלומר, סמוך לה ללא הפסק עור בריא ביניהם. 34) ואפילו אם גם בחצי גריס השני אין כלום גם כן מסגירים. בבא זו אין בה כל חידוש ונאמרה כהקדמה לבבות הבאות אחריה, וכולן נשנו בסדר "לא זו אף זו". פירוש, כל בבא יש בה יותר חידוש. 35) אף על פי שיש בה שתי שערות לבנות אין מחליטים אלא מסגירים, מפני שהשערה הראשונה נהפכה על ידי חצי הגריס הראשון ולא על ידי כל הנגע. שנינו בתורת כהנים פרשת נגעים פרשתא ג, הלכה ו: "והיא הפכה, שהפכה כולה את כולו ולא שהפכה כולה את מקצתו". 36) ולא להחליט, מפני שחצי הנגע הפך את שתי השערות ולא כולו. וברור, שמכל שכן אם אין שערה בחצי השני הדין כך. 37) כשנהפכו ללבן הייתה כבר בהרת שלימה והפכה "כולה את כולו". 38) כתנא קמא שם בסוף הפרק. בבבא מציעא פא, א מסופר, ששאלה זו נידונה בשמים בישיבה של מעלה, הקדוש ברוך הוא אמר טהור וכל בני הישיבה אמרו טמא, ושאלו את רבה בר נחמני ואמר טהור. ומבאר הכסף משנה כאן, שנקבעה הלכה: "תורה לא בשמים היא", פירוש, הקדוש ברוך הוא מסר לחכמי ישראל את הסמכות הבלעדית להכריע הלכות, וההכרעה בישיבה של מעלה אינה קובעת.

פרק שלישי

1) יבאר המחיה שהיא סימן טומאה כמה שיעורה ואם היתה מפורזת, אם המחיה מטמאה בכל מראה ואם צריך שתהיה בגופה של בהרת, ודין אם קדמה מחיה את הבהרת או בהרת למחיה, בהרת כגריס מצומצם ובאמצע כעדשה מצומצמת, איזה הם ראשי איברים שאינם מטמאים במחיה.

- א. אין המחיה² סימן טמאה עד שתהיה כעדשה³
מרבעת⁴ או יתר על זה. וכמה שעורה? כדי צמיחת
ארבע שערות⁵, שתים ארץ ושתים רחב⁶. והוא
שתהיה המחיה באמצע הבהרת, והבהרת מקפת
אותה מפל צד⁷, והיא יתרה על המחיה רחב שתי
שערות או יתר. אבל אם היתה המחיה בצד הבהרת
- אינה סימן טמאה. היתה מפוזרת, כגון שהיה פשר
חי פחדל במקום זה ופשר חי פחדל במקום אחר,
אף על פי שהפל באמצע הבהרת - אינו מצטרפין
לכעדשה⁸, עד שיהיה במקום אחד באמצע הבהרת
כעדשה מרבעת או יתר.

2) בשר חי בתוך הבהרת הוא אחד משלושת סימני הטומאה, שהם: שערות לבנות, פשיון, מחיה. ומרומזים בנוטריקון של המלה "שפם" (שערות, פשיון, מחיה)

טהור הוא לא הסכמה ל"דעת" הקב"ה אלא שהיא דיעה נוספת הכוללת בתוכה את שתי הדעות.

קוב"ה ומתיבתא דרקיעא הם שתי דרגות באלוקות, קוב"ה הוא למעלה מהעולמות בחי' "סובב כל עלמין" ולכן נקרא בשם קודשא-בריך-הוא לפי שהוא קדוש ומובדל מעולמות. והאור המאיר במתיבתא דרקיעא הוא מבחינת האור שבערך העולמות בבחינת ממלא כל עלמין. זהו "ספק, הקב"ה אומר טהור וכולו מתיבתא דרקיעא אמרי טמא" כי ענין הטומאה בא מצד הישות ולכן טהרה בטבילה – אותיות ביטול. כל ישות אינה באה לעולם אלא מתוך האפשרות של הנבראים להרגשת מציאותם. האור הממלא כל עלמין שמאיר במתיבתא דרקיעא הוא אור שיש לו שייכות לעולמות, וממילא יש בו נתינת מקום למציאות וישות, ולכן במקום הספק אמרו טמא. אבל בקודשא-בריך-הוא – "סובב כל עלמין" אין העולמות תופסים מקום ואין בו נתינת מקום לישות ומציאות ולכן שם, ספק טהור.

אמנם ידוע שגם ל"סובב כל עלמין" יש איזושהי שייכות לעולמות, שהרי אנו אומרים "סובב כל עלמין" לשון המראה על שייכות לעולמות, כי אם היה לגמרי מובדל מהם לא היה שייך לומר עליו "סובב כל עלמין" כי אפילו אינו סובב להם. ומזה מובן שגם ביטול העולמות שמצד אור זה הגם שהוא "ביטול במציאות" אינו שולל לגמרי את מציאות העולמות וישנה איזושהי מציאות הבטלה אליו. אבל למעלה מדרגה זו הוא עצמותו ומהותו שאינו בגדר עלמין כלל, וביטול העולמות מצד בחינה זו שולל לגמרי כל מציאות שלהם. לכן מבואר שלגבי עצמותו "לא שייך עליו מילת אחד" כי עניין "אחד" הוא שכולל הכל ז' רקיעים וארבע רוחות העולם (המרומזים במילה אחד) ולמעלה מזה הוא דרגת יחיד שאינו ביחס לעולמות כלל. ומעתה יובן מה שאמרו במתיבתא דרקיעא טמא אף שידעו שהקב"ה אומר טהור, כי מצד מדרגתם והבנת שכלם מורגשת מציאות העולם שהיא הגורמת ישות וטומאה. אבל מצד קודשא-בריך-הוא שהוא "סובב כל עלמין", כל העולמות בביטול המציאות אליו ואין שייך שם ישות כנ"ל ולכן אמר טהור. גדולתו של רבה בר נחמני שהמשיך בעולם אור מבחינת "יחיד" – (יחיד בנגעים... כו") שאינו בגדר העולמות כלל, ולגבי בחינה זו אין העולמות תופסים מקום, לכן הכריעה סברתו של רבה בר נחמני את דעת המתיתבא דרקיעא כי המשיך בחינת יחיד גם בעולמות ובשכל שלהם. על-דרך הפס"ד של רב שכששאלוהו הטעם שתק כי לא היה שייך להסבר שכלי אבל לא חזר בו מפסק זה.

בזה יובן מדוע הקב"ה אמר טהור פעם אחת ורבה בר

21 אַתְּ הַבְּהֵרֶת בֵּין שְׁקֵדְמָה בְּהֵרֶת אֶת הַמַּחִיָּה, לְפִי
22 שְׁלֹא נֹאמֶר בָּהּ 'וְהִיא הִפְכָּה' 19. זֶה שְׁנֹאמֶר בְּתוֹרָה:
23 וְהִיא הִפְכָּה שְׁעָר לָבָן וּמַחִית בְּשָׂר חַי בְּשֹׂאֵת - אֵינוֹ
24 צָרִיךְ לְשַׁנֵּיָהּ, לְשַׁעֵר וּלְמַחִיָּה, אֲלֵא כָּל אֶחָד מֵהֶן
25 סִימָן טְמֵאָה; וְלֹא נֹאמֶר שְׁעָר לָבָן עִם הַמַּחִיָּה אֲלֵא
26 לְתֵן שְׁעוֹר לְמַחִיָּה, שְׁתִּהְיֶה כְּדִי לְקַבֵּל שְׁעָר לָבָן,
27 שְׁהוּא שְׁתֵּי שְׁעוֹרוֹת.

(18) שם פ"ד מ"ג: "שהמחיה מטמאה . . . הפוכה ושלֹא הפוכה", פירוש: בין שהבהרת הפכה למחיה ובין שהמחיה קדמה לבהרת. (19) ראה למעלה פ"ב ה"ו (ב'תורת כהנים' פרשת נגעים, אמרו לימוד אחר, וידועה דרכו של רבינו להביא את הלימוד שלדעתו הוא יותר פשוט, ואף-על-פי שבתלמוד או במדרשי הלכה נאמר לימוד אחר).

28 ה. בְּהֵרֶת כְּגֵרִיס מְצֻמָּצֵם 20 וּבִאֲמָצְעָה מַחִיָּה מְעַדְשָׁה
29 מְצֻמָּצֵם - הֲרִי זֶה מַחֲלָט. נִתְמַעֵט הַבְּהֵרֶת 21 או
30 שְׁנִתְמַעֵט הַמַּחִיָּה 22 - טְהוֹר 23. וְכֵן אִם רִבְתָּה
31 הַמַּחִיָּה שְׁבִתוֹךְ בְּהֵרֶת זֹו - טְהוֹר; שְׁאִין הַבְּהֵרֶת
32 מְטַמְּאָה בְּמַחִיָּה עַד שְׁתִּהְיֶה יְתֵרָה עַל הַמַּחִיָּה רֹחֵב
33 שְׁתֵּי שְׁעוֹרוֹת מִכָּל צֶדֶד 24. הִיתָה הַמַּחִיָּה פְּחוּתָה
34 מִכְּעַדְשָׁה וּרְבִתָּה הַמַּחִיָּה עַד שְׁנַעֲשִׂית מְעַדְשָׁה - הֲרִי
35 זֶה מַחֲלָט 25. נִתְמַעֵט הַמַּחִיָּה מִמָּה שְׁתִּהְיֶה או
36 שְׁתִּלָּכָה לָהּ 26 - הֲרִי זֹו כְּמוֹת שְׁתִּהְיֶה 27, וְאִין כָּאן
37 סִימָן טְמֵאָה.

(20) ביחד עם העדשה שבתוכה. (21) מבחוץ. (22) אחרי הסגר. (23) נתמעטה הבהרת - טהור, מפני שאין בה כגריס. ואם נתמעטה המחיה - טהור, מפני שאין בה כעדשה. ומשמיענו שאע"פ שפשתה הבהרת אינה מטמאה משום פשיון, מפני שאין פשיון מטמא אלא כשפשה חוץ לנגע (לקמן פ"ד ה"א) וכאן פשה לתוכו. (24) ומכיוון שכל הבהרת היא כגריס מצומצם, היינו שש שערות באורך וברוחב (למעלה פ"א ה"ז), והעדשה שבאמצעה תופסת יותר משתי שערות, לא נשאר מקום שתי שערות מכל צד. (25) שהרי נולד סימן טומאה. (26) פירוש, הבהרת נכנסה לתוך המחיה ומיעטה אותה או תפסה כל מקומה. (27) ומסגירים את המנוגע. ואינה מטמאה משום פשיון, מפני שאין פשיון מטמא אלא כשפשה מחוץ לנגע, כמו שביארנו למעלה. והמדובר כשנתמעטה אחר הסגר הראשון, אבל אחר הסגר שני - טהור. מחלוקת ר' מאיר ורבנן שם פ"ו מ"ג, ופסק כרבים. [בעדשה מצומצמת, גם ר' מאיר מודה שהוא טהור כשנתמעטה או הלכה, שהרי היה כאן סימן טומאה והלך לו. אבל מחיה פחותה מבעדשה אינה סימן טומאה, ודינה כעור בלתי מנוגע, ולפיכך אם פשה הנגע לתוכה - טמא. דעת ר' מאיר שפשיון מבפנים מטמא (תפארת ישראל שם)]. ראה פירוש רבינו למשנתנו, ועליו מסתמך ביאורנו כאן.

38 ו. בְּהֵרֶת 28 יְתֵרָה מִכְּגֵרִיס וּבָהּ מַחִיָּה יְתֵרָה מִכְּעַדְשָׁה,
39 וְרִבּוֹ אוֹ שְׁנִתְמַעֵט - טְמֵא; וּכְלָבֵד שְׁלֹא יִתְמַעֵט
40 בְּהֵרֶת מִכְּגֵרִיס, וְלֹא תִתְמַעֵט הַמַּחִיָּה מִכְּעַדְשָׁה, וְלֹא

שנאמרה במצורע (ויקרא יג, מה "ועל שפם יעטה"). (3) נגעים פ"ד מ"ה. (4) העדשה היא עגולה, ומוסיפים עליה את הקרנות כדי לרבעה. תבניתה של המחיה אינה קובעת אלא גודלה, ואינה סימן טומאה אלא כשיש בה מקום להכניס בו עדשה שמילאו את קרנותיה ועשאוה רבוע, שאורכו ורחבו שווים. שם פ"א מ"ה. וראה רבינו בפירושו למשנה שם פ"ו, א. (5) משנה שם. (6) ב'תורת כהנים' פרשת נגעים פרשת ג ה"ז, שנינו: מה שיער לבן מקום שתי שערות, אף מחיה מקום שתי שערות. (7) שם פ"א, מ"ה: "מבוצרת". פירוש, כעיר מבצר המוקפת חומה מכל צדדיה, שנאמר בתורה (שם, ט) "ומחית בשר חי בשאת", וההיקף צריך להיות ברוחב של שתי שערות ('תורת כהנים' שם ה"ט). (8) נגעים פ"א מ"ה: "מכונסת ונתפזרה. . . הרי אלו להקל".

1 ב. הַמַּחִיָּה מְטַמְּאָה בְּכָל מְרָאָה, בֵּין שְׁהִיָּה מְרָאָה
2 הַמַּחִיָּה אָדָם אוֹ שְׁחוֹר אוֹ לָבָן. וְהוּא שְׁלֹא יִהְיֶה
3 הַלָּבָן מֵאַרְבַּע הַמְּרָאוֹת שֶׁבְּאַרְנָה 10.

(9) משנה שם פ"ד, ב. (10) למעלה בפ"א. ואם מראה שלה כלובן ארבעה המראות, אין זה בשר חי אלא נגע.

4 ג. אִין הַמַּחִיָּה 11 סִימָן טְמֵאָה עַד שְׁתִּהְיֶה בְּגוֹפָה שֶׁל
5 בְּהֵרֶת. פִּיעֵד? בְּהֵרֶת שְׁתִּהְיֶה 12 בְּאֲמָצְעָה 13 שְׁחִין אוֹ
6 מְכֹה אוֹ מַחִיָּה 14 אוֹ בִּהָק, וְהַמַּחִיָּה בְּתוֹךְ הַשְּׁחִין אוֹ
7 בְּתוֹךְ הַמְּכֹה אוֹ בְּתוֹךְ מַחִיתוֹ אוֹ בְּתוֹךְ הַבִּהָק, אֲף
8 עַל פִּי שְׁהַמַּחִיָּה בְּאֲמָצְעָה הַבְּהֵרֶת - אֵינָה סִימָן
9 טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הַשְּׁחִין אוֹ הַמְּכֹה אוֹ
10 בְּתוֹךְ הַבִּהָק אוֹ מַחִיתוֹ. וְכֵן אִם הִקִּיף הַשְּׁחִין אוֹ
11 מַחִיתוֹ וְהַמְּכֹה אֶת מַחִיתָהּ 15 וְהַבִּהָק אֶת הַמַּחִיָּה 16,
12 אוֹ שֶׁנִּסְמָךְ אֶחָד מֵהֶן לְמַחִיָּה מַצְדָּה, אוֹ שֶׁחָלַק אֶחָד
13 מֵהֶן אֶת הַמַּחִיָּה וּנְכַנַּס לְתוֹכָהּ - אֵינָה סִימָן טְמֵאָה,
14 וְהֲרִי זֹו כְּבֵהֶרֶת שְׁאִין בָּהּ סִימָן וְיִסְגִּיר. הִלְכוּ לְהֵן
15 הַשְּׁחִין אוֹ הַמְּכֹה אוֹ הַבִּהָק שֶׁהִיוּ תַּחַת הַמַּחִיָּה אוֹ
16 שֶׁהִיוּ בְּצֶדָה אוֹ שֶׁהִיוּ מְקִיפִין אוֹתָהּ אוֹ שֶׁהִיוּ נִכְנָסִין
17 לְתוֹכָהּ, וְנִמְצְאוּ הַמַּחִיָּה לְבִדָּה בְּתוֹךְ הַבְּהֵרֶת בְּסוֹף
18 שְׁבוּעַת רָאשׁוֹן אוֹ בְּסוֹף שְׁבוּעַת שְׁנִי - הֲרִי זֶה יַחֲלִיט;
19 אִם לֹא הִלְכוּ לְהֵן - יִפְטֹר 17.

(11) נגעים פ"א מ"ה. (12) בדפוס רומי (ר"מ) ובכת"י תימן, הגירסא "שהיה" (והיא הגירסא הנכונה). (13) צ"ל: באמצעה (כת"י תימן), כלומר שבאמצע הבהרת היה שחין או מכווה. (14) מחית שחין או מחית מכווה. ראה למעלה פ"ב ה"ד. (15) טעות סופר, וצ"ל "או" מחייתו . . . " או" מחייתה. וכן הגירסא בכת"י תימן ובדפוס רומא (ר"מ). (16) אף-על-פי שהמחיה מטמאה בכל מראה, אינה זהה עם בוהק. שבוהק הוא לובן קשור במחלה - אלא שהוא למטה מקרום ביצה, אבל מחיה בשר בריא הוא ('תוספות יום טוב' נגעים פ"ו מ"ו). (17) כל הדינים שבהלכה זו, מתאימים להאמור למעלה בפ"ב ה"ד וה"ה, בדין שער לבן. ראה שם.

20 ד. הַמַּחִיָּה סִימָן טְמֵאָה לְעוֹלָם 18, בֵּין שְׁקֵדְמָה מַחִיָּה

1 תִּקְרַב הַמַּחִיָּה לְסוֹף הַבְּהֵרֶת בַּפְּחוֹת מִפְּדֵי צְמִיחַת
2 שְׁתֵּי שְׁעוֹרוֹת, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.²⁹

(28 שם מ"ד. 29) בפרק זה.

22 כְּגָרִיס - מִטְּמְאִין בְּנִגְעִים; אָבֵל אִם הָיוּ עֲגָלִין כְּרֹב
23 בְּרִית בְּנֵי אָדָם - טְהוֹרִין. כִּיצַד? בְּהֵרֶת כְּגָרִיס בְּרֹאשׁ
24 חֲטָמוֹ אוֹ בְּרֹאשׁ אֶצְבָּעוֹ שׁוֹפֶעֶת אֵילָף וְאֵילָף -
25 טְהוֹר; שְׁנֵאמַר: וְרָאָהּ הַכֹּהֵן - עַד שֶׁיִּרְאֶהּ פָּלוֹ
26 כְּאַחַת.

(40) תוספתא נגעים פ"ב. ראה ה"ח והערות שם.

פֶּרֶק רְבִיעִי

(1) יבאר כמה שיעור פשיון המטמא, ומאי זה מראה, ואם פשה לתוך הנגע, אי זה פשיון הוא סימן טומאה, ובהרת שנכנסה אחר הפטור ופשתה כמות שהיתה, בהרת כגריס ובה כעדשה ושיער לבן בתוך המחייה והחליטו, הטמא שהוחלט בתחילת או בסוף שבוע ראשון או שני.

27 א. הפִּשְׁיוֹן מִטְּמֵא בְּכָל שְׁהוּא². וְהוּא שְׁהִיָּה
28 הַפִּשְׁיוֹן מֵאַחַת מִמְּרָאוֹת הַנִּגְעִים³; אָבֵל אִם הָיָה
29 הַפִּשְׁיוֹן מֵרֹאשׁ בֶּהֱקֵ - אֵינוֹ פִּשְׁיוֹן. וְאִין הַפִּשְׁיוֹן
30 סִמָּן טְמֵאָה עַד שֶׁיִּפְשֶׁה חוּץ לַנֶּגֶעַ⁴; אָבֵל אִם פִּשֶׁה
31 לְתוֹךְ הַנֶּגֶעַ - הָרִי הוּא כְּמוֹת שְׁהִיָּה. כִּיצַד? בְּהֵרֶת
32 וּבִתְרוֹכָה בְּשׂוֹר חֵי פְחוֹת מִפְּעֻדָּה וְהִסְגִּירָה, וּבִסּוֹף
33 הַשְּׁבוּעַ נִתְמַעֵט הַמַּחִיָּה מִמָּה שְׁהִיָּתָה⁵ אוֹ שְׁהִלָּף
34 הַבְּשׂוֹר הַחֵי פָּלוֹ - אִין זֶה פִּשְׁיוֹן; שְׁאִין הַבְּהֵרֶת
35 פּוֹשֶׁה לְתוֹכָה אֲלֵא חוּצָה לָהּ.

(2) נגעים פ"ד מ"א. (3) שם. ואפילו הפשיון אינו ממראה הנגע הראשון. ב'תורת כהנים' פרשת נגעים פ"ב ה"ד, שנינו: "המראות שהאדם (הנגע העיקרי) מטמא - הפשיון מטמא". (4) ראה למעלה פ"ג ה"ה וה"ז. (5) והבהרת תפסה מקומה.

36 ב. אִין הַפִּשְׁיוֹן סִמָּן טְמֵאָה עַד שְׁהִיָּה אַחֵר הִסְגֵּר⁶;
37 אָבֵל אִם בָּא בַּתְּחִלָּה וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגֶעַ שְׁהוּא
38 פּוֹשֶׁה וְהוֹלֵף - אֵינוֹ מַחֲלִיטוֹ, אֲלֵא מִסְגִּירוֹ עַד סוֹף
39 הַשְּׁבוּעַ וְיִרְאֶה.

(6) נגעים פ"ג מ"ג: "ובפשיון (מטמא) בסוף שבוע ראשון ובסוף שבוע שני". וכן משמע שם בפ"ד מ"ב. ב'תורת כהנים' שם ה"ג למדו דין זה מהכתוב (ויקרא יג, ז): "אחרי הראותו אל הכהן".

40 ג. אִין הַבְּהֵרֶת פּוֹשֶׁה לְתוֹךְ הַשְּׁחִין וְלֹא לְתוֹךְ
41 הַמְּכוֹה, וְלֹא לְתוֹךְ מַחִית הַשְּׁחִין⁸ וְלֹא לְתוֹךְ מַחִית
42 הַמְּכוֹה, וְלֹא לְרֹאשׁ וְלֹא לְזָקֵן אֶף עַל פִּי שְׁנִקְרָחוֹ
43 וְהִלָּף הַשְּׁעָר מִהֵן; שְׁנֵאמַר: וְאִם פִּשֶׁה תִּפְשֶׁה
44 הַמִּסְפָּחַת בְּעוֹר⁹. אָבֵל בְּהֵרֶת שֶׁפִּשְׁתָּהּ לְתוֹךְ הַבֶּהֱקֵ -
45 הָרִי זֶה פִּשְׁיוֹן¹⁰.

(7) שם פ"ו מ"ח. (8) שם פ"א, מ"ה. וראה למעלה פ"ב ה"ד פירוש המונחים. (9) ולא בשחין ומכוה, ולא בראש ובזקן שהתורה קבעה להם דינים מיוחדים לענין נגעים (ראה לקמן פ"ח). (10) מפני שבוהק אינו נגע, ודינו ככל עור בשר. (ומה שאמרו ב'תורת כהנים' פרשת נגעים סוף

(30) שם מ"ה. (31) מפני שהמחיה אינה בבהרת אלא מחוצה לה. (32) כתנא-קמא שם, האומר שמחיה זו מבוצרת היא ע"י הבהרת החיצונה. (33) ונשאר פחות מכעדשה. (34) והפשיון אינו סימן טומאה, מפני שפשה לתוך המחיה. פסק כר' עקיבא, ואף-על-פי שהמחיה אינה סימן טומאה לפנימית, אין הפשיון שלה לתוך המחיה נקרא פשיון מבחוץ (ראה ה"ה). ואין הבדל בין אם היתה המחיה כעדשה מצומצמת, ובין אם היתה גדולה יותר, ולא כר' שמעון שם במ"ו.

11 ח. בְּהֵרֶת שְׁהִיָּתָה בְּרֹאשׁ אֵיבָר³⁵ מִן הָאֵיבָרִים,
12 וְהַמַּחִיָּה בְּאִמְצַע הַבְּהֵרֶת בְּרֹאשׁ הָאֵיבָר - אֵינָה סִמָּן
13 טְמֵאָה. מִפְּנֵי שֶׁהַמַּחִיָּה חוֹלֶקֶת אֶת הַנֶּגֶעַ, וְנִמְצָא
14 מִקְצָתוֹ שׁוֹפֵעַ וְיֹרֵד מִכָּאן וּמִקְצָתוֹ שׁוֹפֵעַ וְיֹרֵד
15 מִכָּאן, וְנֵאמַר בְּנִגְעִים: וְרָאָהּ הַכֹּהֵן - שְׁהִיָּה רוֹאָה
16 הַנֶּגֶעַ פָּלוֹ כְּאַחַת. וְאֵלוֹ הֵן רִאשֵׁי אֵיבָרִים שְׁאִינָם
17 מִטְּמְאִין בַּמַּחִיָּה: רִאשֵׁי אֶצְבָּעוֹת יָדִים וְרַגְלִים,
18 וְרִאשֵׁי אֲזִנִּים, וְרֹאשׁ הַחֹטֶם³⁶, וְרֹאשׁ הָעֵטְרָה³⁷,
19 וְרִאשֵׁי דִדִּין שֶׁל אִשָּׁה. אָבֵל רִאשֵׁי דִדִּין שֶׁל אִישׁ
20 הַיְּבִילָת וְהַדְּלוּלִין³⁸ מִטְּמְאִין בַּמַּחִיָּה³⁹.

(35) שם מ"ו. נאמרו פירושים רבים על משנה זו. והכסף-משנה כאן מפרש לדעת רבינו, שיש הבדל בין בהרת בלי מחיה ובין בהרת שיש בה מחיה, והמדובר בהלכה זו כשיש בראש האבר מקום כגריס, ואף-על-פי-כן אינה נראית כאחת אם יש באמצעה מחיה, אבל אם אין בה מחיה היא נראית כאחת. ולפיכך כתב רבינו בה"ט: "שהיה מקומן יושב כגריס מטמאים בנגעים" פירוש, אם אין מחיה חולקת אותם. [ואולם אין פירוש זה מתיישב לפי דברי התוספתא נגעים פ"ה, עיי"ש וצריך-עיון. ראה השגת הראב"ד כאן, ופירוש הרא"ש על המשנה]. (36) האף. (37) ראש אבר הזכרות. (38) גידול חולני על העור (רבינו בפירושו על המשנה). (39) שם במשנה, אומר ר' אליעזר, שגם יבלות ודלדולים אינם מטמאים, ומשמע שתנא-קמא חולק עליו. ופסק רבינו - כדרכו בכל מקום - כתנא-קמא. ולא נתבאר טעם ההבדל בין אלה ובין ראשי איברים (ראה 'תוספות יום טוב' שם).

21 ט. וְכָל רִאשֵׁי אֵיבָרִים⁴⁰ אֵלוֹ שְׁהִיָּה מִקּוֹמָן יוֹשֵׁב

הפטור תראה כתחילה". (30) אחרי ההסגר. (31) בתוך ימי ההסגר. (32) בסוף ההסגר. (33) אם הוא בסוף שבוע ראשון. (34) אם המקרה הוא בסוף שבוע שני. ומשמיענו רבינו שאין זה פשוט כלל, ודין הנגע כאילו לא נשתנה כלל. ומקור דין זה ב'תורת כהנים' פרשת נגעים פ"ב ה"ז: "שאם כנס ופשה, כאילו לא כנס. ואם פשה וכנס, כאילו לא פשה", שכל השינויים בתוך ימי ההסגר אינם לא מעלים ולא מורידים (ראה ראב"ד וכוף-משנה).

ו. בַּהֲרַת כִּגְרִיס³⁵ וּפְשֻׁתָּה כִּגְרִיס³⁶, וְנוֹלַד³⁷ בַּפְּשֻׁיֹן מַחֲיָה אוֹ שְׁעֵר לֶכֶן, וְהִלְכָה לָהּ הָאוֹם - תִּרְאָה בַּתְּחִלָּה³⁸. הִיְתָה בּוֹ בַּהֲרַת כִּגְרִיס וְהַסְגִּירוֹ, בְּסוֹף הַשָּׁבוּעַ וְהִי הָיָה כְּסָלַע³⁹, סָפֵק שֶׁהִיא הִיא⁴⁰ סָפֵק שֶׁהִיא אֲחֵרֶת⁴¹ בָּאָה תַּחֲתֶיהָ - הִרִי זֶה טָמֵא⁴².

(35) שם מ"ו. מחלוקת רבי עקיבא וחכמים. (36) והוחלט. (37) אחרי שפשטה והוחלט, אבל אם בא הפשיון ביחד עם המחיה או עם שיער לבן, מודים חכמים שנשאר בטומאתו הראשונה ('תפארת ישראל'. ראה שם טעמו של דבר). (38) כאילו הוא נגע חדש, וצריך הכהן להתבונן בסימני הטומאה. כחכמים שם נגד דעת רבי עקיבא האומר שנשאר בטומאתו הראשונה מפני הפשיון (רבינו בפירושו על המשנה, שם). (נראה, שרבינו שם מתכוון לבאר מהו ההבדל שבין רבי עקיבא לחכמים, שהרי לדברי שניהם המנוגע טמא, ולפיכך הוא מפרש, שלדעת חכמים שזה נגע חדש צריך הכהן לבדוק את כל הפרטים המחייבים במחיה ובשיער לבן, אבל רבי עקיבא לשיטתו שהפשיון הוא חלק מהנגע הראשון ואין צורך בבדיקת כהן. ומכאן, שאם לא נולד סימן טומאה חדש והלכה האום, אף-על-פי שנשאר הפשיון כגריס – טהור לדעת חכמים. ור"ש שם כתב שההבדל הוא לענין קרבנות, לדעת רבי עקיבא מביא קרבן אחד, ולדעת חכמים – שנים. ובגליון הש"ס על ה'ירושלמי' מועד קטן פ"א ה"ה מעיר, שבי'ירושלמי' שם נשאלה שאלה זאת: "מה ביניהן?" ומתפלא למה לא הזכירו רבינו ור"ש וגם הכסף משנה את ה'ירושלמי' הזה). (39) שם פ"ה מ"א. הסלע גדול מגריס. (40) ופשטה והיא טמאה. (41) וטעונה הסגר. (42) רבינו לא ביאר כאן אם ספק טמא או ודאי טמא. ומפירושו על המשנה כאן משמע שהוא ספק טמא כמו בספק אם בהרת קדמה לשיער לבן או להיפך בסוף פ"ב.

ז. בַּהֲרַת כִּגְרִיס⁴³ וְחוֹט יוֹצֵא מִמֶּנָּה⁴⁴, אִם יֵשׁ בּוֹ רֹחֵב שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת - זֹקֶקָה⁴⁵ לְשְׁעֵר לֶכֶן וּלְפֻשִׁיֹן⁴⁶, אֲבָל לֹא לְמַחֲיָה⁴⁷; שְׁאִין הַמַּחֲיָה סִימָן טָמֵא עַד שֶׁתִּקְיָה אוֹתָהּ הַבְּהֵרֶת וְהִי בֵּין סוֹף הַמַּחֲיָה וְסוֹף הַבְּהֵרֶת רֹחֵב צְמִיחַת שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת. הִיּוּ שְׁתֵּי בְּהֵרוֹת וְחוֹט יוֹצֵא מִזֹּל לָזוֹ: אִם יֵשׁ בּוֹ רֹחֵב שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת - מִצְרָפָן, וְאִם לֹא - אִינוֹ מִצְרָפָן⁴⁸.

(43) שם מ"ה. (44) פס מנוגע צר. (45) פירוש, דין החוט כבהרת עצמה. (46) אם יש שתי שערות לבנות בתוך החוט, או אם התרחב החוט המנוגע – טמא. (47) כי אי אפשר לה למחיה שהוא סימן טומאה, להימצא במקום צר

פ"ב "פרט שפשה לבוהק" הכוונה שהפשיון הוא מראה בוהק. ראה שם).

ד. הַשְּׁחִין¹¹ וְהַמְּכֹה וְהַבֶּהֱק וּמַחֲיַת הַשְּׁחִין וּמַחֲיַת הַמְּכֹה שֶׁהֵן חוֹלְקִין בֵּין הָאוֹם לְפֻשִׁיֹן¹² - אִינוֹ סִימָן טָמֵא. הַסְגִּירוֹ¹³ וְהִלְכּוּ לָהֶן עַד שֶׁנִּמְצְא¹⁴ הַפְּשֻׁיֹן סָמוּךְ לָאוֹם - הִרִי זֶה מַחֲלָט.

(11) משנה, שם. (12) אחרי שבוע ההסגר, פשה הנגע והפשיון אינו נוגע בבהרת, ואחד מאלה מבדיל בינו לבניה. (13) הסגר שני. (14) אחרי שבעת ימי ההסגר.

ה. בַּהֲרַת כִּגְרִיס¹⁵ וּפְשֻׁתָּה¹⁶ כִּחְצֵי גְרִיס וְעוֹד¹⁷, וְהִלֵּךְ מִן הָאוֹם¹⁸ כִּחְצֵי גְרִיס¹⁹, אִף עַל פִּי שֶׁהִנּוֹתָר מִן הָאוֹם עִם הַפְּשֻׁיֹן יִתֵּר מִכְּגָרִיס - [תִּרִי] זֶה טְהוֹר²⁰. הִיְתָה כִּגְרִיס וּפְשֻׁתָּה כִּגְרִיס וְעוֹד²¹, וְהִלְכָה לָהּ הָאוֹם²² - תִּרְאָה בַּתְּחִלָּה²³ וְכִגְרִי שְׁבוּעַ אַחֵר שְׁבוּעַ²⁴. הִיְתָה בּוֹ בַּהֲרַת וְהַסְגִּירוֹ, וְהִלְכָה הַבְּהֵרֶת²⁵ בְּסוֹף יְמֵי הַסְגִּרָה²⁶, וְחִזְרָה בַּהֲרַת בְּמִקְוֶה²⁷ כְּמוֹת שֶׁהִיְתָה²⁸ - הִרִי הוּא כְּמוֹ שֶׁהִיְתָה²⁹. נִתְמַעֵטָה [בַּתּוֹף יְמֵי הַסְגִּרָה] וּפְשֻׁתָּה וְחִזְרָה כְּמוֹת שֶׁהִיְתָה³⁰, אוֹ שֶׁפְּשֻׁתָּה³¹ וְנִתְמַעֵט הַפְּשֻׁיֹן וְחִזְרָה³² כְּמוֹת שֶׁהִיְתָה - הִרִי זֶה יִסְגִּירוֹ³³ אוֹ יִפְטֹר³⁴.

(15) שם פ"ד מ"ט. (16) אחרי ההסגר. (17) משהו יותר מחצי גריס. (18) מצדו השני נתמעט הנגע. (19) והתוצאה היא פשיון כשיעור ה"עוד". (20) כחכמים, שם. ונימוקם: הנגע הראשון נתמעט ולא נשאר בו כשיעור, והרי כולו כאילו אינו, ולפיכך אין הפשיון מצטרף עם הנותר להשלים את שיעורו, והחדש לבדו אינו כגריס. (רבינו דילג על הדין שבמשנה ח "שפשטה כחצי גריס", מפני שפסק כחכמים שמתהרים בכחצי גריס ועוד, ומכל-שכן בכחצי גריס מצומצם. והמשנה באה להשמיענו דעתו של רבי עקיבא שמחלק בין שני המקרים. ראה שם מ"ח ומ"ט, וראה כסף-משנה לקמן ה"ה, ד"ה באור). (21) והוא-הדין אם פשתה כגריס מצומצם, ורבינו נקט לשון המשנה (שם) שרבי עקיבא חולק ומטמא בכגריס ועוד, אבל בכגריס מודה לחכמים. (22) ונשאר כל הפשיון שיש בו כגריס ועוד, היינו יותר מהאום. (23) צ"ל: כתחילה. כחכמים שם, בהתאם למה שביארנו למעלה בפשיון של כחצי גריס, שהפשיון נידון כנגע חדש. (24) פירוש, שני הסגרים חדים אם לא פשתה הבהרת אחרי ההסגר הראשון (שהוא למעשה הסגר שני), ויוצא מזה אפשרות של שלושה הסגרים. (25) שם מ"ז. (26) במשנה שלפנינו, הגירסה: "הלכה וחזרה בסוף שבוע". ואפשר לפרש, שהלכה באמצע ימי ההסגר וחזרה בסופם. ונראה שגירסת רבינו במשנה היא: "הלכה בסוף שבוע וחזרה". (27) באותו מקום עצמו של הבהרת הראשונה. (28) לא יתירה על הראשונה ולא פחותה ממנה. (29) כלומר, אין דנים אותה כנגע חדש להטיל עליו שני הסגרים, אלא דיו בהסגר נוסף אחד. ומדובר כשלא פטר הכהן את המנוגע לפני שחזרה, אבל אם פטרו - דינה כבהרת חדשה. במשנה שם, אמרו: "לאחר

והרי כאן היה שיער לבן במקום זה לפני שהגיעה הבהרת, סוברים חכמים שהמחיה נחשבת כחלק מאותו הנגע, והתורה אמרה (ויקרא יג, ג) "ושער בנגע הפך לבן" (תורת כהנים' פרשת נגעים פ"א פרשתא ב' ה"ז).

- 13 יא. בהרת ובה מחיה ופשיון⁶³: הלכה המחיה -
- 14 טמא מפני הפשיון; הלך הפשיון - טמא מפני
- 15 המחיה. וכן בשער לבן ובפשיון. החליטו⁶⁴ בשער
- 16 לבן והלך השער וחרר בו שער לבן אחר או שנולדה
- 17 לו מחיה או פשיון, או שהחליטו במחיה והלכה
- 18 המחיה ונולדה לו מחיה אחרת או שער לבן או
- 19 פשיון, או שהחליטו בפשיון והלך הפשיון וחרר בו
- 20 פשיון אחר או שנולדה בה מחיה או שער לבן -
- 21 הרי זה בטמאתו כמות שהיה⁶⁵. אחד הטמא
- 22 שהחלט בתחלה⁶⁶ או שהחלט בסוף שבוע ראשון
- 23 או בסוף שבוע שני⁶⁷ או אחר הפטור⁶⁸, הואיל
- 24 והחלט מכל מקום - אינו טהור עד שלא ישאר בו
- 25 סימן טמא, לא סימן החלט⁶⁹ ולא סימן אחר⁷⁰.

(62) שם מ"ז. (63) פירוש, אחר ההסגר נמצאו בה שני סימני טומאה אלה, שהרי פשיון לפני ההסגר אינו מטמא (למעלה ה"ב). (64) כאן מתחילה בבא חדשה, ואינה קשורה עם הדינים שלפניה. (65) ואינה זקוקה להערכת כהן. (66) בראייה ראשונה של הכהן, כגון שהיו בו מחיה או שערות לבנות. (67) ע"י אחד מסימני הטומאה. (68) אחר שטיהרו הכהן נולד בו סימן טומאה והוחלט, ואחר-כך הלך סימן זה ובא במקומו אחר. (69) מחיה ושער לבן. (70) פשיון, שאינו סימן החלט בתחילה, אלא אחר הסגר.

יום שני ח' אייר ה'תשע"ח

פרק חמישי

- 1 יבאר אי זו היא מכוה ושחין וצרכת השחין ודיניהם, ואם מצטרפים זה עם זה, שחין שנעשה מכוה או בהיפך, ומי שהסגירו בעור הבשר ובסוף השבוע נעשית שחין, ואי זה קרח גיבח ומה דינם, והראש והזקן שלא העלו שיער מעולם.
- 26 א. מי שהיתה לו מכה בעור בשרו ונפשט העור
- 27 מן המכה: אם היתה המכה מן המכה האש, פגון
- 28 שנוקדה בגחלת או ברמץ² או בברזל או באבן שלפניו
- 29 פאש³ וכיוצא בהן - הרי זו נקראת מכוה; ואם
- 30 היתה המכוה⁴ שלא מן המכה האש, בין שלקה באבן
- 31 או פצע וכיוצא בהן בין שהיתה המכוה מן המכה חלי
- 32 הגוף, פגון גרב או חזזית⁵ שהפסיד העור, או
- 33 שהפך או קדחת ודלקת וכיוצא בהן שהשחיתו
- 34 העור - הרי זה נקרא שחין.

(2) אפר חם. (3) אבל מכה באבן וברזל שנתלכנו במעינות חמים או בלוע הר געש אינה מכוה אלא שחין. (4) בכתב יד תימן: "המכה". (5) מיני צמחים חולניים בעור.

שכזה, כמו שמסיים רבינו, אבל אם רוחב החוט הוא כמקום צמיחת שש שערות, ובאמצע המחיה רחבה שתי שערות – מטמאה. (48) כאן מסתיימת ה"ז לפי הענין.

- 1 ח. בהרת שטהרה⁴⁹ מתוך הסגר⁵⁰ או מתוך החלט,
- 2 שהלכו ממנה סימני טמאה⁵¹ - אין מסגירין בה
- 3 לעולם⁵².

(49) תוספתא נגעים פ"ב. (50) שהסגירה פעמיים ולא נולדו סימני טומאה. (51) או שפרחה בכל גופו (ראה לקמן פ"ז ה"א). (52) ואם נולדו בה סימני טומאה כגון פשיון, שיער לבן או מחיה – מחליטים, כמו שנתבאר בהלכה הקודמת.

- 4 ט. בהרת⁵³ שפנסה אחר הפטור⁵⁴ ופשטה לכמות
- 5 שהיתה⁵⁵, או שפשטה וחררה לכמות שהיתה - הרי
- 6 הוא בטהרתו⁵⁶.

(53) מדובר כשהיתה כגריס מצומצם (ראב"ד כאן), אבל כשהיא יותר מכגריס ופחתה לכגריס וחזרה ופשטה, הרי זה פשיון ומטמא (כן משמע במשנה נגעים פ"ט, מ"ג. וראה כסף-משנה כאן). (54) מפני שלא פשתה ולא נולדו בה מחיה או שתי שערות לבנות. (55) לפני הפטור. (56) ואף-על-פי שאמרנו בה"ח שפשיון אחרי פטור מטמא, היינו אם הנגע גדול משהיה בשעת הפטור.

- 7 י. בהרת⁵⁷ כגריס ובה מחיה פעדשה⁵⁸ ושער לבן
- 8 בתוך המחיה והחליטו⁵⁹, ולאחר החלט הלכה
- 9 המחיה⁶⁰ - טמא מפני שער לבן⁶¹; הלך השער לבן
- 10 - טמא מפני המחיה. היתה השער לבן בתוך הבהרת
- 11 והלך לו - טמא מפני המחיה; הלכה המחיה -
- 12 טמא מפני שער לבן.

(57) שם פ"ד מ"ו. (58) לשון המשנה. שתי בבות בהלכה זו: א. שיער לבן בתוך המחיה: ב. שיער לבן בתוך הבהרת, ושתייהן שנויות שם במחלוקת רבי שמעון וחכמים, רבי שמעון מטהר וחכמים מטמאים. ומדובר שם, בבא ראשונה כשהבהרת לבדה – בלי המחיה – היא כגריס, והבבא השניה עוסקת במקרה שאין בבהרת כגריס אלא ביחד עם מחייתה. ומכאן שינוי הלשון בבבא כגריס, ובשתייהן באה המשנה להשיענו כוחו של רבי שמעון שהוא מטהר אפילו כשהבהרת לבדה היא כגריס אם השיער הלבן הוא במחיה, ואם אין בבהרת כגריס הוא מטהר אפילו אם השיער הוא בתוך הבהרת ממש (ראה שם נימוקו). וחכמים מטמאים אפילו כשאין בבהרת כגריס בלי המחיה והשיער הלבן נמצא במחיה. רבינו פוסק כחכמים, ולפיכך דילג בבבא שניה על המילים: "היתה היא ומחייתה כגריס", כי שתי הבבות עוסקות באותו המקרה עצמו, היינו כשאין בבהרת כגריס אלא עם המחיה ואעפ"כ טמא, וכל-שכן אם יש בה כגריס (ראה פירוש רבינו למשנה שם, וראה תפארת ישראל' שם יכין' אות מב ומה, ולשונו של רבינו בפירושו למשנה שם, מוכיחה את נכונות פירושי). (59) מפני שני סימני הטומאה. (60) ונתפשטה הבהרת לתוכה ונמצא השיער הלבן בתוך הבהרת. (61) ואעפ"כ שאמרנו למעלה (פ"ב ה"ו) שאם קדם שיער לבן לבהרת אינו סימן טומאה,

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

- 1 ב. לִפְנֵי שְׁפוּד⁶ וְהָפָה בּוֹ⁷: אִם הָיָה רֹאשׁוֹ (מְבָרֵז)
2 [פְּדוּר] - הָרִי זֶה מְכוּהָ, וְאִם הָיָה רֹאשׁוֹ חָדָשׁ⁸ - הָרִי
3 זֶה סֶפֶק⁹ אִם הִיא מְכוּהָ אוֹ שְׁחִין. לָקָה בְּמֵי טְבִירָא
4 אוֹ בְּגִפְתָּ¹⁰ וְכִיּוּצָא בָּהֶן - הָרִי זֶה שְׁחִין.

(6) כעין רומח. (7) מכת דקירה. (8) לא חד ממש אלא מחודד קצת וההכאה פוצעת. (9) אבעיא שלא נפשטה שם, אבל בסכין חד ממש אמר שם "חידודה קודם לליבונה" כלומר, הפצע מחודד הסכין קודם להכווייה ולפיכך נידון כשחין. (10) רש"י שם פירש: פסולת זיתים שנשטחו להוציא שמנם.

- 5 ג. הַשְּׁחִין וְהַמְכוּהָ כֹּל זֶמֶן שֶׁהֵן מְכוּת טְרִיּוֹת הֵן
6 נִקְרָאִין מוֹרְדִין, וְאֵינָן מִטְּמְאִין בְּנִגְעִים כָּלָל. חֲדָיו
7 הַשְּׁחִין וְהַמְכוּהָ וְנִתְרַפְּאוּ רַפּוּי גָּמוּר, אָף עַל פִּי
8 שְׁהִמְקוּם צִלְקָת וְאֵינָה דוֹמָה לְשֹׁאֵר הָעוֹר - הָרִי הֵן
9 פְּעוֹר הַבָּשָׂר לְכָל דָּבָר, וּמִתְטַמְּאִין בְּשִׁלְשָׁה סִמְנֵינִי¹¹
10 וְיֵשׁ בָּהֶן הֶסְגֵּר שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.

(11) פשיון, שיער לבן ומחייה.

- 11 ד. הַתְּחִילוֹ¹² הַשְּׁחִין וְהַמְכוּהָ לַחֲיּוֹת וְלַהֲתַרְפְּאוֹת
12 וְנִעֲשִׂית עֲלֵיהֶן קִלְפָּה קִלְפָּה הַשּׁוּם - זֶה הִיא צִרְכָּת
13 הַשְּׁחִין הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה וּמַחֲיִית הַמְכוּהָ הָאֲמוּרָה שֶׁם,
14 וּמִטְּמָאוֹת בְּשְׁנֵי סִמְנֵינִי: בְּשֹׁעַר לָבָן אוֹ בְּפִשְׁיוֹ¹³,
15 וְאֵין בָּהֶן הֶסְגֵּר אֲלָא שְׁבוּעָא אֶחָד¹⁴. פִּיצַד? בַּהֲרַת¹⁵
16 שְׁהִיתָה בְּצִרְכָּת הַשְּׁחִין אוֹ בְּמַחֲיִית הַמְכוּהָ: אִם הָיָה
17 בָּהּ שֹׁעַר לָבָן - יִחְלִיט; לֹא הָיָה בָּהּ שֹׁעַר לָבָן -
18 יִסְגִּיר שְׁבוּעָא אֶחָד. וְיִרְאֶה בְּסוֹף הַשְּׁבוּעָה: אִם נִוֹלַד
19 בָּהּ שֹׁעַר אוֹ פִּשְׁתָּה - יִחְלִיט; וְאִם לֹא נִוֹלַד בָּהּ כְּלוּם
20 - יִפְטֹר. פִּשְׁתָּה לְאַחֵר הַפְּטוֹר אוֹ נִוֹלַד בָּהּ שֹׁעַר לָבָן
21 יִחְלִיט¹⁶.

(12) שם. בתורת כהנים פרשת נגעים פרק ו הלכה ה שנינו: "שחין", יכול (יכול אני לפרש) מורד, תלמוד לומר "ונרפא", אי "ונרפא" יכול עד שיעשה צלקת (שיתרפא לגמרי, ותישאר במקומו צלקת בלבד), תלמוד לומר "שחין", הא כיצד? נרפא ולא נרפא. (13) אבל מחייה אינה סימן טומאה. (14) ואם לא נולד סימן טומאה אחר ההסגר - טהור. בתורה נאמר רק הסגר אחד בשחין ומכווה. (15) כבר ביארנו, שבכל מקום שרבינו כותב "בהרת" סתם ללא קשר עם דירוג הלבנונית, הכוונה לכל ארבעת המראות, שלג, צמר, סיד, קרום ביצה. (16) בזה דין שחין ומכווה כדין נגע בעור הבשר.

- 22 ה. הַשְּׁחִין וְהַמְכוּהָ אֵין מִצְטַרְפִּין¹⁷ זֶה עִם זֶה.
23 לְפִיכָּה חִלְקֵן הַכְּתוּב, לֹא־מֵר שְׁאֵין מִצְטַרְפִּין זֶה עִם
24 זֶה. וְאֵין פּוֹשִׁין זֶה לָזֶה, וְאֵין פּוֹשִׁין לְעוֹר הַבָּשָׂר,
25 וְלֹא בַּהֲרַת עוֹר הַבָּשָׂר פּוֹשִׁה לְתוֹכָן. פִּיצַד? הָיָה
26 שְׁחִין בְּצַד הַמְכוּהָ וּבַהֲרַת כְּגָרִים בְּשִׁתִּיהֶן¹⁸ - הָרִי
27 זֶה טָהוֹר. הֵיתָה פְּאַחַת מֶהֱן וּפִשְׁתָּה לְשֹׁנֶיהָ אוֹ
28 שְׁפִשְׁתָּה לְעוֹר הַבָּשָׂר - טָהוֹר¹⁹. הֵיתָה בַּהֲרַת פְּעוֹר

(17) אם היו בו כחצי גרים שחין וכחצי גרים מכווה אין מצטרפים לכגרים ומטהרים את המנוגע, ואף על פי שדיני שחין ומכווה שווים. בתורת כהנים שם למדו מהכתוב "או ... מכוות אש" המלה "או" באה לחלק ביניהם. (18) בשניהם יחד. (19) והפשיון מטמא רק אם פשה במקום אותה המחיה עצמה. (20) מצומצם. (21) ומילא את כל מקום הצרבת ואם כן אין כל אפשרות של פשיון, שהרי אמרנו שאינה פושה לעור הבשר. (22) אין שערות צומחות על כף היד.

- ו. שְׁחִין שֶׁנִּעֲשֶׂה מְכוּהָ - בְּטָלָה מְכוּהָ אֶת הַשְּׁחִין²³; וּמְכוּהָ שֶׁנִּעֲשִׂית שְׁחִין - בְּטָל שְׁחִין הַמְכוּהָ. אִם אֵין יָדוּעַ אִם שְׁחִין הָיָה אִם מְכוּהָ - אֵין בָּכָּה כְּלוּם²⁴; שְׁשִׁנֵּיהֶם סִמָּן אֶחָד וְטִמְאָה אַחַת, וְלֹא חִלְקֵן הַכְּתוּב אֲלָא לֹא־מֵר שְׁאֵין מִצְטַרְפִּין.

(23) השני מבטל את הראשון. ונפקא מינה לעניין צירוף, שאמרנו בהלכה הקודמת שאינם מצטרפים זה עם זה. (24) ומטמא.

- ז. הַסְּגִירוֹ בַּבְּהֵרַת שֶׁבְּשְׁחִין וּבְסוֹף הַשְּׁבוּעָה נִעֲשֶׂה עוֹר הַבָּשָׂר²⁵, אוֹ שֶׁהִסְגִּירוֹ פְּעוֹר הַבָּשָׂר וּבְסוֹף הַשְּׁבוּעָה נִעֲשִׂית שְׁחִין - יִרְאֶה בַּתְּחִלָּה²⁶.

(25) נתרפא לגמרי ויש לפנינו עכשיו נגע בעור הבשר. (26) צריך להיות: כתחילה. כאילו הוא נגע חדש וטעון שני הסגרים.

- ח. מִי שֶׁנִּשְׁרַר²⁷ כֹּל שֹׁעַר רֹאשׁוֹ, בֵּין מַחֲמַת חֲלִיטָה²⁸ בֵּין מַחֲמַת מִכָּה שְׁאֵינָה רְאוּיָה לְגַדֵּל שֹׁעַר, בֵּין שְׁאֵכָל דְּבָרִים הַמְּשִׁירִין אֶת הַשֹּׁעַר אוֹ סֵף דְּבָרִים שֶׁהַשִּׁירוֹ שֹׁעַרוֹ, אָף עַל פִּי שְׂרָאוּי לְגַדֵּל לְאַחֵר זֶמֶן, הוֹאִיל וְאִבֵּד כֹּל שֹׁעַר רֹאשׁוֹ עֲתָה - הָרִי זֶה נִקְרָא קֶרֶחַ אוֹ גִּבַּח. אִם נִשְׂרַר שֹׁעַרוֹ מִן הַקְּדָקֵד²⁹ וְלִמְטָה שׁוֹפֵעַ לְאַחֵר וְעַד פִּקָּה שֶׁל צִוָּא³⁰ - נִקְרָא קֶרֶחַ; וְאִם נִשְׂרַר מִן הַקְּדָקֵד וְלִמְטָה שׁוֹפֵעַ לְפָנָיו עַד כְּנֶגֶד פְּדֻחֹתוֹ³¹ - נִקְרָא גִּבַּח.

(27) הלכה זו היא כעין הקדמה להלכות הבאות עד סוף הפרק העוסקות בדיני נגעים שבקרחת ובגבחת. כתוב בתורה (ויקרא יג, מ) "קרח הוא טהור הוא" ובפסוק שלאחריו כתוב: "גבח הוא טהור הוא". ובפסוקים הבאים נכתבו דיני הנגעים שפרחו בקרחת או בגבחת. ובכן הקרחת והגבחת כשהן לעצמן אינן מטמאות, אלא הנגעים שבהן, ומבאר רבינו בהלכה זו פירוש שני המונחים האלה. (28) בתורת כהנים פרשת נגעים פרק י הלכה ו גורס רבינו: יכול נשר מחמת חולי יהא טהור (פירוש, לא יטמא

א. אלו מקומות באדם שאין מתטמאין בבהרת: 28
תוף העין, ותוף האזן, ותוף החטם, ותוף הפה, 29
והקמטים שבפֿטן, והקמטים שבצוואר, ותחת הדד, 30
ובית השחי, 31 וכף הרגל, והצפרן, והראש והזקן
שיש בהן שער, והשחין והמכה המורדין. 32 כל אלו
המקומות אין מתטמאין בנגעים, ואין מצטרפין 33
בנגעים, ולא הנגע פושה לתוכן, ואין מתטמאין 34
משום מחיה, ואין מעכבין את ההופך פלו לבן. 35
שנאמר: בעור בשרו, וכל אלו אינו עור גלוי, אלא 36
מהן שאינו עור 37 ומהן שהוא עור והוא מכסה ואינו
גלוי. 38 ואדם השפתיים נדון בבית הסתרים 39 ואינו
מטמא בנגעים.

(2) משנה נגעים פ"ו, ח. (3) תחת הזרוע, במקום שהיא
מחוברת לגוף. (4) הבשר העגול בשטח התחתון שבעקב.
אבל לא שאר העקב הנמשך לפניו, מחוץ לעצם הרגל.
(5) כך בכ"י תימן, וכן תיקן הכסף-משנה. בדפוסים
החדשים: והמורדין. ראה למעלה פרק ה הלכה ג. (6) אם
פרחה הצרעת בכל הגוף אחרי הסגר או אחרי החלט - טהור
(לקמן פ"ז ה"א). ומלמדנו רבינו כאן, שאם נשאר עור בריא
במקומות האלה אין זה מעכב, ומטהרים אותו. (7) צפורן,
וכף הרגל שעורה קשה (הרא"ש בפירושו על המשנה),
אולם בכסף-משנה כתב שכף הרגל אינה גלויה כמו שאר
חלקי העקב, ולפיכך אינה בכלל "בעור בשרו".
(8) המקומות הללו נקראים "בית הסתרים". (9) תוספתא
שם פ"ב ה"ו (גירסת הגר"א). והטעם, מפני שאינו נראה
כשהאדם סוגר את פיו בהידוק שפתיים. ראה כסף-משנה.
ב. הראש והזקן ששאר כל שערן, והשחין והמכה 40
שהעלו צרבת - מטמאין בבהרת, כמו שבארנו 41
ואינן מצטרפין זה עם זה, ואין נגע עור הבשר 42
פושה לתוכם, ואינן מטמאים משום מחיה, אכל 43
מעכבין את ההופך פלו לבן. 44

(10) בפ"ה ה"ג וה"ט. כפל רבינו כאן את הדינים האלה,
מפני הבבא האחרונה, שלא נכתבה למעלה. (11) בניגוד
למקומות שנמנו בהלכה הקודמת שאינם מעכבים. (ראה
ההערה שם). משנה נגעים פ"ו ח.

ג. בהרת 12 הסמוכה לראש או לעין או לאזן וכיוצא 45
בהן או לשחין או למכה - טהורה; שנאמר: וראה 46
הפה את הנגע בעור הבשר - שיהיה כל שחוצה 47
לנגע בעור הבשר וראוי לפשיון. 48

(12) ר' יוסי בר' יהודה, בתוספתא נגעים פ"ב ה"ו. פסק
רבינו כמותו, אף-על-פי שב'תורת כהנים' משמע שהתנא-
קמא חולק עליו, מפני שבתוספתא שם פ"א ה"י נאמר
כדבריו בלשון "סתם" (כסף-משנה).

ד. אלו בהרות 13 טהורות: עובד פוכבים שהיתה בו 49
בהרת ונתגיר 14, היתה בעבר 15 ונולד, בקמט ונגלה, 50
בראש ובזקן כשהיה בהן שער ונקרחו ונשר כל 51
השער ונתגלתה הבהרת, היתה בשחין ובמכה 52

בנגעים)? תלמוד לומר "קרחת וגבחת", מה קרחת בידי
שמים אף גבחת בידי שמים. או (אם כן) מה קרחת שאינה
ראוייה לגדל שער אף גבחת שאינה ראוייה לגדל שיער,
מניין אכל נשם (סם שמשיר את השערות) סך נשם? תלמוד
לומר קרחת קרחת (פעמיים) - ריבה (כל קרחת שהיא -
כסף משנה). ראה לקמן בפרק ח מה בין נתק לנגע בקרחת
וגבחת. (29) הנקודה האמצעית בגובה הראש.
(30) החוליה הראשונה מחוליות הצוואר. (31) מצחו.

ט. הקרחת והגבחת מטמאות 32 בשני סימנין: 1
במחיה ובפשיון, ויש בהן הסגר שני שבועות; 2
שנאמר בהן: כמראה צרעת עור בשר 33. ולפי שאין 3
בהן שער, אין השער הלבן סימן טמאה בהן 34. 4
וכיצד מטמאין בשני סימנין ובשני שבועות? שאם 5
היתה בהרת בקרחתו או בגבחתו והיתה בה מחיה 6
- יחליט; לא היתה בה מחיה - יסגיר. ויראה בסוף 7
השבוע: אם נולדה בה מחיה או פשיון - יחליט; 8
לא נולד בה פלוס - יסגיר שבוע שני. פשת או 9
שנולד בה מחיה - יחליט; לא נולד בה פלוס - 10
יפטור. ואם פשת או נולד בה מחיה לאחר הפטור 11
- יחליט. 12

(32) אם נראה בהן נגע. (33) משמע שדינן כעור בשר.
(34) פירוש, אפילו אם צמח שיער לבן. כן כתוב בפירוש
בתורת כהנים שם ולמדו זה מהמלה "היא". (35) כאמור
למעלה בנגיעי עור בשר.

י. הקרחת והגבחת אינן מצטרפות זו עם זו; 13
שנאמר: בקרחתו או בגבחתו - מלמד שהן שפתיים. 14
ואין פושות מזו לזו ולא לשאר עור הבשר, ולא 15
בהרת עור הבשר פושה לתוכן. 16

יא. הקרחת או הגבחת או הזקן שנקרח ונעשה בהן 17
שחין או מכה - מטמאין בשחין וכמכה שבוער 18
הבשר; שהראש או הזקן שנקרחו - בעור הבשר 19
לכל דבר, אלא שאין מטמאין בשער לבן. הראש 20
והזקן קדם שיעצמו בהן השער ועדין לא העלו שער 21
מעולם 36, וכן הדלדולין שבראש ושפזקן - הרי הן 22
בעור הבשר ומתטמאין בשלשה סימנין 37 ושני 23
שבועות. וכן זקן האשה והסרים 38 עד שלא העלו 24
שער - הרי הן בעור הבשר; ואם העלו שער - הרי 25
הן בזקן האיש, שמתטמא בנתקין כמו שיתבאר, 26
ואינו מטמא בבהרת. 27

(36) כגון נער שטרם צמח לו זקן ותינוק רך שטרם צמחו
שערות ראשו. (37) פשיון, מחייה ושיער לבן.
(38) הסנטר.

פרק שש

(1) יבאר מקומות באדם שאינם מתטמאים בבהרת ומה דינם,
גוי שהיתה בו בהרת והתגיר או בעובר, נולד בקמט ונגלה
ונשתנה מראהו, וכל ספק הנגעים אם ספיקם טהור.

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

היתה בהרת כגריס לפני ההסגר, ובמי כסלע. (25) שהיו בו שני נגעים, אחד כגריס ואחד כסלע, ואחרי ההסגר שניהם כסלע, ואינו זוכר איזה היה כגריס ואיזה כסלע. (26) באדם זה. (27) ב'תורת כהנים' פרשת נגעים פרשתא ד ה"ח: "וטמא אותו" (ויקרא יג, ג) - את הוודאי הוא מטמא, ואינו מטמא את הספק. פירוש, את הנגע הוודאי, אבל לא את הנגע הספק, ואפילו באדם אחד - טהור, מפני שאין אנו יודעים איזה נגע פשה.

ו. מִשְׁנֹזֶקֶק²⁸ לְטִמְאָה - סִפְקוֹ טָמֵא. בִּיצֵד? שְׁנִים שָׂבָאוּ אֶצֶל כֹּהֵן, בְּזָה בַּהֲרַת כְּגָרִיס וּבְזָה כְּסָלֵעַ, וְהִסְגִּירָם, בְּסוֹף הַשְּׁבוּעָה וְהָרִי בְּזָה כְּסָלֵעַ וְעוֹד וּבְזָה כְּסָלֵעַ וְעוֹד - שְׁנֵיהֶן טָמְאִין²⁹. חֲזָרוּ שְׁנֵיהֶן לִהְיוֹת כְּסָלֵעַ, שֶׁהָרִי הֵלֵךְ הַפְּשִׁיטוֹ³⁰ מֵאֶחָד מֵהֶן³¹, הוֹאִיל וְאִינוּ יְדוּעַ אִי זֶהוּ - שְׁנֵיהֶן טָמְאִים³², עַד שִׁיחְזְרוּ שְׁנֵיהֶן לִהְיוֹת כְּגָרִיס. וְזֶהוּ שְׁאֵמְרוּ: מִשְׁנֹזֶקֶק לְטִמְאָה - סִפְקוֹ טָמֵא. וְכֵן מִי שֶׁהָיָה בּוֹ בַּהֲרַת וּבָהּ שְׁעָר לָכֵן שֶׁקִּדְּם אֶת הַבְּהֵרֶת³³ וְשָׁעָר לָכֵן שֶׁהִפְכָּתוּ הַבְּהֵרֶת³⁴, וְאִינוּ יְדוּעַ זֶה שֶׁקִּדְּם³⁵ מִזֶּה שֶׁנֶּהֱפָךְ: אִם מֵתוֹךְ הַסֵּגֶר נִסְתַּפֵּק לוֹ³⁶ - הָרִי זֶה טָהוֹר³⁷, וְאִם אַחֵר הִחְלִט³⁸ - הָרִי זֶה טָמֵא. אָף עַל פִּי שֶׁהֵלֵךְ שְׁעָר אַחָד³⁹ מֵהֶן וְאִינוּ יְדוּעַ אִי זֶה הֵלֵךְ, אִם הִשְׁעָר שֶׁהָיָה סִימָן טִמְאָה אוֹ הִשְׁעָר הָאֲחֵר.

(28) משנה שם. (29) שהרי אין כאן ספק כלל. דין זה אינו הדוגמה לנזקק לטומאה, אלא הבבא שלאחריה. (30) כולו. (31) מזה שבתחילה היה בו כסלע. (32) ב'תורת כהנים' שם סוף ה"ט, למדו: "וטיהרו" - את הוודאי הוא מטהר, ואינו מטהר את הספק. (33) ואינו סימן טומאה (למעלה פ"ב ה"ו) והוסגר. (34) והוא סימן טומאה. פירוש, שאחרי ההסגר נמצאו ארבע שערות לבנות, שתיים שקדמו לבהרת ושתיים שנולדו בבהרת. (35) אין הכהן מכיר בין השיער שקדם לשיער שנהפך. (36) אחר ההסגר מצא את ארבע השערות, ולא הבחין בין אלו שקדמו לבהרת ובין אלו שהבהרת הפכה אותן. (37) אע"פ שבוודאי יש כאן סימן טומאה - מפני שאינו יודע איזו שערות הן המטמאות, כמו שאמרנו בפשיון. (38) כגון שמתחילה הכיר והחליט ואחר-כך נשרו שתיים, ואינו יודע איזו נשרו. (39) "שיער" הוא שם קיבוצי ולשון זכר, ו"שערה" משמעותה שיערה יחידה. רבינו דייק וכתב "שיער אחד". והכוונה, שאחד משני הסוגים - סוג שקדם וסוג שנהפך - הלך ואינו יודע איזהו. ומה שאמר "אף-על-פי" הכוונה: לא רק כשהלכה אחת ונשארו שלוש, אלא אפילו אם הלכו שתיים, ואפשר שלא נשארו כלום מסימן הטומאה - טמא. [אפשר גם לפרש, שדווקא אם הלך סוג שלם טמא, אבל אם אפשר שהלכה אחת מסוג זה והשניה מסוג השני - טהור, מפני שבכל שיערה שהלכה יש להסתפק אולי היא נהפכה ולא נשארו שתי שערות מטמאות, והרי כאן שני ספיקות להקל]. מקור דין זה בתוספתא נגעים פ"ב ה"ה.

ז. מִי שָׂבָאוּ⁴⁰ אֶצֶל כֹּהֵן וְרָאָהוּ שֶׁצָּרִיף הַסֵּגֶר אוֹ שֶׁהוּא פְּטוּר, וְעַד שֶׁלֹּא הִסְגִּירוֹ אוֹ פְּטָרוֹ נִלְוֶה לוֹ

1 פֶּשֶׁה מוֹרְדִין וְהָעֵלֹ צָרַת - הָרִי אֵלֹו טְהוֹרוֹת. וְכֵן
2 אִם הָיָה הַבְּהֵרֶת בְּרָאשׁ אוֹ בְּזָקֵן קִדְּם שְׁעָרֹו שְׁעָר
3 מְעוֹלָם וְהָעֵלֹ שְׁעָר וְהֵלֵךְ הַשְּׁעָר, אוֹ שֶׁהָיָה הַבְּהֵרֶת
4 בְּעוֹר וְנִעְשָׂה מְקוֹמָהּ שְׁחִין אוֹ מְכוּה וְחָיו וְהָרִי הֵן
5 בְּעוֹר הַבָּשָׂר, אָף עַל פִּי שֶׁתְּחַלְתָּה וְסוֹפָהּ טָמְאִין,
6 הוֹאִיל וְהָיָה טְהוֹרָה בִּינְתָּיִם - הָרִי זֶה טְהוֹרָה¹⁶.
7 נִשְׁתַּנּוּ מֵרְאִיָּהֶן, בֵּין שֶׁהָעֵזוֹ¹⁷ אוֹ שֶׁכָּהוּ - יִרְאֶה
8 בַּתְּחִלָּה¹⁸. בִּיצֵד? עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁהָיָה בּוֹ בַּהֲרַת
9 כְּקִרוֹם בִּיצָה¹⁹ וְלֹאֲחֹר שֶׁנִּתְגַּדֵּר נִעְשִׂית בִּשְׁלֵג, אוֹ
10 שֶׁהָיָה בִּשְׁלֵג וְלֹאֲחֹר שֶׁנִּתְגַּדֵּר נִעְשִׂית כְּקִרוֹם בִּיצָה
11 - תִּרְאֶה בַּתְּחִלָּה. וְכֵן בְּקִטָּן שְׁנוּלָד, וּבְקָמֵט שְׁנִגְלָה,
12 וּבִרְאשׁ וּבְזָקֵן שֶׁנִּקְרָחוּ, וּבִשְׁחִין וּבְמְכוּה שְׁחִיו: אִם
13 נִשְׁתַּנּוּ מֵרְאִיָּה אוֹתָן הַבְּהֵרֶת - יִרְאוּ בַּתְּחִלָּה, וְאִם
14 לֹא - טְהוֹרוֹת.

(13) משנה שם פ"ז, א. (14) ב'תורת כהנים' פרשת נגעים פרק א' ה"א וה"ב, למדו דין זה מהכתוב (ויקרא יג, ב): "אדם כי יהי בעור בשרו" בלשון עתיד, משמע שהנגעים שפרחו לפני מתן-תורה אף-על-פי שנשארו אחרי שניתנה תורה - אינם מטמאים. ומכאן למדו, שהנגעים אינם מטמאים אלא כשנולדו בשעה שהיו ראויים לטמא ובמקום הראוי לטומאה. (15) שאינו מקום גלוי. (16) כחכמים, נגד דעת ר' אליעזר בן יעקב שם. ואף-על-פי שאמרו (עירובין סא, ב) משנת ר' אליעזר קב ונקי (פירוש, הלכה כמותו), סובר רבינו שזה נאמר במחלוקת עם יחיד, אבל אין הלכה כמותו נגד רבים (ראה שו"ת חוות יאיר, סי' צד. וראה רא"ש עירובין פ"ד סימן ב בשם רבינו חננאל, שרק במאה ושנים מקומות - מספר "קב" - הלכה כמותו, וראה יד מלאכי אות תטו). (17) שלבנוניתם נעשתה יותר עזה. (18) צ"ל: כתחילה, וכן הוא בדפוס רומי (ר"מ), וכן יש לתקן להלך. פירוש, כאילו הוא נגע חדש. (19) רבינו נקט השינויים הקיצוניים. ומובן שהוא-הדין בשינויים שביניהם, מראה צמר לבן שנשתנה למראה שלג או קרום ביצה.

15 ה. כָּל סִפְקוֹ²⁰ נְגָעִים, חוּץ מִשְׁנֵי סִפְקוֹת שְׁמִינִי
16 כְּבִיר²¹, טְהוֹר עַד שֶׁלֹּא נִזְקַק לְטִמְאָה²²; אֲבָל
17 מִשְׁנֹזֶקֶק לְטִמְאָה - סִפְקוֹ טָמֵא²³. בִּיצֵד? שְׁנִים
18 שָׂבָאוּ אֶצֶל כֹּהֵן, בְּזָה בַּהֲרַת כְּגָרִיס וּבְזָה כְּסָלֵעַ,
19 וְהִסְגִּירָן, וּבְסוֹף הַשְּׁבוּעָה הָיָה בְּזָה כְּסָלֵעַ וּבְזָה כְּסָלֵעַ
20 וְאִין יְדוּעַ בְּאִיזָה מֵהֶן פֶּשֶׁתָּה²⁴, בֵּין בִּשְׁנֵי אֲנָשִׁים בֵּין
21 בְּאִישׁ אַחָד²⁵ - הָרִי זֶה טְהוֹר. שְׁאָף עַל פִּי שְׁוֹדָאִי
22 פֶּשֶׁה הִנֵּגַע בְּזָה²⁶, הוֹאִיל וְאִינוּ יְדוּעַ אִי זֶה הִיא
23 הַבְּהֵרֶת שֶׁפֶּשֶׁתָּה - הָרִי זֶה טְהוֹר, עַד שִׁיַּדַּע בְּאִי זֶה
24 נִגַּע טָמֵא²⁷.

(20) שם פ"ה מ"א. (21) בפ"ב ה"ט: ספק אם בהרת קדמה או שיעור לבן קדם. ובפרק ד' ה"ו: בהרת כגריס, ואחרי ההסגר מצא כסלע, ספק אם היא אותה הבהרת ופשתה או הראשונה הלכה וזו אחרת היא. (22) שלא הוחלט, ואפילו אם הוסגר. (23) שם משנה ד', וה'. (24) אינו זוכר במי

מַעַט עַד שֶׁהִלְבִּין בָּלוּ, אִם מִתּוֹךְ הַסֵּגֶר אוֹ מִתּוֹךְ
הַחֲלָט - טְהוֹר¹³, וְאִם אַחֵר הַפֶּטוּר - טָמֵא¹⁴, וְאִם
בִּתְחִלָּה - נִסְגִּיר¹⁵. אֶחָד שֶׁהָיָה בָּלוּ מִרְאֵה אֶחָד אוֹ
שֶׁהָיָה בָּלוּ לָכֵן בְּאַרְבַּע הַמִּרְאוֹת שֶׁבִּלְבָן וּבְאַרְבַּע שֶׁל
פֶּתוּחַ¹⁶ - הַפֶּל מִצִּטְרָפִין¹⁷, בֵּין לְטַהֲרוֹ בֵּין לְטָמְאוֹ,
כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.

(8 שם מ"ז. 9) לבא בתחילה כולו לבן, אבל אם נהפך
אחר החלט או מתוך הסגר - אין שיער לבן מטמאו (ראה
לקמן ה"ג). (10) כמו בבהרת קטנה (למעלה פ"ב ה"ב,
ופ"ג ה"ג). (11) טעם זה נמשך לדין שיער לבן, שאינו
מטמא את הנהפך כולו לבן מתוך טומאה, וכאן מטמא מפני
שבא בתחילה (ראה בהערה הקודמת), אבל מחיה מטמאה
אפילו כשלא באה בתחילה אלא נהפך מתוך טומאה. ראה
לקמן ה"ג. (12) אחד... ואחד, תוקן עפ"י כתי' תימן,
ופירושו בין... ובין. בדפוסים: אחר... ואחר. (13) 'תורת
כהנים' שם פ"ג ה"ה: "אין לי אלא שפרחה כולה כאחת,
פורחת וחוזרת פורחת וחוזרת מנין? תלמוד-לומר: ואם
פרוח תפרח." "חוזרת" היינו מפסיקה את הפריחה ('חפץ
חיים'). (14) נתבאר בהלכה א. (15) ואינו טמא, שהפשיין
מטמא אחר הסגר בלבד. (16) אדמומית מעורבת בלובן.
(17) נגעים פ"א מ"ג.

ג. הִיָּתָה בּוֹ¹⁸ בִּהְרֵת פְּגָרִים וְכֵּה מִחִיָּה פְּעֻדָּשָׁה
וְהִחֲלִט בְּמִחִיָּה, וּפְרָחָה הַצִּרְעָת בְּכָלֹ¹⁹ וְאַחֵר כָּף
הַלֵּכָה הַמִּחִיָּה²⁰, אוֹ שֶׁהִלְכָה הַמִּחִיָּה תַחֲלָה וְאַחֵר כָּף
פְּרָחָה בְּכָלֹ²¹ - הָרִי זֶה טְהוֹר²², וְאַפִּילוּ נוֹלֵד לוֹ שְׁעֵר
לָבָן²³. נוֹלֵדָה בּוֹ מִחִיָּה - טָמֵא; שְׁנֵאמַר: וּבִיּוֹם
הָרִאוֹת בּוֹ בָּשָׂר חַי יִטָּמָא. וְהוּא שֶׁתְּהִיָּה פְּעֻדָּשָׁה
מִרְבַּעַת²⁴ אוֹ יָתֵר. הִיָּתָה בּוֹ בִּהְרֵת וְכֵּה שְׁעֵר לָבָן
וְהִחֲלִט בְּשְׁעֵר לָבָן, וְאַחֵר כָּף פְּרָחָה בְּכָלֹ, אָף עַל פִּי
שְׁעֵר לָבָן בְּמִקּוֹמוֹ עוֹמֵד - טְהוֹר; שְׁנֵאמַר: וּבִיּוֹם
הָרִאוֹת בּוֹ בָּשָׂר חַי יִטָּמָא - בְּמִחִיָּה מִתְטָמָא זֶה
שֶׁנֶּהֱפֵךְ בָּלוּ לָבָן אַחֵר הַחֲלָט אוֹ אַחֵר הַסֵּגֶר, וְאִינוּ
מִטָּמָא בְּשְׁעֵר לָבָן²⁵. הַחֲלִיטוּ בְּפִשְׁיוֹן וְאַחֵר כָּף
פְּשֻׁתָּהּ וּפְרָחָה בְּכָלֹ - טְהוֹר. וְאִם נִרְאִית בּוֹ מִחִיָּה -
טָמֵא.

(18) שם פ"ח מ"ב. (19) וכל זמן שנשארה המחיה, עודנו
בטומאתו. (20) פשתה הצרעת לתוכה. (21) לפני שטיהרו
הכהן מפני שנעלם סימן הטומאה. (22) שהרי נהפך בזמן
טומאה. (23) כחכמים במשנה שם, שהפך לבן מיטמא
במחיה בלבד. ב'תורת כהנים' שם פ"ה ה"ד, דורש רבי
עקיבא מהכתוב (ויקרא יג, יד) "וביום הראות בו בשר חי
יטמא" בשר חי החוזר טמא, ואין שיער לבן החוזר טמא.
ופסוק זה בהפך לבן נאמר. (24) כשיעור טומאתה בנגע
קטן. פסק כרבי יוסי ב'תורת כהנים' שם ה"א, נגד דעת רבי
מאיר שמחיה אחר הפיטור בהופך לבן מטמאה בכל שהיא.
(25) ואפילו אם נטמא בתחילה - לפני שהפך כולו לבן -
ע"י אותו שיער לבן עצמו.

ד. אָף רֵאשִׁי אֵיבָרִים שְׁאִינֶן מִטָּמְאִין מִשּׁוּם מִחִיָּה²⁶

סִמְנֵי טָמְאָה - הָרִי זֶה יִחֲלִיט. וְכֵּן אִם רָאָהוּ שִׁישׁ
בּוֹ סִמְנֵי טָמְאָה וְקָדָם שֶׁיִּחֲלִיטוּ וְיֹאמְרוּ לוֹ 'טָמֵא
אַתָּה' הִלְכוּ לָהֶן סִמְנֵי טָמְאָה: אִם הָיָה בִּתְחִלָּה אוֹ
בְּסוֹף שְׁבוּעַ רֵאשׁוֹן - נִסְגִּירוֹ⁴¹, וְאִם הָיָה בְּסוֹף שְׁבוּעַ
שְׁנִי אוֹ לְאַחֵר הַפֶּטוּר - יִפְטֹר אוֹתוֹ.

(40) משנה נגעים פ"ז, ג. (41) אבל אם נולדו סימני טומאה
בתוך ימי ההסגר יישאר בהסגרו, בין שהלכו להם ובין
שנשארו (תפארת ישראל).

פֶּרֶק שְׁבִיעִי

(1) יבאר מי שהיתה בו בהרת והוחלט באחד מסימני טומאה,
ודין הבא בתחילה והוא כולו הפך לבן, ואם החליטו בשיער
לבן והשחירו שתיים, אם פרחת הצרעת בכולו כאחת או
שפרחה מעט מעט, היתה בו בהרת כגריס ובה מחייה
כעדשה והוחלט במחייה ופרחה צרעת בכולו, ראשי אברים
שאינם מטמאים משום מחייה אם מטמאים הנהפך כולו
לבן, מי שאינו ראוי ליטמא בנגע הבהרת אם מעכב ההופך
כולו לבן, ודין יש נגע שנשכר מפני שהקדים להראותו לכהן
ויש מפסיד.

א. מִי שֶׁהָיָה² בּוֹ בִּהְרֵת וְהִחֲלִט בְּאַחַד מִסִּמְנֵי
טָמְאָה, בֵּין בִּתְחִלָּה³ בֵּין אַחֵר הַסֵּגֶר⁴, אוֹ שֶׁהִסְגִּיר,
וְאַחֵר כָּף⁵ פְּרָחָה הַצִּרְעָת בְּכָלֹ וְנֶהֱפֵךְ לָבָן, בֵּין
שֶׁנֶּהֱפֵךְ מִתּוֹךְ הַסֵּגֶר⁶ בֵּין מִתּוֹךְ הַחֲלָט - הָרִי זֶה
טְהוֹר. אֲבָל אִם הַסֵּגֶר וְלֹא נוֹלֵד לוֹ סִמְנֵי טָמְאָה
וְנִפְטֹר, וְלְאַחֵר הַפֶּטוּר פְּרָחָה הַצִּרְעָת בְּכָלֹ - הָרִי
זֶה טָמֵא מִחֲלָט⁷.

(2) משנה, נגעים פ"ח, א. (3) כשבא אל הכהן היה בו אחד
מסימני טומאה והוחלט. (4) בסוף שבוע ראשון או שני,
נמצא סימן טומאה והוחלט. (5) זה נמשך על כל המקרים
שנאמרו למעלה. (6) ולא הוחלט עדיין. ב'תורת כהנים'
פרשת נגעים פ"ד ה"ו: ופריחת הסגר תלמוד-לומר: "יטיהר
את הנגע... טהור הוא" - לרבות את כולו. (7) במשנה שם
אמרו: הפורח מן הטמא - טהור... מן הטהור - טמא.

ב. הֵבֵא בִּתְחִלָּה⁸ וְהוּא בָּלוּ הַפֶּךְ לָבָן: אִם הָיָה בּוֹ
מִחִיָּה אוֹ שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת לְבָנוֹת - מִחֲלִיטִין אוֹתוֹ; אִם
אִין שָׁם סִמְנֵי טָמְאָה - מִסְגִּירִין אוֹתוֹ שְׁבוּעַ רֵאשׁוֹן.
נוֹלֵד לוֹ שְׁעֵר לָבָן אוֹ מִחִיָּה - מִחֲלִיטוֹ; לֹא נוֹלֵד בּוֹ
כָּלִים - מִסְגִּירוֹ שְׁבוּעַ שְׁנִי. לֹא נוֹלֵד לוֹ סִמְנֵי טָמְאָה
- הָרִי זֶה טְהוֹר. שְׂדִין בִּהְרֵת זֹו הַגְדוֹלָה כְּדִין
הַקְטָנָה. הַחֲלִיטוּ בְּשְׁעֵר לָבָן⁹ שְׁנוֹלֵד בּוֹ וְהִשְׁחִירוּ
שְׁתֵּיהֶן אוֹ אֶחָת מֵהֶן, הַקְצִירוּ שְׁתֵּיהֶן אוֹ אֶחָת מֵהֶן,
נִסְמַךְ הַשְׁחִין לְשְׁתֵּיהֶן אוֹ לְאַחַת מֵהֶן, הַקִּיף הַשְׁחִין
אֶת שְׁתֵּיהֶן אוֹ אֶחָת מֵהֶן, אוֹ שֶׁחֲלָקֵן הַשְׁחִין וּמִחִיָּת
הַשְׁחִין וְהַמִּכּוּה וּמִחִיָּת הַמִּכּוּה וְהַבִּהָק - הָרִי זֶה
טְהוֹר¹⁰. נוֹלֵד לוֹ שְׁעֵר לָבָן אַחֵר אוֹ מִחִיָּה - הָרִי זֶה
טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁבֵּא בָּלוּ לָבָן בִּתְחִלָּה¹¹. אֶחָד שֶׁפְּרָחָה
הַצִּרְעָת בְּכָלֹ כְּאַחַת וְאַחַד¹² שֶׁפְּשֻׁתָּהּ וּפְרָחָה מַעַט

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם – מוסד הרב קוק

מטמאים במחיה – טמא, ומכל-שכן אם נתגלו מקומות שבשאר הגוף.

- ו. כל הראוי³⁸ לטמא בנגע הבהרת³⁹ - מעקב ההופך²³
 פלו לכן⁴⁰, וכל שאינו ראוי לטמא בנגע הבהרת -
 אינו מעקב. כיצד? פרחו בכלו אכל לא בראש²⁴
 ובזקן, בשחין ובמכה המורדין, או שגשאר פחות²⁵
 מפעדשה⁴¹ בשר חי סמוך לשחין ולמכה המורדין²⁶
 ולראש ולזקן - הרי זה טהור. חזר הראש והזקן²⁷
 ונקרחו, וכן אם חיו השחין והמכה והעלו צרבת⁴²
 - הרי זה טמא⁴³ עד שתפרח הצרעת בהן, שהרי הן²⁸
 ראויין לבהרת⁴⁴. היו בה שתי בהרות⁴⁵, אחת יש בה²⁹
 סימן טמאה ואחת טהורה, ופרחה הטהורה³⁰
 לטמאה⁴⁶ ואחר כך פרחו בכלו - הרי זה טהור,³¹
 מפני שהיה מחלט בטמאה⁴⁷, אף על פי שהטהורה³²
 היא שפרחה. ולא עוד, אלא אפלו היו אחת בשפתו³³
 העליונה ואחת בשפתו התחתונה, או בשתי³⁴
 אצבעותיו או בשני ריסי עיניו, וכשהן נדבקין זה³⁵
 לזה נראין שתי הבהרות בבהרת אחת⁴⁸, הואיל³⁶
 ופרחה בכלו⁴⁹ - טהור.

(38) שם מ"ה. (39) שאם תצמח במקום זה, בהרת עם אחד מסימני טומאה – טמא. (40) אם נשאר ממקום זה כעדשה שלא פשתה בו הצרעת (ראה למעלה הערה לב). (41) ואם כן, יש כאן שני צדדים מחמירים: א. מקום הראש יותר מכעדשה: ב. פחות מכעדשה בשר חי בעור, אף-על-פי-כן טהור ('קריית ספר'). (42) אף-על-פי שדיני נגע בשחין ומכוה שונים מדיני בהרת בעור הבשר, הם מעכבים. ומכל-שכן אם נתרפאו לגמרי, שהרי דינם כעור בשר (למעלה פ"ה, ה"ג). (43) ואף-על-פי שבשעה שפרחה בכולו לא היו מקומות אלה ראויים לבהרת, ונראה, שמדובר כשלא טיהרו הכהן עדיין, אבל אם טיהרו לפני שנקרחו או נתרפאו אין הקריחה והריפוי מטמאים ('משנה אחרונה'). מפרשי המשנה וכן נושאי-כלי רבינו מעירים, שבמשנה שבידינו כתוב בכל אלה "טהורים", ורק בכחצי עדשה נאמר שם "טמא". ונראה שגירסה אחרת נמצאה בספרים שהגיעו לידי רבינו (כסף-משנה). (44) עכשיו, כשהביאם לפני הכהן. (45) שם מ"ו. (46) וכל-שכן אם פרח מטמאה לטהורה ('קריית ספר') ו'משנה אחרונה'. ראה 'תפארת ישראל', 'בועז' אות ח. (47) האדם היה כבר טמא, ואם כן כל גופו כלול בטומאה זו ופרח מן הטמא (הרא"ש בפירושו על המשנה אומר טעם אחר: מפני שהטהורה נתבטלה בטמאה. וכן פירש ה'ברטנורא'). (48) וכשהן מרוחקות, נראה בשר בריא שביניהן. (49) כשהן מחוברות. דין זה מבואר במשנה שם, ורבינו הוסיף את שתי המילים: "ולא עוד", מפני שלדעתו גם בבא זו עוסקת בפריחה בכולו, אבל מפרשים אחרים סוברים, שזוהי בבא בפני עצמה, ומדובר כשהיה חצי גריס בשפה זו וחצי גריס בזו, וכן בריסים ובאצבעות. ולפי פירושם אין מקום לומר "ולא עוד". (ונראה שזאת היא כוונת הראב"ד בהשגתו).

- שפתו הבהרת, מטמאין ומעקבין את הנהפך פלו¹
 לכן²⁷. כיצד? מחלט או מסגר שהלבין פלו בצרעת²
 חוץ מפעדשה²⁸ בשר חי אפלו בראש אצבעו או³
 בראש חטמו וכיוצא בהן - הרי הוא בטמאות. וכן⁴
 זה שנהפך פלו לכן וטהר, אם חזר בו פעדשה בשר⁵
 חי אפלו בראש אחד מן האיברים - הרי זה מחלט.⁶
 נהפך פלו למראה צרעת חוץ מפעדשה, אפלו⁷
 בראש אחד מן האיברים, שנהפך לבהק - הרי זה⁸
 טמא מחלט²⁹; שנאמר: והנה כסתה הצרעת - לא⁹
 הבהק³⁰. אפלו היתה מקצת העדשה בשר חי¹⁰
 ומקצתה בהק - הרי זו סימן טמאה³¹. נהפך פלו¹¹
 למראה צרעת וטהר, ואחר כך חזר בו בשר כמראה¹²
 הבהק³² - הרי זה טהור, עד שיראה בו פעדשה בשר¹³
 חי; שנאמר: וביום הראות בו בשר חי - לא בהק³³.¹⁴
 חזר בו פעדשה מקצתה בשר חי ומקצתה בהק -¹⁵
 אינו סימן טמאה³⁴ והרי הוא בטהרתו.¹⁶

(26) ראה למעלה פ"ג ה"ח. (27) ואין דינם כדין המקומות שנמנו בפ"ו ה"א שאינם מעכבים. (28) משמע מדבריו שאם נשאר פחות מכעדשה אינו מעכב אפילו בתחילה ומטהרים אותו (ראה 'משנה אחרונה' נגעים פ"ח מ"ד). (29) שם פ"ח מ"ו. (30) שבוהק אינו נגע ואינו מטמא (למעלה פ"א ה"א), ולפיכך הוא מעכב בנהפך כולו לכן. (31) כל בבא זו, החל מ"אפילו" אינה צריכה לגופה, שהרי לא כל-שכן היא מהבבא שלפניה, ונכתבה מפני דין חזרה שבסוף ההלכה. (32) בכל מקום שבגוף, ולא דוקא בראשי איברים. (33) [בפירושו על המשנה, מביא רבינו לימוד אחר: כתוב בתורה (ויקרא יג, טז-יז): "או כי ישוב הבשר החי ונהפך ללבן... טהור הוא" ולא נכתב: "ונהפך גם כן טהור".] (34) כל זמן שאין בו מחיה ממש כעדשה. במשנה שם, שנינו: "וחכמים אומרים בוהק פחות מכעדשה סימן טומאה בתחילה ואין סימן טומאה בסוף". ומפרש רבינו, כגון שנוסף על הבהק היתה שם גם מחיה, וביחד – הבהק עם המחיה – יש כעדשה. (הראב"ד גורס במשנה: "בוהק ופחות מכעדשה" ומפרש, בוהק כעדשה או מחיה פחות מכעדשה הם סימן טומאה בתחילה אבל לא בחזרה (ראה 'תפארת ישראל' שם "כין" אות נט ביאור הגירסא). ורבינו לשיטתו שפחות מכעדשה גם בתחילה אינו מעכב (ראה למעלה הערה כו), ולפיכך הוכרח לפרש כמו שכתבנו).

- ה. כל טמא שפרחה הצרעת בכלו³⁵ - טהור, נתגלה¹⁷
 ממנו פעדשה בשר חי - נטמא. חזר ונתפסה בצרעת¹⁸
 - טהור, חזר ונתגלה - נטמא, אפלו מאה פעמים³⁶.¹⁹
 התחיל³⁷ הפשר החי להתגלות והרי הוא מוסיף²⁰
 והולך והצרעת מתמעטת - הרי זה בטמאות עד²¹
 שתתמעט הבהרת מכגריס.²²

(35) אם נשאר פחות מכעדשה, הרי זה ככולו. (36) שם מ"ד. (37) שם מ"א, אמרו: "חזרו בו ראשי איברים טמא עד שתתמעט בהרתו מכגריס". נקטה ראשי איברים לרבותא, שאפילו אם נתגלו רק ראשי איברים, שאינם

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום שלישי ט' אייר - ספר טהרה - הלכות טומאת צרעת צה

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

27 שְׁחֹרֹת - יִפְטָר אוֹתוֹ; לֹא פֶשֶׁה וְלֹא נֹלֵד בּוֹ שְׁעָר
28 צָהָב וְלֹא שְׁעָר שְׁחֹר - יִגְלַח סְבִיבוֹת הַנֶּתֶק וְלֹא
29 יִגְלַח הַנֶּתֶק? וְיִסְגֵּיר שְׂבֹעַ שְׁנִי. וְחֹזֵר וְרוֹאֶהוּ בְּסוֹף
30 שְׂבֹעַ שְׁנִי; אִם פֶּשֶׁה הַנֶּתֶק אוֹ נֹלֵד בּוֹ שְׁעָר צָהָב
31 דֶּק - יִחְלִיט; לֹא נֹלֵד בּוֹ כְּלוּם - יִפְטָר, שְׁאִין הַסֵּגֶר
32 בְּנִתְקִין יֵתֵר עַל שְׁנֵי שְׂבֻעוֹת. וְאִם אַחֵר שְׁפָטָרוֹ נֹלֵד
33 בּוֹ שְׁעָר צָהָב אוֹ פֶּשֶׁה - יִחְלִיט.⁸

(6) טעות סופר, צריך להיות "או יותר" וכן הוא בכתב יד
תימן. בתורת כהנים שם: "ושער", מיעוט שער שתי שערות.
(7) בתורת כהנים פרשת נגעים פרק ט הלכה ז שנינו: וכי
מה יש בו (בנתק לגלח)? ... סמוך לנתק לא יגלח, הא
כיצד? מגלח חוצה לו ומניח שתי שערות סמוך לו, כדי
שיהא ניכר אם פשה. (8) כדין נגע בעור הבשר.

34 ג. כיצד מגלחין את הנתק? מגלח חוצה לו ומניח
35 שתי שערות סמוך לו, כדי שיהיה נפר הפשיון.
36 ותגלחתו פשרה בכל אדם⁹, שנאמר: והתגלח¹⁰. וכן
37 פשרה בכל דבר¹¹. ואפלו היה נזיר¹² - הרי זה
38 מגלח. הסגירו ולא גלחו - הרי זה מסגר.

(9) ואינה זקוקה לכהן כגילוח הטהרה אחר שנתרפא.
(10) משמע בכל אופן שהוא. (11) ולאו דווקא בתער
כתגלחת הטהרה. (12) שאסור לו לגלח שער.

39 ד. שער צהב האמור בתורה הוא שיהיה כתבנית¹³
40 הזהב. וזה שנאמר דק הוא שיהיה קצר¹⁴; אבל אם
41 היה ארך, אף על פי שהוא צהב כתבנית הזהב -
42 אינו סימן טמאה.

(13) כגון. (14) משאר השערות, אבל צריך להיות בו כדי
שיינטל בזוג.

43 ה. שתי שערות הצהבות הדקות סימן טמאה בין
44 שהיו זו בצד זו בין שהיו מרחקות זו מזו, בין שהיו
45 באמצע הנתק בין שהיו בסוף הנתק, בין שקדם
46 הנתק את השער הזהב בין שקדם השער הזהב את
47 הנתק - הרי הוא סימן טמאה. והוא שיהיו נטלות
48 בזוג¹⁵, כמו שבארנו בשער הלכן.

(15) שאפשר יהיה לגזור אותן במספריים, כמו בשיער לבן
למעלה בפרק ב הלכה א ושם הסברו בפרוטרוט.

49 ו. השער השחור המציל בנתקין¹⁶ אין פחות משתי
50 שערות. ואינן מצילות עד שיהיה ארפן כדי לכף
51 ראשן לעקרן¹⁷. בין שהיו זו בצד זו בין שהיו
52 מפזרות. והוא שיהיו באמצע הנתק¹⁸ וישאר מן
53 הנתק פנוי בין השער השחור שבתוכו ובין השער
54 שחוצה לו כדי צמיחת שתי שערות; אבל אם נשארו
55 השתי שערות השחורות בצד הנתק בסופו - אינן
56 מצילות. כיצד מצילות? שאם נשאר בתוך הנתק שתי
57 שערות שחורות, אף על פי שנולד בנתק שער צהב

1 ז. יש⁵⁰ מראה נגעו לפהו ונשכר מפני שהקדים
2 להראותו ולא נתאחר, ויש מראה ומפסיד. כיצד?
3 מי שהיה מחלט והלכו להן סימני טמאה, ולא
4 הספיק להראותו לפהו עד שפרחה בכלו - טהור;
5 ואלו קדם והראה לפהו ופטרו קדם שיהפך ונהפך
6 אחר הפטור - היה מחלט, כמו שבארנו⁵¹. היתה בו
7 בהרת ואין בה כלום⁵², ולא הספיק להראותו לפהו
8 עד שפרחה בכלו - הרי זה טמא וצריך הסגר; ואלו
9 קדם והראה לפהו והסגירו קדם שיהפך ונהפך
10 מתוך הסגר - היה טהור, כמו שבארנו⁵³.

(50) שם מ"י. (51) למעלה ה"א. (52) כל סימן טומאה.
(53) שם.

יום שלישי ט' אייר ה'תשע"ח

פרק שמיני

(1) יבאר הנתקים ובכמה סימנים מטמאים ואם יש בהם הסגר
וכל דיניהם, כיצד מגלחים את הנתק, ומה שיער צהוב
האמור בתורה, הראש והזקן אם מעכבים זה את זה ואם
מצטרפים.

11 א. נגעי הראש והזקן הוא שיפל השער שבהן
12 מעקרו וישאר מקום השער פנוי. וזה הוא הנתקרא
13 נתק². ואין נתק פחות מכגריס³ המרבע. בין שהיה
14 מראהו עמק בין שלא היה עמק. ולא נאמר עמק
15 בנתקין אלא לומר לך: מה מראה עמק - בידי
16 שמים, אף נתק המטמא - בידי שמים; להוציא
17 שנתקו אדם⁴, שהוא טהור. והאשה והסריס שהעלה
18 זקנם שער - הרי זה מטמא בנתקים⁵.

(2) ואפילו אין כל שינוי בעור, מריטת השיער עצמו הוא
הנגע. וחלקו על רבינו רבים וסוברים שאין נגע בלי שינוי
בעור. ולפי שיטת רבינו יש לשאול: מה בין קרחת וגבחת
ובין נתק? ומבאר שם בכסף משנה, שקרחת וגבחת פירושו,
שנקרח כל הצד האחורי או לצד הפנים וזהו דבר טבעי ולא
חולני, ונתק הוא אם נקרח באמצע הראש או הזקן ושערות
מקיפות את הקרחת מכל צדיה. (3) "הקיש נגע לנתק, מה
נגע (בעור הבשר) אינו פחות מכגריס אף נתק אינו פחות
מכגריס". (4) שהשערות לא נפלו מאליהן אלא אדם מרט
אותן. (5) תוספתא נגעים פרק ד הלכה ז: "זקן האשה
והסריס ... משהעלו שיער הרי הן כזקן לכל דבר".

19 ב. הנתקין מטמאין בשני סימנים: בשער צהב דק
20 ובפשיון, ויש בהן הסגר שני שבועות. וכל זה
21 מפרש בתורה. כיצד? מי שנולד לו נתק בראשו או
22 בזקנו: אם היו בו שתי שערות צהבות דקות ולא
23 יותר⁶ ואין שם בנתק שער שחור כלל - יחליט; לא
24 היה בו שער לא שחור ולא צהב - יסגיר שבוע
25 אחד. ובשביעי רואהו: אם נולד בו שער צהב דק
26 או שפשה הנתק - יחליט; נולדו בו שתי שערות

השחור הנשאר ביניהן הרי הוא בצד הנחק; ונפרצה
השטה משני מקומות³² - טהור, שהרי הנשאר מן
השטה באמצע הנחק. וכמה יהיה בכל פרצה מהן?
אין פחות ממקום צמיחת שתי שערות³³. ואם היתה
פרצה ממקום אחד כגריס - הרי זה טמא; שהפרצה
עצמה נתק אחר³⁴, והרי שער שחור בצדו ואינו
כנוס לתוכו. נתק שהשער השחור מקיפו ונתק אחר
מקיף את השער השחור: נפרץ השער שביניהן
ממקום אחד - טמא³⁵; שהנתק הפנימי לא נציל³⁶,
שהרי השער השחור בצדו, לא בתוכו. נפרץ השער
משני מקומות - טהור, ואפלו היתה פרצה כגריס³⁷;
שהרי הנחק הפנימי והחיצון נעשו נתק אחד ושער
שחור באמצע. והוא שתהיה הפרצה כדי צמיחת
שתי שערות או יתר.

(27) ובכל אחד מהם כגריס. (28) שורה. (29) ואינו מציל,
מפני שאינו מבוצר. (30) למעלה או למטה והשער
השחור נשאר בלתי מבוצר. (31) במשנה כתוב "טמא"
ומפרשי המשנה מבארים שטמא מפני שנגע אחד פשה.
ורבינו מפרש, שהמדובר כשנפרץ לפני ההסגר ופשיון אינו
מטמא אלא אחר הסגר (ראה למעלה פרק ד הלכה ב),
ולפיכך הוא מפרש שלא טמא ממש אמרו, אלא הכוונה
שהשער השחור אינו מציל וטעון הסגר. (32) למעלה
ולמטה ואם כן הפרצות מחברות את שני הנתקים והשער
השחור מוקף נתק מכל צדדיו. (33) פחות מזה אינו נקרא
מבוצר. (34) קשה להבין, למה אינו נידון כפשיון הנחק
הראשון. ראה משנה אחרונה על המשנה, ששינה הגירסה
כאן. ונראה שרבינו התכוון לומר שאם נולדה פירצה
באמצע השיטה ואינה מגיעה עד הנתקים הראשונים דינה
כנתק חדש ואין אנו אומרים שמפני שהיא עומדת בין שני
הנתקים תידון כחלק מהם. (35) האדם. (36) אבל החיצון
ניצל, שהרי השער השחור שבו מבוצר. (37) אין אנו דנים
אותה כנגע חדש.

יא. נתק שהיה חוט יוצא ממנו, וכן שני נתקין
שחוט יוצא מזה לזה³⁸, אם יש ברחב החוט
הנתק³⁹ כדי צמיחת שתי שערות - זוקקין לטמא⁴⁰
בשער צהוב דק ופשיון ומצילין בצומח בו⁴¹; אבל
שער שחור הנשאר באותו החוט אינו מציל עד
שהיה רחב החוט כגריס⁴².

(38) ומחברם. (39) הנגוע בנתק. (40) אם נולד בחוט אחד
מסימני הטומאה הרי זה כאילו נולדו בנתקים עצמם.
(41) אם צמח בחוט שיער שחור הוא מציל ואפילו אם יש
סימן טומאה בנתקים. (42) מפני שהמשואר אינו מציל
אלא במבוצר ואי אפשר שיהיה מבוצר אם אין ברוחב החוט
כגריס היינו מקום צמיחת שש שערות, שהרי אינו נקרא
מבוצר אלא אם הוא מוקף נתק ברוחב שתי שערות מכאן
ומכאן ושתי השערות השחורות באמצע וביחד שש שערות.

יב. מי שהיה בראשו נתק כגריס ופשה הנחק [על]

1 דק או שפשה - הרי זה טהור. החליטו בשער צהוב
2 או בפשיון וצמח בנתק שתי שערות שחורות - טהור
3 הנחק, ומצילות מיד הפשיון ומיד השער הצהוב. בין
4 שצמחו באמצע הנחק בין שצמחו בסופו. שהצומח¹⁹
5 מציל בכל מקום²⁰, והנשאר²¹ אינו מציל עד שהיה
6 רחוק מן הקמה²² שתי שערות.

(16) אם נמצא בנתק שיער שחור, בין שנשאר בתחילה בין
שצמח אחר ההסגר - טהור. לפני ההסגר כתוב בתורה
(ויקרא יג, לא): "ושער שחור אין בו והסגיר" ודרשו בתורת
כהנים (שם פרק ח הלכה ט): ואם יש בו פטור; ולאחר
ההסגר כתוב בתורה בפירוש (שם לו): ושער שחור צמח בו
נרפא הנחק טהור הוא. (17) שיעור זה הוא יותר גדול
מהשיעור ניטלות בזוג. (18) ולא על גבול הנחק ממש
סמוך לשערות המקיפות אותו, וזה נקרא "מבוצר" בלשון
המשנה. (19) אחרי החלט. (20) אפילו אינו מבוצר.
(21) השערות השחורות שלא נקרחו כלל. (22) השיער
הבריא המקיף את הנחק.

ז. שתי שערות שצמחו, אחת שחורה ואחת לבנה²³
או צהבה, אחת ארקה ואחת קצרה - אינן מצילות.

(23) שתי שערות ושתייהן שחורות מצילות ואין לבנה
מצטרפת להציל.

ח. נתק שהחלט בשער צהוב או בפשיון ונולד בו
שער שחור וטהר, אף על פי שהלך השער השחור -
הרי זה טהור, עד שיוולד בו שער צהוב אחר או
יפשה פשיון אחר מאחר שהלך השער השחור.
שנאמר: נרפא הנחק טהור הוא - בין שנתרפא
טהור הוא, אף על פי שסימני טמאה במקומן²⁴.

(24) כלומר, סימני הטומאה שהוחלט על ידם נשאר
במקומם, אבל אם נולדו סימני טומאה חדשים מטמאים.

ט. החליטו בשער צהוב, בין שהחליטו בתחלה בין
שהחליטו בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני
או שהחליטו אחר הפטור²⁵, והלך השער הצהוב
ונוולד בו שער צהוב אחר או שנוולד לו פשיון - הרי
זה מחלט כשהיה²⁶. וכן אם החליטו בפשיון, בין
בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני או אחר
הפטור, והלך הפשיון וחר פשיון אחר או שנוולד
לו שער צהוב - הרי זה מחלט כשהיה. עד שלא
ישאר סימן טמאה או עד שצמיח בו שתי שערות
שחורות.

(25) כשצמחו שתי שערות צהובות. (26) וכל הדינים הללו
מתאימים למה שנאמר למעלה בסוף פרק ד בנגעי עור
ובשר.

י. שני נתקים זה בצד זה²⁷ ושיטה²⁸ של שער שחור
מפסקת ביניהן²⁹, ונפרץ³⁰ השער השחור [ונחק]
ממקום אחד - הרי הוא כמות שהיה³¹, שהשער

לנגוע לך ושוב, אין הכהן צריך לבדוק במקום מוסתר, וכיצד יעמוד לפני הכהן כשהוא בודק.

- א. הפל² מתטמאין בנגעים, אפלו קטן בן יומיו³ והעבדים⁴, אבל לא עובד בוכבים ולא גר תושב⁵. והפל כשרין⁶ לראות את הנגעים. וכל הנגעים אדם רואה אותן, חוץ מנגעי עצמו⁷.

(2) משנה נגעים פ"ג, א. (3) משנה נדה מג, ב. ובגמרא שם מד, א למדו דין זה מהכתוב (ויקרא יג, ב): "אדם כי יהיה בעור בשרו", משמע אדם כל שהוא. (4) עבדים כנענים שנימולו ונטבלו לשם עבדות, והם חייבים בכל המצוות שהנשים חייבות בהן. (5) גוי שקיבל עליו שבע מצוות, שבני נוח (כל בני אדם חוץ לבני ישראל) מצווים עליהם (ראה סנהדרין נו, א). (6) כלומר, כל כהן. ואפילו אינו בקי בנגעים במראיהם ובשמותיהם. ובהלכה הבאה מבאר רבינו בפרוטרוט. (7) נגעים פ"ב מ"ה. אבל רשאי לראות נגעי קרוביו. כתנא קמא שם.

- ב. אף על פ⁸ שהפל כשרין לראות נגעים, הטמאה והטהרה תלויה בכהן. כיצד? כהן שאינו יודע לראות - החכם רואהו ואומר לו: אמר טמא⁹, והכהן אומר טמא; אמר טהור, והכהן אומר טהור; הסגיר, והוא מסגירו. שנאמר: ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע. ואפלו היה הפהן קטן או שוטה - החכם אומר לו והוא מחליט או פוטר או סוגר. במה דברים אמורים? כשהיה הפהן סומך על דברי החכם; אבל אם היה הפהן רואה וסומך על עצמו - אסור לו לראות נגע מפל נגעים עד שיורנו רבו, ויהיה בקי בכל הנגעים ובשמותיהן בנגעי אדם כלם ובנגעי בגדים ובנגעי בתים¹⁰.

(8) שם פ"ג ה"א. (9) ראה למעלה פ"א ה"ג והערות שם. (10) 'תורת כהנים' פ' מצורע פ"ה ה"ז.

- ג. פהן¹¹ שטמא את הטהור או טהר את הטמא - לא עשה כלום; שנאמר: טמא הוא וטמאו הפהן¹², טהור הוא וטהרו הפהן. ומצדע שגורפא, בין מתוך הסגר בין מתוך החלט, אפלו אחר במה שנים - הרי זה בטמאתו עד שיאמר לו כהן טהור אתה¹³.

(11) תוספתא נגעים פ"א ה"ב; 'תורת כהנים' נגעים פרק ט ה"ז. (12) כלומר, אם הוא טמא יכול הכהן לטמאו, ואם לאו - אין בכוחו לטמאו. וכך בטהרה. (13) תוספתא שם ה"ו.

- ד. אין הפהן רשאי¹⁴ לטמא את הטמא עד שיהיו עיניו במקום הנגע בעור הפשר שחוצה לו. וכהן שראה¹⁵ הנגע בתחלה - הוא שרואהו בסוף שבוע ראשון ובסוף שבוע שני, והוא שמסגירו או מחליטו או פוטר. מת הפהן שראהו תחלה או שחלה - רואהו כהן אחר¹⁶. ואין השני יכול לטמאו בפשוטו,

- 1 כל ראשו ולא נשאר שם שער כלל אלא פחות
2 משתי שערות - הרי זה טהור, בין שנמתק פלו מתוך
3 הסגר או מתוך החלט או אחר הפטור; שנאמר:
4 קרח הוא טהור הוא⁴³. וכן אם היה הנמתק בזקנו
5 ונמתק פל זקנו - הרי זה טהור. ואף על פי שאין זה
6 מפרש בתורה שבכתב, קבלה היא, שאם הלך פל
7 שער הזקן - טהור הוא. ויתבאר עוד הזקן שקרח⁴⁴
8 בנגעי עור הפשר, כמו שבארנו.

(43) כך דרשו בתורת כהנים פרשת נגעים פרק ו, הלכה ב. ראה למעלה פרק ז הלכה א, שבהרת אם פרוח בכולו אחר הפטור - טמא, מפני שדין פריחה נאמר בתורה שם בקשר לכתוב "טמא הוא" (שם יג, יא) ומשמע שהפריחה מטהרת אחר הטומאה בלבד. (44) והוא הדין לעור הראש.

- 9 יג. הבא בתחלה וכל ראשו נתוק או פל זקנו נתוק
10 - יסגירו⁴⁵ שבוע אחד. אם לא נולד לו שער צהב -
11 יסגיר שבוע שני. אם נולד לו שער צהב דק - טמא;
12 לא נולד לו - פטר. נולד לו אחר הפטור שער צהב
13 - הרי זה מחלט. נולד לו שער שחור⁴⁶ - הרי זה
14 טהור⁴⁷. הבא פלו נתוק ראש או זקן ונולד לו שער
15 שחור⁴⁸ - טהור, כמו שבארנו. הלך השער השחור
16 - טמא משום פשוטו⁴⁹.

(45) ואין זה דומה לקרחת וגבחת שנקרה רק חצי הראש, אבל אם נקרה כולו הרי זה נתק. (46) אחר שצמח שיער הצהוב. (47) ואפילו הלך השחור ונשאר הצהוב, כמו בנתק קטן. (48) אחר ההסגר. (49) תוספתא שם. והמדובר כשיעור השחור הוא מן הצד, אבל אם הוא באמצע אינו מטמא משום פשוטו, שהרי אין הנגע פושה לתוכו אלא מחוצה לו.

- 17 יד. הראש והזקן אינן מעבדין זה את זה⁵⁰, ואינן
18 מצטרפין זה עם זה, ואין פושטין מזה לזה; שנאמר:
19 צרעת הראש או הזקן - מלמד שהן חשובין שנים.
20 ואי זהו זקן? מהפרק של לחי העליון עד פקה של
21 גרירת. מותר את החוט מאזן לאזן, כל שמן החוט
22 ולמעלה - הרי הוא מפלל הראש, ומן החוט ולמטה
23 - מפלל הזקן.

(50) אם פרח בכל הראש ולא פרח בזקן - טהור, וכן להיפך. פסק כרבי יהודה.

פרק תשיעי

(1) יבאר מי הם המתטמאים בנגעים, והכשרים לראות שטומאה וטהרה תלויים בהם, כהן המטמא את הטהור או איפכא, הכהן שרואהו בתחלה הוא שרואהו בסוף, אין רואים נגעים אלא ביום ובאיזו שעה מן היום, וחתן שנראה בו נגע, אין מסגירים ולא פוטרם אלא ביום שיראה בו תחילה או בשביעי או ב"ג, אם מסגירים או מחליטים בתוך ימי הסגר, ואם רואים שני נגעים כאחד, אם יאמר הכהן

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

ב. ומועד קטן ז, א. פסק כחכמים שאין רואים נגעים כל ימי הרגל (אפילו בחול המועד). ראה לקמן ה"ח. (30) לאחר השבת. (31) דחייה זו גורמת. (32) ואם יראנו הכהן - יטמא. (33) ויסגירונו שנית, ובשבוע שני - יטהרנו. זה הוא להקל. (34) אע"פ שסימני טומאה מטמאים גם אחרי הפטור, יש כאן להחמיר, שאם היה רואה אותו בשבת אחר הסגר ראשון, היה מסגירו שנית. ואפשר שבתוך ימי ההסגר ילכו להם סימני הטומאה ויהיה טהור, וגם בשבוע שני יש בדחייה זו להחמיר, שאם היה רואה את הנגע בשבת היה מטהרו, וכשיבואו סימני טומאה למחר יישאר בטהרתו עד שיראנו הכהן ויטמאנו.

ח. חתן³⁵ שגורא בו נגע - נותנין לו כל שבועת ימי המשתה³⁶. וכן אם נראה בנגדיו או בביתו³⁷ - אין רואין אותו עד לאחר המשתה. וכן ברגל³⁸ נותנין לו כל ימות הרגל. שגורא: וצוה הכהן ופנו את הבית וגומ'ר³⁹. אם המתינה תורה לדבר הרשות שלא יטמאו פליו, קל וחמר לדבר מצוה⁴⁰.

~ נקודות משיחות קודש ~

"חתן שנראה בו נגע נותנין לו שבועת ימי המשתה... אין רואין אותו עד אחר המשתה בו".

ומקור הדברים במשנה (נגעים פ"ג מ"ב), אבל בטעם הדין נחלקו התנאים בגמרא, לדעת רבי יהודה למדים מהפסוק "וביום הראות בו" שיש יום שאי אתה רואה בו "מכאן אמרו חתן שנולד בו נגע נותנין לו שבועה ימים" אבל לדעת רבי לומדים זאת מקל וחומר "הרי הוא אומר וצוה הכהן ופנו את הבית אם ממתינים לו לדבר הרשות כל-שכן לדבר מצוה" (שהרי אפשר לפנות הכלים שהיו בבית לפני שיבוא הכהן וטהורים הם). והרמב"ם נקט הטעם כדעת רבי.

ויש לומר ששני הטעמים חלוקים בעצם גדר הדין שממתינים לחתן. לדעת רבי יהודה זה שאין רואים נגעי החתן הוא מצד שימים אלו הופקעו מראיית נגעים ולא שנדחו. אבל לדעת רבי שהדין הוא מצד שהתורה חסה על כליו שלא יטמאו הרי הדין הוא בגדר של דחיוה.

ואולי יש לומר נפק"מ לדינא שאם "ממתינים לו" הוא רק היתר שאפשר לדחות ראיית הנגע לאחר הרגל, הרי שאם בדיעבד ראה הכהן את הנגע בימים אלו ה"ז טמא. משא"כ לדעה שימים אלו הופקעו מראיית נגעים, הרי שגם אם ראה הכהן את הנגע בימים אלו אין ראייתו כלום.

בדרך הדרוש והמוסר יש לפרש שני אופנים אלו על-פי דברי הרמב"ם בסוף הלכות טומאת צרעת, שמבאר שכל עניין הצרעת הוא לטובת האדם שיעשה תשובה מעניין לשון הרע, והיוצא מדבריו שענין הנגעים הוא ענין של חסד מלמעלה לטובת האדם כדי שישבו מדרכו, וכמו שכתב ה"חינוך" "משורשי המצוה שרצה האל בטובו

1 שאין יודע אם פשה אם לא פשה אלא ראשון.
2 ונאמן כהן¹⁷ לומר: נגע זה פשה ונגע זה לא פשה,
3 ושער לבן זה קדם את הפהרת או פהרת זו קדמה את
4 שער לבן.

(14) שם ה"י. ראה למעלה פ"ו ה"ג והערות שם.
(15) תוספתא שם ה"א ויב, ר' תורת כהנים' שם ב, ד.
(16) שם. (17) פירוש, אם מפני סיבה שהיא, עבר הענין מידו ליד כהן אחר.

ה. חלל¹⁸ פסול¹⁹ לראית נגעים; שגורא: אחד מבניו הפהנים - פכהנתם. אבל בעלי מומין פשרים²⁰ לראית נגעים, ובלבד שלא יהיה סומא ואפלו באחת מעיניו²¹. ואפלו כהן שפחה מאור עיניו²² לא יראה את הנגעים, שגורא: לכל מראה עיני הפהן.

(18) שנולד מאשה שכהן אסור בה. (19) 'תורת כהנים' נגעים פ"א ה"ח: יכול שאני מרבה חללים? תלמוד לומר "הכהנים", כלומר, מי שהוא בקדושת כהונה. (20) שם. מפני שנאמר (ויקרא יג, ב): או אל אחד מבניו, ובעל מום הוא גם כן מבניו, וחלה עליו קדושת כהונה, אלא שאסור בעבודת הקרבנות. (21) נגעים פ"ב מ"ג. (22) שם. עיני הכהן - "עיני" משמע שתי עיניים, ומהמילה "לכל" לומדים שצריכה ראייה מליאה ולא כהה. ובי'תוספות יום טוב' שם מפרש, שאם כהתה ראיית עין אחת כשר. שסומא בעין אחת אמרו שפסול, אבל כהייה דוקא בשתי עיניו.

ו. אין רואין את הנגעים אלא ביום²³, בין להסגיר בין להחליט בין לפטר, שהרי בכל הענין הוא אומר 'ביום' ו'ביום'. ואין רואין לא בשחרית²⁴ ולא בין הערבים ולא בתוך הבית ולא ביום המעון, לפי שפחה נראית עזה; ולא בפחרים, לפי שעזה נראית בפה²⁵. אימתי רואין אותן? בשעה רביעית²⁶ ובחמישית ובשמינית ובתשיעית. בין נגעי אדם בין נגעי בגדים ובתים²⁷.

(23) 'תורת כהנים' נגעים פרק ב, ה"א. (24) שם, ומשנה נגעים פ"ב, ב. (25) מפני שאור השמש חזק אז. (26) כר' יהודה שם. (27) כתוב בתורה (ויקרא יד, נד-נה): "לכל נגע הצרעת ולנתק ולצרעת הבגד ולבית", הוקשו כל הנגעים זה לזה (לקמן פ"ג ה"ד).

ז. בכל יום רואין את הנגעים, חוץ משבת²⁸ ויום טוב²⁹. חל יום שביעי שלו להיות בשבת או ביום טוב - מעבירין לאחוריו³⁰. ויש בדיקור³¹ להקל ולהחמיר. שאפשר שיהיה ביום שבת זה, שהוא יום הראוי לראות, טמא³², ולמחר ילכו להן סימני טמאה³³; ואפשר שיהיה טהור, ולמחר יולדו לו סימני טמאה³⁴. ואין דנין אותו אלא בשעת ראייתו לאחר השבת.

(28) כחכמים במשנה נגעים פ"א, ד. (29) משנה שם פ"ג,

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום שלישי ט' אייר – ספר טהרה – הלכות טומאת צרעת צט

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם – מוסד הרב קוק

לא שיער לבן ולא מחיה - מסגרים; כשיש בו מחיה או שתי שערות לבנות - מחליטים; וכשמראהו למטה מקרום ביצה או הוא פחות מכגרים - פוטרם. (42) אבל אם נשתנה הנגע בתוך שבעה - אין מתחשבים כלל בשינוי זה, בין להקל ובין להחמיר. (43) להוציא שחין ומכוה שאין להם אלא הסגר של שבוע אחד (למעלה פ"ה ה"ג).

י. אין מסגירין⁴⁴ בתוך ימי הסגר⁴⁵, ולא מחליטין בתוך ימי הסגר אם נולד לו סימן החלט⁴⁶, ולא מחליטין המחלט אם נולד לו נגע אחר, ולא מסגירין אותו בתוך ימי חלוטו אם נולד לו נגע אחר שראוי להסגר. אבל אם היו בו שני נגעים וראה זה וחזר וראה זה⁴⁷ - הרי זה מתר לומר לו: הרי אתה מסגר בזה ומחלט בזה, או מחלט בזה ומסגר בזה. בין בתחלה בין בסוף, בין בסוף שבוע ראשון בין בסוף שבוע שני⁴⁸. ואין רואין שני נגעים כאחת⁴⁹, בין בשני אנשים בין באיש אחד; שנאמר: וראה הפה את הנגע.

(44) שם, פ"ג, א. (45) אם נולד בו נגע שני, אין הכהן נזקק לו כלל. (46) ונראה, שהוא הדין אם נולד בו נגע שני בתוך ימי ההסגר ובו סימני טומאה. (47) לפני שהסגירו מפני הנגע הראשון. (48) תוספתא פ"א ה"י. (49) בבבא אבא, אלא מתבונן באחד ואחר-כך מתבונן בשני. משנה נגעים פ"א א.

יא. נגע⁵⁰ שפא לכהן לראותו - לא יאמר לו לך ושוב, אלא נזקק לו מיד. באי לפניו שנים - רואה את הראשון, מסגירו או פוטר או מחליטו, וחזר ורואה את השני⁵¹.

(50) תוספתא שם פ"א ה"א. (51) אחר שגמר את כל הטיפול בראשון.

יב. אין הפה⁵² זקוק לבקש⁵³ תחת אצילי ידיו⁵⁴ של נגע או בין פחדיו⁵⁵ או בתוך הקמטים שפא שם נגע, שנאמר: לכל מראה עיני הפה⁵⁶. וכן בהופף פלו לבן⁵⁷. וכיצד נעמד⁵⁸ לפני הפה? אם איש הוא - נראה ערם, ועומד פְּעוּדֵר⁵⁹ וכמוסק⁶⁰ זיתים. ואם אשה היא - נראית ערמה, ויושבת פְּעוּרֶכֶת⁶¹ וכמניקה את בנה⁶² וכארגנת⁶³ פְּעוּמִדִּים⁶⁴, שמגפהת ידה הימנית עד שיעלה בית השחי. אם היה הנגע נראה בהן בזמן שהן עומדין⁶⁵ פה - הרי זה טמא; ואם אינו נראה בהן פשהן עומדין פה - אין נזקקין לו. וכשם שהאדם נראה לנגעו, פה הוא נראה לתגלחתו⁶⁶. שאם לא יראה שער בכל פשרו כשנעמד ערם פְּעוּדֵר וכמוסק או כשתשב האשה כמו שפארנו - הרי זו תגלחת פשרה, ואין בהן זקוק לחפש בשאר מקומות שפא נשאר בהן שער, אף על פי שהוא צריך לגלח הכל, כמו שיתבאר⁶⁷.

(52) נגעים פ"ב, מ"ד. (53) לחפש. המקומות שאינם נראים

הגדול לייסרנו כאשר ייסר איש את בנו... מאהבת ה' אותם יודיע מוסרו". ואפילו את הרשע אוהב ה' ומשנה סדרי עולם למען תשובתו.

שני האופנים הנ"ל: הפקעת דין ראיית הנגע מפני "דבר מצוה" או דחיית הנגע אפילו לדבר רשות מלמדים על שני סוגי המעלות שביהודי. בזה שהתורה חסה על ממונו של כל יהודי אפילו הרשע, מתבטאת מעלתו שכל-כך חביב הוא אצל הקב"ה עד שהתורה חסה לא רק עליו אלא אף על ממונו עם היות שזהו דבר הרשות.

ואילו זה שמפקיעים דין ראיית הנגע מפני דבר מצוה מורה על מעלת מעשה המצוה של איש ישראל שגם אם מדובר על מי שנראה בו הנגע שעמד ברשעו כ"כ שגם אחרי שנשתנו קירות ביתו ונשתנו בגדיו ואפילו עור גופו, מכל-מקום יש בכח ה"דבר מצוה" שלו להפקיע דין ראיית הנגע ובזה נרגש גודל קדושת מעשה המצוה שלו שבגללה אי אפשר שיחול דין טומאת נגעים.

זהו גם הביאור הפנימי במחלוקת רבי ורבי יהודה, שרבי סובר שהמעלה הראשונה שהתורה חסה על ממונו הבזוי של רשע מצד שישראל הוא היא מעלה גדולה יותר, וזוהי הסיבה שבגללה ממתנינים לחתן שבעה ימים ודוחים את ראיית הנגע שלו. וזהו גם הק"ו שלו "אם ממתנינים לו לדבר הרשות כל-שכן לדבר מצוה" שאם חביבותן של ישראל מועילה לדחות ראיית הנגע בשביל דברי הרשות של ישראל, כל-שכן בעניין של מצוה.

אבל רבי יהודה סובר שזה שגם מעשה המצוה של הנגע יכול להפקיע דין ראיית הנגע מצד קדושתו היא מעלה גדולה יותר, ולכן סובר שזהו חידוש התורה בדין "חתן... נותנין לו ז' ימי המשתה".

(על-פי יין מלכות ספר טהרה סימן י"ג)

(35) נגעים שם. (36) כלומר, אין רואים את נגעו עד שיעברו שבעת ימים מיום החתונה, שהם לו ימי משתה ושמחה. (37) ראה לקמן פ"ג וי"ד דיני נגעי בגדים, ובפס"ו דיני נגעי בתיים. (38) הכוונה לחול המועד, שהרי ב"יום טוב" נאמר כבר למעלה בהלכה ז. (39) והכתוב מסיים: "ולא יטמא כל אשר בבית", פירוש, שהכהן יצוה לפנות את כל הנמצא בבית לפני שהוא יבוא לראות ואפשר שיטמאנו ויהיה הכל טמא. (40) שמחת חתן וכלה או שמחת הרגל.

ט. אין מסגירין ולא מחליטין ולא פוטרין אלא ביום שראה בו בתחלה⁴¹, או בשביעי⁴², או ביום שלשה עשר בנגעים שמסגירין בהן שני שבועות⁴³, מפני שיום שביעי עולה למנן שבוע ראשון ולמנן שבוע שני בכל הנגעים, בין בנגעי אדם בין בנגעי בתיים ובגדים.

(41) כשיש בו כגרים ומראהו מקרום ביצה ולמעלה, ואין בו

שבנתק. (4) בשר חי שבתוך הבהרת הוא סימן טומאה, ואם נכוותה אין דינה כמחיה ואינה מטמאה. (5) כלומר, עצמו ולא את סימני הטומאה שבו. והוא-הדין אם קצץ מקצתו. (6) וכל מקום שנאמר: "השמר", או "פן", או "אל" הוא לא-תעשה (מכות יז, ב ובכמה מקומות). (7) 'ספרי' פרשת כי-תצא פסקא רעד. רבינו לא פירש מהו דין קוצץ נגע טהור לגמרי כגון בוקח. רש"י במסכת שבת קלב, ב - אומר בפירוש שעובר בלא-תעשה. (8) במס' שבת צד, ב - נחלקו רב ששת ורב נחמן בדין זה, רב ששת אמר פטור, ורב נחמן אומר חייב, ופסק כרב ששת (ב'תוספות' עירובין לב, א ד"ה רב ששת, כתבו בשם רבינו שמשון, ש'בעל הלכות גדולות' פוסק כרב ששת באיסורים, וכרב נחמן בדינים. וכן כתב שם הרא"ש בשם 'תשובות הגאונים'). (9) ונשארו שתיים והן מטמאות. (10) שיעור מחיה לטמא (למעלה פ"ג ה"א). (11) מדרבנן, ומספר המכות לפי שיקול דעת בית-הדין. (12) פירוש, שתי שערות הגובלות את הנתק (ראה פ"ח ה"ב וה"ג). (13) כתגלחת הטהרה (לקמן פ"א ה"א). (14) ואפשר שהמוט יעביר אותה (תוספתא שם פ"ג ה"ב). (15) חוטים הנכרכים סביב הדקל, ועושים מהם חבלים.

- ב. התולש סימני טמאה או שפנה את המחיה עד שלא בא אצל כהן - הרי זה טהור. וכן אם עשה פן בימי הסגר - הרי זה טהור לאחר ימי הסגר.¹⁹ ואם תלשן אחר שהחלט כהן - הרי זה מחלט כשהיה, ואין לו טהרה עד שתפרח הצרעת בכלו או עד שתתמעט בהרתו מפגרים.¹⁷

(16) אם לא מצא סימן טומאה אחר. פסק כרבי עקיבא במשנה נגעים פ"ז מ"ד, מפני שבתוספתא שם ה"ג קיבלו דבריו רבן גמליאל ורבי יהושע (ראה ביאור הגר"א שם). (17) כחכמים במשנה, שם.

- ג. מי שנקצצה בהרתו בלה שלא בכונה - טהור.¹⁸ קצצה בכונה: אם קצץ כל הבשר החי המקיפה אפלו פחות השערה - אין לו טהרה עולמית;¹⁹ קצצה בצמצום - אין לו טהרה עד שתפרח בכלו.

(18) משנה, שם. (19) בתוספתא שם ה"ה אמרו, שבזה הכל מודים שאין לו טהרה כלל, אפילו אם תפרח בכולו. והטעם, שמא לא היתה פורחת בבשר החי שקצץ, אבל אם נשאר מקצת בשר חי ופרחה בכולו טהור אפילו לדעת רבי אליעזר במשנה (מפני שאפשר לתלות ולומר, כשם שפורחה באותו מקצת הנשאר, כך היתה פורחת בכל החוט המקיף); במה נחלקו? כשקצץ בצמצום את הבהרת. ורבינו פסק כחכמים, שם.

- ד. התולש²⁰ שערה לבנה אחת ונשרה השניה - הרי זה טהור.²¹ היו שלש, תלש שתים ונשרה אחת - הרי זה בטמאתו.²² היתה בו מחיה פעדשה²³, כנה חציה והלף חציה - הרי זה טהור. היתה יתרה מפעדשה: כנה המותר²⁴ והלף פעדשה - הרי זה טהור²⁵; כנה פעדשה והלף המותר - הרי זה טמא.

אלא כשבודקים אותם במיוחד, נקראים בית הסתרים ואינם מטמאים בנגעים. ראה למעלה פ"ו ה"א. (54) זרועותיו, בבית השחי. (55) אשכיו. פירוש, במקום שהגוף מכסה את כיס האשכים ואינו נראה. (56) נגע הנראה לעיניים בלי טיפול כל שהוא. (57) שהוא טהור (למעלה פ"ו ה"א). אם נשארו מקומות בית הסתרים בלי נגע - אינם מעכבים את הטהרה. (58) יש מקומות שהם נסתרים בעמידה שכזו, ונגלים בעמידה באופן אחר. (59) כחופר אדמה שהוא מפשק רגליו. עמידה זו קובעת למקומות שברגל. (60) לוקט זיתים, שהוא מגביה ידו. כך בודקים המקומות שהזרועות מכסות. (61) לשה את העיסה, ודרכה לפשק קצת את רגליה, ומה שמתגלה אז אינו נקרא בית הסתרים, מפני שאין דרכה של אשה לחפור באדמה - מספיק שיעור זה. ואף-על-פי שבאיש מטמאים גם המקומות הנגלים כשהוא עורר ואינם נגלים בשעת לישנה. (62) לנגע שהיא תחת הדר. (63) לנגע סביב בית השחי. (64) לא כאריגה בפלך שהיא יושבת ואורגת, אלא כאריגה בכלי גדול שעומדים ואורגים. (65) יש להוסיף את המלה "כך", וכן הוא בדפוס רומא (ר"מ). (66) במצורע שנתרפא, כתבה תורה (ויקרא יד, ט): "וגלח את כל שערו". ראה נגעים פ"ד מ"ב, ו'תוספות יום טוב' ומשנה אחרונה שם. (67) לקמן פ"א ה"א.

פרק עשירי

(1) יבאר התולש סימני טומאה או הכזה המחיה או הקוצץ הנגע קודם שיבא לכהן או אחר כך, מי שנקצצה בהרתו שלא בכונה, והתולש שערה לבנה אחת ונפלה השנייה וכו', ודין מי שהיתה בהרת בערלתו אם ימול, והנהגת המצורע המוחלט והמצורעת, מה בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט, ודין שניהם לטומאה.

- א. התולש² סימני טמאה³, בין בלן בין מקצתו, או הפנה את המחיה⁴, בלה או מקצתה, או הקוצץ הנגע פלו⁵ מבשרו או מן הפגד או מן הפית, בין קדם שיבא לפנה בין בתוך הסגר או בתוך החלט או אחר הפטור - הרי זה עובר בלא תעשה. שנאמר: השמר⁶ בנגע הצרעת לשמר מאד ולעשות ככל אשר יורו אתכם הפקחים הלויים באשר צויתם תשמרו - שלא יתלש או שיקץ⁷. אבל אינו לוקה עד שיועילו מעשיו, ואם לא הועילו - אינו לוקה⁸.
- כיצד? היתה בו בהרת ובה שלש שערות לבנות ותלש אחת⁹, כנה מקצת המחיה ונשאר ממנה פעדשה¹⁰ - אינו לוקה, שהרי הוא טמא כשהיה. וכן כל פיוצא כנה. ומפני אותו מפת מרדות¹¹. וכן המגלח את הנתק - לוקה, שנאמר: ואת הנתק¹² לא יגלח. ואינו חייב עד שיגלח כל הנתק כהער¹³. ומתר למצורע לשא במוט על כתפו שיש בה הצרעת¹⁴ ולקשר הסיב¹⁵ על רגלו, ואם הלכו סימני טמאה - ילכו. והוא שלא נתפנו לכהן.

(2) נגעים פ"ז, מ"ד. (3) שיער לבן שבבהרת, ושיער צהוב

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום שלישי ט' אייר - ספר טהרה - הלכות טומאת צרעת קא

מתוך מהדורות וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

~ נקודות משיחות קודש ~

"דין המצורע שיהיה לו מושב לבדו חוץ לעיר שנאמר מחוץ למחנה מושבו".

מהציווי בעניין מרים "תסגר שבעת ימים מחוץ למחנה ואחר תאסף" משמע שהשהות מחוץ לשלוש מחנות הוא תנאי בטהרת המצורע, ונפק"מ במקרה שאין מחנה ואין שייך להיות מחוץ למחנה האם הוא מעכב טהרת המצורע. ולפי זה תהיה נפק"מ למעשה העלולה להיות נוגעת גם בימינו, שהרי הדין הוא שטהרת המצורע נוהגת בארץ ובחוץ לארץ בפני הבית ושלא בפני הבית. וא"כ, לפי הדעות שאין קדושת מחנות וירושלים בזמן הזה, ישנה שאלה האם מצורע יכול להגיע לטהרתו לאחר החורבן. אם נאמר שעיקר העניין של "בדד ישב" הוא שלא יהיה במחנה אפשרי הדבר גם בזמן הזה אבל אם עניינו שצריך להיות "מחוץ למחנה מושבו" הרי שאין זה שייך אחר החורבן.

(על-פי לקו"ש חלק י"ח עמוד 135)

(38) במסכת כלים פ"א מ"ז, שנינו: עיירות המוקפות חומה מקודשות ממנה, שמשלחים מתוכן את המצורעים.

ח. המצורע³⁹ אינה פורעת ואינה פורמת ולא עוטה על שפם, אכל יושבת היא מחוץ לעיר ומודיעה²² לאחרים שהיא טמאה. ולא המצורעים בלבד, אלא כל המטמאים את האדם⁴⁰ חבין להודיע לכל שהן טמאין, כדי שיפרשו מהן; שנאמר: וטמא טמא יקרא - הטמא מודיע שהוא טמא.²⁷

(39) משנה, סוטה כג, א. ובגמרא שם למדו זה מן הכתוב (שם יג, מד) "איש צרוע הוא" ולא אשה. (40) 'תורת כהנים' נגעים פ"ב ה"ט.

ט. וטמאים ואנדרוגינוס פורע ופורם ועוטה על שפם, מפני שהוא ספק.⁴¹

(41) ומחמירים בו כמו בכל ספק של תורה.

י. אחד מצרע מסגר ואחד⁴² מצרע מחלט לענין טמאה⁴³. ואין בין מצרע מסגר למצרע מחלט לענין טמאה, אלא פריעה ופרימה ותגלחת וצפרים, שהטהור מתוך הסגר פטור מן התגלחת ומן הצפרים והטהור מתוך החלט חבין בזה, אבל טמאת שניהן שנה בכל דבר.³⁵

(42) דין אחד לשניהם. (43) אבל לענין חיוב קרבנות אינם שוים, שהמחלט חייב להביא אשם ולוג שמן, והטהור מתוך הסגר אינו מביא. ולמה הוציא רבינו כאן מן הכלל פריעה ופרימה תגלחת וציפורים, ולא כתב קרבנות? מפני שמדובר לפני טהרתו, וכל ד' הדברים שמונה רבינו הם בעודו בטומאתו, אבל קרבנות מביא אחרי שנטהר (ראה לקמן פ"א ה"ב).

יא. המצרע⁴⁴ - אב מאבות הטמאות⁴⁵. מטמא אדם

(20) תוספתא שם ה"ג וה"ד. (21) שאפילו אם לא תלש היה נטהר. (22) שאלמלי לא תלש היו נשארות שתי שערות, ומשמיענו, שאין אנו אומרים כשם שנשרה האחת שנשארה, כך היו נושרות גם השתים שנתלשו. (23) מצומצמת. (24) החלק העולה על עדשה מצומצמת. (25) מכיוון שגם בלי מעשיו הוא טהור. הכלל המונח ביסוד דינים אלה הוא: המעשה שעשה באיסור אינו מועיל לטהר, אבל גם אינה גורמת לטומאה במקרה שגם בלי מעשה האיסור היה טהור.

ה. מי שהיתה²⁶ בהרת בערלתו - ימול, ואף על פי שהיא מילה שלא בזמנה²⁷; שמצות עשה דוחה את לא תעשה בכל מקום. ואם מל והלך בעור הערלה סימן שהיה מחלט בו²⁸ - הרי זה חבין בקרבן מצרע²⁹.

(26) משנה, שם סוף הפרק. (27) גמרא שבת קלב, ב. מילה בזמנה היינו ביום השמיני ללידתו, ואחר יום זה הוא שלא בזמנה. (28) שכבר החליטו הכהן. (29) שהרי נטהר בטומאתו, אבל מוסגר שמל והעביר סימן הטומאה פטור מן הקרבן, מפני שלא נטמא מעולם (תוספתא שם פ"ג ה"ו).

ו. מצות עשה³⁰ שהיה המצרע המחלט מכסה³¹ ראש כל ימי חלוטו, ועוטה על שפם כאכל, ופורם³² בגדיו, ומודיע העוברים עליו שהוא טמא; שנאמר: והצרוע אשר בו הנגע וגומר. אפלו כהן גדול³³ שנצטרע פורע³⁴ ופורם, שעשה דוחה את לא תעשה. ואסור בשאילת שלום כל ימי חלוטו כאכל, שנאמר: ועל שפם יעטה - שהיה שפתיו דבוקות. אבל קורא ושונה ודורש. ואסור לספר ולכבס כל ימי חלוטו. ונוהג בכל הדברים האלו אפלו בשבתות וימים טובים. והרי הוא מתר ברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל³⁵ ובתשמיש המטה³⁶ וזוהף את מטתו³⁷ כשאר העם.

(30) כל זה כתוב בתורה (ויקרא יג, מה) ומבואר בגמרא מועד קטן, דף טו וטז. (31) מלשונו של רבינו משמע, שפריעה האמורה בתורה, פירושה כיסוי הראש. וזוהי דעת רבי עקיבא במועד קטן טו, א. אולם ב'ספר המצוות' לא-תעשה קסג, פירש שהכוונה לגידול שיער, כרבי אליעזר שם, וכן פירש את האמור בכהן גדול (שם כא, י'): "את ראשו לא יפרע", וכן פסק להלכה פ"ה מהל' כלי המקדש ה"ו. וצ"ע. (32) קורע. (33) שנאמר בו (שם) את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרם. (34) ראה הערה ל. (35) כל שלושת הדברים הללו הם בעיה שלא נפשטה במועד קטן שם, ופסק להקל. (36) מחלוקת תנאים שם ז, ב - ופסק כרבי יהודה להקל. (37) ולא כאכל שצריך להפוך את המיטה.

ז. דין המצרע שהיה לו מושב לבדו חוץ לעיר, שנאמר: מחוץ למחנה מושבו. ודבר זה בעירות המקפות חומה בארץ ישראל בלבד³⁸.

יום רביעי י' אייר ה'תשע"ח

פרק אחד עשר

(1) יבאר שטהרת המצורע ותגלחתו מצוות עשה וכיצד מטהרים אותו, ודין שחיטת הצפור ותגלחתו והזיזה, ושאר מעשיו אם כשרים כלילה, ודין טהרת מצורע אפה ומתי נהגת, והכשרים לטהר מצורע, ואם מטהרים שנים כאחת, צפור השחוטה והמשתלחת אם הן מותרות בהנאה וכל דיניהן.

- א. טְהַרְתָּ מִצְרַע מִצּוֹת עֲשֵׂה², וְתִגְלַחְתּוּ כְּשִׁטְהָר
- מִצּוֹת עֲשֵׂה³. פִּיֹּצֵד מִטְהַרִּין אֶת הַמִּצְרַע? מִבֵּיא
- מִזְרָק⁴ שֶׁל חֶרֶשׁ חֲדָשׁ, וְקִבְלָהּ הִיא⁵ שִׁיְהִיהָ [חֲדָשׁ],
- וְנוֹתֵן לְתוֹכוֹ רִבְעִית⁶ מִמֶּם חַיִּים⁷ הָרְאוּיִין לְקֹדֶשׁ
- אוֹתָן מִי חֲטָאת⁸, וְשֶׁעוֹר זֶה מְדַבְּרִי סוֹפְרִים. וּמִבֵּיא
- שְׁתֵּי צִפְרִים דְּרוֹר⁹ טְהוֹרוֹת¹⁰ לְשֵׁם טְהַר צִרְעָת¹¹,
- שֶׁנֶּאֱמָר: וְלָקַח לַמִּטְהָר. וְשִׁחֲטָהּ אֶת הַבְּרוֹרָה¹²
- שֶׁבִשְׁתִּיהֶן עַל הַמֵּים שֶׁבְּכָלִי חֶרֶס, וּמִמָּצָה עַד שִׁיְהִיהָ
- הָדָם נָבַר בְּמֵם, וְחוֹפֵר וְקוֹבֵר הַצִּפּוֹר הַשְּׁחוּטָה
- בְּפִנְיָ¹³. וְדָבָר זֶה קִבְלָהּ מִפִּי הַשְּׁמוּעָה. וְנוֹטֵל עֵץ
- אֲרָז, וּמִצְוֹתוֹ שִׁיְהִיהָ אֲרָכּוֹ אֲמָה וְעָבִיו כְּרִבְעֵי פָרַע
- מִפְרָעֵי הַמִּטְהָר¹⁴, וְאֵזוֹב שְׂאִין לוֹ שֵׁם לְוִי¹⁵, כִּמּוֹ
- שֶׁבְּאַרְנוֹ, אֵין פָּחוֹת מִטֶּפֶח¹⁶, וְשְׁנֵי תוֹלַעַת¹⁷, מִשְׁקָלוֹ
- שֶׁקֶל. וְאִם טַעְמוֹ¹⁸ - פֶּסֶל¹⁹, פְּצִיעַת הַתְּכֵלֶת²⁰. וְכָל
- הַשְּׁעוּרִים - הֵלֶכֶה²¹. וְלוֹקֵחַ עִם שְׁלֹשָׁתָן הַצִּפּוֹר
- הַחִיָּה. וְאַרְבַּעַת מִיָּנִין אֵלּוּ²² מַעֲבָבִין זֶה אֶת זֶה. וְעֵץ
- אֲרָז וְאֵזוֹב שֶׁנֶּתְקַלְפוּ²³ - פֶּסוּלִין. וְכוֹרֵף הָאֵזוֹב עִם
- הָאֲרָז בִּלְשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית²⁴, וּמִקִּיף²⁵ לָהֶן רֹאשִׁי
- אֲגָפִים וְרֹאשׁ הַנֶּבֶךְ שֶׁל צִפּוֹר הַחִיָּה, וְטוֹבֵל אֲרַבְעָתָן
- בְּמֵים שֶׁבְּכָלִי וּבְדָם שֶׁעָלִיהֶן, וּמִזֶּה שֶׁבַע פְּעָמִים עַל
- אַחֵר יָדוֹ שֶׁל מִצְרַע, וּמִשְׁלַח אֶת הַצִּפּוֹר. וְכִיצַד
- מִשְׁלַחָהּ? עוֹמֵד בְּעִיר וְזוֹרְקָה חוּץ לַחוּמָה. וְאִינוֹ
- הוֹפֵךְ פָּנָיו לֹא לָיִם וְלֹא לְעִיר וְלֹא לַמִּדְבָּר²⁶,
- שֶׁנֶּאֱמָר: מִחוּץ לְעִיר אֵל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. שְׁלַחָהּ וְחִזְרָהּ
- חִזְרָהּ וּמִשְׁלַחָהּ, אֶפְלוֹ מֵאָה פְּעָמִים²⁷. וְאַחֵר כֶּף
- מְגַלַּח הַכֹּהֵן אֶת הַמִּצְרַע. פִּיֹּצֵד מְגַלְחוֹ²⁸? מַעֲבִיר
- תַּעַר עַל כָּל בִּשְׂרוֹ הַנֶּרְאָה, אֶפְלוֹ בֵּית הַשְּׁחִי וּבֵית
- הָעֶרְוָה שֶׁעַר שַׁעַל כָּל הַגּוֹף, עַד שִׁיַּעֲשֶׂה כְּדִלְעַת.
- שֶׁנֶּאֱמָר: אֶת כָּל שְׁעָרָיו²⁹. אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר רֹאשׁוֹ
- וְזָקְנוֹ וְגִבּוֹת עֵינָיו³⁰? לְרִבּוֹת כָּל פִּיּוּצָא בֵּהָן, וְלִמְעַט
- שְׁעָר שֶׁבְּתוֹף הַחֹטֵם, לְפִי שְׂאִינוֹ נִרְאֶה³¹. וְאַחֵר כֶּף
- מִכֶּסֶם בְּגָדָיו וְטוֹבֵל, וְיִטְהַר מִלְטִמָּא בְּבִיּאָה וּמִלְטִמָּא
- מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וְיִכְנֵס לְפָנִים מִן הַחוּמָה, וּמִזֶּה
- שֶׁבַע יָמִים. וְאִסּוּר בֵּהָן בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטְהָר, שֶׁנֶּאֱמָר:
- מִחוּץ לְאַהֲלָיו³² - מְלַמֵּד שֶׁאִסּוּר בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטְהָר.
- וְהַמִּצְרַעַת מִתְרַת³³ בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטְהָר.

(2) מצוה זו כוללת כל האמור בתורה (ויקרא יד, ד - ח) וגם תגלחת ראשונה בכלל. (3) בפני עצמה. והכוונה לתגלחת

- 1 וְכָלִים בְּמִגְעוֹ וְכָלִי חֶרֶס בְּאִיר⁴⁶, וּמִטְמֵא אָדָם
- 2 בְּמִשְׁאָ⁴⁷, וּמִטְמֵא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב⁴⁸ אֶפְלוֹ תַּחַת אֶבֶן⁴⁹
- 3 קֶזֶב וּקְזָבָה. שֶׁנֶּאֱמָר: וְכֶסֶם בְּגָדָיו וְטָהָר. מִפִּי
- 4 הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ, שֶׁטָהָר מִלְטִמָּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב⁵⁰.
- 5 וְאֶחָד הַמִּסְגֵּר וְאֶחָד הַמְּחַלֵּט בְּכָל אֵלָיו⁵¹.

(44) כלים פ"א ה"א. (45) הטומאות שמטמאות אדם וכלים נקראות אב הטומאה, והנוגע בהן נעשה ראשון לטומאה והוא מטמא אוכלין ומשקין אבל לא אדם וכלים. (46) כלי חרס אינו מיטמא כשנגעה טומאה בדופנו החיצון אלא מתוכו, ואפילו לא נגעה הטומאה בכלי עצמו אלא היתה תלויה באוירו - טמא (ראה ה' כלים פ"ג ה"א וה"ב). (47) אף-על-פי שלא נגע בו, כגון שישב על קרש ובא זה והרים את הקרש מצדו השני, בין אם הטמא הרים את הטהור ובין להיפך. (48) שם מ"ד. אם שכב או ישב על סדינים וכדומה - טמאים, ואפילו אם היו עשרה סדינים זה תחת זה והמצורע שכב או ישב על העליון ולא נגע באחרים - כולם טמאים. (49) שהיו הסדינים תחת אבן והוא ישב על האבן, אין האבן מצילה מן הטומאה (ראה כסף-משנה, שהקשה מפסחים סז, שאמרו שם: זב חמור ממצורע, שכן עושה משכב ומושב. וראה משנה-למלך כאן). (50) ומשמע שלפני-זה מטמא משכב ומושב. (51) כמו שנתבאר בהלכה הקודמת.

- 6 יב. חֲמָרָא יִתְרָה יֵשׁ בְּמִצְרַע, שֶׁמִּטְמֵא בְּבִיּאָתוֹ⁵²
- 7 לְבֵית, בֵּין בִּימֵי הַחֲלֵט בֵּין בִּימֵי הַסִּגָּר. פִּיֹּצֵד? נִכְנָס
- 8 לְבֵית - נִטְמָא⁵³ כָּל אֲשֶׁר בְּבֵית, בֵּין אָדָם בֵּין בָּלִים,
- 9 אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִגַּע בֵּהָן. נַעֲשֵׂי רֹאשׁוֹן לְטִמְאָה.
- 10 שֶׁנֶּאֱמָר: מִחוּץ לַמִּחְנָה מוֹשְׁבֻ⁵⁴ - מָה הוּא טְמֵא⁵⁵,
- 11 אֵף מוֹשְׁבֻ טְמֵא. הִיָּה עוֹמֵד תַּחַת הָאֵילָן וְעִבֵּר אָדָם
- 12 טָהוֹר תַּחַת הָאֵילָן - נִטְמָא⁵⁶. הִיָּה הַטָּהוֹר עוֹמֵד תַּחַת
- 13 הָאֵילָן וְעִבֵּר הַמִּצְרַע תַּחְתָּיו - לֹא טְמָאָה; וְאִם עֹמֵד
- 14 - נִטְמָא, שֶׁהָרִי נַעֲשֶׂה לוֹ מוֹשָׁב. סָפֵק עֹמֵד סָפֵק לֹא
- 15 עֹמֵד - טָהוֹר⁵⁷. הַכִּנִּס הַמִּצְרַע רֹאשׁוֹ וְרִבּוֹ⁵⁸ לְבֵית -
- 16 נִטְמָא כָּל שֵׁשׁ בְּתוֹכוֹ⁵⁹. נִכְנָס⁶⁰ לְבֵית הַכְּנֶסֶת -
- 17 עוֹשִׂין לוֹ מִחִיצָה גְבוּהָה עֲשָׂרָה טַפְחִים⁶¹ וּרְחִבָּה
- 18 אַרְבַּע אַמּוֹת⁶² עַל אַרְבַּע אַמּוֹת, וְנִכְנָס רֹאשׁוֹ וְיוּצֵא
- 19 אַחֲרוֹן, כְּדִי שִׁיְהִיהָ מוֹשָׁב לְבָדוֹ וְלֹא יַעֲמֵד עִם הָעָם
- 20 בְּעֶרְבּוֹב וְיִטְמָא אוֹתָם.

(52) שם. ונגעים פ"ג, מ"א. (53) משמע אפילו לא שהה כהרף עין, ויצא. כדעת תנא-קמא במשנה נגעים שם. (54) המקום שהוא נמצא בו. (55) 'תורת כהנים' פ"ב, ה"ד. (56) דין זה והבאים אחריו עד "ואם עמד נטמא", מבוארים במס' נגעים שם מ"ז. (57) משנה, טהרות פ"ו, מ"ב. ראה מה שכתב רבינו שם בפירושו. (58) ושאר גופו מחוץ לבית. (59) נגעים, שם מ"ח. (60) כלומר, כשהוא רוצה להכנס. (61) מכל צד. (62) והשטח המוקף מחיצות אלו דינו כחדר בפני עצמו שהוא "מושב", ובית הכנסת מחוץ למושב, אבל שטח מוקף מחיצות נמוכות מעשרה טפחים או קצרות מארבע אמות אינו מושב בפני עצמו.

ורבי ושם אמרו שהמלך יתם נולד לעוזהו בימי צרעתו, ומה למד רבי שמותר בתשמיש המטה, שהרי עוזהו שמר על המצוות כמו שכתוב (מלכים ב טו, ג): "ויעש הישר בעיני ד'". ונכשל רק בהקרכת קרבנות.

- ב. כַּל שְׁבַעַת הַיָּמִים³⁴ הָאֵלּוּ עֲדִין הוּא אֲב הַטְּמֵאָה. ¹
- מְטֵמָא אָדָם וְכָלִים בְּמַגֵּעַ, לֹא בְּמִשָּׁא. שְׁהִי הוּא ²
- אוֹמֵר: וְהִיָּה בַיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וְכִכְס אֶת בְּגָדָיו וְגוֹמֵר - ³
- מִלְּמַד שְׁהִיָּה מְטֵמָא בְּגָדִים. וְכִשֵּׁם שְׁהִיָּה מְטֵמָא ⁴
- בְּגָדִים בְּמַגֵּעַ, כִּף מְטֵמָא אָדָם בְּמַגֵּעַ; שְׁכָל הַמְטֵמָא ⁵
- בְּגָדִים - מְטֵמָא אָדָם. וְכִיּוֹם הַשְּׂבִיעִי מְגַלְחוֹ הַכֶּהֱן ⁶
- תְּגַלְחֵת שְׁנֵיהָ כְּרֹאשׁוֹנָה, וּמְכַכֵּס בְּגָדָיו וְטוֹבֵל, ⁷
- וְיִטְהַר מִלְּטֵמָא אֲחֵרִים, וְהָרִי הוּא כָּקַל טְבֹולִי יוֹם³⁵ ⁸
- וְאוֹכֵל בְּמַעֲשֵׂר. הָעָרִיב שְׁמֹשׁוֹ - אוֹכֵל בְּתוֹרֵמָה³⁶; ⁹
- הַכֹּיֵא בְּפָרְתוֹ - אוֹכֵל בְּקֹדְשִׁים, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ³⁷. ¹⁰

(34) נגעים פרק י"ד משנה ב: "מטמא כשרץ", ושרץ מטמא אדם וכלים במגע ולא במשא. (35) טמא שטבל ביום נקרא טבול יום עד שקיעת השמש ואסור לאכול תרומה וקדשים ומותר באכילת מעשר שני. (36) אף על פי שלא הקריב עדיין קרבנותיו, שמחוסרי כפרה מותרים באכילת תרומה. (37) בפרק א מהלכות מחוסרי כפרה הלכה א.

- ג. כִּשְׁהוּא מְגַלַּח בְּשִׁתִּי הַתְּגַלְחוֹת אֵינוֹ מְגַלַּח אֶלָּא ¹¹
- בְּתַעֲרָ. וְאֵם גִּלַּח שְׁלֹא בְּתַעֲרָ אוֹ שְׁהִיָּה שְׁתִּי שְׁעֵרוֹת ¹²
- לֹא עֲשֶׂה פְּלוֹם. וְאֵינוֹ מְגַלְחוֹ אֶלָּא כֶּהֱן. וְאֵם שִׁיר ¹³
- שְׁתִּי שְׁעֵרוֹת בְּתְגַלְחַת רֹאשׁוֹנָה וְגִלְחָן בְּשִׁנְיָה - לֹא ¹⁴
- עֲלֵתָהּ לוֹ אֶלָּא תְּגַלְחֵת אַחַת בְּלִבָּד, וְהָרִי הִיא ¹⁵
- רֹאשׁוֹנָה³⁸. וְכָל הַיּוֹם כִּשֵּׁר לְטְהֵרַת הַמַּצְרַע. ¹⁶

(38) וצריך תגלחת שנייה אחר שבעת ימים.

- ד. תְּגַלְחֵת³⁹ הַמַּצְרַע וְטְבִילָתוֹ וְהִזָּאתוֹ אֵינָן מַעֲכָבוֹת ¹⁷
- זוֹ אֶת זוֹ, וְשָׁאָר כָּל מַעֲשָׂיו מַעֲכָבִים. ¹⁸

(39) בתוספתא שם הלכה ו אמרו: "תגלחת של (מצוה) מצורע, טבילתו והזאתו מעכבים ושאר כל מעשיו אינם מעכבים". ובתורת כהנים פרשת מצורע פרשתא ב הלכה ד למדו, שדברים הנעשים בגופו של המצורע - מעכבים, והנעשים שלא בגופו, כגון שליחת הציפור החיה וכיבוס בגדים, אינם מעכבים.

- ה. שְׁחִיטַת הַצֹּפֹר וְהַתְּגַלְחַת וְהַהֲזִיָּה - בַּיּוֹם, וְשָׁאָר ¹⁹
- כָּל מַעֲשָׂיו - בֵּין בַּיּוֹם בֵּין בַּלַּיְלָה. אֵלּוּ - בְּאַנְשִׁים, ²⁰
- וְשָׁאָר כָּל מַעֲשָׂיו - בֵּין בְּאַנְשִׁים בֵּין בְּנָשִׁים. אֵלּוּ - ²¹
- בְּכֹהֲנִים, וְשָׁאָר כָּל מַעֲשָׂיו - בֵּין בְּכֹהֲנִים בֵּין ²²
- בְּיִשְׂרָאֵל. ²³

- ו. טְהֵרַת מַצְרַע זוֹ נוֹהֲגַת בְּאַרְץ וּבְחוּצָה לְאַרְץ, בְּפָנֵי ²⁴
- הַבַּיִת וְשִׁלָּא בְּפָנֵי הַבַּיִת. וְכֶהֱן שְׁטֵמָא מַצְרָה לְטְהֵרוֹ, ²⁵
- שְׁנֵאמָר: לְטְהֵרוֹ אוֹ לְטֵמְאוֹ. וְהַכֵּל כְּשִׁרְיֹן⁴⁰ לְטְהֵר ²⁶
- אֶת הַמַּצְרַע, אֶפְלוֹ זָב⁴¹ וְאַפְלוֹ טָמֵא מֵת. וְאֵין מַצְרַע ²⁷

שנייה שהכהן מגלחו ביום השביעי לתגלחתו הראשונה. כן כתב רבינו במפורש בספר המצוות עשה קיא. [בספר המצוות שם מבאר רבינו למה תגלחת שנייה אינה כלולה במצוה של הבאת הקרבנות, ואף על פי שזו הן גמר הטהרה: "...תכלית תגלחתו היא טהרתו מלטמא ... ואילו תכלית הבאת קרבנותיו היא להשלים כפרתו"]. (4) ספל גדול. (5) אמנם בגמרא סוטה טו, ב דרשו "מה מים חיים שלא נעשתה בהם מלאכה אף כלי שלא נעשתה בו מלאכה" סובר רבינו שדרשה זו "אסמכתא" ואינה דרשה גמורה. (6) רביעית הלוג - שמונים גרם בערך. (7) מי מעיין או נהרות שוטפים. (8) לתת בהם אפר פרה אדומה להזאה על אדם שנטמא במת. (9) מין צפרים חפשיים, שאינן מקבלות תרבות. (10) כשרות לאכילה. (11) שיקח אותן הכהן בכוונה לשם טהרת צרעת, אבל אינו צריך לקבוע, שלוקח לטהרת מצורע זה. דין זה שנינו בתורת כהנים מצורע פרשתא א הלכה ו: "ולקח למיטה" לשם מיטהר, בין איש בין אשה בין קטן, מיכן אמרו: לקח לאיש כשרות לאשה, לאשה כשרות לאיש, לבית כשר למצורע, למצורע כשר לבית. (12) הבריאה יותר. (13) בפני המצורע. (14) נגעים פרק י"ד משנה ו. ולא נתפרש שיעור כרע המטה. (15) אלא קוראים לו "איזוב" סתם והוא שיח ראוי למאכל אדם. (16) נדה כו, א תני רבי חייא: איזוב - טפח. (17) צמר צבוע במיץ גרגירים אדומים שבתוכם כמו יתוש ומכאן השם "תולעת". ויש מפרשים צמר צבוע בדם תולעת או בנוזל המתמצה מביצי תולעת. (18) פירוש, אם טבל בנוזל זה צמר אחר. (19) פסול לצבוע בו הצמר לטהרת צרעת. (20) תכלת הוא צמר צבוע בדם ברייה שבים, ששמה חילזון. וגם בה פוסלת טעימה. (21) קבלה איש מפי איש עד משה רבינו, שקיבלה מסיני (עירובין ד, א ובכמה מקומות בתלמוד). (22) צפרים, ארז, איזוב ושני תולעת. (23) שהורדה קליפתם. (24) היא תולעת השני שנאמרה למעלה, ומפני שהיא ארוכה וכתבנית של לשון נקראה: לשון של זהורית. (25) מקרב, אבל אינו קושר אותה. וכן במסכת ביצה לב, ב "אין מקיפים שתי חביות", בעירובין ל, ב "שלא מן המוקף", בחולין מו, ב אין מקיפין בבועי, ועוד. (26) בתורת כהנים פרשת מצורע פרשתא ב הלכה ה אנו שונים: שלא יעמוד ביפו וישלחנה לים, שלא יעמוד בגבת וישלחנה למדבר, שלא יעמוד חוץ לעיר וישלחנה לעיר. (27) תוספתא נגעים פרק ח הלכה ד. שם אמרו: "חמש ושש פעמים" ומוכן שהכוונה הרבה פעמים בלי הגבלה, והמדובר, כשלא הגיעה עדיין אל השדה, אבל כשהגיעה לשדה דינה ככל הצפרים והיא מותרת באכילה ולטהרת מצורע אחר. (28) תגלחת ראשונה. (29) לרבות מקומות שאינם גלויים. (30) פסוק זה נכתב בתגלחת שנייה, ולמדו ראשונה משנייה. (31) כלל, ואינו דומה לשיעור של בית השחי, שנגלה לפעמים כשהאדם מגביה זרועו (כסף משנה). (32) "וישב מחוץ לאהל שבעת ימים" ודרשו (בגמרא מועד קטן ז, ב) אהל זה אשתו. (33) כריתות ח, ב "מחוץ לאהל" ולא מחוץ לאהל. לא ביאר רבינו אם אסור בתשמיש המטה בימי חלוטו (לפני ריפוי). במועד קטן ז, ב נחלקו בזה רבי יוסי ברבי יהודה

לא נקבע לה עדיין בן זוג דרור, והראשונה מותרת באכילה, מפני שאינה ציפור מצורע; ואם רצה המצורע רשאי הוא להביא שתי ציפורים אחרות ואז שתיים הראשונות מותרות באכילה (לפי התוספתא), שציפור אחת אינה נקבעת אלא זוג; אם שחט אחת ונמצאת טריפה מותרת בהנאה ואסורה באכילה מפני הטריפות. ואף על פי שרבינו פסק למעלה בהלכה ז ששחיטה שאינה ראוייה שמה שחיטה, אין שחיטת הטריפה מועילה לקבוע את השנייה כבת זוגה, מפני שהתורה כתבה "חיות טהורות" ולמדו מזה בתורת כהנים פרשת מצורע א, יב, שטריפות אינן כשרות לטהרת מצורע. וכל אלו הדינים כוחם יפה גם כשהשנייה אינה דרור או שנולדה בה טריפות לפני שחיטת הראשונה.

י. נִשְׁפָּךְ הַדָּם⁴⁷ - מְנִיחִין אֶת הַמְשִׁתְּלַחַת עַד שְׁתַּמּוּת⁴⁸. מִתָּה הַמְשִׁתְּלַחַת - יִשְׁפָּךְ הַדָּם⁴⁹ וַיִּקַּח⁵⁰ שְׁתֵּים אַחֲרוֹת.⁵¹

(47) לפני ההזאות. (48) ואסור לקחת לה בת זוג, מפני ששחיטת הראשונה קבעה אותה לבת זוגה ואינה ראוייה לזוג אחר, מה שאין כן כשנטרפה לפני השחיטה, ששחיטה פסולה אינה קובעת. מובן שגם השחוטה אסורה בהנאה. (49) המדובר, כשמתה לפני ההזאות, שהזאות מעכבות, אבל אם מתה המשתלחת אחר ההזאות - נטהר המצורע והשילוח אינו מעכב.

פֶּרֶק שְׁנִי עֶשְׂרִי

(1) יבאר שיעור צרעת בגדים וכמה סימני טומאה יש בהם ואם מצטרפין, וכל דיניהם, קרחת וגבחת הבגדים, ואם הם צבועים או שתי צבוע וערכו לבן, ודין כמה שיעור בגד מטמא בנגעים.

א. צִרְעַת בְּגָדִים - כִּגְרִיס², כְּצִרְעַת אָדָם; אֲבָל פָּחוֹת מִכִּגְרִיס - טָהוֹר. וּשְׁלֹשָׁה סִמְנֵי טִמְאָה יֵשׁ בָּהֶן: יִקְרַק, אֲדָמָם, וְהַפְשִׁיזוֹן. וּשְׁלֹשָׁתָן מִפְּרָשֵׁין בַּתוֹרָה³. יִקְרַק הוּא הִירֵק שֶׁבִּירְקִין⁴, שֶׁהוּא יֵרֵק הַרְבֵּה, כִּכְנָף הַטֹּס וְכֹהוּצֵי הַדֶּקֶל⁵; וְאֲדָמָם הוּא אָדָם שֶׁבְּאֲדָמִים, שֶׁהוּא אָדָם הַרְבֵּה, פְּזוּהוּרִית⁶ יִפָּה. וּשְׁנֵי מִרְאוֹת אֵלּוּ מִצְטָרְפִין⁷ זֶה עִם זֶה. כְּמִרְאֵה יִקְרַק אוֹ אֲדָמָם מְסַגִּירִין אֶת הַבְּגָד, וְאִם עֶמֶד בְּמִרְאֵה זֶה שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת⁸ - מִחֲלִיטִין וְשׁוֹרְפִין⁹. וְכֵן אִם פֶּשֶׁה¹⁰ - מִחֲלִיטִין וְשׁוֹרְפִין¹¹. בֵּיצֵד? בְּגָד שֶׁנִּרְאֶה בּוֹ נִגַּע יִקְרַק אוֹ אֲדָמָם - מְסַגִּירוֹ שְׁבָעַת יָמִים, וּבִשְׁבִיעֵי רוּאָה: אִם פֶּשֶׁה - מִחֲלִיטוֹ וְשׁוֹרְף אֶת כָּל הַבְּגָד¹²; וְאִם עֶמֶד בְּמִרְאֵהוּ וְלֹא פֶּשֶׁה, אוֹ שֶׁפֶּשֶׁה וְכֹהֵה¹³ מִשְׁנֵי הַמִּרְאוֹת שֶׁהִסְגִּיר בָּהֶן, אוֹ שֶׁהוֹסִיף הַמִּרְאֵה לְהֵאָדָם וְלֹהוּרִיק וְלֹא פֶּשֶׁה - יִכָּבֵס מִקּוֹם הַנִּגַּע וְיִסְגִּיר שְׁבָעַת יָמִים שְׁנִית¹⁴. וְכִסּוֹף שְׁבוּעָה שְׁנִי, שֶׁהוּא יוֹם שְׁלֹשָׁה עָשָׂר, רוּאָה: אִם כְּהָה לְמִרְאֵה שְׁלִישִׁית¹⁵ - הָרִי זֶה טַעוֹן כְּבוֹס וְטָהוֹר¹⁶; וְאִם נִשְׁתַּנָּה הַנִּגַּע מִמָּה שֶׁהָיָה, כְּגוֹן שֶׁהָיָה יִקְרַק וְנִעְשָׂה אֲדָמָם אוֹ אֲדָמָם וְנִעְשָׂה יִקְרַק - קוֹרֵעַ

1 מְטַהֵר מְצָרַע. וְאִין מְטַהֲרִין שְׁנֵי מְצָרְעִין כְּאַחַת, 2 שְׁאִין עוֹשִׂין מְצָת חֲבִילוֹת.

(40) כל הכהנים. (41) בתורת כהנים פרשת מצורע פרשתא א, ה, דרשו שטהרת מצורע היא בכהן שמותר לו להיכנס למחנה, אשר המצורע אסור להיכנס לה, ולפיכך כהן מצורע אינו כשר לטהרת מצורע, ומכאן נלמד שזב וטמא מת, שאינם משתלחים מחוץ לערים מוקפות חומה כמצורע - כשרים לטהרה.

3 ז. עֵץ אֲרִז וְאֲזוּב וּשְׁנֵי תוֹלַעַת שְׁטֵהר בָּהֶן מְצָרַע זֶה 4 - מְטַהֵר בָּהֶן מְצָרְעִים אֲחֵרִים. וְכֵן צִפּוֹר הַמְשִׁתְּלַחַת 5 מִתָּר לְטָהֵר בָּהּ מְצָרְעִים אֲחֵרִים מֵאַחַר שֶׁנִּשְׁתְּלַחָהּ, 6 וּמִתָּרַת בְּאֲכִילָהּ⁴². אֲבָל הַצִּפּוֹר הַשְּׁחוּטָה אֲסוּרָה 7 בַּהֲנָאָה. וּמֵאִמְתִּי תֹאסֵר? מִשְׁעַת שְׁחִיטָתָהּ. שְׁחִיטָה 8 וְאִין שֵׁם אֲזוּב וְלֹא עֵץ אֲרִז וְלֹא שְׁנֵי תוֹלַעַת⁴³ - הָרִי 9 זוֹ אֲסוּרָה בַּהֲנָאָה, שֶׁשְׁחִיטָה שְׁאִינָה רְאוּיָה שְׁמָה 10 שְׁחִיטָה⁴⁴. וְהָאֹכֵל כְּזִית מְצָפּוֹר הַשְּׁחוּטָה - עוֹבֵר 11 עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה. שְׁנֵאמַר: וְזֶה אֲשֶׁר לֹא 12 תֹאכְלוּ מֵהֶם. מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדוֹ, שֶׁזֶה לְרִבּוֹת 13 הַצִּפּוֹר הַשְּׁחוּטָה. וְנֵאמַר: טָהוֹרָה תֹאכְלוּ - הָא 14 אַחֲרֵת לֹא תֹאכְלוּ; וְלֹא הֵבֵא מִכָּל עֲשֵׂה - עֲשֵׂה.

(42) והמדובר כשהגיעה לשדה וחזרה, אבל אם חזרה תיכף אחר שילוחה ולא הגיעה כלל לשדה, כתב רבינו למעלה בהלכה א שצריך לשלחה אפילו מאה פעמים. (43) ואמרנו למעלה בהלכה א שהבאתם מעכבת ואם כן השחיטה לא נעשתה כהלכתה. (44) מחלוקת תנאים שם ורבינו פוסק בכל מקום ששחיטה שאינה ראוייה שמה שחיטה (פרט לכיסוי הדם).

15 ח. אִין לֹקְחִין שְׁתֵּי הַצִּפּוֹרִים מִצִּפּוֹרֵי עִיר הַנִּדְחָת, 16 וְלֹא מִצִּפּוֹרִים שֶׁהִחֲלִיפוּ בַּעֲבוּדָה זָרָה, וְלֹא מִצִּפּוֹרִים 17 שֶׁהִרְגוּ אֶת הַנֶּפֶשׁ. וּמִצְוַתוֹ⁴⁵ שֶׁיְהִי שְׁתֵּיהֶן שְׁוֹת 18 בְּמִרְאֵה, בְּקוּמָה וּבְדָמִים, וְלִקְיָתָן כְּאַחַת. אֵף עַל 19 פִּי שְׁאִינָן שְׁוֹת אוֹ שֶׁלֶקַח אַחַת הַיּוֹם וְאַחַת לְמַחֲר 20 - כְּשִׁרּוֹת. לֶקַח שְׁתֵּי הַצִּפּוֹרִים לְשֵׁם אִישׁ - כְּשִׁרּוֹת 21 לְטָהֵר בָּהֶן אִשָּׁה; לְשֵׁם אִשָּׁה - כְּשִׁרּוֹת לְטָהֵר בָּהֶן 22 אִישׁ; לְטָהֵר בָּהֶן בֵּית מִנְגַּע - כְּשִׁרּוֹת לְטָהֵר אָדָם; 23 לֶקַח לְאָדָם - כְּשִׁרּוֹת לְבֵית מִנְגַּע. שְׁנֵאמַר: וְלֶקַח 24 לְמִטָּהֵר.

(45) לכתחילה.

25 ט. שְׁחָט⁴⁶ אַחַת מֵהֶן וְנִמְצְאָה שְׁלֹא הָיְתָה דְרֹר - 26 יִקַּח זֹג לְשִׁנְיָה, וְהִרְאֵשׁוּנָה מִתָּרַת בְּאֲכִילָה. שְׁחָט 27 הָאַחַת וְנִמְצְאָה טְרֵפָה - יִקַּח זֹג לְשִׁנְיָה, וְהִרְאֵשׁוּנָה 28 מִתָּרַת בַּהֲנָאָה.

(46) לשון המשנה שם, ובתוספתא שם פרק ח הלכה ח ישנן גירסאות שונות. ראה רמב"ד וסוף משנה ולחם משנה, ולהלכה: אם השחוטה אינה דרור יקח זוג לשנייה, שהרי

ד. הפשוט²³ הסמוך²⁴ בבגדים - כל שהוא²⁵,
והרחוק או החוזר - בגדים. כיצד? בגד שהסגר
ונולד בו נגע אחר בגדים רחוק מן הנגע שהסגר בו
- הרי זה פשוט וישרף; ואם היה פחות מבגדים -
אין משגיחין בו. וכן בגד שקרע ממנו הנגע בסוף
שבוע שני, כמו שבארנו, וחזר בו נגע בגדים -
ישרף. וכן בגד שפשה בו הנגע אחר שנפטר²⁶ -
ישרף.

(23) נגעים פ"א מ"ז. (24) לנגע העיקרי = לאום.
(25) אפילו פשה פחות מבגדים - טמא. (26) שטיהרו אותו.

ה. מי שמכבס²⁷ את הנגע בשבוע ראשון, כמו
שבארנו, צריך לכבס מעט מן הבגד שחוצה לו,
שנאמר: את אשר בו הנגע²⁸. וכל נגעי בגדים
שמכבסין אותן - מעבירין עליהן שבועה סממני²⁹
שמעבירין על הכתם, בדרך שמעבירין על הכתמים,
כמו שבארנו³⁰ בענין נדה.

(27) 'תורת כהנים' שם פט"ו ה"ה. (28) ולא נאמר "את
הנגע", משמע המקום שהנגע בו. (29) זבחים צה, א.
(30) בפרק ט מהלכות איסורי ביאה, הלכה לו.

ו. בגד³¹ שקרע ממנו מקום הנגע ותפר מטלית, כמו
שבארנו, וחזר נגע בגדים על הבגד - מתיר³² את
המטלית ומצילה³³, ושוורף שאר הבגד. חזר הנגע
על המטלית - שוורף את הכל³⁴.

(31) נגעים שם מ"ו. (32) מפרידה מן הבגד. (33) מן
הטומאה, מפני שבאה מבגד טהור. (34) במשנה, הגירסא:
"שוורף את הבגד". ומפרש רבינו שהכוונה לכל הבגד עם
המטלית, שהוא עכשיו חלק מן הבגד (קריט ספר). והר"ש
במשנה שם מפרש, שהמטלית נידונה כבגד בפני עצמו, ואם
יש בה שלוש על שלוש (מרובע של שלוש אצבעות)
מסגירה כדין כל נגע, ואם אין בה כשיעור זה אינה מיטמאה
בנגעים כלל. ובתוספתא נגעים פ"ו ה"ו משמע כדברי
הר"ש, אבל רבינו הסתמך על המשנה, שנאמר בה סתם:
שוורף את הבגד.

ז. הטולה³⁵ מן המסגר³⁶ בטהור³⁷ וחזר נגע על הבגד
- שוורף את המטלית³⁸. חזר על המטלית - הבגד
הראשון המסגר ישרף³⁹, והמטלית תשמש את הבגד
שהיא תפורה בו פסימני⁴⁰: אם עמד בעינו שני
שבועות או פשה - שוורפין הכל⁴¹.

(35) משנה שם. (36) חתך מבגד שהיה בו נגע ונסגר
ונטהר. (37) תפר את החתיכה הזו בבגד שלא נראה בו נגע
מעולם. (38) מכיון שהיה לה זיקה לבגד מנוגע, אין זיקה
זו נפקעת ממנה ע"י חיבורה לבגד טהור, ודינה כאילו חזר
בה הנגע. מובן מאליו, שהבגד הראשון ישרף. (39) מפני
שלא פקעה זיקתו למטלית, והריהו כאילו חזר לבגד עצמו.
(40) פירוש, צריך להסגיר את הבגד השני, שהרי נולד בו
נגע, וסימני הטומאה או הטהרה שיוולדו במטלית, כוחם

מקום הנגע ושוורף¹⁷ מה שקרע, ותופר מטלית¹⁸
במקום שקרע, ופותר שאר הבגד, ומכבסו כלו
בבוס שני ומטבילו וטהר; ואם עמד במראה שהסגר
בו בתחלה - יחליטו וישרף את כל¹⁹.

(2) 'תורת כהנים' פרשת נגעים פרק יד, ה"ד. ראה למעלה
פ"א ה"ז. (3) ויקרא יד, מט. (4) שם ה"ב. (5) עלים של
עץ התמר. (6) צמר צבוע אדום. פסק כסומכוס, בתוספתא
נגעים פ"א ה"ג. (7) 'תורת כהנים' שם ה"ב. (8) שני
הסגרים בני שבוע ימים. (9) את כל הבגד. (10) בשבוע
ראשון. (11) מיד, בלי הסגר שני. (12) מפורש בתורה
(שם יג, נב). (13) ומראהו ירוק בינוני או אדום בינוני.
(14) שני המקרים הראשונים, היינו: א. עמד במראהו אבל
לא פשה, ב. פשה וכהה - מבוארים בנגעים פ"א מ"ה, אבל
הדין השלישי: או שהוסיף המראה וכו', קשה לפרשו,
ולכאורה דומה לגמרי לדין הראשון. והמבי"ט בקריט-ספר
פירש, שהאדמיות או הירקות נתחזקו עוד יותר ממה שהיו
לפני ההסגר. (15) אבל מירקק לאדמדם או להיפך -
יבואר דינו בפסיקה הבאה. (16) 'בתורת כהנים' נגעים פרק
טו ה"ו, אמרו: "והנה כהה הנגע" למראה שני ולא למראה
שלישי. פסוק זה מדבר אחרי הסגר שני, ומצריך קריעת
מקום הנגע, ומשמע מזה שאם נשתנה למראה שלישי אינו
צריך קריעה. (17) דין זה למד רבינו מדרשת ה'תורת
כהנים' המובאה בהערה הקודמת, שהכתוב "והנה כהה"
מדבר במראה שני, היינו מירקק לאדמדם ולהיפך. דעת
רבינו, שכל מה שאינו ירקק או אדמדם, אפילו הוא ירוק
או אדום - נקרא מראה שלישי, וכן כל מראה אחר שהוא.
ו"מראה שני" היינו מירקק לאדמדם ומאדמדם לירקק.
ובכסף-משנה מבאר, שרבינו מפרש את הכתוב (שם, נה)
"והנה לא הפך הנגע את עינו והנגע לא פשה טמא הוא
באש תשרפנו" שלא הפך אפילו למראה שני, ורק אז הוא
טמא. ומכאן, שאם הפך למראה שני אינו טמא, ודינו כמו
אם כהה. הראב"ד משיג על הלכה זו בצורה חריפה, וראה
כסף-משנה. (18) טלאי. "ומנין שהוא טולה עליו מטלית?
תלמוד לומר: ואם תראה עוד (ויקרא יג, נז), ואין עוד אלא
מקומו" ('תורת כהנים' שם ה"ד). פירוש, ואם יישאר חור
במקום שהיה בו הנגע - אין אפשרות שייראה שם נגע
שנית. (19) שם משנה ה: העומד בשני - יישרף.

ב. נגע²⁰ שהיה ירקק ופשה אדמדם או שהיה
אדמדם ופשה ירקק - הרי זה פשוט²¹.

(20) שם משנה ד. (21) 'בתורת כהנים' נגעים פרק יד, ב,
דרשו מהכתוב "והיה" בלשון יחיד, מלמד שמצטרפים זה
עם זה.

ג. נגע שהיה באמצעו מקום נקי בלא נגע ופשה לו
הנגע - אינו פשוט, עד שיפשה לחוץ²². שאין
פשוט הנגע לתוכו פשוט בין באדם בין בבגדים
ובתים.

(22) "מה נתק שאין הפשיון לתוכו, כך נגע שאין הפשיון
לתוכו". 'תורת כהנים' שם פרק ח ה"ד, ראה למעלה פ"ד
ה"א.

יפה לגבי כל הבגד. יוצא מזה, שלמטלית יש זיקה בשני הבגדים. (41) ואם עבר הנגע נטהר הבגד, אבל המטלית תישרף, שהרי הוצרכה שריפה כשחזר לה הנגע ואין לה טהרה עולמית (קריט ספר. וראה ברטנורה).

יב. התופר⁵⁹ מטליות שאין בכל אחת מהן שלש על שלש ועשה מהן בגד - הרי זה מטמא בנגעים; שהתפור פארוג, וכלו בגד אחד הוא.

(59) דין זה נלמד מהמשנה המובאת בהלכה הבאה.

יג. בגד⁶⁰ שהוא מטליות מטליות⁶¹, מהן צבועין ומהן לבנים⁶², ונראה נגע בלבן שבו⁶³ - מסגירין אותו. אם עמד שני שבוועות - נטמא פלו וישרף⁶⁴. וכן אם פשה הנגע במטלית לבנה אחרת - הרי זה פשוט, אף על פי שיש ביניהם צבוע⁶⁵. היה פלו צבוע ובו פס אחד לבן, אפילו כגריס⁶⁶, ונראה בו נגע⁶⁷ - יסגיר; שאם עמד בעניו ולא הוסיף ולא קחה שני שבוועות - ישרף⁶⁸.

(60) שם פי"א משנה ז. (61) כל הבגד תפור מחתיכות קטנות. (62) "קייטא" בלשון המשנה. (63) אם נראה בצבוע אינו מטמא כלל, כמו שנתבאר למעלה ה". (64) כמו בגד שכולו לבן, שמקום הנגע קובע. (65) מפני שבבגדים מטמא פשיון הרחוק מן הנגע. והמדובר כשהפשיון הוא כגריס, אבל בפחות מגריס אין פשיון רחוק מטמא. ראה למעלה ה"ד. (66) פירוש, אפילו כל הפס הלבן אינו גדול יותר מכגריס, ואם כן אין לנגע הגדול כגריס אפשרות של פשיון, שהרי הפשיון לצבוע אינו מטמא. (67) כגריס, שפחות משיעור זה אינו טעון הסגר. (68) ואם כן, אפשר שיטמא בלא פשיון. כר' יהודה בן בתירה במשנה שם.

פרק שלשה עשר

(1) יבאר מין הבגדים שמטמאים בנגעים, בגד מוסגר שצבעו או מכרו לגוי או נתערב באחרים, בגד מוחלט שנתערב באחרים, ובגדים המנוגעים שמשלחים אותם חוץ לעיר.

א. אין מטמא² בנגעים אלא בגדי צמר ופשתים בלבד, או השתי או הערב³ של צמר ופשתים, וכל כלי העור, בין קשה בין רך. אף העור הצבוע בידי שמים⁴ מטמא בנגעים. והלבדים⁵ - כבגדים, ומטמאין בנגעים. והאהלים⁶ מטמאין בנגעים, בין שהיו של צמר ופשתים בין שהיו של עור.

(2) בתורה (ויקרא יג, מז - מח) נמנו רק אלה המפורשים כאן. (3) בצמר, השתי הם חוטים דקים והערב יותר עבים, אבל בפשתן אין הבדל ניכר (רבינו בפירושו על המשנה, נגעים פי"א, מ"ח). (4) עור בעל גוון לא לבן מטבעו, אבל הצבוע בידי אדם אינו מטמא. בפרק הקודם אמרנו שצמר ופשתים מטמאים רק לבנים ולא בעלי גוון אחר ואפילו הם מטבעם כך, אבל עור מטמא אף הצבוע, בתנאי שהוא כך בידי שמים. פסק כרבי שמעון (שם מ"ג) נגד רבי יהודה, מפני שגם רבי מאיר סובר כמותו בצבוע בידי אדם (כסף-משנה). (5) צמר שאינו טויר, אלא דופקים עליו

ח. בגד שבא פלו בתחלה ירקרק או אדמדם - מסגיר⁴² שבווע אחר שבווע. אם עמד בו שני שבוועות - ישרף. אבל בגד שהסגירו ופשה הנגע בכלו ונעשה ירקרק או אדמדם, או שפטר ונעשה ירקרק או אדמדם - הרי זה טהור⁴³. פנס ופשה - ישרף.

(42) כדין נגע קטן. ראה למעלה פ"ז ה"ב. (43) ברייתא סנהדרין פז, ב: ר' נתן בן אבטולמוס אומר: מנין לפריחה בבגדים שהיא טהורה? נאמר קרחת וגבחת באדם, ונאמר קרחת וגבחת בבגדים. מה להלן פרח בכולו טהור, אף כאן פרח בכולו טהור. והשווה רבינו דין פריחה בבגדים לדין נתקים, שהפריחה מטהרת בהם אפילו אחר הפיטור (למעלה פ"ח ה"ב), ולא כבהרת שהפריחה מטמאה רק מתוך החלט או מתוך הסגר (ראה פ"ז ה"א). ראה ראב"ד ומשנה למלך.

ט. בגד⁴⁴ שמוכין יוצאין על פניו מן האריג, כגון סגוס⁴⁵ של צמר, ונראה בו נגע - אינו מטמא, עד שיראה הנגע במוכין ובאריג עצמו⁴⁶. וזה שנאמר בבגדים: בקרחתו או בגבחתו, קרחתו - אלו השחקים⁴⁷, גבחתו - אלו התדשים⁴⁸.

(44) נגעים פי"א מ"א. (45) באידיש - פליש, שחוטם יוצאים מהאריג ובוטלים על פניו. (46) בשניהם יחד. (47) אריג ישן שנקרחו המוכין שיצאו ממנו. (48) 'תורת כהנים' פרשת נגעים פט"ו ה"ט. גבחתו = גבהתו, שחית"ו וה"א מתחלפים (קרבן אהרן בשם פסיקתא זוטרתי).

י. הבגדים⁴⁹ הצבועים אינן מטמאין בנגעים, בין שצבועין בידי אדם בין שצבועין בידי שמים⁵⁰, עד שיהיו לבנים⁵¹. בגד ששתיו⁵² צבוע וערב⁵³ לבן, ערב⁵⁴ צבוע ושתיו לבן - הפל הולך אחר הנראה⁵⁴. פחות משלש אצבעות על שלש אצבעות מן האריג⁵⁵ אינו מטמא בנגעים⁵⁶.

(49) שם מ"ג. (50) בטבע, כגון צמר מטלאים שחורים. (51) ב'תורת כהנים' שם פי"ג ה"ד דרשו מהכתוב לפשתים ולצמר (ויקרא יג, מח) מה פשתים לבנה, אף צמר לבנה. הפשתן הוא לבן מטבעו, ושם דרשו: "מה פשתים כברייתו, אף צמר כברייתו", פירוש, אין דרך העולם לצבוע פשתן. (52) חוטי האורך. (53) חוטי הרוחב המעורבים בשתי. (54) מה שבוטל ונראה יותר לעין. זה תלוי בסוג האריגה. תוספתא נגעים פ"ה ה"ג. (55) וחוטי צמר ופשתים, נאמר שיעורם בפרק הבא. (56) מפני שאינו ראוי לכלום. משנה נגעים פי"ב, ב.

יא. בגד⁵⁷ שארג בו פחות משלש על שלש ונראה בו נגע ואחר כך השלימו לשלש על שלש - טהור⁵⁸.

בכוח עד שהוא מתחבר. (6) 'תורת כהנים' פרשת נגעים פי"ג, ה"ב.

- 1 ב. כל הבגדים של צמר ופשתים מטמאין בנגעים,
- 2 חוץ מבגדי עובדי פוכבים. הלוקח בגדים מן
- 3 העובדי פוכבים - יראו בתחלה⁸. בגד שהוא פלאים⁹
- 4 מן הצמר ומן הפשתים - מטמא בנגעים¹⁰.

(7) שם מ"א. אפילו של נשים ועבדים וקטנים (רבינו בפירושו על המשנה). ראה למעלה פ"ט ה"א. (8) אם נולד בהם נגע לפני שקנה אותם הישראל, דנים את הנגע כאילו נולד עכשיו בידי ישראל. ואין זה דומה לגוי שנתגייר או עובר ונולד שנגעם אינו מטמא כלל (למעלה פ"ו ה"ד), מפני שבגד זה ראוי היה לטמא בנגעים גם לפני כן, אלא שבעליו אינם ראויים, אבל שם אותו הגוף עצמו לא היה ראוי (הר"ש בפירושו שם). ומדובר כשראה הכהן את הנגע לפני שקנאה ישראל, והסגירה או החליטה בטעות, כגון שחשב שהבגד של ישראל, שאם לא כן - גם בבגד של ישראל אין מביאין בחשבון את הימים שקדמו לראיית הכהן (משנה למלך לקמן פי"ד ה"ב). (9) מעורב. (10) 'תורת כהנים' שם פי"ג ה"ב. ואע"פ שאסור ללבשו.

- 5 ג. צמר גמלים¹¹ וצמר רחלים שטואן זה עם זה:
- 6 אם רב מן הגמלים - אינו מטמא¹² בנגעים, ואם רב
- 7 מן הרחלים - מטמא בנגעים¹³; מחצה למחצה -
- 8 מטמא בנגעים. והוא הדין בפשתן וקנבוס¹⁴ שטרפן
- 9 זה בזה. ורחל בת עז¹⁵ - אין הצמר שלה מטמא
- 10 בנגעים. בגד שהיה שתיו פשתן וערבו קנבוס או
- 11 שתיו קנבוס וערבו פשתן - אינו מטמא¹⁶ בנגעים.
- 12 וכן אם היה שתיו או ערבו פשתן או צמר והשאר
- 13 נוצה של עזים וכיוצא בה - אינו מטמא בנגעים.

(11) שם מ"ב. (12) שהצמר בטל ברוב. (13) מפני שהצמר לא נתבטל ברוב (בתוספתא פ"ה מטרה רבי שמעון בן יהודה, מפני שזה כספק, וספק נגעים להקל. ראה 'תפארת ישראל' כאן). (14) גדל בשדה ודומה לפשתן (האנף בלע"ז). (15) בכורות יז, א. (16) ואין הולכים בזה אחר הנראה כמו בערבו לבן ושתיו צבוע (ראה למעלה פי"ב ה"י). תוספתא נגעים פ"ה ה"ג: "בגד ששתיו סריקין ועירבו צמר, שתיו צמר ועירבו סריקין - אינם מטמאין בנגעים". ומפרש רבינו שסריקין הוא מין משי. והר"ש במשנה נגעים פי"א מ"ד פירש - צמר צבוע.

- 14 ד. העור¹⁷ שאינו מעבד - אינו מטמא בנגעים¹⁸. וכן
- 15 העור שהוא גלם קדם שעשה ממנו פלים - אינו
- 16 מטמא בנגעים; שנאמר: פלי העור¹⁹. וכל פלי
- 17 העור, בין פשוטיה²⁰ בין מקבליה²¹ כל שהן -
- 18 מטמאין בנגעים.

(17) כדי שהעור יהיה ראוי לשימוש רצוי, מעבדים אותו ע"י שרייה ממושכת במים שנותנים בהם מלח, קמח ועפצים. (18) 'תורת כהנים' פי"ג ה"ט וה"י. (19) שם. (20) דברים

שאינ להם בית קיבול, כגון לוחות, כסאות וכדומה. (21) כלים שיש להם בית קיבול, כגון נאדות. (בהל' כלים פ"א ה"י כותב רבינו, שפשוטי כלי עור אינם מקבלים טומאה, וברור שהוא מחלק בין קבלת טומאה ובין טומאת נגעים, והסתמך בזה על 'תורת כהנים' שם ה"ב שמרבה עורות אוהלים מן הכתוב (ויקרא יג, נא) "לכל אשר יעשה העור למלאכה", ראה משנה למלך כאן).

- ה. עורות חיה שפיים²² - אין מטמאין בנגעים. חפר
- 19 להן מן הגדל פארץ, אפילו חוט או משיחה של צמר
- 20 או פשתים או עור בהמה ויהיה המעבדין כל
- 21 שהוא²³, ועשה מהן פלים - מטמאין²⁴ בנגעים.
- 22 והוא שיחברנו לו פדרן חבורי בגדים לטמאה²⁵.
- 23

(22) משנה, נגעים פ"א, מ"א. (23) שם. 'תורת כהנים' שם ה"ט למדו זה מן הכתוב "או בעור". בין שהמשיחה מצמר ופשתים ובין שהיא מעור - מטמאה בכל שהיא. (24) גם העור הימי. ראה 'תוספות יום טוב' כאן. (25) היינו לא פחות משתי תפירות, שלגבי קבלת טומאה מועיל חיבור זה לדון שני החלקים כבגד אחד, שאם נגעה טומאה באחד מהם נטמא כל הבגד.

- ו. כל פלי²⁶ הראוי להתטמא בשאר הטמאות²⁷, אף
- 24 על פי שאינו מטמא במדרס²⁸ הזב²⁸ מפני שלא
- 25 נעשה למשקב או למושב - הרי זה מטמא בנגעים.
- 26 כגון קלע²⁹ של ספינה, והפרכת, ושבים³⁰ של
- 27 שוכה³¹, ומטפחות ספרים³², והאבנט, ורצועות
- 28 מנעל וסנדל שיש בהן רחב כגריס³³ - הרי אלו וכל
- 29 פיוצא בהן מטמא בנגעים. ואין צריך לומר שאר
- 30 הפלים, כגון פרים וכסתות. החמת³⁴ והתרמל³⁵
- 31 נראין פדרפון³⁶, ופושא הנגע מתוכן לאחוריהן
- 32 ומאחוריהן לתוכן³⁷. וכן כל פיוצא בהן מפלי
- 33 העור³⁸ הפפולין.
- 34

(26) שם מ"א. (27) כגון נגיעה בשרץ או בטמא מת. (28) הזב מטמא את הדבר שדרס ("דרס" כולל שכב, ישב ורכב) עליו אפילו לא נגע בו, כגון שאבן מונחת על הדבר הראוי לטמא מדרס (פרטי דיני מדרס, מבוארים בהל' מטמאי משכב ומושב). (29) מפרש. (30) הצעיף הדק שהנשים משלשות על פניהן ('תפארת ישראל'). (31) הכיפה שהן חובשות על הראש (רבינו בפירושו למשנה, כלים פכ"ד מט"ז). (32) שאינן מצוירות ואינן מיוחדות לספרים בלבד, אבל מצוירות ראויות רק לספרים. ולפיכך אינן מקבלות טומאה כלל, מפני שאינן בגד, אלא חומר גלם (ראה פכ"ב מהל' כלים ה"ו). (33) שהרי בפחות מכגריס אין נגע מטמא כלל. (34) נאד. (35) ילקוט, שהרועים שמים בהם חפציהם. (36) הנאד והילקוט דרכם להיות קשורים תמיד מצד אחד, והכפלים שבמקום הקשר אינן נראים. והנגע שבכפלים אלה אינו מטמא מפני שאינו נראה אלא אם-כן מתירים את הקשר. (37) אם נולד נגע בצד זה ופשה מצד שני, הרי זה פשיון ומטמא מפני שלפעמים מהפכים אותם ומשתמשים בהם כשהם מהופכים.

ומחזקו, כנפש היושבת בתוך הגוף ומחזקת אותו. (53) חוטי השתי המתוחים בכסא האריגה מוכנים לאריגה. (54) כלומר, בנפש המסכת שהיא כבר חלק מהבגד הנארג. (55) העומד. במשנה שם שנינו: "בנפש המסכת ובשתי העומד, הרי אלו מיטמאים בנגעים מיד", ומפרש רבינו כגון שהנגע היה מקצתו בשתי, ומקצתו בנפש המסכת. (56) ובנפש לא נראה. (57) כל האריג, ואפילו נפש המסכת, טהורה. אם מקצת הנגע בשתי ומקצתו בנפש, הנגע מצרפם. ואם לאו משתיין חוט הנפש לאריג בלי כל זיקה לחוט השתי. ודוגמה לכך אתה מוצא בסוף הלכה זו בדין נימים. (58) אפילו בנפש המסכת. (59) מאותו הנימוק עצמו שנאמר בנראה בחוט העומד לבדו. וכתב הר"ש, שמדובר כשדעתו לקצצו ולא לארוג יותר וטהור חלק החוט שייפרד מן האריג, אבל אם בדעתו לארוג - לא גרע החוט מנימין שבסדין שבסוף הלכה זו (פירוש זה, מסלק כל הקשיים שהתלבטו בהם רבים). (60) נגעים פ"א מ"י. נימין הם החוטים שמשאירים בקצות הסדין או הטלית לנוי והם טפלים לסדין, ולפיכך הנגע שבסדין מטמא גם אותם. (61) שהסדין אינו טפל לנימין. (62) תוספתא נגעים פ"ה ה"י. (גירסת הגר"א שם: הסדין טהור. וראה ר"ש במשנה כאן, שהביא תוספתא זו בגירסת אחרת).

י. חלוקה⁶³ שְׁנָרָאָה בּוּ נִגְעָה - מְצִיל אֶת הָאֲמָרִית⁶⁴
שָׁבוּ. אֶפְלוּ הִיתָה הָאֲמָרָה צָמָר אוּ פְּשָׁתִים⁶⁵ -
מְצִילָה וְאֵינָה נִשְׁרָפֶת.⁶⁶

(63) משנה, שם. (64) על שפת החלוק תופרים חתיכת בד עבה או פס זהב שתופרים על שפת החלוק לקישוט. (65) צבוע שאינו מיטמא בנגעים (רא"ש בפירושו למשנה), אבל אימרות מצמר לבן טמאות. ב'תורת כהנים' נגעים פט"ו ה"ג, ודרשו דין זה מן הכתוב (ויקרא יג, נז) "אשר בו הנגע", היינו דבר המיטמא בנגעים. [במשנה: "אפילו הן ארגמן", ונדחק שם ה'תוספות יום טוב' לפרש את ה'אפילו'. ולפי מה שאמרנו, שאינו מציל את הלבן, מובנת המילה "אפילו", היינו לא רק מין שאינו מטמא כלל בנגעים, כגון מתכת או צמר גמלים וכדומה, אלא אפילו ארגמן שהוא צמר מציל אותו מפני שהוא צבוע, ואף-על-פי שבבגד עצמו שמקצתו צבוע ונולד נגע בחלק הלבן הכל טמא (למעלה פ"ב הי"ג), גזירת הכתוב היא באמריות. וכן משמע ב'תורת כהנים' (שם).

יא. בָּגֵד⁶⁶ מִסְגֵּר שֶׁצָּבְעוּ אוּ מְכָרוּ לְעוֹבֵד פּוֹכְכִים -
טָהוֹר⁶⁷. וְכֵן אִם נִתְעַרַב בְּאַחֲרִים⁶⁸ - פֶּלֶן טָהוֹרִים⁶⁹.
קֶצְצוּ⁷⁰ וְעָשְׂהוּ מוֹכִינִי⁷¹ פָּחוֹת מִשְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ -
טָהוֹר⁷², וּמִתֵּר בְּהִנְיָתוֹ⁷³. הִיתָה בֵּהֶן אֶחָת שְׁלֹשׁ עַל
שְׁלֹשׁ וְנִרְאָה בָּהּ נִגְעָה - הִיא לְבִדָּה טָמְאָה.⁷⁴

(66) שם מ"ב. (67) נתבאר למעלה (ה"א), שבגדי גויים אינם מיטמאים בנגעים, וכן צבועים, ומפני שאינם ראויים לטומאה עכשיו אינם מיטמאים, אף-על-פי שבשעה שנולד הנגע היו ראויים, תוספתא שם פ"ה ה"י. (68) ואי אפשר להכיר את המנוגעים, כגון אם המוסגר פשה וכהה וצריך להסגירו שנית (למעלה פ"ב ה"א) ונתערב במנוגעים כהים

(38) משמע שבבגדים אין הנגע פושה מצד לצד. וכן משמע בתוספתא נגעים פ"ה הי"ג.

ז. סְדִין³⁹ הַמְקַמֵּט - מִפְּשִׁיטִין אֶת קִמְטוֹ וְרוֹאִין אֶת
נִגְעוֹ.²

(39) תוספתא שם פ"א ה"ה.

ח. הַשְּׁתִי וְהָעֶרֶב⁴⁰, בֵּין שֶׁל צָמָר בֵּין שֶׁל פְּשָׁתִין,
מִטְמְאִין בְּנִגְעֵי מִיד מִשִּׁיטּוֹ, אֵף עַל פִּי שְׁלֹא לְבֵן
הַפְּשָׁתִין⁴¹ וְלֹא שֶׁל הַצָּמָר⁴². וְכֵמָּה יִהְיֶה⁴³ בְּפִקְעֻת⁴⁴
שֶׁל טָוִי וְתַטְמָא בְּנִגְעִים? כִּדִּי לְאַרְגּ מִמֶּנּוּ שְׁלֹשׁ עַל
שְׁלֹשׁ שְׁתֵּי וְעֶרֶב, בֵּין שֶׁהִיתָה בְּלֶה שְׁתֵּי בֵּין שֶׁהִיתָה
בְּלֶה עֶרֶב⁴⁵. הִיתָה הַפִּקְעֻת מְקַבֵּצַת מַחוּטִים פְּסוּקִין⁴⁶
- אֵינָה מִטְמְאָה בְּנִגְעִים.⁹

(40) חוטים טווים, המיוחדים לשתי או לערב. (41) את הפשתן מבשלים במים חמים ומתלבן. (42) את הצמר אין מבשלים אלא שורים אותו במים חמים, כדי לרככו (רבינו בפירושו על המשנה). פסק כחכמים, בנגעים פ"א מ"ח. (43) שם. (44) חוטים כרוכים על קנה חלול. (45) כל החוט היה מסוג אחד. (46) ולא קשרם, אלא הם מונחים זה על זה, אבל אם קשרם - מיטמאים ('ברטנורא', וכן משמע גם מלשונו של רבינו בפירושו שם, שכתב: יחובר חוט "על" חוט).

ט. שְׁתֵּי פִקְעֻת⁴⁷ הַמְעֵרוֹת זֶה לָזוּ בַּחוּט⁴⁸, וְכֵן
הַשְּׁתִי שֶׁמְקַצְתוֹ לְפוּף⁴⁹ עַל הַכֹּפֶד הַעֲלִינָה⁵⁰
וּמְקַצְתוֹ לְפוּף עַל הַכֹּפֶד הַתַּחְתּוֹנָה, וְכֵן שְׁנֵי דְפֵי
חֲלוּקִין⁵¹ שֶׁמְעֵרוֹת בַּחוּט אֶחָד, וְנִרְאָה הִנָּגַע בְּאֶחָד
מֵהֶן - הַשְּׁנֵי טָהוֹר, אֵף עַל פִּי שֶׁחוּט אֶחָד מִחִבְר
בִּינֵיהֶן. נִרְאָה הִנָּגַע בְּנֶפֶשׁ הַמִּסְכָּת⁵² וּבִשְׁתֵּי
הָעוֹמֵד⁵³, אֵף עַל פִּי שֶׁמְקַצֵּת הִנָּגַע בְּבִגְד⁵⁴ וּמְקַצְתוֹ
בִּשְׁתֵּי⁵⁵ - הָרִי זֶה טָמֵא. נִרְאָה הִנָּגַע בִּשְׁתֵּי הָעוֹמֵד
לְבִדָּה⁵⁶ - הָאָרוּג טָהוֹר⁵⁷; נִרְאָה בְּאָרוּג לְבִדָּה⁵⁸ -
הַשְּׁתִי הָעוֹמֵד טָהוֹר⁵⁹. נִרְאָה בְּסִדִּין - שׁוֹרֵף אֶת
הַנִּימִין⁶⁰; נִרְאָה בְּנִימִין - הַסִּדִּין טָהוֹר⁶¹. פְּשָׁה מִן
הַנִּימִין לְסִדִּין - הַסִּדִּין טָמֵא⁶².

(47) משנה, שם פ"א מ"ט. (48) מחוברות זו לזו בחוט הכרוך על שתייהן. (49) כרוך. (50) בכסא האריגה קבועות שתי קורות עגולות, העלינה בראש האריג ועליה כרוכים חוטי השתי שטרם נארגו והם מחוברים לחוטים שנארגו כבר המונחים על הקורה התחתונה. (51) משנה, שם. בתקופת המשנה היו החלוקים עשויים משני חלקים (ועל שם כך נקרא "חלוק") אחד תלוי לאדם מלפניו, והשני מגבו, וקושרים את שני החלקים בחוט או ברצועה, והאורג עושה שני החלקים במחובר ומשאיר ביניהם רצועה של חוטי שתי לבדם, והקונה גוזר במקום זה ומפרידם. (52) האריג שיש בו שתי וערב נקרא "מסכת", ונפש המסכת הוא חוט הערב שהאורג הכניסו כבר לתוך השתי אלא שאינו צמוד עדיין לאריג, והאורג מכה עליו בכלי המיוחד לכך ונצמד לאריג. ונקרא נפש, מפני שהוא נמצא בשתי

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום חמישי י"א אייר - ספר טהרה - הלכות טומאת צרעת קט

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

שנאמרו למשל בעל-פה, יש להן רמז במקרא, ואומר רבינו כאן, שזו אחת מהן. (87) 'ספרי' בהעלותך, פיסקא קה.

טו. בגדים המנגעים⁸⁸ - משלחין אותן חוץ לעיר, 23
פין שהיתה מקפת חומה פין שאינה מקפת. וזה 24
חמר בגדים מבאדם.⁸⁹ 25

(88) תוספתא שם פ"ז הי"ג. (89) שאדם המנוגע משתלח מערים מוקפות חומה בלבד (למעלה פ"י ה"ז).

יום חמישי י"א אייר ה'תשע"ח

פרק ארבעה עשר

(1) יבאר שיעור צרעת בתים וכמה סימני טומאה יש בהם ומה בין זה לזה, ודין כשיראה נגע בתוך הבית איך יאמר האומר לכהן, ובית אפל אם פותחים בו חלונות, התנאים שיהיו בבית לטמא בנגעים, וירושלים וחוצה לארץ אם מטמאים, בתי גויים שבארץ ישראל והלוקח בתים מגויים.

א. צרעת בתים - כשני גריסין² זה בצד זה. נמצא 26
רחב הנגע כמו מקום צמיחת שש שערות³ בגוף, 27
וארכו כשתים עשרה שערות כרובוע.⁴ והפחות 28
משעור זה בבתים - טהור. וכל השעורין הלכה 29
למשה מסיני.⁵ 30

(2) נגעים פרק י"ב משנה ג. נגעי אדם ובגדים שיעורם כגריס (למעלה פרק א הלכה ז) ונאמר בנגעי בתים: וראה את הנגע והנה הנגע (ויקרא יד, לו) הרי זה בא ללמד ששיעורם כשני נגעים. (3) שיעור הגריס. (4) לא כגריס מעוגל. (5) דעת רבינו, שהדרשה שהבאנו למעלה אינה דרשה גמורה אלא אסמכתא לשיעור שקיבל משה מסיני בעל פה.

ב. שלשה סימני טמאה⁶ יש בבתים: מראה ירקרק, 31
ואדמדם, והפשיון. וכלן מפרשין בתורה. ושני 32
המראות מצטרפין זה עם זה.⁷ ופשיון הסמוך⁸ - כל 33
שהוא, והרחוק⁹ - כגריס. אבל החוזר אחר הטומה - 34
כשני גריסין. 35

(6) לא הוברר למה קרא רבינו למראות אלה "סימני טומאה", הלא בנגעי אדם אין ארבעת המראות נקראים סימני טומאה אלא "נגע", ומראות אחרים אינם נגע כלל, וסימני הטומאה הם: פשיון, ושיער לבן ומחיה. (7) למד דין זה מבגדים (למעלה יב, א). (8) נוגע באדם (אדם = נגע העיקרי). (9) אם יש הפסק בינו לבין האדם.

ג. אין נגעי בתים מטמאין עד שיהיה מראה הנגע 36
שפל מן הקיר¹⁰; שנאמר: שקערורת - שיהיו 37
שוקעין בקירות. ובשני המראות¹¹ מסגירין או 38
מחליטין¹², ובפשיון נותצין¹³, ואם פשה אחרי 39
הטומה - נותץ את כל הבית, כמו שיתבאר. 40

(10) כמו בנגעי אדם שצריכים להיות עמוק מן העור. (11) ירקרק או אדמדם. (12) כלומר, אין מחליטים לעולם אלא באחד משני המראות האלה. (13) את המקום המנוגע.

כמותו מתחילה. (69) שכל אחד הוא ספק מנוגע לפני שנוקק לטומאה (= לפני שנחלט) וספק נגעים כגון זה - להקל. וישנה עוד אפשרות של תערובת, כגון שנתערב בבגדי גויים מנוגעים. מס' נגעים פ"א מ"ב. (70) לבגד מוסגר. שם. (71) חתיכות דקות מאוד. (72) שאין הטומאה חלה על מטליות קטנות. (73) בגד מנוגע אסור בהנאה, שהרי התורה מצווה לשורפו. ומשמיענו, שלא רק הטומאה אינה חלה עליהם אלא גם איסור הנאה לא חל.

יב. בגד מחלט⁷⁴ שנתערב⁷⁵ באחרים - פלן טמאין 1
וישרפו, אפלו אחד בכמה אלפים⁷⁶. וכן אם קצצו 2
ועשהו מוכין - הרי הן טמאין⁷⁷, ואסור בהנחתן. 3

(74) שם. (75) ואינו מכירו, כגון בבגדי גויים או כגון שקרע מטלית מן הבגד שהיה מנוגע ונטהר, ותפר במקום החור מטלית אחרת ואח"כ חזר הנגע למטלית שקרע ונטמא הבגד (למעלה פ"ב ה"ז) ונתערב בבגדים מטולאים כמותו. (76) כיון שנוקק לטומאה, ספיקו טמא. ולמה אינו בטל ברוב? הרא"ש במשנה מפרש, שמוסגר אינו חמור כל כך, ולכן בטל ברוב, אבל מוחלט החמור - אינו בטל. בתורת כהנים נגעים פ"ד הלכה י"א, דרשו: "צרעת ממארת" (ויקרא יג, נא) תן בו מאירה שלא תהנה ממנו. (77) טומאת החלט אינה נפקעת ע"י השינוי.

יג. אחד בגד⁷⁸ או כלי עור או שתי או ערב המסגר 4
או המחלט לענין טמאה. הרי הוא אב מאבות 5
הטמאה, פאדם מצרע⁷⁹ לכל דבר. מטמא במגע 6
ובמשא ובביאה, ועושה משקב ומושב אפלו מתחת 7
האבן⁸⁰. כיצד? בגד מנגע או שתי או ערב או כלי 8
עור המנגעין שהכניס מהן אפלו פזית⁸¹ לבית טהור 9
- נטמא כל אשר בפזית, בין אדם בין פלים, ונעשו 10
פלן ראשון לטמאה. וכן משקב ומושב המנגע פחת 11
האבן, והניח פזית מהן למעלה מן האבן - נטמא 12
המשקב או המושב. 13

(78) בתורת כהנים שם פט"ז, למדו זה מהיקש לבית המנוגע. (79) ראה למעלה פ"י הי"א והי"ב. (80) ראה ראב"ד וכסף-משנה. (81) נגעים פ"ג מ"ח.

יד. מטלית שיש בה שלש⁸² על שלש, אף על פי 14
שאין בה פזית - פיון שנכנס רבה לבית טהור 15
טמאתו⁸³. הרי בה כמה זיתים⁸⁴ - פיון שנכנס ממנה 16
פזית לבית טהור נטמא. אף על פי שכל השעורין 17
הלכה למשה מסיני⁸⁵, הרי הוא אומר⁸⁶: לכל נגע 18
הצרעת ולנתק, ולצרעת הפגד ולפזית - הקיש נגעי 19
אדם לנגעי בגדים ובתים. והשוה המצרע למת⁸⁷, 20
שנאמר: אל נא תהי כמת. מה המת בכזית, אף אלו 21
בכזית. 22

(82) אצבעות. (83) תוספתא נגעים פ"ז ה"ו. פסק כתנא-קמא. (84) ברייתא יבמות קג, ב. (85) עירובין ד, ב. (86) בהקדמתו לפירוש המשנה מבאר רבינו, שכמה הלכות

26 שְׂאִין הַבֵּית מִטְּמֵא בִּנְגָעִים עַד שִׁירָאָה בּוֹ כְּשֵׁנִי
27 גְּרִיסִין עַל שְׁתֵּי אֲבָנִים, שְׁנֹאֲמַר: אֵת הָאֲבָנִים אֲשֶׁר
28 בֵּהֶן הִנֵּגְעָה. וְכִמְהָ עֲצִים²¹ יִהְיוּ בּוֹ? כְּדִי לִתֵּן תַּחַת
29 הַמִּשְׁקוֹף²². וְעַפְרָה? כְּדִי לִתֵּן בֵּין פְּצָעִים²³ לְחִבְרוֹ. אֲכַל
30 אִם הָיָה בּוֹ פְּחוֹת מִשְׁעוּרִים אֵלּוּ - אֵינוֹ מִטְּמֵא
31 בִּנְגָעִים.

21 שם משנה ד. רבינו בפירושו למשנה אומר שצריך
שהיו שני עצים. ונראה שכוונתו כאן לשיעור גושם של שני
העצים. 22 הכוונה לעץ שהנגרים מחברים באמצע
המשקוף, כדי שהדלת תתעכב על ידו. 23 הסדקים שבין
נדבכי האבנים או בין הקורות והאבנים.

32 ח. הַלְבָּנִים וְהַשִּׁישׁ אֵינָן חֲשׂוּבִין בְּאֲבָנִים. בֵּית
33 שְׂאֵחָד מִצְדֵּיו מִחֻפָּה בְּשִׁישׁ וְאֵחָד בְּסִלְעַ וְאֵחָד
34 בְּלִבָּנִים וְאֵחָד בְּעֶפֶר - אֵינוֹ מִטְּמֵא בִּנְגָעִים.

35 ט. בֵּית שֶׁלֹּא הָיוּ בּוֹ אֲבָנִים וְעֲצִים כְּשֶׁעוֹר וְנִרְאָה
36 בּוֹ נִגְעַ וְאֵחָד בְּכָף הַבַּיִת לוֹ אֲבָנִים וְעֲצִים וְעַפְרָה -
37 טְהוֹר²⁴.

24 מפני שבשעת ראיית הנגע לא היה הבית ראוי לטמא
בנגעים.

38 י. בֵּית שֶׁסִּפְכוּ בְּזָרְעִים - בְּטָלָן²⁵. הוֹאִיל וּמִשְׁמֵשִׁין
39 תְּשַׁמִּישׁ עֵץ - הָרִי הֵן כְּעֵץ, וְאִם נִטְמָא הַבֵּית -
40 נִטְמָאוּ עִמּוֹ טִמְאָה חֲמוּרָה, כִּמּוֹ שִׁיתְבָּאָר.

25 ביטל את הזרעים לגבי הבניין ואין עליהם דין אוכלים
שאינם מטמאים טומאה חמורה.

41 יא. יְרוּשָׁלַיִם וְחוּצָהּ לְאֶרֶץ אֵין מִטְּמָאִין בִּנְגָעִים;
42 שְׁנֹאֲמַר: בְּבֵית אֶרֶץ אֲחֻזְתְּכֶם, וִירוּשָׁלַיִם לֹא נִתְחַלְקָה
43 לְשִׁבְטִים²⁶. וּבְתֵי הָעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים שְׁבָאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל²⁷
44 אֵין מִטְּמָאִין בִּנְגָעִים.

26 ואינה אחוזתכם, מגילה כו, א. ופסוק זה ממעט גם
חו"ל, מפני שאינה אחוזתם של עם ישראל. 27 אפילו
שבארץ ישראל.

45 יב. הַלּוֹקֶת בְּתִים מִן הָעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים - יִרְאָה
46 בַּתְּחִלָּה²⁸.

28 כאילו נולד הנגע כשהבית ביד ישראל. אם נולד בהם
נגע לפני שקנה אותם הישראל דנים את הנגע כאילו נולד
עכשיו בידי ישראל. ואין זה דומה לגוי שנתגייר או עובר
ונולד שנגעם אינו מטמא כלל (למעלה פרק ו הלכה ד),
מפני שבית זה ראוי היה לטמא בנגעים גם לפני כן, אלא
שבעליו אינם ראויים, אבל שם אותו הגוף עצמו לא היה
ראוי. והמדובר כשראה הכהן את הנגע לפני שקנאה ישראל,
והסגירה או החליטה בטעות, כגון שחשב שהבית של
ישראל, שאם לא כן גם בבית של ישראל אין מביאין
בחשבון את הימים שקדמו לראיית הכהן.

47 יג. בֵּית שֶׁצִּדּוּ אֶחָד עוֹבֵד כּוֹכְבִים וְצִדּוּ אֶחָד

1 ד. כְּשִׁירָאָה נִגְעַ בְּבֵית - אֶפְלוּ חֲכָם, שִׁירָדַע וְדָאִי
2 שְׂדָה נִגְעַ, לֹא יִגְזֹר וְיֹאמַר: נִגְעַ נִרְאָה לִי בְּבֵית, אֲלֵא
3 אֹמַר לְכַהֵן¹⁴: כִּנְגַע נִרְאָה לִי בְּבֵית. וְצִוָּה הַכֹּהֵן וּפְנּוּ
4 אֶת הַבֵּית, אֶפְלוּ חֲכִילִי עֲצִים וְחֲכִילִי קְנִים¹⁵, וְאַחֲרֵי
5 כֵּף יָבֹא הַכֹּהֵן וְיִפְגֹּס וְיִרְאָה הִנֵּגְעַ.

14 משום כבודו של כהן. בתורת כהנים פרשת מצורע
פרשתא ה הלכה ז אמרו: יאמר לו הכהן דברי כבושים
(תוכחת מוסר): "בני, אין הנגעים באים אלא על לשון הרע
שנאמר (דברים כד, ח"ט): "השמר בנגע הצרעת וכו' זכור
את אשר עשה ד' למרים". מה עניין זה לזה? אלא ללמד
שלא נענשה אלא על לשון הרע (שד"כר במשה)". מטרת
התוכחה הזו היא לעוררו לתשובה ושישמר מלשון הרע.
15 שאינם מקבלים טומאה במקום אחר, גזרה התורה
שייטמאו בבית המנוגע. ומפני שהתורה חסה על ממונם של
ישראל ציוותה לפנותם לפני שיבוא הכהן ויסגיר את הבית.
בירורו כבר כמה פעמים, שטומאת נגעים תלוייה בדברי
הכהן וכל זמן שלא הסגיר או החליט הכל טהור.

6 ה. בֵּית אֶפֶל - אֵין פּוֹתֵחִין בּוֹ חִלּוֹנוֹת לְרֹאוֹת אֵת
7 נִגְעוֹ¹⁶; אֲלֵא אִם אֵין הִנֵּגְעַ נִרְאָה בּוֹ - טְהוֹר. וְאַחֲרֵי
8 שִׁירָאָה הַכֹּהֵן אֵת הִנֵּגְעַ יֵצֵא וְיַעֲמֹד עַל פֶּתַח הַבֵּית
9 בְּצֵד הַמִּשְׁקוֹף וְיִסְגִּיר או יַחֲלִיט¹⁷ או יִפְטֹר;
10 שְׁנֹאֲמַר: וְיֵצֵא הַכֹּהֵן מִן הַבֵּית וְהִסְגִּיר אֶת־הַבֵּית. -
11 לֹא שִׁיִּסְגִּיר וְהוּא בְּתוֹף בֵּיתוֹ, או בְּתוֹף הַבֵּית הַמְּנוֹגַעַ,
12 או תַּחַת הַמִּשְׁקוֹף, אֲלֵא בְּצֵד פִּתְחוֹ¹⁸. וְאִם עֲמַד
13 תַּחַת הַמִּשְׁקוֹף או שֶׁהִלָּךְ לְבֵיתוֹ וְהִסְגִּיר - הָרִי זֶה
14 מְסָרָה.

16 שם פרק ב משנה ג. תורת כהנים פרשת מצורע פרשתא
ה, הלכה י"א: "כנגע נראה לי" - ולא לאורי. 17 במשנה
אמרו דין זה בהסגר בלבד וכן בתורת כהנים. ודעת רבינו
שאין הבדל בזה בין החלט ופיטור ובין הסגר. 18 עומד
על יד פתח הבית המנוגע מבחוץ ואומר: הבית מוסגר, אבל
אינו צריך לסגור ממש (משנה למלך. ודעת רש"י ור"ן
בנדרים נו, ב שסגירה ממש אמרו).

15 ו. אֵין הַבֵּית מִטְּמֵא בִּנְגָעִים עַד שִׁיְהִיָּה בּוֹ אֲרַבַּע
16 אַמּוֹת עַל אֲרַבַּע אַמּוֹת או יָתֵר, וְיִהְיֶה לוֹ אֲרַבַּעַה
17 כְּתָלִים, וְהוּא בְּנוֹי בְּאֶרֶץ בְּאֲבָנִים וְעֶפֶר וְעֲצִים,
18 שְׁנֹאֲמַר: אֵת אֲבָנָיו וְאֵת עֲצָיו וְאֵת עֶפְרוֹ. אֲכַל אִם
19 הָיָה בּוֹ פְּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת עַל אֲרַבַּע אַמּוֹת, או
20 שֶׁהָיָה עָגֹל, או שֶׁהָיָה בַּעַל שְׁלֹשָׁה כְּתָלִים או בַּעַל
21 חֲמִשָּׁה, או שֶׁהָיָה בְּנוֹי בְּסִפִּינָה או תְּלִוי עַל אֲרַבַּע
22 קוֹרוֹת¹⁹ - אֵינוֹ מִטְּמֵא בִּנְגָעִים. הָיָה בְּנוֹי עַל אֲרַבַּעַה
23 עַמּוּדִים²⁰ - מִטְּמֵא בִּנְגָעִים.

19 הבולטות מתקרת בית, ועליהן בנוי הבית המנוגע.
20 בארבע זוויותיו והגג נשען עליהם.

24 ז. כִּמְהָ אֲבָנִים יִהְיוּ בּוֹ? אֵין פְּחוֹת מִשְׁמוֹנָה, שְׁתֵּי
25 אֲבָנִים בְּכָל כְּתָל, כְּדִי שִׁיְהִיָּה כָל כְּתָל רָאוּי לִנְגַע;

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום חמישי י"א אייר - ספר טהרה - הלכות טומאת צרעת קיא

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

שְׂבוּעַ שְׁלִישִׁי. וּבַיּוֹם תִּשְׁעָה עָשָׂר רֹאֶהוּ: אִם חָזַר
בוּ נִגַע כְּשֵׁנִי גְרִיסִין - הָרִי זֶה פְּשִׁיזִין אַחֲרֵי הַטּוֹחַ,
וְנוֹתֵץ אֶת כָּל הַבֵּית; וְאִם לֹא חָזַר בוּ נִגַע - מִטְהָרוֹ
בְּצַפְרִים. וְכָל זֶמֶן שִׁיחֹזֵר בוּ הַנִּגַע קֹדֶם שִׁיטְהָרוֹ
בְּצַפְרִים - הָרִי זֶה יִנְתָּץ; וְאִם נִרְאָה בוּ נִגַע אַחֵר
שִׁטְהָרוֹ בְּצַפְרִים - יִרְאָה בְּתַחֲלָה. וְכֵן אִם פֶּשֶׁה הַנִּגַע
בְּסוֹף שְׂבוּעַ רִאשׁוֹן - חוֹלֵץ אֶת הָאֲבָנִים שֶׁבֶּהֶן הַנִּגַע
וְקוֹצֵה הָעֶפֶר חוּץ לְעִיר וְטָח אֶת כָּל הַבֵּית וּמִסְגֵּירוֹ
שְׂבוּעַ שְ�נִי. וְרֹאֶה: אִם מָצָא בוּ נִגַע כְּשֵׁנִי גְרִיסִין -
הָרִי זֶה פְּשִׁיזִין אַחֲרֵי הַטּוֹחַ, וְנוֹתֵץ אֶת כָּל הַבֵּית;
וְאִם לֹא חָזַר בוּ נִגַע - מִטְהָרוֹ בְּצַפְרִים. וְכָל זֶמֶן
שִׁינִרְאָה בוּ נִגַע קֹדֶם טְהָרָה בְּצַפְרִין - יִנְתָּץ; וְאִם
נִרְאָה בוּ אַחֵר שִׁטְהָרוֹ בְּצַפְרִים - יִרְאָה בְּתַחֲלָה.

(3) כל הבית. (4) כמו בנגעי אדם ונגעי בגדים. (5) קולף.

(6) פירוש, שופכו מחוץ לעיר. כל הדינים שבהלכה זו, מפורשים במשנה שם פ"ג, א.

ג. כְּשֶׁהוּא חוֹלֵץ אֶת הָאֲבָנִים שֶׁבֶּהֶן הַנִּגַע - אֵינוֹ
חוֹלֵץ פָּחוֹת מִשְׁתֵּי אֲבָנִים⁸. וְאֵינוֹ נוֹטֵל אֲבָנִים מֵצַד
זֶה וּמִבֵּיאָן לְצַד זֶה, שֶׁנֶּאֱמַר: וְלִקְחוּ אֲבָנִים אַחֲרוֹת.
וְלֹא עֶפֶר מֵצַד זֶה וּמִבֵּיאָן לְצַד זֶה, שֶׁנֶּאֱמַר: וְעֶפֶר
אַחֵר יִקַּח וְטָח אֶת הַבֵּית. וְאֵינוֹ טָח בְּסִיד, אֲלֵא
בְּעֶפֶר, שֶׁנֶּאֱמַר: וְעֶפֶר אַחֵר יִקַּח וְגוֹמֵר. אֵינוֹ מִבֵּיא
אֶבֶן⁹ אַחַת תַּחַת שְׁתֵּים¹⁰ שְׁחָלֵץ, וְלֹא שְׁתֵּי אֲבָנִים
תַּחַת אֶבֶן אַחַת חֲלוּצָה¹¹, אֲלֵא מִבֵּיא שְׁתֵּים תַּחַת
שְׁתֵּים. וְיֵשׁ לוֹ לְהִבִּיא שְׁתֵּים תַּחַת שְׁלֹשׁ¹².

(7) שם פ"ב מ"ו. (8) שנאמר (ויקרא יד, מ): "וחלצו את האבנים" בלשון רבים. (9) גדולה. (10) קטנות. (11) אין לפרש שהמדובר כשחלץ רק אבן אחת, שהרי אמרנו בראש הלכה זו, שאינו חולץ פחות משתיים. ובעל-כרחינו לומר, שהכוונה, שאסור להביא שתי אבנים תחת אבן אחת שחלץ, ואפילו אם חלץ כמה אבנים, ואע"פ שמוותר להביא פחות ממספר החולצות. ראה תפארת ישראל שם, יכין אות נא, ו'תוספות יום טוב'. (12) אם הוציא שלוש, מותר להביא במקומן שתיים גדולות, שלא הקפידה אלא שיחלוצ יותר מאחת, ושיביא יותר מאחת (ראה בהערה הקודמת שאין להביא שתיים במקום חלוצה אחת, אפילו אם חלץ יותר מאחת).

ד. הִיָּה הַפְּתִיל¹³ בֵּינוֹ לְבֵין חֲבֵרוֹ - שְׁנִיָּהּ חוֹלֵצִין
וּשְׁנִיָּהּ קוֹצִים אֶת הָעֶפֶר וּשְׁנִיָּהּ מִבֵּיאִין אֲבָנִים
אַחֲרוֹת¹⁴, אֲבָל בְּעַל הַבֵּית¹⁵ מִבֵּיא לְבִדּוֹ אֶת הָעֶפֶר;
שֶׁנֶּאֱמַר: וְעֶפֶר אַחֵר יִקַּח וְטָח¹⁶ - אֵין חֲבֵרוֹ מִטְפֵּל
עִמּוֹ בְּטִיחָה.

~ נקודות משיחות קודש ~

"היה הכותל בינו לבין חברו שניהן חולצין בו".

מדבריו משמע שחולצין כל האבנים שבינו לבין חברו גם כאלו שאינן אבני זווית. אבל לדעת רש"י (חולין קכ"ח, ב.)

יִשְׂרָאֵל, צִדּוֹ אֶחָד בְּאַרְץ וְצִדּוֹ אֶחָד בְּחוּצָה לְאַרְץ -
אֵינוֹ מִטְמֵא בְּנִגְעִים. וּשְׂאֵר כָּל הַבָּתִּים שֶׁבְּאַרְץ
יִשְׂרָאֵל מִטְמֵאִין בְּנִגְעִים בֵּין צְבוּעִים בְּיַד אָדָם בֵּין
צְבוּעִים בְּיַד שְׂמַיִם²⁹.

(29) ולא כבגדים שרק הלבנים מיטמאים.

יד. בֵּית הָאֵשֶׁה³⁰, בֵּית הַשְּׁתֵּפִין, בֵּית הַקִּנֶּסֶת אוֹ בֵּית
הַמִּדְרָשׁ שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן דִּירָה לַחֲזַנִּין אוֹ לַתְּלָמִידִים -
מִטְמֵאִין בְּנִגְעִים.

(30) יומא יא, ב מפרש שם בגמרא, מפני שנאמר (ויקרא יד, לה): "ובא אשר לו הבית" אפשר יעלה על דעתך לדרוש: לו ולא לה, לו ולא להם (בית השותפים), משמענו שמיטמאים, מפני שנאמר (שם, לד): "בבית ארץ אחוזתכם" משמע כל בית שהוא בארץ ישראל.

טו. קִירוֹת הָאֲבוֹס³¹ וְקִירוֹת הַמְּחִיצָה³² שֶׁבַּבֵּית - אֵין
מִטְמֵאִין בְּנִגְעִים.

(31) אם בנה קיר בבית, כדי לתלות עליו את האבוס להאכיל בו את בהמתו. (32) בפירושו על המשנה מפרש רבינו שהכוונה לתקרה שנעשתה לצל להגן על בהמותיו מפני השמש ואפילו היא בבית ממש אינה מיטמאה בנגעים.

פֶּרֶק חֲמִישֶׁה עָשָׂר

(1) יבאר הסגר נגעי בתים ואיך חולץ האבנים שבהם הנגע כשחולץ, ודין בית ועלייה על גביו שנראה בו נגע, והבונה אבנים מסוגרות בבית טהור, כיצד מטהרים בית המנוגע אחר חליצה וטיחה.

א. נִגְעֵי בָתִּים יֵשׁ בָּהֶן הַסֵּגֶר שְׁלֹשָׁה שְׂבוּעוֹת², שֶׁהֵן
תִּשְׁעָה עָשָׂר יוֹם; שִׁיּוֹם שְׂבִיעִי עוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן,
וְיוֹם שְׁלֹשָׁה עָשָׂר עוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן. נִמְצְאָתָּ אִתָּה
לְמַד, שֶׁאִם צָרִיף לְשִׁלְשָׁה שְׂבוּעוֹת - רֹאֶהוּ
בְּשִׁבְעִי, וּבַיּוֹם שְׁלֹשָׁה עָשָׂר, וּבַיּוֹם תִּשְׁעָה עָשָׂר.
וְהַסֵּגֶר בָּתִּים שְׁלֹשָׁה שְׂבוּעוֹת אֵינוֹ מִפְרֹשׁ בַּתּוֹרָה.
וְכֵן רַב דִּינֵי נִגְעֵי בָתִּים דְּבָרֵי קְבִלָּה הֵן.

(2) נגעים פ"ג מ"ז.

ב. וְכָל הַדִּינִין הַמִּפְרָשִׁין בָּהֶן בַּתּוֹרָה וּבְדִבְרֵי קְבִלָּה
כֶּף הֵם: כְּשִׁיבּוֹא הַכֹּהֵן וְיִרְאָה הַנִּגַע שׁוֹקֵעַ יִרְקַק
אוֹ אֲדָמָדָם, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ, וְסִגִּיר שְׂבֻעַת יָמִים. וְאִפְלוּ
מִצָּאוּ כְּלוּ³ בְּתַחֲלָה יִרְקַק אוֹ אֲדָמָדָם - יִסְגִּיר⁴.
וּבְשִׁבְעִי רֹאֶהוּ: אִם כֹּהֵה הַנִּגַע, וְאֵין צָרִיף לִזְמַר
אִם הֵלֵךְ - קוֹלֵף מְקוֹם הַנִּגַע בְּלִבְדּוֹ, וְהַבֵּית טָהוֹר;
מִצָּאוּ שְׁעָמָד בְּעִינָיו וְלֹא פֶּשֶׁה - מְסִיגִיר שְׂבוּעַ שְׁנִי.
וְרֹאֶהוּ בַּיּוֹם שְׁלֹשָׁה עָשָׂר: אִם כֹּהֵה הַנִּגַע אוֹ הֵלֵךְ
לוֹ - קוֹלֵף מְקוֹם הַנִּגַע וּמִטְהָר אֶת הַבֵּית בְּצַפְרִים;
וְאִם מָצָא הַנִּגַע שְׁפִשָּׁה בְּסוֹף שְׂבוּעַ שְׁנִי אוֹ שְׁעָמָד
בְּעִינָיו - חוֹלֵץ אֶת הָאֲבָנִים שֶׁבֶּהֶן הַנִּגַע וּמִקְצָה⁵
הָעֶפֶר אֶל מַחוּץ לְעִיר⁶ וְטָח אֶת כָּל הַבֵּית וּמִסְגֵּירוֹ

קִיב שִׁיעוּרֵי רַמב"ם ג' פְּרָקִים לְיוֹם - יוֹם חֲמִישִׁי י"א אִייר - סֵפֶר טְהוֹרָה - הַלְכוֹת טוֹמָאוֹת צִרְעָת

מוֹתוֹךְ מִהַדוֹרוֹת וּגְשַׁל עִם רַמב"ם לַעֲם - מוֹסֵד הָרֵב קוֹק

28) שם מ"ה. (29) אחרי שחלצן (ראה למעלה ה"ב).
30) לבית שממנו לקח את האבנים, וצריך לנתצו. (31) את
האבנים שלקח מאותו בית ובנאן בבית הטהור, שהרי הן
חלק מבהית הטעון נתיצה. (32) מפני שחור הנגע לאבנים
השייכות לבית. (33) ואין חולצים אותן מיד, מפני
שצריכים לראות את הנגע בשביל הבית השני (ראה למעלה
פ"ב ה"ז בדין בגדים).

ח. פִּיצוֹד מִטְהָרִין³⁴ אֵת הַבֵּית הַמְּנֻגָּע? אַחֵר הַחֲלִיצָה
וְהַטְּיָחָה מִבֵּיא מִיָּם חַיִּים בְּכָלִי חֶרֶס וְשִׁתִּי צָפְרִים
וְעֵץ אֶרֶז וְאֶזוֹב וְשֵׁנִי תוֹלַעַת, כְּטָהֳרַת אָדָם שְׂבָאֲרָנוּ
לְכָל דָּבָר. אֲלֹא שְׂבָאֲרָם מִזֶּה שְׂבַע פְּעָמִים לְאַחֵר יָדוֹ
שֶׁל מִצְרַע, וּבְבֵית מִזֶּה שְׂבַע פְּעָמִים עַל הַמִּשְׁקוֹף
שֶׁל בֵּית מִבְחוּץ. וְשָׂאָר כָּל מַעֲשֵׂיהֶן שְׁוִין.

34) כל הדינים שבהלכה זו, מפורשים בתורה (ויקרא יד)
ומבוארים במשנה (שם פ"ד).

פֶּרֶק שְׁשֵׁה עָשָׂר

1) יבאר שבית המנוגע אב מאבות הטומאות, ואם אסור
בהנאה, ודין בית מוסגר ואבניו אם מטמאים מאחוריהם,
והמוסגר והמוחלט אם מטמא בביאה, אם צריך הכנסת רוב
בבית המנוגע, וכמה ישהה וייטמאו בגדיו, מי שהיה עומד
בבית המנוגע ופשט ידיו חוץ לבית או בהיפך, המציל
מכוסה באוהל המת אם מציל מכוסה בבית המנוגע כו',
שינוי האמור בבגדים ובבתים שקראוהו תורה צרעת שהיא
אות ופלא בישראל.

א. בֵּית הַמְּנֻגָּע - אָב² מֵאֲבוֹת הַטְּמָאוֹת³, כָּל הַנוֹגֵעַ
בּוֹ נִטְמָא. וְכֵן אָבִינִים שְׁחוֹלְצִין מִמֶּנּוּ אַחֵר הַסֵּגֶר אוֹ
אָבִינִים וְעֲצִים וְעֶפֶר שֶׁל בֵּית כְּשִׁנוֹתְצִין אוֹתוֹ - כָּלֵן
אֲבוֹת טְמָאוֹת, וְכָל פְּזִית מֶהֶם מִטְמָא אָדָם וְכָלִים
בְּמַגָּע וּבְמִשָּׂא⁴ וּבְבִיָּאָה. פִּיצוֹד? אִם נִכְנַס פְּזִית⁵ מֶהֶן
לְבֵית טְהוֹר - נִטְמָא כָּל אֲשֶׁר פָּבִית מֵאֲדָם וְכָלִים,
שֶׁכָּלֵן מִטְמָאִין בְּבִיָּאָה כְּאֲדָם מִצְרַע. וְכָלֵן אֶסְרוּרִין
בַּהֲנָאָה. וְאִם שָׂרָפֵן וְעָשָׂה מֶהֶן סִיד - הֲרִי זֶה אֶסוּר
בַּהֲנָאָה. שְׁנֶאֱמַר: צִרְעַת מִמֶּאֱרַת - תֵּן בּוֹ מֵאֲרָה⁶ וְאֵל
תִּהְיֶה בּוֹ. וְכָלֵן מְשַׁלְחִין אוֹתָן חוּץ לְעִיר, אֵף עַל פִּי
שְׂאִינָה מִקְּפַת חוֹמָה⁷.

2) נגעים פ"ג מ"ד. (3) ראה למעלה פ"ג ה"ג.
4) תוספתא נגעים פ"ו ה"ח. מטמאים במשא אפי' לא נגע
בהם, כגון שהיו מונחים על עץ, שאינו מקבל טומאה
והגביה את העץ. (5) שם מ"ח. (6) ב'תורת כהנים' (פ'
נגעים יד, יא) נאמרה דרשה זו גבי בגדים המנוגעים, שגם
בהם נאמר "צרעת ממארת". (7) שם פ' מצורע פ"ד ה"ד.
נמצא, שהם חמורים יותר ממצורע. ראה למעלה פ"ג ה"ט'
בדין בגדים מנוגעים.

ב. בֵּית מִסְגֵּר⁸ אֵינוֹ מִטְמָא אֲלֹא מִתּוֹכוֹ, שְׁנֶאֱמַר: 32
וְהִבָּא אֶל הַבֵּית כָּל יָמֵי הַסֵּגֶר אוֹתוֹ יִטְמָא עַד הָעֶרֶב.
אֲבָל הַמַּחֲלִט מִטְמָא מִתּוֹכוֹ וּמֵאֲחוּרָיו, שֶׁהַנוֹגֵעַ בּוֹ
מֵאֲחוּרָיו - טְמָא. שְׁנֶאֱמַר: צִרְעַת מִמֶּאֱרַת בְּבֵית טְמָא

שמה ש"שניהם חולצין" הוא רק "באבן שבמקצוע" וכמו
שפירש את דברי המשנה בנגעים (פ"ג, ב). "אבן שבזוית
כשהוא חולץ חולץ את כולו" "אבן המנוגעת שבזוית
שנראה בבית זה ובבית זה, שכן דרך הזויות לתת שם
אבנים גדולות המחזיקים את כל עובי הכותל ונראה משני
הצדדים שאבן זו יש עליה חיוב לחלוץ את כולה (גם הצד
שלא נראה בו הנגע).

ויש לומר שהרמב"ם ורש"י נחלקו בפירוש מאמר חז"ל
"אוי לרשע ואוי לשכנו", שלדעת הרמב"ם השכנות היא
סימן על מהותם האמיתית של השכנים שבמהותם שייכים
זה לזה. אבל לשיטת רש"י "אוי לרשע ואוי לשכנו" פירושו
שיש לשכן השפעה פנימית על שכנו ולכן צריך לחלוץ את
כל האבן שבזוית הבית גם לצד החלק של השכן, אבל לא
את האבנים של השכן בעצמו.

(ענפי לקו"ש חלק לג עמוד 12)

13) שם. 14) שכל המעשים האלה כתובים בלשון רבים:
וחלצו, העפר אשר הקצו, ולקחו אבנים אחרות.
15) שהנגע בו. 16) בלשון יחיד.

ה. אָבֵן שְׂפָזוּיִת¹⁷, בְּזִמָּן שֶׁהוּא חוֹלֵץ - חוֹלֵץ אֵת
כָּלָה, וּבְזִמָּן¹⁸ שֶׁהוּא נוֹתֵץ - נוֹתֵץ אֵת שְׁלֹשִׁים¹⁹ וּמִנִּיהַ
אֵת שֶׁל חֲבֵרוֹ²⁰. וְיֵשׁ בְּדָבָר סֶפֶק, אִם תִּהְיֶה זֶה שֶׁל
חֲבֵרוֹ כְּמוֹ יָד לְאָבֵן שְׁלֹשִׁים²¹.

17) וחלק ממנה בבית המנוגע, וחלקה השני נכנס לבית
אחר. 18) שנאמר "וחלצו". 19) את הבית המנוגע.
20) שנאמר "ונתץ" בלשון יחיד. 21) פירוש, אם חלק
האבן שבבית חבירו נידון כבית-יד לחלק שלו, ומביאה את
הטומאה לבית חבירו, שהרי אבן המנוגעת מטמאה באוהל.
בעיא שלא נפשטה בחולין קצת, ב.

ו. בֵּית²² שֶׁנִּרְאָה בּוֹ נֶגַע וְהִיתָה עֲלֶיהָ עַל גִּבּוֹ²³ -
נוֹתֵן אֵת הַקּוֹרוֹת לְעֲלֶיהָ²⁴; נִרְאָה בְּעֲלֶיהָ - נוֹתֵן אֵת
הַקּוֹרוֹת לְבֵית. לֹא הִיתָה עֲלֶיהָ עַל גִּבּוֹ - אָבִינִי
וְעֲצִיו וְעֶפְרוֹ כָּלֵן נִתְצִין עִמּוֹ²⁵. וּמִצְלִיל אֵת הַמְּלַבְּנִין²⁶
וְאֵת סְרִיגֵי הַחֲלוֹנוֹת²⁷.

22) נגעים פ"ג מ"ג. 23) ובה אין נגע. 24) כלומר,
הקורות נחשבו כאילו הן מן העליה והן טהורות, וכשהוא
נותץ את הבית מעמיד עמודים תחת התקרה לתמוך את
העליה. 25) מכיוון שאין בנין אחר לצרפן אליו, הרי הן
חלק מבנין המנוגע. 26) במשנה שם, מפרש רבינו שהם
"ממעל לשטח הקורה". 27) שבכות שבחלונות, העשויות
לשמירה על התינוקות שלא יפלו מן החלון.

ז. הַלּוֹקֵחַ אָבִינִים²⁸ מִבֵּית מִסְגֵּר²⁹ וּבִנְיָן בְּבֵית טְהוֹר:
חֲזוֹר הַנֶּגַע לְמִסְגֵּר³⁰ - חוֹלֵץ אֵת הָאָבִינִים³¹ שֶׁבְטְהוֹר;
נִרְאָה נֶגַע עַל הָאָבִינִים שְׂפָנָה - הַמִּסְגֵּר יִתְחַץ³²,
וְהַבֵּית הַשֵּׁנִי מִסְגִּירִין אוֹתוֹ³³ בְּנֶגַע זֶה, כְּדִין כָּל בֵּית
שֶׁנִּרְאָה בּוֹ נֶגַע בְּתוֹחָה.

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום חמישי י"א אייר - ספר טהרה - הלכות טומאת צרעת קיג

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

שנאמר: והשכב בבית יכבס את בגדיו, והאכל בבית יכבס את בגדיו. וכי תעלה על דעתך שאין בגדיו מתטמאין עד שיאכל שם? ! אלא לתן שעור לשוכב פאכל. ואחד השוכב או היושב או העומד, אם שקה פדי לאכל שעור אכילה האמורה - נטמא בגדיו.

(21) כשנכנס דרך ביאה, ועל זה אמרה תורה: "והבא אל הבית וכו' יטמא עד הערב" (נגעים פי"ג מ"ח). (22) שם. (23) תוספתא פ"ז ה"ז. (24) כלי חרס מיטמא אם נגעה טומאה באויר שבתוכו, ואפילו לא נגעה בכלי עצמו, ולפיכך כשנגע אוירו באויר הבית - נטמא. (25) ורובו ככולו. (26) ואפילו הוציאם ללא כל שהיה. (27) שאין אדם מלובש בהם. (28) כלומר, באצבעותיו. (29) בתקופת המשנה ולפניה, נוהגים היו לאכול את הסעודות הקבועות בהסיבה, היינו נשענים על גבי בגדים רכים לשמאלם. (30) פחות מזה היא אכילת עראי. במשנה (שם מ"ט) אמרו: "כדי אכילת פרס (פרס = חצי ככר)". ודעת רבינו שחצי ככר הוא כשלוש ביצי תרנגולת בינוניות. (31) מכיון שפת חטים טעים, והלפתן מוסיף לו טעימות - הוא נאכל מהרה.

ז. מי שנכנס לבית מנגע וכליו על כתפיו וסנדליו וטבעתו בכפיו - הוא והן טמאין מיד; שאינו מציל מלטמא מיד אלא פלים שהוא לבוש פה. וכן העובד פוכבים והבהמה שהיו לבושים בכלים ונכנסו לבית המנגע - נטמאו הפלים מיד. אכל העובד פוכבים אינו מקבל טמאה, פכהמה.

(32) שם מ"ט. דין זה הוא ביאור מורחב למה שנאמר בהלכה הקודמת: "בכלים שנכנסו חלוצים". (33) ככלים חלוצים. 'תורת כהנים' פ' מצורע פ"ה ה"י: "יכול (אתה לחשוב) הבהמה והגוי יהו מצילים בגדים בבית המנוגע (שלא ייטמאו מיד), תלמוד-לומר: "וכבס בגדיו" (מכאן אתה למד) המטמא בגדים מציל בבית המנוגע, יצאו הבהמה והגוי שאין מטמאים בגדים (שהרי אינם מקבלים טומאה כלל) - אין מצילים בגדים בבית המנוגע.

ח. מי שהיה עומד בבית מנגע ופשט ידיו חוץ לבית וטבעותיו בידי, אם שקה פדי אכילת השעור - נטמאו הטבעות אף על פי שהם בחוץ. וכן העומד בחוץ ופשט ידו לבית מנגע - נטמאו ידיו בלבד מיד. ואם נשתהו שם פדי אכילת השעור - נטמאו טבעותיו, ואם לאו - טהורות.

(34) משנה, שם. (35) לפני ששהה כשיעור. (36) על אצבעות ידיו. (37) מפני שהידים נגררות אחרי הגוף הנמצא בפנים. (38) טומאת ידים מדרבנן. (39) כחכמים, שם. ונימוקם, מכיוון שהכניסן דרך מלבוש אינן טמאות אלא אם שהו כשיעור, ואף-על-פי שגוף האדם נשאר בחוץ.

ט. כל המציל פתילי פתילי⁴¹ פאהל המת - מציל מקסה⁴² בבית מנגע; וכל המציל מקסה פאהל

הוא. וכי טהור היה? ! אלא להוסיף לו טמאה על טמאתו, שהיה פלו טמא⁹ ויטמא מאחוריו. וכן אבנים שיש בהן הנגע במסגר מטמאין מאחוריהן¹⁰.

(8) משנה, שם יג, ה. (9) דרשה זו נאמרה ב'תורת כהנים' שם פ"ד ה"ג. (10) תוספתא נגעים פ"ז ה"ד. והאבנים האחרות מתוכן בלבד, כאמור בראש ההלכה.

ג. אחד המסגר והמחלט¹¹ מטמא בביאה¹². כיצד? בית שהיה מסגר¹³ על גבי בית מנגע¹⁴, בין מחלט בין מסגר, או אילן שהוא מסף עליו - העומד תחת האילן או הנכנס לבית החיצון טמא, שהרי הוא והבית הטמא תחת אהל אחד¹⁵. וכן אבן מנגעת הנכנסת לאהל והנחה שם - נטמא כל אשר באהל. היתה מנחת תחת האילן והטהור עובר - נטמא. היה הטהור עומד תחת האילן ועבר אדם באבן מנגעת - לא טמאהו; ואם הניחה שם - טמאהו. שמושב המנגע במוהו, בין אדם בין פלים בין אבנים ועציו ונעפרו¹⁶.

(11) דינים שווה בענינים האמורים למטה. (12) אם כל הבית נכנס לאוהל אחד. (13) מכסה מלמעלה. (14) כגון שהבית המנוגע היה בנוי בתוך בית טהור, שתקרתו מכסה גגו של בית המנוגע. (15) כדעת רבי אלעזר, במס' נגעים שם מ"ו. (16) שם מ"ז. ראה למעלה פ"י ה"ב בהערות.

ד. המאהיל¹⁷ בידו על אבן מנגעת או שהאחילה עליו - טהור, עד שיעצ¹⁸.

(17) תוספתא נגעים פ"ז ה"ג. (18) ומה שאמרנו בה"ג שאבן המנוגעת מטמאה באוהל, היינו כשדבר אחר מאהיל על האבן ועל האדם או הכלי (הגרי"א בביאור ה'תוספתא' שם).

ה. טהור¹⁹ שנכנס לבית מנגע דרך אחוריו, אפלו נכנס פלו חוץ מחטמו - טהור; שנאמר: והפא אל הבית - דרך ביאה טמאה תורה²⁰.

(19) גמרא שבועות יז, ב. (20) וכשנכנס כולו דרך אחוריו נטמא, ולא מפני הכניסה לבית, אלא מפני שהוא נמצא בתוך הבית, כמו הכלים הנמצאים בבית מלפני שנטמא, שהם טמאים. שם.

ו. טהור שהכניס ראשו ורבו לבית טמא - נטמא²¹. וכן טלית²² טהורה שהכניס ממנה שלש על שלש לבית טמא - נטמאת. וכן פלי חרס²³ שהכניס ואירו לבית טמא - נטמא²⁴. אכל שאר פלים - עד שיכניס רב הפלי²⁵, משיכניס רבו נטמא מיד²⁶. במה דברים אמורים? בכלים שנכנסו חלוצין²⁷; אכל אדם מישואל שנכנס לבית מנגע והוא לבוש בבגדיו וסנדליו ברגליו וטבעותיו בידי²⁸ - הרי האדם טמא מיד, ובגדיו טהורים עד שישקה שם פדי שישכב²⁹ אדם ויאכל פשלוש ביצים³⁰ פת חטים בלפתן³¹.

שָׁנְאָמֶר: וְקוֹל פֶּסִיל בְּרֹב דְּבָרִים. וּמִתּוֹךְ כֶּף בָּאִין
לְסִפּוּר בְּגִנוֹת הַצִּדִּיקִים, כְּעִנְיָן שָׁנְאָמֶר: תִּלְמִנָּה
שִׁפְתֵי שָׂקֶר הַדְּבָרוֹת עַל צִדִּיק עֲתָק. וּמִתּוֹךְ כֶּף יִהְיֶה
לְהֵן הָרָגֵל לְדַבֵּר בְּנִבְיָאִים וּלְתַת דְּפִי בְּדִבְרֵיהֶם,
כְּעִנְיָן שָׁנְאָמֶר: וַיְהִי מִלְעֲבִים בְּמִלְאֲכֵי הָאֱלֹהִים
וּבִזְיוֹנִם דְּבָרָיו וּמִתְעַתְעִים בְּנִבְיָאִיו. וּמִתּוֹךְ כֶּף בָּאִין
לְדַבֵּר בְּאֱלֹהִים וּכּוֹפְרִין בְּעֶקֶר, כְּעִנְיָן שָׁנְאָמֶר:
וַיִּחְפְּאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּבָרִים אֲשֶׁר לֹא כֵן עַל יְיָ
אֱלֹהֵיהֶם. וַהֲרִי הוּא אוֹמֵר: שְׁתּוּ בְּשִׁמְיָם פִּיהֶם
וּלְשׁוֹנָם תִּחְלַף בְּאֶרֶץ. מִי גֵרֵם לָהֶם לְשִׁית בְּשִׁמְיָם
פִּיהֶם? לְשׁוֹנָם שֶׁחִלְקָה תִּחְלַף בְּאֶרֶץ. זֶה הִיא שִׁיחַת
הָרָשָׁעִים, שְׁגוּרָמַת לְהֵן יְשִׁיבַת קֶרְנוֹת וַיִּשְׁיבַת
כְּנִסְיוֹת שֶׁל עַמִּי הָאֶרֶץ וַיִּשְׁיבַת בְּתִי מִשְׁתָּאוֹת עִם
שׁוֹתֵי שָׂקֶר. אָבֵל שִׁיחַת כְּשָׁרִי יִשְׂרָאֵל אֵינָה אֵלָּא
בְּדִבְרֵי תוֹרָה וַחֲכָמָה. לְפִיכָךְ הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹזֵר
עַל יָדָן וּמְצִיבָה אוֹתָן בָּהֶ. שָׁנְאָמֶר: אֲזִי נִדְּבָרוּ יִרְאֵי יְיָ
אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, וַיִּקְשָׁב יְיָ וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זִכְרוֹן
לְפָנָיו לִירְאֵי יְיָ וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ.

סליקו להו הלכות טמאת צרעת

~ נקודות משיחות קודש ~

"...אלא אות ופלא היה בישראל... כו".

ההבדל בין נס ובין פלא הוא שנס זה עניין שלמעלה מהטבע לגמרי ומתגלה תוך שידוד מערכות הטבע, אבל פלא הוא נס המלוּבש בטבע. וזה שכותב הרמב"ם כאן "אות ופלא" כי נגע הצרעת מצד אחד בא כנגע טבעי בבית או בבגד, אבל מצד שני הוא פלא שאחרי שמופיע בבית ולא עשה תשובה יופיע בבגד ואם לא עשה תשובה יופיע בעור וכו'.

(על פי דק"ו ש"ח חלק ל"ג עמוד 165 הערה 13)

~ נקודות משיחות קודש ~

"כדי להזהירם מלשון הרע.. כו".

ובהמשך ההלכה מתאר את "דרך ישיבת הלצים הרשעים: בתחילה מרבין בדברי הבאי... ומתוך כך באין לדבר בגנות הצדיקים... ומתוך כך יהיה להם הרגל לדבר בנביאים ולתת דופי בדבריהם... ומתוך כך באין לדבר באלקים וכופרין בעיקרם... כו". וצריך להבין הרי כאן רוצה הרמב"ם לתאר חומרת לשון הרע עד היכן היא. והלא דברי הבאי, דיבור בגנות הצדיקים, נתנית דופי בדברי הנביאים וכפירה בעיקר אינם לשון הרע אלא עניינים חמורים אחרים, ומדוע בחר הרמב"ם להביא סדר השתלשלות שיחת הרשעים שסופה כפירה בעיקר דווקא בסיום הלכות טומאת צרעת ולא בהלכות דעות.

ויש לומר שאריכות לשונו של הרמב"ם בדבר "שיחת הרשעים" באה להבהיר את גדרו של לשון הרע שבו שני

המת⁴³, אִפְלוּ הִיָּה מְגֵלָה בְּפִית הַמִּנְגַּע - הָרִי זֶה טְהוֹר. כִּיצַד? כָּלִי חֶרֶס אוֹ כָּלִי אֲבָנִים וְכָלִי אֲדָמָה וְכִיּוֹצֵא בָהֶן שֶׁהֵיוּ אֲכָלִין וּמִשְׁקִין וְכָלִים בְּתוֹךְ וַהֲיוּ מְכֻסִּין בְּפִית הַמִּנְגַּע, אָף עַל פִּי שְׁאִינָן מְקַפִּין צְמִיד פְּתִיל - הֵן וְכָל מָה שֶׁבְּתוֹךְ טְהוֹר. הַבּוֹר וְהַדּוֹת⁴⁴ שֶׁבְּפִית הַמִּנְגַּע⁴⁵, אָף עַל פִּי שֶׁהֵן מְגֵלִין - כָּלִים שֶׁבְּתוֹךְ טְהוֹרִין.

(40) שם מ"ב. (41) כל הכלים שאינם מקבלים טומאה כלל, כגון כלי אבנים וכלי אדמה וכן כלי חרס שהם מקבלים טומאה מתוכם ולא מגבם (אם נגעה טומאה בדופן הכלי מבחוץ) מצילים את מה שבתוכם מליטמא באוהל המת אם הם מכוסים ב"צמיד פתיל". פירוש, בכיסוי מהודק ומחובר יפה (ראה ה'ל' טומאת מת פכ"א ה"א). (42) אפילו אין הכיסוי מחובר. כרבי יהודה שם. (43) מבואר לקמן. (44) בור - חפורה באדמה. דות - בנויה על הקרקע. (45) המצילים באוהל המת על מה שבתוכם כשהם מכוסים.

8. הַצִּרְעַת הוּא שֵׁם הָאֵמּוֹר בְּשִׁתְּפוֹת, כּוֹלֵל עֲנִינִים
9. הַרְבֵּה שְׁאִין דּוֹמִין זֶה לְזֶה. שְׁהֲרִי לָכֵן עוֹר הָאָדָם
10. קְרוֹי צִרְעַת, וְנִפְּלִית קֶצֶת שְׁעַר הָרֹאשׁ אוֹ הַזָּקֵן קְרוֹי
11. צִרְעַת, וְשְׁנוֹי עֵין הַבְּגָדִים אוֹ הַבְּתִים קְרוֹי צִרְעַת.
12. וְזֶה הַשְּׁנוֹי הָאֵמּוֹר בְּבִגְדִים וּבְבְּתִים, שֶׁקִּרְאָתוֹ תוֹרָה
13. צִרְעַת בְּשִׁתְּפוֹת הַשֵּׁם, אֵינוֹ מִמִּנְהֵגוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֵלָּא
14. אוֹת וּפְלֵא הִיָּה בְּיִשְׂרָאֵל כְּדִי לְהַזְהִיר מִלְּשׁוֹן הָרַע.
15. שֶׁהַמִּסְפָּר בְּלִשׁוֹן הָרַע - מִשְׁתַּנּוֹת קִירוֹת בֵּיתוֹ⁴⁶. אִם
16. חִזַּר בּוֹ - יִטְהַר הַבֵּית; אִם עָמַד בְּרָשָׁעוֹ עַד שֶׁהִתֵּן
17. הַבֵּית - מִשְׁתַּנֵּין כָּלִי הָעוֹר שֶׁבְּבִיתוֹ שֶׁהוּא יוֹשֵׁב
18. וְשׁוֹכֵב עָלֵיהֶן. אִם חִזַּר בּוֹ - יִטְהַרוּ; וְאִם עָמַד
19. בְּרָשָׁעוֹ עַד שֶׁיִּשְׁרְפוּ - מִשְׁתַּנֵּין הַבְּגָדִים שֶׁעָלָיו. אִם
20. חִזַּר בּוֹ - יִטְהַרוּ; וְאִם עָמַד בְּרָשָׁעוֹ עַד שֶׁיִּשְׁרְפוּ -
21. מִשְׁתַּנָּה עוֹרוֹ וַיִּצְטַרַע, וַיְהִיָּה מְבַדֵּל וּמִפְּרָס לְבָדוֹ,
22. עַד שֶׁלֹּא יִתְעַסֵּק בְּשִׁיחַת הָרָשָׁעִים, שֶׁהוּא הַלִּיצָנוֹת
23. וּלְשׁוֹן הָרַע. וְעַל עֲנִין זֶה מְזַהֵר בְּתוֹרָה וְאוֹמֵר:
24. הַשֹּׁמֵר בְּנִגְעַת הַצִּרְעַת. זָכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ אֱלֹהֶיךָ
25. לְמִרְיָם בְּדֶרֶךְ. הָרִי הוּא אוֹמֵר: הַתְּבוֹנְנוּ מָה אָרַע
26. לְמִרְיָם הַנִּבְיָאָה! שֶׁדִּבְרָה בְּאִחִיהָ, שֶׁהִיתָה גְדוֹלָה
27. מִמֶּנּוּ בְּשָׁנִים וּגְדֻלָּתוֹ עַל בְּרָפְיָהּ וּסְפָנָהּ בְּעֶצְמָהּ
28. לְהַצִּילוֹ מִן הַיָּם, וְהִיא לֹא דִבְרָה בְּגִנוּתוֹ אֵלָּא טַעֲתָהּ
29. שֶׁהִשְׁתּוֹתָ לְשֹׂאֵר נְבִיאִים, וְהוּא לֹא הִקְפִּיד עַל כָּל
30. הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ, שָׁנְאָמֶר: וְהָאִישׁ מִשֶּׁהָ עָנּוּ מָאֵד, וְאָף
31. עַל פִּי כֵן מִדֵּי נַעֲנִשָּׁה בְּצִרְעַת; קֵל וְחֶמֶר לְבִנֵּי אָדָם
32. הָרָשָׁעִים הַטְּפָשִׁים, שֶׁמְרַבִּים לְדַבֵּר גְּדוּלוֹת וּנְפִלָאוֹת.
33. לְפִיכָךְ רָאוּי לְמִי שֶׁרוּצֵה לְכַוֵּן אַחֲרוֹתָיו לְהַתְרַחֵק
34. מִיִּשְׁבָּתָן וּמִלְּדַבֵּר עִמָּהֶן, כְּדִי שֶׁלֹּא יִתְפַּס אָדָם
35. בְּרִשְׁתֵּי רָשָׁעִים וּסְכָלוֹתָם. וְזֶה דֶּרֶךְ יְשִׁיבַת הַלִּצָּנִים
36. הָרָשָׁעִים: בְּתַחֲלָה מְרַבִּין בְּדִבְרֵי הַבָּאִי, כְּעִנְיָן

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום שישי י"ב אייר – ס' טהרה – הל' מטמאי משכב ומושב קטו

מתוך מהדורות וגשל עם רמב"ם לעם – מוסד הרב קוק

פֶּרֶק ראשון

1) יבאר שזב וזבה נידה ויולדת כל אחת מארבעתן אב מאבות הטומאה, ודין קטן וקטנה וסריס אדם וסריס חמה טומטום ואנדרוגינוס, ודין דם הנידה ודם היולדת ושאר משקין היוצאים ממנה, ואם יצא הוולד מדופנה, ודין מקור האשה שנעקר או שהזיע, וזוב הזב וראייה ראשונה שלו ושל מצורע, משקין היוצאים מהם, ואם היה מוצץ ורוקק דם.

- א. הַזָּב² וְהַזֵּבָה³ וְהַנִּדָּה⁴ וְהַיּוֹלֶדֶת⁵ - כָּל אֶחָד¹ מֵאַרְבַּעָתָן אֲב מֵאֲבוֹת הַטְּמָאוֹת⁶. מֵטֵמֵא פְּלִים בְּמַגֵּעַ,² וּמֵטֵמֵא אָדָם בְּמַגֵּעַ וּבְמִשָּׁא, וּמֵטֵמֵא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב³ וּמִרְכָּב מִתְחַתִּיו וְעוֹשֶׂה אוֹתָן אֲב טֵמָאָה⁷, וּמֵטֵמֵא⁴ מִדָּף⁸ עַל גְּבוּל⁹.

2) כתוב בתורה (ויקרא טו, ב): "איש איש כי יהיה זב מבשרו וזבו טמא הוא". "בשרו" היינו אבר כלי הזרע (ספורנו). במסכת נדה לה, ב מוסר רב הונא סימני היכר בין זרע האדם הטבעי ובין זוב חולני. 3) שם כה: ואשה כי יזוב דמה, ימים רבים בלא עת נדתה ... טמאה היא. 4) האשה הרוואה דם בהתאם לטבעה נקראת נדה וטמאה שבעת ימים. 5) יולדת זכר טמאה שבעת ימים כנידה ויולדת נקבה טמאה ארבעה עשר יום. 6) ראשי טומאות, שמטמאים גם אדם וכלים מה שאין כן בוולד הטומאה, שאינו מטמא אלא אוכלין ומשקין בלבד. ארבעה אלו נמנו במסכת כלים פרק א בין אבות הטומאות. ורבינו בהקדמתו לספר טהרות מונה אחד עשר חלקי אבות הטומאות. 7) דינים אלה כתובים בתורה (ויקרא פרק טו) ומפורשים במשנה זבים פרק ה ופרטיהם מבווארים לקמן. 8) זבים פרק ד משנה ו. רבינו מפרש שם שזה מלשון "ריחו נודף" שמורגש מרחוק בלי נגיעה. 9) דברים הנמצאים על גבי הזב ואינם נוגעים בו, כגון שכלים חוצצים בינם לבין הזב, טמאים מדף (שם), כלומר, טומאה קלה לטמא אוכלין ומשקין, אבל לא אדם וכלים. ולפיך מסיים רבינו דיני משכב ומושב באמרו: "ועושה אותם אב הטומאה" ולאחר מכאן מוסיף: ומטמא מדף (פירוש, טומאה קלה) על גבו.

- ב. אֶחָד¹⁰ זָבָה קִטְנָה וְאֶחָד זָבָה גְּדוּלָּה, וְאֶחָד זָבָה מִחֻמַּת עֲצָמָה¹¹ או מִחֻמַּת אֲנָס¹², וְאֶחָד זָב בְּעַל שְׁתֵּי רְאיוֹת¹³ או בְּעַל שְׁלֹשׁ - טֵמֵאָת פֶּלֶן שָׁנָה לְטֵמָא אֲחֵרִים¹⁴.

10) נקדים דינים יסודיים אחדים, שידיעתם תקל הבנת ההלכות שלפנינו: א. איש הרוואה ראייה אחת אין עליו דין זב אלא בעל קרי וטמא יום אחד ואינו מטמא משכב ומושב. ב. ראה שתי ראיות, בין ביום אחד בין בשני ימים בזה אחר זה, הרי הוא זב גמור לכל דבר מחוץ להבאת קרבנות, ואם ראה שלוש ראיות מחוייב הוא להביא קרבנות אחרי טהרתו. ג. אשה שראתה דם יום אחד, אפילו כמה ראיות, בתקופה שבין נידה לנידה (לדעת רבינו בפרק ו מהלכות איסורי ביאה כל ימי חיי האשה, החל מראיית דם ראשונה, מחולקים לתקופת נידה הנמשכת שבעת ימים ולתקופת זיבה של אחד עשר יום ולאחריהם מתחילה שנית תקופת

עניינים. האחד שהוא מזיק את חברו בדברי לשון הרע שלו הבאים מתוך מידות רעות של קנאה או שנאה וכו'. והשני הוא לשון הרע מצד הדיבור עצמו שהמדבר בו מושך עצמו לתוך הרע כי הגם שכוח הדיבור שבאדם הוא כח חיצוני המבטא החוצה את האדם, בכל זאת הוא קשור לעצם האדם שתוארו הוא "מדבר" ולכן דיבור לשון הרע מושך את האדם עוד יותר אל הרע.

לכן הביא הרמב"ם הדוגמא ממרים, שהרי האופן הראשון של היזק חברו על ידי לשון הרע שמדבר אינו שייך בה, וכמו שמדגיש הרמב"ם בעצמו "לא דברה בגנותו אלא טעתה כו'" ומשה לא הקפיד כלל על דבריה כו' ואף שלא גרמה שום היזק למשה נענשה מיד.

זהו גם תוך העונש על לשון הרע שבתחילה "השתנו קירות ביתו" ואם "עמד ברשעו" משתנין כלי העור שבביתו, "עמד ברשעו" משתנין הבגדים שעליו ואם לא עשה תשובה "משתנה עורו ויצטרע" שמתאים לסדר כניסת הרע באדם המדבר לשון הרע. בתחילה זהו רק עניין חיצוני הקשור בדיבור שלו שאינו פוגע באחר כלל ואח"כ הולך הרע ונטמע באדם עוד ועוד עד שמצטרע ממש.

בהסבר זה יובנו גם דברי אדמוה"ז על הפסוק "אדם כי יהיה בעור בשרו כו'" שהרי אדם הוא השם הכי נעלה יותר מגבר איש ואנוש, ואיך יתכן שתהיה באדם הנעלה צרעת שהיא מהטומאות הכי חמורות. ומסביר שם שהרע של לשון הרע הוא עניין חיצוני ואינו נכנס בפנימיותו של אדם אלא נמצא בו בבחינת פסולת בלבד "בסוף מלבושיו" ומטעם זה אין נגע צרעת בזמננו כי בימינו אפילו "הצדיק והטוב עדיין הרע קצת בפנימיותו". ולכאורה לשון הרע הוא מהעבירות החמורות ושקלוהו חז"ל (ערכין טו, ב). כנגד שלוש עבירות שדינם "יהרג ואל יעבור" ו"כאילו כפר בעיקרו". כי שם מדבר בגדר הנ"ל של לשון הרע מצד עצמו שעדיין אינו מזיק לחברו רק שהרע שבדיבור עצמו עלול למשוך את המדבר ולהביאו למקום נמוך, ולכן כתב שהוא עניין ש"בסוף מלבושיו".

(על פי לקו"ש חלק כ"ב עמוד 65)

46) מקורות סיום נאה ומלבב זה הם: מדרש רבה ויקרא פרשה טז, גמרא ערכין טו ב, וטז, א. ותוספתא נגעים פ"ו ה"ו.

יום שישי י"ב אייר ה'תשע"ח

הִלְכוֹת מֵטֵמֵא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב

יֵשׁ בְּכָלֶלָן אַרְבַּע מִצְוֹת עֲשֶׂה, וְזֶהוּ פֶּרֶטָן: (א) דִּין טֵמֵאָת נִדָּה. (ב) דִּין טֵמֵאָת יוֹלֶדֶת. (ג) דִּין טֵמֵאָת זָבָה.

(ד) דִּין טֵמֵאָת זָב.

וּבְאִיר מִצְוֹת אֵלּוּ בְּפָרָקִים אֵלּוּ:

22 שאיננו יודעים אם הוא איש או אשה. (23) ישנם בו סימנים הן של איש והן של אשה. (24) מפני שהם ספק איש ספק אשה וכל ספק איסור תורה - לחומרא. (25) אם ראו לובן, שמא הם זכרים, ואם ראו אודם, שמא הם נקיבות. (26) אם ראו זיבה ונגעו בתרומה, או קדשים ונטמאו, אין שורפים אותם כדין תרומה וקדשים טמאים, שמא הם טהורים ואסור לשרוף תרומה וקדשים טהורים. (27) אם נכנסו לבית המקדש או אכלו בשר קדשים בשוגג פטורים מקרבן, ובמזיד פטורים ממלקות אפילו התרו בהם למלקות. (28) שהרי טומאתם וודאית. (29) והכוונה להרחיק טמאים מבית המקדש. (30) ובנידון זה אין אנו יודעים אם טומאת זכר עליו או טומאת נקיבה. (31) של הטומטום ואנדרווגינוס. (32) ונטמא וודאי.

ח. דם הנדה או דם הזבה או דם היולדת מטמא בכל שהוא במגע ובמשא. שנאמר: והדהו בנדתה והזב. מפי השמועה³³ למדו, שמדוה פמוה. וכבר בארנו בענין אסור נדה, שחמשה דמים טמאים באשה; אבל אם ראתה דם ירק - הרי הוא טהור. ואינו כמו רקה ושאר משקין היוצאין ממנה³⁴, שהרק מתעגל ויוצא וזה שותת ויורד³⁵.

33 קבלה איש מפי איש עד משה רבינו. (34) שהם טמאים ומטמאים. (35) טומאת משקים היוצאים מזב וזבה למדנו מרוקם, שנאמר (ויקרא טו, ח): "וכי ירוק הזב בטהור וכו' וטמא עד הערב" ולפיכך מטמאים את הדומה לרוק בלבד.

ט. אשה שניצא הולד מדפנה ויצא עמו דם מן הדפן - הרי אותו דם אב מאבות הטמאות כדם הנדה והלדה והזיבה, שהמקור³⁶ מקומו טמא³⁷; והאשה טהורה³⁸ עד שניצא ממנה דם דרך הרחם.

36 המקום בגוף שבו נקווים דמיה לצרכי תפקידיה הטבעיים המיוחדים לאשה. (37) והדמים הנקווים בו טמאים טומאה חמורה, לטמא אדם וכלים. (38) פירוש, אינה טמאה טומאת שבעה כנידה או יולדת, אבל טמאה יום אחד מפני שנגעה בדם הטמא.

י. מקור האשה שנעקר³⁹ ונפל לארץ - האשה טמאה טמאת ערב⁴⁰. וכן מקור שהזיע פשתי טפי מרגליות⁴¹ - האשה טמאה טמאת ערב⁴². אבל אינה נדה⁴³ עד שתראה אחד מחמשה דמים המטמאין אותה.

39 נעקרה ממנו חתיכת בשר. (40) מפני שנגעה בבשר המקור הטמא. (41) נוזל לבן, ויצאו דרך הרחם. (42) שכל מה שנמצא במקור הוא אב הטומאה ומטמא אדם וכלים טומאת ערב (יום הנגיעה עד הערב). (43) ליטמא שבעת ימים.

יא. הזיעה טפה אחת - הרי האשה טהורה, שאינה אלא מחוץ למקור⁴⁴.

נידה (וכן לעולם) טמאה יום אחד ושומרת כל היום שלאחריו, ואם עבר בטהרה - טהורה אחר טבילה במקווה. ד. אם ראתה גם ביום השני, טמאה כל אותו היום ושומרת היא כל יום השלישי, ואם עבר בטהרה - טהורה. מובן שצריכה טבילה. ובשני המקרים האלה היא נקראת "שומרת יום כנגד יום", מפני שהיא שומרת יום טהרה נגד יום הטומאה, או "זבה קטנה". ה. אם תראה דם גם ביום השלישי תיקרא זבה גדולה וצריכה לספור שבעה ימים בטהרה וטובלת לבילי שמיני, ולמחרת היום מביאה קרבנות. (11) בלי כל סיבה חיצונית. (12) על ידי השפעה של איזה מקרה שהוא, כגון שנבילה או שקפצה וכדומה, אבל זה אינו מטמא באונס. (13) פרט לבעל ראייה אחת. (14) לעניין זה בלבד כולם שווים. אבל יש הבדלים שונים ביניהם ויבוארו בהלכות הבאות.

1 ג. קטנה פת יום אחד מטמאה בנדה; פת עשרה ימים - בזיבה¹⁵; פת שלש שנים יום אחד מטמאה את בועלה¹⁶, כמו שיתבאר.

(15) שבעת ימים הראשונים הם תקופת הנדה ואפילו ראתה דם בכולם דינה כנידה ולא כזבה. ואם תראה שלושה ימים בזה אחר זה, היינו, שמיני, תשיעי ועשירי תהיה זבה. (16) להיות אב הטומאה וליטמא שבעת ימים ככתוב בתורה (ויקרא טו, כד): "ואם שכוב ישכב איש אותה ... וטמא שבעת ימים". קטנה למטה מגיל זה אין בעילתה בעילה ודין בועלה כנוגע בה.

4 ד. קטן פת יום אחד מטמא בזיבה. ואחד גרים ועבדים ואחד¹⁷ ישראל מטמאין בנדה ובזיבה. (17) בין ובין.

6 ה. סריס אדם¹⁸, סריס חמה¹⁹ מטמאין בזיבה כשאר הבריאים.

(18) שנסתרס על ידי אדם. (19) נולד סריס. מיום שראה את החמה הוא סריס (רבינו בפירושו למשנה יבמות פרק ח).

8 ו. אין האשה מטמאה בלבן²⁰, ולא האיש באדם²¹; אלא האשה באדם, והאיש בלבן.

(20) אם הזיבה היא לבנה. (21) בזיבה אדומה.

10 ז. טמטום²² ואנדרווגינוס²³ - נותנין עליהם חמרי האיש וחמרי האשה²⁴: מטמאין בלבן פאיש, ובאדם כאשה. וטמאתן בספק²⁵. לפיכך אין שורפין עליהן תרומה וקדשים²⁶, ואין חביבין עליהן על טמאת מקדש וקדשיו²⁷. ראה לבן ואדם כאחד - שורפין עליהן את התרומה ואת הקדשים²⁸, אבל אין חביבין עליהן על ביאת מקדש וקדשיו; שנאמר: מזכר עד נקבה תשלחו²⁹ - עד שיהיה הטמאה טמאת זכר ודאי או טמאת נקבה ודאית³⁰. וכן הנוגע בלבן ואדם שלוי³¹ כאחת³² - אינו חביב על טמאת מקדש וקדשיו. נגע הוא פעצמו בלבן ואדם שראה - הרי זה חביב על ביאת המקדש.

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום שישי י"ב אייר - ס' טהרה - ה' מטמאי משכב ומושב קיז

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

44) והנזילים הבאים מחוץ למקור שלא בימי טומאתה -
טהורים.

בכלל דם מגפתו. ה'ה מוצץ ורוק דם - ה'רי זה
מטמא פרק; שהדם שמוצץ אי אפשר לו בלא
צחצוחי רק.

52) דם הזב מפצע שבגופו. 53) על ידי נגיעה, אבל
מטמאים כששתה רביעית. 54) זבה נידה ויולדת.
55) דינם כמו משקין אלו. 56) מאנשים טהורים.
57) הליחה שהאדם מוציא על ידי שיעול או חרחור בגרון.
58) נוזל הזב מן הפה מאליו. 59) אבר הזכר.

פרק שני

1) יבאר דם נידה זבה ויולדת זובור של זב אם מטמא לח
ויבש, ודין המסיט כוס ששתה ממנה הזב או פשתן שטווהו
נידה וכיוצא בזה, ודין דם או רוק טמא שנתערב במים או
מי רגליו שנתערבו במי רגלים של גויים, אם שואלין כלי
מי רגלים מכל מקום, וזבה או גויה שנתגיירה שנעקרו מימי
רגליהן וטבלו והטילו, ודין מי היא המטמאה בזיבה ובנידה
ובלידה.

א. דם נדה² וזבה ויולדת מטמא לח ויבש, אבל
זובור של זב ורקו ושכבת זרעו אינו מטמא אלא כל
זמן שהוא לח, אבל יבש יותר מדאי אינו מטמא.
ועד כמה? אם שורין אותן בפושירין מעת לעת
וחוזר לכמות שהיה - ה'רי זה מטמא בלח³. אם היו
המים פושירין בתחלתן, אף על פי שאינן פושירין
בסופן⁴. וכל הדברים האלו דברי קבלה הן.

2) נדה נד, א. 3) ואם לא חזר, אלא נשאר יבש - טהור.
4) ואפשר שאם היו המים פושרים במשך כל המעת לעת
היה חוזר לכמות שהיה, אעפ"כ - טהור. כ' יהודה בן
נקוסה שם נו, א (ראה כסף-משנה, ומדבריו משמע שגירסא
אחרת היתה לפניו בהלכה זו, וראה משנה-למלך).

ב. פשתן⁵ שטואתו נדה⁶ - המסיט⁷ טהור⁸. ואם
ה'ה לח⁹ - מטמא, מפני רק פיה.

5) תוספתא טהרות פ"ד ה"ו. 6) ודרכן של נשים להרטיב
את החוטים ברוקן אגב טוויה. 7) מזיוו ממקומו בלי
נגיעה ישירה. והוא-הדין לנוגע, ונקט "המסיט" מפני
הבבא הבאה, להשמיענו שלח מטמא גם בהיסט. 8) מפני
שהרוק נתייבש, ואמרנו בהלכה הקודמת שרוק אינו מטמא
אלא כשהוא לח. 9) כלומר, שהרוק לא נתייבש
(בתוספתא שם חולק ר' יהודה ואומר, שאפילו נתייבש
הרוק ונתלחלח הפשתן ע"י מים - טמא. ורבינו נקט לשונו
של תנא-קמא, ולפיכך יש להניח שהתכוון לדעתו. עיין
שם).

ג. זב שהניח פיו על פי הכוס ונמלך שלא לשתות¹⁰
- המסיט את הכוס טהור¹⁰. ש'תה ממנו הזב כל
שהוא - המסיט טמא, מפני משקה פי הזב¹¹.

10) ואין חוששים שמא נשאר רוק על הכוס.
11) כשהאדם שותה אי-אפשר שלא יתערב קצת רוק שבפיו
עם המשקה. תוספתא טהרות פ"ה ה"ג.

יב. זובור של זב - אב מאבות הטמאות קזב,
שנאמר: זובור טמא הוא. ומטמא במגע ובמשא בכל
שהוא. ראיה ראשונה של זב אינה מטמאה במשא
והרי היא כשכבת זרע⁴⁵, בין מאיש גדול בין מאיש
קטן. וכן המשכבות והמושבות שישב עליהם
משרצה ראיה ראשונה עד שרצה השניה - טהורים.
שאינו קרוי זב אלא אחר ראיה שניה, כמו שבארנו
בהלכות מחסרי כפרה. ראה אחת מרבה כשתים⁴⁶ -
אין טמא אלא המסיט⁴⁷ טפה אחרונה⁴⁸.

45) טבעית שמטמאה במגע אבל לא במשא. 46) זיבה
רצופה כשיעור טבילה וניגוב אחריה. היינו, כדי הילוך
חמשים אמה של אדם בינוני. 47) מזיוה ממקומה על ידי
דבר אחר ואינו נוגע בה. 48) שהרי טיפה זו עושה אותו
זב, אבל הקודמות דינן כשכבת זרע.

יג. ראיה ראשונה של מצרע מטמא במשא.
שנאמר: כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש. הרי
הצרוע קזב גמור: מה זב גמור - זובור מטמא
במשא, אף מצרע - ראיתו הראשונה מטמאה
במשא.

יד. רק הזב ושכבת זרעו ומימי רגליו - כל אחד
משלשתן אב טמאה דין תורה, ומטמא בכל שהוא
במגע ובמשא⁴⁹. הרי הוא אומר ברוק: וכי ירק הזב
בטהור. ומימי רגליו ושכבת זרעו אי אפשר שלא
יהיה בהם צחצוחי זיבה⁵⁰ כל שהוא.

49) כזוב. 50) טיפות זעירות.

טו. אחד זב ואחד נדה ויולדת וזבה - כל אחד מהן
רקו ומימי רגליו אב טמאה קזב. וכן כל מקום
שנאמר בהלכות אלו הזב - אחד הזב ואחד שאר
הארבעה⁵¹.

51) כלומר, השאר של הארבעה.

טז. תשעה משקין קזב. שלשה מהן אב טמאה.
זחן: רקו, ושכבת זרעו, ומימי רגליו. כל אחד
מאלו מטמא אדם וכלים בכל שהוא, כמו שבארנו.
שלשה מהן פולד הטמאה. ואלו הן: דמעת צינו,
ודם מגפתו⁵², וחלב האשה. כל אחד מאלו כמשקין
טמאין, שאין מטמאין אדם⁵³ אבל מטמאין כלים
מדברי סופרים, כמו שבארנו. ושלשה מהן טהורין.
ואלו הן: זעתו, ולחה סרוחה היוצאים ממנו,
והרעי. הרי אלו שלשה מן הזב וחבריו⁵⁴ כמותן⁵⁵
משאר האדם⁵⁶. פיהו וניעו⁵⁷ וריריו⁵⁸ ומי האף שלו
- הרי הן פרקו לכל דבר, ובכלל הרק הן חשובין.
דם היוצא מפי אמה⁵⁹ ודם השותת מפיו - הרי הן

קִיחַ שִׁיעוּרֵי רַמב"ם ג' פְּרָקִים לְיוֹם - יוֹם שִׁישִׁי י"ב אֵייר - ס' טהרה - ה'ל' מִטְמְאֵי מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב

מוֹתָן מִהַדוּרָת וּגְשַׁל עִם רַמב"ם לַעֲם - מוֹסֵד הַרֵב קוֹק

30 עֲבִיט שֶׁל חֶרֶס. 31 שְׁטָפוּ. 32 טַהוּרִים. 33 שֶׁל הֶזֶב.

ט. זָכָה³⁴ שֶׁנֶּעְקְרוּ מִיָּמֵי רַגְלִיָּה³⁵ בְּסוֹף שִׁבְעַת יָמֵי הַסְּפִירָה, וַיִּרְדָּה וְטָבְלָה, וְהִטִּילָה מִיָּם אַחֵר הַטָּבִילָה - הָרִי הֵן סָפֵק, אִם אַחֵר עֲקִירָה הוּלְכִין³⁶ וְזָכָה הִיתָה³⁷, אוֹ אַחֵר הִצִּיאָהָ³⁸ שֶׁהִיא טַהוּרָה. וְכֵן³⁹ עוֹבֶדֶת כּוֹכָבִים⁴⁰ שֶׁנֶּעְקְרוּ מִיָּמֵי רַגְלִיָּה, וְנִתְגִּירָה וְטָבְלָה, וְהִטִּילָה מִיָּם אַחֵר שֶׁטָּבְלָה - הָרִי זֶה סָפֵק, אִם אַחֵר עֲקִירָה הוּלְכִין וְהָרִי הֵן כְּמִי רַגְלֵי הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים הַטְּמֵאִים, אוֹ אַחֵר יִצִּיאָהָ וְהָרִי הֵם כְּמִיָּמֵי רַגְלֵי יִשְׂרָאֵל הַטְּהוּרִים.

34 נָדָה מִג, א. בְּעִיא שֶׁנִּשְׁאָרָה בְּתִיקוּ. 35 נֶעְקְרוּ מִמְּקוֹמָם, וְהִזְבָּה עֵיכָבָה אוֹתָם בְּגוּפָה. 36 הָעֲקִירָה קוֹבַעַת. 37 וּמִיָּמֵי רַגְלִיָּה טְמֵאִים. 38 הִהְטִילָה. 39 שֶׁם. 40 שְׂדִינָה כּוֹזָבָה מִדְּרַבָּנָן.

י. הָעוֹבְדִים⁴¹ מִטְּמֵאִין בְּזִיבָה וּבְנִדָּה וּבְלִדָּה⁴² כִּי־יִשְׂרָאֵל, אֲבָל הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים אֵין מִטְּמֵאִין לֹא בְּזִיבָה וְלֹא בְּנִדּוֹת וְלֹא בְּלִדָּה דִּין תּוֹרָה. שְׁנֵאמַר: דְּבָרוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתֶּם אֱלֹהִים אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה זֶב - בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִטְּמֵאִין בְּזִיבָה, וְלֹא הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים. וְחֻכָּמִים גְּזָרוּ עַל כָּל הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים שֶׁיִּטְמְאוּ בְּזִיבָה לְכָל דְּבָרֵיהֶן, זָכָרִים וְנָקִיבוֹת⁴³. וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה הַזָּכָר בֵּין תְּשַׁע שָׁנִים⁴⁴ וְיוֹם אֶחָד וְלִמְעַלָּה, וְהַנְּקִיבָה בֵּין שְׁלֹשׁ שָׁנִים⁴⁵ וְיוֹם אֶחָד וְלִמְעַלָּה; אֲבָל הַקְּטָנִים לְמִטָּה מִזְמָן זֶה - לֹא גְזָרוּ עֲלֵיהֶן טְמֵאָה. שֶׁעֲקָר הַגְּזֵרָה הִיא, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה תִּינוּק יִשְׂרָאֵל רַגִּיל אֲצֵל הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים בְּמִשְׁכָּב זָכוּר, וּפְחוּת מִזְמָן זֶה אֵין בִּיאָתָן בִּיאָה. בְּעַת שֶׁגְּזָרוּ עֲלֵיהֶן - לֹא גְזָרוּ עַל שִׁבְכַת זֶרַע⁴⁶ שֶׁלָּהֶן, אֲלֹא שִׁבְכַת זֶרַעוֹ שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכָבִים טַהוּרָה כְּדִין תּוֹרָה. וּמִפְּנֵי מָה לֹא גְזָרוּ עֲלֵיהֶן טְמֵאָה? כְּדֵי לְהוֹדִיעַ שֶׁטְמֵאָתָן מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים. שֶׁהָרִי הַכֹּל יוֹדְעִין, שֶׁאֵלּוּ הֵיוּ זָבִין דִּין תּוֹרָה - הִיתָה שִׁבְכַת זֶרַע אִם הַטְּמֵאָה כִּשְׁכַּת זֶרַע הֶזֶב. וּמֵאַחֵר שֶׁיּוֹדְעִין בְּטְמֵאָתָם שֶׁהִיתָה מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים, לֹא יָבוֹאוּ לְשֹׁרֵף עֲלֵיהֶם תְּרוּמָה וְקֹדָשִׁים⁴⁷. נִמְצְאָתָה לָמָּד, שֶׁזָּכוּ שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכָבִים, וְדָם נִדָּה אוֹ דָם זִיבָה וְלִדָּה שֶׁל פֶּת עוֹבֶדֶת כּוֹכָבִים, וּבֵת עוֹבֵד כּוֹכָבִים וְהָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים עֲצָמָן אֵף עַל פִּי שֶׁהֵם נִקְיִים מִן הַתּוֹרָה⁴⁸ מִדָּם הֶזֶב, וְרַק הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִיָּמֵי רַגְלִיָּה, וּמִשְׁכָּבָן וּמִרְכָּבָן, וּבוֹעֵל עוֹבֶדֶת כּוֹכָבִים - כָּל אֶחָד מֵאֵלּוּ אִם טְמֵאָה מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים⁴⁹. לְפִיכָף אֵין חֻכִּין עֲלֵיהֶן עַל בִּיאַת מִקְדָּשׁ וְקֹדָשִׁים⁵⁰, וְאֵין שׁוֹרְפִין עֲלֵיהֶן אֶת הַתְּרוּמָה. וְכֵן מִטְּמֵאִין אֲדָם וְכָלִים בְּמִגַּע, וּמִטְּמֵאִין אֲדָם בְּמִשְׁא, כְּזָב לְכָל דְּבָר; אֲלֹא שֶׁהַטְּמֵאָה מִדְּבָרֵיהֶן, כְּמוֹ

ד. זָב שֶׁנֶּשְׂפָּח¹² אֶת הַפֶּת וְאֶת הַבְּצֵל - הַמְּסִיטִין¹³ טַהוּרִים¹⁴. נֶשֶׁף אֶת הַקִּישוֹת וְהַמְּלַפְפוֹן¹⁵ - הַמְּסִיטִין טְמֵא, מִפְּנֵי מִשְׁקָה פִּי הַזָּב הַמִּתְעַרֵּב בָּהֶן.

12 שֶׁם. 13 אֶת הַפֶּת אוֹ אֶת הַבְּצֵל. 14 שֶׁאֵין הָרוּק מִתְעַרֵּב עִם דָּבָר יָבֵשׁ. 15 שִׁישׁ בֵּהֶם הִרְבָּה לַחֹת.

ה. קָלְפִי פוֹלִין¹⁶ וְקָלְפִי תוֹרְמוֹסִין¹⁷ שֶׁקָּצַעַן¹⁸ הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים - הַמְּסִיטִין טְמֵא; שֶׁכָּל הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים כְּזָבִים לְכָל דְּבָרֵיהֶן, כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר¹⁹. הַקָּלְפִין שֶׁבִּשְׁוֹקִין²⁰ - הוּלְכִין בָּהֶן אַחֵר הָרֵב²¹.

16 שֶׁם. 17 מִין קִטְנִית שֶׁטַעְמוֹ מָר, וְשׁוֹלְקִים אוֹתוֹ שֶׁבַע פַּעֲמִים לְהַפִּיג מִרִירוֹתָו וְאֶחָד אֲכֻלִּים אוֹתוֹ לְקִינוּחַ סְעוּדָה (בִּיצָה כֹּד, ב). 18 בְּתוֹסַפְתָּא, הִגִּירֶסָא "שִׁפְסָקָן". וּפִירִשׁ הַגִּרָּא שֶׁקִּלְפָם בְּפִיו. 19 לְקַמֵּן ה"ו. 20 וְאֵין אֲנוּ יוֹדְעִים אִם הֵם שֶׁל יִשְׂרָאֵל אוֹ שֶׁל גּוֹיִים. 21 אִם רֹב מִבְּיַי הַקָּלִפִּים לְשׁוֹק הֵם גּוֹיִים - טְמֵאִים, וְאִם רֹבֵם יְהוּדִים - טַהוּרִים.

ו. דָּם²² טְמֵא שֶׁנִּתְעַרֵּב בְּמִים, אִם בְּטָלוּ מִרְאֵיו - הַכֹּל טַהוּר. נִתְעַרֵּב בְּדָם טַהוּר וּבִיָּין²³ - וְאֵין אוֹתוֹ²⁴ כְּאֵלּוּ הוּא מִיָּם²⁵. וְכֵן רַק טְמֵא שֶׁנִּתְעַרֵּב בְּמִים: אִם הִיָּה קְרוֹשׁ²⁶ כְּבִירָתוֹ - הָרִי זֶה טְמֵא; וְאִם נִמְחָה בְּמִים, אִם בְּטָלוּ מִרְאֵיו - הַכֹּל טַהוּר. נִתְעַרֵּב בְּרַק אַחֵר - וְאֵין אוֹתוֹ כְּאֵלּוּ הוּא מִיָּם. וְכֵן מִי רַגְלֵיו שֶׁל טְמֵא שֶׁנִּתְעַרֵּבוּ בְּמִים: אִם בְּטָלוּ מִרְאֵיהֶן - הַכֹּל טַהוּר, וְאִם לֹא - טְמֵא. נִתְעַרֵּב בֵּינָן אוֹ בְּמִי רַגְלִים טַהוּרִין - וְאֵין אוֹתוֹ כְּאֵלּוּ הוּא מִיָּם. נִתְעַרֵּבוּ בְּמִי רַגְלִים שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים - הוּלְכִין אַחֵר הָרֵב²⁷. כִּי־יִצְדָּ? כְּלִי שֶׁהָיָה יִשְׂרָאֵל וְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים מְטִילִין שֶׁם מִי רַגְלֵיהֶם: אִם רֵב עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים - הַכֹּל טְמֵא, וְאִם רֵב יִשְׂרָאֵל - הַכֹּל טַהוּר; מִחֻצָּה לְמִחֻצָּה - הַכֹּל טְמֵא. וְכֵן אִם נִתְעַרֵּב מִי רַגְלֵי עוֹבֵד כּוֹכָבִים זֶה בְּמִי רַגְלֵי יִשְׂרָאֵל זֶה - הוּלְכִין אַחֵר הָרֵב.

22 שֶׁם ה"ב. 23 יֵין אֲדוּם, וְאֵין מִרְאֵה הַדָּם מִתְבַּטֵּל בָּהֶם. 24 אֶת הַדָּם הַטַּהוּר וְהֵיין. 25 אִם הִיָּה מִרְאֵה הַדָּם בְּטָל אֲלֵמָלָא נָפַל לְכַמּוֹת מִיָּם שִׁכּוּז - טַהוּר. 26 כְּלוּמָר, סָמִיךְ (בְּכַתְב־יָד תִּימָן - "קִשּׁוּר"). 27 מִפְּנֵי שְׁטוּמַת גּוֹיִים מִדְּרַבָּנָן - הַקָּלוּ בְּתַעֲרוּבָתָם.

ז. שׁוֹאֲלִין²⁸ [כָּלִי] מִי רַגְלִים מִכָּל מְקוֹם²⁹ וְאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא שֶׁל נְדוּת הֵן, שֶׁלֹּא נִחְשְׁדוּ בְּנִדּוּת יִשְׂרָאֵל לְכַנֵּס אֶת מִי רַגְלֵיהֶן כְּשֶׁהֵן נְדוּת.

28 שֶׁם. 29 מִיְּהוּדִים.

ח. חֶרֶס³⁰ שֶׁהִיָּה הֶזֶב אוֹ הֶזֶבָה מְטִילִין בּוֹ מִי רַגְלֵיהֶן וְכַפְסוֹ³¹ פַּעַם רֵאשׁוֹנָה וְשֵׁנִיָּה - הָרִי הַמְּשַׁקֵּין שֶׁכַּפְסוֹ בָּהֶן טְמֵאִין, וּפַעַם שְׁלִישִׁית - טַהוּרִין, בֵּין שֶׁכַּפְסוֹ בְּמִים בֵּין שֶׁכַּפְסוֹ בְּמִי רַגְלִים³², שֶׁהָרִי לֹא נִשְׁאָר בָּהּ לְחִלּוּחִית מִיָּמֵי רַגְלִים³³.

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום – יום שישי י"ב אייר – ס' טהרה – הל' מטמאי משכב ומושב קיט

מתוך מהדורות וגשל עם רמב"ם לעם – מוסד הרב קוק

2) שנאמר (ויקרא טו, כד): "ואם שכוב ישכב איש אותה ותהי נדתה עליו". פירוש, הבעל טמא כנדה, 'תורת כהנים' פרשת זבים פ"ז ה"ג. 3) אם הטהור נשא את בועל הנדה, או להיפך, נטמא אע"פ שלא נגע בו. 4) ולא נשא אותו – נטמא (מכאן יש ללמוד, שלדעת רבינו טומאת משא פירושה אפילו לא הניד את הטומאה, שאם לא כן, אין לך משא שאינן היסט. ראה 'תפארת ישראל' בהקדמתו לטהרות, אות ו). 5) לא כנדה ממש, שהרי משכב ומרכב של נדה הוא אב הטומאה, ושל בועל נדה דינו כראשון לטומאה, כמו שמבאר רבינו בה"ב, והתכוון רק ללמדנו, שמטמא משכב ומרכב אע"פ שלא נגע בהם כדין נדה, מה-שאינן כן בטמאים אחרים. לקמן פרק ששי יתבאר מה בין משכב למרכב (ראה משנה-למלך כאן).

ב. אין משכב בועל נדה ומרכבו כמשכב נדה ומרכבה. שהמשכב או המרכב שדרסה עליו נדה - אב מאבות הטמאה, ומשכב בועל נדה ומרכבו - ילד טמאה, ככלים שנוגע בהן, שאינן מטמאין אדם ולא כלים אלא אכלין ומשקין בלבד. ולמה נגרעה טמאת משכבו מטמאת משכבה? מפני שנאמר בבעל נדה: ותהי נדתה עליו וטמא שכעת ימים; ונאמר בו: כל המשכב אשר ישכב עליו יטמא. מאחר שנאמר: ותהי נדתה עליו, איני יודע שהוא מטמא משכב? ולמה נאמר? מפי השמועה למדו, שהפסוק נתקן⁸ מטמאה חמורה, מלטמא אדם וכלים, ותלאו בטמאה קלה, שיהיה משכבו ולד, ולא יטמא אדם וכלים אלא אכלין ומשקין בלבד, כשאר ולדות הטמאות.

6) נדה לב, ב. 7) הלא כתבה תורה: "ותהי נדתה עליו", ומשמע שדינו כנידה ממש? 8) שם לג, א.

ג. אחד הבא על הנדה או על שומרת יום פגוד יום או על היולדת. [בין פדרפן בין שלא פדרפן.] אחד המערה¹⁰ ואחד הגומר. בין גדול שבא על הקטנה בין קטן שבא על הגדולה - מתטמא משום בועל נדה. במה דברים אמורים? כשהיה הבועל בן תשע שנים ויום אחד¹¹, והנבעלת היתה בת שלש שנים ויום אחד¹²; אבל פחות מכאן - אינו מתטמא משום בועל נדה, אלא משום נוגע בנדה בלבד, שהוא ולד ואינו אב. וכן בועל הזב - הרי הוא פגוע בזה¹³. ואחד הנוגע בזב או הנבעלת מן הזב¹⁴.

9) ראה למעלה פ"א ה"ב בהערות דין ג, וד. 10) 'תורת כהנים' שם ה"א. ראה פ"א מהל' איסורי ביאה ה"י. 11) נדה מה, א. 12) שם מד, ב. 13) שם עג, א. 14) שם דרשו: היא מטמאה את בועלה, ואין הזב מטמא מה שהוא בועל.

ד. הנדה והזבה ושומרת יום פגוד יום והיולדת

1 שפארנו. ודם הנקריית - פקקה וכמימי רגליה, מטמא לח ואינו מטמא יבש⁵.

~ נקודות משיחות קודש ~

"העבדים מטמאין בזיבה ובנדה ובלידה בישראל אבל הגויים אין מטמאין בו".

וטעם הדבר הוא שכל עניין הטומאה שייך רק במקום הקדושה כי "רוח הטומאה..." אינה מתאווה לשרות אלא במקום הקדושה" כדי שתוכל לקבל תוספת יניקה וחיות ולכן אין שייך אצל אומות העולם עניין הטהרה האמיתית כי אין רוח הטומאה מתאווה לשרות עליהם שהרי לא תוכל לקבל מהם תוספת יניקה וחיות, ונמצא תוכנה של הלכה זו שבח ומעלה לישראל.

והוראה יש מזה לעבודת האדם: כתיב "רק אתכם אהבתי מכל משפחות האדמה על כן אפקוד עליכם את כל עוונותיכם" כי התכלית ב"עוונותיכם" הוא רק כדי שיהיה "זדונות נהפכו לו כזכויות" ויתווסף בו עליו של סוג זכויות נעלה יותר שאינו שייך כלל מצד הבריאה כשלעצמה אלא רק מצד עבודת האדם. ופשיטא שמדובר כאן על "חטא" מלשון חסרון כמו "והייתי אני ובני שלמה חטאים" היינו חסרים, שגם אחר עבודתו ומעלתו – צדיק גמור, עדיין חסר לו העילוי של עבודת התשובה וצועק אל ה' "אלקים אל דמי לך" שיבוא כבר משיח ואז יתמלא חסרונו שהרי "משיח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא".

(על פי י"י מלכות ספר טהרה סימן ט"ו)

41) זבים פ"ב מ"א, ו'תורת כהנים' פרק זבים פרשתא א, א. 42) שם, פרשת תזריע פרשתא א, א. 43) נדה לו, א. 44) עבודה זרה לו, ב. 45) שם לו, א. 46) טבעית. 47) תרומה וקדשים שנטמאו טומאה דאורייתא צריך לשרפם, וכשנטמאו מדרבנן אסור לשרפם ולאבדם בידיים. 48) המלים "מן התורה" אינן אלא בדפוס רומא (ר"מ), ולא בכת"י תימן. והגירסא הנכונה היא זו שבכת"י הנז': "אע"פ שהם נקיים מדם וזוב", פירוש, שלא ראו דם (הגוייה) וזוב (הגוי). הכל כאן ברור, וביאור מיותר. [כנראה טעה המעתיק בפירוש המלה "נקיים", וחשב שהכוונה אינם טמאים, ולפיכך הוסיף את המלים "מן התורה", שהרי מדרבנן מטמאים, אולם הפירוש הנכון הוא כמו שכתבנו, שהם נקיים ולא ראו דם או זוב]. 49) כאן הכוונה גזירת חכמים. 50) ראה למעלה פ"א ה"ז. 51) שלא כדם ישראלית שמטמא לח ויבש. כבית-הלל במשנה שם.

פרק שלישי

1) יבאר הבעל נידה אם הוא כנידה, והבא על הזבה או שומרת יום או יולדת, הנשים הטמאות למפרע ומה דינן.

3 א. בועל נדה - פגודה², שהוא אב מאבות הטמאה 4 של תורה. מטמא כלים כמגע, ומטמא אדם כמשא³ 5 וכמגע, ומטמא בהפסד⁴, ומטמא משכב ומרכב 6 פגודה⁵.

- 1 אף על פי שלא ראתה דם - כלם מטמאות
2 למפרע מעת לעת או מפקידה לפקידה¹⁵. וזהו
3 הנקרא מעת לעת שבגדה. כיצד? אשה שהיתה
4 טהורה ואין לה וסת¹⁶, ובדקה עצמה בשחרית
5 ומצאה טהורה, ובחצי היום בדקה עצמה ומצאה
6 דם - הרי כל הטהרות שעשתה משעת פקידה
7 ראשונה עד שעת פקידה שניה טמאות למפרע¹⁷.
8 וכן אם בדקה היום ומצאה טהורה, ולאחר שנים
9 או שלשה ימים בדקה ומצאה דם - כל הטהרות
10 שעשתה מעת שבדקה ומצאה דם עד עשרים
11 וארבע שעות¹⁸ למפרע טמאות. ועד¹⁹ שלאחר
12 התשמיש - הרי הוא כפקידה, ושלפני התשמיש
13 - אינו כפקידה, מפני שאינה בודקת בו יפה²⁰.
- 14 ה. אשה שיש לה וסת וראתה דם בשעת וסתה -
15 דקה שעתה²¹ ואינה טמאה למפרע²². הגיע שעת
16 וסתה ולא בדקה עצמה, ולאחר ימים בדקה עצמה
17 ומצאה דם - הרי זו טמאה למפרע והרי היא בחזקת
18 נדה משעת וסתה. וזו היא טמאת וסתות האמורה
19 בכל מקום. ואם מצאה עצמה טהורה כשבדקה אחר
20 הווסת - הרי זו טהורה²³.
- 21 מטמאת רק את הטהרות שנגעה בהן משעת וסתה
ואילך. משנה, שם ב, א. (22) משנה, שם לט, א. והטעם,
שאנו מניחים שהדם בא בזמן הקבוע. (23) שם טז, א -
מחלוקת רב ושמואל, ופסק כרב בהתאם למקובל שהלכה
כרב נגד שמואל באיסורים. נימוקו של רב הוא: הבדיקה
הזכירה שלא בא דם ביום הוסת.
- 21 ו. כל אשה²⁴ שיש לה וסת²⁵ - תרגיש בעצמה:
22 מפקדת, או מתעטשת, או חוששת²⁶ פי כרסה²⁷
23 ושבלי מעיה²⁸, או אוחזתה צמרונית²⁹, או ראשה
24 קבד עליה או איברה קבדין וכיוצא באלו. ויש
25 אשה שדרבה לראות בעת שיתחיל בה מקרה אחד
26 מאלו מיד בתחלתו, ויש אשה שתמתין³⁰ במקרה
27 זה שעה או שנים ואחר כך תראה הדם בסוף
28 הוסת. היתה למודה³¹ להיות רואה בתחלת הוסת
29 - כל הטהרות שעשתה בתוך הוסת טמאות³²;
30 היתה למודה להיות רואה בסוף הוסת - כל
31 הטהרות שעשתה בתוך הוסת טהורות³³, ואינה
- 32 חוששת אלא מפעם שדרבה לראות עד עת
33 שמצאה דם.
- 34 (24) משנה, שם סג, א. (25) כשם שקובעת וסת לימים
(ראה הלכה ד), כך קובעת וסת למקרים, והמשנה הנ"ל
מתפרשת בגמרא שם בווסתות למקרים ("וסתות דגופא"),
אולם מלשנונו של רבינו כאן משמע שמדובר באשה שיש
לה וסת קבוע איזה שהוא, ומטבען של הנשים שתופעות
המנויות כאן קודמות לראיית הדם. (26) מרגישה כבודת
וכאב. (27) מקום הטבור. (28) אותו מקום.
(29) צמרמרות. (30) שתמישין ותשאר במצב זה.
(31) רגילה בכך. (32) אם בדקה בסוף הווסת ומצאה דם,
אבל אם לא מצאה - טהורות, כמו שנתבאר בה"ה.
(33) משנה, שם.
- 34 ז. הרואה כהם³⁴ - טמאה למפרע עד עת הפקידה³⁵.
35 וכן הבגד שנמצא עליו הכהם טמא למפרע³⁶. ועד
36 כמה? עד שתאמר: בדקתי החלוק הזה ולא היה
37 עליו כהם. אפילו כפסתו ולא בדקתו³⁷ - טמא מקדם
38 הכפוס למפרע עד שעת בדיקה. ואפילו נמצא הכהם
39 לח³⁸ - הרי זה מטמא למפרע עד שעת הבדיקה;
40 שאני אומר: מימים היה שם³⁹ ועתה נפלו עליו מים
41 ונעשה לח.
- 34 (34) שם ד, ב - אם מצאה כתם של דם על גופה או על בגדה
(דיני כתם מבוארים בהל' איסורי ביאה פ"ט). (35) אפילו
אם עבר יותר ממעת לעת משעת הפקידה (רבינו בפירושו
למשנה). יוצא מזה חומרא בכתם יותר מבראיית דם ממש,
שהרי בראייה קובע הזמן הקצר יותר: או מעת לעת או שעת
הבדיקה (ראה למעלה ה"ד). וטעמו של דבר מבואר
בכסף-משנה בשם הר"י קורקוס, מפני שאפשר לה שלא
להרגיש בכתם זמן רב, אבל אם היא מוצאת עכשיו דם
ממש - אין לחשוש שמא בא לפני זמן רב. (36) הטהרות
שנגעו בבגד אחרי שנבדק - טמאות. (37) כשהיא אומרת
שלא בדקתה, אבל בסתם אנו תולים שבדקה לפני הכביסה.
שם נו, ב. (38) אין אנו אומרים שהלחות מוכיחה שהכתם
טרי ולא הספיק להתייבש. כתנא-קמא במשנה שם נו, א.
(39) ונתייבש.
- 42 ח. וכל הנשים שדין שעתן⁴⁰ - פתמן בראיתן⁴¹,
43 ואינו מטמא אותן למפרע. כל אלו הנשים
44 הטמאות למפרע, בין ראתה דם בין מצאה כהם
45 - מטמאות משכב ומרכב למפרע לטמא אדם
46 ובגדים. וכן רגן ומימי רגליהן טמאין למפרע.
47 ואפילו כלי חרש המקנה צמיד פתיל⁴² מטמאות
48 אותו למפרע. אבל אינן מטמאות את הבועל
49 למפרע משום בועל נדה, אלא משום נוגע
50 בלבד⁴³. אבל הרואה כהם - הבועל אותה מאחר
51 שנמצא הכהם טמא משום בועל נדה⁴⁴.
- 40 (40) אשה שיש לה וסת קבוע, וארבע נשים המנויות לקמן
פ"ד ה"א. (41) דין הכהם כדין ראיית דם, כרבי חנינא בן

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום ש"ק י"ג אייר - ס' טהרה - הל' מטמאי משכב ומושב קבא

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

18 וְרֵאֲתָהּ דָם, וְאַחֲרַיִךְ הַפִּילָה רוּחַ⁴ או דָּבָר שְׁאִינוּ
19 וְלֹד - הָרִי זֶה בְּחֻזְקָתָהּ⁵ וְדִיָּה שְׁעָתָה. רֵאֲתָהּ דָם וְאַחֲרַיִךְ
20 בְּכָף הַפֶּר עֲבָרָה⁶ - הָרִי זֶה מִטְמֵאָה לְמַפְרָע כָּכָל
21 הַנָּשִׁים. אִי זֶה הִיא מְנִיקָה? כָּל עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה
22 חֲדָשׁ מִיּוֹם הַלֵּדָה. אֶפְלוּ מֵת בְּנָה בְּתוֹךְ זְמַן זֶה או
23 שֶׁגִּמְלָתָהּ או נִתְּנָתָהּ לְמְנִיקָה - דִּיָּה שְׁעָתָה. אֲכָל
24 אַחֲרַיִךְ עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה חֲדָשׁ, אֵף עַל פִּי שֶׁהִיא מְנִיקָה
25 וְהוֹלֶכֶת - הָרִי זֶה טְמֵאָה לְמַפְרָע כָּכָל הַנָּשִׁים. אִי זֶה
26 הִיא בְּתוּלָה? כָּל שְׁלֹשׁ רֵאֲתָהּ דָם מִיָּמֶיהָ. בְּתוּלָת
27 דְּמִים⁷ אֲמָרוּ, לֹא בְּתוּלָת בְּתוּלִים⁸. כִּיצַד? אֶפְלוּ
28 נִשְׁאֵת וְרֵאֲתָהּ דָם מִחֻמַּת נִשְׁוֹאִין⁹, או יֵלֶדָה וְרֵאֲתָהּ
29 דָם מִחֻמַּת לֵדָה - עֲדִין הִיא בְּתוּלָה לְעִנְיַן טְמֵאָה
30 וְדִיָּה שְׁעָתָה. אִי זֶה הִיא זִקְנָה? כָּל שֶׁעָבְרוּ עָלֶיהָ
31 שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים סָמוּךְ לְזִקְנוּתָהּ וְלֹא רֵאֲתָהּ דָם. וְאִי
32 זֶה הִיא סָמוּךְ לְזִקְנוּתָהּ? כָּל שֶׁחֲבֵרוּתָהּ קוֹרְאוֹת לָהּ
33 זִקְנָה בְּפָנֶיהָ וְאֵינָה מְקַפֶּדֶת¹⁰. עָבְרוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשׁ
34 עוֹנוֹת¹¹ וְרֵאֲתָהּ, וְחֲזָרוּ וְעָבְרוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשׁ עוֹנוֹת
35 אַחֲרוֹת או פְּחוֹת או יִתְרָה¹² וְרֵאֲתָהּ - הָרִי הִיא כָּכָל
36 הַנָּשִׁים וּמִטְמֵאָה לְמַפְרָע.

(2) אינן טמאות למפרע (ראה למעלה פרק ג הלכה ה).
(3) שם ה, ב אמר סומכוס בשם רבי מאיר, שהכרת העובר
היא שלושה חדשים אחר תחילת העיבור. (4) שלפוחית
מליאה רוח. (5) בחזקת מעוברת ואין אנו אומרים
שההפלה הפסיקה את העיבור. (6) סמוך לראייתה.
(7) שלא ראתה דם לפני כן. (8) שלא נבעלה. (9) מחמת
בעילה, והדמים הם דם בתולים. (10) ואף על פי שהיא
מתביישת. (11) עונה היא שלושים יום. (12) ימי העונות
לא היו מכוונות בדיוק לימי העונות הראשונות.

37 ב. בְּתוּלָה¹³ שֶׁרֵאֲתָהּ דָם אֶפְלוּ שׁוֹפְעֵת¹⁴ כָּל שֶׁבָּעָה
38 או דוֹלְפָתָה¹⁵ - הָרִי זֶה פֶּעַם אַחַת¹⁶. רֵאֲתָהּ דָם וּפְסָקָה
39 וְחֲזָרָה וְרֵאֲתָהּ - הָרִי זֶה שְׁתֵּי פְּעָמִים.

(13) בתולת דמים. (14) בלי הפסק. (15) טיפה אחר טיפה
בלי הפסק ניכר. (16) ודיה שעתה.

40 ג. תִּינֻקָת שְׁלֹא הִגִּיעַ זְמַנָּהּ¹⁷ לְרֵאוֹת וְרֵאֲתָהּ דָם פֶּעַם
41 רֵאֲשׁוּנָה וּשְׁנִיָּה - דִּיָּה שְׁעָתָה; רֵאֲתָהּ פֶּעַם שְׁלִישִׁית
42 - מִטְמֵאוֹת לְמַפְרָע¹⁸. [עָבְרוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים¹⁹
43 וְאַחֲרַיִךְ רֵאֲתָהּ - דִּיָּה שְׁעָתָה]²⁰; עָבְרוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשָׁה
44 חֲדָשִׁים אַחֲרֵים וְאַחֲרַיִךְ רֵאֲתָהּ - דִּיָּה שְׁעָתָה; עָבְרוּ
45 עָלֶיהָ שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים אַחֲרֵים וְרֵאֲתָהּ - מִטְמֵאָה
46 לְמַפְרָע²¹.

(17) בגיל למטה משתים עשרה שנה ויום אחד או טרם
שצמחו לה שתי שערות במקום מסוים. הרשב"א בתורת
הבית הארוך (מביאו הכסף משנה כאן) מפרש טעם דינים
אלה ואומר: סתם תינוקת שלא הגיע זמנה לראות אין לה
דמי נידות ואם ראתה פעם אחת הרי זה מקרה שאינו מעיד
על שינוי טבעה, ולפיכך ראייה שנייה נידונה כראשונה ואינה

אנטיגנוס שם ה, א. (42) כיסוי צמוד ומהורק לכלי. כלי
חרס שכזה אינו מיטמא בטומאת מת וכדומה אלא בהיסט
ע"י נדה וזב וזבה. (43) ואינו מטמא משכב ומושב. שם ו,
א. כתנא קמא בברייתא. (44) משנה, שם יד, א. "ומודים
חכמים לרבי עקיבא ברואה כתם שטמאה את בועלה".

1 ט. מְעַבְרַת שֶׁהוּצִיא הַעֶבֶר אֶת יָדוֹ וְהִחֲזִירָה - אִמּוֹ
2 טְמֵאָה לֵדָה⁴⁵. וְטְמֵאָת יוֹלֶדֶת יָד⁴⁶, וְטְמֵאָת מַעַת
3 לַעֲתָ⁴⁷ או מְפַקִּידָה לְפַקִּידָה לְמַפְרָע כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרַנּוּ⁴⁸,
4 וְטְמֵאָת וְסִתּוֹת⁴⁹, וְטְמֵאָת כְּתָמִים⁵⁰ - הַכֹּל מִדְּבָרֵי
5 סוֹפְרִים. וְטְמֵאָתָם מִסְּפֵק. לְפִיכָף אֵין שׁוֹרְפִין עָלֶיהֶן
6 תְּרוּמָה וְקֳדָשִׁים⁵¹, אֲלֹא תוֹלִין⁵². וְכֵן חֲלִין שֶׁנַּעֲשׂוּ
7 עַל טְהֵרַת הַקֹּדֶשׁ⁵³ שֶׁנִּטְמָאוּ בָּאֵלוֹ - תוֹלִין. אֲכָל
8 הַנֶּעֱשִׂים עַל טְהֵרַת הַתְּרוּמָה, וְחֲלִין הַטְּבוּלִין
9 לְחֵלָה⁵⁴ - אֵין מִתְטַמְּאִין⁵⁵ כָּכָל אֵלוֹ הַטְּמָאוֹת שֶׁהֵן
10 מִדְּבָרֵיהֶן. נִמְצְאָתָה אוֹמֵר, שֶׁכָּל אַחַת מֵאֵלוֹ הַנָּשִׁים,
11 וּמִשְׁכָּן וּמִרְכָּבָן וְרֶקֶן וּמִיָּמִי רִגְלֶיהֶן, וּבִזְעֵל רֹאֶה
12 כְּתָם מֵאַחֲרֵי שֶׁנִּמְצָא הַכְּתָם, וּבִזְעֵל יוֹלֶדֶת מֵאַחֲרֵי
13 שֶׁיָּצְא הָאֵיבָר⁵⁶ וְחֲזָר - כָּלֵן אֲבוֹת טְמָאוֹת מִדְּבָרֵי
14 סוֹפְרִים.

(45) מימרא של רב הונא, שם כח, א. (46) בספרים
שלפנינו, הקיפו בטעות בסוגריים את המלה "יד". הכוונה
לדין שנאמר למעלה: "שהוציא העובר את ידו". ומשמיענו
רבינו שטומאתה מדברי סופרים כמו הטומאות האחרות
המנויות כאן. בדפוס רומא (ר"מ) ובכת"י תימן, אין
סוגריים. (47) ראה למעלה ה"ד. נדה טו, א: "מעט לעת
דרבנן". (48) המעתיק שמחק את המילה "יד", העמיד כאן
נקודה ויש למחקה. (49) אשה שיש לה וסת קבוע ובדקה
עצמה זמן מסויים אחרי שעת וסת ומצאה דם - טמאה
למפרע עד שעת הוסת (ראה למעלה ה"ה). וטומאה למפרע
זו היא מדרבנן. כרב נחמן בר יצחק לדעת רב, שם טז, א.
(50) שם טו, א: "וכתמים דרבנן". (51) ראה למעלה פ"ב
ה"י. (52) לא אוכלים אותם ולא שורפים. נשאים
ועומדים בספק. (53) חסידים הראשונים הקפידו שחוליהם
ייעשו באותה הזהירות וההרחקה מכל טומאה המחייבות
בקדשים, ויש מהם הקפידו רק כטהרת תרומה שהיא נמוכה
מטהרת קודש. (54) עיסה שלא הפרישו ממנה חלה,
נקראת "טבל". (55) שם. ודף ז, א כלשון אחרון.
(56) של העובר.

יום ש"ק י"ג אייר ה'תשע"ח

פֶּרֶק רְבִיעִי

(1) יבאר הנשים שדיין שעתן ואינן מטמאות למפרע, תקנת
חכמים שבכל יום בודקות עצמן שחרית וערבית, כל
הכתמים הבאים מבין ישראל או מהגויים, הכשר כתמים
המטמאים, והאשה שמתה ויצאה ממנה דם.

15 א. אֲרַבַּע נָשִׁים דִּין שְׁעָתָה² וְאֵינָן מִטְמָאוֹת לְמַפְרָע.
16 וְאֵלוֹ הֵן: מְעַבְרַת וּמְנִיקָה, וּבְתוּלָה וְזִקְנָה. אִי זֶה הִיא
17 מְעַבְרַת? מִשִּׁיבֵר עֲבָרָה³. הִיתָה בְּחֻזְקָת מְעַבְרַת

20 ז. חֲקָמִים תִּקְנוּ לָהֶן לְבָנוֹת יִשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת בּוֹדֵקוֹת
21 עֲצָמָן בְּכָל יוֹם, בְּשַׁחֲרִית³¹ מִפְּנֵי טְהוּרוֹת שָׁל
22 עֲרִבִית³², וּבְעֶרְבִית³³ מִפְּנֵי טְהוּרוֹת שָׁל שַׁחֲרִית³⁴. וְכָל
23 אוֹכֵלֶת תְּרוּמָה³⁵ בּוֹדֵקֶת בְּשָׁעָה שְׂאוּכֵלֶת בְּתְרוּמָה³⁶,
24 וְכָל אִשָּׁה בּוֹדֵקֶת בְּשָׁעָה שְׂעוֹכֵרֶת³⁷ לְשִׁמְשׁ מִטָּהָה
25 מִפְּנֵי הַטְּהוּרוֹת³⁸. אֲבָל אִם לֹא הָיְתָה עוֹסֶקֶת בְּטְהוּרוֹת
26 - אֵינָה צְרִיכָה בְּדִיקָה לְבַעֲלָהּ; שְׁכָל הַנָּשִׁים שֵׁשׁ
27 לָהֶן וְסֵת³⁹ - בְּחֻזְקַת טְהוּרָה לְבַעֲלִיהֶן⁴⁰, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ
28 בְּעֵנֶן נִדְהָ.

31 צריכה לבדוק. (32) הערב שעבר, אם לא תבדוק
שחרית ותראה דם במשך היום ייטמאו למפרע כל הטהרות
שעשתה אחר הבדיקה האחרונה. (33) בודקת.
34 שנגעה בהן במשך היום. (35) בת כהן שלא נישאה
לישראל או ללוי, אשת כהן ושפחתו הכנענית. (36) וטמא
אסור לאכול תרומה. (37) כלומר, לפני תשמיש. (38) שם
יא, ב. פירוש, מפני שהיא צריכה לבדוק עצמה אחר תשמיש
מפני הטהרות, שמה ראתה דם מחמת תשמיש חייבוה
לבדוק גם לבעלה, היינו לפני תשמיש. (39) זמן קבוע
לראיית דם נידות. (40) משמע, שאשה שאין לה וסת קבוע
חייבת לבדוק לבעלה אף על פי שאינה עוסקת בטהרות וכן
פסק רבינו בפירוש בפרק ד מהלכות איסורי ביאה הלכה ט.

29 ח. חֻזְקַת בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ לְפָרְקָן⁴¹ בְּחֻזְקַת
30 טְהוּרָה⁴², וְאֵין הַנָּשִׁים בּוֹדֵקוֹת אוֹתָן; אֲבָל מִשְׁהִיגֵינוּ
31 לְפָרְקָן צְרִיכוֹת בְּדִיקָה⁴³, וְנָשִׁים בּוֹדֵקוֹת אוֹתָן.

41 שלא הגיע זמןן לראות דם נידות. ראה למעלה הלכה
ד. (42) מניחים אנו שלא ראו והן טהורות לכל דבר.
43 מניחים אנו, שכבר זב ממנה דם נידות ולא הבחינה
בדבר מחוסר ידיעה ואין לסמוך על בדיקתה כל זמן שאינה
בקיאה בבדיקה ולפיכך נשים מבוגרות בודקות אותה.

32 ט. הַחֲרָשֶׁת⁴⁴ וְהַשּׁוֹטָה וּמִי שֶׁנִּטְרָפָה דַּעְתָּהּ בַּחֲלִי,
33 אִם יֵשׁ לָהֶן פְּקָחוֹת מִתְקַנְנוֹת אוֹתָן⁴⁵ - הֲרִי אֵלוֹ
34 אוֹכֵלוֹת בְּתְרוּמָה.

44 אינה שומעת ואינה מדברת ודינה כשוטה.
45 בודקות ומטבילות אותן אם היא צריכה טבילה.

35 י. כָּל הַפְּתָמִים⁴⁶ הַבָּאִים מִבֵּין יִשְׂרָאֵל⁴⁷ - בְּחֻזְקַת
36 טְמָאָה, וְהַבָּאִים מִבֵּין הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים - בְּחֻזְקַת
37 טְהוּרִין⁴⁸. וְהַנִּמְצָאִים בְּעָרֵי יִשְׂרָאֵל - טְהוּרִים, שֶׁלֹּא
38 נִחְשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁלִיךְ בָּתְמִיהֶן, אֲלֹא מִצְנִיעִין
39 אוֹתָם⁴⁹. לְפִיכָךְ, כָּל הַפְּתָמִים הַנִּמְצָאִים בְּכָל מְקוֹם -
40 טְהוּרִין, חוּץ מִן הַנִּמְצָאִים בְּחוּרִים⁵⁰ וּסְבִיבוֹת בֵּית
41 הַטְּמָאָה⁵¹. וְכָל טְמָאָתָן בְּסֶפֶק, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ⁵².

46 בגדים שעליהם כתמי דם. (47) ראינו שבאו מבין
ישראל. (48) לא גזרו טומאה על כתמיהן, אף על פי שגזרו
על דמן (ראה למעלה פרק ג הלכה ט). (49) ולפיכך יש
להניח שכתמי גויות הם. (50) שהם מקום מוצנע.
51 חדר מיוחד לנשים בימי טומאתן (רש"י שם).

מחזקת את כוחה של הראשונה, אבל כשראתה פעם
שלישית מעידות השתיים על הראשונה שקדמה להן שאינה
מקרה והוחזקה תינוקת זו בדם נידות. (18) מעת לעת או
מפקידה לפקידה. והמדובר בראיה שלישית, אבל שתי
הראיות הראשונות נשארו כדין ודיין שעתן אף על פי
שהוברר הדבר שלא היו מקריות, וטעמו של דבר, מפני
שהטומאה למפרע אינה מן התורה הקילו בה בתינוקות.
(19) בלי ראייה, אנו אומרים נסתלקו דמיה. (20) נידונה
כראיה ראשונה. (21) בראיה השלישית, אבל שתי הראיות
הראשונות אינן מטמאות למפרע.

1 ד. תִּינִיקַת שְׁהִיגֵיעַ זְמַנָּה לְרִאוֹת וְרִאָתָהּ פַּעַם רִאשׁוֹנָה
2 - דִּיהָ שְׁעָתָה; שְׁנִיָּה - מְטָמְאָה לְמַפְרָע²². עֲבְרוּ
3 עָלֶיהָ שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים²³ וְאַחֵר כָּךְ רִאָתָהּ - דִּיהָ
4 שְׁעָתָה²⁴; עֲבְרוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים אַחֲרִים וְאַחֵר
5 כָּךְ רִאָתָהּ - מְטָמְאָה לְמַפְרָע²⁵.

22 אם הגיע זמנה לראות, היינו כשגילה משתים עשרה
שנים ויום אחד ולמעלה וצמחו לה שתי שערות, דמי נידה
מצויים בה ולפיכך ראייה שנייה מעידה על בגרותה לדבר
זה וזו היא בתולת דמים שבהלכה א בפרק זה. (23) ללא
ראיה. (24) ההפסק הזה מוכיח שלא הגיעה עדיין לנידות
קבועה. (25) אומרים אנו שכך הוא וסת שלה.

6 ה. מְעַבְרַת וּמְנִיקָה וּזְקָנָה וּבְתוּלָה שְׁהִיגֵיעַ זְמַנָּם
7 לְרִאוֹת שְׂרָאוֹ רִאָתָהּ רִאשׁוֹנָה - דִּין שְׁעָתָה; רִאוֹ פַּעַם
8 שְׁנִיָּה - מְטָמְאָה לְמַפְרָע כְּכָל הַנָּשִׁים, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.
9 וְאִם רִאוֹ הָרִאשׁוֹנָה בְּאַנְס²⁶ - אֵף בְּשְׁנִיָּה דִּין שְׁעָתָה.

26 כגון שקפצה או נבהלה. אף על פי שראייה באונס
מטמאה, אינה מועילה להוציאה מחזקת סילוק דמים.

10 ו. מְעַבְרַת אוֹ מְנִיקָה שְׂרִאָתָהּ דָּם וְעֲבְרוּ עָלֶיהָ
11 שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים וְאַחֵר כָּךְ רִאָתָהּ - דִּיהָ שְׁעָתָה; עֲבְרוּ
12 עָלֶיהָ שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים אַחֲרִים וְרִאָתָהּ פַּעַם שְׁנִיָּה,
13 שְׁהִיא שְׁלִישִׁית לְרִאָתָהּ רִאשׁוֹנָה - מְטָמְאָה לְמַפְרָע²⁷. הָרִאָה דָּם אַחֵר דָּם טְהוֹר²⁸ בְּתוֹךְ עֶשְׂרִים
14 וְאַרְבַּע שָׁעוֹת²⁹ - דִּיהָ שְׁעָתָה. וְכָל שְׂדֵיהָ שְׁעָתָה, אֵף
15 עַל פִּי שְׁאִינָה מְטָמְאָה לְמַפְרָע - צְרִיכָה שְׂתַבְּדֹק
16 עֲצָמָהּ תָּמִיד. וְכָל אִשָּׁה הַמְרַבָּה לְבִדֵּק - מְשַׁפְּחֶת;
17 חוּץ מִן הַנִּדָּה וְיוֹשֶׁבֶת עַל דָּם טְהוֹר, שְׁאִין הַבְּדִיקָה
18 מוֹעֵלֶת לָהֶן כְּלוּם³⁰.
19

27 במשנה שם (י, ב) שנינו: "רבי יוסי אומר, מעוברת או
מניקה שעברו עליהן שלוש עונות (ולא ראו) דיין שעתן".
ומפרש רבינו שהמדובר, כשראתה דם ואחרי כן עברו עליה
שלוש עונות ולא ראתה, ורבי יוסי ממשיך ואומר: בראייה
ראשונה, אבל בשנייה מטמאה מעת לעת, וזה לא כפירוש
רש"י. (28) דם של יולדת מיום שמיני ללידת זכר עד יום
ארבעים ומיום חמישה עשר ללידת נקיבה עד שמונים נקרא
דם טוהר ואינו מטמא. (29) משעה שנגמרו ימי דם טוהר.
30 בימי נידות אפילו אם לא תמצא כלום היא נשארת
בטומאתה, ובימי דם טוהר אפילו אם תמצא דם היא טהורה
ולפיכך הבדיקה מיותרת.

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום ש"ק י"ג אייר - ס' טהרה - הל' מטמאי משכב ומושב קכג

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

- 52) בפרק ט מהלכות איסורי ביאה הלכה א. הספק הוא, שמא דם זה אינו מן החדר שדמיו טמאים אלא מן הפרודור, שדמיו טהורים.
- 1 יא. כל הכתמים הטמאין מעבירין עליהן⁵³ שבעה
2 סממנים, ואחר כך - בין עבר הכתם בין לא עבר -
3 מטבילו וטהור⁵⁴. שאם לא עבר כלל - הרי הוא
4 צבוע; ואם עבר או כהה - הרי זה כתם, ומאחר
5 שעברו עליו הסממנים כבר בטל, אף על פי
6 שרשומו נכר. ואפילו כתם של דם נדות ודאי - בין
7 שהעביר עליו שבעה סממנים בטל⁵⁵, ומטבילו
8 ועושה טהרות על גביו.
- 53) מכבסים את מקום הכתם. (54) פליאה, שהרי במשנה כתוב בפירוש, שאם לא עבר "הרי זה צבוע וכו' ואינו צריך להטבילו". ורבינו עצמו כותב כאן: "הרי הוא צבוע" ואם כן למה צריך טבילה? ופירש בכסף משנה, שמפני שהיה על הבגד ספק טומאה טעון טבילה, ומה שאמרו במשנה אינו צריך להטבילו פירוש, אינו צריך טבילה שניה, אחר הכביסה כשהטבילו לפני הכביסה. ובמשנה המדובר כשהטבילו לפני הכביסה, ואם עבר צריך להטבילו שנית. [וקשה להבין מה מועילה הטבילה לפני הכביסה, הלא הכתם קיים ומטמא גם אחרי הטבילה?]. (55) אפילו אם ניכר רושם הכתם רואים אותו כאילו אינו, מפני שאין דרכם של אנשים להקפיד על הרושם שנשאר אחרי כביסה יסודית שכזו (רב אשי שם בראש העמוד).
- 9 יב. בגד שאבד⁵⁶ בו כתם - מעבירין על כל הגד
10 שבעה סממנים ומטבילו. אבדה בו שכבת זרע: אם
11 היה חדש⁵⁷ - בודקו במחט⁵⁸; ואם היה שחוק⁵⁹ -
12 בודקו בפתמה⁶⁰.
- 56) מקום הכתם אינו ידוע, אבל ברור הדבר שיש בו כתם. (57) אם הבגד חדש. (58) עובר בחורו של מחט על שטח הבגד וכשיגיע למקום הזרע יתעכב המחט. (59) בגד ישן שנשחק. (60) מעמידו נגד השמש וקרניה חודרות לעיני המסתכל מפני שהבגד שחוק, אבל המקום שנבלע בו הזרע הוא סתום, ואין אור השמש נראה. ובגד חדש כולו עבה ואין האור עובר בו.
- 13 יג. בגד⁶¹ שהיה עליו כתם והטבילו ועשה על גביו
14 טהרות, ואחר כך העביר על הכתם שבעה סממנים
15 ולא עבר - הרי זה צבוע, וטהרות שעשה טהורות,
16 ואין צריך להטבילו פעם אחרת. ואם עבר הכתם או
17 כהה עינו - הרי זה כתם, וטהרות טמאות⁶², שהרי
18 הקפיד על הכתם להסירו, וצריך להטבילו פעם
19 שנייה לטהרו.
- 61) עיקרי הדינים שבהלכה זו נאמרו כבר בהלכה יא והוכפלו כאן מפני דיני הטהרות שנעשו על גבו לפני הכיבוס, שלא נאמרו שם. (62) מלשוננו משמע שהמדובר בטהרות שנעשו לפני הכביסה, אבל ברור שגם אלה שנעשו אחר הכביסה לפני הטבילה - טמאות.

יד. כתם שהעביר עליו ששה סממנים ולא עבר, 20
ואחר כך העביר עליו צפון⁶³ ועבר - הרי הטהרות 21
שנעשו על גביו טמאות. אף על פי שהצפון מעביר 22
הצבע⁶⁴, הואיל ולא העביר עליו שבעת הסממנים - 23
הרי זה בחזקת כתם⁶⁵, ושםאלו העביר השביעי 24
היה עובר. העביר עליו שבעת הסממנים ולא עבר, 25
וחזר והעביר עליו פעם שנייה ועבר⁶⁶ - כל הטהרות 26
שנעשו על גביו בין תכבסת ראשונה לשנייה 27
טהורות⁶⁷, וכל הטהרות שנעשו על גביו אחר 28
תכבסת שנייה טמאות; הואיל וגלה דעתו שהוא 29
מקפיד עליו ורוצה להוציא רשומו - הרי זה טמא 30
עד שיטבילו⁶⁸. ויטבילו. כבר בארנו בהלכות אסורי 31
ביאה שבעת הסממנים שמעבירין על הכתם מה הן 32
והיאך מעבירין אותן. 33

63) רש"י מפרש: "שאבון בלעז", פירוש, סבון. (64) ואם כן אפשר שאין כאן דם כלל (ראה פרק ט מהלכות איסורי ביאה הלכה לו ומגיד משנה שם). (65) מכיוון שחכמים הצריכו בדיקה אין לטהרו בלי אותה הבדיקה. (66) ברייתא שם: "העביר עליו שבעה סימנים ולא עבר, שנאן (חזר והעבירם) ועבר, טהרותיו טהורות". ופירשה רבי זירא שהכוונה לטהרות שנעשו בין תכבוסת ראשונה לשנייה אבל אלה שנעשו אחר תכבוסת שנייה - טמאות. (67) עבר דווקא, שהועילו מעשיו, אבל אם לא עבר אין הקפדתו מועילה לטמא. [והטהרות שלפני כיבוס ראשון טהורים מפני שכיבוס זה אינו מוכיח הקפדה לנקות הבגד, שהרי הוא רוצה שהכיבוס לא יועיל]. (68) שיטבל גם את הרישום שנשאר.

טו. האשה שמתה ויצאה ממנה דם⁶⁹ - מטמא 34
משום כתם⁷⁰, שהמקור מקומו טמא⁷¹. אף על פי 35
שיצא הדם⁷² אחר שמתה ואין כאן נדה, הואיל 36
ומקום טמא יצא - מטמא טמאת כתמים⁷³. ואם 37
היה בו רביעית - מטמא באהל⁷⁴ ומטמא משום 38
כתם⁷⁵. 39

69) אפילו כל שהוא. (70) כלומר, משום דם נידות. (71) וכל הנמצא בו הוא אב הטומאה. (72) פירוש, שנעקר ממקומו במקור אחר מיתה, אבל אם נעקר מחיים ויצא לבית החיצון, אף על פי שלא יצא חוץ לגופה הרי זו נידה ממש (ראה פרק ה מהלכות איסורי ביאה הלכה ב). (73) טומאת נידות. (74) טומאת מת. כל דבר הראוי לקבל טומאה הנמצא באוהל שהמת בתוכו טמא שבעת ימים וטעון הזיית אפר פרה אדומה. ורביעית דם מן המת דינו לעניין זה כמת שלם. (75) לטמא משכב ומושב ומרכב כנידה ממש. מת חמור מנידה שהוא מטמא באוהל, ונידה חמורה שהיא מטמאה משכב ומושב ומרכב.

פרק חמישי

1) יבאר שנידה זבה ויולדת והזב לעולם הם בטומאתם עד שיטבלו, ודין יולדת שירדה לטבול מטומאה לטהרה ונעקר

קכד שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום ש"ק י"ג אייר - ס' טהרה - הל' מטמאי משכב ומושב

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

(שם), שבית החיצון דינו כבלוע, והטומאה הנמצאת בו אינה מטמאה לא במגע וגם לא במשא, ולפיכך אמרו שאינו מטמא עד שיצא לחוץ. ראה תוספות שם ד"ה אמאי. (12) טבילת היולדת מועילה אמנם לטהר את כל הדם המכונס במקור, אבל אינה מטהרת את הדם שנעקר לפני הטבילה, ודם זה מטמא את האשה טומאת משא אבל אינו מטמאה טומאת ראייה שבעת ימים, מפני שתקופת דם טוהר מפסיקה את כל טומאות הראיות. (13) אחר שטבלה. (14) ודם המכונס במקומו במקור נקרא "מובלע", מה שאין כן הדם שנעקר ממנו ויצא לבית החיצון.

דם ממנה בירידתה, ודין יולדת שטבלה אחר שבעה של זכר או י"ד של נקבה, ואם היא מצורעת מה דינה, וזה קטנה שטבלה בימי שימור שלה או בליל השימור, הוואה דם ביום י"א וטבלה לערב ליל שנים עשר או ביום שנים עשר.

1 א. הַזֶּבֶד הַזֶּבֶד וְהַנֶּגֶד וְהַיּוֹלֶדֶת לְעוֹלָם הֵם בְּטָמְאָתָן
2 וּמִטְמְאִין אָדָם וְכָלִים וּמִשְׁכָּב וּמִרְכָּב עַד שִׁטְבֹּלָיו.
3 אָפְלוּ נִתְאַחֲרוּ בָּמָה שָׁנִים בְּלֹא רֵאִית טְמֵאָה וְלֹא
4 טָבְלוּ - הֲרֵי הֵן בְּטָמְאָתָן.

(2) שבת סד, ב "בנדרת תהא עד שתבוא במים" (ראה פ"ד מהלכות איסורי ביאה ה"ג, והגהות מיימוניות שם).

5 ב. יוֹלֶדֶת³ שֶׁלֹּא טָבְלָה אַחֵר שִׁבְעָה לְזָכָר וְאַרְבָּעָה
6 עֶשְׂרִי לְנִקְבָּה, כָּל דָּם שֶׁתִּרְאָה אָף עַל פִּי שֶׁהוּא בְּתוֹךְ
7 יָמֵי טָהָר - הֲרֵי הוּא כְּדָם הַנִּדּוֹת וּמִטְמֵא לָח וְיִבְשׁ.⁴
8 לֹא תִלָּה הַכְּתוּב בְּיָמִים בְּלִבָּד, אֲלֹא בְיָמִים וּבְיָבֻלָּה.⁵

(3) משנה, נדה לה, א. (4) למעלה בפ"ה ה"א למדנו, שדם נידות מטמא בין כשהוא לח ובין כשנתייבש, ושאר הנזולים של זבה ויולדת מטמאים כשהם לחים בלבד. ונחלקו בית-שמאי ובית-הלל בדין דם יולדת שלא טבלה אחר שבעת ימים ללידת זכר או אחר ארבעה עשר ללידת נקיבה. בית-שמאי אומרים, מכיוון שהתורה מטהרת דמיה בתוך ימי טוהר (ראה למעלה פ"ד ה"ו), הרי דם זה הוא כנזולים אחרים ומטמא רק כשהוא לח. ובית-הלל סוברים, שהתורה טיהרה את דמי היולדת רק אחר שעברו שבעה ימים לזכר או ארבעה עשר לנקבה וגם טבלה, וכל זמן שלא טבלה, דמה טמא כדם נידות ומטמא גם כשהוא יבש. (5) בלשון הגמרא שם: "ביומי וטבילה תלה רחמנא". כלומר, דם טוהר מתחיל אחר טבילת היולדת. ואף-על-פי-כן נגמרים ימי טוהר אחרי ארבעים לזכר ושמונים לנקבה מיום הלידה.

9 ג. יוֹלֶדֶת⁶ שִׁירְדָה לְטָבֵל מִטְמֵאָה לְטַהֲרָה⁷ וְנִעְקָר
10 מִמֶּנָּה⁸ דָּם בִּירִידָתָה⁹ וְיָצָא חוּץ לְבֵין הַשָּׁנִים¹⁰ - הֲרֵי
11 זֶה טְמֵאָה¹¹, וְאֵין הַטְּבִילָה מוֹעִילָת לָדָם זֶה¹², וְאָף עַל
12 פִּי שֶׁעֲדִין הִיא בְּשִׁטְרָה. וְאֵם נִעְקָר מִמֶּנָּה בְּעִלְיָתָה¹³
13 מִן הַמִּקְוָה - הֲרֵי זֶה טְהוֹרָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא דָם טָהָר,
14 וְהַטְּבִילָה מוֹעִילָת לְכָל הַדָּם הַמְּכַלֵּעַ בְּאֵיבָרִים¹⁴
15 וּמִשִּׁיקָמָה אוֹתוֹ דָם טָהָר.

(6) מימרא של רב, שם מב, א. (7) אחרי שבעת ימים ללידת זכר או ארבעה-עשר יום ללידת נקבה. (8) מן המקום שדם נידות מכונס בו. (9) לפני שטבלה. (10) מקום מסויים ברחם (ראה פ"ה מהלכות איסורי ביאה ה"ב), וממנו ולחוץ נקרא בית החיצון. (11) כל זמן שהדם נמצא בבית החיצון, וכשיצא טבול שנית ותיטהר אחר שקיעת החמה. ואע"פ שטומאה בלועה אינה מטמאה (חולין עא, א) דעת רבינו שבית החיצון אינו בלוע אלא בית הסתרים, כרבא שם, ובית הסתרים אינו מטמא במגע אבל מטמא במשא (ראה הלכות טומאת מת פ"א ה"ג וה"ח). ולפיכך טמאה האשה טומאת יום אחד, שהרי נשאה את הדם, וטעונה טבילה והערב שמש. ולדעת רבינו, כל הסוגיא שם נאמרה לפי דעת אביי

16 ד. יוֹלֶדֶת¹⁵ שִׁטְבְּלָה אַחֵר שִׁבְעָה שָׁל זָכָר וְאַרְבָּעָה
17 עֶשְׂרִי שָׁל נִקְבָּה, או אַחֵר סְפִירַת שִׁבְעָה יָמִים נְקִיִּים
18 אִם הִיתָה יוֹלֶדֶת בְּזוּב¹⁶ - הֲרֵי הִיא כָּל יָמֵי טָהָר
19 שֶׁלָּה בְּטָמֵא שִׁטְבֹּל וְעֲדִין לֹא הִעֲרִיב שְׁמִשּׁוֹ, וְהֲרֵי
20 הִיא טְבוּלָת יוֹם¹⁷ בְּכָל אוֹתָן הַיָּמִים¹⁸. וְאֵינָה צָרִיכָה
21 טְבִילָה אַחֶרֶת בְּסוֹף יָמֵי טָהָר, אֲלֹא בְּמִשְׁלֵם הַיָּמִים¹⁹
22 הֲרֵי הִיא כְּטָבוּל יוֹם שֶׁהִעֲרִיב שְׁמִשּׁוֹ. בָּמָה דְּבָרִים
23 אֲמוּרִים שֶׁהִיא כְּטָבוּל יוֹם? לְעֻנָּן תְּרוּמָה וּמַעֲשֹׂר²⁰;
24 אָבֵל לְקֹדְשִׁים הֲרֵי הִיא פְּרֵאשׁוֹן לְטָמְאָה²¹ שֶׁעֲדִין לֹא
25 טָבֵל, אֲלֹא²² כְּמִי שֶׁנִּגְעַע בְּנֶגֶד או בְּטָמֵא מֵת שֶׁעֲדִין
26 לֹא טָבֵל וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן. נִמְצְאָת אֵתָּה לְמַד, שֶׁהַיּוֹלֶדֶת
27 בְּתוֹךְ יָמֵי טָהָר אוֹכֵלֶת בְּמַעֲשֹׂר²³ וּפּוֹסֵלֶת אֵת
28 הַתְּרוּמָה²⁴ כְּטָבוּל יוֹם, כְּמוֹ שִׁיתְּבָאָר. וְאֵם נָפֵל
29 מִרְקָה וּמִדָּם טָהוֹרָה עַל כְּפָר שֶׁל תְּרוּמָה - הֲרֵי הוּא
30 בְּטָהֳרָתוֹ, שֶׁמִּשְׁקָה טָבוּל יוֹם טָהוֹר כְּמוֹ שִׁיתְּבָאָר²⁵.
31 וּמִטְמֵאָה אֵת הַקֹּדְשִׁים כְּזֶלֶד הַטְּמֵאוֹת²⁶ עַד שֶׁתִּשְׁלִים
32 יָמֵי טָהָר וְתִהְיֶה טְהוֹרָה לְכָל²⁷. וְיִרְאָה לִי, שֶׁמֵּאֲחֵר
33 שֶׁהִיא מִטְמֵאָה אֵת הַקֹּדֶשׁ - שֶׁהִיא צָרִיכָה טְבִילָה
34 אַחֶרֶת בְּסוֹף²⁸ וְאַחֵר כֶּף תִּגַּע בְּקֹדֶשׁ, אָף עַל פִּי
35 שֶׁאֵינָה צָרִיכָה טְבִילָה אַחֶרֶת לְאֲכִילַת הַתְּרוּמָה.

(15) משנה שם עא, ב. (16) בהלכות איסורי ביאה פ"ז ביאר רבינו, שיוולדת בזוב (שילדה בזמן שהיתה זבה) צריכה לספור שבעה ימים נקיים מראית דם ואחר-כן טובלת, וימי טוהר מתחילים אחר יום טבילתה. (17) טמא שטבל ביום האחרון לטומאתו, נקרא "טבול יום" עד שקיעת החמה. (18) בלשון התלמוד: "טבולת יום ארוך". (19) כשיושלמו שלושים ושלושה יום לזכר וששים וששה ימים לנקבה מיום טבילתה. (20) לקמן יתבאר. (21) כבית-הלל במשנה שם. כבר ביארנו שראשון לטומאה עושה שני בחולין, שני עושה שלישי בתרומה (אבל לא בחולין), ותרומה שלישית עושה רביעי בקודש. (22) נראה שתיבה זו נשתרבה לכאן בטעות. (23) במסכת נגעים פ"ד, ג, שינינו: "טבול יום אוכל במעשר, העריב שמשו אוכל בתרומה". (24) עושה את התרומה שלישית לטומאה. (25) שם ה"ד. (26) וקדשים שנגעה בהם נעשו שני לטומאה. (27) פירוש, טהורה מטומאת טבול יום, שבה אנו עוסקים. ויוצא מזה שלתרומה תהיה טהורה ממש, ולקדשים תיטהר מטומאת ראשון לטומאה, אולם עדיין תפסול (ולא תטמא) את

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום ש"ק י"ג אייר - ס' טהרה - הל' מטמאי משכב ומושב קכה

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

למפרע. (39) בפ"ו מהלכות איסורי ביאה ה"ט. (40) אם נגעה בטהרות. (41) אם נבעלה. (42) עומדים בספק. (43) מלהביא קרבן חטאת. (44) אפילו אם לא תראה דם ביום השמור, כי טבילת לילה אינה מטהרת אותה. משכב ומושב דינם שוה לכל דבר, ולפיכך כותב רבינו לפעמים משכב ולפעמים מושב. אבל מרכב דין אחר לו, כמו שיתבאר לקמן בפ"ו.

ז. הַרְוָאָה⁴⁵ דָּם בְּיוֹם אֶחָד עֶשֶׂר וְטָבְלָה לְעֶרֶב לַיִל שְׁנַיִם עֶשֶׂר - הָרִי זֶה מְטַמָּא מְשַׁכָּב וּמוֹשָׁב⁴⁶, אָף עַל פִּי שְׁאִינָה רְאוּיָה לְהִיּוֹת זָכָה גְּדוּלָּה⁴⁷, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ⁴⁸ בְּעֶנְיָן אֲסוּר נִדָּה.

(45) משנה שם ע"א, ב. (46) אבל פטורים מן הקרבן, כבית-הלל שם. (47) אפילו אם תראה דם ביום י"ב וי"ג, שהרי יום י"ב הוא תחילת תקופת נדה, ודם נידות אינו מצטרף לזיבה, אעפ"כ אין טבילת לילה מועילה לטהרה. (48) שם.

ח. טָבְלָה בְּיוֹם שְׁנַיִם עֶשֶׂר⁴⁹ אַחֲרֵי הַגָּז הַחֲמָה, אָף עַל פִּי שְׁאֲסוּרָה לְשִׁמְשׁ [עַד] לְעֶרֶב⁵⁰, אִם שִׁמְשָׁה - בּוֹעֵלָה טָהוֹר, וּמִשְׁכָּבָה וּמִמְכָּבָה טָהוֹרִין, אָף עַל פִּי שְׁרָאָתָה דָּם בְּיוֹם שְׁנַיִם עֶשֶׂר אַחֲרֵי הַטָּבִילָה. מִפְּנֵי שֶׁהוּא תַּחֲלַת נִדָּה, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ שָׁם בְּאֲסוּר נִדָּה, וְאִינוּ מְצַטְרֵף לְיוֹם אֶחָד עֶשֶׂר⁵¹, לְפִיכָךְ אֵינָה צְרִיכָה לְשַׁמֵּר יוֹם שְׁנַיִם עֶשֶׂר⁵², אֲלָא טוֹבֵלָת וְעוֹסְקָת בְּטָהֳרוֹת. אָבֵל הַרְוָאָה דָּם בְּעֶשְׂרֵי - טוֹבֵלָת בְּיוֹם אֶחָד עֶשֶׂר וּמִשְׁמֶרֶת אוֹתוֹ, שְׁאִם תִּרְאֶה בּוֹ דָּם אַחֲרֵי טָבִילָה - נִטְמָאוּ כָּל טָהֳרוֹת שֶׁעָשְׂתָה וְנִטְמָא בּוֹעֵלָה, אָף עַל פִּי שְׁאִינָה רְאוּיָה לְהִיּוֹת זָכָה גְּדוּלָּה⁵³, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ בְּעֶנְיָן נִדָּה.

(49) הלכה זו היא המשך ההלכה הקודמת. והמדובר, באשה שראתה ביום אחד עשר. (50) מדרבנן, גזירה שמא יעשה כך כשתראה ביום עשירי או לפניו. (51) לטמא למפרע. (52) ואם תראה בו טמא בטומאת נדה משעת ראייתה ואילך. (53) שהרי ראייה שלישית תהיה ביום שנים עשר, אחר גמר תקופת זיבה. והטעם, מפני שכל זמן שלא עבר עליה יום בטהרה בתקופת הזיבה, דינה כזבה קטנה.

ט. זָכ וְזָכָה גְּדוּלָּה שֶׁטָּבְלוּ בְּיוֹם שְׁבִיעִי⁵⁴ שְׁלֵהֶן, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ⁵⁵ - לֹא יִתְעַסְקוּ בְּטָהֳרוֹת⁵⁶ עַד לְעֶרֶב; שְׁמָא יֵרְאוּ טַמְאָה וְיִסְתְּרוּ שְׁבַעַת יְמֵי הַסְּפִירָה, וְנִמְצְאוּ אוֹתֵן הַטָּהֳרוֹת טַמְאוֹת לְמַפְרַע⁵⁷. אָף עַל פִּי שֶׁהֵן עוֹשִׂין מְשַׁכָּב וּמוֹשָׁב לְמַפְרַע⁵⁸ - אֵין מְטַמְּאִין כְּלִי חֶרֶס בְּהֶסְטֵט⁵⁹ מֵאַחֲרֵי שֶׁטָּבְלוּ, אָף עַל פִּי שֶׁחֲזָרוּ וְרָאוּ טַמְאָה וְסִתְּרוּ הֶפֶל, וְכָל כְּלִי חֶרֶס שֶׁהִסִּיטוּ עַד שֶׁלֹּא רָאוּ טָהוֹר.

(54) משבעה נקיים. (55) בפ"ו מהלכות איסורי ביאה פי"א, שזבה מותרת לטבול ביום שביעי. (56) 'תורת כהנים' פרשת מצורע ט, ב. (57) פסחים פא, א. (58) שם.

הקודש עד שתביא קרבנותיה, מפני שמוסר כיפורים פוסל את הקודש בנגיעה. וכן כתב רבינו בפירושו למשנה חגיגה (פ"ג מ"א), וכן בהלכות אבות הטומאות פ"י ה"ג וה"ט (ופליאה היא, למה לא הביא הכסף-משנה מקורות אלה). ודומה לכך אנו מוצאים לקמן (פ"ב וה"ה): "המשכבות והמרכבות טהורים", והכוונה - טהורים מטומאת משכב ומושב שהיא טומאה חמורה, אבל טמאים טומאת נגיעה (רבינו בפירושו למשנה טהרות פ"ז ה). ודומה לכך כתב רבינו גם בפ"ה מהלכות טומאת מת ה"ב, בדין אשה שהפילה "טמאה שבעה ימים" כנוגע במת, ואף-על-פי שהיא טמאה ארבעה עשר יום אם הפילה נקבה, אלא שם עוסק רבינו בדיני טומאת מת, ולא נגע כלל בטומאת יולדת שדיניה מבוארים במקומם. (28) בסוף ממש, היינו אחר הבאת קרבנותיה. [כך משמע מלשונו של רבינו בפ"ב מהלכות אבות הטומאות ה"ט]. כסף-משנה]. ואפילו אם טבלה אחר ששלמו ימי טוהר. ומה שאמרו בית-הלל (נדה ע"א, ב) "אינה צריכה טבילה באחרונה", הכוונה לתרומה, שהרי המדובר שם בכיכר של תרומה, אבל לנגיעת קודש צריכה טבילה. וכן פירש רש"י שם. (ראה השלמות).

ה. יוֹלֶדֶת שֶׁהִיא מְצֻרֶעֶת²⁹ וְטָבְלָה אַחֲרֵי שְׁבַעַת שָׁל זָכָר אוֹ אַרְבַּעַת עֶשֶׂר שָׁל נִקְבָּה - הָרִי דָם טָהַר שְׁלֵה טַמְא³⁰ פְּרָקָה וּכְמִימֵי רִגְלִיהָ. וְכֵלָן³¹ כְּמִשְׁקִין טַמְאִין³². שְׁכָל הַמִּשְׁקִין הַטַּמְאִין הַיּוֹצְאִין מֵהֵן כְּמִשְׁקִין שֶׁהֵן נּוֹגְעִין בָּהֶן³³; חוּץ מִזָּב וּכְיוֹצֵא בּוֹ³⁴, שֶׁהִרִי שְׁלֵשָׁה מִשְׁקִין הַיּוֹצְאִין מִמֶּנּוּ³⁵ אֲבוֹת טַמְאוֹת, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ³⁶.

(29) משנה שם לד, א. (30) כבית-הלל שם. (31) דם טוהר, רוק ומימי רגלים. (32) שהם ראשון לטומאה. (33) שנינו במסכת טבול יום פ"ב מ"א: "משקין היוצאין מהן, כמשקין שהן נוגעין בהן, אלו ואלו תחילה" (תחילה - ראשון לטומאה). [ראה בהשלמות, מקור דין זה מהכתוב]. (34) נדה, יולדת וזבה. (35) שכבת זרע, רוק ומימי רגלים. (36) למעלה פ"א ה"ד.

ו. זָכָה קִטְנָה³⁷ שֶׁטָּבְלָה בְּיוֹם הַשְּׁמֹר שְׁלֵה אַחֲרֵי הַגָּז³⁸, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ בְּעֶנְיָן אֲסוּר נִדָּה³⁹ - הָרִי מִגִּעָה⁴⁰ וּבְעִילָתָה⁴¹ תְּלוּיִים⁴²: אִם נִגְמַר הַיּוֹם וְלֹא רָאָתָה - כָּל שְׁנֵינָה בּוֹ טָהוֹר, וּבּוֹעֵלָה טָהוֹר וּפְטוּר⁴³; וְאִם רָאָתָה דָּם אַחֲרֵי שֶׁטָּבְלָה - כָּל טָהֳרוֹת שֶׁעָשְׂתָה טַמְאוֹת, וְעוֹשָׂה מְשַׁכָּב וּמִמְכָּב, וּבּוֹעֵלָה חֵיב חֲטָאָת. טָבְלָה כְּלִיל הַשְּׁמֹר קִדְּם שֶׁיַּעֲלֶה עֲמוּד הַשֶּׁחֶר - הָרִי זֶה כְּמִי שֶׁלֹּא טָבְלָה, וְעַדִּין עוֹשָׂה מִרְכָּב וּמוֹשָׁב⁴⁴.

(37) נדה ע"ב, א. אשה שראתה בתקופת הזיבה פעם אחת או פעמיים, בין ביום אחד בין בשני ימים בזה אחר זה, נקראת זבה קטנה וצריכה לשמור כל יום המחלת, ויום זה נקרא יום השימור, ואם עבר בטהרה וטבלה - טהורה. (38) עם צננון השמש, שאז מותר לה לטבול, אלא שאסורה לבעלה ולעשות טהרות כל היום, שמא תראה בו ביום ותיטמא

בבגדים ובשאר פלים עד שלא פָּרַשׁ מִמֶּטְמְאֵיו - 13
הָרִי זֶה טִמְאָם⁸ וְעֵשָׂאן רֹאשׁוֹן לְטִמְאָה; וְהַנּוֹגֵעַ 14
בְּמֶרְכָּב - אֵינוֹ מִטְמֵא בְּגָדִים וְלֹא פְלִים אֲפִלוּ בִשְׁעַת 15
מִגְעוֹ. אֲבָל הַנוֹשֵׂא אֶת הַמִּשְׁכָּב אוֹ אֶת הַמֶּרְכָּב - הָרִי 16
זֶה מִטְמֵא בְּגָדִים וְשָׂרָר פְּלִים בִּשְׁעַת נִשְׂיָתוֹ עַד 17
שֶׁלֹּא פָּרַשׁ מִמֶּטְמְאֵיו. וּמִנֵּיין שֶׁבִטְמֵאת מֶרְכָּב חֵלֶק 18
מִגְעוֹ מִמִּשְׁאֵו וּבִמִּשְׁכָּב לֹא חֵלֶק? שֶׁהָרִי הוּא אֹמֵר 19
בְּמִשְׁכָּב: וְאִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּמִשְׁכָּבו יִכָּבֵס בְּגָדָיו. 20
וּבְמֶרְכָּב הוּא אֹמֵר: וְכָל הַמֶּרְכָּב אֲשֶׁר יִרְכַּב עָלָיו 21
וְכָל הַנּוֹגֵעַ בְּכָל אֲשֶׁר יִהְיֶה תַּחְתּוֹ יִטְמָא עַד הָעֶרֶב, 22
וְלֹא נֶאֱמַר בּוֹ יִכָּבֵס בְּגָדָיו. מִלְּמַד, שְׂאִינוֹ מִטְמֵא 23
בְּגָדִים בִּשְׁעַת מִגְעוֹ. וְנֶאֱמַר: וְהַנוֹשֵׂא אוֹתָם יִכָּבֵס 24
בְּגָדָיו. אֶחָד הַנוֹשֵׂא אֶת הַמֶּרְכָּב אוֹ הַנוֹשֵׂא מִשְׁכָּב 25
מִטְמֵא בְּגָדִים בִּשְׁעַת נִשְׂיָתוֹ. נִמְצְאָתָ לָמַד, שֶׁהַזָּב 26
וְהַזָּבִיחַ וְהַנֶּהֱדָה וְהַיּוֹלֶדֶת, וּמִשְׁכָּבָן רִקְנָן וּמִיָּמֵי 27
רִגְלֵיהֶן, וְדָם נֶהֱדָה וְזָבָה וְיּוֹלֶדֶת וְזוֹבֹ שֶׁל זָב - כָּל 28
אֶחָד מֵאלוֹ אָב. וְאָדָם שֶׁנּוֹגֵעַ בְּאֶחָד מִכָּל אֵלוֹ אוֹ 29
נִשְׂאָן - מִטְמֵא בְּגָדִים וְשָׂרָר פְּלִים בִּשְׁעַת נִגְיָתוֹ אוֹ 30
בִּשְׁעַת נִשְׂיָתוֹ, וְאֵינוֹ מִטְמֵא לֹא אָדָם וְלֹא כָּלִי 31
חֶרֶשׁ⁹; שֶׁכָּל הַמִּטְמֵא אָדָם - מִטְמֵא כָּלִי חֶרֶשׁ¹⁰, וְכָל 32
שְׂאִינוֹ מִטְמֵא אָדָם - אֵינוֹ מִטְמֵא כָּלִי חֶרֶשׁ. הִנֵּה 33
לְמַדְתָּ, שֶׁכָּל טִמָּא שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ יִכָּבֵס בְּגָדָיו - הָרִי זֶה 34
מִטְמֵא בְּגָדִים שֶׁיִּגַּע בָּהֶם¹¹ כָּל זֶמַן שֶׁלֹּא פָּרַשׁ 35
מִמֶּטְמְאָיו, וְעֹשֶׂה אוֹתָן רֹאשׁוֹן לְטִמְאָה כְּמֹהוּ. 36
וּמִטְמֵא שָׂרָר פְּלִים בְּבִגְדִים, חוּץ מִכָּלִי חֶרֶשׁ, שְׂאִינוֹ 37
מִטְמֵא לֹא אָדָם וְלֹא כָּלִי חֶרֶשׁ אֶף עַל פִּי שְׁעָדִין לֹא 38
פָּרַשׁ. וְכָל טִמָּא שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בּוֹ יִכָּבֵס בְּגָדָיו - הָרִי 39
הוּא עַד שֶׁלֹּא פָּרַשׁ כְּאַחֵר שֶׁפָּרַשׁ, שְׂאִינוֹ מִטְמֵא 40
בְּגָדִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יוֹלֵד, וְאֵין צְרִיךְ לוֹמַר שְׂאִינוֹ 41
מִטְמֵא אָדָם וְלֹא כָּלִי חֶרֶשׁ. וּלְפִיכָךְ, הַנּוֹגֵעַ בְּמֶרְכָּב¹² 42
אֵינוֹ מִטְמֵא בְּגָדִים בִּשְׁעַת מִגְעוֹ, וְהַנוֹשֵׂא אֶת הַמֶּרְכָּב 43
מִטְמֵא בְּגָדִים בִּשְׁעַת נִשְׂיָתוֹ, כְּמֹו שֶׁבְּאַרְנוֹ. 44

7) אע"פ שלא נגע, כגון שהרים קרש שטומאה מונחת עליו, וכן אם הניח כלי כבד על קצה הקרש מזה, ומפני כובדו עלה למעלה קצהו השני, שהטומאה עליה. ראה לקמן פ"ח ה"ב. (8) משנה, כלים שם. (9) 'תורת כהנים' פרשת מצורע פ"ב פרשת ב הי"א: "בגד הוא מטמא ואינו מטמא לא אדם ולא כלי חרס". כלים אחרים למדו שם מהכתוב, שמיטמאים כבגדים שעל הזב. (10) זבים פ"ה מ"א. (11) ולא רק את הבגדים שהוא לבוש, ואע"פ שהנוגע הוא ראשון לטומאה, וראשון אינו מטמא כלים, גזרה התורה שיטמא "בחיבורים", פירוש, בשעה שהוא נוגע בטומאה וגופו מחבר את הטומאה ואת הכלים. (12) שלא נאמר בו "יכבס בגדיו".

ג. כָּל הַכָּלִים¹³ שֶׁנִּשְׂאָו לְמַעַלָּה מִן הַזָּב - הֵם 45
הַנִּקְרָאִין מִדֶּף¹⁴, וְהֵם כָּלִים כְּכָלִים שֶׁהוּא נּוֹגֵעַ בָּהֶם, 46
שֶׁהֵם רֹאשׁוֹן לְטִמְאָה, וְאֵינוֹן מִטְמֵאִין לֹא אָדָם וְלֹא 47

59) אם הזיזוהו מבלי לנגוע בתוכו. זב וזבה מטמאים כלי חרס בהיסט, ואפילו אם הכלי מכוסה בכיסוי מהורק (לקמן פ"ח ה"ג). ומשמיענו רבינו, שאם ראו זיבה ביום השביעי אחר טבילתם אינם מטמאים למפרע בהיסט, אע"פ שמטמאים משכב ומושב למפרע, ולפיכך הכלים שהסיטו בין טבילה לראייה - טהורים. במסכת מגילה ח, ב למדו דין זה מהכתוב.

פָּרָק שְׁשִׁי

1) יבאר למה נאמר בתורה משכב ומושב ומה בין מרכב למושב, ודין מדף, והזב והזבה והנידה והיולדת ומצורע או נכרי שמתו, ודין כל מקום שאתה שומע טומאת מרכב ומושב אם צריך שיגע בהן הזב, ודין אוכלין ומשקין וכלים שאינם עשויים למשכב ומושב שישב עליהם הזב למעלה, כל שהוא למעלה מן הזב ואינו נוגע בו או למטה ממנו.

1 א. כָּבֵר בְּאַרְנוֹ², שֶׁהַזָּב וְהַזָּבִיחַ מִטְמֵאִין מִשְׁכָּב 1
וּמוֹשָׁב וּמֶרְכָּב. וְהַמִּשְׁכָּב וְהַמוֹשָׁב אֶחָד הוּא. וְלָמָּה 2
נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב? שֶׁהַמִּשְׁכָּב - הָרָאוֹי 3
לְשִׁכְיָה, וְהַמוֹשָׁב - הָרָאוֹי לְיִשְׁבָּה. וּבֵין שְׁנֵי שֶׁעַל 4
הַמִּשְׁכָּב אוֹ שְׁכָּב עַל הַמוֹשָׁב - טִמְאָהוּ³. לְפִיכָךְ 5
אֵין אֹמֵר בְּכָל מְקוֹם מִשְׁכָּב לְבַד, וְהוּא הַדִּין 6
לְמוֹשָׁב. וְאֵי זֶהוּ מֶרְכָּב? זֶה הָרָאוֹי לְרִכְיָה⁴, כְּגוֹן 7
מְרַדֶּעֶת הַחֲמוֹר⁵ וְטַפְיִטָן⁶ הַסּוֹס. 8

2) למעלה פ"א ה"א. 3) ב'תורת כהנים' פרשת מצורע פ"ב ה"ז, שנינו: "אין לי אלא בזמן ששכב על המשכב וישב על המושב, מנין שב על המושב וישב על המשכב? ת"ל יטמא - ריבה". 4) מיוחד לרכיבה. 5) מניחים אותה על גב החמור. 6) מין שטיח שרגילים להניחו על גב הסוס כשורוכבים עליו (כלים פכ"ג מ"ב). דעת רבינו, שכל דבר שיושבים עליו בפסוק רגליים נקרא מרכב ולא מושב (ראה 'תוספות יום טוב' כלים פ"א מ"ג, ד"ה מרכב). וכן כתב בפירושו למס' כלים פ"א מ"ג. ואפילו אותו חלק שהאדם יושב עליו ממש אינו מטמא משום מושב, אבל דעת רש"י (עירובין כז, א ובפירושו על התורה פרשת מצורע), שמרכב פירושו הדברים המסייעים לרכיבה, כגון החגורה, שמכניסים בטבעות שבאוכף וקושרים אותה תחת בטן הסוס ומחזיקה את האוכף, או העץ שהרוכב אוזח בו, או משעין עליו גבו, אבל המקום שהוא יושב עליו ממש בשעת רכיבה טמא משום מושב, וכן דעת הר"ש והרא"ש. (ויש לתמוה על רבינו שמנה (בפירושו למשנה הנ"ל) אוכף בין המטמאים טומאת מרכב, הלא התוספתא מס' כלים בבא בתרא פ"ב אומרת: "האוכף טמא מושב, והתפוס שלו טמא מרכב". אולי מדובר באוכף המיוחד לנשים שדרךן לירכב, כששתי רגליהן נמצאות בצד אחד של הסוס, וסובר רבינו שדינו כמושב).

9 ב. הַמִּשְׁכָּב וְהַמֶּרְכָּב - כָּל אֶחָד מֵהֶן אָב מֵאֲבוֹת 9
הַטְּמֵאוֹת שֶׁל תּוֹרָה. מִטְמֵאִין אָדָם וְכָלִים בְּמִגְעַ, 10
וּמִטְמֵאִין אֶת הָאָדָם בְּמִשְׁא⁷. וּמָה בֵּין מִשְׁכָּב 11
לְמֶרְכָּב? שֶׁהַנּוֹגֵעַ בְּמִשְׁכָּב, אִם הָיָה אָדָם וְנִגַּע 12

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום ש"ק י"ג אייר - ס' טהרה - הל' מטמאי משכב ומושב קכו

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

1 פִּלִּים אֲבָל מְטַמְּאִין אֶכְלִין וּמִשְׁקִין, כְּשֶׁאָר וְלִדּוֹת
2 הַטְּמֵאָה. וְטִמְאָת מִדֶּף מְדַבְּרֵיהֶם¹⁵.

26 שֶׁהוּא לְמַעַלָּה עַל הָאָבֶן שֶׁעַל גִּבּוֹ - הַפֶּל וְלֹד
27 טְמֵאָה, וְאִינוּ מְטַמְּא לֹא אָדָם וְלֹא פִּלִּים; חוּץ מִן
28 הָאָדָם שֶׁעַל גִּבּוֹ הִזָּב, שֶׁעַד שֶׁלֹּא פִּרַשׁ מִמְטַמְּאִין
29 מְטַמְּא שָׂאָר פִּלִּים, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ²⁸.

(13) בהלכות הקדמות, מדובר בדברים שהם תחת הזב, אפילו מאה בגדים זה על זה ושכב על העליון, כולם אב הטומאה, ובהלכה זו מדובר בדברים שהם למעלה מן הזב, בלשון התלמוד: "עלינו של זב". מן התורה טמא רק הבגד שנגע בזב ונעשה ראשון לטומאה, ואינו מטמא את הבגדים שעליו שלא נגעו בזב עצמו. (14) זבים פ"ד מ"ו. ופירש רבינו שם מלשון "ריחו נודף". והכוונה, כמו שריח נודף מרחוק, כך גם כאן מטמא את הבגדים המרוחקים מן הזב. (15) דברי חכמים, גזירותיהם. נדה ד, ב. וסובר רבינו, שהדרשה בגמרא שם לב, ב מהכתוב (ויקרא טו, י): "וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו" היא אסמכתא, כלומר, חכמים הסמיכו גזירתם על המקרא הזה (כסף-משנה).

3 ד. הִזָּב¹⁶ וְהִנָּחָה וְהִיּוֹלָדָת וְהַמְצָרַע שְׁמָתוֹ -
4 הֵרִי הֵן מְטַמְּאִין מִשְׁכָּב וּמִרְכָּב אַחֵר מִיתָמָן כְּשֶׁהָיוּ
5 כְּשֶׁהָיוּ חַיִּין עַד שִׁימוּק הַבֶּשֶׂר. וְטִמְאָה זֹאת
6 מְדַבְּרֵיהֶם¹⁷, גִּזְרָה שְׁמָא יִתְעַלֵּף אֶחָד מֵאלוֹ וְיִדְמּוּ
7 שְׁמָת וְהוּא עֵדִין לֹא מָת. נִמְצָא מִשְׁכָּבוֹ וּמִרְכָּבוֹ¹⁸
8 שֶׁל אַחֵר מִיתָה אֵב טְמֵאָה שֶׁל דְּבָרִי סוֹפְרִים. אֲבָל
9 נִכְרִי שְׁמָת - אִינוּ עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב¹⁹, שֶׁהֵרִי כְּשֶׁהוּא חַי
10 אִינוּ מְטַמְּא אֶלָּא מְדַבְּרֵיהֶם²⁰, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ²¹.

(16) משנה, נדה ט, ב. (17) גמרא, שם. (18) שלא נגע בהם, אבל כשנגע בהם טמאים טומאת מת מן התורה. (19) פירוש, אינו מטמא משכב שאינו נוגע בו. שם. (20) ואין גזורים גזירה לגזירה, ברייתא שם. (21) למעלה פ"ב ה"י.

11 ה. כָּל מְקוֹם²² שֶׁאֵתָה שׁוֹמֵעַ טִמְאָת מִשְׁכָּב וּמִרְכָּב
12 - אִינוּ שׁוֹמֵעַ הַטְּמֵא בְּמִשְׁכָּב אוֹ בְּמִרְכָּב כְּשִׁינִשָּׂא
13 עָלֶיהֶן, אֶלָּא אֶפְלוּ הָיוּ אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת לְמַעַלָּה מִן
14 הַפִּלִּי הַעֲשׂוֹי לְמִשְׁכָּב אוֹ לְמִרְכָּב וְנִשָּׂא הִזָּב עַל
15 הָאֲבָנִים מִלְּמַעַלָּה²³ - נִטְמָא הַמִּשְׁכָּב אוֹ הַמִּרְכָּב
16 וְנִעֲשֶׂה אֵב טְמֵאָה. אֶפְלוּ אֵלֶּף מִשְׁכָּב אוֹ מִרְכָּב זֶה
17 לְמַעַלָּה מִזֶּה וְאָבֶן עַל הָעֲלִיּוֹן, וְיִשֵּׁב אֶחָד מִמְטַמְּאִין
18 מִשְׁכָּב וּמוֹשֵׁב לְמַעַלָּה מִן הָאָבֶן - נִטְמָאוּ הַכֹּל²⁴.
19 וְאֶחָד הַמִּשְׁכָּב הַנוֹגֵעַ בְּאֶרֶץ אוֹ הַמִּשְׁכָּב שֶׁל מַעַלָּה
20 אִם נִגַּע בּוֹ²⁵ בִּשְׁעַת שְׁכִיבָתוֹ - כָּל אֶחָד מֵהֶן אֵב
21 הַטְּמֵאָה. וְכֵן אִם הָיָה אֶחָד מִמְטַמְּאִין מִשְׁכָּב וּמוֹשֵׁב
22 לְמִטָּה וְאָבֶן עַל גִּבּוֹ, וְאֶכְלִין וּמִשְׁקִין וְכִלִּים וְאָדָם
23 עַל גִּבּוֹ הָאָבֶן זֶה לְמַעַלָּה מִזֶּה - כָּלֵן טְמֵאִין²⁶
24 וְרֹאשׁוֹן לְטִמְאָה²⁷. וְאֶחָד פִּלִּי אוֹ אֶכָּל וּמִשְׁקָה אוֹ
25 אָדָם הַנוֹגֵעַ בְּזָב, אוֹ פִּלִּי אוֹ אֶכָּל וּמִשְׁקָה אוֹ אָדָם

(22) כלים פ"א מ"ג. (23) ומפני כובדן הרב, אין כובדו של הזב מורגש על המשכב. (24) טומאת זו נקראת "אבן מסמא" (שם). ופירש רבינו שם: כמו (דניאל ו, יח): והיתית אבן חדה ושמת על פוס גובא (ראה 'תפארת ישראל' בהקדמתו לסדר טהרות, אות ו). (25) באבן. פסקא זו באה ללמדנו, שלא תטעה לומר: כשם שאבן אינה חוצצת בפני הטומאה והיא חודרת לכל המשכבות שתחתיה, כך אויר אינו חוצץ וכשהזב שוכב על גבי סדין תלויה באויר למעלה מהם - נטמאו. ורבינו מוסיף וכותב "בשעת שכיבתו" להשיענו, שהכוונה לנגיעה דרך שכיבה או ישיבה, אבל נגיעה באחד מאיבריו אינו מטמא אלא זה שנגע בו ונעשה ראשון. (26) זבים פ"ה מ"ב: כל הנישא על גבי הזב - טמא. (27) כדין עליונו של זב. (ראה למעלה ה"ג, וראה 'תוספות יום-טוב' זבים פ"ה מ"ב, שמקיים את הגירסה: "מלמעלן, מטמאים אחד ופוסלים אחד". פירוש, אלה שהיו למעלה מן הזב מטמאים אוכלין ועושים אותם שני, והם פוסלים את התרומה שנעשית שלישי). (28) למעלה ה"ב.

30 ו. הָאֶכְלִים וְהַמִּשְׁקִין וְהַפִּלִּים שְׁאִינָן עֲשׂוּיִים לֹא
31 לְמִשְׁכָּב וְלֹא לְמוֹשָׁב וְלֹא לְמִרְכָּב שֶׁהָיוּ לְמִטָּה, וְיִשֵּׁב
32 הִזָּב וְכִיּוֹצֵא בּוֹ²⁹ עָלֵיהֶם לְמַעַלָּה וְלֹא נִגְעוּ בָּהֶן - כָּלֵן
33 טְהוֹרִין³⁰. אֲבָל אִם הָיָה הָאָדָם לְמִטָּה וְהִזָּב לְמַעַלָּה,
34 אָף עַל פִּי שְׁאִינָן נִגְעָ בּוֹ - הֵרִי זֶה טְמָא מִשּׁוּם נִוִּשָּׂא
35 זָב³¹, כָּכָל נִוִּשָּׂא דְּכָר שֶׁמְטַמְּא בְּמִשָּׂא, שֶׁהִנֵּוִשָּׂא
36 רֹאשׁוֹן לְטִמְאָה³². הָא לְמִדַּת, שֶׁכָּל שִׁיחָה לְמַעַלָּה
37 מִן הִזָּב - טְמָא. בֵּין אָדָם, בֵּין פִּלִּים הַעֲשׂוּיִין לְמִשְׁכָּב
38 וְלְמוֹשָׁב וּלְמִרְכָּב בֵּין שָׂאָר כָּל הַפִּלִּים, בֵּין אֶכְלִים
39 בֵּין מִשְׁקִין. הַפֶּל רֹאשׁוֹן לְטִמְאָה. וְכָל שִׁיחָה לְמִטָּה
40 מִן הִזָּב וְלֹא יִגַּע בּוֹ - טְהוֹר, חוּץ מִן הָאָדָם אוֹ פִּלִּי
41 הַעֲשׂוֹי לְמִשְׁכָּב אוֹ לְמוֹשָׁב אוֹ לְמִרְכָּב; אֶלָּא שֶׁהָאָדָם
42 רֹאשׁוֹן, וְהַפִּלִּים הַעֲשׂוּיִים לְמוֹשָׁב אוֹ לְמִשְׁכָּב אוֹ
43 לְמִרְכָּב אֵב הַטְּמֵאָה, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ³³.

(29) זבה, נדה ויולדת. (30) שבת נט, א: יכול כפה סאה וישב עליה וכו' יהא טמא? תלמוד-לומר (ויקרא טו, ו): "אשר ישב עליו הזב וכו' יטמא" מי שמיוחד לשיבה. (31) אבל כלים אינם מיטמאים במשא. (32) אם פירש מן הטומאה, אבל כל זמן שלא פירש - דינו כאב הטומאה ומטמא כלים (ראה למעלה ה"ב). (33) כמה פעמים בפרק זה.

שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - ז'י"ג אייר תשע"ח

אֵילוֹנִית - עֲדִין קִטְנָה הִיא, עַד שֶׁתִּבְּיָא שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת¹³ אוֹ עַד שֶׁתִּהְיֶה בֵּת חֲמֵשׁ וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד¹⁴.

(12) אֵין לָהּ יָמֵי נְעוּרֹת, אֲלָא מִקְטְנוּתָהּ תֵּצֵא לְבָגְרוֹת. (13) וְאִזְּ תִּהְיֶה נְעֵרָה. (14) וְאִזְּ הִיא אֵילוֹנִית, כִּי גִיל זֶה הוּא רֹב שְׁנוֹתָיו שֶׁל אָדָם, כִּי יָמֵי שְׁנוֹתָיו הֵם שִׁבְעִים שָׁנָה.

ה. הַגִּיעָה לְזִמְן הַזֶּה וְלֹא הִבִּיאָה שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת - הֲרִי זֹ נִקְרָאת אֵילוֹנִית, אֶף-עַל-פִּי שֶׁלֹּא נִרְאָה בָּהּ סִמָּן מְסִימָנֵי אֵילוֹנִית. נִמְצְאתָ אֶתָּה לְמֹד, שֶׁהָאֵילוֹנִית אֵין לָהּ יָמֵי נְעוּרֹת¹⁵, אֲלָא מִקְטְנוּתָהּ תֵּצֵא לְבָגְרוֹת¹⁶.

(15) כִּי הֲרִי עַד שֶׁהוֹקְבָהּ לֵאילוֹנִית הֵייתָה קִטְנָה, וּמִשְׁנִקְרָא אֵילוֹנִית הֲרִי הִיא כְּבוֹגֶרֶת. (16) שֶׁהִנְעוּרֹת בְּסִמָּנִים (שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת) תְּלוּיָה, וְזוֹ אֵין לָהּ סִמָּנִים.

ו. וְאֵלוֹ הֵן סִמָּנֵי אֵילוֹנִית: כָּל שֶׁאֵין לָהּ דִּדִּין, וּמִתְקַשָּׁה בְּשַׁעַת תְּשֻׁמִּישׁ¹⁷, וְאֵין לָהּ שְׁפּוּלֵי מַעֲצִים בְּנָשִׁים¹⁸, וְקוֹלָהּ עֲבָה וְאֵינָה נִפְרֶת בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה. וְהִנְעֵרָה וְהַבּוֹגֶרֶת וְהָאֵילוֹנִית - כָּל אַחַת מִשְׁלֹשֶׁתָן נִקְרָאת גְּדוּלָּה¹⁹.

(17) הַתְּשֻׁמִּישׁ קִשָּׁה לָהּ. (18) כִּמְיֹן כֶּף (מָקוֹם תְּפוּחָה) לְמַעֲלָה מִן הָעֵרֶוֶת לְעוֹמַת הַבֶּטֶן. (19) לְכָל עוֹנָשִׁים שִׁבְתוּרָה. וְכֵן לְעֵנִיין מִיָּאוֹן, שֶׁאֵינָן מֵאֲנוּת.

ז. וְיֵשׁ בַּבֵּת סִמָּנִין מִלְּמַעְלָה, וְהֵן הַנִּקְרָאִין סִמָּן הַעֲלִיִּין. וְאֵלוֹ הֵן: מִשְׁתַּחֲזִיר יָדֶיהָ לְאַחֲרֶיהָ וְיַעֲשֶׂה קֶמֶט בְּמָקוֹם הַדִּדִּין. וּמִשְׁיִשְׁחִיר רֹאשׁ הַדִּדִּין²⁰. וּמִשְׁתִּין אָדָם יָדוֹ עַל עֵקֶץ הַדֵּד, וְהוּא שׁוֹקֵעַ וְשׁוֹהָה לְחֹזֶר. וּמִשְׁפָּצַל רֹאשׁ חֹטֶם הַדֵּד וְיַעֲשֶׂה בְּרָאשׁוֹ בְּדִיר קָטָן. וּרְבוּתֵי פָרְשׁוֹ, מִשְׁפָּצַל הַחֹטֶם עֲצָמוֹ. וְכֵן מִשְׁיִטּוֹ הַדִּדִּין. וּמִשְׁתַּחֲזִיקָשׁוֹ הַדִּדִּין. וּמִשְׁתַּחֲזִיקָהּ הַעֲטָרָה, שֶׁהוּא מָקוֹם הַבֶּשֶׂר הַתְּפוּחִת מִן הָעֵרֶוֶת לְעַמַּת הַבֶּטֶן. וּמִשְׁתַּמְעֵף הַבֶּשֶׂר הַזֶּה וְלֹא יִהְיֶה קִשָּׁה.

(20) הַפִּטְמָה.

ח. כָּל אֵלוֹ הַסִּמָּנִין שְׂמוּנָה. נִרְאָה בַּבֵּת סִמָּן אֶחָד מִכָּל אֵלוֹ אוֹ פֶּלֶן, וְהִיא בֵּת שְׁתֵּים עָשָׂרָה שָׁנָה אוֹ פָּחוֹת - אֵין מִשְׁגִּיחִין בּוֹ, וְהֲרִי הִיא קִטְנָה. נַעֲשִׂית בֵּת שְׁתֵּים עָשָׂרָה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, וְנִרְאָה בָּהּ סִמָּן הַתְּחַתּוֹן - אֵין מִשְׁגִּיחִין בָּאֶחָד מִכָּל אֵלוֹ²¹. וְאִם לֹא נִרְאָה הַתְּחַתּוֹן, וְנִרְאָה בָּהּ אֶחָד מִכָּל אֵלוֹ - הֲרִי הִיא סֶפֶק בֵּין נְעֵרָה לְקִטְנָה, וְדָנִים בָּהּ לְהַחֲמִיר²². וְאִם נִרְאָה פֶּלֶן, [וְלֹא נִרְאָה סִמָּן הַתְּחַתּוֹן] - הֲרִי זֹ גְּדוּלָּה וְדֹאִית²³; שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּכְוָאוּ פֶּלֶן²⁴, אֲלָא כִּפָּר בָּא סִמָּן הַתְּחַתּוֹן וְנִשְׁרָא²⁵.

יום ראשון ז' אייר ה'תשע"ח

הלכות אישות

פרק שני

(1) ביאר בו מה הן קטנה, נערה ובוגרת ואילונית וסימניהן, קטן וגדול, וסריס וסימניהם, בדיקת הסימנים ועל פי מי בודקין, אנדרוגיניס וטומטום ודיניהם, חרש וחרשת, פקח ופקחת.

א. הבת מיום לדתה עד שתהיה בת שתיים עשרה שנה גמורה - היא הנקראת קטנה², ונקראת תינקת. ואפלו הביאה כמה שערות בתוך הזמן הזה - אינם אלא פשומא³. אבל אם הביאה שתי שערות למטה בגוף במקומות הידועות להבאת שער, והיא מבית שתיים עשרה שנה ויום אחד ומעלה - נקראת נערה⁴.

(2) ואינה בת עונשים. (3) מין יבלת ודרכה לגדל שיער. (4) והרי היא גדולה לכל עונשים שבתורה.

ב. והבאת שתי שערות בזמן הזה⁵ נקרא סימן התחתון. ומאחר שתביא סימן התחתון תקרא נערה עד ששה חדשים גמורים⁶. ומתחלת יום תשלום הששה חדשים ומעלה תקרא בוגרת⁷. ואין בין נערות לבגרות אלא ששה חדשים בלבד⁸.

(5) מגיל שתיים עשרה שנה ומעלה. (6) מיום ליום. (7) כלומר, מלאה שער, כי תרגום ירושלמי של איש שעיר - גבר בגר. ומשבגרה הבת אין לאביה רשות בה, והרי היא מקבלת קידושיה לדעתה, בעוד שהנערה היא ברשות אביה ואינה מתקדשת שלא לדעת אביה. וכן האב זכאי במציאתה ובמעשה ידיה של בתו הנערה עד שתיבגר. (8) משעה שהביאה סימני נערות אינה שוהה להיות בגורת אלא שישה חדשים.

ג. הגיעה לשתיים עשרה שנה ויום אחד ולא הביאה שתי שערות, אף-על-פי שנראו בה סימני אילונית⁹ - עדין קטנה היא, עד עשרים שנה. וכשתביא שתי שערות, אפלו בשנת עשרים¹⁰ - תהיה נערה ששה חדשים, ואחר כך תקרא בוגרת¹¹.

(9) אשה עקרה מטבעה ודמות גבר לה במקצת, איילונית - הרי היא כאיל שאינו יולד. (10) ואף על פי שנראו בה סימני אילונית. (11) כי כל שאין לה דין איילונית אינה יוצאת לבגרות אלא אחרי שישה חדשי ימי נערות.

ד. היתה בת עשרים שנה פחות שלשים יום ולא הביאה שתי שערות, ונראו בה כל סימני אילונית - הרי היא אילונית¹². ואם לא נראו בה כל סימני

- 21) והרי היא נערה, למרות שאין בה סימן העליון.
 22) אינה ממאנת שמה נערה היא ואינה חולצת שמה עדיין קטנה היא. (23) אף על פי שלא נראה בה הסימן התחתון.
 24) וסימן התחתון עדיין לא בא. (25) ונפל.
 ט. הבת שילדה אחר שתיים עשרה שנה, אף-על-פי שלא הביאה סימנים, לא תחתן ולא עליון - הרי זו גדולה. בנים הרי הם פסימנין.
 י. הן משויילד עד שיהיה בן שלש עשרה שנה - נקרא קטן, ונקרא תינוק²⁶. ואפלו הביא במה שערוות בתוך הזמן הזה - אינו סימן, אלא שומא. הביא שתי שערוות למטה במקומות הידועות לשער, והוא מכן שלש עשרה שנה ויום אחד ומעלה - נקרא גדול, ונקרא איש²⁷.
 26) ואינו בר עונשים. היוצא מזה שהבת מקדימה להיות גדולה יותר מהבן - בשנה שלמה. וחכמינו זכרונם בברכה מצאו לזה סמך בתורה: "ויבן ה' את הצלע - מלמד שנתן הקדוש-ברוך-הוא בינה יתירה באשה יותר מבאיש". דרשו "ויבן" מלשון בינה. (27) איש כי יפליא לנדור נדר - מה תלמוד לומר "איש" לרבות בן י"ג שנה ויום אחד שאף על פי שאינו יודע להפליא (לפרש לשם מי נדר) נדריו קיימים. וכן הכתוב אומר: איש או אשה כי יעשו מכל חטאות האדם.
 יא. הגיע לזמן הזה²⁸ ולא הביא שתי שערוות, אף-על-פי שנראו בו סימני סריס - הרי הוא קטן, עד שיהיה בן עשרים שנה פחות שלשים יום. הגיע לזמן הזה ולא הביא שתי שערוות למטה, ולא הביא שתי שערוות בזקן, אם נראה בו אחד מסימני סריס²⁹ - הרי הוא סריס³⁰, ודינו דין הגדול לכל דבר; ואם לא נראה בו סימן מסימני סריס - עדין קטן הוא, עד שביא שתי שערוות למטה במקום הראוי להן, או עד שיהיה בן חמש ושלשים שנה ויום אחד³¹.
 28) י"ג שנה ויום אחד. (29) סריס הוא זה שאין לו כוח ההולדה. (30) כל מי שלא הביא שתי שערוות בזקן אפילו אם לא נראה בו אלא אחד מסימני סריס, הרי הוא סריס. (31) כי כבר נכנס לרוב שנותיו, שהן שבעים שנה.
 יב. הגיע לזמן הזה ולא הביא - הרי זה סריס, אף-על-פי שלא נראה בו אחד מסימני סריס. הגיע לשנת עשרים פחות שלשים יום ולא הביא שתי שערוות למטה, והביא שתי שערוות בזקן, אף-על-פי שנוולד לו אחד מסימני סריס - אינו סריס; אלא הרי הוא בקטנותו, עד שיוולדו לו כל סימני סריס, או עד שיהיה בן חמש ושלשים שנה ויום אחד.
 יג. ואילו הן סימני סריס: כל שאין לו זקן³², ושערו לקני³³, ובשרו מחליק³⁴, ואין מימי רגליו מעלים
 28) שלש עשרה שנה ויום אחד. (29) סריס הוא זה שאין לו כוח ההולדה. (30) כל מי שלא הביא שתי שערוות בזקן אפילו אם לא נראה בו אלא אחד מסימני סריס, הרי הוא סריס. (31) כי כבר נכנס לרוב שנותיו, שהן שבעים שנה.
 יב. הגיע לזמן הזה ולא הביא - הרי זה סריס, אף-על-פי שלא נראה בו אחד מסימני סריס. הגיע לשנת עשרים פחות שלשים יום ולא הביא שתי שערוות למטה, והביא שתי שערוות בזקן, אף-על-פי שנוולד לו אחד מסימני סריס - אינו סריס; אלא הרי הוא בקטנותו, עד שיוולדו לו כל סימני סריס, או עד שיהיה בן חמש ושלשים שנה ויום אחד.
 יג. ואילו הן סימני סריס: כל שאין לו זקן³², ושערו לקני³³, ובשרו מחליק³⁴, ואין מימי רגליו מעלים

38 כו. חרש וחרשת האמורים בכל מקום⁵³, הן
39 האלמים שאין שומעין ולא מדברים⁵⁴; אבל מי
40 שמדבר ואינו שומע⁵⁵, או שומע ואינו מדבר⁵⁶ -
41 הרי הוא ככל אדם. ואיש ואשה שהן שלמים
42 בדעתן, ואין לא חרשים ולא שוטים⁵⁷ - נקראין
43 פקח ופקחת.

(53) השוו אותם לשוטה. לפוטרים מכל דבר, מפני שאינם בני דעת. (54) שנולד חרש ממעי אמו, וכיוון שלא שמע מעולם מה שמדברים עימו אי אפשר שידבר. (55) תחילתו היה פיקח עד שלמד לדבר ואחרי כן נתחרש. (56) שנשתתק וניטל דיבורו. (57) ואיזהו שוטה? המקרע את כסותו, והמאבד כל מה שנותנים לו. ולשון רבינו הלכות עדות ט, ט: "ולא שוטה שהוא מהלך ערום ומשבר כלים. . . אלא כל מי שנטרפה דעתו ונמצאת דעתו משובשת תמיד בדבר מן הדברים".

44 כז. נמצאו כל השמות⁵⁸ שבאנו ענינם בשני פרקים
45 אלו - עשרים שמות. ואלו הן: קדושין. ערוה.
46 שנייה. אסורי לאוין. אסורי עשה. קטנה. נערה.
47 בוגרת. אילוניית. גדולה. סימן התחתון. סימן
48 העליון. קטן. סריס חמה. סריס אדם. גדול.
49 אנדרוגינוס. טמטום. חרשים. פקחים. שים כל
50 השמות האלו לעמדת תמיד, ואל ילוזו מעיניהם כל
51 עניניהם, כדי שלא נהיה צריכין לבאר כל שם מהן
52 בכל מקום שנזכיר אותו.

(58) מושגים, מונחים.

יום שני ח' אייר ה'תשע"ח

פרק שלישי

(1) נתבארו בו דיני קידושי כסף ומי הוא הנותן, קידושי שטר וביאה. הקנה עצמו לה. קידש ולא פירש, קידשה לחצאין. קידש בחצי פרוטה, שהאב זכאי בביתו עד שתבגר או עד שתנשא, שליחות בקידושין, שלא לקדש בביאה, בלא שידוכין, ובשוק, ברכת אירוסין.

53 א. כיצד² האשה מתקדשת? אם בכסף הוא מקדש
54 - אין פחות מפרוטה³ כסף או שנה פרוטה. אומר
55 לה: הרי את מקדשת⁴ לי⁵, או: הרי את מארסת לי,
56 או: הרי את לי לאשה בזה⁶, ונותן לה בפני עדים⁷.
57 והאיש הוא שאומר דברים שמשמעין שקונה אותה
58 לו לאשה, והוא שיתן לה הכסף⁸.

(2) קידושין ב, א. (3) כבית-הלל שם. וכן הוא במשנה בבבא-מציעא נה. ושיעור הפרוטה הוא משקל חצי גרעין שעורה מכסף (פירוש המשנה לרבינו, קידושין א, א). (4) לשון חכמים היא שהבעל אוסר את אשתו לכל העולם כהקדש (קידושין ב:). (5) בשבילי, כלומר ע"י שתיי אשתי תאסרי לכל העולם כהקדש ('תוספות' שם). פירוש אחר: "מקודשת לי" - מיוחדת לי, מזומנת לי (שם).

1 במקומן הם עומדות אחר שלש עשרה לזכר ואחר
2 שתים עשרה לנקבה - איןן סימן.

3 יט. כמה דברים אמורים? כשנבדקו בתוך הזמן
4 ונודע שהן שומא; אבל אם לא נבדקו אלא אחר
5 זמן, ונמצאו שם שתי שערות - הרי הן בחזקת
6 סימנין, ואין אומרינן: שמא קדם זמן צמחו, כדי
7 שיהיו שומא.

8 כ. כשבודקין הבת - בין בתוך הזמן, שהוא כל שנת
9 שתים עשרה, בין קדם זמן זה, בין לאחר הזמן -
10 בודקין על פי נשים פשרות ונאמנות. ואפלו אשה
11 אחת בודקת, ושומעין לה אם הביאה ואם לא
12 הביאה.

13 כא. כל השנים האמורות בבן ובבת ובערכין⁴⁹ ובכל
14 מקום, אין לא שני הלכה ולא שני חממה, אלא
15 שנים של סדר העבור, שהן פשוטות ומעברות, על
16 פי בית דין, כמו שהם קובעין אותן, כמו שבארנו
17 בהלכות קדוש החדש. ובאותן השנים מוגין לכל
18 דברי הדת.

(49) שהערך משתנה לפי גיל הנערך.

19 כב. אין סומכין על הנשים במנין השנים, ולא על
20 הקרובים, אלא על פי שנים אנשים פשרים להעיד.

21 כג. האב שאמר: בני זה בן תשע שנים ויום אחד,
22 בתי זו בת שלש שנים ויום אחד - נאמן לקרבו,
23 אבל לא למכות⁵⁰ ולא לענשים. בני זה בן שלש
24 עשרה שנה ויום אחד, בתי זו בת שתים עשרה שנה
25 ויום אחד - נאמן לגדרים ולערכין ולחרמות
26 ולהקדשות, אבל לא למכות ולא לענשים.

(50) אם חטא האשם בשוגג.

27 כד. מי שיש לו אבר זכרות ואבר נקבות - הוא
28 הנקרא אנדרוגינוס, והוא ספק אם זכר ספק אם
29 נקבה. ואין לו סימן שיודע בו אם הוא זכר ודאי
30 אם היא נקבה ודאית לעולם.

31 כה. וכל מי שאין לו לא זכרות ולא נקבות, אלא
32 אטום⁵¹ - הוא הנקרא טמטום, וגם הוא ספק. ואם
33 נקרע⁵² הטמטום ונמצא זכר - הרי הוא כזכר ודאי;
34 ואם נמצא נקבה - הרי הוא נקבה. וטמטום
35 ואנדרוגינוס שהיו בן שתים עשרה שנה ויום אחד
36 - הרי הן בחזקת גדולים. והם שנדבר בהן בכל
37 מקום.

(51) סתום. (52) שהסירו ממנו את הקרום המכסה את ערוותו.

שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - יום שני ח' אייר - ספר נשים - הלכות אישות קלא

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

בשטר זה. (20) קודם הכתיבה לא נמלך בה. (21) מקיש הויה ליציאה, מה יציאה צריכים דעת מקנה (הבעל) אף הויה צריכים לדעת מקנה - זו האשה, המקנה את עצמה לבעל (קידושין ט: כרב פפא ורב שרביא).

ה. ואם קדש בכיאה - אומר לה²²: הרי את מקדשת לי, או: הרי את מארסת לי, או: הרי את לי לאשה בפעילה זו²³, וכל פיוצא בזה²⁴, ומתניח עמה בפני שני עדים ובפעילה²⁵. והמקדש בכיאה - מסתמא²⁶ דעתו על גמר ביאה²⁷, וכשיגמר ביאתו תהיה מקדשת²⁸. (ובין שפא עליה פדרפה ובין שפא עליה שלא פדרפה - הרי זו מקדשת)²⁹.

(22) בפני שני עדים, בעת שנכנס להתייחד עמה. (23) שאבוא אליך כשאתיחד עמך. (24) שאר לשונות קידושין המפורשות לקמן ה"ו. ובכתי" התימנים, הנוסח: או הרי את מאורסת לי וכל כיוצא או הרי את לי לאשה בפעילה זו. (25) ומאחר שהעדים ראו מתייחדים, אינם צריכים להעיד על הבעילה, לפי ש"הן הן עדי ייחוד, הן הן עדי ביאה" (קידושין סה:). (26) בכתי" התימנים, תיבה זו אינה. וראה להלן הערה כז. (27) קידושין י, א. (28) ואם הערה בה (=התחיל ביאתו ולא גמרה) לשם קידושין ופשוטה ידה וקבלה קידושין מאחר, הרי זו מקודשת לשני, הואיל ועדיין לא היתה מקודשת (שם). ומלשון רבינו "מסתמא", נראה שדעתו לומר שאם פירש ואמר התקדשי לי בתחילת ביאתי, הרי זו מקודשת בתחילת ביאה (מגיד משנה). (29) קידושין ט, ב. ומבואר יותר ב"ירושלמי" קידושין פ"א, ה"א. ובסנהדרין נד, א - אמרו: נאמר בתורה (ויקרא כ, יג) "משכבי אשה" - מגיד לך הכתוב ששני משכבות באשה. וכל קטע זה מוקף בסוגריים, הואיל ובדפוסים ישנים כגון קושטא רס"ט; ווניציה של"ד - אינו. אבל בדפוס רומא משנת ר"מ, ישנו כלפנינו.

ו. הדברים שניאמר האיש בשקדש, צריך שיהיה משמעם שהוא קונה³⁰ האשה, ולא שיהא משמע שהקנה עצמו לה. כיצד? הרי שאמר לה, או שכתב בשטר שנתנו לה: הריני בעליה, הריני ארוסה, הריני אישיה, וכל פיוצא בזה - אין כאן קדושין כלל³¹. אמר לה³², או כתב לה: הרי את אשתי, הרי את ארוסתי, או: הרי את קנויה לי, הרי את שלי, הרי את לקוחתי³³, הרי את חרופתי³⁴, הרי את פרשותי, הרי את זקוקה לי, וכל פיוצא בהן³⁵ - הרי זו מקדשת.

(30) רוכש. (31) קידושין ה, ב. שנאמר בתורה: כי יקח איש אשה, ולא שיקח את עצמו לה. (32) בכתי" התימנים, כל הקטע הזה אינו. (33) מלשון הכתוב: כי יקח איש אשה. (34) קידושין ו. "שכן ביהודה קוראים לארוסה חרופה", וכגירסת רבינו חננאל שם (הובאה ברשב"א) בניגוד לגירסתנו בגמרא שרק ביהודה היא מקודשת. ובשו"ע אהע"ז סי' כז ס"ג פסק שהרי זו מקודשת בספק. (35) ובלבד שתבין שהיא לשון קידושין, אבל אם אינה מכרת

(6) מקור דבר זה, שצריך לומר "בזה", הוא במשנה קידושין מו. "התקדשי לי בתמרה זו". וה"מאירי" (עמ' 4) כתב שאין הכרח בזה אלא שהלשון יותר שלם בכך. (7) בכתי" התימנים "שני עדים". (8) שנאמר "כי יקח איש אשה" (דברים כב, יג. וכד, א) ודרשו חז"ל (קידושין ד:): "כי יקח" - ולא כי תקח".

ב. נתנה היא ואמרה לו: הרי אני מקדשת לך, הריני מארסת לך, הריני לך לאנתו⁹, או בכל לשון הקנאה - אינה מקדשת¹⁰. וכן אם נתנה היא לו ואמר הוא - אינה מקדשת¹¹. ואם נתן הוא ואמרה היא - הרי זו מקדשת מספק¹².

(9) לאשה. "לי לאשה" (בראשית יב, יט), מתרגם יונתן "לי לאנתו". (10) קידושין ה, ב. שהאיש לוקח את האשה ולא האשה את האיש, כמו שכתבנו למעלה. (11) שם. ואם המקדש חשוב, שיש לה הנאה בהסכימו לקבל וליהנות ממנה, הרי זו מקודשת (לקמן פ"ה, הכ"ב). (12) קידושין ה, ב: "ספיקא הוא, וחיישין מדרבנן". שאם בא אחר וקידשה - צריכה גט משניהם, שמא לא היו של הראשון קידושין וחלו קדושי שני או שמא של ראשון קידושין ולא של שני (רש"י שם). מלשון הגמרא הנ"ל, משמע שאין זה אלא ספק מדרבנן, אבל מן התורה אין כאן קידושין כלל ואינה צריכה גט ממנו. אולם מדברי רבינו שכתב: "מקודשת מספק", נראה שהיא מקודשת מן התורה קידושי ספק, וצריכה ממנו גט מדאורייתא, אם תרצה להנשא לאחר. ראה ר"ן לקידושין ה: וביט הבחירה' להרב המאירי שם.

ג. ואם קדש בשטר - כותב על הנזיר או על החרס¹³ או על העלה או על כל דבר שירצה: הרי את מקדשת לי, או: הרי את מארסת לי, וכל פיוצא בדברים אלו, ונותנו לה בפני עדים¹⁴.

(13) אע"פ שאינו שוה פרוטה (שם ט.). (14) ואין השטר צריך חתימת עדים מבפנים, הואיל ומוסרו לה בפני עדים.

ד. וצריך¹⁵ שכתב אותו לשם האשה המתקדשת¹⁶, כגט¹⁷. ואינו כותבו אלא מדעתה¹⁸. כתבו שלא לשמה¹⁹, או לשמה שלא מדעתה²⁰, אף-על-פי שנתנו לה לדעתה בפני עדים - אינה מקדשת²¹.

(15) קידושין ט. בעייתו של רבי שמעון בן לקיש, ששוב פשטה. (16) פרט לנכתב לשם אשה אחרת ונמלך לקדש בו אשה זו ששמה כשמה. (17) שצריך לכתבו לשם האשה המתגרשת, שנאמר: "וכתב לה ספר כריתות" - "לה - לשמה" (גיטין כו). והוקשה הויה ליציאה (קדושין ט:). שהרי כל עיקר קידושי שטר נלמד מהיקש זה של "יציאה והיתה" (ראה למעלה פ"א הערה ז). וכתב הרשב"א (הובא כאן בפירוש ה'מגיד משנה') שבנוסח שטר הקידושין צריך להזכיר בו שמות האיש והאשה כגט. והדברים מפורשים בירושלמי (קידושין פ"א, ה"ב) "סדר קידושין כך הוא: אני פלוני קידשתי בתו של פלוני" (הגר"א לאהע"ז סי' לב ס"ק ו). (18) בידיעתה ובהסכמתה. (19) שנכתב לשם אשה אחרת ששמה כשם אשה זו, ונמלך בדעתו לקדש את זו

ט. האומר לאשה: התקדשי לחצי - הרי זו
מקדשת. הא למה זה דומה? לאומר לה: תהי אשתי
את ואחרת⁴⁴, שנמצא שאין לה אלא חצי איש. אבל
אם אומר: חציך מקדשת לי - אינה מקדשת, שאין
אשה אחת ראויה לשנים⁴⁵. וכן אם אומר: הרי את
מקדשת לי ולזה - אינה מקדשת⁴⁶.

(44) שאם ארצה לישא אחרת עליך - אשא (קידושין ז).
וראה לקמן פי"ד, ה"ג: "נושא אדם כמה נשים". (45) שם.
(46) ואין אומרים: תפוס לשון ראשון עיקר, וברגע שאמר
הרי את מקדשת לי, כבר נתקדשה לו ואין הדיבור האחרון
ולזה" יכול לחול, וממילא היא מקודשת לו קידושין
גמורים, אלא לשונו מורה שתהא מקודשת לשניהם כאחד,
ולפיכך אינה מקודשת אף לאחד מהם ('מעשה רוקח').

י. אומר לה: הרי חציך מקדשת לי בפרוטה, וחציך
בפרוטה⁴⁷; או שאמר לה: חציך מקדשת לי בחצי
פרוטה, וחציך האחרת מקדשת בחצי פרוטה - הרי
זו מקדשת⁴⁸. אומר לה: חציך מקדשת לי בפרוטה
היום, וחציך בפרוטה למחר⁴⁹; שתי חציך
בפרוטה⁵⁰; שתי בנותיך⁵¹ לשני בנותיך⁵² בפרוטה; בתך
מקדשת לי ופרתך מכורה לי בפרוטה⁵³; או: בתך
וקרעתיך לי בפרוטה⁵⁴ - בכל אלו מקדשת בספק⁵⁵.

(47) קידושין ז, ב. ואע"פ שהזכיר "חציך" - אין זה מקדש
אשה לחצאין, אלא מונה והולך הוא, וראש דיבורו מתייחס
גם לסופו, ואין כאן הפסק בקידושו. והרי זה כמקדש בשתי
פרוטות, ואומר: נמצא חציך עולה לי בפרוטה, וחציך
השני בפרוטה (לחם-משנה). (48) קידושין, שם. וגם כאן
הוא "מונה והולך" ולא טעה לומר שמקדשים לחצאין
(רש"י שם). ומובן שכל זה אמר לה בכדי דיבור אחד, אבל
אם הפסיק באמצע דיבורו בין חצי לחצי, אינה מקודשת
(ר"ן שם). (49) כאן יש לדון שהפסיק בקידושו, שהרי
דחה את קידושי החצי השני למחר. (50) כאן אין לתלות
ולומר: "מונה והולך הוא", שהרי לא מנה את הכסף אלא
הפסיק בקידושי גוף האשה, ואולי טעה לומר שאשה
מתקדשת לחצאין. (51) המקדש אומר כן לאביהן.
ובקטנות מדובר, שכסף קידושיהן שלו. והספק הוא, אם
אחרי המקבל נלך והרי קיבל פרוטה שלימה ותהיינה
מקודשות. או אולי עלינו להשיגח באשה המתקדשת ואז
יוצא לכל אשה חצי פרוטה ואינן מתקדשות. אבל אילו היו
הבנות גדולות שהאב קיבל את כסף הקידושין בתורת שליח
הבנות, אז ודאי שאין הבנות מקודשות, שהרי כל אחת
קיבלה רק חצי פרוטה ('תוספות' שם). (52) והם גדולים,
ועשאוהו שליח לקדש. (53) הספק הוא: אם התכוין לכלול
בפרוטה זו את הפרה והאשה כאחד, נמצא שהוא קידש
האשה רק בחצי פרוטה ואינה מקודשת, או מתוך שאדם
יודע שאין אשה מתקדשת בפחות מפרוטה, ואין הפרה
נקנית בכסף (קידושין כה:), ודאי התכוין לומר בתך -
בפרוטה, ופרתו תיקנה לו כשימשכנה. (54) קרקע נקנית
גם בכסף, וגם בחזקה. ובכל זאת יש ספק, אולי נתכוין לומר
בתך בפרוטה, וקרקעך - כשאחזיק בה. (55) בקידושין ז,

באותה לשון - אינה מקודשת, אלא-אם-כן דיבר עמה
תחילה על עסקי קידושין ונתרצתה לו, כמבואר בסמוך ה"ח.

ז. אומר לה, או כתב לה: הרי את מיחדת לי, הרי
את מיחדת לי, הרי את עצרתי, הרי את נגדתי, הרי
את צלעתי, הרי את סגורתי, הרי את תחתי, הרי את
עצורתי, הרי את תפוסתי - הרי זו מקדשת בספק³⁶.
והוא, שהיה מדבר עמה תחלה על עסקי קידושין³⁷;
אבל אם אינו מדבר עמה תחלה על עסקי קידושין
- אין חוששין למלות אלו³⁸.

(36) קידושין ו, א. כי כל הלשונות האלו, ספק אם משמען
לשון קידושין: מיוחדת, כמו "מאוחדת" - מלשון "והיו
לבשר אחד" (בראשית ב, כד). מיועדת - מלשון "אשר לא
יעדה" (שמות כא, ח) שהיא לשון קידושין באמה עבריה.
עזרתי, נגדתי - לשון "אעשה לו עזר כנגדו" (בראשית ב,
יח). צלעתי, סגורתי, תחתי - מלשון: "ויקח אחת מצלעותיו
ויסגור בשר תחתנה" (שם כא). עצורתי - לשון עצרת שתהא
נאספת עמי לבית, וכן תפוסתי - נתפסת עמי בבית (רש"י
ר'תוספות' ר"י הזקן שם). ואפשר שאין משמען לשון
קידושין אלא שתבוא לעשות מלאכתו. (37) אז היא ספק
מקודשת. (38) מפני שאינה יודעת מה אמר לה, ולפיכך
אינה מקודשת כלל (שם). ואפילו אם אמרו שניהם
שלקידושין נתכוונו אינה מקודשת, שהרי לא נתבררה
אמיתת הלשון לעדים, שגם הם צריכים להבין את לשונו
(ר'תוספות' ר"י שם).

ח. ויש לאיש לקדש האשה בכל לשון שהיא מפרת
ב³⁹, ויהיה משמע הדברים באותה הלשון שקנאה,
כמו שבארנו⁴⁰. היה מדבר עם האשה על עסקי
הקידושין ורצתה⁴¹, ועמד וקדש, ולא פירש ולא אמר
לה כלום, אלא נתן בקדה או פצל - הואיל והן
עסוקין בענין - דיו, ואינו צריך לפרש⁴². וכן עדי
הקידושין והגרושין אינו צריך לומר להם: אתם
עדי, אלא פיון שגרש או קדש בפניהם - הרי זו
מקדשת או מגרשת⁴³.

(39) נוסף על הלשונות המנויות לעיל ה"ו. (40) והאומר
לאשה הריני נותן לך בשביל אהבה וחיבה - חוששין
לקידושו, כי שמא נתכוין שתהיה אהבה וחיבה ביניהם,
והרי זה כאילו אמר: הרי את מיוחדת או מיועדת לי
(תשובות מיימוניות', וכן בשו"ע אהע"ז סי' כז, ס"ג).
(41) שאמרה הן (כסף-משנה). (42) משנה, מעשר שני פ"ד
מ"ז. וכן בקידושין ו, א. (43) ואף-על-פי שלא הזמינם ולא
ייחדם לכך (קידושין מג.). ורק בהודאת ממון צריך שיאמר
אתם עדי, שאם לא כן יכול לומר לו: משטה אני בך
(תוספות' שם). ודוקא שקידשה בפני שנים והם אצלה,
שראתה והרגישה בהם. אבל אם הטמין לה עדים אחורי
הגדר, אינה מקודשת, כי אילו היתה מרגישה בהם, יתכן
ולא קיבלה הקידושין, רק עכשיו בדעה שאין עדים אצלה
- קבלתם, בחשבה כי משחקת היא בו הואיל ואין כאן עדים
(מגיד-משנה).

שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - יום שני ח' אייר - ספר נשים - הלכות אישות קלג

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

69 קידושין עט, א. 70) משתכנס לחופה נקראת נשואה, ראה לקמן פ"י, ה"ב. 71) כתובות מג, ב. וכן בקידושין מד, ב. וראה במוספנו: "תשובות רבינו".

יג. נתקדשה קדם שתבגר שלא לדעת אביה - אינה 18
מקדשת⁷², ואפילו אם נתקדשה⁷³ האב אחר 19
שנתקדשה⁷⁴. ואפילו אם נתאלמנה או נתגרשה מן 20
אותן הקדושין - אינה אסורה לכהן⁷⁵. וביין היא וביין 21
אביה יכולין לעכב⁷⁶. בין אם נתקדשה בפניו⁷⁷ בין 22
שנתקדשה שלא בפניו⁷⁸ - אינה מקדשת. 23

72) קידושין מה, ב - כדעת רבינו שם. וכן פסק ה'אלפסי' בהלכותיו לקידושין שם. 73) הסכים. 74) כי מה יועיל ריצוי שלאחר מעשה קידושין. אבל אם נתרצה האב בשעת הקידושין, הרי היא מקודשת. ואע"פ שלא קיבל אביה קידושה (ר"ן שם בפירוש דעת רבינו). 75) ואינה כגרשה שאסורה לכהן הדיוט, וכאלמנה שאסורה לכהן גדול. 76) אפילו אם נתרצה האב בשעת הקידושין ואח"כ הבת ממאנת במקדש, יכולה לעכב ואין הקידושין קידושין, שאין אביה יכול לכופה אלא כשהוא בעצמו מקדשה, כמבואר לעיל יא, א. וכן אביה יכול לעכב אח"כ אפילו כשנתקדשה בפניו ושתק באותה שעה (כסף-משנה ומהר"י קולון בדעת רבינו). 77) ושתק, ואח"כ עיכב. 78) אפילו אם נתרצה אח"כ, וגם הבת לא עיכבה, אינה מקודשת הואיל ולא נתרצה בשעת הקידושין.

יד. היתה הבת ספק בוגרת⁷⁹, בין שקדשה אביה 24
שלא לדעתה בין שקדשה היא עצמה שלא לדעת 25
אביה - הרי זו מקדשת בספק⁸⁰, לפיכך צריכה גט 26
מספק. יש לאיש לעשות שליח לקדש לו אשה⁸¹, 27
בין אשה פלונית בין אשה משאר הנשים⁸². וכן 28
האשה הגדולה⁸³ עושה שליח לקבל קדושה⁸⁴, בין 29
מאיש פלוני בין מאיש משאר אנשים. וכן האב 30
עושה שליח לקבל קדושי בתו כשהיא ברשותו⁸⁵. 31
ואומר האב לבתו הקטנה: צאי וקבלי קדושי⁸⁶. 32

79) כגון שיש ספק אם עברו כבר ששה חדשים מיום הבאת סימני נעוריה או לא (ראה לעיל פ"ב, ה"ב). או כגון שנראה בה אחד מסימני העליון ועדיין לא הביאה שתי שערות, נמצא כי היא ספק נערה, ספק קטנה (לעיל פ"ב, ה"ח) ואח"כ הביאה שתי שערות ועברו ששה חדשים מיום שהביאה הסימן הראשון, ויש ספק אולי הוא סימן גמור, וממילא היא כיום בוגרת, או שמא לא נעשתה נערה אלא עם הבאת הסימן התחתון, ומשם ואילך עדיין לא עברו ששה חדשים ועדיין היא נערה (לחם-משנה). 80) קידושין עט, א. לענין קידושי אביה אנו חוששים שמא עדיין נערה היא, ולענין קידושי עצמה אנו חוששים שמא בוגרת היא. 81) קידושין מא, א. שכלל הוא בידינו "שלוcho של אדם כמותו", שנאמר (שמות יב, ו) "ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים", וכי כל הקהל כולו שוחט, והלא אינו שוחט אלא אחד? אלא, מכאן ששלוcho של אדם כמותו (שם, עמוד ב). 82) שלא פירש לו: קדש

ב - העלו את כל הבעיות האלו ב"תיקו". ואע"פ שגם שני הדינים הראשונים שבהלכה זו הוזכרו שם בין הבעיות ולא נפתרו, סובר רבינו שהואיל והגמרא אמרה שם: "אם תמציל לומר מונה והולך הוא" ביחס לשני דינים אלו, הרי זה כאילו התלמוד הסכים להגיון הזה והוציאן מכלל ספק. כי כלל מקובל הוא מהגאונים, כל מקום שהתלמוד אומר "אם תמציל לומר" הרי זה כמו פשיטות ופתרון (רא"ש לקידושין שם).

יא. האב מקדש את בתו שלא לדעתה⁵⁶ כל זמן 1
שהיא קטנה, וכן כשהיא נערה רשותה בידו⁵⁷, 2
שנאמר: את בתי נתתי לאיש הזה לאשה. וקדושה 3
לאביה⁵⁸. וכן הוא זכאי במציאתה ובמעשה ידיה⁵⁹ 4
ובכתבתה⁶⁰. אם נתגרשה או נתאלמנה מן 5
הארוסין⁶¹, הוא זכאי בכל עד שתבגר⁶². לפיכך 6
מקבל האב קדושי בתו מיום שתולד עד שתבגר⁶⁴. 7
ואפילו היתה חרשת או שוטה⁶⁵ וקדשה האב - הרי 8
היא אשת איש גמורה⁶⁶. ואם היתה בת שלש שנים 9
ויום אחד, מתקדשת בכיאה מדעת אביה; פחות 10
מכן, אם קדשה אביה בכיאה⁶⁷ - אינה מקדשת⁶⁸. 11

56) מבלי להמלך בה ולקבל הסכמתה. 57) קידושין מא, א. וכתובות מז, א. 58) כסף קידושה לאביה. - כתובות שם. אמרה תורה (במדבר ל, יז) בנעוריה בית אביה - כל שבח נעוריה לאביה. 59) במציאתה - שם, מז. משום איבה, כי הואיל ואין האב חייב במוזנות בתו מצד הדין, אם תעכב המציאה לעצמה, יטור לה איבה וימנע מלזונה. ובמעשה ידיה - שם, מז: שנאמר (שמות כא, ז) "וכי ימכור איש את בתו לאמה" - מעשה ידיה לרבה, אף בת - מעשה ידיה לאביה. 60) שתיקנו חכמים שהבעל יכתוב כתובה לאשתו, כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה, כמבואר לקמן פ"י. 61) כתובות מג, ב. 62) זמן הבגרות מפורש למעלה פ"ב ה"ב. 63) הואיל ואין אנו צריכים לדעתה של הקטנה או הנערה המתקדשת. 64) שהרי קידושה בידו. 65) ראה לעיל פ"ה הכ"ו, מה היא חרשת ושוטה. 66) יבמות קיב, ב. אבל חרשת גדולה אינה מקודשת קידושין גמורים מן התורה כמבואר לקמן פ"ד, ה"ט. וכן השוטה כשהיא גדולה - אינה מתקדשת כלל, כמבואר שם. 67) שבא עליה המקדש. 68) נדה מד, ב. שפחות מג' שנים אין ביאתה ביאה, והרי זה כנותן אצבע בעין, מה עין מדמעת וחוזרת ומדמעת, אף היא בתוליה חוזרים (שם מה.). וכל זה מצד הדין, אבל מצות חכמים היא, שלא יקדש אדם בתו כשהיא קטנה, כמבואר לקמן הי"ט.

יב. בוגרת הבת - אין לאביה בה רשות, והרי היא 12
משאר כל הנשים שאינם מתקדשות אלא לדעתן⁶⁹. 13
וכן אם השיאה אביה, ונתאלמנה או נתגרשה בחיי 14
אביה - הרי היא ברשות עצמה, ואף-על-פי שעדיין 15
היא קטנה. פיון שנשאת⁷⁰, אין לאביה בה רשות 16
לעולם⁷¹. 17

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

14 יז. הכל פֿשרין לְשליחות, חוץ מִחרש שוֹטֶה וְקָטָן -
15 לְפִי שְׁאִינֶן בְּנֵי דַעַת⁹⁵, וְהַעֲבֹיִם - לְפִי שְׁאִינֵנוּ בֶן
16 בְּרִית⁹⁶, וְנֶאֱמַר: בֶּן תְּרִימוּ גַם אִתָּם⁹⁷ - לְרִבּוֹת
17 הַשְּׁלִיחִים; וְיָמָּה אִתָּם בְּנֵי בְרִית, אִף שְׁלֹחֲכֶם בְּנֵי בְרִית,
18 לְהוֹצִיא אֶת הָעֶבְרֹיִם. אֲבָל הָעֶבְדִּים⁹⁸, אִף-עַל-פִּי שֶׁהוּא
19 נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ לְדָבָר שֶׁבְּמִמּוֹן⁹⁹, הֲרִי הוּא פֶסוּל
20 לְשְׁלִיחוֹת הַקְדוּשִׁין וְהַגָּטִין, לְפִי שְׁאִינֵנוּ בְּתוֹרַת גָּטִין
21 וְקִדּוּשִׁין¹⁰⁰.

(95) ובשליחות, "איש" כתוב: "ויקחו להם איש שה לבית אבות" (שמות יב, ג) אחד לוקח לכולם. איש - ולא קטן ולא מי שאינו בן דעת (רש"י לגיטין כג.) וראה הל' שלוחין פ"ב ה"ב. (96) מהול ובא בברית מצוות. (97) תיבת "גם" מיותרת בפסוק זה, ובאה לרבות את השליח. (98) עבד כנעני - גוי שנמכר לישראל לעבד, ומל וטבל לשם עבדות - חייב במצוות כנשים. (99) שכן ברית הוא. שהרי נאמר (דברים כט, י) "מחוטב עציץ עד שואב מימך - לעבדך בברית ה' אלהיך" (רש"י לגיטין כג, ב.) והשוה דברי רבינו בהל' שלוחין פ"ב ה"ב. (100) שעבד שקידש, אין קידושו תופסים כלל. וסברא היא: כל דבר שאינו שייך בו, אינו נעשה עליו שליח (רש"י קידושין מא:). וכל הלכה זו מקורה בגיטין כג, ב. ושם הדברים שנויים לענין גט, אולם רבינו משה דיני קידושין לגיטין, על-פי ההיקש הידוע: "ויצאה והיתה, מקיש הויה ליציאה" (קידושין ה.) - מגיד-משנה.

22 יח. שְׁלִיחַ הָאִישׁ שֶׁמִּקְדָּשׁ אוֹמֵר לָהּ: הֲרִי אֵת
23 מִקְדָּשְׁתָּ לְפָלוֹנִי בְּכֶסֶף זֶה אוֹ בְּשֶׁטֶר זֶה¹⁰¹. אִם שְׁלִיחַ
24 הָאִשָּׁה הוּא שֶׁמִּקְבֵּל הַקְדוּשִׁין, אוֹמֵר לִזְיוֹ¹⁰²: הֲרִי
25 פְּלוֹנִית שֶׁשְּׁלַחָה אוֹתָךְ מִקְדָּשְׁתָּ לִּי. וְהוּא אוֹמֵר לוֹ:
26 קִדְשְׁתִּיהָ לָךְ, אוֹ: אֲרֻסְתִּיהָ לָךְ, אוֹ: נִתְּמִיהָ לָךְ
27 לְאִשָּׁה, וְכָל פְּיוּצָא בִּזְיוֹ. וְכֵן מִקְדָּשׁ עַל יְדֵי הָאֵב
28 אוֹמֵר לוֹ: הֲרִי בְּתוּךְ פְּלוֹנִית מִקְדָּשְׁתָּ לִּי. וְהוּא אוֹמֵר
29 לוֹ: קִדְשְׁתִּיהָ לָךְ. אִם אָמַר הָאֵב אוֹ הַשְּׁלִיחַ: הֵן -
30 דִּיּוֹ. וְאִפְּלוּ שְׁתַּקִּין¹⁰³. וְאִם הִיוּ עֲסוּקִין בְּאוֹתוֹ עֲנִין,
31 וְנָתַן לָאֵב אוֹ לְשְׁלִיחַ וְלֹא פָּרַשׁ וְלֹא אָמַר דָּבָר - דִּיּוֹ,
32 וְהִיא מִקְדָּשְׁתָּ¹⁰⁴. וְאִם קִדָּשׁ בְּשֶׁטֶר, אִינוּ פּוֹתְבֵי אֵלָּא
33 מִדַּעַת הָאֵב אוֹ מִדַּעַת הַשְּׁלִיחַ¹⁰⁵. וְכֵן בְּכָל הַדְּבָרִים
34 כֶּלֶן שֶׁל קִדּוּשִׁין, דִּין הָאִישׁ עִם הָאִשָּׁה בְּדִין שְׁלִיחַ
35 עִם שְׁלִיחַ¹⁰⁶ אוֹ עִם הָאֵב.

(101) ראה למעלה ה"א, הערה ה. (102) המקדש - לשליח. (103) בכת"י התימנים, אין זה. ולפי נוסחתנו, כן הוא פירושה: אפילו אם שתק השליח או האב, ולא אמרו דבר - הרי היא מקודשת, שכל האמירה אינה אלא חומרא בעלמא (דרישה, ט"ז, 'חלקת מחוקק' והגר"א באהע"ז סי' לו ס"א). וה'טור' הביא "אפילו שתק אם היו עסוקים". ולפי זה, ביאר הב"ח שזה נמשך למה שכתוב אחר-כך, ומוסב על המקדש - אבל השליח צריך לומר, על-כל-פנים "הן", שאם לא כן אפשר שחזר בו ומקבל את הכסף לשם פקדון (ועיי"ש גם ב'דרישה'). (104) הואיל ועסוקים בענין

לי אשה זו או זו, אלא אמר לו סתם "קדש לי אשה" - רוצה לומר איזו שהיא. ומקור הדברים ממסכת נזיר יב, א. (83) הבוגרת. (84) קידושין מא, א. (85) שם. (86) שם יט, א. הבת מקבלת בעצמה כסף הקידושין, ואחרי שזכתה בכסף זכה בו אביה כי כל שבח נעוריה לאביה. ואע"פ שמן התורה אין זכיה לקטן (גיטין סא.) - כשיש דעת אחרת מקנה לו, יש לו זכיה (ר"ן לקידושין פ"א).

1 טו. כָּל הָעוֹשֶׂה שְׁלִיחַ לְקַבֵּל הַקְדוּשִׁין, צָרִיךְ
2 לַעֲשׂוֹתוֹ בְּפָנֵי עֲדִים⁸⁷. אֲבָל הָאִישׁ שֶׁעָשָׂה שְׁלִיחַ
3 לְקִדָּשׁ לוֹ אִשָּׁה, אִינוּ צָרִיךְ לַעֲשׂוֹתוֹ בְּעֲדִים. שְׁאִין
4 מְקוֹם לְעֲדִים בְּשְׁלִיחוֹת הָאִישׁ אֵלָּא לְהוֹדִיעַ אֶמְתַּת
5 הַדָּבָר⁸⁸, לְפִיכָךְ אִם הוֹדוּ הַשְּׁלִיחַ וְהַמְשַׁלֵּחַ - אִינֶן
6 צָרִיכִין עֲדִים⁸⁹. כִּמּוֹ שְׁלִיחַ הַגָּט⁹⁰, וְכִמּוֹ שְׁלִיחַ
7 שֶׁהִרְשִׁיאוֹ⁹¹ לְהַפְרִישׁ לוֹ תְּרוּמָה, וְכִיּוּצָא בְּהֵן בְּכָל
8 מְקוֹם⁹² - שֶׁשְּׁלּוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ, וְאִינוּ צָרִיךְ
9 עֲדִים.

(87) כדין שליח לקבלה בגט, המבואר בסמוך. (88) בניגוד לעצם מעשה הקידושין שאינו חל כלל בלא עדים, ראה לקמן פ"ד, ה"ו. (89) וכן נראה ב'ירושלמי' קידושין פ"ג, ה"א: "לא הוחזק השליח בעדים". (90) להולכה, שאין הבעל צריך למנותו בעדים. וכמבואר לקמן הל' גירושין פ"ו, ה"ד. אבל בשליח הגט לקבלה, משנה מפורשת היא בגיטין סג, ב שצריך שני עדים במינויו. והראב"ד חולק, ולדעתו גם בשליח קידושין להולכה צריך לעשות בפני שנים. ואין להשוות שליח קידושין (בקידושי כסף) לשליח הגט שתופס הגט בידו, ולפיכך אינו זקוק לעדים. אולם כדברי רבינו מוכח מסוגיית הש"ס קידושין מה, ב - שאמרו שם: "ודילמא שליח שויה", ומשמע שאין עדים שעשאו שליח, ובכל זאת סבר התלמוד שאם הבן עשה את אביו שליח לקדש, הרי הוא שליח גמור וקידושו קידושין (כסף-משנה). (91) בעל התבואה. (92) כגון בקרבן פסח שהשליח מתמנה לשחוט פסח לשולחו בלא עדים. וכן לענין קרבן מעילה. ראה הל' מעילה פ"ז, ה"א. וגם בעניני שליחות במכירה, כגון "האומר לשלוחו צא ומכור לי קרקע זו . . . או קנה לי, הרי זה מוכר ולוקח וכל מעשיו קיימים, ואין העושה שליח צריך קנין ולא עדים אלא באמירה בלבד כינו לבין חבירו" (הל' שלוחין פ"א, ה"א).

10 טז. הַשְּׁלִיחַ נַעֲשֶׂה עֲדָם⁹³. לְפִיכָךְ, אִם עָשָׂה שְׁנֵי
11 שְׁלּוּחִין לְקִדָּשׁ לוֹ אִשָּׁה, וְהִלְכּוּ וְקִדְּשׁוּ אוֹתָהּ - הֵן
12 הֵן שְׁלּוּחָיו וְהֵן הֵן עֲדֵי הַקְדוּשִׁין⁹⁴, וְאִינֶן צָרִיכִין
13 לְקִדָּשָׁהּ לוֹ בְּפָנֵי שְׁנַיִם אֲחֵרִים.

(93) קידושין מג, א. ואין אומרים: כיון ששלוחו של אדם כמותו, הרי זה כגופו של המקדש עצמו ואינו יכול לקדש בלא עדים, אלא אדרבא בזה שעדיו נעשו שלוחיו - עוד חיזק את מעשה הקידושין (שם). (94) יש אומרים, שהמדובר בקידושי שטר אבל בקידושי כסף הרי הם נוגעים בעדותם (כמו שכתב רבינו בפ"א מהל' שלוחין ה"ז) ואינם נעשים עדים (ועי' מגיד-משנה).

שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - יום שני ח' אייר - ספר נשים - הלכות אישות קלה

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

הראשונה לא זזה ממקומה. ובכת"י תימני אחד שבידי הרב י.ל. מיימון ישנה רק הפיסקה הזאת, ואילו הפיסקה הקודמת: "אבל הכסף מדברי סופרים" - איננה.

19 כא. אף-על-פי שַׁעֲקָר הַדָּבָר כִּף הוּא, כִּבְרָה נִהְיָו כֹּל
20 יִשְׂרָאֵל לְקִדְשׁ בְּכֶסֶף אוֹ בְּשֹׁה כֶּסֶף. וְכֵן אִם רָצָה
21 לְקִדְשׁ בְּשֹׁטֶר - מְקֻדָּשׁ. אָבָל אֵין מְקֻדָּשִׁין בְּבִיָּאָה
22 לְכַתְּחִלָּה. וְאִם קִדְשׁ בְּבִיָּאָה - מִכֵּין אוֹתוֹ מִפֶּת
23 מִדְּרוֹת¹¹⁷, כְּדִי שְׂלֹא יִהְיֶה יִשְׂרָאֵל פְּרוּעִים בְּדָבָר
24 זֶה¹¹⁸, אף-על-פי שֶׁקִּדְּשׁוּ קִדְּשִׁין גְּמוּרִין.

117 מלקות מדברי סופרים שאין לה קצבה, אלא לפי ראות עיני הדיין. ורש"י בחולין קמא, ב - פירש, מדרות - רצוי בתוכחה שלא יהא רגיל בכך ואין לה קצבה אלא עד שיקבל עליו. (118) קידושין יב, ב.

25 כב. וְכֵן הַמְקֻדָּשׁ בְּלֹא שְׂדוּכִין¹¹⁹ אוֹ הַמְקֻדָּשׁ בְּשׁוּק
26 - אף-על-פי שֶׁקִּדְּשׁוּ קִדְּשִׁין גְּמוּרִין, מִכֵּין אוֹתוֹ
27 מִפֶּת מִדְּרוֹת¹²⁰, כְּדִי שְׂלֹא יִהְיֶה דָּבָר זֶה הֶרְגֵּל לְזִנוּת,
28 וְיִדְמָה לְקִדְּשָׁה שֶׁהִיתָה קֹדֶם מִתֵּן תּוֹרָה¹²¹.

119 (119) שלא דיבר בה קודם לכן, שתתמצא להתקדש לו (רש"י לקידושין יג.). שידוך - לשון השקטה "והארץ שקטה" (יהושע יא, כג) מתורגם "וארעא שדוכת", שעי"ה הדיבור על לב הפנויה להתקשר בקשר נישואין, נחה שקטה דעת הצדדים המתחתנים ('ערוך השלם', ערך שדך ד). (120) קידושין יב, ב. והרמ"א בשו"ע סי' כו כתב: "ולא ראיתי מימי שהכו מי שקידש בלא שידוכין". (121) ראה לעיל פ"א, ה"ד.

29 כג. כֹּל הַמְקֻדָּשׁ אִשָּׁה - בֵּין עַל יְדֵי עֲצָמוֹ בֵּין עַל
30 יְדֵי שְׂלִיחַ - צְרִיף לְבָרָה קֹדֶם הַקִּדְּשִׁין¹²², אוֹ הוּא¹²³
31 אוֹ שְׁלוּחָו¹²⁴, כְּדִרְךָ שֶׁמְבָרְכִין עַל כֹּל הַמְצֻת¹²⁵,
32 וְאַחֲרֵי כֵן מְקֻדָּשׁ. וְאִם קִדְשׁ וְלֹא בָרַךְ - לֹא יִבְרַךְ
33 אַחֲרֵי הַקִּדְּשִׁין, שֶׁזֶּה בְּרָכָה לְבָטְלָהּ. מִה שֶׁנֶּעֱשָׂה -
34 כִּבְרָה נִעֲשָׂה¹²⁶.

122 פסחים ז, ב. וב"ירושלמי" ברכות פ"ט, ה"ג. (123) כך נוהגים בארץ מערב, אבל במלכויות אלו אין המקדש מברך אלא אחר ('הגהות מיימוניות') וכן נוהגים היום (רמ"א אהע"ז סי' לד) כדי שלא לבייש מי שאינו יודע לברך (רש"ל). (124) וכן מצינו ברבקה, שנאמר בה "ויברכו את רבקה" (בראשית כד, ט) ושם אלעזר השליח קידש אותה ('תוספות' לכתובות ז:). (125) עובר לעשייתו (=לפני עשייתו) - פסחים שם. (126) השווה דברי רבינו בהלכות ברכות פ"א, ה"ו.

35 כד. מִיֵּצֵד מְבָרַךְ? בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
36 הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְהִבְדִּילָנוּ מִן
37 הָעַרְוִית¹²⁷, וְאָסַר לָנוּ אֶת הָאֲרוֹסוֹת¹²⁸, וְהִתִּיר לָנוּ אֶת
38 הַנִּשְׁאוֹת עַל יְדֵי חֲפָה¹²⁹ וְקִדְּשִׁין. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ,
39 מְקֻדָּשׁ יִשְׂרָאֵל. זֶה הִיא בְּרַפְתִּי אֲרוֹסִין¹³⁰. וְנִהְיָו הָעַם
40 לְהִסְדִּיר בְּרָכָה זֶה עַל כּוֹס שֶׁל יַיִן¹³¹ אוֹ שֶׁל שֶׁכָּר¹³².

הקידושין, וכדין האיש עם האשה המפורש לעיל ה"ח. (105) כמבואר לעיל ה"ד. ולדעת הרמב"ן אינה מספיקה דעת האב או שלוחה אלא צריכים דעתה של האשה עצמה, כי היא המקנה את עצמה לבעלה. וכשם שבטעם שהבעל הוא המקנה - צריכים דעתו ולא שלוחו, ראה לקמן הל' גירושין פ"ב, ה"ו, כך בקידושין - דעתה, ולא דעת שלוחה. (106) בכת"י התימנים, הנוסח: "כדין האיש עם האשה, כך דין שליח". וה'טור' אהע"ז סימן לו, הביא: "וכן בכל הדברים של קידושין, דין האיש עם השליח כדין האיש עם האשה".

1 יט. מִצְוָה שֶׁיִּקְדָּשׁ אָדָם אֶת אִשְׁתּוֹ בְּעֲצָמוֹ¹⁰⁷ יוֹתֵר
2 מֵעַל יְדֵי שְׁלוּחָו¹⁰⁸. וְכֵן מִצְוָה לְאִשָּׁה שֶׁתִּקְדָּשׁ עֲצָמָהּ
3 בְּיָדָהּ יוֹתֵר מֵעַל יְדֵי שְׁלוּחָהּ¹⁰⁹. וְאף-על-פי שֶׁיֵּשׁ
4 רְשׁוּת לְאָב לְקִדְשׁ בִּתּוֹ כְּשֶׁהִיא קֹטֶנָה וְכְשֶׁהִיא נַעֲרָה
5 לְכָל מִי שִׁירָצָה - אֵין רְאוּי לַעֲשׂוֹת כֵּן. אֲלֹא מִצְוָה
6 חֻקִּים שְׂלֹא יִקְדָּשׁ אָדָם בִּתּוֹ כְּשֶׁהִיא קֹטֶנָה, עַד
7 שֶׁתִּגְדִּיל וְתֹאמַר: לְפָלוּנִי אֲנִי רוֹצָה¹¹⁰. וְכֵן הָאִישׁ אֵין
8 רְאוּי לְקִדְשׁ קֹטֶנָה¹¹¹. וְלֹא יִקְדָּשׁ אִשָּׁה עַד שִׁירָאָנָה
9 וְתִהְיֶה כְּשֶׁרָה בְּעִינָיו; שְׂמָא לֹא תִמָּצֵא חֵן בְּעֵינָיו,
10 וְנִמָּצֵא מִגְרָשָׁה אוֹ שׁוֹכֵב עִמָּה וְהוּא שׁוֹנְאָה¹¹².

(107) אפילו מכירה (ראה להלן הערה קי). (108) שכשגופו עוסק במצוה, מקבל שכר יותר (רש"י לקידושין מא.). (109) אע"פ שאינה מצווה בפריה ורביה, בכל זאת יש לה מצוה שמסייעת לבעל לקיים מצותו (ר"ן לקידושין שם). (110) ולא יכוף את רצונו עליה, וב'תוספות' קידושין מא, א - כתבו: "ועכשיו שאנו נוהגים לקדש בנוחיתו אפילו קטנות, משום שבכל יום ויום הגלות מתגברת עלינו, ואם יש סיפק ביד אדם עכשיו לתת לבתו נדוניא, שמא לאחר זמן לא יהא סיפק בידו ותשב עגונה לעולם". וכן מסכם הרמ"א בשו"ע אהע"ז סי' לו, ס"ח. (111) שמא שכשתגדל לא תרצה בו. (112) והתורה אמרה: ואהבת לרעך כמוך (קידושין מא.).

11 כ. הַמְקֻדָּשׁ בְּבִיָּאָה - הָרִי אֵלּוֹ קִדְּשִׁי תּוֹרָה. וְכֵן
12 מִתְקַדָּשֶׁת בְּשֹׁטֶר מִן הַתּוֹרָה. כְּשֶׁם שְׁגוּמָר וּמִגְרָשׁ,
13 שְׁנֵאָמַר: וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתוּת¹¹³, כִּף גּוּמָר
14 וּמִכְנִיס¹¹⁴. אָבָל הַכֶּסֶף מִדְּבָרִי סוּפְרִים¹¹⁵ (וְכֵן דִּין
15 הַכֶּסֶף דִּין תּוֹרָה, וּפְרוּשׁוֹ מִדְּבָרִי סוּפְרִים)¹¹⁶,
16 שְׁנֵאָמַר: כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה, וְאָמְרוּ חֻקִּים: לְקִוְיָהִם
17 אֵלּוֹ יִהְיֶה בְּכֶסֶף, שְׁנֵאָמַר: נִתְּתִי כֶּסֶף הַשְּׂדֵה קַח
18 מִמֶּנִּי.

(113) והשטר הוא הספר שגומר לחלוטין את גירושיה. (114) גומר בקנין קידושיה לעשותה אשת איש (קידושין ט:). (115) מבואר לעיל פ"א, ה"ב. (116) פיסקא זו אינה בכת"י בריטיש מוזיאום, בכת"י אוקספורד, ובכת"י ששון ובכמה כת"י תימניים. ועי' ב'כסף משנה' שכתב כי נוסחתו אינה מכוונת, שהרי בתחילה כתב שהכסף חלוק מביאה ושטר, שאלו מן התורה וכסף מדברי סופרים. [ניתכן כי זוהי הגהה על-פי מה שהגיה רבינו הרמב"ם למעלה פ"א ה"ב, 'ושלשתם דין תורה' (עיי"ש הערה ח) וגם הנוסחא

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

לגרשה בעל כרחא (לפני תקנת רבינו גרשום). אבל כשהוא קידש בעל כרחא, אינה יכולה להפקיע עצמה ממנו אלא ברצונו, לפיכך תיקנו חכמים להפקיע קידושין למפרע ואינה מקודשת כלל, וממילא אינה צריכה גט (מגיד-משנה). (5) בבית אחת. (6) קידושין נ, א. אבל אם מקדש הרבה נשים בשטר אחד, אינו צריך אלא לפרט בכתיבתו שמיחד כל אחת ואחת לו לאשה ('מעשה רוקח'). (7) בהסכמתן (קידושין נ, ב. ובגמרא שם נב.).

ב. המקדש את האשה ונתן הקדושין מדעתה ביד חברתה⁸, ואמר לחברתה פשנתן הקדושין בידי: ואת נמי⁹, או: וכן גם את, וכיצא בזה - הרי שתייהן מקדשות¹⁰. אבל אם נתן בידה ואמר לה: ואת¹¹ - הרי זו שקבלה הקדושין מקדשת בספק; שפא לא נתפנן אלא לראות מה בלבה, וכאלו אמר לה: ואת מה תאמרי בדבר זה? ולפיכך קבלה הקדושין היא¹², שהרי זה עדין שואלה לראות מה בלבה¹³, ומפני זה היא ספק מקדשת¹⁴.

(8) שתקבל בשבילה כסף הקידושין בתור שליח. (9) וגם את. (10) וכגון שנתן לה שתי פרוטות לפחות, כדי כסף קידושין לשתיהן. (11) אחרי שאמר לה: הרי אשה פלונית שולחתך מקודשת לי. (12) ולא החזירתם תיכף לקבלתה. (13) אם מסכימה להתקדש לו, וגם היא עדיין לא החליטה בזה. (14) והרי היא ספק אשת איש, ודינה כמבואר לעיל פ"ג, ה"ב בבאורנו. ומהות הספק: אם יש 'יד' לקידושין אם לא (נדרים ו:). והשווה דברי רבינו הל' מתנות עניים פ"ב, יג; ושם פ"ח, ב.

ג. אמר לה: התקדשי לי בדינר זה, נטלתו וזרקתו לפניו¹⁵ או לים או לאור או לדבר האבד¹⁶ - אינה מקדשת¹⁷. אמרה לו: תנהו לאבא, או לאבא, או לאיש פלוני, ונתן - אינה מקדשת¹⁸. ואם אמרה לו: תנהו לו שיקבלהו¹⁹, ונתן²⁰ - הרי זו מקדשת²¹.

(15) למקום שאינו אבד. (16) ואע"פ שהיא חייבת לשלם. (17) ואין אומרים שקבלתו לשם קידושין, ולא נתכוונה אלא לנסותו אם רגזן הוא. אלא בכולם אני אומר שהיא מסרבת להתקדש לו, ולפיכך זרקה את כסף הקידושין (קידושין ח:). (18) שם. כי משטה היא בו, כלומר, תן מעותיך לאחרים. (19) בשבילי, בתורת שליח. (20) ואמר לו: זכה בכסף זה לפלונית. (21) שם. אפילו לא חזר ואמר התקדשי לי בדינר שנתתי לו (שו"ע אהע"ז סי' ל, ס"ח).

ד. אמרה: הניחיה על הסלע²² - אינה מקדשת²³. ואם היתה סלע שולה - מקדשת²⁴. היתה סלע של שניהם - הרי זו מקדשת בספק²⁵. אמר לה: התקדשי לי בכפר זה, אמרה לו: תנהו לעני - אפלו היתה עני הסמוך עליה²⁶, אינה מקדשת²⁷. תנהו לכלב - הרי זו אינה מקדשת. ואם היתה הפלב שולה - מקדשת. ואם היתה רץ אחריה לנשקה, ואמרה לו: תנהו לכלב זה - הרי זו ספק מקדשת²⁸.

1 ואם יש שם יין - מקבר על היין תחלה, ואחר כך מקבר ברפת ארוסין, ואחר כך מקדשה. ואם אין לו יין או שר - מקבר אותה בפני עצמה¹³³.

(127) כתובות ז, ב. ושם הגירסה: וצונו על העריות. כלומר, צונו לפרוש מן העריות, ודומה לזה: "ועשיתם לכם פסל תמונת כל, אשר צוה ה' אלקיך" (דברים ד, כג) כלומר, צוה שלא לעשות. ראה תשובות רבינו הוצ' פריימן סימן קכא. (128) כתובות שם, מדרבנן. שלא התירו ארוסה עד שתיכנס לחופה ובברכה (רש"י שם). ויש מפרשים, שעלידי אירוסין נאסרה הארוסה לאחרים. בניגוד לבני נח שאין להם איסור אשת-איש אלא ע"י בעילת בעל, כלשון הכתוב (בראשית כ, ג) "והיא בעולת בעל". וראה למעלה פ"א ה"א (רבי בצלאל הכהן מוילנא בהגהותיו). (129) חופה הוא יחוד בביתו של המקדש, כמו שכתב רבינו להלן פ"י ה"א. (130) ועדיין היא אסורה לו עד שתיכנס לחופה, ושם מברכים "ברכת חתנים" הסדורה לקמן פ"י, ה"ג. (131) "ירושלמי" סוטה פ"ח, ה"ה. "שהיין מגתו מערבין בו . . . ומקדשין בו את הכלה". (132) משקה הבא מן התמרים או ממשרת שעורים. (133) רב נסים גאון (הובא ברא"ש לכתובות פ"א, אות טז).

יום שלישי ט' אייר ה'תשע"ח

פרק רביעי

(1) כלל בו רבינו דין קידושין שלא ברצון, קידושין בעד אחד או בפסולי עדות, קידושין חרש או שוטה, חרשת או שוטה, סריס, טומטום, אנדרוגינוס, אילונית, עריות, שניות, יבמה לשוק, גויה או שפחה, גוי, עבד וישראל מומר, חצייה שפחה וחצייה בת חורין, חציו עבד וחציו בן חורין, ושיכור, פחות משה פרוטה או קטן ושלח סבלונות.

4 א. אין האשה מתקדשת אלא לרצונה². והמקדש 5 אשה בעל כרחא - אינה מקדשת³. אבל האיש 6 שאנסוהו עד שקדש בעל כרחו - הרי זו מקדשת⁴. 7 ויש לאיש לקדש נשים רבות כאחת⁵. והוא, שיהיה 8 בכסף - אם קדש בכסף - פרוטה לכל אחת ואחת⁶. 9 ויש לאחת מהן או לאחר לקבל הקדושין על ידי 10 קלן מדעתה⁷.

(2) קידושין ב, ב. שנאמר בתורה (דברים כד, ב) "והלכה והיתה לאיש אחר" - מדעתה משמע (רש"י ליבמות יט:). וגם מפני שצריכים דעת המקנה, והאשה היא המקנה עצמה לבעל (רש"י לקידושין מד.). (3) בבא-בתרא מח, ב. ואע"פ שבמקח וממכר, מכירה בעל כרחו מועילה (ראה הל' מכירה פ"י, ה"א) - בקידושין אשה, קנסוהו חכמים והקפיעו את קידושיו, הואיל "והוא עשה שלא כהוגן, לפיכך עשו עמו שלא כהוגן" (שם), ואפילו אמרה רוצה אני - אין רצונה הבא מתוך כפיה מועיל לו, וכתקנת חכמים הג"ל (יד איתן). (4) בבא-בתרא, שם. ואפילו לא אמר בסוף: רוצה אני, שמעשה קידושיו מעיד עליו, וכאלו אמר: רוצה אני. וכאן לא תיקנו חכמים להפקיע הקידושין, הואיל ובירו

תרצה להנשא לאחר. אבל הלשון "כופין אותה" תמוה: אם תרצה הנשא, ואם לא תרצה לא תנשא, ולמה כופין אותה? וב"טור' אהע"ז סי' מב, מביא בדברי רבינו: "כופין אותו ליתן גט", והיא הגירסא הנכונה בדברי רבינו (כסף-משנה).

ז. קטן³⁸ שקדש - אין קדושי קדושין³⁹. אבל גדול שקדש את הקטנה⁴⁰ היתומה, או קטנה שיעצא מרשות אביה⁴¹, אם היתה פחותה מבת שש, אף-על-פי שהיא נבונה לחש⁴² ביותר ומכרת ומבכרת⁴³ - אין פאן שם⁴⁴ קדושין, ואינה צריכה למאן⁴⁵; ואם היתה מבת עשר שנים ולמעלה, אף-על-פי שהיא סכלה ביותר⁴⁶ - הואיל ונתקדשה לדעתה, הרי זו מקדשת למאן. היתה מבת שש ועד סוף עשר - בודקין את יפי דעתה, אם מכרת ומבכרת עסקי הנשואין והקדושין⁴⁷ - צריכה למאן, ואם לאו - אינה מקדשת למאן, ואינה צריכה למאן⁴⁸.

(38) פחות משלש-עשרה שנה, כמבואר לעיל פ"ב, י. (39) קידושין נ, ב. וראה לקמן ה"כ. (40) הפחותה משתים-עשרה שנה, כמבואר לעיל פ"ב, א. (41) שהשיאה אביה ונתאלמנה או נתגרשה בחיי אביה (לעיל פ"ג, יב). (42) מלשון הכתוב, ישעיה ג, ג. (43) עסקי הקידושין והנשואין. (44) בכת"י התימנים, ליתא. ולפי זה, יש לקרוא: "אין כאן קידושין". (45) "אלא הולכת לבית אמה, כאילו לא נתקדשה מעולם" (לשון רבינו הל' גירושין פ"ג, ה"ו). ומקור דברי רבינו ביבמות קז, ב - שרבי חנינא בן אנטיגנוס אומר שם: כל חינוקת שאינה יכולה לשמור קידושיה אינה צריכה למאן, ופירש שם רבינו: שפחות מבת שש, אינה יודעת לשמור קידושיה, וזה בהסתמך על דברי רבא בגיטין סה, א. (46) לא שעושה מעשה שטות, אלא שאינה חריפה כלל. ומתוך שהיא בת עשר, חזקה עליה שהיא יודעת לשמור קידושיה. (47) ולשון רבינו לקמן הל' גירושין פ"א, ה"ז: "בודקין אותה לפי יופי דעתה, אם יודעת לשמור (כסף) קידושיה ושהן קידושין, לא שתשמור אותן כדרך שמשמרת האגוז והתמרה". (48) גיטין סה, א: "הפעוטות מקחן מקח . . . וכנגדן בקטנה מתקדשת למיאון" (כגירסת הרי"ף שם). וזמן הפעוטות הוא מגיל שש ועד עשר שנים, כל אחד לפי חריפות שכלו, כמבואר בגיטין נט, א. וראה דברי רבינו הל' מכירה פכ"ט, ה"רח.

ח. כיצד מקדשת למאן? שאם נתקדשה ולא רצתה לישוב עם בעלה, צריכה למאן בפני שנים⁴⁹ ולומר: איני רוצה בו, ויוצאה בלא גט, כמו שיתבאר בהלכות גירושין⁵⁰. וזו היא הנקראת ממאנת⁵¹. ולמה יוצאה בלא גט? מפני שאין קדושיה קדושין גמורין מן התורה⁵², אלא מדברי סופרים⁵³, והן תלוין: שאם ישובה עם בעלה עד שגדלה⁵⁴ - גמרו קדושיה, ונעשית אשת איש גמורה⁵⁵, ואינו צריך לחזור לקדשה אחר שגדלה⁵⁶; ואם לא רצתה לישוב - צריכה למאן⁵⁷, ותצא בלא גט.

(22) אבן קשה. (23) שאינו שלה, והרי זה כאמרה: זרקוה לים. (24) שחצרו של אדם קונה לו, הרי הוא כאילו קבלתו בידה (קידושין ח: וברש"י שם). (25) כי אע"פ שאין קונים בחצר השותפים זה מזה (ראה בבא-בבבא פד: - הואיל והוא מחזר אחריה לקדשה, יש להניח שהשאל לה מקומו וקנתה. ויש מקום לספק, אולי כוונתה לומר לו: תנהו על סלע שלך שאיני רוצה בכסף קידושין (קידושין שם, וברשב"א שם). וראה להלן הלכה כא. (26) לפרנסו. (27) קידושין שם, כי כשם שהיא חייבת לפרנסו, כך גם הוא מצווה להחיותו ולא נתן לה כלום. (28) קידושין שם. כי אע"פ שהוא מחוייב בהצלתה, אולי מתוך שהציל את גופה מסכנה, גמרה בלבה להתקדש לו (ר"ן שם).

ה. היתה מוכר פרות או פלים וכיוצא בהן, באה אשה ואמרה לו: תן לי מעט מאלי, ואמר לה: אם אתן לך תהי מקדשת לי - אם אמרה: הן, ונתן לה - הרי זו מקדשת; אבל אם אמרה לו: תן לי מהן, או: השלף לי, או דברים שענינם: לא תשחק עמי בדברים אלו, אלא תן לי בלבד, ונתן - אינה מקדשת²⁹. וכן אם היתה שותה זין, ואמרה לו: תן לי פוס אחד, ואמר לה: אם אתן לך הרי את מקדשת לי בו, ואמרה: השקני השקות, או: תן, השקה³⁰, השלף - אינה מקדשת; שאין הדברים נראין אלא: השקני בלבד, ולא תשחק עמי בדבר אחר.

(29) קידושין ט. (30) או השקה, או השלף. לשון "השלף" במשליך פירות מאילן, כמבואר בקידושין שם.

ו. המקדש בעד אחד - אין חוששין לקדושין³¹, ואף-על-פי ששניהם מודין. קל וחמר למקדש בלא עדים³². המקדש בפסולי עדות של תורה³³ - אינה מקדשת³⁴; בפסולי עדות של דברי סופרים³⁵, או בעדים שהן ספק פסולי תורה³⁶, אם רצה לכנס - חוזר ומקדש בפסולים, ואם לא רצה לכנס - צריכה גט ממנו מספק. ואפילו כפרה האשה והכחישה את העדים ואמרה: לא קדשתני - כופין אותה לקח גט³⁷. וכן דין פל קדושי ספק: אם רצה לכנס - חוזר ומקדש ודאי, ואם לא רצה לכנס - צריכה גט ממנו מספק.

(31) ואינם אפילו קידושי ספק. (32) שאין חוששין לקידושין (קידושין סה:), וזה נלמד מ'גזירה שוה': נאמר בעריות: "ערות דבר", ונאמר בממון: "על פי שנים עדים יקום דבר", מה להלן בשני עדים, אף כאן בשנים (רש"י שם). (33) כגון שעבר עבירה שחייבים עליה מלקות מן התורה. (34) סנהדרין כה, ב. (35) שעבר עבירה שאינה אלא מדבריהם, כגון שחילל יום-טוב שני של גלויות (הל' עדות פ"י, ה"ג). (36) כגון שהעידו שנים על אחד שעבר עבירה, ובאו שנים אחרים והכחישום ואמרו לא עבר ולא נפסל, הרי זה ספק פסול (הל' עדות פ"ב, ה"ג). (37) אם

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

טומטום - מבוארים ביבמות עב, א - שהם קידושי ספק, שמה זכר או שמה נקבה היא, ואע"פ שאין הטומטום ראוי להנשא, צריך הוא גט לענין תרומה, כגון אם הוא כהן ונתקדש לישראל שאסור בתרומה אם יקבל גט הוא חוזר לתרומת בית אביו. וכן תפסו קידושו לענין שהמקדש נאסר באחות הטומטום ובאמו (רש"י שם). ואשר לאנדרוניסוס, אמרו (יבמות פג.) אנדרוניסוס בריה בפני עצמה היא ולא הכריעו בו חכמים אם זכר אם נקבה. והשווה דברי רבינו הל' איסורי ביאה פ"א, ה"ט: "אנדרוניסוס מותר לישא אשה". ומקורו מיבמות פא, א.

15 יב. המקדש אחת מן העריות⁷⁰ - לא עשה כלום,
16 שאין קדושין תופסין לעריות⁷¹; חוץ מן הנדה⁷²,
17 שהמקדש את הנדה - הרי זו מקדשת קדושין
18 גמורין⁷³. ואין ראוי לעשות כן⁷⁴.

(70) שחייב על ביאתן כרת, והן האמורות בויקרא פרק יח, ראה לעיל פ"ב ה"ה. (71) קידושין סז, ב: "אמר קרא: כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכתו", הוקשו כל העריות לאחות אשה, מה אחות אשה לא תפסי בה קידושין (שנאמר: ואשה אל אחותה לא תקח - לא תוכל לקדשה), אף כל עריות לא תפסי בהן קידושין". (72) פנויה בימי נדתה. (73) קידושין סה, א. שנאמר (ויקרא טו, כד) "ותהי נדתה עליו", - אפילו בשעת נדתה, תהא בה הויה (תפיסת קידושין). (74) כיון שאינה ראויה לביאה, אין לקדשה. וגם יש לחוש שמה יגע בה. וראה לקמן פ"י, ה"ו. ומה שאין אנו נזהרין בזה הוא משום שאנו מקדשים בשעת נישואין, וכבר הוכנו כל צרכי החופה וטבחו טבחם ואי אפשר לדחותם בגלל ההפסד (פרישה' לטור' אהע"ז סי' מד).

19 יג. אשת איש שפשטה ידה וקבלה קדושין מאחר
20 בפני בעלה - הרי זו מקדשת לשני⁷⁵; שהאשה
21 שאמרה לבעלה בפניו: גרשתי - נאמנת⁷⁶. חזקה
22 אין אשה מעזה פניה בפני בעלה. אבל אם קדשה
23 אחר שלא בפני בעלה - אין קדושין תופסין בה,
24 עד שתביא ראיה שנתגרשה קדם שתקבל הקדושין.
25 כל שלא בפניו - מעזה⁷⁷.

(75) כי בוודאי נתגרשה מבעלה הראשון. (76) אפילו להנשא לכתחילה ואפילו הוא מכחישה, כמבואר לקמן הל' גירושין פ"ב, ה"ד. ויש אומרים, כי בזמן הזה שמרובה החוצפה והפריצות אינה נאמנת אלא לחומרא (שו"ע אהע"ז סי' יז, ס"ב). (77) גיטין פט, ב.

26 יד. המקדש אחת מן השניות או מאסורי לאוין או
27 מאסורי עשה⁷⁸, וכן יבם שקדש צרת יבמה⁷⁹ - הרי
28 זו מקדשת קדושין גמורין⁸⁰; חוץ מיבמה
29 שנתקדשה לזר⁸¹, שהיא מקדשת בספק. נסתפק
30 לחכמים, אם הקדושין תופסין ביבמה כשאר חביבי
31 לאוין, או אין קדושין תופסין בה כערורה⁸². ואף-
32 על-פי שאסור לו לנכס⁸³ אחת מפל אלוה⁸⁴, הרי זה
33 מגרש בגט⁸⁵.

במשנה, כתובות פ"א, מ"ו. וכן לקמן פ"ט הי"ד. (52) שהרי יתומה היא, ולא קיבל אביה קידושה. (53) שלא ינהגו בה מנהג הפקר (יבמות קיב, ב. ולקמן פ"א, ה"ו). (54) ונבעלה לו בגדלותה. (55) ואין קידושי אחר תופסים בה. (56) שהבעילה היא גמר קידושין הראשונים (יבמות קט:). (57) בעודה קטנה, אבל משתגדיל אע"פ שלא נבעלה אינה ממאנת וצריכה גט מדברי סופרים, כמבואר בפרוטרוט לקמן הל' גירושין פ"א, ה"ו.

1 ט. חרש⁵⁸ שנסא פקחת, וכן חרשת שנסאת
2 לפקח⁵⁹ - אין קדושיהו גמורין מן התורה, אלא
3 מדברי סופרים⁶⁰. לפיכך, אם בא פקח וקדש אשת
4 חרש הפקחת - הרי זו מקדשת לשני⁶¹ קדושין
5 גמורין⁶². ונותן גט, והיא מתרת לבעלה החרש⁶³.
6 אבל השוטה שקדש פקחת, או פקח שקדש שוטה
7 - אין פאן קדושין כלל, לא מדברי תורה ולא מדברי
8 סופרים⁶⁴.

(58) מפורש לעיל פ"ב, הכ"ו. (59) איש ואשה שהם שלמים בדעתם, ואינם לא חרשים ולא שוטים, נקראים פקח ופקחת (לעיל שם). (60) יבמות קיב, ב. (61) כלל הוא: כל שהקידושין הראשונים הם מדברי סופרים, קידושי תורה חלים אחריהם, דוגמא לכך דברי רבינו לקמן הל' גירושין פ"א, ה"ו. (62) מן התורה. (63) הואיל והפקח לא נשאה עדיין, אבל אם נשאה הפקח - אסורה לשניהם, כמבואר לקמן הל' גירושין פ"י, ה"ה. ומקור דברי רבינו ב'ירושלמי' יבמות יד, א. (64) יבמות קיב, ב. חרש וחרשת שקיימת בהם תקנת חכמים (שדרכם להיות שלום ביניהם) תיקנו להם קידושין, שוטה ושוטה שאין תקנת חכמים קיימת בהם (אין שלום ביניהם, כי אין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת) לא תיקנו להם קידושין.

9 י. סריס שקדש, בין סריס חמה בין סריס⁶⁵ אדם,
10 וכן אילונית⁶⁶ שנתקדשה - הרי אלו קדושין
11 גמורין⁶⁷.

(65) מפורש לעיל פ"ב, הלכות יא"ד. (66) לעיל פ"ב, הלכות ד"ו. (67) אע"פ שסריס אדם אסור לו לבוא בקהל - מכל-מקום קידושין תופסין, שהלכה היא: קידושין תופסין בחיבי לאוין, ואין צורך לומר שסריס אדם קידושו תופסין, שהרי מותר לו לבוא בקהל (ראה יבמות עה: ובדף עט:). והשווה דברי רבינו הל' איסורי ביאה פ"ט, וכן האילונית אע"פ שאם אין לו בנים מאשה אחרת, כופים אותו להוציאה, כמבואר לקמן פכ"ד ה"א, בכל זאת צריכה גט ממנו ואפילו לא הכיר בה ונמצאת אח"כ אילונית (כתובות ק:). ובשו"ע אהע"ז סי' מד ס"ד, יש חולקים וסוברים שאילונית אם לא הכיר בה מקודם אינה מקודשת, שאין אדם מותר על מום גדול כזה, ואינה צריכה גט.

12 יא. טמטום ואנדרוניסוס⁶⁸ שקדשו אשה, או
13 שקדשן איש - הרי אלו קדושי ספק, וצריכין גט
14 מספק⁶⁹.

(68) מפורשים לעיל פ"ב הלכות כד"ה. (69) קידושי

שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - יום שלישי ט' אייר - ספר נשים - הלכות אישות קלט

מתוך מהדורת גושל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

78) כולן מפורשות לעיל פ"א, הלכות רח. 79) לאחיו המת היו שתי נשים, ואחת מהן נתייבמה, והשניה - הנקראת צרה - אסורה להנשא לאחים, שנאמר: יבמה יבוא עליה - עליה ולא על צרתה. ולא הבא מכלל עשה - עשה (יבמות יא. והשווה דברי רבינו הל' יבום פ"א, הי"ב). 80) כי הלכה היא, קידושין תופסין בחייבי לאוין ועשה, שנאמר: "כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנאוה", וכי יש אהובה לפני המקום או שנאוה לפני המקום? אלא אהובה - אהובה בנישואיה, שנאוה - שנאוה בנישואיה (שנשאה באיסור), ובכל זאת אומר הכתוב: "כי תהיין" - לשון הויה, מכאן שקידושין תופסין בהן (קידושין סח.). 81) לפני שחלצה יבמה, והתורה אמרה: "לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר" (דברים כד, ה). 82) משום שנאמר בה: "לא תהיה" לשון הויה ותפיסת קידושין, כלומר, לא יתפסו בה קידושין לזר (יבמות צב.). 83) לחופה. 84) שהרי אסורות עליו איסור לאו. 85) הואיל וקידושין תופסין בהם ואסור לו לקיימן, על כרחו מוציאן בגט. וראה במוספנו "תשובות רבינו".

86) טו. המקדש פותית או שפחה⁸⁶ - אינן קדושין, אלא הרי היא אחר הקדושין פמו שהיתה קדם הקדושין⁸⁷. וכן עפ"ם ופ"ק שקדשו פת ישראל - אין קדושתה קדושין⁸⁸. ישראל מומר שקדש, אף-על-פי שהוא עובד עבודת כוכבים ומזלות ברצונו - הרי אלו קדושין גמורים⁸⁹, וצריכה גט ממונו⁹⁰.

86) כנענית. 87) קידושין סח, א. שפחה, אמר קרא: שבו לכם פה עם החמור (בראשית כב, ה), עם הדומה לחמור (ואליעזר עבד היה). נכרית, אמר קרא: לא תחתן בם (דברים ז, ג), לא תהא לך בם תורת חיתון. 88) יבמות מה, א מהטעם הנ"ל. ובשאלתות (וישלח ס" כה) למד בגוי מהפסוק: "והיא בעולת בעל" (בראשית כ, ג) - בעולת בעל יש להם (לגויים), נכנסה לחופה ולא נבעלה אין להם, וכל-שכן שקידושין אירוסין אין להם (רש"י ביבמות שם). 89) יבמות מז, ב. וכן בבכורות ל, ב. וכבר אמרו (סנהדרין מד.) על הפסוק: "חטא ישראל" (יהושע ז, יא) - "אע"פ שחטא - ישראל הוא". ורבינו באגרת תימן' כותב: "שהתורה הזאת לא יוכל להמלט . . . ממנה אפילו אחד מזרע יעקב . . . לא הוא ולא זרעו . . . בין ברצונו בין שלא ברצונו". וגם אם הוליד מומר זה בן (מאשה ישראלית) הרי הבן ישראל גמור וקידושין (מגיד-משנה). וראה בתשובות רס"ג אוצ"ח לביבמות ס' תעד. 90) רבי דוד כהן בתשובותיו בית ט' חדר א', מבאר דברי רבינו שכוונתו לומר שכופים אותו לגרשה שלא תעמוד עמו, כי יכשילה בכמה מכשולים. וזהו שהוסיף: "וצריכה גט ממנו".

86) כנענית. 87) קידושין סח, א. שפחה, אמר קרא: שבו לכם פה עם החמור (בראשית כב, ה), עם הדומה לחמור (ואליעזר עבד היה). נכרית, אמר קרא: לא תחתן בם (דברים ז, ג), לא תהא לך בם תורת חיתון. 88) יבמות מה, א מהטעם הנ"ל. ובשאלתות (וישלח ס" כה) למד בגוי מהפסוק: "והיא בעולת בעל" (בראשית כ, ג) - בעולת בעל יש להם (לגויים), נכנסה לחופה ולא נבעלה אין להם, וכל-שכן שקידושין אירוסין אין להם (רש"י ביבמות שם). 89) יבמות מז, ב. וכן בבכורות ל, ב. וכבר אמרו (סנהדרין מד.) על הפסוק: "חטא ישראל" (יהושע ז, יא) - "אע"פ שחטא - ישראל הוא". ורבינו באגרת תימן' כותב: "שהתורה הזאת לא יוכל להמלט . . . ממנה אפילו אחד מזרע יעקב . . . לא הוא ולא זרעו . . . בין ברצונו בין שלא ברצונו". וגם אם הוליד מומר זה בן (מאשה ישראלית) הרי הבן ישראל גמור וקידושין (מגיד-משנה). וראה בתשובות רס"ג אוצ"ח לביבמות ס' תעד. 90) רבי דוד כהן בתשובותיו בית ט' חדר א', מבאר דברי רבינו שכוונתו לומר שכופים אותו לגרשה שלא תעמוד עמו, כי יכשילה בכמה מכשולים. וזהו שהוסיף: "וצריכה גט ממנו".

טז. המקדש אשה שחציה שפחה וחציה בת חורין⁹¹ - אינה מקדשת קדושין גמורין⁹² עד שתשתחרר, וכיון שנשתחררה - גמרו קדושה⁹³, קדושי קטנה⁹⁴ שגדלה, ואינו צריך לקדשה קדושין אחרים⁹⁵. פא אחר וקדשה אחר שנשתחררה - הרי זו ספק קדושין לשניהם⁹⁶.

יז. ואי זו היא שפחה חרופה האמורה בתורה?⁹⁷ זו מי שחציה שפחה וחציה בת חורין שקדשה עבד עברי⁹⁸. ומי שחציו עבד וחציו בן חורין⁹⁹ שקדש - בת חורין - הרי זו ספק קדושין¹⁰⁰.

97) שהבא עליה חייב להביא אשם (ויקרא יט, כ) - מאחר שאמרנו למעלה (הט"ז) שהמקדש חצי שפחה וחצי בת חורין - אין קידושה גמורים עד שתשתחרר. 98) שהרי היא מותרת לו גם בחצי השפחה שבה (שעבד עברי מותר בשפחה כנענית), ולפיכך יש לו גם בה קידושין גמורים בחצי הבן-חורין. מה-שאינן בן-חורין המקדש אותה שאסורה עליו מצד חצי השפחה שבה. וראה בפירוש המשניות להרמב"ם בכריתות (פ"א, י), ועי' פני יהושע' גיטין מג, א. 99) כגון שהיה משועבד לשני שותפים, ושחרר אחד את חלקו. 100) כי אולי הוא דומה לאומר לאשה התקדש לחצי, שמקדשת, כמבואר לעיל פ"ג ה"ט, או שמא יש לחלק, ששם היא ראיה לכולו, שהרי הוא בן חורין, ונעשה כאומר: תהי אשתי את ועוד אחרת, אבל בנידון שלפנינו הרי אינה ראיה לכולו מחמת חלק עבודתו שאינו בר קידושין, וגם אסור בה כדין כל עבד האסור בבת חורין (גיטין מג. והשווה דברי רבינו הל' עבדים פ"ד, ה"ז).

יח. שפור שקדש - קדושי קדושין, ואף-על-פי שנשתפר הרבה¹⁰¹. ואם הגיע לשכרותו של לוט¹⁰² - אין קדושי קדושין¹⁰³. ומתלשבין בדרך זה¹⁰⁴.

101) עירובין סה. "שיכור מקחו ומקח וממכרו ממכר . . . כללו של דבר, הרי הוא כפקח לכל דבריו". 102) "והוא השיכור שעושה ואינו יודע מה עושה" (לשון רבינו הל' מכירה פכ"ט, הי"ח). 103) עירובין שם, והרי הוא כשוטה לכל דבריו. 104) חוקרים היטב אם באמת הגיע לשכרות של לוט, כי יש להזהר באיסור ערוה החמור מאד.

יט. המקדש בפחות מפרוטה - אינה מקדשת¹⁰⁵.

מקום זה, ואתו המקום של שניהם - הרי אלו
קדושי ספק¹¹⁵.

110) משמע שהסכימה שיזרוק לה הקידושין, אבל אם אמרה תנם בידי, והוא שינה וזרקם - אינה מקודשת, שהרי אינה מרצונה (ב"ח אהע"ז סי' ל'). וראה 'חלקת מחוקק' (שם). ו'מעשה רוקח' הביא כאן נוסחה אחרת בדברי רבינו: "כיון שרצה לזרוק", ולפי זה אין צורך בהסכמתה. אבל עצם הלשון מגומגם לפי נוסחא זו. 111) כן היא בגיטין עז, א לענין גירושין. ושם דף עח. אמרו: "כן לענין קידושין". ואין צורך שתעמוד בצד חצרה כמו בגירושין (ראה הל' גירושין פ"ה ה"ב) כי הקידושין זכות הן לה, וזכין לאדם אפילו שלא בפניו (מגיד-משנה). 112) שם עז, א. 113) ששניהם שותפים בחצר. 114) קידושין ח, ב: "בעי רב ביבי, סלע (אבן) של שניהם מהו - תיקר". כי אע"פ שהלכה היא שבמקח וממכר אין קונים מזה לזה בחצר של שניהם, כמבואר בבבא-בבא פד, ב ובהל' מכירה פ"ד, אבל בקידושין יש לחוש שמא השאיל לה זכותו כיון שכבר יש לה חלק בה (מגיד-משנה). 115) קידושין שם. וראה למעלה ה"ד.

כב. היו עומדים בפרשות הרבים¹¹⁶ או בפרשות
שאינו של שניהם¹¹⁷, וזרק לה קדושיה: קרוב לו
- אינה מקדשת; קרוב לה - הרי זו מקדשת;
מחצה על מחצה, או שהיו ספק קרוב לו ספק
קרוב לה, ואבדו קדם שגיעו לידה¹¹⁸ - הרי זו
ספק מקדשת. כיצד הוא קרוב לו וקרוב לה? כל
שהוא יכול לשמור אותן¹¹⁹, והיא אינה יכולה -
זה הוא קרוב לו. היא יכולה לשמור אותן, והוא
אינו יכול - זהו קרוב לה. שניהן יכולין לשמור
אותן, או שניהן אין יכולים לשמור אותן - זה
הוא מחצה על מחצה¹²⁰.

116) אף-על-פי שברשות הרבים לא תיקנו חכמים שיקנו לו לאדם ארבע אמות (פ"ז מהל' גזילה ואבידה ה"ט) - כאן נקנים לה קידושה מטעם שיכולה לשמור אותם, ואפילו הם רחוקים ממנה מאה אמה (גיטין שם, לדעת רבי יוחנן). ועי' כסף-משנה ולחם-משנה. 117) השייכות לאדם אחר. 118) ואי אפשר לברר את מצב קרבתם. 119) ואפילו רחוק מאה אמה, כמו שכתוב למעלה. 120) גיטין עח, ב. לענין גירושין, והוא-הדין לענין קידושין, שנאמר "ויצאה והיתה" השווה הויה ליציאה (שם).

יום רביעי י' אייר ה'תשע"ח

פרק חמישי

1) נתבארו בו דיני קידושין באיסורי הנאה, בהקדש, בטובת הנאה, בגזל ובגנבה ואבדה, בפקדון, במלוה, בהנאת מתנה שנתן לאחרים בפקודתה, או שקיבל מאחרים ברצונה, במשכון, במתנה על מנת להחזיר, שתיקה לאחר מתן מעות.

א. המקדש בדבר שהוא אסור בהנאה, פגון חמץ

1 קדשה באכל או בכלי וכיצא בו ששנה פחות
2 מפרוטה - הרי זו מקדשת בספק, וצריכה גט
3 מספק; שמא דבר זה שנה פרוטה במקום אחר. הא
4 למדת, שכל המקדש בשנה פסוף: אם היה באותה
5 המדינה שנה פרוטה - הרי אלו קדושי ודאי, ואם
6 אינו שנה פרוטה - הרי אלו קדושי ספק¹⁰⁶. וראה
7 לי, שאם קדש בתכשיל או בירק שאינו מתקנים¹⁰⁷
8 וכיצא בהם, אם לא היו שנה פרוטה באותו המקום
9 - אינה מקדשת כלל; שהרי דבר זה אינו מגיע
10 למקום אחר עד שיפסד ויאבד, ולא יהא שנה
11 פרוטה. ודבר של טעם הוא זה, וראוי לסמוך עליו.

105) קידושין מו, א. ושיעור פרוטה, משקל חצי שעורה מכסף צורף (רבינו בפירושו למשנה קידושין פ"א מ"א, וכן בשו"ע אהע"ז סי' כו, ועי' הל' עירובין פ"א ה"ב, וכן בשו"ע יו"ד סי' רצד סי' י). 106) קידושין יב. ותופסים בה קידושי שני, וצריכה גט משניהם אם רוצה להנשא לאחר, וכן אם לא נתקדשה לאחר, והמקדש הראשון רוצה לקיימה - צריכה קידושין אחרים, כדי שתהא מקודשת קידושי ודאי (רש"י לקידושין יב. וב"טור' אהע"ז סי' לא). 107) זמן מרובה. ואם יכול להתקיים ע"י כיבוש בחומץ או במלח וכיוצא בהם, וראוי הוא להגיע למקום אחר שישוה פרוטה - הרי אלו קידושי ספק (מהרי"ק שורש פד, כסף-משנה ומעשה-רוקח).

כ. המקדש אשה בפחות מפרוטה, או שקדש שתי נשים בפרוטה, אף-על-פי ששלח סבלונות¹⁰⁸ לאחר מכן - אינה מקדשת. וכן קטן שקדש, אף-על-פי ששלח סבלונות לאחר שהגדיל - אינה מקדשת. שמחמת קדושין הראשונים שלחן, שהיו קדושין פסולין¹⁰⁹.

108) מתנות, שדרך ארוס לשלוח לארוסתו, סבלונות - מלשון סבל והוא נושא המשא, שנושאים אותו מיד זה ליד זה (רבינו בפירושו למשנה, קידושין פ"ב מ"ו, ובבבא-בבא פ"ט מ"ה) ומצאנו מתנה בלשון משא: "וישא משאות" (בראשית מג, לד) - ויתן מתנות (תוספות יו"ט, קידושין שם). 109) קידושין ג, ב. ואין אומרים: אדם יודע שאין קידושי קטן כלום, ושלח הסבלונות לאחר שהגדיל לשם קידושין, אלא - מחמת הקידושין הראשונים שלהם.

כא. המקדש את האשה בכסף או בשטר, אינו צריך שיתן הקדושין לתוך ידה; אלא פיון שרצתה לזרק לה קדושיה, וזרק¹¹⁰ - בין לתוך ידה בין לתוך חיקה, או לתוך חצרה או לתוך שדה שלה - הרי זו מקדשת¹¹¹. היתה עומדת בפרשות הפעל, צריך שיתן לתוך ידה או לתוך חיקה¹¹². היתה עומדת בפרשות שהיא של שניהן¹¹³, וזרק לה קדושיה מדעתה, ולא הגיעו לידה או לחיקה הרי זו מקדשת קדושי ספק¹¹⁴. ואפילו אמרה לו: הנח קדושין על

והאשם. (14) כגון שלמים שקדושתם קלה. (15) כי אין הם ממונו הפרטי של הכהן, אלא משולחן גבוה (שולחנו של הקב"ה) זכה בהם לאכילה. (16) אחד מחמישים (לאדם ממוצע) בפירות ובתבואה שהישראל מפריש לכהן, ונקראת גדולה, שהיא ראשית כל ההפרשות אחרי מריחת הכרי, בניגוד לתרומת מעשר הניתנת לכהן מידי הלוי המפריש מעשר מן המעשר, שהוא [=הלוי] קיבל, ואינה אלא אחד ממאה. (17) הניתנים אף הם לכהן ונאכלים בירושלים. (18) שקיבל מהישראל ונקרא ראשון, בהבדל ממעשר שני הבא אחריו שהוא נאכל לבעליו בירושלים. (19) בשנה השלישית והשישית לשמיטה מפרשים מעשר עני. ובשנה הראשונה, השנייה הרביעית והחמישית - מעשר שני. (20) שכל אלה הם קניינו של המקבל וממונו.

- ו. מתנות²¹ שלא הורמו²², הרי הם כמו שהורמו²³.³⁰
- לפיכך, ישראל שנפלו לו²⁴ טבילים²⁵ מבית אבי אמו³¹
- בהן, והפריש²⁶ מהן תרומה ומעשרות - הרי הן³²
- בתרומות ומעשרות שנפלו לו בירשה מאבי אמו²⁷.³³
- ואם קדש בהן אשה - הרי זו מקדשת; שאף-על-פי³⁴
- שאין ראיון לו לאכילה²⁸, יש לו למכרן למי שהן³⁵
- ראיון לו²⁹. אכל ישראל שקדש בתרומה שהפריש³⁶
- מגרנו³⁰ - אינה מקדשת; שהרי אין לו למכרה³¹,³⁷
- ואין לו בה אלא טובת הנאה, לפי שנותנה לכל בהן³⁸
- שירצה³², וטובת הנאה אינה ממונו³³.³⁹

(21) התרומות והמעשרות הנזכרות לעיל, הניתנות במתנה לכהן, ללוי ולעני. (22) שלא הופרשו על ידי בעליהן ועדיין מעורבות הן בין הפירות. (23) הואיל ועומדים להרים כמורמים הם. (24) בירושה. (25) תבואה שלא הופרשו ממנה מתנותיה הרי היא טבל ואסורה באכילה, ולשון טבל, טב-לא, מלה מורכבת. (26) הישראל, הנכד. (27) כי כבר זכה בהן זקנו הכהן בחייו שלא הוטל עליו אלא להפריש ולקיימן לעצמו, ואף יורש זה יפרישן וימכרן לכהנים. (28) כי תרומה אסורה באכילה לזר (ישראל). (29) והכסף הוא שלו. (30) שלא נפל לו בירושה מזקנו הכהן. (31) אלא לתיתה מתנה לכהן. (32) שרשאי ליטול דבר מועט מאוהבו [=הכהן] שבביל שיתנה לו [=ולא לכהן אחר]. (33) לקדש בו אשה.

- ז. המקדש את האשה בגזל או בגנבה או בחמס³⁴,⁴⁰
- אם נתיאשו הבטלים ונודע³⁵ שקנה אותו דבר⁴¹
- ביאוש³⁶ - הרי זו מקדשת, ואם לאו - אינה⁴²
- מקדשת.⁴³

(34) שנתן דמי החפץ לבעליו ולקחו ממנו בעל כורחו. (35) לעדי הקידושין, בשעת מעשה הקידושין. כי אם לא ידעו עדי הקידושין את דבר היאוש (אפילו נתיאשו בעליו) הרי זה כמקדש ללא עדים שאינה מקודשת. (36) ואף על פי שהלכה היא: יאוש בלבד אינו קונה - אך מכיוון שהגיע החפץ ליד האשה, יש כאן יאוש ושינוי רשות וקנאתו האשה, וממילא קנה אותה הבעל.

- ח. הנכנס לבית חברו ולקח לו פלי או אכל וכיוצא⁴⁴

- בפסח או פסח בחלב² וכיוצא בהן משאר אסורי¹
- הנאה - אינה מקדשת³. ואפלו היה אסור בהנאה²
- מדבריהם, כגון חמץ⁴ בשעה ששית מיום ארבעה³
- עשר⁵ - אינה מקדשת.⁴

(2) שנתבשל בחלב. (3) שהרי אינה יכולה ליהנות מכסף קידושיו, נמצא שלא נתן לה כלום. (4) היינו חמץ גמור שאסור בהנאה מן התורה ולפיכך אינה מקודשת, אף על פי שבשעה ששית אינו אסור אלא מדרבנן, אבל חמץ שאינו אסור אלא מדרבנן, קידושיו קידושין. (5) בניסן. שמן התורה אין החמץ אסור אלא מתחילת שעה שביעית ביום.

- ב. עבר ומכר דבר האסור בהנאה וקדש בדמיו -⁵
- הרי זו מקדשת; חוץ מעבודת פוכבים ומזלות,⁶
- שאם קדש בדמיה - אינה מקדשת, מפני שדמי⁷
- עבודת פוכבים ומזלות אסורין בהנאה כמוה.⁸
- המקדש בפך עגלי עבודת פוכבים ומזלות - אינה⁹
- מקדשת; שהפל מעבודת פוכבים ומזלות אסור¹⁰
- בהנאה, שנאמר: ולא ידבק בידך מאומה מן החרם.¹¹
- אבל המקדש בפך שור הנסקל⁶ - הרי זו מקדשת.¹²
- אף-על-פי ששור הנסקל אסור בהנאה - פרשו אינו¹³
- אסור בהנאה, שאינו דבר חשוב לגבי השור.¹⁴

(6) שור שהמית אדם, ודינו להיסקל ומשנגמר דינו אסור בהנאה.

- ג. המקדש בפרות שביעית או באפר פרה אדמה או¹⁵
- במים שמלאן לעשותן מי נדה - הרי זו מקדשת.¹⁶
- המקדש בהקדש של פדק הבית¹⁷ בשוגג⁸ - הרי זו¹⁷
- מקדשת⁹, והוא ישלם קרן וחמש להקדש, ויביא¹⁸
- אשמו, כדין כל מועל בשגגה. ואם קדש בו אשה¹⁹
- במזיד - אינה מקדשת¹⁰.²⁰

(7) כסף הניתן לגזבר בית המקדש לצרכי תיקון הבית. (8) שלא ידע בו שהוא של הקדש. (9) כי על ידי מעילתו נתחללה קדושתו ויצא הכסף לחולין. (10) כי אין הקדש מתחלל אלא בשוגג שנאמר בו מעילה.

- ד. קדשה במעשר שני¹¹, בין בשוגג בין במזיד -²¹
- אינה מקדשת; לפי שאין לו לעשות בו שאר חפציו²²
- עד שיתחלל, שנאמר במעשר: לוי הוא.²³

(11) הוא החלק העשירי מהתבואה, הנאכל בירושלים בקדושה. -

- ה. בהן שקדש בחלקו¹² מקדשי קדשים¹³ או²⁴
- מקדשים קלים¹⁴ - אינה מקדשת, מפני שלא התרו²⁵
- אלא לאכילה בלבד¹⁵. אכל בהן שקדש בתרומה²⁶
- גדולה¹⁶ ובתרומת מעשר ובכבורים¹⁷, וכן לוי²⁷
- שקדש במעשר ראשון¹⁸, וישראל שקדש במעשר²⁸
- עני¹⁹ - הרי זו מקדשת²⁰.²⁹

(12) שחולק עם אחיו הכוהנים. (13) כגון קרבנות החטאת

וְשִׁתְקָהּ: אִם הָיָה בִּינְיָהּ שְׂדוּכִין⁵² - הָרִי זֶה
מִקְדָּשָׁתָּהּ⁵³, וְאִם לֹא שִׁדָּךְ - אֵינָה מִקְדָּשָׁתָּה, עַד
שֶׁתֵּאֵמַר 'הֵן'. וְאִם אָמַר לָהּ אַחֵר שֶׁנִּטְלָה הַחֹב שֶׁלָּהּ
'הָרִי אֶת מִקְדָּשָׁתָּה בֹּו' - אֶפְלֹו אֲמָרָה 'הֵן', אֵינָה
מִקְדָּשָׁתָּה⁵⁴; שֶׁהָרִי לֹא הִגִּיעַ לִידָה מִמֶּנּוּ כָּלוּם, אֲלֵא
שֶׁלָּה נִטְלָה, וּכְבָר נִפְרַע חֹבֹו מִשְׁעָה שֶׁנִּטְלָה, וְאֵינָה
יְכוּלָה לַחְזֹר וּלְתַבְּעוֹ בַּחֹב פַּעַם אַחֶרֶת⁵⁵.

(50) בשעת החזרת החוב. (51) ודעתו שתתקדש וגם תהיה
נפרעת בכסף זה. (52) ונתרצית לו. (53) כי קבלתו לשם
קידושין ואת החוב מחלה לו. (54) כי יכולה לומר: בתורת
פירעון חובי קיבלתיו. ואם לא הזכיר לה בתחילה אודות
הפירעון, אלא שהוא חייב לה כסף והגיע זמנו לפרוע, ואמר
הרי את מקודשת לי בכסף זה ונטלתו ושתקה מקודשת אף
על פי שלא שידך, ואפילו תאמר אחרי כן לא לקידושין
נתכוונתי אלא לפירעון חובי קבלתי, אינה נאמנת.
(55) נמצא שלא נתן לה כלום לשם קידושין.

יג. הַמִּקְדָּשׁ בְּמִלּוֹה, אֶפְלֹו הֵיתָה בְּשֹׁטֶר - אֵינָה
מִקְדָּשָׁתָּה. בֵּיצַד? כְּגֹון שֶׁהָיָה לוֹ אֶצְלָה חֹב דִּינָר,
וְאָמַר לָהּ: הָרִי אֶת מִקְדָּשָׁתָּה לִי בְּדִינָר שֵׁשׁ לִי בִּידָךְ
- אֵינָה מִקְדָּשָׁתָּה; מִפְּנֵי שֶׁהִמְלִיחָה לְהוֹצֵאָה נִתְּנָה⁵⁶,
וְאֵין כָּאֵין שׁוֹם דְּבָר קֶזֶם⁵⁷ לְהִנּוֹת בֹּו מַעֲתָה, שֶׁכְּבָר
הוֹצִיאָה אוֹתוֹ דִּינָר⁵⁸ וְעִבְרָה הִנָּאתוֹ⁵⁹.

(56) הלווה רשאי להוציא [להשתמש בה] ואינו חייב
להעמידה שתהא מצוייה בכל עת שיתבענו המלווה.
(57) הנמצא מול עינינו. (58) ואפילו המעות עדיין בידה הרי
הן כאילו כבר הוציאנת. (59) וקידושי כסף נלמדים מקניין
שדה עפרון שנאמר בו: "נתתי כסף השדה קח ממני" הרי
שבשעת הקניין צריך ליתן הכסף. ואפילו החזיר לה השטר
[=חוב] ויש בנייר שווה פרוטה, אינה מקודשת, מפני שעיקר
דעתה על כסף המלווה.

יד. הָיָה לוֹ אֶצְלָה מִלּוֹה עַל הַמִּשְׁכּוֹן⁶⁰, וְקִדְּשָׁה
בְּאוֹתָהּ הַמִּלּוֹה, וְהַחֲזִיר לָהּ הַמִּשְׁכּוֹן - הָרִי זֶה
מִקְדָּשָׁתָּה; שֶׁהָרִי הָיָה נִתְּנָה בְּמִשְׁכּוֹן מַעֲתָה, וְהָרִי
הִגִּיעַ הִנָּאתָ לִידָה.

(60) בין שמשכנה בשעת ההלוואה, בין שלא בשעת
ההלוואה, אלא כשהגיע זמן הפירעון תבע מעותיו ומשכנה
על ידי בית דין.

טו. הַמִּקְדָּשׁ בְּהִנָּאת מִלּוֹה - הָרִי זֶה מִקְדָּשָׁתָּה. בֵּיצַד?
כְּגֹון שֶׁהִלְיָה אוֹתָהּ עֵתָהּ⁶¹ מֵאֵתִים זָוֹ, וְאָמַר לָהּ:
הָרִי אֶת מִקְדָּשָׁתָּה לִי בְּהִנָּאת זְמַן שְׁאָרוּיחָ⁶² לָךְ בְּמִלּוֹה
זֶה, שֶׁתְּהִיָּה בִּידָךְ כֶּף וְכָף יוֹם, וְאֵינִי תוֹבְעָה מִמֶּךָ עַד
זְמַן פְּלוּגִי - הָרִי זֶה מִקְדָּשָׁתָּה; שֶׁהָרִי יֵשׁ לָהּ הִנָּאתָ
מַעֲתָה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּמִלּוֹה זֶה עַד סוֹף זְמַן שֶׁקָּבַע.
וְאִסּוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן, מִפְּנֵי שֶׁהָיָה כְּרִבִּית⁶³. וּפְרָשׁוֹ
רְבוּתִי בְּהִנָּאת מִלּוֹה דְּכָרִים שֶׁאֵין רָאוּי לְשִׁמְעוֹן⁶⁴.

(61) בשעת הקידושין. (62) שארחיב (כלומר שאאריך).

1 בְּהֵן וְקִדְּשׁ בֹּו אִשָּׁה, וְכֹא בַעַל הַבֵּית, אֶף-עַל-פִּי
2 שֶׁאָמַר לוֹ: לָמָּה לֹא נָתַתְּ לָהּ דְּבָר זֶה, שֶׁהוּא טוֹב מִמָּה
3 שֶׁנָּתַתְּ לָהּ? - אֵינָה מִקְדָּשָׁתָּה; שֶׁלֹא אָמַר לוֹ דְּבָר זֶה
4 אֲלֵא כְּפִי שֶׁלֹא לְהַתְּבַּיֵּשׁ עִמּוֹ, וְהוֹאִיל וְקִדְּשׁ בְּמִמּוֹן
5 חִבְרוּ שֶׁלֹא מִדַּעַת חִבְרוּ - הָרִי זֶה גִּזַּל וְאֵינָה מִקְדָּשָׁתָּה.
6 וְאִם קִדְּשָׁה בְּדָבָר שֶׁאֵין בַּעַל הַבֵּית מִקְפִּיד עָלֶיּוּ, כְּגֹון
7 תִּמְרָה אוֹ אֲגֹז - הָרִי זֶה מִקְדָּשָׁתָּה מִסַּפֵּק³⁷.

(37) כי שמא בכל זאת הקפיד בעל הבית.

ט. הֵיתָה סְחוּרָה בֵּינוּ וּבֵין חִבְרוּ³⁸, וְחִלְקָה שֶׁלֹא
9 מִדַּעַת חִבְרוּ, וְקִדְּשׁ בְּחִלְקוֹ - הוֹאִיל וְצִרִיכָה שׁוּמַת
10 בֵּית דִּין³⁹, אֵינָה מִקְדָּשָׁתָּה; שֶׁאֵין זֶה נוֹטֵל לַעֲצֻמּוֹ מָה
11 שִׁדְּרָה וְנִיחָ⁴⁰ מָה שִׁדְּרָה⁴¹.

(38) בשותפות. (39) "של שלושה ואפילו הם הדיוטות
ובלבד שיהיו נאמנים ויודעים בשומא". (40) לשותף חבירו.
(41) ואפילו נתן לה שווה שתי פרוטות שמגיע לחלקו לפחות
שוה פרוטה - אינה מקודשת, לפי שרצונה להתקדש בכל
הסכום ולא בחציו, אלא אם כן פירש לה: "התקדשי לי במה
שיש לי בו".

י. גִּזַּל אֶת הָאִשָּׁה אוֹ גִּבּוֹ מִמֶּנָּה אוֹ חֲמִסָּה, וְחִזֹּר
12 וְקִדְּשָׁה בְּגִזַּל וּבְגִבּוֹה וּבְחֲמִסָּה שֶׁלָּהּ, וְאָמַר לָהּ: הָרִי
13 אֶת מִקְדָּשָׁתָּה בֹּו - אִם קִדְּשׁ בִּינְיָהּ שְׂדוּכִין⁴², וְנִטְלָה
14 וְשִׁתְקָה - הָרִי זֶה מִקְדָּשָׁתָּה⁴³; וְאִם לֹא שִׁדָּךְ אוֹתָהּ
15 מֵעוֹלָם⁴⁴, אֶף-עַל-פִּי שֶׁשִׁתְקָה כְּשֶׁנָּתַן לָהּ דְּכָרִים אֵלֹו
16 בְּתוֹרַת קִדּוּשִׁין - אֵינָה מִקְדָּשָׁתָּה⁴⁵; וְאִם אֲמָרָה: הֵן⁴⁶
18 - הָרִי זֶה מִקְדָּשָׁתָּה.

(42) דברי שידול וריצוי להסכים להצעת נישואיו. ואפילו היו
אלה לפני שגזל ממנה. (43) מתוך שנטלתו ושתקה סימן
שמחלה לו וקבלתו לשם קידושין. (44) אפילו לפני
הגזילה. (45) כי שלה לקחה, ולא לשם קידושין. (46) בשעת
הקידושין.

יא. וְכֵן אִם נָתַן לָהּ פְּקֻדֹן, וְאָמַר לָהּ: כְּנִסִּי פְּקֻדֹן
20 זֶה, וְחִזֹּר וְאָמַר לָהּ: הָרִי אֶת מִקְדָּשָׁתָּה לִי בֹו - אִם
21 אָמַר לָהּ קִדְּשׁ שֶׁנִּטְלָתוּ, וְנִטְלָתוּ וְשִׁתְקָה - הָרִי זֶה
22 מִקְדָּשָׁתָּה⁴⁷; וְאִם אַחֵר שֶׁנִּטְלָתוּ בְּתוֹרַת פְּקֻדֹן אָמַר
23 לָהּ: הָרִי אֶת מִקְדָּשָׁתָּה בֹו, וְשִׁתְקָה - אֵין זֶה כָּלוּם,
24 שֶׁכָּל שְׁתִּיקָה שֶׁלֹא אַחֵר מִתֵּן מַעוֹת אֵינָה מוֹעֵלָת⁴⁸;
25 אֲבָל אִם אֲמָרָה 'הֵן' אַחֵר שֶׁנִּטְלָה - הָרִי זֶה
26 מִקְדָּשָׁתָּה⁴⁹.

(47) ואפילו לא קדם ביניהם שידוכין. כי קבלת הפיקדון
הייתה לשם קידושין. (48) כי לא איכפת לה כלום
באמירתו, הואיל ומתחילתו קיבלתו רק לשם פיקדון.
(49) הואיל והפיקדון קיים, הרי זה כאומר התקדשי לי
בפיקדון שיש לי בידך - שמקודשת.

יב. הַחֲזִיר לָהּ חֹב שֶׁהָיָה לָהּ אֶצְלֹו, וְאָמַר לָהּ⁵⁰
28 'הָרִי אֶת מִקְדָּשָׁתָּה בֹו'⁵¹ קִדְּשׁ שֶׁתְּסַלְּנָה, וְנִטְלָתוּ

73) למענך, וכגון שנתנה לו זהב ואמרה לו: עשה לי ממנו נזמים וטבעות.

כא. האשה שאמרה: תן דינר לפלוני מתנה
ואתקדש אני לך, ונתן, ואמר לה: הרי את מקדשת
לי בהנאת מתנה זו שנתתי על פיך - הרי זו
מקדשת. אף-על-פי שלא הגיע לה כלום - הרי
נהנית ברצונה שפעשה, ונהנה פלוני בגללה. וכן אם
אמרה לו: תן דינר לפלוני מתנה ואתקדש לו, ונתן
לו, וקדשה אותו פלוני ואמר לה: הרי את מקדשת
לי בהנאת מתנה זו שקבלתי ברצונך - הרי זו
מקדשת.

כב. אמר לה: הילך דינר זה במתנה והתקדשי
לפלוני, וקדשה אותו פלוני ואמר לה: הרי את
מקדשת לי בהנאה זו הבאה לך בגללי - הרי זו
מקדשת, אף-על-פי שלא נתן לה המקדש כלום.
אמרה לו: הילך דינר זה מתנה ואתקדש לך,
ולקחו, ואמר לה: הרי את מקדשת לי בהנאה זו
שקבלתי ממך מתנה - אם אדם חשוב הוא, הרי זו
מקדשת; שהנאה יש לה בהיותו נהנה ממנה,
ובהנאה זו הקנת עצמה לו.

כג. האומר לאשה: התקדשי לי בדינר, והרי זה
המשכון בידך עד שאתן הדינר - אינה מקדשת לו;
לפי שלא הגיע הדינר לידיה, ולא המשכון נתן
להיותו שלה. היה בידו משכון על חוב שיש לו
אצל אחרים, וקדש בו אשה - אף-על-פי שאינו
שלו, הרי זו מקדשת; לפי שבעל חוב יש לו מקצת
קנן בגופו של משכון.

כד. האומר לאשה: הרי את מקדשת לי בדינר זה
על מנת שתחזיריהו לי - אינה מקדשת, בין החזירה
בין לא החזירה; שאם לא החזירה - לא נתקם
התנאי, ואם החזירה - הרי לא נהנית ולא הגיע
לידה כלום.

כה. נתן לה אגדה של הדס וכיוצא בה ואמר לה:
הרי את מקדשת לי בזו, וקבלה אותו, אמרו לו:
והלא אין בה שוה פרוטה, ואמר: התקדש בארבעה
זוזים המהפאים בתוך האגדה - אם אמרה 'הן' -
הרי זו מקדשת, ואם שתקה - אינה מקדשת במעות
אלו, שהשתיקה שלאחר מפת מעות אינה מועלת
כלום; ותהיה מקדשת בספק מפני האגדה, שמה
שוה פרוטה במקום אחר.

כו. האומר לאשה: התקדשי לי בתמרה זו,
התקדשי לי בזו, התקדשי לי בזו - אם יש באחת

63) שבשכר המתנתו בגביית כספו מקדשה, אולם אין זו
ריבית גמורה אלא "כריבית", שהרי כשנושא אשה נתחייב
לה בעשרה דברים, נמצא שאין זו הנאה גמורה, והרי היא
הערמת ריבית. והרב המאירי סובר, הואיל וההנאה מגעת
לשניהם אין כאן ריבית גמורה. 64) הכוונה לרבנו יצחק
אלפסי [=הרי"ף] המפרש: הנאת מלווה - כגון שהלווה לה
מכבר, והגיע עכשיו זמן הפירעון, ואמר לה, התקדשי לי
באותה הנאה שאסכים להאריך לך את זמן הפירעון עד יום
פלוני. אולם רבינו דוחה פירושו הואיל ואינו נותן לה עכשיו
כל כסף, אינה יכולה להתקדש כי הרווחת זמן הפירעון אינה
עדיפה ממחילת המלווה גופא שכבר אמרנו שאינה מקודשת.

טז. אמר לה: הרי את מקדשת לי בפרוטה זו ובחוב
שיש לי אצלך - הרי זו מקדשת. וכן אם אמר לה:
במלוה שיש לי אצלך ובפרוטה זו - הרי זו
מקדשת.⁶⁵

65) אף על פי שהקדים את דבר המלווה לנתינת הפרוטה אין
זה נחשב כמקדש במלווה, הואיל ונתן לה פרוטה בשעת
הקידושין - דעתה לפרוטה שהיא מקבלת כעת בזמן מעשה
הקידושין.

יז. היה לו חוב ביד אחרים ואמר לה: הרי את מקדשת
לי בחוב שיש לי ביד זה במעמד שלשתם⁶⁶ - הרי זו
מקדשת.⁶⁷

66) (1) הלווה (2) המקדש (3) המתקדשת. 67) ההלכה היא
שעל ידי מעמד שלושות אפשר להקנות את החוב למקבל,
ללא כל הקנאה נוספת.

יח. קדשה בפקדון שיש לו בידה או בשאלה⁶⁸
שהשאלה, אם היה הפקדון והשאלה פרוטה או
שוה פרוטה באחד מהן קיים ברשותה⁶⁹ - הרי זו
מקדשת.

68) שאלת כלים וכדומה, שאינם ניתנים להוצאה, אלא
חוזרים לבעליהם בעינם. 69) שלא נגנב או אבד, כי אם
אבד הרי זה כמו "מלווה" ואינה מקודשת.

יט. אמר לה: הרי את מקדשת לי בשכר שאדבר
עליך⁷⁰ לשלטון⁷¹, ודבר עליה לשלטון, והניח
השלטון ולא תבעה⁷² - אינה מקדשת, אלא אם נתן
לה פרוטה משלו; שהנאה שבאה לה מדבריו הרי
היא כמלוה, והמקדש במלוה - אינה מקדשת.

(70) לטובתך. (71) מושל. (72) למשפט.

כ. הרי את מקדשת לי במלאכה זו שאעשה עמך⁷³,
ועשה - אינה מקדשת, אלא אם כן נתן לה פרוטה
משלו; לפי שהשכירות יזכה בה הפועל מתחלה
ועד סוף, כל זמן שיעשה מקצת מן המלאכה וזכה
במקצת מן השכר, ונמצא השכר פלו מלוה אצלה,
והמקדש במלוה - אינה מקדשת.

ב. ואלו הן הארבעה דברים של כל תנאי: שיהיה
כפול⁹, ושהיה הן שלו קודם ללא¹⁰, ושהיה התנאי
קודם למעשה¹¹, ושהיה התנאי דבר שאפשר
לקיימו¹². ואם חסר התנאי אחד מהן - הרי התנאי
בטל, וכאלו אין שם תנאי כלל; אלא תהיה זו
מקדשת או מגרשת מיד, ויתקיים המקח או המתנה
מיד, וכאלו לא התנה כלל, הואיל וחסר התנאי אחד
מן הארבעה¹³.

(9) מפורש בסמוך ה"ה. (10) בסמוך ה"ו. (11) בסמוך
ה"ד. (12) בסמוך ה"ז. (13) כל ארבעה דברים אלו, למדו
חכמים מתנאי בני גד ובני ראובן (במדבר לב, כט"ל) שנאמר
בו: "ויאמר משה אליהם, אם יעברו בני גד ובני ראובן
אתכם את הירדן . . . ונתתם להם את ארץ הגלעד לאחוזו,
ואם לא יעברו אתכם ונאחזו בתוכם בארץ כנען", הרי
שהוצרך משה לכפול ולומר: "אם יעברו" "ואם לא יעברו"
. . . ונאחזו בתוכם, ואילו לא היה כופל את תנאו היו
נוחלים את ארץ הגלעד אע"פ שלא היו עוברים, ואין
אומרים מכלל "הן אתה שומע לאו". מכאן אומר רבי מאיר
(קידושין סא): כל תנאי שאינו כפול כתנאי בני גד ובני
ראובן - אינו תנאי, והוא-הדין לשאר הדברים המעכבים
בתנאי - כולם מתנאי בני גד ובני ראובן הם למדים,
וכמבואר בסמוך כל דבר במקומו.

ג. פיצד? האומר לאשה: אם תתני לי מאתים זוז
הרי את מקדשת לי בדינר זה, ואם לא תתני לי לא
תהיי מקדשת, ואחר שהתנה תנאי זה נתן לה הדינר
- הרי התנאי קיים, והרי זו מקדשת על תנאי; ואם
נתנה לו מאתים זוז - תהיה מקדשת, ואם לא נתנה
לו - אינה מקדשת.

ד. אכל אם אמר לה: הרי את מקדשת לי בדינר
זה, ונתן הדינר בידה, והשלים התנאי¹⁴ ואמר: אם
תתני לי מאתים זוז תהיי מקדשת, ואם לא תתני לי
לא תהיי מקדשת - הרי התנאי בטל, מפני שהקדים
המעשה¹⁵ ונתן בידה ואחר כך התנה¹⁶. ואף-על-פי
שהכל בתוך כדי דבור - הרי זו מקדשת מיד, ואינה
צריכה לתן לו כלום¹⁷.

(14) אחרי נתינתו. (15) מעשה הקידושין [וראה להלן
הערה נד]. (16) בבא מציעא צד, א. וגיטין עה, א. כי גם
בתנאי בני גד ובני ראובן, הודגש התנאי קודם למעשה "אם
יעברו" - זהו התנאי, ונתתם להם" - זהו המעשה, וכן
כתוב ביעקב אבינו (בראשית ל, לא) "אם תעשה לי הדבר
הזה, אשובה ארעה צאנך". הקדים התנאי למעשה (רש"י
ב"מ צד). (17) ולדעת הראב"ד (למעלה ה"א) אפילו לא
הקדים את המעשה בפועל ממש, אלא גמר את כל תנאו
ואח"כ נתן הדינר, כל שהקדים בניסוח תנאו את אמירת
המעשה לאמירת התנאי, הרי תנאו בטל, כי אין זה דומה
לתנאי בני גד ובני ראובן, שנאמר בו: אם יעברו . . . ונתתם
להם, הרי שאמירת התנאי קדמה לאמירת המעשה. ולדבריו,

1 מהן שוה פרוטה - הרי זו מקדשת, ואם לאו - אינה
2 מקדשת אלא מספק, שמא תשנה תמרה אחת
3 פרוטה במקום אחר.

4 כז. אמר לה: התקדשי לי בזו ובזו ובזו - אם יש
5 בכלם שוה פרוטה - מקדשת⁷⁴, ואם לאו - אינה
6 מקדשת אלא מספק. היתה אוכלת ראשונה ראשונה
7 אם יש באחרונה שוה פרוטה - מקדשת, ואם לאו
8 - אינה מקדשת אלא מספק; שאותן תמרים שאכלה
9 הרי הן פמלוה, והמקדש פמלוה - אינה מקדשת.
10 ונמצא שאין הקדושין אלא בתמרה אחרונה.

(74) כיוון שלא הזכיר בכל אחת מהן - קידושין - נתכוון
לקדשה בכולן כאחת. ולפיכך מצטרפות לשווה פרוטה.

11 כח. אמר לה: הרי את מקדשת לי באלו, אם יש
12 בכלן שוה פרוטה - מקדשת; אף-על-פי שהיא
13 אוכלת ראשונה ראשונה - שלה היא אוכלת,
14 ומקדשת.

15 כט. האומר לאשה: הרי את מקדשת לי בכוס זה
16 - אם היה מלא מים - הרי זו מקדשת בו ובמה
17 שבתוכו, ואם היה מלא יין - הרי זו מקדשת בו
18 ולא במה שבתוכו, ואם היה מלא שמן - הרי זו
19 מקדשת במה שבתוכו ולא בו. לפיכך: אם לא היה
20 בשמן שוה פרוטה - הרי זו מקדשת בספק, ואם
21 היה בשמן שוה פרוטה - הרי זו מקדשת ודאי. ואין
22 משגיחין על הפוס.

יום חמישי י"א אייר ה'תשע"ח

פרק נשי

(1) כלל בו רבינו דיני תנאי וארבעה דברים הצריכים לו,
המתנה על מה שכתוב בתורה, דין תנאי שבממון, דין
"מעכשיו" ו"על מנת".

23 א. המקדש על, תנאי² אם נתקיים התנאי - מקדשת,
24 ואם לאו - אינה מקדשת. בין שיהיה התנאי מן
25 האיש³, בין שיהיה מן האשה⁴. וכל תנאי שבעולם
26 - בין בקדושין, בין בגרושין⁵, בין במקח, בין
27 במקמר⁶, בין בשאר דיני קמזין⁷ - צריך להיות
28 בתנאי ארבעה דברים⁸.

(2) כגון שאמר לאשה: אם תתני לי מאתים זוז, הרי את
מקודשת לי בדינר זה. (3) לטובת האיש ('פרישה' סי' לח
אות א). (4) לטובת האשה ('פרישה' שם). (5) כגון
שאמר לה הרי זה גיטך על-מנת שתתני לי מאתים זוז.
(6) בנוסח כת"י התימנים: "בין במקח וממכר". (7) כגון
מתנות. השווה דברי רבינו הל' זכיה ומתנה פ"ג ה"ז.
(8) לענין תנאי כפול בממון. ראה להלן הי"ד.

24 ואם עברה ואכלה - תהיה מקדשת או מגרשת, ואם
25 לא אכלה - אינה מקדשת ואינה מגרשת. ואין
26 אומרים בזה: הרי התנה על מה שכתוב בתורה²³,
27 שהרי בידה שלא תאכל ושלל תתקדש ולא
28 תתגרש²⁴.

(22 גיטין פד, א. 23) ותנאו בטל. (24) ואין כאן עקירה ודאית (שם).

29 ט. ובמה אמרו חכמים²⁵: כל המתנה על מה
30 שכתוב בתורה - תנאו בטל, חוץ מדבר שבממון
31 שתנאו קיים²⁶ כגון שקדש או גרש או נתן או מכר
32 על תנאי, שהוא רוצה בתנאו שיזכה עצמו בדבר
33 שלא זקתה לו תורה ומנעה ממנו²⁷, או פטר עצמו
34 בתנאו מדבר שחייבה אותו בו התורה²⁸; שאומרים
35 לו: תנאך בטל, וכבר נתקיימו מעשיך, ואין אתה
36 נפטר מדבר שחייבה אותך בו התורה, ולא תזכה
37 בדבר שמנעה אותך ממנו.

(25) קידושין יט, ב. (26) כגון שקידש אשה על תנאי שאין לה עליו כסות, כמבואר בסמוך ה"א. (27) כגון להתעמר ביפת תואר, כמבואר בסמוך. (28) כגון עונה.

38 י. כיצד? כגון שקדש אשה על תנאי שאין לה עליו
39 שאר²⁹ כסות ועונה³⁰; שאומרים לו: בכסות ושאר,
40 שהוא תנאי שבממון - תנאך קיים³¹, אבל בעונה -
41 תנאך בטל³², שהתורה חייבה אותך בעונה, והרי זו
42 מקדשת, ואתה חייב בעונתה, ואין בידך לפטר
43 עצמך בתנאך³³. וכן כל פיוצא בזה. וכן המקדש
44 יפת תאר³⁴ על תנאי שיתעמר בה³⁵ - הרי זו
45 מקדשת, ואין לו להתעמר בה; שהרי התורה מנעה
46 אותו מלהשתעבד בה³⁶ אחר שנבעלה³⁷, ולא מפני
47 תנאו יזכה בדבר שמנעה אותו תורה, אלא תנאו
48 בטל³⁸. וכן כל פיוצא בזה³⁹.

(29) מזונות. (30) חיי אישות, והתורה אמרה (שמות כא, י): שארה כסותה ועונתה לא יגרע. (31) לפי שדבר בממון ניתן למחילה. (32) שהוא צער הגוף ואינו ניתן למחילה (רש"י לקידושין יט:). (33) רש"י בב"מ צד, א כתב: "המקדש את האשה, משאמר לה התקדשי לי - הרי היא מקודשת. וכשאמר לה על-מנת שאין לך עלי מתנה על מה שכתוב בתורה כי אין אישות לחצאין, וכשתפסו הקידושין לגמרי תפסו". (34) שהביאה לביתו משבי-המלחמה ונתגירה. ככתוב בתורה (דברים כב, יב). (35) שישתמש בה כשפחה. (36) שנאמר (שם שם, יד): לא תתעמר בה תחת אשר עניתה. (37) בגיטתה, בשעת השביה, ראה הל' מלכים פ"ח ה"ה. (38) שאם מחיוב עונה אינה יכולה להפטר ותנאו בטל, כל-שכן זה שבא לזכות במה שאינו רשאי (מגיד-משנה). (39) כגון המוכר את בתו ופסק על האדון על-מנת שלא לייעד אותה (להלן פ"ד מהל' מלכים הט"ז).

אם יאמר: הרי את מקודשת לי בדינר זה, אם תתני לי מאתים זוז. ואם לא תתני לי, לא תהיי מקודשת. ואח"כ נתן לה הדינר, הרי זו מקודשת מיד, כי כך הוא מפרש את דברי המשנה (בבא-מציעא צד): "כל תנאי שיש מעשה בתחילתו, תנאו בטל" וכן פירשו הרמב"ן והרשב"א ז"ל. וכן דעת התוספות בקידושין סב, א. אולם לשון המשניות והתלמוד מכמה מקומות בדיני תנאי, מסייעת לדברי רבינו, שהרי שנינו: הרי זה גיטך אם תתני לי מאתים זוז (גיטין עד.), וכן הרי זה גיטך אם לא באתי מכאן ועד י"ב חודש (שם עו:). תנאו קיים. הרי שאפילו הקדים אמירת המעשה להתנאת תנאו, התנאי קיים - ואין זה בכלל: "כל תנאי שיש מעשה בתחילתו" (מגיד-משנה).

ה. וכן אם אמר לה: אם תתני לי מאתים זוז הרי את מקדשת לי בדינר זה, ואחר כך נתן הדינר בידה - הרי התנאי בטל, מפני שלא כפל תנאו¹⁸; שהרי לא אמר לה: ואם לא תתני לא תהיי מקדשת. והרי זו מקדשת מיד, ואינה צריכה לתן לו כלום.

(18) קידושין סא, א. גיטין עו, א. שאינו דומה לתנאי בני גד ורואבן שהיה כפול, כמפורש לעיל ה"ב.

ו. וכן אם אמר לה: אם לא תתני לי מאתים זוז לא תהיי מקדשת לי, ואם תתני לי מאתים זוז הרי את מקדשת לי בדינר זה, ואחר כך נתן הדינר בידה - הרי התנאי בטל, לפי שהקדים לאו לה¹⁹. והרי זו מקדשת מיד, ואינה צריכה לתן לו כלום.

(19) ובתנאי בני גד ורואבן, הקדים משה הן ללאו, שאמר תחילה: אם יעברו - ונתתם, ואח"כ: ואם לא יעברו וגו' (גיטין עה: וברש"י שם). וכתב הר"ן שם: "צריך שלא יסיים דבריו ב"הן", הואיל ובגמר דבריו אדם נתפס - והרי גמר ב"הן".

ז. וכן אם אמר לה: אם תעלי לרקיע או תרדי לתהום הרי את מקדשת לי בדינר זה, ואם לא תעלי לרקיע ולא תרדי לתהום לא תהיי מקדשת, ואחר כך נתן הדינר בידה - הרי התנאי בטל²⁰ והרי היא מקדשת מיד; שהדבר ידוע שאי אפשר לה לקיים תנאי זה, ואין זה אלא כמפליגה²¹ בדברים דרך שחוק והתול.

(20) שאין תנאו קיים אא"כ היה כתנאי בני גד ורואבן, שאפשר היה להם לעבור חלוצים למלחמה. (21) בבא-מציעא צד, א. וגיטין פד, א. שאין בלבו לשום תנאי אלא להקניטה בדברי הבאי (רש"י שם).

ח. הרי שהתנה בדבר שאפשר לעשותו אלא שהתורה אסרה אותו, כגון שאמר לאשה: אם תאכלי חלב ודם הרי את מקדשת לי בדינר זה, ואם לא תאכלי לא תהיי מקדשת; אם תאכלי בשר חזיר הרי זה גטך, ואם לא תאכלי לא יהא גט²²; ואחר שהתנה נתן הדינר או הגט בידה - הרי התנאי קיים;

פ"ג) וכן רבינו שמואל בן חפני הכהן. (46) וגם הרשב"ם בבבא-בבבא בתרא קלז: סובר כן, ולדעתו אין הלכה כרבי מאיר (קידושין סא). המצריך תנאי כפול בכל מקום, אלא כחכמים החולקים עליו ואינם לומדים כלל מתנאי בני גד ובני ראובן כמפורש במשנה שם, אלא שבגיטין וקידושין החמירו חכמים להצריך בהם תנאי כפול משום גזירה, כי אם לא יכפול תנאו, אולי יש בית-דין הסובר כרבי מאיר, ולדעתו אין זה תנאי והמעשה קיים, נמצא שהגט כשר ויתיר אשת-איש להנשא לאחרים, בעוד שמעיקר הדין התנאי קיים אע"פ שאינו כפול, וממילא אם לא נתקיים התנאי הגט בטל ועדיין אשת איש היא, לפיכך החמירו להצריך בו תנאי כפול, שהתנאי יהא קיים אפילו לרבי מאיר, ואז אם לא יתקיים התנאי לא תינשא, ואם לא כפל תנאו בגירושין או בקידושין חוששים לה ואינה לא מגורשת ודאי, לא מקודשת ודאי, כל עוד שלא קויים התנאי, כי הולכים בזה להחמיר (מגיד-משנה). (47) בעל ה"שאלות" פרשת

מטות וכן ב'הלכות גדולות', ולדעתם הלכה כרבי מאיר (קידושין שם) להצריך תנאי כפול בכל מקום. (48) וכן דעת ה'תוספות' בקידושין מט, ב. והרא"ש בבא-בבבא פ"ח אות מח, ובתשובותיו כלל פא. ורבינו בהל' זכיה ומתנה פ"ג ה"ט, כותב: "ורבותי הורו שאין צריך לכפול התנאי ולהקדים הן ללאו אלא בגיטין וקידושין בלבד, ואין לדבר זה ראייה", והראב"ד שם מעיר: אע"פ שאין ראייה לדבר - זכר לדבר, כי איך יתכן שזה מוכר קרקעו או נותנה, ומתנה איני מוכרה אלא בתנאי זה, ואע"פ שלא כפלו, איך נוציא הקרקע ממנו כל עוד שלא עשה הלוקח כפי שהותנה עליו, אבל בגיטין וקידושין אומדנא היא, מכיון שנתן דעתו לגרש או לקדש אינו אלא כמפליג בדברים, ואין התנאי מועיל בהן אלא אם חזקו בכפילו ובשאר הדברים המעכבים בו כי כולם חיוזק לתנאיהם, ואל תשיבני מנחלת בני גד ובני ראובן כי לא היתה מוחזקת ביד ישראל, ואינה דומה לקרקע המוחזקת לו לאדם בירושתו או ממקחו.

טו. המקדש על תנאי - פשיטתה תנאי, תהיה 28
מקדשת משעוה שנתקנים התנאי, לא משעוה 29
שנתקדשה. כיצד? האומר לאשה: אם אתן לך 30
מאתים וזו בשנה זו הרי את מקדשת לי בדינר זה, 31
ואם לא אתן לך לא תהיי מקדשת, ונתן הדינר 32
לידה בניסן, ונתן לה המאתים וזו שהתנה עמה 33
באלול - הרי זו מקדשת מאלול. לפיכך, אם קדשה 34
אחר קדם שיתקנים התנאי של ראשון - הרי זו 35
מקדשת לשני. 49. וכן הדין בגטין 50 ובממונות 51: 36
בשעוה שיתקנים התנאי, הוא שיהיה גט או יתקנים 37
המקח או המתנה. 38

(49) קידושין ס, א. וממילא אין קידושי הראשון תופסים בה אפילו כשהראשון יקיים תנאו אח"כ, כי הרי אשת-איש היא מהשני ואין קידושין תופסין באשת איש. (50) ראה לקמן הל' גירושין פ"ח, ה"א. (51) כל זה במתנה שבעל-פה, אבל במתנה בשטר ויש תאריך בשטר, זמנו של השטר מוכיח עליו, והרי זה כאומר מהיום או מעכשיו, בבא-בבבא בתרא קלז, א. וכן פסק רבינו בהל' זכיה ומתנה פ"ב ה"ט, ויש

יא. התנה על האשה בשעוה קדושין או בשעוה 1
גירושין שתבעל לאביה ולאחיה או לבנה וכיוצא 2
בזה - הרי זה כמי שהתנה עליה שתעלה לרקיע או 3
שתרד לתהום, ויתנאו בטל; שאין בידה שיעברו 4
אחרים ויבואו על הערוה 40, ונמצא שהתנה עמה 5
בדבר שאינו בידה לקימו 41. וכן כל פיוצא בזה. 6

(40) שאפילו היא מסכימה לחטוא, הם לא יסכימו לבוא עליה בעבירה. (41) גיטין פד, א.

יב. אבל אם התנה עליה שיתן לי פלוני חצרו או 7
שישא בתו לבני וכיוצא בזה - תנאו קיים; שהרי 8
אפשר בידה לקימו, ותתן לפלוני ממון רב 42 עד 9
שיתן לו חצרו ועד שישא בתו לבנו, שהרי אין פאן 10
עברה. וכן כל פיוצא בזה. 11

(42) גיטין, שם. "פלוני אפשר לשחדו בממון", וכביאור הגר"א אהע"ז סי' לח ס"ק ח.

יג. שים כל אלו הדברים של תנאים לנגד עיניך 12
תמיד, וכל מקום שאתה שומע: המקדש על תנאי 13
כך וכך, או הנותן גט על תנאי כך וכך, או המוכר 14
או הנותן על תנאי - תדע, שהתנאי יש בו ארבעה 15
דברים אלו שבארנו, כדי שלא נהיה צריכין לפרש 16
אותן בכל מקום 43, ואם חסר אחד מהן - אין פאן 17
תנאי 44. 18

(43) כעין זה לעיל פ"ב הכ"ז. (44) ויש להעיר, כי יש דברים שאין תנאי מועיל בהם לגמרי, כגון במעשה שאי אפשר לקיימו על ידי שליח, דוגמא לכך: מצות חליצה שאין התנאי מועיל בה, ואם אמר ליבמתו הריני חולץ לך על-מנת שתתני לי מאתים וזו, חליצתה כשרה אע"פ שלא נתנה (ראה הל' חליצה ויבום פ"ד הכ"ד), מפני שמצות חליצה אי אפשר לקיים על-ידי שליח, כי רק היבם בעצמו צריך לחלוץ, לפיכך אין התנאי מועיל בה, כי אינה דומה לתנאי בני גד ובני ראובן, שמעשה נתינת ארץ הגלעד אפשר לקיים ע"י שליח, שהרי משה ציוה ליהושע שליחו לתת להם את הארץ, והדבר מפורש בכתובות עד, א. ורבינו כאן אינו עוסק אלא בדברים שהתנאי מועיל בהם, לפרש מה הם הדינים המעכבים ביסוד התנאי (מגיד-משנה ה"ב).

יד. יש מקצת גאונים אחרונים 45 שאמרו, שאין 19
צריך אדם לכפל תנאו אלא בגטין וקדושין בלבד, 20
אבל בדיני ממון - אינו צריך לכפל 46. ואין ראוי 21
לסמך על דבר זה, שפפילת התנאי עם שאר 22
הארבעה דברים מתנאי בני גד ובני ראובן למדו 23
אותן חכמים: אם יעברו בני גד וגו' ואם לא יעברו, 24
ותנאי זה לא היה לא בגטין ולא בקדושין. וכזה 25
הורו גדולי הגאונים הראשונים 47, וכן ראוי 26
לעשות 48. 27

(45) רבינו אלפסי בתשובותיו סי' לא (הובאת בר"ן קידושין

מקדשת ולא מגרשת ולא תזנה זו פתח. ואף-על-
פי שלא כפל תנאו, ואף-על-פי שהקדים המעשה
לתנאי ונתן הקדושין או הגט בידה והחזיקה זו
בפתח ואחר כך השלים תנאו; שהרי פשיתקנים
התנאי, תזנה זו פתח ותתקדש זו ותתגרש משעה
ראשונה שבה נעשה המעשה כאלו לא היה שם
תנאי כלל⁵⁸.

58) שהרי כל דיני תנאי, אנו לומדים מתנאי בני גר ובני
ראובן, ושם המדובר בתנאי של "אם" (רי"ף בגיטין פ"ז)
ופירש הראב"ד ז"ל (הובא ברשב"א גיטין עה. ובר"ן שם
פ"ז, וברא"ש שם פ"ו ס"ט). שתנאי בעל-מנת או של
מעכשיו, כיון שישנה אפשרות שהמעשה יתקיים עכשיו,
כגון אם תקיים התנאי, נמצא שאין התנאי התנאי מבטלת
לגמרי את המעשה, ולכן אין צריך לכפילות התנאי וליתר
פרי תנאי, אבל בתנאי של "אם" שהתנאי התנאי באה
לבטל לגמרי את המעשה - שהרי הוא אומר "הרי את
מקודשת לי" ונותן לה הקידושין והם צריכים לחול מיד,
ובתנאו הוא עוקר את דבריו הראשונים, שהרי הוא אומר
"אם תתני לי מאתים זוז", שלפ"ז אף אם תתן לו - לא
יחולו הקידושין מעכשיו אלא משעה שתתן - באופן זה של
ביטול המעשה, צריך לחזק את התנאי בכפילות ובכל יתר
הפרטים.

יום שישי י"ב אייר ה'תשע"ח

פרק שביעי

1) נתבאר בו המשך דיני תנאי: המקדש על מנת שירצה
אביו, שיש לו ממון, שאין עליה נדרים או מומין, מעכשיו
לאחר שלושים יום, המקדש חוץ מפלוני, המקדש אשתו
לאחר שיגרשנה, המקדש אשה שאסורה לו עכשיו
לכשתותר לו, או אשה שלא באה לעולם, דברים הצריכים
שומא, דין ודברים בינם בסכום כסף הקידושין, שליו
ותנאי, חזרה בקידושין.

א. האומר לאשה: הרי את מקדשת לי על מנת
שירצה אבי: רצה האב³ - מקדשת; לא רצה, או
ששתק⁴, או שמת קדם שישמע הדבר⁵ - אינה
מקדשת⁶. על מנת שלא ימחה אבי⁷: שמע ומחה -
אינה מקדשת; לא מחה⁸, או שמת⁹ - הרי זו
מקדשת. מת הפן ואחר כך שמע האב¹⁰ - מלמד
האב שלאמר: איני רוצה¹¹, פדי שלא יהו קדושין
ולא תפל לפני יבם¹².

2) שיאמר בפירוש: "הן" כשישמע. 3) שאמר "הן"
כשישמע. 4) בשעה ששמע. 5) והרי לא יוכל לעולם
לומר: "הן", ואם כן לא נתקיים תנאו. 6) שהכל תלוי
בשעת השמיעה, ואם אמר אז "הן" נתקיימו הקידושין. אבל
אם שתק באותה שעה אע"פ שנתרצה אחר-כך או שלא
שמע ומת, שלא יתקיים התנאי לעולם - אינה מקודשת
(כסף-משנה). 7) בשעת השמיעה. 8) בשעת השמיעה,
ואפילו מיחה אחר-כך (כסף-משנה). 9) קודם ששמע.

אומרים שאפילו בגט אם יש בו זמן, זמנו מוכיח עליו והרי
מגורשת למפרע (מגיד-משנה), וראה לקמן הל' גירושין
פ"ח ה"א, שבגיטין אין רבינו מסכים להם.

טז. במה דברים אמורים? בשהיה שם תנאי ולא
אמר 'מעכשיו'; אבל אם אמר לה: הרי את מקדשת
לי מעכשיו בדינך זה אם אתן לך מאתים זוז,
ולאחר זמן נתן לה מאתים זוז - הרי זו מקדשת
למפרע משעת הקדושין⁵², אף-על-פי שלא נעשה
תנאו אלא לאחר זמן מרבה. לפיכך, אם קדשה
השני קדם שיעשה התנאי⁵³ - אינה מקדשת. וכן
הדין בגטין ובממון.

52) קידושין ס, ב. 53) ואח"כ הראשון תנאו.

יז. כל האומר 'מעכשיו', לא יצטרף לכפל תנאו⁵⁴
ולא להקדים התנאי על המעשה, אלא אף-על-פי
שהקדים המעשה⁵⁵ - תנאו קיים. אבל צריך להתנות
בדבר שאפשר לקימו, ואם התנה בדבר שאי אפשר
לקימו - הרי זה כמפליג בדברים, ואין שם תנאי⁵⁶.
וכל האומר 'על מנת' - כאומר 'מעכשיו'⁵⁷, ואינו
צריך לכפל התנאי ולא להקדימו למעשה.

54) דעת רב האי גאון הובאה ברא"ש לגיטין פ"ו אות ט,
וכן ברי"ף שם פ"ז, וראיתם מלשון המשניות בגיטין פ"ז,
ה"ו שהוזכר בהם תנאי בלשון "על מנת" - שהוא כאומר
"מעכשיו" - כמבואר בסמוך, ולא הוזכר בהם כפל התנאי,
מכאן - ש"על מנת" ו"מעכשיו" אין צורך בכפל התנאי
(ראה במוספנו "תשובות רבינו"), והטעם יתבאר בהלכה יח
בסמוך. וה'תוספות' בגיטין עה, א חולקים על זה. ולדעתם
כל המשניות הללו עוסקות בתנאי כפול אע"פ שלא הוזכר
בהן. וכן דעת רבינו חננאל והרא"ש בגיטין פ"ו אות ט'
ובתשובותיו כלל פא. 55) [לפי דעת רבינו (למעלה ה"ד)]
שמעשה קודם לתנאי, היינו שהקדים ונתן הקידושין בידה
ואחר-כך התנה - קשה מאד כאן באומר מעכשיו, היאך
מועיל התנאי לאחר המעשה, והרי אמרו בנדרים פז, א -
שבקידושין לא אמרו "תוך כדי דבור כדיבור" ואי אפשר
לחזור בו. והרגיש בזה הרמ"ך בהגהותיו לרמב"ם (למעלה
שם) כת"י אוקספורד. 56) שכן שנינו בגיטין פד, א - הרי
זה גיטך על-מנת שתעלי לרקיע, רבי יהודה בן תימא אומר
הרי זה גט, ופסקו שם הלכה כרבי יהודה, הרי שאפילו
ב"על מנת" צריך להתנות בדבר שאפשר לקיימו.
57) שכוונתו, מעכשיו יהא המעשה קיים על-מנת שתקיים
התנאי (גיטין עד). וכן פסקו רבינו אלפסי (גיטין פז) ורב
האי גאון הובא ברא"ש הנ"ל.

יח. כיצד? האומר לאשה: הרי את מקדשת לי על
מנת שתתני לי מאתים זוז, הרי זה גיטך על מנת
שתתני לי מאתים זוז, הרי חצר זו נתונה לך
במתנה על מנת שתתני לי מאתים זוז - הרי תנאו
קיים, ונתקדשה או נתגרשה וזכתה זו פתח, והם
יתנו המאתים זוז; ואם לא נתנו - לא תהיה זו

- 10) שאם שמע לפני שמת ולא מיחה, הרי זו מקודשת כנ"ל.
11) כל זמן שעוסקים בשמיעת דבר הקידושין, או בתוך כדי דיבור, אבל אם בשעת השמיעה שתק - לא תועיל לו מחאתו אח"כ (כסף-משנה). 12) קידושין סג, א. ולדעת הראב"ד, שמע קודם שמת הבן ולא מיחה, יוכל אח"כ למחות כשמת בנו, הואיל ולא קבע זמן למחאתו ויכול למחות לעולם, ולפיכך כשמת הבן - מלמדים אותו למחות אפילו אם שמע קודם מיתת הבן.
- ב. האומר לאשה: הרי את מקדשת לי בזה על מנת שיש לי מאתים וזו או בית פור עפר¹³: אם יש שם עדים¹⁴ שיש לו - הרי זו מקדשת; ואם אין לו - הרי זו מקדשת מספק, שמה יש לו, והוא אומר 'אין לי' כדי לקלקלה¹⁵.
- 13) קרקע הראוי לזרוע עליו "כור", שהוא שלושים סאה תבואה, וזהו שטח של מאתים ושבעים וארבע אמות על מאתים ושבעים וארבע אמות בקירוב, כמו שכתב רבינו בפ"ד מהל' ערכין ה"ד. 14) כן כתב הרא"ש (קידושין פ"ג סימן ד) על-פי ה'תוספתא' שם (שצריך עדים במתנה על-מנת שאדבר עליך לשלטון, והוא-הדין כאן). 15) להכשילה, כי בינתיים היא תינשא לאחרים ותלד בנים, והוא יטען אח"כ שיש לו כסף או קרקע, נמצא שאסרה על הבעל השני ובניה ממנו ממזרים, כי היתה אשת איש בשעת נישואיה (קידושין ס, ב - אלא ששם לא נאמר הטעם: "כדי לקלקלה"). ואחרים מפרשים הטעם, שמה נתחרט אח"כ, ולפיכך הוא אומר: אין לי, כי מאחר שקידש מתחילה על דעת כן, חזקה היא שיש לו, ועכשיו הוא מתחרט (ר"ן ורא"ש שם) והשווה דברי רבינו בהל' גירושין פ"י, ה"ג.
- ג. הרי את מקדשת לי בזה על מנת שיש לי מאתים וזו או בית פור עפר במקום פלוני, אם יש לו באתו מקום - הרי זו מקדשת¹⁶; ואם אין לו באתו מקום שאומר - הרי זו מקדשת מספק, שמה יש לו שם, והוא מתפנן לקלקלה¹⁷.
- 16) קידושין ס, ב. ודין מאתים וזו במקום פלוני, מקורו ב'תוספתא' שם, פ"ג. ויש סוברים שבנוגע לכסף אין קפידא, שאפילו אינם באותו מקום ונמצאים במקום אחר, הרי זו מקודשת קידושי ודאי, כי בקל אפשר להעבירם ממקום למקום (רא"ש שם). 17) בגמרא שם, לא מפורש דין זה. ורבינו למדו ממה שאמרו בעל-מנת שיש לי בית כור עפר (למעלה ה"ב). והרא"ש (שם) חולק, וסובר שאפילו קידושי ספק אין כאן, כי אילו היה לו בית כור במקום פלוני, היה הדבר ידוע, כי קרקע אי אפשר להטמין, ויש קול לדבר. וכן נראה ב'תוספתא' שם גם בענין מאתים וזו (וראה ב'תוספות' המיוחסות לר"י שם).
- ד. הרי את מקדשת לי בזה על מנת שאראך מאתים וזו או בית פור עפר - הרי זו מקדשת, וינאנה¹⁸.
הראה הזוים ביד אחרים, או שהראה בית פור עפר בשדה אחרים - אינה מקדשת, עד שינאנה משל¹⁹.
לקח המעות בהלוואה או בשתפות, או ששכר השדה
- א. לקחה בארסות²⁰, והראה - אינה מקדשת, עד שינאנה משלו; שמשמע 'שאראך' - שאראך משל²¹.
עצמי דבר זה שאמרתי לך²².
- 18) ואפילו יביא עדים שיש לו, אינה מקודשת עד שיראנה ('טור' אהע"ז סי' לח). 19) ואם לא הראה לה, אינה מקודשת אפילו מספק ('טור', שם). 20) שמעבר שדה אחרים לקבל ממנה חלק בפירותיה, שליש או רביע, כפי מנהג המדינה. 21) קידושין ס, ב.
- ה. הנה לו בית פור עפר, והנה בו נקעים²² עמקים עשרה טפחים, או סלעים²³ גבוהים עשרה טפחים, אם היו הנקעים מלאים מים - הרי הן כסלעים, ואין נמדדין עמו, מפני שאין ראויין לזריעה²⁴; ואם אין מלאין מים - נמדדין עמו, מפני שהן ראויין לזריעה²⁵.
- 22) חפירות, יתקבצו שם המים (רבינו בפירושו למשנה כלאים פ"ה, מ"ד). 23) אדמה קשה כאבן ואינה ראויה לזריעה. 24) קידושין סא, א. אבל אם אין הנקעים עמוקים עשרה טפחים, אפילו הם מלאים מים נמדדים עמו, מפני שהם נקראים "אגנות הקרקע" שהמים מתמצים לתוכם ובטלים הם לגבי השדה (שם). והוא-הדין בסלעים שאינם גבוהים עשרה טפחים - שהם נקראים "שדראות הקרקע" והם בטלים על גבה. 25) שם, והשווה דברי רבינו הל' ערכין פ"ד, ה"ג. ולענין רוחב הנקעים לא נתפרש השיעור, וברשב"ם לבבא-בתרא קב, ב - פירש: שיש ברחבם ארבעה טפחים על ארבעה. וכתב הרשב"א: בור מלא מים אע"פ שאינו בר זריעה, הואיל ומשקים ממנו את השדה, הריהו משמש צורך השדה ונמדד עמו (מגיד-משנה).
- ו. האומר לאשה: הרי את מקדשת לי בזה על מנת שאין עליך נדרים, ונמצא עליה אחד משלושה נדרים אלו: שלא תאכל בשר, או שלא תשתה יין, או שלא תתקשט במיני צבעונין²⁶ - אינה מקדשת²⁷. נמצא עליה נדר חוץ מאלו, אף-על-פי שהוא אומר: מקפיד אני אפלו על זה - הרי זו מקדשת²⁸. ואם אמר לה: על מנת שאין עליך כל נדר - אפלו נמצאת שנדדרה שלא תאכל חרובין, אינה מקדשת²⁹.
- 26) "והוא-הדין לשאר המינים שדרך כל נשי המקום להתקשט בהן" (לשון רבינו לקמן פכ"ה, ה"א). 27) כתובות עב, ב. כי אלו הם דברים שיש בהם עינוי נפש (כי אם לא תתקשט, גנאי הוא לה ומתגנה עליו) והמקדש מקפיד עליהם. 28) שם. הואיל ואין אנשים רגילים להקפיד על זה, אין קפידתו קפידא. 29) 'ירושלמי' כתובות פ"ז, ה"ז. רמז רבינו לדבריו (הל' דעות פ"ד, ה"א): "והחרובים רעים לעולם", והייתי סבור שאין הבעל מקפיד על נדר זה, ואדברנה מרוצה הוא שלא תאכל דברים המזיקים לגופה - לפיכך משמענו שכיון שאמר "כל נדר", אף זה בכלל (מעשה רוקח').
- ז. הרי את מקדשת לי בזה על מנת שאין בך מומין,

ט. קדשה על מנת שאין בה מומין, והיו בה מומין, 21
והלכה אצל רופא ורפא אותה - אינה מקדשת⁴⁸. 22
אבל אם התנה האיש שאין עליו נדרים ושאין בו 23
מומין, והיו עליו נדרים והיו בו מומין, והלך אצל 24
חכם והתירו, אצל רופא ורפאו - הרי זו מקדשת; 25
שאין גנאי לאיש במומין שסבר נרפאו, והאשה 26
אינה מקדשת על זאת⁴⁹. 27

(48) כתובות עד, ב: "ומה בין חכם לרופא, חכם עוקר את הנדר מעיקרו (והרי זה כאילו לא נדרה כלל ולא הטעתו בשעת קידושה), ורופא אינו מרפא אלא מכאן ולהבא" (ונמצא שבשעת תנאו הטעתו, רש"י שם). ולדעת ה'תוספות' שם, הטעם: כי גם לאחר שנתרפאה היא מאוסה בעיניו כשזוכר שהיו בה מומים, וכן נראה מדברי רבינו בסמוך. (49) שם עה, א: "טב למיתב טן דו, מלמיתב ארמלו". משל הדיוט הוא: טוב לשבת עם גופים שנים, משבת אלמנה (רש"י, שם).

י. האומר לאשה: הרי את מקדשת לי בזה על מנת 28
שאמת לך מאתים זוז מכן ועד שלשים יום: אם 29
נתן לה בתוך שלשים יום - מקדשת, ואם עברו 30
שלשים יום ולא נתן לה - אינה מקדשת⁵⁰. הרי את 31
מקדשת לי בזוים אלו לאחר שלשים יום⁵¹, אף- 32
על-פי שנתאכלו המעות בתוך שלשים יום - הרי זו 33
מקדשת לאחר שלשים יום⁵². ואם חזר בו בתוך 34
השלשים או חזרה היא - אינה מקדשת⁵³. 35

(50) ואפילו יתן לה אח"כ, כי לא קיים תנאו. ואין אומרים לא נתכרין זה אלא לזוז עצמו, ואין זה תנאי ממש, אלא הרי זה תנאי כשאר כל התנאים (קידושין ס:). (51) שלא יחולו הקידושין עכשיו, אלא לאחר שלושים יום. (52) ואין זה דומה למקדש במלוה שאינה מקודשת, כי כאן קיבלה את הכסף מתחילה לא בתורת הלואה אלא לשם קידושין, ולא ניתנו לה להוציאן אלא על-מנת שתתקדש בהן, נמצא כשאכלה - שלו אכלה, ובהגיע הזמן המדובר מתקדשת באותה הנאה, שאינה צריכה להחזיר לו הכסף (קידושין נט. וברש"י שם, וב'פרישה' לאהע"ז סי' מ). (53) כי כל זמן שלא חלו הקידושין, אין כאן מעשה אלא 'דיבור' בלבד, ובא הדיבור השני (חזרתם) ומבטל הדיבור הראשון (שם).

יא. בא שני וקדשה בתוך שלשים יום - הרי זו 36
מקדשת לשני לעולם. לפי שבפשה שקדשה השני 37
לא היתה מקדשת, ותפסו בה קדושי שני, ונעשה 38
אשת איש; ולאחר השלשים יום, כשיבואו קדושי 39
ראשון, למצאו אותה אשת איש, ונמצא הראשון 40
במי שקדש אשת איש⁵⁴, שאין הקדושין תופסין 41
בה⁵⁵. 42

(54) קידושין נט, ב. ומדברי רבינו משמע שאם גירשה השני בתוך שלשים יום או מת, חלו קידושי ראשון לאחר שלושים יום, שהרי לא מצאו אותה "אשת-איש" באותה

ונמצא בה אחד מן המומין הפוסלין בנשים - אינה 1
מקדשת. נמצא בה מום אחר חוץ מאותן המומין, 2
אף-על-פי שאמר: מקפיד אני אפלו על זה - הרי 3
זו מקדשת³⁰. ומה הן המומין הפוסלין בנשים? כל 4
המומין הפוסלין בכהנים³¹ פוסלין בנשים. ובהלכות 5
ביאת מקדש³² יתבאר כל מומין של כהנים. ויותר 6
עליהן בנשים: ריח רע³³. וזיעה³⁴. וריח הפה³⁵. 7
וקול עבה³⁶. ונדין גסין מחברותיה טפה. וטפח בין 8
יד ליד. ונשיכת פלב ונעשה המקום צלקת³⁷. 9
ושומא³⁸ שעל הפדחת³⁹ - אפלו היתה קטנה ביותר, 10
ואפלו קרובה לשער ראשה⁴⁰, ואף-על-פי שאין בה 11
שער. וזו היא⁴¹ השומא שיתרה אשה על הכהנים. 12
אבל אם היתה שומא שיש בה שער בשאר הפנים, 13
או שומא גדולה כאיסר⁴² אף-על-פי שאין בה שער 14
- הרי זה מום בין בכהנים בין בנשים⁴³. 15

(30) כתובות עב, ב. (31) שלא יכנסו למקדש מן המזבח ולפנים, כשהם בעלי מום, וכן אם עבדו במקדש, עבודתם פסולה כמפורש בתורה (ויקרא כא, כג). (32) פ"ח, הי"ז: "ונמצאו כל המומים הפסולים בכהנים מאה וארבעים". (33) מגופה. (34) שמזיעה תמיד. (35) כתובות עה, א. וכגירסת הרי"ף שם המוסיף: "ריח רע". ובנוסח כת"י (הובא בספר 'מעשה וקח') כתוב: "ריח החוטם". במקום "ריח רע" (ועי' בשו"ע אהע"ז סי' לט ס"ד). (36) שהרי הכתוב משבחה בקול ערב (שיר השירים ב, יד): "כי קולך ערב ומראך נאוה". (37) שאחרי שנתרפאה המכה, נשאר רושם בעור. (38) בליטה בעור כעין יבלת. (39) המצח. (40) שפעמים נראית ופעמים אינה נראית. (41) הקטנה ואין בה שיער. (42) מטבע קטן איטלקי, ונזכר במשנה (קידושין א, א). ורבינו מפרש שם: שזהו הנקרא דרה"ם בערבית, ומשקלו ארבעה גרעני שעורה. (43) כתובות עה, א. אלא שלענין מומי נשים הנמצאים על הפנים, יש לומר שהיא מקודשת, שהרי ראה ונתפייס, אם לא במקום שהבנות יוצאות ופניהן רעולות, ואז אפילו היתה השומא בשאר הפנים - אינה מקודשת. וכן אמרו שם במשנה: "במה דברים אמורים, במומים שבסתריה. אבל במומים שבגלוי, אינו יכול לטעון", שידע ונתפייס. והשווה דברי רבינו לקמן פכ"ה ה"ב.

ח. המקדש אשה סתם⁴⁴, ונמצא עליה אחד מן 16
המומין הפוסלין בנשים, או נמצא עליה אחד 17
משלושה נדרים⁴⁵ - הרי זו מקדשת מספק⁴⁶. קדשה 18
על מנת שאין עליה נדרים, והיו עליה נדרים, 19
והלכה אצל חכם והתיר לה - הרי זו מקדשת⁴⁷. 20

(44) שלא התנה עמה כלום. (45) האמורים לעיל ה"ו. (46) ולא תוכל להנשא לאחרים עד שתקבל הימנו גט (כתובות עג:). ספק בידינו אם סתם אדם מקפיד על כך, ואי אפשר לו באשה נדרנית או בעלת מום - או אינו מקפיד. (47) שהחכם עוקר את הנדר למפרע כאילו לא היה מעולם, כמבואר בהל' נדרים פ"ד, ה"ה.

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

17 וְתִהְיֶה אֲסוּרָה עָלָיו כְּשֶׁאָר הָעֵם⁶³, מִפְּנֵי שֶׁהִתְנַה
18 בְּדָבָר שֶׁאֵי אִפְשָׁר לְקַיְּמוֹ⁶⁴.

61) אם אפשר לקדש אשה ולהשאיר שיור בקנינה, או עלינו להקיש קידושין לגירושין, שנאמר (דברים כד, ב): "ויצאה... והיתה לאיש אחר", השווה הכתוב הויה (קידושין) ליציאה (גירושין), מה גירושין אינם ניתנים לשיור, שהרי כתוב בהם "ספר כריתות", וכל ששייר בגיטו אין זה "כריתות" - אף קידושין אינם ניתנים לשיור (גיטין סב:). ואין זה דומה ל"מקדש מעכשיו ועד שלוש" האמור לעיל הי"ב, כי שם אין השיור אלא עד שלוש יום, וכאן נעשה השיור בעצם מהות הקידושין (ה'מאירי'). (62) כאן לא שייר בעצם הקידושין כלום, אלא שהתנה עמה תנאי מסויים, והרי זה כשאר תנאי בקידושין שאפשר להתנות (גיטין, שם). (63) שאין אשה ראויה לשני אנשים כאחד (לעיל פ"ג, ה"ט). (64) מחמת איסור תורה, והמתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל והמעשה קיים, כמבואר לעיל פ"ו ה"ט.

19 יד. הנותן שתי פרוטות לאשה ואמר לה: הרי את
20 מקדשת לי היום באחת, ובאחת לאחר שאגרושך⁶⁵ -
21 הרי זו מקדשת⁶⁶, וכשיגרש אותה תהיה מקדשת,
22 עד שיגרש אותה פעם שנייה מן קדושי פרוטה
23 שנייה. אבל אם אמר לאשה: הרי את מקדשת לי
24 בזה לאחר שאתגרש⁶⁷, לאחר שתתגרש, לאחר
25 שאשתחרר⁶⁸, לאחר שתשתחרר, לאחר שגמול
26 בעליך, לאחר שתמות אחותיך⁶⁹ - אינה מקדשת,
27 לפי שאינו יכול עתה לקדשה⁷⁰.

65) אחרי קידושין אלו. (66) בעיה היא בקידושין סב, ב - אם יכול לקדשה עכשיו לאחר שיגרשנה, ולא נפשטה, אלא שרבינו למדה מדין הש"ס (כתובות נט:): "האומר שדה זו שאני מוכר לך לכשאקחנה ממך תיקדש (תימסר לרשות ההקדש) הרי זו מקודשת כשיקחנה, שהרי עתה בידו להקדישה (ראה ה"ל ערכין פ"ו, ה"ט) ואף בקידושי אשה הדין כן (מגיד-משנה בשם רשב"א, וכן כתב ה'מאירי' בדעת רבינו). ויש מפרשים מה שכתב רבינו מקודשת - מקודשת מספק (כסף-משנה ותוס' ר"י שם). וכן נראה ממה שכתב רבינו בסמוך: "וכשיגרש אותה תהיה מקודשת עד שיגרש אותה פעם שנייה", הרי שאין הקידושין ודאיים (כסף-משנה). (67) ועכשיו הוא גוי ואין לו קידושין. (68) ועכשיו הוא עבד כנעני ואין קידושין תופסין, כמבואר לעיל פ"ד, ה"ט". (69) היא אשתי. ואין קידושין תופסין באחות אשתו בחייה. (70) והרי אלו כדברים שלא באו עדיין לעולם, ואין אדם קונה או מקנה דבר שלא בא לעולם (קידושין סב:).

28 טו. האומר ליבמה⁷¹: הרי את מקדשת לי בזה
29 לאחר שיתלץ ליך יבמך - הרי זו מקדשת⁷²; הואיל
30 ואילו קדשה עתה, הויה קדושין תופסין בה מספק⁷³.

71) אשה שמת בעלה בלא בנים ולו אח, הרי היא זקוקה ליכם (אחי בעלה) ואסור לה להנשא לאחרים עד שיבמה

שעה. וכן מבואר ב'ירושלמי' קידושין פ"ג, ה"א. והרשב"א והרא"ש חולקים, ולדעתם כל שקבלה קידושיה משני, הרי הוכיחה שחזרה בה מקידושי ראשון (כמו שאמרו (יבמות קח:): "קידושיה ה'הן מ'אוניה") ובאותה שעה נפקעו לגמרי קידושי ראשון, ושוב אינן חלין. ולדעת הרא"ש יש שיבוש ב'ירושלמי' הנ"ל, ועי' בשו"ע אהע"ז סי' מ ס"ב. (55) כמבואר לעיל פ"ד, יב.

1 יב. האומר לאשה: הרי את מקדשת לי מעכשיו
2 ולאחר שלשים יום בדינך זה, ובא אחר וקדשה
3 בתוך השלשים יום - הרי זו מקדשת מספק
4 לשניהם⁵⁶. לפיכך שניהם נותנין גט⁵⁷, בין בתוך
5 השלשים יום⁵⁸ בין לאחר השלשים יום. הרי את
6 מקדשת לי מעכשיו ולאחר שלשים יום, ובא אחר
7 ואמר: הרי את מקדשת לי מעכשיו ולאחר עשרים
8 יום, ובא אחר ואמר: הרי את מקדשת לי מעכשיו
9 ולאחר עשרה ימים, אפילו הן מאה על הסדר הזה⁵⁹
10 - קדושי קלן תופסין בה, וצריכה גט מקל אחד
11 ואחד, מפני שהיא ספק מקדשת לכלן⁶⁰.

56) מסופקים אנו בדברי הראשון: "מעכשיו ולאחר שלשים יום" מה משמעותם? - אם "תנאי" הם, כלומר אם לא אחזור בי בתוך שלוש ימים, יחולו הקידושין מעכשיו, נמצא שאם לא חזר בו בתוך ל', הרי היא מקודשת מעכשיו, וקידושי השני מתבטלים למפרע, או "חזרה" הם, שחזר בו המקדש הראשון ממה שאמר: "מעכשיו" אלא דעתו לקדשה לאחר ל' יום (כי אולי דעתו על אחרת וימלך בתוך ל', רש"י שם) ועד אז הרי היא כפנויה וקידושי השני בתוך ל' יום חלים כדין. לפיכך היא מקודשת לשניהם מספק (קידושין נט:). (57) אם רוצה להנשא לאחרים או שאחד מהם יתן גט ותהא מותרת לשני ('טור' אהע"ז סי' מ). (58) ואף הראשון יכול לגרשה אף-על-פי שעדיין לא נתקדשה לו. ואין זה דומה לדבר שלא בא לעולם, כיון שאינו מחוסר מעשה, והזמן של שלוש יום ממילא הוא בא (משנה-למלך בפ"ו מהלכות גירושין ה"ג). (59) שקדושי האחרון כלים בתוך זמנו של קידושי קודמו. (60) כי לשון "מעכשיו ולאחר שלוש יום" ספק הוא, אם הוא 'תנאי' או 'חזרה' כנ"ל בהערה נה, שאם היא 'חזרה', חלים קידושי שני. ואם 'תנאי', אין קידושי שני חלים כלל. ומספק הרי היא מקודשת לשניהם, וכן לכולם. אבל אם קידשה האחרון "מעכשיו ולאחר ארבעים יום" שזמנו כלה לאחר זמן הראשון, אז אינה מקודשת לאחרון אפילו מספק, כי אפילו אם נניח שלשון המקדש הראשון משמעו 'חזרה' הרי כשגמרו שלוש יום נתקדשה לו ואין קידושי האחרון תופסים בה. ורבינו פסק כאן כרבי יוחנן בקידושין ס. (כסף-משנה).

12 יג. האומר לאשה: הרי את מקדשת לי חוץ מפלוני,
13 פלוני, שלא תאסר עליו, אלא תהיה אשת איש על
14 פל העולם ולפלוני כפנויה - הרי זו מקדשת
15 מספק⁶¹. אבל אם אמר לה: הרי את מקדשת לי על
16 מנת שתהי מתרת לפלוני - הרי זו מקדשת⁶²,

שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - יום שישי י"ב אייר - ספר נשים - הלכות אישות קנא

מתוך מהדורת גוגל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

22 שְׁוִין חֲמִשִּׁים דִּינָרִים, וְהָיוּ שֶׁל מָשִׁי וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן
23 שֶׁהָאִשָּׁה מִתְאַוָּה לָהֶן⁸⁸: אִם הָיוּ שְׁוִין חֲמִשִּׁים - הָרִי
24 זֶה מִקְדָּשָׁת מִשְׁעָת לְקִיחָהּ, וְאִינָן צְרִיכִין שׁוּמָא
25 בַּשּׁוּק וְאַחֵר כִּף תִּהְיֶה מִקְדָּשָׁת, כִּדִּי שְׁתַּסְמֵךְ דַּעְתָּהּ,
26 אֶלָּא הוֹאִיל וְהֵן שְׁוִין כְּמוֹ שֶׁאָמַר לָהּ - הָרִי זֶה
27 מִקְדָּשָׁת מִשְׁעָה רִאשׁוֹנָה⁸⁹; וְאִם אִינָן שְׁוִין - אֵינָה
28 מִקְדָּשָׁת⁹⁰.

(88) הערכה ע"י שמאים. (89) קידושין ז, ב. וכן אמרו שם (ט): "שיראי (משי) אינם צריכים שומא". וסובר רבינו, דוקא משי וכיוצא בו שהאשה מתאוית להם. אבל יש סוברים, דוקא משי אינו צריך שומא לפני הקידושין הואיל ושותמו ידועה במקצת, ואין רגילים לטעות בו טעות גדולה, אבל שאר דברים כגון אבנים טובות ומרגליות, שיש שאינן טובות אלא מעט, ורגילים לטעות בהן בהרבה יותר משווין - צריכות שומא לפני הקידושין, כי אין האשה סומכת דעתה עליהם בלא שומא. ומכאן נהגו לקדש בטבעת שאין בה אבן (רבינו'תם שם. וכן בשו"ע אהע"ז סי' לא ס"ב). (90) קידושין ז, ב.

29 יט. איש ואשה שהיו עסוקין בדברי ארוסין, הוא
30 אומר: במאה דינרים אקדש אותך, והיא אומרת:
31 איני מתקדשת לך אלא במאתים, והלך זה לביתו
32 וזו לביתה⁹¹, ואחר כך תבעו זה את זה וקדשו
33 סתם⁹²: אם האיש תבע את האשה - יעשו דברי
34 האשה⁹³, ואם האשה תבעה את האיש - יעשו דברי
35 האיש⁹⁴.

(91) ולא הסכימו ביניהם. (92) ונתן לה מעות צרורות, ולא ידעה כמה. (93) שהיא סברה מאתים הן, וכל שאין שם מאתים אינה מקודשת. (94) ואפילו אין שם אלא מאה הרי זו מקודשת, כי על דעת הצעתו הקודמת היא תבעתו לקדש (תוספתא קידושין פ"ב ה"א. וכפירוש ה'מאירי' לקידושין ח, א. והשווה דברי רבינו הל' מכירה פ"ב, ה"א).

36 כ. העושה שליח לקדש לו אשה⁹⁵, והלך השליח
37 וקדשה על תנאי - אינה מקדשת. וכן אם אמר לו
38 לקדשה על תנאי, והלך וקדשה סתם, או על תנאי
39 אחר, או ששנה את התנאי - אינה מקדשת⁹⁶.

(95) ללא כל תנאי. (96) כלל הוא: "שליח שעבר על דברי משלחו, לא עשה כלום" (לשון רבינו הל' שלוחין פ"א, ה"ב. ומקורו בכתובות צט:).

40 כא. אמר לו: קדשה לי במקום פלוני, והלך וקדשה
41 במקום אחר - אינה מקדשת⁹⁷. קדשה לי והרי היא
42 במקום פלוני, והלך וקדשה במקום אחר - הרי זו
43 מקדשת, מפני שמראה מקום הוא לו⁹⁸. וכן היא
44 שאמרה לשלוחה: קבל לי קדושי במקום פלוני,
45 וקבלם לה במקום אחר - אינה מקדשת. הרי הפעל
46 במקום פלוני, וקבל לה במקום אחר - הרי זו
47 מקדשת, מפני שמראה מקום היא לו⁹⁹.

יחלוץ לה. (72) בנוסח כת"י התימנים וב'מעשה רוקח', נוספה כאן המילה: "מספק". (73) כמבואר לעיל פ"ד, ה"ד ובביאורנו שם, ע"פ הסוגיא ביבמות צב, ב.

1 טז. האומר לחברו: אם ילדה אשתך נקבה הרי היא
2 מקדשת לי בזה - לא אמר כלום⁷⁴. ואם היתה אשת
3 חברו מעברת והפך העבר - הרי זו מקדשת⁷⁵. ויראה
4 לי, שצריך לחזור ולקדש אותה אחר שתלד על ידי
5 אביה⁷⁶, כדפי' שניכנס אותה⁷⁷ בקדושין שאין בהן
6 דפי'.

(74) שעדיין לא נתעברה האשה, והרי זה דבר שלא בא לעולם. (75) קידושין סב, ב. והרי זה כמזכה לעובר שלו - שקנה, הואיל ודעתו של אדם קרובה אצל בנו (פכ"ב מהל' מכירה ה"י) והוא הדין כאן דעתו של האב קרובה אצל בתו וגמר ומקנה (תוס' המיוחסות לר"י קידושין סג. בדעת רבינו). (76) בנוסח כת"י התימנים: "מאביה אחר שתולד". (77) ישאנה ויכניסה לביתו. (78) חסרון ופגם. מלשון הכתוב (תהלים נ, כ): "בבן אמך תתן דופי". ורבינו בפירוש המשנה (קידושין פ"ג, ה) אומר: "ומה שמתחזק אצלי, שצריך שיקדש אותה אחר שנולדה ואז מותר לבוא עליה, לפי שמן העיקרים שבידינו אין אדם מקנה לחבירו דבר שלא בא לעולם, ואמנם אמרנו: דבריו קיימים, להחמיר שהיא נעשית כאשת-איש".

7 יז. האומר לאשה: הרי את מקדשת לי במאה
8 דינרין, ונתן לה אפילו דינר אחד - הרי זו מקדשת⁷⁹
9 משלקחה הדינר. והוא⁸⁰, שישלם לה הנשאר. שזה
10 כמי שאמר: הרי את מקדשת לי בדינר זה על מנת
11 שישלם לך מאה דינרים, שהיא מקדשת לו
12 מעכשיו. במה דברים אמורים? כשאמר לה 'במאה דינרים' סתם; אבל אם פרש ואמר לה: הרי את מקדשת לי במאה דינרין אלו, והתחיל למנות לתוך ידה - אינה מקדשת עד שישלם [לה מאה]⁸¹,
16 ואפילו בדינר האחרון שניהם יכולים לחזור זה
17 בזה⁸². וכן אם נמצא מנה חסר דינר⁸³, או נמצא
18 מהן דינר נחשט⁸⁴ - אינה מקדשת⁸⁵. נמצא בהם
19 דינר רע⁸⁶: אם יכולה להוציאו על ידי הדחק -
20 יחליפנו⁸⁷, ואם לאו - אינה מקדשת.

(79) ואין אחד מהם יכול לחזור בו. (80) ובלבד. (81) כיון שראתה אותו מונה והולך - דעתה על כל הסכום המדובר (קידושין ח. וברש"י). (82) שעדיין לא חלו הקידושין. (83) כגון שנתן לה הכסף בלילה, ולא הרגישה בחסרון הדינר. (84) וסתם דינר הוא של כסף. (85) שהרי הטעה אותה, ואפילו אם יחליפנו אינה מקודשת, שהרי סמכה דעתה על-מנת שהראה לה והריהו חסר (תוספות' שם). (86) שנשחק וחסר ממשקלו. (87) חייב להחליפו מדין חוב, אבל אין זה מעכב את הקידושין, ואפילו לא החליפו לה מקודשת, הואיל ויוצא ע"י הדחק אינה מקפדת (קידושין שם, ובר"ן).

21 יח. אמר לה: הרי את מקדשת לי בכגדים אלו שהן

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

תהיה בעדים, שהוא עיקר קידושיו, אבל במקדש על תנאי אין צריך לבעול בעדים, כי אם רק ביטל תנאו כשבעל, אזי מתקיימים קידושיו הראשונים שהיו בעדים (מגיד-משנה). (112) הילכך ודאי בעל לשם קידושין ומקודשת ודאי, אבל במקדש על תנאי אפילו כשבעל אינה אלא מקודשת מספק, כי שמא בעל על סמך תנאו, וסבור היה שתנאו נתקיים ואין ביאתו ביאת זנות (מגיד-משנה). (113) וכתב רבינו בתשובתו: "ולעולם כל ישראל בחזקה זו, עד שיתבאר שנאף דרך זנות. ואין אנו אומרים בו חזקה, שאם-כן נמצא כל מי שזנה עם פנויה בעדים צריכה ממנו גט". השווה דברי רבינו לקמן הל' גירושין פ"י, ה"ט. וראה במוספנו 'תשובות רבינו'. וב'מעשה רוקח' דקדק מזה, אם בבעילתו זו הוא עושה איסור אחר, כגון שהיתה נדה, או שבעל ביום-הכיפורים (שאסור בביאה) לא נאמרה בו חזקה זו, - שאין זה מישאל הכשרים.

יום ש"ק י"ג אייר ה'תשע"ח

פרק שמיני

(1) כולל המשך תנאים בקידושין ואם נתגלה שלא קיים התנאי.

- א. האומר לאשה: הרי את מקדשת לי בכוס זה של זין, ונמצא של דבש; של דבש, ונמצא של זין; ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰

(2) כגון שהיה מכוסה ולא הכירה עד אחרי הקידושין. (3) כתוב ב"הגהות מיימוניות": אחד קידש בטבעת שהייתה נראית באותה שעה בפני עדי הקידושין שהיא של זהב וגם בעיני הצורך נראתה כן, ואחרי כן קרוב לחצי שנה נמצאת של נחושת - הרי זה דומה להתקדשי לי במנה ונמצא חסר דינר, או נמצא בו דינר נחושת שאינה מקודשת, ואף על פי שהמקדש עצמו לא אמר שהוא של זהב אלא העדים אמרוהו, אלא שלמעשה יש להחמיר לא להתירה בלי גט. ומטעם זה "נוהגין תחת החופה לשאול לעדים אם הטבעת שווה פרוטה, כדי שתדע הכלה שאינו מקדשה אלא בשווה פרוטה". (4) קולעת שערות. (5) כי לפעמים אם יש לו גודלת זהו חיסרון, כי הגודלת מתוך שהיא מצוייה בבתי שכינותיה תלך לספר עליה דברים שהם נגד רצונה. וכן הדין באופה שמצוייה אצל הרבה אנשים. (6) בין למעלה בין לחיסרון. כי אפילו בשבח אחרים אינה מרוצה, שאומרת: "מנעל הגדול ממידת רגלי איני חפצה בו".

(97) הקפיד המקדש לומר במקום פלוני שיש לו שם אוהבים, ואם מישוה יאמר עליו דברים בפניה - ימחו בידו (קידושין נ. וברש"י). (98) "שם תמצאנה", ואין זו הקפדה (שם). (99) נלמד מדין האיש עם שליחו, שלשניהם דין אחד. וכן מוכח בקידושין מה, ב: "שאמרה היא לשלוחה צא וקבל לי קידושי מפלוני, שאמר לי התקדשי לי בדינר של כסף, והלך ונתן לו דינר של זהב. . . מראה מקום היא לו" (הגר"א לאהע"ז סי' לו ס"ק ז).

1 כב. המקדש את האשה וחזרו בו מיד הוא או היא, 2 אף-על-פי שחזרו בתוך כדי דבור¹⁰⁰ - אין חזרתם 3 כלום, והרי היא מקדשת¹⁰¹.

(100) שאילת תלמיד לרב: "שלום עליך רבי" (הל' שבועות פ"ב, יז ע"פ הסוגיא בנזיר כ:). (101) נדרים פז, א: "והלכה תוך כדי דיבור כדיבור, חוץ מעובד ע"ז ומקדש ומגרש". ופירש הר"ן שם: בכל דבר רגיל שאדם עושה, לא בגמר דעתו הוא עושה אלא בהסכמה גמורה מראש, ולפיכך לא מועילה בהם חזרה.

4 כג. המקדש על תנאי, וחזר אחר כמה ימים ובטל 5 התנאי, אף-על-פי שבטלו בינו לבניה שלא בפני 6 עדים - בטל התנאי, והרי היא מקדשת סתם¹⁰². וכן 7 אם היה התנאי¹⁰³ מן האשה, ובטלה אותו אחר כך 8 בינה ובין - בטל התנאי. לפיכך, המקדש על תנאי, 9 וכנס סתם¹⁰⁴ או בעל¹⁰⁵ סתם - הרי זו צריכה גט¹⁰⁶, 10 אף-על-פי שלא נתקיים התנאי; שמא בטל התנאי 11 כשבעל או כשפנס¹⁰⁷. וכן המקדש בפחות משוה 12 פרוטה או במלוה¹⁰⁸, וחזר ובעל סתם בפני עדים¹⁰⁹ 13 - צריכה גט; שעל בעילה זו סמך¹¹⁰, ולא על אותן 14 הקדושין הפסולין¹¹¹. חזקה היא, שאין אדם 15 מישאל הכשרים עושה בעילתו בעילת זנות¹¹², 16 והרי בידו עתה לעשותה בעילת מצוה¹¹³.

(102) כתובות עג, א. וסובר רבינו שביטול התנאי אינו צריך עדים כל שהקידושין עצמם היו בעדים, וכמו שגילה דעתו לעיל פ"ג, טז: שליח הבעל לקדש לו אשה אינו צריך לעשותו בעדים. "שאין מקום לעדים בשליחות הבעל". והוא-הדין לביטול התנאי או קיומו, כל שהקידושין עצמם היו בעדים. (103) כנסה לביתו לשם נישואין, כמבואר לקמן פ"י, ה"א. (104) ולא דיבר כלום אודות התנאי. (105) כתובות עד, א. (106) מספק. (107) והראב"ד מצריך שיכניסנה בעדים, ואז הריהו כביטל התנאי בעדים. וכשיטתו לעיל פ"ג ה"ט, שגם שליח הבעל צריך להעשות בעדים. ע"פ הכלל: כל דבר שבערוה, אינו פחות משנים. (108) שאינה מקודשת בהן. (109) שנתייחד עמה בעדים "שכל המקדש בביאה, אינו צריך לבעול בפני עדים אלא יתייחד בפניהם ויבעול" ש"הן הן עדי יחוד, הן הן עדי ביאה" (מלשון רבינו להלן הל' גירושין פ"י ה"ח, וכן נראה למעלה פ"ג ה"ה). (110) לקדשה בה. (111) כתובת עד, א. ומוכן שבשני הדינים האחרונים: מקדש בפחות משהו פרוטה, ומקדש במלוה, צריך שהבעילה (כלומר היחוד)

אותו בכל מקום דבר חקמה¹⁴ ואומר. על מנת שאני
גבור - אין אומרים: באבגר בן גר¹⁵ וכיוצא¹⁶, אלא
כל שחבריו מתנראים ממנו מפני גבורתו. על מנת
שאני עשיר - אין אומרים: [כרבי אלעזר בן
חרסום¹⁷] וכרבי אלעזר בן עזריה¹⁸, אלא כל שבני
עירו מכבדין אותו מפני עשרו. על מנת שאני צדיק
- אפלו רשע גמור, הרי זו מקדשת מספק, שמא
הרהר תשובה בלבו¹⁹. על מנת שאני רשע - אפלו
צדיק גמור, הרי זו מקדשת מספק, שמא הרהר
בעבודת פוכבים ומזלות בלבו; שעון עבודת פוכבים
ומזלות גדול הוא, ומשיהרהר לעבד בלבו נעשה
רשע, שנאמר: פן יפתה לבבכם, וכתוב: למען תפש
את בית ישראל בלבם.

(14) דבר התלוי בסברא. (15) שר צבא של שאול המלך.
(16) בן צרויה, שר צבא של דוד המלך. (17) היה עשיר
גדול ואביו הניח לו אלף עיירות ביבשה וכנגדן אלף ספינות
בים. (18) אף הוא היה עשיר גדול והיה מפריש מעשר
מעדרו שנים עשר אלף עגל בכל שנה ושנה. (19) ובכל
זאת, המקדש בפסולי עדים [=רשעים] אינה מקודשת ואין
חוששים שמא הרהרו תשובה בליבם, כי רק כאן שאומר
בפירוש לפנינו: "על מנת שאני צדיק", יש לחוש שמא
הרהר בליבו, אבל כאשר אין העדים אומרים כלום למה
נחוש להם.

ו. המקדש את האשה, ואמר: הייתי סבור שהיא
כהנת, והרי היא לוי; לוי, והרי היא כהנת;
עניה, והרי היא עשירה; עשירה, והרי היא עניה -
הרי זו מקדשת, מפני שלא הטענתו²⁰. וכן היא
שאמרה: סבורה הייתי שהוא כהן, והרי הוא לוי;
לוי, והרי הוא כהן; עשיר, והרי הוא עני; עני, והרי
הוא עשיר - הרי זו מקדשת, מפני שלא הטעה
אותה.

(20) אלא הוא הטעה את עצמו ודברים שבלב אינם דברים.

ב. ובכלם, אף-על-פי שאמרה: בלבי היה להתקדש
לו אף-על-פי שהטעני ואין הדבר כמו שאמר, וכן
אם אמר הוא: בלבי היה לקדשה אף-על-פי
שהטעני - אינה מקדשת, לפי שהדברים שבלב
אינם דברים⁷.

(7) כי היה לה לפרש בפה בשעת הקידושין.

ג. הרי את מקדשת לי על מנת שאני בפסם⁸, ונמצא
בפסם וברסי; על מנת שאני בן עיר, ונמצא בן עיר וכן
כרך; על מנת ששמי יוסף, ונמצא שמו יוסף ושמעון
- הרי זו מקדשת. אבל אם אמר לה: על מנת שאין
שמי אלא יוסף, ונמצא שמו יוסף ושמעון; שאיני
אלא בפסם, ונמצא בפסם וברסי; שאיני אלא בן עיר,
ונמצא בן כרך וכן עיר - אינה מקדשת.

(8) מוכר בשמים. (9) מעבד עורות וריחו רע.

ד. האומר לאשה: הרי את מקדשת לי על מנת
שאני יודע לקרות, צריך שיקרא התורה ויתרגם
אותה תרגום אנקלוס הגר. ואם אמר לה: על מנת
שאני קורא, צריך להיות יודע לקרות תורה נביאים
וכתובים בדקדוק יפה. על מנת שאני יודע לשנות,
צריך להיות יודע לקרות המשנה. ואם אמר: על
מנת שאני תנא, צריך להיות יודע לקרות המשנה
וספרא¹⁰ וספרי¹¹ ותוספתא¹² של רבי היא¹³.

(10) תורת כהנים, וחיברו רב. (11) מדרשי הלכה לספרים:
במדבר ודברים. (12) תוספת למשנה לבאר עניינה
השנויים בלשון קצרה. (13) שהיא מוסמכת ביותר.

ה. על מנת שאני תלמיד - אין אומרים: כבן עזאי
וכן זומא, אלא כל ששואלין אותו דבר אחד
בתלמודו ואומר; ואפלו בהלכות החג, שמלמדין
אותן בפרים מדברים הקלים סמוך לחג, כדי שיהיו
כל העם בקיאים בהן. על מנת שאני חכם - אין
אומרים: כרבי עקיבא וחבריו, אלא כל ששואלין

שיעורי רמב"ם ספר המצוות – ז'י"ג אייר תשע"ח

סימני טמאה והפכה את-המקוה (הבשר החי שבנגע) —
עובר בלא-תעשה" ולוקה, כמו שנתבאר במקומו.

המצוה הש"ז — האזהרה שהזהרנו מלגלח שער
הנתק (נגע בשער), והוא אמרו: "ואת-הנתק לא יגלח"
(ויקרא יג, לג). ולשון ספרא (פרשת תזריע): "מנין לתולש
סימני טמאה מתוך נתקו שעובר בלא-תעשה? שנאמר:
ואת-הנתק לא יגלח".

יום ראשון ז' אייר ה'תשע"ח

מצות לא תעשה שח. שז.

המצוה הש"ח — האזהרה שהזהרנו מלתלוש סימני
צרעת או לכותם (באש) כדי שישתנה מראה, והוא אמרו:
"השמר בנגע-הצרעת" (דברים כד, ח). ולשון ספרי (פרשת
תצא שם): "'השמר בנגע הצרעת' (דברים כד, ח) — בלא-
תעשה". ולשון המשנה (נגעים פרק ז משנה ד): "התולש

יום שני ח' אייר ה'תשע"ח

מצות עשה קיב.

המצוה הקי"ב — הצווי שנגצטוינו לעשות הבר
במצרע כדי שיפראו ממנו, והוא אמרו יתעלה: "והצדוע
אשר-בו הנגע בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע
ועל-שפם יעטה וטמא וטמא יקרא" (ויקרא יג, מה).
והראיה שזוהי מצות עשה היא אמרם בספרא (תוריע):
"לפי שנגמר (בכהן גדול) ראשו לא יפרע ובגדיו לא
יפרום" (שם בא, י), יכול אף-על-פי שהוא מנגע? ומה
אני מקים: "בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע"
בכל-אדם חוץ מכהן גדול, תלמוד לומר: "אשר בו
הנגע" — אף כהן גדול יהיו בגדיו פרומים, קרועים,
וראשו יהיה פרוע, יגדל פרוע (כך נקרא שער הגדל פרא).
ברור, אם כן, שפרימה או פריעה של כהן גדול
בלא-תעשה, והכלל הוא אצלנו: "כל-מקום שאמה
מוצא עשה ולא-תעשה, אם אמה יכול לקים את-שניהם
מוטב; ואם לאו יבוא עשה וידחה את-לא-תעשה". וכן
שמצאנו שהם אומרים, כי כהן גדול אם נצטרע פורע
ופורם, הרי ראיה שזו מצות עשה. וכבר נמסר לנו
בפבקה, שגם שאר טמאים צריכים לעשות לעצמם הבר,
כדי שיפראו בגי אדם מהם. ולשון ספרא (שם): "טמא
מת ובוועל נדה וכל-המטמאין את-האדם מנין? תלמוד
לומר: וטמא וטמא יקרא". ענינו: כל-טמא (שאינו פורם)
צריך להכריז על עצמו שהוא טמא, והוא: (שצריכין היבר
כלומר, או שיכריז בפה מלא, והיינו בשאר טמאים ובמצורעת,
או במצורע ש"כריז" באמצעות סימני פריעה ופרימה שאו
אין אלא צורך להכריז ממש בפה) שישים לעצמו הבר
המראה שהוא טמא ושהנוגע בו נטמא, כדי שיבדלו
ממנו. וכבר נתבאר שהבר זה של מצרע אין בלו (כל
סימני ההיכרות) חובה לנשים, והוא אמרם (סוטה כג.):
"האיש פורע ופורם ואין האשה פורעת ופורמת" אבל
עוטה (מכסה בבגדיה) על שפם ומודיעה על עצמה
(בהכרזה ממש בפה) כשאר הטמאים (ובהל' טומאת צרעת
פרק ו הלכה ה פסק דאינה עוטה).

יום שלישי ט' אייר ה'תשע"ח

מצות עשה קי.

המצוה המשלימה מאה ועשר — הצווי
שנגצטוינו שתהא הטהרה מן-הצרעת על ידי המעשה
המפרש במקרא (ויקרא יד), והוא: עץ ארז ואזוב ושני
תולעת (פיסת צמר צבועה במיץ אדום — היוצא מגרגירים
המתאפיינים בתופעה שתולעת זעירה מצויה בכל אחד —)
ושתי צפרים ומים חיים, ושיעשה בהם כל מה-שנזכר.
ובמעשה הזה עצמו יטהר האדם והבית. כמו שבאר
הכתוב. הנה נתבאר לך, שמיני הדברים המטהרים

מן-הטמאה לפי תורתנו, הם שלשה מינים: אחד כללי
ושנים המיוחדים לשני מינים ממיני הטמאות. הכללי —
הוא הטהרה במים, שכל-טמא לא תשג לו הטהרה אלא
אחר שיטהר במים; והמין השני — מי נדה (מי הזאה
עם אפר הפרה), והוא דבר מיוחד לטמאת מת; והמין
השלישי עץ ארז ואזוב ושני תולעת ושתי צפרים ומים
חיים. והוא דבר מיוחד לצרעת. וכבר נתבארנו כל-דיני
מצוה זו, כלומר: טהרת מצרע הראשונה — במסכת
נגעים (פרק יד).

יום רביעי י' אייר ה'תשע"ח

מצות עשה קיא.

המצוה הקי"א — הצווי שנגצטוה המצרע להתגלח,
והיא לו הטהרה השנייה (שלב שני. אחרי מה שמבאר
במצוה קי — שיעור קטו), כמו שנתבאר בסוף נגעים (פרק
יד), והוא אמרו יתעלה: "והיה ביום השביעי יגלח"
(ויקרא יד, ט). וכבר הזכרנו מקדם (מצות עשה צג) את-
דבריהם (ספרא ויקרא יד, ט): "שלשה מגלחין ותגלחתן
מצוה: הנזיר והמצרע והלוים". וכבר נתבארנו דיני מצוה
זו בסוף נגעים. וכאן אבאר לך מאיזה טעם מנינו תגלחת
מצרע מצוה בפני עצמה והבאת קרבנותיו מצוה בפני
עצמה (מצות עשה עז), ולא עשינו כן בנזיר אלא קבענו
תגלחתו והבאת קרבנותיו מצוה אחת (מצות עשה צג)
— שהמצרע, אין קשר בין תגלחתו להבאת קרבנותיו,
והתכלית המשגת מתגלחתו אינה התכלית המשגת
מהבאת קרבנותיו לפי שהמצרע, טהרתו תלויה
בתגלחתו (והבאת קרבנותיו למטרה שונה — לאכול קדשים).
ובפרק ו' מנזירות (מד): אמרו: "מה בין נזיר למצרע?
אלא שזה טהרתו תלויה בלמיו (בימי נזרו), כלומר: הנזיר,
והמצרע טהרתו תלויה בתגלחתו": אם גלח המצרע
ונשלמה תגלחתו השנייה — טהר מלטמא כשרץ, כמו
שנתבאר בסוף נגעים, וישאר מחסר כפורים עד שביא
קרבנותיו כשאר מחסרי כפורים, כמו שנתבאר שם. לכן,
תכלית תגלחתו היא טהרתו מלטמא כשרץ, בין שהביא
קרבנותיו ובין שלא הביא; ואלו תכלית הבאת קרבנותיו
היא להשלים בפתו כשאר מחסרי כפרה, כלומר: זב
וזבה ויולדת (שאף שנטהרו אין מושלמת כפרתן לאכול
בקדשים וכדומה, עד שיביאו קרבנותיהם). וכבר הזכרנו קדם
לכן (מצות עשה עה) את-דבריהם: "ארבעה מחסרי
כפרה", ושם נתבאר, שאין הנזיר מחסר כפרה, אלא
אותם המעשים בכללותם (ביחד), כלומר: התגלחת
והבאת קרבן — מתירים לו לשותת יין. ואין אחד מהם
מספיק בלעדי השני, אלא התגלחת קשורה בקרבן
והקרבן קשור בתגלחת, ובכלם יחד תשג התכלית
האחת, והיא: שיתרו לו דברים שהיו אסורים עליו בימי

22 איך מטמאים ואיך מטמאים, מה מהם צריך הסגר או
23 קריעה או שרפה או רחיצה וטהרה וזולת זה, מכל
24 מה שצאמר בכתוב וממה שבא בקבלה (מסכת נגעים פרק
25 יא).
26 המצוה הק"ג — הצווי שצטוינו להיות בית מנוע
27 טמא [מטמא] ומצוה זו כוללת טמאת בתים: איזה מהם
28 צריך הסגר או נתיצת הקירות או נתיצת פלו, במה
29 מטמא ואיך מטמא.

יום שישי י"ב אייר ה'תשע"ח

מצות עשה צט.

30 המצוה הצ"ט — הצווי שצטוינו להיות הנדה
31 טמאה [מטמאה]. ומצוה זו כוללת טמאת נדה וכל-
32 דיניה.
33

יום ש"ק י"ג אייר ה'תשע"ח

מצות עשה ק.

34 המצוה המשלמת מאה — הצווי שצטוינו להיות
35 היולדת טמאה. ומצוה זו כוללת כל-דיני היולדת.
36

1 נזירותו. ובפרק ו' מנזירות (מו). אמרו: "גלח על הנזבח
2 ונמצא פסול — תגלחתו פסולה וזבחיו לא עלו לו".
3 הנה נתבאר לך, שהתגלחת היא מתנאי הנזבח והנזבח
4 מתנאיה. ונתבאר עוד בתוספתא (נזיר טו): "שנזיר שכלו
5 (שהסתיימו) ימיו אסור לגלח ולשתות יין ולהטמא
6 למתים" עד שיעשה כל-אותם המעשים והם (הקרבנות,
7 נקראים) תגלחת טהרה, כמו שנתבאר בפרק ו' מנזירות,
8 והוא שיעלם פתח אהל מועד ויזרוק שערו תחת הדוד
9 ויקריב את-הקרבנות, כמו שנתבאר בכתוב. ואתה
10 תמצאם (שחז"ל) ברב המקומות קוראים להבאת
11 הקרבנות 'תגלחת'. ובפרוש אמרו במקומות במשנה (נזיר
12 פרק ב משנה ה — יא): (מי שמתבטא בלשון) "הריני נזיר
13 ועלי לגלח נזיר (אחר)", הפונה בזה: שביא קרבנות נזיר
14 ויקריבם בעדו (הנזיר האחר). הנה נתבאר לך שהתגלחת
15 היא בטיי להבאת הקרבנות. והטעם בכך, שהם חלק
16 ממנה, כמו שבארנו, ועל-ידי הכל יחד יסתלק דין
17 הנזירות וישתה הנזיר יין. אבל תגלחת טמאה הרי היא
18 מהלכות המצוה, כמו שבארנו לעיל (מצות עשה צג).

יום חמישי י"א אייר ה'תשע"ח

מצות עשה קב. קג.

20 המצוה הק"ב — הצווי שצטוינו להיות בגד מנוע
21 טמא [מטמא]. ומצוה זו כוללת כל-דיני צרעת בגדים:

אגרות קודש

ב"ה, ט"ו אייר, תשי"ג

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו שואל שע"פ שמצא כתוב בספרים עשה לו טבעת כסף ועלי חקוקים שמות קדושים, ושואל חוות דעתי אם ישא אותו על ידו בתור סגולה כזו.

הנה לפי הידוע לו הרי בסביבתו ובמקום שנמצא רק נשים לובשות טבעות, ובמילא יש בזה חשש משום לא ילבש גבר גוי וזהו נוסף על ענין קדושת השמות החקוקים בטבעת שיש להזהר בזה הרבה, הן בענין המקום שעובר דרך שם או שנכנס לשם, וכן בענין קדושת השמות עצמם כיון שנשתבשו הספרים ובפרט אותם הספרים שנדפסו בלא הסכמה כלל או בלא הסכמות מאנשים ידועים, ובמילא מכל אלו הטעמים, לדעתי לא ישא הטבעת, ולכל היותר כיון שכבר עשה מעשה ונחקקו השמות, הנה יחזיק הטבעת בחדרו בו ישן.

ובהנוגע לסגולה לח"ן, הרי ירבה באותיות התורה והתפלה, וגם יהי חקוק במוח זכרוננו איזה קאפיטלעך תהלים, איזה פרקים משניות, ואיזה פרקים תנאי, אשר אז ע"פ המבואר בלקוטי תורה סוף פ' קדושים, הרי אף בשעה שאינו עובר עליהם במחשבתו, בכ"ז נמצאים הם אצלו חקוקים במוח זכרוננו. והשי"ת יצליחו בלימוד תורת הנגלה ותורת החסידות ביראת שמים, אשר אז לא יהי מקום לענין הנ"ל.

ברכה לת"ת ביר"ש.

ביאורים למסכת סוטה דף כב עמוד א מתוך "ש"ס לובלין - מכון המאור"

שמבלים את העולם בהוראת טעות. שכין שאינם יודעים טעמי המשנה, אינם יורדים לעומק הדין לדמות את המקרה שבא לפניהם לדין הדומה, ומתוך כך טועים בדין.

תניא נמי הכי, אמר רבי הושע, ובי אלו ששונים משניות מבלי עולם הן, והלא מיישבי עולם הן, שנאמר 'חליבות עולם לו' - מי ששונה הלכות, 'עולם לו' כלומר, העולם קיים בזכותו. **אמלא הכוונה היא, לאלו שמורין הלכה מתוך מושגתן.**

שנינו במשנה, אשה פרושה וכו', תנו רבנן, בתולה צלוינית - בעלת תפילה, ואלמנה שוכבת - שנוהגת לבקר שכנותיה תמיד, וקטן שלא כלו לו חדשיו - יבואר בהמשך, הרי אלו מבלי עולם - גורמים רעה וחורבן לעולם, שמתוך שנוהגות צדקות יתירה שאינה מצויה אצל נשים, ודאי באות לחפות על רשותו שיש בהם.

שואלת הגמרא, איני וכי אלמנה הנהגת לבקר שכנותיה ממבלי עולם היא, והאמר רבי יוחנן, למדנו דאיתא חטא מביתא, וקביל שר - שיטרח אדם כדי לקיים מצוה, שמתוך כך יקבל עליה יותר שבר מאלמנה - שהייתה טורחת בקיום המצוות יותר בכדי הצורך כדי לקבל עליהם שכר. ומפרשת הגמרא כוונתו, **יראת חטא מביתא -** דרבי יוחנן שמעך להחיה בתולה - שמע את אותה בתולה, דנפלה אאפה והתפללה וקאמר, רבנו של עולם, בראת גן עדן ובראת גיהנם, בראת צדיקים - לנחול גן עדן ובראת רשעים - שדרכם לגיהנם, הרי רצון מלפניך שלא יבשלו בי בני אדם להפסיד על ידי חלקם בגן עדן ולרשת גיהנם. הגמרא ממשיכה בביאור דברי רבי יוחנן, איך למד קיבול שר מאלמנה, דהיינו אלמנה דתווא בי בנישואתא בשיבבותה - שהיה בית כנסת בשכונתה, ובכל זאת כל יומא הוה איתא ומצילה בי מדרשיה - הייתה הולכת ומתפללת בבית מדרשו דרבי יוחנן שהיה מרוחק מביתה. אמר לה רבי יוחנן, בתי, לא בית הכנסת בשיבבותך ומדוע טורחת את הלגי לבית מדרשו המרוחק מביתך. אמרה ליה, רבי, ולא שרביסות יש לי על שמגיעה אני עד לבית מדרשו המרוחק יותר. אם כן מה שונה אלמנה הנוהגת במנהג צידקות יתירה זו, שהולכת לבקר שכנותיה תמיד ממנהג צידקות של זו, שהולכת למקום מרוחק כדי להתפלל, בי קאמר - לא כל אלמנה הנוהגת בצדקות יתירה יש לחושדה, אלא בגין דיוחני בת רבי - שהייתה הולכת לבית שכנותיה תמיד ומפרסמת שפועלת ישועות על ידי תפלתה. וכך היה מנהגה. כשמגיעה עת לידת אשה היתה עוזרת רחמה בכישופיה, ולאחר שהייתה היולדת מצטערת הרבה היתה אומרת אלך ואבקש רחמים עליה רחמים אולי תשמע תפילתי. ואז היתה הולכת ומבטלת כשפיה והולד יוצא. פעם אחת היה לה שכיר יום בביתה, והיא הלכה לבית האשה היולדת ושמע השכיר קול הכפשים מתקשקש בכלי כמו שהולד מקשקש במעי האם, ובא ופתח את הכלי והכשפים יצאו, והוולד נולד וידע כי בעלת כשפים היא.

שואלת הגמרא, מאי קטן שלא כלו לו חדשיו שנאמר עליו שממבלי עולם הוא. הקא - בבבל תרגמו - פירושו, זה תלמיד חכם המבצע ברבותיו שלאחר שנעשה תלמיד חכם מולול ברבותיו שלמדידתו. רבי אבא אמר, זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה. דאמר רבי אבהו, אמר רב הונא אמר רב, מאי דכתיב 'בי רבים חללים הפילה ועצמים כל הרגיה', בי רבים חללים הפילה זה תלמיד חכם שלא הגיע להוראה ומורה - שעל ידי שפוסק דין מוטעה מחטיא אנשים רבים. והפילה הוא לשון 'נפל' שהוא כינוי לתנוק שלא כלו לו חדשיו. ועצמים כל הרגיה זה תלמיד חכם שהגיע להוראה ואינו מורה - 'עצמים' על שם שעוצם פיו ואינו מורה לרבים.

שקרא - מקרא ופנה - משנה ולא שימש תלמידי חכמים - ללמוד מהם טעמי המשנה וסברותיה. שמתוך שאינו יודע את המשניות על סברותיהם וטעמיהם, טועה בדין, שפעמים על ידי הטעמים משתנה הדין לאיסור ולהיתר, או בדיני ממונות לחיוב ולזכות, או בטהרות לטמא ולטהר, ומתוך שאינו יודע טעמי הדינים מורה שלא כהלכה, ולכן נקרא רשע. ואף ערום הוא, שהשומע את בקיאותו במשניות סבור שבקי הוא אף בטעמיהם ויודע על בורין, ומתוך כך נוהגים בו כבוד תלמידי חכם.

אמר, קרא - מקרא ופנה - משנה ולא שימש תלמידי חכמים ללמוד מהם סברות וטעמי הדין. רבי אלעזר אמר, הרי זה עם הארץ - יש לנהוג בו כמו עם הארץ שחשוד על המעשרות ועל הטהרות. רבי שמואל בר נחמני אמר, הרי זה בור - גרוע מעם הארץ. רבי ינאי אמר, הרי זה בותי - דינו כביתו שאסור לאכול מפיתו ולשתות מיינו. שכין שאינו משמש תלמידי חכמים מגלה בעצמו שאין לו אמונת חכמים מפרשי המשנה, ולכן דינו כביתו. רב אחא בר יעקב אמר, הרי זה מגוש - מכשף. כלומר, אדם שאינו משמש תלמידי חכמים הוא דומה למכשף שאוחז את עיני בני אדם ומטעה אותם בכישופיו, ואף זה מטעה את בני אדם שמתוך בקיאותו חושבים שבקי הוא גם בטעמי הדינים על בוריים.

אמר רב נחמן בר יצחק מסתברא קרב אחא בר יעקב - שהשונה ואינו משמש תלמידי חכם הרי זה מגוש, דאמרי אינשי - שכן רגילים האנשים לומר, רטין מגושא - לוחש המכשף את לחשיו ולא ידע מאי אמר - ואינו יודע מה הם ומה פירושם. כלומר, המכשף יודע לומר דברים הגורמים לרחות להגיע אך אינו מבין מה הוא אומר. ואף זה דומה לה, שגם הוא תני תנא - חוזר על דברי התנאים ולא ידע מאי אמר - ואינו מבין דבריהם.

תנו רבנן איהו עם הארץ - שדברו בו חכמים בכל מקום. כל שאינו קורא קריאת שמע שחרית וערבית בברכותיה, שאדם שאינו קורא קריאת שמע, ודאי שאינו יודע כלום, דברי רבי מאיר. והחכמים אומרים, כל שאינו מניח תפילין. בן עזאי אמר, כל שאין לו ציצית כנגדו. רבי יוחנן בן יוסף אמר כל שיש לו בנים ואינו מגדלן ללמוד תורה. אחרים אומרים, אפילו קורא - מקרא ופנה - משנה ולא שימש תלמידי חכמים והו עם הארץ. קרא - מקרא ולא שנה - משנה הרי זה בור. לא קרא ולא שנה היינו, שאינו יודע כלום עליו הכתוב אמר 'וידעת את בית ישראל ואת בית יהודה וירע אדם וירע בהמה' - היינו, שאינו יודע כלום כבהמה שאינה יודעת כלום.

הגמרא מביאה פסוק באותו ענין, 'ירא את ה' בני ואלו (ו) עם שונים אל תתעורב'. אמר רבי יצחק, מי הם השונים שנאמר שאין להתערב (להתחבר) עימם. אלו השונים הלכות - משניות, שלא שימשו תלמידי חכמים ואינם יודעים את טעמי המשניות.

שואלת הגמרא, פשיטא - שכן היא כונת הכתוב, שאין נפרשו באופן אחר. משיבה הגמרא, מהו דתיקא 'שונים' שאמר הכתוב, שונים בחטא, וכדרב הונא, דאמר רב הונא, בין שערב אדם עבירה ופנה בה - וחזר ועבר אותה פעם שניה, הותרה לו - דומה בעיניו להיתר. וכונת הכתוב לומר שמאלו יש להתרחק, קא משמע לן שהכוונה לאלו ששונים משניות ולא שימשו תלמידי חכמים.

תנא, התנאים - אלו השונים משניות ואינם יודעים טעמי הדין וסברותיו, מבלי עולם - גורמים חורבן לעולם.

שואלת הגמרא, מבלי עולם סלקא דעתך - וכי מי ששונה משניות, גורם חורבן לעולם, אם אינו יודע טעמי הדין, יש לו אומנם חסרון בידיעותיו, אך מה רעה גורם הוא לעולם. מתרצת הגמרא, אמר רבינא, כונת התנא לאלו שמורין הלכה מתוך מושגתן - היינו,

שקרא מקרא: ושנה משנה ולא שימש תלמידי חכמים. ללמוד סברת הגמרא בטעמי המשנה מה הם, קשע הוא שאין תורתו על בוריה ואין ללמוד הימנה, שע"י העטמים יש חלוק באסור ודברי ממונות לזכות ולחייב ובטירות לטמא ולטהור. בדאמר בבמה דוכתי מ"ט אמר מר הכי וכו' ואמר מאי בינייהו איכא בינייהו דף וכו'. וזעזעו הוא שהשומע את קולו שונה משניותיו כסבור הוא שביקו בטעמיהם ונתקנו בו כבוד בתלמידי חכמים: אתמר גרס: ה"ו ע"ה. שחשוד על המעשרות ועל הטהרות בור. גרוע מעם הארץ. בותי. ואסור לאכול פתו ויטיו, דכין שלא שמש חכמים אינו מקפיד על דברי חכמים לדעתם ולא שנה אלא להראות עצמו כת"ח מגוש. מכשף האדונו את העינים וגזב את הלכות. ואף זה כן רש"י. תרגום חזק חזק וקניס (וי) הוא מגוש. לוחש המכשף את לחשיו ואינו מבין מה הם ומה פרושם. אלא כך מעשיהם, שהמכשפות כל ע"י אותם הלחשים: תני תנא. ואף זה תנא שאל שמש בתלמוד שונה משנתו ואינו יודע מה היא: איזהו עם הארץ. שחשוד על הטהרות ועל המעשרות ומזקק מגעו טמא: כל שאינו קורא ק"ש. דתא ודאי אינו יודע כלום. אבל יודע לקרות וקורא לא ע"ה הוא: ששונים הלכות. שלא שמשו בתלמידי חכמים ולא הקפידו על טעמי המשניות. דאמרין משניות: פשיטא. דהכי הוא אלא במאי נדרשיה אי לאו בהכי היתה לו דומה בעיני התר: מבלי עולם ס"ה. ומה הם גורמין לאנשים: ששורין הלכה כחזק משנתו. קאמר שמבלין עולם בתורות טעות. דכין דאין יודעין טעמי המשנה פעמים גורמין שפומין לה דבר שאינו דומה. ועד יש משניות הדבר (משניות) דאמרין דאמרין משניות: פשיטא. דהכי ויחידה היא וזית הלכתא כותיה. ועד שאין יודעים במחלוקת תנאים הראשונים הלכה בדברי מי. הלך מורין הוראות טעות: הלכות עולם לו. השונה הלכות - עולם שלו בכותו: ציליות. בעלת תפלה: ואלמנה שובבית. בעלת שכותו. הלכות ומקבצת שכנותיה תמיד: הרי אלו מבלי עולם. שכן אלא נאפות ומכשפות ומראות עצמן בצדקניות שלא יבדקו אחריהן: קמן שלא כלו לו חדשיו. לקמן מפרש: וקבול שבר מאלמנה. שהיתה טורחת עצמה יותר מן הצורך כדי לקבל שבר בדמפרש ואזיל. למדנו שיתירין אדם עצמו במצוה לקבל שבר יותר בראת צדיקים. לנחול ג"כ בראת רשעים. לירש גיהנם: שלא יבשלו בי בני אדם. להפסיד חלקם על ידי מנן עדן ולירש גיהנם: כי קאמר. מבלי עולם. כגון יוחני בת רמיכי. אלמנה מכשפה היתה, וכשמגיע עת לדת אשה היתה עוצרת דממה במכשפות, ולאחר שמצטערת תרבה היתה אומרת אלך ואבקש רחמים אולי תשבע תפילתי, וחולכת וסותרת כפסיה וחולד יוצא. פעם אחת היה לה שכיר יום בביתה, והיא הלכה לבית האשה היולדת, ושמע השכיר קול

רבי שמואל בר נחמני אמר ה"ו בור. תימה כמאן ס"ל לא באחרים ולא בר' יהודה דאחרים לא קרי בור אלא לשנה ולא קרא ור' יהודה אפי' עם הארץ לא מושו ליה דאמר בסוף פרק אלו מצאות (כ"ט דף ג"ג) דדרש ר' יהודה בר אילעאי שמעו דבר ה' החריתם אל דברו וגו' החריתם אל דברו אלו תלמידי חכמים אחרים אלו בעלי משנה מנדיים אלו עם הארץ אלמא דבעלי משנה או בעלי מקרא לאו בכלל ע"ה ניתנה. כל שאינו קורא ק"ש שחרית וערבית דברי ר"מ. תימה לריי דאמר בפ' הניזקין (נעיס דף ס"א). ובפ' ג' שאכלו (נכסות דף מ"ז) איזהו עם הארץ כל שאינו אובל חולין בטורה דברי ר"מ ופירש דהרבה ענייני עם הארץ הן ויש שאין מקבלין ממנו עדות כדאמרין בפ' אלו עוברין (פסחים דף מ"ז): ששה דברים נאמרו בעם הארץ אין מקבלין מן עדות וכו' ובפ' חומר בקדוש (תמיד דף כ"ג). כמאן מקבלין סהדותא מעם הארץ כר' יוסי ויש כשר לענין עדות ונחשד על הסהדות ויש המעשרות או עלות זמון או לענין שביעות אי' לענין דברים שאינן נקחין אלא מן המומחה כדאיתא בפ' שני דמסכת ע"ז (דף ק"ג) בירושלמי אשה פרושה זו היא שיושבת ומלעבת בדברי תורה ותאמר אלי תבה וישכב עמה בלילה הוא אי' אבהו כביכול תבה במחשבה הוא לבדו יודע שלא עלתה על דעתה אלא בשביל להעמיד שבטים הוסיפו עליהם בתולתא ציימנית ואלמנה שובבית ומי חגלה נסבת שם בישן ויתנוק שהוא עולה לחדשיו (בתולה ציימנית מציממה אובדת בתוליה ויתנוק שהוא עולה לחדשיו) ר' חלקיה בשם ר' סימון זה שהוא גדול בתורה שלא בפירוק ומבזה את הגדולים ממנו אי' יוסי זהו שכן תוכל ואבריו נראה כבן י"ב והוא בא על אחת מכל העריות האמורות בתורה וזון מתות על ידו הוא פטור רבי פירש מציממה אובדת בתוליה מחמת צומות בתוליה נושרות אבל מורא אחי דרב ר"מ פ' עושה חסידה ומתפללת כדגרסינן בגמ' דידן צלינית וכאילו צמח ועושה תעניות שתהא נענת בתולתה ואינה עושה אלא לנגב את העין שלא יבדקו אחריה ומונה ואובדת בתוליה: ועד

עולם. איני והאמר ר' יוחנן: למדנו דאמר חטא מפתולה וקבול שבר מאלמנה. וראת חטא מפתולה, דר' יוחנן שמעיה לזהיא בתולה דנפלה אאפה וקאמר: רבונן של עולם, בראת גן עדן ובראת גיהנם, בראת צדיקים ובראת רשעים. יהי רצון מלפניך שלא יבשלו בי בני אדם. קבול שבר מאלמנה, דהתחיל אלמנה דהואי בי כנישתא בשכיבותה, כל יומא הות אחיא ומצלה בי מדרשיה דר' יוחנן. אמר לה בתי, לא בית הננסת בשכיבותה? אמרה ליה: רבי, ולא שבר פסיעות יש לי? כי קאמר כגון יוחני בת רמיכי. מאי קמן שלא כלו חדשיו? הקא תרגמו, זה תלמיד חכם המכעט בפרותיו. רבי אבא אמר: זה תלמוד שלא הגיע להוראה ומורה, דאמר ר' אבהו אמר רב הונא אמר רב: מאי דכתיב "פי רבים חללים הפילה ועצמים כל הרגיה"? "פי רבים חללים הפילה" זה תלמיד חכם שלא הגיע להוראה ומורה, "ועצמים כל הרגיה" זה תלמיד חכם שהגיע להוראה ואינו מורה, ועד

הכשפים מתקשקשין בכלי כמו שהולך מקשקש במעי האם, וכא פתח את מגופת הכלי והכשפים יצאו והולך נולד. וידעו כי בעלת כשפים היא: המכעט בפרותיו. וקרי ליה קמן שלא כלו לו חדשיו על ידי שקימו מתקצצין כדאמרין בפרק קמא דחגיגה (דף ס"ה) כי רבים חללים הפילה. באשה וזה משתעי, ותלמיד שאינו נוהג עצמו כשורה קרי ליה נמי הכי: זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה, וזה הפילה לשון נפל, שלא כלו לו חדשיו: ועצמים. לשון עוצם עיניו (נעיס ג"ג) שסורגים פיהם ואינם מורים לקרבי הוראה.

רע"י

ועד כמה עד ארבעין שנים. פ'י משנה שהתחיל ללמוד עד ארבעים שנה ולא משנה שנוהד
 בראשיתין בפ"ק דמסכת נ"ו (ף ק) ולא נתן ה' לכם כל דרעט עד היום הזה ש"מ לא
 קאים איניש אדעתיה דרביה עד ארבעין שנים וזה היה ממתן תורה עד ע' שנה שאו התחילו
 ללמוד: (בבלי נ"ו פ"ק) דאמר אביי דאיתא דרבי חכמה מותר לדורות קשה לר"י מפרק
 הדרוא (בבלי נ"ו פ"ק) דאמר אביי דאיתא דרבי חכמה מותר לדורות קשה לר"י מפרק

וַעֲדָה כְּמָה? עַד אֲרֻבְעִין שָׁנִין. אִינִי? וְהָא רַבָּה אֹרִי?
בְּשָׁרֵינוּ: וּמִכּוֹת פְּרוּשִׁין וְכו': תְּנוּ רַבָּנִין: שֶׁכֶּה פְּרוּשִׁין
הֵן: פְּרוּשׁ שִׁיכְמִי, פְּרוּשׁ נֶקֶפִי, פְּרוּשׁ קִזְוִאי, פְּרוּשׁ
מִדּוּכִיאי, פְּרוּשׁ "מָה חֻבְתִּי וְאֶעֱשֶׂנָּה", פְּרוּשׁ מֵאֲהָבָה,
פְּרוּשׁ מִיֵּרָאָה. פְּרוּשׁ שִׁיכְמִי, זֶה הָעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה שָׂכֵם.
פְּרוּשׁ נֶקֶפִי, זֶה הַמִּנְקִיף אֶת רִגְלָיו. פְּרוּשׁ קִזְוִאי,
אֹמֵר רַב נֶחֱמָן בְּרִי יִצְחָק: זֶה הַמִּקְזֵּן דָּם לִכְתָּלִים.
פְּרוּשׁ מִדּוּכִיאי, אֹמֵר רַבָּה בְּרִי שִׁילָא: דְּמִשְׁפַּע כִּי
מִדּוּכִיאי. פְּרוּשׁ "מָה חֻבְתִּי וְאֶעֱשֶׂנָּה", הָא מַעֲלִיחָא
הִיא? אֵלֹא אֹמֵר "מָה חֻבְתִּי תוּ וְאֶעֱשֶׂנָּה". פְּרוּשׁ
מֵאֲהָבָה פְּרוּשׁ מִיֵּרָאָה, אֹמְרוּ לִיה אֲבִי וְרַבָּא לְתַנָּא
לֹא תִיתַנִּי פְּרוּשׁ מֵאֲהָבָה פְּרוּשׁ מִיֵּרָאָה, דְּאֹמֵר רַב
יְהוּדָה אֹמֵר רַב: לְעוֹלָם עֲסוֹק אֲדָם בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת
אֲפִילוּ שְׂלֹא לִשְׁמָה, שְׂמוּתוֹךְ שְׂלֹא לִשְׁמָה כֹּא לִשְׁמָה.
אֹמֵר רַב נֶחֱמָן בְּרִי יִצְחָק: דְּמִסְמָרָא מִסְמָרָא וְדִמְגִלָּא
מְגִלָּא, כִּי דִּינָא רַבָּה לִיתְפַּרַע מִהֵנִי דִּחְפוּ גִינְדִי.
אֹמֵר לָהּ יִצְחָק מִלִּפְתִּיתֶיהָ: אֵל תִּתְּרִיא מִן
הַפְּרוּשִׁין, וְלֹא כְּמִי שְׁאִינִן פְּרוּשִׁין, אֵלֹא מִן הַצִּיבּוּעִין
הַשְּׂדוּמִין לְפְרוּשִׁין, שְׂמַעְשִׂהוּן כְּמַעֲשֶׂה זְמִיר וּמִבְּקָשִׁין
שֶׁכֶר כְּפָנֶהֶם: **מִתְנִי'** ר' שְׁמַעוֹן אֹמֵר: אֵין זְכוּת
תּוֹלָה בְּמִים הַמָּיִם. וְאֵם אֶתָּה אֹמֵר הַזְכוּת תּוֹלָה
בְּכַמִּים הַמַּאֲרִירִין מִדֶּהָ אֶתָּה אֶת הַמִּים בְּפִנִי כֹל
הַנְּשִׂים הַשּׁוֹתוֹת וּמוֹצִיא אֶתָּה שֵׁם רַע עַל הַתְּהוֹרוֹת
שֶׁשֶׁשֶׁתָּה, שְׂאוּמִרִים טְבֹאוֹת הֵן, אֵלֹא שֶׁתִּלְתֶּה לָּהֶן
זְכוּת. רַבִּי אֹמֵר: הַזְכוּת תּוֹלָה בְּמִים הַמַּאֲרִירִים,
וְאִינָה יוֹלֶדֶת וְאִינָה מִשְׁבַּחַת אֵלֹא מִתְּנוּנָה וְהוֹלֶכֶת,
לְסוּף הִיא מִתָּה בְּאוֹתָהּ מִיתָה. נִמְמָאֵת מִנְחָתָה עַד
לֹא קָרְשָׁה בְּכָל, הִרִי הִיא כָּל הַמִּנְחוֹת וְתַפְרָה.
וְאֵם מִשְׁקֻדָּשָׁה בְּכָל הִרִי הִיא כָּל הַמִּנְחוֹת,

וְעַד כִּמָּה? עַד אֲרֻבַּיִן וְכוּ'
 בְּשָׁרָיו; וּמִכּוֹת פְּרוּשִׁין וְכוּ'
 הֵן: פְּרוּשׁ שֵׁיכְמִי, פְּרוּשׁ
 מְדוּכָא, פְּרוּשׁ "מָה חוֹבֶתֶךָ"
 פְּרוּשׁ מִיָּאָה. פְּרוּשׁ שֵׁיכְמִי
 נָקִי, זֶה הַמְנַקֵּף אֶת
 רַב נַחֲמָן בְּרִי יִצְחָק
 מְדוּכָא. פְּרוּשׁ "מָה חוֹבֶתֶךָ"
 אֵלָא אָמַר "מָה הַמֶּלֶךְ"
 מִיָּאָה פְּרוּשׁ מִיָּאָה, אֵלָא
 תִּיתִי פְּרוּשׁ מִיָּאָה
 אָמַר רַב נַחֲמָן בְּרִי יִצְחָק:
 שְׂמִילָא לֹא לִשְׂמִיָּה, שְׂמִילָא
 בִּי דִּינָא רַבָּה לֹא
 יִנְיָ מִלָּכָא לֹא
 הַפְּרוּשִׁין, וְלֹא מִמֵּי שְׂאִינְדִּין
 לְפָרוּשִׁין, שְׂמִיָּה
 כְּפִנְחָם: **מִתְנִי'** וְאִם
 בְּמִים הַמֵּיִם. וְאִם
 הַמְּאֻרְרִין מִדְּהָא
 הַגְּשִׁים הַשּׁוֹתוֹת וּמוֹצִיא
 שְׂמִיָּה, שְׂאֻמְרִים מִמֵּי
 רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: הַכּוֹזֵת
 יוֹלֶדֶת וְאִינָה מִשְׁבּוֹב
 הִיא מִתָּה בְּאוֹתָהּ
 קֹדֶשֶׁה בְּכָל הַיּוֹם
 מִשְׁקֹדֶשֶׁה בְּכָל הַיּוֹם

29 וְאִם מִשְׁקֶדְשָׁהּ בְּכָלִי הָיָה כָּכָל הַמִּנְחוֹת, וְתִשְׁרֶה. וְאִלּוּ שִׁמְנוֹתֶיהָ נִשְׂרָפוֹת הָאוֹמֶרֶת

ביאורים למסכת סוטה דף כב עמוד ב מתוך "ש"ס לובלין - מכון המאור"

39 מה שנסתר מבני אדם נסתר, ומה שגלוי גלוי, אבל כלפי שמים הכל
40 גלוי, **כִּי יִנָּא רַבָּה** - ובית דין הגדול ליתפּרע מהני דחפּו גונדי -
41 הוא יפרע מאותם המתעטפים באצטלה של פרישות ועוטים על
42 ראשם טלית להראות עצמם כפרושים.
43 **אִמְר לָהּ יִנְאִי מַלְכָּא לְדִבְרֵיהּ** - לאשתו. **אֵל תִּתְּנִי מִן הַפְּרוּשִׁין**
44 - כינוי ליהודים בדורו של ינאי שהאמינו בתורה שבכתב ושבעל פה.
45 והם היו שונאים את ינאי על שהרג הרבה מחכמי ישראל בעצתו של
46 אחד מן הצדוקים. וכשמת היתה אשתו של ינאי יראה מהם שלא
47 יעבירו את המלוכה מבניה. ואמרה לו שיבקש מהם עליה ועל בניה.
48 וינאי השיב לה, אין לך לירא מהם, שצדקים הם ולא יגמלו לך
49 ולבניך רעה בגללי. שאתם לא הרעתם להם. **וְלֹא מִמִּי שְׂאִיִן**
50 **פְּרוּשִׁין** - שהם אוהבי. **אֵלָּא מִן הַצְּבֻעִין** - אלו שאין תוכם כבדים,
51 היינו, מאלו שדומין לפרושים - שמראים עצמם כפרושים,
52 שמתעטפין במעשה זמרי - שהם באמת רשעים כזמרי ומבקשין
53 שֶׁכֶּר בְּפִנְהֵם - ומראים עצמם לבריות צדיקים, כדי שיכבדו אותם
54 כמו פנחס.
55 במשנה לעיל שנינו, שאם יש לאשה זכות זה מגן עליה מעונש,
56 במשנתנו מובאות שיטות נוספות בענין.
57 **מִשְׁנָה. רַבִּי שְׁמֵעוֹן אָמַר, אֵין זְכוּת תּוֹלָה בְּמִים הַמָּיִם** - גם
58 אשה סוטה שיש לה זכות, אין הזכות תולה לה שלא יפגעו בה המים,
59 **וְאִם אֵתָּה אָמַר הַזְּכוּת תּוֹלָה בְּמִים הַמָּאֲרִין, מִדֶּהָ** - מחסירה
60 את הגוון אֵתָּה אֵת הַמִּים בְּפָנֶי כָּל הַנָּשִׁים הַשּׁוֹתִים - כלומר,
61 מחליש את הכוח ההרתעה של המים בפני כל הנשים, ומוציא אֵתָּה
62 שֵׁם רַע עַל הַמְּהוּרֹת שִׁשְׁתּוֹ ולא נפגעו על ידי המים, שְׂאִיִּמִּים,
63 מְמַאֲוִת הֵן אֵלָּא שֶׁתּוֹלָה לָהֶן זְכוּת.
64 **רַבִּי אֱמִיר, הַזְּכוּת תּוֹלָה בְּמִים הַמָּאֲרִים** רק לענין שלא תמות
65 מיד, אך המים גורמים לשינוי בגופה וְאֵינָה יוֹלֶדֶת וְאֵינָה מְשַׁבַּחַת,
66 אֵלָּא מִתְּנִינָהּ - מכחשת והולכת והולכת, לְסוּף הִיא מֵתָה
67 בְּאוֹתָהּ מֵיָתָה - הכתובה בפרשת סוטה.
68 **בְּמִמָּא מִנְחָתָה** של סוטה עד שלא קדשה בבלי שרת, כיון שלא
69 נתקדשה קדושת גוף, הרי היא כְּכֹל הַמִּנְחֹת שֶׁנִּטְמָאו קודם
70 שנתקדשו בבלי, וְתִפְרָה ותצא לחולין ומהמעות יקנה אחרת. וְאִם
71 נִטְמָאו מִשְׁקָדְשָׁה בְּכָלִי - לאחר שנתקדשה בבלי, הרי היא כְּכֹל
72 הַמִּנְחֹת שֶׁנִּטְמָאו לאחר שנתקדשו בבלי וְתִפְרָה בבית הדשן. שכיון
73 שקדשה קדושת הגוף אין לה עוד פדיון ואינה יוצאת לחולין.
74 וְאִלּוּ הֵן הַסּוֹטוֹת שֶׁמִּנְחֹתֵיהֶן נִשְׂרָפוֹת מִפְּנֵי שְׂאִיִן רְאוּיֹת לִיקָרָב
75 ולא להיפרדות ולצאת לחולין.

1 שואלת הגמרא, וְעַד כַּמָּה - מאיזה גיל ראוי תלמיד חכם להורות
2 הלכה לרבים. עַד אַרְבָּעִין שָׁנִין - משנהיה בן ארבעים.
3 מקשה הגמרא, אֵינִי - וכי רק משעה שמגיע אדם לגיל ארבעים ראוי
4 הוא להורות, וְהָא רַבָּה אֵינִי - והרי רבה היה מורה הוראות לרבים,
5 והוא עצמו לא חי אלא ארבעים שנה. מתרצת הגמרא, בְּשָׁוִין - זה
6 שאין אדם ראוי להורות עד לגיל ארבעים כשיש בעיר תלמיד חכם
7 אחר הראוי להורות, והוא גדול ממנו בחכמה. אבל אם תלמיד חכם
8 צעיר הראוי להורות שזה לחכם אחר שיש בעיר בחכמה, או שאין
9 זקן ממנו בעיר, ראוי זה להורות.
10 שינוי במשנה, ומכּוּת פְּרוּשִׁין וכו'. תִּנּוּ רַבָּנָן, שְׂכַעָה פְּרוּשִׁין הֵן -
11 תחילה מפרטם והתנא לאחר מפרשם. פְּרוּשׁ שִׁיכְמִי, פְּרוּשׁ נֶקְפִי,
12 פְּרוּשׁ קִיּוּאִי, פְּרוּשׁ מְדוּכִיָּא, פְּרוּשׁ מַה חוּבְתִי וְאֶעֱשֶׂנָה, פְּרוּשׁ
13 מֵאֲהָבָה, פְּרוּשׁ מִיִּרְאָה. ומפרש התנא. פְּרוּשׁ שִׁיכְמִי, וְהָעוֹשֶׂה
14 מַעֲשֵׂה שָׂכָם - שמלו וציערו את עצמו שלא לשם שמים. ואף זה,
15 פורש מתענוגות ומצער עצמו להנאתו כדי שיכבדוהו בני אדם ולא
16 לשם שמים. פְּרוּשׁ נֶקְפִי, וְהָמִנְקִיף אֵת רִגְלֵיו - עושה עצמו
17 שפל, ומתוך כך משרך רגליו בארץ ומכה אצבעותיו באבנים. פְּרוּשׁ
18 קִיּוּאִי, אִמְר רַבִּי נִחְמֵן בְּרִי יִצְחָק, וְהָמִקְצִי דָם לְבִתְלִים - עושה
19 עצמו כעורצם עיניו כדי לא להביט בנשים ומתוך כך מכה ראשו
20 בכותל עד כדי זוב דם, וכל זה כדי שיראדו בני אדם בכך ויעריכוהו
21 על צדקותו. פְּרוּשׁ מְדוּכִיָּא, אִמְר רַבָּה בְּרִי שִׁילָא, דִּמְשַׁפֵּעַ כִּי
22 מְדוּכִיָּא - הולך כפוף ושפל כדוגמת המדוכיא שראשה כפוף.
23 פְּרוּשׁ מַה חוּבְתִי וְאֶעֱשֶׂנָה - אומר לאנשים אמרו לי מה עלי
24 לעשות ואעשה. שואלת הגמרא, הָא מַעֲלִיּוּתָא הִיא - מה גרוע
25 באדם זה הרי הוא מבקש ללמוד בכדי לקיים. משיבה הגמרא, אֵלָּא
26 דְאִמְר מַה חוּבְתִי תוֹ וְאֶעֱשֶׂנָה - שאומר מה עוד לא עשיתי. היינו,
27 שמראה עצמו כאילו קיים את כל התורה כולה ואין לו עוד מה
28 לעשות.
29 פְּרוּשׁ מֵאֲהָבָה - שפורש מענייני עולם הזה לקיים את המצוות מתוך
30 אהבת השכר ולא מתוך אהבת הבורא. פְּרוּשׁ מִיִּרְאָה - שפורש
31 מהעבירות מימדת העונש. ואין זו הדרך, אלא שיש לו לאדם לקיים
32 את התורה מאהבת ה' וסוף השכר לבא.
33 אִמְרו לִיה אֲבִי וְרַבָּא לְתַנָּא - ששנה בפניהם ברייתא זו, לֹא תִיתְּנִי
34 - אל תשנה פְּרוּשׁ מֵאֲהָבָה פְּרוּשׁ מִיִּרְאָה, דְאִמְר רַבִּי יְהוּדָה אִמְר
35 רַבִּי, לְעוֹלָם יַעֲסֹק אָדָם בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת אֲפִילוּ שְׁלֹא לְשִׁמְיָה
36 שְׂמִיתוּךְ שְׁלֹא לְשִׁמְיָה כָּא לְשִׁמְיָה - היינו, שגם אם עוסק בתורה
37 ובמצוות שלא לשמה, סופו לעסוק בהם לשמה.
38 אִמְר רַבִּי נִחְמֵן בְּרִי יִצְחָק, דְּמִטְמָרָא מִטְמָרָא וְדִמְגִלָּא מְגִלָּא -

מגלגלין זכות ליום זכאי, הילולא דרשב"י אשר יום שמחה גדולה הוא, וכמבואר בכמה מקומות, ועניינו הרי היה להביא מן הסתים דאורייתא אל הגלייא דאורייתא, שהתוצאות מזה, להביא מהסתים דישראל להגלייא דישראל ומפנימיות החיות להגלייא דחיות, חיות כל אחד מהאברים.

ממכתב ל"ג בעומר, תשי"ט

ביאורים למסכת סוטה דף כג עמוד א מתוך "ש"ס לובלין - מכוון המאור"

המנחה באה לכפרתה, ומנחת בת כהן דינה כמנחת ישראל, שאינה
 עולה כליל אלא הקמיצה. **אֵלָא תְּקוּמִין קָרֵב בְּעֶצְמוֹ** הכהן קומץ
 ממנחתה, ומקריב את הקומץ, **וְהַשִּׁירִים קָרִיבִין בְּעֶצְמָן** לאחר
 הקרבת הקומץ.
 מקשה הגמרא, איך קריבים השירים לאחר הקטרת הקומץ, **אִיכְרִי**
כָּאֵן - הרי על כגון זה נאמר, **כָּל שֶׁהוּא מִמֶּנּוּ לְאִישִׁים** - שכל
 שהקריבו ממנו כבר לאישים, היינו, למזבח הרי הוא **כָּבֵל תְּקַמְרִיו**
 - הרי שהנותר בכל תקטירו. ואם כן קשה, איך מקטירים את שיירי
 המנחות לאחר הקטרת הקומץ, כיון שגם לה יש חלק במנחה, ואולי
 הולכים אחרי החלק שלה, והקטרת הקומץ כהלכתה נעשית, נמצא
 ששיירי המנחה אסורים בהקטרה. מתרצה הגמרא, **אִמָּר יְהוּדָה**
בְּרִיה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פִּזִּי, דְּמַסִּיק לָהּ לְשׁוֹם עֲצִים - מדובר כאן,
 שקודם שמקטיר הכהן את שיירי המנחה הוא מתנה ואומר כך, אם
 דינה של מנחה זו כדין מנחת כהן ולא הייתה ראויה להיקמץ, הרי
 ששיירים אלו ראויים להקטרה, והריני מקטירם לשם מנחה, ואם
 דינה של מנחה זו כדין מנחת ישראל, שהיתה ראויה להיקמץ,
 ושיירים אלו אסורים בהקטרה, הריני מעלה אותם על המזבח לא
 לשם מנחה אלא להיות כשאר עצי המערכה. **כְּרִבִּי אֱלִיעֶזֶר** וכדעת
 רבי אליעזר, גבי חטאת שהוקטרו אבריה הפנימיים על גבי המזבח,
 ונתערב חלק ממותר בשרה האסור בהקטרה, עם בשר עולה שדינו
 לעלות כליל על גבי המזבח, סובר רבי אליעזר שיש לתת בשר זה על
 גבי המזבח להיות חלק מעצי המערכה, ואף שמעורב כאן בשר
 חטאת האסור בהקטרה, כיון שאינו מכון לשם הקטרה. **דִּתְנִינָא, רַבִּי**
אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר, לאחר שנאמר בתורה שקרבנות שהוקטרו חלק מהם
 על גבי המזבח, שייריהם אסורים בהקטרה, נאמר, **זֶ'אֵל הַמִּזְבֵּחַ לֹא**
יֵעָלוּ לְרִיחַ נִיחּוֹחַ, ודרשו, **לְרִיחַ נִיחּוֹחַ אֵי אִתָּהּ מַעֲלָה** - שהאיסור
 לעלות על המזבח שיירי קרבנות הוא רק כאשר מתכוון לעלותם על
 המזבח לריח ניחוח, **אֲכָל אִתָּהּ מַעֲלִיחוֹ לְשׁוֹם עֲצִים** - אך אם
 מעלה אותם להיות חלק מעצי המערכה, מותר.
 שואלת גמרא, **הֲנִיחָא לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דְּאִית לֵיהּ הָאֵי סְבָרָא**
 שהמתכוון להעלות שיירים לשם עצים אינו עובר בכל תקטירו, **אֲלָא**
לְרַבִּנָּן דְּלִית לָהּ הָאֵי סְבָרָא - שחולקים על רבי אליעזר וסוברים
 שכל שקרב חלק מן הקרבן כדין, הנותר אסור בהקטרה על גבי
 המזבח גם אם אינו מכון לעלותם לריח ניחוח, **מָאִי אִיכָא לְמִימַר**
 - איך נבאר את משנתנו, הרי הלכה כחכמים ולא כרבי אליעזר.
 משיבה הגמרא, **דְּעָבְדִּי לָהּ כְּרִבִּי אֱלִיעֶזֶר כְּרִבִּי שְׁמַעוֹן** - כלומר,
 משנתינו האומרת, שכל הנשואות לכהנים מנחותיהן נשרפות, אינה
 מתפרשת כדברי הברייתא, שהקומץ קרב בעצמו והשיירים קריבים
 בעצמן, אלא הקומץ קרב בעצמו והשיירים מתפורים על בית הדשן.
דִּתְנִינָא, גבי מנחת חוטא של כהן, נחלקו בזה רבנן ורבי שמעון, רבנן
 סוברים שכולה כליל כמנחת נדבה, רבי שמעון סובר שנקמצת כדין
 מנחת נדבה של ישראל, אבל השיירים לא נאכלים, אלא קומץ קרב
 בפני עצמו והשיירים קריבים בפני עצמם, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר כְּרִבִּי שְׁמַעוֹן**
אֹמֵר, תְּקוּמִין קָרֵב בְּעֶצְמוֹ, וְהַשִּׁירִים מִתְּפֹזְרִים עַל בֵּית הַדֶּשֶׁן -
 שסובר כאביו רבי שמעון שצריך לקמץ, אבל בכך הוא חולק, שאם
 הקריבו את הקומץ אי אפשר להקריב את השיירים, ולכן השיירים
 מתפורים לאיבוד על בית הדשן.

האומרת לבעלה, **מָמָא אֲנִי לָךְ**, או **וְשָׂבָא לָךְ עֲדִים שְׂחִיא**
מָמָא, או **וְהָאֹמֶרֶת אֲנִי שׁוֹתָה**, או **וְשָׂבָעָלָה אֲנִי רוּצָה**,
 להשקותה וכולן אם אירעו לאחר קידוש המנחה בכלי. וכן **וְשָׂבָעָלָה**
כָּא עֲלֶיהָ בְּדֶרֶךְ ולא נודע עד שקדשה המנחה בכלי, ומשקדשה
 בכלי אינה נפדית, ולחיקרב אינה ראויה שהרי אינה שוטה, וגם
 למנחת נדבה אינה ראויה, שנדבה אינה באה מן השעורים.
וְכָל הַנְּשׂאוֹת לְכַהֲנִים אפילו ישראלית, אם הביאו מנחה, בין
 הביאו מנחת סוטה בין הביאו מנחת נדבה, **מִנְחוֹתֵיהֶן נִשְׂרָפוֹת** - גם
 אם לא נטמאו ולא אירע בהם שום פסול והקומץ קרב כהלכתו,
 שיירי המנחה נשרפים בבית הדשן ואינן נאכלים.
 מבאר התנא שדין זה שייך רק, **בְּבֵית יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשְׂאָת לְכַהֵן**, שאז
מִנְחוֹתָה נִשְׂרָפָת - לאחר שקרב הקומץ, נשרפים שיירי המנחה בבית
 הדשן, כפי שנתבאר, אולם **וְכַהֲנָת - בֵּת כַּהֵן שֶׁנִּשְׂאָת לְיִשְׂרָאֵל**, אין
 בצד הכהונה שבה כלום, שהדין לעלות את המנחה כליל למזבח לא
 נאמר אלא במנחת כהן ולא במנחת כהנת, ולפיכך **מִנְחוֹתָה נִאֲכָלָת**
 כדין מנחת ישראל. וכן הוא דינה של כהנת אלמנה וגרושה, שאם
 הביאה מנחה, מנחתה נאכלת כדין מנחת ישראל.
 אגב שהזכיר התנא חילוק בין מנחת כהן למנחת כהנת, מזכיר התנא
 חילוקים נוספים בין כהן לכהנת, **מָה בֵּין כַּהֵן לְכַהֲנָת, מִנְחָת כַּהֵן**
נִאֲכָלָת וּמִנְחָת כַּהֵן אִינָה נִאֲכָלָת כמבואר. **כַּהֲנָת מִתְּחַלְלָת מִן**
הַכַּהֲנוֹת אם נבעלה לפסול, ואסורה להינשא לכהן ולאכול בתרומה,
וְכַהֵן אֵין מִתְּחַלֵּל - אם נשא אשה האסורה לו, כגון גרושה או
 חללה. **כַּהֲנָת מִטְּמָאָה לְמֵתִים** - מותרת להיטמא למתים, **וְאֵין כַּהֵן**
מִטְּמָא לְמֵתִים. **כַּהֵן אוֹכֵל בְּקֶדְשִׁי קֳדָשִׁים** - חטאת אשם ומנחה,
וְאֵין כַּהֲנָת אוֹכֵלָת בְּקֶדְשִׁי קֳדָשִׁים.
 אגב כך, מזכיר התנא חילוקי דינים כלליים שיש בין איש לאישה
 אפילו בישראל, **מָה בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה, הָאִישׁ פּוֹרֵעַ אֶת רֵאשׁוֹ וּפּוֹרֵם**
אֶת בְּגָדֵיו, כְּשֶׁהוּא מְצוּרֵה, וְאֵין הָאִשָּׁה פּוֹרֵעַת וּפּוֹרֶמֶת. **הָאִישׁ**
מְדִיר אֶת בָּנוּ בְּנֵיזֵר - אם אמר האב על בנו קטן, **יְהֵא זֶה בְּנִי נִזִּיר**
 חלה עליו נזירות אפילו לכשיגדל, **וְאֵין הָאִשָּׁה מְדִירָת בְּנָה בְּנֵיזֵר**.
הָאִישׁ מְנַלֵּחַ עַל נִזְרוֹת אָבִיו - אם נדר אביו נזירות והפריש
 קרבנות ומת, אם נדר בנו נזירות, יכול להביא קרבנות שהפריש אביו.
וְאֵין הָאִשָּׁה מְנַלֵּחַת עַל נִזְרוֹת אֲבִיהָ. **הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ** -
 מקבל קידושין עבור ביתו הקטנה וכן נערה שלא מדעתה, והיא
 מקודשת גמורה בכך **וְאֵין הָאִשָּׁה מְקַדֶּשֶׁת אֶת בִּתָּה** - אינה מקבלת
 קידושין עבור ביתה. **הָאִישׁ מוֹכֵר אֶת בִּתּוֹ** לאמה כשהיא קטנה,
וְאֵין הָאִשָּׁה מוֹכֶרֶת אֶת בִּתָּה לאמה. **הָאִישׁ נִסְקָל עֲרוֹם** - אם עבר
 על אחת העבירות שחייבים עליהם סקילה בעדים והתראה, נסקל
 ערום. **וְאֵין הָאִשָּׁה נִסְקָלָת עֲרוּמָה** אלא בלבישת חלוק, **הָאִישׁ**
נִתְלִית - מגדף או עובד עבודת כוכבים, לאחר שנסקל. **וְאֵין הָאִשָּׁה**
נִתְלִית. **הָאִישׁ נִמְכָּר בְּנִיבָתּוֹ** - אם גנב ואין לו לשלם לנגנב,
 מוכרים אותו ומשלמים דמיו לנגנב. **וְאֵין הָאִשָּׁה נִמְכָּרֶת בְּנִיבָתָהּ**.
גְּמָרָא. **תַּנּוּ רַבָּנָן, כָּל הַנְּשׂאוֹת לְכַהֲנוֹת, מִנְחוֹתֵיהֶן נִשְׂרָפוֹת** - אין
 שיירי מנחותיהם נאכלים לכהנים אלא קריבים גם הם למזבח. **כִּיצַד,**
כַּהֲנָת לֵוִי וְיִשְׂרָאֵלִית שֶׁנִּשְׂאָת לְכַהֵן, אֵין מִנְחוֹתָה נִאֲכָלָת, מִפְּנֵי
שִׁישׁ לֹו - לבעלה הכהן חלק בָּהּ שהיא מביאה משלו, ומנחת כהן
 אינה נאכלת אלא קרבה כולה למזבח. ואמנם, **וְאִינָה עוֹלָה כָּלִיל**
 כפי שמנחת כהן קריבה כליל למזבח, **מִפְּנֵי שִׁישׁ לָהּ חֶלֶק בָּהּ** -

ל"ג בעומר הוא מתן-תורה דפנימיות התורה, בדוגמת חג השבועות שהוא זמן מתן-תורה בכלל.

ממאמר שבת פרשת אמור, ה'תשל"ז

יום שני ח' אייר - היום שלשה ועשרים יום, שהם שלשה שבועות ושני ימים לעומר (גבורה שבנצח) קסא

סוטה. פרק שלישי - היה נוטל דף כג עמוד א

רש"י

תוספות

1 וְכָל הַנְּשׂוּאוֹת [לְכַהֲנִים] מִנְחוֹתֵיהֶן נִשְׂרָפוֹת, וְאִפְּלוּ קֶרֶב הַקֹּמֶץ בְּהִלְכָתוֹ וְלֹא נִטְמְאוּ
2 נִשְׂרָפוּ שִׁירֵים בְּבֵית הַדָּשֶׁן בְּדִמְיוֹ שֶׁבְּגָמָהּ: בְּהִנָּה, בַּת בְּהֵן: מִנְחָתָהּ נֶאֱכָלָה, דָּקֵל מִנְחָתָה
3 בְּהֵן בְּלִיל תִּזְקֶה לֹא תֵאָכֵל כְּחֵיב (וַיִּקְרָא אֶל אֶבְלָה וְדֹכָהֶנָּה הַנְּשׂוּאָה לְיִשְׂרָאֵל נֶאֱכָלָה, וְכֵן
4 כִּהְיֶה אֲלֵמָנָה וְגִרְשָׁה שֶׁהֵבִיָּאָה מִנְחָתָהּ נֶאֱכָלָה: בְּהִנָּה מִתְחַלֶּלֶת, מִן הַתְרוּמָה וּמִן הַכֹּהֵן
5 אִם נִגְעָלָה לְפָסוּל: וְכֵן אֵין מִתְחַלֵּל, אִם נִשָּׂא
6 גִּירְשָׁה זֹנֶה וְחֻלְלָה, וְעַתָּה דְּבָלָה מִתְּנִי מִפְּרֹשׁ
7 בְּגָמָ: בְּקִרְשֵׁי קִרְשֵׁים, חֲסֹאת וְאֶשֶׁם וּמִנְחָה, 2
8 בְּכֵלִם כְּחֵיב כֵּל זָכָר בְּכַהֲנִים וְאִיכָלְנוּ: מַה בֵּין
9 אִישׁ לְאִשָּׁה, בְּיִשְׂרָאֵל נִמְי קְמִיָּרָה: אִישׁ פּוֹרֵעַ
10 וּפּוֹרֵם, כְּשֶׁהָיָה מִנְּגַע פּוֹרֵעַ רָאשׁוּ וּפּוֹרֵם בְּגִידָהּ
11 הָאִישׁ מִדִּיר אֶת בְּנֵי, קָטָן בְּנִיז וְחֻלָּה הַנְּזִירִית
12 עָלָיו אִפְּלוּ לְכַשְׂמֻדָּה: מִנְּגַל עַל נְזִירִית אֲבִיו, אִם
13 נָדָר אֲבִיו בְּנִזְרִית וְהִפְרִישׁ קֶרֶבְנָתוֹ וּמֵת הָיָה
14 בְּנֵי נְזִיר, הֵבֵן מִגְּזֵלָה בְּיוֹם מִלֻּאת וּמִבֵּית קֶרֶבְנָתוֹ
15 שֶׁהִפְרִישׁ אֲבִיו: מִקְדָּשׁ אֶת בְּתוּלָה, מִקְבֵּל קִדּוּשׁ
16 בְּתוּלָה שֶׁלֹּא מִדְּרָתָה: מוֹכֵר אֶת בְּתוּלָה, לְאִשָּׁה
17 כְּשֶׁהָיָה קֶטָנָה: גַּמְ' מִנְחוֹתֵיהֶן נִשְׂרָפוֹת, אַחַת
18 מִנְחָתָה סוֹטָה וְאַחַת מִנְחָתָה נִדְבָה: מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ
19 חֵלֶק בָּהּ, שֶׁהָיָה מִקְרִיבָה שְׂכֻלָּה, וּבְחֵיב כֵּל מִנְחָתָה
20 בְּהֵן וְגַם: וְאֵינָה עוֹלָה בְּלִיל [מִסְּפֵן] שֶׁיֵּשׁ לָהּ חֵלֶק
21 בָּהּ, שֶׁלְּכַפְרָתָהּ הִיא בָּהָה, וְאֵין מִנְחָתָה יוֹר וְכַת בְּהֵן
22 קֶרֶב כְּלִיל בְּלֹא מִקְדָּשׁ: וְהַשִּׁירִים קֶרֶב־ן לְעֻצְמוֹ, 13
23 לְאַחֵר שֶׁקֶרֶב הַקֹּמֶץ: קֶרֶב כָּאֵן בֵּל שֶׁמִּפְּנֵי ב'וֹ, 14
24 כֵּל שֶׁאִדּוּר וְכֵל דְּבִשׁ לֹא תִקְרִיבוּ וְתִקְטְרוּ לָהּ:
25 [וַיִּקְרָא ו] הָיָה לִיחָה לְמִקְרָב, לְקֹחַ לִיחָה לְמִקְרָב
26 מִמֶּנּוּ, אֶלֶף לְמִדְרָשִׁיהָ נִמְי בְּאִנְפֵּי נִפְשִׁיהָ, לֹא
27 תִקְטְרוּ כֵּל שֶׁמִּמֶּנּוּ עוֹלָה כְּבֵר אִשָּׁה לָהּ: וְיֵשׁ
28 בְּכֵל לֹא זֶה בִּשְׂרָף כֵּל קֶרֶבְנָתוֹ חוּץ מִשְׂכֻּלָּה, 18
29 בְּכֵל זֶה שִׁירֵי מִנְחָתוֹ, וְהָכָא נִמְי דְּלָמָּה בְּתֵר
30 חֵלֶק שֶׁלָּהּ אֵית לָן לְמִזְלָה, וְהָיָה הַקֹּטֶרֶת קֹמֶץ
31 בְּהִלְכָתוֹ וְאֵלּוּ שִׁירֵים גְּמוּרִין הֵם וְיִשְׁנֵן בְּכֵל
32 תִקְטְרוּ: דְּמִסְכִּין לָהּ לֶשֶׁם עֲצִים, וְהִיא הִכִּי, אִם
33 רִאשִׁים הֵן לְהַקְטִיר וְלֹא הָיָה רִאשִׁיהָ לְקֹמֶץ בְּדִין
34 מִנְחָתָה בְּהֵן, וְהִי זֶה הַקֹּטֶרֶת לְשִׁמְעוֹן הַמִּזְבֵּחַ לֹא
35 מְעַלָּה וְלֹא מוֹדֶרֶת, וְאִם רִאשִׁיהָ הָיְתָה לְקֹמֶץ
36 וְאֵלּוּ שִׁירֵיהָ, הָיָה הֵן כְּשֶׁאֵר עֲצֵי הַמִּזְבֵּחַ: כִּרְ"א,
37 פְּלוּגְמִיָּהוּ בּוֹכְחִים, אֲבִיר חֲסֹאת שְׂנֵתֶרְבִּי
38 בְּאֲבִיר עוֹלָה, ר"א אֹמֶר: יִתְּנֵם לְמַעַלְהָ וְיִזְאָה
39 אֵין אֶת בִּשְׂרָף חֲסֹאת עַל הַמִּזְבֵּחַ כֹּאֵל הֵן עֲצִים,
40 וְחִכְ"א תַעֲבֵר צוֹרֶתָן וְיִזְאָה לְבֵית הַשְּׂרָפָה,
41 שֶׁאִדּוּר לְהַקְטִיר אֲבִיר חֲסֹאת מִשּׁוּם לֹא דָּקֵל
42 שֶׁמִּנְחָתָה לְאִשִּׁים, וְר"א קֶרֶב בְּתִירָה וְהָיָה קֶרֶב
43 כְּחֵיב קֶרֶב רִאשִׁית תִּקְרִיבוּ אוֹתָם לָהּ, שֶׁאִדּוּר
44 וְדִבֵּשׁ בְּבוֹרִים אוֹתָהּ מִבֵּית מִן הַתְּמִירִים וּמִנְחָתָה
45 שְׂתִי הַלֶּחֶם שֶׁהָיָה רִאשִׁית מִן הַשֶּׁאִדּוּר, וְלֹא
46 הַמִּזְבֵּחַ לֹא יַעֲלֶה לְרִיחַ נִיחּוֹחַ קֹאֵי נִמְי אֲמַנְמוֹ
47 אֲשֶׁה לָהּ: דְּאֻקְמִיָּה בְּכֵל תִּקְטְרוּ, וְאֲשִׁמְעֵנָּה לֹא אֶסֶר הַקֹּטֶרֶת אֶלֶף כְּשֶׁמֶתְנֵן לְרִיחַ
48 נִיחּוֹחַ: כִּרְ"שׁ, מִקְרָתָהּ וְהָיָה (שׁ) גְּבִי מִנְחָתָה חֲסֹאת כְּהֵן שֶׁמִּבְּיָא עַל
49 שְׂמִיעָה קוֹל אוֹ עַל בִּשּׁוּ שֶׁפִּתִּים אוֹ עַל טִמְאָה מִקְדָּשׁ וְקִדְּשִׁי בְּדִלְי דְּלוֹת, וּפְלִיגִי רִבְּנָן
50 עֲלֶיהָ דְּרִבִּי שֶׁמֶנּוּ וְאֻמְרִי, וְהָיְתָה לְכַתֵּן בְּמִנְחָה, מִנְחָתָה חֻבּוֹתָהּ שֶׁל בְּהֵן בְּלִיל בְּמִנְחָתָה נִדְבָתוֹ
51 וְאֵינָה נִקְמָצֶת וְר"ש דְּרִישׁ לִיחָה לְקֶרֶב הָתֵם הִכִּי, וְכִי נִאֲמַר וְהָיְתָה לְכַתֵּן בְּמִנְחָתָה, לֹא נִאֲמַר
52 אֶלֶף בְּמִנְחָתָה חֲסֹאת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, מַה שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִקְמָצֶת אִף מִנְחָתָה חֲסֹאת שֶׁל בְּהֵן נִקְמָצֶת,
53 אִי מִה מִנְחָתָה יִשְׂרָאֵל שִׁירָה נֶאֱכָלִין אִף זֶה שִׁירָה נֶאֱכָלִין, תִּל וְהָיְתָה לְכַתֵּן בְּמִנְחָה, לְכַתֵּן
54 בְּמִנְחָה לְעֻצְמוֹ עֲבוּדֵת בְּהֵן שֶׁשְׂעוּנָה מִקְרִיבָה, וְלֹא לְאִשִּׁים בְּמִנְחָתָה, הָא בִּיצֵד הַקֹּמֶץ קֶרֶב
55 לְעֻצְמוֹ וְהַשִּׁירִים קֶרֶב־ן לְעֻצְמוֹ, וְלִית לִיחָה כֵּל שֶׁמִּמֶּנּוּ לְאִשִּׁים בְּכֵל, ר"א בְּר"ש פְּלִיג עֲלֶיהָ
56 וְאֹמֶר קֹמֶץ קֶרֶב לְעֻצְמוֹ וְשִׁירִים מִתְּפֹרֶץ לֹאבֹד:

ה"ג

1 הָאוֹמֶרֶת "מִמָּאָה אֵין לָךְ", וְשֶׁבָּא לָהּ עֲדִים שֶׁהִיא
2 מִמָּאָה, וְהָאוֹמֶרֶת "אֵינִי שׂוֹתָה", וְשֶׁבָּעָלָה אֵינִי רוֹצֶה
3 לְהַשְׁקוּתָהּ, וְשֶׁבָּעָלָה בָּא עֲלֶיהָ בְּדִרְדָּה, וְכָל הַנְּשׂוּאוֹת
4 לְכַהֲנִים מִנְחוֹתֵיהֶן נִשְׂרָפוֹת, בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשְׂאָתָה לְכַהֵן
5 מִנְחָתָה נִשְׂרָפָה, וְכִהְיֶה שֶׁנִּשְׂאָתָה לְיִשְׂרָאֵל מִנְחָתָה
6 נֶאֱכָלָה, מַה בֵּין בְּהֵן לְכַהֲנָה? מִנְחָתָה כִּהְיֶה נֶאֱכָלָה
7 וּמִנְחָתָה בְּהֵן אֵינָה נֶאֱכָלָה, כִּהְיֶה מִתְחַלֶּלֶת וְכֵן אֵין
8 מִתְחַלֵּל, כִּהְיֶה מִמִּמָּאָה לְמִתִּים, וְאֵין בְּהֵן מִמִּמָּאָה
9 לְמִתִּים, כֵּהֵן אוֹכֵל בְּקִרְשֵׁי קִרְשִׁים וְאֵין כִּהְיֶה אוֹכֵל
10 בְּקִרְשֵׁי קִרְשִׁים, מַה בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה? הָאִישׁ פּוֹרֵעַ
11 וּפּוֹרֵם, וְאֵין הָאִשָּׁה פּוֹרֵעַת וּפּוֹרֵמָה, הָאִישׁ מִדִּיר אֶת
12 בְּנֵי בְּנִיז, וְאֵין הָאִשָּׁה מִדְרָתָה בְּנֵה בְּנִיז, הָאִישׁ מְנַלָּח
13 עַל נְזִירִית אֲבִיו, וְאֵין הָאִשָּׁה מְנַלָּחַת עַל נְזִירִית אֲבִיהָ,
14 הָאִישׁ מִקְדָּשׁ אֶת בְּתוּלָה, וְאֵין הָאִשָּׁה מִקְדָּשֶׁת אֶת
15 בְּתוּלָה, הָאִישׁ מוֹכֵר אֶת בְּתוּלָה, וְאֵין הָאִשָּׁה מוֹכֶרֶת אֶת
16 בְּתוּלָה, הָאִישׁ נִסְקָל עָרוּם, וְאֵין הָאִשָּׁה נִסְקָלָה עָרוּמָה,
17 הָאִישׁ נִתְּלָה וְאֵין הָאִשָּׁה נִתְּלִית, הָאִישׁ נִמְכָּר בְּנִגְבָּתוֹ
18 וְאֵין הָאִשָּׁה נִמְכָּרֶת בְּנִגְבִּיתָהּ: גַּמְ' תְּנִי רִבְּנָן: כֵּל
19 הַנְּשׂוּאוֹת לְכַהֲנָה מִנְחוֹתֵיהֶן נִשְׂרָפוֹת, בִּיצֵד? כִּהְיֶה
20 לְוִיָּה וְיִשְׂרָאֵלִית שֶׁנִּשְׂאָתָה לְכַהֵן, אֵין מִנְחָתָה נֶאֱכָלָה,
21 מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֵלֶק בָּהּ, וְאֵינָה עוֹלָה בְּלִיל מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ
22 לָהּ חֵלֶק בָּהּ, אֶלֶף חֲקוּמִין קֶרֶב בְּעֻצְמוֹ, וְהַשִּׁירִים
23 קֶרֶב־ן עֻצְמוֹ, אִיקְרִי פֹאן, כֵּל שֶׁהָיָה מִמֶּנּוּ לְאִשִּׁים
24 הָיָה הוּא בְּ"כֵל תִּקְטְרוּ"? אֹמֶר הַיְוָדָה בְּרִיָּה דְר' **שְׁמַעוֹן בֶּן פִּזִּי**: דְּמִסְכִּין לָהּ לֶשֶׁם עֲצִים, כְּרַבִּי אֲלֵיעֶזֶר,
25 דִּתְנִיָּא, ר' אֲלֵיעֶזֶר אוֹמֵר: לְרִיחַ נִיחּוֹחַ אִי אוֹתָהּ מְעַלָּה
26 אֲבָל אוֹתָהּ מְעַלְיָה לֶשׁוֹם עֲצִים, הֵנִיחָה לְרַבִּי אֲלֵיעֶזֶר
27 דְּאִית לִיָּה הָאִי סְבָרָא, אֶלֶף לְרִבְּנָן דְּלִית לָהּ הָאִי
28 סְבָרָא, מֵאִי אוֹיָב לְמִימְרִי? דְּעִבְדִּי לָהּ כְּרַבִּי אֲלֵיעֶזֶר
29 בְּר' שְׁמַעוֹן, דִּתְנִיָּא, רַבִּי אֲלֵיעֶזֶר בְּר' שְׁמַעוֹן אוֹמֵר
30 חֲקוּמִין קֶרֶב בְּעֻצְמוֹ וְהַשִּׁירִים מִתְּפֹרֶץ עַל בֵּית הַדָּשֶׁן
31 וְאִפְּלוּ

1 טמאה אני. ירושלמי האומרת טמאה אני לא כחטאת שמתה בעליה היא
2 וחטאת שנמתה בעליה ליכו הנמעות ליה המלך דמיא לאשם תלוי אם לאשם
3 תלוי אפי' משקדשה בבלי א"ר מתני' דמיא לאשם תלוי שנשחט דתנינן תמן אם משנשחט
4 נודע לו הדם ישפר והבשר יצא לבית השריפה: כל הנשואות לכהנים מנחותיהן נשרפות.
5 פרש"י אחד מנחת סוטה ואחד מנחת נדבה ותימה
6 מנחת נדבה מה חלק יש לו בה הוא אפילו רבי
7 יהודה דאומר ב' אין בין המודר (מדיק דף לט)
8 אדם מבאי על אשתו כל קרבנות שהיא חייבת
9 דווקא שהיא חייבת כדמפרש בספרי כגון אם
10 והקיפה) נזירות בראשה וחיללה את השבת
11 דומיא דמנחת סוטה שהיא חובה ודילין לה
12 מדהביא את קרבנה עליה כל קרבן שעליה אבל
13 מנחת נדבה מודה רבי יהודה שאינו מבאי ויל'
14 משום הכי יש לו חלק משום דאיתן מה שקנתה
15 אשה קנה בעלה כדחנן בפ"ד נדויר (דף קז.) אם
16 שלה הייתה בחימה חוטאת תמות וקא דייק בגמ'
17 מנא לה מה שקנתה אשה קנה בעלה הלכך יש לו
18 חלק בה אפילו לרבנן דפליגי אדור' יהודה ואבוי
19 דווקא קרב שנכשירה לו מבאי עליה דמה
20 קנת' קנה בעלה מידו בירושלמי דפרק היה
21 מבאי משמע דמנחתו סוטה איירי והכי ביטא
22 הוה מנחתו מלמד שהיא חייבת קדשה לשמה כיון
23 שהיא קדשה לשמה כך היא קדשה לשמו ותני
24 רבי חיאי ופליג ליקרב כליל אינה יכולה מפני
25 שותפתה של אשה לאכול אינה יכולה מפני
26 שותפתו של איש (ואלא) חקומין (קרב) לעצמו
27 והשירים קריבין לעצמן ואת אומר מנחתה אלא
28 מה דאיתנה מלמד שהיא חייבת קדשה לשמה כיון
29 והביא את קרבנה עליה בעלה מהו שיפריש עליה
30 חוץ מדעתה מכיון שיש לו שותפות במנחה
31 מפרשי עליה חוץ מדעתה וא"ת מאחר שיש לו
32 חלק בה א"ת היא לה מנחת שותפות ואומר בפ"ק
33 דבבבס (דף קז.) הניח מנחה לשני בניו ומת קריבה
34 ואין בה משום שותפות היא יש בה משום שותפות
35 אינה קריבה משום דכתיב בה נפש חובי קתני
36 בספרי בהדיא ויל' כיון דעיקר כפרה משום ידיה
37 נפש קרינן בה דהא הניח מנחתו לשני בניו דמסיק
38 הוה (דף קז.) דקניא להו אלמנו משום דבמפרי
39 קרינא ביה נפש: חקומין קרב בעצמו. וא"ת
40 אמאי לא שדינ לכולה מנחה בתר ידיהו ויהו
41 שיריה נאכלין כדאמר בפ' אין בין המודר (מדיק דף קז)
42 לו: ואיתא בפ"ק דבבבס (דף קז.) ובפ"ק דתמורה (דף
43 כ.) מתכפר עושה תמורה והכא היא מתכפרת
44 במנחה זו י"ל דהם מיקני למתכפר כולי זבא ואין
45 לו למקדש חלק בו אבל הכא יש לו לבעל חלק
46 במנחה: דמסיק להו לשום עציס. רש"י פי'
47 דנמא הכי אם ראוי הן להקטיר ולא היתה ראיה לקומץ וכו' ותימה מה תנאי שייך את
48 דאי כאילו מערבין שיריים והיו כאברי עולה ואברי חטאת שנתערבו דפליגי בה ר"א ורבנן
49 (ומכוס טו.) דלא שייך בה תנאי דליכא שום ספק אלא ודאי מקצתן ראיה להקטיר ומקצתן
50 לאכול ולהקטיר ואותן מה שבתוכן אין ראוי להקטיר לשם עציס בכל מקום שהוא ולא שייך
51 שום תנאי וכמומה דרש"י נקט ל' אגב שטפיה דההיא דפרק נושאין על האנוסה (יבמות ק.)
52 דתנן כהנת שנעתבר ולדה בולד שפחתה נותנין עליהם חומרי ישראל וחומרי כהנים ומפרש
53 בגמרא דמנחתם נקמצת במנחת ישראל ואינה נאכלת במנחת כהנים וכולה סוגיא כי הכא
54 דתם דאי שייך תנאי כשהאחר מקריב מנחת אינו יודע אם כהן הוא או ישראל וצריך
55 להתנות ימיו שפירש רש"י כאן וזה דתנן בחקומין רבה (מנחות דף טז.) נתערב קומצה בשיריה
56 או בשיריים של חבירתה לא יקטיר אית לן לומר דסתמא כרבנן דפליגי אדרבי אלעזר:
57 חקומין קרב לעצמו והשיריים לעצמן. בירושל' בעי אליביה דר"ש אלין שיריים משום
58 שחשבו להן ופושט לה מדריא בר"ש דאמר דמתפוזין על גבי הדשן שלמשה כדמפרש בפ' ואלו הן מנחות דאמר אומר נותנו בלילה ונותנו לאחר מיתה מהו
59 מחשב להו שלא הוכשר לא לאכילת אדם ולא לאכילת מבה:

סוטה. פרק שלישי - היה נוטל דף כג עמוד ב

תוספות

רש"י

כהן ולא כהנת. ירושלמי ר' אבהו בעי קמיה ר"ל והכתיב (ויקרא כג) ובהן כי יקנה נפש קנין כספו מעתה כהן ולא כהנת אל' והכון משיח תחתיו מבניו את שבנו עומד תחתיו יצתה זו שאין בנה עומד תחתיה ה"ה בדברק חורוע (חולין ק"ט) הוה מצוי לשנוי גמי הכי ותנו לכהן חורוע דלא אמר לכהן ולא לכהנת אלא אפילו לכהנת דהכא טעמא משום דכתיב והכון המשיח תחתיו מבניו אבל התם דחי

ליה משום דאחרן ובניו כתיב בפרשת מנחה אי גמי משום דהתם הוי מיעוט אחר מיעוט:

(פי' למ"א במשנה) **מה** בין איש לאשה. בתוספתא (פ"ג קא חשיב עובר על מצות עשה שהזמן גרמא מה שאין בן באשה האיש עובר על כל תיקף ועל כל תשדיות ועל כל תטמא למתים מה שאין בן באשה האיש נדון בבן סורר ומורה ונעשף ומספר ואין האשה נעטפת ומספרת האיש נמכר ושננה ואין האשה נמכרת ושנית האיש נרצע ונמכר לעבד עברי וקונה לעבד עברי ואין האשה נרצעת ונמכרת וקונה ולא קתני התם כל הני דמתני' אלא דכאי בבחו משום דמפרש התם בכסף ובשטר ובביאה ותימה אמאי לא חשיב גמי סמיכות תנופות הגשות וקמיצות דבין כהן לכהנת וכל הני דתנן בפ"ק דקידושין (ף טו) ולא קתני גמי שהעברי ר"ל בעינים וכו'ובל דבמיתות הארוין משא"כ בעבריה הוב מטמא בראיות ולא הוה מצורע אסור בתשמיש המטה ולא מצורעת כדמפרש בריש פרק מחוסרי כפרה (מ"ט: דף ק) מחרץ לאהלו ולא מחרץ לאהלה:

(פי' למ"א במשנה) **האיש** מגלח על גזירות. בפ"ד דנויר (ף ק) ובפרק בתרא דכריתות (ק"ז מ"ג) מפ' דדוקא על מצות סתומין ולא על מצות מפורשין: **שנאמר** את בתי. מרישא דקרא יליף ליה ואמר אבי הגערה אל הוקנים משמע למעט אמה דאינה זכאה בבתה לתת:

ותלית אותו ולא אותה. בפרק גנמר דהין (סנהדרין ק"ז מ"ו) נפקא לן מוכי ידיה באיש ולא באשה: **בגניבתה**. ולא בגניבתה. תימה כיון דאי גנבה אינה נמכרת בגניבתה א"כ אין ב"ד רשאין למוכרה דבית דין אין מוכרין אלא בגניבתו ובפ"ק דקידושין (ף ק"ז) ממעטי רבנן מורצע את אנו אנו של ולא אנו של מוכר עצמו דדוקא מכרוהו בית דין נרצע ואשה הואיל ואין בית דין מוכרין אותה אנא ידענא דאינה נרצעת ואמאי איצטריך לרבנן למיפך מהעבד ולא אמה העבריה דאינה נרצעת וי"ל כיון דאינה נמכרת אלא ע"י אביה סד"א תיחוי מכירה דאב במקום מכירת בית דין ותרצע להכי איצטריך קרא:

הדרן עלך היה נוטל

אָרוֹנָסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבֵם לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתוּבָהּ שָׁנָאמֶר: "אִשֶּׁר תִּשְׁטַח אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ" פֶּרֶט לְאִרוֹנָסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבֵם. אֶלְמָנָה לְכַהֵן גְּדוֹל, גְּרוּשָׁה וְחִלּוּצָה לְכַהֵן הַדְּיוֹט, מְמוּרֶת וְנִתְיָנָה

שותה ולמה הכניסה עצמה למספר הזה המרובה בשביל לפוסלה מכתובתה פ"ח ארוסה אע"פ שאין לה כתובה יש לה מנה ומאתים ועל מנה ומאתים קתני הכא לא נוטלת כתובתה רש"י פי' דליכא למיפשע ממתני' דא דאמר רב המנונא שומרת יבם שזונה אסורה ליבמה דאפילו אי לית לן דרב המנונא מידו אי לא בעי יבם למינסב אשה זונה אינה נוטלת כתובתה מידו תימה אי לית לן דרב המנונא קרא מאי איצטריך למעוטי דא תנן בפרק היה מבאי (פלי' ק"ח) כל שתיבעל ולא תהא אסורה לו לא היה מתנה דמאי קתני שייך דהכא דלא מיתסרא בסתירתיה אלא מדאיצטריך למעוטי ש"מ דמיתסרא מידו ליכא למיפשע מהכא משום דמוקי לה בגמרא כגון שבא עליה יבם בבית אחיו דקנאה לפטרה בגט בלא חליצה אפילו אליבא דשמואל הלכך שייכא גמי אשתו ליאסר עליו בנות בדבריו הכל: **אֶלְמָנָה** לכו"ג וכו'. האי דלא עריב ותני לזו אלו לא שותות ולא נוטלות כתובתן ולתני ארוסה ושומרת יבם אלמנה לכו"ג וכו' מעוברת חבירו ומניקת חבירו ואילונית זקנה וכו' י"ל משום הכי פלגינאו משום דחלוקין בטעמם מידו תימה אמאי לא תנא מעוברת בתר בבא דאלמנה לכו"ג דממי טעמא וה"ל למיתני בתחלת הפרק אלו לא שותות ובתר ליחשב ולילול כולוהו כל הני דרמין להדיא כל חד וטפי הוה שייך למיתני אלו בראש כולן ממאי דתני קצת דלא שותות והדר תני אלו: שאינה

ח"ג ואפי' רבנן לא פלגי עליה אלא במנחת חומא של כהנים דבת הקרבה היא. דמקשי חוכתו לנדבתו דלא בעי קמיצה, אכל הא דלאו בת הקרבה היא דדלקא בתרה דידה אזלינן ושרים גמורים נידוה ואפלו רבנן מודו דמתפורין: **מאי טעמא**. קאמר מתני' מנחת כהנת נאכלת כשאניה נשואה לכהן, וכשהיא נשואה לכהן איהא נאכלת כליל מיהא לא הויא: לא יחלל זרעו. בבבא הנישא פסולה לכהנה כתיב, ודרשין בקדושין (ף טו) לא יחלל שני חלולין, אחד לה ואחד לזרעו, שהכהן מתחלל את שמתין אכל הוא אין מתחלל: **בני אהרן**. לנפש לא ישמא, ולא בנות אהרן באוהרה זה כל יקר בבני אהרן יאכלנה. במנחה כתיב: איש. צרוע הוא: אין לי. שחלט בטמא נהקים אלא איש. אשה מנין, כשהוא אומר סמך לו והצרוע אשר בו הגזע, ולא איבעי ליה למכתב אלא בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוץ. דהא כתיב לעיל דבמצורע קמיידי, אלא הוה צרוע שני כגון אשה: ח"ג א"כ מה ת"ל איש לענין שלמשה איש פרוץ ופורץ וכו'. מה ת"ל איש מאחר שסופנו לרבות את האשה: לענין שלמשה. לאו למעוטי ממנאח האמורה בפסוק זה כא למעוטי, אלא מענין האמור בפסוק שלאחריו דכתיב ביה פריעה ופרימה, לומר לה איש פורע ופורם ולא אשה: הלכה כהא בגמרא. הלכה למשה מסיני הוא בהלכות נזיר. נתי' לאיש. באביה נתינת נתינתה: וינמו אותו. ומאי אותו אי נימא אותו ולא אותה והכתיב גבי נערה המאורסה והוצאתם את שניהם וסקלתם אותם, אלא הא דממעט אשה לענין גרום, דנסיק מהאי קרא מעוטא דאורו משמע ולא כסותו, ולקחי' גט ליה להאי משמעוהא דפרסם בלשון יקר גבי איש למימרא הא אותה בכסותה: נמכר בגניבתו. אם אין לו מה לשלם:

הדרן עלך היה נוטל

אָרוֹנָסָה. שָׁקֵא לָהּ אֶרֶס: וְשׁוֹמֶרֶת יָבֵם. שָׁקֵא לָהּ יָבֵם: לֹא שׁוֹתוֹת דְּמַעֲטִיהוּ קָרָא: וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתוּבָהּ. שְׂהִיא גְרָמָה לְאֶסוּר עֲצָמָה עֲלִיו שְׁנִסְתָּרָה אַחֵר קִנְיָ, דְּמַקְטִי וְאֶסוּר לֹא אִימַעִיט כְּדִמְקָרָשׁ בְּגִמְרָא, וְאֶפְלוּ לִית לָן דְּרַב הַמְנוּנָא וְהוּדְשׁוֹמֶרֶת יָבֵם שׁוֹתָהּ מִתַּר לִיבְמָה, נָחַ דְּמַתְרַת מִיְדוּ לֹא בְּעִי לְמִינְסַב אִשָּׁה זֹנָה וְהִיא הַפְסִידָה כְּתוּבָתָה: תַּחַת אִשָּׁהּ. בְּיוֹשֶׁת תַּחֲתֵי כְּתוּבָהּ מְדַבֵּר:

נתינה

הדרן עלך היה נוטל

אָרוֹנָסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבֵם לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתוּבָהּ שָׁנָאמֶר: "אִשֶּׁר תִּשְׁטַח אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ" פֶּרֶט לְאִרוֹנָסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבֵם. אֶלְמָנָה לְכַהֵן גְּדוֹל, גְּרוּשָׁה וְחִלּוּצָה לְכַהֵן הַדְּיוֹט, מְמוּרֶת וְנִתְיָנָה

שותה ולמה הכניסה עצמה למספר הזה המרובה בשביל לפוסלה מכתובתה פ"ח ארוסה אע"פ שאין לה כתובה יש לה מנה ומאתים ועל מנה ומאתים קתני הכא לא נוטלת כתובתה רש"י פי' דליכא למיפשע ממתני' דא דאמר רב המנונא שומרת יבם שזונה אסורה ליבמה דאפילו אי לית לן דרב המנונא מידו אי לא בעי יבם למינסב אשה זונה אינה נוטלת כתובתה מידו תימה אי לית לן דרב המנונא קרא מאי איצטריך למעוטי דא תנן בפרק היה מבאי (פלי' ק"ח) כל שתיבעל ולא תהא אסורה לו לא היה מתנה דמאי קתני שייך דהכא דלא מיתסרא בסתירתיה אלא מדאיצטריך למעוטי ש"מ דמיתסרא מידו ליכא למיפשע מהכא משום דמוקי לה בגמרא כגון שבא עליה יבם בבית אחיו דקנאה לפטרה בגט בלא חליצה אפילו אליבא דשמואל הלכך שייכא גמי אשתו ליאסר עליו בנות בדבריו הכל: **אֶלְמָנָה** לכו"ג וכו'. האי דלא עריב ותני לזו אלו לא שותות ולא נוטלות כתובתן ולתני ארוסה ושומרת יבם אלמנה לכו"ג וכו' מעוברת חבירו ומניקת חבירו ואילונית זקנה וכו' י"ל משום הכי פלגינאו משום דחלוקין בטעמם מידו תימה אמאי לא תנא מעוברת בתר בבא דאלמנה לכו"ג דממי טעמא וה"ל למיתני בתחלת הפרק אלו לא שותות ובתר ליחשב ולילול כולוהו כל הני דרמין להדיא כל חד וטפי הוה שייך למיתני אלו בראש כולן ממאי דתני קצת דלא שותות והדר תני אלו: שאינה

הגילוי דתורה הנגלית היה על-ידי משה רבנו, והגילוי דפנימיות התורה היה על-ידי רבי שמעון בן יוחאי.

ממאמר שבת פרשת אמור, ה'תשל"ז

ביאורים למסכת סוטה דף כג עמוד ב מתוך "ש"ס לובלין - מכוון המאור"

שנינו במשנה, האיש מנלח על נזירות אביו ואין האשה מנלחת
על נזירות אביה. אמר רבי יוחנן, הלכה היא בגזיר - גם דין זה
נלמד מהלכה למשה מסיני.
שנינו במשנה, האיש מקדש את בתו ואין האשה מקדשת את
בתה. מבאת הגמרא שדין זה נלמד מדבתיב, "ואמר אבי הנערה
אל הזקנים את בתי נתתי לאיש הנה", הרי שמסרה התורה את
הכח לקדש את הבת בידי האב ולא בידי האם.
שנינו במשנה, האיש מזכר את בתו ואין האשה מזכרת את בתה.
מבאת הגמרא שדין זה נלמד מדבתיב "וכי יזכר איש את בתו",
ומשמע איש ולא אשה.
שנינו במשנה, האיש נסקל ערום ואין האשה נסקלת ערומה כו'.
שואלת הגמרא, מאי מעמא שדין האשה נסקלת ערומה. ומשיבה,
נאמר לגבי אדם שקלל את ה' "והנמו אתו" - שחייב סקילה. ויש
לשאל, מאי אותה - מה באה התורה למעט מ'אותה', אילימא -
אם נאמר שבאה התורה לומר, אותה ולא אותה - שרק איש חייב
סקילה ולא אשה, והבתיב - אין לומר כן, שהרי נאמר לגבי איסור
עבודה זרה שעונשו בסקילה, "והוצאת את האיש ההוא או את
האשה ההוא אשר עשו את הדבר הרע הזה אל שערך וגו' וסקלתם
באבנים ומתו", הרי שגם אשה נסקלת. אלא בהכרח שממעטים כר,
רק אותה - איש שיוצא להיסקל, נסקל בלא כסותו - ערום, ולא
אותה - אבל אשה שנסקלת, אינה נסקלת בלא כסותה.
שנינו במשנה, האיש נתלה ואין האשה נתלת כו'. שואלת הגמרא,
מאי מעמא - מדוע אין האשה נתלת. ומשיבה, נלמד ממה שאמר
קרא "ותלית אותו על עץ", ומשמע אותה ולא אותה.
שנינו במשנה, האיש נמכר בגניבתו אם אין לו שלם את הגניבה,
ואין האשה נמכרת בגניבתה. שואלת הגמרא, מאי מעמא שאין
האשה נמכרת בגניבתה. ומשיבה, נלמד ממה שאמר קרא "ונמכר
בגניבתו", ומשמע שרק גנב נמכר בגניבתו, ולא בגניבתה - אך
אשה שגנבה אינה נמכרת עבור גניבתה.

הדרן עלך היה נוטל

ארוסה - פרק רביעי

פרק זה מבאר ומחלק אופנים שבהם אין הסוטה שותה ואינה נוטלת
כתובתה, אופנים שבהם אינה שותה אך נוטלת כתובתה, ושאר
האופנים שבהם הסוטה או שותה או נוטלת כתובתה.
משנה. ארוסה שקינא לה הארוס ונסתרה, ושומרת יכם שקינא לה
היבם ונסתרה, לא שותות כיון שהפסוק מיעט אותן וכדלהלן, ולא
נוטלות כתובה כיון שהפסוק עצמן על ידי שנסתרו, ודסיבה שאינן
שותות שנאמר "אשר תשמה אשה תחת אישה" - שהאשה יושבת
תחתיה, פרט לארוסה ושומרת יכם שהן עדיין לא נשואות.
וממשיכה המשנה לפרט עוד מקרים של נשים שאינן שותות ואינן
נוטלות כתובתן, אלמנה לבנה גדול, גרושה וחלוצה לבנה הדיום
וכל שכן לכהן גדול, ממזרת

ואפילו רבן - שחלקו על רבי שמעון ואמרו שמנחת חוטא של כהן
אינה נקמצת, לא פליגי עליה דרבי אלעזר דרבי שמעון האומר
שמתפזרים שיירי המנחה בבית הדשן, אלא במנחת חוטא של
בָּתִּימָה, דבת הקרבה היא - לפי שסוברים הם שהיא עולה כליל על
גבי המזבח, ואינה נקמצת, אבל בָּתָא - אשה הנשואה לכהן, שאין
תקנה למנחתה לא בהקרבה ולא באכילה אפילו רבן מודו
שמתפזרת היא בבית הדשן.
שנינו במשנה, בת ישראל מנחתה נאכלת וכו'. שואלת הגמרא, מאי מעמא
שמנחת כהנת הנשואה לישראל נאכלת, מה היא שונה מאשה
הנשואה לכהן, שמנחתה עולה כליל על המזבח. משיבה הגמרא,
דאמר קרא, "וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל", ודורשים
שרק מנחת כהן אינה נאכלת, ולא מנחה של כהנת.
שנינו במשנה, כהנת מתחללת כהן אין מתחלל. שואלת הגמרא,
מנלן - שהכהן שנשא אשה הפסולה לו אינו מתחלל מן הכהונה.
ומשיבה, דאמר קרא לגבי כהן שנשא פסולה לכהונה "ולא יחלל
זרעו בעמיו", מכאן שעל ידי נשיאת פסולה, זרעו מתחלל - נפסל
מן הכהונה, אך והוא - הכהן שנשא את הפסולה אינו מתחלל.
שנינו במשנה, כהנת מטמאה כו'. שואלת הגמרא, מאי מעמא -
כהנת מותרת להיטמא למתים מה היא שונה מכהן שאסור בכר.
ומשיבה, אמר קרא, "אמר אל הכהנים בני אהרן לנפש לא יטמא
בעמיו", ומכך שיתרה התורה וכתבה 'בני אהרן' לומדים שהאיסור
להיטמא נאמר רק לבני אהרן - כהנים זכרים, ולא לבנות אהרן -
כהנות.
שנינו במשנה, כהן אוכל בקדשי קדשים וכהנת אינה אוכלת
בקדשי קדשים. מבאת הגמרא שדין זה נלמד מדבתיב לגבי קרבן
מנחה, "כל זכר בבני אהרן יאכלנה", ומשמע זכר ולא נקיבה.
שנינו במשנה, מה בין איש כו' האיש פורע ופורם, ואין האשה
פורעת ופורמת. תנו רבנן, לגבי טומאת קרח וגבחת נאמר, "איש
צרוע הוא". אין לי - מפסוק זה לא היינו יודעים שנטמא בטומאת
נגעי קרח וגבחת אלא איש, אשה מנין. כשהוא אומר בפסוק
הסמוך לאחריו, "והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרומים וראשו
יהיה פרוע ועל שפם יעטה". ולכאורה המילים 'והצרוע אשר בו
הנגע' מיותרות, שהרי בפסוק הקודם דיברה התורה על צרוע, והיתה
צריכה להמשיך שדינו הוא ש'בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע'.
ומכך שחזרה התורה וכתבה שוב 'והצרוע', יש ללמוד שהרי כאן
שנינו - באה התורה לרבות צרוע שיש צרוע נוסף, כלומר שגם אשה
נטמאת בטומאת קרח וגבחת. ממשיכה הברייתא ושואלת, אם כן
- שגם אשה נטמאת בנגעים, מה תלמוד לומר - מדוע בפסוק
הראשון נאמר 'איש'. ומבאת, לענין שלמטה איש פורע וכו' -
'איש' האמור בפסוק הראשון, בא למעט שהדין האמור בפסוק השני
דהינו פריעה ופרימה, לא נאמר אלא לאיש צרוע, אך אשה
שנצטרעה אינה פורעת ופורמת.
שנינו במשנה, האיש מדיר את בנו בגזיר ואין האשה מדירת בנה
בגזיר. אמר רבי יוחנן, הלכה למשה מסיני היא בגזיר - דין זה
שהאיש מדיר את בנו בגזיר ולא אשה, התקבל מהלכה למשה מסיני.

העניינים דפנימיות התורה שגילה רבי שמעון בן יוחאי במשך כל ימי חייו הם בחינת נשמתא דאורייתא, והעניינים שגילה ביום
הסתלקותו הם בחינת נשמתא לנשמתא.

ממאמר שבת פרשת אמור, ה'תשל"ז

ביאורים למסכת סוטה דף כד עמוד א מתוך "ש"ס לובלין - מכון המאור"

בעלה לקנא לה שלא תיסתר עם כל קרוביה, כולל אביה ואחיה, אף
שהיתה אסורה עליהם גם בלי הנותן, חוץ מן הקטן שנתמעט
מהפסוק "ושכב איש אותה" וממ' שאינו איש כגון בהמה.
מביאה המשנה שיש נשים שאין הבעל יכול לקנא להם, ואילו שפית
דין מקנזין להן אם רואים שמתנהגות בפריצות. מי שנתקדש בעלה
או נשתתף לאחר נישואיהן, או שהיה חבוש בבית האסורין ולא
היה יכול לקנא לה. אמנם לא להשקותה אפרו - שיוכלו בית דין
להשקותה, שהרי נאמר "הביא האיש את אשתו, אלא בית דין
מקנזין אותה רק כדי לפסולתה מבתובתה. רבי יוסי אומר, אף
להשקותה אפשרי, לבשיצא בעלה מבית האסורין או יבריא
מחרשותו או שטותו יתקנה.
גמרא. שנינו במשנה שארסה ושומרת יבם אינן שוות. מדייקת
הגמרא מלשון המשנה, מיתתא הוא דלא שתייא - דוקא אינן
שוות, הא קניי מקנזי לה - אבל הוא מקנא להן ואוסר אותן, שהרי
שנינו במשנה לא נטלות כתובה, הרי שאסורה עליו. מבררת
הגמרא, מנא הני מילי - מני לנו שאכן מקנא להן ונאסרות. עונה
הגמרא, דתני רבנן, כתוב בתורה "דבר אל בני ישראל ואמרת",
ייתור 'ואמרת' בא לרבות ארוסה ושומרת יבם לקנינו שאף על פי
שאינן שוות, אך הבעל מקנא להן ונאסרות כשנסתרו. מבררת
הגמרא, ומתניתין מני - ומי התנא ששנה את משנתו שארסה
ושומרת יבם אינן שוות, רבי יונתן היא, דתניא, נאמר בפסוק
"ואם לא שטית טומאה תחת אישך הנקי ממי המרים", פריט
לארוסה שאינה שותה שהרי אינה תחתיו, יכול שאני מוציא אף
שומרת יבם שאינה שותה, שגם היא אינה תחתיו, תלמוד לומר
"איש איש כי תשטה אשתו" לרבות ששומרת יבם שותה, שכבר
נחשבת תחתיו במדת מה וכדלהלן, דברי רבי יאשיהו. רבי יונתן
אומר, "תחת אישך" פריט לשומרת יבם שאינה שותה, שסובר רבי
יונתן, אדרבה היא נחשבת פחות תחתיו וכדלהלן. ואם תחשוב לומר
אוציא שומרת יבם שאינה שותה, ולא אוציא את ארוסה ונוכל
להשקותה, שכבר נחשבת תחתיו במקצת, תלמוד לומר בהמשך
הפרשה של סוטה, "אשר תשמה אשה תחת אישה" פריט לארוסה
שגם היא נתמעטה, ושתיהן אינן שוות. ומבארת הגמרא את
המחלוקת, מר - רבי יונתן אלימא ליה - נחשבת לו יותר כאשתו
כשהיא ארוסה, דקידושי דידה - שהוא עצמו קידש אותה,
וסקלין על ידו אם זינתה נסקלת מחמת שהיא נחשבת אשתו, לכן
הוא קודם ממעט שומרת יבם, ומר - רבי יאשיהו אלימא ליה
שומרת יבם, דלא מיתסרא מסידה לחופה שהיבמה נקנית בביאה
לדיוט כאשתו לכל דבר, ונחשבת כתחתיו יותר מארוסה, לכן הוא
ממעט ארוסה. שואלת הגמרא, ורבי יונתן האי "איש איש" שרבי
יאשיהו למד מהייתור ששומרת יבם שותה, מאי עביד ליה לשיטתו
שאינן שומרת יבם שותה. מתרצת הגמרא, מיכעי ליה לרבות נשים
שאינן בעליהן יכול לקנות להן, שבת דין מקנזין להן, ואילו הן, אשת
חרש, ואשת שומה, ואשת

ונתנה לישראל, ובת ישראל לממור ולנתין, כל אלה כיון
שנשואות באיסור, לא שוות שנאמר "כי תשטה אשתו" דוקא
שראיה לדיוט אשתו, ולא נטלות בתובה שהפסידו לעצמן על ידי
שנסתרו, וכדלעיל. וגרועות הן מוסתם נשואות באיסור שנטלות
כתובתן.
עוד ממשיכה המשנה למנות נשים שאינן שוות, אך יש מהן
שנטלות כתובה ויש מהן שלא, ואילו לא שוות ולא נטלות
בתובה, האומרת ממא אמי - שהורתה אחרי הקינוי והסתירה
שהיא טמאה, ושפא לה עדים שהיא ממא, שאת שתיהן כבר אין
צורך להשקות, והאומרת איני שותה לפני שנמחקה מגילתה, כל
אלה לא שוות ולא נטלות כתובה, וכמבואר לעיל שהן גרמו
לעצמן להפסיד כתובתן. אבל אפר בעלה איני משקה והוא גרם
לה שלא תשתה, שהרי היא יכולה לטעון טהורה אני והשקיני,
ושפעה בא עליה בדרך שגם כן כבר אין משקים אותה משום
שנאמר "ונקה האיש מעון" והוא בא עליה באיסור שנאסרה עליו
בקינוי וסתירה, אלה נטלות בתובה ולא שוות. וכל אלו שדינן
לשותה, אם מתו בעליהן עד שלא שתה, בית שמאי אומרים
נטלות בתובה ולא שוות שנאמר "הביא האיש את אשתו",
וכעת הוא אינו קיים, ובית הלל אומרים או שוות או לא נטלות
בתובה, כלומר מתוך שלא שוות, כמו שנתבאר מהפסוק הנ"ל, גם
לא נטלות כתובה, שמא אכן נטמאו ואינן יכולים להוכיח זאת.
עוד ממשיכה המשנה למנות נשים שאינן שוות, מעוברת חבירו -
שגורו חכמים שאסור לישאנה וכדלהלן, ומניקת חבירו שאסור
חכמים לישאנה עד שימלאו שנתיים ללידתה, לא שוות ולא
נטלות בתובה כיון שאסורות עליו וסובר רבי מאיר שחייב לגרשן
אם כן אינן ראיות לאישות ואינן שוות, דברי רבי מאיר. וחקמים
אומרים, יכול הוא להפרישה - לגרשה, ולהתוודע לאחר זמן
שנסתיימו השנתיים האסורות, ואם כן נחשבת ראיה לאישות
ומשקים אותה.
עוד ממשיכה המשנה למנות נשים שיש בהן דעות האם שוות או
לא, איילונית שנולדה עם טבע שאינה יכולה ללדת וזקינה בגיל
שאינה יכולה ללדת ושאינה ראוייה לילד ששתתה סם המעקר
אותה, שכל אלו אסורות על אדם החייב בפריה ורביה, לא נטלות
בתובה ולא שוות. רבי אליעזר אומר, אין אלו נחשבות אסורות
עליו, מפני שכול הוא לישא אשה אחרת ולפרות ולרבות הימנה.
ושאר כל הנשים שמוותרות על בעליהן, או שוות כרוב הנשים,
או לא נטלות בתובה כיון שנמנו קודם, שאמרה איני שותה או
טמאה אני או שדינן מעידים שטמאה.
וממשיכה המשנה לפרט עוד כמה סוגי נשים ודיניהן, אשת בן
שותה ומותרת לבעלה. אשת סרים שנסתרה לאחר נישואיהם
שותה.
כעת מבארת המשנה ממי יכול הבעל לקנא לה, דהיינו לאסור אותה
להיסתר עמו ואם תסתר ישקנה, על ידי כל עריות מקנזין - יכול

המשך מעמוד כו

משיחות שבת פרשת אחרי־קדושים, י"ג אייר ה'תשמ"ח

שוכני עפר¹⁰¹), בארצנו הקדושה, בירושלים
עיר הקודש ובבית־המקדש, שאז תהי' ה'הילולא"
(שמחה) בתכלית השלימות - "שמחת עולם על
ראשם"¹⁰².

דילך דאיהו ספר הזוהר (ע"ש המשכילים יזהירו
כוזהר הרקיע"¹⁰⁰) יפקנן ב' מן גלותא ברחמים -
יתיק וימד מנוש. וממילא, יהיו כל עניני ל"ג בעומר,
יום שמחתו של רשב"י, יחד עמו ("הקיצו ורננו

101 ישע' כו, יט.

102 שם לה, י"ד. נא, יא.

100 ראה זוהר ח"א טו, א. ח"ג שם.

[illegible]

לָהּ, וּדְסִתִּירָתָהּ יִגְרָמָה לֹה לֵאסֹר עָלֶיהָ וְאָפִי־
רָאִיָּהּ לֹה, הִלְכָּךְ לֹא בַת כְּתֻבָּה הִיא דְלֹא
עֵדִיפֹא מִכְּשִׁרָתָהּ אִסֵּר בַּעֲלָהּ אִינִי מִשְׁקָה וְשִׁבְעָלָה
בָּא עָלֶיהָ בְּרָדָּךְ, שְׂהוּא גֵרֶם לֹה שְׁלֹא תִשְׁתָּה
וְנִטְלֹת כְּתֻבָּתָהּ; מָתָּן בַּעֲלֶיהָ, שֶׁל כָּל טוֹטוֹת
וְנִטְלֹתוֹת רֹאדִיּוֹת לִשְׁתוֹת לֹה בְּכֹה הַסְּפִיקָן
לְהִשְׁקֹתוֹן בּוֹ; וְלֹא שׁוֹתוֹת, דְּבָעֵינָן וְהִבֵּי הָאִישׁ
אֶת אִשְׁתּוֹ וְגו'; וְכִי אֹמְרִים אוֹ שׁוֹתוֹת אוֹ לֹא
טוֹלֹתוֹת כְּתֻבָּה, כְּלוּמָר מָתָּן שְׁלֹא שׁוֹתוֹת לֹא
טוֹלֹתוֹת כְּתֻבָּה, וּבִגְמִי מִפְּרֹשׁ פְּלוּגִיתִיָּהּ; מַעֲבֵרָת
הַיְּהוּדִים, שְׁמַת וְהִזִּיקָה מַעֲבֵרָת וּמִנְקִיָּה אוֹ שְׁנֵרָשָׁה
אִשְׁתּוֹ מַעֲבֵרָת אוֹ מִנְקִיָּה, וְאִסְרִיהָ לְבָכִימִם לִנְשָׂא
עַד שִׁיתָה הַזֶּלֶזֶל בֶּן ר' שֵׁנִים שְׁנֵי זִמְנֵי יִנְקֹתָהּ
וְהִלְכָּךְ זֶה וְנִשְׁאָה וְקָנָא לָהּ, לֹא שׁוֹתָה שְׁהֵרִי אִינָה
רָאִיָּהּ לֹה לְקִמָּה; יָכוֹל הוּא לְתַפְרִישָׁהּ, עַד כִּי־ד
חֹדֶשׁ וּלְהַחֲזִירָהּ, הִלְכָּךְ רָאִיָּהּ לֹאִישִׁית קֶרְנָא
בִּתְּהָ; אִי־לִוְיִיתִי, דּוֹכְרִנְתָּא דְלֹא יִלְדָּה, שְׁמַמְעִי
אִמְקָא נִבְרָאָה כָּךְ וְאֵל כִּי סִימְנִי אִשְׁתּוֹ לֹא דִידִם
לֹא שְׁתֵּרֹת וְהִלְכָּךְ עֲבָהּ; וְשִׁאֲנִיָּה רָאִיָּה לִילֵד,
שְׁשִׁתָּה בּוֹס עֶקְרֹן וְאִסְרֹתוֹת לְקִימָה לְמִי שְׁאֵין לֹה
בָּנִים, שְׁהֵרִי נִצְטוּר יִשְׂרָאֵל עַל פְּרִיָּהּ וְרִבְיָהּ; אִשְׁתּוֹ
בִּתּוֹן שׁוֹתָה וְסִתְרָתָה לְבָעֲלָהּ, אִם נִמְצָאת נִקְדָּה,
וּבִגְמִי פִרְךָ פִּשְׁטָא; אִשְׁתּוֹ כְּרִים, כְּגוֹן שְׁנִתְרַס
לֹאֲחֹר שְׁנִשְׁאָה, דְּקִדְמָה שְׁכִיבָה בַּעַל לְבוּעַל;
שׁוֹתָהּ, וּבִגְמִי פִרְךָ פִּשְׁטָא; עֵי"ל בֶּתְּעִירֹתִי
מִקְבִּיָּן, אִם קָנָא לֹה כְּמִיבָּה מִמְּהִירָה וְנִמְצָאת מִכָּל
הַעֲרִיּוֹת שְׁבִחְתוֹרָה וְנִסְתַּרְתָּה הָיוּ קִרְוִין קִרְוִין וְנִאֲסַרְתָּ
עָלֶיהָ וְשׁוֹתָהּ, וּבִגְמִי פִרְךָ פִּשְׁטָא; חוּץ מִן הַקְּסָן,
דְּכִתִּיב וְשָׁכַב אִישׁ אִשְׁתּוֹ; וּמִי שְׁאֵינוֹ אִישׁ, וּבִגְמִי
מִפְּרֹשׁ לֹה; וְאִלּוּ שְׁבִ"ד מִקְבִּין לָחֵן, אִם רֹאֵן
אוֹתָם מִתְּנַהֲגוֹת בְּפִרְצוֹת; לֹא לְהִשְׁקֹתָהּ אִמְרֵי,
וְהֵם לֹא יִשְׁקֶהָ, דְּבָעֵינָן וְהִבֵּי הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ
וְנִבְעֵלָה נִמִּי לֹא יִשְׁקֶהָ וְקָנָא זֶה לְכַשְׁרִיצָה
וְלִכְשִׁיצָא דְּבָעֵינָן וְקָנָא וְהִבֵּי, וְרַבִּי יוֹסִי לֹא בָעִי
וְקָנָא וְהִבֵּי; גַּמ' הָא גִּיּוֹ קִסְרִי לֹה, לֵאסֹר עָלֶיהָ
מִתְּקַנְיָה לֹא טוֹלֹתוֹת כְּתֻבָּה; עֵי"ל דְּבִר אֵל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶפְסָתָה אֱלֹהִים לְרִבּוֹת אֲרוֹסָה וְשׁוֹמֵרָת
לָקִינוּ, וְלֹא גֵרֶם אִישׁ אִישׁ, דְּלִדְרָשָׁךְ
אֲתֵּרָנָא דְּרִשְׁעִין לֹה לְקִמָּה עַד כִּי, אֶלָּא רְבוּיָא
מִזְאֲמֹרֶת אֱלֹהִים, וְהֵן אֲמַר לְקִמָּה בְּפִירְסָן
וְאֲמַרְתָּ רְבוּיָא הוּא; יָכוֹל שְׁאֵין מוֹצִיא בּוֹ,
דְּמִשְׁקִישׁוֹת קִרָא שְׁמַעֲמִי לָן אֲרוֹסָה לְמַעֲוִטִי
דְּלֹא קֶרְיָן בַּה תַּחַת אִישְׁךָ, אֲבָל שׁוֹמֵרָת יָבֵם
קֶרְיָן בַּה תַּחַת אִישְׁךָ בְּדִמְרָשָׁךְ לְקִמָּה, דְּלֹא
מִסְחָרָא מִסְחָרִי לְחֶפֶז; וְרַבִּי יוֹנָתָן, שְׁמַעֲמִי לִיָּה מַעֲוִטָא קָמָא לְשׁוֹמֵרָת; וְאֶלָּא אֲרוֹסָה
קֶרְיָנָא בַּה אִישׁוֹת אֵל לֹא דְתֵרֵד מַעֲוִטָה קִרָא אֲתֵרָנָא בְּדִמְרָשָׁךְ לְקִמָּה שְׁמִיּוֹן דְּהוּא קִדְשָׁה
וְאִינָה בָּאָה לֹא מִכַּח קִדּוּשׁ אַחֲרִים, וְעוֹד שְׁנִסְקַלַּת עַל יָדוֹ, מַה שְׁאֵין כָּן בְּשׁוֹמֵרָת יָבֵם; מִי
אֱלִימָא לֹה אֲרוֹסָה, רַבִּי יוֹנָתָן חֲשִׁיבָה לִיָּה אֲרוֹסָה אִשְׁה גְּמֻרָה טַפִּי מִשְׁוֹמֵרָת יָבֵם; דְּקִדּוּשׁ
יְרִידִיתִי, שְׁעִי־דִקְדוּשָׁה עֲצֻמָּה בָּאָה לֹה; וְסוֹכְלִין עַל יָדוֹ, אִם וְתָהָּ נִסְקַלַּת בְּשִׁבְלִי; דְּלֹא מִסְחָרָא
מִסְחָרִי לְחֶפֶז, דְּנִקְבִּיתָ לְיָבֵם בִּבְרִיאָה קִרְיָנָא וְאָפִי בִּנְוֹת לְחִילוֹת כִּאֲשֶׁתוֹ לְכָל דְּבִר בְּרִיתָן
כִּיבּוּמֹת וְהֵן (נָה) וְיִמִּיתָ לֹה לְיָבֵם בְּפִירְצָא; לְרִבּוֹת אִישְׁךָ חֲרָשׁ [וְאִשְׁתּוֹ] שְׁוִשָׁה, שְׁבִידִי מִקְבִּין
לְהוֹ, וּבְרִיתָהּ הִיא בְּשִׁלְתִּי פִירְסָה;

שעמום

לִמְקוֹמָר וּלְנֶתֶן, לֹא שׁוֹתוֹת
לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת
אֵינִי, וְשָׂבָאוּ לָהּ עֲדִים
אֵינִי שׁוֹתָהּ". אָמַר בַּעֲלָהּ
בֵּא עֲלֶיהָ בְּדָדָה, נוֹטְלוֹת
עֲלֵיהֶן עַד לֹא שָׁתוּ, בֵּית
כֹּהֵן וְלֹא שׁוֹתוֹת, וּבֵית הַלֵּל
נוֹטְלוֹת כְּתוּבָתָן. מְעוֹבְרָת
וּשׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתוּבָה,
מֵרִים: וְכֹל הוּא לְהַפְרִי־שָׁה
יֵיתָ, וְזִקְנָה, וְשֹׂאֵינָה רְאוּיָה
וְלֹא שׁוֹתוֹת. ר' אֶלְעָזָר
זֶה אַחֲרֵת וְלִפְרוֹת וְלִרְבוֹת
אֵל שׁוֹתוֹת אוֹ לֹא נוֹטְלוֹת
וּמוֹתֶרֶת לְבַעֲלָהּ. אֵשֶׁת
יָוִי מְקַנֵּן, חֵיזֵן מִן הַקֶּסֶן,
שֹׁבֵית דִּין מְקַנֵּן לָהּ, מִי
זֶה אוֹ שֶׁהִיא חֲבוּשׁ בְּבֵית
וְיֵאֵל לְפִסְסָהּ מִכְּתוּבָתָהּ.
תָּה, לְכַשְׁיָצָא בַּעֲלָהּ מִבֵּית
תָּה הוּא דְלֹא שְׁתִּיָּה הָא
מִיָּלִי? דְּתֵנוּ רַבָּנִן "דְּבַר
יְבוֹת אַרוֹסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָכֶם
נִתְּנָן הִיא. דְּתֵנָּהּ, "תַּחַת
שְׂאֵנִי מוֹצִיא אֶף שׁוֹמֶרֶת
אִישׁ" דְּבָרֵי ר' יֵאֵשִׁיָּה. ר'
פֶּרֶט לְשׁוֹמֶרֶת יָכֶם. אוֹצִיא
תְּאֵרוֹסָה? תִּלְמוּד לומר:
אִישָׁה" פֶּרֶט לְאֵרוֹסָה. מֶר,
שִׁי דִידִיהָ וְסוֹקְלִין עַל דָּו.
כֶּבֶם, דְּלֹא מִיִּחְסָרָא מְסִירָה
שֶׁ אִישׁ" מֵאִי עֲבִיד לִיה?
רֶשׁ, וְאֵשֶׁת שׁוֹמֶה, וְאֵשֶׁת
שְׂמֻמָּה

שעמום

שְׂאִינָה רְאוּיָה לִילֵד. רְשִׁי פִי שֶׁתָּה כּוֹס עֵרֶקִין אַבֵּל בֶּפ' אֶעֱפֹ (וּמְנוּחָה קֵץ ס:) לֹא שִׁמְשַׁע
הִכִּי דְמִיטִי הֵתָם בְּרִייתִי וְתִנִּי בַּה אִו שְׂדִיתָהּ הִיא עֶקְרָה זְקִינָה וְאִילִינוּת
וְשִׂאנָה רְאוּיָה לִילֵד אֲלֵמָו דְּשִׂאנָה רְאוּיָה לִילֵד לֹא עֶקְרָה וּלְפִרְשִׁי שֶׁתָּה כּוֹס עֵרֶקִין
הִיינוּ עֶקְרָה וְחַה לִשׁוֹן רִ"ח הֵתָם אִיכָא לְמִשְׁאֵל הִיינוּ אִילִינוּת הִיינוּ עֶקְרָה הִיינוּ שִׂאנָה
רְאוּיָה לִילֵד וְחִשְׁבֵּה שִׁאמְרוּ בְּפִרְשִׁי כִּי נִזְחֵלִין
(נִכְ' עֵץ קִיט): נִילֵת לֹכ' יוֹלֶדֶת עַד מ' שָׁנִים עַד מ' שָׁנִים שׁוֹב
אִינָה יוֹלֶדֶת וְחַה הִיא שׁוֹכֵל לְפִרְשִׁי שִׂאנָה רְאוּיָה
לִילֵד שֶׁשְׂדִיתָהּ אֲחֵר בַּעֲלָה עֶשֶׂר שָׁנִים וְלֹא הִיא
דִּיעָה לִישָׁא דְרַמְבֵּר בְּסוּף פֶּרֶק ד' אֲדֻמִּין (וּמְנוּחָה קֵץ
ל:) אֲמַר רַב נַחֲמָן אֲמַר שְׂמוּאֵל כָּל שֶׁשְׂדִיתָהּ אֲחֵר
בַּעֲלָה ' שָׁנִים שׁוֹב אִינָה מִתְעַבְּרֵת כִּי אֲתָא רַבִּין
אֲרִי' לִישָׁא אֲדֻמִּין דִּיעָה לִישָׁא וְאֲנִי' אֲרִי' דְרַמְבֵּר
בְּגַמ' בַּעֲקָרָה זְקִינָה וּלְפִי רִ"ח לֹא הִזְכִּיר עֶקְרָה
בְּמִשְׁנֵה יֵל דְּלֹא דִק בְּלִשְׁנָא מִיּוֹד תִּימָה אֲמַאי
לֹא הֵתָא נִימִי בְּמִתְנִי' עֶקְרָה: **וְשִׂאנָה** כָּל הַדְּשִׁים
אוּ שְׂוֹתוֹת. תִּימָה הָא שִׁשְׁנָה יִתְרִיא מֵאֵי קִמְלִי הָא
שְׁמַעֲיִין לִישָׁא מִרְשָׁא הָאדֹמֶרֶת אִינָה שְׂוֹתָה אִינָה
נִטְלָת כְּתוּבָתָהּ וְאֲמַר רַבִּי אֲדֻמִּין לִישָׁא מִבְּרִיתָה אִינָה
שְׂוֹתָה מִשּׁוּם דְּרִיאכָא סִכְנָת נְפִשׁוֹת כְּדָמַר בְּפֶרֶק
הַחֻלָּץ (וּמְנוּחָה קֵץ מ:כ) אַבֵּל נִיטָת בְּתוֹךְ ג' חֳדָשִׁים
מֵאֵי דִיהָ הִיא וְתוֹ אֵל קִטְנִין לִיה לְהִרְצִיא וְקִרְיָן
בַּה אֲשֵׁתוֹ הִרְאִיָּה לוֹ וּבִכְחוֹן אִפִּילוּ לְרַבְנָן אִינָה
שְׂוֹתָה דְּמִסְקִינָן בְּפִי הַחֻלָּץ (ס: ל:) אִפִּילוּ לְרַבְנָן
יִצְרִיא בְּנָתָה:

25 ורבי יוחנן האי איש מאי עביד ליה מיבע
26 ליה וכו' תימה הוא איהו דאמר בפ' אלו
27 הנזנקין (ספולין ק' פס'ג) גבי איש דכי יקלל
28 את אביו ואת אמו קאמר דברה תורה כלשון
29 בנאי ולא דריש ליה לדרשה אחריית וכו' היכא
30 דאיכא דלמדת אפי' מאן דאמר ליה דית מודה
31 הוא דדרשין א"כ מאי פריך בריש פרק השואל
32 (נ"מ ק' ז') אהא דקא בעי אבידה מנלן דשומר שבר
33 חיוב דהני' אם גנוב יגב אן ל' אלא גניבה אבידה
34 מנין ת"ל גנוב יגב מ"מ הניחא למי' לא דית
35 אלא למי' אמרי' מאי' לא הותא איכא למדרש
36 ולא דרשין אלא אמר דית והבא אמר דריש לא
37 ואמרי' ד' השחוט ומזמלה (נחסי' ק'ק) נמי ורבי
38 יוסי מדהווא איש איש דברה האי איש איש נמי
39 דברה אלא השחוט להדיס דחיבי מנא ליה ולא
40 דברת כיון דמיצי' למדרש מודה הוא דלא אמר
41 דברה קשה ליושב שמועות דר'ת דקשי' דר'ר
42 אדר'מ ודר' יושיב אדר' יושיב ורבי יוסי אדר'מ
43 יוסי ודרש' אדרש' דלא דאמר בפ' ד' מתות
44 (ספולין ק' טו) לרבנן גבי איש איש דכתיב גבי ברכת
45 השם דית ור'מ דריש ליה לרבות כנינים ובפ"ב
46 במסכת ע"ז ק' כ"ט) נמי פליג' ר' יהודה ור' יוסי דא"ר
47 יהודה בותי לא ימול ישראל מפני שהוא מל לשם
48 הברית אמר לו ר' יוסי וכו' שווא מעיני מילי

49 בתורה לשמה ומפרש שעמא דר' יהודה משום דכתיב ל' המול ורבי יוסי המול מול כתיב
50 ואידך נמי הכתיב המול ימול ד"ת כלשון בני אדם ולאמא דרבי יוסי ליה דברה תורה כר'
51 והתם בזהוהו שמעתא גופיה פלוגתא ר"מ ור' יהודה ואמרין מול כתיב ולא מול ארמאי
52 דבר ר' הוינו בר' יוסי דאמר רבא שפיר דמי דלא אמר ד"ת ובפ' ד' מחוסרי כפרה (מכילתא ק'
53 א) ארמין לאחרים בשלמה הודה לא נפודה דקסבר ד"ת ואחרים היינו ר"מ דאמר בטקא
54 ש"ת הורית (ק"ה) ד' דברא מואה דמבול ר' אבא דאמר דר' יוחנן דאשא (מכילתא ק'
55 א) מייתי ברייתא העבט תעביטנו זה שאין לו ואין רוצה להתפרנס נותנין לו לשם מתנה וכו'
56 דבר רבי יהודה וכו' א"ש לו ואינו רוצה להתפרנס ואין קוץקל לו אלא מה אני מקיים תעביטנו
57 ד"ת אבל ר' יהודה דריש ליה וכן בפ' בנות כותים (נה"ל) ובפ' יוצא דופן (ספ' ק"ה) איש א"ש
58 מהו דל"ל איש א"ש לרבות תיעובין ק"ה) ש' שמעמא ביהב ר' יוחנן ר' יהודה ר' שמעאל בנו של
59 יהודה והדחוט והמגלה (ותובין דק"ה) יאיתין לעיל דקאמר איש א"ש ד"ת יהודה המול
60 (גם זה שם) ד"ת פליג עליה ר"ש ואמר ודריש לרבות שנים שאחוז באבר והעלו שחיבין ובפ'
61 ואה דמאן (ס"ל) דאמר ד"ת מודה כל היבא דאיבא למודש לרשינ' ל' וכל הני תנאי סבירי ליה

קסו יום שלישי ט' אייר - היום ארבעה ועשרים יום, שהם שלשה שבועות ושלשה ימים לעומר (תפארת שבנצח)

סוטה. פרק רביעי - ארוסה דף כד עמוד ב

תוספות

רש"י

ד"ת מיהו היכא דמצו למידרשה להעמיד קבלתם או סבתם דרשין ליה ובהא פליגי מאן דאית ליה דאמר דברה ומאן דלית ליה דברה מאן דאית ליה דברה אין לו כח להוציא יתור הלשון ממשמעות ואם אינו ענין לגופו אלא כיון דמצינו למימר דברה תורה אמר ד"ת ולא נוציאנו ממשמעותו ולאו קרא יתירא הוה להכי פריך בפ' השואל (כ"מ דף צד:) הניחא למיד לא ד"ת אם כן יגב קרא יתירא הוא ואם אינו ענין לגניבה תנהו ענין לאבידה דיגב גניבה משמע ולא אבידה אלא למיד דברה תורה אי"כ לאו קרא יתירא הוא מאי אכא למימר ובפריך השוחט והמעלה (ובזה דף קח:) א"ע דאמרין מוא"ר יוסי האי איש איש דברה תורה ההוא איש איש נמי דברה תורה הוה מצו למידרשה שפיר חדא לדברה תורה ואידך לרביא דאיש איש משמע שפיר כל רביי רבי יוחנן דאיש דרירא איש איש וכן תשטה לרביא ואם איש כי יקל לדברה תורה הוה רבי יוסי מצי למידרשה איש איש דשחטי חוץ לרבות שוחט אלא משום דכתיב איש איש דשחטי חוץ ואיש איש דמעלה בחוץ בחד ענינא מהדר למידרשו בחד ענינא וטוגיא דריש נדרים (דף ג.) צריך לפרשי הכי דמרבין מנזיר להזיר לעשות כיוני נזירות כנדרות וזית נדרים כנדרים ומקשי נדרים לנזירות דכתיב לנזיר נזיר להזיר וקא דייק מ"ש גבי נזירות דכתיב נזיר להזיר נדרים נמי לנזיר נזיר והקשא למח לי אי סבב נזיר לנזיר כדכתיב נזיר להזיר כדקאמרת ולא צריך היקשא השתא דכתיב לנזיר נזיר ד"ת ופי' כיון דלא שניה קרא בדירביה אי"כ דברה כלשון בני אדם ולאו קרא יתירא הוא למדרש מיניה לרבות כיוני וזית דמשמעות קרא לא יגב דכתיב בהדיא גניבה ודרשין מיניה אבידה משום כפל הלשון הלכך כל הני דפרק אלו מציאות (כ"מ דף לא.) דהשכב שמים שלח שחל דהכח תוכיח עוב תשוב הקים תקים מות יומת השב תשיב חבל תחבול פתח תפתח נתון תתן כולי עלמא מודו בהו דדרשא דידדו לא עקר להו ממשמעותיה והא דאמרין הניחא למיד לא אמרין ד"ת היינו ר"ע דלא אשכחינהו דקאמר ד"ת דרירא בפ' ד' מחוסרי כפרה (בכורות דף יא.) והפדה לא נפדתה לפדויה ואינה פדויה ובפרק הערל (יבמות דף ע.) בשמעתא קמייתא דא"ר אליעזר איש איש ד"ת ודרש ליה רבי עקיבא לרבות הערל וכן בריש חלק (סנהדרין דף צ.) ובפ' ד' מיתות (שם דף סד.) חברת חברת דא"ר עקיבא חברת בעוה"ז חברת לעוה"ז והכי משמע נמי סוגיין בפ' אין עומדין (ברכות דף לא:) אם ראה תראה דלרבי ישמעאל דאמר ד"ת ולרבי עקיבא אם ראה מוטב ואם לאו תראה אבל ר' ישמעאל אומר בכל דוכתי ד"ת כגון הני דפליגי אדרעי ובפ' ד' מחוסרי כפרה (בכורות דף יא.) נמי וכן ר' אלעזר ב"ע בפרק קמא דקידושין (דף יז.) ובפרק אלו מציאות (כ"מ דף לא.) גבי הענק תעניק לבד מזהדיא דבריות כדמפרש התם טעמא ולר' אלעזר בר' יוסי בריש חלק (סנהדרין דף צ.) והא דאמר בפ' אלו חן הגולין (מכות דף יב.) בקרא אם יצא את ריבו וזוהי ד"ת הא כמדי' לא דברה מיד דהתם מסבירא קאמר לה כדמפרש אבי התם מסבירא מאן דאמר דברה וכו' **ורבי'** יוחנן האי איש איש מאי עבדי ליה וכו'. תימא האי ריבוי לרבי יאשיה מנליה דהיקשא דאיש לאשה לר' יוחנן מנא ליה וכו' אית לן למימר דפליגי בהא נמי דר' יאשיה לית ליה דאשת חרש שותה ור' יוחנן לית ליה דסומא אינה שותה: **דחאמר** רב קנה לכל. הני לישני דפליגי דהבא על יבמות (יבמות דף נח.) בשומרת יבם שנפלה מן הנשואין או מן האירוסין לא שייכא דוקא אלא לענין תרומה משום דכבר אכלה אבל לענין להשקוה וליוורשה ולטמא לא לא: **בכספרים** גרס. אי הכי לימא רב דאמר רבי יאשיה ולא א"ש אי הכי בפרש"י לא גרס הוא לא שבש הגירסא אלא בסתם פ' לימא רב דאמר וכו' ושמו בספרי לא היה כתוב אי הכי:

בשמואל

שעמום. ור' יאשיה, האי "תחת אישה" מאי עבדי ליה? מיבעי ליה להקיש איש לאשה ואשה לאיש. אלא משמא דכתיבי הני קראי, הא לאו הכי הוה אמינא ארוסה שותיא? והא פי אתא ר' אחא בר חנינא מדורומא, אתא ואיתי' מתניתא בידיה, "מפלערי אישך" משקדמה שכיבת בעל לבועל, ולא משקדמה שכיבת בועל לבועל? אמר רמי בר חמא: משקפחת לה בגון שפא עליה ארוס בבית אביה. דכחותה גבי שומרת יבם בגון שפא עליה יבם בבית חמיה, הא שומרת יבם קרית לה? אשתו מעלייתה היא, דהאמר רב: קנה לכל? בשמואל, דאמר: לא קנה אלא לדברים האמורים בפרשה, אי הכי לימא רב אמר פרבי יאשיה, ושמואל דאמר פרבי יוחנן? אמר לך רב: אנא דאמרי אפילו לר' יוחנן, כדאיתמר דהא קרא למעוטה, מכלל דאשתו מעלייתה היא ושמואל

שכן פרבי יאשיה. והא דאיתמר לרבי יאשיה לרביי מאיש איש, לאו דוקא, אלא אסקמכתא בעלמא. ונקר קרא לאשת חרש ושוטה:

ושמואל

שיאמר הריני נזיר הלכך צריך קרא יתירא ולא דמי לכינוי השם דמרבין איש איש אפילו למיד ד"ת דאיתן כיונין אשכחן דכתיבי בקרא כמו אל צבאות איהו שדי כל הני דקתינ בשבועות (דף לה.) ועוד דכינוי כתיב בהווא קרא דמברך השם איש איש כי יקל אלהיו (ויקרא כד.) והיינו דאמרין התם בריש נדרים הניחא למיד ד"ת דאליביה לא צריך למידרשה וכו' והכי אמר בפ' ד' מחוסרי כפרה (בכורות דף יא.) דאמר ליה ר"א ב"ע לרבי ישמעאל בעלמא כוונתך סבירא לי' דברה תורה וחבא שאני מכדי כתיב ליה קרא כי לא חופשה והפדה לא נפדתה למח לי ש"מ לחציה שפחה חוצית בת חורין אלמא אפילו למאן דאית ליה ד"ת דרשין ליה משום ענינא דקרא הואיל ונתן לידרש ד"ת דאליביה לא צריך למידרשה וכו' והכי אמר עקר ליה ממשמעותיה כיון יגב דכתיב בהדיא גניבה ודרשין מיניה אבידה משום כפל הלשון הלכך כל הני דפרק אלו מציאות (כ"מ דף לא.) דהשכב שמים שלח שחל דהכח תוכיח עוב תשוב הקים תקים מות יומת השב תשיב חבל תחבול פתח תפתח נתון תתן כולי עלמא מודו בהו דדרשא דידדו לא עקר להו ממשמעותיה והא דאמרין הניחא למיד לא אמרין ד"ת היינו ר"ע דלא אשכחינהו דקאמר ד"ת דרירא בפ' ד' מחוסרי כפרה (בכורות דף יא.) והפדה לא נפדתה לפדויה ואינה פדויה ובפרק הערל (יבמות דף ע.) בשמעתא קמייתא דא"ר אליעזר איש איש ד"ת ודרש ליה רבי עקיבא לרבות הערל וכן בריש חלק (סנהדרין דף צ.) ובפ' ד' מיתות (שם דף סד.) חברת חברת דא"ר עקיבא חברת בעוה"ז חברת לעוה"ז והכי משמע נמי סוגיין בפ' אין עומדין (ברכות דף לא:) אם ראה תראה דלרבי ישמעאל דאמר ד"ת ולרבי עקיבא אם ראה מוטב ואם לאו תראה אבל ר' ישמעאל אומר בכל דוכתי ד"ת כגון הני דפליגי אדרעי ובפ' ד' מחוסרי כפרה (בכורות דף יא.) נמי וכן ר' אלעזר ב"ע בפרק קמא דקידושין (דף יז.) ובפרק אלו מציאות (כ"מ דף לא.) גבי הענק תעניק לבד מזהדיא דבריות כדמפרש התם טעמא ולר' אלעזר בר' יוסי בריש חלק (סנהדרין דף צ.) והא דאמר בפ' אלו חן הגולין (מכות דף יב.) בקרא אם יצא את ריבו וזוהי ד"ת הא כמדי' לא דברה מיד דהתם מסבירא קאמר לה כדמפרש אבי התם מסבירא מאן דאמר דברה וכו' **ורבי'** יוחנן האי איש איש מאי עבדי ליה וכו'. תימא האי ריבוי לרבי יאשיה מנליה דהיקשא דאיש לאשה לר' יוחנן מנא ליה וכו' אית לן למימר דפליגי בהא נמי דר' יאשיה לית ליה דאשת חרש שותה ור' יוחנן לית ליה דסומא אינה שותה: **דחאמר** רב קנה לכל. הני לישני דפליגי דהבא על יבמות (יבמות דף נח.) בשומרת יבם שנפלה מן הנשואין או מן האירוסין לא שייכא דוקא אלא לענין תרומה משום דכבר אכלה אבל לענין להשקוה וליוורשה ולטמא לא לא: **בכספרים** גרס. אי הכי לימא רב דאמר רבי יאשיה ולא א"ש אי הכי בפרש"י לא גרס הוא לא שבש הגירסא אלא בסתם פ' לימא רב דאמר וכו' ושמו בספרי לא היה כתוב אי הכי:

דאמר לא קנה אלא לדברים כו'. תימא כיון דקנה מיתה לדברים בפרשה לפטרה בגט דכין שבא עליה הרי היא באשתו לאותן דברים אי"כ מ"ט דרבי יוחנן דאלימא ליה ארוסה משומרת יבם אי משום דארוסה קידושין ידידה שומרת יבם נמי ביאה ידידה היא ונחנקת עד ידו וכ"ש דתקשה לרב דאמר אנא דאמינא אפילו לרבי יוחנן וזוהי מאי דחקיה למימר דשמואל הוא מסיק דאפילו בר' הוא אי תמליחיה לענין ארוסה פסיד רחמנא דבעינן ביאה לשם אישות ובכימותא בפרק הבא על יבמות (דף נח.) מוקף לא נמי הא דתנן ואמן שלא שטיח ארוסה ונשואיה שומרת יבם ובנסה כגון דבא עליה יבם בבית איש וכו' כי הכא ומקשה מידי הוא טעמא אלא לרב האמר רב קנה לכל ולא קנה גבי השקאה גזירה הכתוב דבעינן ביאה לשם אישות:

אמר לך אנא דאמרי אפי' לרבי יוחנן. נראה דהכי פירושו לא מביעיא לרבי יאשיה דמרביה שומרת יבם דאמינא כוונתה והאי דאיתמר לרביי משום דכתיב הבא תחת אישך דמשמע שבא עליה לשם אישות וכו' לא צריכא למימר דקרא אסמכתא בעלמא הוא כמו שפירש רש"י ואף מה שפירש לשמואל הדיא דאיתמר לרבי יוחנן למעוטי שומרת יבם אסמכתא בעלמא הוא תימא נהי דלאו אשתו היא אי לאו מעטשה קרא מדיכא תיתי דבעינן אשתו טפי לענין השקאה מלענין קינוי אי משום דכתיב והביא האיש את אשתו (אלא) ה"נ גבי קינוי כתיב וקנא את אשתו ירושלמי ארוסה לא שותה וישקנה גזירה הכתוב הוא והכי האיש את אשתו ולא יקנא לה התורה אמרה וקנא את אשתו וקנא את אשתו אפי' מקצת אשתו ר' יודן בעי במה דתימר תמן וקנא את אשתו וקנא את אשתו אפילו מקצת אשתו דכוותה תחת אישך תחת אישך אפי' מקצת אישך דרך עבדה קנא לא שותה ובכימותא בפרק הבא על יבמות (דף נח.) מוקף לא נמי הא על קינוי קנא לה עודה שומרת יבם ובנסה ונותרה משקה אותה על קינוי קנא לה עודה ארוסה ובנסה ונותרה וידע בה תצא בכתובתה ואם לאו תצא שלא בכתובתה (קנא לה עודה שומרת יבם ובנסה ונותרה וידע בה תצא בכתובתה ואם לאו תצא שלא בכתובתה) (קנא לה עודה משקה אותה שלא נפלה לו אלא מחמת אחיו והראשון אבל אם קנא לה היבם ובנסה ומת ונפלה לפני היבם ובנסה ונותרה משקה אותה על קינוי: **שאני'** התם דלית לה אימתא דבעל. וא"ת הני דבעי למפשט מארוסה ושומרת יבם לית להו נמי אימתא דבעלה דהא בעלייהו לאו גבייהו נינוו ידו אפי' אית לה אימתא פן ירגישו בעליהן בפריצותן.

שמוע

ביאורים למסכת סוטה דף כד עמוד ב מתוך "ש"ס לובלין - מכון המאור"

24 קְרִית לָהּ - וכי זו 'שומרת יבם' קוראים לה, ואמרת שאינה שותה,
25 והרי אִשְׁתּוֹ מְעַלְיָתָא - גמורה היא, דְּהָאִמֶּר רַב במסכת יבמות,
26 על המשנה שהבא על יבמתו בין בשוגג בין במזיד קנה, פירוש שבא
27 עליה בזנות, ופירש רב קִנָּה לָבַל - לכל הדינים הוא בעלה, שאם
28 היה כהן היא אוכלת בתרומה והוא יורש אותה ומיטמא לה ופוטרה
29 בגט, ואם כן גם כאן הוא משקה אותה כאשה רגילה, ולמה קראת
30 לה 'שומרת יבם' ואמרנו שאינה שותה. מתרצת הגמרא, משנתינו
31 שמיטתה שומרת יבם מן הפסוק אינה כשיתת רב, אלא בְּשִׁמוּאֵל
32 דְּאִמֶּר יבם שבא בזנות לא קִנָּה אותה כאשתו גמורה אֶלָּא לְדַבְרִים
33 הָאֲמֹרִים בְּפִרְשָׁהּ של יבום, שהם לקום על שם אחיו בנחלתו
34 ולפוטרה בגט, אבל לשאר הדברים, אינה נחשבת אשתו, ולכן
35 ממעט רבי יונתן מהפסוק, שאינה שותה.
36 שואלת הגמרא, אִי הָכִי לִימָא רַב דְּאִמֶּר שהבא על יבמתו בין
37 בשוגג בין במזיד קנה לכל, סובר שומרת יבם שותה, כְּרַבִּי יֵאֵשִׁיָּהּ,
38 שהגמרא אמרה לעיל שמדובר כשבא יבם עליה בבית חמיה, ולא
39 כרבי יונתן, וְשִׁמוּאֵל דְּאִמֶּר לא קנה אלא לדברים האמורים בפרשה,
40 סובר שומרת יבם אינה שותה, כְּרַבִּי יוֹנָתָן ולא כרבי יאשיה. דוחה
41 הגמרא, אִמֶּר לָהּ רַב אין הכרח שאסבור דוקא כרבי יאשיה, אֲנָא
42 דְּאִמֶּרִי - דברי הם אֶפִּילוּ לְרַבִּי יוֹנָתָן, מְדַאֲצְמִידֵי קָרָא לְמַעֲוָמָה
43 - ממה שהוצרכה התורה לדברי רבי יונתן למעט ששומרת יבם אינה
44 שותה, מְכַלֵּל - משמע דלולא הפסוק, הייתי אומר ששותה, משום
45 דְּאִשְׁתּוֹ מְעַלְיָתָא - גמורה היא.

1 שְׁעָמוּם - שהוא אדם שלקוי בתמהון לב. שואלת הגמרא, וְרַבִּי
2 יֵאֵשִׁיָּהּ הָאִי "תחת אישה" שממנו מיעט רבי יונתן ארוסה שאינה
3 שותה, מֵאִי עָבִיד לִיָּה לשיטתו שכבר מיעט ארוסה מפסוק אחר,
4 מ"תחת אישך". מתרצת הגמרא, מִיַּבְעִי לִיָּה לְהִקְיֵשׁ אִישׁ לְאִשָּׁה
5 וְאִשָּׁה לְאִישׁ כמו שדורשת הגמרא בסוף הפרק.
6 שואלת הגמרא, ממה שבארנו שיש פסוקים המלמדים שארוסה
7 אינה שותה, יש לדייק אֶלָּא מְעַמָּא דארוסה אינה שותה, הוא משום
8 דְּכִתְיִב הִנֵּי קָרָא - רק בגלל שכתובים פסוקים אלו, הָא לֹא הָכִי
9 - לולא פסוקים אלו, הָיָה אֲמִינָא מהסברא הפשוטה שְׁאֲרוּסָה
10 שְׁתִּיָּא, וְהָא כִּי אֲתָא רַבִּי אֲחָא בַר חֲנִינָא מְדַרְזֵמָא - והרי
11 כשהגיע רבי אחא בר חנינא מן הדרום, אֲתָא וְאִיִּתִּי מְתִנִּיתָא בִּידֵיהּ
12 - הביא ברייתא בידיו ללמודה, שיש לדייק מלשון הפסוק כשמשביע
13 הכהן את האשה "ויתן איש בך את שכבתו מִכָּל־עֲדֵי אִישֶׁךְ", משמע
14 שבעלה נתן בה את שכבתו לפני שנסתרה, דהיינו מִשְׁקַדְמָה שְׂכִיבָתָה
15 בְּעַל לְבֹעֵל, וְלֹא שְׁקַדְמָה שְׂכִיבָתָה בְּעַל לְבֹעֵל, ואם כן קשה,
16 שפשיטא שארוסה, שַׁעֲדִין בעלה לא בא עליה, לא תשתה, ולמה לי
17 הפסוקים "תחת אישך" ו"תחת אישה" של רבי יאשיה ורבי יונתן
18 למעטה. מתרצת הגמרא, אִמֶּר רַבִּי בַר חֲמָא, מְשַׁבַּחַת לָהּ - יתכן
19 אופן שקדמה שכיבת הבעל אף כשהיא ארוסה, כְּגֻזֵּן שָׂבָא עָלֶיהָ
20 אֲרוּם בזנות כְּבִית אֲכִיתָ ואחר כך נסתרה. שואלת הגמרא, דְּכֻוּנְתָהּ
21 - צריך לומר שמדובר במקרה דומה גם נְפִי שוֹמֶרֶת יָבֵם, כִּי
22 שתקדם בעילת הבעל לבעילת הבעול, ואם כן מדובר כְּגֻזֵּן שָׂבָא
23 עָלֶיהָ יָבֵם לאחר מיתת אחיו, כְּבִית חֲמִיָּה, וקשה הָא שוֹמֶרֶת יָבֵם

אגרות קודש

ב"ה, ב' אייר, תשכ"א

בורקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום הראשון.

הכתוב במכתבי הקודם, בהחילוק שע"פ שו"ע וכו' לא היתה כוונתי לשלול לגמרי נתוח
הפראסטאטא, באם רופא מומחה מיעץ לעשות אותו, כי אם להורות על חילוק אופני הנתוח בזה,
אשר ישנם רופאים שבכלל אין מנתקים את השביל.

ועל זה הבאתי המועתק באוצר הפוסקים חלק א' [מהדורא שני' עם הוספות, ירושלים תשט"ו].

ב) אפילו מהמנתקים - כמה עושים זה לאחר ששנעשה חלק העיקרי של הנתוח, שאז כבר יש
צורך בפועל [לדעתם, עכ"פ] לשמירה מסיבוכים, משא"כ כשמתחילים בנתוק.

וק"ל.

כן להוסיף אשר ישנם נתוחים דכיס השתן שמפני אותו הטעם דלהשמר מסיבוכים מפסיקים
ומנתקים כו' בסמיכות למקום הניתוח ולפעמים גם במקומות שיש לדון בזה עפ"י השו"ע, שלכן
העירוני על זה, אף שבמכתב כת"ר הא' לא היה נזכר אלא הנתוח האחרון, ועל כת"ר הסליחה על
ההערה עוה"פ.

בכבוד ובברכה לבשו"ט מתוך בריאות הנכונה.

ביאורים למסכת סוטה דף כה עמוד א מתוך "ש"ס לובלין - מכון המאור"

בית הדין אין לקנסה כיון שאינה מרגישה שעשתה מעשה פריצות גדול, אבל בשאר המקרים שבעליהן בפניהן ואינן יראות ממנו ועוברות על דת, פריצות גדולה היא ואינן צריכות התראה.

עוד מסתפקת הגמרא, איכעיא להו, עוברת על דת ורצה בעל לקיימה ומחול לה על עוונה, מקיימה אצלו חיי עמה, או אינו מקיימה וחייב לגרשה. וצדדי הספק, מי אמרינן בקפידא דבעל תלא רחמנא - האם נאמר שהתורה תלתה הדבר בקפידא הבעל, שנאמר "וקנא את אשתו", והא לא קפיד - והרי אינו מקפיד, ויכול לקיימה. או דלמא אין הדבר תלוי בבעל זה, אלא בינו דקפיד - שדרך הבעלים להקפיד בכך, על כרחו של בעל זה גם כן נקרא שהוא קפיד.

תא שמע לפשוט הספק ממשנתנו, ואלו שפית דין מקנין להו, מי שנתהרש בעלה או נשתתף או שתייה חבוש בבית האסורין. ומוכיחה הגמרא, ואי אמרת כהצד הראשון דלעיל, שאם רצה בעל לקיימה מקיימה, וכי יתכן שעבדי בית דין - שיעשו בית דין שלוחים לצורך מידי דלמא לא ניהא ליה לבעל - דבר שיתכן שלא יהיה נח לבעל ואינו חפץ בו, והרי למדנו שאין חבין לאדם שלא בפניו, אם כן איך מקנין לה בית דין, אולי הבעל רוצה לוותר לה. אלא ודאי שאף אם ירצה אינו יכול לקיימה. דוחה הגמרא, שאף אם ירצה יכול לקיימה, בכל אופן סתמא דמילתא - רגילות הדבר שבינו דעוברת על דת היא, מינה ניהא ליה - נח לבעל שיקנאו לה.

עוד מסתפקת הגמרא, איכעיא להו, אף אם נפשוט הספק דלעיל שעוברת על דת מותר לבעלה לקיימה. והו דוקא כשלא קינא לה, אבל כשיש קינוי וסתירה, האם בעל שפחל על קינויו, קינויו מחול ומותר לו, או אינו מחול. וצדדי הספק, מי אמרינן בקינוי דבעל תלא רחמנא - האם נאמר שהתורה תלתה הדבר בקינוי הבעל, ובעל הא מחול ליה לקינויו. או דלמא, בינו דקני ליה מעיקרא - כיון שכבר קינא לה הבעל בתחילה, לא מצי מחיל ליה - כבר אינו יכול למחול לה.

תא שמע לפשוט הספק ממשנתנו, ואלו שפית דין מקנין להו, מי שנתהרש בעלה או נשתתף או שתייה חבוש בבית האסורין. ומוכיחה הגמרא, ואי אמרת כהצד הראשון דלעיל, שבעל שפחל על קינויו קינויו מחול, וכי יתכן שעבדינן מידי דאיתיה בעל מחיל ליה - שיעשו בית דין דבר שאחרי כן יבוא הבעל וימחול, ויהיה זלזול לבית דין. דוחה הגמרא, סתמא דמילתא - רגילות הדבר שאדם מקפיד על דעת בית דין, ולכן בית דין מקנין לה, וסומכים על הרגילות שלא ימחול, ואכן אם יבוא הבעל וימחול יהיה מחול.

עוד מנסה הגמרא לפשוט הספק מהמשנה בתחילת המסכת, תא שמע, ומוסרין, בית דין שבמקומו של הבעל, לו - לבעלה כשמעלה אותה לבית דין הגדול, שני תלמידי חכמים שישמרו עליו ששם יבא עליה בדרך. ומוכיחה הגמרא, ואי אמרת כהצד הראשון דלעיל שבעל שפחל על קינויו קינויו מחול, אם כן למה אסור לו לבוא עליה בדרך, והרי יכול לחלית לקינויה - למחול את קינויו ולבעול, אלא רואים שאינו יכול למחול. דוחה הגמרא, באמת יכול למחול, ותדייק מהמשנה מאי שני תלמידי חכמים - למה שולחים עמו דוקא תלמידי חכמים, משום דגמרי - שהם למדו ויודעים שאסורה עליו אם לא ימחול, ולכן דאי בעי למיבעל - אם יראו שרוצה לבעול, אמרי ליה אחליה לקינויה - יאמרו לו למחול קינויו, ובעלה בהיתר.

תא שמע לנסות עוד לפשוט הספק, דאמר רבי יאשיה, שלשה דברים שם לי זעירא, שהיה מאנשי ירושלים, בעל שפחל על קינויו קינויו מחול, וזמן מרמא שחלק על בית דין של לשכת הגזית ודינו מיתה בחנק, אך כשרצו בית דין למחול לו מוחלין לו, וכן סוחר ומונה שדינו בסקילה, אך כשרצו אביו ואמו למחול לו אף לאחר שהתרו בו וקלקל והלקוהו וחזר וקלקל, מוחלין לו, שהכתוב

ושמואל אמר אין הכרח שאסבור דוקא כרבי יונתן, אלא דאמר - דברי הם אפילו לרבי יאשיה, מדאיצטריך קרא לרבויה - ממה שהוצרכה התורה לדברי רבי יאשיה לרבות ששומרת יבם שותה, מבבל - משמע שלולי הפסוק הייתי אומר שאינה שותה, משום דלאו אשתו היא לכל הדינים, אלא לאותם שנאמרו בפרשה, ובדלעיל.

שואלת הגמרא, איכעיא להו, עוברת על דת יהודית, והיא אשה שאינה צנועה, יוצאה וראשה פרוץ, טווה בשוק ומדברת עם כל אדם, כמו שאמרו במשנה בכתובות שיוצאת מבעלה ללא כתובה, האם צריכה התראה שמא תחזור בה, ורק אם לא תחזור בה דינה להפסידה בתובתה, או אינה צריכה התראה, ומפסדת מיד כשעברה על דת. וצדדי הספק, מי אמרינן בינו דעוברת על דת היא, וכבר יודעת שהדבר אסור, לא בעיא התראה, או דלמא, תיבעי התראה - תצטרך התראה, לתת לה הזדמנות דאי תרה בה תהיה בה - שאם תרצה לחזור בה תוכל לחזור בה.

תא שמע להוכיח מרישא דמשנתנו, ארוסה ושומרת יבם לא שותות ולא נוסלות בתובה, ומדייקת הגמרא, מישתא הוא דלא שתיא - משמע שרק לא שותה, הא קנוי מקני לה - אבל בעלה מקנא לה, למא - לשם מה מקנא לה, והרי יודע שלא יוכל להשקותה, האם לאו להפסידה בתובתה, ומשמע שאם לא יקנא לה לא תפסיד כתובתה, וראיה מכאן שעוברת על דת כזו, שנסתרה עם אנשים, צריכה התראה. דוחה הגמרא, אמר אבין, לא - אינו מקנא לה כדי להפסיד כתובתה, שאותה היא מפסידה גם בלי קינוי, אלא מקנא לה לאוסרה עליו - כדי שאם תסתר תהא אסורה עליו. עוד דוחה הגמרא, רב פפא אמר, להשקותה כשהיא נשואה - שמקנא לה כשהיא ארוסה כדי שיוכל להשקותה אם תסתר לאחר נישואיהם, ברתניא, אין מקנין לארוסה להשקותה כשהיא ארוסה שהרי ארוסה אינה שותה ובדלעיל, אבל מקנין לארוסה להשקותה כשהיא נשואה.

מנסה הגמרא עוד לפשוט הספק, אמר רבא, תא שמע מהמשך משנתנו, אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, מותר ונתניה לשרא, בת ישראל לממור ולנתי, לא שותות ולא נוסלות בתובה. ומדייק רבא, מישתא הוא דלא שתיא - משמע שרק לא שותות, הא קנוי מקני להו - אבל בעליהן מקנא להו, ולמא - לשם מה מקנא להו, והרי יודע שלא יוכל להשקות, אי לאוסרין עליו כמו שביאר אבין לעיל על רישא דמשנתנו, הא אסורין קניין - הרי ממילא כל נשים אלו אסורות עליו, וכמו שביארו לעיל במשנה, אלא לאו להפסידן בתובתן, ומשמע שאם לא יקנא להן לא יפסידו כתובתן, ונפשוט הספק שעוברת על דת צריכה התראה. דוחה הגמרא, אמר רב יהודה מדיסקרתא, לא, אין סיבת הקינוי כדי להפסידן כתובתן, אלא כדי לאוסרה לבועל שנסתרה עמו כבעל שנאסרה עליו, ואם ימות בעלה או יגרשנה לא תוכל לינשא לבועל, דתנן לחלן בפרקנו, בשם שאסורה לבעל כל זמן שלא שתתה, כך אסורה לבועל, אם גירשה בעלה או מת לפני ששתתה.

מנסה הגמרא שוב לפשוט את הספק, אמר רבי חנינא מפורי, תא שמע מהמשך המשנה, ואלו שפית דין מקנין להו, מי שנתהרש בעלה או נשתתף או שתייה חבוש בבית האסורין, ולא להשקותה אמרו אלא לפוסלה מבתובתה, הרי מפורש שאם לא יתרו בה לא תפסיד. מסיקה הגמרא, שמע מינה - נשמע מזה שעוברת על דת בעי התראה, שמע מינה.

שואלת הגמרא, וכולהו - האמוראים דלעיל שהוכיחו מהרישא של המשנה, מאי טעמא לא אמרי מהא - למה לא הביאו את הראיה כרבי חנינא. עונה הגמרא, שסברו דלמא שאני התיב - שמא שונה שם בנשים שבעליהן חרש או שוטה או בבית האסורים, דלית לה אימתא דבעל בלל - שאין עליהן אימת הבעל, ואם לא יתרו בה

סוטה. פרק רביעי - ארוסה דף כה עמוד א

רש"י

תוספות

ושמואל דאמר אפ' לרבי יאשיה. דאמר שותה. דמדיאצטרך לרבוני לשתיה ש"מ לאו אשתו היא לרשה ולשטאן לה ולהאכילה תרומה, וכ"ש לרבי יונה דאמר אינה שותה משום דלאו אשתו היא וקא דאיצטרך למעוטי אסמכתא בעלמא היא ולא דקרא להכי אתא אלא להקיש אשה לאיש בדשני לעלי: עוברת על דת. יהודית שאינה צנועה, יוצאה וארשה פרועה וטווה בשוק ומדברת עם כל אדם, דאמר בכתבות בפרק הממיר (ף טז). דיוצאה שלא בכתבה צריכה התראה. שמה תחזור ואם תחזור לא תפסיד בתקנתה, או אינה צריכה התראה ובלאו התראה מוסקא: למאי. כיון דלא שתיא קמי למאי אהני: לאפסודי בתקנתה. ואי לא דקני לא מוסקא, אלקא צריכה התראה וזו עוברת על דת היא שנסתרה עם אנשים: להשקותה בשהיא נשואה.

ואם תסתר לאחר נשואין שותה על ידי קניי של אירוסין, שאינו יכול להשקותה בשהיא ארוסה דבעין תחת אישה: לאסרה אבועל. קניי לא מהני אלא לאסרה על בועלה אם ימות זה או יגרשנה ולא שתי: אלא לאסרה בכתבתה. מכלל דאי לא אתרה בה לא מוסקא: דתני. לקמן בפרק בשם שהמים בודקין (ף טז) שאני התם. הא דקני התראה: דלית לה אימקא דבעל. ואי לא דאתרה בה בי דינא לא תהי לן למקנסה: דכיון דלית לה אימקא אין תימה בדבר אם עוברת על דת ואין זה פריצותא ותרמא, אבל מי שבעלה אצלה ואינה יראה ממנו ועוברת על דת פריצותא ותרמא אית בה ואיכא למימר דבלאו התראה נמי מוסקא בתקנתה: תלא רחמנא. דכתיב וקנא את אשתו או דלמא כיון דקפיד קפיד. כלומר כיון דאורחיה דבעל למקסד בחי על כרחיה דקאי נמי הויא קפידא לגביה: צריכין תלמא ודלמא לא ניחא ליה. ותיאך אנו נעשים שלוחים לו בדבר שהוא חוב לו שאינו חפץ בו, וקיימא לן (מגלה ק"ה) דאין חבין לאדם שלא בפניו ששחל על קניו. והשקא סיד דקבעי בין שמחל קודם סתירה בין שמחל לאחר הסתירה, ואם תימצא לומר עוברת על דת שרצה לקמה מקנסה. הני מלי בלא קניי, אבל תיבא: דאיכא קניי וסתירה ורצה לחול מזה, מי עקר קניי ושריא ליה או לא: עבדין מיד דאית בעל ונחיל. ואיכא זילותא דבי דינא: סתמא דמלתא אדם סתמים בוי. וסתכין אסתם דעתיה דאיניש ומקנין לה ואי אתי מחול מחול: פאי שטא תלמיד חכם. תרצה הוא ודכי קאמר לעולם מחיל ודקא ידעא מפתני: מאי שאנ דבעין תלמיד חכם משום דגמירי דאסורה ליה בלא מחיל קניי ואי אתי למיבעל אמרין ליה אחלי לקניה: סח לי ועירא. שהיה מאנש ירושלים: וכן מפרא. שהמנהג על ביד של לשכת הגוית ומיתתו בחנק: שהיה בלאו. אחרי אשר השקאה לרבות סוטה שנסתרה בפי' דכמותו (ף טז): כפאי גפילגני. איזה טעם נותנין לרברבים: ב"ש סבר שטר העומד לגבות כגבוי דמי. מי שיש לו שטר חוב על חבירו וישעבד לו בו נכסיו. מחזק בעל השטר כנכסים יותר מן הלזה, והלכך כיון דנכסי ברושתיה קיימי הוו להו יורשי הבעל תובעין והמוציא מחברו עליו הראיה, וצליח להביא ראיה שזוהי בסתירה זו ואברה בתקנתה: ובית

שמואל אומר: אלא דאמרי אפילו לר' יאשיה, מדיאצטרך קרא לרבונייה, מכלל דלאו אשתו היא כלל. איבעיא להו, עוברת על דת צריכה התראה להפסידה בתובתה, או אינה צריכה? מי אמרין: כיון דעוברת על דת היא לא בעיא התראה, או דלמא תיבעי התראה, דאי הורה בה תיהדר בה? תא שמע, ארוסה ושומרת יבם לא שותות ולא נוסלות בתובה, מישתא הוא דלא שתיא, הא קניי מקניי לה. למאי? לאו להפסידה בתובתה? אמר אביי: לא, לאוסרה עליו. רב פפא אמר: להשקותה בשהיא נשואה, פרתניא אין מקנין לארוסה להשקותה בשהיא ארוסה, אבל מקנין לארוסה להשקותה בשהיא נשואה. אמר רבא: תא שמע, אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממורת ונתינה לישראל, בת ישראל לממזר ולנתי, לא שותות ולא נוסלות בתובה. מישתא הוא דלא שתיא, הא קניי מקניי להו. ולמאי, אי לאוסרין עליו, הא אסרין וקיימן? אלא לאו להפסידן בתובתן? אמר רב יהודה מדיסקרתא: לא, לאוסרה אבועל כבעל. דתני בשם שאסורה לבעל כד אסורה לבעל. אמר רבי חנינא מסורא: תא שמע, ואלו שפית דין מקנין להו, מי שנתחש בעלה, או נשתפה, או שהיה חבוש בבית האסורין. ולא להשקותה אמר, אלא לפוסלה מבתובתה. שמע מינה פעי התראה, שמע מינה. וכולהו, מאי מעבא לא אמרי מהא? דלמא שאני התם דלית לה אימקא דבעל כלל. איבעיא להו: עוברת על דת ורצה בעלה לקיימה, מקיימה או אינו מקיימה? מי אמרין בקפידא דבעל תלא רחמנא והא לא קפיד או דלמא כיון דקפיד קפיד? תא שמע, ואלו שפית דין מקנין להו: מי שנתחש בעלה, או נשתפה, או שהיה חבוש בבית האסורין. ואי אמרת רצה בעלה לקיימה מקיימה, עבדי בית דין מדי דלמא לא ניחא ליה לבעל? סתמא דמילתא כיון שעוברת על דת היא, מינה ניחא ליה. איבעיא להו: בעל שמחל על קניו, קניו מחול או אינו מחול? מי אמרין בקניו דבעל תלא רחמנא ובעל הא מחיל ליה לקניו, או דלמא כיון דקניי ליה מעיקרא, לא מצי מחיל ליה? תא שמע, ואלו שפית דין מקנין להו: מי שנתחש בעלה, או נשתפה, או שהיה חבוש בבית האסורין. ואי אמרת בעל שמחל על קניו, קניו מחול, עבדין מיד דאית בעל מחיל ליה? סתמא דמלתא אדם מספים על דעת בית דין. תא שמע, ומוסרין לו שני תלמידי חכמים שפא יבא עליה בדרך. ואי אמרת בעל שמחל על קניו, קניו מחול, לחליה לקניויה ולבעול? מאי שאנ תלמידי חכמים דגמירי, דאי פעי למיבעל, אמרי ליה: אחליה לקניויה ובעלה. תא שמע, דאמר ר' יאשיה: שלשה דברים סח לי ועירא מאנש ירושלים: בעל שמחל על קניו, קניו מחול, וכן מפרא שרצו בית דין למחול לו מוחלין לו, וכן סורר ומורה שרצו אביו ואמו למחול לו מוחלין לו. וכשבאתי אצל חבירי שבדרום על שנים הודו לי, ועל זמן מפרא לא הודו לי, שלא ירבו מחלוקת בישראל. שמע מינה, בעל שמחל על קניו, קניו מחול, שמע מינה. פליגי בה רב אחא ורבינא: חד אמר: קודם סתירה מחול, לאחר סתירה אינו מחול. וחד אמר: לאחר סתירה נמי מחול. ומסתברא כמאן דאמר אינו מחול, כמאי? מדיאצטרך רבן לר' יוסי. דתניא, ר' יוסי אומר: בעלה נאמן עליה מןל וחומר, ומה גידה שהיה בפרת בעלה נאמן עליה, סוטה שהיא בלאו לא פל שכן? אמרו לו: לא, אם אמרת בגדה שכן יש לה היתר, תאמר בסוטה שאין לה היתר. ואי אמרת לאחר סתירה מחול לה, משפחת לה דיש לה היתר, דאי פעי מחיל ליה לקניויה ובעלי? אלא שמע מינה, לאחר סתירה אינו מחול, שמע מינה: מתו בעליה עד שלא שתו, בית שמאי בוי: כמאי קמפלגי? בית שמאי סברי: שטר העומד לגבות כגבוי דמי, ובית

מחול, כמאי? מדיאצטרך רבן לר' יוסי. דתניא, ר' יוסי אומר: בעלה נאמן עליה מןל וחומר, ומה גידה שהיה בפרת בעלה נאמן עליה, סוטה שהיא בלאו לא פל שכן? אמרו לו: לא, אם אמרת בגדה שכן יש לה היתר, תאמר בסוטה שאין לה היתר. ואי אמרת לאחר סתירה מחול לה, משפחת לה דיש לה היתר, דאי פעי מחיל ליה לקניויה ובעלי? אלא שמע מינה, לאחר סתירה אינו מחול, שמע מינה: מתו בעליה עד שלא שתו, בית שמאי בוי: כמאי קמפלגי? בית שמאי סברי: שטר העומד לגבות כגבוי דמי, ובית

מחול, כמאי? מדיאצטרך רבן לר' יוסי. דתניא, ר' יוסי אומר: בעלה נאמן עליה מןל וחומר, ומה גידה שהיה בפרת בעלה נאמן עליה, סוטה שהיא בלאו לא פל שכן? אמרו לו: לא, אם אמרת בגדה שכן יש לה היתר, תאמר בסוטה שאין לה היתר. ואי אמרת לאחר סתירה מחול לה, משפחת לה דיש לה היתר, דאי פעי מחיל ליה לקניויה ובעלי? אלא שמע מינה, לאחר סתירה אינו מחול, שמע מינה: מתו בעליה עד שלא שתו, בית שמאי בוי: כמאי קמפלגי? בית שמאי סברי: שטר העומד לגבות כגבוי דמי, ובית

עניין עליית התחתונים למעלה שנתחדש במתן תורה, הוא בעיקר במצוות.

ממאמר שבת פרשת אמור, ה'תשל"ז

סוטה. פרק רביעי - ארוסה דף כה עמוד ב

תוספות

רש"י

משום דזיקת נשואה ערשה ספק נשואה אלמא דמספיקא אמרי ב"ש יחלוקו ולא מוקמי לכולהו נכסי בחזקת יורשי האשה מטעם שטר העומד לגבות כגבוי דמי י"ל גבי נפל הבית עליו ועל אביו לא היו לבן נכסים אלא שהיא אומרת האב ראשון מת וירש הבן וישתעבדו לכתובתה דהם ודאי נכסי האב לא עמדו מעולם בכח האשה ואעפ"כ כיון דאמר כגבוי דמי הרי הוא ספק אם האב מת ראשון ועמדו הנכסים בחזקתה או הבן מת ראשון ואין לה באותם נכסים כלום ובחזקת היורשין הן הלכך ספק הוא אם עמד שטר שלה לגבות מאותן נכסים כלל הלכך חולקין וכן נפל הבית עליו ועל אשתו ספק אם היא מתה ראשונה וירשה הבעל שלא ניתנה לגבות מחיים אי נמי איפכא וירשיה באין מכתה וכן גבי שומרת יבם שמתה אמר הואיל והללו באין לירש הללו באין לירש וחלוקו אבל האב

ובית הלל סברי: שטר העומד לגבות לאו כגבוי דמי:
מעוברת חבירו כו': אומר רב נתמן אומר רבה
בר אבהו: מחלוקת בעקרה וזקנה, אבל איילונית
דברי הכל לא שותה ולא נוטלת כתובתה,
שנאמר: "ונקתה ונורעה ורע" מי שדרפה להוריע,
ינאה זו שאין דרפה להוריע, מיתבי, המקנא
לארסותו ולשומרת יבם שלו, אם עד שלא
פנסה נסתרה, לא שותה ולא נוטלת כתובתה.
 מעוברת

בגמרא בחזקת מי בחזקת יורשי הבעל או בחזקת יורשי האשה ובר קפרא תני הללו באין לירש והללו באין לירש יחלוקו אבל האב שהיא בחיים בחזקתה הן עומדים או דלמא כיון דאחריותם היו על הבעל היו בחזקתו ול"ש ושייכא בפלוגתא דהתם ובנכסי מלוג

לא פליג ביה דאפי' גבי ספק מוקי להו בחזקת יורשי האשה וב"ש האב דאפי' דאי זינתה לא הפסידתה כדאמר בפרק אלמנה ניונית (כתובות דף קא.) היצאת משום שם רע נוטלת מה שבפניה וירצאה ופי' נכסי מלוג ואם תאמר מ"ש מתניתין מפלוגתא דרב הונא ורב יהודה ורב נתמן ור' יוחנן דפליגי בפ"ק דכתובות (דף יב) מנה לי בידך והלה אמר איני יודע רב הונא ורב יהודה אמרי חייב רב נתמן ורבי יוחנן אמרי פטור ה"ן היא טוענת ברי אבל הוא אינו יכול לטעון טענת ברי ותהי תויבתא דרב הונא י"ל מאור שהתורה עשאה ספק עד שתשטה אינה יכולה לטעון טענת ברי ופלוגתא דמתני' התם הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים לא שייכא להאב דהתם אפילו ב"ש מודו דשנא אותו שטר מעולם לא עמד לגבות שהרי הבעל טוען מקומו דהה מקח טעות והוא לא שייך למימר אליבא דב"ה העמד אשה על חזקתה ואימור לא זינתה שהרי רגלים (לדבר) שקינא לה ונסתרה והכתוב הרציאה מאותה חזקה ועשאה ספק.

בית הלל סברי שטר העומד לגבות לאו כגבוי דמי. אי קשיא מהא דאמר בפ' המקבל (ב"מ דף קי.) יתומים אמרו אנו השבחנו וב"ה אומר אביכם השביח על מי להביא ראיא סבר רב הונא למימר ארעא בחזקת יתמי קיימא ועל ב"ה להביא ראיא אמר ליה ההוא סבא הכי אמר ר' יוחנן על היתומים להביא ראיא מאי טעמא ארעא כיון דלגובינא קיימא כמאן דגבי דמי ויתמי נייתי ראיא ונשקול וכו' ר' יוחנן שבק בית הלל ועבד כב"ש יש לתרץ הכא דהשיעבוד עצמו של כתובה עומד בספק לא קיימא ארעא לגובינא אמרי ב"ה דלאו כגבוי דמי אבל התם היתומים מודו לב"ה בקרקע עצמו שהוא משועבד לו ואינם מעכבין לפניו חזקתה הלכך אפילו בית הלל מודו דבב"ה כגבוי דמי ולא קיימא ארעא בחזקת יתמי וכיון דלא קיימא בחזקת יתמי על היתומים להביא ראיא מן השבח דומיא דעיר ואילן דמיתמי עלה ספק זה קודם ספק זה קודם קרצץ ונותן דמים אלמא כיון דלמיקץ קאי דבין אם קדם האילן בין אם קדם העיר קרצץ אלא שאם קדם האילן קרצץ ונותן דמים אמרי ליה זיל קרץ ודמי אייתי ראיא ושקול גבי הא ארעא גמי אמרי ליתמי הבו ליה ארעא לב"ה דהא לגובינא קיימא ושבח אייתו ראיא ושקולו מפי מוריה. **לאו** כגבוי דמי. הא לא שייכא כל הני פלוגתא דרבי מאיר ורבנן דפליגי בפרק השואל (ב"מ דף ק) דכל העומד לבצור כבצור דמי ופלוגתא דר' שמעון בן גמליאל ורבי פרק קמא דסנהדרין (דף טו.) ובפרק השולח (גיטין דף לט.) בכל העומד לגזוז ופלוגתא דרבי שמעון ורבנן בפרק המנחות והנסיכים (מנחות דף קב.) כל העומד לזרוק כזרוק דמי וכן לפדות ולשרוף דלאו כדאמר בחדא מחיתא נחול להו דהבא כ"ע מודו דאמרי לאו כגבוי דמי והעמד ממון בחזקת בעליו שהרי צריך דינין ולא בידו הוא כדאמר גבי גר מי יעמר דמודקין ליה בי דינא וטעמא דר' מאיר כבצורות דמין משום דבדיו ואין צריכין לגופן הלכך לא חשיב להו כקרקע והכי אמר בפרק בהמה המקשה (חולין דף עג.) גבי ידות הכלים דאין מטבילין אלא עד מקום מדה משום דעומדין לקצץ וגבי שער העומד לגזוז אמר בפרק קמא דסנהדרין (דף טו.) דמודה רבי מאיר דלאו כגבוי דמי משום דאשכחזי אשכח כל מה דקאי ומידו רבן שמעון בן גמליאל פליג ואמר כגבוי דמי דלא עבדי איניש דשביק ליה והני דרבי שמעון טעמא אחרינא אית בהו ולא אמר אלא במקום מצוה כגון זריקת דם ופדיית פרה כשמצא אחרת נאה ממנה ושריפתה אבל בחני דרבי מאיר ורשב"ג לא שייך האי טעמא והא דאמר גבי שופר של עבודת כוכבים בפרק ראיהו בית דין (ר"ה דף כח.) וגבי לולב של אשירה (סוכה דף לא.) ומנעל בפרק מצות חליצה (יבמות דף קג.) כתותי מכתת שיעוריה אפי' רבנן מודו משום דאיסור הנאה הוא ולא הוי אלא כעפרא דארעא בעלמא וליכא שיעורא ופרה חיבת הקדש מהני וצריך עיון כלאי הכרם אמאי מטמאין טומאת אוכלים ולא אמר כתותי מכתת שיעוריה הלכך ליכא לדמיוי להדרי והא דאמר בפרק נערה (כתובות דף נא.) כל העומד לקצור כקצור דמי התם טעמא דלא חקנו לב"ה לגבות אלא דרבי הרצ"ה לקרקע קצת וכן פירש רש"י (ב"מ טו.) שבח המגיע לכתפים שעומד בקרוב לקצור וצריך עדיין קצת לקרקע. **מיתבי** המקנא לארסותו. כך ברייתא זו שניה בחוטפות דמין משום דבדיו ואין צריכין לגופן הלכך לא חשיב להו כקרקע והכי אמר בפרק בהמה המקשה (חולין דף עג.) גבי ידות הכלים דאין מטבילין או שותה או לא נוטלת כתובתה (ומעוברת עצמו או מניקת עצמו או שותה או לא נוטלת כתובתה) כהנת ליה וישראלית שנשאו לכהן ללוי וישראל לממזר נתינה לנתין ואשת גר לגר ועבד משוחרר האיילונית או שותה או לא נוטלת כתובתה רבי שמעון בן אלעזר אמר איילונית לא שותה ולא נוטלת כתובתה שנא' ונקתה ונורעה ורע שראוי לזרע פרט לאיילונית שאינה ראייה להורע אבל המקנא לארסותו ולשומרת יבמתו שלו עד שלא כנסה נסתרה לא שותה ולא נוטלת כתובתה הרובא (ושנא עקרה וזקנה ואין לו אשה ובנים לא שותה ולא נוטלת כתובתה) רבי אלעזר אומר יכול הוא להפרישה ולהחזירה לאחר זמן.

שנשא

תורה, כיוון שגם לאחר שירדה למטה היא דבר ה', לכן גם בלימוד ועסק התורה דהאדם נרגש בעיקר ההמשכה מלמעלה, שהתורה שהיא חכמתו של הקדוש ברוך הוא נמשכת ומתלבשת בשכלו של האדם, ולא הביור והזיכרון דשכל האדם.

ממאמר שבת פרשת אמור, ה'תשל"ז

ביאורים למסכת סוטה דף כה עמוד ב מתוך "ש"ס לובלין - מכון המאור"

- 1 ובית הלל סברי, שטר העומר לנבות לאו פגובי דמי, והנכסים
2 הם בחזקת היורשים, והיא התובעת מספק, שאם זינתה אין לה
3 כתובה, ועליה להביא ראיה שהיא טהורה.
4 שנינו במשנה, מעופרת חבירו כו' איילונית חקנה ושאינה ראויה
5 לילד לא נוטלות כתובה ולא שותות, רבי אליעזר יכול הוא לישא
6 אשה אחרת ולפרות ולרבות הימנה.
7 אמר רב נחמן אמר רבה בר אבתי, מחלוקת רבי אליעזר על
8 חכמים, רק בעקרה וזקינה, שרבי אליעזר סובר ששותות מי סוטה,
9 שאין הן אסורות עליו כיון שיכול לישא אחרת הראויה ללדת,
10 וחכמים סוברים שאסורות עליו ואינן שותות, אבל איילונית דברי
11 הכל לא שותה ולא נוטלת כתובתה, וגם רבי אליעזר מודה בזה,
- 12 אף שמותר לקיימה ולישא אחרת, מכל מקום כיון שנאמר בתורה
13 על האשה ששתתה מי סוטה "ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא
14 ונקתה ונזרעה זרע", מבואר שדוקא מי שדרכה להזריע - שראויה
15 להריון, היא שותה ממנו הסוטה, יצאה זו - האיילונית שאין דרכה
16 להזריע, שלקויה היא מבטן אמה, ואינה ראויה להריון. ולא נחלק
17 רבי אליעזר אלא בעקרה של חולי, ובזקנה, שהיו ראויות להריון
18 קודם לכן, והן ממין הנשים שראויות ללדת.
19 מקשה הגמרא, מיתיבי, המקנה לארוסתו ולשומרת יבם שלו, אם
20 עד שלא פגשה - לפני שלקחה בנישואין נסתרה, לא שותה ולא
21 נוטלת כתובתה, וכמו ששנינו לעיל במשנתנו.

אגרות קודש

ב"ה, ז' אייר, תשכ"א

ברוקלין.

ועד מתפללי בית הכנסת נחלת בנימין בתל

אביב, בארצנו הקדושה תבנה ותכונן על ידי

משיח צדקנו ב"ב

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה למכתבם מיי"ב ניסן שנתקבל ז"ע, בו כותבים הטעמים לשני הצדדים בשאלת איחוד
שני הבתכ"נ שברחוב נחלת בנימין וברחוב הרב קוק, ושואלים דעתי בזה.

והנה כמו בכמה ענינים ישנו סוג הטוב וסוג האפשרי וכיון שכ"א צריך לדון את חבירו לכך
זכות, הנה כולי האי ואולי דסוג הטוב הבא לקמן ג"כ יהי בגדר האפשרי, ולכן אכתוב גם אודותו.

א) הטוב ביותר אשר יגייסו מבין אנשי שבת"א אחדים בעלי מרץ ובעלי פועל שיקחו על
עצמם חלק מהם התפתחות ביהכ"נ אחד וחלק מהם התפתחות ביהכ"נ השני, אבל כמובן לא ע"י
עריכת אסיפות בינם לבין עצמם ושקו"ט בעולם המחשבה כי אם בפעולות ממשיות להגדיל מספר
המתפללים, דהשיעורים הנלמדים בכ"א מבתי הכנסיות וכו' ובמשכ"כ וק"ו אם במשך זמן זה נתייסדו
כמה בתי כנסיות חדשים עאכ"כ שאלה הקיימים מכבר אפשריות שלימה להתפתחותם, ובפרט שכ"ק
מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל מעורר ר"ר להצלחת פעולות מסוג האמור, וגם בזה ההדגשה פעולות וע"פ
הפתגם טובה פעולה אחת מאلف אנחות, ודאי הדבר ששני הבתכ"נ יש להם זכות הקיום, קיום אמיתי,
ז.א. קיום חי, שענינו צמיחה והתפתחות בכמות ובאיכות גם יחד.

ב) באם ע"פ ההנהגה דעד עתה לא יתעסק מי שהוא בביסוס בתי הכנסיות מאיזה טעם שיהי,
ובמילא יש חשש שהתפתחות הענינים תהי' בכיוון שהי' עד עתה... ז.א. שאפשריות הראשונה מפני
סיבות האמורות לא תתגשם, אזי עכ"פ עליהם להתאסף עם ב"כ ביהכ"נ השני ולטכס עצה מה יש
לעשות להצלח פורתא עכ"פ.

ג) שיתפללו שני מנינים אחד מוקדם ואחד לאחריו, אינני רואה בזה גרעון ושלילה, וכמו
שכתבתי למר שמערלינג שי' מכבר בפרטיות.

כן אינני רואה שלילה באם חלק מהמתפללים יהיו מאחבנ"י הספרדים, ובלבד שיהי' נוסח
התפלה נוסח החב"ד נוסח רבותינו נשיאינו.

בכבוד ובברכה לבשו"ט.

ביאורים למסכת סוטה דף כו עמוד א מתוך "ש"ס לובלין - מכון המאור"

לבעלה, קא משמע לן שכין שמתרת עליו ונקראת אשתו, משקים
 אותה ככל אשה.
 עוד למדנו בברייתא לעיל, שאשת גר ועבד משוחרר ואילונית או
 שותות או לא נוטלות כתובה: שואלת הגמרא, פשיטא שאתה גר
 ואשת עבד משוחרר שותות, שהרי הם נשואים בהיתר, ונחשבות
 אשתו לכל דבר. מתרצת הגמרא, מהו דתימא - הייתי אומר שלא
 נשקה אותן, כי כתוב בתחילת פרשת סוטה "דבר אל בני ישראל",
 ונדייק דוקא "בני ישראל" ממש, ולא גרים ועבדים משוחררים, שהם
 אינם משקים את נשותיהן, קא משמע לן שנשותיהם שותות.
 שואלת הגמרא, ואימא הכי נמי - אולי באמת אין נשותיהן שותות,
 שהרי כתוב "דבר אל בני ישראל" דוקא, כמו שדרשנו לעיל.
 מתרצת הגמרא, כתוב בפסוק "דבר אל בני ישראל ואמרת",
 ותוספת "ואמרת" רבויא הוא - לרבות גם נשות גרים ועבדים
 משוחררים, ששותות.
 שנינו במשנה, אשת כהן שותה כו' (ומותרת לבעלה).
 שואלת הגמרא, (אשת כהן שותה) פשיטא ששותה, מדוע יהיה
 שינוי בינה לבין אשת ישראל.
 מתרצת הגמרא, מהו דתימא - הייתי אומר שפרשת סוטה אמורה
 רק לגבי ישראל, כיון שכתוב בפרשת סוטה "והוא לא נתפשה",
 פירוש שלא נאנסה, והדגישה התורה בתיבת "הוא" שדוקא זאת
 שאנסה רק כשלא נאנסה, הא נתפשה באונס מותרת, עליה
 אמרה התורה שאם קינא לה בעלה, ויש ספק אם נטמאה הרי היא
 שותה, אבל זו - אשת כהן וזו - אשת כהן וזו - אשת כהן וזו -
 נאנסה היא אסורה, שהרי אשת כהן שנאנסה אסורה לבעלה, אימא
 לא תשקה, ותהיה אסורה על בעלה, קא משמע לן ששותה.
 שנינו במשנה שאשת כהן שותה ומוותרת לבעלה.
 שואלת הגמרא, פשיטא שמתרת לבעלה, שהרי שתתה ובדקה
 המים שטהורה היא.
 מתרצת הגמרא, אמר רב הונא, החידוש שמתרת לבעלה הוא
 במתנוונת - שלא מזה מחמת המים, אבל מתנוונת, פירוש מכחישה
 והולכת, שלא תאמר שאסורה לבעלה שהרי בדקה המים.
 שואלת הגמרא, אם היא מתנוונת, היא באמת אסורה לבעלה, דהא
 בפרקיה מציא - שהרי בדקה המים והוכיחו שטמאה היא, אלא
 שתלה לה זכות שלא מתה מיד.
 מתרצת הגמרא, מה שמתנוונת, משום שמדובר שלא
 מתנוונת במעיים ובירכים מעין סוטה טמאה, אלא במתנוונת דרך
 אברים - ראשה ושאר אבריה כבדים עליה, ובכל אופן יש חידוש
 מה שמתרת לכהן, מכיון שמהו דתימא - הייתי אומר, הא ונזיי
 ונאי - שהיא ודאי זינתה, ולכן מתנוונת, והא דלא בפרקיה מציא כי
 אויחיה - ומה שלא מתנוונת דרך בדיקת המים, דהיינו במעיה
 ובירכיה, אלא רק בשאר אבריה, הוא משום דבאונס ונאי - כיון
 שלא זינתה ברצון, רק באונס, ולגבי כהן על כל פנים אסירא, שהרי
 אשת כהן שנאנסה אסורה לבעלה, קא משמע לן, שמה שמתנוונת
 דרך איברים אינו משום שזינתה באונס, אלא הוא חולי אחר,
 ומותרת.
 שנינו במשנה, אשת פרים שותה.
 שואלת הגמרא, פשיטא שאשתו שותה, שהרי נישואין גמורים יש
 להם.
 מתרצת הגמרא, מהו דתימא - הייתי אומר כיון שהתורה כתבה
 שהכהן משביע את האשה "ויתן איש בכ את שכבתו מפלערי
 אישך", הרי שאמר רחמנא דוקא שגם בעלה הוא בר שכבת זרע,
 והאי - הסריס, לאו בר הכי הוא - שאינו בר זריעה, קא משמע לן
 שגם אשת סריס שותה.
 שנינו במשנה, על ידי כל עריות מקנא - שהבעל מקנא לאשתו גם
 אם נסתרה עם אחד מקרוביה, כגון אביה ואחיה, או שאר עריות
 שבתורה.
 שואלת הגמרא, פשיטא שנחשבת סתירה, ומה בכך שהם קרוביה או
 שאר עריות.

וממשיכה הברייא, מעוברת חבירו ומינקת חבירו, לא שותות
 ולא נוטלות כתובה, דברי רבי מאיר, שהיה רבי מאיר אומר לא
 ישא אדם מעוברת חבירו ומינקת חבירו שאסרו חכמים לישא
 אותן עד שימלאו שנתיים ללידתן, ואם נשא ויציא בגט ולא יחזיר
 עולמית, וכיון שאסורות עליו ואינן ראויות לאישות, אינן שותות,
 כמבואר במשנה לעיל. ויחכמים אומרים, יוציא ובשניע וימנו
 לבגס - לאחר השנתיים שגזרו חכמים שלא ישאנה, או יבגס, ואם
 כן נחשבת ראויה לאישות, ומשקים אותה, כמבואר במשנה.
 והרבא - הבחור שנשא עקרה וזקנה ואין לו אשה ובנים
 מעיקרא - מלפני כן, לא שותה ולא נוטלת כתובה, כיון שאסורות
 עליו כיון שחייב בפריה ורביה. רבי אלעזר אומר, אין אלו נחשבות
 אסורות עליו, כיון שיכול הוא לישא אחרת ולפרות ולרבות
 הימנה. אבל המקנא לאריותו ולשומרת יבם שלו ומשקנסה
 נסתרה - שלא נסתרה אלא לאחר הנישואין, אז דינה או שותה או
 לא נוטלת כתובה. מעוברת ומינקת עצמו - שהיתה אשתו
 מעוברת או מניקה וקינא לה, או שותה אף על פי שיתכן שתמות
 וימות ולדה עמה, או לא נוטלת כתובה. הרבא - הבחור שנשא
 עקרה וזקנה ויש לו אשה ובנים, שכבר קיים פריה ורביה, או
 שותה או לא נוטלת כתובה. אשת ממזר לממזר, ואשת נתין
 לנתין, ואשת גר ועבד משוחרר, שכן אלו נשואות בהיתר גמור,
 ואילונית - נשא אילונית, ויש לו אשה ובנים, כל אלו דינן או
 שותה או לא נוטלת כתובה. עד כאן דברי הברייא. ומדייקת
 הגמרא, קלני מיהא - על כל פנים כתוב בברייתא, שאילונית
 שותה, הניכתיה דרב נחמן - וקשה על רב נחמן שאמר שאילונית
 לדברי הכל אינה שותה.
 מתרצת הגמרא, אמר רב נחמן, תנאי היא - זו מחלוקת תנאים
 האם אילונית שותה או לא, והברייא שהובאה אמנם סוברת
 שאילונית שותה, ואמאי דאמר רבי תנאי - ואני סובר כהתנא
 דלהלן שאף לרבי אלעזר אילונית אינה שותה, דתנאי, רבי שמעון
 בן אלעזר אומר, אילונית לא שותה ולא נוטלת כתובה, שנאמר
 בתורה על האשה ששתתה מי סוטה "ואם לא נטמאה האשה
 וטהורה היא ונקתה ונזרעה זרע", ודורשים, דוקא מי שדרכה
 להזרע - שראויה להריון, היא שותה ממי הסוטה, יצאתה זו -
 האילונית שאין דרכה להזרע, וכדלעיל בדרשת רב נחמן בשם
 רבה בר אבהו.
 שואלת הגמרא, ורבנן שסוברים שאילונית שותה, הא ונקתה
 ונזרעה זרע שרבי שמעון בן אלעזר למד ממנו שאילונית אינה
 שותה, מאי עבדי ליה - מה ילמדו רבנן מן הפסוק ההוא.
 מתרצת הגמרא, מיבעי להו - רבנן צריכים את הפסוק, לכדתניא,
 נאמר על האשה ששתתה מי סוטה "ואם לא נטמאה האשה וטהורה
 היא ונקתה ונזרעה זרע", משמע שהתורה מבטיחה שיהיה לה
 זרע, שאם היתה עקרה לפני כן, נפקת כעת, דברי רבי עקיבא.
 אמר לו רבי ישמעאל לרבי עקיבא, אם כן יפתרו כל העקרות
 לבעליהן, ויפקדו בהבטחת התורה, וזו - אשה צנועה עקרה, שאינה
 רוצה להסתר, הוואל ולא נסתרה הפסידה. אלא, סובר רבי
 ישמעאל, אם כן מה תלמוד לומר "ונקתה ונזרעה זרע", לא לומר
 שאם היתה עקרה גמורה תפקד, אלא לומר שאם היתה יולדת עד
 היום בצער, יולדת מכעת ברייתו, ואם היתה יולדת עד היום
 נקבות, יולדת מכעת זכרים, וכן אם היתה יולדת עד היום ילדים
 קצרים, יולדת מכעת ילדים ארוכים, או אם היתה יולדת ילדים
 שחורים, יולדת מכעת ילדים לבנים.
 שנינו בברייתא לעיל, אשת ממזר לממזר או שותה או לא נוטלת
 כתובתה.
 שואלת הגמרא, פשיטא ששותה, שהרי הם נשואים בהיתר, ונחשבת
 אשתו לכל דבר. מתרצת הגמרא, מהו דתימא - הייתי אומר שלא
 נשקה אותה, שמוט טהורה היא ועל ידי ההשקה תתיר אותה לבעלה,
 ואפשי פסולין לא ליפוש - לא נבהה פסולים בישראל, שהרי כל
 ולד מהם הוא ממזר, ועדיף יותר שתשאר בספק סוטה ותאסר

יום חמישי י"א אייר - היום ששה ועשרים יום, שהם שלשה שבועות וחמשה ימים לעומר (הוד שבנצה) קעג

סוטה. פרק רביעי - ארוסה דף כו עמוד א

רש"י

תוספות

[שנשא עקרה חקניה וכו'. ותימה אמאי לא תנא איילונית בחדי עקרה חקניה: לא ישא אדם מעוברת חבירו. בירושלמי עליו הכתוב אומר (משלי כב) אל תשג גבול עולם ובשדה יתומים אל תבא ומורים חכמים לרבי אלעזר שאם היו לו בנים ואשה ושדיא שותה או לא נטלת כתובה היו לו אשה ובנים] ומתו בין קינו לטריה כבר נראית לשותות:

מעוברת עצמו או שותה וכו'. רש"י פי' ולא אמרין דלא לקטליה לולד ותימה אמאי אית לן למקטליה מה איכפת לן במתן עד שתלד את תנן בפ"ק דעריבין (דף ו.י) האשה היוצאה ליהרר אין ממתנין עד לה שתלד והתם גזירת הכתוב הוא ומתו גם שניהם לרבות את הולד והתם משמע טעמא דרבי קרא הוא לא רבי קרא לא קטלינה ליה משום דממונא דבעל הוא כדכתיב (שמות כא) כאשר ישיה עליו בעל האשה והכא הכי פירושא מעוברת עצמו אע"ג דקניא לה כשהיא מעוברת שותה לאחר שתלד ולא אמרין כמו גבי מעוברת חבירו דאי קניא לה כשהיא מעוברת וילדה ומת הולד או הפילה אפ"ה אינה שותה דלאו בת קינו היתה דנמעט לה בספרי מזה תשעה אשתו וכדאמרין בירושלמי לא היו ולו) האשה ובנים וכו' כבר (נראית) שלא לשותות: **אמר** לו רבי שמעאל א"כ יסתור כל עקרות ופקדו. תימה ור' שמעאל לימא ליה לנפשיה יסתור כל ילודות בצער וילדו בריחז חו הוואיל ולא נטריה הפסידה:

ואמרת ריבויא הוא. תימה הוא אפיקתיה לעיל (דף כד.) לרבות הארוסה ושומרת לבעל קנינו: **ויו** הוואיל ונתפשה אסורה אימא לא תשתה כלל קמ"ל. תימה לר"י אמאי לא פריך הכא ואימא הכי נמי כדפריך לעיל ונראה כל היבא דקרא דמסיק אדעתיה מותבו למדרש הכי ומדרש לדראש אחריתי לא פריך ואימא ה"נ דקמ"ל דכך ניתן למדרש למשה בסני ולא בע"א כגון והיא נתפשה לאסור אשת כהן מבלעדי אישך מי שקדמה שכיבת בעל אבל לעיל בני ישראל משמע בהדיא למעוטי גרים וכן בפרק שני דיבמות (דף כב.) בגמרא דמי שיש לו אח מ"מ זוקק את אשת אחיו ליבום דקא פריך פשיטא אחיו הוא מהו דתימא לילף אחוה אחוה מבני יעקב קמ"ל התם פריך ואימא הכי נמי משום דאין גזירה שוה למחצה ונריך טעמא להוציא מנאותה סבא או קרא וכן לענין לירוש' (שם) ולטעמא לו פשיטא אחיו הוא ס"ד"א ליטמא בעל בעמיו יש בעל שנמטא ויש שאינו מטמא הא כיצד מטמא לאשתו כשרה ואינו מטמא לאשתו פסולה ה"נ קמ"ל ואימא הכי נמי דהא קרא מנעט פסולין האוי פסול הוא וכן בפ"ק דעריבין (דף ו.י) גבי האשה שיוצאת ליהרר אין ממתניין לן ממתניין לן שתלד פשיטא גופה היא מהו דתימא (כי) כאשר ישיה עליו בעל האשה כתיב והיא ממונא דבעל הוא קמ"ל ואימא ה"נ דמאי (דהא) נפקא לן

לא שותות. דכתיב תחת אישה: ולא יחזיר עולמית. קנאס קנאסוהו רבנן: לבשניע ופנו. לאחר כ"ד חדש ללידת הולד: ותרקא. בחור. כמו ילד (ובלשון חל) רבא: מעברת עצמו. שדיתה אשתו מעברת וקנא לה: או שותות. ולא אמרין לא ליקטליה לולד: אשת ממזר לממזר. כלומר אשה הראיה לממזר וניסת לממזר וקנא לה ונסתרה: או שותה בו. ולקמן פריך פשיטא: **אנא דאמר** כי **האי תנא**. דאית ליה עקרה וקנא שותות, מדלא נקט אלא איילונית וקניס תלמודא מנהגה ונורעה ורע ולא משום דאינה ראיה לקנאה, אלא מרבי אלעזר ס' דיקבול לשא אחרת ולפרות ולרבות ואפ"ה איילונית לא וזו. כל אשה צנועה עקרה משום דלא נסתרה הפסידה: לא ליפוש פסולין. לא נעשה שלום ביניהם. הלואי לא יפדה ולא ירבה הוואיל וכל דורותיו ממזרין: והיא לא נתפשה בו. כלומר מהו דתיקא פרשת סוטה על כרחיה באשת ישראל קנימא מרבתיב ודיא. מיעוטא משמע זו היא דכי לא נתפשה אסורה הא נתפשה בו. ונעלה קאי קרא דבתיבה ועבר עליו רוח וגו'. דתיקא דמספקא לן ביה אם נטמאה ואם לא נטמאה שותה, אבל אשת כהן היתה בכלל והיא לא נתפשה ליה נמי בכלל השקאה, קמ"ל: במתנוונה. לאחר ששתתה אינטיקד לאשמועינן דמותרת לבעלה, דלא תימא וזה היא שהי בדקיה המים: מתנוונה. הא ודיא בדקיה המים וזה היא אלא שחלה לה וכתב ואמאי מותרת לבעלה: במתנוונה דרך אברים. שאינה מתנוונה בפנים ובירכים אלא ראשה ושאר אבריה כבדים עליה. מהו דתימא הא לא וכות תלה לה, דאם כן הנה לה להתנוונה דרך בדיקת המים, אלא באנס ונהג לפיכך מתנוונה שלא בדרך וילכתו מידא תיתסר: מפלעדי אישך. משמע אישך בר הכי הוא: קא משמע לן. דלמיקדום שכיבת בעל לבעל הוא דאקא. וקריס בר שכיבה הוא ואף על גב דלאו בר וריעה הוא. ובסריס חמה קאמר. דמותר לקנאה, ולא בסריס אדם שאסור לקנאה משום לא יבא פצוע דקא וקריס כגו: מהו

מעוברת חבירו ומינקת חבירו, לא שותות ולא נטלות כתובה, דברי רבי מאיר. שהיה רבי מאיר אומר: לא ישא אדם מעוברת חבירו ומינקת חבירו, ואם נשא, יוציא ולא יחזיר עולמית. והכמים אומרים: יוציא ובשניע ופנו לכונוס וכונוס. והרובא שנישא עקרה וקניה, ואין לו אשה ובנים מעיקרא, לא שותה ולא נטלת כתובה. ר' אלעזר אומר: יכול הוא לישא אחרת ולפרות ולרבות הימנה. אבל המקנא לארוסתו ולשומרת יבם שלו, ומשכנסה נסתרה, או שותה או לא נטלת כתובה. מעוברת ומינקת עצמו, או שותה או לא נטלת כתובה. הרובא שנישא עקרה וקניה, ויש לו אשה ובנים, או שותה, או לא נטלת כתובה. אשת ממזר לממזר, ואשת נתין לנתין, ואשת גר עבר משוחרר, ואיילונית או שותה, או לא נטלת כתובה. קתני מיהא איילונית, תיובתיה דרב נחמן אמר לך רב נחמן: תנאי היא, ואנא דאמר כי האי תנא. דתנאי, ר' שמעון בן אלעזר אומר: איילונית לא שותה ולא נטלת כתובה, שנאמר: "ונקתה ונורעה ורע" מי שדרכה להוריע, יצאתה זו שאין דרכה להוריע. ורבנן האי "ונקתה ונורעה ורע" מאי עבדי ליה? מיבעי להו לברתנאי: "ונקתה ונורעה", שאם היתה עקרה נפקדת, דברי ר' עקיבא. אמר לו ר' ישמעאל: אם כן יסתרו כל העקרות, ויפקדו, וזו, הוואיל ולא נסתרה, הפסידה? אם כן מה תלמוד לומר: "ונקתה ונורעה ורע", שאם היתה יולדת בצער, יולדת בריחז, ונכות, יולדת וזכרים. קצרים, יולדת ארוכים. שחורים, יולדת

מהתם דממונא דבעל הוא אבל הכא כיון דאשמועינן דעיקר קרא לדרשא אחריתי תו לא סלקי דעתא למעוטי מיניה מידי וכן פרי: **אשת** סריס. רש"י פי' בסריס חמה ולא בסריס אדם שאסור לקיימה ולא ידעין מנלן דסריס אדם כגון ששתה כוס עיקרין דאסור לקיימה אי משום האי ברייתא דמייית בפרק שני דיבמות (דף כ) ובפרק הערל (שם דף פט) פצוע דקא וברות שפכה סריס אדם וזקוק וכו' עד אסור לקיימה הא קתני נמי וכן וכן אסור לקיים אלא על כרחיה אפצוע דקא וברות שפכה קאי בדתני טעמא משום שנאמר לא יבא פצוע דקא וברות שפכה אבל אסריס דקתני בברייתא לא ידענא מנליה דקאי נמי עלה:

אבל

במה מספרים את ה"לכם"? . בשבע שבתות תמימות, בברור שבע המידות, שכל מידה ומידה תהיה כלולה משבע, ושבע המידות עצמם יהיו שבע שבתות, דשבת אינה צריכה ברור.

היום יום י אייר

סוטה. פרק רביעי - ארוסה דף בו עמוד ב

תוספות

רש"י

1 מהו דתימא נמקא נמקא שני פעמים. אמורים בפרשה, ודרשין ליה לקמן (ו' כז) אחד
2 לבשל ואחד לזבול, היכא דמיתקרא אבועל בהא סתירה משתעי קרא דנהג בה דין
3 סוטה, אבל הא דאסורה בו: קמ"ל. דכי אתא קרא גלושה אתא, דהיקא דאין קרוב לה
4 נאסר עליה על ידי קניי זה, וקלא למעוטי קרובים אתא: איש אסר רחמנא. ושכב איש
5 אותה: שחוף. שבשורו נשחף וקלה וקבה ואין בו
6 כח, ובתורת כהנים בקלות שנינו דוגמתו, יש
7 לך אדם שהוא חולה ומטל במטה אבל בשור
8 שמוזר עליו, תלמוד לומר את השחפת תלמד
9 שבשורו נשחף מקנין על ידו בו: כמו ויזנין בה
10 מקנין על ידו פשיטא: ופוסל בתרויבה
11 אם הוא אחד מן הפסולים המחליין את האשה
12 כגון עובד כוכבים עבד חלל נתינו וממור דקיימא
13 לן בקדושים וביבמות דפסולין האשה בביתא
14 מובת כהן כי תהיה לאיש זה, כיון שנגעלה למי
15 שור אצלה פסלה: לא יחלל ידעו. מכלא כתיב
16 כי יחל דרשין שני חלולין אחד לך ואחד
17 לזרעה: דאית ליה ידע פסולא את האשה
18 בביתא, דלית ליה ידע לא יחלל: קא משמע לן.
19 שמואל דפסל שמעון ליה מהא דאמר מקנין
20 על ידי שחוף וכת כהן כי תהיה לאיש זה וכו'.
21 ומדינה נפקא לן דפסולין פסלי לאשה בביתא,
22 ומדאפיקה בלשון הנהגה נדרוש דאית ליה הנהגה
23 מי שקדושים חופסין בה כגון ממור נתינו וקלל
24 פסלי, אבל עובד כוכבים ועבד חרזי נון בבחמה
25 וכוון דלית להו הנהגה לא נפסלו. עובד כוכבים
26 אין לו קדושים בישראל, דכתיב (ויקרא ט) איש
27 אשר ינאף את אשת רעהו, ונתניא בסנהדרין (ו' כז)
28 (כ) פרט לאשת זנוה וזנוה אחרים, עמא לית להו
29 אישיות, עבד עשוקא כתיב בהו, לא נפסלו
30 לחמור: מי שיש לו אלמנות וגירושין בה. הוא דכי
31 אין לה זרע ממנו וקבה אל בית אביה מלחם
32 אביה תאכל, דלא פסלה בביתא, קא עובד
33 כוכבים ועבד שאין לו אלמנות וגירושין בה,
34 שלא תפסו לו בה קדושים וכשמת אין שם
35 אלמנות עליה, וביבמות פריך אימא לקלא, דמי
36 שיש לו אלמנות וגירושין הוא דכי אית לה זרע
37 לא תיכול, אבל עובד כוכבים ועבד אפי' אית
38 לה זרע מניה תיכול, והתם משני לה בהבא על
39 יבמתו ובאלמנה לב"ה, ומיהו שמעון וליה
40 מהא דמקנין ע"י עובד כוכבים: ואלא, מי שאינו
41 איש דמתני' למעוטי בהמה דאין זנות לבהמה,
42 אינה נעשית זונה בבטלה כהמה ואינה נאסרת
43 על בעלה: אתנן זונה. נתן טלה באנתנה: סחיר
44 בלב. החליף בלב בטלה: אתנן בלב. שאם אדם
45 אומר לזונה החליף טלה והגעלי לכלבי: סחיר
46 זונה. והתם לו שפחה זונה והחליפה בטלה,
47 ומדאמר אתנן בלב מתר מפלג דלאו זנות
48 הוא, דאי זנות הוא הנהגה חיל עלה שם אתנן
49 ואלא שכבת זרע לשם לי. כיון דאמרת שמה ע"י
50 שחוף: לשקא לה שלא בדרבה. אל סתורי עמו
51 להבעל שלא בדרבה: משכבי אשה בתיב. הקשו
52 שני משכבותיה לכל דברים, וכוון דנאסרת עליו
53 אמאי לא היו קניי: דרך אברים פריצותא בעלמא
54 הוא. שוכב עמה בקרוב קשר: פריצותא מי נאסר
55 רחמנא. אשה על בעלה כהני, וכוון דלא
56 מתסרא עליה כהני פשיטא דלאו קניי הוא:
57 בנשיקה. משיך השמש באותו מקום: היינו דאמא

1 אבל הא דהואל ואסורה וקיימא אימא לא קא משמע לן. תימה הא שמעין לה מאלמנה
2 לבחן גדול דאסירה וקיימא לבעל ואפי' הכי איצטריך קרא דכי תשטה אשתו
3 למעוטי הא הכי הזה שותה וכן על מה שאמר איש אמר רחמנא ולא קטן נראה דדוקא
4 משתיה ממעט לה קרא אבל נאסרה על ידי כך תשע שנים ויום אחד אפי' שאינו איש שהרי
5 ביאתו פוסלת בתרומה כדאיתא בפרק אלמנה
6 (יבמות דף סח) ונסקלה הערה על ידו כדאיתא
7 בפ' ד' מיתות (סנהדרין דף נז) ונקמו בפרק
8 יוצא דופן (נדה דף מוה) דומיא דכל עריות מקנא
9 על ידן דלא איצטריך לכי שמועטין אלא דשותות
10 אבל דנאסר פשיטא וכו' משום דעריות נגזרו
11 גרעיה:
12 שחוף. פירש רבינו חננאל שאינו בועל כדרכו
13 ואינו מזויע דהניא איהו מירח אשך זה
14 הקליטין שנכנס רוח באשכיו דברי ר"ע רבי
15 ישמעאל אומר זה השחוף תימה אמאי נקט
16 שמואל שחוף ולא נקט סריס ושמא שחוף הוי
17 ברותא טפי:
18 אבל הא דהואל ואסירה וקיימא. תימא מאי
19 קמ"ל רב הונא הוא מותני' היא ע"י כל
20 עריות מקנין וי"ל דהכי פירשו מי שנסאר בכל
21 בת ישראל ע"י בעולת זנות אפילו אינה קרובתו
22 יצא עובד כוכבים דכלא הכי כל בת ישראל
23 מתסרא וקיימא לגביה: יצא. עובד כוכבים שאין
24 לו אלמנות וגירושין בה. פירש רש"י דנפקא לן
25 מדכתיב אשר ינאף את אשת רעהו פרט לאשת
26 אחרים תימה הוא נפקא לן בקדושים בפרק
27 האומר מלא תחתון בן ובמדומה דלא אתי קרא
28 פרט לאשת אחרים אלא למעוטי ישראל הבא על
29 העובדת כוכבים אשת עובד כוכבים וקמ"ל אפי' ג'
30 דבעולת בעל יש להו ישראל בעובדת כוכבים
31 פטור:
32 למעוטי בדמה. תימה דהבא משמע דבנות
33 תליא מילתא אם כן רבא דאמר בפ'
34 הבא על יבמתו (יבמות דף נד) דיש זנות לבמה
35 מתני' למעוטי מאי ובי אית לו למימר דל'ל
36 דשמואל או דרב והמנוחא: הונא:
37 מנא הא מילתא דאמר רבא אין זנות לבמה.
38 ה"ג בפ' כל האסורין (תמורה ל) מנא הא
39 מילתא דאין זנות לבמה אמר ליה לא נישמטי
40 קרא וכתוב אתנן זונה וכלא א"י הכי אתנן כלב
41 וכו': אלא למאן דאמר הערהא זו נשיקה מאי
42 זוכר למימר. והיינו שמואל בפ' הבא על יבמתו
43 (יבמות דף נה) והבא איביה דשמואל נמי
44 מסקין ותימה אדרבה איפכא מסתברא למאן
45 דאמר הערהא זו נשיקה וחשיבה ביאה גבי שאר
46 עריות היינו דאיצטריך קרא הבא למעוטי אלא
47 למיד הערהא זו הכנסת עטרה ולא חשיבה
48 נשיקה גבי שאר עריות הבא מאי איצטריך
49 למעוטה:
דומה
37 אלא אמר אב"י: פרט לשקיוא לה בנשיקה, הניחא למאן דאמר הערהא זו הכנסת
38 עטרה, אבל נשיקה, ולא פלוס היא, היינו דאיתי קרא למעוטי נשיקה. אלא למאן דאמר
39 הערהא זו נשיקה, מאי איפכא למימר? לעולם לשקיוא לה דרך אברים, ומהו דתימא,
40 בקפידא דבעל תליא רחמנא ובעל הא קא קפיד, קמשמע לן. אמר שמואל: ישא אדם
קרא למעוטיה. דלא תימא הערהא היא: אלא למאן דאמר. ביבמות (ו' כז) הערהא האמורה בתורה שהיא כגמר ביאה בכל העריות כדכתיב (ויקרא ט) את מקורה הערה את שאר הערה
זו נשיקה, מאי איפכא למימר, הדין מצית למימר דאתא קרא למעוטה, ולא כגמר ביאה היא לכל דבר חוץ משפחה חרופה: בקפידא דבעל תליא. דכתיב וקנא, ובעל הא חזקין ליה
דקפיד שדרי קנא לה על כך:

ביאורים למסכת סוטה דף כו עמוד ב מתוך "ש"ס לובלין - מכון המאור"

שהתורה אומרת לקיים דין סוטה רק היכא דקמיטסרא בהא זנות
- במקום שנאסרת רק מחמת זנות זו על הבעל, אבל הא - שקנא
לה בעלה שנסתרה עם גוי, הואיל ואסורה וקניא - כבר אסורה
על הגוי הבעל לפני הזנות הזו, אימא לא - הייתי אומר שלא שותה,
קמשמע לן שמקני על ידו.
עוד מבררת הגמרא, מה שאמר רב המנוא על גוי ופוסל בתרומה,
שואלת הגמרא והרי זה פשיטא, שבת כהן שבה עליה גוי נפסלה
מלאכול בתרומה, כמו כל הפסולים, וכדלעיל.
מתרצת הגמרא, מהו דתימא - הייתי אומר "ובת כהן כי תהיה
לאיש ור היא בתרומת הקדשים לא תאכל", אמר רחמנא, - נאמר
בתורה בדיני כהונה, ומפסוק זה דורשים שאם נבעלה האשה למי
שהוא "ור" אצלה בנישואין, דהיינו הפסולים בחיתון, פוסלים אותה
בתרומה, כמו שכתוב בהמשך הפסוק, "היא בתרומת הקדשים לא
תאכל", והייתי חושב שמלשון התורה "תהיה" נדיק דבר הויה -
שרק מי שתופסים בו קידושין, יהיה, אלא שהוא פסול, כגון ממזר או
נתין או חלל, אין - כן פוסל אותה בביאתו מלאכול בתרומה, אבל
דלאו בר הויה - שאינו בתורת הויה כלל, שאין תופסים בו קידושין,
כגון גוי ועבד, לא פוסל אותה בביאתו, קמשמע לן רב המנוא,
דפסיל גוי את האשה בביאתו, מדרבי יוחנן, דאמר רבי יוחנן
משום רבי ישמעאל, מנין לעובד בוכבים ועבד שבאו על הכהנת
ועל חלויה ועל בת ישראל שפסלה מן הכהונה כדלעיל, שנאמר
"ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושהב אל בית
אביה כנעוריה, מלחם אביה תאכל", הרי שבת כהן שאין לה זרע
ונתאלמנה או נתגרשה, חוזרת לבית אביה לאכול בתרומה,
ומדייקים, דוקא כשהיתה נשואה למי שיש לו אלמנות וגירושין
בה, כל יהודי, שיש לו דיני אלמנות וגירושין כיון שקידושי תפסו,
יצאו עובד בוכבים ועבד שאין לו דיני אלמנות וגירושין בה,
שהרי אין קידושין תופסים בו, פוסלים את האשה בביאתם מן
הכהונה.
חוזרת הגמרא לברר מה כוונת המשנה שמי "שאינו איש" אין מקני
על ידו, ושואלת ואלא "שאינו איש" למעוטי מאי. ומתרצת הגמרא,
אמר רב פפא, "שאינו איש" למעוטי כהן, שאם נסתרה האשה
עם בהמה אין בעלה מקנא לה, דאין זנות בכהן - שאין האשה
נחשבת זונה בביאת בהמה, ואינה נאסרת על בעלה.
מבררת הגמרא באותו ענין, אמר ליה רבא מפוזקא - [שם מקום],
לרב אישי, מנא הא מילתא דאמור רבנן - מהיכן למדו רבנן את
הדין שאין זנות בכהן.
מהא דרבינן בדיני הבאת קרננות לבית המקדש "לא תביא אתנן
זונה ומחיר פלג בית ה' אלהיך וגו' כי תועבת ה' גמ שניהם", ותנא
דייקו ומחיר הפסוק שרק "אתנן זונה ומחיר כלב" אסורים, אבל
אתנן פלג - אדם אמר לזונה קחי טלה והבעלי לכלבי, ומחיר זונה
- שהיתה לו שפחה זונה, והחליף אותה בטלה, מותרין, שנאמר
בסוף הפסוק "גם שניהם", ומדייקים, שנים אסורים, ולא ארבעה.
ואם כן ממה שהתירו אתנן כלב, רואים שביאת כלב אינה נחשבת
זנות, כי אם היתה נחשבת זנות היה אסור האתנן שניתן בעבורה.
חוזרת הגמרא לברר את תחילת דבריה, ושואלת, ואלא לפי דברי
שמואל דלעיל, שאשה שנסתרה עם שחוף בעלה מקנא לה, וביארה
הגמרא שלא תלמוד מ"ושבב איש אותה שכבת זרע" שצריך דוקא מי
שהוא מזריע, אם כן מה שאמר הפסוק "שכבת זרע" למה לי - מה
בא למעט. מתרצת הגמרא, מיפגי ליה לרבתינא, כתוב בפסוק
דלעיל "ושבב איש אותה שכבת זרע", פרט לדבר אחר,
שיש קינוי של הבעל שהתרה בה שלא תסתר עם פלוני, אך לא
לביאה ממש בהוצאת זרע, אלא לדבר אחר, והוא לא נחשב קינוי.
שואלת הגמרא, מאי דבר אחר, שאמרת עליו שאינו נקרא קינוי.
מתרצת הגמרא, אמר רב ששתי, פרט לשקניא לה שלא כדרכה
- שלא קינא לה בעלה שלא תסתר עם פלוני לביאה רגילה, אלא

מתרצת הגמרא, מהו דתימא - הייתי אומר, כיון שכתוב בפרשת
סוטה "נממאה" "נממאה" שני פעמים, ודורשים את שני הפסוקים,
אחד שאסורה לבעל, ואחד שאסורה לבעל, והייתי סובר שהתורה
אומרת לקיים דין סוטה רק היכא דקא מיטפרא בהא זנות -
במקום שנאסרת רק מחמת זנות זו על הבעל, אבל הא - זו שקנא
לה בעלה שנסתרה עם אחד העריות, הואיל ואסורה וקניא - כבר
אסורה על הבעל לפני הזנות הזו, אימא לא - הייתי אומר שלא
שותה, קא משמע לן שכל מה שבא הפסוק הוא רק כדי לאסור
אותה על ידי זנות זו כשלא היתה אסורה לפני כן, אך גם כשאסורה
לפני כן כגון בקרובים ועריות, יש בה דין סוטה להשקותה וכו'.
שנינו במשנה, על ידי כל העריות מקני חוץ מן הקנין [כו'] ומממי
שאינו איש. מבארת הגמרא, מה שמיעטנו קטן מקינוי, שאין הבעל
מקנא לאשתו אם נסתרה עם קטן, למדנו מהפסוק "ושבב איש
אותה" אמר רחמנא, ומדייקים, דוקא "איש" ולא קטן.
שואלת הגמרא, מה ששנינו במשנה ושאני איש - שאין הבעל
מקנא לאשתו אם נסתרה עם מי שאינו איש, למעוטי מאי - מי הוא
זה שאינו איש. מנסה הגמרא לתרץ, אילמא למעוטי שחוף - אם
נאמר שבא למעט אדם שבשרו נשחף וכלה ויבש ואין לו כח, והוא
מה שכתוב בקלות שבתורה "את השחפת". דוחה הגמרא, והאמר
שמואל שחוף כן מקנין על ידו, ופוסל בתרומה שאם היה השחוף
מהפסולים בקהל, ובא על בת כהן פוסל אותה מלאכול בתרומה,
ריבואר להלן. על כל פנים רואים במפורש שהבעל מקנא לאשתו
כשנסתרה עם שחוף, ואי אפשר לפרש שזו כוונת המשנה "שאינו
איש".
ומבררת הגמרא את עצם דברי שמואל, לפני שתמשיך לברר מה
כוונת המשנה "שאינו איש". מה שאמר שמואל ששחוף מקנין על
ידו, שואלת הגמרא פשיטא, למה שלא יקנא הבעל. ומתרצת
הגמרא, מהו דתימא - הייתי אומר כיון שהפסוק אומר בפרשת
סוטה "ושבב איש אותה שכבת זרע" אמר רחמנא, והא לאו בר
הכי הוא - והרי שחוף אינו ראוי להזריע, אם כן לא יקנא הבעל על
ידו, קא משמע לן שמקני על ידו, והלימוד של "שכבת זרע" בא
ללמד דבר אחר שיבואר להלן.
עוד מבררת הגמרא, מה שאמר שמואל על שחוף ופוסל בתרומה,
שואלת הגמרא והרי זה פשיטא, שהרי בת כהן שבה עליה אחד מן
הפסולים, כגון גוי או עבד או חלל או ממזר, נפסלה מלאכול
יותר בתרומה, ומה החידוש אם הפסול הוא שחוף.
מתרצת הגמרא, מהו דתימא - הייתי אומר כיון שכתוב בדיני כהן
"לא יחלל זרעו" אמר רחמנא, היתה התורה יכולה לכתוב "לא
יחל" ומהכפילות "לא יחלל" דורשים שני חילולים, אחד שמחלל את
האשה ואחד שמחלל את זרעה, אם כן דוקא דאית ליה זרע ליחלל
- מי שיכול שיכול להביא זרע מחלל אשה מכהונה בביאתו, דלית
ליה זרע לא ליחלל - אבל מי שאינו יכול להביא זרע, כגון השחוף,
לא יחלל אשה מכהונה בביאתו, קא משמע לן שפוסל אותה
מכהונה.
חוזרת הגמרא לברר מה כוונת המשנה שמי "שאינו איש" אין מקני
על ידו, ואלא "שאינו איש" למעוטי עובד בוכבים, שאם האשה
נסתרה עם גוי, אין בעלה מקנא לה, שואלת הגמרא, והאמר רב
המנוא עובד בוכבים כן מקנין על ידו, ופוסל בתרומה וכדלעיל.
על כל פנים רואים במפורש שהבעל מקנא לאשתו כשנסתרה עם גוי,
ואי אפשר לפרש שזו כוונת המשנה "שאינו איש".
ושוב מבררת הגמרא את עצם דברי רב המנוא, לפני שתמשיך לברר
מה כוונת המשנה "שאינו איש". מה שאמר רב המנוא שגוי מקנין
על ידו, שואלת הגמרא פשיטא, למה שלא יקנא הבעל. ומתרצת
הגמרא, מהו דתימא - הייתי אומר כיון שאומרת התורה בפרשת
סוטה "נממאה" "נממאה" שתי פעמים, כדלעיל, ולמדנו שבא
לרבות אחר שאסורה לבעל ואחד שאסורה לבעל, והייתי סובר

ביאורים למסכת סוטה דף כז עמוד א מתוך "ש"ס לובלין - מכון המאור"

לשמור עליה אפילו יום יומיים אלו, שבורחת ממנו לפתע. תיקו.
 שנינו במשנה, ואלו שפית דין בו ומקנין להן, מי שנתחרש בעלה
 או נשטתה, או שהיה חבוש בבית האסורין.
 למדנו בברייתא, תנו רבנן, נאמר בתורה בפרשת סוטה "איש
 כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל", ומבררת הברייתא, מה תלמוד
 לומר "איש איש" פעמיים, ועונה, בא לרבות כמו ששנינו לעיל,
 אשת חרש, ואשת שומה, ואשת שעמם שהוא אדם שלקי
 בתמיהו לב, ושחלף בעלה למדינת הים, ושתייה חבוש בבית
 האסורין, שפית דין מקנין להן אם רואים שמתנהגות בפריצות,
 לפוסלן מכתובתן, שיצאו מבעליהן בלי לקבל כתובתן. מבררת
 הברייתא, וכל - הייתי חושב שבית דין מקנין להן אף כדי להשקותן
 - שבית דין ישקו אותה מי הסוטה שיבדקום כשאר סטות, ועונה,
 תלמוד לומר "והביא האיש את אשתו אל הכהן", ואין בית דין
 מביאים אותה אל הכהן להשקותה, ואף אם הבריא בעלה, אינו יכול
 להשקותה על סמך קינוי בית הדין, כפי שמבאר הגמרא בהמשך.
 רבי יוסי חולק ואומר, בית דין מקנין לה אף כדי להשקותה, אמנם
 הם עצמם אינם יכולים להשקותה, שהרי נאמר 'והביא האיש את
 אשתו', אלא ולבשצא בעלה מבית האסורין הוא ישקה.
 שואלת הגמרא, במאי קא מיפלגי - במה חולקים רבנן ורבי יוסי.
 עונה הגמרא, רבנן סברי שאין הבעל יכול להשקותה על סמך קינוי
 בית הדין משום דבעינן "וקינא והביא" - שנאמר "וקינא את
 אשתו", והביא האיש את אשתו, דורשים הסמיכות שדוקא אם
 הבעל קינא לה, הוא יכול להביאה להשקיה, ורבי יוסי סבר לא
 בעינן "וקינא והביא" - אין לדרוש הסמיכות, והבעל יכול
 להשקותה על סמך קינוי בית הדין, לכן כשיצא הבעל מבית
 האסורין ישקה, אף על פי שבית דין קינאו לה.
 למדנו בברייתא, תנו רבנן, כתוב בתורה בסוף פרשת סוטה "זאת
 תורת הקנאות, אשר תשמה אשה תחת אישה ונטמאה", ופסוק זה
 מיותר, ובא כדי להקיש איש לאשה שדיני אשה כאיש, ואשה לאיש
 שדיני איש כאשה.
 שואלת הגמרא, למאי הלכתא - לענין מה הוקשה, מה למדו אשה
 מאיש ומה למדו איש מאשה.
 עונה הגמרא, אמר רב ששית, אשה מאיש לומדים, שפושם שאם
 הוא סומא - עיור, לא היה משקה, דכתיב בתורה בפרשת סוטה
 "ונעלם מעיני אישה", תיבת "עיני" מיותרת ובאה ללמדנו דוקא מי
 שרואה בעיניו, כך היא אם היתה סומא לא היתה שותה.
 רב אשי אמר, איש מאשה לומדים, פושם שהיגרת - שאין לה רגל
 ונידמת - שאין לה יד לא היתה שותה דכתיב בתורה בפרשת
 סוטה

דומה - אשה שכולם מדברים על גיאופיה, ואל ישא בת דומה,
 שזו - הדומה, באה מטיפה בשרה, שהרי אמר כשרה היתה, וזו -
 בת הדומה, באה מטיפה פסולה, שכן שמלעזים על אמה, יתכן
 שאכן היא בת ממזר או גוי. ורבי יוחנן חלק על שמואל ואמר, עדיף
 שישא אדם בת דומה, ואל ישא דומה, שזו - בת הדומה בעצמה
 עומדת בחזקת בשרות, שהרי עליה אין שום רינונים, ומותרת
 לבעלה כיון שרוב בעילות אחר הבעל חזקה שאמה התעברה
 מבעלה שהוא אביה של זו, וזו - הדומה, אינה עומדת בחזקת
 בשרות, שהרי כולם מרגנים עליה שמזנה תחת בעלה, ואסורה עליו
 ואינו יודע ובא עליה באיסור.
 שואלת הגמרא, מיתיבי, נושא אדם דומה, ומשמע שעדיף מבת
 דומה, וקשה על רבי יוחנן.
 מתרצת הגמרא, אמר רבא, יש לברר הענין, ותסברא נושא
 לבתחלה - וכי תעלה על דעתך שכונת הברייתא היא שמותר
 לישאנה לכתחילה, והרי תזנה תחתיו. אלא ודאי חייבים לתקן את
 דברי הברייתא ולשנות בה, אם נשא בדיעבד דומה מותר בה, ואם
 כבר שבשנו הברייתא והוספנו בה שמדובר בדיעבד, תני נמי -
 אפשר גם להוסיף שאם נשא בת דומה מותר.
 ופוסקת הגמרא, והלכתא, ישא אדם בת דומה ואל ישא דומה,
 כרבי יוחנן, ותני רב תחליפא בר מערבא - שהיה מארץ ישראל,
 קמיה דרבי אבהו, אשה שהיא מונה, בניה בשרין ולא חוששים
 שמה אינם מבעלה והם ממזרים, כיון שחזקה שרוב בעילות אחר
 הבעל. לכן עדיף לישא בת דומה, כיון שהיא כשרה, ותהיה תחתיו
 בחזקת היתר, מאשר לישא דומה עצמה שמחטיאה אותו שחי עמה
 באיסור כיון שמזנה עם אחרים מרצונה.
 שואלת הגמרא, בעי רב עמרם, הכלל שאמרנו שרוב בעילות אחר
 הבעל, ואשה מזנה בניה כשרים, מה הדין באשה שהיתה פרוצה
 ביותר, שיש לחשוש שרוב בעילותיה אינן על ידי בעלה אלא
 מאחרים, מה, האם בניה כשרים. ומבאר הגמרא, אליבא דמאן
 דאמר אין אשה מתעברת אלא סמוך לווסתה - שהאשה
 מתעברת בדרך כלל יום אחד לפני שווסתה צריך להופיע, לא תיבעי
 לה - אין לנו שאלה, ופשוט שבניה אינם כשרים, דלא ידע בה ולא
 מנער לה - שהרי בעלה לא יכול לדעת מתי יגיע ווסתה כדי לשמרה
 ביום שלפני כן שלא תזנה עם אחרים כדי שלא תתעבר. כי תיבעי
 לה - אמנם יש לנו שאלה אליבא דמאן דאמר אין אשה מתעברת
 אלא סמוך למכילתה - לפי הדעה החולקת, וסוברת שהאשה
 מתעברת בדרך כלל בליל טבילתה או למחרת, נסתפקנו מאי, האם
 כיון דידע בה בעלה מתי ליל טבילתה, נמורי מנער לה - הוא
 שומר אותה ביום יומיים שאחר הטבילה שלא תזנה כדי שלא
 תתעבר מאחרים, או דלמא כיון דפרוצה ביותר לא מצליח בעלה

אגרות קודש

בי"ה, ו' אייר, תשי"ג

ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נ"נ וכו' מוה"ר ירחמיאל

שי שוי"ב

שלום וברכה!

... מ"ש ע"ד המנהג שלא לגלח שערות הן עד מלאת לו שלש שנים. הנה ימצא זה בסו"ס
 שבעים תמרים (מסיק שם דתספורת ראשונה של קטן חנוך מצוה היא. ועפמ"ש בבאה"ט ושע"ת

המשך בעמוד קעט

סוטה. פרק רביעי - ארוסה דף כז עמוד א

רש"י

תוספות

דומה. נטענת ונדברת בפי כל על ניאופיה. דומה לשון קלסה ודבור, כדאמר' בנדה וזו
 דומת עירך עלתה ביה, והוא לא חשד הוא אלא דבור יתר שהיו נדברים בה על
 חביבותה של בעלה. ואם קלסה לשון דבור יתר הוא, לפיכך הוא נהפך ללשון שבח
 וללשון גנאי כדאמר (שמואלקס) אורחו. וזו באה מביאה פסולה. שקא מעובר בוכבים או
 ממור. [שז]. הבת עומדת בחזקת פשרות ומתרת
 לבעלה. ולטפה פסולה לא חיישין, דרב
 בעילות אחר הבעל ומבעלה נחשבת. וזו אינה
 עומדת בחזקת פשרות. שמונה תחתיו ונאסרת
 עליו והוא אינו רואה ואינו מפרשה וקא עליה
 באסור. וחסברא נישא לכתחלה. דא ודאי
 מקלקלה ליה, אלא על פרוך משבשתא היא
 ובעית לתרצה ולמתני אס נשא אדם דומה
 מותר. וכוון דבעית לתרצה אלקא תנא לאו
 דוקא ולא מותרין מנה. דאיכא למימר בהא נמי
 טעה והני נמי בת דומה. ואנן נמי כי אמרין יא
 אדם זו ולא יא אלא דמי שאנו מוצא אס ומצא
 אחר, אבל אלא דמי שאנו מוצא אלא שתיים
 אלו יא זו ולא יא זו. דהני רב תחליףא בו.
 הלכך בת דומה כיון דכשרה היא טוב לו
 שישאנה שתהא תחתיו בחזקת החר, ואל יא
 דומה שמקלקלה לשמש עמה משאסרה לו.
 היתה פרוצה ביותר. דאיכא למיחש דרב
 בעילותיה משל אחרים. מהו. שהיו בניה פשרים:
 אין אשה מתעברת אלא סמוך לוסתה. לפני וסת
 נדחתה יום אחד, ולא ידע הבעל את וסת נדחתה
 דלנטרה אותו היום מלנות שלא תתעבר בנותה.
 כי תיבעי לך בו. פלוגתא במס' נדה וזו לא:
 סמוך לטבילתה. לאחר שטבלה ביום טבילתה
 או ליום מתה. או דלמא כיון דפרוצה היא ביותר:
 לא מצי מעיט ליה. שנשמט מאצלו פתאום:
 וקנא והביא. המקנא לה ישקנה. ואי שקנא בקנא
 נמי הא כתיב את אשתו דמשמע דבעלה מקנא
 לה ולא אחר, הא מתרבי מאיש איש: איש
 תשקה אשה תחת אישה. קרא ומירא הוא
 לדרשה בסוף הפרשה. זאת תורת הקנאות וגו':
 להקיש איש לאשה. בדמפרש אגוד למאי
 הלקחא: רב איש אפר בו. מר מפרש הקישא
 דאיש לאשה, ומר מפרש הקישא דאשה לאיש
 ולא פליגי:
 והעמיד
 לא היתה שותה. רב איש אמר: בשם שחיגרת וגידימת לא היתה שותה, דכתיב:
 "ויעלם מעיני אישה", כך היא, אם היתה סומא
 בשם שאם הוא סומא לא היה משקה, דכתיב:
 "ויעלם מעיני אישה", כך היא, אם היתה סומא
 "והעמיד

דומה. פירש ר"ח שמלעיון עליה בני אדם שהיא מזנה כדגרסין (ביבמות דף כה). ואמר
 אבוי אמרה לי אס דומי דמתא יומא ופלגא הוא עד שישאו ויתנו בה מוחרות
 בלבנה פי מוחרות נשים שטות פשות משור כך מפרש בגמרא א"י. מה שהביא רבינו זנאל
 דומי דמתא יומא ופלגא לא הביא אלא לראיה דלשון דומה לזות שפתיים הוא ומיזא
 לא מיירי בדומה כה"ג דא"כ אפי' כנס יוציא דהא
 פסקין הוה בפ"ב דיבמות (דף כה). כרבי בקלא
 דלא פסקי היבא דדומי מתא יומא ופלגא דקאמר
 הואיל ומכשר הדבר תצא ואפילו רבי יוחנן מודי
 הכא אם כנס דלא יוציא: רוב. בעלות אחר
 הבעל. לא איירי אלא בקלא דפסק דפסקין כרב
 (יבמות כה). דלא תצא דרוב בעילות אחר הבעל
 ואע"ג דרב דאמר בסוף פרק אלמנה ביבמות (דף
 סט) הבא על ארוסתו בבית חמי הולד ממור
 ומוקי בגמרא בדדימא מיניה ומעלמא ולא שדינן
 לה בתר ידיה דוקא ארוס שאין מצוי אצלה אבל
 בבעל שבנסה מודי דלשמואל אין שדלעולא אחר
 שתוקי ובגן דליתא לדומה גופא קמן דלשיליה
 אבל איתא קמן ואמרה לכשר נבעלתי נאמנת
 דאמרין בפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עה). גבי
 ארוסה שעירבה אע"ג דמוקמינן לה בפרק אלמנה
 לכ"ג (יבמות סט) כגון דדימא מעלמא מאי
 שתוקי דאמר שמואל בדוקי שבודקין את אמו
 ואומרת לכשר נבעלתי דאמר רב יודנה אמר
 שמואל הלכה כרבן גמליאל דאמר היא נאמנת
 דאפילו ברוב פסולין אצלה והוא הדין האי
 דקאמר הכא אל יא בת דומה כגון דליתא
 לדומה קמן דנישיליה אבל איכא למתמה
 ללישא תרוא דאמר בפרק אלמנה בבא עליה
 דכ"ז לא פליגי דבתר ידיה שדינן והא הכא
 דבעלה קבוע אצלה כל שעה לא שדי ליה
 שמואל בתריה דבעל בתר ארוס לא כל שכן ואפי'
 אם תמצא לומר דשאני הוה ידיעין בברור דבא
 עליה ארוס אבל הכא גבי בעל לא ידיעין ביאה
 ודאית דבא עליה מימ' לרבא תקשה דאמר אפי'
 בארוסה שעירבה אמר מסתברא דלא דימא
 מיניה בזה קאמר רב הולד ממור ושמואל אמר
 הולד שתוקי אבל דימא מיניה בתר ידיה שדינן
 ליה ואפי' לרב וכ"ש לשמואל והא הכא אע"ג
 דאית לה בעל קבוע והוה לן למימר רוב בעילות
 אחר הבעל ולא שדי ליה בדידיה כ"ש הוה:
 אליבא דמיד אין אשה מתעברת אלא סמוך
 לווסתה וכו'. י"ל כגון שלא קבעה וסת והוה
 דהמ"ל ובגן דלא קבעה וסת לא תבעי לך כי
 תבעי לך היבא דקבעה וסת אלא מילתא

דפסיקא נקט תימא לרבי והא אמרי הוה בפ' חמפלת (נדה דף כה) הוהא שפירא דאתא לקמיה דמר שמואל אמר האי רב מ"א יומא הוא וחשיב מיום דאולא לטבילה עד הוהא יומא ולא
 הוה אלא מ' יומא אמר האי בנדרותה בעל ונפתיה ואורי ותקשה למ"ד סמוך לווסתה ונראה דמ"ד סמוך לווסתה רוב עיבורין קאמר מידו מודי דיומנין מיקרי דמיעברה נמי סמוך לטבילתה
 או באחד מאותן הימים שבין טבילתה לווסתה וכן למ"ד סמוך לטבילתה: איש איש לרבות אשת חרש וכו'. נראה דעיקר קרא לא איצטרך אלא לאוסרה לבעל ולבעול ע"י קניו זה אבל
 משום לפוסלה מכתובתה לא צריך קרא דהא אפילו רבן שמעון בן גמליאל דאמר בפרק בתרא דכתובות (דף ק) כתובת אשה דאורייתא לאו ממש דאורייתא אלא אית ליה סמך דאורייתא
 כדאמרין הוה בפ"ק (דף ט) כמאן סמכו הכותב אשה מן התורה אלא הוה נדקא כתובה מילתא אנב אורחיה קמ"ל דעוברת על דת צריכה התראה להפסיק כתובתה: ר"ל איש
 אמר כשם שחזרת וגידמת אינה שותה דכתיב והעמיד הכהן את האשה. תימא לר"י מאי שנא אבא דממעט מהעמיד חזרת וגבי ערכין דכתיב והעמיד והעריך לא ממעט אלא גוסס בפ"ק
 דערכין (דף ט) וכן העמדה דכתיב בקדשים בעלי מומין דאמר' בפרק השוחט (חולין ל) שחטה ועדיין מפורסרת דבת העמדה והערכה היא וגבי יבם כתיב (דברים כה) ועמד ואמר ואפ"ה
 חליץ נחנה רגליו ולמטה מן הארכובה מיהו מחליצה לא תקשי דהוה מפרש טעמא משום דכתיב בה מעל רגלו ועיקר קרא דועמד ואמר בדריש ליה בספרי מלמד שאינו אמר דביו
 אלא בעמידה ותיקין מדרבי רחמנא בן חרש לערכין ש"מ דאהעמדה ממש לא קפיד רחמנא וכן בהמה בעלת מום עיקרה לפיין עומדת ולא חילק בה הכותב בין בעלת מום אפי' נשכר או
 נחתכו רגליה דלא עדיף מאדם דלא קפיד קרא אעמידה: דכתיב והעמיד הכהן את האשה ונתן על כפיה. אי קשיא דהבא משמע דרב אשי בעי קרא דכתיב ובפרק גמור הדין (סנהדרין
 מה) אמרי' אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי ומי לא בעינן קרא דכתיב והתן היה אחד מהם גידס או חזר וכו' מאי טעמא לאו משום דבעינן קרא דכתיב לא משום דכוליה
 קרא יתירא הוא דמשמע אי לאו דהוי יתירא לא בעינן קרא דכתיב בשלמא דרב שנת דממעט סומא מעיני איכא למימר קרא יתירא דהוה מצי למימר ונעלם מאישה וכן והעמיד דאמר

סוטה. פרק רביעי - ארוסה דף כז עמוד ב

תוספות

רש"י

לפני ה' וכן הא דאמר בר רב אשי דאילמת אינה שותה משום דכתיב ואמרה ואפי' למיד
(סנהדרין דף מה) לא בעינן קרא בדכתיב מודה דאילמת אינה שותה משום דלא מצאי
לקבולי שבועה ואפי' גבי חליצה דקרייה לא מעבא אילם ואילמת שחלצו חליצתן פסולה
משום דר' זורא כל הראוי לבילה אלא ונתן על כפיא א"ע דלאו קרא יתירא הוא בעי קרא
בדכתיב והכי משמע בפרק שלשה מינין בביר דרף

הדרן עלך ארוסה

בשם. כך בודקין אותה. בגמ' מפרש לה

שנאמר וכאן. בגמ' מפרש אי ר"י

יתירא דריש או וכאן וכאן יתירא דכתיב

בענינא: נטמאה ונטמאה. ר"י יתירא דריש, אשר

תשטה אשה תחת אישה ונטמאה. כך היה

זכרית דורש. ר"י יתירא: שתי פעמים. ונטמאה

והיא נטמאה לא ממנינא הוא, דאוקימנא

לטמאה ודאית בעד אהר. בפ"ק (נשי כג) אלא

וקא את אשתו והיא נטמאה. והיתה אם

נטמאה. ועוד כתיב אשר תשטה אשה תחת

אישה ונטמאה. ובגמרא דריש לה ר"ע לתרומה

ורבי נמי מודי. ודאי דנקט הקא תרי מנייהו וזו

לא. משום דשמעינן לר"ע דדריש בעל ובעל

מרבויא דר"י יתירא, וקא"ל רבי בעל ובעל

בנטמאה ונטמאה נפקי. ולא דריש ר"י: בו ביום

דרש. במס' ברכות (נף נה) אמרינן דכל היכא

דקני בו ביום הוא יום שהושיבו את ר"א בן

עזריה לנשיאותו. שנתרבו תלמידים שנתנו רשות

לכנס לכל. שוקה רבן גמליאל אומר כל ת"ח

שאין תוכו כבוד אל יכנס לבהמ"ד. ודבריה תורה

בו ביום ולא היתה חלקה תלוקה בבית המדרש

שלא פרשוהו. והא דקני לה הקא, נראה בעיני

דהך דריש דנטמאה ונטמאה לדליל נמי בו ביום

הוא: כלי תרש הוא ראשון. שנטמא מן השרץ.

והאכל שבתוכו שני. שנטמא בכלי: אינו אומר

טמא. כל אשר בתוכו טמא. אלא וטמא. למדרש

נמי וטמא שטמא אחרים: לפי על כפר שני.

לחכי נקט כפר. לפי שהוא מצוי בתנור שהוא

כלי תרש: שטמא את השלישי. בתרומה ואפי'

בחליו. דקרא סקמא כתיב: עתיד דור אחר. מן

העתידין לבא שיתור את השלישי אף בתרומה.

שאין לו מקרא מן התורה. ואנן הוא דנטמאין

ליה בתרומה מקי' בדמפרש בגמרא. דודו אחד

פרץ ליה לקי' בדלקמן בגמרא: ור"ע תלמיד

מביא מקרא שהוא טמא. אף בחליו: מניש. רבקה

פניה מריעה ומבקים ומאילנות לנוי העיר

להיות לה לאריר. ואלפים לא הוקרו לתתן

ללזים. ולא נאמר אלא ליציאת תחום שבת:

שדות וכרמים. ואלפים סביב נתנו ללזים. מהם

הניחו אלף סביב העיר למגרש, והשאר שדות

וכרמים: שאין ת"ל לאמר. שאינו דומה לשאר

לאמר שבתורה שהשכינה מדבר הדבור למשה

לחזור הוא ולא לאמר לישראל, אבל כאן אין לומר

כן: בקורא את ההלל. בגמ' מפרש: בקורין את

שמע. בגמרא מפרש: מאהבה. ושאוהב את

המקום: שקול. משקלו שנה מבריע לזאן ולזאן:

לו אני. ביחל או אני. ביחל. וד"ק יתן וסלטי

הלא הוא הורגני לא יחליל לו עוד. דיש לא

שהוא נדרש כמו לו בלמיד ר"י בדמפרש

בגמרא: מיראה. מדאנת הפורענות שלא תבא

עליה: רמא אליהם. ולא אנהב אלהים: תלמיד

תלמיד. תלמידיו של ר"ע יהיה: גמ'

דאי

והעמיד הכהן את האשה לפני ה'... ונתן על כפיה.
כך הוא, אם היה חיגר או גידים, לא היה משקה. כר
בר רב אשי אמר: בשם שאילמת לא היתה שותה,
דכתיב "ואמרה האשה אמן אמן". כך הוא, אם היה
אילם לא היה משקה:

הדרן עלך ארוסה

בשם שהמים בודקים אותה, כך המים בודקים
אותה, שנאמר "וכאן", "וכאן". בשם
שאסורה לבעל כך אסורה לבעל, שנאמר: "נטמאה"
"ונוטמאה", דברי רבי עקיבא. אמר רבי יהושע: כך
היה דירוש וזכרה בן הקצב. רבי אומר: שני פעמים
האמורים בפרשה" נטמאה ונוטמאה, אחד לבעל
ואחד לבעל: בו ביום דרש ר' עקיבא "וכלי תרש
אשר יפל מהם אל תוכו כל אשר בתוכו וטמא",
אינו אומר "טמא" אלא "טמא", לטמא אחרים.
למד על כפר שני, שטמא את השלישי. אמר ר'
יהושע: מי יגלה עפר מעיניך רבן יוחנן בן זבאי
שהיית אומר: עתיד דור אחר לטהר כפר שלישי,
שאין לו מקרא מן התורה שהוא טמא, והלא ר'
עקיבא תלמידך מביא לו מקרא מן התורה שהוא
טמא, שנאמר: "כל אשר בתוכו וטמא": בו ביום
דרש ר' עקיבא, "מדותם מחוץ לעיר את פאת
קדמה אלפים באמה..." ומקרא אחר אמר: מקור
העיר וחוצה אלף אמה סביב", אי אפשר לומר
אלף אמה שכבר נאמר אלפים אמה, ואי אפשר
לומר אלפים אמה, שכבר נאמר אלף אמה, הא
פיצד, אלף אמה מוגרש, ואלפים אמה תחום השבת.
ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אומר: אלף
אמה מוגרש, ואלפים אמה שדות וכרמים: בו ביום
דרש ר' עקיבא, "אז ישיר משה ובני ישראל את
השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר", שאין תלמוד
לומר "לאמר", ומה תלמוד לומר "לאמר"? תלמוד
שהיו ישראל עונין שירה אחריו של משה על כל
דבר ודבר בקוראין את הלל, "אשירה לה' כי נאה
נאה" לך נאמר "לאמר". ר' נחמיה אומר: בקורין

את שמע, ולא בקורין את הלל: בו ביום דרש ר' יהושע בן הורקנוס: לא עבר איוב
את הקדוש ברוך הוא אלא מאהבה, שנאמר: "הן יקמלני לו איחל". ועדיין הדבר שקול
לו אני מצפה, או אני מצפה? תלמוד לומר: "עז אנוע לא אסיר תמותי ממני", תלמוד
שמאהבה עשה. אמר ר' יהושע: מי יגלה עפר מעיניך רבן יוחנן בן זבאי, שהיית דורש
כל ימיד לא עבר איוב את המקום אלא מיראה, שנאמר: "איש תם וישר ירא אלהים
וסר מרע", והלא יהושע תלמיד תלמיד למד שמאהבה עשה: גמ' "אותו" לזמן? אלימא לבעל, בעל מאי עביר? וכי תימא

דאי

מוז' דמאן דבעי קרא בדכתיב גנויר ממורט או
אין לו כפים אין לו תונה משום דכתיב ונתן על
כפי הגויר וכן אין לו כהן יד משום דכתיב על כהן
ידו תריע דרב אשי מחדר דמר קישא פלום
סברתו דרבי למידק ממתני' דבעינן קרא בדכתיב
וא"ל רב אשי מהבא ליכא למידק מידי דהתם
קרא יתירא מידו רב אשי ס"ל דבעינן
קרא בדכתיב:

הדרן עלך ארוסה

בשם שהמים בודקין אותה כך בודקין אותה.
ירושלמי המאריים אמר רבי תנחומא
מנין המאריים נגר רמ"ח אברים שיש בה ונגד
רמ"ח אברים שיש בו כשם שהמים בודקין אותה
על כל ביאה וביאה שהיא מקבלת מבעלה לאחר
הבטלה כך הן בודקין אותו וכשם שהיא אסורה
לאחיו של בעל כך היא אסורה לאחיו של בעל
היא על ידי שדרכה ליאסר בין לו בין לאחר היא
נבדקת אבל הוא לכשתשתה הוא נבדק בדקו
אותו ולא אותה אני אומר הוכות תולה נוחא
כמאן דאמר הוכות תולה לה ואינו ניכרת ברם
כמאן דאמר הוכות תולה וניכרת הרי לא הוכרה
אלא אני אומר מים מגולים שנת ונצבה הכין לא
הוין בעיאי מבדקניה אלא כדן אלא אני אומר
עם אחרים נסתר ואל כן סברין מימר
לכשתשתה הוא נבדק תיפתר שהיה הוא מיד
והיא שונת ובודק אותו ולא בדקו אותה בדקו
אותה ולא בדקו אותו אני אומר הוכות תלה ליה
ניחא כמדי הוכות תולה ואינו ניכרת ברם כמדי
הוכות תולה וניכרת הרי הוא לא הוכר אלא אני
אומר מים מגולים שנת ונצבה הכין לא הוה בעי
מבדקנה אלא כדן אלא אני אומר עם אחרים
נסתרה מעתה גרש ידא מותר בה תיפתר שהיה
הוא שונג והיא מוידה ובודקו אותה ולא אותו הוא
מיד והיא שונגת פשיטא שהיא מותרת לביתה
אפשר מהו שידא מותר בה אפשר לומר מיד
ואת אמרת הכין הוא שונג והיא מוידה פשיטא
שהיא אסורה לביתה גירש מהו שידא מותר בה
אפשר לומר יצאה מתחת ידו ואת אמר הכין
ומנין שהדבר תלוי בה שמעון ב"ר אבא בשם ר'
יוחנן אמר ואל אשת עמיתך לא תתן שכבתך
לזרע לטמאה בה בה הדבר תלוי אם היתה מוידה
אסורה שונגת מותרת:
ההוא

את שמע, ולא בקורין את הלל: בו ביום דרש ר' יהושע בן הורקנוס: לא עבר איוב
את הקדוש ברוך הוא אלא מאהבה, שנאמר: "הן יקמלני לו איחל". ועדיין הדבר שקול
לו אני מצפה, או אני מצפה? תלמוד לומר: "עז אנוע לא אסיר תמותי ממני", תלמוד
שמאהבה עשה. אמר ר' יהושע: מי יגלה עפר מעיניך רבן יוחנן בן זבאי, שהיית דורש
כל ימיד לא עבר איוב את המקום אלא מיראה, שנאמר: "איש תם וישר ירא אלהים
וסר מרע", והלא יהושע תלמיד תלמיד למד שמאהבה עשה: גמ' "אותו" לזמן? אלימא לבעל, בעל מאי עביר? וכי תימא

דאי

ביאורים למסכת סוטה דף כז עמוד ב מתוך "ש"ס לובלין - מכוון המאור"

34 בו פיום דרש רבי עקיבא, "ומדותם מחוין לעיר את פאת קרמה
35 אלפים באמה וגו', ומקרא אחר אמר "מקור העיר וחוצה אלף
36 אמה כביב", ואי אפשר לומר שיתנו ללויים אלף אמה, שכבר
37 נאמר 'אלפים אמה', ואי אפשר לומר שיתנו אלפים אמה, שכבר
38 נאמר 'אלף אמה', הא ביצה, אלף אמה הוא המגרש שתתנו
39 ללויים, ואלפים אמה נאמרו לגבי תחום השבת, שאסור לצאת חוץ
40 לאלפים אמה בשבת, ולא הוזכרו כדי שיתנום ללויים. רבי אליעזר
41 בנו של רבי יוסי הגלילי אומר, אלף אמה מגרש, ואלפים אמה
42 שדות וקרימים - נתנו ללויים אלפיים אמה, מתוכם אלף היו מגרש
43 ועוד אלף לשדות וקרימים.
44 בו פיום דרש רבי עקיבא, "אז ישיר משה ובני ישראל את
45 השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר", שאין תלמוד לומר 'לאמר',
46 שהרי בכל מקום שכתוב בתורה 'לאמר' הכוונה שהשכינה מדברת
47 הדיבור למשה שיאמר לבני ישראל, ומה תלמוד לומר כאן
48 'לאמר', הרי פה אי אפשר להסביר כך, אלא מלמד שהיו ישראל
49 עוזין שירה אחריו של משה על כל דבר ודבר בקוראין את הלל,
50 שאומרים הציבור את ראשי הפרקים, (אשירה לה' כי נאה נאה),
51 לכך נאמר 'לאמר'. רבי נחמיה אומר, בקורין את שמעם שאחרי
52 שהשליח ציבור פותח תהילה, כולם קוראים ביחד, כך אמר משה
53 אשירה לה', ושרתה רוח הקודש על כל בני ישראל וכוונתו למה
54 שהוא אומר, ואמרו כולם ביחד, ולא בקורין את הלל.
55 בו פיום דרש רבי יהושע בן הורקנוס, לא עבד איוב את הקדוש
56 ברוך הוא אלא מאהבת, שנאמר "הן יקבלני לו איחל", ועדיין
57 הדבר שקול, 'לו' אני מצפה - האם כתוב 'לו' בוי"ו שמשמע, גם
58 אם יעניש אותי ויהרגני, 'לו' אני מצפה לעולם הבא, הרי שעבד
59 מאהבה, או איני מצפה - שכתוב 'לא' באל"ף שמשמע, אני מצפה
60 לו כיון שאני מפחד שמא יהרגני, אבל 'הן יקבלני' שוב 'לא איחל'
61 ולא אצפה לו לעולם הבא, תלמוד לומר "עד אנוע לא אסיר
62 תוקמתי ממני", מלמד שמהבהב עשה, כיון שמי שיש לו מידה
63 כזאת שלא מסיר תומתו עד יום מיתתו, מידה זו היא מידת העובדים
64 מאהבה. אמר רבי יהושע, מי יגלה עפר מעיניו רבן יוחנן בן
65 זכאי, שהיית דורש כל ימיו שלא עבד איוב את המקום אלא
66 מיראה, שנאמר "איש תם וישר ירא אלהים וסר מרע", והלא
67 יהושע בן הורקנוס, תלמיד רבי עקיבא שהיה תלמידו למד
68 שמהבהב עשה.
69 גמרא. שנינו במשנה, 'כך המים בודקין אותו'. מבררת הגמרא,
70 'איתו' למאן, אילימא שבודקים לבעל, בעל מאי עבד - והלא
71 הבעל לא חטא כלל, וכי תימא שהכוונה היא

1 "והעמיד הכהן את האשה לפני ה' ונתן על בפייה", ותיבת
2 "והעמיד" מיותרת ובאה ללמד שצריך שיהיו לה רגליים ולא חגירת,
3 ומתיבת "כפיה" רואים שצריך שיהיו לה ידיים, ולא גידמת, כך הוא
4 אם היה חתך או גידם לא היה משקה.
5 עוד מוסיפה הגמרא דין הנלמד מדיקש אשה לאיש, מר בר רב אשי
6 אמר, בשם שאילמות לא היתה שותה דבתיב בתורה בפרשת
7 סוטה "ואמרה האשה אמן אמן" הרי שהצריך שתוכל לומר בפיה,
8 ולא אילמת, כך הוא אם היה אילם לא היה משקה.

הדרן עלך ארוסה

בשם שהמים פרק חמישי

9 בפרק זה יתבאר שהמים בודקין גם את הבעל והוא נענש בעונש
10 המים המרים גם כן, ושהיא אסורה לו. ועל ידי שהוזכר שכך דרש
11 רבי זכריה בן הקצב, נתגלגלו בענינים אחרים שנאמרו בדרשותיהם
12 בעניני טומאה וטהרה, ועניני איסורי תחומין, ועוד.
13 משנה. בשם שהמים בודקין אותה לידע אם חטאה על ידי 'לצבט
14 בטן ולנפיל ירך', כך המים בודקין אותו - את הבעל, שגם בטנו
15 צבה וירכו נופלת, שנאמר 'ובאו' 'ובאו', הוי"ו מיותרת לדרשה.
16 בשם שאסורה האשה לבעל אם לא שתתה את המים, כך אסורה
17 לבעל אם התגרשה או התאלמנה מבעלה הראשון, שנאמר
18 'נטמאה' 'ונטמאה', הוי"ו מיותרת לדרשה, דכרי רבי עקיבא. אמר
19 רבי יהושע, כך היה דורש ויכריה בן הקצב כרבי עקיבא. רבי
20 אומר, משני פעמים האמורים בפרשה 'נטמאה' 'ונטמאה' - ממה
21 שנכפל בתורה פעמיים 'נטמאה', נלמדים שני הטומאות, אחד לבעל
22 ואחד לבעול, ולא מדרשת וי"ו יתירה.
23 בו פיום דרש רבי עקיבא, "ונכל' כלי חרש אשר יפול מהם -
24 מהשרצים במותם, אל תזכר, כל אשר בתוכו וטמא", דהיינו
25 שהכלי חרס נטמא משרץ מת ונעשה ראשון לטומאה, והאוכל
26 שבתוכו נטמא מהכלי ונעשה שני. הפסוק אינו אומר 'כל אשר
27 בתוכו טמא' אלא 'טמא', ונדרוש טמא שמשמעו לטמא אחרים,
28 למד על כך שנטמא מהכלי חרס שהוא שני לטומאה, שמשמע
29 את השלישי אפילו בחולין. אמר רבי יהושע, מי יגלה עפר מעיניו
30 רבן יוחנן בן זכאי, שהיית אומר, עתיד דוד אחר לטהר בכר
31 שלישי אף בתרומה, כיון שאין לו מקרא מן התורה שהוא טמא,
32 והלא רבי עקיבא תלמידו מביא לו מקרא מן התורה שהוא
33 טמא אף בחולין, שנאמר 'כל אשר בתוכו וטמא'.

המשך מעמוד קעו

סתקל"א) וכן מובא זה בסידור מהרי"ד לבן בנו של אדמו"ר הצמח צדק (ומבאר שם ג"כ הענינים ע"פ תורת החסידות). וכן שמעתי כמה פעמים מכ"ק מו"ח אדמו"ר - ומועתק לקמן קטע מכתבו בנוגע להנהגה אז. ובמילא נכון במאד שגם הוא יקיים את זה. וכבר ידוע הפסק אשר מנחה ישראל תורה היא. ועיין ג"כ ברמב"ם ריש הלכות ממרים, דמשמע שם שהמנהג שנתקבל בכל ישראל, הרי נכנס בגדר דעשה ולא תעשה דאורייתא. וראה חו"מ סכ"ה ובאורים ס"ק כ"ב. הלי תי"ת לאדה"ו רפ"ב.

בסי' כתר שם טוב (להרב גאון) ע' תקצ"א כותב שבא"י נוהגים כנייל במלאות להנער ארבע שנים! ואולי הוא טה"ד וצ"ל ג' שנים.

ברכה המחכה לבשו"ט.

ביאורים למסכת סוטה דף כח עמוד א מתוך "ש"ס לובלין - מכון המאור"

שואלת הגמרא, ואידך, רבי עקיבא שלומד שהמים בודקים אותו
מהייתור של הוי"ו, מפני מה אינו לומד את זה מכאן. משיבה הגמרא,
ההוא פסוק לה בכה בך בן דבשן ברישא וחדר ירך - פסוק זה בא לומר
שהכהן מודיע לה שקודם תצבה הבטן ואחר כך תנפול הירך, ולא
יהיה כמו שכתוב לפני כן, 'את יריכך נופלת ואת בטנך צבה', כדי
שלא להוציא לעו על המים הקרים, שיאמרו שהמים לא עשו
כסדר הכתוב בתורה.
מקשה הגמרא, ואידך, כיצד לומד רבי שהמים בודקים לבועל, והרי
מפסוק זה לומדים להודעת הכהן. מתרצת הגמרא, אם בן שלומדים
מפסוק זה רק את הודעת הכהן ולא שהמים בודקים לבועל, לכתוב
קרא בנטה ויריבה של האשה, מאי בנטה ויריבה, שמע מינה שהמים
בודקים גם לבועל. מקשה הגמרא, ואימא בולי להכי הוא דאתא
- אולי הפסוק בא ללמד רק שהמים בודקים לבועל, מנין לרבי
שאפשר ללמוד מהפסוק גם את הודעת הכהן. מתרצת הגמרא, אם
בן לכתוב בנטה ויריבה שממע רק לבועל, מאי בנטה ויריבה, סתם,
שמע מינה תרתי - שאפשר לדרוש מכך גם הודעת הכהן, וגם
שהמים בודקים לבועל.
שנינו במשנה, אמר רבי יהושע, כך היה דורש ובריה בן הקצב,
רבי אומר וכו'. מביאה הגמרא ברייתא המבארת את המחלוקת
שבמשנה, תנו רבנן, שלש פעמים האמורין בפרשה, והיתה אם
נטמאה, וקנא את אשתו ודיא נטמאה, תחת אישה ונטמאה
למה, ומבארת הברייתא, אחד לומר שהאשה אסורה לבועל, ואחד
לומר שאם התגרשה מהבעל או התאלמנה אסורה להנשא לבועל,
ואחד לתרומה - שאפילו אם היא בת כהן ובעלה כהן, נפסלת
מלאכול בתרומה. דברי רבי עקיבא. אמר רבי ישמעאל, אין צריך
ללמוד שאסורה לכהונה מפסוק, כיון שאפשר ללמוד מקל וחומר,
ומה בת כהן גדולה - שהתגרשה מישראל שמוותרת בבית אביה
לתרומה, בכל זאת אסורה לכהונה כדון גרשה שאסורה לכהן, זו
- בת כהן סוטה שאסורה לתרומה, אינו דין שאסורה לכהונה.
הגמרא דורשת את הפסוקים המדברים בסוטה, מה תלמוד לומר
'וקנא את אשתו והיא נטמאה', או עבר עליו רוח קנאה וקנא את
אשתו והיא לא נטמאה, אם ברור לבעל שנטמאה למה שזוהי,
ואם ברור לבעל שלא נטמאה למה משקה, אלא מניין לה כתוב
שהספק אסורה - שאסורה עליו כשספק אם נטמאה. ופירוש הפסוק
הוא כך, אשה זו ספק אם נטמאה או לא, לכך משקה אותה לברר
הספק, ואם לא ישקה אותה אסורה עליו.
מוסיפה הגמרא, מכאן - מסוטה, אתה דן קל וחומר לשון מת,
שספק אם נגע בטהרות, שמחזיקים את הטהרות בטומאה מספק,
בדרך זו, ומה סוטה שלא עשה בה שונג כמזיד ואונס ברוצח -
שאם נטמאה בשונג או באונס, אין דינה כמזיד ורוצח ואינה אסורה
על בעלה, בכל זאת עשה בה ספק בודאי - שגם כשספק אם
נטמאה אסורה על בעלה כודאי, שרץ ששעה בו שונג כמזיד
ואונס ברוצח - שאף אם נגע שרץ בטהרות בשונג או באונס
נטמאים, אינו דין ששעה בו ספק

דאי את ביה בבעל עון, שבא עליה אחרי שנסתרה, בך אין אף ליה
מיא, לא יתכן לומר כן, כיון שבי את ביה עון בירידה - בבעל, מי
בך אין לה מיא לירידה - לאשה, והא תניא, ונקמה האיש מעון
והאשה תהיה תשא את עונה, ודורשים, בזמן שהאיש מנקמה
מעון, שלא בא עליה לאחר שנסתרה, המים בודקין את אשתו,
אבל אם אין האיש מנקמה מעון, אין המים בודקין את אשתו,
הרי שלא יתכן שהמשנה מדברת בבעל.
ממשיכה הגמרא לברר, ואלא כוונה המשנה שהמים בודקים
לבועל, מקשה הגמרא, אם כן ליתני כך המים בודקין את הבעל
בפירוש, בך תני סיפא בשם שאסורה לבעל בך אסורה לבועל,
ומפני מה כתוב 'כך המים בודקין אותו'. מתרצת הגמרא, לעולם
המים בודקים לבועל, ורישא, אידי דתנא בשם שהמים בודקין
אותה, לכך תני 'כך המים בודקין אותה', ובסיפא, אידי דתנא
בשם שאסורה לבעל, לכך תנא 'כך אסורה לבועל'.
שנינו במשנה, כך המים בודקין אותה, שנאמר 'ובא' 'ובא'.
שואלת הגמרא, איבעיא להו, באו וקאו קאמר והלימוד הוא
מיתור הוי"ו, או 'ובא' 'ובא' קאמר והלימוד הוא ממה שנכפל
בפרשה כמה פעמים 'ובא'.
מוכיחה הגמרא, תא שמע ששנינו במשנתנו, בשם שאסורה לבעל
בך אסורה לבועל, שנאמר 'נטמאה ונטמאה' דברי רבי עקיבא,
הרי שרבי עקיבא דורש וי"ו יתירא. דוחה הגמרא, ועדיין תיבעי לך
אף שם כמו ששאלנו ברישא, האם 'נטמאה' 'נטמאה' קאמר
והלימוד הוא מכפילות המילים, או 'נטמאה ונטמאה' קאמר
והלימוד הוא מיתור הוי"ו. מוכיחה הגמרא, תא שמע, מדקתני
סיפא, רבי אומר שני פעמים האמורין בפרשה 'ונטמאה'
'ונטמאה', אחד לבעל ואחד לבועל, אם כן רבי לומד מכפילות
המילים, מקלל דברי עקיבא שנחלק עליו ויו קדריש.
מבארת הגמרא, הלכך לרבי עקיבא שיתא קראי בתיבי, חד
לצוואה ידעה - שהקדוש ברוך הוא גזיר שיבואו בה המים המאריים
ויהיו למרים, וחד לצוואה ידעה - שהמים יבדקו גם את הבעל, חד
לעשייה ידעה - שהקדוש ברוך הוא מודיע לבני ישראל שיעשה כך
לאשה זו, וחד לעשייה ידעה - שיעשה כך לבועל, חד ליריעה
ידעה - שהכהן מודיעה שבטנה תצבה קודם ואחר כך יריבה, וחד
ליריעה ידעה. ורבי שלא את יתור הוי"ו, תלתא קראי 'ובא'
בתיבי, חד לצוואה וחד לעשייה וחד ליריעה, וכולם באשה.
שואלת הגמרא, ורבי שלא דורש וי"ו יתירא, והפסוקים מדברים רק
על האשה, אם כן הלכה זו ששם שהמים בודקין אותה בך
בודקין אותה, מיא ליה. משיבה הגמרא, נפקא ליה מדתניא
בברייתא, נאמר בפסוק "לצבות בנטה ולנפיל ירך", מבארת
הברייתא שהכוונה לבנטה ויריבה של בועל, מבררת הברייתא,
אתה אומר בנטה ויריבה של בועל, או אינו אלא בנטה ויריבה
של נכעלת, ומבארת, בשווא אומר "וצבתה בנטה ונפלה ויריבה"
הרי בנטה ויריבה של נכעלת כבר אמר, ומה אני מקיים "לצבות
בנטה ולנפיל ירך", חייבים לומר שהכוונה לבנטה ויריבה של בועל,
ומכאן לומד רבי שהמים בודקים גם את הבעל.

כדי שכוונת המצוות (הנשמה דהמצוות) תהיה כדבעי - הוא על-ידי לימוד פנימיות התורה (נשמאת דאורייתא).

ממאמר שבת פרשת אמור, ה'תשל"ז

סוטה. פרק חמישי - כשם שהמים דף כח עמוד א

רש"י

1 דאי אית ביה עון, שבא עליה לאחר שנסתרה; בזמן שהאיש מנקה מעון, שלא בא עליה
2 משנאסרה עליה, האשה ההיא תשא עונה שבידקה המים: אלא לבועל ליתני. כך בודקין
3 את הבעל בדיקה כדתני סיפא בהדיא, כך אסורה לבועל, ולא תנא כך אסורה לו, כיו
4 ובא קאמר, מרבויא דריי' או ובא ובא. הכפולים בפרשה דריש: שנאמר נטמאה
5 ונטמאה, ש"מ רבי עקיבא ור' דריש ועיין. ברא
6 גופא מביקעא לי, נטמאה ונטמאה דריש מרבויא
7 ור', או חד נטמאה וחד ונטמאה קדריש: שהא
8 קרא, שלשה ובא כרובים שם, ובא המים
9 המאריים האלה במעוף לצבות בן, להודיע
10 לו דבטן והדר ירך שלא להוציא לעו כדאמר
11 בפ"ק (נמי ט:) וחד והשקה את האשה את מי
12 המים המאריים ובא בה המים וגו' לצואה
13 שהשקה הוצ' שזבאו בה המים למרים, וחד
14 (לעשה) והשקה את המים והיתה אם נטמאה
15 וגו' לעשה, כאן הודיע הכתוב את ישראל
16 דמבטיח להן שבידקה המים, ובכלם כתיב ור'
17 יתני, ור' שית: דיתני דבועל, דיתני דאשה
18 ידעה וצוהא ועשה כדפרישתי: ורבי, דלא
19 דריש ור', תלתא קראי הוא דכתיבי וכלהו
20 לדידה, ידיעה ועשה וצוהא: שלא להוציא לעו.
21 משום דהוא אמר לה כקללה ברישא את ירך
22 נופלת וגו', וסוף המים לבדוק כדרך בניסוק
23 דכתיב וצבתה בטנה והדר תפלה ירכה, לך
24 הצרך להודיע תחלה שהמים כדרך בניסוק
25 יבדקה: ואימא בליה להי הוא דאתא. לבועל.
26 להודיע דבטן לוקח ברישא מעל: מאי בזמן ור'.
27 סתם הכא ודא דריש ליה: שלשה פעמים. וקא
28 את אשתו ודא נטמאה והיתה אם נטמאה
29 תחת אישה ונטמאה: ואחד להרומה. שאלו
30 היא בת בן ובעלה בהן נפסלה מן התרומה: קל
31 והפרי. אינו צריך להביא מן המקרא לפסל מן
32 הכהנה מלגש לכהן, דמקל וחמר אתי: מה
33 גרושה. בת בן שנתגרשה ממשאל ורע אין לה
34 שומרת בתרומה בדכתיב מלגש אביה תאכל
35 (ויקרא כ) פסולה לכהן: וזו פסולה מותרת.
36 מרבויא דנטמאה כדאמרת, אינו דין שפסולה
37 לכהנה. ולקמן פריך וקא לא איירי רבי עקיבא
38 בפסול כהנה כלל, דלא אצרכה קרא, ומאי
39 קאמר ליה רבי ישמעאל: מה ת"ל והיא נטמאה
40 בו, גרסינן, ולא גרס א"כ, דמלתא באנפי נפשה
41 היא, ולא נטמאה ויתני מביקעא ליה דריש
42 דרישין, ולא רבי ישמעאל להודיע קאמר לה.
43 אלא סתמא היא, וקרא דעניקא קדריש ואילו
44 מה תלמוד לומר וקא את אשתו והיא נטמאה.
45 דמשמע דדאי נטמאה, ומה תלמוד לומר או
46 עבר עליה וגו' והיא לא נטמאה, אי פשיטא ליה
47 דנטמאה למה שותה, ואי פשיטא דלא נטמאה
48 למה משקה מניד לה כהני: שעל הספק
49 אסורה. והכי קאמר קרא, אשה זו שמו נטמאה
50 ושמו לא נטמאה, וקאמר לה דישקה לבר
51 הספקא, ואי לא משקה לה אסורה: ומכאן אתא.
52 למד קי' לשרי, ספק נגע בטהרות ספק לא נגע
53 דמחזיקין לה בטמאה מספק: סופה לא עשה בה
54 בו, דכתיב והיא לא נתקשה אסורה, ואי נתקשה
55 מתרת, והוא הדין לשונג, אשתו ואשת איש עמו
56 בבית ונתכחו לאשתו ונזדמנה לו, ואף היא
57 שגגה בסבורה שהוא בעלה.
וממקום

1 דאי אית ביה עון בדיק ליה מיא, כי אית ביה עון
2 בדיקה מי בדיק לה מיא לדידה? והא תניא, "ונקה
3 האיש מעון והאשה ההיא תשא את עונה" בזמן
4 שהאיש מנקה מעון המים בודקין את אשתו, אין
5 האיש מנקה מעון אין המים בודקין את אשתו!
6 ואלא לבועל, ליתני בדיקתני סיפא כשם שאסורה
7 לבועל כך אסורה לבועל? לעולם לבועל, ורישא
8 איירי דתנא "אותה" תני "אותו". סיפא, איירי
9 דתנא "בעל" תנא "בועל": שנאמר: "ובא" "ובא":
10 איבעיא להו, "באו" "ובא" קאמר או "ובאו" "ובאו"
11 קאמר? תא שמע, כשם שאסורה לבועל כך אסורה
12 לבועל, שנאמר: "נטמאה" "ונטמאה". ועדין תיבעי,
13 "נטמאה" "ונטמאה" קאמר או "נטמאה" "ונטמאה"
14 קאמר? תא שמע בדיקתני סיפא, רבי אומר: שני
15 פעמים האמורין בפרשה "ונטמאה" "ונטמאה" אחד
16 לבועל ואחד לבועל. מכלל דרבי עקיבא ור' קדריש
17 הלכך לרבי עקיבא שיתא קראי כתיבי. חד לצואה
18 ידיה, וחד לצואה ידיה, חד לעשייה ידיה וחד
19 לעשייה ידיה, חד לדיעה ידיה וחד לדיעה ידיה.
20 ורבי תלתא קראי כתיבי, חד לצואה וחד לעשייה
21 וחד לדיעה. ורבי, כשם שהמים בודקים אותה כך
22 בודקין אותו, מנא ליה? נפקא ליה מדינא "לצבות
23 בזמן ולנפל ירך" בזמן וירכו של בועל. אתא אומר
24 בזמן וירכו של בועל, או אינו אלא בזמן וירכה
25 של נבעלת? כשהוא אומר "וצבתה בזמן ונפלה
26 ירכה" הרי בזמן וירכה של נבעלת אומר, ומה אני
27 מקיים "לצבות בזמן ולנפל ירך"? בזמן וירכו של
28 בועל. ואידך, שהוא דמועד לה בהן דבטן ברישא
29 והדר ירך, שלא להוציא לעו על המים המרים.
30 ואידך, אם כן, לכתוב קרא "בזמן וירכה", מאי
31 "בזמן" ו"ירך"? שמע מינה לבועל. ואימא בולי להכי
32 הוא דאתא? אם כן לכתוב "בזמן וירכו", מאי
33 "בזמן" ו"ירך"? שמע מינה תרתי: אומר ר' יהושע:
34 כך, הוה דורש וזכרה בו: תנו רבנן: שלש פעמים
35 האמורין בפרשה, "אם נטמאה" "ונטמאה" "ונטמאה",
36 למה? אחד לבועל, ואחד לבועל, ואחד לתרומה,
37 דברי ר' עקיבא. אומר ר' ישמעאל: קל וחומר,
38 ומה גרושה שמוותרת לתרומה אסורה לכהונה, זו,
39 שאסורה בתרומה אינו דין שאסורה לכהונה? מה
40 תלמוד לומר "והיא נטמאה" "והיא לא נטמאה"
41 אם נטמאה למה שותה, אם לא נטמאה למה
42 משקה? מגיד לך הכתוב שהספק אסורה, ומכאן
43 אתא דין לשרי. ומה פוסטה, שלא עשה בה שונג

1 ההוא דמדוע לא כהן. פירוש הכהן צריך להודיע שלא להוציא לעו וכיון דגלי לן קרא
2 דהוא נבדק במותו וכתוב בה צוהא ידיעה ועשייה לא צריך למכתב בו ביה: וזו
3 שאסורה בתרומה אינה דין שאסורה לכהונה. וליכא למימר בת ישראל יוכיח שאסורה
4 בתרומה ומותרת לכהונה דה"פ ומה גרושה שמוותרת לתרומה אסורה לכהונה ע"י מעשה
5 שנעשה בה דהיינו גירושין זו וכו' אינו דין
6 שאסורה לכהונה ע"י זנות שנעשה בה אבל בת
7 ישראל מה שפסולה בתרומה אינו ע"י מעשה
8 ועוד אנו בשאל בן ישראל לכהן תחא מותרת
9 לתרומה מה שאין כן באלו שאין להם היתר
10 לעולם בספרי מתני הכי ומה גרושה קלה
11 שמוותרת לחזור למגרשה בישראל פסולה מן
12 הכהונה סוטה חמורה דין הוא שפסולה מן
13 הכהונה:
14 מה ת"ל היא נטמאה וכו'. כגירסת רש"י וכך
15 סימא ללמוד שלעולם אין משקין אלא
16 על הספק וא"ת וכי אצטרך קרא למיסר ספיא
17 יש לומר הכתוב אסורה קודם שתיב כאלו היא
18 דאי ואע"ג דליכא מלקות דתומה בפ"ק דיבמות
19 (דף יא:) מיהו לאו הבא מכלל עשה איכא ואפי'
20 אם היא טהורה נענש בב"ד של מעלה אם בא
21 עליה מעו על חיבי עשה ולא כשאר פסיקות כגון
22 ספק חלב ספק שומן ואכלו ונודע שהוא שומן
23 אע"ג צריך כפרה וסליחה מיהו לא חמיר בחיבי
24 עשה:
25 אינו דין שנעשה בו ספק כדאי. ליכא למיפך
26 נזיר ועושה פסח ויזיחו שנעשה בהן אונס
27 כרצון ונפקא לן מנ"י ימות מת עליו בפתע פתאום
28 בספרי וברק"ב דבריות (דף טו) אפיה לא עשה
29 בהן ספק טומאת התהום כדאי לפי שטומאת
30 התהום חלכה הוא ולא סתרינן ק"ו מהלכה דה"ה
31 דאין להוכיח משם דהכי אמר הבבבחה אף אני
32 אבאי זה והלא אין ללמוד דהימנו אבל הא איכא
33 למתמה אמאי לא פרכינן מה לסוטה שכן גרלים
34 לדבר שהרי קינט לה ונסתרה כדפרכינן לעיל
35 בריש פ"ק (דף ב') ואין לומר משום דלעיל מיהי
36 בטומאה דבחר קינני וסתירה דמזימה עד א' התם
37 דאי איכא גרלים אבל הכא יליפין מסתירה
38 דבחר קניא גרידא דליכא למיפך שכן קינט לה
39 דקניא לא חשיב גרלים בלא סתירה דהא בריש
40 מסכת נדה (דף ב') דמיתית דתם מקוה שבמד
41 ונמנה פ"ק (דף ב') על הטהרות שנעשה ב' גזין
42 ברה"ר בין ברה"י טמא ר"ש אומר ברה"ר טהור
43 ברה"י תולין ושניהם לא למדה אלא מסוטה רבנן
44 סברי כסוטה מה סוטה ספק הוא ועשאה כדאי
45 אף בו ופריך אי מסוטה ניקא מה סוטה ברה"י
46 טמא ודאי הכא נמי טמא ודאי הכי השתא התם
47 יש גרלים לדבר שהורי קנא לה ונסתרה הכא נמי
48 גרלים לדבר איכא אלמא אע"ג דמסתירה דבחר
49 קניא יליף כי הכא פריך והכא אמאי לא פריך
50 הכי ויש לומר דסתירה על ידי קניא כסוטה הוי
51 כספק מנע שרץ שהרי בלא קניא לא היה שום
52 ספק בסתירה גרידא דלא נחשדו על העריות
53 הלכך הקניא גורם הספק דה"פ במס' נדה התם
54 גבי סוטה וספק שרץ דרי ורעותא דהיינו משקין
55 הובועל קמן אצל הטהרות והאשה אבל גבי סוטה
56 קודם טבילה לא ראינו שום ריעותא דאיכא
57 לספקו על ידי ולעיל בפ"ק קודם הנדאת עדים
58 לא הואי שום ריעותא:
מכאן

ממאמר שבת פרשת אמור, ה'תשל"ז

ביאורים למסכת סוטה דף כח עמוד ב מתוך "ש"ס לובלין - מכון המאור"

15 אבל ברשות הרבים ספיקו טהור. ושאינו בו דעת לישראל, כגון
16 שרץ מת שספק אם נגע בטהרות שאינם ביד אדם, בין ברשות
17 היתר בין ברשות הרבים ספיקו טהור.
18 שנינו בברייתא, שלש פעמים נטמאה למז, אחד לבעל ואחד
19 לבעל ואחד לתרומה דברי רבי עקיבא, אמר רבי ישמעאל, קל
20 וחומר, ומה גרושה שמוותרת לתרומה אסורה לכהונה, זו שאסורה
21 בתרומה אינו דין שאסורה לכהונה. מקשה הגמרא על רבי ישמעאל,
22 ורבי ישמעאל, הרי אמר רבי עקיבא שלומדים מפסוק רק שאסורה
23 לאכול תרומה מספק, ומהדר ליה איהו בהונה - והוא השיב לו
24 שאין צריך פסוק שאסורה בכהונה, והרי רבי עקיבא לא דיבר על כך.
25 וזהו, לרבי עקיבא, שאסורה לכהונה אם מת בעלה מנא ליה, ואי
26 אפשר לומר שסובר שמוותרת לכהונה, כיון שיש קל וחומר, וכן אי
27 אפשר לומר שלומד מהקל וחומר, שזה שיטת רבי ישמעאל.
28 וכי תימא בהונה לא צריכא קרא, ואסורה ממילא

1 בודאי - שאף בספק אם נגעו הטהרות בשרץ, הרי הם טמאים כודאי.
2 מוסיפה הגמרא עוד, ומקמם שבתא - כיון שלמדת שרץ מטמא
3 מספק מסוטה, כמו כן נלמד שרק באופן סוטה טמאה מספק, מטמא
4 גם השרץ בספק, מה סוטה שייך בה ספק טומאה רק ברשות היתר
5 שהוא מקום הראוי להסתר, אף שרץ אינו מטמא בספק אלא
6 ברשות היתר, אבל ברשות הרבים אין השרץ מטמא אלא בודאי.
7 וכמו כן נלמד, ומה סוטה היא דבר שיש בו דעת לישראל - שאפשר
8 לשאול אותה אם נטמאה או לא, אף שרץ מטמא בספק רק בדבר
9 שיש בו דעת לישראל, כגון באדם המתעסק בטהרות שאפשר
10 לשאול אותו אם השרץ נגע בהם, אם אינו יודע נטמאים הטהרות
11 מספק, אך אם אין אדם לשאול אין הטהרות נטמאים אלא בודאי.
12 מסיימת הגמרא, ומכאן אמרו, דבר שיש בו דעת לישראל כגון ספק
13 אם נטמא אדם משרץ, או אדם המתעסק בטהרות, ספק אם נטמאו
14 הטהרות משרץ, הדין הוא, אם הוא ברשות היתר, ספיקו טמא,

המשך ביאור למסכת סוטה ליום חמישה ועשרים לעומר עמוד א

19 יש לה היתר שתהיה מותרת לו כשתטהר, ואין יצרו תוקפו בדבר,
20 תאמר בסוטה, אם נטמאה, שאין לה היתר עולמית. ומוכיחה
21 הגמרא מתשובת רבנן כהסובר שלאחר סתירה אינו מחול, שהרי ואי
22 אמרת לאחר סתירה מחול לה, משכחת לה - מצוי אופן דיש לה
23 לסוטה היתר, דאי בעי מחיל ליה לקניניה ובעל - שאם ירצה
24 ימחל לקנינו ויובל להתיר איסורה ולבעול אותה, אלא שמע מינה
25 לאחר סתירה אינו מחול ולכן אמרנו שהיא אסורה עולמית, שמע
26 מינה.
27 שנינו במשנה, כל אלו שדינן לשתות, אם מתו בעליהן עד שלא
28 שתו - לפני ששתו, בית שמאי אומרים נוטלות כתובה ולא שותות,
29 ובית הלל אומרים או שותות או לא נוטלות כתובה כו'.
30 שואלת הגמרא, במאי קמיפלגי - מה הטעם שמחמתו חולקים בית
31 שמאי ובית הלל. ומשיבה, בית שמאי סברי, שמר העומד לגבות
32 - מי יש לו שטר חוב על חבירו, וחבירו שעבד לו בשטר כל נכסיו,
33 כגבוי דמי - מוחזק בעל השטר בנכסים יותר מן הלוה, כאילו הוא
34 כבר גבוי, והוא הדין כאן הנכסים המשועבדים לכתובה הם בחזקת
35 האשה, ואם טוענים היורשים שהיא טמאה, עליהם להביא ראיה
36 שזינתה ואבדה כתובתה, שהמוציא מחבירו עליו הראיה.

1 תלה בהם "ותפשו בו", ובשבטאני אצל חבירי שבדרום, על שנים
2 - הדין הראשון והשלישי הודו לי, ועל זקן מברא לא הודו לי,
3 שלא ירבו מחלוקת בישראל, וכשידע הזקן שלא יכולים למחול לו,
4 יפחד לחלוק על בית דין הגדול. ומסיקה הגמרא לפשוט הספק, שמע
5 מינה מהדין הראשון שאמר, שבעל שמחל על קנינו קנינו מחול,
6 שמע מינה.
7 ובעיקר פשיטות זו שבעל שמחל על קנינו קנינו מחול, פלגי בה רב
8 אחא ורבינא, באיזה אופן מחול. חד מהם אמר, קודם סתירה
9 מחול, לאחר סתירה אינו מחול. וחד מהם אמר, לאחר סתירה
10 נמי מחול. ופוסקת הגמרא, ומסתברא שהדין במאן דאמר אינו
11 מחול, ממה - מדיכין ההוכחה, מדקא מהדר - ממה שענו רבנן
12 להלן לרבי יוסי, דתניא, רבי יוסי אומר, בעלה של הגסתרת
13 ההולך עמה לבית דין נאמן עליה שלא יבוא עליה בדרך, ואין צריך
14 לתלידי חכמים שילווהו, מקל וחומר, ומה נדה שהיא בכרת
15 בעלה נאמן עליה שלא יבוא עליה, ומותר להם להתייחד, סוטה
16 שהיא בקלאו כמו שלמדו מהפסוק "אחרי אשר הוטמאה" לרבות
17 סוטה שנסתרה, לא כל שכן שבעלה נאמן. אמרו לו רבנן לרבי יוסי,
18 לא - אינו דומה, שהרי אם אמרת בנדה שבעלה נאמן עליה, שכן

המשך ביאור למסכת סוטה ליום ששה ועשרים לעומר עמוד ב

18 שואלת הגמרא, הניחא - מובן מה שהוצרכה התורה למעט שאינו
19 נקרא קינו כשהתרה בה על נשיקת אבר, רק למאן דאמר העראה
20 הכתובה בכל מקום שנקראת ביאה זו הננסת עטרה, וסובר אבל
21 נשיקה ולא כלום היא, היינו דאמי קרא למעושי נשיקה - לכן
22 הוצרך הפסוק כדלעיל למעט נשיקת אבר שלא תאמר שהיא
23 כהעראה. אלא למאן דאמר (דאמר) העראה הכתובה בכל מקום
24 שנקראת ביאה זו אפילו נשיקה, מאי איכא למימר - למה מיעט
25 הכתוב שאינו נקרא קינו, והרי היא העראה ונחשבת ביאה גמורה.
26 מתרצת הגמרא, לעולם כמו שתירץ רבא לעיל שדבר אחר זהו
27 לשקינא לה דרך אברים, שמה שהקשה אביי והרי אין צריך לזה
28 פסוק שודאי אינו נחשב קינו כי זו פריצות בלבד שאינה אוסרת
29 אשה על בעלה, נענה ונאמר, ומהו דתימא - הייתי אומר, כיון
30 שבקפידא דבעל תליא רחמנא - כתוב בתורה "ועבר עליו רוח
31 קנא וקנא את אשתו", הרי שתלו זאת בהקפדת הבעל, ובעל הא
32 קא קפיד שלא תשכב עם איש זר בקירוב אברים, קמשימע לן כיון
33 שאינה נאסרת בכך אינו נחשב קינו.
34 אמר שמואל, עדיף שישא אדם

1 לביאה שלא בדרך איש ואשה, שאין לזה דין קינו להחשיבה סוטה.
2 מקשה הגמרא, אמר ליה רבא, והרי ביאה שלא בדרך אסרת
3 אשה כמו ביאה כדרכה, שהרי "משכבי אשה" בתיב בתורה,
4 "משכבי" בלשון רבים, לדמות משכב שלא כדרכה למשכב כדרכה,
5 שבשניהם נאסרת, ואין אמרת שאינו נקרא קינו. מתרצת הגמרא
6 אלא מהו דבר אחר, אמר רבא, מה שכתוב בתורה "ושכב איש
7 אותה שכבת זרע" בא למעט פרט לשקינא לה דרך אברים -
8 שקינא לה בעלה שלא תסתור עם פלוני לשכב עמו בקירוב אברים,
9 ולא קינא לה לביאה כלל.
10 שואלת הגמרא, אמר ליה אביי, קירוב דרך אברים פריצותא
11 בעלמא היא, ופריצותא מי אכר רחמנא - האם התורה אסרה
12 אשה על בעלה כשעשתה רק פריצות זו של קירוב באברים, וכיון
13 שלא אסרה התורה אם כן ודאי שאינו נחשב קינו. מתרצת הגמרא
14 אלא מהו דבר אחר, אמר אביי, מה שכתוב בתורה "ושכב איש
15 אותה שכבת זרע" בא למעט פרט לשקינא לה בנשיקה - שקינא
16 לה בעלה שלא תסתור עם פלוני לביאה שאינו מכניס בה את האבר,
17 אלא רק נוגע האבר באותו מקום.

ישעיה פרק סא ג-יא

ג לְשׁוֹם | לְאַבְלֵי צִיּוֹן לְתֵת לָהֶם פֶּאֶר תַּחַת אֲפֶר שֶׁמֶן שִׁשׁוֹן תַּחַת אֲבָל מַעֲטָה תַּחֲלָה תַּחַת רוּחַ
פֶּה וְקָרָא לָהֶם אֵילֵי הַצֶּדֶק מִמָּעַי יְהוָה לְהַתְפָּאֵר: ד וּבְנוֹ חֲרֻבוֹת עוֹלָם שְׁמֹמֹת רִאשׁוֹנִים יִקְוֹמוּ
וְחִדְשׁוּ עָרֵי חָרִב שְׁמֹמֹת דֹּד וְדוֹר: ה וְעַמְדוֹ זָרִים וְרָעוּ צֹאנֵכָם וּבְנֵי נֶכֶד אֲפֻרִּיכָם וְכִרְמִיכָם: ו וְאַתֶּם
כִּהְנִי יְהוָה תִּקְרְאוּ מִשְׁרָתִי אֱלֹהֵינוּ יֹאמֶר לָכֶם חֵיל גּוֹיִם תֹּאכְלוּ וּבִכְבוֹדֵם תִּתְיַמְרוּ: ז תַּחַת בְּשִׁתְּכֶם
מִשְׁנָה וּכְלָמָה יִרְנוּ חֲלָקֶם לָכֵן בְּאַרְצָם מִשְׁנָה יִירָשׁוּ שְׁמֹחַת עוֹלָם תִּהְיֶה לָהֶם: ח כִּי אֲנִי יְהוָה אֱהָב
מִשְׁפָּט שֹׁנֵא גֹזַל בְּעוֹלָה וְנִתְתִּי פְעֻלָּתָם בְּאַמֹּת וּבְרִית עוֹלָם אֲכַרֹּת לָהֶם: ט וְנוֹדַע בְּגוֹיִם וְרָעַם
וְצִאצְאֵיהֶם בְּתוֹךְ הָעַמִּים פְּלִי-רְאִיָּהֶם יִפְיֹרוּ כִּי הֵם זֶרַע בְּרֶךְ יְהוָה: (פ) שׁוֹשׁ אֲשִׁישׁ בִּיהוָה תִּגַּל
נִפְשִׁי בְּאַלְהֵי כִּי הִלְבִּישְׁנִי בְּגָדֵי-יִשְׁע מַעֲיִל צִדְקָה יַעֲמֵנִי בַּחֲתָן יִכְתֵּן פֶּאֶר וּכְפֻלָּה תַּעֲדָה כְּלִיה: יא כִּי
כְּאַרְץ תּוֹצִיא צִמְחָה וּבִגְנָה זְרוּעֶיהָ תַּצְמִיחַ כֵּן | אֲדֹנֵי יְהוָה יַצְמִיחַ צִדְקָה וְתַחֲלָה גִּנָּה פְּלִי-חֲגוּיִם:

רש"י

(א) יאכב (ב) קומי רוני בלילה וכמו (מ"א כב) ותעבור הרנה
דאחאב: (ח) כי אני ה' אוהב משפט שונא גזל בעולה.
לכך אינו מקבל עולות העכו"ם שכולן גזל: ונתתי
פעולתם. של ישראל שתהא באמת או נתתי פעולתם
שפעלו שכר שסבלו גידופי העכו"ם על כבודי באמת:
(י) כחתן. אשר ילבש לבושי פאר ככהן גדול: וככלה
תעדה כליה. תכשיטיה: (יא) כי כארץ תוציא צמחה וגו':

(ג) אילי הצדק. לשון אילנות כמו (לעיל ב) מאילים אשר
חמדתם ומטע ה' יורה עליו: (ה) אכריכם. מנהיגי
המחרישה: (ו) כהני ה'. נשיאי הקב"ה: חיל גוים. נכסי
פלחי כוכביא: תתימרו. אתם תכנסו תחתיהם בכבוד
שנטלו עד הנה: (ז) תחת בשתכם. שהיה משנה אף הם
כלמה ירונו תמיד חלקם כלו' תחת אשר עד הנה תמיד
עמי היו רוננים כלמה חלקם, יש רנה שהוא אבל כמו

מצודת ציון

(ג) מעטה. ענין עטיפה כמו כבד יעטה (תהלים קט): תהלה.
מל' הילול ושבח: כהה. ענין עכירות וחושך כמו כהה הנגע
(ויקרא יא): איל. שם אילן גדול ויפה כמו מאילים אשר חמדתם
(לעיל ב): מטע. מלשון נטיעה: (ד) חורב. מל' חורבן:
(ה) זרים. עכו"ם: רועה. מלשון מרעה: אכריכם. כן יקראו
החורשים בשדה כמו בשו אכרים (ירמיה יד): וכרמיכם. מל'
כרם: (ו) כהני. ענין שררה וגדולה כמו ובני דוד כהנים היו
(ש"כ ח). חיל. עושר: תתימרו. ענין גדולה ורוממות כמו את ה'
האמרת (דברים כז) ובאה היו"ד במקום האל"ף וכן אשר יומרוך
למזימה (תהלים קלט): (ז) משנה. כפול כמו וכסף משנה (בראשית
מג): (ט) וצאצאיהם. מלשון יציאה והם הבנים: יכירום.
מלשון הכרה: (י) שוש אשיש. ענין שמחה: תגל. מל' גילה
וששון: ישע. מל' תשועה: מעיל. שם מלבוש מה: יעטני.
ענין עטיפה: יכתן. ענין גדולה: תעדה. מלשון עדי וקשוט
כמו ועדת עדי (יחזקאל כג): (יא) וכגנה. מלשון גן: זרועיה.
מלשון זרעונים:

מצודת דוד

(ג) לשום וכו'. לשום דבר לאבלי ציון וחזור ומפרש מהו
ואמר לתת להם פאר במקום האפר שהיו מתפלשין בו בזמן
האבל: שמן ששון. כי לפעמים מושחים בשמן לרפאות המכה
לכן אמר שמן ששון העשוי להתענג: מעטה תהלה. עטיפת
שבח והילול במקום רוח כהה וחשיכה: וקורא להם. כי אם
יקרא אותם אילי הצדק כי יהיו גדולים כמעשה הצדק: מטע
ה'. אשר ה' נטע אותם להתפאר בהם: (ד) ובנו חרבות עולם.
יבנו הערים החרבות מימות עולם ר"ל מזמן רב: שוממות
ראשונים. הערים השוממות מימים ראשונים יקומו וכפל
הדבר במ"ש: וחידשו. יבנו מחדש הערים החרבות והשוממות
מדור ראשון וכפל הדבר פעמים רבות לחזק רב: (ה) ועמדו
זרים. הכשרים הזרים יעמדו וירעו צאנכם ובני נכר יעבדו
אתכם בחרישת השדה ועבודת הכרם: (ו) כהני ה'. נשיאי
המקום: יאמר לכם. יהיה נאמר עליכם: ובכבודם תתימרו.
אתם תהיו מרוממים בהכבוד שיש עתה אל האומות כי לכם
יבוא: (ז) תחת. במקום הברשת שהיה לכם יהיה לכם משנה
פי שנים מהכבוד: וכלימה. ותחת הכלימה שהיה להם בגלות

ירונו וישמחו בחלקם הטוב שאתן להם: לכן. בעבור הכלימה שהיה להם מן העכו"ם לזה יירשו בארצם ירושה כפולה ומרובה:
שמחת עולם. כי לא יגלו עוד מארצם: (ח) אוהב משפט. לכן נכון הדבר שיקבלו ישראל את הטובות האלה: שונא גזל
בעולה. אפי' בהבאת העולה אני שונא אם בא מגזל וכמ"ש והבאתם גזול וכו' הארצה אותה (מלאכי א): פעולתם. שכר פעולתם
אתן באמת: וברית עולם. ברית המתקיים לעולם אכרות להם: (ט) ונודע בגוים זרעם. זרע ישראל יהיה ניכר בחשיבות:
וצאצאיהם. הבנים היוצאים מהם יהיו נודעים בתוך העמים וכפל הדבר במ"ש: כל רואיהם. כל הרואה אותם יכיר בהם אשר
הם זרע המבורך מה': (י) שוש אשיש. אז יאמר ישראל שוש אשיש בתשועת ה' תגל נפשי בעזר אלהי: כי הלבישני וכו'.
ר"ל סבב אותי בישע ובצדקה כלבוש המסבב את הגוף וכמעיל המעטף את הלבובשו: כחתן. כמו חתן אשר יגדיל פארו וכמו
הכלה אשר תתקטש כלי תכשיטים: (יא) כי כארץ. כמו הארץ תוציא צמחה אחר שנוקב ונפסד הגרגיר הזרוע וכמו הגינה
המצמחת הרברים הנזרעים בה אחר ההפסד כן יצמיח ה' לישראל צדקה והילול:

איוב פרק מב ד

ו' שָׁמַעְנָא וְאִנְכִי אֲדַבֵּר אֲשָׁאֲלֶךָ וְהוֹדִיעֵנִי: ה' לְשִׁמְעֵי-אָזְן שְׁמַעְתִּיךָ וְעֵתָה עֵינִי רָאִיתִיךָ: ו' עַל-פֶּן אֲמַאֵם וְנִחַמְתִּי עַל-עֵפֶר וְאֶפֶר: ז' וַיְהִי אַחֲרֵי דִבְרֵי יְהוָה אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל-אִיּוֹב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-אֱלִיפָז הַתִּימָנִי חֲרָה אַפִּי בְךָ וּבִשְׁנֵי רֵעֶיךָ כִּי לֹא דִבַּרְתֶּם אֵלַי נְכוֹנָה כְּעַבְדִּי אִיּוֹב: ח' וְעֵתָה קְחוּ-לָכֶם שִׁבְעַת-פָּרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים וּלְכוּ: א' אֶל-עַבְדִּי אִיּוֹב וְהַעֲלִיתֶם עֹלָה בְּעֲדָכֶם וְאִיּוֹב עַבְדִּי יִתְפַּלֵּל עֲלֵיכֶם כִּי אִם-פָּגְנוּ אֲשָׁא לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת עִמָּכֶם נְבִלָה כִּי לֹא דִבַּרְתֶּם אֵלַי נְכוֹנָה כְּעַבְדִּי אִיּוֹב: ט' וַיֵּלְכוּ אֱלִיפָז הַתִּימָנִי וּבְלֻדָּד הַשּׁוּחִי צֶפֶר הַנַּעֲמָתִי וַיַּעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵיהֶם יְהוָה וַיֵּשֶׁא יְהוָה אֶת-פָּנָיו אִיּוֹב: י' וַיְהִי שֶׁבֶת אֶת-(שְׁבִית) שְׁבִית אִיּוֹב בְּהַתְּפַלְּלוֹ בְּעַד רָעוֹ וַיִּסַּף יְהוָה אֶת-כָּל-אֲשֶׁר לְאִיּוֹב לְמִשְׁנָה:

רש"י

ויסוריו כי גם הוספתם על חטאתיכם פשע להקניטו: (ח) והעליתם עולה בעדכם. למען שתתצרו ותתפייסו לפניי ובלבד אשר עבדי איוב יתפלל עליכם אשר אסלח לחטאתיכם ולפשעיכם לא אזכר עוד: כי אם פניו אשא. שהרי פניו אשא לקבל תפלתו, הרי אם כמו אשר, וכן עד אם כלו לשתות (בראשית כד) אם כופר יושת עליו (שמות כא) וכן הרבה: כי לא. שהרי לא: (ט) וישא ה' את פני איוב. וישא כמו נשאתי פניך גם לדבר הזה (ראשית יט) שקבל תפלתו והסביר לו פנים: (י) שב את שבות. איוב בהתפללו. שב נופל לומר בענין זה והרי הוא כאילו כתיב והשיב את שבות איוב: בהתפללו בעד רעהו. בזכות שהתפלל על כל ריע וריע שלו: למשנה. על אחד שנים (נראה דקאי גם על מ"ש למעלה שהיה לו לומר להשיב מהר"י) ולא דקדק המקרא במלתו:

(ה) לשמע אוון שמעתך. כמה וכמה פעמים שמעתי שמעך ועתה עיני ראתה את שנינתך על כן אשר זכיתי לחזות שכינתך מואס אני בחיי ואהיה מתנחם אילו הייתי שוכן בקבר לשוב לעפר ואפר אשר לוקחתי משם: (ז) ובשני רעך. בלדד השוחי וצופר הנעמתי: כי לא דברתם. שהרי לא דברתם אלי טענה נכונה כעבדי איוב שהרי הוא לא פשע בי כי אם על אשר אמר (לעיל ט) תם ורשע הוא מכלה וע"י השטן המקטרג את העולם שנאמר (שם) אם שוט ימית פתאום וגו' ואם הוסיף לדבר מפני קושי יסורין אשר כבדו וחזקו עליו דבר אבל אתם פשעתם על אשר הרשעתם אותו לאמר (לעיל ד) הלא יראתך כסלתך והתחזקתם אותו בחזקת רשע ולבסוף הייתם משותקים ומנוצחים לפניו והיה לכם לנחמו כאשר עשה אליהוא ולא די לאיוב בצרתו

מצודת ציון

(ז) אלי. בעבורי: (ח) לכם. לעצמיכם: כי אם. כי כאשר: נבלה. דבר כיעור וגנות ועש"י יקרא פחות המעלה איש נבל: (י) שבות. מלשון השבה: למשנה. לכפל כמו וכסף משנה (בראשית מג):

מצודת דוד

(ד) שמע נא. חזר ואמר לה' שמע נא אלי ואנכי אדבר להשיב למה שאמרת במענה השנייה אשאלך והודיעני ור"ל אשאלך מתמהוון נפלאותי והשיב אם האמת כן: (ה) לשמע אוון. ר"ל ע"ז אשיב הנה מאז שמעתי שמעך וכאומר וכן היו כדרך דבר הנשמע שאין חקוק כ"כ בלב השומע אבל עתה עיני ראתך

וממך יצאו הדברים ולזה הרי הם חקוקים בלבי ומצאתי א"כ תשובה שלא מקוצר יד מנעת לשלם לי גמול כ"א בעבור שעדיין לא הגעתי לתכלית הצדק בשלימות רב ואין לי גמול מה לבקש מידך: (ו) על כן. בעבור אהבת ההשגה אשר השגתי במה שעניי ראתך אמאס בכל הקניינים הגופים כי כמוהם כאין מול יקר ההשגה ההיא: ונחמתי. עתה יש לי תנחומין רב על הצער שהייתי בו לשבת בתוך עפר ואפר כמ"ש והוא יושב בתוך האפר (לעיל ב) כי הצער הזה היה סיבה להשיג האמת: (ז) ובשני רעך. המה בלדד וצופר: כי לא וכו'. על אשר לא דברתם בעבורי תשובה נכונה ואמתית כי אמרתם שבאו לו היסורים בעבור רוב פשעו ולא כן הוא כי לא הרבה לפשוע אולם לא הגיע עדיין לתכלית השלימות וגמול המעשה היא מצד החסד ולא ראוי הוא לקבל החסד: כעבדי איוב. כמו שאיוב לא דיבר נכונה שאמר שהכל בא מפאת המערכה כן אתם לא דברתם נכונה במה שאמרתם שבא לו בעבור רוב פשעו (ועם שגם איוב לא דיבר נכונה מ"מ קראו עבדי וארז"ל מכאן שאין אדם נתפס על צערו כי בעבור קושי היסורין דיבר מה שדיבר): (ח) והעליתם עולה. לרצות אתכם אלי ואיוב יתפלל עליכם ע"ז כי אשר פניו אשא ואקבל תפלתו לבלתי עשות עמכם עונש כעור ומגונה על אשר לא דיברתם בעבורי תשובה נכונה כאשר לא דיבר איוב נכונה (ועכ"ז אשא פני איוב כמ"ש למעלה כי הוא דיבר מקושי היסורין ואין אדם נתפס על צערו): (ט) וישא ה' וכו'. ר"ל קבל תפלתו ומחל להם העון: (י) בהתפללו בעד רעהו. בעבור כי התפלל בעד כל ריע וריע שלו לזה שב ה' את שבותו להיות כמאז כי המתפלל על חבירו הוא נענה תחלה: ויוסף. אח"ז הוסיף ה' על כל העושר אשר לו עד אשר הגיע למשנה ממה שהיה לו מאז:

ב נותנין לכתולה שנים עשר חדש, משתבעה הבעל, לפרנס את עצמה. וכשם שנותנין לאשה, כך נותנין לאיש לפרנס את עצמו. ולא למנה – שלשים יום. הגיע זמן ולא נשאו – אוכלות משלו ואוכלות בתרומה. רבי טרפון אומר: נותנין לה הכל תרומה. רבי עקיבא אומר: מחצה חלין ומחצה תרומה. ג היכם אינו מאכיל בתרומה. עשתה ששה חדשים בפני הבעל וששה חדשים בפני היכם, ואפלו כלן בפני הבעל, חסר יום אחד בפני היכם, או כלן בפני היכם, חסר יום אחד בפני הבעל – אינה אוכלת בתרומה. זו משנה ראשונה. בית דין של אחריתן אמרו: אין האשה אוכלת בתרומה, עד שתכנס לחפה.

פירוש ברטנורא

ב נותנין לכתולה. זמן לכנסה לחופה מיום שתבעה הבעל לאחר שקידשה להודירה על עסקי חופה להכין תכשיטה: לפרנס עצמה. תכשיטה י"ב חודש, דכתיב (בראשית כ"ד) חשב הנערה אתנו ימים, ומאי ימים, שנה, דכתיב (ויקרא כ"ד) ימים תהיה גאלתו: לפרנס עצמו. בצרכי סעודה חופה: ולא למנה שלשים יום. שאינה מורחת כ"כ בתכשיטה שכבר יש בידה: ולא נשאו. שהבעלים מעבדים. ואידי דתנא רישא ביריהי תנא סיפא נמי ביריהי: ואוכלת בתרומה. ואם כהן הוא והיא ישראלית שמשעה שקידשה אוכלת בתרומה מן התורה, דכתיב (שם כ"ב) וכהן כי יקנה נפש קנין כספו, והאי קנין כספו הוא, אלא דרבנן גזור על כן ישראל המאורסת לכהן שלא תאכל בתרומה גזירה שמא ימנוגו לה כוס בבית אביה ותשקה לאחיה ולאחותיה, וכשהגיע הזמן ולא נישאת שאוכלת משלו אינה אוכלת בבית אביה אלא בעלה כהן מיוחד לה מקום ומאכילה שם וליכא למגור תו שמא תשקה מכוס של תרומה לאחיה ולאחותיה: נותנים לה הכל תרומה. אם ירצה. וכשיגיעו ימי טומאתה תמכרנה ותקח חולין: ר' עקיבא אומר מחצה חולין. לאכול בימי טומאתה: ג היכם אינו מאכיל בתרומה. בעודה שומרת יכם, דכתיב (ויקרא כ"ב) וכהן כי יקנה נפש קנין כספו, והאי קנין אחיו הוא: עשתה ששה חדשים בפני הבעל. מהר"ב חודש הקבועים לה משתבעה הבעל: או אפילו כולן בפני הבעל ואחד בפני היכם. אף על גב דרובא בפני הבעל, סוף סוף לא נתחייב במזונותיה בחייו. והוא הדין נמי אם נתחייב בחייו לא אכלה משמת, דקנין כספו פקע, אלא דאי כולם בפני הבעל הוא אכלה מיהא בחייו: או כולן בפני היכם. ואצ"ל אם היו כולן בפני היכם: זו משנה ראשונה. דמשהגיע זמן אוכלת בתרומה: אין האשה אוכלת. דחיישין שמא ימצא בה מום ונמצאת זרה למפרע שהיה מקחו מקח טעות. ולמשנה ראשונה שמא ימצא בה מום לא חיישין, וליכא למיחש נמי שמא תשקה לאחיה ולאחותיה דהא מיוחד לה דוכתא, הילכך שרי לה לאכול בתרומה משהגיע זמן:

משניות מבוארות – קהתי

באשת כהן לאחר הנישואין, שבעלה חייב לספק לה חולין בימי טומאתה. רבי עקיבא אומר: מחצה חלין – נותנים לה מחצה חולין לאכלם בימי טומאתה, ומחצה תרומה – לשאר הימים, כדין הנשואה.

באור משנה ג

משנתנו היא המשך המשנה הקודמת, והיא דנה בארוסה לכהן שנתנו לה שנים עשר חודש להכין עצמה לנישואין, ומת הארוס שלה בתוך אותו הזמן, ונוקקה לייבום.

היכם – שהוא כהן, אינו מאכיל בתרומה – את בת ישראל שנפלה לפניו לייבום, כל זמן שלא ייבמה, שטאמר (ויקרא כב, יא): "וכהן כי יקנה נפש קנין כספו 1000 הוא יאכל בו", וזו אינה קניין כספו אלא קניינו של אחיו (גמרא). ברם, משייבמה הרי היא כאשתו לכל דבר. עשתה ששה חדשים בפני הבעל וששה חדשים בפני היכם – ארוסת כהן שנתנו לה שנים עשר חודש לפרנס את עצמה, כמו ששינו במשנה הקודמת, ולאחר ששה חדשים מת הארוס, ושהתה עוד ששה חדשים בפני היכם, ואפילו כלן בפני הבעל, חסר יום אחד בפני היכם – ואפילו שהתה בפני הארוס כל שנים עשר חודש פחות יום אחד, ומת הארוס, ושהתה יום אחד בפני היכם, או כלן בפני היכם, חסר יום אחד בפני הבעל – כלומר: ואין צריך לומר אם עשתה כולן בפני היכם חסר יום אחד בפני הבעל. היינו שלא שהתה בפני הארוס אלא יום אחד ומת (גמרא). אינה אוכלת בתרומה – שלא נתחייב הארוס במזונותיה, ולא הותרה בחייו לאכול בתרומה. ואמנם הוא הדין כשהתה כל שנים עשר חודש בפני הארוס, שאף על פי שכבר נתחייב הארוס במזונותיה ואכלה בתרומה בחייו, כמו ששינו במשנה הקודמת: "הגיע זמן ולא נשאו, אוכלות משלו ואוכלות בתרומה", מכל מקום כשמת הארוס ונוקקה לייבום, אסורה היא, בעודה שומרת יכם, לאכול בתרומה, מהטעם שהבאנו לעיל, שאינה "קנין כספו" אלא קנינו של אחיו (כמו ששינו במסכת יבמות ד, ז), לא אלא שמשנתנו באה להשמיע בכגון שאינה אוכלת כל בתרומה, לא בחיי הארוס ולא לאחר מותו, שאלו שהתה כל שנים עשר חודש בפני הארוס, הרי על כל פנים היתה אוכלת בתרומה בחיי הארוס (רש"י). זו משנה ראשונה – מה ששינו במשנה הקודמת: "הגיע זמן ולא נשאו, אוכלות בתרומה". משנת ראשונים היא; אבל בית דין

יום ראשון

באור משנה ב

כבר הזכרנו בתחילת מסכתנו, שלפנים לא היו עושים (כמו בימינו) קידושין ונישואין בבית אחת, אלא תחילה היה האיש מקדש את האשה ועושה אותה ארוסתו, ולאחר פרק זמן היו מקיימים את הנישואין. במשך אותו הזמן שבין האירוסין לנישואין יושבת הארוסה בבית אביה, ואין הארוס חייב במזונותיה. ואם היא בת ישראל שנתארסה לכהן, אינה אוכלת בתרומה; ואף על פי שמן התורה בת ישראל שתקדשה לכהן מותרת בתרומה, שנאמר (ויקרא כב, יא): "וכהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא יאכל בו". והרי הארוסה קניין כספו היא, שנקנתה לו בכסף הקידושין. מכל מקום הואיל והיא יושבת בבית אביה אסור עליה חכמים לאכול בתרומה, גזירה "שמא ימנוגו לה כוס של תרומה בבית אביה ותשקה לאחיה ולאחותה". ויש אומרים הטעם: "משום סתפון". כלומר שמא ימצא בה מום, והרי קידושה קידוש טעות, ונמצאת זרה אוכלת בתרומה. משנתנו דנה במי שקידש את האשה ולא התנה קביעת זמן לנישואין, כיצד קובעים אחר כך את זמן הנישואין, ומה דינה של הארוסה כשהגיע הזמן ולא נשאה.

נותנין לכתולה – שנתארסה, שנים עשר חדש – זמן של שנים עשר חודש עד לנישואין, משתבעה הבעל – מיום שתבעה הארוס להינשא, כדי שיהא זמן לארוסה לפרנס את עצמה – להכין לה בגדים ותכשיטים לנישואיה. וכשם שנותנין לאשה – זמן של שנים עשר חודש לפרנס את עצמה, כך נותנין לאיש – שנים עשר חודש משתבעה אותו ארוסתו לנישואין. לפרנס את עצמו – כדי להכין צרכי חופה וסעודה. ולא למנה – שנתארסה, שלשים יום – נותנים זמן של שלושים יום, שאין עליה טירחה מרובה בהכנת צרכי הנישואין, שכבר מצויים הם בידה מנישואיה הראשונים. הגיע זמן – הנישואין, ולא נשאו – בגמרא מבואר: מחמת הארוס, שהוא מעכב את הנישואין, אוכלות משלו – שהוא חייב במזונותיה, ואוכלות בתרומה – אם הארוס כהן, מותרת היא לאכול בתרומה. בגמרא מבואר, שהואיל והיא אוכלת משלו, אינה אוכלת בבית אביה, אלא הארוס מיוחד לה מקום שתאכל שם לבדה, ושוב אין גזירה שמא תשקה מכוס של תרומה לאחיה ולאחותיה. ולדעת הסובר שאין ארוסה אוכלת בתרומה מחשש שמא ימצא בה מום, כמו שבארנו בהקדמה למשנתנו, הואיל והגיע זמן הנישואין ונתחייב במזונותיה, הריהו בודק אותה על ידי קרובותיו (גמרא). רבי טרפון אומר: נותנין לה הכל תרומה – אם הארוס רוצה, נתן לה כל מזונותיה מן התרומה, ובימי טומאתה, שאסורה היא בתרומה, תמכור את התרומה ותקנה בדמיה חולין; מה שאין כן

ד המְקַדֵּשׁ מַעֲשֵׂה יְדֵי אִשְׁתּוֹ – הָרִי זֶה עוֹשֶׂה וְאוֹכֶלֶת. הַמּוֹתֵר – רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר: הֶקְדָּשׁ. רַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדֵּלָר אֹמֵר: חֲלִין.

ה אִלוּ מְלֹאכּוֹת שֶׁהָאִשָּׁה עוֹשֶׂה לְבַעֲלָהּ: טוֹחֶנֶת, וְאוֹפֶה, וּמְכַבֶּסֶת; מְבַשֶּׁלֶת, וּמִינִיקָה אֶת בְּנָהּ; מַצַּעֲת לֹא הַמָּטָה, וְעוֹשֶׂה בְּצִמָּר. הַכְּנִיסָה לֹא שִׁפְחָה אַחַת – לֹא טוֹחֶנֶת, וְלֹא אוֹפֶה, וְלֹא מְכַבֶּסֶת; שְׁתֵּים – אֵינָה מְבַשֶּׁלֶת, וְאֵינָה

פירוש ברטנורא

ד הרי זו עושה ואוכלת. שתקנו מזונות תחת מעשה ידיה, לפיכך עושה ואוכלת לדברי הכל: המותר. הקדיש את מותר מעשה ידי אשתו מה שהיא עושה יותר על הראוי למזונותיה, ולא הקדיש מעשה ידיה עצמן: ר' מאיר אומר הקדש. דסבר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם. ואין כן הלכה, אלא הלכה כר' יוחנן בן הסנדלר דאמר חולין, שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם: **ה טוחנת.** ברחים של יד שהם קטנים. ואם רחים גדולים הם, מכינה כל צרכי המזונה, כגון נותנתו באפרכסת וקולטת הקמה: **הכניסה לו שפחה אחת.**

משניות מבוארות – קהתי

ואפילו אכלה בחיי בעלה. לשיטת רבנו תם יש הבדל בין משנה ראשונה למשנה אחרונה לא רק לגבי הארוס אלא אף לגבי היבם, שלפי משנה ראשונה שומרת יבם שאכלה בתרומה בחיי בעלה אף היבם מאכילה בתרומה, ורק לפי משנה אחרונה אין היבם מאכילה בתרומה, אף על פי שאכלה בחיי בעלה, עד שיכנסו את יבמתו.

י ו ס נ י

באור משנה ד

חיוב הבעל במזונות אשתו וזכותו במעשה ידיה נתקנו זה תמורת זה. ונחלקו הדיעות אם המזונות עיקר ותיקנו מעשה ידיה תחת מזונות, או שמעשה ידיה עיקר ותיקנו מזונות תחת מעשה ידיה. אבל ההלכה היא שהמזונות עיקר, ואף נלמדים הם ממה שנאמר בתורה: "שארה כסותה ועונתה לא יגרע", שדרשו: שארה אלו מזונות, ומכאן שחכמים תיקנו מעשה ידיה תחת מזונות, כלומר ששכר מלאכתה של האשה הוא לבעלה תמורת המזונות שהוא נותן לה (עיין ברשנורא ו"חטופות יום טוב"). וקצבו חכמים (להלן משנה ט): מה היא עושה? משקל חמש סלעים וכו'. ומה שהאשה עושה יתיר על הראוי למזונותיה הרי זה מותר מעשה ידיה; ואף המותר הוא לבעלה תמורת מנחה כסף שהוא נותן לה לצרכיה כל שבוע (כלהלן משנה ט). – על יסוד האמור, שהמזונות עיקר, וחכמים תיקנו מעשה ידיה תחת מזונות, יכולה אשה לומר: "איני ניוונת ואיני עושה", כלומר שרשאת היא לוותר לבעלה על מזונותיה, ומעשה ידיה הוא שלה.

המְקַדֵּשׁ מַעֲשֵׂה יְדֵי אִשְׁתּוֹ – שאמר הבעל: מעשה ידי אשתי יהא קודש למקדש, **הָרִי זֶה עוֹשֶׂה וְאוֹכֶלֶת** – בגמרא מבואר, שאם אמרה אשתו: "איני ניוונת ואיני עושה", הרי היא עושה לעצמה ואוכלת משלה, ואין מעשה ידיה ברשות הבעל להקדישו. **הַמּוֹתֵר** – בגמרא מבואר, שמשנתנו עוסקת "במעלה לה מזונות ואינו מעלה לה מנחה כסף לצרכיה". שבכגון זה מותר מעשה ידיה הוא שלה ולא של בעלה, ואם אמר הבעל: מותר מעשה ידי אשתי יהא קודש, אמנם בחייה אין המותר קדוש על פיו, שהרי אינו ברשותו; אבל לאחר שאשתו מתה, והבעל יורש את נכסיה, ואף את מותר מעשה ידיה, **רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר: הֶקְדָּשׁ** – המותר שנפל לו בירושה מאשתו, הרי הוא הקדש על פי דבריו הקודמים, שרבי מאיר סובר: אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם, כלומר אף על פי שבשעה שהקדיש הבעל מותר מעשה ידיה של אשתו, היה זה דבר שלא בא לעולם, מכל מקום חל עליו שם הקדש. **רַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדֵּלָר אֹמֵר: חֲלִין** – המותר שנפל לו בירושה הוא חולין ולא הקדש, שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם. משנתנו נקטה מחלוקת רבי מאיר ורבי יוחנן הסנדלר ב"מותר" לרבותא, שאפילו במותר סובר רבי מאיר שהוא הקדש; והוא הדין במקדיש מעשה ידיה, שנחלקו בו רבי מאיר ורבי יוחנן הסנדלר. והלכה כרבי יוחנן הסנדלר.

באור משנה ה

לאחר שלמדנו שמעשה ידיה של האשה הוא לבעלה, באה משנתנו לפרוט את המלאכות שחיבת האשה לעשות לבעלה. ומבואר במפרשים, שמשנתנו מונה שבע מלאכות גדולות, אבל מלאכות קטנות, כמגית הכוס וכדומה, אין המשנה צריכה להשמיענו (שיטה מקובצת).

אִלוּ מְלֹאכּוֹת שֶׁהָאִשָּׁה עוֹשֶׂה לְבַעֲלָהּ – לצרכי הבית: **טוֹחֶנֶת**

שֶׁל אַחֲרֵיהֶן אָמְרוּ: אֵין הָאִשָּׁה אוֹכֶלֶת בְּתִרּוּמָּה – ואפילו הגיע זמן ולא נישא, **עַד שֶׁתִּכְנַס לַחֲפָה** – בגמרא מבואר הטעם שחוששים שמא ימצא בה מום ויוברר שמקחו מקח טעות ונמצאת זרה אוכלת בתרומה. ברם, לפי משנה ראשונה לא חששו חכמים שמא ימצא בה מום, ולא גזרו על ארוסה שלא תאכל בתרומה אלא בעודה בבית אביה, מפני שחששו שמא תאכל מן התרומה לאחיה ולאחותה; אבל משהגיע זמן הנישואין ולא נישא, הואיל והארוס נתחייב במזונותיה הרי הוא מייחד לה מקום שתאכל שם לבדה, ושוב אין לחשוש שמא תאכל מן התרומה לאחיה ולאחותה, הלכך אמרו: "משהגיע זמן ולא נישא אוכלות בתרומה" כמו שבארנו כבר במשנה הקודמת. וכבר הבאנו (שם), שיש דעה אחרת בגמרא, שאף לפי משנה ראשונה הטעם שגזרו על ארוסה שלא תאכל בתרומה, משום שחוששים שמא ימצא בה מום, אלא שלמשנה ראשונה אם הגיע הזמן ולא נישא, הואיל ונתחייב במזונותיה, הריהו בודקה על ידי קרובותיו, ולכן מותרת היא לאכול בתרומה; אבל משנה אחרונה סוברת, שהבדיקה על ידי קרובותיו אינה מספיקה, לפי שבדיקה חיצונית היא, ועדיין יש חשש שמא לאחר שיישאנה הוא ימצא בה מום פנימי, שלא היה נראה לקרובותיו, והרי מקחו מקח טעות, ונמצאת זרה אוכלת בתרומה (גמרא).

בארנו משנתנו לפי רש"י. וכן פירשה הרב מברטנורא. אבל רבנו תם מקשה על פירושו של רש"י, שאין הלשון במשנתנו משמע כפירוש זה. ולפיכך מפרש רבנו תם, שלפי משנה ראשונה, אם הגיע זמן ולא נישאה, הריהי אוכלת בתרומה אפילו לאחר שמת הארוס ונודקה לייבם, הואיל ואכלה כבר בחיי הארוס. ברם, אם לא אכלה עדיין בפני בעלה, אין היבם מאכילה בתרומה. וזהו ששינוי כאן: היבם אינו מאכיל – כלומר אשה שנתאלמנה מן האירוסין ועדיין לא אכלה בתרומה, אין היבם מאכיל אותה בתרומה, כל זמן שלא ייבמה, שהואיל וזיקת הייבום באה מכוח אחיו. הרי מאחר שלא אכלה מחמת אחיו, אף מחמתו אינה אוכלת. והנה המשנה מוסיפה לפרש את הרישא: "עשתה ששה חדשים בפני הבעל ועשה חדשים בפני היבם. ואפילו כולן בפני הבעל חסר יום אחד בפני היבם... אינה אוכלת בתרומה". ומשמע מלשון המשנה, שאם אמנם שהתה כל שנים עשר חודש בחיי הארוס, ואכלה תרומה בחייו, הריהי אוכלת אף לאחר מותו כשהיא שומרת יבם. מכל מקום דין משנתנו אינו – לשיטת אבן תם – אלא מדרבנן, אבל מן התורה כל שומרת יבם אוכלת בתרומה משום זיקת הייבום לכהן, ומה שדרשו בגמרא: "קניין כספו" אמרה תורה, ושומרת יבם קניינו של אחיו הוא – דרשה זו אינה אלא אסמכתא בלבד. ברם, "זו משנה ראשונה" – כלומר: מה ששינונו במשנה הקודמת ובמשנתנו, שמשהגיע הזמן ולא נישא אוכלות בתרומה, ואפילו מת הארוס ונודקה לייבם, מאחר שכבר אכלה בתרומה בחיי בעלה, הרי היא מוסיפה לאכול אף משום זיקת היבם – כל זה נישנה במשנת ראשונים. "אבל בית דין של אחריהן אמרו: אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכניס לחופה". והוא הדין שאין היבמה אוכלת בתרומה עד שתתייבם, ואפילו אכלה בחיי אחיו. וכן שנו בתוספתא: "זו משנה ראשונה. אבל רבותינו אמרו: אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכניס לחופה ולא היבמה עד שתביעל" (תוספות כתובות נח. א. דיבור המתחיל "ואפילו"; ועיין "תוספות יום טוב": שיטה מקובצת). בסיכום הדברים: שתי שיטות הן בפירוש משנתנו: שיטת רש"י ושיטת רבנו תם. לשיטת רש"י בין למשנה ראשונה בין למשנה אחרונה אין היבם מאכיל בתרומה,

מִיִּנְיָקָה אֶת בְּנָהּ; שְׁלֹשׁ – אֵינָה מַצְעָת לֹא הִמָּטָה, וְאֵינָה עוֹשָׂה בְּצִמְרָה; אַרְבַּע – יוֹשֶׁבֶת בְּקִתְדָּרָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אומר: אֶפְלוּ הַכְּנִיסָה לֹא מֵאָה שְׁפָחוֹת – בּוֹפָה לַעֲשׂוֹת בְּצִמְרָה, שֶׁהַבְּטָלָה מְבִיאָה לְיָדֵי זָמָה. רַבִּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אומר: אֵף הַמְדִיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִלַּעֲשׂוֹת מְלָאכָה – יוֹצִיא וְיִתֵּן בְּתֻבָּתָהּ, שֶׁהַבְּטָלָה מְבִיאָה לְיָדֵי שְׁעָמוּם. וְהַמְדִיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתְּשַׁמִּישׁ הַמָּטָה – בֵּית שְׁמָאִי אומר: שְׁתֵּי שְׁבָתוֹת; וּבֵית הֶלֶל אומר: שְׁבַת אַחַת. הַתְּלִמִּידִים יוֹצִיאִין לְתַלְמוּד תּוֹרָה שְׁלֹשׁ בְּרָשׁוֹת – שְׁלֹשִׁים יוֹם; הַפּוֹעֲלִים – שְׁבַת אַחַת. הָעוֹנָה הָאִמּוּרָה בַּתּוֹרָה: הַטָּלִין – בְּכָל יוֹם; הַפּוֹעֲלִים – שְׁתֵּים בַּשַּׁבָּת; הַחֲמָרִים – אַחַת בַּשַּׁבָּת; הַגָּמְלִים – אַחַת לְשָׁלִשִׁים יוֹם; הַסְּפָנִים – אַחַת לְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים; דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

ז הַמּוֹרֶדֶת עַל בַּעְלָהּ – פּוֹחֲתִין לָהּ מִבְּתֻבָּתָהּ שְׁבָעָה דִּינָרִין בַּשַּׁבָּת. רַבִּי יְהוּדָה אומר: שְׁבָעָה מִרְפָּעִיקִין. עַד פִּירוּשׁ בִּרְטָנוּרָא

מעות או נכסים כדי לקנות בהם שפחה אחת: יושבת בקתדרא. על כסא מנוחה ואינה הולכת בשליחותו לכאן ולכאן ואעפ"כ מוזגת לו את הכוס ומצעת לו את המטה ורוחצת לו פניו ידיו ורגליו שמלאכות אלו אין משתמשים בהם באשה אלא באשתו בלבד: שעמום. בהלכה. תרגום ובתמיהו (לכך (דרים כ"ח) ובשעמימות לבא. ופלוניתיהו דר' אליעזר ורבן שמעון בן גמליאל היו באשה שאינה בטלה אלא משחקת במיני הצחוק דלדרי זמא איכא, לירי שעמום ליכא, שאין שעמום אלא ביושב ותורה ובטל לגמרי. והלכה כר' אליעזר:

ו המדיר את אשתו מתשמיש המטה. כגון שאמר יאסר הנאת תשמישך עלי. אבל הנאת תשמיש אסור עליך, לא מתסרא, דהא משועבד לה, דכתיב (שמות כ"א) ועונתה לא יגרע; ב"ש אומרים שתי שבתות. אם הדירה שתי שבתות תמתין, שכן מצוין ביולדת נקבה שטמאה שבועים; וב"ה אומרים שבת אחת. שכן מצוין בנדה שטמאה שבועה. וגמרין מדי דשכיה, הכעס שבועס אדם על אשתו ומדירה דהוא מדי דשכיה, מנדה שהוא מדי דשכיה. לאפוקי לידה דלא שכיח כולי הא. וב"ש סברי גמרין מדי דהוא גרם לה, נדר האיש שהוא גורם לה לשהות, מלידה שעל ידו באה לה. לאפוקי נדה דממלא קאתי לה. ויותר על שבת אחת לבית הלל או שתי שבתות לבית שמאי יוציא ויתן כתובה, ואפילו היה גמל שעונתו לשלשים יום או ספן שעונתו לששה חדשים: תלמידים וכו' שלשים יום. ומתניתין ר' אליעזר היא. ופליגי רבנן עליה ואומרים אפילו שתיים ושלוש שנים, והלכה כחכמים: הטלילים. שאין להם מלאכה ולא סחורה: החמרים. שיוצאים לכפרים להביא תבואה: הגמלים. מביאין חבילות על הגמלים ממקום רחוק: הספנים. המפרשים לים הגדול. ומי שהיה בתחלתו בעל אימונת שעונתו קרובה ובקש לעשות בעל אימונת שעונתו רחוקה אשתו מעבדת עליו, חוץ מתלמוד תורה, שאין האשה יכולה לעבד על בעלה שהיה טייל או פועל שלא ייעשה תלמיד חכם:

ז המורדת. מתשמיש. אבל ממלאכה כופין אותה לעשות מלאכה ולא דיינין לה כמורדת: טרפעיקין. כל מרפעיק הוא משקל ארבעים ושמונה שעורות

משניות מבוארות – קהתי

הנאת תשמישה של אשתו, כגון שאמר: הנאת תשמישך תהא אסורה עלי; אבל אם אסר על אשתו הנאת תשמישו, אין האיסור חל עליה, שהרי הוא משועבד לה, שנאמר (שמות כא, י): "ועונתה לא יגרע"; בֵּית שְׁמָאִי אומר: שְׁתֵּי שְׁבָתוֹת – תמתין לו שתי שבועות, ולאחר מכן אם הוא עומד בנדרו, יגרשנה ויתן לה כתובתה; וּבֵית הֶלֶל אומר: שְׁבַת אַחַת – שבוע אחד תמתין לו, ולאחר מכן חייב לגרשה (חמאירי). ויש מפרשים: בית שמאי אומרים: שתי שבתות – אם הדירה שתי שבתות, תמתין; ואם יותר, יוציא ויתן כתובה (רש"י). טעם המחלוקת של בית שמאי ובית הלל מבואר בגמרא, שביט שמאי למדים מיולדת נקבה, שטמאה שבועיים, ובית הלל למדים מנידה, שטמאה (מן התורה) שבועה ימים (כתובות טא, ב). הַתְּלִמִּידִים – תלמידים נשואים ההולכים לתלמוד תורה, יוֹצִיאִין לְתַלְמוּד תּוֹרָה – לעיר אחרת, שְׁלֹשׁ בְּרָשׁוֹת – נשיהם, לתקופה של שְׁלֹשִׁים יוֹם – אף על פי שמבטלים כזה עונת; הַפּוֹעֲלִים – יוצאים לעבודה לעיר אחרת שלא ברשות נשיהם, למשך שְׁבַת אַחַת – שבוע אחד בלבד. הָעוֹנָה הָאִמּוּרָה בַּתּוֹרָה – מצוות עונה האמורה בתורה (שמות כא, י): "ועונתה לא יגרע". זמנה כדלהלן: הַטָּלִין – בני אדם הבטלים ממלאכה, והם בריאים ומעוגגים (רמב"ם, בְּכָל יוֹם – עונתם; הַפּוֹעֲלִים – העוסקים במלאכה בערים, שְׁתֵּים בַּשַּׁבָּת – פעמיים בשבוע; הַחֲמָרִים – המוליכים סחורה בחמוריהם למקומות הסמוכים, אַחַת בַּשַּׁבָּת – פעם בשבוע; הַגָּמְלִים – ההולכים עם גמליהם למקומות רחוקים, אַחַת לְשָׁלִשִׁים יוֹם – פעם בחודש; הַסְּפָנִים – השוהים מחוץ לבתיהם זמן רב, אַחַת לְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים – פעם לחצי שנה; דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר – והלכה כדבריו בזמני העונה; בָּרַם, בענין התלמידים חולקים עליו חכמים וסבורים, שיוצאים הם לתלמוד תורה שלא ברשות נשיהם אפילו לשנתיים ולשלוש שנים, וכן הלכה (רמב"ם הלי אישות יד, ב).

באור משנה ז

הַמּוֹרֶדֶת עַל בַּעְלָהּ – שמונעת את בעלה מתשמיש, פּוֹחֲתִין לָהּ

– בריחים של יד שהם קטנים, או מכינה כל צרכי הטחינה לריחים גדולים, וְאֹפָה – פת, וּמִכְבֶּסֶת – את הבגדים; מְבַשְׁלָת – את התבשילים, וּמִיִּנְיָקָה אֶת בְּנָהּ – אבל לא בנו מאשה אחרת (והא"ש; חר"ו); מַצְעָת לֹא הִמָּטָה – בכרים ובכסתות, וְעוֹשָׂה בְּצִמְרָה – בשיעור המבואר להלן (משנה ט). הַכְּנִיסָה לֹא – אשתו, מבית אביה, שְׁפָחָה אַחַת – או נדוניה כדי לקנות שפחה אחת, לֹא טוֹחֶנֶת, וְלֹא אֹפָה, וְלֹא מִכְבֶּסֶת – אין האשה עושה את המלאכות הללו שטרחתן מרובה אלא שפחתה עושה אותן; שְׁתֵּים – הכניסה לו שתי שפחות, אֵינָה מְבַשְׁלָת, וְאֵינָה מִיִּנְיָקָה אֶת בְּנָהּ – נוסף על המלאכות הקודמות שאינה עושה; שְׁלֹשׁ – הכניסה לו שלש שפחות, אֵינָה מַצְעָת לֹא הִמָּטָה, וְאֵינָה עוֹשָׂה בְּצִמְרָה – כלומר אינה עושה אף אחת משבע המלאכות שנימנו במשנה, אבל עושה היא מלאכות קטנות שבבית; אַרְבַּע – הכניסה לו ארבע שפחות, וְיוֹשֶׁבֶת בְּקִתְדָּרָא – כמושב שדרך נשים חשוכות לישב בו, כלומר שאף מלאכות קטנות אינה עושה. בגמרא מבואר, שאף על פי כן ישנן מלאכות שכל אשה עושה לבעלה משום חיבה, כגון למזוג לו את הכוס וכדומה (כתובות טא, א). רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אומר: אֶפְלוּ הַכְּנִיסָה לֹא מֵאָה שְׁפָחוֹת, בּוֹפָה לַעֲשׂוֹת בְּצִמְרָה – שהיא מלאכה המיוחדת לנשים, שלא תשב בטל, שֶׁהַבְּטָלָה מְבִיאָה לְיָדֵי זָמָה – לירי פריצות. רַבִּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אומר: אֵף הַמְדִיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִלַּעֲשׂוֹת מְלָאכָה – האוסר על עצמו בנדר שלא ליהנות מאשתו אם תעשה מלאכה, יוֹצִיא וְיִתֵּן בְּתֻבָּתָהּ – חייב הוא לגרשה וליתן לה כסף כתובתה, שֶׁהַבְּטָלָה מְבִיאָה לְיָדֵי שְׁעָמוּם – לידי שיגעון (רש"י).

י ו ש ל י ש

באור משנה ו

אגב המשנה הקודמת, שנישנה בה דין "המדיר את אשתו מלעשות מלאכה", באה משנתנו ללמד דין "המדיר את אשתו מתשמיש המטה", ומוסיפה לדרן במצוות "עונה" בכלל.

הַמְדִיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתְּשַׁמִּישׁ הַמָּטָה – שאסר על עצמו בנדר

מתי הוא פוחת? עד כנגד כתבתה. רבי יוסי אומר: לעולם הוא פוחת והולך, שמא תפל לה ירשה ממקום אחר, גובה הימנה. וכן המורד על אשתו – מוסיפין לה על כתבתה שלשה דינרין בשבת. רבי יהודה אומר: שלשה טרפעיין.

ח המשרה את אשתו על ידי שלישי – לא יפחת לה משני קבין חמין, או מארבעה קבין שעורים. אומר רבי יוסי: לא פסק לה שעורים אלא רבי ישמעאל, שהיה סמוך לאדום. ונותן לה חצי קב קמנית, וחצי לג שמן, וקב גרוגרות או מנה דבלה; ואם אין לו – פוסק לעמתן פרות ממקום אחר. ונותן לה מטה, מפין, ומחצלת. ונותן לה כפה לראשה, וחגור למתניה, ומנעלים ממועד למועד, וכלים של חמשים וזו משנה לשנה. ואין נותנין לה, לא חדשים בימות החמה, ולא שחקים בימות הגשמים, אלא נותן לה כלים של חמשים וזו בימות הגשמים, והיא מתכסה בבלאותיהן בימות החמה, והשחקים שלה.

ט נותן לה מעה כסף לצרפה, ואוכלת עמו מלילי שבת ללילי שבת. ואם אין נותן לה מעה כסף לצרפה – פירוש ברטנורא

של כסף צורף, כמשקל שלשה דרכמונים שקורין בערבי דראח"ם שכל דרכמון שש עשרה שעורות בנינויות של כסף: עד כנגד כתובתה. ואח"כ נותן לה גט ויוצאה בלא כתובה. אבל אינו משהה אותה כדי לפחות על הנכסים שנפלו לה מבית אביה ולהפסידם ממנה: מוסיפין על כתובתה שלשה דינרים. משום דצערא דגברא קשה כשהוא נמנע מן התשמיש יותר מצערא דאתתא, לפיכך כשהיא מורדת ומצערתו פוחתין לה שבעה דינרין, וכשהוא מורד ומצערה אין מוסיפין לה אלא ג' דינרים. והיכא דמורדת אמרינן בגמרא חזרו ונמנו שהיו מכריזין עליה ארבע שבתות זו אחר זו בבתי כנסיות ובתי מדרשות ואומר פלונית מרדה בבעלה ושולחין לה מבית דין הוי יודעת שאפילו כתובתך מאה מנה הפסדת את כולך, אחת ארוסה ואחת נשואה ואפילו נדה ואפילו חולה ואפילו שומרת יבם. וקודם הכרזה מודיעים לה שרוצים להכריז עליה, ואחר הכרזה מודיעין אותה שכבר שלמה ההכרזה, ואם עמדה במרדה תצא בלא כתובה:

ח המשרה את אשתו על ידי שלישי. שנותן מזונותיה על ידי אפטרופוס ואינה אוכלת עמו. תרגום ויכרה להם כרה גדולה (מלכ"ב ו'), שירותא: לא יפחות לה. בשבוע: לא פסק לה שעורים. כללים מן החטים, אלא ר' ישמעאל שהיה סמוך לאדום. ששם השעורים רעות ביותר: דבילה. תאנים דרוסות בעיול ונמכרות במשקל ולא במדה: מפין. רך מנחצלת: כיפה. צעיף אחד: ומנעלים ממועד למועד. מנעלים חדשים לכל שלש גוללים: חדשים. קשים לה בימות החמה לפי שהם חמים, ויפים לה בימות הגשמים: והשחקים שלה. אף כשיקנה לה חדשים, מפני שמתכסה בהן בימי נדחה: ט נותן לה מעה כסף. בכל שבת לצורך דברים קטנים: ואוכלת עמו לילי שבת. אע"ג דבכל שאר הימים יכול לתת מזונותיה על ידי שלישי אם ירצה,

משניות מבוארות – קהתי

מכתבתה שבעה דינרין בשבת – כל שבוע שעומדת במרדה, מנכים לה מכתובתה שבעה דינרים. רבי יהודה אומר: שבעה טרפעיין – טרפעיין הוא חצי דינר. עד מתי הוא פוחת – עד מתי הוא משהה אותה ופוחת לה מכתובתה כלום, ואז יגרשנה ותצא בלא כתובה. אבל אינו משהה אותה כדי לפחות לה מנכסיה שנפלו לה מבית אביה. רבי יוסי אומר: לעולם הוא פוחת והולך – רשאי הבעל להשהותה ולא לגרשה, והוא פוחת לה, כל זמן שהיא עומדת במרדה, אפילו מנכסיה, שמא תפל לה ירשה ממקום אחר – שאם גם יפלו לה נכסים בירושה לאחר שמרדה, גובה הימנה – כשיעור האמור למעלה. וכן המורד על אשתו – שאינו רוצה לקיים מצוות עונה, מוסיפין לה על כתבתה שלשה דינרין בשבת – מחייבים את הבעל להוסיף על כתובתה, כל שבוע שעומד במרדו, שלושה דינרים; ואם היא רוצה בגט, כופים אותו לגרשה. רבי יהודה אומר: שלשה טרפעיין – מוסיפים לה דינר וחצי לשבוע. בגמרא מבואר, שצערו של הבעל כשהוא נמנע מתשמיש, מרובה מצערה של האשה, לפיכך עונשה של המורדת גדול מעונשו של המורד. כן מובא בגמרא: "רבתינו חזרו ונימנו, שהיו מכריזין עליה ארבע שבתות זו אחר זו: פלונית מרדה בבעלה, ושולחים לה מבית הדין: הוי יודעת שאפילו כתובתך מאה מנה הפסדת את כולך". ומודיעים לה קודם ההכרזה שעומדים להכריז עליה, ואחרי ההכרזה מודיעים לה שכבר נשלמה ההכרזה, ואם עמדה במרדה, תצא בלא כתובה (נמא כתובות טג, ב).

י ו ר ב י ע י

באור משנה ח

המשרה – המאכיל, כלומר המפרנס – את אשתו על ידי שלישי – שאין הבעל אוכל עמה, אלא נותן לה מזונותיה וצרכי כסותה על ידי אחר, וכגון שהיא הסכימה לכך (המאירי). לא יפחת לה – לכל שבוע, משני קבין חמין – כמידת נפח של ארבעים ושמונה ביצים (הקב הוא 24 ביצים, 2 כ' ליטרים), שהם כדי שש עשרה סעודות לשבוע,

באור משנה ט

משנתנו מוסיפה ללמד בסיפוק צרכי האשה על ידי הבעל.

נותן לה – הבעל לאשתו, בכל שבוע, מעה כסף – שישית הדינר, לצרפה – להוצאות קטנות; ואוכלת עמו מלילי שבת ללילי שבת – אף המשרה את אשתו על ידי שלישי, כפי ששינוי במשנה

מעשה ידיה שלה. ומה היא עושה לו? משקל חמש סלעים שתי ביהודה, שהן עשר סלעים בגליל; או משקל עשר סלעים ערב ביהודה, שהן עשרים סלעים בגליל. ואם היתה מיניקה – פוחתים לה ממעשה ידיה, ומוסיפין לה על מזונותיה. במה דברים אמורים? בעני שבשראל, אבל במקבד – הכל לפי כבודו.

פ ר ק ש ש י

א מציאת האשה, ומעשה ידיה – לבעלה. וירשתה – הוא אוכל פרות בחייה. בשתה ופגמה – שלה. רבי יהודה בן בתירה אומר: בזמן שבפסטר – לה שני חלקים, ולו אחד; בזמן שבגלוי – לו שני חלקים ולו אחד. שלו – ינתן מיד; ושלה – ילקח בהן קרקע, והוא אוכל פרות. ב הפוסק מעות לחתנו, ומת חתנו – אמרו חכמים: יכול הוא שיאמר: לא אחיד היתי רוצה לתן, ולך אי אפשר לתן.

פירוש ברטנורא

בליל שבת שהוא ליל עונה חייב לאכול עמה: מעשה ידיה. מותר מעשה ידיה כלומר מה שעושה יותר על מזונותיה: שתי קשה למוות כפלים כשל ערב. ומשקל של יהודה כפלים כשל גליל: הכל לפי כבודו. וכפי מנהג המדינה נמי:

א מציאת האשה. וירשתה. אם נפלה לה ירושה: הוא אוכל פירות בחייה. והקדן שלה: ופגמה. חבלה שיש בה פחת דמים ששמן אותה כמה היתה יפה לימכר בשוק וכמה היא שוה עכשיו: ובזמן שבגלוי. שהבושת שלו. ועוד, שנמאסת עליו והוא סובלה: ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות. בחייה, והקדן שלה לכשימות או יגרשה. ואם תמות היא, יורשה. והלכה כר' יהודה:

ב ומת חתנו. ונפלה לפני יבם: יכול הוא שיאמר. או חלון או יבם. ואילו לאחיו, או יתן מה שפסק או תשב עד שתלבין ראשה. ואע"ג דאחיו עם הארץ והוא ת"ח יכול הוא לומר לאחיו היתי רוצה ליתן ולך איני רוצה ליתן:

משניות מבוארות – קהתי

הקודמת, חייב לאכול עמה בכל ליל שבת. בגמרא מובאת ברייתא: "רבן שמעון בן גמליאל אומר: אוכלת עמו בלילי שבת ושבת". ואם אין נתן לה מעה כסף לצרפה – כגון ששתקה אשתו ולא תבעה ממנו את המעה, שאם לא כן אין הרשות בידו שלא לתת לה (יחספות יום טוב), מעשה ידיה שלה – כלומר מותר מעשה ידיה הוא שלה (כמו שבארנו במשנה ד פורקנו). שכן חכמים תיקנו מותר מעשה ידיה לבעלה תמורת מעה כסף שהוא נתן לה. ומה היא עושה לו – מהו השיעור של מעשה ידיה, כדי שנדע מהו מותר מעשה ידיה? משקל חמש סלעים שתי ביהודה – כשהיא טווה בצמר את החוטים הדקים של האורך, הנקראים "שתי", שיעור מעשה ידיה הוא משקל חמש סלעים ביהודה, שהן עשר סלעים בגליל – שהמשקלות ביהודה היו כפליים כשל גליל; או משקל עשר סלעים ערב ביהודה, שהן עשרים סלעים בגליל – או כשהיא טווה את חוטי הרוחב, הנקראים "ערב", שהם עבים, וטורח טווייתם מחצית משל שתי, שיעור מעשה ידיה הוא משקל עשר סלעים ביהודה שהן עשרים סלעים בגליל. שיעור זה הוא לכל שבוע (תפארת ישראל). ואם היתה מיניקה – בזמן שהאשה מיניקה, פוחתים לה ממעשה ידיה – שאין היא חייבת לעשות כשיעור האמור למעלה, ומוסיפין לה על מזונותיה – ובעלה חייב להוסיף לה מזונות על השיעור הקצוב במשנה הקודמת. במה דברים אמורים – שאין נותנים לאשה אלא השיעורים הקצובים לעלי? בעני שבשראל – כשהבעל הוא עני, אבל במקבד – בעל שפרנסתו בעושר ובכבוד, הכל לפי כבודו – שיעורי מזונות אשתו וכל שאר צרכיה הם לפי עשרו וכבודו, שכן האשה עולה עם בעלה, כמו שבארנו (לעיל ד, ד).

באור משנה ב

אמרו חכמים, שיא אדם פוסק נדוניה יפה לבתו, כדי שיהיו עליה קרפצים; ומצאו לכן אסמכתא בפסוק (ירמיהו כט, ו): "קחו נשים והולידו בנים ובנות, וקחו לבניכם נשים, ואת בנותיכם תנו לאנשים" – וכי בתו בידו היא ליתנה לאיש? וכי דרך אשה לחזר על איש? אלא מכאן, שהאב צריך ליתן לבתו צרכי הלבשה ולפסוק לה נדוניה יפה, כדי שיימצאו קרפצים עליה (גמרא כתובות נב, ב). – ואם פסק האב מעות בנדוניה לחתנו ואינו עומד בדבריו, יש סוכר, שיכול החתן לומר לו: או תן מה שפסקת, או תשב בבית אביה עד שילבין ראשה (כלה"ן יג, ה). ויש סוכר, שאין החתן רשאי לומר כך, אלא כונסה, ומוציא מאביה את הנדוניה בדיינים, שדברים הנקנים באמיה הם, וכן הלכה (עין גמרא כתובות קב, ב). – משנתנו באה ללמד, שאם מת הארוס ונפלה הארוסה לפני אחיו לייבם, אין היבם יכול לתבוע מאביה את הנדוניה שפסק לאחיו. הפוסק מעות לחתנו – בנדוניה, ומת חתנו – לפני הנישואין,

יוס ח מ י ש י

באור משנה א

החובל בחברו, חייב לשלם לו חמישה דברים: נזק, צער, ריפוי, שבת ובושת (משנה בבא קמא ז, א). ואם חבל אדם באשת איש – מהו זכותו של בעלה בתשלומים הללו? על כך דנה משנתנו, לאחר שהיא פותחת בהלכה, שכבר נשנתה לעיל (ד, ד). על זכויות הבעל במציאתה ובמעשה ידיה של אשתו, וכן בפירות נכסיה (נכסי מלוג). ודבר פשוט הוא, שתשלומי ריפוי ושבת הם לבעל: ריפוי – משום שהוא חייב לרפואתה; שבת – שכן מתבטלת היא ממעשה ידיה, ומעשה ידיה שלו. כן ברור הוא, שדמי הצער הם לאשה, והאיל והיא בגופה סבלה את הצער (הרמב"ם: ה"ד, ועיין "תוספות יום טוב"). לפיכך אין משנתנו עוסקת אלא בתשלומי בושת ונזק; ודין זכותו של הבעל בתשלומים אלו שנוי במחלוקת של תנאים.

ג פסקה להכניס לו אֶלף דינר – הוא פוסק בַּגְנֵדן חֲמִשָּׁה עֶשְׂרֵי מָנָה. וּבַגְנֵדן הַשּׁוּם – הוא פוסק פְּחוֹת חֲמִשָּׁה שוֹם בְּמָנָה, וְשָׁוֶה מָנָה – אֵין לוֹ אֶלָּא מָנָה. שוֹם בְּמָנָה – היא נִתְּנָה שְׁלִישִׁים וְאַחַת סָלַע וְדִינָר. וּבִארְבַּע מאות – היא נִתְּנָה חֲמִשׁ מֵאוֹת. מֵה שֶׁהֶחֱתַן פּוֹסֵק – הוא פוסק פְּחוֹת חֲמִשָּׁה.

פירוש ברטנורא

ג והוא פוסק בגנדין ט"ז מנה. אלף דינר הן עשרה מנה, וכשנא החתן לקבל עליו ולכתוב בכתובה, כותב שליש יותר, שהן ט"ז מנה, אם הכניסה לו הכלה דינרין בעין, מפני שהוא משתכר בהן; ובגנדין השוֹם. ואם הכניסה לו בגדים ותכשיטים שצריכין שומא, הוא פוסק פחות חומש, שאם הכניסה שום של אלף זה אינו מקבל עליו אלא ח' מאות, שדרך הבאים לשום הבגדים ונכסים של הכלה לשומם יותר משווים לכבוד הכלה ולחבבה על בעלה: שוֹם בְּמָנָה וְשָׁוֶה בְּמָנָה. כלומר אם לא שמו נכסי הכלה ותכשיטיה אלא כמו שהם שוים בשוק: אֵין לוֹ אֶלָּא מָנָה. לא יכתוב בשטר הכתובה אלא מנה כמו ששמו: שוֹם בְּמָנָה היא נִתְּנָה שְׁלִישִׁים וְאַחַד סָלַע וְדִינָר. שוֹם שהוא מקבלה במנה, שאמרו לו כתוב מנה בכתובה והיא תכניס לך שוֹם של מנה, צריך שישומו אותו בבית החתונה שלשים ואחד סלע, ודינר שהוא מנה וחומשו: וּבִארְבַּע מאות. שוֹם, כשקבל עליו החתן לכתוב ד' מאות. היא נִתְּנָה חֲמִשׁ מאות לפי שומת הנועדים; וּבִשְׁחָתָן פּוֹסֵק וכו'. ואם שמו הם תחלה והכניסה לו, בין שום קטן בין שום גדול, הוא כותב בשטר פחות חומש:

משניות מבוארות – קהתי

שישמו אותה בבית החתונה מאה ועשרים וחמישה דינר, ונמצא פוסק כנגד השוֹם פחות חומש, כמו ששינוי למעלה. וּבִארְבַּע מאות – ואם היא רוצה שיכתוב לה בכתובה שקיבל ממנה שוֹם בארבע מאות דינר, היא נִתְּנָה חֲמִשׁ מאות – נדוניה שישמו אותה בחמש מאות דינר. משנתנו באה להשמיע, שגם בנדוניה מרובה וגם בנדוניה מועטת שהאשה מכניסה לו במיטלטלים, צריך שתהיה שומת הנדוניה בתוספת חומש (היינו רבע, שהוא חומש מלבר) כנגד הסכום שהיא רוצה שיכתוב לה בעלה בכתובה. מֵה שֶׁהֶחֱתַן פּוֹסֵק – וכשנא החתן לכתוב בכתובה את סכום הנדוניה שהכניסה במיטלטלין, לאחר שכבר שמוה בבית החתונה, בין שהיא נדוניה מרובה בין שהיא מועטת, הוא פוסק פְּחוֹת חֲמִשָּׁה – הריהו כותב בכתובה את סכום שומת הנדוניה פחות חומש, כמו ששינוי ברישא.

בארנו משנתנו לפי רש"י. וכן מפרש הרב מברטנורא. אבל בעלי התוספות כותבים שפירושו מגומגם; ונראה להם כפירוש רבנו חננאל: שוֹם בְּמָנָה וְשָׁוֶה מָנָה – אם פסקה האשה עם בעלה שתכניס לו שוֹם בְּמָנָה שלא יהא שוה אלא מנה, היינו שאמרה לו בזה הלשון: "שוֹם בְּמָנָה וְשָׁוֶה מָנָה", אֵין לוֹ אֶלָּא מָנָה – בלבד, ואֵין היא חייבת להוסיף חומש. שוֹם בְּמָנָה – אבל אם פסקה שתכניס "שוֹם בְּמָנָה" סתם, ולא אמרה שיהא שוה מנה, והיא נִתְּנָה שְׁלִישִׁים וְאַחַת סָלַע וְדִינָר – צריכה היא להכניס לו נדוניה שהשוֹם שלה מאה ועשרים וחמישה דינר, כמו שבארנו למעלה במשנה, כדי שהסכום הרשום בכתובה יהא פחות חומש משוֹם הנדוניה. ובארבע מאות – ואם פסקה להכניס לו שוֹם בארבע מאות דינר, והיא נִתְּנָה חֲמִשָּׁה מאות – נדוניה שהשוֹם שלה חמש מאות דינר, מהטעם שבארנו לעיל. מה שהחתן פוסק – ואף מה שהחתן פוסק להכניס לאשתו במיטלטלים, הוא פוסק פחות חומש – הוא כותב את שוויים בכתובה פחות חומש, שגם החפצים שמכניס החתן רגילים לשומם יותר משווים. ויש מפרשים משנתנו (על פי הירושלמי): פסקה להכניס לו אֶלף דינר. והוא פוסק בגנדין חמישה עשר מנה – שכן היה מנהגם, מפני שהאשה אינה נהנית באותם הכספים, ורק הבעל נושא ונותן ומשתכר בהם. והוא הדין בדברים העומדים לסחורה, שהוא מוסיף מחצה על שוויים, מהטעם האמור. וכנגד השוֹם – אבל אם הכניסה לו בגדים וכלים וחפצים שונים, ששמים אותם עליו בתור נכסי צאן ברזל, כנגד אלו הוא פוסק פחות חומש – לפי שהיא משתמשת בהם ומכלה אותם, ולכן דיה שיקבל עליו אחירותם בפחות חומש. שוֹם בְּמָנָה וְשָׁוֶה מָנָה – אם הבטיחה להכניס לו בנדוניה שוֹם בְּמָנָה שהוא שוה מנה, היינו דברים שאין דרכם לבלות כשמשתמשים בהם, אלא כל זמן שהם קיימים הם שווים מנה, כגון קרקע שווה מנה, אֵין לוֹ אֶלָּא מָנָה – אינה צריכה לתת לו אלא קרקע שווה מנה, ואינה צריכה להוסיף חומש (ויטה מקובצת בשם רב האי גאון; ועיין המאירי).

באור משנה ד

משנתנו היא המשך המשנה הקודמת, והיא מוסיפה ללמדנו שאין הברל לגבי ירישום הנדוניה בכתובה בין נדוניה מרובה לנדוניה מועטת; וכשם שהבעל פוסק פחות חומש כנגד דברים שצריכים שומא, כגון בגדים וכלים ותכשיטים, בין שהם מרובים, בין שהם מועטים, כמו ששינוי במשנה הקודמת, כך הוא פוסק בתוספת מחצה ("שליש מלבר") כנגד כספים במזומנים שהיא מכניסה לו בנדוניה, בין מרובים, כגון אלף דינר (כמו ששינוי בתחילת המשנה הקודמת), ובין

קודם שנתן לו את המעות, ונפלה הארוסה לפני יבם; אֶמְרוּ חֲכָמִים: יָכוֹל הוּא שִׁיאֵמֵר – יכול האב לומר ליבם: לְאַחִיף הֵייתִי רוֹצֶה לָתֵן – מעות בנדוניה, וְלָךְ אֵי אֶפְשִׁי לָתֵן – אֵין אני רוצה ליתן, אלא: או חלוץ או יבם! כגמרא מובאת ברייתא, שאפילו היה הראשון עם הארץ והשני תלמיד חכם, מכל מקום יכול האב לומר כך; וְהוֹרָמִים מוסיף: "ואף על פי שהבת רוצה בו" (חלי אישות כג, טז).

בירושלמי מקשים: והרי דברים הנקנים באמירה הם, כלומר: מאחר שקנה הארוס את מעות הנדוניה, הרי מן הדין שיהא היבם יורשו. ומשיבים: פוסק הוא על מנת לכונו. כלומר שאין האב פוסק נדוניה לחתנו אלא על מנת שיכנסו את בתו, והרי מת קודם שכנסה (המאירי).

י ו ט ש ו

באור משנה ג

כיון שנשנה במשנה הקודמת דין "הפוסק מעות לחתנו", באה משנה זו ללמדנו, שאם האשה מכניסה לבעלה מעות בנדוניה, הוא מוסיף מחצה, ורשום בכתובה את סכום הנדוניה פי אחד וחצי; אבל כשהיא מכניסה לו מיטלטלים, כגון בגדים ותכשיטים, הוא רשום את שוויים פחות חומש, כמבואר הטעם להלן.

פְּסָקָה – האשה, לְהַכְנִיס לוֹ – לבעלה בנדוניה, אֶלף דִּינָר – במזומנים, הוא פוסק בַּגְנֵדן – בעלה רשום בכתובה שקיבל ממנה בנדוניה, חֲמִשָּׁה עֶשְׂרֵי מָנָה – אלף וחמש מאות דינר, כלומר, שהבעל מוסיף מחצה על סכום הנדוניה שאשתו מכניסה לו במזומנים, לפי שהוא משתכר במעות. במפרשים מבואר, שמוסיף לה שְׁלִישׁ, לפי שהתוספת היא שליש מכל סכום הנדוניה שהוא כותב בכתובה. מכאן שליש כזה נקרא: "שליש מלבר" (מבחוץ), שהוא אמנם מחצה מלגיו (מבפנים). והוא שבארנו, שמוסיף לה מחצה. וּבַגְנֵדן הַשּׁוּם – ואם הכניסה לו בנדוניה מיטלטלים, הצריכים שומה, כגון בגדים, כלי בית ותכשיטים, והקרויים שמים (מעורבים) את שוויים, הוא פוסק פְּחוֹת חֲמִשָּׁה – הבעל רשום בכתובה את סכום השומה פחות חומש, כגון אם הכניסה נדוניה שהשוֹם שלה אלף דינר, אינו כותב בכתובה אלא שקיבל ממנה שמונה מאות דינר. הטעם הוא, לפי שנוהגים היו בבית החתונה לשוֹם את הנדוניה בחומש יותר משווים לכבוד הכלה. שוֹם בְּמָנָה, וְשָׁוֶה מָנָה – פסקה להכניס לו שוֹם בְּמָנָה, כלומר שיכתוב לה בכתובה מנה (מאה דינר) כנגד החפצים השונים שתכניס לו בנדוניה, ובאמת הם שווים מנה, שלא שמו אותם בתוספת כל שהיא אלא כמו שהם שווים בשוק, אֵין לוֹ אֶלָּא מָנָה – ואינו יכול לומר, הואיל והוא כותב בכתובה מנה, עליה להכניס לו מנה וחומש (היינו מאה ועשרים וחמישה דינר), שלא אמרו לפחות חומש בכתובה אלא בשום ששמוהו בבית החתונה, שנוהגים שם להוסיף עליו חומש, כמו שבארנו לעיל. שוֹם בְּמָנָה – אם רוצה האשה שבעלה יכתוב לה בכתובה, שהכניסה לו שוֹם בְּמָנָה, היינו חפצים שונים במאה דינר, היא נִתְּנָה שְׁלִישִׁים וְאַחַת סָלַע וְדִינָר – שהם מאה ועשרים וחמישה דינר (הסלע 4 דינרים), כלומר היא צריכה להכניס לו נדוניה,

ד פסקה להכניס לו כספים – סלע כסף נעשה ששה דינרים. החתן מקבל עליו עשרה דינרין לקפה, לכל מנה ומנה. רבן שמעון בן גמליאל אומר: הכל כמנהג המדינה.

ה המשיא את בתו סתם – לא יפחת לה מחמשים זוז. פסק להכניסה ערמה – לא יאמר הבעל: פשאכניסה לביתי, אכספנה בכסותי, אלא מכסה ועודה בבית אביה. וכן המשיא את היתומה – לא יפחת לה מחמשים זוז. אם יש בפיס – מפרנסין אותה לפי כבודה.

ו יתומה שהשיאה אמה או אחיה מדעתה, וכתבו לה במאה, או בחמשים זוז – יכולה היא משתגדיל להוציא מידן מה שראוי להנותן לה. רבי יהודה אומר: אם השיא את הבת הראשונה – ינתן לשניה כדרך

פירוש ברטנורא

ד פסקה להכניס לו כספים. דינרים בעין שמוכנין להשחקר בהן מיד: סלע. שהוא ארבעה דינרין נעשה ליכתב בשטר הכתובה בששה דינרין, בתוספת שליש. ואשמעין תנא דברינן בעין, בין שהן מרובים כגון אלף דינר דקתני ברישא, בין שהם מועטים כגון סלע דקתני בסופא, לעולם נכתבים בשטר הכתובה בשליש יותר, מפני שעומדין להשחקר בהן מיד. ובדברים שצריכין שומא כגון בגדים ותכשיטים, בין שהם מרובים כגון וכנגד השום דקתני דקאי אאלף וזו דאמר ברישא, בין שהם מועטים כגון הא דקתני שום במנה הוא נותנת שלשים ואחד סלע ודינר, לעולם פוחתין חומש בשטר הכתובה ממה ששמו אותם בבית התנוה, לא שגא אם שמו אותם תחלה ואח"כ באין לכתוב הכתובה שאז צריך לפחות בשטר הכתובה החומש מן השומא ששמו בבית הכלה כדקתני וכשהחתן פוסק וכו', ולא שגא אם הוא כתב תחלה הכתובה שאז צריך שתהיה השומא בתוספת חומש ממה שכתוב בכתובה כדקתני וכד' מאות שום היא נותנת חמש מאות: לקופה. שיתן לה עשרה זוז על כל מנה ומנה שהיא מכיאה לו, כדי לקנות לה מהם בשמים ותמרוקי הנשים. ולא תאפשר במתניתין אם לכל שבוע או לכל חודש או לכל שנה:

ה וכן המשיא את היתומה. נבאי צדקה: אם יש בכיס: של צדקה:

ו מה שראוי ליתן לה. עישור נכסים: אם השיא. האב בחייו: את הבת הראשונה ינתן וכו'. בין שהוא פחות מעישור בין שהוא יותר. והלכה כרבי יהודה דאולין בטר אומדן דעתיה דאב. ואם א"א לעמוד על אומדן דעתו של אב היבין לה עישור נכסים דמשתכחי השתא בשעת נשואיה ממקרקעי. אבל

משניות מבוארות – קהתי

משנתנו, שנותנים חמישים זוז לפרנסת היתומה אפילו אין מעות בכיס, היינו שמחייבים את גבאי הצדקה ללוותם (חר"ן ע"י דעה אחת בירושלמי; ועיי' "תוספות יום טוב").

ב אור משנה ו

תקנת חכמים היא שאם מת האב והשאיר אחריו בת לא נשואה, חייבים היורשים להשיאה וליתן לה נדוניה מנכסי הירושה. – משנתנו באה ללמד, שאין היורשים יכולים לצאת ידי חובתם בנדוניה של חמישים זוז, ואפילו כשהם מוסיפים על סכום זה, אלא חייבים הם לפסוק לה נדוניה הראויה לה.

יתומה – קטנה, שהשיאה אמה או אחיה מדעתה – אפילו מדעתה, שנתרצתה לכך, וכתבו לה במאה, או בחמשים זוז – ופסקו לה נדוניה של מאה, או של חמישים זוז, ואין זו הנדוניה הראויה לה לפי תקנת חכמים, יכולה היא משתגדיל – לאחר שגדלה, להוציא מידן – של היורשים, מה שראוי להנותן לה – בגמרא מובאת ברייתא: "רבי אומר: בת הניזונת מן האחזין, נוטלת עישור נכסים" (כתובות טח, א), כלומר שעל היורשים לתת לנדוניית הבת עשירית מנכסי הירושה הנמצאים בידיהם בשעת נישואיה. וכבר בארנו לעיל, שמשנתנו נקטה "מדעתה" לרבותא, שאפילו נישאה מדעתה ונתרצתה לאותה נדוניה שפסקו לה, מכל מקום אין מחילתה מחילה הואיל והיתה קטנה בשעת הנישואין, ואין צריך לומר אם השיאה שלא מדעתה שיכולה להוציא מיד היורשים את נדונייתה הראויה, שהרי אין כאן נישואין כלל (רש"י ומפרשים אחרים). רבי יהודה אומר: אם השיא – האב בחייו, את הבת הראשונה – ונתן לה נדוניה, ינתן לשניה – לבת היתומה, על ידי היורשים כדרך שנתן – האב, לראשונה – רבי יהודה סובר שהיורשים פוסקים נדוניה ליתומה לפי אומדן דעתו של האב, היינו שאומדים את דעתו כמה היה נותן לבתו אילו הוא היה משיאה עכשיו. ברם, אם אי אפשר לעמוד על אומדן דעתו של האב, אף רבי יהודה סובר, שנותנים לה עישור נכסים. ונקממים אומרים: פשמים שארם עני והעשיר או עשיר והעני – בגמרא מבואר, שאין הכוונה כאן לעני ועשיר בנכסים, שבכגון זה אף רבי יהודה מודה שאם היה עשיר והעני שאין כופים את היורשים לתת לה כדרך שנתן האב לראשונה, אלא כוונת משנתנו לעשיר ועני בדעת, כלומר שחכמים אומרים, שאין ראייה מן הנדוניה שנתן האב לראשונה שכך היה נותן

מועטים.

פסקה – האשה, להכניס לו – לבעלה בנדוניה, כספים – כסף בעין, סלע כסף – שהוא ארבע דינרים, נעשה ששה דינרים – כלומר כנגד כל סלע מסכום הנדוניה, פוסק הבעל בכתובה ששה דינרים (סלע ומחצה); ואין הבדל בין נדוניה מרובה לבין נדוניה מועטה, לעולם הוא מוסיף מחצה כנגד כל סכום במזומנים שהיא מכניסה לו בנדוניה, היינו שרושם את סכום הנדוניה בכתובה פי אחד וחצי (לפי המפרשים: בתוספת שליש). כלומר שליש מלבד, כמו שבארנו במשנה הקודמת). החתן מקבל עליו – ליתן לאשתו, עשרה דינרין לקפה – לצורך קופה של בשמים ותמרוקי נשים, לכל מנה ומנה – על כל מאה דינר שהכניסה לו בנדוניה, בין בכספים ובין במטלטלין. רבן שמעון בן גמליאל אומר: הכל כמנהג המדינה – כל מה שהבעל מוסיף כנגד נדוניית מזומנים ופוחת כנגד נדוניית מטלטלים אין מוסיפים ואין פוחתים אלא כפי מנהג המקום. וכן פוסק הרמב"ם.

שבת קיד ט

ב אור משנה ה

כבר הזכרנו (בבאור משנה ב בפרקנו), שחכמים אמרו, שיאה אדם נותן לבתו צרכי הלבשה ויהא פוסק לה נדוניה יפה, כדי שיימצאו קופצים עליה. משנתנו באה להשמיע, מה הסכום הקטן ביותר שחייב אדם לתת לבתו לצרכי נישואיה.

המשיא את בתו סתם – שלא פירש, כמה יתן לה לצרכי נישואיה, לא יפחת לה מחמשים זוז – צריך הוא לתת לה לכל הפחות חמישים זוז. פסק להכניסה ערמה – כלומר שהתנה האב עם הבעל שלא יתן לבתו הלבשה לנישואיה, והבעל הסכים לכנסה כמות שהיא, לא יאמר הבעל – אין הבעל רשאי לומר: פשאכניסה לביתי – לאחר הנישואין, אכספנה בכסותי – אתן לה כל צרכי כסותה הראויים לה, כחובת הבעל לאשתו, אלא מכסה ועודה בבית אביה – חייב הבעל להלבישה לפני הנישואין, כשהיא עדיין בבית אביה, משום כבודה. וכן המשיא את היתומה – גבאי צדקה המשיא את היתומה מקופת הצדקה, לא יפחת לה מחמשים זוז – לפרנסתה, היינו לצרכי נישואיה. אם יש בפיס – אם יש מעות בקופת הצדקה, מפרנסין אותה לפי כבודה – ונותנים לה להלבשתה ולצרכי נישואיה יותר מחמישים זוז, כראוי לכבודה. יש למדים

שֶׁנֶתֶן לְרֵאשׁוֹנָה. וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים: פְּעָמִים שָׁאֲדָם עָנִי וְהָעֶשִׂיר אוֹ עֶשִׂיר וְהָעֶנִי, אֶלָּא שְׁמִין אֶת הַנֶּכְסִים וְנוֹתֵינָן לָהּ.

פירוש ברטנורא

ממטלטלי אין לה עישור. ואיכא למ"ד דבזמן הזה ממטלטלי נמי אית לה עישור. ואם נישאת ולא תבעה מן הירשים, תובעת לאחר שנישאת, ולא אמרין אחולי אחלה גביהו. ודוקא כשהיתה ניוזנית מנכסי אביה, אבל אם פסקו הירשים מלתת לה מוונות [אחולי אחלה אלא אם כן מוחתה]. ואם היתה בוגרת שאין לה מוונות ועמדה ונישאת ולא תבעה מה שראוי לה לנדונייתה מנכסי אביה אחולי אחלה גבי יורשים ואינה יכולה לתבוע עוד, ואפילו היתה ניוזנית מנכסיהם:

משניות מבוארות – קהתי

המשנה. וכן מובא בתוספתא: "כיצד הבנות ניוזנות ומתפרנסות מנכסי אביהן? אין אומרים אילו היה אביהן קיים כך וכך היה נותן להן, אלא רואין שכנגדן (בנות במעמד דומה) היאך ניוזנות ומתפרנסות, ונותנין להן. רבי אומר: כל אחת ואחת מן הבנות נוטלת עישור נכסים. רבי יהודה אומר: אם השיא האב בת ראשונה יינתן לשניה כדרך שנתן לראשונה". ויש מפרשים, שאמנם בברייתא יש שלש מחלוקות, אבל במשנתנו יש שתי מחלוקות בלבד, כלומר שעל מה ששנינו: "ככולה היא משתדל להוציא מידן מה שראוי להינתן לה" נחלקו רבי יהודה וחכמים מה הוא הראוי להינתן לה, שלדעת רבי יהודה לפי אומדן דעתו של האב ולדעת חכמים עישור נכסים (ותוספות: ועיין הר"ן).

לשניה, שכן פעמים שאדם עני בדעת, כלומר שדעתו קצרה, ואינו נותן לבתו הראשונה אלא נדוניית עני ולאחר זמן דעתו מתרחבת עליו ונותן לבתו השניה נדוניית עשיר, או חילוף הדברים, לפיכך אין נותנים לה לפי אומדן דעת האב, אֶלָּא שְׁמִין אֶת הַנֶּכְסִים וְנוֹתֵינָן לָהּ – שמים את כל נכסי הירושה, ונותנים הירשים נדוניה ליתומה כפי מה שראוי להינתן לבת של בעל נכסים כזה.

כפי שבארנו יש כאן שלש מחלוקות: א. תנא קמא סובר כרבי, שנותנים לה עישור נכסים; ב. רבי יהודה סובר שנותנים לה לפי אומדן דעתו של האב; ג. חכמים סוברים, שנותנים לה לפי שומת הנכסים. כך מפרש רש"י ורוב מפרשי

אגרות קודש

ב"ה, ח' אייר, תשכ"א

ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה יצחק יהודא שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו ממוצש"ק, בו כותב ההצעה אשר אעשה שינוי וכו'.

ומובן ע"פ פסק דין חז"ל (שבת י, ב:) לעולם אל ישנה אדם וכו' - שגם בקס"ד אין צריכה להיות הצעה כהאמורה, והרי מאמר רז"ל זה הובא לפסק הלכה ברמב"ם וכו'.

וגודל התוצאות משינוי - מובן מדברי התוספת שם (ובפרט ע"פ השל"ה וכו'). והרי בהמאורע ממנו למדו שאל ישנה, היו טעמים הכי חזקים לשינוי, וכדרז"ל עה"כ כי בן זקונים הוא לו, ועה"כ אלה תולדות יעקב יוסף דוקא, והיי לפני ציווי חז"ל האמור, ובכל זה וכו', ועאכו"כ לאחר הציווי.

ועוד וגם זה עיקר, אשר כולם (חבריו) אהובים כולם וכו'. ועיין ג"כ ספר תניא קדישא ריש פרק ל"ב שכולם מתאימות וכו'. ואת כת"ר הסליחה על אי קבלת ההצעה.

בהתבונני ובחפשי סיבת הכתיבה, אף כי הדבר פשוט כאמור, הנה - אין אתנו יודע עד מה, ואפשר זהו הענין - להזדמנות בשבילי - לחזור על דברי הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהדגיש והכפיל בכל עת מצוא, אודות גודל ההכרח לקבוע עתים בלימוד פנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, ובפרט בהימים האחרונים לגלותנו חשך כפול ומכופל, שגדול ביותר ההכרח דהפצת המעיינות חוצה, דאז קאתי מר דא מלכא משיחא, וכידוע אגרת הקדש של הבעש"ט בזה, ובודאי לדכוותי האריכות אך למותר.

בכבוד ובברכה.

במעלת יוסף על השבטים יש להעיר מדברי רבנו הזקן בזה. וזלה"ק: ששם עלו שבטים כו' אבל ביוסף כתיב ויוסף הורד כו' וזהו שלא הכירוהו כלל מאחר שאיו ערוך ביניהם כלל שמה שהוא עלי' להם הוא ירידה אצלו כו' (תורה אור הוספות לפי ויחי רד"ה להבין שרש. עיי"ש).

ביאור עם "שפה ברורה – עוז והדר"

רש"י

חזיא — דביתוהו בחלמא. **מישקל לא שקלי** — בתר דיהבי. כל היכא דתני בי שמישי היינו ערב שבת, לא שמעתי טעם. **במנא דחלא** — בכלי שיש בו החומץ, ושמתי החומץ בנר ויכבה הנר. **עד שנמלו ממנו אור להבדלה** — הדליק ממנו נר אחר ליהנות בו, ונר של מעשה נסים כיבה, כי היכי דעבד רב יהודה (תענית כדב) בחלא דהוה סמידא. **קא מפסדי לן** — שדות. **דוכים** — וזאבים בשדות. **ולא ממו כשורי** — אין הקורות מגיעות מכותל לכותל. **איכו ניממו כשורין** — יאריכו הקורות. **סניפין היו** — הקורות של חליות היו, במעשה נס נדבקו להן חתיכות קטנות לאורכן.

דף כא ע"א: מעשה נוסף בגדלות רבי חנינא בן דוסא: **אמרה ליה דביתהו** - אשתו, **עד אימת ניזיל ונצטער בולי האי** - עד מתי נלך ונצטער כל כך מן העניות. **אמר לה, מאי נעבד** - מה נעשה. אמרה לו, **בעי רחמי דניתבו לך מדי** - בקש רחמים שיתנו לך דבר מן השמים. ואכן **בעא רחמי** - ביקש רבי חנינא רחמים, ויצתה מן השמים **כמין פיסת [כף] יד, ויהבו ליה** - ונתנו לרבי חנינא **חד פרעא דפתורא דדחבא** - רגל אחת של שולחן זהב. **[חזיא]** - ראתה אשת רבי חנינא **בחלמא** - בחלום, שאמרו לה, **עתידי צדיקי דאכלי אפתורא דדחבא דאית ליה תלת פרעי** - עתידים הצדיקים לאכול בעולם הבא על שולחן זהב בעל שלש רגלים, **(ואת)** **אוכלת אפתורא דתרי פרעי** - על שולחן זהב בעל שתי רגלים בלבד. כששמעה זאת **(אמרה ליה)** אמרה לרבי חנינא, **ניחא לך דמיכל אכלי בולי עלמא אפתורא דמשלם** - טוב הדבר בעיניך שכל הצדיקים יאכלו לעתיד לבא על שולחן מושלם, **ואנן אפתורא דמחסר** - ואילו אנו נאכל על שולחן חסר **(אמרה ליה)** **[אמר לה], ומאי נעבד** - מה נעשה כדי לתקן זאת, אמרה לו **בעי רחמי דנשקלינהו מינד** - בקש רחמים שיטלו ממך בחזרה את רגל הזהב. ואכן **בעי רחמי ונשקלוהו** - ביקש רבי חנינא רחמים ונטלו ממנו את רגל הזהב. **תנא בברייתא, גדול היה גם אחרון שנטלו ממנו את הרגל יותר מן הראשון שנתנוהו לו**. והיינו משום **דגמירי** - שמשורת בידו, **דמיהב יתבי** - שמן השמים רק נותנים לבני אדם, אך אחר שנותנים **מישקל לא שקלי** - לא נוטלים מהם דבר שניתן להם, ואילו כאן אירע כך.

מעשה נוסף בגדלותו: **בחד בי שמישי** - ערב שבת אחד בין השמשות, **חזיה לברתיה דתנוות עציבא** - ראה שבתו עצובה. **אמר לה, בתי, למאי עציבת** - מדוע הנך עצובה. **אמרה ליה, בלי של חומץ נתחלה לי בבלי של שמן**, והורקתי ממנו חומץ לתוך הנר, **והדלקתי ממנו אור לשבת**. **אמר לה, בתי, מאי איכפת לך בכך**, הלא **מי שאמר לשמן וידלוק**, שהוא ה', **הוא יאמר לחומץ וידלוק**. **תנא בברייתא**, שאכן כך היה, **שהיה הנר דולק והולך כל היום** - כל ליל יום השבת **בולו, עד שהביאו ממנו במוצאי שבת אור להדליק נר אחר לברך עליו בתהבדלה**.

מעשה נוסף בגדלותו: **רבי חנינא בן דוסא הווי ליה הנך עיי** - היו לו עיזים. **אמרו ליה שכניו**, עיזך רועות בשדותינו וקא **מפסדן** - הן מפסידות אותם. ידע רבי חנינא ששקר בפיהם, ואמר להם, **אי קא מפסדן** - אם אכן כך שמפסידות שדותיכם, **ניכלינהו דובי** - יאכלו אותם הזאבים שבשדות, **ואי לא** - ואם אין הן מפסידות, **כל חדא וחדא** - כל אחת ואחת מן העיזים **תיתי לאורתא דובא בקרנייהו** - תביא בערב זאב בקרניה. **ולאורתא** - ואכן בערב, כששבו העיזים מן השדה, **אייתי כל חדא וחדא דובא בקרנייהו** - הביאה כל אחת ואחת זאב בקרניה, ונוכחו הכל שהעיזים לא הפסידו שדות השכנים.

מעשה נוסף: **תהו ליה ההיא שיבבא דקא בנאי ביתא** - היתה לרבי חנינא בן דוסא שכנה שהיתה בונה בית, **ולא ממו כשורי** - ולא הגיעו הקורות שרצתה להניח בגג מכותל לכותל, שהיו קצרות מדאי. **אתאי לקמיה** - באה השכנה לרבי חנינא **ואמרה ליה, בניתי ביתי ולא קממו כשוראי** - ולא הגיעו קורותי מכותל לכותל. **אמר לה, מה שמך**, **אמרה ליה, שמי איכו**. **אמר לה, איכו, ניממו כשוריך** - יאריכו קורותיך. **תנא בברייתא**, אכן **הגיעו** - נתארכו הקורות **עד שיצאו מעבר לכתלים אמה לבאן ואמה לבאן** משני צידי הבית. **ויש אומריין**, לא נתארכו הקורות עצמן, אלא **סניפין** [חיבורים] **עשאום**, שנדבקו חתיכות עץ קטנות לאורך הקורות, ובכך נתארכו ונראו כמין חוליות. **תנא בברייתא**, **פלימו אומר, אני ראיתי אותו הפית שנעשה בו הנס והיו קורותיו יוצאות אמה לבאן ואמה לבאן, ואמרו לי, בית זה, הוא שקרית** - שעשה לו תקרה **רבי חנינא בן דוסא בתפלתו**.

הגמרא מקשה על המעשה בעיזים של רבי חנינא: **ורבי חנינא בן דוסא מהיכן הווי ליה עיזים, והא עני הוי** - והרי היה עני, שדי לו בקב חרובים מערב שבת לערב שבת כמסופר לעיל, ומשמע שלא היה לו דבר אחר. **ועוד**, הרי **אמרו חכמים, אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל**, שהעיזים מזיקות לזרעים שבשדות, ועובר על מצות ישוב ארץ ישראל, ורבי חנינא היה דר בארץ ישראל. מתרצת הגמרא: **אמר רב פנחס**, עיזים אלו לא היו שלו אלא של אחר, שהיה **מעשה ועבר אדם אחד על פתח ביתו, והניח שם תרנגולין ושכחם שם, ומצאתן אשתו של רבי חנינא בן דוסא, ואמר לה אל תאכלי מביציתן**, שיש להשיב אף אותן עם התרנגולים כדין מוצא אבידה. ונשארו אצלם, **והרבו התרנגולים להטיל ביצים**, ומהן יצאו

ביאור עם "שפה ברורה – עוז והדר"

אפרוחים שנהיו תְּרִנְגוּלִין, וְהָיוּ מְצַעְרִין אוֹתָם. וּמִכֶּרֶן רַבִּי חֲנִינָא, וְקִנְיָה בְּדַמְיָהּ עֵינָם שְׁאִינָם מְצַעְרִים, וְשֹׁמֵר עֲלֵיהֶם כְּשֹׁמֵר אֲבִידָה. פֶּעַם אַחַת, עָכַר אוֹתוֹ אֶדְם שְׁאֶבְדּוֹ מִמֶּנּוּ הַתְּרִנְגוּלִין, וְאָמַר לְחֲבִירוֹ, בְּכָאֵן הִנְחֵתִי הַתְּרִנְגוּלִין שְׁלִי לִפְנֵי זְמַן רַב וְשִׁכַחְתִּים, וְאֵינִי יוֹדֵעַ הֵכֵן הֵם. שָׁמַע זֹאת רַבִּי חֲנִינָא וְאָמַר לוֹ, הָאֵם יֵשׁ לָךְ בְּהֵן סִימָן שְׁאֵדַע שְׁאֵכֵן שִׁלְךָ הָיוּ. אָמַר לוֹ, הֵן, וְנִתֵּן לוֹ סִימָן. וְשָׁח לוֹ רַבִּי חֲנִינָא אֶת הַמַּעֲשָׂה שֶׁמִּכְרָם וְקָנָה בְּדַמְיָהֶם עֵינָם, וְנִסְתַּל בַּעַל הָאֲבִידָה אֶת הָעֵינָן. וּמִסִּימַת הַגְּמָרָא: [עֵינָם אֵלּוּ הֵן הָעֵינָן] - הֵן אוֹתָן הָעֵינָם בְּמַעֲשֵׂה שֶׁהֻזְכַּר לַעֲלִי דְאֵיִתּוֹ דּוּכְבִּי בְּקִרְנֵיהּ - שֶׁהִבִּיאוּ זֹאבִים בְּקִרְנֵיהּ.

אגרות קודש

ב"ה, ט"ו אייר, תשי"ג

ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה מז' אייר, בו כותבת אשר בתור מורה של בית יעקב, רוצה לדעת, אם נכונה השמועה אשר התירו לימוד הגמרא לבנות, אבל אינה מפרטת, איזה גמרא ובאיזה אופן.

הנה אופני הלימוד הנחוצים, וזה תלוי באופי של התלמידות, כשרונותיהן וידיעותיהן, והיסודות לקבוע פרטים בזה, הוא על פי המבואר בהלכות תלמוד תורה, ביורה דעה סימן רמ"ז סעיף ג', והנושאי כלים שם. אשר תמצית והמסקנא אחרונה תמצא בהלכות תלמוד תורה לרבינו הזקן בעל השולחן ערוך סוף פרק א', וזה לשונו: "גם הנשים חייבות ללמוד הלכות הצריכות להן לידע אותן כמו דיני נדה וטבילה ומליחה ואיסור יחוד וכיוצא בהם כל מצות עשה שאין הזמן גרמא וכל מצות לא תעשה של תורה ושל דברי סופרים מוזהרות בהן כאנשים".

נוסף על זה, בימינו כאשר נתרופפו בדעת ההמון ובפרט הנוער, יסודי הדת, ונכנסה בהם כבר הערמוניות מחוץ, הנה מוכרח הלימוד בפרט לנערות, שבמשך שנים אחדות הרי בהן תהי' תלוי כל הנהגת הבית להודיען את היופי שבתורה ולהכירן עם השקפת תורתנו הק' על אותן הבעיות שעמהן נפגשות בחיי היום יומים בתור אשה לבעלה ובתור אם לבני', וכאשר הוכיח הנסיון של שנים האחרונות עד כמה נחוצות ידיעות אלו.

ובהתאם לזה, הנה בשנים האחרונות אי אפשר בלאו הכי שגם הנערות תהי' להם עכ"פ ידיעה מהראשי פרקים דתורת החסידות המביאה להרגשה פנימית יותר בהעניינים דבין אדם למקום אהבת השם ויראתו ואהבת ישראל ואהבת התורה כו'. ואם נחוצים ידיעות אלו לאנשים ונשים פרטים, הרי על אחת כמה וכמה גדולה נחיצותן לאלו המתעסקים בחינוך שיש להם השפעה מיוחדת על הדור הצעיר, ובמילא הרי אפילו שגיאה קלה ונט"י קלושה מדרך הישר של המורה והמחנך, עלולה להביא היזק רב לכל המחוונכים שלו, והאריכות בזה אך למותר.

לפלא שאינה מזכרת במכתבה יותר פרטים אודות עבודתה בתור מורה וכן אודות התלמידות בהסביבה בה נמצאת.

בברכת הצלחה להעלות את המחוונכות שלה במסילה העולה בית א-ל.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

המזכיר

תודה, תהיה טעונה לחם.

מִתְקַן לָהּ רֵב רַב [וַיִּמָּר] בְּרִיחַ דְּרַב הִלֵּל עַל הַמְקוֹר שֶׁהֵבִיאה הַגְמָרָא
לְעִיל לְדִין פֶּסַח שֶׁלֹּא בּוֹמְנוּ שֶׁנֶּעֱקַר לְשִׁלְמִים, וּמֵמָּה דְבָמֹתֵי פֶסַח
בְּתִיב 'וְאֵם מִן הַצֶּאֱנָה קִרְבֵּנָה', דִּילְמָא בְּמֹתֵי אִשֶּׁם בְּתִיב, שְׁהָרִי גַם
אִשֶּׁם אֵינוֹ בֹּא אֶלֶּא מִן הַצֶּאֱנָה. וְבֵּא הַכְּתוּב לְהַשְׁמִיעֵנוּ, שֶׁאִשֶּׁם
שִׁמְתוֹ בְּעֵלְיוֹ שְׂדֵינוֹ לְהִקְרֵב לְעוֹלֹת קִיץ הַמּוֹבָחָה, אֵינוֹ כֹּשֶׁר לְעוֹלָה
אֵלֶּא אִם כֵּן נֶעֱקַר מִמֶּנּוּ שֶׁשֶּׁ אִשֶּׁם וְנִשְׁחַט לִשְׁם זָבַח אַחֵר, אֲבָל אִם
נִשְׁחַט לִשְׁם אִשֶּׁם הוּא פֶּסֶל. מִתַּרְצַת הַגְמָרָא: אִמָּר רַבָּא, אִמָּר דְּרַב
'וְאֵם מִן הַצֶּאֱנָה קִרְבֵּנָה לְזֹכֶם שְׁלָמִים', בְּדָבָר הַשֵּׁנִי כִּלְ הַצֶּאֱנָה מְדַבֵּר
הַכְּתוּב, וְהוּא פֶּסַח שֶׁבֹא בֵּין מִן הַכְּבָשִׁים וּבֵין מִן הָעוֹזִים, וְלֹא בִּאִשֶּׁם
שֶׁאֵינוֹ בֹּא מִדְּעוֹזִים.

מִתְקַן לָהּ רֵב רַבִּי אֲבִין בְּרִיחַ, וְאִיתִימָא – וַיִּשְׁ אֹמְרִים שֶׁהִקְשָׁה כֵּן
רַבִּי אֲבִין בְּרִיחַ עַל תִּירוֹץ רַבָּא, כִּכְל אֲתֵר אֶת אֲמַתָּה – הָרִי בְּכָל
מְקוֹם אֲתֵר אֹמֵר שִׁמְן' בֹּא לְהוֹצִיא שֶׁלֹּא בְּכָל הַמִּינִים מְדַבֵּר הַכְּתוּב
אֵלֶּא רַק בַּחֲלֹק מֵהֶם. וְאֵילוֹ קָאן אֲתֵר אֹמֵר שִׁמְן' בֹּא לְרִבּוֹת דְּבֵר
הַבֹּא מִכָּל מִינֵי הַצֶּאֱנָה. מִתַּרְצַת הַגְמָרָא: אִמָּר רַבִּי מִנִּי, הִכָּא נִמִּי 'מִן'
בֹּא לְהוֹצִיא, שֶׁהַכְּתוּב מְדַבֵּר בְּקִרְבֵּן דְּלֹא אֲתִי וְ– בֹּאן בֵּין שְׁנֵי שְׁנֵים
וְלֹא אֲתִי בְּנִקְיָה, שֶׁכֵּן הַפֶּסַח אֵינוֹ בֹּא אֶלֶּא מִכְּבֹשׁ זָכָר בֶּן שָׁנָה.
מִתְקַן לָהּ רַב הִנָּה בְּנִתְרָה, וְיִי מִצִּית אֲמַתָּה דְּבִי בְּתִיב הָאִי – וְכִי
יִכּוֹל אֲתֵר לֹמֵר שֶׁכְּתוּב זֶה בְּמֹתֵי פֶסַח בְּתִיב, וְהָאִי מִדְּכִתִּיב
בְּפִרְשָׁה זֹאת 'אִם כֹּשֶׁב' וְאִם עוֹ, מִכְּכָל וְ– מוֹכּוֹחַ דְּלֹא בְּמֹתֵי פֶסַח
בְּתִיב אֶלֶּא שְׁלָמִים עֲצָמָם. שֶׁכֵּן אִם בְּפֶסַח הַכְּתוּב מְדַבֵּר הֵלֵךְ כֹּבֵר
נִאֲמָר בְּפִרְשַׁת הַפֶּסַח (שְׁמוֹת י"ב ט) 'בֵּין הַכְּבָשִׁים מִדֵּן הָעוֹזִים', וְלִמָּה
נִכְתָּב כֹּאן שׁוֹב 'אִם כֹּשֶׁב' וְאִם עוֹ, אֵלֶּא בְּהִכְרַח שֶׁבְּשִׁלְמִים עֲצָמָם
מְדַבֵּר הַכְּתוּב, וְבֹא לְהַשְׁמִיעֵנוּ שֶׁאִם נָדָר אָדָם לְהֵבִיא צֶאֱן
לְשִׁלְמִים, הָרִשׁוֹת בִּידוֹ לְהֵבִיא אִיזָה שִׁירִצָה, כִּבֵּשׁ אוֹ עוֹ.
מִתַּרְצַת הַגְמָרָא: הִנָּה 'אִם כֹּשֶׁב' וְאִם עוֹ מִיִּבְעֵי לִיהִ לְכַדְתִּנָּא

בְּבִרְיָתָא, שֶׁחֲלוּקִים כִּבֵּשׁ וְעוֹ לְעֵנִין דִּין הָאֵלִיָּה. שֶׁכֵּן 'אִם כֹּשֶׁב' זֶה
מִיּוֹתֵר, שְׁהָרִי מִכָּךְ שֶׁנִּאֲמָר בְּהַמְשָׁךְ הַפִּרְשָׁה, 'וְאִם עוֹ קִרְבֵּנָה' כֹּבֵר
שֶׁנִּמְנָעוּ שִׁמְן הַצֶּאֱנָה הָאֲמוֹר כֹּאן מְדַבֵּר בְּכִבֵּשׁ, שֶׁכֵּן אֵין בְּצֶאֱן אֶלֶּא
שְׁנֵי מִינִים אֵלוֹ שֶׁל כִּבֵּשִׁים וְעוֹזִים. וְשִׁנּוּ בְּבִרְיָתָא, לִמָּה נִאֲמָר
'כֹּשֶׁב', כִּדִּי לְרִבּוֹת אֶת הַפֶּסַח לְהִקְטֵר הָאֵלִיָּה בְּכָלל הָאִימּוֹרִים,
כִּדִּין שְׁלָמִים הַטְעוֹנִים הִקְטֵר אֵלִיָּה. וְכִשְׁהוּא אֹמֵר 'אִם כֹּשֶׁב', בֹּא
'אִם' לְרִבּוֹת פֶּסַח שֶׁעֵיבְרָה שְׁנָתָה וְ– שֶׁעֵבְרָה שְׁנֹתָ הָרִאשׁוֹנָה, וְכֵן
שְׁלָמִים שֶׁל חֲגִיגַת אֲרִבְעָה עֶשֶׂר בְּנִיסָן הֵבִיא מִתְּחִלַּת פֶּסַח וְקִרְבִּים
עִמּוֹ, לְכָל מִצְוֹת שְׁלָמִים, שֶׁאִף קִרְבּוֹת אֵלוֹ יִמְעִינוּ וְ– יִהְיוּ טְעוֹנִים
סְמִיכָה עַל רֹאשׁ הַקִּרְבֵּן וְנִסְכִּים וְתִנּוּפֹת חוּץ לְשִׁוּק כִּסְתָם שְׁלָמִים.
וְכִשְׁהוּא אֹמֵר 'אִם עוֹ' הַפִּסְקִי כֹאן הָעֵנִין הָאֲמוֹר לִפְנֵי כִבֵּשׁ, וְלִפְנֵי
עַל הָעוֹ שֶׁאֵינָה מְעוֹנָה הִקְטֵר אֵלִיָּה.

מִקְשָׁה הַגְמָרָא: וְהָאִי מִתְּחִלָּה נִפְקָא – וְכִי דִין פֶּסַח שֶׁעֵבְרָה שְׁנֹתָ
שֶׁקֶרֶב שְׁלָמִים נִלְמַד מֵאִם כֹּשֶׁב, הֵלֵךְ קִרְבֵּן זֶה הוּא מוֹתֵר הַפֶּסַח,
וּמִדְּאִבּוֹת דְּשְׁמוּאֵל נִפְקָא – וּמִדְּרַשׁ אֲבִיו שֶׁל שְׁמוּאֵל לְמַדְנוּ שֶׁהוּא
קִרְבֵּן שְׁלָמִים, דְּהָרִי אִמָּר אֲבִיב דְּשְׁמוּאֵל, מִמָּה שֶׁנִּאֲמָר (ויקרא י"ג) 'וְאִם
מִן הַצֶּאֱנָה קִרְבֵּנָה לְזֹכֶם שְׁלָמִים', לְמַדְנוּ, שֶׁמּוֹתֵר הַפֶּסַח שֶׁהוּא דְּרַב
הִנָּה מִן הַצֶּאֱנָה, וְהָאִי לְזֹכֶם שְׁלָמִים, כִּמְבֹאֵר לְעִיל (טז).
מִשִּׁיבָה הַגְמָרָא: וְאֲכַתִּי – הָרִי אִף לֹא דְרַשׁת אֲבִיב דְּשְׁמוּאֵל יֵשׁ
לְהַקְשׁוֹת, הֵלֵךְ דִּין מוֹתֵר הַפֶּסַח שֶׁהוּא קִרְבֵּן לְשִׁלְמִים מִדְּרַב נִחְמֵן
אִמָּר רַבָּה בְּרִיחַ אֲבִיב נִפְקָא – הוּא נִלְמַד, וְלִמָּה צִרִיךְ אֶת דְּרַשׁת
הַבְּרִייתָא מֵאִם כֹּשֶׁב. דְּהָרִי אִמָּר לְעִיל (טז) רַב נִחְמֵן אִמָּר רַבָּה בְּרִיחַ
אֲבִיב, מִנֵּין לְמוֹתֵר פֶּסַח שֶׁקֶרֶב שְׁלָמִים, שֶׁנִּאֲמָר (דברים ט"ז) 'וְזִבְחֶת
פֶּסַח לַה' אֱלֹהֶיךָ צֶאֱן וְקִרְבֵּן, וְהֵלֵךְ אֵין פֶּסַח בֹּא אֶלֶּא מִן הַכְּבָשִׁים
וּמִן הָעוֹזִים, וְלֹא מִן הַבָּקָר, וְאִין נִאֲמָר בּוֹ 'צֶאֱן וּבָקָר', אֶלֶּא מִקָּאן
לְמוֹתֵר הַפֶּסַח, שֶׁהָאִי קִרְבֵּן לְדָבָר הִנָּה מִן כָּל הַצֶּאֱנָה וּמִן כָּל הַבָּקָר,
וְאִין נִיחוּ – וּמָה הוּא הַקִּרְבֵּן הַקֶּבֶר מִכָּל מִינֵי צֶאֱן וּבָקָר בֵּין מוֹזְכָּרִים
וּבֵין מְנֻקָּבוֹת, הֵלֵךְ הוּא שְׁלָמִים.

הַגְמָרָא מְסִיקָה אֶת תִּירוֹצָה: אֵלֶּא תִלְתָּא קִרְבֵּי בְּתִיבֵי – אֲכָן שְׁלֹשָׁה
כְּתוּבִים נִאֲמָרִים בְּדִין מוֹתֵר הַפֶּסַח שֶׁהוּא קִרְבֵּן שְׁלָמִים, וְכָל אַחֵר
מֵהֶם נִצְרָךְ לֹאֻפֵּן אַחֵר.

דוֹחִין קִרְשִׁים הַנֶּאֱכָלִים אֶצֶל קִרְשִׁים אַחֲרִים הַנֶּאֱכָלִין אִף הֵם, וְאֵלוֹם
אֵין דוֹחִין קִרְשִׁים הַנֶּאֱכָלִין אֶצֶל קִרְשִׁים אַחֲרִים שֶׁאֵינָן נֶאֱכָלִין. עַל כֵּן
אִם נִשְׁחַט הַפֶּסַח שֶׁהוּא קִרְבֵּן הַנֶּאֱכָל, לִשְׁם עוֹלָה שֶׁאֵינָה נֶאֱכָלָה,
אֵינוֹ נֶעֱקַר לְהִיּוֹת כְּמוֹתָהּ. אֶלֶּא נַעֲשֶׂה שְׁלָמִים הַנֶּאֱכָלִים.

הַגְמָרָא מְקַשָּׁה עַל תִּירוֹץ זֶה: אִמָּו הַמָּוֶת וְאִשֶּׁם מִי אֵל מִתְּאֲכָלִי – וְכִי
חֲטָאת וְאִשֶּׁם אֵינָם נֶאֱכָלִים עַל יְדֵי הַכֹּהֲנִים, וְאִם כֵּן אִם נִשְׁחַט הַפֶּסַח
לְשִׁמְם יֵשׁ לוֹ לְהִיּוֹת כְּמוֹתָם. מִתַּרְצַת הַגְמָרָא: אֵלֶּא דוֹחִין פֶּסַח שֶׁהוּא
קִרְשִׁים הַנֶּאֱכָלִין לְכָל אָדָם, אֶצֶל שְׁלָמִים שֶׁגַם הֵם קִרְשִׁים הַנֶּאֱכָלִין
לְכָל אָדָם. וְאֵלוֹם אֵין דוֹחִין קִרְשִׁים הַנֶּאֱכָלִין לְכָל אָדָם אֶצֶל קִרְשִׁים
שֶׁאֵין נֶאֱכָלִין לְכָל אָדָם, וְעַל כֵּן פֶּסַח שֶׁנִּשְׁחַט לִשְׁם חֲטָאת וְאִשֶּׁם אֵינוֹ
נַעֲשֶׂה כְּמוֹתָם, מִשּׁוּם שֶׁאֵינָם נֶאֱכָלִים כִּי אִם לְזִכְרֵי כֹהֲנִים.

הַגְמָרָא מְבִיאה טַעַם נוֹסֵף לְכָךְ שֶׁפֶסַח נֶעֱקַר דּוּקָא לְשִׁלְמִים וְלֹא
לְעוֹלָה וְחֲטָאת וְאִשֶּׁם: רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי אֲבִין אִמָּר, דוֹחִין קִרְשִׁים קִלִּים
אֶצֶל קִרְשִׁים קִלִּים, וְאֵין דוֹחִין קִרְשִׁים קִלִּים אֶצֶל קִרְשִׁים קִרְשִׁים. עַל
כֵּן פֶּסַח שֶׁהוּא קִרְשִׁים קִלִּים נֶעֱקַר לְהִיּוֹת שְׁלָמִים שֶׁגַם הֵם קִרְשִׁים
קִלִּים, וְאֵינוֹ נֶעֱקַר לְעוֹלָה וְחֲטָאת וְאִשֶּׁם שֶׁהֵם קִרְשִׁים קִרְשִׁים.

מִתְקַן לָהּ רַב יִצְחָק בְּרַבִּי סָבְרִין עַל הַתִּירוֹץ הָאֲמוֹר, אִמָּר שֶׁאִם
שֶׁחֲמִיָּה לְפֶסַח שֶׁלֹּא בּוֹמְנוּ לִשְׁם מְעַשֵּׂר בַּהֲמָה לִיהוֹי מְעַשֵּׂר וְלֹא
שְׁלָמִים, שְׁהָרִי גַם מְעַשֵּׂר הוּא קִרְשִׁים קִלִּים. וְלִמָּה הִילְכָתָה – מָה
נִפְקָא מִינָהּ לְהַלְכָה מִכָּךְ שֶׁהוּא נֶעֱקַר לְמַעֲשֵׂר וְלֹא לְשִׁלְמִים, דְּלֹא
לִיִּבְעֵי נִסְכִּים כְּשִׁלְמִים. וְכִמּוֹ כֵּן נִפְקָא מִינָהּ לְמִלְקָא עֲלִיָּה (בְּלֹא
יִמָּר) בְּלֹא יִנָּאֵל – שֶׁאִם הוּא נֶעֱקַר לְהִיּוֹת אֲסוּר לְפִדּוֹתָו אוֹ
לְמוֹכְרוֹ כְּמַעֲשֵׂר שְׁנִימָר בּוֹ (ויקרא כ"ג א) 'מִלֵּא וְגֹאֲלִי, וְהוֹפְדֵהוּ אוֹ
מוֹכְרוֹ לְקוֹחַ מִשּׁוּם לֹא זֶה. מִתַּרְצַת הַגְמָרָא: אִמָּר קִרְבֵּן בְּמַעֲשֵׂר (שם)
כ"ג א) כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֵר תַּחַת הַשֶּׁבֶט הַעֲשִׂירִי יִהְיֶה קִרְבֵּן לַה', דּוּקָא
עֲשִׂירִי זֶה יִהְיֶה מְעַשֵּׂר, וְאֵין בָּקָר וְצֶאֱן אַחֵר שֶׁנִּשְׁחַט לִשְׁם מְעַשֵּׂר
נַעֲשֶׂה מְעַשֵּׂר.

שׁוֹב מְקַשָּׁה הַגְמָרָא: אִמָּר שֶׁאִם שֶׁחֲמִיָּה לְפֶסַח שֶׁלֹּא בּוֹמְנוּ לִשְׁם
בְּכֹרִי, לִיהוֹי בְּכֹבֹד, שְׁהָרִי גַם בְּכֹר הוּא קִרְשִׁים קִלִּים. וְלִמָּה
הִילְכָתָה הוּא נֶעֱקַר לְבָכּוֹר וְלֹא לְשִׁלְמִים, דְּלֹא לִיִּבְעֵי נִסְכִּים
כְּשִׁלְמִים. אִי נִמִּי, דְּלִיתְבִּיהִ וְ– שְׁצִירִךְ לִיתְנֹן לְכֹהֲנִים כִּדִּין בְּכֹר.
מִתַּרְצַת הַגְמָרָא: בְּכֹר נִמִּי מְגִזִּירָה שׁוֹהֵל 'עֲבֵרָה' מְעַשֵּׂר
נִמִּי וְ– נִלְמַד. שֶׁכֵּן נִאֲמָרָה לְשׁוֹן הָעֵבֶרָה בְּמַעֲשֵׂר בְּכָתוּב 'כֹּל אֲשֶׁר
יַעֲבֵר תַּחַת הַשֶּׁבֶט', וְכֵן נִאֲמָרָה לְשׁוֹן הָעֵבֶרָה בְּכֹר בְּכָתוּב (שְׁמוֹת
י"ג א) 'וְהָעֵבֶרָת כֹּל פֶּטֶר רִחֶם לַה'. וְכִשֶּׁם שֶׁאֵין הַפֶּסַח נַעֲשֶׂה מְעַשֵּׂר,
כִּמּוֹ כֵּן אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בְּכֹר.

שׁוֹב מְקַשָּׁה הַגְמָרָא: וְאִמָּר, אִם שֶׁחֲמִיָּה לְפֶסַח שֶׁלֹּא בּוֹמְנוּ לִשְׁם
תְּמוֹרָה, לִיהוֹי תְּמוֹרָה וְלֹא שְׁלָמִים, וְלִמָּה הִילְכָתָה הוּא נִחְשָׁב
לְתְּמוֹרָה, לְמִלְקָא עֲלִיָּה מִשּׁוּם לֹא שֶׁל 'לֹא יִחְלִיפֵנוּ וְלֹא יִמָּר אוֹתוֹ'
(ויקרא כ"ג א) 'אִי נִמִּי, לְמִינֵם עֲלִיָּה וְ– לְעוֹבֵר עֲלֵינוּ בְּלֹא שֶׁל 'לֹא יִמָּר'
וְלֹא יִנָּאֵל' אִם יִמָּכְרוּ אוֹ יִפְדּוּהוּ. מִתַּרְצַת הַגְמָרָא: אִמָּר מִרְ וּזְמִירָא
בְּרִיחַ דְּרַב נִחְמֵן, אִמָּר קִרְבֵּן בְּתְמוֹרָה (שם), וְהִנָּה הוּא וְתְמוֹרָתוֹ יִהְיֶה
קִרְבֵּן, דּוּקָא בְּהִמָּת חוֹלִין זֶה שֶׁהִמִּירוֹה בְּבִהֲמַת קִרְשִׁים תְּהִיָּה
תְּמוֹרָה, וְאֵין קִרְבֵּן אַחֵר שֶׁנִּשְׁחַט לִשְׁם תְּמוֹרָה נַעֲשֶׂה תְּמוֹרָה.

שׁוֹב מְקַשָּׁה הַגְמָרָא: וְאִמָּר, אִם שֶׁחֲמִיָּה לְפֶסַח שֶׁלֹּא בּוֹמְנוּ לִשְׁם
תְּמוֹרָה, לִיהוֹי כִּי תְמוֹרָה – שִׁיחִיה כְּתוּדָה. וְלִמָּה הִילְכָתָה הוּא נִחְשָׁב
לְתְּמוֹרָה, לְהַשְׁמִיעֵנוּ לָחֶם כְּתוּדָה. מִתַּרְצַת הַגְמָרָא: מִי אִמָּר מִידִּי
דְּפֶסַח גּוֹפִיָּה לֹא פִּעֵי לָחֶם וּמוֹתֵרֵי פִּעֵי לָחֶם – וְכִי יִתְכֵּן שִׁפְטָם עֲצָמוֹ
אֵינוֹ טַעוֹן לָחֶם, וְכִשְׁהוּא קִרְבֵּן לִשְׁם קִרְבֵּן אַחֵר יִהְיֶה טַעוֹן לָחֶם.

מְקַשָּׁה הַגְמָרָא עַל הַתִּירוֹץ הָאֲמוֹר: אִי הִבִּי הַשְׁתָּא נִמִּי – אִם כֵּן אִף
עֵתָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת כֵּן עַל מָה שִׁפְטָם שֶׁלֹּא בּוֹמְנוּ נַעֲשֶׂה שְׁלָמִים, מִי
אִמָּר מִידִּי דְּפֶסַח גּוֹפִיָּה לֹא פִּעֵי נִסְכִּים וּמוֹתֵרֵי פִּעֵי נִסְכִּים.
הַגְמָרָא מְבִיאה אֶת הַתִּירוֹץ הָאֲמוֹר בְּנוֹסֵף אַחֵר: אֵין הִבִּי קִרְבֵּן מִיִּנְיָהּ,
הֵלֵךְ מִצֶּאֱנוּ בְּתוּדָה עֲצָמָה דִּין מוֹתֵר, שֶׁאִם הִקְדִּישׁ אָדָם בְּהִמָּה
לְתוּדָה וְאֲבָדָה וְהִקְדִּישׁ אַחֲרָת תַּחַתִּיה, וְאַחֵר כֵּךְ נִמְצָאָה
הָרִאשׁוֹנָה וְהִקְרִיבָהּ, הַשְּׁנִיָּה שֶׁהִיא מוֹתֵר תוּדָה קִרְיָה בְּלֹא לָחֶם.
וְאִם כֵּן, מִי אִמָּר מִידִּי דְּמוֹתֵר תוּדָה עֲצָמָה לֹא פִּעֵי לָחֶם, וְאֵילוֹ מוֹתֵר
דְּאֵתִיָּה לְהוֹ מִלְקָא בְּצִיָּא לָחֶם – וְאֵילוֹ תוּדָה שֶׁלֹּא הוֹקְדָּה
מִלְּבַחֲחִילָה לִשְׁם תוּדָה אֶלֶּא בֹאָה מִמוֹתֵר הַפֶּסַח שֶׁקֶרֶב לִשְׁם

זבחים. פרק ראשון – כל הזבחים דף ט עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" קצו רש"י תוספות

דוחין קדשים הנאכלין. פסח זה מתחלה חוקדש לשם קרבן הנאכל הילכך דוחין אותו אצל שלמים שהן נאכלין ולא אצל עולה. שאין נאכלין לכל אדם. אלא לזכרי כהונה: ליהוי מעשר. דהא קדשים קלים הוא. בכור ומעשר אין טעונין נסכים בפרק שתי מדות (מנחות דף צ'): במעשר בהמה כתיב יהיה קודש לא יגאל ודרשין

בבכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף לב) דהאי לא יגאל לא ימכר הוא: עברה עברה. בבכור כתיב (שמות יג) והעברת כל פטר רחם ובמעשר כתיב כל אשר יעבור תחת השבט (ויקרא כז) למילקא עולה. משום לא יחליפנו: זו תמורה. ממש שהעמדת כשהיא חולין אצל בהמת קדשים והמיר הוא דהויא תמורה: ואין אחר. וזב ראשון ששחטו לשם תמורה: ומותרו כפי נסכים. דהא אמרת דאשכח ניהוי: דמותר תורה עצמה. כגון הפריש תורתו ואבדה והפריש אחרת ונמצאת הראשונה אין השניה טעונה לחם כדאמר' בפ' התורה (מנחות דף עט) וזב התורה טעון לחם ולא ולדה ולא תמורתה ולא חליפתה טעונן לחם: ומותר דאחי לה מעלמא. תורה שבאה ממותר פסח: דילמא כמותר אשם כתיב. האי ואם מן הצאן דאשכח נמי אילי אשם מן הצאן הוא ואינו בא מן הבקר: ככל צאן. כבבשים ועדים כגון פסח לאפוקי אשם דאינו בא מן העדים: ככל אתר את אבד. בכל מקום אתה אומר מן להוציא הוא כגון מן הבמה להוציא רובע ונרבע מן הבקר להוציא את העגב מן הצאן להוציא את המוקצה (ב"ק דף מ): וכאן אתה אומר מן לרבות. דקאמרת ומן הצאן פסח משמע שבא מכל צאן: ה"נ. כי מוקמינן לה בפסח מן להוציא הוא דלא אתי בן שתי שנים ולא אתי נקיבה ומיהו הצאן מכל מין צאן משמע בין כבשים בין עדים מיעוטא דמן נלקיבות אתא: ה"נ דלא אתי בן שתי שנים ולא אתי נקיבה: והא מדרבתי אב כבש אם עז סבלל דלאו כמותר הפסח הוא דכתיב. אלא בשלמים גרידו וד"ק אם נדר להביא מן הצאן יביא איזה שירצה או כבש או עז דאי כמותר הפסח כתיב למח לי אם כבש אם עז פשיטא דמכבשים ומעוים הוא כבש דאז בגופיה כתיב מן הכבשים מן העדים (שמות יב) לבדתיא כו'. לחלק ביניהם ולפרש הילכותיהן לומר שהכבש טעון אליה למזבח והעז אין אליהו בכלל אימורים: כבש. קרא יתירא הוא דכין דכתיב ומעיקרא ואם מן הצאן ובכתיב בתריה ואם עז ממכל דעד השתא כבבש איירי דאין לך מן הצאן אלא שני מינין: לאלה. שתהא קריבה עם אחריו כגון דכחלית ולמטה דכתיב לעומת העצה יסירנה מקום שהכליות יזעצו: שלמים הבאין מחמת פסח. חגיגת ארביעה עשר כדאמר' בפסחים (דף טט): והא מהבא נפקא. דפסח שעברה שנתו קרב שלמים והלא זה הוא מותר הפסח והא ילפת. לעיל מדאבהו דשמואל: ומאי ניהו שלמים. דבאין מכל צאן ובקר בין זכרים ובין נקיבות: עיברה

ונסכים ותנופת חזה ושוק. כשהוא אומר 'אם עז' הפסיק הענין, לימוד על העז שאינה טעונה אליה. והא מוקחא נפקא, כדאבוייה דשמואל נפקא. דאמר אבוייה דשמואל, 'ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים', דבר הקא מן הצאן, והא לזבח שלמים. ואפתי מדרב נחמן אמר רבה בר אבוייה נפקא, דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוייה, מנין למותר פסח שקרב שלמים, שנאמר 'ובזהת פסח לה' אליהו צאן ובקר', והלא אין פסח בא אלא מן הכבשים ומן העוים, אלא מקאן למותר הפסח, שיהא לרבר הקא מן הצאן ומן הבקר, ומאי ניהו שלמים. אלא תלתא קראי פתיבי, חד

דוחין קדשים הנאכלין. פסח זה מתחלה חוקדש לשם קרבן הנאכל הילכך דוחין אותו אצל שלמים שהן נאכלין ולא אצל עולה. שאין נאכלין לכל אדם. אלא לזכרי כהונה: ליהוי מעשר. דהא קדשים קלים הוא. בכור ומעשר אין טעונין נסכים בפרק שתי מדות (מנחות דף צ'): במעשר בהמה כתיב יהיה קודש לא יגאל ודרשין בבכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף לב) דהאי לא יגאל לא ימכר הוא: עברה עברה. בבכור כתיב (שמות יג) והעברת כל פטר רחם ובמעשר כתיב כל אשר יעבור תחת השבט (ויקרא כז) למילקא עולה. משום לא יחליפנו: זו תמורה. ממש שהעמדת כשהיא חולין אצל בהמת קדשים והמיר הוא דהויא תמורה: ואין אחר. וזב ראשון ששחטו לשם תמורה: ומותרו כפי נסכים. דהא אמרת דאשכח ניהוי: דמותר תורה עצמה. כגון הפריש תורתו ואבדה והפריש אחרת ונמצאת הראשונה אין השניה טעונה לחם כדאמר' בפ' התורה (מנחות דף עט) וזב התורה טעון לחם ולא ולדה ולא תמורתה ולא חליפתה טעונן לחם: ומותר דאחי לה מעלמא. תורה שבאה ממותר פסח: דילמא כמותר אשם כתיב. האי ואם מן הצאן דאשכח נמי אילי אשם מן הצאן הוא ואינו בא מן הבקר: ככל צאן. כבבשים ועדים כגון פסח לאפוקי אשם דאינו בא מן העדים: ככל אתר את אבד. בכל מקום אתה אומר מן להוציא הוא כגון מן הבמה להוציא רובע ונרבע מן הבקר להוציא את העגב מן הצאן להוציא את המוקצה (ב"ק דף מ): וכאן אתה אומר מן לרבות. דקאמרת ומן הצאן פסח משמע שבא מכל צאן: ה"נ. כי מוקמינן לה בפסח מן להוציא הוא דלא אתי בן שתי שנים ולא אתי נקיבה ומיהו הצאן מכל מין צאן משמע בין כבשים בין עדים מיעוטא דמן נלקיבות אתא: ה"נ דלא אתי בן שתי שנים ולא אתי נקיבה: והא מדרבתי אב כבש אם עז סבלל דלאו כמותר הפסח הוא דכתיב. אלא בשלמים גרידו וד"ק אם נדר להביא מן הצאן יביא איזה שירצה או כבש או עז דאי כמותר הפסח כתיב למח לי אם כבש אם עז פשיטא דמכבשים ומעוים הוא כבש דאז בגופיה כתיב מן הכבשים מן העדים (שמות יב) לבדתיא כו'. לחלק ביניהם ולפרש הילכותיהן לומר שהכבש טעון אליה למזבח והעז אין אליהו בכלל אימורים: כבש. קרא יתירא הוא דכין דכתיב ומעיקרא ואם מן הצאן ובכתיב בתריה ואם עז ממכל דעד השתא כבבש איירי דאין לך מן הצאן אלא שני מינין: לאלה. שתהא קריבה עם אחריו כגון דכחלית ולמטה דכתיב לעומת העצה יסירנה מקום שהכליות יזעצו: שלמים הבאין מחמת פסח. חגיגת ארביעה עשר כדאמר' בפסחים (דף טט): והא מהבא נפקא. דפסח שעברה שנתו קרב שלמים והלא זה הוא מותר הפסח והא ילפת. לעיל מדאבהו דשמואל: ומאי ניהו שלמים. דבאין מכל צאן ובקר בין זכרים ובין נקיבות: עיברה

ונסכים ותנופת חזה ושוק. כשהוא אומר 'אם עז' הפסיק הענין, לימוד על העז שאינה טעונה אליה. והא מוקחא נפקא, כדאבוייה דשמואל נפקא. דאמר אבוייה דשמואל, 'ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים', דבר הקא מן הצאן, והא לזבח שלמים. ואפתי מדרב נחמן אמר רבה בר אבוייה נפקא, דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוייה, מנין למותר פסח שקרב שלמים, שנאמר 'ובזהת פסח לה' אליהו צאן ובקר', והלא אין פסח בא אלא מן הכבשים ומן העוים, אלא מקאן למותר הפסח, שיהא לרבר הקא מן הצאן ומן הבקר, ומאי ניהו שלמים. אלא תלתא קראי פתיבי, חד

(דף ג:) מִזֹּאת תוֹרַת וְאוֹמֵר רִ"ת דְּהָבָא גִּרְסִי רַבָּה
 וְרַבָּה לְטַעְמֵיהָ דְּמַשְׁנֵי הָתָם כֵּאֵן בְּשִׁנְיָ קוֹדֶשׁ כֵּאֵן
 בְּשִׁנְיָ בַעֲלִים עוֹדוּ לִ"ל דְּאִפִּי גִרְסִינָן רַבָּא רֹצֵחַ
 לִישֵׁב דְּבִיר רַב לְכַלּוֹהוּ אִמּוּרָאֵי דְּהָתָם וְלִפְיִ רִ"ת
 קֹשֶׁה דְּנִרְאָה דְּרַב מִשְׁרָשֵׁי תַלְמוּדוֹ שֶׁל רַבָּא הִיָּה
 וְלֹא שֶׁל רַבָּה עוֹדִי לִ"ל שְׂרֹעָה רַבָּא לִישֵׁב דְּבִיר
 רַב מִשְׁמֵיהָ דְּמִבּוֹן אִפִּי כִּרְבָּן דְּפִלְגִי לִרְשֵׁי דִלְהוּ
 דְּלִית לְהוּ תוֹרַת וְרַב מִשְׁרָשֵׁי כִּשְׁהִקְשָׁה לִי
 מִרְ"שׁ הִיָּה יָכוֹל לְהַקְשׁוֹת מִמֶּנִּי דְּמַנְחוֹת אֵלָּא
 נִחַזֵּל לִיה לְמַפְיָךְ מִבְּרִיתָא דְּאִפִּי לִרְשֵׁי מִגְשִׁיךְ
 לֹא מִזֹּאת תוֹרַת מִכְשִׁיר וְכֵן מִשְׁמַע מִפִּי הַקְּוֹטֶרֶס
 וְעוֹג דְּבִי דֵם חֲטָאֹת (לִקְוֹן וְלִקְוֹן) דְּרִשִּׁין
 תוֹרָה אֲחֻת לִי הַחֲטָאוֹת וְלִקְוֹן מֵאֵן דְּפִלְגִי הִיָּנִי
 מְבִידִי כְּתִיבָא בְּהִרְדֵּי כִּחְטָאֹת גּוֹפֵה דְּרִשִּׁין לִי
 לְכַ"ע כְּגוֹן הֵינִי דְּפָרַק דֵם חֲטָאֹת אֲבָל שִׁנְיָ קוֹדֶשׁ
 לֹא כֹתֵב כִּחְטָאֹת וּבְרִישׁ אִידוּהּ מִקּוֹמָן (לִקְוֹן) דִּף
 (מֵת) דְּרִישׁ תוֹרָה אֲחֻת לִכֹּל הַאֲשֻׁמּוֹת וְקֹאמֵר
 נִיחָא לְמֵאֵן דֹּאֵית לִי תוֹרַת אֵלָּא לְמֵאֵן דְּלִית
 לִי תוֹרַת הִיָּנִי לִרְ"שׁ וְלִרְבָּן בְּרִישׁ מַנְחוֹת (דף ג:)
 לְרַבָּא: חֲטָאֹת נִוִּיר חֲטָאֹת אֲחֻת מִצְוֶה.
 לְעוֹל (דף ו:) אִיבָא שְׁמַעְתָּ אֲחֻרֵּי תוֹרָה דְּמַחֲלַק
 בֵּין שׁוֹחֵט וְלֹשֶׁם חֲטָאֹת) לְשׁוֹחֵט לֹשֶׁם עוֹלָה וְשֶׁם
 פִּירְשִׁתִּי תוֹרָתִי דְּרַבָּא לְמַה לִּי: וְשִׁחַט אֹתָהּ
 לְחֲטָאֹת. לְעוֹל בְּפִירְקֵן דְּרִשִּׁין לִיה לְמַלְתָּא
 אֲחֻרֵּיתִי וְשֵׁמָּה עָלָא דְּרִישׁ חֲטָאֹת כְּתִיב וְשׁוֹחֵט
 לְחֲטָאֹת אֹתָהּ: הֵךְ מִשְׁחָחִיב מִדֵּלֵת דְּטוֹמָאֹת
 מְקֻשָּׁי כְּלֹשׁ מְדוּ. מִזֹּה גֵרַע מִמֵּי שִׁנְיָ
 מְחֻיָּבִיב כְּלֹשׁ: מִחֲשָׁבִין מַעְבֻּדָּה לְעוֹבְדָּה.
 כְּדָאִמֵּר כְּגוֹן מִשְׁחִיטָה לְזוּרִיקָא (כְּמוֹ שִׁנְיָ בַעֲלִים)
 אֲבָל מִשְׁחִיטָה לְקַבְּלָהּ לֹא דְהָא מְפִיגוֹל לִיָּף
 לֹא קוֹי דְּרַב אֲשֵׁר דִּילִיָּף מִשְׁנֵינִי בַעֲלִים לֹא
 הִיָּי אֵלָּא מִשְׁחִיטָה לְזוּרִיקָא כְּמוֹ שִׁנְיָ בַעֲלִי
 וְתִימָה

דמהניא ביה הכי דתנן בפרק שני (לקמן דף כז:) השוחט את הזבח על מנת לזרוק דמו למחר פיגול: אין מחשיבין מעוברות עיקר מחשבתו המביאה לידי פיגול זו היא שחשוב בעבורה זו לעשות עבודה אחרת מן אחת העבודות האחילי לאדם או לבן אם חשש על המזרח החלל שאינה מן עבודות ההלכה לא דמיא לשלל לשל

השוחמ

מחויב בחטאת כפרה אלא בחטאת אחרת דומיא דחטאת נחשון,
הרי היא פסולה. ומאי ניהו – מה הן החטאות שלא באות על
חטא, הלא הן חטאת נזיר שבאה להחירו בין, וחטאת מצורע
שבאה להחירו באכילת קדשים. שאם שנחטה חטאת חלב לשם
אדם אחר המחויב בחטאות אלו, אין זה כשוטח לשם מי שאינו
מחויב כפרה כמותו, אלא מאחר שסוף סוף הוא מחויב חטאת
הרי זה שינוי בעלים.
הגמרא דוחה תירוץ זה: הני חטאות נזיר ומצורע הלא עולות ניהו,
שהרי אינן באות לכפרה, ואם כן אין לו לאדם המחויב בהן
להיחשב כבר כפרה, ואין לשחטה לשמו לפסול את החטאת.
מסיקה הגמרא: אלא אי איתמר דינו של מבוג הכי איתמר. אמר רב
משמיה דמבוג, חטאת ששחטה על אדם אחר ששחט חטאת נזיר
או מצורע שהיא בחטאת נחשון שלא באה לכפרה, הרי היא
כשירה. משום שחטאת נחשון, וכן חטאת נזיר או מצורע, כעולה
היא, ואם שנחטה חטאת חלב לשם מי שמחויב בחטאות אלו הרי
היא כמו שנשחטה לשם אדם המחויב עולה.
איכא דאמר מימרא זו באופן זה. אמר רב משמיה דמבוג, חטאת
חלב ששחטה לשם חטאת נחשון, פסולה, משום שחטאת נחשון
כעולה היא, שהרי לא באה על חטא, והרי היא בחטאת שנשחטה
לשם עולה.
שואלת הגמרא: מובג שחטאת חלב שנשחטה לשם חטאת
נזיר וחטאת מצורע פסולה, שכן גם חטאות אלו הן עולות שלא
באה על חטא, ומדוע נקט חטאת נחשון. משיבה הגמרא: אכן הוא
הדין לחטאת נזיר וחטאת מצורע, אלא שמבוג עיקר חטאת
ושורשה נקט, שכן חטאת נחשון היא חטאת היחיד הראשונה
שקברה מאז ומעולם.
הגמרא מביאה מימרא נוספת של רב בדין שינוי קודש: אמר רב,
חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם, או לשם חטאת עבודת
בזבחים, הרי היא כחטאת נזיר לשם חטאת מצורע פסולה, משום שהני
כרת. אבל לשם חטאת נזיר לשם חטאת מצורע פסולה, משום שהני
חטאות עולות ניהו, והרי זה כשוטח חטאת לשם עולה.
רבא מסתפק: בעי רבא, חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דמומא
מקדש וקדשיו, מהו דינה. מי אמרין שאין זה שינוי קודש משום
שגם היא באה על שגגת קרת במומא (וכמו חטאת חלב), או דילמא,
היא פסולה משום שינוי קודש לפי שאין קרבן חטאת זה קבוע
במומא. שכן חטאת חלב קבועה, ואילו חטאת טומאת מקדש
וקדשיו היא בעולה ויורד. על כן שני שמות שונים הם, והשוטח
אחת לשם חבירתה פסולה משום שינוי קודש.
רב אחא בריה דרבא מתינו בולחו לפסולא – שנה בשם רבא את כל
השינויים האלו לפסול, ואפילו חטאת חלב לשם חטאת דם. מאי
מקרא, שנאמר (ויקרא ד' א') 'ושחט אותה לחטאת', שישחטה לשם
אותה חטאת שעליה היא מכפרת.
אמר ליה רב אחא בריה דרבא, אם חטאת חלב לשם
חטאת דם פסולה, כל שכן שלשם חטאת טומאת מקדש וקדשיו
היא פסולה, ואם כן [בענין דרבא] היכי מתניתו לה – כיצד אתם
שונים את ספיקו של רבא בענין זה.
אמר ליה רב אחא, אנו בשינוי בעלים מתנינו לה למימרא של רבא,
ולא בשינוי קודש, [והכי מתנינו לה]. אמר רבא, חטאת חלב
ששחטה על מי ששחט חטאת דם וחטאת עבודת בזבחים פסולה,
משום ששחטה לשם חבירו המחויב בכפרה כמותו. אבל אם
שחטה על מי ששחט חטאת נזיר וחטאת מצורע כשירה, משום
שאין חבירו מחויב בחטאת שבאה על חטא אלא בחטאת
המתירה, ואין שינוי בעלים פוסל אלא לשם חבירו המחויב בכפרה
כמותו. ובענין לה הכי – וכך שינוי את ספיקו של רבא. בעי רבא,
חטאת חלב ששחטה על מי ששחט חטאת דמומא מקדש וקדשיו,
מהו דינה של חטאת זו. מי אמרין שהיא פסולה משום שגם חבירו
חייב בחטאת המכפרת על שגגת קרת במומא (וכמו חטאת חלב),
או דילמא, מאחר שהקרבן שמחויב בו חבירו אין קבוע במומא אלא
הוא בעולה ויורד, אינו נחשב למחויב כפרה כמותו, ואין בזה

חד – כתוב אחד] בא ללמדנו על פסח שעיקרה – [עבר] זמנו וגם
עיקרה שנתו, שכן אין השה ראו להקריבה אלא בשנתו הראשונה,
ואם עבר ערב פסח שהוא זמן הקרבתו וגם עברה שנתו הראשונה
של השה, הרי הוא קרב לשלמים. וחד בא לפסח שעיקרה זמנו
שהוא ערב פסח, ועדיין לא עברה שנתו של השה, שאף הוא קרב
לשלמים. וחד בא לפסח שלא עיקרה לא זמנו ולא שנתו, ונשחט
קודם הפסח לשם שלמים, שאף הוא קרב לשלמים.
מפרשת הגמרא: וצריכי כל שלשת כתובים אלו. משום דאי כתב
רחמנא רק חד, הוה אמינא, שדווקא היכא דעיקרה שנתו וגם עבר
זמנו הוא קרב לשלמים, משום דאידחי מפסח לגמרי, בין מצד זמן
ההקריבה ובין מצד גילו של השה, אבל אם עיקרה זמנו ועדיין לא
עברה שנתו, דעדיין חיו – וראוי הוא להקרב לפסח שני, אימא לא
יעקר לשלמים.
ואי כתב רחמנא הני תרי, פסח שעבר זמנו ועברה שנתו ופסח
שעבר זמנו ולא עברה שנתו, הוה אמינא שרק אלו נעקרים
לשלמים, משום דאידחי להו ממיילתיהו – שנדחו לגמרי מדין
הקריבת פסח ראשון שלשמו הוקדשו, אבל היכא שלא עבר לא זמנו
ולא שנתו דעדיין הוא חיו להקרב לפסח ראשון, אימא לא יעקר
לשלמים. על כן צריכי כל שלשת כתובים אלו להכתב, כדי
ללמדנו שהפסח נעקר לשלמים בכל שלשת האופנים האמורים.
הגמרא חוזרת לדין שלא לשמה בחטאת, ודנה באופנים מסוימים
האם נוהג בהם פסול זה: אמר רב משמיה דמבוג – שם חסם, חטאת
שבאה לכפר על אכילת חלב ששחטה לשם חטאת נחשון שקברה
בזמן הקמת המשכן, כשירה. משום דאמר קרא (ויקרא ו' יח) 'ואת
תורת החטאת', ומכאן שתורה אחת לכל החטאות, ואף אם שחט
אחת לשם חבירתה כשירה.
הכי רבא וקאמר לה להא שמעמא – ישב רבא ואמר שמועה זו.
איתביה – [הקשה לו] רב משמיה לרבא מדבריה הבריתא הבאים.
רבי שמעון אומר, כל המנחות שנקמצו שלא לשמן פירות, ואף עלו
לבעלים לשם חובה, ואינו כזבחים שנבחו שלא לשמם שאינם
עולים לשם חובה. וביאר רבי שמעון את טעמו, לפי שאין המנחות
דומות לזבחים, שכן הקומץ מנחת מקבת לשם מנחת מרחשת, הרי
מעשה מוכיחין עליה שהיא מנחת מקבת. וכן הקומץ מנחת חוטא
שבאה תריצה – יבשה ללא שמן לשם מנחה אחרת שבאה בלילה
בשמן, הרי מעשה מוכיחין שהיא מנחה תריצה ולא בלולה, וכל
מחשבה שניכר עליה שהיא מחשבת שקר אינה פסולה. אבל
בזבחים אינו כן, שהרי שחטקה אחת לבולן, וכן קבלה אחת לבולן,
וכן וריקה אחת לבולן, ואין ניכר בשחטה ובקבלה ובוריקה איזה
קרבן הוא מקריב. ומאחר שאין ניכר על מחשבת שינוי קודש
בזבחים שהיא מחשבת שקר, הרי היא פסולה בהם.
רב משרשיא מסיק את קושיות: מבואר מדברי רבי שמעון, מעמא
שהמנחה עולה לשם חובה בשינוי קודש הוא רק משום דמעשה
מוכיחין עליה, הא אילו אין מעשה היו מוכיחין עליה לא היתה
עולה לשם חובה. ואם כדברי מבוג הדורש מ'ואת תורת החטאת'
שתורה אחת לכל החטאות ושינוי מחטאת אחת לחבירתה אינו
פוסל בהן, אמאי יש שינוי קודש במנחה כלל, לימא 'ואת תורת
המנחה' (שם ו'), תורה אחת לכל המנחות, ושינוי קודש ממנחה אחת
לחבירתה אינו נחשב שינוי.
הגמרא חוזרת בה ומביאה את דברי מבוג באופן אחר: אלא אי
איתמר דינו של מבוג הכי איתמר. אמר רב משמיה דמבוג, חטאת
ששחטה על מנת שיתכפר בה נחשון שכבר אינו בחיים, הרי היא
כשירה. ואין זה שינוי בעלים שכן אין בפרה למתים, ומבואר לעיל
(י) שאין שינוי בעלים פוסל אלא כשהשחטה היא לשם חבירו
המחויב כפרה כמותו.
מקשה הגמרא: ולימא מבוג את דינו בשוטח לשם מ'בעלמא, ולא
דווקא לשם נחשון.
מתרצת הגמרא: הא קא משמע לן מבוג, דמעמא שלשם נחשון
כשירה, הוא דווקא משום דנחשון כבר מת ואינו בר חיוב בכפרת
חטאת, הא לשם כפרת אדם חי אחר, אפילו שאותו אדם אינו

ורבי אילא הביא ראייה לסייעיה ו-לסייעין לריש לקיש. שכן הובא
 לעיל (ה). שהתרבה דין שינוי קודש מדרשות הכתובים בכל אחת
 מארבע העבודות. ולכאורה יש להקשות, לא תאמר דרשה
 בוריקה, ויתירי מקל וחומר מבינייא – וילמדו דין שינוי קודש בוריקה
 מהצד השווה של שחיטה וקבלה. אלא בהכרח נאמר שינוי קודש
 בוריקה כדי להשמיענו הלכה מסוימת בדין זה, ולפני הלקיחה כתב
 רחמנא דרשה זו, לומר דאין מתקבלין מעבודה לעבודה, ואין שינוי
 קודש בוריקה אלא בשעת הוריקה עצמה ולא בשעת השחיטה.
 מתקבלין לה רב פפא, ודלמא בא יתור זה להשמיענו להיפך,
 דמתקבלין מעבודה לעבודה, וגם אם חשב בשעת שחיטה על מנת
 לזרוק שלא לשמה פסולה. מתרצת הגמרא, אם כן לשתוק קרא
 מיניה ומדין מחשבים מעבודה לעבודה, ויתירי מקל וחומר דרב
 אשי משינוי בעלים.
 ואידך – רבי יוחנן סובר, שהכתוב שנאמר בשינוי קודש בוריקה
 אינו מיותר ללמד שאין מחשבים מעבודה לעבודה, שכן אי אפשר
 ללמוד זריקה משחיטה וקבלה, משום דפרך רבי, מה להניח
 ולשחיטה וקבלה שכן טעונות צפון וישנן בחטאות הפנימיות, מה
 שאין כן בוריקה שלא נאמר בה דין 'צפון', וכן אין נוגהת זריקת
 הדם על המזבח החיצון בחטאות הפנימיות אלא על הפרוכת ועל
 מזבח הזהב, ועל כן יתכן שאף דין לשמה לא נאמר בה.
 ואידך – ורבי אילא סובר, שאין זו פירכא, שכן השתא מיהא
 בשלמים קיימין – משום שמקור שינוי קודש הוא מהכתובים
 שנאמרו בשלמים, ובשחיטת שלמים וקבלת דם אין שום חומרה
 יותר מאשר בוריקת דם, שכן שלמים אינם טעונים צפון, וכן דם
 נזרק תמיד על המזבח החיצון.
 מחלוקת אמוראים נוספת בנידון האמור: איתמר, שחטה לשמה
 לזרוק דמה שלא לשמה, רב נחמן אמר פסולה, וכדברי רבי יוחנן.
 ודעה אחר בשעה, כדברי ריש לקיש.
 והדר היה רבה לנבי רב נחמן, והורה לדבריו שמחשבים מעבודה
 לעבודה, משום קל וחומר, ואשי שהובא לעיל, שאם שינוי
 בעלים פוסל מעבודה לעבודה, כל שכן לשינוי קודש שהוא פוסל
 מעבודה לעבודה.
 שינוי במשנה: רבי אליעזר אומר אף (את) האשם שקרב שלא לשמו
 פסול.
 הגמרא מביאה ברייתא המבארת את שיטתם של רבי אליעזר
 ורבי יהושע בדין אשם שלא לשמו: תניא, אמר רבי אליעזר, הרי
 חטאת באה על כפרת חטא, ואף אשם בא על כפרת חטא, לפיכך
 יש להשוותם בדין שלא לשמה, מה חטאת שקרבה שלא לשמה
 פסולה, אף אשם שקרב שלא לשמו פסול.
 אמר לו רבי יהושע לרבי אליעזר, לא כן הוא, שהרי אם אפרת
 בחטאת שלא לשמה שהיא פסולה אין להוכיח ממנה על אשם,
 שכן היא חמורה ממנו בכך שדמה ניתן בגובה המזבח למעלה מחוט
 הסיקרא, אבל אשם שדמו ניתן למטה מחוט הסיקרא אינו נפסל
 כשנשחט שלא לשמו. אמר לו רבי אליעזר לרבי יהושע, תנית דם
 האשם למטה אינה סיבה להכשירו כשנשחט שלא לשמו, שכן
 פסח יוכיח שדמו למטה, ואף על פי כן אם שחטו שלא לשמו הוא
 פסול.
 אמר לו רבי יהושע לרבי אליעזר, אין להוכיח מפסח על אשם,
 שהרי מה לפסח שכן זמנו קבוע, ועל כן כשנשחט שלא לשמו
 פסול, מה שאין כן באשם שאין לו זמן קבוע. אמר לו רבי אליעזר
 לרבי יהושע, חטאת תזכית שאפילו שאין לה זמן קבוע כשנשחטה
 שלא לשמה פסולה, והוא הדין לאשם. אמר לו רבי יהושע לרבי
 אליעזר,

נחלקו רבי יוחנן וריש לקיש באדם השוחט את הקהה וחשב
 בשעת השחיטה על מנת לזרוק דמה לעבודה בוכבים, ולהקטיר
 קלה לעבודה בוכבים. רבי יוחנן אמר, בהמה זו אסורה בהנאה,
 משום שמתקבלין מעבודה לעבודה. ואף שלא חשב שתהיה
 השחיטה עצמה לשם עבודה וזה, מכל מקום מאחר שחשב בשעת
 השחיטה שתהיה הוריקה לעבודה וזה, הרי היא נאסרת בהנאה.
 וסובר רבי יוחנן, ולפיין דין מחשבת שחיטה לעבודה וזה הנעשית
 מחוץ לעזרה ממחשבת פיגול בידשים הנעשים בפנים, שכשם
 שבפיגול מחשבים מעבודה לעבודה, הוא הדין בעבודה וזה
 שמחשבים עליה מעבודה לעבודה.
 וריש לקיש אמר, אם לא חשב על השחיטה שתיעשה לשם עבודה
 וזה אלא חשב כן רק על הוריקה, הרי היא מותרת, משום שאין
 מתקבלין מעבודה לעבודה. וסובר ריש לקיש שלא לפיין מחשבת
 חוץ של עבודה וזה ממחשבת פנים של פיגול.
 הגמרא מפרשת מדוע הוצרכו רבי יוחנן וריש לקיש לחלוק גם
 בשינוי קודש וגם בעבודה וזה: ואי אשמינן את מחלוקתם רק
 בהא [בעבודה וזה], היינו אומרים שרק בהא אמר ריש לקיש שאין
 מחשבים מעבודה לעבודה, משום שאין להשוות שחיטת עבודה
 וזה הנעשית מחוץ לעזרה לדין פיגול שהוא בפנים העזרה, אבל
 מחשבת שינוי קודש שהיא בפנים ממחשבת פיגול שגם היא
 בפנים, אימא מודי ליה ריש לקיש לרבי יוחנן שיש ללמוד זו מזו. ואי
 אשמינן את מחלוקתם רק בהא [בשינוי קודש], היינו אומרים שרק
 בהא אמר רבי יוחנן שיש ללמוד מפיגול שאף בו מחשבים
 מעבודה לעבודה, משום ששניהם הם בדבר הנעשה בפנים, אבל
 בהא [בשחיטה לעבודה וזה] שהיא בחוץ אימא מודי ליה רבי
 יוחנן לריש לקיש שאין למדים עליה מפיגול שנעשה בפנים. על כן
 צריכי רבי יוחנן וריש לקיש להשמיע את דבריהם בשני המקומות.
 מביאה הגמרא הוכחות לדברי רבי יוחנן וריש לקיש: כי אתא רב
 דימי אמר, מתיב [–הביא] רב ירמיה ראייה לסייעיה לרבי יוחנן, ורבי
 אילא הביא ראייה לסייעיה לריש לקיש.
 מפרשת הגמרא: רב ירמיה הביא ראייה לסייעיה לרבי יוחנן מקל
 וחומר. ומה במקום שאם אמר בשעת השחיטה הריני שוחט חוץ
 לזמנו שהוא בשר, ואילו אם שחטו על מנת לזרוק דמו חוץ לזמנו
 פסול משום פיגול, מקום שאם אמר הריני שוחט שלא לשמו פסול
 משום שינוי קודש, אם שחטו על מנת לזרוק דמו שלא לשמו אינו דין
 שיהא פסול.
 מתקבלין לה רבא בר אהילאי על הקל וחומר האמור, מה למחשבת
 פיגול של חוץ לזמנו שכן חייבים על אכילת הפיגול כרת, מה שאין
 כן במחשבת שלא לשמו שאין חייבים על אכילת קרבן שנשחט
 במחשבה זו כרת.
 אלא אמר רבא בר אהילאי, הקל וחומר אינו ממחשבת חוץ לזמנו,
 אלא ממחשבת חוץ למקומו, והכי קאמר. ומה מקום שאם אמר הריני
 שוחט חוץ למקומו שהוא בשר, ואילו אם שחטו על מנת לזרוק דמו
 חוץ למקומו פסול, מקום שאם אמר הריני שוחט שלא לשמו שהוא
 פסול, [שחטו על מנת לזרוק דמו שלא לשמו אינו דין שיהא פסול].
 מתקבלין לה רב אשי על הקל וחומר האמור, מה לפסול חוץ למקומו
 שכן הוא נזהג בכל חוקים, וכי תאמר כן אף בפסול שלא לשמו
 שאינו נזהג אלא בפסח וחסות.
 אלא אמר רב אשי, הקל וחומר אינו מפיגול אלא משינוי בעלים,
 והכי קאמר רב ירמיה. ומה במקום שאם אמר הריני שוחט לשם
 פלוני שהוא בשר, ואילו אם שחט על מנת לזרוק את דמו (שלא
 לשמו) לשם פלוני הוא פסול, מקום שאם אמר הריני שוחט שלא
 לשמן שהוא פסול, [אם שחטו על מנת לזרוק דמן שלא לשמן, אינו
 דין שיהא פסול].

ד'ע מה למעלה ממך', דע כי כל מה שיש למעלה בפרצופים וספירות העליונות, הכול הוא ממך, שתלוי בעבודת האדם.

זבחים. פרק ראשון – כל הזבחים דף י עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" רא רש"י תוספות

השוחט את הזבחה. של חולין לעבודה זרה אסורה בהנאה כדן זבחי מתים וחבי מתים ילפינן (ע"ז דף כט) שם שם מעגלה ערופה: לזרוק דמה לעבודה זרה. (ועבודה) השחיטה לא נעשית לשם עבודה זרה אלא בשעת שחיטה חישוב לעבוד הוריקה לשם עבודה זרה ולא דוק: מחשבין מעבודה לעבודה. מחשבה היא לענין זבחי מתים ליאסר בהנאה: דילפינן. עבודה זרה שהיא חוץ ממחשבת פיגול

השוחט את הזבחה על מנת לזרוק דמה לעבודה פוכבים, ולחקטור חלפה לעבודה פוכבים, רבי יוחנן אומר, אסורה, מחשבין מעבודה לעבודה, ולפינן חוץ מפנים. ריש לקיש אומר, מותרת, אין מחשבין מעבודה לעבודה, ולא ולפינן חוץ מפנים. ואי אשמעין בהא, בהא אומר ריש לקיש, אבל פנים מפנים, אימא מודי ליה לרבי יוחנן. ואי אשמעין הא, בהא קאמר רבי יוחנן, ורבי אילא לסייעיה לריש לקיש. רבי יוחנן לסייעיה לרבי יוחנן, ומה במקום שאם אומר הריני שוחט חוץ לזמנו שהוא קשר, שחטו על מנת לזרוק דמו חוץ לזמנו, פסול. מקום שאם אומר הריני שוחט שלא לשמו פסול, שחטו על מנת לזרוק דמו שלא לשמו, אינו דין שיהא פסול. מתקוף לה רבא בר אהילאי, מה לחוץ לזמנו שכן ברת. אלא אומר רבא בר אהילאי, הכי קאמר, ומה מקום שאם אומר הריני שוחט חוץ למקומו שהוא קשר, שחטו על מנת לזרוק דמו חוץ למקומו, פסול. מקום שאם אומר הריני שוחט שלא לשמו שהוא פסול, [שחטו על מנת] לזרוק דמו שלא לשמו, אינו דין שיהא פסול. מתקוף לה רב אשי, מה לחוץ למקומו שכן נוהג בכל הזבחים, תאמר בשלא לשמו שאינו נוהג אלא בפסח וחטאת. אלא אומר רב אשי, הכי קאמר, ומה במקום שאם אומר הריני שוחט לשם פלוני שהוא קשר, לזרוק דמו (שלא לשמו) לשם פלוני, פסול. מקום שאם אומר הריני שוחט שלא לשמן שהוא פסול, [שחטו על מנת] לזרוק דמן שלא לשמן, אינו דין שיהא פסול. רבי אילא לסייעיה לריש לקיש, לא תאמר בוריקה, ותייתי מקל וחומר מבינייא, משחיטה וקבלה. למאי הלכתא כתב רחמנא, לומר דאין מחשבין מעבודה לעבודה. אלא לה רב פפא, ודלמא דמחשבין מעבודה לעבודה. אם בן, לשחוק קרא מיניה, ותייתי מקל וחומר דרב אשי. ואידך פריך הכי, מה להנהיג שכן מעונות צפון וישגן בחטאות הפנימיות. ואידך, השתא מיהא בשלמים קיימין. איתמר, שחטה לשמה לזרוק דמה שלא לשמה, רב נחמן אומר פסולה, רבא אומר בשרה. והדר

ותימה דלקמן (דף יג.) דפריך וקבלה מי פסלה כו' ומשני באן במחשבת שלא לשמן באן במחשבת פיגול אמאי לא משני אידי ואידי במחשבת שלא לשמן וקבלה לא עשה בה מחשבה כמעשה כגון בשחוט על מנת לקבל שלא לשמן ובוריקה (לא) עשה בה מחשבה כמעשה ונראה לי דלקמן מיירי שחיטת בעבודה עצמה אם קבל ולגמור דקבלה) שלא לשמן פסול ואם קבל ולגמור חוץ לזמנו כשר ואם דוק לגמור הוריקה חוץ לזמנו פסול וכן מקטיר לגמור ההקטרה למחר דהוה פסול אי לאו דמעטיה קרא לקמן משום דאין מעכבת כפרה אבל ליכא לפרושי לקמן מחשבת פיגול דלא פסלה בקבלה כגון שחוט על מנת לקבל דמן חוץ לזמנו דבשלא לשמן נמי לא פסלה דמעבודה לעבודה ילפינן מפיגול (ואי) במקבל על מנת לזרוק חוץ לזמנו הוה פיגול אלא כפרשטין בחישוב בעבודה עצמה. ברין ובלאו הכי תימה דהוי מצי למימר קבלה לא עשה בה מחשבה כמעשה לענין שינוי בעלים: ריש לקיש אמר מותרת. מודה ר"ל דחייב מיתה כדאמרין בפרק ארבע מיתות (סנהדרין סא.) מיד דהוה אמשתחוה לזר דהוה מותר ועובדו בסיף ושחית מומר לא חשיב כדפי' בפ"ק דחולין (דף יד.) גבי שחוט בשבת ואין לתמוה ודיאן נהרג דילמא מימלך ולא זריק לעבודה זרה כדאמר בפרק ד' מיתות (סנהדרין סא.) דניסת שאמר אלך אעבוד פטור דמימלך ולא עביד דהבא ודאי לא מימלך כיון דעבד מעשה שחוט על מנת לזרוק ועוד הכא אפילו ידוע ודאי שלא יזרוק חשיב עובד עבודה זרה בשחיטה וזו כששחוט ע"מ לזרוק: מקום שאם אומר הריני שחוט שלא לשמן כו'. וא"ת שחוט שלא לשם אוכלין בפסח יוכיח דשחוט שלא לשם אוכלין פסול ושחוט ע"מ לזרוק שלא לשם אוכלין כשר ויש לומר דלא דמי התם דזורק עצמו שלא לשם אוכלין כשר: לא תאמר בוריקה ותייתי בקי' משחיטה וקבלה. תימה אמאי לא פריך שכן טענות צפון וישגן בחטאות הפנימיות וכ"ת משום דבשלמים קיימא אם כן מאי צריך למילף למבינייא נילף בקי' מקבלה שאין חייבין עליה בחוץ ואפילו הכי פסלה בה מחשבה ועוד למא לי קרא בוריקה לשינוי בעלים דרדשי' לבפר עליו תיתי מבינייא משחיטה וקבלה ועוד קשה אמאי אין מחשבת אוכלין בפסח מחשבת תיתי בקי' משחיטה כששחיה בור כיון דלא פרכין מצפון וחטאות הפנימיות ומיהו דילמא (תבוסה) מיעוטא הוא ואע"ג דשלא למנויין דהיינו שינוי בעלים כתיב נמי (תבוסה) ולא ממעטי זריקה לא דמי (עין פסחים דף סא.) והדר ביה רבה לגבי דרב נחמן מקל וחומר דרב אשי. והיינו לרבנן דאליבא דר' שמעון ליכא קל וחומר דאיכא למיפרך מה לשינוי בעלים שכן נוהג במנחות תאמר בשינוי קודש שאינו נוהג במנחות לרבי שמעון (מנחות דף כו:) חטאת

בזה רבה לגבי רב נחמן, מקל וחומר דרב אשי: רבי אליעזר אומר אף (את) האשם: תניא, אומר רבי אליעזר, חטאת באה על חטא, ואשם בא על חטא, מה חטאת שלא לשמה פסולה, אף אשם שלא לשמו פסול. אומר לו רבי יהושע, לא אם אמרת בחטאת, שכן דמה למעלה. אומר לו רבי אליעזר, פסח יוכיח שדמו למטה, ושחטו שלא לשמו פסול. אומר לו רבי יהושע, מה לפסח שכן זמנו קבוע. אומר לו רבי אליעזר, חטאת תוכיח. חטאת אומר לו רבי יהושע, חזרתי

נתנה מחיצה:

חזרתי

חמאת נאמר בה היא. בכמה מקומות משמע דמכתיב היא נפקא לן עכובא ותימה דלעיל נפקא לן מקראי אחרינא ולעיל (דף ה:) פירשתי: **הרי** הוא אומר כחטאת כאשם. באשם מצורע כתיב וזהו מצי למילף אשם מחטאתא בגזירה שוה דעון עון מחטאת דשמיעת קול דהא למותרת גרידא גמירי ואין ג"ש למחצה כדאמר בריש מנחות (דף ד:) אלא

אי לאו היקשא הוה מנעט אשם מאותה: **מה** להצד השוה שבהן שכן צד כרת. ואע"ג דאשם תלוי נמי בא על כרת אינו בא לכפר אלא להגן ולכי מתיידע מייתי חטאת וה"נ הוה מצי למימר שכן באין בצבור:

מחטאת דשמיעת הקול. וליכא למיפרך מה לשם חטאת שכן כרת דחידא מחידא לא פריכין כל דהו: **ומה** עולה שהיא כליל בו. תימה בין דאיתי האי ק"ו ומפיק מדיקשיא אם כן תהא עולה פסולה שלא לשמה ק"ו מחטאת שאינה כליל וכי תימא מה לחטאת שכן מכפרת פסח יוכיח ומיהו כיון דכתיב אותה בחטאת לא קשה. ותימה לסברתו דעביד קל דחומר מעולה שהיא כליל שלא לשמו נמי ליכשר באשם ותו לימא חטאת יוכיח: הג"ה **כל** דמים שנכנסו להיכל לכפר פסולים. לא דמי לזה דאמר (לקמן דף סג. וּמנחות דף ח. ושם) ושלמים ששחטון בדיכל כשירות לא יתא טפל חומר מן העיקר דהני מילי היכא דכתיב אל פתח אהל מועד שתלה הכשירו בדיכל:

אשם
וְלִימָא לִיה, לא אם אָמַרְתָּ בַּחֲטָאת שֶׁנֶּכְנֵס דְּמָה לִפְנֵי וּלְפָנִים. בַּחֲטָאוֹת הַחֲצִיזוֹנוֹת קֵאמְרִינָן, שֶׁאֵם נִכְנֵס דְּמָה (לִפְנֵי וְ) לִפְנֵים פְּסוּלָה. אֵית לִיה לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אִם הָאִשֶּׁם שֶׁנֶּכְפַּרְתָּ עַל הַיָּבִיב פְּרִיטוֹת, מַחֲטָאת דְּשִׁמְיעַת הַקּוֹל, שֶׁנֶּכְנֵס מְעוֹנָה אֲרֻבַּע מַתְנוֹת, כִּרְבִּי יִשְׁמַעֵאל דְּאָמַר כֹּל הַדְּמִים מְעוֹנִין אֲרֻבַּע מַתְנוֹת [שֶׁנֶּכְנֵס מְעוֹנָה] עַל אֲרֻבַּע קְרָנוֹת. וְלִישְׁמַעֲיָהוּ, הָאִיכָא אֲצַבֵּעַ, הָאִיכָא קָרָן, הָאִיכָא חוּדָה. אֵלָּא, חַד מִתְרִי חֵלֶת טַעְמִי נִקְטָם. אָמַר מִר, אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא אִם אָמַרְתָּ, לִימָא לִיה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אִשֶּׁם נָמִי דְּמֹ לְמַעְלָה. אָמַר אַבְיִי, אִשֶּׁם דְּמֹ לְמַעְלָה, לֹא מִצִּית אָמַרְתָּ. קָל וְחֹמֶר מְעוֹלָה, וְכֹה עוֹלָה שְׁהִיא כְּלִיל, דְּמָה לְמַפְּהָ. אִשֶּׁם שְׁאִינוּ כְּלִיל, לֹא כֹל שֶׁנֶּכְנֵס. מַה לְעוֹלָה שֶׁנֶּכְנֵס אֵינָה מְכַפֶּרֶת, חֲטָאת הָעוֹף תּוֹכִיחַ. מַה לְחֲטָאת הָעוֹף שֶׁנֶּכְנֵס אֵינָה מִזֵּין זָבַת, עוֹלָה תּוֹכִיחַ. לֹא רָאִי זֶה פְּרָאִי זֶה, וְלֹא רָאִי זֶה פְּרָאִי זֶה, הִצַּד הַשְׁוֶה שֶׁבֶּהֱן שֶׁהֵן קִדְשֵׁי קִדְשִׁים וְדָמִין לְמַפְּהָ, אִם אֵינִי אָבִיא אִשֶּׁם שְׁהוּא קוֹדֶשׁ קִדְשִׁים וְדָמִין לְמַפְּהָ. אָמַר לִיה רַבָּא מִפְּרֻקִּיא לְרַב אִישִׁי, וְלִפְרֻקִּי מַה לְהַצַּד הַשְׁוֶה שֶׁבֶּהֱן שֶׁנֶּכְנֵס אֵין לָהֶן קֶצְבָּה, תֹּאמַר בְּאִשֶּׁם שֶׁנֶּכְנֵס לֹא קֶצְבָּה. אֵלָּא הֵינִי טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דְּאָמַר קֵרָא 'הַבְּהֵן הַמְּחַטָּא אוֹתָהּ', 'אוֹתָהּ' דְּמָה לְמַעְלָה, וְאֵין דְּמֹ שֶׁל אַחֵר לְמַעְלָה. אֵי הֵכִי, חֲטָאת נָמִי, נִימָא 'אוֹתָהּ' לְשִׁמָּה בִּשְׂרָה, שֶׁלֹּא לְשִׁמָּה פְּסוּלָה. הָא שְׂאָר זְבָחִים, בֵּין לְשִׁמָּה בֵּין שֶׁלֹּא לְשִׁמָּה בִּשְׂרִין. הֵהוּא 'אוֹתָהּ' לֹא דְּוֹקָא, דְּהָא שִׁיר פֶּסַח. הֵכָא נָמִי לֹא דְּוֹקָא, דְּהָא שִׁיר עוֹלַת הָעוֹף, בּוֹבִיחָה מִיָּהָ לֹא שִׁיר מִיָּד. וְאֵי פְּעִית אִימָא, הָא מִנִּי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא, דְּאָמַר הָאִי מְקוֹם לְחוּד, וְהָא מְקוֹם לְחוּד, דְּתִנְיָא, דְּמִים תַּחֲתוֹנִים נִתְּנִין מַחוּט הַפִּסְקָרָא וּלְמַפְּהָ, וְהַעֲלִינוּ מַחוּט הַפִּסְקָרָא וְלְמַעְלָה. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּמָה דְּבָרִים אָמְרוּן, בְּעוֹלַת הָעוֹף. אָבָל בַּחֲטָאת בְּהֵמָה, הִיא עֲצֻמָּה אֵין נַעֲשֶׂה אֵלָּא עַל גּוֹפָה שֶׁל קָרָן. תִּנּוּן הָחֵם, שְׁהִיָּה רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר, כֹּל דְּמִים שֶׁנִּכְנָסוּ לְהִיכַל לְכַפֵּר, פְּסוּלִים. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, חֲטָאת בְּלִבָּהּ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר, אִם הָאִשֶּׁם, שְׁנֶאֱמַר 'בַּחֲטָאת פֶּאֶשֶׁם'. בְּשִׁלְמָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, בְּדַקָּאמֶר טַעְמָא. אֵלָּא רַבִּינָן, מִאי טַעְמָא. אָמַר רַבָּא, אִשֶּׁם נִכְנֵס דְּמֹ לְפָנִים, פְּסוּל. לֹא מִצִּית אָמַרְתָּ, קָל וְחֹמֶר מְעוֹלָה. מַה

חוורני חלילה. חזר רבי אליעזר ודגן דין אחר, חטאת נאמר בה 'היא' בשחיטה, 'היא' לשמה בשירה, שלא לשמה פסולה. ופסח נאמר בו 'הוא' בויחה, 'הוא' לשמו בשיר, שלא לשמו פסול. אף אשם נאמר בו 'הוא', 'הוא' לשמו בשיר, שלא לשמו פסול. רבי יהושע, חטאת נאמר בה 'היא' בשחיטה, 'היא' לשמה בשירה, שלא לשמה פסולה. פסח נאמר בו 'הוא' בויחה, 'הוא' לשמו בשיר, שלא לשמו פסול. אבל אשם לא נאמר בו 'הוא' אלא לאחר הקטרת אימורין, והוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו בשיר. אמר לו רבי אליעזר, הרי אומר 'בַּחֲטָאת פֶּאֶשֶׁם', מה חטאת שלא לשמו פסול, אף אשם שלא לשמו פסול. אמר מר, אמר לו רבי יהושע, חזרני חלילה. וליהדר דינא, ולייתי במה הצד. משום דאיכא למיפרך, מה להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד כרת. אמר לו רבי יהושע, לא אם אמרת בחטאת שכן דמה למעלה.

של חטאת אי הכי. בשחיטת חטאת נמי כתיב אותה לחטאת ומיעוט הוא ולידרשא ר' אליעזר למעוטי אשם מפסול שלא לשמו: שיר עולת חטאת (סד.) מומלק והקטיר מה הקטרה בראשו של מזבח אף מליקה בראשו של מזבח: בויחה לא שיר מיד. אדרב שיהא זבח לא שיר כלום שכל הזבחים נמנעו שלא ידא דמו למעלה ועולת העוף לאו שירא הוא דאינו זבח כמות: הא מני. דלא חשיב עולת העוף שיר רבי אלעזר בר' שמעון היא: דאמר האי מקום. דחטאת בהמה לחוד ודעולת העוף לחוד אע"פ ששניהם למעלה אין מקומן שוה הלכך במיעוטא דרבי וירקת חטאת ליכא שיר: שיר: במה דברים אמורים. דעליונים לא קביע ליה מקום אלא שיהא מן החוט ולמעלה: בעולת העוף אבל חטאת בהמה אינה נעשית אלא בגופה של קרן. האבן של אמה על אמה שבראש מזבח שכל למטה מן הקרנות פסולה ואף על פי שהיא למעלה מן החוט ארבע אמות: כל דמים. החיצונים שנכנסו להיכל לכפר פסולים ואף על גב דלא כתיב אלא וכל חטאת אשר יזבא מדמה וגו' מרבה רבי עקיבא קדשי קדשים וקדשים קלים מריביא דכל וכל לקמן בכל הזבחים שנתערבו (דף פב.) אלא לרבנן מאי טעמיהו. הא ודאי איתקש אשם לחטאת:

1 נוספות שמצינו בחטאת, שכן הַאִיָּבָא בדם חטאת נתינה בַּאֲבָעָה, 2
3 מה שאין באשם שדמו נזרק מכלי. וכן הַאִיָּבָא בחטאת נתינה בַּקֶּרֶן
4 המזבח עצמה, מה שאין כן באשם שדמו ניתן על קיר המזבח. וכן
5 הַאִיָּבָא בחטאת מצוה לתת את הדם בחוּדָה של זוית המזבח
6 ולמושכו מלמעלה למטה, מה שאין כן באשם שדמו נזרק על זוית
7 המזבח ומתפשט לצדדים. אֵלָא בהכרח יכול היה רבי יהושע
8 לפרוך פירוט נוספות מלבד החומרא 'שכן דמה למעלה, והר
9 מִתֵּיר תֵּלֵת טַעְמֵי ו-פירכותו נָקַט.
10 אִמֵּר מִר, אִמֵּר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻעַ, יֵאלֵא אִם אִמְרַת בחטאת שכן דמה
11 למעלה. מקשה הגמרא: לִימָא לִיה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לרבי יהושע, שֶׁאִשֵּׁם
12 נָמִי ו-גם הוא דְּמוֹ ניתן לַמַּעֲלָה מחוט הסיקרא, משום שהוקש
13 לחטאת. אִמֵּר אַבְי, אִשֵּׁם שִׁדְיָה דְּמוֹ לַמַּעֲלָה לֹא מִצִּית אִמְרַת כֵּן,
14 שהרי קל וחומר הוא מַעֲלָה, וְהָא עוֹלָה החמורה שְׁהִיא קְרִיבָה כִּלְיָל
15 ובכל זאת דְּמָה ניתן לַמַּעֲלָה מחוט הסיקרא, אִשֵּׁם הקל שְׁאִינוֹ קָרִב
16 כִּלְיָל אֵלָא בשרו נאכל לכהנים לֹא כָּל שֶׁבֶן שִׁינְתוֹן דְּמוֹ לַמַּטָּה ולא
17 למעלה. ואם תפרוך מַה לַּעוֹלָה שֶׁבֶן אִינָה מְכַפֶּרֶת, מה שאין כן
18 באשם שבא לכפר, יש להשיב הַפְּטָא הַעוֹף תּוֹכִיָּה, שאפילו שבאה
19 לכפר דמה ניתן למטה מחוט הסיקרא, והוא הדין לאשם. ואם
20 תפרוך מַה לַחֲטָא הַעוֹף שֶׁבֶן אִינָה מִין זָבֵחַ, שהרי אינה נשחטת אלא
21 נמלקת, מה שאין כן באשם שהוא זָבֵחַ, יש להשיב עוֹלָה תּוֹכִיָּה,
22 שאפילו שְׁהִיא זָבֵחַ דמה ניתן למטה. לֹא רֵאָּיָה זָבֵחַ בְּרֵאָּיָה זָבֵחַ, וְלֹא רֵאָּיָה
23 בְּרֵאָּיָה זָבֵחַ – נמצא שאין קולתו של זה בקולתו של זה, ובכרחו שדמן
24 ניתן למטה לא מומת קולותיהם אלא מחמת הדא השהו שיש
25 בשתייהן. ואם כן יש לומר, מַה לַחֲטָא הַשְּׁוֹה שֶׁבֶן קֹדֶשׁ קֹדֶשִׁים
26 וְאֵף עַל פִּי כֵּן דְּמָן לַמַּטָּה, אִם אִנִּי אִבְיָא אִשֵּׁם שְׁהִיא קֹדֶשׁ קֹדֶשִׁים וְדָמוֹ
27 לַמַּטָּה.
28 אִמֵּר לִיה רַבָּא מְפָרְקָא לִרְבִּי אִשֵּׁי, וְלִפְרוֹךְ עַל לִימּוֹד זֶה, מַה לַחֲטָא
29 הַשְּׁוֹה שֶׁבֶן ובעולה וחטאת העוף שֶׁבֶן אִין לָהֶן קֶצֶבָה, וְכִי תִאמְרַן
30 כֵּן גַּם בְּאִשֵּׁם שִׁשֵּׁשׁ לוֹ קֶצֶבָה לְדָמֵיו והוא בא מאיל שושה שני
31 סלעים.
32 מסיקה הגמרא: אֵלָא תִּינִי טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שְׁדָם האשם ניתן
33 למטה, משום דְּאִמֵּר קָרָא בחטאת בהמה (ויקרא ו יט) 'לִבְהֵן הַחֲטָא
34 אוֹתָהּ, כלומר הוורק את דמה, וְאוֹתָהּ' בא למעט, שדווקא דְּמָה
35 של חטאת ניתן לַמַּעֲלָה, ואִין דְּמוֹ שֶׁל זָבֵחַ אֲחֵר ניתן לַמַּעֲלָה.
36 מקשה הגמרא: אִי הָיִי, לַעֲנִין פְּסוּל שֶׁלֹא לשמה שנאמר בַּחֲטָא
37 נָמִי נִימָא שמכך שנאמר בה (ויקרא ד לג) 'וְשָׁחַת אוֹתָהּ לַחֲטָא',
38 לַשְּׁמָה בְּשִׁרָה וְשֶׁלֹא לַמַּטָּה פְּסוּלָה, הָא שְׁאָר זָבָחִים מִין לַשְּׁמָה כֵּן
39 שֶׁלֹא לַשְּׁמָה בְּשִׁרָה, ואִין פְּסוּל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אִשֵּׁם אִשֵּׁם לַשְּׁמָה.
40 מתרצת הגמרא: הִיא 'אוֹתָהּ' שנאמר בשחיטת החטאת, בהכרח
41 לֹא דְּוָקָא למעט שאר זבחים מפסול שלא לשמה נאמר, דְּהָא שִׁיר
42 פְּסַח שֶׁלֹא לשמו שפסול, ואם כן אִף אִין למעט ממנו אשם.
43 מקשה הגמרא: אִם כֵּן הָכָא לַעֲנִין מְקוֹם הוֹרִיקָה נָמִי יש לומר
44 ש'אוֹתָהּ' שנאמר בחטאת לֹא דְּוָקָא הוא, ולא בא למעט שאר
45 זבחים, דְּהָא שִׁיר עוֹלָה הַעוֹף שְׁדָמוֹ ניתן למעלה, ואם כן אִין
46 למעט ממנו אשם. מתרצת הגמרא: בקרבנות שישנם בְּזִיכָה מִיָּהָא
47 לֹא שִׁיר הכתוב מִידֵּי, וכולם מתמעטים מ'אוֹתָהּ' שאין דָּמָם ניתן
48 למעלה, ועולת העוף אינה שִׁיר, שכן אינה בזיכה בחטאת
49 בהמה אלא במליקה.
50 עוד מתרצת הגמרא: וְאִי בְּעִית אִימָא, הָא מִנִּי – ברייתא זו בשיטת
51 רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא שְׁנוּיָה, דְּאִמֵּר הָאִי מְקוֹם שֶׁל חטאת
52 בהמה לחוד, וְהָאִי מְקוֹם שֶׁל עוֹלָה הַעוֹף לחוד, ואִין דָּמָן ניתן
53 באותו מְקוֹם, ועל כן אִף עוֹלָה הַעוֹף הִיא בכלל מיעוט 'אוֹתָהּ'
54 שנאמר בחטאת.
55 הגמרא מביאה את מקור שיטתו של רבי אלעזר ברבי שמעון:
56 דְּתַנְיָא, דְּמִים הַתְּחַתְּוִיָּים של שאר זבחים נִתְּנִין מְחוּט הַסִּיקְרָא
57 וְלַמַּטָּה, וְהַדְּמִים הַעֲלִיּוֹנִים של חטאת בהמה ועולת העוף ניתנים
58 מְחוּט הַסִּיקְרָא וְלַמַּעֲלָה. אִמֵּר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּמָה דְּבָרִים
59 אֲמִירָא, בְּעוֹלָה הַעוֹף, אֵבֶל בַּחֲטָא בְּהִמָּה הִיא וּמִתָּן דְּמָה עֲצָמָה
אִין נַעֲשֶׂה אֵלָא עַל גִּיפָה שֶׁל קֶרֶן שבג המזבח, ואם ניתן דמה

1 חוּרְנִי חֲלִילָה ו-בחזרה) לפרוך שוב את ההוכחה מחטאת, שכן מה
2 לחטאת שדמה ניתן למעלה.
3 חוֹר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְדָנוֹ לאשם מִדִּין אֲחֵר. הִלָּא חֲטָא נֶאֱמַר בָּהּ (ויקרא
4 ד כז) 'חֲטָא הָיָא' בְּשִׁחְיָה, שְׁמַשְׁמַע מ'הִיא' שֶׁרָק לַשְּׁמָה הִיא
5 בְּשִׁירָה, אֲבָל שֶׁלֹא לַשְּׁמָה הִיא פְּסוּלָה. וכמו כן פְּסַח נֶאֱמַר בּוֹ (שמות
6 יב כז) 'פְּסַח הוּא' בְּזִיכָהּ, וּמ'הוּא' מְשַׁמַּע שֶׁרָק לַשְּׁמָה בְּשִׁיר, אֲבָל שֶׁלֹא
7 לַשְּׁמָה פְּסוּל. ואם כן אִף בְּאִשֵּׁם שְׁנֶאֱמַר בּוֹ (ויקרא ז ה) 'אִשֵּׁם הוּא'
8 נִדְרָשׁ מ'הוּא' שֶׁרָק כשהוא קָרִב לַשְּׁמָה בְּשִׁיר, אֲבָל אִם קָרִב שֶׁלֹא
9 לַשְּׁמָה פְּסוּל.
10 אִמֵּר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻעַ לרבי אלעזר, דווקא בַּחֲטָא שְׁנֶאֱמַר בָּהּ 'הִיא'
11 בְּשִׁחְיָה, יש לדרוש מ'הִיא' שֶׁרָק לַשְּׁמָה הִיא בְּשִׁירָה אֲבָל שֶׁלֹא
12 לַשְּׁמָה הִיא פְּסוּלָה. וכן בַּפְּסַח שְׁנֶאֱמַר בּוֹ 'הוּא' בְּזִיכָהּ, יש לדרוש
13 שֶׁרָק כשהוא לַשְּׁמָה הוּא בְּשִׁיר אֲבָל שֶׁלֹא לַשְּׁמָה הוּא פְּסוּל. אֵבֶל
14 אִשֵּׁם הִרִי לֹא נֶאֱמַר בּוֹ 'הוּא' אֵלָא לְאַחַר הַקְּפָרֶת אִימִירָא, וְהִרִי הוּא
15 (לאשם) עֲצָמוֹ אפילו שֶׁלֹא הוּקְפָּרוֹ אִימִירָו כֻּלָּל בְּשִׁיר, ואִין יתכן
16 שהקטרה שלא לשמו תפסלנו.
17 מביאה הברייתא את טעמו של רבי אלעזר למסקנת דבריו: אלא
18 אִמֵּר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לרבי יהושע, הִרִי אִמֵּר הכתוב באשם (ויקרא ז
19 ז) 'בַּחֲטָא בְּאִשֵּׁם תוֹרָה אַחַת לָהֶם, מַה חֲטָא שֶׁלֹא לַשְּׁמָה פְּסוּל,
20 אִף אִשֵּׁם שֶׁלֹא לַשְּׁמָה פְּסוּל.
21 הגמרא דנה במשא ומתן שבין רבי אלעזר ורבי יהושע מתחילתו:
22 אִמֵּר מִר, אִמֵּר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻעַ לרבי אלעזר, חוּרְנִי חֲלִילָה. שואלת
23 הגמרא: וְלִיָּהֲרִי דִינָא וְלִיָּהֲרִי בְּמָה הָצֵד – הִלָּא יש ללמוד אשם
24 מהצד השהו של פסח וחטאת, אפילו שכל אחד לבדו אינו מלמד
25 על אשם. משיבה הגמרא: אִין ללמוד מהם על אשם, מְשוּם דְּאִיבָא
26 לַמִּפְרָךְ מַה לַחֲטָא הַשְּׁוֹה שֶׁבֶן יֵשׁ בְּהָן צֵד בְּרַת. שהרי חטאת
27 באה לכפר על שגגת עבירה שיש על זדונה כרת, וכן פסח יש על
28 ביטולו עונש כרת, מה שאין כן באשם שאין בו שום צד כרת.
29 עוד שנינו בברייתא: אִמֵּר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻעַ לרבי אלעזר, לֹא רֵאִיָּה
30 הִיא מחטאת, שְׁהִיא אִם אִמְרַת בַּחֲטָא החמורה שֶׁבֶן דְּמָה ניתן
31 לַמַּעֲלָה שְׁהִיא פְּסוּלָה, וכִי תִאמְרַן כֵּן גַּם באשם שדמו ניתן למטה.
32 שואלת הגמרא: וְלִיָּמָא לִיה רַבִּי יְהוֹשֻעַ, לֹא רֵאִיָּה הִיא מחטאת,
33 מְשוּם שֶׁאִם אִמְרַת בַּחֲטָא החמורה שֶׁבֶן חטאת של יום הכיפורים
34 נִכְנָס דְּמָה לַפְּנִי וְלַפְּנִים בקודש הקדשים, וכִי תִאמְרַן כֵּן גַּם באשם
35 הקל שדמו ניתן על המזבח החיצון. משיבה הגמרא: הִלָּא גַּם
36 בַּחֲטָא הַחֲצוֹנוֹת שאין דָּמָן נִכְנָס לַפְּנִי וּלַפְּנִים קְאָמְרִינָן שְׁחָן
37 פְּסוּלוֹת, וּמִהוּ יש להוכיח על אשם.
38 שואלת הגמרא: מדוע לא פָּרַךְ רַבִּי יְהוֹשֻעַ, מַה לחטאת שֶׁאִם נִכְנָס
39 דְּמָה של חטאת חיצונה (לַפְּנִי וְלַפְּנִים) הַיִּכֵּל הִיא פְּסוּלָה, מַה
40 שאין כן באשם. משיבה הגמרא: אִית לִיה לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁאִף הַאִשֵּׁם
41 שנכנס דְּמוֹ לַפְּנִים פְּסוּל, כמבואר להלן.
42 שואלת הגמרא: ועדיין יש לפרוך, מַה לחטאת שֶׁבֶן מְכַפֶּרֶת עַל
43 חֲטָא בְּרִיתוֹת, מַה שאין כן באשם שמכפר על איסור לאו. משיבה
44 הגמרא: אִישׁ להוכיח על אשם בַּחֲטָא דְּשִׁמְעִית הַקּוֹל, שאם השביע
45 אדם את חבירו שאינו יודע לו עדות וקיבל עליו שבועה זו נמצא
46 ששִׁיר בשבועה, חֲזִיב חטאת. ואפילו שאין על עבירה זו חיוב
47 כרת, מכל מקום חטאת זו שנשחטה שלא לשמה פְּסוּלָה.
48 שואלת הגמרא: מדוע לא פָּרַךְ רַבִּי יְהוֹשֻעַ, מַה לחטאת שֶׁבֶן מְעוֹנָה
49 אֲרִבָּע מְתָנוֹת מדמה, מַה שאין כן באשם שאינו טעון אלא שתי
50 מְתָנוֹת שְׁחָן אַרְבַּע, מתנה אחת בפינה המזרחית צפונית ואחת
51 בפינה המערבית דרומית, וכל אחת מתפשטת לשתי רוחות.
52 משיבה הגמרא: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר סוֹבֵר בְּרַבִּי יִשְׁמַעְיֵאל דְּאִמֵּר שֶׁל
53 הַתְּמִיָּם מְעוֹנִין אַרְבַּע מְתָנוֹת נפרדות ולא שתי שְׁחָן אַרְבַּע.
54 שואלת הגמרא: הִלָּא עֵדִין יש לפרוך מַה לחטאת [שֶׁבֶן מְעוֹנָה]
55 אַרְבַּע מְתָנוֹת עַל עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת ו-פינות) המזבח, מַה שאין כן
56 באשם. ואפילו לדעת רבי ישמעאל המצריך אַרְבַּע מְתָנוֹת, מכל
57 מְקוֹם אִין נִתְּנוֹת עַל אַרְבַּע פִּינוֹת המזבח, אלא רק על שתי פִּינוֹת
58 בלבד, הפינה המזרחית צפונית והפינה המערבית דרומית. משיבה
59 הגמרא: וְלִישְׁמַעְיֵאל ו-לשיתתך, הִלָּא יש לך גַּם לפרוך מחומרות

עולה החמורה שהיא קריבה כליל על גבי המזבח, ומכל מקום אם נכנס דמה לפני ההיכל היא כשרה, ואם הקל שאינו קרב כליל לא כל שכן שאינו נפסל בכניסת דמו לפני ההיכל. ואם תפרוך, מה לעולה שכן אינה מכפרת, אבל אשם שמכפר יתכן שהוא נפסל בכניסת דמו לפני, מנחת חומה תוביה שאפילו שהיא מכפרת אינה נפסלת בכניסתה לפני ההיכל, והוא הדין לאשם. מפסיקה הגמרא באמצע דברי רבא ושואלת: מדוע הוצרך רבא להוכיח ממנחת חוטא, ולימא חטאת העוף תוביה, שאפילו שהיא מכפרת אינה נפסלת בכניסתה לפני. שכן חטאת עוף יש בה דם, ועדיף להוכיח מדם חטאת על דם אשם מאשר ממנחה שאין בה דם. משיבה הגמרא: חטאת העוף שנכנסה לפני כעצא – ספק דרבי אבין היא, האם היא נפסלת בשנכנס דמה לפני בעודו בצוארה, ולא נפשט ספק זה.

חזרת הגמרא להמשיך דברי רבא המוכיח ממנחת חוטא לאשם: ויש לפרוך הוכחה זו, שהרי מה למנחת חוטא שכן אינה מין זבה, אבל אשם שהוא מין זבח יש לו להיפסל בכניסת דמו לפני. אלא שיש להשיב על פירכא זו עולה תוביה, שאפילו שהיא מין זבח אינה נפסלת בכניסת דמה לפני, והוא הדין לאשם. ויחזי הדין – ושוב יש לפרוך מה לעולה שהיא כליל, ושוב יש להשיב מנחת חוטא תוביה. לא ראי זה ברמיזה, ולא ראי זה ברמיזה, ואין קולותיהן שוות, ובהכרח שסיבת מה שאינן נפסלות בכניסת דמן לפני אינה מחמת קולותיהן אלו, אלא מחמת שהן הצד השווה שיש בשניהן, ואם כן יש ללמוד מהן על אשם. מה להצד השווה שבהן שכן קדשי קדשים ואף על פי כן אם נכנס (דמן) לפני הם כשרין, אף אני אביא אשם שהוא קדש קדשים, ואם נכנס דמו לפני כשר. הגמרא מקשה על דברי רבא: אמר ליה רבא מבייננא לרב אשי, והרי יש לפרוך, מה להצד השווה שבהן (ובעולה ובמנחת חוטא) שכן אין להן קצבה לדמיהן, אך האם האמר כן גם באשם שיש לו קצבה לדמיו, ובא מאל שווה לפחות שני טעמים.

מסיקה הגמרא: אבא חיינו מעמידינו – סלעם דרבינן הסבורים שאשם אינו נפסל בכניסת דמו לפני, דאמר קרא בחטאת (ויקרא כג) וכל חטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד לכפר בקדש, לא תאכל באש תשרף. ודמה: הוא מיעוט, שדווקא דמה של זו נפסל בכניסתו לפני, ולא דמה של קרבן אחר.

ויאריך – ורבי אליעזר סובר, שלא בא הכתוב למעט אשם, אלא לומר שדווקא כניסת דמה לפני פוסלת ולא כניסת כשרה. ויאריך – וחכמים סבורים, ששני מיעוטים נכללים בכתוב זה. מיעוט מה שהוכרז בו דם למדנו שדווקא כניסת דם פוסלת ולא כניסת בשר, ומיתור הה"א של 'דמה' למדנו שדווקא דם חטאת פוסל בכניסתו ולא דם אשם.

ויאריך – ורבי אליעזר, דם דמה לא דריש – אין הוא דורש מיעוט נוסף מיתור הה"א. שכן אין דרך הכתוב לומר 'אשר לא הובא מדם'.

שואלת הגמרא: בשלמא לרבנן דאמרי 'אשם ששחטו שלא לשמו כשר', חיינו דאיתקש מנחת חטאת, וגם הוקשה מנחת לאשם. דתניא, רבי שמעון אומר, נאמר במנחה (ויקרא יז) קדש קדשים היא בחטאת ובאשם' להקיש אליהם את המנחה, שמנחת חומה הרי היא בחטאת, ולפיכך אם קצבה שלא לשמה הרי היא פסולה כדון חטאת. ואילו מנחת נדבה הרי היא באשם, ולפיכך קצבה שלא לשמה הרי היא כשרה ולא עלתה לבעלים לשם חובה כדון אשם. אלא לרבי אליעזר, למאי הלבית איתקש מנחת חטאת וגם הוקשה מנחת לאשם, הלא בין חטאת ובין אשם שלא לשמם פסולים. משיבה הגמרא: היקשה זה נאמר לבי אידיך (ולדון אחר) דרבי שמעון. דתנן במנחות (כז) מנחה שלא ניתן קומצה בתוך כלי שרת, אלא לאחר שקמץ הכהן ממנה הוליכו בידו והקטירו על גבי המזבח, הרי היא פסולה ורבי שמעון מכשיר מנחה זו. ואמר רב יהודה בריה דרבי חייא, מאי טעמא דרבי שמעון, משום דאמר קרא במנחה 'קדש קדשים היא בחטאת ובאשם', הוקשה מנחה גם לחטאת וגם לאשם אף שאינם שווים בהלכותיהם, כדי ללמדנו, שאם בא הכהן לעיובדה פיד ולהוליק את הקומץ בידו ולהקטירו מתוך ידו מבלי לתתו בתוך כלי שרת. הרי הוא עובדה לעבודת ההולכה וההקטרה ביד ימין, בדרך זריקת חטאת שנעשית באצבע של יד ימין. ואם הוא

נותן את הקומץ בכלי ומוליכו בו ומקטיר ממנו, הרי הוא עובדה לעבודה זו גם פיד שמאל, בדרך זריקת אשם שהיא בכלי וכשירה אפילו בשמאל.

מקשה הגמרא: ורבי שמעון, האי קרא מסיק ליה ומסיק ליה להכי – וכי הוא דורש מהיקש זה את שני הדינים האמורים, גם דין לשמה וגם הכשר מנחה בין בידו בין בכלי. מתרצת הגמרא: עיקר קרא לברכה יהודה בריה דרבי חייא הוא דאיתא – עיקר הכתוב בא לדרשת רב יהודה בן רבי חייא שהקטרת המנחה כשירה בין ביד ובין בכלי, ודין מנחת חומה דפסולה שלא לשמה [מעטא אחריתא הוא, ולא מהכתוב האמור]. שכן חטאת מעטא מאי שלא לשמה היא פסולה, משום דכתיב בה (שם ד כד) חטאת היא, והרי מנחת חומה נמי כתיב בה (שם ה) חטאת היא.

שואלת הגמרא: ולרבנן הסבורים שאשם שלא לשמו כשר, למאי הלבית איתקש אשם לחטאת בכתוב (שם יז) בחטאת באשם תורה אחת להם. משיבה הגמרא: לשית חכמים היקש זה בא לומר לה, מה חטאת מעונה כמיתה, אף אשם מעון כמיתה.

שנינו במשנה: יוסף בן חוני אומר הנשחטין לשם פסח ולשם חטאת פסולין כול.

הגמרא דנה האם שיטתו של רבי אליעזר היא כשיטתו של יוסף בן חוני: אמר רבי יוחנן, יוסף בן חוני במשנתו ורבי אליעזר בברייתא שתובא בסמוך, אמר דבר אחר. וגם לדעת רבי אליעזר קרבנות שנשחטו בכל ימות השנה לשם חטאת פסולות.

רבא אמר, אין שיטתם של גמרי, אלא גבולים אחרים שנשחטו לשם חטאת פליגי, שלדעת יוסף בן חוני הם פסולים, ולדעת רבי אליעזר הם כשרים.

מביאה הגמרא את מקור שיטתו של רבי אליעזר: דתניא, הפסח שעקרה שנתו וכבר אינו עומד להיקרב לפסח והרי הוא נעשה שלמים, ושחטו בזמנו (בארבעה עשר בניסן) לשמו – לשם פסח, וכן השחטו זבחים אחרים לשם פסח בזמנו של הפסח, רבי אליעזר פוסל, ורבי יהושע מכשיר.

אמר רבי יהושע לרבי אליעזר, אם פסח בשאר ימות השנה שאינו כשר כשנובח לשמו, ובכל זאת זבחים אחרים כשרים כשנובח בשאר ימות השנה לשמו, פסח בזמנו שהוא כשר כשנובח לשמו, אינו דין שייקשרו אחרים שנובח בזמנו לשמו.

אמר לו רבי אליעזר, או חילוף הדברים, כלומר, אם אתה בא לדרוש קל וחומר, יכול אני לדרוש קל וחומר זה גם באופן אחר. ומה אם פסח בשאר ימות השנה שאינו כשר כשנובח לשמו, ובכל זאת כשר הוא כשנובח או לשם אחרים, פסח בזמנו שהוא כשר כשנובח לשמו, אינו דין שייקשרו זבחים אחרים שנובח אף בזמנו של הפסח לשמו, בארבעה עשר כשנובח שלא לשמו. וכי כך אתה אומר, והרי פסח בזמנו שנובח שלא לשמו פסול. אלא בהכרח שאין לדרוש קל וחומר כעין זה כלל.

ועוד יש להשיב על קל וחומר זה, מה לי – מה שהוקשרו זבחים אחרים לשם פסח, אין זה אלא כשנובח בשאר ימות השנה לשמו, שכן אף הוא כשר כשנובח או לשם זבחים אחרים, אולם וכי יש לומר שייקשרו זבחים אחרים שנובח אף בזמנו של הפסח לשמו, הלא אז יש לפוסלם שכן גם הוא (הפסח) פסול כשנובח או לשם אחרים.

אמר לו רבי יהושע לרבי אליעזר, אם בן נמצא שהורעתה את בן פסול שלא לשמו של פסח, ונתת בן פסול זה בשלמים יותר מבפסח. שהרי לדברך בכל ימות השנה שהוא זמן שלמים פסח, שנשחט לשמם כשר, ואילו בארבעה עשר בניסן שהוא זמן פסח, שלמים שנשחטו לשמו פסולים, ונמצא שחמורה מחשבת שלא לשמה בשלמים יותר מבפסח. והרי לא כן הוא, אלא החמיר הכתוב בדין שלא לשמו של פסח יותר מבשאר זבחים, שכן פסח שנובח שלא לשמו פסול ואילו שאר הזבחים כשרים.

חזר רבי אליעזר ודנו לפסול שאר זבחים שנובח לשם פסח בזמנו מדין אחר. שכן מצינו מותר פסח בא שלמים, ואולם אין מותר שלמים בא פסח. ואם כן קל וחומר הוא, ומה פסח שמוותרו בא שלמים ואף על פי כן אם שחטו בזמנו לשם – לשם שלמים הוא פסול, שלמים ואף מותרו בא פסח, אם שחטם לשם פסח בזמנו אינו דין שיהיו פסולין.

זבחים. פרק ראשון – כל הזבחים דף יא עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" רה
רש"י תוספות

עולה נכנס דמה לפנים בשרה. בין לרבה בין לרבי אליעזר דלא דרשינן כל וכל ודיקשא
נמי ליכא הכא: מנחת חומא. דקרבן עולה ויורד דשמיעת הקול: תוכיה. שמכפרת ואם
נכנסה לפנים כשירה דלא פסל הכהונה אלא דם וניסא חטאת העוף תוכיה. והכי שפיר
טפי שהוא ממני דמים וראיה להוכיח על מיני דמים: חטאת העוף בעיא דר' אבין היא.

אשם שאינו כליל לא כל שכן. לוי שייך למימר חטאת תוכיה דאיכא למימר מה לחטאת
שכן דמה למעלה ושכן צד כרת ושכן באה בצבור: מנחת חומא דהי היא
כחטאת. אין זה למד מלמד דאע"ג דחטאת יליפין למצוה משלמים לעיל מכל מקום עובא
בגופיה כתיבי ומנחת נרבה כאשם לאו משום דמאשם ילפא למצוה דמנחה גופה איתקש
לשלמים כאשם אלא למימאר דלא הוי כחטאת:

בא לעובדה ביד עובדה בימין כחטאת. דכתיב
בה אצבע ודליפין מגזירה שוה ממזרע דאצבע
הוי ימין וא"ת הלא איבעיא לן פרק איחורו מקומן
(לקמן דף ג.) אי יליפין דיקש מג"ש ואי מצורע
חולין (והוא) הזה אתי שפיר (ולא) קשה למיד דבעי
למד קדש ומלמד קודש פרק איחורו מקומן (גם) זה
שם: חכי גרסין עיקר קרא לכודר' יהודה בריה
דרבי חיאי הוא כו'. תימה דרביש מנחות (דף ב:)
משמע דאיך דרשא עיקר דפריך אביי מכדי
מחשבה דפסול רחמנא דיקשא הוא: הורעתה
כח פסח ונתת כח בשלמים. דבזמן שלמים פסח
לשם שלמים בשר ואילו בזמן הפסח שלמים לשם
פסח פסולים והלא יש פסוק בפסח לפסול שלא
לשמו ואילו בשלמים אין פסוק:
אמר

דמה של אחר. ואידך, דמה' ולא בשרה. ואידך, דם' דמה' ואידך, דם' דמה' לא דריש.
בשלמא לרבה דאמרי אשם ששחטו שלא לשמו בשר', היינו דאיתקש מנחה לחטאת, מנחה
לאשם. דתניא, רבי שמעון אומר, 'קדש קדשים היא בחטאת וכאשם', מנחת חומא הרי היא
בחטאת, לפיכך קמצה שלא לשמה פסולה. מנחת נדבה הרי היא כאשם, לפיכך קמצה שלא
לשמה בשרה. אלא לרבי אליעזר, למאי הלכתא איתקש מנחה לחטאת ומנחה לאשם. לבי
אידך דרבי שמעון, דתנן, שלא בכלי שרת, פסולה. ורבי שמעון מכשיר. ואמר רב יהודה
בריה דרבי חיאי, מאי מעמא דרבי שמעון, אמר קרא 'קדש קדשים היא בחטאת וכאשם', בא
לעובדה ביד, עובדה בימין, בחטאת. בכלי, עובדה בשמאל, כאשם. ורבי שמעון, האי קרא
מפיק ליה להכי, ומפיק ליה להכי. עיקר קרא לכדרב יהודה בריה דרבי חיאי הוא דאמא,
ומנחת חומא דפסולה שלא לשמה (מעמא אחרתא הוא). חטאת, מעמא מאי דכתיב בה
'היא', מנחת חומא נמי כתיב בה 'היא'. ולרבנן, למאי הלכתא איתקש אשם לחטאת. לומר
לך, מה חטאת מעונה סמיכה, אף אשם טעון סמיכה: יוסף בן חוני אומר הנשחטין כו': אמר
רבי יוחנן, יוסף בן חוני ורבי אליעזר אמרו דבר אחד. רבה אמר, באחרים לשם חטאת פליגי,
דתניא, הפסח שעברה שנתו ושחטו בזמנו לשמו, וכן השוחט אחרים לשם פסח בזמנו, רבי
אליעזר פוסל, ורבי יהושע מכשיר. אמר רבי יהושע, אם בשאר ימות השנה שאינו בשר לשמו,
אחרים כשרים לשמו. בזמנו שהוא בשר לשמו, אינו דין שיכשרו אחרים לשמו. אמר לו רבי
אליעזר, או חילוף הדברים, ומה אם בשאר ימות השנה שאינו בשר לשמו, בשר הוא לשם
אחרים. בזמנו שהוא בשר לשמו, אינו דין שיכשרו לשם אחרים, ויוכשר פסח בארבעה עשר
שלא לשמו. וכך אתה אומר, מה לי הוכשרו אחרים בשאר ימות השנה לשמו, שכן הוא בשר
לשם אחרים, ויוכשרו אחרים בזמנו לשמו, שכן הוא פסול לשם אחרים. אמר לו רבי יהושע,
אם בן הורעתה פסח, ונתת פסח בשלמים. חזר רבי אליעזר ודנן דין אחר. מצינו מותר פסח
בא שלמים, ואין מותר שלמים בא פסח. ומה פסח שמוותרו בא שלמים, שחטו בזמנו לשום
שלמים פסול. שלמים שאין מותרין בא פסח, אם שחטם לשם פסח בזמנו, אינו דין שיהו פסולים.

אמר
לשם פסח בזמנו חטאת כל ימות השנה ומכרייתא דלקמן דייק לה רבי יוחנן: ורבה אמר באחרים לשם חטאת פליגי. יוסף בן חוני ורבי אליעזר ולא פסיל רבי אליעזר אלא
באחרים לשם פסח באחרים לשם חטאת מכשיר בדתניא כו' וכן רבה וכן ר' יוחנן דייק מילתיהו מזה מתני' ובמסקנא בעינא לפרושי דיוקיהו: הפסח שעברה שנתו. לומר לא
חזי לפסח סתמיה שלמים כדריבין לעיל (דף ח) מקרא: ושחטו בזמנו לשמו. דהוה ליה שחט שלמים לשם פסח: וכן השוחט. אחד מכל הובחים לשם פסח בזמנו אם בשאר ימות
השנה שאינו בשר לשמו. כדילפין לה במסכת פסחים (דף סא.) שחטו קודם חצות פסול שנאמר בין הערבים וכמה פעמים שנה הכתוב לעכב קביעות זמנו ביד' בין הערבים: אחרים
כשרים לשמו. דרבי אליעזר מודה בו דלא פליגי אלא בזמנו כדתנן בהדיא אבל כל ימות השנה אין שם שחיטת פסח חל על קרבן אחר: אמר לו רבי אליעזר או חילוף. אם ק"ו אתה
בא לדרוש יכול אני להחליפו בענין אחר ולומר דבר שאינו ולהכשיר פסח בזמנו שלא לשמו: ויובשר פסח ב"ד שלא לשמו. ובדין הוה אתה יכול להכשיר פסח בזמנו שלא לשמו: וכן
אתה אומר. בתמיה התדרוש ק"ו ויתבשר: מה לי הוכשרו אחרים כו'. ק"ו שדרשת יש עליו תשובה: מה לי הוכשרו אחרים כו' ויובשרו אחרים כו'. בתמיה ומהכא דייק רבי יוחנן
מילתיה ואמר דכי היכי דפסיל רבי אליעזר באחרים לשם פסח פסיל באחרים לשם חטאת דהא טעמו דרבי אליעזר משום דהוה פסול להא אחרים ודנן מחטא איתא ורבה דייק
מסיפא שחור רבי אליעזר מדין זה ודנן בדין אחר ומזה דאחרים לשם חטאת כשרים: א"כ. אם אתה פוסל אחרים לשמו בזמנו דהורעת פסח ונתת כח בשלמים שחט שהיא זמן
שלמים פסח הגשחט לשמו בשר הדיוס שהוא זמן פסח כל שלמים הגשחטין לשמו פסולין נמצאת מחשבת שלו גדול כח בשלמים מפסח וקרא אשכחן דאחמור בפסח מבשלמים דכתיב

ביה הוא ובכל הובחים הכשיר שלא לשמו.

אמר ר' אליעזר לא אם אמרת בחטאת. דין הוא שאחרים כשרים לשמו [וקשה] נדי דלא
דמי לפסח מימ ק"ו איכא וא"כ [ותימא] ויפסלו נמי מהאי דינא מותר חטאת בא עולה
כמו דינא דמותר פסח בא שלמים וי"ל דאעיקר טעמו סמך כדאיתא בפסחים (דף סב:) וצ"ל
דהא לא אם אמרת דקאמר רבי אליעזר לדברי רבי יהושע קאמר אליבא דרבי יוחנן ורבינו
חם מצא בספר ישן ברישא דשמעתא רבה אמר
באחרים לשם חטאת ומצא ובאחרים בו"ו ורבה
לא בא אלא לפרש דברי רבי יוחנן ור' יוחנן עצמו
מודה דבאחרים לשם חטאת פליגי ולא אמר
אמר דבר אחד אלא באחרים לשם פסח: ה"ה
אי אפילו בלשמן כו'. ותימא השתא נמי דפליגי
בשלא לשמן אני יכול לטעות כ"רי לכן בתירא
שפסול יד לשמו שחרית ולפרש טעמו משום
דמקצתו ראוי וי"ל דמהו אינו חושש משום דשום
תנא לא מבשר פסח שחרית אלא זה: ה"ה
אחד בבקר ולא שנים בבקר.
בעלמא

אמר לו רבי יהושע, מצינו מותר חטאת בא עולה, ואין
מותר עולה בא חטאת. ומה חטאת שמוותרת בא
עולה, שחטה לשם עולה פסולה. עולה שאין מותרת
בא חטאת, שחטה לשם חטאת, אינו דין שתהא
פסולה. אמר לו רבי אליעזר, לא אם אמרת בחטאת,
שכן כשרה לשמה כל השנה פולה, תאמר בפסח
שאינו כשר לשמו אלא בזמנו, הואיל והוא פסול
לשמו, דין הוא ששפסלו אחרים לשמו: שמעון אחי
עזריה אומר כו': רב אשי מתני משמיה דרבי יוחנן, ורב
אחא בריה דרבא מתני משמיה דרבי ינאי, מאי טעמא דשמעון אחי עזריה, דאמר קרא 'ולא
יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה'. בזמנם מהן אין מתחללין, בזמנך מהם
מתחללין. והאי, להכי הוא דאתא, והא מיבעי ליה לכדשמואל, דאמר שמואל, מנן לאוכל את
הפסל שהוא במיתתו, שנאמר 'ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה'. בעתידים
לתרום הכתוב מדבר. אם כן, לכתוב קרא 'אשר הורמו', מאי 'אשר ירימו', שמע מיניה תרתין:
כעי רבי ירמיה, כשרין ואין מרצין, וכי פליג בחדא פליג. או דלמא, כשרין ומרצין, ובתרתין פליגי.
אמר אביי, ואיתמא רבי יריקא, תא שמע, הבכור והמעשר ששחטן לשם שלמים, כשרים.
שלמים ששחטן לשם בכור או לשם מעשר, פסולין. ואי סלקא דעתך כשרין ומרצין, בכור פר
ריצונו הוא. אלא כשרין ואין מרצין, ומדסיפא כשרין ואין מרצין, רישא נמי כשרין ואין מרצין.
מדי איריא, הא כדאיתא והא כדאיתא. אלא מאי קא משמע לן, גבוה ונמוך קא משמע לן.
תנינא 'ביצד, קדשי קדשים ששחטן לשם קדשים קלים' כו', מהו דתיקא, קדשי קדשים וקדשים
קלים הוא דאיכא גבוה ונמוך, אבל קלים וקלים לא. הא נמי תנינא 'שלמים קודמים את הבכור,
מפני שהן מעוניין מתן ארבע, וסמיכה, ונסכים, ותנופת חוה ושוק'. הא עיקר, ההיא אנגרא
נסבה: משנה הפסח ששחטו שחרית בארבעה עשר שלא לשמו, רבי יהושע מכשיר פאילו
נשחט בשלשה עשר. בן בתירא פוסל פאילו נשחט בין הערפים. אמר שמעון בן עזאי, מקובל
אני מפי שבעים ושנים וקן, ביום שהושיבו את רבי אליעזר בישיבה, שפל הזבחים הנאכלין
שנזבחו שלא לשמן כשרין, אלא שלא עלו לבעלים משום חובה, חוץ מן הפסח ומן החטאת.
ולא הוסיף בן עזאי אלא העולה, ולא הוזהר לו חכמים: גמרא אמר רבי אליעזר אמר רבי
אושעיא, מכשיר היה בן בתירא בפסח ששחטו שחרית בארבעה עשר לשמו, דכוליה יומא
וימניה הוא. ומאי פאילו, אידי דאמר רבי יהושע 'פאילו', אמר איהו נמי 'פאילו'. אי הכי,
אדמיפלגי בשלא לשמו, ליפלגו בלשמו. אי אפילו בלשמו, הוה אמינא, אבל בשלא לשמו,
מודי רבי יהושע לכן בתירא, הואיל ומקצתו ראוי קא משמע לן. והכתוב 'בין הערפים', אמר
עולא בריה דרב עילאי, בין שני ערפים. תמיד דכתיב ביה 'בין הערפים', הכי נמי דכוליה יומא
כשר. התם, מודכתיב 'את הכבש אחר תעשה בבקר', מפלל 'בין הערפים', בין הערפים ממש.
אימא חד בבקר, אידיך פוליה יומא. אחר בבקר, ולא שנים בבקר. גרזא, דכתיב 'בין הערפים',
הכי נמי דכוליה יומא כשר. שאני התם, דכתיב 'מערב ועד בקר', ותניא, 'מערב ועד בקר', תן
לה מותרת שתהא דולקת והולכת מערב ועד בקר. דבר אחר, אין לך עבודה כשרה מערב ועד
בקר אלא זו בלבד. קמותר, דכתיב בה 'בין הערפים', הכי נמי דכוליה יומא כשר. שאני קמרת

דאיתקש

אמר לו רבי יהושע מצינו מותר חטאת בא עולה. כדתינא בתמורה (דף כג:) זה מדרש
דרש יהודיעה הכהן כל דבר שבא ממותר חטאת וממותר אשם ילקח בהן עולה לקיץ
המזבח וזכיו דמי מותר חטאת כגון חפריש מעות לחטאתו וניתורו אי נמי מפרשי שתי
חטאות לאחריות דקיל בתמורה (דף כד.) מחכבר באחת מן והשניה תיעבה: ומה חטאת
שמוותרת כו'. ואם ק"ו כזה אתה דורש יש לך
לפסול עולה לשם חטאת ומחכב דייק רבה
מלתיה לעול מדרלא אהדר ליה רבי אליעזר
אנא נמי פסילנא בנשחטין לשם חטאת: שכן
כשרה לשמה כל השנה. לפיכך עולה הנשחטת
לשם חטאת כשרה: ולא יחללו את קדשי. אין
(כאן) חילול כשידימו אותם לשם גבוה מהם:
בעתידין לתרום. דהיינו טבל דכתיב ירימו דבר
העתיד ומסיים ברא בטתורין פרק אלו הן
הנשחטין גמר חילול מתרומה כתיב בה ומתן
בו כי יחללוה: א"כ. דלכ"ש אחי עזריה
לחודיה אתא לכתוב ולא יחללו אשר הורמו
מש' לשון עתיד דנקט ש"מ למידרש ביה נמי
הא: בעי רבי ירמיה. לשום גבוה מן כשרים
דקתני כשרין ואין מרצין קאמר כת' ולא פליג
אלא בנמוך דקאמר פסולים לגמרי: ובתרתין
פליגי. לשם גבוה מכשיר לגמרי ובנמוך פסול
לגמרי ואילו רבנן בתריותיו מכשרים ואין
מרצין קאמר: ת"ש. מדרקא מפרש מילתיה ונקט
בכור ומעשר דלא לרצוי אתו ש"מ כשרין ואין
מרצין קאמר: ומדסיפא. הבכור והמעשר
ששחטן לשם שלמים כשרים ואין מרצין ירשא
קדשים קלים ששחטן לשם קדשי קדשים נמי
כשרין ואין מרצין קאמר: הא כדאיתא כו'.
כשרין דקתני גבי בכור כשרין למילתיהו קאמר
וכשרים נמי דקתני גבי קדשי קדשים
למילתיהו קאמרן ואפי' לרצות לשם חובה:
אלא מאי קמשמע לן. האי דנקט הבכור
והמעשר אי לאו לגלוי עלה דרישא נקט לה
ולמימר דכשרין ואין מרצין קאמר: נבזה ונמוך
קמשמע לן. בתמיה וכי אתא לפרשי לן וזכיו
דמי נמוך לשם גבוה: תנינא. ברישא דמילתא:
הא נמי תנינא. לקמן בפרק כל התדיר (דף פט.)
דבכור נמוך משלמים: שלמים קודמין את
הבכור. אם שניהם עומדים לישחט בעורה
ולחקריב: שהן מעוניים מתן ארבע. שתי משנה
שהן ארבע ובכור במתנה אחת כדתינא באיזהו
מקומן (לקמן נו) סמיכה ונסכים ליתנהו בבכור
כדילפינן במנחות בפרק שתי מדות (דף צ:) הא
עיקר. שנשנית תחילה לצורך לאשמועינן גבי
פסול שלא לשמו דאיכא בקדשים קלים גבוה
ונמוך: התא. דכל התדיר אנגרא נסבה ששנה
שם את הקודמים זה לזה ונקט נמי האי בהדיהו
אע"ג דכבר תנייה הבא: מתני' רבי יהושע
מכשיר. דפסח בשאר ימות השנה חשיב ליה. בן
בתירא פוסל. בגמרא מפרש לה: שבעים ושנים
זקן. בגמרא מפרש אמאי לא תנא זקנים: כל
הזבחים הנאכלין. אבל עולה לא: לא הוסיף בן
עזאי. על דברי חכמים לפסול חוץ מפסח

ומחטאת אלא העולה: גמ' מכשיר היה בן בתירא בפסח ששחטו שחרית לשמו. וזהו ליה זמנו לפיכך פסול שלא לשמו כדאמר פסח בזמנו שלא לשמו פסול: ומאי פאילו. נשחט בין
הערבים והאמרת דכולא יומא בין הערבים קרי ליה מדמכבשת ליה שחרית וקרא כתיב בין הערבים אלמא סביא ליה בין ערב של אמש לערב של אחריו כדמפרשין ליה לקמיה
דהיינו משעלה השחר פסוק ליל של אמש עד שתשקע החמה ומאי פאילו הא הוא גופיה בין הערבים: ליפלגו בלשמן. ולימא ופסח ששחטו ב"ד שחרית: ר' יהושע פוסל וכן בתירא
מכשיר: אבל בשלא לשמו מודה רבי יהושע. דאע"ג דשחרית לאו זמניה הוא פסול הואיל ומקצתו של יום ראוי לשמו קמיל: והא כתיב בין הערבים. לרבי אושעיא פריך וזכיו מצי
למימר פסח זמנו שחרית: בין שני ערבים. מעלות השחר עד שקיעת החמה דהיינו בין סוף ערב דאתמול ותחילת ערב דאורחא: ואימא חד בבקר. את דראשון לא ישהא יותר מחצות
והשני כל היום זמנו רצה שחרית רצה ערבית כדכתיב בין הערבים דמפרשת ליה כל יומא: ולא שנים בבקר. הלכך על ברוך צריך להשחוט השני עד הערב: מותרת. וזכי לזוג לכל נר
ונר כך שיערו חכמים לילי תקופת טבת שלא תכבה כל הלילה ובתמזו ובניסן ובתשרי אם תדליק שלש היום לא איכפת לן: אין לך עבודה. מעבודות שזן אמורות ביום כגון עבודות
הדם וקמצו וקטרת שכשרין מהדלקת נרות ואילך שזן מאוחרת לכולן:

קדשי קדשים ששחטו לשם קדשים קלים' בו, ולמה היה לה למשנה
להביא גם בכור ומעשר ושלמים. אלא בהכרח ששנתה המשנה
את הסיפא כדי לגלות על הרישא, שאף קדשים קלים לשם קדשי
קדשים כשרים ואינם מרצים. מתרצת הגמרא: מהו דתיקא דווקא
בקרשי קדשים וקדשים קלים הוא דתיקא הבדלה בין גבוה ונמוך,
שכן קדשי קדשים גבוהים מקדשים קלים, אבל קלים וקלים לעולם
לא נחשבים גבוהים האחד מהבדלה, על כן משמיעה המשנה שגם
בהם יש חילוק מדריגות, והשלמים גבוהים מבכור ומעשר.
שוב מקשה הגמרא: הא נמי תנינא במשנה להלן (סו, ט), 'שלמים
קודמים בהקרבתם את הקרבת הבכור, מפני שהן מעוניין מתן שתי
מתנות שהן ארבע, וקמיכה, ונסכים, ותנופת חוה נשוק, מה שאין
כן בבכור. הרי לנו כי שלמים מקודשים יותר מבכור. מתרצת
הגמרא: הא עיקר – עיקר מקומו של חידוש זה הוא במשנתנו,
והיה אמרנא נסבה – והמשנה הבאה מביאה חידוש זה רק אגב
שאר דיני הקדימה השנויים שם.

משנה

שנינו בתחילת המסכת, שפסח שנשחט שלא לשמו פסול. ומבאר
המשנה שלפנינו ממה הוא נפסל: הפסח ששחטו בשחרית בארבעה
עשר בניסן שלא לשמו, רבי יהושע מכשיר אותו באילו נשחט
בשליש עשר בחודש שלא לשמו, שכן זמנו הוא רק מחצות היום,
ודין פסח שלא בזמנו הוא כדין שלמים שאם נשחטו שלא לשמו
כשרים. אבל בן בתירא פוסל פסח זה באילו נשחט שלא לשמו
באותו יום בין הערבים.
אמר שמעון בן עזאי, מקובל אני מפי שכעים ושנים וכן, שדרשו ביום
שהשיבו את רבי אליעזר בישביה, שכל הזבחים הנאכלין לאדם
שנובחו שלא לשמן כשרין, אלא שלא עלו לבעלים משום חובה, חוץ
מן הפסח וכן התפארת, שהם פסולים לגמרי. מדייקת המשנה
מדברי בן עזאי 'כל הזבחים הנאכלים, ולא הוסיף בן עזאי על
הזבחים הנפסלים שלא לשמן אלא את העולה שאינה נאכלת. ולא
הוזהר לו תכמים בעולה.

גמרא

הגמרא מבאר את שיטת בן בתירא במשנתנו: אמר רבי אליעזר
אמר רבי אשעיא, מכשיר היה בן בתירא בפסח ששחטו שחרית
בארבעה עשר לשמו, ויוצאים בו ידי חובת פסח, משום דבילה ויקא
של י"ד וימניה (זמנו) הוא, ולא דווקא מחצות היום. לפיכך פסח
שנשחט שלא לשמו בשחרית פסול בפסח בזמנו.
שואלת הגמרא: ומה באילו נשחט בין הערבים' שאמר בן בתירא,
הלא לשיטתו כל היום קרוי 'בין הערבים' כפי שיבואר בסמוך, ואין
זה אלא בין הערבים ממש. משיבה הגמרא: אידי דנאמר רבי יהושע
'באילו נשחט בשלשה עשר', אמר בן בתירא איהו נמי 'באילו נשחט
בין הערבים'.
מקשה הגמרא: אי הכי אדמיפלגי בשלא לשמו ליפלגי בלשמו – אם
כן עד שחלקו רבי יהושע וכן בתירא בפסח שלא לשמו, היה להם
לחלק גם בפסח שנשחט בשחרית לשמו, שלדעת רבי יהושע הוא
פסול ולדעת בן בתירא הוא כשר. מתרצת הגמרא: אי אפילו
בלשמו, הוה אמרנא שדווקא בכך נחלקו, אבל דנאמר בשחרית
שלא לשמו מודי רבי יהושע לכן בתירא שהוא פסול, ואפילו שאינו
זמנו ממש, מכל מקום הואיל ומקצתו של יום זה ראוי לפסח שוב
אינו יכול להיעקר כל אותו יום לשלמים. קא משמע לן שגם לענין
הכשרו שלא לשמו חולק רבי יהושע על בן בתירא ומכשיר.
מקשה הגמרא: איך יתכן לומר להכשיר פסח שנשחט קודם חצות,
והתנינא בפסח (שמות יב ט) 'בין הערבים', ובין הערבים' הוא מחצות
היום עד הלילה. מתרצת הגמרא: אמר עקיבא בריה דרב עילאי, 'בין

אמר לו רבי יהושע, הלא מצינו שמוחרת הפסח בא עולה, ואולם אין
מותר עולה בא הפסח. ולדבריו גם בעולה לשם חטאת יש לדרוש
קל וחומר, ומה הפסח שמוחרת בא עולה ואף על פי כן אם שחטה
לשם עולה היא פסולה, עולה שאין מותרת בא הפסח, אם שחטה
לשם הפסח אינו דין שתהא פסולה. ומכך שהיא כשירה, מוכח
שאינו קל וחומר, ואם כן אף אין לפסול שלמים לשם פסח.
אמר לו רבי אליעזר, לא ראיא היא זו, שכן אם אמרת בהפסח
שזבחים אחרים שנזבחו לשמה כשרים, אין זה אלא משום שכן
היא כשרה לשמה כל השנה כולה, אך וכי תאמר כן גם בפסח שאינו
כשר לשמו אלא בזמנו, ולא בשאר ימות השנה. לפיכך הואיל והוא
פסול כשנשחט לשמו שלא בזמנו, דין הוא שיפסלו גם אחרים
שנזבחו לשמו בזמנו.

שנינו במשנתנו: שמעון אחי עזריה אמר ב' שחטן לשם גבוה מהן
כשרין, לשם נמוך מהן פסולין. והגמרא מבאר את טעמו: רב אשי
מתני משמיה דרבי יוחנן, ורב אחא בריה דרבא מתני משמיה דרבי
ינאי, מאי טעמא דשמעון אחי עזריה, משום דאמר קרא (ויקרא כב טו)
'ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה'. ומשמע
שמחשבה להרים את הקרבן ממעלתו אין בה משום חילול. ומכאן
דרש שמעון אחי עזריה, שזבחים הקרבים במחשבה לשם זבח
אחר המוקם ו-הגבוה מהן בקדושתו, אין מתחללין, אבל אם
נשחטו במחשבה לשם זבח אחר הנמוך מהם בקדושתו מתחללין.
מקשה הגמרא: והאי לרבי הוא דאמא – וכי כתוב זה בא לדרשה
זו, והא מיבעי ליה לכדשמואל, דאמר שמואל, מנין לאוכל את הפסח
שהוא במיתה בידי שמים, שנאמר 'ולא יחללו את קדשי בני ישראל
את אשר ירימו לה'. שמכך שנאמר 'ירימו' בלשון עתיד משמע
שאין הכוונה לדבר שהוא כבר קדוש, אלא בפירות טבל העתידים
להרים כתוב מדבר. ומאחר שנאמר לשון חילול בטבל, חייבים
עליו מיתה מכח גזירה שהיה של 'חילול חילול' מתרומה, שכן נאמר
בה (ויקרא כב ט) 'ומתו בו כי יחללו', והאוכילה בטומאת הגוף חייב
מיתה בידי שמים. מתרצת הגמרא: אם כן לכתוב קרא 'אשר
הורמו', מאי 'אשר ירימו' בלשון עתיד, משום מיניה תרתי דאשור,
גם פסול קדשים שנזבחו לשם נמוך מהם, וגם חיוב מיתה על
אכילת טבל.

הגמרא דנה בביאור שיטתו של שמעון אחי עזריה: בעי ו-הסתפק
רבי יוחנן, האם לדעת שמעון אחי עזריה זבחים שנזבחו לשם גבוה
מהם כשרין ואולם אין מרצין ו-אינם עולים לשם חובה, ובי פליג
מקשה פליג – ולפי זה נחלק על חכמים רק בדבר אחד, שלדעת
חכמים לשם נמוך כשרים ואינם מרצים, ולדעת פסולים. אי
דלמא, לדעת שמעון אחי עזריה לשם גבוה הם כשרין ואף מרצין,
ובתרת פליג, שלדעת שמעון אחי עזריה לשם גבוה כשרים
ומרצים ולשם נמוך פסולים, וחכמים סוברים שבשניהם כשרים
ואינם מרצים.

פושטת הגמרא ספק זה מדברי משנתנו: אמר אביי, ואיתמר – ויש
אומרים בשם רבי יוחנן, תא שמע, הבכור והמעשר ששחטו לשם
שלמים הגבוהים מהם כשרים. אבל שלמים ששחטו לשם בכור או
לשם מעשר הנמוכים מהם פסולין. ואי פלגא דעתך שלשם גבוה
מהם כשרין ומרצין, איך יתכן לומר על בכור שהוא כשר ומרצה,
וכי בכור בר ריצונו הוא. אלא בהכרח כוונת המשנה שהם כשרין
ואין מרצין. ומרספא כשרין ואין מרצין, דרישא העוסקת בקדשים
קלים לשם קדשי קדשים נמי כשרין ואין מרצין. נמצא שלדעת
שמעון אחי עזריה לשם גבוה מהם כשרים ואינם מרצים, ולא
נחלק על חכמים אלא בלשם נמוך מהם.

דוחה הגמרא: מידי איריא, הא בראיתא והא בראיתא – וכי מה
ראיה היא זו, הלא יש לפרש את הרישא בענין אחד ואת הסיפא
בענין אחר. ואף שהסיפא מתפרשת רק לענין הכשר הקרבן ולא
לענין ריצונו, אך הכשרים' שברישא היינו כשרים ועולים לשם
חובה.

מקשה הגמרא: אלא מאי קא משמע לן המשנה בסיפא, וכי מהו
גבוה ומדו נמוך קא משמע לן, והרי כבר תנינא מהרישא, 'ביצד

נדחה מהקרבנה נדחה לעולם. ואי דאפרשיה – ואם הופרש מאתמול
 לפסח נראה ונדחה הוא, שכן בתחילת הקדשו ביום י"ג היה ראוי
 להקרב לשלמים, ורק למחרת ב"ד בשחרית נדחה מהקרבנה, וכל
 שהיה ראוי להקרבנה ואחר כך נדחה בודאי שאינו חוזר ונראה
 לעולם.
 אלא אמר רבי אבהו לתרץ את שיטת בן בתירא לפי רבי יוחנן, אכן
 תהא הפרשת הפסח רק לאחר חצות יום י"ד, שמתחילת הקדשו
 הוא ראוי להקרב לשלם פסח, ורק באופן זה יהיה כשר להקרבנה.
 אפי' אמר, אפילו תימא מצפרא – אפילו אם תאמר שמקדישים את
 הפסח בבוקר יום י"ד, אין להקשות שיש לו להיפסל משום שנדחה
 מהקרבנה באותה שעה, שכן אין הקרבן נחשב מחוסר זמן לענין דיחוי
 אם הוא ראוי להקרבנה ביום, ומאחר שבאותו יום לאחר חצות
 הפסח ראוי להקרב, הרי הוא נחשב ראוי כבר מתחילת היום, ואינו
 נעשה דחוי.
 רב פפא אמר, אפילו תימא מאורחא – אפילו אם תאמר שמקדישים
 את הפסח בליל י"ד, אינו נחשב לדחוי באותה שעה, שכן בלילה
 הקודם ליום הקרבתו אין הקרבן נחשב למחוסר זמן ולדחוי
 מהקרבנה, ואף שבפועל זמן הקרבתו הוא רק למחרת בחצות היום,
 הרי הוא נחשב לראוי כבר מאותה שעה. דהרי תני בברייתא דרבי
 רבי ישמעאל, ולד בהמה בליל שמיני לליתו נזקם לליר להתעשר
 במעשר בהמה. ואפילו שרק ביום השמיני הוא ראוי להקרבנה, וכל
 שהוא מחוסר זמן אינו מתעשר, אך בליל שמיני כבר אינו נחשב
 מחוסר זמן.
 מביאה הגמרא מקור לדין האמור: וטעם מה שלילה אינו מחוסר
 זמן הוא כדרכי אפסודיק, דרבי אפסודיקי רמי – והקשהו מסתירת
 הכתובים בענין היום הראוי להקרבנה, שהרי כתוב (ויקרא כב כז)
 'שור או כשב או עז פי יגלד ויהיה שקצת ימים תחת אפיו, הא
 משמע מכתוב זה שבלילה השמיני חזי – והוא ראוי כבר
 להקרבנה. ואילו בהמשכו של כתוב זה כתוב, 'ומיום השמיני
 והלילה יצאה, הא משמע שבלילה שמיני עדיין לא חזי להקרבנה.
 הא כיצד מתיישבת סתירה זו, אלא בהכרח שבלילה הוא ראוי
 לקדושה ולהקדשו למזבח, ואילו ביום הוא נעשה ראוי
 להקדושה, כלומר להקרבנו בפועל. ואפילו שאין מקדישים בהמה
 שאינה ראויה להקרבנה, אפשר להקדישה בליל שמיני לליתוה,
 שכן מאחר שבבוקר תהיה ראויה להקרבנה, כבר מהלילה היא
 נחשבת כראויה לענין הקדשתה. והוא משום שלילה אין בו
 משום מחוסר זמן כאמור.
 דנה הגמרא באלו אופנים נאמר פסול דיחוי בקרבנות: אמר ליה רבי
 ירמיה לרבי אבהו, לימא – האם הינך אומר שקסבר רבי יוחנן שגם בעלי
 חיים נדחין. שהרי מכך שהקשית עליו מדוע כל פסח אינו נפסל
 משום דיחוי, נראה שהוכרח לך בשיטתו שגם קרבנות שנדחו
 מהקרבנה קודם שחיתם נפסלים לעולם למזבח, ולא רק קרבנות
 שחוטם.
 אמר ליה רבי אבהו, אין – אכן כן היא שיטת רבי יוחנן, דהרי אמר
 רבי יוחנן, בהמה של שני שותפין שהקדיש אחד השותפים למזבח
 את חצי השני לר' ואחר כך חזר ולקח את חצי השני משותפו
 והקדישה גם את מחצית זו למזבח, בהמה זו קדושה ואולם אינה
 קריבה למזבח, אלא תרעה עד שיפול בה מום ויפודה ויקחו בדמיה
 בהמה אחרת למזבח. שכן בשעה שהקדיש את חציה הראשון
 היתה דחוייה מהקרבנה, שהרי חציה השני היה עדיין חולץ באותה
 שעה, ומכיון שנדחתה שעה אחת שוב אינה ראויה למזבח אף
 לאחר שהוקדשה כולה. ובהמה זו עושה תמורה כדין כל בהמת
 קדשים, שאם אמר על בהמה אחרת שתהיה תמורתה של זו גם
 השניה מתקדשת בקדושת מזבח. ואולם גם התמורה כפיצא בה,
 שהיא קדושה ואינה קריבה למזבח, שכן דין התמורה הוא כדין
 הבהמה שהמירו בה לכל דבר.
 מוכיחה הגמרא: וישמע מינה תלת – שמענו מדברי רבי יוחנן אלו
 שלש הלכות בדין דיחוי.
 א. שמינה, גם בעלי חיים נדחין לעולם, ולא רק קרבנות
 שחוטם.
 ב. וישמע מינה, גם קרבן שהוא דחוי מעיקרא – ומתחילת הקדשו
 הנה דחוי, ולא רק קרבן שהיה ראוי למזבח ואחר כך נדחה.
 ג. וישמע מינה,

משום דאיתקש – והקשהו לנרות, שכן נאמר ובהעלת אהרן את
 הנרות בין הערבים יקטירנה, וכשם שכונת הכתוב בבין הערבים
 של נרות שזמן הדלקת הנרות הוא מחצות היום ואילך, הוא הדין
 לזמן הקטרת הקטורת של בין הערביים.
 מקשה הגמרא: הלא כשם שנאמר בנרות 'מערב עד בוקר', הנה
 בפסח נמי כתוב (דברים טו) 'שם תזבח את הפסח בערב', ואם כן גם
 שם יש לנו לפירש שהוא מחצות היום עד הלילה, כדרך שהוא
 מתפרש בנרות ובקטורת.
 מתרצת הגמרא: והוא 'ערב' שנאמר בפסח, לדין 'ואחר דבר'
 שנאמר בפסח הוא דאחא, דתניא, ואחר דבר – קרבן פסח שנאמר
 בו גם 'בערב' וגם 'בין הערבים', לדרבן – תמיד של בין הערבים של
 נאמר בו אלא 'בין הערבים' בלילה, ועל כן אפילו שזמן הפסח הוא
 מהבוקר וקודם לזמן התמיד שהוא מחצות היום, מכל מקום אם
 לא הקריבוהו עד לזמן התמיד, יש לאחרו עד לאחר הקרב
 התמיד.
 מקשה הגמרא: ומי איבא מידי דאילו שחית ליה מצפרא אמרת
 וימניה הוא ובי מתי בין הערבים אמרת ואחר דבר – וכי יתכן שאם
 ישחט הפסח בבוקר יחשב כקרב בזמנו, ואילו אם המתני
 מלשחטו עד בין הערביים יש לאחרו עד לאחר התמיד, הלא זמנו
 קודם לזמן התמיד.
 מתרצת הגמרא: אין – אכן מצאנו כדוגמת דבר זה בקדמית תפילת
 מנחה לתפילת המוספים. דהאמר רבי יוחנן, הלכה כדברי האומר,
 שאם עומדות לפני תפילות, מנחה ומוסף, הרי הוא מתפלל
 קודם תפילה של מנחה, ורק אחר כך הוא מתפלל תפילה של
 מוספין. ואפילו שזמן תפילת המוסף הוא כל היום והוא קודם לזמן
 המנחה, מכל מקום אם המתני מלהתפלל מוסף עד זמן המנחה,
 עליו להקדים לה את המנחה.
 מקשה הגמרא: ובין הערבים דכתבינן קמרת נרות למה לי, הלא
 בין כך לדעת בן בתירא משמעות בין הערביים בכל מקום היא כל
 היום, ואיך כתוב אחר כדי גלות עליהם שזמנם ערב, אם כן
 למה נאמר בהם 'בין הערביים'.
 ועוד מקשה הגמרא על דברי רבי אושעיא, הלא שנינו בברייתא,
 השחיב רבי תחת – במקום כן כתירא לרבי יוחנן, והושע האומר שפסח
 שנשחט ב"ד שחרית כאילו נשחט ב"ג, לא דומה פסח זה לנשחט
 ב"ג, שכן אם אמרת בשחט פסח בשלשה עשר שלא לשמו שהוא
 כשר, הלא הוא משום שאין מקצתו של יום זה ראוי לפסח ועל
 כך אפשר להקריבו לשלמים, שכן פסח הקרב שלא בזמנו נעקר
 לשלמים. אך ובי תאמר כן גם בשחטו שלא לשמו בארבעה עשר
 שמקצתו ראוי להקרבנה הפסח, שיהיה כשר בתורת שלמים. הלא
 מאחר שמקצתו השני של יום זה ראוי לפסח, מסתבר שאי אפשר
 לעוקרו לשלמים כל אותו היום, ואפילו במקצת היום הראשון
 שאינו ראוי לפסח, שכן פסח בזמנו אינו נעשה שלמים. ומסיקה
 הגמרא את קושיותה: ואם איתא שפסח שנשחט לשמו ב"ד שחרית
 כשר, הלא יום זה כולו ראוי הוא לפסח, ומטעם זה יש לפסלו
 כשנשחט בשחרית שלא לשמו, ואיך פירש רבי בטעמו שהוא
 משום שמקצתו ראוי.
 הגמרא מביאה את דברי רבי יוחנן בביאור שיטת בן בתירא: אלא
 אמר רבי יוחנן, פוסל היה כן כתירא בפסח ששחטו בארבעה עשר
 שחית, בין שנשחט לשמו ובין שנשחט שלא לשמו. שכן מודה בן
 בתירא שזמן הפסח הוא בין הערביים, מחצות היום עד הלילה,
 ולא קודם לכן. ואף על פי כן פוסלו בן בתירא גם כשנשחט קודם
 חצות שלא לשמו, הואיל ומקצתו השני של יום זה ראוי לפסח, ועל
 כן אין דינו בפסח שנשחט בשאר מית השנה שלא לשמו שהוא
 כשר, אלא בפסח שלא לשמו בזמנו שהוא פסול.
 דנה הגמרא מתי יש להקדיש את הפסח לשיטת רבי יוחנן אליבא
 דבן בתירא: מנחה – תמזהו בה רבי אבהו במימרת רבי יוחנן, אם
 כן פסח כשר לכן כתירא היכי משכחת לה – איך יתכן פסח שיהיה
 כשר להקרבנה, הלא הלכה בידינו שכל קרבן שנדחה מהקרבנה
 מאיזו סיבה שהיא, שוב אינו חוזר להכשרו לעולם, ואפילו לאחר
 שהסתלקה הסיבה שפסלה אותו. ואם כן אי דאפרשיה האידנא –
 אם הוקדש הפסח ב"ד בשחרית דחוי מעיקרו הוא, שכן בתחילת
 הקדשו לא היה ראוי להקרבנה כלל, לא לפסח ולא לשלמים,
 ולשיטת רבי יוחנן שתובא להלן גם קרבן שכבר בשעת הקדשו

זבחים. פרק ראשון – כל הזבחים דף יב עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" רט רש"י תוספות

דאי תקש לנרות. ובהעלות אהרן וגו' והינינו בין הערבים דקטורת: יאחור דבר. יאחור פסח לתמיד דאע"ג בדולה יומא ומניה אי שהיה עד זמן שחיתת התמיד תמיד קודם לה: אין דהא"ר יוחנן. במסכת ברכות: חלבה. כדברי האומר דהו' לפניו ב' תפלות אחת של מנחה ואחת של מוסף: ששהא ולא התפלל של מוסף: עד זמן חבירתה משחינה לה: ובין

הערבים דכתיב גבי קטורת ונרות לפה לי. הואיל ומניה לא הוי משמע לן בין הערבים מני ומבעי לן קרא אחריכ: ויעוד. מני בתוספתא תיובתא לר' אושעיא דקתני השיב רבי תחת בן בתירא כו': לדברי ר' יהושע. דאמר כאילו נשחט ב"ש: שאין מקצתו ראוי. לשמו הלכך לא קרינן ביה פסח בזמנו אלמא דרבי סדיל כבן בתירא ומשום דמקצתו ראוי לשמו הוא דקאמר טעמיה: ואם איתא. דבן בתירא שחית מוכשר לשמו כולו ראוי לשמו הוא: מנא? בה. דהא דרבי יוחנן: א"כ. דבין לשמו ובין שלא לשמו פסול: פסח כשר. בזמנו לשמו לבן בתירא: היכי משכחת לה אי דאפשיה האידנא. ב"ד בשחית: דהוי מעיקרא הוא. דבשעת הפרשה לא חזי למידי ושמענין ליה לר' יוחנן דאמר דהוי מעיקרא הוי דחוי לגמרי שלא להירצות עור: ואי דאפשיה מאתמול נראה ונדרה הוא. דכי אפשיה חזי להקריבו שלא לשמו וכי מטיא י"ד שחית לא חזי למידי ונראה ונדרה שוב אינו חוזר ונראה לדברי הכל בשלמא לרבנן פסח אינו נדרה כלל או מלשמו או משלא לשמו דעד זמן שחיתו חזי לשלמים ובזמנו חזי לפסח אלא לבן בתירא דחוי הוא: תהא לאחר חצות. משכחת לה פסח כשר לבן בתירא במפריש לאחר חצות דהיינו זמן שחיתו חזי לשמו: אש' תימא מצפרא. ואין כאן דחוי מעיקר דהואיל וראוי היום אין כאן חסרון זמן ראייתו: ליל שמיני נכנס. הולך להתעשר וקיימא לן בכבודות בפרק מעשר במה (דף טז.) מחזירי זמן איתא נכנס לדיר להתעשר: הא לילה. ליל שמיני חזי ולא הוי מחוסר זמן: לקדושה. ראוי להקדשו ואע"ג דלא חזי לילה להקריב קאמרינן דמקדש ליה אלמא לילה אין מחוסר זמן דהואיל ומחר יהיה ראוי לימא קסבר ר' יוחנן כו'. מדאיצטריך לן לשנוי אליביה במפריש לאחר חצות דאי לא שמינן לן מניה בעלי חיים נדחים ראוי להפריש לעולם דרלמא אין דחוי אלא בשחוטין כגון מת המשתלת ישפר הדם במס' יומא (דף סב.). הקדש חצית. אחד מהם: ועושה תמורה. דהא אינה דשותפין: ואינה קריבה. הואיל ובתחילת הקדשה לא נראה להקריב דחציה היתה חולין ודחוי מעיקר הוא הלכך אינה קריבה עוד ותרעה ולוקחין בדמיה אחרת:

יש

בעלמא דרשין אחד מן המיוחד שבעדרו (מגילה דף כח.). ובין הערבים דכתיב בקטורת ונרות למא לי. בין הערבים דתמיד ניחא ליה לכדאמר בריש תמיד נשחט (פסחים דף נח.) דזמניה מבי ינטו צללי ערב: ואם איתא כוליה ראוי הוא. ולא מצי לתרץ דנקט מקצתו ראוי משום רבי יהושע משום דהכי פריך מנא ליה לר' אושעיא דבן בתירא מוכשר פסח שחית אי משום דפסול שלא לשמו דלמא טעמא משום דמקצתו ראוי דהא חזינן הכא דטעם טוב הוא אבל לדברי ר' אושעיא דאניו נפסול לטעם טוב א"כ מאי פריך רבי לרבי יהושע הלא כבולו ראוי הוא תליא מילתא: הג"ה אי דאפשיה האידנא דחוי מעיקרא הוא. ללא דמי למחוסר כפורים דלא חשיב דחוי קודם הבאת קרבנו דאין זמנו עד שיטור ויטבול אבל האי לא חזי לפסח ושלמים א"כ שחיה זמן שלמים: רב פפא אמר אפילו תימא מאורתא לילה אין מחוסר זמן. בריש מנחות (דף ה.) משמע דרב פפא ס"ל יש מחוסר זמן לבו ביום וצריך לחלק בין מחוסר זמן דהבא לתת: לילה אין מחוסר זמן. וכן משמע בברייתא ובחיגה (דף טז.) לרבי יוחנן וכן במנחות פרק שתי הלחם (דף ק.) ובגויר (דף יח.) ויבואר פרק אמרי הלם דמנחה (דף טז.) לילה לקדושה יום להרצאה. הקשה הרב רבי יוסף דבתמורה (דף י.) משמע דתם במעי תמימה קדוש דקדושה חלה אעובר במעי אמו והיאך קדוש בין לבד פדא בין לר' יוחנן והא לילה לקדושה דוקא אבל קודם לכן לא: יום להרצאה. תימה תיפוק לי מכיון צוותו ולמה לי דכתיב ביום השמיני וי"ל דאי לא כתיב אלא והיה שבעת ימים תחת אמו והא אמיתא אם שחט בלילה אם עלו לא ירדו והשתא קמשמע לן דחוי מחוסר זמן ותרד (אפילו לר"ש) דאין פסולו בקדש ובפ' בתרא (לקמן ק"ב) נמי תנן מחוסר זמן ששחטו בחוץ אינו בברת דאם עלו לא ירדו מוכח דהם דקרי מתקבל לפתח אוהל מועד וחייב כרת בחוץ ולר"י דאמר (לקמן דף פד.) בשחית לילה אם עלה תרד י"ל למיד בפרק בתרא (שם קב.) אין לילה בבמה השתא שהיא מחוסר זמן אם שחט לילה אחר שבעי פסול אף בבמה וקשה למאן דאמר יש פסול לילה בבמה יש לומר דמודא דר"י דבבמה שחית לילה לא חזיב דה"ל קדושה ואינה קריבה. ל' דמי לרגלה של זו עולה דתמכר לצורכי עולה (תמורה דף יא.) דהתם אינה דחיה כיון דבידו לקדשה: ש"מ בעלי חיים נדחים. וא"ת מאי קב"ל ר' יוחנן מתני' היא ב' מי שהיה טמא (פסחים צו.) המפריש נקבה לפסחו כו' ואמרי' עלה בגמ' (צח.) ש"מ תלת וכי תימא משום דאיכא פלוגתא דתנאי בבעלי חיים נדחים ב' שני שעירי (יומא דף סד.) ואשמועינן ר' יוחנן דבעלי חיים נדחים הא א"ר יוחנן דהא זימנא וי"ל דמפריש נקבה דחיה בידים

ואפי' ורב) מודה התם דבעלי חיים נדחים ומידו קשה מאכל חלב דהיינו דתו דחוי דחיה בידים ועוד דהוי נראה ונדרה ולמה ליה לרבי יוחנן לאשמועינן וצריך לדרוק בכל הך גמרא דר' פ"י בקונט' דבר שאין בו אלא קדושה דמים לא תימא שאין דחוי מעיקרא (אין כאן) אלא בקדושה הגוף וא"ת א"כ דחוי מעיקרא דחיוו בדמים הכל אחד דכל דחוי מעיקרא אין בו אלא קדושה דמים וי"ל דמשכחת לה בקבל דם בבלי שיש בו מים דראשון ראשון דחוי וחזר ונחפר למראה דם ובפ' התערבות (לקמן דף עט.) אמרי' דדם לתוך מים ראשון ראשון בטל ולענין ביטוי אינא כן דאין דחוי אצל מצות דחוי חיים מפריש יש דחוי בדמים שדוחה תמורה שלא לקרב ואמרי' כאן דקדושה אלא לדמים לא אלימא להתפסס התמורה לדחותה מקדושתה לעשותה כיצא בה ובפי' זה משמע מתוך גירסת הספרים דכריתות דגרסי' התם (דף כח.) כך ש"מ בעלי חיים נדחים דקתני ואינה קריבה וש"מ קדושה דמים מדחה דקתני ותמורתה כיצא בה וש"מ יש דחוי בדמים דקתני קדושה למאי לדמים דחוי מעיקר לא קתני התם ומידו דיר חיים גריס דחוי מעיקר ולא גריס יש דחוי בדמים וכן יש במה ספרים ולפי' קשה מהזיה דמפריש נקבה לפסחו דלא קאמר התם תמורתה כיצא בה ואמרי' עלה יש דחוי בדמים וכן ב' בתרא דכריתות (דף כח.) דקאמר ר' אלעזר אמר ר' אושעיא מטמא מקדש עשיר שהפריש קן לכבשתו והנינו כו' דקאמר ש"מ תלת ולא שייכא תמורה ודאין תמורה בעופות? ורבינו ש"י פ' בתשובה כמו שפ' ובתב דבר זה למדות פירושו ממס' כריתות דגרסי' התם בלשון זה ש"מ קדושה דמים מדחה כלומר ש"מ אפי' שלא קדושה לתמורתה גופא אלא קדושה דמים בגוף הקדש חציה וחציה שני חולין דהכי נמי פירשין ליה יש דחוי בדמים כגון נקבה לפסחו לא חזיא גופא לפסח אלא לדמיה וכי אקדשה לדמים אקדשה לאידי דרדחיה היא ולא חזיא לאקריבו גופא דלבר שהוקדשה לה אמרי' תרחה

ובחים. פרק ראשון – כל הזבחים דף יב עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)"
תוספות

מלקרב לעולם אפילו לאחר פסח דכל מותר הפסח היו שלמים ונקיבה לשלמים מיוחד חזיא
דקתני מתני' דמיה לשלמים אבל אידי גופה לא אלאמא אלימא קדושת דמים לומר בה תורת
דחוי ולא אשכחנן תנאי דפליגי בהא מילתא מידו בהא מילתא טובא אתא לאשמועינן
ורבינו תנאלא מפרש י' דחוי בדמים כלומר דמים דחיים (והדחוי בדמים) שלא יקריב מן

הדמים קרבנו שהיה בדעתו להפריש כמו ש' דחוי
בדמים דמי שהיה טמא (פסחים דף צח.) דתנן
התם גבי מפרש נקבל לפסחו ידעה עד שסיטאב
וימכר ויביא בדמיו שלמים ור"ש גמ' פ' כן התם
יש דחוי בדמים אפילו הדמים דחויין שאין מביאין
מזון פסח שהיה דעתו כן בשעת הפרשה מידו אינו
כן אלא מביא מן הדמים פסח כדנתינא פ' בתרא
דכריתות (דף כח.) המפריש נקבה לפסחו ידעה עד
שסיטאב ותימכר ויביא בדמיה פסח ומותר דק
בריתא רבינו שמואל מוחק פירקא מי שהיה טמא
(פסחים דף צח.) שלמים וגריס יביא בדמיה פסח
אמנא אין גריסא זו נכונה דאם כן היכי קאמר
בגמרא ש"מ ש' דחוי מעיקרו (ויש) דחוי בדמים
ובעלי' חיים נדחין הלא כי גמי בעלמא אין דחוי
אין יכול להקריש אידי גופה פסח שהרי נקבה היא
ובפסח כתיב וכן במים כן שנה א"כ על כיוון
התם פ' מי שהיה טמא גריס' שלמים ור"ת דאמר
דאין למחוק הספרים דבאלו קדשים אמר'
המפריש נקבה לפסחו תרעה ויביא בדמיה פסח
נשתתירא אחר הפסח תרעה עד שסתמא וימכר
ויביא בדמיה שלמים ומתנ' דמי שהיה טמא
ככה ג' מיירי בנשתתירא אחר הפסח ופירוש של ש'
דחוי בדמים הוי ש' דחוי בדבר שאין בו רק
קדושת דמים ולא קדושת הגוף וצ"ע בהחיה
דכריתות א"ר אלעזר א"ר אשעיא מטמא מקדש
עשירי כ' ומתני' רב עוקבא המפריש נקבה לפסחו
תרעה ילדה זכר ידעה ויביא בדמיו פסח כ' ר"ש
אומר הוא עצמו יקרב פסח ומשני כי אמרנן
לרבנן ור"ש ס"ל דבע"ח אין נדחין ותנאי מת אחר
מהם מביא חבירו שלא בהגלה דברי ר"ש
והשתא מאי ס"ד מעיקרא דפרין מר"ש לסייעי'
מרבנן וי"ל דת"ק גמי מודה דבע"ח אין נדחין והא
דקאמר ידעה טעמא רבי אלעזר דתמורה פ' אלו
קדשים (דף יח:) דתנן המפריש נקבה לעולה וילדה
זכר ידעה רבי אלעזר אומר אף הוא עצמו יקרב
לעולה ומפרש בגמרא דגבי מפרש נקבה לפסחו

וילדה זכר לא היה א"ר אלעזר הוא עצמו יקרב פסח דגמירי למקום שהמותר הולך שם הולך הולך ולפני הפסח דאימיה קדשה לדמי פסח שלא היה יכול להמתין עד שתלך הזכר ויקריבו
פסח ולכן ולד גמי לדמי פסח אע"ג דקסבר בע"ח אין נדחים ומיהו קשה אדפרין ליה מברייתא דכריתות לסייעיה מת"ק דרבי אלעזר דתמורה דאית ליה בעלי' חיים נדחין דקאמר במפרשי
נקבה לעולה וילדה זכר ידעה וממתניתין דפסחים ופולגותא דתנאי ביזמא (דף סד:) ועוד קשה היכי מייתי מהחיה דמת אחר מהם דאית ליה לר"ש דאין נדחין דלמא שאני התם ולא דחיה
בידים ועוד קשה היכי מייתי מהחיה דרבי אלעזר דפשיטא ליה התם דבעלי' חיים נדחים ולעיל מבעיא ליה התם בכריתות (דף כו.) ובתמורה פירשתי לפני רבינו דחידושא דרבי יוחנן הוי
אע"ג דבידיו לתקן וליקח חציה השני וכן רבי אלעזר אמר רבי אשעיא פ' בתרא דכריתות בידו להפריך נכסיו הוי עני והוה ראיין הקן שהפריש ומיהו אין בידו כ"כ כמו נפגם המזבח בריש פ'
קדש קדשים (לקמן דף נט.) דחוי מעיקרו הוא וכשר (והכא) לביע' משמע דכשר דבידו לתקן בדאיתא פרק לולב הגזול (סוכה דף לג.) ולכן גמי נקט רבי יוחנן אבל חזקיהו דהפריש קרבן והמיר
דחו חזר שרידה דהוה ליה נראה ונדהה לא נקט שהפריש קרבן לאחר שהמיר דחו דהוהא כשר כיון דבידו לתקן בקל כמו נפגם המזבח וגם דחוי מעיקרו דכשר ובכריתות פ' בתרא דפרין
לר' אשעיא מר' שמעון ולא מייתי ליה סיעתא מרבנן משום דעד כאן לא פליגי רבנן ואמרי שנודחה משום דאין בידו לתקן כלל בשעת הקדש שהיא נקבה לפסחו אבל היכא שבידו לתקן
קצת כגון מטמא מקדש עשירי שהפריש ק' דא' בעי מפקר נכסיה מודה דלא הוי דחיו כל זה פ' רבינו הקדוש וצוקל וקשה לי על זה מאי פריך לעיל אי אפשריה מנצפרא דחוי מעיקרו הוא
הלא בידו להשתדל עד חצות כמו הקדש וחובות בגלגל דכשרין בשילוח פרק אחרון (לקמן קיח.) וכן אותו ואת בנו: ור"ש"מ דחוי מעיקרו הוי דחוי. תימה דגבי חוס אמרנן פ' לולב הגזול
(סוכה דף לג.) היכא (דאשכחן) דאשחר מערב י"ט דחוי מעיקרא לא הוי דחוי וי"ל דשאני התם דבידו לתקן תרע דגבי לולב שנקטם ראשו ומעייט' ועלתה בו תמורה (בב"ס) מיבעיא ליה
אי יש דחוי לא אין (ולא) פשטין לה מהא משום דנקטם אין בידו לתקן ואית' מר"ט ר' יוחנן דאמר דחוי מעיקרו הוי דחוי לילף ממחוסר זמן דלא הוי דחוי כדאמר בפ' שני שעלי' (וימא) דף
(סד.) וי"ל דשאני מחוסר זמן דחור (והנאה) ממילא ואת' אמאי איצטרך לרבי יוחנן מיעוטא דמום בם הוי דכי עבר מומם ירצו הא כל הדחיים אם עבר מומם לא ירצו וחיילי וינודו
אידיהו ואם עובר לא ילפין (ורלדח) דלא הוי דחוי דהתם ממילא הוי וי"ל דאיכא מום דאני עובר אלא על ידי רפואה: **הכא** קרבן אידיה. וגרע מדאידיה גברא והא דמשמע איפכא
בהריות פ' בתרא (דף יא.) גבי נשיאות מהו שתפסיק לא דמי דהתם קרבן מן החלב שאכל דעדיין הוא חייב קרבן ור"ת פירש איפכא דגבי הורו ב"ד לא היה דחוי דגברא אידיה
שאינו יודע אם פסח אם לאו קרבן לא אידיה דאי לא דהתירו ב"ד היה קרב ונמצא שלא היה דחוי אלא ע"י טעוה אבל הכא אפילו קרבן גמי אידיה דכיון שהיה שוטה או מומר פטור הוא
לכולי עלמא: **בן** עזאי בקו' מייתי לה. אף ע"ג דפסול שלא לשמן מוציאו מידי פגול דבעינן שיהיו כל מתירים בבשרות לא דימא להא דאמר בפ"ק דפסחים (דף יא) כל דין שתחילתו להחמיר
וסופו להקל אינו דין תימה וכן עזאי אי דריש אותה לשמה כשרה שלא לשמה פסולה הא שאר קדשים כו' קל וחומר מאי אתני ליה ואי לא דריש א"כ אשם ליעבב מהקדשה דכחטאת
וכאשם: **מה** להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד כרת. תימה ולר"א דפסל חטאת ואשם ליפסל גמי עולה ותיתי מחטאת ואשם (ופסחו) וי"ל דשיק קצת צד כרת באשם משום דאיכא אשם

יש דחוי בדמים. אָמַר עוֹלָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אָכַל
חֶלֶב וְהִפְרִישׁ קֶרֶבֶן וְהִמִּיר דָּת, וְחֹזֵר בּוֹ הוּאֵיל וְנִדְחָה,
יִדְחָה. אֵיתָמַר נָמִי, אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אָכַל חֶלֶב וְהִפְרִישׁ קֶרֶבֶן וְנִשְׁתַּטָּה
וְחֹזֵר וְנִשְׁתַּטָּה, הוּאֵיל וְנִדְחָה, יִדְחָה. וְצִרְכִּי, דָּאִי
אֲשַׁמְעִינָן קַמִּיחָא, מְשוּם דְּהוּא דְּחִי נִפְשִׁיה בְּיָדֵיהּ,
אָכַל הֶכָּא דְּמִמְלִיא אִידְחִי בְּשֵׁן דְּמִי. וְאִי אֲשַׁמְעִינָן
הֶכָּא, מְשוּם דְּאִין בִּידוֹ לְחֹזֵר, אָכַל הֶכָּא דִּישׁ בִּידוֹ
לְחֹזֵר, אֵימָא לֹא, צִרְכָּא. בְּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה, אָכַל חֶלֶב
וְהִפְרִישׁ קֶרֶבֶן, וְחֹזֵר בִּית דִּין שֶׁחֶלֶב מוֹתֵר וְחֹזֵר בְּהֵן,
מָהוּ. מִי הָיִי דְּחִי אוֹ לֹא הָיִי דְּחִי. אָמַר לִיה הִהוּא
סָכָא, כִּי פִתַּח רַבִּי יוֹחָנָן בְּרַחֲוִיין, מָהָא פִתַּח, מָאִי
מַעֲמָא, הָתָם גְּבָרָא אִידְחִי קֶרֶבֶן לֹא אִידְחִי, הֶכָּא
קֶרֶבֶן נָמִי אִידְחִי: אָמַר שְׁמַעוֹן בֶּן עֲזַאי, מְקוֹבְלִי מִפִּי
שְׁבָעִים וּשְׁנַיִם זָקֵן כּו': לָמָּה לִי לְמַתָּא "שְׁבָעִים
וּשְׁנַיִם זָקֵן", דְּכּוֹלְהוּ בְּהָדָא שִׁיטָּתָא הוּוּ קִימִי: לֹא
הוֹסִיף בֶּן עֲזַאי אֱלָא הָעוֹלָה: אָמַר רַב הוֹנָא, מָאִי
מַעֲמָא דְּבֶן עֲזַאי, עוֹלָה הוּא אִשֶּׁה רִיחַ נִיחָא לָהּ,
הִיא לְשִׁמְהָ בְּשֶׁרָה, שְׁלֹא לְשִׁמְהָ פְסוּלָה. אֲשֶׁם נָמִי,
כְּתִיב בִּיה 'הוּא'. הִהוּא, לְאַחַר הַקְּטֹרֶת אִימּוּרִים הוּא
דְּכְתִיב. הִיא נָמִי, לְאַחַר הַקְּטֹרֶת אִימּוּרִים הוּא
דְּכְתִיב. תְּרִי 'הוּא' כְּתִיב. גְּבִי אֲשֶׁם נָמִי תְּרִי 'הוּא'

כְּתִיב. אֱלָא, בֶּן עֲזַאי בָּקַל וְחֹמֶר מִיְיָתִי לָהּ, וְהָא חַטָּאת שְׂאִינָה כְּלִיל, שְׁחָטָה שְׁלֹא לְשִׁמְהָ
פְסוּלָה. עוֹלָה שְׂהִיא כְּלִיל, לֹא כָּל שֶׁבֶן. מָה לְחַטָּאת שֶׁבֶן מִכְּפָרָתָּהּ, פָּסַח יוֹכִיחַ. מָה לְפָסַח
שֶׁבֶן זְמוּנָה קְבוּעָה, חַטָּאת תּוֹכִיחַ. וְחֹזֵר הִדִּין, לֹא רָאִי זֶה פְּרָאִי זֶה וְלֹא רָאִי זֶה פְּרָאִי זֶה, הִצִּד
הַשּׁוֹה שְׁבָהֶן שֶׁהֵן קֳדָשִׁים, וְשִׁחָבֶן שְׁלֹא לְשֶׁבֶן פְסוּל. אִף אֵי אֲבִיא עוֹלָה שְׂהִיא קֳדָשִׁים,
וְשִׁחָטָה שְׁלֹא לְשִׁמְהָ פְסוּלָה. מָה לְהִצִּד הַשּׁוֹה שְׁבָהֶן, שִׁישׁ בְּהֵן צִד פָּרָת. בֶּן עֲזַאי,

צד
וילדה זכר לא היה א"ר אלעזר הוא עצמו יקרב פסח דגמירי למקום שהמותר הולך שם הולך הולך ולפני הפסח דאימיה קדשה לדמי פסח שלא היה יכול להמתין עד שתלך הזכר ויקריבו
פסח ולכן ולד גמי לדמי פסח אע"ג דקסבר בע"ח אין נדחים ומיהו קשה אדפרין ליה מברייתא דכריתות לסייעיה מת"ק דרבי אלעזר דתמורה דאית ליה בעלי' חיים נדחין דקאמר במפרשי
נקבה לעולה וילדה זכר ידעה וממתניתין דפסחים ופולגותא דתנאי ביזמא (דף סד:) ועוד קשה היכי מייתי מהחיה דמת אחר מהם דאית ליה לר"ש דאין נדחין דלמא שאני התם ולא דחיה
בידים ועוד קשה היכי מייתי מהחיה דרבי אלעזר דפשיטא ליה התם דבעלי' חיים נדחים ולעיל מבעיא ליה התם בכריתות (דף כו.) ובתמורה פירשתי לפני רבינו דחידושא דרבי יוחנן הוי
אע"ג דבידיו לתקן וליקח חציה השני וכן רבי אלעזר אמר רבי אשעיא פ' בתרא דכריתות בידו להפריך נכסיו הוי עני והוה ראיין הקן שהפריש ומיהו אין בידו כ"כ כמו נפגם המזבח בריש פ'
קדש קדשים (לקמן דף נט.) דחוי מעיקרו הוא וכשר (והכא) לביע' משמע דכשר דבידו לתקן בדאיתא פרק לולב הגזול (סוכה דף לג.) ולכן גמי נקט רבי יוחנן אבל חזקיהו דהפריש קרבן והמיר
דחו חזר שרידה דהוה ליה נראה ונדהה לא נקט שהפריש קרבן לאחר שהמיר דחו דהוהא כשר כיון דבידו לתקן בקל כמו נפגם המזבח וגם דחוי מעיקרו דכשר ובכריתות פ' בתרא דפרין
לר' אשעיא מר' שמעון ולא מייתי ליה סיעתא מרבנן משום דעד כאן לא פליגי רבנן ואמרי שנודחה משום דאין בידו לתקן כלל בשעת הקדש שהיא נקבה לפסחו אבל היכא שבידו לתקן
קצת כגון מטמא מקדש עשירי שהפריש ק' דא' בעי מפקר נכסיה מודה דלא הוי דחיו כל זה פ' רבינו הקדוש וצוקל וקשה לי על זה מאי פריך לעיל אי אפשריה מנצפרא דחוי מעיקרו הוא
הלא בידו להשתדל עד חצות כמו הקדש וחובות בגלגל דכשרין בשילוח פרק אחרון (לקמן קיח.) וכן אותו ואת בנו: ור"ש"מ דחוי מעיקרו הוי דחוי. תימה דגבי חוס אמרנן פ' לולב הגזול
(סוכה דף לג.) היכא (דאשכחן) דאשחר מערב י"ט דחוי מעיקרא לא הוי דחוי וי"ל דשאני התם דבידו לתקן תרע דגבי לולב שנקטם ראשו ומעייט' ועלתה בו תמורה (בב"ס) מיבעיא ליה
אי יש דחוי לא אין (ולא) פשטין לה מהא משום דנקטם אין בידו לתקן ואית' מר"ט ר' יוחנן דאמר דחוי מעיקרו הוי דחוי לילף ממחוסר זמן דלא הוי דחוי כדאמר בפ' שני שעלי' (וימא) דף
(סד.) וי"ל דשאני מחוסר זמן דחור (והנאה) ממילא ואת' אמאי איצטרך לרבי יוחנן מיעוטא דמום בם הוי דכי עבר מומם ירצו הא כל הדחיים אם עבר מומם לא ירצו וחיילי וינודו
אידיהו ואם עובר לא ילפין (ורלדח) דלא הוי דחוי דהתם ממילא הוי וי"ל דאיכא מום דאני עובר אלא על ידי רפואה: **הכא** קרבן אידיה. וגרע מדאידיה גברא והא דמשמע איפכא
בהריות פ' בתרא (דף יא.) גבי נשיאות מהו שתפסיק לא דמי דהתם קרבן מן החלב שאכל דעדיין הוא חייב קרבן ור"ת פירש איפכא דגבי הורו ב"ד לא היה דחוי דגברא אידיה
שאינו יודע אם פסח אם לאו קרבן לא אידיה דאי לא דהתירו ב"ד היה קרב ונמצא שלא היה דחוי אלא ע"י טעוה אבל הכא אפילו קרבן גמי אידיה דכיון שהיה שוטה או מומר פטור הוא
לכולי עלמא: **בן** עזאי בקו' מייתי לה. אף ע"ג דפסול שלא לשמן מוציאו מידי פגול דבעינן שיהיו כל מתירים בבשרות לא דימא להא דאמר בפ"ק דפסחים (דף יא) כל דין שתחילתו להחמיר
וסופו להקל אינו דין תימה וכן עזאי אי דריש אותה לשמה כשרה שלא לשמה פסולה הא שאר קדשים כו' קל וחומר מאי אתני ליה ואי לא דריש א"כ אשם ליעבב מהקדשה דכחטאת
וכאשם: **מה** להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד כרת. תימה ולר"א דפסל חטאת ואשם ליפסל גמי עולה ותיתי מחטאת ואשם (ופסחו) וי"ל דשיק קצת צד כרת באשם משום דאיכא אשם

תלוי ומיהו לא שייך כמו בחטאת ופסח כדמנכח לעיל:

הוסיף בן עזאי על הזבחים הנפסלים שלא לשמם אלא את העולה, 58
ונחלק על דברי חכמים הסוברים שעולה שנשחטה שלא לשמה 59
כשירה ואינה עולה לשם חובה. 60
אמר רב הונא, מאי טעמא דבן עזאי הפוסל עולה שלא לשמה, 61
משום שנאמר בה (ויקרא א יט) 'עלה הוא אשה רית ניתח לה', ו'הוא' 62
משמע שבהיותה תהיה, שדווקא כשהיא קרבה לשמה היא כשירה, 63
אבל שלא לשמה פסולה. 64
מקשה הגמרא: הלא אשם נמי כתיב ביה (שם ו ה) 'והקטיר אתם 65
הכהן המזבחה אשה לה' אשם הוא', ואף על פי כן לשיטת חכמים 66
במשנה הקודמת אף שלא לשמו הוא כשר, ואין דורשים מ'הוא' 67
שנאמר בו שהוא פסול. 68
מתרצת הגמרא: ההוא 'הוא' שנאמר באשם לאחר הקטרת אימורים 69
הוא דכתיב, ולא נאמר לגבי שחיטה ושאר עבודות הדם. ועל כן 70
לא יתכן שבא הכתוב לפסול מחמת הקטרה שלא לשמו, שהרי 71
אין הקטרה מעבכת. 72
שוב מקשה הגמרא: האי 'הוא' שנאמר בעולה נמי לאחר הקטרת 73
אימורים הוא דכתיב, ומכל מקום הוא נדרש לענין פסול שלא 74
לשמה. 75
מתרצת הגמרא: תרי הוא כתיבי – שתי פעמים 'הוא' נאמר בעולה, 76
אחד בכתוב האמור בעולת נדבה, ואחד באיל עולה של שבעת 77
ימי המילואים (שמות כט יח) 'והקטרת את כל האיל המזבחה עלה 78
הוא', ואף ששניהם נאמרו לאחר הקטרת האימורים, את ה'הוא' 79
השני יש לדרוש לענין פסול שלא לשמה. שכן אם אינו ענין לאחר 80
הקטרה, שהרי כבר נאמר פעם אחת לאחר הקטרה, תנהו ענין 81
לעבודות הדם ולפסול עולה שלא לשמה. 82
שוב מקשה הגמרא: הלא נמי אשם נמי תרי 'הוא' כתיבי – גם באשם 83
נכתב שתי פעמים 'הוא', שכן מלבד הכתוב האמור נאמר עוד 84
(ויקרא ה יט) 'אשם הוא אשם אשם לה', ואף ששניהם לא נאמרו 85
לגבי עבודות הדם מדוע לא נדרוש אחד מהם באם אינו ענין 86
לפסול שלא לשמו. 87
מכח קושיא זו חזר בו רב הונא, והביא טעם אחר לדברי בן עזאי: 88
אלא בן עזאי בקל וחומר מיימי לה (והוא דורש) פסול שלא לשמה 89
בעולה. ומה חטאת שאינה מוקטרת כליל על גבי המזבח אלא 90
נאכלת לכהנים, אם שחטה שלא לשמה היא פסולה, עולה שהיא 91
כולה כליל, לא כל שכן שאם שנשחטה שלא לשמה שהיא פסולה. 92
הגמרא פורכת קל וחומר זה: מה לחטאת שכן היא מכפרת על 93
החטא, ועל כן היא נפסלת במחשבת שלא לשמה, מה שאין כן 94
בעולה שלא באה לכפר אלא לדרוק, ועל כן יתכן שאינה נפסלת 95
במחשבת שלא לשמה. 96
משיבה הגמרא: פסח יוכיח שלא בא לכפר, ומכל מקום פסח שלא 97
לשמו פסול, ואם כן הוא הדין לעולה, שאפילו שאינה מכפרת 98
פסולה. 99
שוב פורכת הגמרא: מה לפסח שכן זמנו קבוע, אחת בשנה בידי 100
ניסן, אבל עולה שאין לה זמן קבוע אין מחשבת שלא לשמה 101
פוסלת אותה. 102
משיבה הגמרא: חטאת תוכיח שאפילו שאין לה זמן קבוע פסולה, 103
והוא הדין לעולה. וחזר תרי, לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי 104
זה – שאין בחטאת את חומרת פסח שזמנו קבוע, ואין בפסח את 105
חומרת חטאת שבאה לכפר. אך הצד השווה שבהן שוה קדשים, ואם 106
שחטן שלא לשמן כל אחד מהם פסול, אף אני אביא עולה ששם היא 107
בכלל צד שוה זה ואף היא קדשים, ועל כן אם שחטה שלא לשמה 108
הרי היא פסולה. 109
דוחה הגמרא: מה להצד השווה שבהן שיש בהן צד כרת, שהרי 110
חטאת באה לכפר על שגגת עבירה שיש על זדונה שגגת כרת, וכן 111
פסח יש על ביטולו כרת. מה שאין כן בעולה שאין בה שום צד 112
כרת ועל כן אין לפסלה משום מחשבת שלא לשמה. 113
משיבה הגמרא: בן עזאי 114

יש דחי גם בקרבן שקדוש רק בקדושת דמים ואין בו קדושת הגוף, 1
שכן בהמה זו שחציה הוקדש על ידי אחד השותפים אין בה אלא 2
קדושת דמים בלבד, שהרי אין ראיה קדושתה להתפשט גם 3
בחציה השני השייך לחבירו ולחקרב כולה למזבח. ומכל מקום 4
אמר רבי יוחנן שחל בה דין דחיו, ואין אומרים שקדושת דמים 5
אינה אלימה דיה להפסל משום דחיו. 6
אופנים נוספים של פסול דחיו בקרבנות: אמר עולא אמר רבי יוחנן, 7
מי שאכל חלב בשוגג והתחייב בחטאת, והפריש קרבן לחיובו, 8
ואחר כך המיר דת, ואחר כך חזר בו מהמתנו, הואיל ובשעה שהיה 9
מומר נדחה הקרבן מהקרבנה, שכן הלכה בדינו שאין מקריבים את 10
קרבנות המומר, נדחה קרבן זה לעולם, ועליו להביא חטאת אחרת 11
לאחר שחזר בתשובה. 12
איתמר נמי, עוד אופן של דחיו נאמר בשם רבי יוחנן, אמר רבי 13
ירמיה אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן, מי שאכל חלב בשוגג והפריש 14
קרבן לחטאתו, ואחר כך נשחטה ונדרחה מהקרבנה, ואחר כך חזר 15
ונשחטה – נעשה שפוי בדעתו, הואיל ובשעה שהיה שוטה נדחה 16
הקרבן מהקרבנה, נדחה קרבן זה לעולם, ועליו להביא חטאת 17
אחרת לאחר שנשחטה. 18
מפרשת הגמרא: וצריכי שתי המימרות של רבי יוחנן ואי אפשר 19
ללמוד אחת מחבירתה. משום דאי אשמעין קפיינא, משום דהוא 20
דחי נפשיה בדין – שאם היה משמענו רק את מימרתו הראשונה 21
במומר, היינו אומרים שרק אופן זה נחשב דחיו, משום שדחה 22
הבעלים את עצמו בידיים מהקרבנה בכך שהמיר את דתו, אבל הקא 23
בשוטה דמפילא אידחי מהקרבנה בלישן דמי, שהרי ההשתטות באה 24
עליו מאליה שלא מרצונו, והרי היא כמו שינה שבאה עליו 25
ממילא שלא מדעתו. ואי אשמעין הקא בשוטה היינו אומרים 26
שרק זה הוא דחיו, משום דאין קידו לחזור ולהיות פקח, אבל הקא 27
במומר דיש קידו לחזור בתשובה כל זמן שירצה אימא לא דחיו 28
הוא. על כן צריכא שתי המימרות של רבי יוחנן. 29
הגמרא מביאה ספק בדין דחיו: שנינו בהוריות (א, ב), שאם הורה בית 30
דין הגדול לעבור על אחת מהעבירות שחייבים על שגגתן חטאת, 31
והלך היחיד ועבר בשוגג על פי הוראתם, הרי הוא פטור מחטאת. 32
ובענין – הסתפקן רבי ירמיה, מי שאכל חלב בשוגג והפריש קרבן 33
לחטאתו, ואחר כך הווי בית דין שחלב מותר באכילה, ואחר כך 34
חזרו בקהן מהיתרם ושוב לאוסרו, מהו דינו של קרבן זה. מי ו–האם 35
מאחר שבאותה שעה שהתירו בית דין חלב בטל חזר חטאת חלב, 36
על כן הוי קרבן זה דחי לעולם, ולאחר שחזרו בהם בית דין 37
מהיתרם, עליו להביא חטאת אחרת. או לא הוי קרבן זה דחי 38
לעולם, ולאחר שיחזרו בהם בית דין מהיתרם אפשר להקריבו. 39
אמר ליה ההוא סבא לרבי ירמיה, כי פתח רבי יוחנן בהלכות דחיו, 40
מהא – מאופן דחיו זה פתח, ואמר שהוא נדרחה לעולם, משום 41
שהוא דחיו גדול יותר מהאופנים של מומר ושוטה. 42
מפרשת הגמרא: מאי טעמא זהו דחיו גדול יותר, משום דהתם 43
נכרא אידחי קרבן לא אידחי, הקא קרבן נמי אידחי – שכן במומר 44
ושוטה רק הבעלים נדרים מהקרבנה, אבל כשהווי בית דין שחלב 45
מותר, כל עיקר חטאת חלב נדחה באותה שעה, ושום אדם 46
מישראל אינו מחויב בה. 47
הגמרא חוזרת לביאור דברי המשנה. שנינו במשנתינו: אמר שמעון 48
בן עזאי, מקובלי מפי שבעים ושנים זקן בו, שכל הזבחים הנאכלין 49
שזבחו שלא לשמן כשרים, אלא שלא עלו לבעלים משום חובה, 50
חוץ מן הפסח ומן החטאת. 51
שואלת הגמרא: למה לי למתא – למה נקט בן עזאי 'שבעים ושנים 52
זקן', בלשון יחיד, ולא 'זקנים' בלשון רבים. 53
משיבה הגמרא: משום דבוליה בחדא שיפוטא הוי קיימי – שכל 54
שבעים ושנים זקנים אלו היו יושבים בישיבה אחת כאיש אחד, 55
והיו באותה שיטה. 56
הגמרא מבארת את טעמו של שמעון בן עזאי. שנינו במשנתינו: לא 57

צד כרת לא פריך – אינו סובר שזו היא פירכא, משום שצד זה אינו
 שוה בפסח וחטאת, שהרי בחטאת אין כרת על ביטול הקרבתה
 כמו בפסח, וכן פסח אינו מכפר על שגגת כרת כמו חטאת.
 מקשה הגמרא: אם לדעת בן עזאי צד כרת אינו נחשב פירכא, אם
 כן אשם שלא לשמו נמי לית – יבוא ויפסל מהצד השוה של פסח
 וחטאת.
 מתרצת הגמרא: על אשם פריך, מה להצד השוה שפחן בפסח
 וחרטאת שפחן ושפחן בקרבנות צבור בקרבנות יחיד, שכן ישנן חטאות
 שבאות על ידי הצבור, וגם פסח נחשב לקרבן ציבור משום שכל
 ישראל מביאים אותו בזמן אחד, מה שאין כן באשם שאינו בא
 אלא על ידי יחיד.

מביאה הגמרא שיטה אחרת במקורו של בן עזאי: ואיבעית אימא,
 צד כרת נמי פריך – גם בן עזאי מודה לפירכא זו, ואולם בן עזאי
 נקרא נמיר לה בקבלה שקיבל משבעים ושנים זקנים. והא דקאמר
 רב הונא קל וחומר מחטאת ופסח לעולה, לא אמרה אלא לחדר מה
 תלמידיו, כדי שיקשו על קל וחומר זה את הקשיות האמורות.

משנה

הפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן – שחשב בשחיטה לשם זבח
 אחר ולא לשם פסח וחטאת, או שקבל את דמם בכלי והלך – או
 שהוליק דמם למזבח, וזרק – או שזרק דמם על המזבח שלא לשמן
 – שלא לשם פסח או חטאת, או שעשה את מארבע עבודות אלו
 לשמן ושלא לשמן – שבתחילת העבודה חשב לשם הפסח או
 החטאת ואחרי כן חשב לשם זבח אחר, או שלא לשמן ולשמן,
 הפסח או החטאת פסולים.

מבשרת המשנה: כיצד היא מחשבת לשמן ושלא לשמן. מבשרת
 המשנה: שחושב לשם פסח וגם לשם שלמים, ושלא לשמן ולשמן
 פירושו, שחשב לשם שלמים וגם לשם פסח. והקרן פסול, מפני
 שהזבח נפסל באיבנה דברים, בשחיטה, ובקבלה, ובהוליק ובזריקה.
 רבי שמעון חולק ומכשיר את הקרבן, אם חשב שלא לשמה
 בתחילה, שהיה אומר שאין מחשבה בהולכה פוסלת, מפני שאין
 אפשר להכשיר את הקרבן שלא בשחיטה ושלא בקבלה ושלא
 בזריקה, אבל אפשר להכשיר את הקרבן בלא הוליק, באופן ששוחט
 בצד הפונה ומקבל וזורק את הדם על המזבח הסמוך לו. ולכן אין
 זו עבודה החשובה לפסול, וכששחט בריחוק מהמזבח וחשב
 בהולכה, אין מחשבה פוסלת. רבי אליעזר אומר פעמים
 שהמחשבה פוסלת בהולכה, ופעמים שאינה פוסלת, המהלך
 במקום שהוא צריך להלך – כששחט וקיבל את הדם בריחוק
 מהמזבח וצריך להוליק את הדם, מחשבה פוסלת, אבל המהלך
 במקום שאינו צריך להלך – ששחט סמוך למזבח וקיבל את הדם,
 והרחיק את הדם מהמזבח, בהולכה זו אין מחשבה פוסלת.

גמרא

מקשה הגמרא: וקבלה מי פסלה – וכי בשעת קבלת הדם פוסלת
 מחשבה, והתניא בברייתא המפרשת את הנאמר בקרבן עולה
 (ויקרא אה) 'והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם', 'והקריבו' זו קבלת
 הדם – שצריך לקבל את הדם מצואר הבהמה לתוך כלי. שואלת
 הברייתא: אתה אומר קבלת הדם – אתה מפרש שחיבת 'והקריבו'
 מלמדת על קבלת הדם, או אינו אלא זריקה – שמא כוונת הפסוק
 שצריך לזרוק את הדם על המזבח. משיבה הברייתא: כשהוא
 אומר 'והקריבו' הרי זריקה אומר בפסוק, הא מה אני מקיים 'והקריבו' –
 ואם כן מה אפרש ב'והקריבו', בהכרח שזו קבלת הדם בכלי. ומכך
 שנאמר ש'בני אהרן הכהנים' הם המקריבים את הדם, למדנו
 שהתאם הקבלה נעשית בביתן כשר, כבני אהרן, ובבלי שרת –
 הלבוש בגדי כהונה.

רבי עקיבא דורש כן ממקום אחר: אמר רבי עקיבא, מנן לקבלה
 שלא תהא אלא בביתן כשר ובבלי שרת, נאמר בן 'והקריבו בני
 אהרן הכהנים את הדם' ונאמר להלן (במדבר א) 'אלה שמות בני אהרן'

הכהנים המשחים, ולומדים בגזירה שוה מתיבות 'בני אהרן', מה
 להלן בפרשת במדבר מדובר בביתן כשר, שהרי נאמר כן על אלעזר
 ואיתמר בני אהרן המזכירים בפסוק שלפניו, ובבלי שרת – בכהנים
 הלבושים בגדי כהונה, אף כאן לגבי קבלת הדם שנאמר בה 'בני
 אהרן', מדובר בביתן כשר ובבלי שרת.
 אמר רבי טרפון, אקפא ו-אקבור את בני, אם לא שמעתי להבחין
 הפרש בין קבלה לזריקה – שיש חלק שקבלה פחות חמורה
 מזריקה, ושלא כדברי רבי עקיבא שהשווה דיניהם, ואין לי לפרש
 – ואין אני יודע לפרש מה החילוק ששמעתי. אמר רבי עקיבא אני
 אפרש, קבלה לא עשה מה מחשבה כמעשה – שאם חשב בקבלה
 מחשבת פסול, הקרבן כשר, שאין זה כמעשה הפוסל את הקרבן,
 אבל זריקה עשה מה מחשבה כמעשה – שאם חשב בשעת הזריקה
 מחשבת פסול, הקרבן פסול. ועוד חילוק, שאם קבלו בחוץ לעזרה
 אינו חייב כרת, אבל אם זרקו בחוץ ענוש כרת. וחילוק נוסף, שאם
 קבלוהו פסולין כגון זרים או כהנים שחייבין, אין חייבין עליו מיתה
 בידי שמים, אבל אם זרקוהו פסולין חייבין עליו. אמר לו רבי טרפון
 לרבי עקיבא העבודה ולשון שבועה! אם הפירה ימין ושמאל
 מהפירוש הנכון בחילוק בין קבלה לזריקה, אני שמעתי ואין לי
 לפרש מהו החילוק, ואתה דורש מאלו ומקשים לשמועה ששמעתי,
 בלשון הנה אמר לו רבי טרפון לרבי עקיבא, עקיבא, כל הפורש מן
 כפרש מתיין. ומדברי רבי עקיבא למדנו שאם חשב בקבלה
 מחשבת שלא לשמן, אין הקרבן נפסל, וקל על המבואר במשנה
 שקבלה היא מהעבודות שמחשבת שלא לשמה פוסלת בה.
 רבא מתיר את הקושיא מהברייתא: אמר רבא לא קשיא, מפני
 שפאן [בברייתא] מדובר במחשבת פגול – שחשב בשעת הקבלה
 לאכול את הבשר לאחר זמן אכילתו, ואין המחשבה מפגלת
 בקרבן, ואילו כאן [במשנתנו] מדובר במחשבת שלא לשמה, ואם
 חשב כן בקבלה, נפסלים הפסח והחטאת.
 רבא מדייק כדבריו מלשון המשנה: זריקא נמי שמשנתנו אינה
 עוסקת במחשבת פגול, דקתני 'שהזבח נפסל' ולא קתני שהזבח
 מתפגל. מסיקה הגמרא: שמע מינה – אכן יש לדייק כך.
 הגמרא מקשה על תירוצו של רבא: וכי מחשבת פגול לא פסלה
 בקבלה, והתניא בברייתא, יכול היית לפרש שלא תהא מחשבה של
 פיגול מועלת לפסול, אלא בזריקה בלבד, מנן לרבות שפוסלת אף
 בשחיטה וקבלה, תלמוד לומר (ויקרא יח) 'ואם האכל האכל מבשר
 זבח שלמים (פיגול הוא) ביום השלישי לא ירצה' – שאם חשב
 לאכול מבשר השלמים לאחר זמן אכילתו, הקרבן פיגול ואינו
 מרצה. ומלשון 'אם האכל יאכל' למדנו שבזריקה המכריח ליד
 אכילה התוב כדבר – שחשב כן בשעת עבודה המכשירה את
 הקרבן לאכילה, ושחיטה וקבלה הם מעבודות אלו. יכול שאני
 מרבה שמחשבה פוסלת אף בשפיכת שירים – כששפך את שירי
 הדם ליסוד המזבח על מנת לאכול מבשרו חוץ לזמנו, וכן כשחשב
 כן בהקטרת אימורין על גבי המזבח, תלמוד לומר 'ביום השלישי לא
 ירצה, המקריב אותו לא יחשב', שאם חשב מחשבה זו בשעת זריקת
 הדם שהיא מרצה, הקרבן פסול ואינו מרצה. ומבשרת הברייתא:
 הלא זריקה בכלל היתה – בכלל העבודות המכשירות את הקרבן
 באכילה, ולמה יצאה ונכתבה בפני עצמה, אלא כדי לתקש אליה
 את שאר העבודות, ולומר לה – ללמדך, מה זריקה מיוחדת שהיא
 עבודה (ומכשרת) ומעצבת בפרה – שכלא זריקת הדם אין הקרבן
 מכפר, ואם חשב בה לאכול מבשר לאחר זמן אכילתו, הקרבן
 מתפגל, אף כל שהיא עבודה ומעצבת בפרה, תועיל בה מחשבת
 פיגול. יצאו שפיכת שירים והקטרת אימורין שאם חשב בעשיתן
 מחשבת פיגול, אין המחשבה פוסלת בהן, מפני שאין מעצבין את
 הפרה – שאם לא שפך שירים או לא הקטיר אימורים
 מכפר, אלא שלא קיים מצוה זו. וקשה, שמבואר בברייתא זו
 שמחשבת פיגול מועילה אף בשעת קבלת הדם, וזה שלא כפי
 שפירש רבא את הברייתא לעיל שאין מחשבת פיגול מועילה
 בקבלה.

ובחיים. פרק ראשון – כל הזבחים דף יג עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" ריג רש"י

1 **צד כרת לא פריד.** לפי שאינו שוה בשניהם דחטאת אינו ענוש כרת על הבאתו אלא
2 שעל שגגת כרת הוא בא ופסח ענוש כרת על הבאתו: **אשם נמי** ליתני. לפסול בשלא
3 לשמו מבנין אב כדאמר רבי אליעזר לעיל (דף יג) דקא"ל רבי יהושע חורני חלילה
4 ופרכין וליהדר דינא ולייתני במה הצד וסליקא ליה אהתקפתא משום דאיכא למפירך מה

5 להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד כרת. ומשני
6 לכן עזאי אשם מפירכא אחרייתא מסלק ליה
7 דלא ליתני בבנין אב ודפריך מה להצד השוה
8 שבהן שישנו בצבור פסח קרי ליה קרבן צבור
9 כדאמרו בסדר יומא בפ' הוציאו לו (דף נא.)
10 משום דאתי בכינופאי: **נמרא נמיר** לה. מפי ע"ב
11 זקנים כדנתן: לחדר תלמידיו. שיקשו לו תשובה
12 עליו א"נ שיתנו לבם להיות חריפין לדרוש קלים
13 וחמורים מאליהן כבן עזאי: **מתני'** וקבל
14 והלך וזרק בו'. או או קתני קבל או הלך או זרק.
15 או לשמו ושלא לשמו. שחישב בעבודה אחת
16 לשמו ושלא לשמו: אבל **אפשר בלא** הילוך.
17 הלכך לא חשיבא למפסול: המחלף במקום
18 שהוא צריך לחולף. והלכה זו מחשבה פוסלת
19 בה אם חישב בה שלא לשמו ובגמי' מפרש
20 למילתא מאי צריך ומאי אין צריך: **גמ'**
21 והקריבו. דכתיב בעולה ושחט את בן הבקר
22 והקריבו בני אהרן את הדם זו קבלת הדם
23 וללמד שצריך לקבלו בכלי: **אתה אומר בו' או**
24 **אינו אלא** לזריקה. דהא לשון הקריבה למזבח
25 הוא כדכתיב לכהן המקריב אותה וגו' והאי נמי
26 בהקריבה למזבח כמשני דהיינו זריקה אבל
27 קבלה לא צריך וכלין מנחה מועד ואילך.
28 כשהוא אומר בו' זו קבלת הדם. כדאשכחן
29 קבלה בעלת סני' (שמות כד) ויקח משה חצי
30 הדם וישם באגנות ואע"ג דזריקה לשון הולכה
31 היא כדאמרן לעיל (דף ד) והקריב הכהן את
32 הכל זו הולכת אברים לכבש הכא כיון דזמינן
33 הולכה ליתנה ככלל כמו השוחט בצד המזבח לא
34 כתב לה קרא ואקבלה הוא דאכתביה והיכא
35 דאיצטריכא הולכה נפקא לן דהויה עבודה
36 מדאפקא רחמנא לקבלה בלשון הולכה: **בכהן**
37 **כשר.** לאפוקי חללים ובעלי מומין: **ובכלי שרת.**
38 שיהו מלוכשים בגדי כהונה דכניהם משמע
39 (בהכתים) בכדיהם (ולקמן דף יח) דהיינו בגדי
40 כהונה וכל היכא דקתני נמי בכהן כשר ובכלי
41 שרת בבגדי כהונה קאמר: **אמר רבי עקיבא.** ר'
42 עקיבא לא משמע ליה מחבא דאיכא למימר בני
43 אהרן כל שחן והכהנים בכדיהם לא משמע ליה:
44 מה להלן בכתבים כשרין. הכתוב מדבר דהא
45 אלעזר ואיתמר כתיבי ובכלי שרת נמי הכתוב
46 מדבר דכתיב אשר מלא את ידם והיינו לשון
47 רבי בגדי כהונה דכתיב (ויקרא כא) ומלא את

48 ידו ללבוש את הבגדים וכתבי נמי ובגדי הקדש אשר לאהרן ידיו לבניו אחריה למשחה בהם למלא בם את ידם (שמות כט) להבחין הפרש בו'. ואתה עושה את הקבלה כשאר עבודות:
49 ואין לי לפרש. איני יודע לפרש מה הפרש שמעתי ביניהן: **לא עשה בה מחשבה כמעשה.** השואר סלקא דעתך הא דקאמר אין מחשבה פוסלת בשבילה אם חישב בה חוץ לזמנו או
50 שלא לשמו אלמא לא פסלה בקבלה: קבלו בחוץ אינו חייב כרת. דשחיטה היא דכתיב לחיובא וואל פתח אהל מועדו וזריקה נפקא מדם חישוב לקמן בפרק השוחט (דף קז.) קבלו
51 פסולין. ורם ושאר חייבי מיתות כגון שתוי יין והדומין להם: אין חייבין עליו. מיתה דבעיא עבודה תמה שאין אחריה עבודה בסדר יומא (דף כד.) ובפרק בתרא דהכא (דף קכב) נמי
52 תנן אין חייבי מיתות דורת ולא משום מחסר בגדים בו': **אתה דרש.** מאילך ומסכים למה ששמעתי: **מחשבת פגול.** דרוץ לזמנו לא פסלה בקבלה: **דיקא נמי.** ודתנא
53 דמתניתין לא אישיר במחשבת פגול: **אלא בזריקה.** במחשבת בשעת זריקה ע"מ לאכול מחבו ביום השלישי כדכתיב בקרא דמחשבת פגול המקריב אותו לא יחשב ליפני מניח בפ"ב
54 (לקמן כט.) במחשבת בשעת דקריבה לאכול מחבו ביום השלישי הכתוב מדבר (והקריבה) היינו זריקה: **בדברים הפכאיים.** את הקרבן לידי היתר אכילה הכתוב מדבר: **אף שפית שירים.**
55 אם שפר שירי הדם ליסוד על גנת לאכול כשר חוץ לזמנו או אם הקטיר אימורין במחשבת זו: **לא יצאה.** היינו זריקה שהיא מרצה: בכלל היתה. בכלל הדברים המביאין לידי אכילה:
56 **שאין מעקבין.** שירים אין מעקבין כדתינא באיהו מקומן (לקמן דף נב.) יכול יענכנו תלמוד לומר ואת כל הדם ישפר נתקו הכתוב ועשאו שירי מצה כו' הקטרת אימורין לא מעבכין
57 כפרה דכתיב הדם הוא בנפש יכפר: **לא קשיא** הא. דקתני לעיל מחשבת קבלה לא פסלה בפגול לא כשחיט בשעת קבלה על אכילת בשר אלא במחשבת בשעת שחיטה על מנת
58 לקבל דם למחר דאילו זריקה כתיב גזנת עשה שה מחשבה כמעשה אם שחט על מנת לזרוק דם למחר פגול דהיינו אכילת מזבח (ואי נמי) דאיתריבא בהדיא אפי' שפית שירים
59 לקמן: **הא דאמר בו'.** והאי דקתני מנין לרבות שחיטה ומחשבת בשעת קבלה על מנת לשפר שירים או אחת משאר האכילות קאמר: ושפית שירים לא פסלה בהו מחשבת.

60 דקתני לעיל יכול שאני מרבה אף שפית שירים: **אלא באכילת בשר.** בשחיט לאכול בשר חוץ לזמנו מנין לרבות שפית שירים. וכל שכן תחלת זריקה:

1 **אתה** אומר זו קבלת הדם כו'. לעיל (דף ד.) פ' בקונט' דמוקמינן והקריבו בקבלה ולא
2 בהולכה משום דהקריבו נאמר מיד אחר שחיטה וקבלה היא עבודה ראשונה
3 שאחר שחיטה ולפירושו קשה דכתיב בעי למימר הכא או אינו אלא זריקה אלא נראה
4 דמוקמי' לה בקבלה או בזריקה לפי שחן עבודות חשובות שאי אפשר לבטלן מה שאין
5 כן בהולכה: **בכהן** כשר ובכלי שרת. פירש
6 בקונטרס כלי שרת בגדי כהונה וקשה דהא נפקא
7 לקמן בפרק שני (דף יז) מקרא דאין בגדיהם
8 עליון אין כהונה עליון דהו' לזו זרים ואפילו
9 בעבודה דלא מעבכא כפרה ויש לומר דאי לא
10 גזירה שוה דהכא הוה אמרין מה שהקפידה
11 תורה אמוסור בגדים היינו היכא דכתיבי בגדים
12 אבל היכא דלא כתיבי בגדים לא וגבי תנית
13 אש וסידור איברים לא הוה בעינא בגדים מבהן
14 בכיהונו אלא מדגלי רחמנא גבי קבלה גזירה שוה
15 ילפינן בכל דוכתא דהכח הוי בכיהונו: **דיקא**
16 נמי דקתני שחובת נפסל. במסקנא לא חיישין
17 להאי דיקא דבקבלה נמי איכא פסול פיגול
18 ויש

19 **אפשר שלא בשחיטה.** ושללא בקבלה ושללא בזריקה, אבל אפשר בלא הילוך, שזחט בצד
20 המזבח וזרק. רבי אליעזר אומר, המחלף במקום שהוא צריך להלך, מחשבה פוסלת. במקום
21 שאינו צריך להלך, אין מחשבה פוסלת: **גמרא** וקבלה מי פסלה, ודתנאין 'הקריבו' זו
22 קבלת הדם. אתה אומר קבלת הדם, או אינו אלא זריקה. כשהוא אומר 'זרקו' הרי זריקה
23 אומר. הא מה אני מקיים 'הקריבו', זו קבלת הדם. 'בני אהרן הפהנים' שנתאם בכהן כשר
24 ובכלי שרת. אמר רבי עקיבא, מנין לקבלה שלא תהא אלא בכהן כשר ובכלי שרת, נאמר
25 כאן 'בני אהרן', ונאמר להלן 'אלה שמות בני אהרן הפהנים המשוחים', מה להלן בכהן
26 כשר ובכלי שרת, אף כאן בכהן כשר ובכלי שרת. אמר רבי טרפון, אקפח את בניי, אם
27 לא שמעתי להבחין הפרש בין קבלה לזריקה, ואין לי לפרש. אמר רבי עקיבא אני אפרש.
28 קבלה, לא עשה בה מחשבה כמעשה. זריקה, עשה בה מחשבה כמעשה. קבלו בחוץ,
29 אינו חייב כרת. זרקו בחוץ, ענוש כרת. קבלוהו פסולין, אין חייבין עליו. וזקוהו פסולין,
30 חייבין עליו. אמר לו רבי טרפון, העבודה, אם הפית ימין ושמאל, אני שמעתי ואין לי
31 לפרש. אתה דורש ומסכים לשמועה בלשון הזה. אמר לו, עקיבא, כל הפורש ממך פפורש
32 מחייו. אמר רבא, לא קשיא, כאן במחשבת פיגול, כאן במחשבת שלא לשמו. דיקא נמי,
33 דקתני 'שהזבח נפסל', ולא קתני מתפגל, שמע מינה: ומחשבת פיגול לא פסלה בקבלה,
34 ודתנאין, יכול לא תהא מחשבת מועלת אלא בזריקה בלבד, מנין לרבות שחיטה וקבלה,
35 תלמוד לומר 'ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו (פיגול הוא) לא יצאה'. בדבריים המביאין
36 לידי אכילה הכתוב מדבר. יכול שאני מרבה אף שפית שירים והקטרת אימורין, תלמוד
37 לומר 'ביום השלישי לא יצאה, המקריב אותו לא יחשב', וזריקה בכלל היתה, ולמה יצאה,
38 להקיש אליה. לומר לה, מה זריקה מיוחדת שהיא עבודה (ומכפרת) ומעקבת כפרה. אף
39 כל, עבודה ומעקבת כפרה, יצאו שפית שירים והקטרת אימורין שאין מעקבין את הכפרה.
40 אלא

41 ידו ללבוש את הבגדים וכתבי נמי ובגדי הקדש אשר לאהרן ידיו לבניו אחריה למשחה בהם למלא בם את ידם (שמות כט) להבחין הפרש בו'. ואתה עושה את הקבלה כשאר עבודות:
42 ואין לי לפרש. איני יודע לפרש מה הפרש שמעתי ביניהן: **לא עשה בה מחשבה כמעשה.** השואר סלקא דעתך הא דקאמר אין מחשבה פוסלת בשבילה אם חישב בה חוץ לזמנו או
43 שלא לשמו אלמא לא פסלה בקבלה: קבלו בחוץ אינו חייב כרת. דשחיטה היא דכתיב לחיובא וואל פתח אהל מועדו וזריקה נפקא מדם חישוב לקמן בפרק השוחט (דף קז.) קבלו
44 פסולין. ורם ושאר חייבי מיתות כגון שתוי יין והדומין להם: אין חייבין עליו. מיתה דבעיא עבודה תמה שאין אחריה עבודה בסדר יומא (דף כד.) ובפרק בתרא דהכא (דף קכב) נמי
45 תנן אין חייבי מיתות דורת ולא משום מחסר בגדים בו': **אתה דרש.** מאילך ומסכים למה ששמעתי: **מחשבת פגול.** דרוץ לזמנו לא פסלה בקבלה: **דיקא נמי.** ודתנא
46 דמתניתין לא אישיר במחשבת פגול: **אלא בזריקה.** במחשבת בשעת זריקה ע"מ לאכול מחבו ביום השלישי כדכתיב בקרא דמחשבת פגול המקריב אותו לא יחשב ליפני מניח בפ"ב
47 (לקמן כט.) במחשבת בשעת דקריבה לאכול מחבו ביום השלישי הכתוב מדבר (והקריבה) היינו זריקה: **בדברים הפכאיים.** את הקרבן לידי היתר אכילה הכתוב מדבר: **אף שפית שירים.**
48 אם שפר שירי הדם ליסוד על גנת לאכול כשר חוץ לזמנו או אם הקטיר אימורין במחשבת זו: **לא יצאה.** היינו זריקה שהיא מרצה: בכלל היתה. בכלל הדברים המביאין לידי אכילה:
49 **שאין מעקבין.** שירים אין מעקבין כדתינא באיהו מקומן (לקמן דף נב.) יכול יענכנו תלמוד לומר ואת כל הדם ישפר נתקו הכתוב ועשאו שירי מצה כו' הקטרת אימורין לא מעבכין
50 כפרה דכתיב הדם הוא בנפש יכפר: **לא קשיא** הא. דקתני לעיל מחשבת קבלה לא פסלה בפגול לא כשחיט בשעת קבלה על אכילת בשר אלא במחשבת בשעת שחיטה על מנת
51 לקבל דם למחר דאילו זריקה כתיב גזנת עשה שה מחשבה כמעשה אם שחט על מנת לזרוק דם למחר פגול דהיינו אכילת מזבח (ואי נמי) דאיתריבא בהדיא אפי' שפית שירים
52 לקמן: **הא דאמר בו'.** והאי דקתני מנין לרבות שחיטה ומחשבת בשעת קבלה על מנת לשפר שירים או אחת משאר האכילות קאמר: ושפית שירים לא פסלה בהו מחשבת.

דקתני לעיל יכול שאני מרבה אף שפית שירים: **אלא באכילת בשר.** בשחיט לאכול בשר חוץ לזמנו מנין לרבות שפית שירים. וכל שכן תחלת זריקה:

ויש לפרש במסקנא דנקט לשון פסול דאיידי בשלא לשמן דהוי בכל ד' עבודות ומיהו אשכחן
דיקא דלא קאי לבסוף גבי כל הגישות דמים באחר (קדושין דף כח:). על מנת לשפוך
שירים למחר. צ"ע בפרק קמא דמעילה (דף ו.) דמביעאי לן חישוב לנשפכין מהו ופי' רבינו
דהתם מיידי שנשפך מן הכלי על הרצפה ומביעאי ליה אם מוליק אותו מקצת דם הנשאר

בכלי על מנת לזרוק מאותן נשפכין חוץ לזמנו
שהרי אריזין לאוספן או דלמא כיון דבכוס איתיה
דם והואו דעל הרצפה הולך לאיבוד לא פסלה
בה: ה"ה תהי בה ריש לקיש כלום למדנו
אלא משלמים. תימה הא ריש לקיש גופיה קאמר
לקמן (יד.) מודה רבי שמעון בהולכת (בארים)
חטאות הפנימיות: א' מה שלמים כו'. זה אין
שייך לומר דמחשבת יום שני לא יפסול בחטאת
כמו בשלמים דפשיטא דבכל חד אולתין בחר חוץ
לזמנו ידידי: אלא מאי אית לך לומר דבר
הפסול בהן כו'. השתא מסיק דמסברא יש לנו
לומר כן דדבר הפסול מוציא מידי פיגול ודבר
המעכב בה מביא לידי פיגול כמו בשלמים ואין
שייך להקשות שכן נוהג בכל הזבחים: ז"ל הכלל
כל הקומץ ונותן בכלל. בהגשה אין פיגול דקמיצה
כנגד שחיטה ואין לך פיגול קודם שחיטה:
מודה

דבר פדא, אמר, כלום למדנו פיגול אלא משלמים, מה שלמים אין טבילת אצבע מפגלת
בהן, אף חטאת אין טבילת אצבע מפגלת בהן. וכי הפל משלמים למדו, אי מה שלמים
שלא לשמן, אין מוציא מידי פיגול, אף חטאת שלא לשמן, אין מוציא מידי פיגול. אלא
מאי אית לך למימר, מרביאי דקראי קאתאי, [הכא נמי מרביאי דקרא קאתי]. אמר רבי
יהושע בן לוי, בעליה זו שמעתי שטבילת אצבע מפגלת. תהי בה רבי שמעון בן לקיש,
כלום למדו פיגול אלא משלמים, מה שלמים אין טבילת אצבע מפגלת בהן, אף חטאת,
אין טבילת אצבע מפגלת בהן. וכי הפל משלמים למדו, אי מה שלמים שלא לשמן, אין
מוציא מידי פיגול, אף חטאת שלא לשמן, אין מוציא מידי פיגול. אמר רבי יוסי ברבי חנינא,
אין הפל משלמים למדו, הואיל וחוזן למקומו פוסל בשלמים, ושלא לשמן פוסל בחטאת,
מה חוזן למקומו הפוסל בשלמים, מוציא מידי פיגול. אף שלא לשמן, הפוסל בחטאת,
מוציא מידי פיגול. אמר רבי ירמיה, מצדה תברא. מה לחוזן למקומו הפוסל בשלמים, שכן
נוהג בכל הזבחים. תאמר בשלא לשמן, שאינו נוהג אלא בפסח וחטאת בלבד. אלא מאי
אית לך למימר, דבר הפוסל בהן מוציאם מידי פיגול, דבר המעכב בהן מביאן לידי פיגול.
הכא נמי, דבר הפוסל בהן, מוציא מידי פיגול. דבר המעכב בהן, מביאן לידי פיגול. אמר
רב מרי, אף אגן נמי תנינא, זה הפלל כל הקומץ ונותן בכלי, והמוליד והמקטיר. בשלמא
קומץ תיינו שוחט, מוליד תיינו מוליד, מקטיר נמי תיינו וזרק. אלא נותן בכלי, מאי ניהו.
אילימא דרמי לקבלה, מי דמי, התם ממילא, הכא איהו קא שקיל ורמי. אלא פיון דלא
סגי דלא יתיב, על פרחיה עבודה חשוכה היא, הכא נמי פיון דלא סגי דלא עביר לה, על
פרחיה תיינו הולכה. לא, לעולם דרמי לקבלה, ודקאמרת הכא ממילא, התם איהו קא שקיל
וירחיב, פיון דאידו ואידו מתן כלי הוא, מה לי ממילא, מה לי קא שקיל וירחיב. לימא פתנאי,
דתני חדא טבילת אצבע מפגלת בחטאת, ותניא אידך לא מפגלת ולא מתפגלת. מאי לאו,
תנאי היא. לא, הא רבנן, הא רבי שמעון. אי רבי שמעון, מאי איריא טבילת אצבע, האמר

שלמים דבר הפוסל בהו כגון חוץ למקומו מוציאן מידי פיגול ודבר המעכב בהו. כגון ד' עבודות הדם מביאין לידי פיגול: הכא נמי. אף חטאת דבר הפוסל בה כגון שלא לשמן מוציא
ודבר המעכב בה כל הכותב בעבודת דמה וטבילת אצבע בכלל: אף אגן נמי תנינא. דטבילת אצבע מפגלת דתנן במנחות כל הקומץ בכל ד' עבודות [ואם] חישב על מנת לאכול שיריים
או להקטיר קומץ למחר פיגול: בשלמא כחץ. מפגל דהיינו כשוחט שמוציא דם שהוא חלק גבוה מן הבשר [והבשר] שיריים הם אף זה הפריש קומץ מתוך שיריים וכן שאר ב' עבודות
דמפגל מהדיקשא דהוקש מנחה לזבח דכתיב זאת התורה ואמר לקמן (דף צח.) דרך דיקשא מה שלמים מפגל ומתפגל אף כל מפגלן ומתפגלן: חתם. מביא. נופל הדם בכלי הכא
קא שקיל בידה רומי: אלא כיון דלא סגי דלא יתיב. קומץ לכלי לקדשו בתוכו כדאמרין לעיל (דף יא.) שלא בכלי שרת פסולה ואמרין טעמא במסכת סוטה בפרק שני (דף יד.) מידי
דהוא אדם לאו אע"ג דקדישתיה סבין בצואר בהמה הדר בעי לקבליה וקדושה בכלי וימנא אדירתי קומץ נמי אע"ג דקדשה מנחה כולה בכלי בעי לקדושי קומץ וימנא אדירתי הלכך
עבודה חשוכה היא ומפגלה הכי נמי בטבילת אצבע כיון דלא סגי כו' היינו הולכה שמוליך הדם באצבעו לקרבן למזבח: לעולם דרמי לקבלה. הלכך איתא בהדיקשא דאיתקוש מנחות
לשלמים דהא איתורבי קבלה בשלמים לפגל כדאמרין לעיל ומתן כלי במנחה כקבלה בדם אבל טבילת אצבע לא איתרביא ולא תיפשוט: לא מפגלת. אם טבל על מנת להקטיר אימורין
למחר: ולא מתפגלת. אם שחט [או קבל] ע"ג טבל אצבע למחר: מאי לאו תנאי היא. דמר חשיב לה הולכה ומר לא חשיב לה הולכה: לא. דכ"ע הולכה היא והא דקתני אינה מפגלת
רבי שמעון היא דאמר במתניתין הולכה לא מפגלת כדתנן ורבי שמעון מכשיר בחולין: לא.

לא קשיא. הא. דקמריי שפיכת שירים כגון דאמר הריני זורק או אחת משאר עבודות על
מנת לשפוך שירים למחר שהרי חישוב להאכיל את המזבח חוץ לזמנו: והא. דמעטניהו
לעיל כגון דאמר הריני שופך שירים כו' כללא דמילתא בעינן מחשבה בשעת עבודה על
דבר אכילת אדם או למזבח הלכך חישוב בשעת שפיכת שיריים על אכילת בשר לא כלום
היא דלא הואי מחשבה בשעת עבודה. שמעתי
מרבתי שפבילת אצבע, האמור בחטאות
הפנימיות וטבל הכזבן אצבעו וגו' (ויקרא ג)
מפגלת בחטאת אם טבל ע"מ להקטיר אימורים
למחר: כלום למדנו פיגול. בחטאת אלא
משלמים דעיקר פיגול בשלמים כתיב ואם
האכל יאכל ושלמים אין בהן טבילת אצבע
שכל הדמים בוריקה מן הכלי למזבח חוץ מן
החטאת שהיא במזבח אצבע: ופרכינן וכו' הכל
משלמים למדנו. דין פיגול בכל השלמים כדנו
בשלמים: אי מה שלמים אין שלא לשמן מוציא
מידי פיגול. אם שחט במחשבת חוץ לזמנו וקבל
וחוליק שלא לשמן לא יצאו מידי פיגולן שהרי
אין שלא לשמן פוסל בשלמים ודוחו ליה קרב
המתיר במצותו בפיגול בלא פסול מחשבה
אחרת: אף חטאת. אע"פ שלא לשמן פסול בה
לא תוציאנה מידי פיגול ואגן תנן בפ"ב [לקמן]
דף כט:) הפסח והחטאת ששחטן חוץ לזמנו וקבל
וחלק זרק שלא לשמן זהו שלא קרב המתיר
במצותו ואינה פיגול לעינש כרת על אכילתו
כדילפינן בפ"ב (שם דף כח.) מקרא בהרצאת
בשר כך הרצאת פיגול שיקרב כו' מתידין
דהיינו ארבע עבודות בלא פסול מחשבה אחרת:
אלא מאי אית לך למימר מרביאי דקרא קאתי.
כל הזבחים לפיגול בת"כ ולא משלמים למדו
הלכך כל חד וחד מאי דפסיל מוציאן מידי פיגול
וכן לענין הבאתו לידי פיגול כל חד וחד מאי
דכתיב ביה דהוי עבודה מביא לידי פיגול: לא הכל
ניסבין שפבילת אצבע מפגלת: אי הכי
משלמים למדנו. ודקשיא לך בחטאת היאך שלא
לשמן מוציאן מידי פיגול: הואיל וחוזן לפקומו
כו'. מחשבת ע"מ לאכול חוץ למזבח אכילתו
דהיינו בכל העיר וחוזן לעיר דהוי חוץ למקומו
פוסל בשלמים בהדיא מרבינן לה לפסולא בפ"ב
אלא שאין בו כרת מוציא מידי פיגול. כדילפינן
פ"ב שכל מחשבת פסול מוציאנה מידי פיגול:
מצדה תברא. תשובתה בצדה אם מחוץ למקומו
אתה לומד לשלא לשמן ולהעמיד פיגול על
עבודת הנהגות בשלמים ותו לא אלא
שמוציאתה מידי פיגול תלמד בחטאת שלא
לשמן מחוץ למקומו דשלמים יש להשיב מה
לחוץ למקומו דין הוא שיוציא מידי פיגול שהרי
פסול וחמור לנוהג בכל הזבחים תאמר כו': אלא
מאי אית לך למימר. אם באת לומר הכל
משלמים למדו מה יש לך טעם בשלא לשמן
המוציא חטאת מידי פיגול כך יש לך לומר

שלמים דבר הפוסל בהו כגון חוץ למקומו מוציאן מידי פיגול ודבר המעכב בהו. כגון ד' עבודות הדם מביאין לידי פיגול: הכא נמי. אף חטאת דבר הפוסל בה כגון שלא לשמן מוציא
ודבר המעכב בה כל הכותב בעבודת דמה וטבילת אצבע בכלל: אף אגן נמי תנינא. דטבילת אצבע מפגלת דתנן במנחות כל הקומץ בכל ד' עבודות [ואם] חישב על מנת לאכול שיריים
או להקטיר קומץ למחר פיגול: בשלמא כחץ. מפגל דהיינו כשוחט שמוציא דם שהוא חלק גבוה מן הבשר [והבשר] שיריים הם אף זה הפריש קומץ מתוך שיריים וכן שאר ב' עבודות
דמפגל מהדיקשא דהוקש מנחה לזבח דכתיב זאת התורה ואמר לקמן (דף צח.) דרך דיקשא מה שלמים מפגל ומתפגל אף כל מפגלן ומתפגלן: חתם. מביא. נופל הדם בכלי הכא
קא שקיל בידה רומי: אלא כיון דלא סגי דלא יתיב. קומץ לכלי לקדשו בתוכו כדאמרין לעיל (דף יא.) שלא בכלי שרת פסולה ואמרין טעמא במסכת סוטה בפרק שני (דף יד.) מידי
דהוא אדם לאו אע"ג דקדישתיה סבין בצואר בהמה הדר בעי לקבליה וקדושה בכלי וימנא אדירתי קומץ נמי אע"ג דקדשה מנחה כולה בכלי בעי לקדושי קומץ וימנא אדירתי הלכך
עבודה חשוכה היא ומפגלה הכי נמי בטבילת אצבע כיון דלא סגי כו' היינו הולכה שמוליך הדם באצבעו לקרבן למזבח: לעולם דרמי לקבלה. הלכך איתא בהדיקשא דאיתקוש מנחות
לשלמים דהא איתורבי קבלה בשלמים לפגל כדאמרין לעיל ומתן כלי במנחה כקבלה בדם אבל טבילת אצבע לא איתרביא ולא תיפשוט: לא מפגלת. אם טבל על מנת להקטיר אימורין
למחר: ולא מתפגלת. אם שחט [או קבל] ע"ג טבל אצבע למחר: מאי לאו תנאי היא. דמר חשיב לה הולכה ומר לא חשיב לה הולכה: לא. דכ"ע הולכה היא והא דקתני אינה מפגלת
רבי שמעון היא דאמר במתניתין הולכה לא מפגלת כדתנן ורבי שמעון מכשיר בחולין: לא.

הגמרא מתרצת את סתירת הברייתות בענין פסול פיגול בקבלה:
אֵלָא לֹא קָשְׁיָא, הָא שְׁאֵמֵר רַבִּי עֲקִיבָא שְׁמַחֲשֵׁב פִּיגוּל לֹא פִסְלָה
בְּקִבְלָהּ, מְדוּבָר דְּאָמַר בְּשַׁעַת הַשְּׁחִיטָה, הֲרֵינִי [שׁוֹחֵט] עַל מִנְתָּ
לְקַבֵּל דְּמָה לְמַחֵר, וְהָא שְׁשֵׁנִי בְּבִרְיִיתָא שְׁמֵרִים שְׁחִיטָה וְקִבְלָהּ,
מְדוּבָר דְּאָמַר בְּשַׁעַת הַקְּבִלָה, הֲרֵינִי מְקַבֵּל דְּמָה עַל מִנְתָּ לְשִׁפּוּף
שִׁירִים לְמַחֵר, וּמִכִּיּוֹן שְׁחָשֵׁב בִּאֲחַת מֵאַרְבַּע עֲבֻדוֹת הָדָם לִשְׁפּוֹךְ
שִׁירִים לְמַחֵר, שְׁהָא 'אִכִּילַת מִזְבֵּחַ, מַחֲשַׁבְתּוּ מִפְּגֻלַת אֶת הַקֶּרֶן.
מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: אָמַר לֵיהּ הֵהוּא בְּיָדָא מְרַבֵּן לְרַבָּא, וְכִי בְּשִׁפְיַת שִׁירִים
וְהַקְטֵרֶת אִימּוּרִין לֹא פִסְלָה בְּהוּ מַחֲשָׁבָה וְכַפִּי שְׁשֵׁנִי לַעֲלִיל (ע"א),
וְהִתְנֵן בְּבִרְיִיתָא, יָכוֹל הִיִּית לִפְרֹשׁ שְׁלֹא תִּהְיֶה מַחֲשָׁבָה מוֹעֵלָת לִפְגַּל
אֵלָא בְּאִכִּילַת בָּשָׂר – כַּשְּׁחָשֵׁב לֵאכּוֹל מִבְּשַׂר הַקֶּרֶן לֵאחֲרֵי זֶמֶן
אִכִּילָתוֹ, מִיָּנֵן לְרַבּוֹת שְׁמַחֲשֵׁב מִפְּגֻלַת גַּם אִם חָשֵׁב עַל שְׁפִיכַת
שִׁירִים וְהַקְטֵרֶת אִימּוּרִים לַעֲשׂוֹתָם לְמַחֵר, וְכִל שָׁכַן אִם חָשֵׁב עַל
תַּחֲלִילַת זְרִיקַת הָדָם לַעֲשׂוֹתָהּ לְמַחֵר, תִּלְמִיד לִזְמִיר (וְקָרָא יוֹרֵם) וְאֵם
הָאֵפֶל יֵאָבֵל מִבְּשַׂר זֶבֶח שְׁלָמִים יוֹם הַשְּׁלִישִׁי לַיָּרֵדָה, הַמְּקָרִיב
אֹתוֹ לֹא יִשְׁחָט לֹו פִּגּוּל יִהְיֶה, וּמִכָּךְ שִׁכְפַּל הַכְּתוּב לִשְׁוֹן אִכִּילָה
לְמַדְנוּ שֶׁשְּׁפִיכַת אִכִּילוֹת הַזֶּבֶח מְדֻבָּר – שֶׁהַפִּסּוּק עוֹסֵק בְּשֵׁנִי אֹפְנִי
מַחֲשָׁבוֹת עַל אִכִּילָה לֵאחֲרֵי זִמְנָה, מַחֲשָׁבָה אֲחַת הֵינִי כַּשְּׁחָשֵׁב עַל
אִכִּילַת אֲדָמָה – לֵאכּוֹלֵל לֵאדָמָה מִבְּשַׂר הַקֶּרֶן לֵאחֲרֵי הַזֶּמֶן, וְאֲחַת
שְׁחָשֵׁב עַל אִכִּילַת מִזְבֵּחַ – לֵאכּוֹלֵל לְמִזְבֵּחַ מִבְּשַׂר הַקֶּרֶן הַעוֹמֵד
לִהְקַטֵּרָה אוֹ מִדְּמֹו, לֵאחֲרֵי הַזֶּמֶן שְׁצִיטָתָהּ הַתּוֹרָה. וְקִשָּׁה, שְׂדֵרֵי
הַבְּרִייתָא כֹּאן תּוֹרִים לְמִבּוֹאֵר בְּבִרְיִיתָא לַעֲלִיל שְׁבִשְׁפִיכַת שִׁירִים
לֹא פוֹסֶלֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ פִּיגוּל.
 מתרצת הגמרא: **לֹא קָשְׁיָא, הָא שְׁשֵׁנִי שְׁמַחֲשֵׁב פוֹסֶלֶת בְּשִׁפְיַת**
שִׁירִים, מְדוּבָר דְּאָמַר בְּשַׁעַת זְרִיקַת הָדָם הֲרֵינִי זֹרֵק עַל מִנְתָּ
לְשִׁפּוּף שִׁירִים לְמַחֵר, וּמִכִּיּוֹן שְׁחָשֵׁב בְּשַׁעַת אֲחַת מֵעֲבֻדוֹת הָדָם
הַמַּעֲבֻבוֹת כְּפָרָה, לֵאכּוֹלֵל לְמִזְבֵּחַ אֶת שִׁירֵי הָדָם לְמַחֵר, מַחֲשַׁבְתּוֹ
פּוֹסֶלֶת. וְהָא שְׁשֵׁנִי שְׁבִשְׁפִיכַת שִׁירִים וְהַקְטֵרֶת אִימּוּרִים לֹא
פּוֹסֶלֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ פִּיגוּל, מְדוּבָר דְּאָמַר בְּשַׁעַת שְׁפִיכַת שִׁירִים, הֲרֵינִי
שׁוֹפֵף שִׁירִים עַל מִנְתָּ לְקַמְּרִי אִימּוּרִין לְמַחֵר, שֹׁאף שְׁחָשֵׁב
לִהְקַטֵּרֶת לֵאחֲרֵי זֶמֶן הַקְטֵרָתוֹ, אִין מַחֲשַׁבְתּוֹ מִפְּגֻלָּה, מֵאֲחֵר וְלֹא
חָשֵׁב כֵּן בְּשַׁעַת אֲחַת מִהַעֲבֻדוֹת הַמַּעֲבֻבוֹת כְּפָרָה.
 הגמרא דנה במחשבת פיגול בעבודה נוספת הנעשית בחטאות
 הפנימיות: **אָמַר רַב יְהוּדָה בְּרִיהַ דְּרַבִּי חֵיָא שְׁמַעְתִּי מֵרַבּוּתִי שְׁמִיכִיל**
אַצְבַּע – שֶׁאִם בְּשַׁעַת שְׁטוּבָל אֲצַבְעוּ בְּדָם הַחֲטָאֵת כְּדִי לַהֲזוֹת
מִדְּמָה עַל הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי, חָשֵׁב לִהְקַטֵּר אִימּוּרִיהָ לְמַחֵר, הִרִי
מַחֲשַׁבְתּוֹ מִפְּגֻלָּה, וְדִין זֶה נִהְיָ בְּחֻמַּת פְּנִימִי, שְׁמִיכִין שְׁנֵאמַר בַּה
לִשׁוֹן טְבִילָה (וְקָרָא יוֹרֵם) 'וְטָבַל בְּהִנֵּן אֲצַבְעוּ מִן הָדָם', לְמַדְנוּ
שֶׁטְבִילָה זֶה עֲבֻדָּה הִיא, וְלִכֵּן מַחֲשַׁבְתּוֹ פוֹסֶלֶת בַּה.
 הגמרא מקשה על דין זה: **שְׁמַעְתָּ אֵלֶּיָא לְדִין זֶה, אֲמַרְהָ קָמִיָּה דְּרַב**
פְּרָא, אָמַר לוֹ רַב פְּרָא, מְדוּעַ טְבִילַת אֲצַבַּע מִפְּגֻלָּה, כְּלוּם לְמַדְנוּ –
הִרִי לֹא לְמַדְנוּ לְדִינִי מַחֲשַׁבְתּוֹ פִּיגוּל בְּכֹל הַקְּרִבּוֹת אֵלָא מִשְׁלָמִים,
שְׁבָהֶם נִאֲמַר בְּתוֹרָה דִּין פִּיגוּל, וְאִם כֵּן, מַה שְׁלָמִים – כִּשְׁם
שְׁבִשְׁלָמִים אִין טְבִילַת אֲצַבַּע מִפְּגֻלָּה כִּהְיָ מִשּׁוּם שֶׁאִין בָּהֶם כֹּלֵל
טְבִילַת אֲצַבַּע שֶׁהֵלָא זֹרֵק אֶת הָדָם מִזְכֵּלֵי, אָף חֲטָאֵת אִין מְבִילַת
אַצְבַּע מִפְּגֻלָּה כִּהְיָ.
 הגמרא דוחה את הקושיא: **וְכִי הֵבֵל – וְכִי כֹל דִּינִי פִיגוּל מִשְׁלָמִים**
לְמַדְנוּ וְיִידֵיהּ נִוְהַג דִּין פִּיגוּל בְּכֹל הַזֹּבָחִים רַק בְּאוֹפֵן הַשִּׁיחַ גַּם
בְּשִׁלָּמִים, אִי מַה שְׁלָמִים – אִם כֵּן כִּשְׁם שְׁשִׁלָּמִים שַׁעֲשֵׂה אֲחַת
מֵעֲבֻדוֹת דָּמָם בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ שְׁלֹא לְשָׂמֹ, אִין מַחֲשַׁבָּה זֶה מוֹצִיא מִיָּד
פִּיגוּל, שֶׁאִם חָשֵׁב גַּם מַחֲשַׁבְתּוֹ פִּיגוּל בְּעֻבְדוֹת דָּם אַחֲרֵת שְׁבִקְרָן,
מַחֲשַׁבְתּוֹ שְׁלֹא לַשְׁמָה אֵינָה מוֹצִיאָה אֶת הַקֶּרֶן מִפִּיגּוּלוֹ, לִפְטוֹר
אֶת הָאוֹכֵל מִמֶּנּוּ מִכְּרַת, אָף חֲטָאֵת יִידֵיהּ דִּינָה כֵּן, שֶׁאִם עֲשֵׂה אֲחַת
מֵעֲבֻדוֹת דָּמָה שְׁלֹא לְשָׂמָה, אָף אִם יַחֲשׁוּב בְּשַׁעַת עֲבֻדָּה אַחֲרֵת
מַחֲשַׁבְתּוֹ פִּיגוּל אִין מַחֲשַׁבְתּוֹ שְׁלֹא לַשְׁמָה מוֹצִיא מִיָּד פִּיגּוּל וְתוֹעִיל
מַחֲשַׁבְתּוֹ לִפְגַּל בְּקִרְבָּן, אָף שְׁחָשֵׁב כִּי גַם מַחֲשַׁבְתּוֹ שְׁלֹא לַשְׁמָה
הַפּוֹסֶלֶת בְּחֲטָאֵת. וְהֵלָא אִי אֶפְשָׁר לֹוּמַר כֵּךְ, שְׁשֵׁנִי לְהֵלֵךְ (כַּסֵּה)
שֶׁאִם שָׁחַט אֶת הַחֲטָאֵת בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ חוּץ לְזִמְנֹו, וְאֲחַת מִשְׁאֵר
הָעֲבֻדוֹת עֲשֵׂה בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ שְׁלֹא לַשְׁמָה, אִין הַקֶּרֶן פִּיגוּל.

הגמרא מבארת את הטעם בזה: **אֵלָא מַאי אֵית לָךְ לְמִיָּר – אֵלָא**
מַה יֵּשׁ לָךְ לֹוּמַר בְּטַעַם הַדִּין שְׁמַחֲשֵׁב שְׁלֹא לַשְׁמָה בְּחֲטָאֵת
מוֹצִיאָה מִיָּד פִּיגּוּל, שְׁדִין מַחֲשַׁבְתּוֹ פִּיגּוּל בְּשֹׂאֵר הַזֹּבָחִים מְרַבּוּיָא
דְּקָרָא קָתָאֵת – מִיָּרִיבֵי הַפִּסּוּקִים הוּא נִלְמַד וְלֹא מִכָּךְ שְׁהוֹקִשׁוּ כֹל
הַקְּרִבּוֹת לְשִׁלָּמִים, וּלְפִיכָךְ דִּין פִּיגּוּל אֵינוֹ דוּקָא בְּאוֹפֵן הַנּוֹחַג
בְּשִׁלָּמִים, אֵלָא בְּכֹל קִרְבָּן מַחֲשַׁבָּה הַפּוֹסֶלֶת כִּי מוֹצִיאָה מִיָּד פִּיגּוּל.
וְאִם כֵּן [הִכָּא נִמְי לַעֲנִין הָעֲבֻדוֹת שְׁמַחֲשַׁבְתּוֹ מִפְּגֻלַת בְּהוּ, מְרַבּוּיָא
דְּקָרָא קָתָאֵת וְלֹא מִשְׁלָמִים, וּלְפִיכָךְ בְּכֹל קִרְבָּן מַחֲשַׁבָּה מִפְּגֻלַת
בְּעֻבְדוֹת הַתְּכֻבָּה בּוּ, וְאָף בְּעֻבְדוֹת טְבִילַת אֲצַבַּע מַחֲשַׁבָּה מִפְּגֻלַת].
 הגמרא מביאה עוד אמוראים שעסקו בדין זה: **אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן**
לֵוִי בְּעָלִיהּ זֶה שְׁמַעְתִּי שְׁמִיכִילַת אֲצַבַּע מִפְּגֻלָּה, תְּחִי בַּה – תִּמְנָה
בַּהֲלָכָה זֶה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ, כְּלוּם – הָאִם לֹא לְמַדְנוּ פִּיגּוּל אֵלָא
מִשְׁלָמִים, וְאִם כֵּן יִנְהַג דִּין פִּיגּוּל בְּשֹׂאֵר הַקְּרִבּוֹת כְּפִי שְׁנִוְהַג
בְּשִׁלָּמִים, מַה שְׁלָמִים אִין טְבִילַת אֲצַבַּע מִפְּגֻלָּה כִּהְיָ, אָף חֲטָאֵת, אִין
טְבִילַת אֲצַבַּע מִפְּגֻלָּה כִּהְיָ, דוּחַה הַגְּמָרָא: וְכִי הֵבֵל מִשְׁלָמִים לְמַדְנוּ,
אִי מַה שְׁלָמִים שַׁעֲשֵׂה אֲחַת מֵעֲבֻדוֹת דָּמָם בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ שְׁלֹא לְשָׂמֹ,
אִין מַחֲשַׁבָּה זֶה מוֹצִיא מִיָּד פִּיגּוּל, אָף חֲטָאֵת שַׁעֲשֵׂה אֲחַת מֵעֲבֻדוֹת
דָּמָה שְׁלֹא לְשָׂמָה, בְּמַחֲשַׁבָּה זֶה אִין מוֹצִיא אֶת הַקֶּרֶן מִיָּד פִּיגּוּל,
וּמֵאֲחֵר וְשֵׁנִי לְהֵלֵךְ (כַּסֵּה) שֶׁאִין הַדִּין כֵּן, עַל כִּרְחָךְ שְׁלֹא כֹל דִּינִי
פִּיגּוּל נִלְמַדוּ מִשְׁלָמִים.
 רבי יוסי ברבי חנינא מבאר את הקושיא משלמים: **אָמַר רַבִּי יוֹסִי**
בְּרַבִּי חֲנִינָא, אִין – אִכְנִי שֶׁלֹוּמַר שֶׁהֵבֵל מִשְׁלָמִים לְמַדְנוּ, וְאָף עַל פִּי
כֵּן מַחֲשַׁבְתּוֹ שְׁלֹא לַשְׁמָה מוֹצִיאָה אֶת הַחֲטָאֵת מִיָּד פִּיגּוּל. וְהַטַּעַם
לָכֵךְ, הוֹאִיל וְהַחֲשָׁב בְּשַׁעַת אֲחַת מֵעֲבֻדוֹת הָדָם לֵאכּוֹל מִבְּשַׂר
הַקֶּרֶן חוּץ לְמִקְוָם – חוּץ לְמִקְוֵם שְׁצִיטָתָהּ הַתּוֹרָה לֵאכּוֹל, פִּסְלָה
בְּשִׁלָּמִים – קִרְבָּן הַשְּׁלָמִים פּוֹסֵל מַחֲשַׁבְתּוֹ. וְכֵן הַחֲשָׁב שְׁלֹא
לְשָׂמֹ פִּסְלָה בְּחֻמַּת, יֵשׁ לְהַשׁוּת שְׁנֵי מַחֲשָׁבוֹת אֵלּוּ זֶה לְזֶה, מַה –
כִּשְׁם שְׁמַחֲשַׁבְתּוֹ חוּץ לְמִקְוָם שְׁהִיא מַחֲשַׁבָּה הַפּוֹסֵל בְּשִׁלָּמִים,
מוֹצִיאָה אֶת הַקֶּרֶן מִיָּד פִּיגּוּל – שֶׁאִף אִם יַחֲשׁוּב בְּעֻבְדוֹהּ אַחֲרֵת
מַחֲשַׁבְתּוֹ 'חוּץ לְזִמְנֹו', אִין הַקֶּרֶן מִתְּפַגֵּל. אָף הַחֲשָׁב בִּאֲחַת
מֵעֲבֻדוֹת דָּם הַחֲטָאֵת שְׁלֹא לְשָׂמֹ, שְׁהִיא מַחֲשַׁבָּה הַפּוֹסֵל בְּחֻמַּת,
מוֹצִיאָה מִיָּד פִּיגּוּל. וּמֵאֲחֵר שֶׁהֵבֵל מִשְׁלָמִים לְמַדְנוּ, חוֹזֵרֶת הַקּוּשִׁיא
מְדוּעַ טְבִילַת אֲצַבַּע מִפְּגֻלַת בְּחֲטָאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת, הֵלָא בְּשִׁלָּמִים אִין
טְבִילַת אֲצַבַּע.
 רבי ירמיה מתרץ את הקושיא: **אָמַר רַבִּי יְרֵמְיָה מִצְדָּה תִּכְרָא –**
תְּשׁוּבַת הַקּוּשִׁיא בְּצִדָּה נִמְצְאָה, שֶׁאִם תֵּאמַר שֶׁהֵבֵל מִשְׁלָמִים
לְמַדְנוּ, וְאָף עַל פִּי כֵּן מַחֲשַׁבְתּוֹ שְׁלֹא לַשְׁמָה בְּחֲטָאֵת מוֹצִיאָה מִיָּד
פִּיגּוּל מִשּׁוּם שְׁנִלְמַדְתָּ מַחֲשַׁבְתּוֹ חוּץ לְמִקְוָם בְּשִׁלָּמִים, יֵשׁ לְהַשִּׁיב
עַל דְּבָרֶיךָ, מַה לְחוּץ לְמִקְוָם הַפּוֹסֵל בְּשִׁלָּמִים שְׁפִסּוּל חֲמוּר הוּא,
שְׁכֵן נִוְהַג בְּכֹל הַזֹּבָחִים – שְׁכֵל הַקְּרִבּוֹת נִפְסָלִים בְּמַחֲשַׁבָּה לֵאכּוֹל
מִבְּשַׂר חוּץ לְמִקְוָם, וְלִכֵּן מִן הַדִּין שְׁתּוּרִיא מַחֲשַׁבָּה זֶה מִיָּד
פִּיגּוּל. וְכִי תֵּאמַר שִׁיחֵה הַדִּין כֵּן גַּם בְּפִסּוּל שְׁלֹא לְשָׂמֹ שְׁאֵינוֹ נִוְהַג
אֵלָא בְּפִסְכָּה וְחֲטָאֵת בְּלָכָה, וְלֹא בְּשֹׂאֵר הַזֹּבָחִים, הֵלָא אִם לְמַדְתָּ
מִמַּחֲשַׁבְתּוֹ פּוֹסֵל חֲמוּר מוֹצִיאָה מִיָּד פִּיגּוּל אִין לְלַמּוֹד מִשּׁוּם
לְמַחֲשַׁבְתּוֹ פּוֹסֵל קֵל. אֵלָא לָךְ תִּפְרֹשׁ שְׁדִינִי פִיגּוּל בְּקִרְבּוֹת נִלְמַדִּים
מִשְׁלָמִים מַאי אֵית לָךְ לְמִיָּר – מַה יֵּשׁ לָךְ לֹוּמַר בְּטַעַם הַדִּין
שְׁמַחֲשֵׁב שְׁלֹא לַשְׁמָה בְּחֲטָאֵת מוֹצִיאָה מִיָּד פִּיגּוּל, בַּהֲכִרָּה
שֶׁהַטַּעַם, שְׁכִשְׁם בְּשִׁלָּמִים דְּכָר הַפּוֹסֵל כִּהְיָ – מַחֲשַׁבָּה הַפּוֹסֶלֶת
בָּהֶם מוֹצִיאָם מִיָּד פִּיגּוּל, וְכֵן דְּכָר הַמְּעַבֵּב כִּהְיָ כְּגוֹן אֲרִבַּע עֲבֻדוֹת
הָדָם, מִכִּיָּאֵן לִידֵי פִיגּוּל – שֶׁאִם חָשֵׁב בְּשַׁעַת אֲחַת מֵאַרְבַּע הָעֲבֻדוֹת
לֵאכּוֹל מִהַקֶּרֶן חוּץ לְזִמְנֹו, הַקֶּרֶן מִתְּפַגֵּל, הִכָּא נִמְי לְגַבִּי חֲטָאֵת,
דְּכָר הַפּוֹסֵל כִּהְיָ – מַחֲשַׁבָּה הַפּוֹסֶלֶת בַּה כְּגוֹן מַחֲשַׁבְתּוֹ שְׁלֹא לַשְׁמָה
מוֹצִיאָה מִיָּד פִּיגּוּל, דְּדְּכָר הַמְּעַבֵּב כִּהְיָ, כֹּאֲרַב עֲבֻדוֹת הָדָם וְטְבִילַת
אֲצַבַּע, מִכִּיָּאֵן לִידֵי פִיגּוּל, אִם יַחֲשׁוּב בְּשַׁעַת אֲחַת מֵעֲבֻדוֹת אֵלּוּ
מַחֲשַׁבְתּוֹ 'חוּץ לְזִמְנֹו'.
 רב מרי מביא ראיה שטבילת אצבע מפגלת: **אָמַר רַב מַרִּי אָף אֲנִי**
נִמְי תִּנְיָאֵן דִּין זֶה שְׁטְבִילַת אֲצַבַּע מִפְּגֻלָּה, שְׁלִמְדְנוּ בְּמִשְׁנָה (מִנְהַר)
יֵהָ הַקֵּלֵל בְּדִינֵי פִיגּוּל בְּמִנְחוֹת, כֵּל הַקּוֹמֵץ בִּידוֹ מִהַמִּנְחָה וְנִוְהַג
– או שְׁנוֹתָן אֶת הַקּוֹמֵץ בְּכָלֵי, וְהַמּוֹלִיד אֶת הַכֵּל עִם הַקּוֹמֵץ לְמִזְבֵּחַ

והלא פסח וחסות בפקח לא קרבו, שאין קרבים בה אלא נדרים
ונדרות בלבד, ולא קרבנות חובה כפסח וחסות. ומכיון ששתי
מחשבות אלו אין נהוגות בבמה, אפשר ללמוד מחשבת חוץ
למקומו ממחשבת שלא לשמה בל חומר.
הגמרא מביאה מקור נוסף לפסול מחשבת חוץ למקומו לדברי רבי
שמעון: ואיבעית אימא הפישא הוא – פסול חוץ למקומו נלמד
מהדין. שנאמר בשלמים (ויקרא ז יז) 'ואם האכל יאכל מבשר זבח
שלימים ביום השלישי לא ירצה, המקריב אתו לא יחשב לו פגול
יהיה, ופסוק זה נדרש, 'שלישי' זה חוץ לזמנו – בחושב לאכול
מבשר הזבח ביום השלישי לאחר הזמן שצויה תורה לאכול.
'פיגול' [זה] חוץ למקומו – החושב לאכול מבשר הזבח חוץ למקום
שצויה תורה, אף מחשבתו פוסלת. ומכיון ששתי המחשבות
הוקשו זה לזה בפסוק אחד, למדנו שבכל מקום שנוהג פסול חוץ
לזמנו נוהג גם פסול חוץ למקומו.
רבא מביא אופנים שהחולבה נחשבת כעבודה שאי אפשר
לבטלה: אמר רבא, אם תמצא לומר שרבי שמעון סבר לה בכריה רבי
אלעזר דאמר (הלח ב) בין האולם לזמנה צפון – שהחלק הצפוני
שבעורה הנמצא בין האולם ולמזבח אף הוא קרוי 'צפון' ומותר
לשחוט בו קדשי קדשים, אין מחשבת מועלת לפסול ולפגול, בהולכת
דס חטאות הפנימיות לתוך ההיכל, איא אם יחשוב כן משעת
כניסתו לפתח אולם ועד שיכנס לפנים ההיכל. שהולכה זו אי אפשר
לבטלה, אבל אם חשב בהולכת הדם עד האולם מכיון שאפשר
לבטלה על ידי שישמך סמוך לפתח האולם, אין מחשבתו פוסלת.
ואם תמצא לומר שרבי שמעון סבר לה כרבי יהודה, דאמר הלח (טו)
תוך עזרה מקדש – רצפת העזרה מקודשת כמזבח, וראוי להקטיר
עליה קרבנות, אין מחשבת מועלת בהולכת סילוק ציבין – כשמשלך
את בויכי הלבונה מעל השלחן ומוליכם להקטירם על מזבח
החיצון איא אם חשב כן בשעה שמוליכם מפתח היכל ולחוץ – ועד
שיגיע לציציה האולם, שהולכה זו אינה יכולה להתבטל. אבל
בתוך ההיכל אפשר לבטל את ההולכה, שרשאי להעמיד את
השלחן סמוך לפתח ההיכל, ולא יהיה צריך להוליך את הבזיכים
בהיכל.
ואם תמצא לומר שכבר רבי שמעון שקדושת היכל ואולם תרא הוא
– שקדושה אחת להם, אין מחשבת מועלת, איא אם חשב בשעת
הולכת הבזיכים מתחילת עובי כותל פתח האולם ולחוץ – ועד
שיצא מחוץ לחלל הפתח. אבל בתוך האולם יכול לבטל את
ההולכה על ידי שיעמיד את השלחן סמוך לפתח, ומיד שיצא
מחלל פתח יכול להקטיר את הבזיכים על רצפת העזרה.
ואם תמצא לומר שתוף חלל הפתח של האולם, הרי הוא בלפנים –
כתוך האולם עצמו, אם כן אין מחשבת מועלת בהולכת הבזיכים,
אפילו לא בהילוך פסיעה אחת שלימה, איא בכדי הושטת ידו –
בשעה שעומד בפתח האולם ומשיט ידו לרצפת העזרה בכדי
להקטיר שם את הבזיכים. ואם תמצא לומר שרבי שמעון סבר
שהולכה שלא ברצל – שמקרב את הקומץ או את הבזיכים למקום
הקטרות בהושטת היד, לא נשמה הולכה – אין היא נחשבת
בהולכה, מפני שאינו הולך ברגליו, אם כן אין מחשבת מועלת בלל
בהולכת הבזיכים, שאפשר לסדר את השלחן בסוף חלל פתח
האולם ולהקטיר את הבזיכים בסמוך על רצפת העזרה, והושטת
היד לרצפה שנשנית שלא ברצל אינה הולכה, ומאחר ואפשר
לבטל את ההולכה, לדברי רבי שמעון אין מפגלים בה.
הגמרא דנה האם הולכה כשרה בור: אמר ליה אבבי לאמריה דרב
חפא, פני מניה מרב חפא, הולכה בור מהו – מה דין הולכת הדם
הנעשית על ידי זר. אמר ליה רב חסדא. הולכה זו בשרה, ומקרא
מפיעני – ויש ראייה לדברי מפסוק, שנאמר (דברי הימים ב יא)
'וישחטו את הפסח ויזרקו הפנים את הדם מן האולם מפשימים',
ומשמע בפסוק שהיו הכהנים זורקים את הדם מידיהם של הזרים
ששחטו, שהזריק חזרו ולקחו את הדם מיד הכהן המקבל
והוליכוהו לכהנים הזורקים את הדם על המזבח, ולמדנו שהולכה
כשרה בור.
רב שמעון משה על דברי רב חסדא: מתיב רב ששת מברייתא
ששנינו בה, שור, וכן אינו – כהן שמת אחד משבע קרובים, ואסור
לעבוד ביום המיתה.

שכל שאינו על מזבח החיצון – שאין דמו נזרק על המזבח החיצון
בשלמים, אין בו משום פיגול, מפני שאי אפשר ללמוד משלמים
לקרבן שאינו דומה להם.
מתרצת הגמרא: איא הא והא – הן הברייתא שמחשבה מפגלת
בטבילת אצבע והן הברייתא שאינה מפגלת, דעת רבנן הן, ולא
נשיא הסתירה ביניהן, כאן – הברייתא ששנינו שמחשבה אינה
מפגלת, ועוסקת בחטאות החיצונות שאין מחשבה מפגלת בהן,
וכאן ששנינו שמחשבה מפגלת בחטאות הפנימיות, שבהן נאמר
חיוב טבילת אצבע, ועבודה חשובה היא, ומחשבה מפגלת בה.
מקשה הגמרא: חטאות החיצונות פשיטא שלא מועילה מחשבה
בטבילת האצבע בדמן, שהרי לא בתיב בהו 'ויטבל הכהן אצבעו
מן הדם'. מתרצת הגמרא: אצטרף התנא להשמיענו דין זה, פלגא
דעתך אמנא, הואיל וכתוב בפרשה העוסקת בדיני חטאות
החיצונות 'ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו' (שם ד כה), מלשון
ולקח' משמע שהוא בעצמו צריך לקחת את הדם, ואי אתי קוף
רמי להו אנדיה – ואם יבא קוף וישליך את הדם על ידו, פני
למישקל וימנא אחריתי – צריך הכהן ליטול מהדם פעם נוספת, אם
כן פטא דתיב ויטבל דמי – דומה הדבר כאילו נכתב בהו 'ויטבל',
ותועיל מחשבת פיגול בשעת טבילת האצבע. קא משמע לן להכי
לא בתיב בפסוק 'ויטבל' אלא 'ולקח', דמשמע הכי ומשמע הכי,
שמכך שלא נאמר בפירוש שצריך לטבול אצבעו בדם, למדנו
שהטבילת אינה עבודה חשובה לפגל בה, ומחוייב 'ולקח'
ובאצבעו' למדנו שאף בחטאות החיצונות צריכה לקחת הדם
להיות באצבעו, ואם הדם הגיע לאצבע הכהן על ידי קוף, אין
לתתו על המזבח.
שנינו במשנה שרבי שמעון מבשרי בהילוך. הגמרא דנה באלו
קרבנות מחשבה פוסלת בהילוך: אמר רבי שמעון בן לקיש אף
שרבי שמעון מכשיר בהילוך, כל זה בחטאות החיצונות, אבל
מודה רבי שמעון בהולכת חטאות הפנימיות, שאם חשב בהולכת
דמם לעשותם 'שלא לשמו' מחשבת פסולת בהו, הואיל והולכה זו
היא עבודה שאין יכול לבטלה, שאין זה ממדת דרך ארץ לשחוט
בהיכל, וצריך לשחוט את החטאת בעזרה ולהוליך דמה להיכל.
מקשה הגמרא: איך יתכן שרבי שמעון מודה בכך, והאמר רבי
שמעון (לקמן מד), שכל קרבן שאינו קרב על מזבח החיצון בשלמים,
אין חייבין עליו משום פיגול, ואם כן אף שאינו יכול לבטל את
הולכת חטאות הפנימיות, אין חייבים עליהם משום פיגול,
ומסתבר שהוא הדין שמחשבת שלא לשמו אינה פוסלת בהם.
מתרצת הגמרא: אמר רבי יוסי כרבי הניצא אר לדעת רבי שמעון
שאין חטאות הפנימיות מתפגלות לחייב כרת על אכילתן, מודה
היה לפסול – שהחטאת נפסלת מקל וחומר, ומה מחשבת שלא
לשמן שהובשרו בשלמים, ואינם נפסלים במחשבה זו, אף על פי כן
פסול בחטאת – פוסלת היא את החטאת, מחשבת 'חוץ לזמנו',
שפוסל בשלמים, אינו דין שפוסל גם בחטאות הפנימיות. ואם חשב
כן בהולכה שאי אפשר לבטלה, מחשבה פוסלת בה.
הגמרא מבררת מנין למד רבי שמעון שמחשבת חוץ למקומו
פוסלת בחטאות הפנימיות: ואיבעית – ומצינו לימוד שמחשבת חוץ
לזמנו פוסלת בחטאות הפנימיות, אבל עדיין קשה לדברי רבי
שמעון, מחשבת חוץ למקומו – אם חשב בשעת שחיטת חטאת
הפנימיות להקטיר אימוריהם חוץ לעזרה, מילין שמחשבה זו
פוסלת בהם, אי – אם נלמד כן ממחשבת חוץ לזמנו, ונאמר שכשם
שהיא פוסלת בפנימיות כך תפסול גם מחשבת חוץ למקומו. יש
לדחות ולומר, מה לחוץ לזמנו שכן מחשבה חמורה היא, שהרי
בקרבות הקרבים על מזבח החיצון חייבים עליה כרת, מה שאין
כן מחשבת חוץ למקומו, שאין בה חיוב כרת. ואי – ואם נלמד
משלא לשמה שאף שאינה פוסלת בשלמים פוסלת בחטאות
הפנימיות, קל וחומר שמחשבת חוץ למקומו שפוסלת בשלמים
תפסול בפנימיות, יש לדחות ולומר שדווקא מחשבת שלא לשמה
פוסלת בהם, שכן פסול זה חמור, שונה גם בפקח – בקרבן הקרב
בבמת יחיד בשעת היתר הבמות, מה שאין כן מחשבת חוץ
למקומו אינה שייכת בבמות.
מתרצת הגמרא: (חיוב) פסול שלא לשמן פטא נהג, הלא אינו נהג
אלא בפקח וחסות, אבל שאר קרבנות אין נפסלים במחשבה זו.

זבחים. פרק ראשון – כל הזבחים דף יד עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" ר"ש

מורה היה לפסול מקל וחומר. מכאן מותרים ההיא דפ' הנוקין (גיטין דף נד: ושם) דקאמר ר' יוסי כהן גדול ביום הכפורים יזכיר דבי אמר פיגול מזהמן ור' יוסי סבירא ליה כר"ש בפ' הקומץ וטא (מנחות דף יד.) דאין פיגול אלא בדבר הנעשה על מזבח החיצון ולמאי דאמר הכא דמורה הוא לפסול ניהא דפיגול לא דוקא ועוד יש לפרש היינו שלא לשמה ולא נהירא: ומה שלא לשמן כו. תימה מה לשלא לשמן שכן נהג בד' עבודות תאמר בחוץ לזמנו שאינו נהג אלא בוריקה ובי האי גונא פריך לעיל (דף ד.) (מה לחוץ לזמנו שכן כרת) ויש לומר דאי הוה פריך הכי הוה עביד ק"ו משני בעלים דהוי כפיגול בוריקה ומיהו קשה מה לשני בעלים שכן פוסל בבוריקה בפסח או בוריקה לחוריה ויל' דשלא לשמן יזכיר וילפין במה העז משני קדש ושני בעלים: הג"ה. תוך עזרה מקדש. טעמא דרבי יהודה לקמן בפרק קדשים (דף נט.) גרצין לזקוק לר' יהודה כיון דעזרה מקדש היכי משכחת לה בפסולין דאם ירד לא יעלו ויל' דמשכחת לה ובאותן ירדו בלשכה או באולם או על גבי דף ועדף מאידך דאמר בפ"ב (לקמן כו.) תלה ושחט פסול א"כ שחט על הרצפה ואח"כ נתן על הדף דהשתא ירדו רצ"ע דלקמן (דף כב.) מבטיא להו ירדו מהו שיעלו ויל' דשחט על הרצפה ואח"כ נתן על הדף ועוד יש לומר דמורה רבי יהודה ברמיזם לקמן דרבי מנחם ודחם לא עלה ברצפה ותו דלשון אלא עז דנקט היינו לדינא דקדש דאמא דוד וקדיש רצפה וקודם בנין שלמה. הג"ה: שיכור

שלא לשמן כמאי נהוג, בפסח ופסחא, פסח ופסחא בפסח לא קרבו. ואיפשיט אימא, הקישא הוא, 'שלישי' זה חוץ לזמנו, 'פיגול' [זה] חוץ למקומו. אמר רבא, אם תימצי לומר, רבי שמעון סבר לה כברייה, דאמר בין האולם ולמזבח צפון, אין מחשבה מועלת בהולכת הפסחא הפנימיות, אלא מפתח אולם ולפנים. ואם תמצי לומר, סבר לה כרבי יהודה, דאמר תוך עזרה מקדש אין מחשבה מועלת בהולכת סילוק ציביו, אלא מפתח היכל ולחוץ. ואם תמצי לומר, סבר קדושת היכל ואולם חדא היא, אין מחשבה מועלת אלא מפתח אולם ולחוץ. ואם תמצי לומר, תוך הפתח בלפנים אין מחשבה מועלת אפילו פסיעה אחת אלא בכדי הושטת ידו. ואם תמצי לומר, סבר, הולכה שלא ברגל לא שמה הולכה, אין מחשבה מועלת כלל: אמר ליה אבוי לאמוריה דרב חסדא, בעי מיניה מרב חסדא, הולכה בור מהו. אמר ליה בשרה, ומקרא מסייעני וישלשמו את הפסח ויזרקו הכהנים את הדם מידם והלויים מפשיטום'. מתיב רב יששת, זר ואונן, שיכור

אחי ולא פרכין שכן כרת דהיקשא הוא דאיתקש חוץ למקומו לחוץ לזמנו בפ' שני (לקמן דף כח.) בקרא אחרינא דאמרין אם האכל יאכל ביום השלישי זה מחשבת חוץ לזמנו לא חשב לו פיגול יהיה קרא יתירא הוא לאתיי חוץ למקומו ובין דאיתקש גמרינן מהדרינן ואין משיבין על ההיקש: אמר רבא את"ל ר' שמעון סבר לה כברייה דאמר. לקמן בפ' שני (דף כ.) בין הצפני למזבח צפון. חלק צפני שבעזרה שבין האולם ולמזבח אע"ג דלא קרינן ביה עד ירך המזבח צפונה דהא במערבו של מזבח הוא הוי צפון לענין שחיטת קדש קדשים: אין מחשבה מועלת בהפסחא הפנימיות. אפילו לפסול: אלא מפתח האולם ולפנים. שאם חשב בהולכת הדם ממקום שחיטתו עד האולם אינה מחשבה שחרי אפשר לבטל הולכה זו לשחוט אצל פתח האולם אבל אי סבר כרבי יוסי דפליג ארברי אלעזר בר' שמעון ואומר אין צפון אלא כנגד המזבח מקדש המזבח צפוני עד כותל העזרה צפונת היא לה עבודה שאין יכול לבטלה דהא חטאת טעונה צפון לשחיטתה דכתיב במקום אשר שחט העולה וגו' וצפון בעולה כתיב: ואת"ל ר' שמעון סבר לה כר' יהודה דאמר לקמן בפ' קדשים (דף נט.) תוך עזרה מקדש כל רצפת העזרה בין האולם ולמזבח מקדשת להקטיר חלבים כמזבח עצמו דכתיב ביום ההוא קדש המזלך את תוך החצר ותניא לקמן דרביס ככתבן דברי ר' יהודה: אין מחשבה מועלת. לר' שמעון בהולכת בויכי לחם הפנים שהן מותרין את הלחם כדס המתיר את הבשר וכקומץ המתיר את השיריים והלחם מתגלגל במחשבת עבודת הבורכים הואיל וזמן מותרין רבי שמעון אי כרבי יהודה סבר לה אין מחשבת הולכת מועלת בה לפסול אלא מפתח היכל ולחוץ משהגיע לפתח היכל עד שגיע ליציאת אולם לרצפת העזרה שלפניו דבכל היכל לא מהניא מחשבת שחרי כל היכל כשר להושיב שם שלחן לסדר עליו עד הפתח ואולם כן עזרה סבירא לן זמן האולם ולחוץ נמי לא מהניא מחשבת בהולכה שחרי אפשר להקטירו על רצפת העזרה מיד אם ירצה נמצאת הולכת עד המזבח שלא לצורך: ה"ג ואת"ל סבר רבי שמעון קדושת אולם ויחיל חדא היא אין מחשבה מועלת אלא מפתח אולם ולחוץ. כלומר ה' אמות של עובי כותל פתחו של אולם דבכל חללו של אולם לא מהניא דכפנים דמי חוץ לפתח לא מהניא דאפשר להקטיר שם: ואת"ל סבר לה תוך פתח האולם בלפנים אין מחשבה מועלת אפילו פסיעה שלישיה אלא בכדי הושטת ידו. עומד בפתח האולם מושיט ידו לרצפה היינו הולכה ומהניא בה מחשבה: הכי גרסינן ואם תמצי לומר הולכה שלא ברגל לא שמה הולכה אין מחשבה מועלת כלל. דהא הושטת ידו הולכה שלא ברגל היא: ויזרקו הכהנים את הדם מידם. [ומידם] של שוחטין משמע ושוחטין זרים ניהו ואשמועינן קרא שדורים לזקוקין אותו מיד המקבל ומוליכין אותו לזרקו.

שיכור

כל קרבן שאינו על מזבח החיצון בשלמים. שלמדנו מהם פיגול לכל הזבחים אין בו משום פיגול לקמן בפרק בית שמואי (דף מג.) בהפסחא החיצונות. אינה מפגלת דלא כתיב בהו וטבל אלא ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו והדיא לקחה קבלה היא ומינה ילפין קבלה לקמן באיזהו מקומן (דף מח.) איצטריבא מהו דתיבא הואיל וכתבי ולקח. דמשמע הוא בעצמו יקח: ואי אתי קוף ורמי להו איריה.

על אצבעו בעי מהדר ומשקל אלמא ולקח נמי אאצבעו קאי שטבל אצבעו אימא כמאן דכתיב וטבל דמי: להכי לא כתיבה שטבילה. בהדיא אלא כתב קבלה ומדמסביה אאצבעו ותנן הוא דיליף לטבול אצבעו שצריך ליקח בעצמו ולטבול דמשמע הכי דלא תהא טבילת אצבע עבודה חשובה בהן לפגל מדלא אחשבה קרא להצריכה בפירוש ומשמע הכי שצריכה היא לטבול כחטאת החיצונה ולא דלישקל קוף ולירמיה לדם על האצבע דבעינן לקחת אצבע מעליותא דולקח נמי אאצבע קאי: שאי אפשר לטבילה. דלאו אורח ארעא לשחוט בדיכיל ועל כרחו הוא שוחטו בעזרה ומוליכה בדיכיל לקרנות מזבח פנימי ולחזות פרוכת: כל שאינו. כל קרבן שחט מזה זמן על מזבח חיצונה לאפוקי חטאות הפנימיות וקס"ד דה"ה לפסול דשלא לשמה: מורה הוא לפסול. נהי דאין בהו פיגול להתחייב כרת על אבילותו אבל מורה הוא דמחשבת חוץ לזמנו פוסלתו מק"ו והכי נמי הוה מצי לתרצוי ליה אגן במחשבה שלא לשמו קיימא דפסלה בהו אלא דבעי רבי יוסי בר' חנינא לאשמועינן דמחשבת חוץ לזמנו פסלה בהו לר"ש: חוץ לזמנו הפוסל בשלמים כו. ומיהו כרת לא נפקא לן בו מינה דהא ק"ו מבח שלא לשמו אתי דהו להבא מן הדין לדיות בנדרין: חוץ לפסוקו מנא לן. דהא חוץ למקומו נמי בשלמים כתיב ומינייהו גמרינן לכל הזבחים ולר' שמעון דלא גמר מינייהו אלא חיצונות כמותן מנל דפסלה בפנימיות: אי מחוץ לזמנו. במה מצינן: אי משאל לשמו. ובק"ו כדלעיל: שכן נהג בבמה. ובקרבן במת יחיד בשעת היתר הבמות שחרי שני קדש הוא תאמר בחוץ למקומו דלא שאין מחיצה בבמהו וכל הבקעה מקומו עד סוף העולם: ומשני שלא לשמו כמאי נהג. באיזה קרבן אתה מוצא פסולו בפסח וחטאת והני בבמה לא קרבי דתנן לקמן (דף קז.) כל הנגיד ונגיד קרב בבמה ושאינו נגיד ונגיד אינו קרב בבמה: ואיבעית אימא. חוץ למקומו מחוץ לזמנו

אחי ולא פרכין שכן כרת דהיקשא הוא דאיתקש חוץ למקומו לחוץ לזמנו בפ' שני (לקמן דף כח.) בקרא אחרינא דאמרין אם האכל יאכל ביום השלישי זה מחשבת חוץ לזמנו לא חשב לו פיגול יהיה קרא יתירא הוא לאתיי חוץ למקומו ובין דאיתקש גמרינן מהדרינן ואין משיבין על ההיקש: אמר רבא את"ל ר' שמעון סבר לה כברייה דאמר. לקמן בפ' שני (דף כ.) בין הצפני למזבח צפון. חלק צפני שבעזרה שבין האולם ולמזבח אע"ג דלא קרינן ביה עד ירך המזבח צפונה דהא במערבו של מזבח הוא הוי צפון לענין שחיטת קדש קדשים: אין מחשבה מועלת בהפסחא הפנימיות. אפילו לפסול: אלא מפתח האולם ולפנים. שאם חשב בהולכת הדם ממקום שחיטתו עד האולם אינה מחשבה שחרי אפשר לבטל הולכה זו לשחוט אצל פתח האולם אבל אי סבר כרבי יוסי דפליג ארברי אלעזר בר' שמעון ואומר אין צפון אלא כנגד המזבח מקדש המזבח צפוני עד כותל העזרה צפונת היא לה עבודה שאין יכול לבטלה דהא חטאת טעונה צפון לשחיטתה דכתיב במקום אשר שחט העולה וגו' וצפון בעולה כתיב: ואת"ל ר' שמעון סבר לה כר' יהודה דאמר לקמן בפ' קדשים (דף נט.) תוך עזרה מקדש כל רצפת העזרה בין האולם ולמזבח מקדשת להקטיר חלבים כמזבח עצמו דכתיב ביום ההוא קדש המזלך את תוך החצר ותניא לקמן דרביס ככתבן דברי ר' יהודה: אין מחשבה מועלת. לר' שמעון בהולכת בויכי לחם הפנים שהן מותרין את הלחם כדס המתיר את הבשר וכקומץ המתיר את השיריים והלחם מתגלגל במחשבת עבודת הבורכים הואיל וזמן מותרין רבי שמעון אי כרבי יהודה סבר לה אין מחשבת הולכת מועלת בה לפסול אלא מפתח היכל ולחוץ משהגיע לפתח היכל עד שגיע ליציאת אולם לרצפת העזרה שלפניו דבכל היכל לא מהניא מחשבת שחרי כל היכל כשר להושיב שם שלחן לסדר עליו עד הפתח ואולם כן עזרה סבירא לן זמן האולם ולחוץ נמי לא מהניא מחשבת בהולכה שחרי אפשר להקטירו על רצפת העזרה מיד אם ירצה נמצאת הולכת עד המזבח שלא לצורך: ה"ג ואת"ל סבר רבי שמעון קדושת אולם ויחיל חדא היא אין מחשבה מועלת אלא מפתח אולם ולחוץ. כלומר ה' אמות של עובי כותל פתחו של אולם דבכל חללו של אולם לא מהניא דכפנים דמי חוץ לפתח לא מהניא דאפשר להקטיר שם: ואת"ל סבר לה תוך פתח האולם בלפנים אין מחשבה מועלת אפילו פסיעה שלישיה אלא בכדי הושטת ידו. עומד בפתח האולם מושיט ידו לרצפה היינו הולכה ומהניא בה מחשבה: הכי גרסינן ואם תמצי לומר הולכה שלא ברגל לא שמה הולכה אין מחשבה מועלת כלל. דהא הושטת ידו הולכה שלא ברגל היא: ויזרקו הכהנים את הדם מידם. [ומידם] של שוחטין משמע ושוחטין זרים ניהו ואשמועינן קרא שדורים לזקוקין אותו מיד המקבל ומוליכין אותו לזרקו.

שיכור

בלימוד הנגלה צריך להיות ניכר שלומד אברך חסידותי, ובלימוד החסידות צריך להיות ניכר שלומד זה שחלק לו בלימוד הנגלה כדבעי. ממכתב י"ז סיוון, תשי"ט

שיבור. פירש בקונטרס שתי וין אל משמע כן בפרק מומין אלו פסולין באדם (בכורות דף מה) אלא שיבור בשאר דברים המשכרים ודלא כר' יהודה דאמר מחלי עבודה מיהו שיבור דתנן התם ודאי לא הוי שתי וין כדפרי' התם בהדי מומין דמחלי עבודה בעי למחשבה אבל שיבור דזכא פשטיה משמע שתי וין הא כדאיתא והא כדאיתא ולכולי

עלמא מחלל לעבודה כדפרי' התם בפשטיות
אחולי מיהל עבודה הוא: **והא** שחיטה שאי
אפשר לבטלה וכשרה. פרש"י אלמא לא באפשר
לבטלה תלי ואת אמרת לרבנן פסול ותימה דמאי
פירכא לרבנן ודאי לא בהא תלי והא דפסלי
בהולכה משום דמקבלה ואילך מצות כהונה אלא
פריך דמכשיר לר' שמעון משום דאפשר לבטל
הא לא תלי בהא מדמכשיר וכן בשחיטה אע"ג דאי
אפשר לבטלה ובטמון דפריך מחוללת אברים
לרבי שמעון פריך וכן דמייח' אמר ר' אלעזר
הולכה בור פסולה לרבי שמעון: **הג"ה** שחיטה
לאו עבודה היא. פירש בקונטרס מדאבשרו בה
כל הפסולים ואי אפשר לומר כן דאבשרו וזו גופה
מייח' לה [הבא] ובפ"ק דמנחות (דף ה) ומיהו יש
לישב פירושו דכיון דבשום מקום לא בעי כהן
בשחיטה לאו עבודה היא ולכחי פריך עלה מפרה
והרי יעקב דארולג'ש מפרש לאו עבודה היא לפי
ששוח בחולין ובקדשים א"כ לאו מטעם עבודה
צוה המקום שחיטה ולי נראה לאו עבודה היא
מדמכשירין לקמן בפ' שני (דף כו) עמוד בדרום
והושיט ידו לצפון ושחט בקדשי קדשים ובמקבל
פסול דרשינן אותו בצפון ולא שוחט בצפון אבל
מקבל בצפון ובשולמים מכשירין עומד בחוץ
והושיט ידו לפנים ושחט ואם קבל קבלתו פסולה
דרשינן בפ' כל הפסולין (לקמן דף לב) כן הבקר
לפני ה' ולא שוחט לפני ה' אבל קבל קבלתו
פסולה משום דכתיב לעמוד לפני ה' לשרתו
אלמא כל שירות לפני ה' ש"מ מדמכשיר דחמנא
עומד בחוץ והושיט ידו לפנים ושחט ממלך
דשחיטה לאו עבודה היא ועוד מדאמר בההיא
שמעתא בפ"ב (דף כו) נתלה ושחט שחיטתו
כשרה דשחיטה על ירך אמר רחמנא ולא שוחט
על ירך (אמר רחמנא) אלמא דשחיטה לאו עבודה
היא דאי עבודה היא לא הוה מכשיר רחמנא בבי
האי עומד דהא דתלי וקבל אמרין דקבלתו
פסולה משום דאין דרך שחיטה בכך ומדפריך רבא
ובפ' חטאת העוף (לקמן דף סח) ובפ"ק דמנחות
(דף ו) מפרה דאמר רב שחיטת פרה בור פסולה
משמע קצת כפי' הקונטרס מיהו גם לפי מה
שפירשתי יש ליישוב אבל קשה לי לפירושו דא"כ
לשמעון התימני דבעי פרק כל הפסולין (לקמן דף

לב) שיהא ידיו של שוחט לפנים מן הגושט היא שחיטה עבודה: **שאני** פרה דקדשי בור
הבית היא. בפ"ק דחולין (דף יא). פירשת: **והרי'** הולכת אברים לכבש דאפשר לבטלה
פסולה בור דכתיב והקריב הכהן את הכלל המזבח ואמר מר כו' שאני הבא דגלי קרא. הקשה
ה"ר אליהו מאברוריקא הקדוש דבפ"ק דיומא (דף כו.) אמרין מ"דאצטרין למכבת כהן
בהולכת אברים לכבש פי' גופיה לא אצטרין אלא לגלות דהולכת עצים למזבח לא בעי כהן ומדאצטרין מעוט להולכת עצים א"כ סידור ב' גורי עצים בעי כהונה (בלאו קרא מטעם) וא"כ
רבי שמעון דבעי ב' כהנים התם (דף כו) לשני גורי עצים מנא ליה דהא כהן דכתב גבי הולכת אברים אצטרין לגופיה משום דאפשר לבטלה וי"ל דרבי שמעון לטעמא דאמר התם (דף מה).
העתא אליהא לא צריך למכבת ביה כהן ודכי תעלה על דעתך שור קרב למזבח ורבנן אפשר דעבדי במנפוחא וא"כ רבי שמעון ע"כ שני גורי עצים בעי כהונה בלא קרא אצטרין ודכי תעלה
על דעתך כו' דכמו דלית ליה במנפוחא לית ליה אפשר ליה בוריקא אבל לרבנן אית ליה בוריקא כמו דאית ליה במנפוחא ובהן דגבי הולכת אברים לגופיה לא אצטרין דהא לית טעמא דאפשר
לבטלה אלא לגלות על שני גורי עצים דבעי כהונה ובפ' הקומץ רבה (מנחות דף ב.) אמר לא מלח כהן אלא זר פריך וכי תעלה על דעתך שור קרב יש לומר דאפילו לרבנן דאית ליה במנפוחא
בוריקא פריך שאין יכולין למלוח בטוב על ידי וריקה: (כל זה בהג"ה דאיבעיא להו) **איבעיא** להו הולכת שלא ברגל שמה הולכת או לא. פרש"י לפסול בה מחשבה וגם בור דאי שמה
הולכת מחשבה שלא לשמו או פיגול פסולת בה ואי לא שמה הולכת אינה קרויה עבודה וגרין לחחור החורק אחרי ולעשות הולכת ברגל וגם אם עשה וזו אינו יושב אין בכך כלום ויכול
לתקנה בכהן (בהולכת רגל) דכתיב או א"ז מולין (בהולכת רגל) פסולה (ואינו) יכול לתקנה בכהן (לחחור ולחוליה) כהן וקאמר ת"ש וכן יושב פסול הא עומד דומיא דיושב שאינו ז ממקומו
כשר אלמא הויה הולכת ועשה עבודה בתקנה ולכך נמי כי עשהא מיישב פסול דכתיב לעמוד לשרת אבל מיישב פסול לא מצי מוכח דהויה הולכת עבודה בלא דיוקא (משום) דרלמא לאו
עבודה היא ויושב פסול היינו כי לא תקנה ולא החזיר הדם לאחוריו לעשות הולכה אחרת:

שיבור ובעל מום, בקבילה בהולכה בוריקה פסול.
וכן יושב, וכן שמואל, תיובתא. והא רב חסדא, קרא
קאמר. דעבדי מעשה אצטבא. רבה ורב יוסף דאמר
תרייהו, הולכה בור, מחלוקת רבי שמעון ורבנן, רבי
שמעון דאמר עבודה שאפשר לבטלה לאו עבודה
היא, כשרה בור. לרבנן פסולה. אמר ליה אביי, והא
שחיטה דעבודה שאי אפשר לבטלה וכשרה בור.
אמר ליה, שחיטה לאו עבודה היא, ולא, והאמר רבי
זירא אמר רב, שחיטת פרה בור פסולה. ואמר רב
עלה, אלעזר וחוקה כתיב פה. שאני פרה דקדשי
בדק הבית היא. ולא כל דכן הוא, קדשי בדק הבית
הויה עבודה, קדשי מזבח לאו עבודה היא. אמר רב
שישא בריה דרב אידי, מידו דההו אפראות נגעים
דלאו עבודה היא, ובעיא כהונה. והרי הולכת אברים
לכבש דעבודה שאפשר לבטלה היא, ופסולה בור,
דכתיב 'והקריב הכהן את הכל [והקריב] המזבח',
ואמר מר, זו הולכת אברים לכבש. הויא דגלי, גלי.
והויא דלא גלי, לא גלי. ולא כל דכן הוא, ומה
הולכת אברים לכבש דלא מעבבא פפרה, בעיא
כהונה. הולכת דם דמעבבא פפרה [לא כל שכן]
(מביעיא), [קשיא]. איתמר [נמו], אמר עולא אמר
רבי אלעזר, הולכה בור פסולה, אפילו לרבי שמעון.
איבעיא להו, הולכה שלא ברגל שמה הולכה או לא
שמה הולכה. תא שמע וכן יושב וכן שמואל פסול.
הא עומד, דומיא דיושב כשר. דלמא יושב דקשיין
מישא. עומד דומיא דיושב, דנייד פורתא. תא שמע,
שחט ישראל וקבל הכהן, נתנו לחבירו וחבירו לחבירו.
התם נמי דנייד פורתא, ומואי קא מישמע לו, 'ברוב עם
הדרת מלך'. תא שמע, קבל הכשר ונתן לפסול, תיור
לכשר. אימא, יחזור הכשר ויקבלה. איתמר, אמר עולא
אמר רבי יוחנן, הולכה שלא ברגל לא שמה הולכה.
אפשר

המזבח וזה לא ישיטנה לו אלא דמעשה אצטבא בעלמא עבדי: **אימא** יחזור כשר. לצד
המזבח ויקבלנו יטלנו מיד הפסול דהולכת כשר קמא כשרה: **לא שמה הולכת.** ואינה
כשרה להחליכה כן ואין מחשבה מפגלת בה:

אפשר

שיבור. היינו שתי וין. מעשה אצטבא. עומדין במקומו חור אצל הכהן המקבל והכהן
נותנו לו ואחור עד שבא הזורק ונטלו מידו ואין חור מקרבן לצד המזבח לא בהולכת
רגל ולא בהושטת יד אלא כאצטבא זו שמוניחין כלי עליה: **והא שחיטה כו'.** אלמא טעם
לא בהא תלי וליכא למיפשט לרבנן דמשום דסבירא להו דהולכה אי אפשר לבטל א"כ
בשחיטה דאי אפשר לבטל תיפסל בור והא
שחיטה בור כשרה: **ושאני שחיטה לאו עבודה**
היא. מדאבשרו בה כל הפסולים אבל מיד
דהוי עבודה ואי אפשר לבטלה פסול בור: **ואמר**
רב עולה. לפרושי למלתייה מאי טעם פסולה
דכתיב בשחיטה ונתתם אותה אל אלעזר
הכהן ושחט וכתבי בה בפרה חוקה וכל היכא
דכתיב חוקה עובא: **שאני פרה.** וחילוק טעם זה
אינו מטעם עבודה דהא אינה קדושת מזבח
אלא קדושת דמים בעלמא כקדשי בור הבית
ועל כרחך טעם הפסול בה לאו משום תורת
עבודה אלא גזירת הכתוב בעלמא היא אבל
בקדשי מזבח דשייכי בהן עבודות לא חשיבא
להיות עבודה: הולכת אברים אפשר לבטלה.
שאם רצה מפשט ומנתח אצל המזבח: **הויא**
דגלי גלי. הולכת אברים דגלי בהן כהן בעינן כהן
אבל הולכת הדם דלא גלי בהן כהן לרבי שמעון
דאפשר לבטלה לא בעי כהן: **אפילו לר' שמעון.**
דאע"ג דאמר ר' שמעון לא פסל בה מחשבה
משום דאין היתר הקרבן תלוי בה ולא קרינא בה
דברים המביאים לידי אכילה אבל עבודה הוי
ליפסול בור. שמה הולכה. ופסלה בה מחשבה
לרבנן או אם עשהא זר פסולה: **או לא שמה**
הולכה. ולא פסלה מחשבה: וכן כהן יושב. קתני
דפסול בהולכה ודא עומד [דאע"ג מולין] אלא
בהושטת יד דומיא דיושב כשר אלמא שמה
הולכה: דשייח' מישא. שמגור עצמו לצד המזבח
שייח' משפשו בקרקע שייח' מגור כמו שייח' ליה
מישחא (שבת דף יז) שף אחת ובעוט שתיים
(מנחות דף עו.) פדייד דכחותה דוק מיניה
בעומד דכשרה דנייד פורתא בשפשו רגליה:
ת"ש דתנן בסדר הפסח שחט ישראל כו'. כן היה
דרכן לעשות: נתנו לחבירו. דקתני התם הכותים
עומדים שורות שורות: יחזור לכשר. שנתנו לו
ואשמעין רהיבי בה חזאי דלא מפיסל במאי
דאפסקיה פסול ואשמעין בה דהולכת לו
שעשה הכשר שלא ברגל שהושיט לפסול
שוהיה עומד בצד המזבח לא נעשית בהכשר
ולא שמה הולכה דקתני יחזירנה למי שנתנה לו
ואי הולכה שלא ברגל שמה הולכה אמאי
יחזירנה לאחור יבא כשר ויטלנה מידו לצד
המזבח וזה לא ישיטנה לו אלא דמעשה אצטבא בעלמא עבדי: **אימא** יחזור כשר. לצד
המזבח ויקבלנו יטלנו מיד הפסול דהולכת כשר קמא כשרה: **לא שמה הולכת.** ואינה
כשרה להחליכה כן ואין מחשבה מפגלת בה:

59 עֲבֹדָה הִיא וְעֵצָא כְּהוֹנָה – שאינה עבודה וצריך כהן שיראה אם
60 הנגעים טהורים או טמאים. והוא הדין בפרה שציותה התורה
61 שכהן ישחטנה, אין זה מפני שנחשבת כעבודה, ואין ללמוד מפרה
62 לשאר הקרבנות שתחשב שחיתות כעבודה.
63 הגמרא מקשה על דברי רבה ורב יוסף שעבודה שאפשר לבטלה
64 כשרה בור. מקשה הגמרא: וְהִיא הוֹלֶכֶת אֲחֵרִים לְכַבֵּשׁ – הולכת
65 אברי העולה לכבש המזבח על מנת להקטירם, דַּעְבֹּדָה שְׁאֵפֶשֶׁר
66 לְכַבֵּלָהּ הִיא שאם ירצה יפשיט וינתח את העולה בסמוך למזבח,
67 וְאֵף עַל פִּי כֵן פְּסוּלָה בְּזֶר, דְּבָתִּיב (ויקרא יא) וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת הַכֶּבֶד
68 [וְהִקְטִיר] הַמִּזְבֵּחַ, וְאִמָּר מָר, הִקְרַבָהּ זו היא הולכת אֲחֵרִים לְכַבֵּשׁ.
69 מתרצת הגמרא: הִיא דְּגִל – במקום שגילה הכתוב שצריך כהן,
70 גִּל ואכן צריך כהן, וְהִיא דְּלֵא גִל – אבל במקום שלא גילה
71 הפסוק, לֵא גִל ואין לנו לחדש כן מדעתנו, ולכן רק בהולכת
72 אברים שגילתה התורה שהכהן מצווה להוליך, אם יעשנה זר
73 עבודת פסולה. אבל בהולכת הדם שלא גילתה התורה שצריך
74 כהן, לדברי רבי שמעון כשרה היא בור.
75 שואלת הגמרא: וְלֹא כֵל דְּכֵן הוּא – וכי אין זה כל שכן, וְכָה הוֹלֶכֶת
76 אֲחֵרִים לְכַבֵּשׁ דְּלֵא מְעַבְבָּא בְּפָרָה עֵצָא כְּהוֹנָה – שאם הולכת
77 אברים לכבש שאינה מעבכת את הכפרה צריכה כהן שיעשנה,
78 הוֹלֶכֶת דָּם דְּמְעַבְבָּא בְּפָרָה [לֵא כֵל שֶׁכֵּן] שתהיה צריכה להעשות
79 על ידי כהן, אף לדעת רבי שמעון הסובר שהיא עבודה שאפשר
80 לבטלה. וקשה, מדוע אמרו רבה ורב יוסף שדברי רבי שמעון
81 הולכת הדם הואיל ואפשר לבטלה, כשרה בור. מסיקה הגמרא:
82 (מִיֵּעָצָא) [שְׁפִיטָא] – אכן קשה הדבר.
83 הגמרא מביאה דעה נוספת שאף לדברי רבי שמעון הולכה בור
84 פסולה: אִיתָמַר [נְמִי], אִמָּר עוֹלָא אִמָּר רַבִּי אֱלֵעָזָר הוֹלֶכֶת בְּזֶר פְּסוּלָה
85 אִפִּילוּ לְרַבִּי שְׁמַעוֹן שאמר שאין מחשבה פוסלת בהולכה מפני
86 שאפשר לבטלה, אולם עבודה היא ואם יעשנה זר, תפסל.
87 הגמרא דנה האם הולכה שנעשית שלא ברגל שמה הולכה:
88 אִיֵּעָצָא לָהּ, הוֹלֶכֶת שְׁלֵא בְּרַגְלִי – המוליך את הדם למזבח שלא
89 ברגליו אלא בהושטת ידו, שָׁמָּה הוֹלֶכֶת – האם נחשב הדבר
90 כעבודת הולכה וזר פסול לעשותה, וכן אם יחשוב בה מחשבת
91 פסול יפסל הקרבן, או לֵא שָׁמָּה הוֹלֶכֶת, ואין מחשבה פוסלת בה.
92 הגמרא מביאה ראייה לפשוט ספק זה: תָּא שְׁמַע, שְׁנִינִי בְּרִייתָא
93 וְכֵן יוֹשֵׁב וְכֵן שְׁמַאל, פְּסוּל. ומלשון הברייתא שפסלה דווקא יושב
94 שדרכו להעביר חפץ לחבירו על ידי הושטת ידו, יש לדייק תָּא
95 עוֹמֵד דוֹמֵא דִּיּוֹשֵׁב – שאם הכהן עמד בשעת ההולכה, אלא
96 שהוליך בדומה להולכה הנעשית בישיבה, שהושיט את החפץ
97 לחבירו בידו, הקרבן כָּשֵׁר.
98 הגמרא דוחה את הראיה: דְּלֵמָּא יוֹשֵׁב שהולכתו פסולה, הרי זה
99 באופן דְּקִשְׁיָא מִיֵּשָׁף – שיושב וגורר עצמו לעבר המזבח,
100 וההולכה פסולה מפני שנעשית בישיבה, ומה שיש לדייק שאם
101 עוֹמֵד דוֹמֵא דִּיּוֹשֵׁב הקרבן כשר, הרי זה באופן דְּנִיֵּד פוֹרְתָא – שניע
102 מעט ברגליו לכיוון המזבח על ידי שמשפשף רגליו בקרקע.
103 הגמרא מביאה ראייה נוספת לפשוט את הספק: תָּא שְׁמַע
104 מהמשנה העוסקת בסדר הקרבת קרבן פסח, שָׁמָּה יִשְׁרָאֵל את
105 הפסח וְקָבַל בְּהֵן את דמו בבוקר, והיו הכהנים עומדים שורות
106 שורות ובידיהם בויזי כסף ובוזיזי זהב, והכהן שקיבל את הדם
107 נָתַן לְחִבְרֵי שֶׁעָמַד בְּסֻמּוֹן לוֹ בהמשך השורה, וְחִבְרֵי לְחִבְרֵי
108 עד שהיה מגיע הדם למזבח. ומאחר שהיו עומדים זה בצד זה
109 לא היה הכהן צריך להלך ברגליו בכדי להעביר את הבוקר
110 לחבירו, אלא עשה כן בהושטת ידו, ולמדנו מכך שגם הולכה
111 שלא ברגל כשרה.
112 הגמרא דוחה את הראיה: הָתָם נְמִי דְּנִיֵּד פוֹרְתָא – גם שם יש
113 לומר, שהכהן שהושיט את הבוקר לחבירו זז מעט ברגליו, ונעשתה
114 ההולכה ברגל.
115 שואלת הגמרא: ומאחר שהיו הכהנים מוליכים את הבויזים
116 ברגליהם מֵאֵי קָא מְשַׁמְעֵן לָן התנא שטרח בביאור סדר ההולכה.

1 וכן כהן שִׁיבֹר – ששתה יין, וְעַל מוֹם ו-או בעל מום, כְּכַבֵּלָה
2 כְּהוֹלֶכֶת בְּזֶרֶקָה פְּסוּל – אם קבלו את הדם או הוליכוהו למזבח או
3 זרקוהו על המזבח, עבודתם פסולה, וְכֵן כהן הַיּוֹשֵׁב בשעת
4 העבודה, וְכֵן העובד ביד שְׁמַאל, עבודתם פסולה. ומברייתא זו
5 הפוסלת זר להולכה, קשה על דברי רב חסדא שהכשיר הולכה
6 בור. מסיקה הגמרא: תִּיּוֹבָתָא – אכן יש מכאן פירכא על דברי רב
7 חסדא.
8 הגמרא מבררת כיצד יתכן שדברי רב חסדא ידחו מהלכה. מקשה
9 הגמרא: וְהָאֵל רַב חֲסִידָא לא חידש דין מסברא שיש להקשות עליו
10 מברייתא, אלא קָרָא קָאָמַר – למד דבריו מפסוק, ואיך שייך
11 להקשות על כך מברייתא. מתרצת הגמרא: הפסוק מדבר דַּעְבִּיד
12 מְעַשֶׂה אֲצִמְבָּא – שהזר שימש במקום שמניחים עליו דברים.
13 כלומר, שהזרים עמדו בסמוך לכהנים שקיבלו את הדם, והכהן
14 נתן לזר את הכלי עם הדם, והזר אחזו בידו עד שבא הכהן הזורק
15 ונטלו ממנו, והזר לא קרב את הדם למזבח לא בהולכה ולא
16 בהושטת יד.
17 הגמרא דנה האם פסול הולכה בור תלוי במחלוקת חכמים ורבי
18 שמעון במשנתו: רַבָּה וְרַב יוֹסֵף דְּאָמְרִי תְּרִוּיָהּ, הוֹלֶכֶת בְּזֶר אם
19 פוסלת את העבודה, או לא, תלוי בְּמַחְלֻקָת רַבִּי שְׁמַעוֹן וְרַבָּנִן,
20 שלפי רַבִּי שְׁמַעוֹן דְּאָמַר שְׁעֵבֹדָה שְׁאֵפֶשֶׁר לְכַבֵּלָהּ לֹא עֲבֹדָה הִיא,
21 ואין מחשבה מועילה בה, הולכה כְּשֶׁרָה בְּזֶר. אולם לְרַבָּנִן
22 הסוברים, שהולכה היא עבודה שאי אפשר לבטלה ומחשבה
23 פוסלת בה, הולכה בור פְּסוּלָה.
24 אביי מקשה על דין זה: אִמָּר לִיה אֲבִי, וכי פסול עבודה בור תלוי
25 בכך שתהיה זו עבודה שאי אפשר לבטלה, וְהָאֵל שְׁחִיטָה דַּעְבֹּדָה
26 שְׁאֵל אֲפִשְׁרֵי לְכַבֵּלָהּ, וְאֵף עַל פִּי כֵן כְּשֶׁרָה בְּזֶר, ומאחר ולדברי
27 חכמים מצינו עבודה שאי אפשר לבטלה וכשרה בור, גם בהולכה
28 יתכן לומר כן, וקשה על רבה ורב יוסף שאמרו שלדברי חכמים זר
29 פסול להוליך מפני שאי אפשר לבטלה.
30 מתרצת הגמרא: אִמָּר לִיה, אין להביא ראייה משחיטה שגם עבודה
31 שאי אפשר לבטלה אפשר להכשירה בור, מפני שְׁחִיטָה לֹא
32 עֲבֹדָה הִיא – אינה נחשבת כעבודה, שהרי כל הפסולים כשרים
33 לשחוט. אבל הולכה הנחשבת לעבודה ולדברי חכמים אי אפשר
34 לבטלה. פסולה בור.
35 מקשה הגמרא: לֹא – וכי שחיטה אינה עבודה, וְהָאֵל רַבִּי יוֹרְאָ
36 אִמָּר רַב שְׁחִיטָה פָּרָה אדומה הנעשית בְּזֶר פְּסוּלָה. וְאִמָּר רַב עֲלָה –
37 רב פירש את דבריו שטעם הפסול מפני שְׁחִיטָה וְחֻקָּה כְּתִיב כָּהֵן –
38 כשהיה בפרשת פרה אדומה שאלעזר הכהן מצווה לשחטה, וכן
39 נאמר בה 'זאת חֻקַּת הַתּוֹרָה' (במדבר יב), ולשון 'חוקה' בא ללמדנו
40 שכל הנאמר בפרה מעכב. ומאחר שמצינו שבפרה אדומה לא
41 התירה התורה שפסולים ישחטוה, אם כן מוכח שגם שחיטה היא
42 עבודה.
43 מתרצת הגמרא: שְׁאֵנִי פָּרָה – שונה הפרה משאר הקרבנות, דְּקָדָשִׁי
44 דְּקָדָשִׁי הֵינִי הִיא – שיש בה קדושת דמים בלבד ולא קדושת הגוף,
45 וכמו בשאר דברים שהוקדשו לבדק הבית, וכיון שאין שייך בקדשי
46 בדק הבית 'עבודה', על כרחך שזה שהצריכה התורה שדווקא כהן
47 ישחט את הפרה, גזירת הכתוב היא, ואין ללמוד ממנה לשאר
48 קרבנות שיש בהם 'עבודה'.
49 הגמרא דוחה תירוץ זה: וְלֹא כֵל דְּכֵן הוּא – וכי אין זה 'כל שכן',
50 שאם בקדשי דְּקָדָשִׁי הֵינִי שחיטה הִיא עֲבֹדָה, וכי יתכן שבקדשי
51 מִזְבֵּחַ שקדושתם חמורה מקדשי בדק הבית, שחיטתם לֹא עֲבֹדָה
52 הִיא, כל שכן שגם בהם השחיטה עבודה. וחזרת הקושיא על דברי
53 רבה ורב יוסף שאמרו שכל עבודה שאי אפשר לבטלה פסולה
54 בור, שהלא שחיטה היא עבודה ואי אפשר לבטלה, וכשרה בור.
55 הגמרא מיישבת את התירוץ: אִמָּר רַב שְׁשִׂיא בְּרִיָּה דְּרַב אִיִּי אכן
56 הדין כדברי רבה ורב יוסף, ושחיטה כשרה בור מפני שאינה
57 עבודה. וגם שחיטת פרה אינה עבודה, וזה שצריך כהן לשחיטתה,
58 מִיֵּדִי דְּהָתָה אֲפָקָאוֹת נִגְעִים – הוא בדומה לראיית הנגעים, דְּלֵא

עבודה היא. מפרשת הגמרא: **בְּהוֹלֶכָה רִבְתִּי** – בהולכה גדולה, 59
 כששחט רחוק מהמזבח, ומוליך את הכלי עם הדם ברגליו, **בְּיָדוֹ** 60
עָלָמָא לֹא פְלִיגִי – לא נחלקו רבי שמעון וחכמים דְּפְסוּלָהּ. **כִּי פְלִיגִי** 61
בְּהוֹלֶכָה וּזְמַרְתִּי – ונחלקו בהולכה קטנה, כששחט בצד המזבח 62
 ומושיט בידו את הכלי עם הדם כדי לזרוק ממנו על המזבח, לדברי 63
 רבי שמעון לא פסלה מחשבה, ולחכמים פסלה. 64
 הגמרא מקשה שאי אפשר לפרש כך את מחלוקתם: **מִחֻבּוֹ עָלָה** 65
בְּמַעְרָבָא – שחקו על שמועה זו מחשבה פוסלת ארץ ישראל, שאם לרבי 66
 שמעון אין מחשבה פוסלת בהולכה שלא ברגל, גם כשאי אפשר 67
 לבטלה, קשה, **אֵלָּא חֲטָאת הָעוֹף דְּפְסוּלָהּ בִּהּ מִחֻשְׁבָּה** בשעת הזאת 68
 דמה, לרבי שמעון היכי מִשְׁפַּחַת לָהּ – היכן מוצא אתה שמחשבה 69
 תפסול בהזאתה. **אִי דְּחֻשְׁבִּי עָלָה מִקָּמֵי דְּלִפְזִיק דָּם** – אם נאמר 70
 שחשב קודם שיצא דם, בשעה שמעלה ומוזיר את העוף בכח כדי 71
 להוות מדמו, **לֹא פְלִיגִי הֵיא**, שהרי היא הולכה מועטת ביד, 72
 ולדברי רבי שמעון אין מחשבה פוסלת בה. **וְאִי בְּתֵר דְּנֶפֶק דָּם** – 73
 ואם נאמר שמחשבה פוסלת לאחר שהדם יצא מהצואר, הלא 74
 כבר **אֵיתְּבִידָא לֵיהּ מִצְוָתוֹ** – נעשתה מצותו, שהגמרא הבינה כעת 75
 שמיד ביציאת הדם אף קודם שהגיע למזבח נסתיימה עבודת 76
 ההואה, ושוב אין מחשבה פוסלת. 77
 הגמרא מתרצת קושיא זו: **מֵאִי קוּשְׁיָא שְׁנַתְקֻשׁוּ בַּהּ בְּמַעְרָבָא**, 78
דְּלָמָא – שמה מחשבה פוסלת בחטאת העוף, **מִדְּפִרְשִׁי וְעַד דְּמִקְטָא** 79
לְמִזְבֵּחַ – משעה שזרם פורש מהעוף עד הגעתו למזבח, שבשעה 80
 זו נסתיימה ההולכה ומתחילה ההואה, ואין היא נשלמת עד שיגיע 81
 הדם למזבח, ובשעה זו נפסלה החטאת במחשבה. 82
 הגמרא מביאה ראייה לכך: **דְּהָא בְּעָא מִינֵיהּ רַבִּי יְרֵמְיָה מֵרַבִּי זִירָא**, 83
 אם הִיךְ מִזֶּה על המזבח מדם חטאת העוף, ונִקְמָעָה יָדוֹ שֶׁל מִזֶּה עַד 84
 שֶׁלֹּא הִיגֵעַ דָּם לְאֹיִר הַמִּזְבֵּחַ – ולפני שהגיע הדם לאייר המזבח 85
 נקטעה ידו של המזה, ונעשה בעל מום, מִזֶּה – מה דין ההואה, 86
 האם גמר העבודה היה בהגעת הדם למזבח, והעבודה פסולה 87
 מפני סוּפָה נעשה בעל מום. או שמיד שיצא הדם מהעוף נגמרה 88
 העבודה, וכן כשר עשאה. **וְאָמַר לֵיהּ רַבִּי זִירָא לְרַבִּי יְרֵמְיָה**, 89
 שהזאה זו [פְּסוּלָהּ. **מֵאִי מַעְרָבָא**] משום שלמדנו מהפסוקים 90
 המבארים דין חטאות הפנימיות ש'הִזְהִי' ו'נִתַּן' בְּעִינֵי – שהזאה 91
 נמשכת עד שינתן הדם על גבי המזבח. שנאמר לגבי פר כהן משיח 92
 (ויקרא ד טו) **וְיָטַבַּל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ בְּדָם וְהִזָּה מִן הָדָם שִׁבְעַת פְּעָמִים** 93
לִפְנֵי ה' אֶת פְּנֵי פָרְכָת הַקֹּדֶשׁ. וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן הָדָם עַל קַרְנוֹת מִזְבֵּחַ 94
קִטְרֹת הַסַּמִּים וגו'. ומכך שהזאה היא הפנימית נכתבו בסמיכות, 95
 למדנו שכל ששננת הדם בחטאות הפנימיות נשלמת בהגיע 96
 הדם למזבח, אף חטאת העוף שנכתב בה 'והזה', הזאת דמה 97
 נשלמת בהגעת הדם למזבח. ומעתה לא מובן מדוע שחקו 98
 במערבא שאין להעמיד שרבי שמעון סובר שאין מחשבה פוסלת 99
 בהולכה הנעשית ביד, והרי אף לדבריו מחשבה פוסלת בהזאה 100
 משעה שיצא הדם ועד שיגיע למזבח. 101
 הגמרא מבארת את הקושיא שהקשו במערבא: **כִּי אָתוּ** – (כשבאן) 102
רַב פִּסְפָּא וְרַב הוּנָא בְּרִיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ מִכִּי רַב אֱמִיר הֵינִי חוּכָא – 103
 שהשחקו של אמוראי ארץ ישראל היה משום שאין להעמיד את 104
 מחלוקת חכמים ורבי שמעון ב'הולכה מועטת', ובי בהולכה רבתי – 105
 במקום שהכהן צריך להוליך את הדם ברגליו מרחק גדול **לֹא פְלִיגִי** 106
 חכמים ורבי שמעון, **וְהָא כִּי פְלִיגִי בְּמִשְׁתַּנְיָה בְּהוֹלֶכָה רִבְתִּי פְלִיגִי** – 107
 בהולכה גדולה נחלקו, שרבי שמעון סובר שאין מחשבה פוסלת 108
 בהולכה ממקום השחיטה ועד המזבח, כיון שהיה יכול לשחוט 109
 בסמוך למזבח ולבטל את ההולכה. ולחכמים גם בזה מחשבה 110
 פוסלת מפני שסוף שחט בריחוק מהמזבח והיה מוכרח להוליך 111
 את הדם ברגליו. 112
 הגמרא מבארת את מחלוקת רבי שמעון וחכמים: **אֵלָּא** בהכרח 113
 שְׁהוֹלֶכָה וּזְמַרְתִּי – בהולכה קטנה ששחט בצד המזבח וזרק את 114
 הדם בסמוך לו, **כֹּלִי עָלָמָא לֹא פְלִיגִי** – בין חכמים ובין רבי שמעון 115
 מודים, **דְּלֵא פְסָלָהּ** מחשבה, שאין זו 'הולכה' אלא מצורך הזריקה 116

הגמרא דנה האם אפשר לתקן הולכה שנעשתה שלא ברגל. 1
 שואלת הגמרא: **אִפְשָׁר לְתַקְּנָהּ** – אפשר לתקן הולכה שלא ברגל, 2
 על ידי שיחזיר את הכלי עם הדם לאחוריו, ויחזור ויוליך ברגליו, 3
אוֹ לֹא אִפְשָׁר לְתַקְּנָהּ, והקרבן פסול. 4
הָא שְׁמַע רַאיהּ מִהֲמַשְׁנָה שהובאה לעיל, שאם **קָבַל הַכֹּהֵן וְנָתַן** 5
לְפָסוּל, יַחֲזִיר לְכֹשֶׁר, ומוכח שאפשר לתקנה על ידי שיחזיר לכשר 6
 ויחזור ויוליכו ברגליו. ונִתִּי נָמִי – ואף אם נפרש את המשנה 7
 כגמרא שהובאה לעיל (ד) **יַחֲזִיר הַכֹּהֵן וְיִקְבְּלֶנּוּ**, ואין צריך 8
 להחזיר את הכלי למקומו הראשון, כל שכן שאין כאן ספק, שהרי 9
 לגירסא זו מוכח שהולכה שלא ברגל שמה הולכה, ואין צריך 10
 לתקנה. אמנם **אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ לֹא אִפְשָׁר לְתַקְּנָהּ**, ונגרס במשנה 11
 שאם קיבל הפסול יחזיר לכשר, אם כן יקשה איך מועיל להחזיר 12
 את הדם לכשר, הלא **אִיפְסָלָא לָהּ** – כבר נפסלה ההולכה 13
 שנעשתה בהושתת היד, ושוב אי אפשר לתקנה. 14
 הגמרא דוחה את הראיה: **מִי סָבְרָת – הָאֵם אַתָּה סָבוּר דְּקָא יוֹ** 15
נָמִי – שחזר עומד כלפי פנים לצד המזבח, והכהן שהושיט לו את 16
 הדם קרבו למזבח. **לֹא – אִין זֶה כֶּךָ, אֵלָּא דְּקָא יוֹ דְּרָא** – הזר עומד 17
 כלפי חוץ וכשמושיט לו הכהן את הדם, מרחיקו מהמזבח, ואין זו 18
 הולכה כלל, ואין שייך לפסולה משום הולכה שלא ברגל. 19
 הגמרא מביאה מימרא נוספת של רבי יוחנן לגבי הולכה שלא 20
 ברגל: **אֵיתְּמַר, אָמַר עוֹלָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הוֹלֶכָה שְׁלֹא בְּרַגְלִי פְסוּלָהּ,** 21
ואפילו אם עשאה כהן הדם נפסל. ומדברי רבי יוחנן שהולכה זו 22
 פוסלת את הדם, **אֵלָּמָא לֹא אִפְשָׁר לְתַקְּנָהּ** – הרי שאי אפשר 23
 לתקנה. 24
 רב נחמן מקשה על דברי רבי יוחנן: **אֵיתְּבִידָא רַב נְחֲמָן לְעוֹלָא**, כיצד 25
 אמר רבי יוחנן שהולכה שלא ברגל פסולה, והלא גנינו (לב), שאם 26
 לאחר שקיבל את הדם מצואר הבהמה לתוך כלי, נִשְׁפָּךְ מִן הַכֵּלִי 27
עַל הָרִצְפָּה וְאִסְפָּה, הדם בִּשְׂר לזריקה. ומכיון שדרך הדם הנשפך 28
 להתפשט על הרצפה לכל צד, נמצא שדם זה נתקרב למזבח בלא 29
 הולכה ברגל, ולמדנו שכל ידי שהכהן אוספו ומוליכו ברגליו 30
 מתקיימת בו הולכה כדינה. וקשה, שלדברי רבי יוחנן הלא אי 31
 אפשר לתקן הולכה זו. 32
 מתרצת הגמרא: **הָכָא מְבֵאִי עֲסָקִינוּ, בְּשִׁינָא** הדם לחוץ ונתרחק 33
 מהמזבח, ואין בזה משום הולכה. תמיהה הגמרא: וכי יתכן שדם 34
 שנשפך, **לְכִרְאִי נִפִּיק לְגוּיָא לֹא עָיִל** – יצא לצד חוץ ולא יכנס 35
 לפנים. מיישבת הגמרא: מדובר במשנה שהדם נשפך מִקְּדוֹם מִדְּרוֹן 36
 ששיפועו לצד הרחוק מהמזבח, והדם אינו מתקרב למזבח. **אִיפְשָׁרִית** 37
אֵימָא, מדובר שהדם נפל בְּגוּמָא ואינו מתפשט כלל לצדדים. 38
וְאִיפְשָׁרִית אֵימָא, בְּסָמִיכָא – בדם עבה שעומד לקרוש, שאינו 39
 מתפשט לצדדים. 40
 מקשה הגמרא: **וְאִיפְשָׁר תִּנָּא לְאִשְׁמוּעִינֵי כֹל הֵי** – וכי טרח התנא 41
 להשמיענו דין נשפך הדם באופנים אלו שאינם מצויים. וְעוֹד יֵשׁ 42
 להקשות, **אִתְּנִי בְּרִידָן** – עד ששנה התנא בפרק הבא (להלן) 43
 (כה) שאם נִשְׁפָּךְ הדם מצואר הבהמה **עַל הָרִצְפָּה וְאִסְפָּה** לתוך כלי, 44
פְּסוּל לזריקה, הלא התנא היה יכול לִפְסוֹל בְּרִידִיה – לחלק גם 45
 בדיון שלו. ולומר במשנה בפרק שלישי, **בְּמָה דְּכִרִים אֱמוּרִים** שדם 46
 שנשפך מהכלי כשר, **בְּשִׁינָא לחוץ, אֵכָל אֵם נִכְנָם לִפְנֵים** – לכיוון 47
 המזבח, אפילו אם יחזור ויאספנו, **פְּסוּל לזריקה**, שכניסתו לצד 48
 פנים היה היא הולכה שלא ברגל ואי אפשר לתקנה. ומכך שלא 49
 שנה התנא לחילוק זה, משמע שרק דם שנשפך מצואר הבהמה 50
 פסול, אבל אכל נשפך מהכלי, אף שנתקרב מעצמו לגבי המזבח, 51
 יכול הכהן לאוספו ולחזור ולהוליכו. מסיקה הגמרא: אכן יש מכאן 52
תְּיוֹבָתָא עד דברי עולא משמו של רבי יוחנן שאי אפשר לתקן 53
 הולכה שלא ברגל. 54
 הגמרא מביאה מחלוקת תנאים בדיון הולכה שלא ברגל: **אֵיתְּמַר,** 55
הוֹלֶכָה שְׁלֹא בְּרַגְלִי אם נחשבת כעבודה, היא מְחֻלָּקֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן 56
וְרַבְּנָן במשנתניה. לדעת רבי שמעון שאין מחשבה פוסלת בה, אין 57
 היא נחשבת לעבודה, ולחכמים שאמרו שמחשבה פוסלת בה, 58

זבחים. פרק ראשון – כל הזבחים דף טו עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" רכא רש"י תוספות

אפשר לתקנה. בין שעשאה בזן בין שעשאה בזן אמרין דאין הולכה ופסולת דהא נעשית
שלא בהלכתה מידו יש לה תקנה להחזירה לאחריה ולחזור להוליך ברגל או אין לה
תקנה: ויחיר לבשר. אלמא אפשר לתקנה: ונהי נמי ב', כלומר ואי נמי מפרשת לה דבכשר
ראשון וישולין לצד המזבח קאמר וכל שכן דשמעת דהולכת כשר קמא דהואי שלא

הולכה שלא ברגל מחלוקת ר"ש ורבנן. יש מפרש פירוש אחר אבל פירוש הקונטרס
עיקר: **חטאת** העוף דפסלה (והוא) היכי משכחת לה. כיון דמכשיר ר"ש
בהולכה שלא ברגל אלא דהאי אפאב מסתברא ותלוי הדבר באפשר לבטלה דרחוק מן
המזבח הולכה זו ואפשר לבטלה דהאי בעי הוה שחוט בצד המזבח ולא פסלה בה מחשב' אבל

שחט קרוב למזבח דהולכה זו של דהושט יד לא
אפשר לבטלה פסלה בה מחשבה ולחכי בחטאת
העוף פסלה מחשבה בחוזה מוכי נפיק עד דמטא
למזבח דלא אפשר לבטל דבר זה אבל לאידך
דלא תליא באפשר ולא אפשר אלא הולכה שלא
ברגל לא חשיבא והוי כאלו איתעביד אם כן
בחטאת העוף נמי כאלו אתעביד מצותו ומשני
דרחמנא מחשבה זו מחשבה שלמה. ברי':
אלא חטאת העוף דפסלה בה מחשבה היכי
משכחת לה. אי אמרת בשלמא בהולכה (שלא
ברגל) פליגי אבל בוותרתי דלא אפשר לבטלה
פסלה מחשבה משכחת לה מימקי דהיפוק דם
משום דם הנתן בוצור בנתן בכלי שרת ולא
דמי לבעי דרבי אבין בריש דם חטאת (לקמן) דף
(צב): דאיבעיא ליה אי צואר ככלי שרת אי לא
אבל אי בוותרתי לא פסלה לר' שמעון היכי
משכחת לה אבל מכל זריקה דעלמא לא קשיא
ליה אי מימקי דליפוק דם מן הכלי לאו כלום הוא
ואי בתר דנפק דהא איתעביד ליה מצותו משום
ודממפרש ליה עד דמטא לא איתעביד מצותו
אבל בחוזה סוד' דלא צריך מזבח מידי דהוה
אחואה דפרותי ובין הבדירי דהוה אחוזה אע"פ
שלא נגע. הוה:

הדרן עלך כל הזבחים

בְּעֵא מִיָּנִיה רַבִּי יִרְמְיָה מֵרַבִּי יוֹרָא, הִיָּה מִזֶּה וְנִקְמָעָה יָדוֹ שֶׁל מִזֶּה עַד שְׁלֹא הִגִּיעַ דָּם
לְאִוִיר הַמִּזְבֵּחַ, מֵהוּ. וְאָמַר לִיה [פְּסוּלָה. מֵאִי טַעְמָא], 'וְהָיָה' 'יָתֵן' בְּעֵינָי. כִּי אָתוּ רַב פֶּאָא
וְרַב הוֹנָא בְּרִיה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ מִבִּי רַב, אָמְרִי חֵינּוּ חוֹכָא. וּבַהוּלָכָה רַבְתִּי לֹא פְּלִיגִי, וְהָא
כִּי פְּלִיגִי, בַּהוּלָכָה רַבְתִּי פְּלִיגִי. אֵלֹא בַּהוּלָכָה וּזְמַרְתִּי, כּוּלִי עֲלֵמָא לֹא פְּלִיגִי, דְּלֹא פְּסוּלָה.
כִּי פְּלִיגִי, בַּהוּלָכָה רַבְתִּי. הוֹלִיכּוּ זֶר וְהִחְזִירוּ בֵּהֶן וְחֹזֵר וְהוֹלִיכּוּ, פְּלִיגִי בֵּה גְּנִי רַבִּי חִיָּא
וְרַבִּי יִצְחָי, חַד אָמַר כְּשֶׁר וְחַד אָמַר פְּסוּל. מִר כֶּבֶר אֶפְשֶׁר לְתַקְנוּהָ, וְמִר כֶּבֶר לֹא אֶפְשֶׁר
לְתַקְנוּהָ. הוֹלִיכּוּ בֵּהֶן וְהִחְזִירוּ וְחֹזֵר וְהוֹלִיכּוּ זֶר, אָמַר רַב שִׁמְיִ בֶּר אֲשֵׁי, לְדַבְרֵי הַמְּכַשִּׁיר
פְּסוּל, לְדַבְרֵי הַפּוֹסֵל מְכַשִּׁיר. רַבָּא אָמַר, אֵף לְדַבְרֵי הַפּוֹסֵל, פְּסוּל. מֵאִי טַעְמָא, דְּהָא צִיּוּד
לֹא־מִטְוִיָּה

רחוק מן המזבח מכשיר רבי שמעון מדרקני שאם רצה שחוט בצד המזבח וזורק: טחב עליה בְּעֵרָבָא. מחביו עליה דהאי שמעתא דמוקי טעמא דר"ש בהולכה וזוטרטא ולמימר דלאו
הולכה היא ואע"פ שאי אפשר לבטלה לזו לאו עבודה היא: **אלא חטאת** העוף. דקיימא לן ב' קדשי קדשים (לקמן דף סה). דפסל בה מחשבה בחזאת דמה שהוא עיקר עבודתה דכתיב
שם והוה מדם החטאת על קיר וגו' שאחורה בגופה ומתני דמה לקיר וזר התוה הולכה וזוטרתי היא וכיון דטעמא דר"ש משום דהולכה וזוטרטא לא פסל בה מחשבה היכי פסל בה: **אי**
דחשיב עליה מקמי דליפוק דם. דהיינו בהתנות: **הא אבדת לא כלום היא**. דהא הולכה וזוטרתי היא: ואי בתר שניקך דרם. ונתון מן הצואר חשיב: **הא איתעבידא מצוותיה**. דקס"ד מוכי
נפק דם נגדה לה עבודת חוזה ואע"פ דלא מטא דם למזבח א"ב בהולכה רבתי פליגי וטעמא דר"ש משום דאפשר לבטלה הוא הא דחטאת אי אפשר לבטלה אלא אי אמרת משום
טעם דלאו הולכה היא ובשלא ברגל פליגי היכי פסלה בהך הלא אין כאן מחשבה אלא בהולכה שלא ברגל ולר' יוחנן דאמר לעיל הולכה שלא ברגל לא שמה הולכה וולא פסלה בה
מחשבה: לכתא למיפךר מזה דכי אמר ר' יוחנן הולכה רבתי קאמר שאין זרבה בכך אבל השוחט בצד המזבח כו' וכן חטאת העוף שנמלקת אצל המזבח עיקר הולכתה בכך ומוזהר בה
רבי יוחנן: **ומאי קושיא דלמא מדרש**. דם דפסק לה הולכה מתחלת חוזה ושנה לחוזה עד דמטי למזבח וחיללא עלה המחשבה: **דא בְּעֵא מִיָּנִיה ב'** היה מזה. בחטאת העוף או
בטאות הפנימיות: מהו. מי היא עבודה בבעל מום ופסולה או לא דאיכא למימר מוכי פריש דם גמרה לה: **וא"ל פסולה מ"ט** והוה. דחטאת העוף או דחטאות הפנימיות דכתיב בהן חוזה
והוה נתן בעיני חוזה דומיא דנתן דרגי כתיבי וזהו מן הדם וגו' נתן בהון מן הדם על קרנות וגו' אלמא ישנה לחוזה עד שיגיע למזבח: **חובא**. הא דמכחו במעבד משום
דחשיב ליה חכי: **ובחולכה רבתי לא פליגי** ו**חא פליגי ב'**. דהא דקתני אפשר שלא בהולכה ש"מ בדחילוק עסקין וטעם משום שאפשר לבטלה הוא הא מציא לה ביטל: **אלא** בהולכה
וזוטרתי כ"ע לא פליגי דפסולה. גרסין וטעמא משום דאי' לבטל וזאן דגרסי דלא פסלה טעמא משום דלאו כלום היא ואין שם הולכה עליה אלא כולה צורך וריקה היא וזאן לא הוה
בדעתיה למחשב אוריקה אלא אהולכה ולא חשיב מידי ופסול דחטאת העוף כדאוקי מדרשיו ועד דמטא למזבח ומשום מחשבת חוזה ולא משום מחשבת הולכה: הולכיבו זר. ברגל
והחזירו בהן שהעבודה עליה מטלת חזר והולכיבו כשר הוא דתניא לעיל זר ואונן בהולכה פסול כשלא אחזרה: **אפשר לתקנה**. להולכת פסול ולא דמיא לשאר עבודות דאילו שחטיה
וקבלה חוריקה מאחר שנעשו בפסול אי אפשר לחזור ולעשותן בהכשר וא"ת קבלה נמי יש לתקן כגון שלא קבל הפסול כל הדם ויכול כשר לחזור ולקבל החוזה דאי כשרה וב' שלישי
(לקמן דף לב). תן לה אם יש דם הנפש יחזור הכשר ויקבל וכן בוריקה: הכי גרסין חולכיבו בהן והחזירו חזר וחולכיבו זר: **אמר רב שמי** לירבי הפכשיר. בהולכיבו זר והחזירו בהן חזר
והולכה פסול. כיון דהתם מוכשיר דאילו בתר בחרייא: **הי' זיל בתר בחרייא: ליברי הפוסל**. דאילו בתר הולכה קמייאט מכשיר כיון דאילו בתר קמייאט: אף לדברי הפוסל וישן
פסול כאן דהא צריך לאמטויה [מאחר שנתחזק צריך לחזור ולהביאו לצד מזבח נמצא דהולכה אחרונה לצורך ככל החולכות]:

זר ואונן. הא דלא תנא בעל מום ושתיין יין ופרועי ראש משום דכתיב בהן חילול בהדיא: **טבול** יום. אחיכ תני טמא וזו ואין צריך לומר זו קטני ומשום דאיכא תרי קראי תני תריוהו והא דלא תני טמא ברישא נדחא ליה למיתני טמא בהדי ערל בדאשכחן בפרק הערל (יבמות דף ע.) ובתוניה (דף ד:) ועוד איכא תנא דמריב ליה לערל כי טמא ומיזו סוגיא

דגמי דלא כותיה דממצריב ליה תרי קראי וכי תימא דאצטריך לערל בקרבן צבור דאלו טמא שוי דהא כי מריב ריע לערל כי טמא היינו בזה ומצורע דמהווא קרא דריש דכתיב איש אשר מוצע אחרון הוא צרוע זה זב ואותה טומאה לא הותרה בצבור:

אלא למעוטי גוים השתא ציץ לא מרצה. חקשה הרב רבי יום טוב דהכא משמע דהאי בני ישראל לא אתא למעוטי גוים וליקני אמרין בפ' ב"ש (דף מה.) קדשי גוים אין אייבן עליהם משום נותר דילפינן חילול בטומאה ובטומאה כתיב בני ישראל ולא גוים ואין לומר דמבני ישראל דכתיב גבי אכילת קודש בטומאה קדשי שזו פסוק שני לו בפרשת אמור אל הכהנים דלא משמע הכי בתורת כהנים וברשי המורה (דף ג.) דמייחיה דהם כהדיא קרא דיוניור ועוד דגבי יוניור כתיב חילול ולא גבי אכילת קודש בטומאה וי"ל דקרא דיוניור מיייר בכל שימוש בין בבדן טמא ששימש בין בור ששימש וגם איירי בכל בטומאה בין באכילת קדשים בטומאה בין בטמא ששימש ופשיטא ליה דלמעוטי קדשי גוים מאכילה בטומאה לחודיה לא אתא דמבני ישראל דכתיב בתריה גבי אכילה בטומאה נפקא ואתא למידיש זר מבני ישראל ולא יחללו ובאכילת טומאה דכתיב הכא לאשמועינן דכתיב ביה חילול לאגמורי אגור וא"ת איכ במכות (דף יד:) ובשבועות (דף ו.) ובפרק הערל (יבמות דף עה.) אמאי דחק ר' יוחנן אהורה לאכילת קודש בטומאה תיפוק לן מהכא ויש לומר משום דהאי קרא הוי לאו שבכללות דאתא נמי לטמא ששימש מידו קשה בפרק אלו הן הנשרפין (סנהדרין דף פג.) דיליף טמא ששימש במיתה מחילול חילול מתורתו ופריך לילף חילול חילול מנותר דבכרת ולא במיתה ומשני חילול דרבים עדיף ולא יחללו מלא יחללו אבל נותר כתיב כי את קדש ה' יחלל בלי יחיד והשתא אבתי הוה ליה למילף מאכילת טומאה דבכרת דבהאי קרא גופיה ועוד כיון דמחר קרא נפקי נקש חילול דשימוש לחילול דאכילה ועוד דלקמן שיליה פ' בית שמאי (דף מו.) אמרין ולא יחללו בשני חולוין הכותב מדבר אחד פסול נותר ואחד פסול

טומאה ומקשי אהדיי אם כן בנותר נמי איכא חילול דרבים ולא יחללו וי"ל דילף טמא ששימש במיתה מחילול דכתיב ויחללוהו ופריך נילף כרת מחילול דנותר דכתיב גבי כרת כי את קדש ה' וחלל ונותרה ולכן משני היינו חילול יחיד אבל לא יחללו דקרא דיוניור אע"ג דמיייר בטמא שאכל וגם נותר ההוא חילול לא כתיב עונש בהדיא. דה עיקר בררין. ועוד י"ל דבהאי קרא דלא יחללו משמע טמא ששימש חור ששימש ואכילת קודש ונותר ולא ידעין ליה מניינו נקש אי לור דבמיתה או לאכילת קודש ונותר דבכרת לכך צריך ג"ש ומיזו קשה לתנא דב' ר' ישמעאל דלא נפקא לן זר מהאי קרא ועוד קשה דאנפאק לן ליה בעל מום ששימש במיתה מטמא ששימש נילף מאכילת קודש דבכרת חילול דרבים וקשה לרבינו זצ"ל דלקמן דילף דאין חייבין על קדשי גוים על עון נותר דילף מחילול חילול דטומאה דכתיב בני ישראל ולא גוים הלא ההוא קרא גופיה נותר מישתעי כדתיני לוי בשני חולוין הכותב מדבר ועוד קשה לוי מנלן ללוי דדריש שני חולוין חילול נותר וחילול טומאה הלא לוי גופיה בשמעתין מוקי לקרא בשני חולוין אחרני חילול חילול וזות י"ל כיון דטומאה חרות כתיב בקרא אפילו לא כתיב אלא חד חילול ממילא הוה קאי אתריוהו ותימה לי הא אצטריך חילול לשון רבים לאגמורי מיתה בטמא ששימש פרק הנשרפין (סנהדרין דף פג.). בררין. **אתיא** בקל דחומר מבעל מום. מישב שאוכל לא מצו למילף דמה ליושב שכן פסול לעדות בדקאמר בטמא ומחוסר בגדים ושלח רוחו ידים ורגליו נמי דדני לא פסלי אלא מטעם זרות אבל קשה דנילף בקיז משתוי יין (דלקמן) ופרועי ראש (ועומד על גבי כלים) וי"ל דלא קשיא מידי משתוי יין דלקמן מפיק שתוי יין דחילול מחוקה חוקה ממחוסר בגדים ומחוסר בגדים לא נפקא לן דחילול אלא מטעם דורות חור אבתי לא קמ"ל וגם מפרועי ראש לא קשיא מידי דשיליה פרק שני דסנהדרין (דף כב:) אמרין דפרועי ראש למיתה גמירי אבל למילא לא גמירי ואפילו למאן דאמר הוה דמחלל היינו משום דאיתקש לשתיין יין דמחלל מטעם זרות וצ"ע אמאי לא יליף מקי' דיושב דאין במיתה וגם זר דאין במיתה בקבלה לפי שאינה עבודה תמה ומחלל כל שכן

פרועי ראש דבמיתה דמחלל. בררין:

הא צריך לאפסויה. דקאמרת לאחשובה עבודה מהאי טעם מחלוקת ר' אליעזר ורבנן במתני: כחיון. לחלן מן המזבח והכניסו בפנים לצד המזבח: והוציאו לחוין. כלומר ריחקו מן המזבח הנה חוץ ופנים כולוהו בעורה: הא צריך לאפסויה. לכשיחזור ויקריבו לצד המזבח אם תהא אותה הולכה במחשבה פסולה: לאו כחילוף הצריך לעבודה דמי. והואל ושלאל לצורך הוציאו על חנם והוצרך לחזור ולהכניס: אי תניא. דמודה בה ר' אליעזר תניא ואין מחלוקת בין ר"א לת"ק אלא אר"ש אבהו קאי ופליג:

הדרן עלך כל הזבחים

כל הזבחים. אונן. כל זמן שלא נקבר המת: **טבול** יום. דשריף ודמת ושאר טומאות שלא הוצרכו לקרבן: מחוסר בפורים. זו ומצורע שטבלו והעריב שמשן ולא הביאו כפרתן: מחוסר בגדים. כהן גדול ששימש בפתות משמונה וכהן הדיוט בפתות מד': ושלא רחץ ידים ורגלים. מן הכיור: ערל. בהן שמתו אחיו מחמת מילה: יושב או עומד על גבי כלים. שיש חציצה בין רגליו לרצפה וכולוהו יליף בגמי דפסלי בעבודה: **גמ'** ויניור מקדשי וגו'. גבי מקריבים בטומאה כתיב דסמיק ליה כל איש אשר יקרב מכל זרעכם: (למעוטי מאי) בני ישראל למעוטי מאי. קרבן של מי הוא ממעט מלחזוריה כהנים על הטומאה: אילימא למעוטי בנות ישראל. קרבן נשים שלא הוזוהרו כהנים מלהקריבו בטומאה: קרבן נשים בשמא קרב. בתמידי וכי יש כח בקרבן נשים לדחות הטומאה: **אלא למעוטי** קרבן גוים. גוי ששילח עולתו כדתניא דהכל שוחטין (חולין דף יג.) איש איש לרבות את הגוים שנודרים נדרים ונדבות בישראל: **השתא** ציץ לא מרצה. על טומאת עולין שבקרבנו כגון טמא הדם או החלב כדרך שמרצה על של ישראל: דאמר מר. במנחות בחקמין רבה (דף כה.) לא הורצה. דכתיב לרצון להם ולא לגוים: בטומאת הנזף יחא קרב. בתמידי והלא ואפילו אצל קרבן יחיד דישאל לא נדחת: **אלא הכי** קאמר ויניור מקדשי. יתרחקו בטומאה מכל קדשים: בני ישראל לא יחללו. והזרים אף הם יניורו כדי שלא יחללוהו לעמד על זר שעבד שחילל את הקדשים ופסול: בעל מום שאוכל. את קדשי קדשים דכתיב (ויקרא כא) מקדשי הקדשים ומן הקדשים יאכל: **אם עבד חילל** דכתיב מום בו ולא יחלל את מקדשי (שם) זר

כל הזבחים שקבולו דמן, זר, אונן, טבול יום ומחוסר בפורים ומחוסר בגדים, שלא רחץ ידים ורגלים, ערל, טמא, יושב, עומד על גבי כלים, על גבי בהמה, על גבי רגלי חברו, פסל. קבל בשמאל, פסל. רבי שמעון מכשיר: גמרא זר מנלן, דתני לוי דבר אל אהרן ואל בניו, ויניורו מקדשי בני ישראל וגו', 'בני ישראל' למעוטי מאי. אילימא למעוטי נשים, קרבן נשים בטומאה קרב. אלא למעוטי עובדי כוכבים, השתא ציץ לא מרצה, דאמר מר ובעובדי כוכבים בין בשונג בין במזיד, לא הורצה. בטומאה קרב. אלא הכי קאמר, 'ויניורו מקדשי בני ישראל ולא יחללו'. דבי רבי ישמעאל תנא, אתיא בקל וחומר מבעל מום, מה בעל מום שאוכל אם עבד חילל, זר

טומאה ומקשי אהדיי אם כן בנותר נמי איכא חילול דרבים ולא יחללו וי"ל דילף טמא ששימש במיתה מחילול דכתיב ויחללוהו ופריך נילף כרת מחילול דנותר דכתיב גבי כרת כי את קדש ה' וחלל ונותרה ולכן משני היינו חילול יחיד אבל לא יחללו דקרא דיוניור אע"ג דמיייר בטמא שאכל וגם נותר ההוא חילול לא כתיב עונש בהדיא. דה עיקר בררין. ועוד י"ל דבהאי קרא דלא יחללו משמע טמא ששימש חור ששימש ואכילת קודש ונותר ולא ידעין ליה מניינו נקש אי לור דבמיתה או לאכילת קודש ונותר דבכרת לכך צריך ג"ש ומיזו קשה לתנא דב' ר' ישמעאל דלא נפקא לן זר מהאי קרא ועוד קשה דאנפאק לן ליה בעל מום ששימש במיתה מטמא ששימש נילף מאכילת קודש דבכרת חילול דרבים וקשה לרבינו זצ"ל דלקמן דילף דאין חייבין על קדשי גוים על עון נותר דילף מחילול חילול דטומאה דכתיב בני ישראל ולא גוים הלא ההוא קרא גופיה נותר מישתעי כדתיני לוי בשני חולוין הכותב מדבר ועוד קשה לוי מנלן ללוי דדריש שני חולוין חילול נותר וחילול טומאה הלא לוי גופיה בשמעתין מוקי לקרא בשני חולוין אחרני חילול חילול וזות י"ל כיון דטומאה חרות כתיב בקרא אפילו לא כתיב אלא חד חילול ממילא הוה קאי אתריוהו ותימה לי הא אצטריך חילול לשון רבים לאגמורי מיתה בטמא ששימש פרק הנשרפין (סנהדרין דף פג.). בררין. **אתיא** בקל דחומר מבעל מום. מישב שאוכל לא מצו למילף דמה ליושב שכן פסול לעדות בדקאמר בטמא ומחוסר בגדים ושלח רוחו ידים ורגליו נמי דדני לא פסלי אלא מטעם זרות אבל קשה דנילף בקיז משתוי יין (דלקמן) ופרועי ראש (ועומד על גבי כלים) וי"ל דלא קשיא מידי משתוי יין דלקמן מפיק שתוי יין דחילול מחוקה חוקה ממחוסר בגדים ומחוסר בגדים לא נפקא לן דחילול אלא מטעם דורות חור אבתי לא קמ"ל וגם מפרועי ראש לא קשיא מידי דשיליה פרק שני דסנהדרין (דף כב:) אמרין דפרועי ראש למיתה גמירי אבל למילא לא גמירי ואפילו למאן דאמר הוה דמחלל היינו משום דאיתקש לשתיין יין דמחלל מטעם זרות וצ"ע אמאי לא יליף מקי' דיושב דאין במיתה וגם זר דאין במיתה בקבלה לפי שאינה עבודה תמה ומחלל כל שכן

פרועי ראש דבמיתה דמחלל. בררין:

נוהגים ללמוד בימי הספירה מסכת סוטה – נוסף על שיעורים הקבועים – דף ליום דף ליום.

היום יום ז' אייר

פרק שני - כל הובחים שקבלו דמן

משנה

העבודה השניה הנעשית בקרבן לאחר השחיטה היא 'קבלת הדם'
בבלי שרת מצואר הכהונה כדי לזרוקו על המזבח. המשנה תבאר
אלו אנשים קבלת הדם שלהם פסולה, וכן באלו אופנים העבודה
פסולה אף כשנעשית על ידי כשר לעבודה.
כל הובחים שקבלו את דמן, ור - שאינו כהן. או אינן - מי שמת לו
אחד מקרוביו שחייב להתאבל עליהם, ועדיין לא נקבר. או מבויל
יום - טמא שאין צריך להביא קרבן, שטבל ועדיין לא העריב
שמשו. וכן מחוסר כפורים - זב ומצורע שטבלו והעריב שמשם,
ועדיין לא הקריבו הקרבן שחייבים בו. וכן כהן שקיבל הדם
כשהוא מחוסר בגדים מבהגדי הכהונה. או שלא רחץ ידים ויגלים מן
הכיוור. או ערל. או טמא. או שהיה הכהן יושב ומקבל הדם. או
שהיה עומד על גבי פלים החוצצים בין רגליו לרצפת העזרה, וכן
אם עמד על גבי בהמה, או על גבי רגלי בהמה, בכל אופנים אלו פסול
את העבודה. דין נוסף, קבל הדם ביד שטמא, פסול העבודה. רבי
שמעון מכשיר.

גמרא

מבררת הגמרא את המקור לכל הפסולים המוזכרים במשנה: ור
מגלן שעבודתו פסולה. ומשיבה: דתני לוי בברייתא. נאמר בתורה
בפרשה המזהירה את הכהנים שלא יעבדו בטומאה (ויקרא כב ב),
'דבר אל אהרן ואל בניו, ויניחו מקדשי בני ישראל וגו' ולא יחללו
את שם קדשי אשר הם מקדשים לי אני ה', ויש לברר, מה שהוסיף
הכתוב 'בני ישראל' ולא אמר 'ויניחו מהקדשים', שלכאורה
הכוונה היא שרק מקדשי 'בני ישראל' יש להם לפרוש, למעוטי
מאי - איזה קרבן בא למעט, שאפשר להקריבו בטומאה. אלימא
למעוטי קרבן שהביאורו נשים ו'בני ישראל' הכוונה ולא קרבנם
של 'בנות ישראל', תמוה, וכי קרבן נשים בטומאה קרב, והלא
בודאי אין כח בקרבנם לדחות איסור עבודה בטומאה. אלא נפרש
ש'בני ישראל' למעוטי קרבן עוקבי כוכבים, שמותר להקריבם
בטומאה, תמוה, השתא, ומה ציין לא מרצה על טומאת חלב ודם
של קרבן עובד כוכבים, דאמר מר בברייתא, ועוקבי כוכבים
שנטמא דם קרבנם, בין בשונג בין במזיד, לא הורצה הקרבן ופסול
הוא, בטומאה קרב - וכי אפשר לומר שלא הוזהרו הכהנים
להקריב לבתחילה את קרבנו כשהם טמאים, והלא כל שכן הוא
מקרבן יחיד של ישראל, שעדיף מקרבן עובד כוכבים בכך שהציץ
מרצה על טומאת חלבו ודמו, ומכל מקום לא הותרה הקרבתו
בכהן טמא.
אלא בהכרח יש לשנות כוונת הכתוב ממשמעותו הפשוטה, והכי
קאמר, 'דבר אל אהרן ואל בניו, ויניחו מקדשי' - ויתרחקו בעת
טומאתם מעבודת כל הקרבנות, וכן בני ישראל יתרחקו מלעבוד
בהקרבת הקדשים ולא יחללו' - כדי שלא יחללו את הקרבן, שאם
לא יפרשו הזרים אלא יעבדו הרי הם מחללים העבודה.
מקור נוסף לחילול עבודת זר: דני רבי שמעאל תנא, אתאי בקל
וחומר מפעל מום, ומה כהן פעל מום שאוכל קדשי קדשים, אם עבר
חילל.

לאמטויה - לחזור ולהביא את הדם למזבח, ונמצא שהולכה
אחרונה זו שהיא בכדי לקרב את הדם, הולכה גמורה היא,
ונפסלת בזר.

הגמרא מבארת שדברי רבא נחלקו בהם תנאים במשנתנו: אמר
לוי (רב ירמיה) [רבינא] לרב אשי, הכי אמר רב ירמיה מדיפת, הא
צריך לאמטויה - סברא זו שאם צריך לחזור ולהביא את הדם
פעם נוספת, אף זו נחשבת הולכה זר פוסלה, מחלוקת רבי אליעזר
ורבנן דתנן לעיל (ג.) שחכמים אומרים שהזבח נפסל
בארבעה דברים בשחיטה בקיבול ובהילוך ובזריקה, ורבי אליעזר
חולק ואומר שפעמים שמחשבה פוסלת בהילוך ופעמים שאינה
פוסלת. שהמחלה במקום שצריך לחלה, אם חשב בהולכה זו
מחשבת שלא לשמה, המחשבה פוסלת, אבל המחלה במקום שאין
צריך לחלה, אין המחשבה פוסלת. ואמר רבא תל - בין רבי
אליעזר ובין חכמים מודים, שאם קבלו בחוץ והקניסו בפנים -
קיבל את הדם רחוק מהמזבח וקרבו למזבח, והו הילוך שצריך
לחלה כדי שיוכל לזרוק את הדם, ומחשבה פוסלת בו, ואם קבלו
בפנים והוציאו לחוץ - קיבל את הדם קרוב למזבח והרחיקו, והו
הילוך שאין צריך לחלה, ואין מחשבה פוסלת בו. לא נחלקו אלא
בשקניסו לדם וקרבו למזבח וחרו והוציאו לחוץ, מר סבר -
חכמים סוברים שמאחר וכעת הדם עומד רחוק מהמזבח, הא צריך
לאמטויה - הרי צריך להביאו למזבח, והילוך זה נצרך ומחשבה
פוסלת בו. ומר סבר לאו כהילוך הצריך לעבודה דמי - ורבי אליעזר
סובר שאין זה דומה להילוך הנצרך לעבודת הדם, שהוא בכדי
להביא את הדם ממקום השחיטה למזבח, ואילו כאן מוליך את
הדם מפני שהוציאו לחינם לחוץ, וצריך לחזור ולקרבו למזבח.
ולמדנו מכך, שדברי רבא שפסל הולכה שנעשתה בכהן והחזירה,
ולבסוף הולכה זר, נאמרו לדעת חכמים במשנתנו, אבל רבי
אליעזר מכשיר.

הגמרא דוחה את דברי רבא ורב ירמיה מדיפתי בדעת רבי
אליעזר: איתביה אבי לרבא, מהברייתא ששנינו בה, רבי אליעזר
אומר המחלה במקום שצריך לחלה, מחשבה פוסלת בשעת הולכתו,
ומפרשת הברייתא, כיצד, קבלו בחוץ והקניסו לפנים - אם קיבל
את הדם בריחוק מהמזבח והוליכו לפנים וקרבו למזבח, והו הילוך
שצריך לחלה, אבל אם קבלו בפנים והוציאו לחוץ, והו הילוך שאין
צריך לחלה, מפני שבהילוכו מרחיק את הדם מהמזבח. ויש לדייק
מדברי רבי אליעזר, הא חור והקניסו לדם כדי לקרבו למזבח,
הילוך שצריך לחלה הוא, ומחשבה פוסלת בו, ורק הילוך המרחיק
את הדם מהמזבח, הרי הוא 'הילוך שאינו צריך'.

רבא חזר בו ומקבל את דברי אביי: אמר ליה רבא לאביי, אי תנאי
שמודה רבי אליעזר דין זה, תנאי - כן הדין בדברי הברייתא.
ונמצא שאין מחלוקת בין רבי אליעזר וחכמים, ובכל אופן שמקרב
את הדם למזבח בכדי לזרוק, הולכה היא ומחשבה פוסלת בה.
ורבי אליעזר במשנה אינו חולק על חכמים, אלא על רבי שמעון
הסובר שאין מחשבה פוסלת בהולכה כלל.

הדרן עלך כל הובחים

מורנו הבעל-שם-טוב אמר: כל דבר ודבר אשר האדם רואה או שומע, הוא הוראת הנהגה בעבודת ה'. וזהו עניין העבודה, להבין ולהשכיל מכול, דרך בעבודת ה'.

היום יום ט אייר

"וספרתם לכם", וספרתם הוא מלשון ספירות ובהירות. "וספרתם לכם", צריכים לעשות שיהיה ה"לכם" בהיר.

היום יום י אייר

א.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שניאור זלמן - אדמו"ר הזקן - בעל התניא והשו"ע

- 1 **כב.** וְכָל זֶה בְּזוּג שֶׁהָיָה דְרָךְ בִּימִיָּהֶם לַעֲשׂוֹתוֹ לָנוּ לְכָל הַתְּנָדִים שֶׁל בְּנֵי מַלְכִּים וְכִיּוֹצֵא בָּהֶם מִפְּסָף וְזֶה־
2 וְשֶׁאֵר כָּל אָדָם מִשְׁאֵר מִיָּנִי מִתְּכֹת וְלִכְדָּ לֹא רָצוּ חֻמִּים לְחַטְרִיחַ לְפֻסְקוֹ מִעֶרֶב שֶׁבֶת מִכָּל הַתְּנָדִים
3 שֶׁהוּא אֲרוֹג אוֹ תְּפֹר בָּהֶם וּלְגִנּוֹת הַתְּנָדִים, אֲכָל תִּכְשִׁיט שְׂאִין רְגִילִין לְחַבְרוֹ בְּכָנָד אֲסוּר לְצִאת בּוֹ אֶף־עַל־פִּי
4 שְׂאֲרוֹג וְתְּפֹר בְּכָנָד שֶׁנֶּזְרוּ עָלָיו גְּזִירָה מִשּׁוּם אֵינוֹ אֲרוֹג וְתְּפֹר בִּיּוֹן שְׂאִין שֵׁם גָּנָאי כָּלָל אִם יִפְסִיקֵנוּ מִהַכְּנָד
5 שֶׁהָיָה אֵין רְגִילוֹת כָּלָל לְחַבְרוֹ בְּכָנָד.
6 בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים בְּשֶׁאֵר מִיָּנִי מִתְּכֹת, אֲכָל שֶׁל כֶּסֶף אוֹ זָהָב מִתָּר כָּכָל עֲנִין וְאִפְלוּ לְתַלּוֹתוֹ בְּצֻאָרוֹ שְׂפִינִין
7 שְׂמֵן הַסֶּתֶם תּוֹקְעִין אוֹתוֹ יָפָה שְׁלֵא יִפֹּל וְיִפְסֵק מִחֲמַת שְׂדֵמָיו יָקָרִים אֵין לְגֹזֵר בּוֹ שְׂמָא לֹא יִחַבְּרֵנוּ יָפָה
8 בְּעֲנִין שְׂיוֹכֵל לִפְסֵק וְלִפֹּל וְלִכֵּן הִתִּירוֹ לְצִאת בְּמִפְתָּח שֶׁל זָהָב אוֹ כֶּסֶף תְּהִלּוּם בְּכָנָדוֹ אֶף־עַל־פִּי שְׂאִין רְגִילוֹת
9 לְתַלּוֹתוֹ שֵׁם וְאֲסִרוֹ בְּמִפְתָּח שֶׁל שְׂאֵר מִיָּנִי מִתְּכֹת^[19] כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְמַעְלָה לְכָד²¹⁵ מִטַּעַם הַמִּכְבָּר שֵׁם:

חלק ב, הלכות שבת סימן שא, האיך יהא הילוכו בשבת ובאיזה מקומות לא ילך
ובאיזה כלים או חפצים ילך ובאיזה לא ילך ואם נשרו כליו, טעף כב

ביאורי הלכה

- במידה ואינם תפורים בכגד אלא מחוברים על ידי
סיכה או כפתור, אין לצאת בהם, אלא אם כן עשויים
מזהב או כסף או כל דבר שערכו גבוה מאוד²¹³, או
שוויים פחות ביותר (כמו ממחטה או נוצה) ותחברים
בכגד בעל ערך²¹⁴.
פב] מיני מתכות - מותר לצאת לרשות הרבים
וממחטה המיועדת לקישוט בלבד²¹⁰ תפורה²¹¹ בכיס
העליון של המקטורן, או נוצה תחובה ותפורה בסרט
מגבעתו, והוא הדין לגבי סמל הייצרן, סמל תנועה או
ארגון או אות־הצטיינות התפורים בכגד²¹².

ציונים והוספות

- סיכה או כפתור או אפילו קשר של קיימא, הנחשב כחיבור
לעניין כלאיים (ראה שו"ת בצל החכמה ח"ג סי' צב), אמנם
כשאינם בטלים לכגד ובאים להתירם מטעם 'תכשיט' צריך
שיהיו תפורים בכגד ממש.
וראה עוד על היתר זה בסעיף כג.
(215) סעיף ח, שעיקרו נעשה לתשמיש ולא לתכשיט, ולכך
נחשב לעולם כמשוי - אפילו הוא קבוע חזק בכגד.
(210) ראה סעיף כג דין ממחטה העומדת לשימוש.
(211) חיבור על ידי קרס או דבר אחר שיש לשברו או
לקרוע הבגד בכדי להפרידו - נחשב כתפור.
(212) היתר זה הוא רק כשרגילים לצאת כך בחול.
(213) ואז מותר לצאת בהם גם כשאין רגילים בכך בחול.
(214) היתרם מחמת שבטלים לגבי הבגד כהיתר הממחטה
שבסעיף כג, ובה די בכך שחיבורם נעשה תמיד רק על ידי

שולחן ערוך רבנו הזקן הלכות סוכה - לפי לוח "רב יומי"

- 1 ג' טפחים שכל פחות מג' טפחים הרי הוא כליבוד ומצטרפין
2 זה עם זה להיות נקראים סכך אחד אבל אם יש ביניהם
3 שלשה טפחים אין מצטרפין זה עם זה ואין זה חשוב סכך
4 כלל.
5 ואם יש ברוחב הסיכוך העולה כשיעור גג דהיינו טפח על
6 טפח או יותר והוא מכונן כנגד האויר שבין התחתון אע"פ
7 שיש ביניהם יותר מג' טפחים כשרה לפי שאנו רואים את
8 העולה כאלו ירד למטה ומונח באויר שכנגדו והוא שיהא
9 רוחב האויר כרוחב העולה או יותר ממנו אבל אם היה
10 פחות ממנו וכן אם העולה אינו מכונן ממש כנגד האויר
11 שתחתיו בענין שאם היה יורד למטה כנגדו ממש היה
12 מקצתו נוגע בסכך התחתון אין אנו רואין אותו כאלו ירד
13 למטה.
14 במה דברים אמורים כשאין בגובה שבין העולה להיורד
ה לכתחלה צריך לעשות את הסיכוך קל וקלוש בענין
2 שיהיו הכוכבים הגדולים נראים מתוכו בלילה ובדיעבד
3 אפילו היתה מעובה כמין בית עד שאין זהרורי שמש נראים
4 מתוכה כשרה והוא שיכול המטר לירד בתוכה אבל אם היה
5 הסכך מעובה כל כך עד שאין המטר יכול לירד בתוכה
6 פסולה לפי שאין נקראת סוכה אלא אם כן אינה מגינה אלא
7 מן הצל בלבד אבל אם מגינה גם מן המטר אין נקראת סוכה
8 אלא כמין בית היא זו:
9 היה הסיכוך מבוכלב דהיינו שמקצתו עולה מעט למעלה
10 ומקצתו יורד מעט למטה אע"פ שמתוך כך חמתה
11 מרובה מצלתה כשרה שכיון שאם תעמוד החמה באמצע
12 הרקיע כנגד ראש כל אדם יהיה צלתה מרובה מחמתה אין
13 לפסול אותה מחמת חמה הבאה מן הצד באלכסון:
14 ז במה דברים אמורים כשאין בגובה שבין העולה להיורד

וכל שיעורין הללו הן הלכה למשה מסיני:

שבין שפוד לשפוד בסכך כשר שלא יהיה שום אויר משהו
בין השפוד לסכך הכשר ונמצא שסכך הפסול הוא מרובה
על הכשר שהרי אין בין שפוד לשפוד אלא כמלא שפוד
בצמצום וגם מקום זה אינו מלא מסכך כשר אלא נשאר
אויר משהו בינו לסכך הפסול לפיכך אין סוכה זו כשרה
אלא אם כן העדיף מעט סכך הכשר ונתנו על הפסול שאז
בודאי נתכסה כל האויר שבין שפוד לשפוד.

וכן אם היו השפודין נתונים שתי דהיינו לאורך הסוכה
והקנים של סכך הכשר נתונים ערב דהיינו לרוחב הסוכה
שאו על כרחך אם אינו נותן ראשי הקנים על השפוד הרי
הן נופלים לארץ ואם כן על כרחך בודאי מתכסה כל האויר
ולא נשאר אפילו אויר משהו בין השפודין לסכך הכשר:

יב בית המקורה בנסרים שאין עליהם מעזיבה (פירוש
רצפת טיט שמשימין עליהם) ובא להכשירו לישב
תחתיהן לשם סוכה שהרי נסרים אלו הם פסולים לסיכוך
אפילו אין ברחבן ארבעה טפחים לפי שלא הונחו כאן לשם
צל אלא לשם דירה כיצד מכשירן נוטל נסר אחד מבין שנים
ויתן סכך כשר במקומה וחזור ונוטל נסר אחד ויתן סכך
כשר במקומה ותהיה כשרה כל הסוכה:

חסר

חלק ד סימן תרלא סוכה שחמתה מרובה מצלתה ויתר דיני הסכך:

א סוכה ישנה דהיינו שעשאה קודם שלשים יום שלפני
החג כשרה ובלבד שיחדש בה לשם החג ואם עשאה
לשם חג אפילו מתחלת השנה אין צריך לחדש בה דבר:

ב חידוש זה שאמרנו צריך שיהא בגוף הסכך דהיינו שיניח
סכך חדש לשם החג ואפילו אין בסכך המחודש אלא
טפה על טפה מרובע די בכך ואם אורך החידוש הוא הולך
על פני כל אורך או לרוחב הסוכה אפילו אין ברחבו אלא
כל שהוא די בכך וכל זה בסכך אבל בדפנות אפילו עשאן
מתחלת השנה בבירור שלא לשם החג אינו צריך לחדש
בהם דבר:

ג יוצר כלי חרס שיש לו שתי סוכות זו לפניו מזו ושתייהן
עשויות לצל ועושה קדרותיו בפנימית ומוכרם בחיצונה
הפנימית אינו יוצא בה ידי סוכה אע"פ שהיא עשויה לצל
מכל מקום כיון שהיא דירתו כל השנה שהוא אוכל וישן
בה ועושה בה רוב תשמישו אין ניכר שהוא דר בה עתה
לשם מצוה אבל החיצונה יוצא בה ידי סוכה שהרי אינו דר
בה כל השנה ואפילו הפנימית אם מגביה את הסכך וחוזר
ומניחו לשם סוכה כשרה שהרי אפילו תקרת הבית מתכשרת
לסיכוך ע"י מעשה זה כמו שנתבאר בסימן תרל"א:

חלק ד סימן תרלו דין סוכה ישנה:

א מי שלא עשה סוכה קודם החג בין בשוגג בין במזיד
הרי זה עושה סוכה בחולו של מועד ויושב בה ואע"פ
שנאמר חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים אין כוונת הכתוב
לעשות סוכה הראויה לשבעה ימים פרט לחולו של מועד
שאינה ראויה לשבעה ימים אלא כוונת הכתוב כל שבעת

ח קנים היוצאים מאחורי הסוכה ושתי דפנות נמשכים
עמהם כגון שאחורי דופן אמצעי של הסוכה בולטין
קנים מהסכך ויש בהן הכשר סוכה דהיינו שבעה טפחים על
שבעה טפחים וצלתן מרובה מחמתן ויש להם שלש דפנות
דהיינו דופן האמצעי של הסוכה וכל דפנות הארוכות
הנמשכות עמהם הרי זו סוכה גמורה וכשרה אע"פ שדופן
האמצעי לא נעשה בשבילה אלא בשביל עיקר הסוכה:

ט וכן קנים הבולטים מהסכך לצד רוח רביעית הסוכה
שהוא פרוץ ואין בו דופן ודופן אחד נמשך מהסוכה עם
קנים אלו שיש בהם הכשר סוכה הרי מקום זה נחשב ג"כ
מן הסוכה ומותר לישב שם אע"פ שאין שם אלא דופן אחד.

ואפילו אם בעל הסוכה גילה דעתו שכוונתו היתה לעשות
כל הסוכה בדפנות ארוכות הנמשכות עם כל אורך הסכך
כגון שלאחר שעשה דופן אחד אורך באורך כל הסכך עשה
דופן שכנגדו אורך יותר משבעה טפחים אין אומרים כיון
שהיה די לדופן שלישי הזה לעשותו שבעה טפחים בלבד
וזה שהאריכו יותר גילה דעתו שכוונתו להמשיך הדפנות
עם הסכך שלא לישב תחת הסכך הפרוץ שאין שתי דפנות
נמשכות עמה ואם כן דופן זה הנמשך עם קנים אלו
הבולטים מן הסכך אין נחשב כלל מן הסוכה אלא בפני
עצמו הוא עומד ונמצא שאין לקנים אלו רק דופן אחד
דהיינו דופן הנמשך עמהם אין אנו אומרים כן משום שאין
אנו הולכין אחר גילוי דעתו בזה (לפי שעשיית הסוכה אינה
צריכה כוונה כמו שיתבאר בסי' תרל"ה) וכאלו לא גילה
דעתו כלל שכל הסכך מתכשר בדופן השלישי הזה הקצר
אע"פ שאינו נמשך עם כל אורך הסכך כמו שנמשך דופן
שכנגדו וכמ"ש בסי' תר"ל:

י כבר ביארנו בסי' תרכ"ו שאם סיכך בסכך פסול ובסכך
כשר ואינן מעורבין זה עם זה אלא כל אחד ואחד מונח
על הסוכה בפני עצמו זה בצד זה אינו צריך שיהיה בסכך
הכשר רוב כנגד הפסול אלא אפילו אם הן מחצה על מחצה
ג"כ הסוכה כשרה שכן הוא הלכה למשה מסיני שהסכך
הצריך להסוכה אינו צריך להיות רוב מן הכשר לסיכוך אלא
חצי הסכך בלבד והוא שלא יהיה מסכך הפסול ארבעה
טפחים במקום אחד בסוכה גדולה או שלשה טפחים בסוכה
קטנה שאין בה כי אם שבעה טפחים על שבעה טפחים כמו
שיתבאר בסימן תרל"ב ע"ש:

יא ואפילו אם סכך הכשר הוא קל וקלוש כדינו בענין
שהכוכבים נראים מתוכו וסכך הפסול אין הכוכבים
נראים מתוכו (כיצד כגון שסיכך בשפודין שהן סכך פסול
והניח ריוח בין שפוד לשפוד כמלא שפוד ונתן שם סכך
כשר קל וקלוש כדינו ונמצא שסכך הפסול הוא מרובה על
הכשר כשיעור האורך שבסכך הכשר שהכוכבים נראים
מתוכה מכל מקום כיון שאורך ורוחב מקום המסוכך בסכך
כשר הוא כאורך ורוחב מקום המסוכך בסכך פסול) הרי זו
כשרה מן התורה.

אלא שלפי שהאדם אי אפשר לו לצמצם למלאות כל האויר

ואע"פ שכל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע וקרקע אין
עליה תורת גזילה אלא תורת שאלה מכל מקום כיון שאין
הסוכה עומדת על קרקע של נגזל אלא על קרקע של הגזול
הרי היא בחזקתו של הגזול לכל דבר כמו שאר מטלטלין
שכיון שנכנס לרשות הגזול הרי היא בחזקתו לכל דבר
ואינה כשאלה בידו אלא הרי הן גזולין תחת ידו:

ח אבל אם ראובן בנה סוכתו בקרקעו של שמעון מדעתו
שהשאל לו הקרקע לשבעת ימי החג ואח"כ גזל ממנו
סוכתו וישב בה יצא ידי חובתו שכל שבעת ימי החג הקרקע
של ראובן וסוכתו עומדת בחזקתו אף לאחר שגזלה שמעון
ממנו שכל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע שאין עליה
תורת גזילה אלא תורת שאלה כמו שנתבאר:

ט וכל זה בדיעבד שכבר ישב בה יצא ידי חובתו אבל
לכתחלה אין לישב בסוכתו של חברו שלא מדעתו
אע"פ שאין דעתו לגזלה ממנו שמא בעל הסוכה הוא מקפיד
על זה שלא יראה חברו את אכילתו ואת עסקיו בלי ידיעתו.
אבל מותר לנכנס ולישב בסוכת חברו בשעה שאין בעל
הסוכה שם בסוכתו שבודאי לא יקפיד על זה שנוח לו לאדם
שתיעשה מצוה בממונו בדבר שאין בו חסרון כיס כמו
שנתבאר בסימן י"ד:

י וכן אין לעשות סוכה לכתחלה בקרקע של חברו שלא
מדעתו דשמא בעל הקרקע הוא מקפיד על שהוא קובע
דירתו ברשותו בלי ידיעתו ואין אומרים נוח לו לאדם
שיעשו מצוה בממונו אלא כשעושים באקראי בעלמא אבל
לא כשמשמש בממונו בקביעות כמו שנתבאר בסימן י"ד:

יא וכן אין לעשות סוכה לכתחלה בקרקע של רבים כגון
ברחוב העיר וכיוצא בו במקום שהרבים עוברים שם
ואפילו אם כל העיר היא של ישראל והישראל הוא בודאי
מוחל לו על כך מכל מקום אין לעשות סוכה ברשות הרבים
שהרי יש לכל העולם הילוך בו כמ"ש בח"מ סי' ק"ס"ב
והגונים אינן מוחלין על כך והרי היא סוכה גזולה.

ואע"פ שבדיעבד יוצא בסוכה גזולה העומדת בקרקע
[הנגזל] כמו שנתבאר מכל מקום לכתחלה אין לישב בסוכה
העומדת בקרקע של חברו מפני שאינה נקראת שלו ממש
והתורה אמרה תעשה לך משלך ואינה דומה לשאלה ממש
שהשאלה לו מדעתו והרי היא כשלו ממש ולכך יש למחות
בהעושים סוכה ברשות הרבים.

וכל מקום שבארנו שאין לעשות שם סוכה לכתחלה ועבר
ועשה אע"פ שהיא כשרה כמו שנתבאר מכל מקום אין
לברך עליה כיון שע"י עבירה באה סוכה זו לידו אין זה
מברך אלא מנאץ:

יב לא יקצץ הישראל בעצמו את הסכך מיצר של גוי
אפילו מדעת הגוי אלא יקצצנו הגוי ויתננו ליד
הישראל או יקצצנו ישראל אחר שלא יהיה יושב בסוכה זו
שיעשו מסכך זה ויתננו לישראל בעל הסוכה מטעם
שיתבאר בסימן תרמ"ט עיי"ש ושם יתבאר כל פרטי דין זה:

חלק ד סימן תרלז דין סוכה שאולה וגזולה:

הימים תעשה סוכה אם לא עשית ביום ראשון תעשה ביום
שני ואפילו בסוף יום השביעי:

ב וכן מותר לצאת מסוכה זו ולישב בסוכה אחרת ואין
צריך לישב כל שבעת הימים בסוכה אחת:

ג אע"פ שאמרה תורה חג הסוכות תעשה לך לך משלך
כלומר שתהא הסוכה שלך ולא של חברך אע"כ יוצא
אדם ידי חובתו בסוכה שאולה דכיון שנכנס לה ברשות הרי
היא כשלו ולא נאמר לך משלך אלא להוציא את הגזולה
ועל דרך שיתבאר וכן יוצא אדם ידי חובתו בסוכה שיש לו
שותפות בה עם חברו אפילו אם נכנס לה שלא ברשות
חברו ואין זה נקרא גזל כיון שעל דעת כן נשתתפו שכל
אחד מהם ישתמש בה כרצונו:

ד ואפילו סוכה הגזולה פעמים שהיא כשרה כיצד הרי
שתיקן ישראל סוכתו ובא חברו והוציאו מסוכתו וגזלה
וישב בה יצא שאין הקרקע נגזלת כלומר שאין עליה תורת
גזל כמטלטלין לעמוד בחזקת הגזול וברשותו לכל דבר כגון
שאם השביחה ברשות הגזול אין השבח שלו כמו
במטלטלין אלא לעולם היא בחזקת בעליה והרי היא
כשאלה ביד הגזול וכל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע
שאינו נקנה להגזול אלא הרי הוא כשאל בידו ולפיכך סוכה
זו שהיא בנויה על הקרקע הרי היא כשאלה ביד הגזול
ויוצא הוא בה ידי חובתו כמו שיוצאין בסוכה שאולה:

ה ואם גזל עצים וסיכך בהם סוכתו אף על פי שלא חברן
לסוכתו אלא הניחן על גבי סוכתו ולא עשה בהן שום
שינוי בענין שבשאר ימות השנה חייב להחזיר העצים עצמן
להנגזל שהרי לא קנה אותם כלל כיון שלא עשה בהם שום
שינוי מכל מקום משום מצות סוכה תקנו חכמים שאין
להנגזל אלא דמי העצים בלבד ואינו צריך לסתור סוכתו כדי
להחזיר לו העצים עצמן ומותר לישב בסוכה זו ואפילו
לכתחלה.

ו אם אין הגזול רוצה לתת לו דמי העצים אינו יוצא ידי
חובתו בסוכה זו שהרי גזולה היא בידו:

ז וכן אם גזל סוכה שאינה מחוברת לקרקע כגון שעשויה
בראש העגלה או בראש הספינה שהרי היא כמטלטלין
ויש עליה תורת גזל להיות עומדת בחזקת הגזול לכל דבר
ואינה כשאלה בידו אלא הרי היא גזולה תחת ידו ולפיכך
אם ישב בה בחג לא יצא ידי חובתו.

ואפילו אם רוצה לתת להנגזל דמי סוכתו אין מועיל לו
כלום שלא תקנו חכמים כן אלא אם כן טרח עליה לבנותה
לשם מצוה כגון שגזל עצים וסיכך בהן אבל זה שגזל סוכה
כשרה ולא טרח עליה ולא הוציא עליה הוצאות להכשירה
צריך להחזירה בעיניה לבעלה:

ז וכן אם ראובן בנה סוכה בקרקעיתו של שמעון שלא
מדעתו ושמעון תקף על ראובן והוציאו מסוכתו הבנויה
בקרקע שלו וישב בה לא יצא ידי חובתו שהרי גזולה היא
תחת ידו ואינה כשאלה כיון שאינה עומדת על קרקע של
ראובן.

הצריך להכשר סוכה דהיינו ז' טפחים על ז' טפחים בין
מהסכך היתר על הכשר סוכה ואפילו נפלה הסוכה ונתבטלה
מצותה אף על פי כן אסור להסתפק מעצי הסכך כל שבעת
ימי החג מן התורה:

חלק ד סימן תרלח סוכה ונויה אטורין כל שבעה:

א כשם שחל שם שמים על הקדשים ולכך הן אסורים
בהנאה כך חל שם שמים על הסוכה שנאמר חג הסוכות
שבעת ימים לה' מה חג דהיינו חגיגה לה' אף סוכה לה'.
ואין נקרא סוכה אלא הסכך בלבד לפיכך אסור להסתפק
מעצי הסכך כל שבעת ימי החג מן התורה בין מהסכך

לְקוּטֵי תוֹרָה פֶּרֶשֶׁת אֲמֹר – הַפְּרָשָׁה הַחֲסִידִית

וְנִקְדְּשֵׁתִי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

הַחַיּוֹת הַמִּתְפַּשֵּׁט מִמֶּנָּה בְּהִגּוּף לֵג' חֲלָקִים: שֶׁהוּא הַחַיּוֹת
שֶׁמְלוּבָשׁ בְּמוֹחִין שֶׁבְּרָאשׁ, וְהַחַיּוֹת שֶׁבְּגוּף, וְהַחַיּוֹת
שֶׁבְּרִגְלִים:

שֶׁהַחַיּוֹת הַמְלוּבָשׁ בְּהָרָאשׁ נִעְלָה יוֹתֵר הֶרְבֵּה מִחַיּוֹת
שֶׁבְּגוּף, כִּנְרָאָה בְּחוּשׁ, שֶׁבְּרָאשׁ הוּא כָּל פְּנִימִיּוֹת הַחַיּוֹת,
דִּהְיִינוּ כַּח הַמַּחֲשָׁבָה, וְהַשְׂכָּל, וְהַחוּשִׁים הַמְּעוֹלִים
שֶׁבְּפָנִים – רֵאִיָּה, שְׂמִיעָה כו';

וְהַחַיּוֹת שֶׁבְּהִגּוּף הוּא לְמִטָּה מִבְּחִינָה זו. דִּהְיִינוּ, שְׂשֻׁם
מִשְׁכַּן הַמְּדוּת שֶׁבְּלֵב, שֶׁהֵם לְמִטָּה מִהַשְׂכָּל, וְגַם כַּח
הַמְּעֻשָּׂה שֶׁבְּיָדִים הוּא לְמִטָּה בְּמִדְרָגָה מִן הַחוּשִׁים
שֶׁבְּפָנִים – רֵאִיָּה וְשְׂמִיעָה כו';

וְאַחֲרַי כִּף בְּרִגְלִים הַחַיּוֹת יוֹתֵר לְמִטָּה מִבְּחִינַת הַחַיּוֹת
שֶׁבְּגוּף.

וְכָל זֶה, מִפְּנֵי שֶׁהַמוֹחִין שֶׁבְּרָאשׁ הֵם מְקַבְּלִים תַּחֲלָה
הַחַיּוֹת, וּמִבְּחִינַת פְּנִימִיּוֹת יוֹתֵר, הֵינּוּ מִפְּנִימִיּוֹת הַנֶּפֶשׁ.
וְאַחֲרַי כִּף מִבְּחִינָה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁבְּרָאשׁ נִמְשָׁךְ לְגוּף כו', לִכְן
הַחַיּוֹת שֶׁבְּגוּף הוּא לְמִטָּה בְּמִדְרָגָה מִהַחַיּוֹת שֶׁבְּרָאשׁ.
וְכֵן עַל דֶּרֶךְ זֶה מִהִגּוּף לְרִגְלִים.

הָרִי שֶׁהַחַיּוֹת הַמִּתְפַּשֵּׁט מִמֶּהוּת הַנֶּפֶשׁ מִתְחַלֵּק לֵג' חֲלָקִים
חֲלָקִים כְּלָלִיִּים הֵנ"ל: רֵאשׁ, וְגוּף, וְרִגְלִים. וְיֵשׁ בְּכָל אֶחָד
כְּמַה אֲבָרִים פְּרִטִּים כְּפֹדֶע, אֵךְ בְּכָלל הֵם ג' בְּחִינּוֹת
הֵנ"ל, וְשִׁינוּי בְּחִינּוֹתֵיהֶם הוּא מִצַּד שִׁינוּי גִּילּוּי הַחַיּוֹת
הַנִּמְשָׁךְ לָהֶם מִהַנֶּפֶשׁ כִּנ"ל, שֶׁבְּרָאשׁ מֵאִיר בְּחִינָה עֲלִיוֹנָה
מִהַנֶּפֶשׁ כו'.

וְנִמְצָא, שֶׁחַיּוֹת הַנֶּפֶשׁ נִתְפַּסֶּת וּמִתְלַבֶּשֶׁת מִמֶּשׁ בְּתוֹךְ
כְּלֵי הַגּוּף. וְלִכְן מִתְחַלֵּק הַחַיּוֹת הַזֶּה הַמִּתְפַּשֵּׁט מִמֶּנָּה,
וְנִתְפַּס בְּהִגּוּף לְפִי מַהוּת הַכְּלִים שֶׁל הַגּוּף. שְׁלֵהוּת כְּלֵי
הַמוֹחִין הֵם נִעְלִים יוֹתֵר מִכְּלֵי הַגּוּף, לְכֵף הֵם מְקַבְּלִים
בְּחִינָה עֲלִיוֹנָה מִחַיּוֹת הַנֶּפֶשׁ, שֶׁהוּא כַּח הַמַּחֲשָׁבָה
וְהַשְׂכָּל כִּנ"ל.

וְנִקְדְּשֵׁתִי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וכו' (ויקרא כב, לב):

לְהִבִּין מִהוּ לְשׁוֹן "תוֹךְ"?

וְגַם צָרִיךְ לְהִבִּין מֵאֲמַר רז"ל בְּעִנְיָן שִׁישׁ ג' כְּתוּת
מִלְּאָכִים:

כַּת אַחַת אוֹמֶרֶת "קְדוֹשׁ", וְכַת אַחַת אוֹמֶרֶת "קְדוֹשׁ"
קְדוֹשׁ, וְכַת אַחַת אוֹמֶרֶת (ישעיהו ו, א): "קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ"
ה' צְבָאוֹת וְגו'". כְּדֵאֵיתָא בְּחוּלִין (דף צ"א, עמוד ב').

וְרוֹצֵה לֹמַר, שֶׁהַכַּת הָא' אוֹמֶרֶת פַּעַם אַחַת "קְדוֹשׁ",
וְכַת הֵב' כּוֹפְלִים וְאוֹמְרִים ב' פַּעַמִּים "קְדוֹשׁ", וְכַת הֵג' –
ג' פַּעַמִּים – כְּמוֹ שֶׁאֵנוּ אוֹמְרִים.

וְגַם צָרִיךְ לְהִבִּין מִה שֶׁכְּתוּב בְּנוֹזֵר גַּם כֵּן לְשׁוֹן
"קְדוֹשׁ", כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (במדבר ו, ד): "קְדוֹשׁ יְהִיָּה גִדֹּל פֶּרַע
כו'".

הִנֵּה כְּתִיב (ישעיהו ו, ב): "שָׂרְפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ". וְיֵשׁ
לְהִבִּין, אִיךְ יִתְּבֵן שִׁיעֲמָדוֹ מִמַּעַל לְשִׁכְיִנָּה, וְהֵלֵא הֵם
נִבְרָאִים בְּעֲלֵי גְבוּל!

הִנֵּה כְּתִיב (תהלים לו, י): "כִּי עֲמֹךְ מְקוֹר חַיִּים", וְלָמָּה לֹא
נֶאֱמַר "וְאֵתָה כו'?"

וְיֻזְבַּן כָּל זֶה בְּהַקְדִּים לְהִבִּין פִּירוּשׁ וְעִנְיָן "קְדוֹשׁ":
דִּהְיָה קְדוֹשׁ פִּירוּשׁוֹ מוּבָדֵל, דִּהְיִינוּ כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (מלאכי ג,
ו): "אֲנִי הָיִיתִי לֹא שְׁנִיתִי", שְׁאִין שׁוּם שִׁינוּי אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ
בֵּין קוֹדֶם בְּרִיאַת הָעוֹלָם לְאַחֲרֵי שִׁנְבָרָא. וְכִמְאָמְרִי: "אֵתָה"
הוּא קוֹדֶם שִׁנְבָרָא הָעוֹלָם, וְאֵתָה הוּא לְאַחֲרֵי שִׁנְבָרָא כו',
וְרוֹצֵה לֹמַר, שְׁאִין שׁוּם שִׁינוּי וְהַתְּפַעֲלוֹת חֹס וְשִׁלּוּם
אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ מִבְּרִיאַת הָעוֹלָם, וְכִמְוֹ שֶׁכְּתוּב (ישעיהו מד, ו):
"אֲנִי רֵאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרוֹן כו'".

וְהֵינּוּ לְפִי שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מוּבָדֵל מִכָּל הָעוֹלָמוֹת.
דִּהְיִינוּ, שְׁהִיּוֹתוֹ מִחִיָּה וּמִהוּת הָעוֹלָמוֹת אֵינוֹ כְּמוֹ שֶׁהַנֶּפֶשׁ
מִחִיָּה אֵת הַגּוּף – שְׂמִהוּת הַנֶּפֶשׁ מִמֶּשׁ מִתְלַבֶּשֶׁת בְּתוֹךְ
הַגּוּף לְהַחַיּוֹתוֹ, וְהָרִי נִתְפַּסֶּת מִמֶּשׁ בְּתוֹךְ הַגּוּף, וּמִתְחַלֵּק

השכל.

וּאִם כֵּן מוּכָן מִזֶּה, שֶׁהַחַיּוּת הַנִּמְשָׁךְ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ
בְּהַעֲלֹמֹת גַּם כֵּן מִתְחַלֵּק בְּתוֹכוֹ לְחִילּוּקֵי מַדְרָגוֹת, כְּמוֹ
עַל דֶּרֶךְ מִשַּׁל חַיּוֹת הַמִּתְפַּשֵּׁט מִהֶנֶפֶשׁ בְּהַגּוֹף כִּנ"ל.
וְהַתְחַלְּקוֹת נִמְשָׁךְ מִצַּד הַהִתְלַבְּשׁוֹת בְּכָלִים. וְאִם כֵּן
נִרְאָה, שֶׁהַחַיּוֹת הַנִּמְשָׁךְ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ גַּם כֵּן מִתְלַבֵּשׁ
בְּתוֹכָם.

וְכֵן נִמְצָא לְר"ל בְּהִדְיָא (בְּפֶרֶק קָמָא דְּבִרְכוֹת), שְׂדִימו
הַמִּשְׁכָּת הַחַיּוֹת מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ לְהַעֲלֹמֹת - לְסֹדֶר
הַמִּשְׁכָּת הַחַיּוֹת מִהֶנֶפֶשׁ בְּהַגּוֹף. וְהוּא מֵה שֶׁאָמְרוּ רַז"ל
(דף י' עמוד א'): "מֵה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא מֵלֵא כָּל הָעוֹלָם,
אֵף הַנִּשְׁמָה מֵלֵא אֶת כָּל הַגּוֹף".

וּבַמִּדְרָשׁ תַּלְמִיד² עַל פְּסוּק "בְּרַכִּי נַפְשִׁי" אָמְרוּ: "מֵה
הַנֶּפֶשׁ מִמֵּלֵא אֶת הַגּוֹף כִּי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא מִמֵּלֵא
אֶת הָעוֹלָם". וְהִרִי עֲנִין שֶׁהַנִּשְׁמָה מִמֵּלֵא הַגּוֹף הוּא
בְּבַחֲנִית הַתְלַבְּשׁוֹת וְתַפְסִיחָהּ מִמֶּשׁ כִּנ"ל. וְאִם כֵּן, מִדְּמִים
כֵּן עֲנִין הַתְלַבְּשׁוֹת הַחַיּוֹת מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ בְּהַעֲלֹמֹת, וְהוּא
לְכַאוּרָה הַפֶּךְ מִמֵּה שֶׁנִּתְבָּאָר, דְּהוּא יִתְבָּרֵךְ קְדוּשׁ
וּמוֹבָדֵל, וּמוֹחִיָּה אֶת הָעוֹלָם שְׁלֵא עַל יְדֵי הַתְלַבְּשׁוֹת חֵס
וְשְׁלוֹם; וְהוּא כָּלֵל גָּדוֹל בְּתוֹרָה; וְכַנּוּדֵעַ, ד' אִיהוּ תַּפְּסִי
בְּכוּלָּא עֲלֵמִין וְלִית מֵאן דְּתַפְּסִי בִּיה³.

אֵף הַעֲנִין, דְּוֵדָאֵי יֵשׁ בְּחִינַת חַיּוֹת הַמִּתְלַבֵּשׁ
בְּהַעֲלֹמֹת בְּפִנְיֵימִיתָם מִמֶּשׁ, וּמִתְחַלֵּק חִילּוּקֵי מַדְרָגוֹת
כְּמִשַּׁל הַתְחַלְּקוֹת חַיּוֹת הַנֶּפֶשׁ שְׂבֻגוֹף. אֵךְ כָּלֵלוֹת בְּחִינַת
חַיּוֹת זֶה הַמִּתְלַבֵּשׁ בְּעוֹלָמוֹת, הוּא רַק בְּחִינַת "זִיו
הַשְּׂכִינָה" לְבַד, זִיו דְּוָקָא מִבְּחִינַת הַנִּקְרָא "שְׂכִינָה".
וְהוּא הַנִּקְרָא גַּם כֵּן 'מִמֵּלֵא כָּל עֲלָמִין'. וּפִירוּשׁ: שֶׁהַחַיּוֹת
שֶׁנִּמְשָׁךְ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ לְהַתְלַבֵּשׁ בְּתוֹכוֹת הַעוֹלָמוֹת מִמֶּשׁ,
הוּא רַק מִבְּחִינַת זִיו וְהָאֵרָה לְבַד מִהַשְּׂכִינָה בְּרוּךְ-הוּא.
שְׂבֻגִינַת זִיו זֶה הוּא הַנִּמְשָׁךְ לְהַיּוֹת 'מִמֵּלֵא כָּל עֲלָמִין',
וּבְבַחֲנִית הַתְלַבְּשׁוֹת וְהַתְחַלְּקוֹת לְכָל עוֹלָם כְּפִי מַדְרָגָתוֹ
- בְּגִין-עֲדָן הַעֲלִיזָן כֶּךָ, כִּי.

וְהִנֵּה בְּחִינַת זִיו זֶה, שֶׁהוּא בְּחִינַת 'מִמֵּלֵא כָּל עֲלָמִין',
הוּא הַנִּקְרָא "עֲלָמָא דְּאַתְגְּלִיָּא" בְּזִהָר. וְהַטַּעַם, כִּי עַל
בְּחִינָה זֹאת נֶאֱמַר (אִיב יט, כו): "וּמִבְּשָׂרִי אֲחֻזָּה אֱלוֹהִים" -
"אֲחֻזָּה" מִמֶּשׁ, כְּאִלוּ נִרְאָה בְּעֵין מִמֶּשׁ בְּבַחֲנִית גִּילּוֹי.

וְעֲנִין רִאשִׁי זֹאת הוּא: כְּמוֹ שֶׁ"מִבְּשָׂרִי" אָנוּ רוֹאִים שֵׁשׁ
לָנוּ נֶפֶשׁ הַמְּוִחָה בְּשַׁר הַגּוֹף, שֶׁבְּהַתְחַלְּקוֹת הַנֶּפֶשׁ מִהַגּוֹף
אִזִּי נַעֲשֶׂה הַגּוֹף פֶּגֶר כְּאֶבֶן, כְּנִרְאָה בְּלִילָה בְּעַת הַשְּׂכִינָה,
שֶׁהַנִּשְׁמָה מִסְתַּלַּקֶת מִהַגּוֹף וְנִשְׁאָר "קִיסְטָא דְּחִיּוּתָא"⁴,
הִרִי "שְׂכִינָה אֲחָד מִס' בְּמִיתָה" (בְּרִכּוֹת נז, ב). וְלָכֵן מְבָרְכִים

אֲבָל מֵה שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ מִחִיָּה אֶת הָעוֹלָמוֹת אִינוּ כֵּן,
שְׂאִין בּוֹ בְּחִינַת הַתְחַלְּקוֹת כָּלֵל חֵס וְשְׁלוֹם, וְלֹא שְׂיִיר
כָּלֵל לּוֹמֵר אֲצִלוּ רֹאשׁ וְסוּף כָּלֵל, כִּי הוּא רֹאשׁוֹן וְהוּא
אַחֲרוֹן כִּי. וְהִינּוּ לְפִי שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ אִינוּ מִתְלַבֵּשׁ כָּלֵל
בְּתוֹךְ הָעוֹלָמוֹת, וְלֹא כְּמוֹ שֶׁהַנִּשְׁמָה מִתְלַבֵּשֶׁת בְּגוֹף
כִּנ"ל.

וְלַחַיּוֹת כֵּן, אִין שְׂיִיר כָּלֵל בְּחִינַת הַתְחַלְּקוֹת בְּהַחַיּוֹת
שֶׁהוּא מִהִנּוּה הָעוֹלָמוֹת. דְּהַתְחַלְּקוֹת הוּא מִצַּד
הַהִתְלַבְּשׁוֹת כִּנ"ל. דְּלִפִּי שְׂכָלִי הַמוֹחִין נַעֲלִים יוֹתֵר לָכֵן
מִתְלַבֵּשׁ בָּהֶם בְּחִינָה עֲלִינָה יוֹתֵר כִּי, וְהוּא דוֹקָא בְּבַחֲנִית
הַחַיּוֹת הַמִּתְלַבֵּשׁ בְּתוֹךְ הַכָּלִים שְׂיִיר לּוֹמֵר כֵּן. מֵה שְׂאִין
כֵּן בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, שֶׁהַיּוֹת מִחִיָּה הָעוֹלָמוֹת אִינוּ עַל יְדֵי
שְׂמִתְלַבֵּשׁ בְּתוֹכָן כָּלֵל, הִלְכָּךְ לֹא שְׂיִיר כָּלֵל שׁוֹם
הַתְחַלְּקוֹת כָּלֵל וְעִיקָר, גַּם בְּהַחַיּוֹת שֶׁנִּמְשָׁךְ מִמֶּנּוּ
לְהַחַיּוֹתָם, כִּיּוֹן שְׂאִינוּ מִתְלַבֵּשׁ בְּתוֹכָן.

וְהוּא פִירוּשׁ וְעֲנִין "קְדוּשׁ", דְּהִינּוּ שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ קְדוּשׁ
וּמוֹבָדֵל מִהַעֲלֹמֹת. דָּאָךְ עַל פִּי שְׂמַחִיָּה וּמוֹהוּה אֹתָן
מֵאִין, עִם כָּל זֶה אִינוּ מִתְלַבֵּשׁ בְּתוֹכָן כִּי, וְלִפִּיכֶךָ אִין שׁוֹם
שִׁינּוּי וְהַתְפַּעֲלוֹת אֲצִלוּ יִתְבָּרֵךְ מִהַבְּרִיָּאָה. מֵה שְׂאִין כֵּן
הַנִּשְׁמָה מִתְפַּעֲלֶת מִמִּקְרֵי הַגּוֹף, לְפִי שְׂמִתְלַבְּשֶׁת וְנִתְפַּסֶּת
בְּהַגּוֹף כִּנ"ל.

ב וְאִמְנֵם צִרִיךְ לְהִבִּין, שֶׁהִרִי בְּבִרְיַת הָעוֹלָמוֹת יֵשׁ גַּם
כֵּן הַתְחַלְּקוֹת מַדְרָגוֹת אִין קִץ. כִּידּוּעַ בְּעֲנִין הַשְּׂתַלְשְׁלוֹת
הָעוֹלָמוֹת "גְּבוּהָ מַעַל גְּבוּהָ שׁוֹמֵר כו'" (קִדְּלֵת ה' ז); וְגַם
בְּעוֹלָם-הַזֶּה אָנוּ רוֹאִים חִילּוּקֵי מַדְרָגוֹת - דְּצַח"מ;
וְגַם בְּכָלֵל הוּא הַתְחַלְּקוֹת לִג' בְּחִינּוֹת כָּלִלִים, וְכְמוֹ
שְׂכָתוֹב (יִשְׁעִיָּהוּ מ"ג, ז): "וְלִכְבוֹדִי - בְּרִאשִׁיתוֹ, יִצְרָתִיו, אֵף
עֲשִׂיתִיו", שֶׁחֵן ג' עוֹלָמוֹת כָּלִלִים (וּבָהֶם פְּרָטִים רַבִּים):
גִּין-עֲדָן הָעֲלִיזָן, גִּין-עֲדָן הַתְחַתָּן, וְעוֹלָם-הַזֶּה. וְהוּא מִמֶּשׁ
עַל דֶּרֶךְ מִשַּׁל בְּהַתְחַלְּקוֹת הַחַיּוֹת שְׂבֻגוֹף הָאָדָם,
שֶׁמִּתְחַלֵּק בְּכָלֵל לִג' בְּחִינּוֹת - רֹאשׁ, וְגוֹף, וְרִגְלִי.

וְכֶךָ הָעוֹלָם-הַזֶּה כְּתִיב בּוֹ (יִשְׁעִיָּהוּ סו, א): "וְהָאֶרֶץ הָדוּם
רִגְלִי".

וְגִין-עֲדָן הַתְחַתָּן הוּא כְּמִשַּׁל הַגּוֹף שֶׁשֶּׁם מִשְׁכָּן
הַמִּדּוֹת בְּלֵב. וְכֶךָ נּוֹדֵעַ ד' שִׁית סְפִירָן מִקְנָנִין בִּיצִירָה"
(תַּקְוִיָּה זִהָר תַּקֵּן ז'). דְּהִינּוּ, שֶׁשֶּׁם גִּילּוֹי מִדּוֹתֵינוּ יִתְבָּרֵךְ - חֶסֶד
כִּי, וְגַם מוֹחִין - חֶב"ד מִתְלַבֵּשִׁים בְּהַמִּדּוֹת כִּי.

וְגִין-עֲדָן הָעֲלִיזָן - שֶׁם גִּילּוֹי בְּחִינַת חֶב"ד עֲצָמָן
דְּאִין-סוּף בְּרוּךְ-הוּא לְנִשְׁמוֹת ה' יוֹשְׁבִים וְנִהְיִין מִזִּיו"
(בְּרִכּוֹת יז, א), וְהוּא כְּמוֹ עַל דֶּרֶךְ מִשַּׁל הָרֹאשׁ שָׁבוּ מִשְׁכָּן

שְׂתוּפָס בו).

2. (מִזְמוֹר קג, ד).

4. (רִאשׁוֹן זִהָר חֶלֶק א', דף פ"ג עמוד א'. רִשְׁשֵׁם הַחַיּוֹת).

3. (זִהָר, פְּנִיחָה, דף רכ"ד, עמוד א' בְּרִעָא מִדְּמִימָא. הוּא תוּפָס בְּכָל, אִין מִי

וזהו שכתוב (תהלים קמח, יג): **"כִּי נִשְׁגַּב שְׁמוֹ לְבָדּוֹ, הוֹדוּ**
עַל אֶרֶץ וְשָׁמַיִם", פירוש: שרק הזיו וההוד של שמו
 יתברך הוא מתלבש בארץ ושמים להחיותם, ומתחלק
 לחלקים כנ"ל. וזגס נודע, ד"א רץ ושמם" נקרא גרעון עליון
 ותחתון, כידוע בפירוש "מי לי בשמים כו" (תהלים עג, כה), אבל
 שמו עצמו הוא קדוש ומובדל ונשגב לבדו.

ובכמו שכתוב (תהלים מ, ו): **"אֵין עֲרוֹךְ אֵלֶיךָ"**, פירוש: שאי
 אפשר להיות המשכת החיות ממנו יתברך בבחינת סדר
 ההשתלשלות עילה ועלול. וענין עילה ועלול הוא, כמו
 שמהשכל מתהווה מדה שכלב, וממדה – מחשבה כו',
 שמהות השכל נתפס בהמדה כו'. מה שאין כן הוא
 יתברך – בחינת 'סובב כל עלמין', ואינו נתפס
 בהעולמות. ולא כמו שהעלול משיג עילתו אלא אין
 ערוך לך ממש. ועל זה נאמר: **"כִּי נִשְׁגַּב שְׁמוֹ לְבָדּוֹ"**.
 ולכן כתיב: **"אֲנִי הוֹיָה לֹא שְׁנִיתִי"**, ו"אתה הוא קודם
 שנברא כו' ומשנברא העולם" – הכל בשוה.

וזהו שכתוב (דמיון י, י): **"אֱלֹקִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם"**,
 פירוש:

מה שהוא **"אֱלֹקִים חַיִּים"**, שנמשך ממנו חיות להיות
 מתלבש בכל נברא בפנימיותו ממש, ולכן **"אֱלֹקִים"** –
 לשון רבים, על שם ריבוי התחלקות החיות לכל נברא,
 וזהו לשון **"אֱלֹקִים חַיִּים כו"**, הנה המשכה זו בכלל, הוא
 רק מבחינת **"מֶלֶךְ עוֹלָם"**, דהיינו מבחינת מדת מלכותו
 יתברך, כמו שכתוב (תהלים קמח, יג): **"מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל**
עוֹלָמִים", ומשם נמשך גם כן להיות סדר השתלשלות –
 עילה ועלול, ומעלה ומטה, כמו ראש וגוף כו', כנ"ל. מה
 שאין כן מהותו ועצמותו יתברך – קדוש ומובדל.

ובמשל התפשטות הממשלה והאדנות של המלך על
 אנשי המדינה, שבמשלה זו הוא מנהיגם ואימתו
 עליהם, הרי עצמות המלך אינו נתפס באנשי המדינה,
 רק שמו לבד נקרא עליהם, והוא ממשלתו ואימתו.
 ובכמו כן יובן למעלה, שחיות העולמות הוא נמשך
 ממדת מלכותו יתברך, שמבחינת מלכות נמשך להיות
 מתפשט ומתלבש החיות בג' עולמות הנ"ל – גרעון
 העליון ותחתון, ועולם הוה.

וגם באמת מובן ממשל המלוכה, שבחינת
 ההתנשאות הוא בחינת מקיף וממעל לאנשי המדינה.
 וכך בחינת מלכותו יתברך היא בחינת סובב ומקיף על
 העולמות, רק זיו והארה ממנה נמשך להיות מתלבש
 בהעולמות. והוא ענין זיו השכינה, שנמשך להיות כח
 הפועל בנפעל ממש, ואז שיך סדר השתלשלות עילה

בכל בקר בעמידה משינה: **"ברוך אתה ה' המחזיר**
נשמות לפגרים מתים", כי בכל יום מתחדש החיות
 ונעשה בריה חדשה;

הרי אף על פי שאין אנו רואים בעיני ראייה, מהות
 הנפש איך ומה היא, מכל מקום נודע ונרגש לנו שהנפש
 מלובשת בגוף. שהרי נראה לנו פעולותיה – שהגוף חי
 ממנה, שהרי מצד עצמו הגוף הוא כאבן בהסתלק הנפש
 ממנו. ואם כן, הנפש היא בבחינת גילוי ממש אצלנו,
 שנראה לנו ענין התלבשות הנפש בגוף, אף על פי שאין
 המהות מושג ונראה מה הוא.

וכך ממש **"אחזה אלוה"**: שהרי אנו רואים בעינינו
 פעול הנראה, שהעולם הוא גוף גדול חי, ובהכרח שיש
 בהם חיות המחיה אותם, כמו שנודע לנו הנפש על ידי
 פעולה הנראה בגוף. וכמו שאנו רואים החיות שבעולם –
 הוה, כמו כן הנבראים שבעולמות העליונים רואים גם
 כן ומשיגים ביתר שאת החיות המהיה אותן.

וזהו **"ומבשרי אחזה אלוה"**, **"מבשרי"** דוקא: כמו
"ש'מבשרי" אני מרגיש ו"אחזה" הנפש שנתת בי, כך
"אחזה אלוה" – היא התלבשות החיות בחינת 'ממלא כל
 עלמין', הנמשך מאין-סוף ברוך-הוא בתוכיות העולמות
 ממש, כמו שהנשמה מלאה את כל הגוף, וכך חיות זה
 מתחלק לג' בחינות כללים – גרעון העליון, וגרעון
 התחתון, ועולם-הוה. ולכן נקרא בחינת 'ממלא כל
 עלמין', **"עלמא דאתגליא"**⁵.

ג אף בחינת חיות זה הנמשך בבחינת 'ממלא כל עלמין',
 הוא רק הארה זיו בעלמא – **"זיו השכינה"**. אבל הוא
 יתברך עצמו הוא קדוש ומובדל, שאינו מתלבש חס
 ושלום בתוך העולמות. ואף גם בחינת החיות הנמשך
 ממנו יתברך להחיות העולמות, עיקר החיות אינו
 מתלבש בתוכן כלל אלא מחיה ומהיה אותן שלא על
 ידי התלבשות וזהו בחינת 'סובב כל עלמין'.

וזהו שנתבאר לעיל, שהחיות שהוא יתברך מחיה
 העולמות אינו בדמיון שהנפש מחיה את הגוף, כי הוא
 יתברך מחיה אותן אף על פי שאינו מתלבש בתוכן, רק
 בבחינת סובב ומקיף עליהן. והארה שנמשכת בבחינת
 'ממלא כל עלמין' הוא זיו והארה לבד מבחינת 'סובב
 כל עלמין' ונקרא **"זיו השכינה"** כנ"ל. והלכך אין שיך
 בו שום שינוי על ידי הבריאה, ולא כמו הנשמה
 שמתפעלת ממקרי הגוף, לפי שמהותו ועצמותו
 מתלבשת בהגוף. ואי לזאת מובן, שבבחינת 'סובב כל
 עלמין' אין שיך התחלקות ראש וסוף, מעלה ומטה, כיון
 שאינו מתלבש בהעולמות.

ערוך כו', אז אחר כך נמשך מזה מקור לבחינת
השתלשלות.

והנה בחינת הזיו הוא טפל ובטל במציאות לגבי
מקורו כביטול טפה אחת בים אוקיינוס, אילו היה הים
כלי גבול על דרך משל; וכביטול זיו השמש בשמש, לכן
נקרא "עמך כו", אבל הוא ברוך הוא במהותו ועצמותו
– מובדל, בבחינת "אין ערוך לך".

וזהו שאומרים: "אתה הוא ראשון, ואתה הוא אחרון,
ומכלעדיך אין לנו מלך", דהיינו, "אתה" במהותו
ועצמותו יתברך, הוא מובדל ש"הוא ראשון" ו"הוא
אחרון", כמו שכתוב: "לא שנית כו". וחיות כל העולמות
הוא רק מבחינת מלך, וכנ"ל בפירוש "אלקים חיים ומלך
עולם". הרי מבואר ענין ופירוש 'קדוש', שהוא לומר,
שהוא יתברך קדוש ומובדל, ומחיה העולמות שלא על
ידי התלבשות בתוכיותו על דרך שהנשמה מחיה את
הגוף.

והגם כי נתבאר גם כן, שיש בחינת חיות אלהות
המתלבש בפנימיותו, כמו שהנשמה מתלבשת בגוף, אף
זהו רק בחינת זיו השכינה, הארה דהארה, אבל מהותו
ועצמותו נקרא קדוש ומובדל, ואפילו בבחינת "שמו"
נאמר: "כי נשגב שמו לבדו", רק "הודו" דשמו "על ארץ
ושמים", והוא בחינת הארה דהארה כנ"ל:

ד ובה זיון מה שכתוב בנזיר: "קדוש יהיה, גדל פרע
שער ראשו" – וצריך להבין, מה ענין הקדושה לגידול
השער?

אף הענין, דהנה בתיב (דניאל ה טו): "ועתיק יומין יתיב כו",
ושער רישיה כעמר נקא". ופירוש "עתיק יומין" הוא כמו
שאומרים "המתנשא מימות עולם". כי "ימות עולם" הוא
בחינת ה"מקור חיים", המתלבש בבחינת 'ממלא כל
עלמין'.

כנודע בפירוש מה שכתוב (שמות כו י) "ששת ימים עשה
ה'", ולא בתיב "בששת", אלא שרומז למדות עליונות
המתלבשים להחיות העולמות, יום ראשון נמשך בחינת
חסד, ונבראו על ידי זה אור ומים כו. וזהו בחינת 'ממלא
כל עלמין'. אבל מהותו ועצמותו יתברך, שהוא קדוש
ומובדל, נאמר עליו "המתנשא מימות עולם", שמרומם
ומתנשא מלהיות מתלבש בתוכו, כי אין ערוך לו כלל.
וזהו פירוש "עתיק יומין" – מלשון "המעתיק הרים" (איב
ט, ה), שנעתק ונבדל מבחינת "ימות עולם".

ועלול כו. וכמו שנתבאר לעיל, דאפילו בחינת 'שמו'
שהוא מלכותו, הוא 'נשגב לבדו', רק 'הודו' של שמו
"על ארץ ושמים כו". וזהו "אתה קדוש ושם קדוש".

ובזה יובן ענין ד' רבתי ד'אחד', שרומז למדת מלכותו
יתברך כנודע, ואם כן צריך להבין מה שאומרים אחר
כך "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" – הלא כבר
נרמז ענין מלכותו בד' רבתי ד'אחד?

אף הענין:

כי ה'ד' רבתי ד'אחד' הוא רומז על בחינת עצם מדת
מלכותו יתברך, שהיא למעלה מההתלבשות בבי"ע.
ולכן הד' סטרין – מזרח ומערב, צפון ודרום הם בטלים
שם במציאות, שאין שם התחלקות מעלה ומטה כנ"ל.

אף בחינת "שם כבוד מלכותו", ענין ג' תיבות אלו
הוא, מה שנמשך הזיו ממדת מלכותו יתברך להתלבש
בתוכיות העולמות, בבחינת 'ממלא כל עלמין' ממש,
כח הפועל בנפעל.

ולהיותו נחלקים בכלל לג' חלקים – ג' ענין העליון
והתחתון, והעולם הזה – בחינת 'בראתיו, יצאתיו,
עשיתיו', על כן באו על זה ג' תיבות, והן "שם כבוד
מלכותו". וזהו פירוש "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם
ועד", היינו שאנו ממשיכים להיות המשכות מבחינת
'ממלא כל עלמין'.

וזהו שכתוב "כי עמך מקור חיים", ולא נאמר "כי
אתה מקור חיים", שאז היה משמע שהוא ברוך הוא
הוא המקור הנובע ממנו החיים בהשתלשלות עילה
ועלול. וזה לא יתכן כלל כנ"ל, שלא היה באפשר להיות
נמשך מאתו יתברך סדר והדרגת השתלשלות עילה
ועלול. כי אלו היה נמשך השפע ממנו בבחינת עילה
ועלול לא היה כלל התהוות העולמות בבחינת גבול
ומדה.

לכן נאמר "כי עמך מקור חיים", שהמקור שנובע
ממנו השתלשלות עילה ועלול הוא "עמך", רוצה לומר
שהוא דבר הטפל ובטל אצלו. להיות כי מקור זה הוא
הנקרא 'עלמא דאתגליא', ונקרא 'ממלא כל עלמין',
שמתלבש בתוך העולמות בפנימיותם, שאז שייך לומר
ענין השתלשלות עילה ועלול. והרי נתבאר שבחינת
'ממלא כל עלמין' הוא ענין 'זיו השכינה', שהוא זיו
דהארה בעלמא, וגם נמשך על ידי צמצום עצום בתחלה
– שיהיה הגילוי רק בטפה מאוקיינוס, ויותר מכך – אין

כו', וכתוב (שם, חא) ובהסד עולם כו'. ודף קל"ד, ב' – ענין 'ימי קדם',
'ימי עולם'.

וענין מה שנתבאר במקום אחר על פסוק "ביום השמיני עצרת" (לקמן

6. (וכמו שנתבאר במקום אחר, בדבור המתחיל "לכן אמור לבני
ישראל" (תורה אור נו, ב ואילך)).

7. [וענין בזה חלק ג', קל"ג, ב'. על פסוק (ישעיהו נד, י) 'וחסדי מאתך

מורה על ההמשכה שבצמצום עצום עד שאין ערוך
כלל להמקור. אלא שם שייך המשל מהתלבשות
הנשמה בגוף, או כמו התלבשות השכל בכח המעשה
שביד כו.

ולכן אמרו רז"ל: "שער באשה ערוה", כי "אשה"
רומז לבחינת החיות המתלבש בעולמות, שהוא בחינת
נוקבא פנודע. ועל כן, בשנמשך משם ההמשכה בבחינת
צמצום עצום, על דרך הנ"ל בבחינת שער, יוכל להיות
מזה יניקת החיצונים מחמת ריבוי הצמצומים.

ולכן הוזהרו הלויים גם כן להעביר תער כו⁸, להיותם
מבחינת גבורות בעצמם, על כן בשיומשך מהם השפע
על ידי שערות וצמצומים יהיה יניקת החיצונים.

(?) ועיין בספר "נשמת דוד" על שיר השירים, בפסוק (ה, א)
"שערך בעדר העזים" - פירושו: שאין לחיצונים שום אחיזה
בשערותיה כו. עיין שם.

וכן משמע ממה שנתבאר במקום אחר בשם ה"תיקונים",
בפירוש "ודלת ראשך בארגמן" (שיר השירים ו, ו) - הם טעמי
תורה, והם שערות דנוקבא, שמהם נמשך התגלות טעמי תורה
בהיכלות דבריאה. ופירוש "בארגמן" - "גווי דכלילן בגו גווי".
כמו שכתוב באדרא קמ"א, ב', ובאדרא וטא דף רצ"א.
ולכאורה זהו סותר למאמרים הנ"ל.

אך הענין, כמו שכתב בזהר הקדוש פרשת ויחי שם:
שכשהנוקבא היא למעלה באצילות אז אין שום יניקה
לחיצונים משערותיה. אבל כשהנוקבא למטה בבריאה, בסוד
הקליפות, אז הם יונקים מהשערות.

וזהו "שערך בעדר העזים שגלשו מזהר גלעד" (שיר השירים
ד, א):

"גלעד" הוא ענין "עדר הגל הזה" (בראשית לא, נב), שהוא
הפרסא המפסקת בין העולמות. וכמו כן יש פרסא מפסקת בין
אצילות לבריאה כו, ועל ידי זה הוא שאין לחיצוניות שום
אחיזה בשערותיה.

וזהו "שגלשו" שפירשו ב"תרגומנו¹⁰: גליש - תרגום קרח.
דהיינו, כאלו נקרחו ואין שם שערות כלל, כך אין להם אחיזה
מהשערות כו.

וההמשכה הנמשך ממנו להיות מקור וחיות
להתהוות בחינת "ימות עולם", ובחינת 'ממלא כל
עלמין', הוא רק הארה מצומצמת, שאין ערוך כלל
למהותו ועצמותו יתברך. ועל זה נאמר "ושער רישיה
בעמר כו", שנמשלה לבקיעת השערה מהמות. שם
היות שנמשך בהשערה חיות מהמות, פנודע שהשערה
חלולה ובתוך החלל יש יניקה מהמות, עם כל זה הוא
רק מותר מוחין וחיות מצומצם במאד, עד שאינו נוגע
כלל לחיות המוחין, עד שבהחלק השערה לא יכאב
למות כלל.

כך על דרך משל, אי אפשר להמשיל משל אחר
לבחינת האור והחיות הנמשך ממהותו ועצמותו יתברך
להיות מקור לבחינת 'ממלא כל עלמין' הנקרא "מקור
חיים", רק כמו בחינת שער, לפי שמזה המשל מובן
איך שאף על פי שנמשך ממנו הארה זו עם כל זה הוא
קדוש ומובדל לגמרי. כי השערה אינו נוגע כלל למהות
ועצם המוח על דרך משל, וכך זו ההארה אינו נוגע כלל
למהותו ועצמותו יתברך, שהוא בעצמו קדוש ומובדל
לגמרי, ורק בחינת הארה מצומצמת הנמשלה לשערות
נמשכת להיות מקור להתהוות "מקור חיים" ו'ממלא כל
עלמין'.

ולכן יש שייכות ענין הקדושה לבחינת שערות.
דדוקא השערה מורה על ענין הקדושה, דהא בהא
תליא: דלהיותו קדוש ומובדל אי אפשר להיות ממנו
ההמשכה רק על ידי בחינת שערות דוקא. ולכן בבחינת
שערות אלו תלוי קדושה העליונה, שהרי נמשכו
מבחינת קדוש ומובדל, בחינת 'סובב כל עלמין', שאי
אפשר להיות משם שום המשכה בפנימית, רק על ידי
שערות כו.

מה שאין כן מבחינת החיות ד'ממלא כל עלמין'
הנמשך ומתלבש בתוכיות העולמות, דשם שייך ענין
התלבשות והשתלשלות עילה ועלול. ומבואר למעלה,
דענין התלבשות והשתלשלות הוא, שנתפס המהות
העילה בהעלול, כמו התלבשות השכל במדה, או אפילו
בהתלבשות הנשמה בגוף. על כן אין צריך להיות משם
ההמשכה על ידי בחינת שערות דדוקא, דהא ענין
השתלשלות זו הוא הפך מבחינת שערות. שהשערה

שמני עצרת פג, ב). בפירוש (מיקה ז, כ) "אשר נשבעת לאבותינו מימי
קדם". ובדבור המתחיל "השמים כסאי", בענין שהתורה קדמה אלפים
שנה לעולם].

8. (במדבר ח, ז).

9. ועיין מה שנתבאר מזה: סוף דבור המתחיל "ויקח קרח" (לקמן קרח
נד, ב). ובדבור המתחיל "כי תצא", בענין "ונלקח את ראשה" (לקמן כי

תצא לו, ב). ובדבור המתחיל "שרי אשתך" (תורה אור יג, ב).

ועיין ובהזרה בפרשת ויחי, דף רי"ז, א': "ועד לא גליש כו". וב"מקדש
מלך", וב"זהר הקדוש" שם. ועיין בפרשת אחרי, דף ס', עמוד ב'.
ובפרשת נשא, דף קמ"ב, א'.

10. ("צבח" ויקרא יג, מא), תרגם אונקלוס: גליש).

אותן שלא על ידי צמצומים, הנקרא 'סובב כל עלמין',
אי אפשר כלל להתלבש בתוכיותן רק בבחינת מקיף
והעלם. ולכן כתיב "לא שנית", ואין בו שום התחלקות
מעלה ומטה. ועל זה נאמר: "אני ראשון ואני אחרון"
בנ"ל.

והנה על ידי התבוננותם והשגתם בזה, אזי הם
מתלהבים ומתלהטים בתשוקה ורשפי אש "לאסתכלא
ביקרא דמלכא", בבחינת 'סובב כל עלמין' שהוא קדוש
ומובדל. ולכן נקראים "שרפים", על שם הרשפי אש
והתשוקה הנפלאה. וזהו שאומרים "קדוש" פעם אחת –
הוא שיש להם רצון אחד ליכלל בבחינת 'סובב כל
עלמין' כו'.

ולכן נאמר עליהם: "שרפים עומדים ממעל לו",
ומבואר לעיל הקושיא: איך שייר לומר על הנבאר –
שעומד ממעל לשכינה בכיכול?

והענין:
דישעיה אמר (ישעיהו ו, א"ב): "ואראה את אד' יושב על
כסא רם כו', שרפים עומדים ממעל לו". ופירושו: שם אד',
הוא בחינת מדת מלכותו יתברך. והנה ישעיה לא השיג
בחינת מדת מלכותו כמו שהיא עדיין למעלה
מהתלבשות בהעלמות, שהוא בחינת 'ד' רבתי דאחד'
בנ"ל, שם לא השיג ישעיה כלל.

(וזלתי על משה רבינו עליו השלום אמרו רז"ל: "שהראהו
קשר של תפילין", וידוע דקשר זה הוא בחינת ד', והיינו ד'
רבתי דאחד').

רק השגתו היתה בבחינת מדת מלכותו כמו שהיא
מלובשת בהעלמות בבחינת 'ממלא כל עלמין', שהוא
ענין "שם כבוד מלכותו". וזהו שאמר ישעיה "ראיתי את
אד' יושב על כסא כו'", דהיינו בשנמשך להתלבש
בעולם הבריאה הנקרא 'כסא' בנודע.

וזהו "אתה גבור לעולם אד'", שצריך להיות תחלה
גבורות וצמצומים, עד שיומשך להיות בבחינת אד'.
דהיינו ענין ד"אנת אשתמודע אדון על כולא". והוא, כי
מבחינה זו נמשך להיות התהוות ב"ע בבחינת
התחלקות, ומתלבש החיות בכל אחד לפי ערכו. שהוא
על ידי גבורות וצמצומים תחלה, לצמצם האור והחיות
עד שיהיה יכול להתלבש בהעלמות, ושיתהוו בבחינת
גבול ומדה¹¹.

וזה נעשה על ידי בחינת "הר הגלעד", והוא על דרך
"צדיקים נדמה להם כהר" – "נעמך כולם צדיקים" (ישעיהו ס, כא),
פירושו: שכל איסור קטן נדמה להם כהר ומסך מבדיל בינו לבין
קונו, ועל ידי זה לא ימשך אחר הגשמייות¹². ועל ידי זה נמשך
גם כן למעלה בחינת "שגלשו מזה הגלעד" הנ"ל.

ועיין מה שנתבאר מענין הפרסא, בדבור המתחיל
והבדילה הפרוכת" (תורה אור יב, ג), שיש כמה בחינות פרסא בין
עולם לעולם, שמונע נתיקת החיצונים כו'. עיין שם. וכנ"ל.

מה שאין כן מבחינת 'סובב כל עלמין' הקדוש
ומובדל, שאי אפשר להיות משם השתלשלות עילה
ועלול, על כן אי אפשר להיות ההמשכה אלא על ידי
בחינת שיערה דוקא. ובשערות אלו תלוי הקדושה
עליונה דוקא – שהוא מקור להתהוות בחינת 'ממלא כל
עלמין' בנ"ל.

ולחיות שענין הנזירות – "כי יפליא [..] להזיר" (במדבר
א, ב), הנה ענין מצוה זו רומז למעלה מעלה, דהיינו,
שהנזיר עולה למקום גבוה ודומה לעליון¹³. על כן נאמר
בו (במדבר ו, ה): "קדוש יהיה, גדל פרע כו'".

ה וזהו ענין הכת הא' האומרים "קדוש", והם מבחינת
השרפים כמבואר בפסוק, ובגמרא דחולין שם.
והענין:

שהם בחינת מלאכים עליונים שבעולם הבריאה,
ששם מתגלה בחינת חב"ד, להיות הנשמות ומלאכים
משיגים גדולת אינסוף ברוך-הוא. וכנזכר לעיל בענין
בחינת 'ממלא כל עלמין', שמתחלק החיות בכלל לג'
בחינות: גן-עדן העליון, וגן-עדן התחתון, ועולם-הזה –
דוגמת ראש, וגוף, ורגלים.

על כן, השרפים שהם מבחינת עולם הבריאה ששם
הגן-עדן העליון, הם משיגים גדולת אינסוף ברוך-הוא.
ועיקר ההשגה הוא זה – איך שהוא יתברך קדוש
ומובדל, בבחינת אין ערוך אליו ברוך-הוא, ומקור
המשכת החיות ממנו יתברך להיות בחינת 'ממלא כל
עלמין', הוא רק על ידי צמצום עצום בבחינת שיערה
בנ"ל. ומבחינת המקור הנקרא 'ממלא כל עלמין', הוא
שנמשך ומתגלה כל השגות אלהות שבעולמות עליונים
ותחתונים, וגן-עדן העליון כו'.

אבל הוא יתברך עצמו – קדוש ומובדל, ו"לית
מחשבה תפיסא ביה כלל". והחיות שהוא יתברך מחיה

ולקראיז"ל שם, בטעמי מצות. וב"זהר הרקיע" פרשת ויחי שם.

13. (ועיין ב"מקדש קלך" ריש פרשת בראשית, וזה לשונו: מצאתי
בדברי האר"ז"ל, שנקודת המלכות היוצת לבריאה נקרא בשם אדני"ו).

11. וכמו שנתבאר במקום אחר – על פסוק זה ד"הסבי ענין כו', שיערך
קעדר כו'" (לקוטי תורה שיר השירים לו, ג).

12. (כמו שכתוב בזהר פרשת נשא, דף קכ"ז, עמוד ב'. ובלקוטי תורה

ניצוץ אחד יש בכל אחד ואחד מיישראל, ולזה הוא
העצה לנפחו בחזקה, שאז מתלהט ומתלהב ומתפשט
בהגהלת כולו בבחינת גילוי.

וכמו כן בנפש האלהית שבאדם, שצריכים להבעיר
הניצוץ שיש ביסוד האש שבלב, שיתגלה בבחינת גילוי
על ידי שמנפחים בו. והוא כל סדר התפלה עד קריאת
שמע, שהוא מתבונן בגדולתו יתברך אף "שאמר והיה
העולם", "אומר ועושה כו'". שזו ההתבוננות שבתפלה,
עד "בכל לבבך" שבקריאת שמע, הוא הכל בבחינת
הניפוח שמנפחים את הניצוץ של יסוד האש האלהי
שבלבבו, שתאיר בבחינת גילוי בלב כו'. וב"בכל לבבך"
שבקריאת שמע מתגלה הניצוץ של יסוד האש האלהי
בלב בבחינת גילוי, שמתלהט ומתלהב בתשוקה ורשפי
אש אליו יתברך.

וזהו "ונקדשתי בתוך בני ישראל" – פירוש: "תוף בני
ישראל" הוא נקודה הפנימית של הלב של כל אחד
ואחד מיישראל, ושם בתוך נקודה פנימית הלב –
"ונקדשתי", להיות לבם בוער ברשפי אש ואהבה עזה
ל"אסתכלא ביקרא דמלכא", שהוא יתברך קדוש
ומובדל ואין ערוף אליו כלל. על כן יהיה נתפס
התשוקה אליו יתברך, על ידי ההתבוננות אף שהוא
יתברך קדוש כו', בתוך פנימית נקודת הלב. שהוא ענין
אמירת ה"קדוש" דכת הא', ובאדם הוא בחינת האהבה
ד"בכל לבבך", דהיינו גילוי פנימית הלב בבחינת גילוי
ממש, להיות הלב מלא וגדוש מאהבת ה' בבחינת כלות
הנפש, כמו שכתוב: "נכספה וגם כלתה נפשי כו'".

(וגם הטעם שנקרא "תוף", דכבר נתבאר לעיל שחיות
הנפש המתלבש בגוף נחלק לג' מדרגות, היינו: ראש, גוף,
רגלים; והם ג' בחינות: ראש, תוף, סוף – אם כן הלב הוא בחינת
תוף. וזהו "ונקדשתי בתוך כו'" – שיגע תוף לבבו ממש. וכמו
שכתוב (דברים יא, יג): "ולעבדו בכל לבבכם" ואמרו רז"ל (תענית
ב, א): "עבודה שבלב זו תפלה".

אך עיקר פירוש "בתוף", היינו בתוכיות ופנימיות הלב.
וכמו שנתבאר בדבור המתחיל "ה' לי בעוזרי" (לקמן שמיני עצרת
פח, ד), בענין פירוש "קליטה" – שיהיה נקלט תוף תוכו ופנימיותו.
ועוד פירוש "ונקדשתי בתוך בני ישראל" – "ונקדשתי"
ממש. וכמו שכתוב בזוהר, פקודי, דף רל"א, עמוד א':
דכד אתקדש שמיא באתגליא, שמיא דאתפסיא אסתליק
על בורסי יקריה¹⁴, דכתיב: "ונקדשתי כו'". עיין שם.

ועל זה אמר "שרפים עומדים ממעל לו". כלומר,
כאלו הן למעלה מבחינת שם אדני, שהוא בחינת
ממלא כל עלמין, מפני שעיקר תשוקתם – להשיג
בחינת סובב כל עלמין הנקרא "קדוש". דהיינו,
שתשוקתם לצאת מהגבלתם וצמצומם מכח הפועל
אלקי המחיה אותן בבחינת צמצום, מבחינת ממלא כל
עלמין, ולהדבק בבחינת סובב כל עלמין. ולהיות כי
אל אשר רוחם פונה בתשוקתם יקרא בשם עומד שם,
וזהו שהשרפים עומדים בתשוקתם "ממעל לו" – לשם
אדני, רוצה לומר, שתשוקתם – לבחינת סובב כל
עלמין. וזהו שאומרים "קדוש" פעם אחת¹⁴.

והנה, האדם הוא עולם קטן, ויש בו גם כן הג' בחינות
של ג' כתות המלאכים הנ"ל. (כי המלאכים, כל אחד הוא
בחינה פרטית, אבל האדם כלול מכל העולמות. ולכן נאמר בו
(בראשית א, כו): "נעשה אדם" – לשון רבים, כמו שנתבאר במקום
אחר באריכות.

וזו הבחינה של הכת א' מהשרפים האומרים "קדוש"
פעם אחת, שתשוקתם "לאסתכלא ביקרא דמלכא",
ומתלהטים ברשפי אש כו', ישנה גם כן בהאדם, והוא
בחינת יסוד האש שבלב.

כי כמו שהגוף האדם מורכב מד' יסודות גשמיים, וכן
הנפש הבהמית מורכבת מד' יסודות רוחניים דנוגה, כך
גם הנפש האלהית כלולה ומורכבת מד' יסודות רוחניים
דקדושה האלקית¹⁵. ומשכן יסוד המים הוא במוח, ויסוד
האש הוא בלב.

והנה ענין מזיגות הד' יסודות אינן שוים בכל אדם.
שיש שיסוד המים בו בתגבורת יותר, ויש שבו יסוד האש
מתגבר יותר.

והוא כמו למשל הגחלים: שיש גחלים בוערות
שהאש מתלהט בהן בגילוי, ויש גחלים עוממות שאין
מתלהט בהן האש, כי אם יש בהם רק ניצוץ אחד
בהעלם. אף עם כל זה, כיון שעל כל פנים יש בהם ניצוץ
אחד, לזאת כשמנפחים את הניצוץ שבהם בחזקה, אזי
הוא מתלהט בהגהלת בבחינת גילוי כו'.

כמו כן הוא גם כן בענין נפש האלהית שבאדם, שיש
שיסוד האש האלהי שבלבו הוא מתגבר יותר בבחינת
גילוי – כמשל גחלים בוערות כו', ויש שיסוד האש
האלהי שבלבו הוא בהעלם – שהוא כמו גחלים
עוממות, שרק ניצוץ אחד יש בהם ובבחינת העלם; אבל

14. (שכאשר מתקדש שמו בגילוי, שמו הנסתר מתעלה על פסא כבודו).

14. ועיין מה שנתבאר מענין "שרפים עומדים", בדבור המתחיל
"שחורה אני ונאווה" (לקוטי תורה שיר השירים, ג ואלוף).

15. (כמו שנתבאר ב"ספר של ביונים" חלק א', פרק ג').

ש"ענין הברכה ב'רוך אתה כו' מן העולם ועד העולם'¹⁸ –
 שיהיה בחינת עלמא דאתבסטיא, ובחינת סובב כל עלמין,
 שהוא בחינת ביטול ד'כולא קמיה בלא חשיב' – נמשך בגילוי
 גם בעלמא דאתגליא, וראו כל בשר כו' (ישעיהו מ, ה).
 ועל דרך זה הוא ענין עבודת כת המלאכים האומרים ב'
 פעמים "קדוש", שהוא המשכה מלמעלה למטה. אמנם מעלת
 הכת הראשונה הוא כענין מה שכתוב שם:
 אבל עבודת הלוים מדה אחרת היתה בהם, והיא ממטה'
 למעלה כו', שלא יהיה בחינת ומדרגת עלמא דאתגליא נראה
 לבחינה ומדרגה כלל, ולא יהיה תופס מקום כלל. כמו שכתוב
 (נחמיה ט, ו): 'אתה הוא ה' לבדך' כו'¹⁹, עד: 'ולכן תפך ים
 ליבשה'.
 והיינו התכללות הברואים שבעלמא דאתגליא עד עלמא'
 דאתבסטיא ממש. וכדפירש במקום אחר, שהוא עליות הבריאה
 באצילות, ולא בחינת המשכה הארה לבד מעלמא דאתבסטיא
 כו'. ועל דרך זה הוא ענין הכת הא' שאומרים פעם אחת
 "קדוש", שהוא ליכלל בעלמא דאתבסטיא²⁰.
 ובאדם שהוא עולם קטן יש בחינה זו גם כן. והוא
 בחינת ומדרגת אהבת "בכל נפשך" שלאחר אהבה
 ד"בכל לבבך", שהוא גם כן המשכה מלמעלה למטה,
 להיות התקשרות חב"ד של האדם, ולבושי הנפש
 מחשבה ודבור ומעשה, בחב"ד דאין סוף ברוך הוא
 שבתורה, ורצונו העליון ברוך הוא שבמצות.
 וגם "בכל נפשך" כפשוטו – "אפילו נוטל את נפשך"
 (ברכות סא, ב), על דרך מה שכתוב (תהלים עג, כח): "מי לי
 בשמים ועמך לא חפצתי כו'", שהוא מסירת הנפש
 והרצון, להיות לו רק רצון אחד – לה'.
 (ומכל מקום אינו דומה לביטול דשרפים, דהתם רצונם
 ליפרד מן הפתילה מעצמו, "לאסתכלא כו'", והיא בחינת
 העלאה. מה שאין כן "בכל נפשך" – שעושה ההסכם ש"אפילו
 נוטל כו'", אין זה העלאה לבדה, דאדרבה הוא חפץ גם כן
 בעסק התורה ומצות, רק שעושה ההסכם ש"אפילו נוטל כו'",
 והסכם זה הוא מצות עשה רמה ונשאה, כי מצות "בכל נפשך"
 – "אפילו נוטל כו'" הוא ממנין המצות בנודע.
 ועיין ברעיא מהימנא פרשת אמור צ"ג, א': "דאסתלק ר' רזא
 דשמים כו'". דהיינו שה"קדוש" הא' זהו בחינת ההעלאה. והיינו
 כמו שכתוב בכתבי הארצ"ל, שלחיות יחוד אבא ואימא הוא

ופירוש "אסתלק" – שנמשך ממקום גבוה יותר, וזהו פירוש
 "ונקדשתי".
 והענין: כמו שנתבאר במקום אחר, בדבור המתחיל "צאנה
 וראינה" (לקוטי תורה שיר השירים כא, ב ואילך), בפירוש "לא זו מחבבה
 עד שקראהא אמי", שהוא כמו שכתוב (תהלים קלד, ב): "שאו ידיכם
 קדש, וברכו את ה'יהוה", שהצדיקים הם הממשיכים בחינת
 "קדש" מקדש העליון, שלמעלה מעלה מבחינת "קדוש" בוי"ו.
 והיינו על ידי נשיאות ידיהם ביחודא עילאה ויחודא תתאה,
 למסור נפש ב'אחד' בקריאת שמע. ולכן "קראה הקדוש ברוך"
 הוא אמי, שהם הממשיכים בחינת "קדוש" בוי"ו כו'. עיין שם
 באריות.
 וזהו פירוש "ונקדשתי בתוך בני ישראל", שעל ידי שנתפס
 ההתפעלות מקדושתו יתברך בתוכיות הלב של נשמות ישראל
 להיות בבחינת "שאו ידיכם כו'", על ידי זה ממשיכים ממש
 קדושתו יתברך. דהיינו שממשיכים מבחינת "קדש העליון"
 להיות בחינת "קדוש". וזהו מה שכתוב שם: "אסתלק על בורסי
 יקריה" – שנמשך האור בן"א מבחינת קדש העליון כו'.
 וזהו שכתוב ברעיא מהימנא פרשת אמור דף צ"ג, עמוד א':
 "ובין דישאלא קא מקדשי כו', נהיר ההוא קדש כו', ובדין
 אקרי לעלא קדוש כו', על בורסא דאיהו שמים²¹ כו'". עיין
 שם).
 ו**אחר כך כתב ב' אומרים ב' פעמים "קדוש"**:
 הענין:
 כי בחינת ה"קדוש" הא' הוא העלאה ממטה למעלה,
 שהשרפים רוצים ליכלל באין סוף ברוך הוא
 "לאסתכלא כו'", וזהו בחינת כת הא'. אך בחינת כת הב'
 שאומרים פעם ב' "קדוש" הוא, שחפצים להיות גם כן
 המשכה מלמעלה למטה. להיות כי צמאון השרפים
 הוא להדבק ב'סובב כל עלמין', ובבחינת ביטול עצמותם
 דוקא מכל וכל, אבל כת הב' רוצים וחפצים בהמשכת
 אור אין סוף ברוך הוא למטה.
 (ועיין מה שנתבאר בדבור המתחיל "שחורה אני" הנ"ל,
 בענין ההפרש שבין שרפים האומרים "קדוש", ובין האופנים
 שאומרים "ברוך".
 ועוד יש להעיר, ממה שנתבאר במקום אחר (תורה אור סב,
 ב), על פסוק (שמות טו, א) "אז ישיר משה ובני ישראל":

17. (ובין שישאל מקדשים, כו', מאיר בהם אותו הקדש, ואז נקרא למעלה קדוש כו', על הכסא, שהוא שמים).

18. (על פי דברי הזמנים א כט, י. תהלים קו, מח).

19. (י' – כולא קמיה בלא חשיב, לפניו כחשיבה כאורה' (תהלים קלט, יב).

דעלמא דאתבסטיא ועלמא דאתגליא שוין).

20. (ועיין מה שנתבאר לקמן פרשת בהר, על פסוק "כי תבואו אל הארץ", בענין אהבה שמבחינת אש כו').

38 "עושי רצונו" שעושים לו רצון – שירצה להניח את אורו
39 בביכול על הצד ולירד לצמצם את עצמו כו'.
40 והנה עיקר המשכה זו הוא על ידי תורה ומצות, שעל
41 ידי זה עושים לו רצון בביכול שירצה להיות מלך
42 העולם. וכמאמר רז"ל על פסוק (ויקרא כו, א) "ועשיתם
43 אותם": "אתם כתיב – כאילו עשאוני", דהיינו
44 שממשיכים "שיעור קומה", בחינת "כמראה אדם" (יחזקאל
45 א, כו), שהוא ההמשכה להיות מקור וחיות להתהוות
46 העולמות כו' 22.

47 וזהו פירוש הברכה של כל המצות "ברוך אתה
48 הויה":
49 "ברוך" הוא המשכה, שיהיה "הויה אלקינו" בגילוי
50 לנשמות הצדיקים, ושיהיה "מלך העולם" גם בחיצוניות
51 העולמות.
52 "אשר קדשנו במצותיו", פירושו: "אשר" הוא נתינת
53 טעם – שהכח להמשכה זו הוא מפני ש"קדשנו
54 במצותיו", לכך יכולים להמשיך הרצון על ידי המצות,
55 שירצה להיות "מלך העולם" 23.

56 ח והנה, בדרך פרט יש חילוק בין ענין ההמשכה שעל
57 ידי עסק התורה, לענין ההמשכה שעל ידי המצות:
58 שעל ידי התורה ממשיכים מפנימיות – על ידי העסק
59 בתורה שבכתב ותורה שבעל־פה. כי "מלכות – פה,
60 תורה שבעל־פה קרינו לה". וכמאמר רז"ל: "מתניתין –
61 מלכתא", שהוא הדבור שמדבר בדרך תורה, שמלובש
62 בו דבר ה', כמו שכתוב (ישעיהו נא, טז): "ואשים דברי בפיר".
63 ועל ידי העסק במצות מעשיות ממשיכים מבחינת
64 חיצוניות. כמו מצות צדקה, שהוא בחינת השפעה
65 "להחיות רוח שפלים" (ישעיהו נז, טז), כמו כן ממשיך
66 מלמעלה שיושפע "להחיות רוח שפלים" ו"לב
67 נדבאים" 24 (שם).

68 והנה, אלו הב' בחינות של תורה ומצות – כתיב
69 בקריאת־שמע: תחלה כתיב (דברים ו, ז): "ודברת בם",
70 שהדבור הוא לשון הנהגה. והיא, שעל ידי עסקו בתורה
71 ימשיך וינהיג בחינת אור אין־סוף ברוח־הוא "בם", רוצה
72 לומר, בדרך תורה שמדבר. ועל ידי זה ממשיך המשכה
73 זו בפנימית העולמות. וזהו בחינת הקדוש הב'.
74 ואחר כך כתיב (דברים ו, ח): "וקשרתם", שהוא מצות

1 על ידי העלאת מ"נ במסירת־נפש. כי כדי לעורר בחינת
2 אין־סוף להיות המשכת אור חדש בחכמה־עילאה כו', הוא על
3 ידי שהאדם מעורר בחינת אין־סוף בנפשו, למסור נפשו
4 ב'אחד', שהוא בחינת בלי־גבול של הכלי.

5 וזהו ענין "קדוש" ד"שרפים ממעל לו" – ממעל לבחינת ו',
6 "בדין נהיר ההוא קדש בהו", בבחינת ו' – מתפארת־דאימא
7 נעשה כתר לז"א. ואחר כך "קדוש" הב', וזה ההמשכה שעל
8 ידי תורה. ו"קדוש" הג', וזה ההמשכה שעל ידי מצות.
9 (וכמובאר לקמן. וכן מוכן ממה שכתוב ברעיא מהימנא שם.).

10 ז "וכת אחת אומרת: קדוש קדוש קדוש":
11 ובחינה זו של כת הג' ישנה גם כן בעבודת האדם
12 למטה, והוא בחינת "בכל מאדך" (דברים ו, ח) שבקריאת־
13 שמע. כי 'מאד' פירוש בלי גבול, והוא בחינת אין־סוף,
14 למעלה מהכלים. וצריכים להמשיך הבחינה 'מאד',
15 בחינת אין־סוף, למטה והוא על ידי המצות. ולכן
16 מברכים עליהם: "אשר קדשנו במצותיו", שממשיכים
17 על ידי המצות בחינת 'קדוש' גם למטה כו'. וכן על
18 התורה מברכים: "אשר קדשנו כו' על דברי תורה".

19 והענין יובן, על דרך מה שכתוב (תהלים קמ, כבא): "ברכו
20 ה' מלאכיו גבורי כח כו', כל צבאיו משרתיו עושי רצונו":
21 ופירוש "עושי רצונו", היינו שעושים אצלו יתברך
22 בחינת רצון, שירצה להשפיל עצמו להתהוות העולמות.
23 שמצד עצמו אין שייך בו בחינת רצון שירצה להתהוות
24 העולמות – שהוא אין צריך להם, כמו שכתוב "אני הויה
25 לא שנית" (מלאכי ג, א). ואף ש"התורה קדמה אלפים שנה
26 לעולם", הרי הוא יתברך נעלה מאד מן האלפים, שהם
27 בחינת חכמה־ובינה – "אאלף חכמה", "אאלף
28 בינה" 21. כי "כולם בחכמה עשית" (תהלים קד, כד) כתיב,
29 שגם החכמה־עילאה נחשבת כעשייה גופנית אצלו
30 יתברך.

31 אף הנה, המשכת רצון זה היה תחלה מצד עצמו
32 בחסד חנם, וכמו שכתוב "ותורת חסד" (משלי לא, כו).
33 והיינו, לפי כי "ואדם אין לעבוד כו'" (בראשית ב, ח). אבל
34 עכשיו צריך להיות אתערותא־דלתתא לעורר המשכה
35 זו.

36 וזהו "מלאכיו גבורי כח" באתערותא־דלתתא, ועל
37 ידי זה מעוררים בביכול למעלה המשכת הרצון. וזהו

21. (איוב לג, לג: "אאלף חכמה". ראה שבת קד, א).

22. [ענין מה שנתבאר מזה על פסוק "צאינה וראינה" (לקוטי תורה שיר השירים כה, ג). וענין מה שנתבאר בדבור המתחיל "לסוסת" בשיר השירים, בענין "כי אמת עולם חסד יבנה" (שם יא, ד)].

23. (וענין מה שנתבאר מענין זה בדבור המתחיל "בשעה שהקדמו

ישאל נעשה לנשמה" (לקמן במדבר יב, ג), גבי פירוש "עושי דברו כו'". וכמו שיתבאר לקמן (פרק ט) בפירוש "כי אני ה' מקדשכם").

24. (וענין מה שנתבאר מזה בדבור המתחיל "ויברך אלקים את כל הדברים האלה").

38 (בראשית ב, ד) – "בְּה' בְּרָאִם" (מנחות כט, ב).

39 ולכן אומר "אני הויה מקדשכם": שלהיות המשכת
40 בחינת קדוש ומוכרל, אור אין-סוף ברוך-הוא, על ידי
41 התורה ומצוות מעשיות שאינו בערך כו' – "אני" עושה
42 זאת לכם, וממשיך לכם סדר המשכת קדושה עליונה
43 על ידי אותיות שם "הויה". ו"אני" היינו אין-סוף ברוך
44 הוא עצמו, שהוא יתברך הנותן כח זה שנוכל להמשיך
45 את אור אין-סוף ברוך-הוא על ידי תורה ומצוות.²⁴

46 רק שמתחלה צריך להיות "ונקדשתי בתוך בני
47 ישראל", פירוש: שאנו צריכים להכין הפלי שיהיה
48 בחינת קדושתו נתפס בתוכיות בני ישראל, שהוא בחינת
49 "קדוש" הא', שהוא מה שיהיה גילוי פנימיות נקודת
50 הלב, שהוא בחינת יסוד האש האלהי שבלב, שיהיה
51 בוער לבחינת "קדוש", הוא אין-סוף ברוך-הוא, על דרך
52 הכת הא' שהם השרפים, ואז על ידי זה "אני ה'
53 מקדשכם", שעל ידי תורה ומצוות מעשיות יוממשך
54 "קדוש" זה מלמעלה למטה, בכלים של כל המצוות
55 עשה וענפיהן, ושמירת מצוות לא-תעשה וענפיהן,
56 ומצוות דרבנן.

57 והוא כמו על דרך משל אש הגשמי – שעל ידי האש
58 נעשים כל הכלים, שכל כלי שרוצה לעשות מכסף או
59 מזהב, עשייתה העיקרי הוא להבעירה באש תחלה,
60 ואחר כך יעשנה ויחליקנה,

61 כמו כן למעלה, דכתיב (אסתר א, ו): "ובכלים מכלים
62 שונים ויון מלכות רב", ריבוי הכלים הם המצוות
63 דאורייתא ודרבנן וענפיהן כנ"ל: "ויון מלכות רב" הוא
64 ההמשכה שממשיכים בכלים אלו. אף עשיית כל הכלים
65 הוא על ידי הבחינת יסוד האש האלהי, שהוא בחינת
66 השרפים, שעל ידי זה יכולים לעשות כל הכלים הנ"ל.

67 והנה תחלה כתיב (ויקרא כב, לב): "ולא תחללו כו'", כי
68 כל הנ"ל דבחינת "ונקדשתי" ובחינת "מקדשכם" זהו
69 בחינת "ועשה טוב" (תהלים לד, טו), אף תחלה צריך להיות
70 "סור מרע" (שם) בתכלית, ועל זה כתיב תחלה "ולא
71 תחללו את שם קדשי" – שלא תעשו בחינת חלל והפסק
72 המפסיק חס ושלום בין האדם לבין אבינו שבשמים.
73 והיינו כמו שפיתב: "עונותיכם היו מבדילים ביניכם ובין
74 כו"²⁷, שעל ידי העוונות עושים בחינת חלל המפסיק –
75 ואז לא יועיל הניפוח בהניצוץ יסוד האש האלהי שבלב
76 – שמתכבה על ידי זה.

1 מעשיות – ש"כל המצוות הוקשו לתפילין". והטעם הוא,
2 מפני שעיקר הכוונה פנימית של כל המצוות, הוא הכל
3 להמשיך בחינת "אחד" למטה. וזה מפורש יותר במצוות
4 תפילין, שכותבין בהם "אחד" על קלף גשמי. וכן במוזה.
5 וממנו נלמוד על כל המצוות, שהכוונה הפנימית הוא
6 הכל להמשיך בחינת "אחד" למטה.

7 וזהו בחינה של כת הג' שאומרים ג' פעמים "קדוש".
8 דהיינו, כמו שכתוב (ישעיהו ו, ג): "קדוש קדוש קדוש ה'
9 צבאות מלא כל הארץ כבודו" – "מלא כל הארץ"
10 דייקא, להיות ההמשכה בעשייה הגשמית. והוא
11 המשכת בחינת "מאדך" – אור אין-סוף שכלי גבול –
12 למטה.

13 (ודרך כלל, המשכה זו היא על ידי תורה ומצוות. ודרך
14 פרט, על ידי מצוות נמשך הגילוי גם בחיצוניות יותר²⁵. ולכן הן
15 ב' בחינות "קדוש", ושניהם המשכות מלמעלה למטה, והם
16 בחינת "בכל נפשך, ובכל מאדך". לבד ה"קדוש" הראשון
17 שמלמטה למעלה כו' – בחינת "בכל לבבך".

18 ומה שנתבאר במקום אחר כמה פעמים, דבחינת "בכל
19 מאדך" הוא האהבה-רבה שלמעלה מהכלי, אינו סותר למה
20 שכתוב כאן. כי כאן נדרש לפי המאמר ד"בכל מאדך" הוא בכל
21 ממונה, דהיינו מצוות צדקה שהיא כללות המצוות.

22 ועוד, דגם כאן הכוונה דבחינת "מאד" הוא בלי גבול, רק
23 שהוא דרך המשכה מלמעלה למטה. וכמו שכתוב (תהלים קט,
24 צא): "רחבה ממונתך מאד", שהמצוות הן כלי לגילוי בחינת
25 "מאד", כדפירש פסוק זה ב"אגרת הקדש", (סימן יז) דבור
26 המתחיל "נודע דבאתערותא דלתתא". עיין שם).

27 ט "אני ה' מקדשכם" (ויקרא כב, לב):

28 פירוש: שבא לומר, איך הכח באדם, שעל ידי מצוה
29 מעשיות ודברי תורה המדברים מהמצוות מעשיות
30 ימשיך על ידי זה גילוי אור אין-סוף ברוך-הוא ממש
31 ד"לית מחשבה תפיסא ביה כלל?"

32 – לזה אמר "אני הויה מקדשכם", פירוש: "הויה" הוא
33 סדר ההמשכה, שכל המשכה מלמעלה למטה נמשך
34 על ידי אותיות שם הויה: שהיו"ד מורה על הצמצום
35 שצריך להיות תחלה כדי שיוכל להיות ההמשכה. וזה'
36 שיש לו אורך ורוחב, מורה על ההתפשטות. ואחר כך
37 הו"ו הוא ההמשכה לבחינת ה' תתאה, "בהבראם"

24. ומה שנתבאר בדבור המתחיל "זכור את יום השבת" (תורה אור עא, ג), שזו ענין מתן תורה, שאז ניתן הכח הזה כו'. עיין שם.

27. (כי אם עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם". ישעיהו נט, ב).

25. וכמו שנתבאר במקום אחר, על פסוק "ועש דוד שם".

26. (ועיין מה שנתבאר במקום אחר – בדבור המתחיל "ביום השמיני עצרת" (לקמן שמיני עצרת פג, ואילך), גבי "תתן אמת לעקב כו").

- 1 וְהוּא "וְלֹא תַחֲלֹלוּ": עַל יְדֵי שֶׁתְּהִיּוּ בְּחִינַת "סוּר מֵרַע"
 2 בְּתַכְלִית, וְאִזּוּ יוּכַל לְהִיּוֹת "וְנִקְדָּשְׁתִּי בְּתוֹךְ כו'", וְאַחֵר כֵּן
 3 מִמִּילָא יִהְיֶה "אֲנִי הוּיָהּ מְקֻדָּשְׁכֶם" כֵּן ל.
 4 וְעֵינַן מִה שֶׁנֶּחֱבָאָר כְּהִאִי גִוּנָא בְּדַבּוּר הַמִּתְחַזֵּל
 5 "בְּמִדְבַּר סִינִי בְּאֶהֱל מוֹעֵד כו'" (לְקַמֵּן בְּמִדְבַּר א, ב): שְׁמִתְחַלְלָה
 6 צָרִיךְ לְהִיּוֹת בְּחִינַת יְצִיאַת מִצְרַיִם, שֶׁהוּא "סוּר מֵרַע",
 7 וְאִזּוּ אַחֵר כֵּן יוּכַל לָבֹא לְיַדִּי בְּחִינַת וּמִדְרַגַּת "מִדְבַּר"
 8 סִינִי "וְאֶהֱל מוֹעֵד כו'". עֵינַן שָׁם:

ב.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא דובער – אדמו"ר האמצעי

שערי תשובה

- 1 אַךְ יֵשׁ הַפְּרָשׁ בֵּין עֲלִיּוֹת הַנִּשְׁמוֹת בְּנִיגוֹן וְשִׁיר לְעֲלִיּוֹת
 2 הַמֵּלֶאכִי בְּשִׁיר כִּי יֵשׁ ב' מִינֵי שִׁיר א' שִׁיר שֶׁבִּפֶּה
 3 וְדִיבּוּר וְהוּא שִׁיר שֶׁל הַמֵּלֶאכִים בְּכָל יוֹם בְּדִיבּוּר
 4 בְּאִמְרָם קָדוֹשׁ וּבְרוּךְ וְכֵה"ג שֶׁאֵין עֲלֵי זֹאת בְּתַכְלִי
 5 הַשְּׁלִימוֹ בְּגוּפָא דְּמִלְכָא מִמַּשׁ כְּמוֹ עֲלִי הַנִּשְׁמוֹת לְפִי
 6 שֶׁהַנִּשְׁמוֹת שֶׁרָשָׁם בְּעִצְמוֹת גּוּפָא דְּמִלְכָא יוֹתֵר כִּידוּעַ
 7 עַל כֵּן הַשִּׁיר שֶׁל הַנִּשְׁמוֹת בְּעֲלֻתָם לְהַשְׁתַּאֲב בְּגוּפָא
 8 דְּמִלְכָא הוּא בְּנִיגוֹן בְּקוֹל בְּלֹא דִיבּוּר כָּלֵל שֶׁהוּא בְּשִׁירָו
 9 בְּעִצְמוֹת נְקוּדַת הַלֵּב שֶׁלְּמַעֲלָה מִן הָרַצוֹן וְהַשְׁכָּל לְגַמְרִי
 10 וְזֶהוּ מֵאֲרִז'ל בְּקוֹלוֹ שֶׁל מֶשֶׁה דּוֹקָא (וְכַמ"ש בַּמ"א
 11 בְּשִׁיר הַלִּיּוֹם כו' שִׁישׁ ג' מִינֵי שִׁיר וְשִׁיר פְּשׁוּט הוּא
 12 עֲלִי הַנִּשְׁמוֹת פְּשׁוּטוֹת הַנֶּפֶשׁ דִּיחִידָה כו' כֵּן ל') וְזֶהוּ
 13 שֶׁאִמְרָ דְּר"מ הִיא מְנַגֵּן בְּצִלּוֹתָא דּוֹקָא בְּכָל מִינֵי נִיגוֹן
 14 כִּי הוּא כּוֹלֵל כָּל ס"ר נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל וְכָל נִשְׁמָה יֵשׁ לָהּ
 15 נִיגוֹן מִיּוֹחַד בְּעֲלִיּוֹת לְפִי אֹפֶן שֶׁל מִדְרַגָּתָהּ בְּמִקּוֹר
 16 חוֹצְבָה הָרִאשׁוֹן דּוֹקָא דֵּהֵינּוּ לְפִי אֹפֶנִי צְרוּפִי אוֹתִיּוֹת
 17 מְקוּרָה כו' שֶׁמֶהוּהָ אוֹתָהּ מֵאֵין לִישׁ כו' וְכֹאשֶׁר תִּתְעַלֶּה
 18 עוֹד לְמַעֲלָה גַם בְּבַחֲי גּוּפָא דְּמִלְכָא לְמַעֲלָה מִמִּקּוֹר
 19 חוֹצְבָה הָרִאשׁוֹן הֵנָּה גַם כֵּן תִּהְיֶה אֹפֶן קְבֻלָּתָהּ שֶׁם עַל
 20 אוֹתוֹ הָאֹפֶן שֶׁקְבֻלָּהּ בִּהְיוּתָהּ בְּמִקּוֹר הָרִאשׁוֹן רַק שֶׁהוּא
 21 שֶׁם בְּהַפְשָׁטוֹת עֵרֶךְ הָרִאשׁוֹן וְלִכְךָ צָרִיךְ לְהִיּוֹת בְּעֲלִיּוֹת
 22 שֶׁמָּה ע"י נִיגוֹן בְּאֹפֶן מִיּוֹחַד לְפִי אֹפֶן הַתְּהוּוֹתָהּ
 23 מִמִּקּוֹר הָרִאשׁוֹן וְס"ר נִשְׁמוֹ הֵן ס"ר אֹפֶנִי עֲלִיּוֹת וְר"מ
 24 כּוֹלֵם וְכַמ"ש ת"ר אֵלֶּף רִגְלֵי הָעֵם אֲשֶׁר אֲנִכִּי בְּקִרְבּוֹ
 25 כו' ע"כ הִ' מְנַגֵּן בְּצִלּוֹתָא בְּכָל מִינֵי נִיגוֹן דְּכֻלָּלוֹת נ"י
 26 בְּדֶרֶךְ נִכְלָל נִחְלָקוּ לְד' דְּגִלּוֹי חו"ג ת"ת וּמִל' כו' וּפְרֻטִּי
 27 פְּרֻטִּיהֶם מִסְתַּעֲפִים לֵאמֹר שִׁיעוֹר וּבַחֲי חו"ג בְּכָלֵל הוּא
 28 נִיגוֹן שֶׁל חֲדוּהָ וְעוֹנֵג וְנִיגוֹן שֶׁל צֶעַר וּמְרִירוֹת וְהַמּוֹרֵכֵב
 29 מִשְׁנִיֵּהֶם יָחַד הוּא בַּחֲי ת"ת כו' וְהַכָּל לְפִי אֹפֶנִי
 30 מִדְרַגּוֹת הַנִּשְׁמוֹת אִם מְבַחֲי הַחֲסִדִּים אוֹ גְבוּרוֹת אוֹ
 31 מְבַחֲי הַמְּמוּצָע כֵּךְ הוּא אֹפֶנִי עֲלִיּוֹת שֶׁלֵּהֶם בְּנִיגוֹנֵם
 32 שֶׁל חֲדוּהָ אוֹ מְרִירוֹת אוֹ מְמוּצָע כו' וְד"ל:

שַׁעַר הַתְּשׁוּבָה, אִיתָא בְּר"מ, לְד"ר 9

ג.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא מענדל – אדמו"ר ה'צמח צדק'

מאמרי הצ"צ תרי"ד-תרס"ו

- 1 וְזֶהוּ שֶׁמַּע יִשְׂרָאֵל לִי רֹאשׁ שֶׁזֶהוּ בְּבַחֲי רֹאשׁ וְרֹאשׁוֹן
 2 וְאַח"כ הוּ' אֵלֵּינוּ שֶׁזֶהוּ מִצַּד שֶׁרֶשׁ הַנִּשְׁמָה הוּא
 3 אֵלֵּינוּ, וְהַעֲנִין הוּא כִידוּעַ שֶׁאֲבוֹת הֵן הַמְּרַכְּבָה וְיֵשׁ
 4 מְרַכְּבָתָא תַּתְּאָה וְיֵשׁ מְרַכְּבָתָא עֵילָאָה מְרַכְּבָתָא תַּתְּאָה
 5 שֶׁזֶהוּ עֲנִין וְהַחֲיוֹת נוֹשְׁאוֹת אֶת הַכֶּסֶּא וְעַל הַכֶּסֶּא דְּמוֹת
 6 כְּמִרְאָה אֲדָם שֶׁזֶהוּ עֲנִין הַחֲיוֹת הֵם בְּבַחֲי בִּטּוֹל וְעִי"ז
 7 הֵם נוֹשְׂאִים הַכֶּסֶּא שֶׁהוּא בַּחֲי מְלָכוֹת שֶׁזֶהוּ עֲנִין בַּחֲי
 8 מִמֵּלָא כִּי שֶׁרֶשׁ הוּא רַק בְּבַחֲי מִמֵּלָא בְּבַחֲי מְלָכוֹת
 9 שֶׁזֶהוּ בַּחֲי דִיבּוּר וְכַמ"ש בְּדַבָּר ה' שְׁמִים נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ
 10 פִּיּוֹ כָּל צְבָאָם, אֲבָל הָאֲבוֹת הֵם מְרַכְּבָתָא עֵילָאָה שֶׁהֵם
 11 מְרַכְּבָה לְמִדּוֹת דְּאֲצִי שַׁע"י בִּטּוֹל שֶׁלֵּהֶם הֵם מִנְּשִׁאֵי
 12 חו"ב דְּאֲצִי לְמַעֲלָה בְּבַחֲי כְּתִר שֶׁזֶהוּ בַּחֲי סוֹבֵב כ"ע,
 13 וְזֶהוּ עֲנִין שֶׁרֶשׁ נִשְׂ"י בְּנִים אֲתָם לְהוּי' אֵלֵּינוּ כְּמוֹ
 14 שֶׁהֵבֵן נִמְשָׁךְ מִמוֹחַ הָאֵב בְּבַחֲי פְּנִימִי וְעִצְמִי כֵךְ נִשְׂ"י
 15 שֶׁרֶשׁ בְּבַחֲי סוֹבֵב כ"ע בְּבַחֲי עִצְמִי, וְזֶהוּ הוּי'
 16 אֵלֵּינוּ כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּשִׁרָשׁ בְּבַחֲי סוֹבֵב לְבּוֹא בְּבַחֲי
 17 גִילּוֹי וְאַח"כ הוּי' אֶחָד שֶׁזֶהוּ הַמִּשְׁכַּת הַסּוֹבֵב, חִי"ת זֶהוּ
 18 זֵינן רְקִיעִים וְאַרְץ וְד' רוּחוֹת הָעוֹלָם וְאַל"ף הוּא אֱלוֹפּוֹ
 19 ש"ע, שֶׁזֶהוּ בַּחֲי סוֹבֵב לִימִשְׁךְ לְמַטָּה דּוּקָא. וְזֶהוּ עֲנִין
 20 יִשְׂרָאֵל סְתִים וְגִלּוֹי, סְתִים הֵינּוּ שֶׁרֶשׁ הַנִּשְׁמָה וְגִלּוֹי
 21 הֵינּוּ חֵלֶק הַנִּשְׁמָה שְׁבּוּגָף, וְקוּדְב"ה סְתִים וְגִלּוֹי הֵינּוּ
 22 בַּחֲי מִמֵּלָא וְסוֹבֵב, וְע"י הַחֲבִיבּוּר סְתִים וְגִלּוֹי בְּגוּף
 23 הֵינּוּ שֶׁרֶשׁ הַנִּשְׁמָה עִם חֵלֶק הַנִּשְׁמָה שְׁבּוּגָף ע"י תְּפִילָּה
 24 אִזִּי מִתְחַבֵּר סְתִים וְגִלּוֹי בַּחֲי סוֹבֵב בְּבַחֲי מִמֵּלָא, וְעַד"ז

14 אזי עונותיכם מבדילים ביניכם ובין אלקיכם היפך
15 ישראל לי ראש כי עונותי עברו ראשי כמשא כבד
16 יכבדו ממני כי זלע"ז עשה האלקים אזי ממשיך
17 השפעה לסט"א וקליפות.
18 וע"ז צריך תשובה, ויש ב' תשובות תש"ת ותש"ע,
19 תש"ת הוא ענין חרטה ומרירות על העבר ווידוי
20 בפה ותש"ע הוא ענין ביטול במציאות בחילא יתיר
21 (כענין ר"א בן דורדיא) ועי"ז מתקנים כל הפגמים, וזהו
22 ענין אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש שזהו
23 על ענין כי עונותי עברו ראשי כמשא כבד יכבדו ממני
24 וע"ז הוא הכובד ראש שזהו הכנעה ושפלות זהו
25 תש"ת, ואח"כ להתפלל שזהו תש"ע.

אין עומדין להתפלל

1 אורייתא סתים וגליא כי ע"י התפילה והיינו שמע
2 ישראל הוי' אלקינו נמשך ואהבת בכל לבבך אבל עיקר
3 המשכה מלמעלה למטה הוא ע"י התורה, וסתים הוא
4 התורה כמו שהיא למעלה אורייתא וקודב"ה כולא חד
5 הקב"ה מניח תפילין הקב"ה מתעטף בציצית זהו בחי'
6 סתים, וגלי' זהו תו"מ הנגלות, וע"י קיום התו"מ
7 הנגלית אזי הוא ג"כ חיבור עם בחי' סתים שבתורה
8 ועי"ז הוא גילוי עצמיו' אא"ס כי אורייתא וקודב"ה
9 כולא חד. אך יש בזה ב' בחי' כי המצות הם בחי'
10 מקיפים שזהו המשכה בבחי' מקיף ואח"כ התורה היא
11 בבחי' פנימי'.
12 אך זהו הכל כשמקיים התו"מ ותפילה בכוונה, אבל
13 כשאינו מקיים התו"מ וגם התפילה שלא בכוונה

ד.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שמואל - אדמו"ר מוהר"ש

תורת שמואל - תרל"ב

24 להשיג אלקות, כמשל אדם הרואה ומסתכל באור צח
25 דרך אספקלריא, כמו"כ תורה ומצות מעשיות ששרשם
26 מרצה"ע וחכמתו ית' שהם מיוחדים בו ית' חכים כו',
27 שהם למעלה מזיו השכינה שהוא רק התפשטות החיות
28 ונשתלשלו ונתפשטו ונתלבשו בעיני עוה"ז הגשמי,
29 כמו ציצית בצמר גשמי ותפילין בקלף הגשמי וצדקה
30 בגשמיות, וכשהאדם עוסק בתורה ובמצוות הם הם
31 נעשי' לבושי' לנשמתו שתתלבש בהם בג"ע שעל ידם
32 תוכל הנשמה שהיא נברא להשיג זיו השכינה מהות
33 ועצמיות אלקות. ויובן זה עד"מ דבר חכמה ושכל גדול
34 אין יכולי' להסביר לפני קטן בחכמה כ"א ע"י לבוש
35 ומשל שכאשר מלבישי' השכל במשל אז מבין הדבר,
36 כמו"כ נקראי' מעשה המצות בשם לבושי' שהם משל
37 ומליצה להשיג על ידם בחי' א"ס, ולכן נא' רחבה
38 מצותך מאד שהם כלי' ולבושי' רחבים שבהם וע"י
39 תשיג הנשמה בג"ע בחי' א"ס שהוא בבחי' מאד בלי
40 גבול. ולכן נק' התורה בשם משל כמ"ש כי כאשר
41 יאמר משל הקדמוני פי' שהיא משל שע"י המשל הזה
42 יושג אוא"ס בחי' קדמונו של עולם, והיינו כי כדי
43 שיהי' התגלות עצם רצון אוא"ס זה א"א שיוכל לבוא
44 לידי גילוי לשום נברא רק ע"י התלבשות רצונו ית'
45 בעשי' גשמי' הם מעשה המצות, שלכן נק' המצות
46 לבושי' והתורה משל כו'.

וישם את הכיור

בס"ד. (ש"פ פקודי, ל"ב).

1 **אמנם** איך תוכל הנשמה שהיא נברא יש ודבר בפ"ע
2 להשיג מהות ועצמיות אלקות שאינו בבחי'
3 השגה וגבול, והגם שהנשמה היא חלק אלקה ממעל
4 הוא עד"מ כענין טפת הזרע שנמשכה ממוח האב שלא
5 יתכן לומר שגם בעודינה במוחין היתה גשמית שא"כ
6 הי' נחסר מהמוח כו', אלא שבאמת התחלת המשכחה
7 מן המוח היא כח רוחני לבד אלא שאח"כ
8 בהשתלשלות ירידתה דרך חוט השדרה נשתנית
9 ונעשית גשמית, כן הנשמה עיקר שרשה הוא בבחי'
10 אלקות ממש כמ"ש בנים אתם לה' אלקיכם רק
11 שנשתלשלה בירידתה להיות בחי' נברא יש ודבר, וזהו
12 שאנו אומרים נשמה שנתת בי טהורה היא אלא שירדה
13 בבחי' אתה בראת כו' בחי' ב"ע עד שנפחת בי כמ"ש
14 ויפח באפיו, וא"כ איך תוכל הנשמה להשיג מהות
15 ועצמיות אלקות.
16 **והענין** הוא דהנה כתי' ויבא משה בתוך הענן ויהי
17 שם וגו' לחם לא אכל וגו' והי' גופו הגשמי
18 ניזון ממזון רוחני לבד כמ"ש לחם אבירים אכל איש,
19 זה משה, כמו המלאכי' ממש, ואיך יוכל להיות זה
20 שגשמי יקבל מזון וחיות מרוחני שהם מובדלי' זמ"ז
21 בתכלית, אך זהו ענין הענן שהי' משרע"ה מתכסה בו
22 דהיינו שהענן הי' שרשו ממדריגות אלקות מאד נעלה
23 אך שנשתלשל ונתגשם להיות לבוש למשה שע"י יוכל

ה.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שלום דובער - אדמו"ר מוהרש"ב

שיעורים בהמשך המאמרים - תער"ב

במהותם, וכמו מאמר הזוהר בפתח אליהו ואנת הוא
 שלימו דכולהו (ואתה הוא שלימות הכל) כו', כלומר
 שלימות העצם יכולה להופיע בכל מיני אופנים, באופן
 החכמה ובאופן הבינה.
 ועל דרך המבואר במקום אחר דפנימיות חכמה
 ופנימיות בינה הן ב' היחודים דה' אחד מלמטה למעלה
 ומלמעלה למטה כו' החכמה היא דרגת ה' אחד
 מלמעלה למטה - בחינת ראייה, והבינה היא דרגת ה'
 אחד מלמטה למעלה - בחינת שמיעה והשגה, ועיין מה
 שנתבאר באמרי בינה²⁰ בענין יורה ומלקוש כו'. עד
 כאן במאמר המוסגר.
 ומסכם הרבי נ"ע: הנה כל זה הוא כאשר מדברים על
 חכמה ובינה כפי שהן חלוקים במהותם - אבל בבחינת
 ריבוי ומיעוט שבהם שהחכמה זה נקודת ההשכלה
 והבינה זה הרחבת ההשכלה יכול להיות שבהמיעוט
 יאיר האור בבחינת ריבוי כנזכר לעיל והיינו לפי שהוא
 אותו המהות כו'.
 קיצור.
 ועדיין צריך להבין והלא יש עשר ספירות גם בעיגולים
 עיגול הכתר ועיגול החכמה, גם יש בהם מעלה ומטה,
 וגם בכל עיגול יש מעלה ומטה, דבתיקון הפגמים מחלק
 העליון שבעיגול הוא דחיית יניקת החיצונים ונטילת
 החיות הנבלע בהם, ומחלק התחתון הוא מילוי חסרון
 האור פנימי,
 אך יש לומר דמעלה ומטה זה הוא בריבוי ומיעוט, וכבר
 נתבאר דגם באור פנימי עיקר המעלה ומטה הוא בעצם
 מדריגתו, דבזה בחינת הבינה לא תהיה לעולם כמדריגת
 החכמה (וגם בפנימיותם שהוא כמו פנימיות עתיק יש
 לומר שמחולקים), אבל בריבוי ומיעוט אין זה מעלה
 ומטה, ויכול להיות ריבוי האור כבינה כמו בחכמה,
 וכמו בנקודת התמצית.

במאמר המוסגר מיישב הרבי נ"ע ענין זה, שחכמה
 ובינה הם במהות אחרת לגמרי, עם מה שמבואר שגם
 חכמה וגם בינה שרשם בעתיק -
 (וגם מה שכתוב באוצרות חיים לרבי חיים ויטאל דכשם
 שפנימיות אבא פנימיות עתיק - כלומר הפנימיות של
 דרגת החכמה הנקראת אבא, היא הפנימיות של דרגת
 העתיק שבכתר, כמו כן פנימיות בינה פנימיות עתיק, -
 גם הפנימיות של דרגת הבינה היא בפנימיות של דרגת
 עתיק, ואין זה מתיישב עם מה שנתבאר שהחכמה
 והבינה הם מהות אחרת לגמרי -
 מתוך הרבי נ"ע - יש לומר דמכל מקום בכל אחד הוא
 במהותו, - כלומר למרות שגם שרש החכמה וגם שרש
 הבינה הוא בעתיק, הרי הם בתוך דרגת העתיק
 מחולקים במהותם, דבאבא (חכמה) הוא במהות בחינת
 ומדריגת החכמה ובבינה כפי מהות ומדריגת הבינה
 למרות ששרש שניהם בעתיק.
 ומבאר הרבי נ"ע את ההסברה בענין - שלמרות שיש
 שרש לחכמה ולבינה בעתיק הרי הן מחולקים בדרגתם:
 (ויש לומר הביאור בזה דעתיק שהוא בחינת תחתונה
 שבמאציל - הכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים,
 כיון שיש בו משניהם: חיצוניות הכתר (אריך) הוא
 דרגה עליונה שבנאצלים ופנימיות הכתר (עתיק) הוא
 דרגה תחתונה שבמאציל. וכנודע דעתיק הוא לשון
 העתקה של העצמות כו' כלומר אין זו דרגה ובחינה
 פרטית אלא רק העתקה של העצמות, הרי זה בחינת
 שלימות העצמית, שאינה מוגדרת בגדר מסוים, ובא
 ככל מדריגה כפי מהותה, והיינו שמשלים בבחינת
 שלימות עצמי כל מדריגה כפי מהותה - כיון שעתיק
 הוא דרגת השלימות העצמית, הרי כל מיני אופני וסוגי
 השלימות קיימות בו.
 ולכן גם שלימות החכמה כלולה בו וגם שלימות הבינה
 כלולה בו, למרות ששניהם פרטים שונים החלוקים

ו.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא יוסף יצחק – אדמו"ר מוהריי"צ

ספר המאמרים – אידיש (מתורגם)

[אייר ה'תש"ה]

- 1 **"יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב"**¹.
 2 הרבי² נשמתו-עדן אומר בשם הבעל-שם-טוב נשמתו-
 3 ערן שלכל נשמה שה' ברוך-הוא שולח לעולם, יש
 4 שליחות שנשמה זו צריכה לפעול בעולם, ואת
 5 השליחות הזו הנשמה מוכרחה לבצע, כי כך היא
 6 הגזירה העליונה שזוהי פעולתה של הנשמה ההיא.
 7 הבעל-שם-טוב נשמתו-עדן פירש את הפסוק³:
 8 **"יצא אדם לפעלו"**, היא שליחות הנשמה שלו, שזהו
 9 **"פעלו"**, שלשם כך הנשמה נשלחה לעולם הזה, וכל
 10 אחד צריך לדעת ולזכור ש"ולעבודתו עדי ערב", שאת
 11 שליחות הנשמה שלו עליו לעשות והוא מוכרח לבצע
 12 **"עדי ערב"**, כלומר, שיש לבצע את שליחות הנשמה
 13 לפני שנעשה מאוחר.
 14 הזמן מתחלק לשלושה חלקים – בוקר, צהרים וערב.
 15 כך גם בחיי האדם יש שלושה סוגי זמנים.
 16 כתוב⁴ **"הלא צבא לאנוש עלי ארץ וכימי שכיר ימיו"**.
 17 לאדם יש זמן מוגבל כמה יהיה בעולם הארצי, וכשם
 18 שמי שמקבל עבודה לזמן מסוים יודע שזמן עבודתו
 19 יסתיים, כך צריך אדם לדעת שזמן חייו מוגבל.
 20 גם שנות האדם מחולקות לשלוש – שחרית, מנחה
 21 וערבית.
 22 שנות הנעורים הן הבוקר, כשהשמש מתחילה לזרוח.
 23 גיל העמידה הוא חיי הצהרים כאשר השמש מתחילה
 24 לפנות למערב, מתקרבת לשקיעה.
 25 שנות הזקנה של חיי האדם זו הערבית שלו, כאשר
 26 נחלשים יותר ומתחיל להעיק מדוע הזנחנו את
 27 הצהרים.
 28 אומר על כך הבעל-שם-טוב: אדם צריך ללכת לפעלו,
 29 שכן לכך שלח ה' ברוך-הוא את נשמתו לעולם, ועליו
 30 לעבוד את עבודתו בתורה ומצוות בטרם יבוא זמן
 31 ערבית.
 32 העבודה העיקרית היא תורה ומצוות בעונג מהידור,
 33 ולעבד בתוכו מידות טובות.
- 34 הזמן הראוי לכך הוא בבוקר ובצהרים, בשנות הנעורים
 35 וגיל העמידה.
 36 בשנים אלו יכול אדם לפתח את עצמו ולהתעדן ביראת
 37 שמים ומידות טובות, אז גם חיי הערבית שלו יהיו
 38 נאים.
 39 האדם שבבוקר ובצהרים שלו עסק בתורה ומצוות
 40 ורכש מידות טובות, כאשר הוא מגיע לשנות הערבית,
 41 יש לו עונג בתפילה בציבור, בשמיעת דברי אגדה, עונג
 42 בקיום מצוה ובמידות טובות. חיים של עונג יהודי.
 43 לא זו בלבד שהוא עצמו, הוא כראוי בכל עניני תורה
 44 ומצוות ומידות טובות, אלא הדבר גם גורם לו עונג רב.
 45 בעומק הלב הרי כל יהודי מסור באמת לתורה, מצוות
 46 ומידות טובות, אלא שסיבות שונות של עניני הגוף
 47 והעולם מאפילות על ההתמסרות העמוקה והלבבית
 48 לתורה ומצוות.
 49 לכן אומר הרמב"ם⁵ להלכה לגבי גט ש"כופין אותו עד
 50 שיאמר רוצה אני", כי יהודי רוצה לעשות את אשר
 51 הוא מחוייב על-פי תורה, אלא שסיבות מעניני הגוף
 52 או מעניני העולם מונעות את הרצון הפנימי מלבוא
 53 לידי ביטוי.
 54 לכן יש לכפות אותו, להסיר את כל הסיבות מעניני
 55 הגוף או העולם המפריעות ומעכבות את התגלות
 56 הרצון הפנימי האמיתי וההתמסרות לתורה ומצוות.
 57 כל ההפרעות מעניני הגוף והעולם המחלישות את
 58 הרצון הפנימי האמיתי לתורה ומצוות, הן רק בצעירותו
 59 ובשנותיו האמצעיות של היהודי, והחינוך וההדרכה
 60 של שנות הנעורים ואויר הסביבה של גיל העמידה
 61 משפיעות מאוד על האדם.
 62 כאשר זוכים לחינוך כשר כראוי, במקום שהמחנך נוטע
 63 במחנך אמונה בה' יתברך ואהבה לתורה ומצוות,
 64 ובגיל העמידה הוא נמצא בסביבה של יראת שמים
 65 ומידות טובות, אזי הרצון לתורה ומצוות ומידות
 66 טובות הוא בהתגלות.

ע' שכא הערה 179, מהדורת תשע"ב ע' שיזח הערה 185).

(4) איוב ז, א.

(5) ביד החזקה, הל' גירושין סוף פ"ב [הערת כ"ק אדמו"ר].

(1) תהלים קד, כג.

(2) אדמו"ר הזקן.

(3) הובא ונתבאר בלקוטי שיחות חלק יד, ע' 176. וראה לוח "היום יום...", א אדר ראשון. נסמן בכתר שם טוב (מהדורת תשס"ד)

קיצור. מבאר שה' ברוך-הוא שולח כל נשמה לעולם
הזה עם שליחות מסוימת, והאדם צריך לבצע את
שליחות נשמתו בטרם נעשה מאוחר. חיי האדם
מוגבלים. הזמן נחלק לבוקר, צהרים וערב. וכך בחיי
האדם – שנות הנעורים הן בוקר, גיל העמידה הוא
צהרים, ושנות הזקנה הן ערב. בוקר וצהרים טובים
מבטיחים ערב נאה.

ב.

שצריך להרגיל את עצמו ולאמן את ידיו במלאכה,
הדבר קשה לו אז מאוד והוא נזקק ליגיעה גדולה עד
שהוא לומד את האומנות.
כאשר הוא מתלמד את האומנות ומרגיל את עצמו
במלאכה, הנה מזמן לזמן, בנוסף לכך שעבודת
האומנות נעשית לו קלה יותר, נוצרת אצלו גם
שביעות-רצון מהאומנות ועונג מסוים, והעונג מתאחד
עם עבודת האומנות. תמורת זאת שכאשר רק התחיל
ללמוד את האומנות היה לו קשה מאוד, ולעיתים
קרובות היה ממורמר מגודל היגיעה שהיתה לו כדי
להתלמד את האומנות, כעת יש לו עונג רב מהעבודה,
כך שלא זו בלבד שהעבודה איננה נחשבת לו ליגיעה,
אלא אדרבה, העבודה היא עבורו עונג, ועריכה לו.
כך גם בעבודת הבורא ברוך-הוא:
ראשית צריך להיות לימוד של ענין עבודת ברוך-הוא,
כשם שמישהו לומד אומנות. וההקדמה וההכנה
הראשונה לעבודת הבורא ברוך-הוא היא קבלת-עול,
לקבל על עצמו את עול התורה ומצוות ועול מידות
טובות.
ענינה של קבלת-עול הוא שלא להתחשב עם הרצון
והתענוג, בין אם הוא רוצה זאת ויש לו מכך עונג ובין
אם אינו רוצה ואינו מתענוג בזה, וכן לא צריך להתחשב
בכך שהדבר קשה. העושה בקבלת-עול יודע שאין זאת
שהוא צריך לעשות, אלא הוא מוכרח לעשות.
קבלת-עול היא עיקר בעבודת הבורא ברוך-הוא,
וההתחלה של העבודה היום יומית מוכרחה להיות
בקבלת-עול.
לכל לראש צריך ללכת להתפלל תפילה בציבור וכך
עליו להתנהג כל היום, הן בענינים שבין אדם למקום
והן בענינים שבין אדם לחברו, לעשות הכל על-פי
התורה בקבלת-עול ללא טעמים. יהודי צריך לעשות
כך, כי כך מצוה הבורא ברוך-הוא בתורה, ומה שכתוב
בתורה, הן בענינים שבין אדם למקום והן בענינים
שבין אדם לחבירו, צריך יהודי לעשות בקבלת-עול.

כאשר החינוך אינו כראוי על-פי השולחן ערוך, חסרה
קדושת התורה והדרת הכבוד למצוות, אזי מושכת
אותו סביבה חופשית.
כאשר מתבגרים, משתפרים על-פי רוב, ומתענגים
מתורה ומצוות ומידות טובות, ואצל רוב אלו שזכו
לחינוך כשר והנהגת חיים בתמימות, יש להם הנאה
רבה ביצירת סביבה יהודית אמיתית.

15

באחד ממאמרי החסידות שלו אומר הרבי², שכל
יהודי יכול להתעלות בעבודת הבורא ברוך-הוא.
הבעל-שם-טוב אומר⁶ שכל יהודי, אפילו הפשוט
שבפשוטים, יכול וצריך להיות עובד ה', והרבי²
נשמתו-עדן מבאר איך אפשר וצריך להתמסר לעבודת
הבורא בתורה ומצוות ומידות טובות.
שכן על-ידי ההתמסרות בעבודת הבורא בתמימות
הראויה, עומד הפשוט שבפשוטים בידיעת התורה
בדרגה נעלית ביותר, כי ההתמסרות התמימה היא עיקר
בעבודת הבורא יותר מאשר הידיעה וההבנה בידיעת
התורה.
האמת היא שההתמסרות התמימה קיימת אצל כל בני
ישראל, אצל הפשוט שבפשוטים בדיוק כמו אצל
הגדול שבגדולים, כי ההתמסרות התמימה היא מצד
הנשמה והרי עניני הנשמה הם אצל כל בני ישראל
בשוה, כפי שהרבי אומר⁷ "הנשמות מתאימות ואב
אחד לכולנה".
מאחר שההתמסרות התמימה לתורה ומצוות ומידות
טובות קיימת אצל כולם, הרי אין זאת אלא שיש
להביא זאת בפועל ממש, שהנלמד, קיום מצוה ומידה
טובה, כל זה יהיה בהתמסרות תמימה. והרבי מלמד
אותנו איך כולנו, ללא חילוק כמה גדול או קטן בידיעת
והבנת התורה, נוכל להביא את ההתמסרות הנשמית
התמימה לתורה ומצוות ומידות טובות לידי פועל
ממש.
והרבי² מבאר זאת במשל מחיי היום יום:
כל אומנות, ללא חילוק מהי האומנות, אם זהו אומן
העושה כלים מעץ או ממתכות שונות או אומנות של
כתיבת אותיות הכתב בצורה ברורה ונאה, או כתיבת
ציור – יש ללמוד זאת תחילה אצל אומן ולמלא אחר
כל מה שהאומן מצוה לעשות, מבלי לשאול כל סיבות
לכך, אלא לעשות את אשר האומן מצוה.
ללא חילוק באיזו מלאכה מדובר, הדבר כרוך בקושי
רב אפילו אצל מי שהוא אומן-יד מלידה, ובפרט מי

רב.

קיצור. מבאר שעל-ידי ההתמסרות התמימה והנשמתית לתורה, מצוות ומידות טובות שישנה אצל כל בני ישראל בשוה, יכול כל יהודי להתעלות בדרגות עבודת הבורא, כי עיקר העבודה היא כאשר ההתמסרות התמימה באה לידי פועל-ממש. הלומד אומנות מוכרח לעשות את אשר האומן מצוה אותו מבלי לשאול מדוע. הלימוד קשה מאוד וכאשר הוא מתלמד העבודה מביאה לו עונג. כך בעבודת הבורא, על-ידי ה"לפעלו" של קבלת-עול באים לעריכות ומתיקות של ה"ולעבודתו".

יצא אדם לפעול

על-ידי העבודה של קבלת-עול, שהיסוד של קבלת-עול הוא התמסרות תמימה ונשמתית לתורה ומצוות ומידות טובות, מתעלה בעל הקבלת-עול מעלה בדרגות עבודת הבורא, עד שלא זו בלבד שהעבודה בתורה ומצוות ומידות טובות אינה קשה לו, אלא התורה ומצוות ומידות טובות נעשים העונג שלו.
כך מפרש הרבי²:
"יצא אדם לפעלו" – כשהיהודי מתחיל את עבודתו בעבודת הבורא ברוך-הוא בקבלת-עול, שזהו "לפעלו", אזי נעשה אצלו "ולעבודתו עדי ערב", שעבודתו עריבה ומתוקה לו ומביאה לו שמחה ועונג

ספר השיחות – ה'ש"ת-תש"א בלה"ק

אחיו הגאון ר' משה, את תלמידו המובהק החסיד ר' פנחס, ואת נכדו היקר, הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק "צמח צדק", באמרו עליו: הוא הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק "צמח צדק" צעיר בחייו וקשיש בדיעת התורה. בבואם לויטבסק אמר הוד כ"ק רבנו הזקן בבית המדרש הגדול⁶ פלפול בנגלה שבתורה, ממנו התפעל אחיו הגאון ר' משה מאד. אמר לו הוד כ"ק רבנו הזקן: משה, מה אתה מתפלל, כשהייתי אצל הרבי במזריטש פתח לפני חלון רחב לאור התורה.
כה. הניגון הידוע, בשפה הרוסית: "ניע זשוריטע חלאפצי אל תדאגו עובדים (הכוונה על עובדי מלאכה), טשטא איז נאמי בודעט מה יהיה אתנו מי דאיעדעם דא קארטשאנקא, טעם אי וואדקא בודעט כאשר נגיע אל... שם גם יין שרף יהיה –".
ניגון זה ניגנו חסידיו הוד כ"ק אדמו"ר האמצעי, ובו משתקפים הגעגועים החסידיים העמוקים להיות אצל הרבי, לשמוע חסידות ולשפוך את הלב בעבודת התפילה.
במשך מאה עשרים וחמש השנים שחסידים שרים ניגון געגועים זה, גדלו חסידים בעבודה. כפי שאמר הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק על החסידים שמנגנים בתפלה ניגוני התעוררות ודיקות: כל בעלי שיר יוצאין בשיר ונמשכין בשיר⁷, למתפלל החסידי יש רסן, הוא מוגבל בענינים הגשמיים, אפילו בענינים המוכרחים, ובפרט בענינים הגשמיים שסוברים שהם מוכרחים.

כא. פורים תרס"ג היה הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק בוינה אוסטריה – בשעת סעודת פורים אמר הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק: אומר לכם אימרה יסודית חסידית שעמלו עליה: 'משכיל חסידי' מבין, ו'עובד חסידי' מרגיש.
הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק סיפר, שהוד כ"ק אביו אאזמו"ר הרה"ק מהר"ש אמר בשם הוד כ"ק רבנו הזקן: דעת עליון משתקפת בדעת תחתון. והוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק הסביר זאת בהרחבה.
כב. החסיד ר' אליהו יוסף מדריבין אמר בשיחתו עם החסידים, שחסידי הראשונים של רבנו הזקן, היו מקושריו של הרבי במסירות נפש. הם הלכו באש ובמים לבצע דרכי החסידות כהוראת הוד כ"ק רבנו הזקן.
כג. הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק "צמח צדק" אמר: "כ"ק דודי וחותני אדמו"ר האמצעי לא ידע צורת מטבע ואמר, שגשם המטבעות הוא חומר בלתי מזוכך. לפני שמשתמשים בכסף לצדקה ולעניני קדושה, הוא חומר גס שעלול לפתות ש"כחי ועוצם ידי וכי"⁵ ומביא לגאווה והתנשאות.
כד. בשנת תקס"ט פרצה בויטבסק מחלוקת בין הרבנים לבין מנהלי העיר. שני הצדדים לא יכלו להתאחד בעניני הוראה וסידור התקנות, ורבני ויטבסק פנו אל הוד כ"ק רבנו הזקן בבקשה שהוא יסדר את הענין על פי דעתו הקדושה.
הוד כ"ק רבנו הזקן קיבל בקשתם וצירף אליו את

- 1 כו. בריגא - לטביה - היה אדם זקן, ממשפחה
- 2 חסידית טובה. בצעירותו למד רפואה והיה לרופא
- 3 גדול. מסיבות שונות נעשה אוכל טריפות וכו'. בראש
- 4 השנה ויום כיפור היה מתפלל בברלין.
- 5 פעם אחת בהתכנסות חסידית דובר בענין טעות

אחרון של פסח בסעודת ויום

אגרות קודש

ב"ה, כ' סיון, תרצ"א

ריגא

אל חברת "יבנה" אשר בעי"ת

ליוענהאף יע"א

1 שלום וברכה!

2 שמחתי מאד לשמע מאת ידידי הנכבד והנעלה מר

3 מרדכי פנחס שי' טייץ מהתיסדות חברת "יבנה", במטרה

4 לאגד את הצעירים ללמוד תנ"ך, קשוי"ע משניות ואגדה,

הדו"ש ומברכם

12 יוסף יצחק

אג"ק מוהריי"צ כרך יז

אגרות קודש

ב"ה, ועשי"ק ה' אייר, תשכ"א

ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביו מבדר"ח אייר והקודמו.

ועי"פ ענין פרשת שבוע זה: אשה כי תזריע וילדה זכר, וידוע פירוש רבנו הזקן בזה, דהרמז בעבודת הבורא, אשר כשבאים הענינים באתערותא דלתתא דעבודת כנסת ישראל, בני ישראל, אזי וילדה זכר, דבר של קיימא.

יהי רצון שבבואינו מחדש הגאולה, יהי כאמור גם בנוגע לגאולתן של ישראל, אשר הקב"ה מעמיד להן (מעוררן על האמת, אשר היצה"ר שהועמד ע"י הקב"ה לנסות את האדם, הנקרא) מלך (דעיר קטנה הוא הגוף, וגוזר עליו גזירות) שגזירותיו קשות (כהר גבוה וקשה) כהמן (שביקש להשמיד ולהרוג בגו"ר, כי הוא יצה"ר הוא מלאך המוות) וישראל עושין תשובה (בשעתא חדא וברגעא חדא ומתוך שמחה) ומחזירין למוטב (מקור הטוב) ומיד נגאלין, גאולה שאין אחר"י גלות, כי אמיתית ושלמה תהי' שיר לשון זכר.

בברכה לבשו"ט בכל הענינים אודותם כותב הכללים והפרטים גם יחד.

מ. שניאורסאהן

פרק שלישי משנה א

עֲקִיבָא בֶן מִהֶלְלֵאל אָמַר, הַסְתַּכַּל בְּשִׁלְשָׁה דְּבָרִים וְאֵין אַתָּה כָּא לִידֵי עֲבֵרָה. דַּע, מֵאֵין בָּאתָ, וּלְאֵן אַתָּה הוֹלֵךְ, וּלְפָנֶי מִי אַתָּה עֲתִיד לָתֵן דִּין וְחֶשְׁבוֹן. מֵאֵין בָּאתָ, מִמַּטְפֵּה סְרוּחָהּ, וּלְאֵן אַתָּה הוֹלֵךְ, לְמָקוֹם עֶפֶר רַמָּה וְתוֹלַעַה. וּלְפָנֶי מִי אַתָּה עֲתִיד לָתֵן דִּין וְחֶשְׁבוֹן, לְפָנֶי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא:

נקודות משיחות קודש

דרך נוספת - על-פי חסידות - לבאר פסיקה זו (כענין בפני עצמו):

בהסבר המושג "עבירה" מבואר בחסידות שזהו על-דרך "העברה" מרשות לרשות. כשאדם עובר על רצון ה', הרי הוא "מעביר" את מה שהיה קודם לכן ברשות הקדושה [=רשות היחיד, "יחידו של עולם" - הקב"ה] לרשות הסטרא-אחרא [=רשות הרבים, שכן הסטרא-אחרא הוא מקום של פירוד וריבוי]. כדי למנוע אפשרות של "עבירה" כזו, על האדם להיות חדור בענין "אחדות ה'" - שאין עוד "רשות" מלבד רשותו של הקב"ה ("אין עוד מלבדו").

זהו אפוא תוכן דברי המשנה - "הסתכל בשלושה דברים": מבואר בכמה מקומות ששלימות האחדות היא דוקא במספר שלוש.

יחיד (מספר אחד) אינו מבטא אחדות משום שכל עוד אין מציאות שנייה, אחדותו (של היחיד) טרם הועמדה במבחן ואי-אפשר לכנותה עדיין - "אחדות".

כשיש שני דברים המנגדים זה לזה, בוודאי שאין להחשיב זאת לאחדות.

אחדות אמיתית היא כאשר יש שני דברים שונים ונפרדים זה מזה ובכל-זאת שניהם מסכימים זה לזה ושרויים באחדות זה עם זה. החיבור והצירוף בין שני הדברים הוא מציאות חדשה, מציאות שלישית. נמצא כי דוקא המספר שלוש מבטא אחדות באופן השלם ביותר.

בדומה לכך אנו מוצאים בענין "שני כתובים המכחישים זה את זה - עד שיבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם". כלומר, ההסכמה בין שני הכתובים נפעלת על ידי "כתוב שליש" המכריע ביניהם.

כך גם לגבי בריאת העולם: ביום הראשון נאמר "יום אחד" שכן אז היה הקב"ה "יחיד בעולמו". ביום השני לא נאמר "כי טוב" לפי שבו נבראה המחלוקת. דוקא ביום השלישי נאמר פעמיים "כי טוב", כי המספר שלוש שולל מחלוקת ופועל אחדות.

זאת אפוא כוונת משנתנו - "הסתכל בשלושה דברים": כאשר מתבוננים בכל שלושת הדברים - רואים ומבינים כי מציאות העולם אינה סותרת למציאות ה', אלא להיפך, "בארץ מתחת" נרגש ש"אין עוד" (מלבדו יתברך) - אזי, "אין אתה בא לידי עבירה".

לאחר דברי המשנה "הסתכל בשלושה דברים", מפרטת המשנה את שלושת הדברים - "דע מאין באת, ולאן אתה הולך, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון".

נשאלת השאלה: "מניינא למה ליי?", לשם מה צריך להודיע מראש את מספר הדברים? ואף אם נאמר כי יש חשיבות בידעת המספר - הלא המשנה עצמה מפרטת ומונה את הדברים שבהם צריך להסתכל והכל רואים כי שלשה הם!

אחד הביאורים הוא:

אמירת המשנה "הסתכל בשלושה דברים" היא ענין העומד בפני עצמו גם בלי הפירוט שבהמשך. כלומר, באומרה "הסתכל בשלושה דברים" רומזת המשנה לשלושה דברים יסודיים, שעל-ידי הסתכלות בהם - "אין אתה בא לידי עבירה".

מה הם שלושת הדברים?

ההתבוננות הראשונה צריכה להיות במאמר רז"ל², "אני נבראתי לשמש את קוני". בשלב ראשון אנו רואים רק שני "דברים": (א) האדם ("אני"), (ב) הקב"ה ("קוני"). אומרת לנו משנתנו כי אין די בהתבוננות בשני דברים אלה ומוכרחים ל"הסתכל בשלושה דברים". דהיינו, בנוסף על מציאות האדם ומציאות הקב"ה, עליו להתבונן גם במציאות העולם אשר נברא על-ידי הקב"ה כדי שבו ועל-ידו יעבוד האדם את הקב"ה ("לשמש את קוני").

תכלית בריאת העולם וירידת הנשמה למטה, בעולם הזה התחתון, היא להשלים את הכוונה האלוקית - "נתאוה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים"³. יהודי בעבודתו מזכך את הגוף והנפש הבהמית וגם את חומרות העולם ועל-ידי-זה הוא עושה לקב"ה "דירה".

על כן נחוצה הסתכלות ב"שלושה דברים": לא מספיק שהאדם עושה את גופו הגשמי ("אני") "דירה" לקב"ה; עליו לעשות גם מהעולם הזה התחתון "דירה" לו יתברך.

ומזה שלמען מטרה זו - העבודה של עשיית דירה לו יתברך בתחתונים - כדאית היתה ירידת הנשמה למטה⁴, למדים אנו את גודל המעלה שב"ירידה" זו, עד כדי כך, שגם הנשמה עצמה מתעלית על ידי גילוי "עצמות" הקב"ה ("דירה" לו יתברך), ו"עליה" זו מונעת ממנה את האפשרות של עשיית חטא - "אין אתה בא לידי עבירה"!

(ספרהשיחות ה'תנשא, כרך ב)

(ספרהשיחות ה'תשמ"ט)

1. לשון הש"ס שבת עג, ב. ועוד. 2. קידושין פב, ב. 3. ראה תניא פרק לו. מדרש-תנחומא נשא טז. 4. "כי הנשמה עצמה אינה צריכה תיקון כלל" (תניא פרק לז).

הפסוק "אמור.. ואמרת" ולא "דבר", כי 'דבור' הוא לשון קשה, מהשאינן אמינה היא לשון רכה.

פרשת אמור

כא וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֲמֹר אֶל־הַכֹּהֲנִים
בְּנֵי אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם לִנְפֹשׁ לֹא־יִטְמָא
בְּעַמּוּיָם: ^בכִּי אִם־לְשֹׂאֲרוֹ הַקָּרֵב אֵלָיו לְאִמּוֹ
וּלְאִבּוֹ וּלְבָנוֹ וּלְבִתּוֹ וּלְאָחִיו: ^גוְלֹאֲחָתָן
הַבְּתוּלָה הַקְּרוֹבָה אֵלָיו אֲשֶׁר לֹא־הָיְתָה לְאִישׁ
לָהּ יִטְמָא: ^דלֹא יִטְמָא בַּעַל בְּעַמּוּיָו לְהַחֲלוֹ: ^ה
כְּתִיב לֹא־יִקְרָח קִרִּי לֹא־יִקְרָחוּ קִרְחָה בְּרֹאשָׁם
וּפָתַת זָקָנָם לֹא יִגְלָחוּ וּבְכַשְׂרָם לֹא יִשְׂרְטוּ
שְׂרָמַת: ^וקִדְשִׁים יִהְיוּ לֵאלֹהֵיהֶם וְלֹא יַחֲלִלּוּ
שֵׁם אֱלֹהֵיהֶם כִּי אֶת־אִשִּׁי יְהוָה לֶחֶם אֱלֹהֵיהֶם
הֵם מִקְרִיבִים וְהָיוּ קִדְשִׁים: ^זוְאִשָּׁה זֹנָה וַחֲלָלָה
לֹא יִקְחוּ וְאִשָּׁה גְרוּשָׁה מֵאִשָּׁה לֹא יִקְחוּ
כִּי־קִדָּשׁ הוּא לֵאלֹהֵיו: ^חוְקִדְשָׁתוֹ כִּי־אֶת־לֶחֶם
אֱלֹהִים הוּא מִקְרִיב קִדָּשׁ יִהְיֶה־לָּךְ כִּי קִדּוֹשׁ
אֲנִי יְהוָה מִקְדָּשְׁכֶם: ^טוְכַת אִישׁ כָּהֵן כִּי תַחַל
לְזִנוּת אֶת־אִבִּיתָהּ הִיא מְחַלֶּלֶת בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹף: ^יס
וְתַכְּתֹן הַגָּדוֹל מֵאָחִיו אֲשֶׁר־יוֹצֵק עַל־רֹאשׁוֹ |
שָׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמִלֵּא אֶת־יָדוֹ לִלְבָּשׁ אֶת־
הַבְּגָדִים אֶת־רֹאשׁוֹ לֹא יַפְרֹעַ וּבִגְדָיו לֹא יַפְרֹם:
^{יא}וְעַל כָּל־נִפְשֹׁת מוֹת לֹא יָבֹא לְאִבּוֹ וּלְאִמּוֹ לֹא
יִטְמָא: ^{יב}וּמִן־הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא וְלֹא יַחֲלִיל אֶת
מִקְדָּשׁ אֱלֹהֵיו כִּי גֹר שָׁמֶן מִשְׁחַת אֱלֹהֵיו עָלָיו
אֲנִי יְהוָה: ^{יג}(ישראל) וְהוּא אִשָּׁה בְּבִתּוּלָה יִקַּח:
^{יד}וְאִלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וַחֲלָלָה זֹנָה אֶת־אִלָּה לֹא יִקַּח
כִּי אִם־בְּתוּלָה מַעֲמִיּוֹ יִקַּח אִשָּׁה: ^{טו}וְלֹא־יַחֲלִיל

זֶרַעו בְּעַמּוּיָו כִּי אֲנִי יְהוָה מִקְדָּשׁוֹ: ^ס

~ נקודות משיחות קודש ~ (2)קוטר שיחות זכ"ז ע' 165

אמור אל הכהנים . . ואמרת אליהם (כא, א)

אמור, ואמרת - להזהיר גדולים על הקטנים (רש"י)

"להזהיר" הוא גם לשון זהר ואור, ומכאן הנראה שפאשר הגדולים משפיעים על הקטנים, צריכים הם לעשות זאת באופן של 'זמין' - מקרבת' דרך של זהר ואור. ולמעט בהשפעה בדרך של 'שמאל' - דוחה, על פי זה יתמקד לשון

שני ^{טו}וידבר יהוה אל־משה לאמר: ^{יז}ידבר אל־
אהרן לאמר איש מזרעך לדורתם אשר יהיה
בו מום לא יקרב להקריב לחם אלהיו: ^{יח}כי
כל־איש אשר־בו מום לא יקרב איש עור או
פפח או חרם או שרוע: ^{יט}או איש אשר־יהיה
בו שבר רגל או שבר יד: ^כאו־גפן או־זק או
תכלל בעינו או גרב או ילפת או מרוח אשד:
^{כא}כל־איש אשר־בו מום מזרע אהרן הכהן לא
יגש להקריב את־אשיו יהוה מום בו את לחם
אלהיו לא יגש להקריב: ^{כב}לחם אלהיו מקדשי
הקדשים ומן־הקדשים יאכל: ^{כג}אך אל־
הפרכת לא יבא ואל־המזבח לא יגש כִּי־מום
בו ולא יחלל את־מקדשי כִּי אֲנִי יְהוָה
מקדשם: ^{כד}וידבר משה אל־אהרן ואל־בָּנָיו
וְאֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ^{כה}**כב** וידבר יהוה
אל־משה לאמר: ^{כז}ידבר אל־אהרן ואל־בָּנָיו
ויוצרו מקדשי בני־ישראל וְלֹא יַחֲלִילוּ אֶת־שֵׁם
קִדְשִׁי אֲשֶׁר הֵם מִקְדָּשִׁים לִי אֲנִי יְהוָה: ^{כח}אמר
אלהם לדתיתכם כל־איש | אשר־יקרב מכל־
זרעכם אל־הקדשים אשר יקדישו בני־ישראל
ליהוה וּמִמָּאתוֹ עָלָיו וּנְכַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא
מִלִּפְנֵי אֲנִי יְהוָה: ^{כט}איש איש מזרע אהרן והוא
צָרוּעַ אוֹ זָב בְּקִדְשִׁים לֹא יֹאכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהַר
וְהִנָּגַע בְּכֹל־טְמֵא־נֶפֶשׁ אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר־תִּצָּא
מִמֶּנּוּ שִׁכְבַּת־זָרַע: ^לאו־אִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל־
שְׂרֵץ אֲשֶׁר יִטְמָאֻ אוֹ בְּאָדָם אֲשֶׁר יִטְמָא־לוֹ
לְכָל טְמֵאתוֹ: ^{לא}נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגְעֶבּוּ וּמִמָּאָה
עַד־הָעֶרֶב וְלֹא יֹאכַל מִן־הַקְּדָשִׁים כִּי אִם־רָחֵק
בְּשָׂרָה בְּמִיּוֹם: ^{לב}וְכֹא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהַר וְאַחֵר יֹאכַל
מִן־הַקְּדָשִׁים כִּי לַחֲמוֹ הוּא: ^{לג}נִבְלָה וּטְרֵפָה לֹא

יֹאכֵל לְטִמְאָה־בָּהּ אֲנִי יְהוָה: ❶ וְשִׁמְרוּ אֶת־
מִשְׁמֶרֶתִי וְלֹא־יִשְׂאוּ עָלָיו חֲטָא וּמָתוּ בּוֹ כִּי
יַחֲלִלְהוּ אֲנִי יְהוָה מִקִּדְּשָׁם: ❷ וְכִלְיוֹר לֹא־יֹאכֵל
קֹדֶשׁ תּוֹשֵׁב בָּהֶן וְשֹׁכֵר לֹא־יֹאכֵל קֹדֶשׁ: ❸ וְכֹהֵן
כִּי־יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיָן בִּסְפוֹ הוּא יֹאכֵל בּוֹ וְיִלִּיד
בֵּיתוֹ הֵם יֹאכְלוּ בְלַחְמוֹ: ❹ וּבֵת־כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה
לְאִישׁ זָר הִוא בְּתוּמַת הַקִּדְּשִׁים לֹא תֹאכֵל:
❺ וּבֵת־כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה אֲלֻמָּנָה וּגְרוּשָׁה וְזָרַע אִין
לָהּ וְשִׁבָּה אֶל־בֵּית אֲבִיהָ בְּנִעוּרֶיהָ מִלֶּחֶם אֲבִיהָ
תֹאכֵל וְכִלְיוֹר לֹא־יֹאכֵל בּוֹ: ❻ וְאִישׁ כִּי־יֹאכֵל
קֹדֶשׁ בְּשִׁגְגָה וַיִּסַּף חֲמִשִּׁיתוֹ עָלָיו וְנָתַן לַכֹּהֵן
אֶת־הַקֹּדֶשׁ: ❼ וְלֹא יַחֲלִלּוּ אֶת־קֹדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת אֲשֶׁר־יְרִימוּ לַיהוָה: ❽ וְהִשְׂיִאוּ אוֹתָם עֵין
אֲשָׁמָה בְּאֹכְלָם אֶת־קֹדְשֵׁיהֶם כִּי אֲנִי יְהוָה
מִקִּדְּשָׁם: ❾

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטרשיחות ח"ב ע' 151)

אָמַר אֶל הַכֹּהֲנִים . . וְאָמַרְתֶּם אֲלֵהֶם (כא, א)

אָמַר, וְאָמַרְתֶּם - לְהַזְהִיר גְּדוּלִים עַל הַקְּטָנִים (רש"י)

"לְהַזְהִיר" הוּא גַם לִשׁוֹן זֶהר וְאוֹר, לְלַמֶּדְנוּ שֶׁבְּאֶשֶׁר
מִשְׁפִּיעִים הַגְּדוּלִים עַל הַקְּטָנִים, נִסְפָּים תּוֹסֵפוֹת שֶׁל זֶהר
וְאוֹר בְּגִדּוּלִים עֲצָמָם.

שְׁלִישִׁי ❶ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: ❷ דַּבֵּר
אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו וְאֵל כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתֶּם
אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר
בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִקְרִיב קָרְבָּנוֹ לְכָל־גִּדְּרֵיהֶם
וְלְכָל־גִּדְּבוֹתָם אֲשֶׁר־יִקְרִיבוּ לַיהוָה לַעֲלֹת:
❸ לְרִצְוֹנָם תָּמִיד זָכַר בַּבֶּקֶר בִּבְשָׁבִים וּבַעֲוִיִּם:
❹ כָּל אֲשֶׁר־בּוֹ מוֹם לֹא תִקְרִיבוּ כִּי־לֹא לְרִצְוֹן
יְהִיָּה לָכֶם: ❺ וְאִישׁ כִּי־יִקְרִיב זִבְח־שְׁלָמִים
לַיהוָה לְפֶלֶא־נִדְרָ אוֹ לְנִדְבָה בַּבֶּקֶר אוֹ בַצֹּאן
תָּמִיד יְהִיָּה לְרִצְוֹן כָּל־מוֹם לֹא יִהְיֶה־בּוֹ:
❻ עֹרֹת אוֹ שְׂבוֹר אוֹ־חֲרוּץ אוֹ־יִפְלֹת אוֹ גֶרֶב
אוֹ יִלְפֹת לֹא־תִקְרִיבוּ אֵלֶּה לַיהוָה וְאִשָּׁה

לֹא־תִתְּנוּ מִהֶם עַל־הַמִּזְבֵּחַ לַיהוָה: ❸ וְשׂוֹר וְשָׂה
שְׂרוּעַ וְקָלוּט נִדְבָה תַעֲשֶׂה אֹתוֹ וּלְנִדָּר לֹא
יִרְצֶה: ❹ וּמַעֲוֹד וְכָתוּת וְנִתּוּק וְכָרוּת לֹא
תִקְרִיבוּ לַיהוָה וּבְאַרְצְכֶם לֹא תַעֲשׂוּ: ❺ וּמִיד
בֶּן־נָכַר לֹא תִקְרִיבוּ אֶת־לֶחֶם אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל־
אֵלָה כִּי מִשְׁחַתֶּם בָּהֶם מוֹם בָּם לֹא יִרְצוּ
לָכֶם: ❻ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: ❼ שׂוֹר
אוֹ־כֶשֶׁב אוֹ־עֹז כִּי יוֹלֵד וְהָיָה שְׁבַעַת יָמִים
תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהִלָּאָה יִרְצֶה לְקַרְבָּן
אִשָּׁה לַיהוָה: ❽ וְשׂוֹר אוֹ־שָׂה אֹתוֹ וְאֶת־בָּנָיו לֹא
תִשְׁחָטוּ בַּיּוֹם אֶחָד: ❾ וְכִי־תִזְבְּחוּ זִבְח־תּוֹרָה
לַיהוָה לְרִצְוֹנְכֶם תִּזְבְּחוּ: ❿ בַּיּוֹם הַהוּא יֹאכֵל
לֹא־תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֶּקֶר אֲנִי יְהוָה:
⓫ וְשִׁמְרֶתֶם מִצְוֹתַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי יְהוָה:
⓬ וְלֹא תַחֲלִלּוּ אֶת־שֵׁם קֹדְשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בַתּוֹד
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְהוָה מִקִּדְּשָׁכֶם: ⓭ הַמוֹצִיא
אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהִיּוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי
יְהוָה: ⓬

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטרשיחות ח"ב ע' 679)

אָמַר אֶל הַכֹּהֲנִים . . וְאָמַרְתֶּם אֲלֵהֶם (כא, א)

אָמַר, וְאָמַרְתֶּם - לְהַזְהִיר גְּדוּלִים עַל הַקְּטָנִים (רש"י)

בְּג' מְקוֹמוֹת בָּאָה הַתּוֹרָה לְהַזְהִיר גְּדוּלִים (בְּדַעַה) עַל
קְטָנִים (בְּדַעַה): דָּם - אֵף שֶׁהָיוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׂטוּפִים בְּדָם
לֹאֲכָלוּ, אֵל יֹאמַר מַה תּוֹעִיל הַשְׁתַּדְּלוּתִי בַּחֲנוּךְ טוֹב, כִּיִּין
שִׁמְשָׁקַע בְּתַאֲוֹת לְבוֹ. שְׂקָצִים - אֵף שֶׁהָיוּ כֻּלָּם עוֹשֵׂה זֹאת
רַק לְהַכְעִיס, כִּי גַם נֶפֶשׁ קָצָה בָּהֶם, וְלִכְאוּרָה מַה תִּקְנֶה יֵשׁ
בְּדַבּוּר אֱלִיוֹ. טְמֵאָה כֹהֲנִים - עֲנִין הַטְּמֵאָה וְהַשְׁתַּהֲרָה הוּא דָבָר
שְׂאִי אֶפְשָׁר לְהַסְבִּירוֹ בְּשִׁכְלִי, וְאִם כֵּן יֹאמַר הַמַּחֲנֹךְ אֵיךְ יִכָּל
לְהַסְבִּיר עֲנִין זֶה? לָכֵן הַזְהִירָה הַתּוֹרָה שָׂאֵל נֹאמַר נֹאשׁ, וְכָל
אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, יִהְיֶה מִי שִׁיחֶזְקָה, מִזְהִירִים עָלָיו לְהַשְׁתַּדֵּל כָּכָל
הָאֶפְשָׁרִי לְהַעֲמִידוֹ עַל דַּעַת הָאֵמֶת וְלַעֲזוֹר נִקְדַּת הַיִּהְדוּת
אֲשֶׁר בּוֹ.

רְבִיעִי כג ❶ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: ❷ דַּבֵּר
אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתֶּם אֲלֵהֶם מִזְעֵדִי יְהוָה
אֲשֶׁר־תִּקְרָאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֵלֶּה הֵם

מוֹעֲדֵי: ג שֶׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבָיִום
הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבְתּוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלָאכָה
לֹא תַעֲשׂוּ שַׁבַּת הוּא לַיהוָה בְּכָל
מוֹשְׁבֵיתֵיכֶם: פ - אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְהוָה מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ
אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם: ה בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן
בְּאַרְבַּעַה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֲרֻבִים פֶּסַח לַיהוָה:
וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חַג הַמִּצּוֹת
לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת תֹּאכְלוּ: ז בַּיּוֹם
הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלָאכָה
עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: ח וְהִקְרַבְתֶּם אִשָּׁה לַיהוָה
שִׁבְעַת יָמִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־
מְלָאכָה עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: פ ט וַיִּדְבֹּר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: י דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם כִּי־תֵבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם
וְקִצְרְתֶּם אֶת־קִצְרֶיהָ וְהִבַּאתֶם אֶת־עֹמֶר רִאשִׁית
קִצְיֹרְכֶם אֶל־הַכֹּהֵן: יא וְהִנִּיף אֶת־הָעֹמֶר לִפְנֵי
יְהוָה לְרִצְוֹנְכֶם מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת יִנִּיפְנוּ הַכֹּהֵן:
יב וְעִשִּׂיתֶם בַּיּוֹם הַנִּיפְכֶם אֶת־הָעֹמֶר כֶּבֶשׂ
תָּמִים בִּן־שְׁנָתוֹ לַעֲלֹה לַיהוָה: יג וּמִנְחָתוֹ שְׁנֵי
עֲשָׂרִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן אִשָּׁה לַיהוָה רֵיחַ
נִיחָח כְּתִיב וּנְסַכָּה קִרִי וְנִסְכָּו יִין רִבִּיעֵת הֶהָיִן:
יד וְלֶחֶם וְקִלִי וְכֹרֶמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד־עֶצֶם הַיּוֹם
הַזֶּה עַד הִבִּיאְכֶם אֶת־קֶרְפֶּן אֱלֹהֵיכֶם חֻקַּת
עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מוֹשְׁבֵיתֵיכֶם: טו
וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הִבִּיאְכֶם
אֶת־עֹמֶר הַתְּנוּפָה שִׁבְעַת שַׁבָּתוֹת תְּמִימוֹת
תִּהְיֶינָה: טז עַד מַמְחֶרֶת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִית
תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה חֲדָשָׁה
לַיהוָה: יז מִמוֹשְׁבֵיתֵיכֶם תֵּבִיאוּ לֶחֶם תְּנוּפָה
שֵׁתִים שְׁנֵי עֲשָׂרִים סֶלֶת תִּהְיֶינָה חֶמֶץ
תֹּאפִינָה בַּכּוֹרִים לַיהוָה: יח וְהִקְרַבְתֶּם עַל־
הַלֶּחֶם שִׁבְעַת כֶּבֶשִׂים תְּמִימִים בְּנֵי שָׁנָה וּפָר

בֶּן־בָּקָר אֶחָד וְאִילָם שְׁנַיִם יִהְיוּ עֹלָה לַיהוָה
וּמִנְחָתָם וְנִסְפִיָּהֶם אִשָּׁה רֵיחַ־נִיחָח לַיהוָה:
יט וְעִשִּׂיתֶם שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת וּשְׁנֵי
כִבְשִׂים בְּנֵי שָׁנָה לִזְבֹּחַ שְׁלָמִים: כ וְהִנִּיף הַכֹּהֵן
אֹתָם עַל־לֶחֶם הַכֹּפְרִים תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה
עַל־שְׁנֵי כֶבֶשִׂים קֹדֶשׁ יִהְיוּ לַיהוָה לִכְהֵן:
כא וְקִרְאתֶם בַּעֲצָם י הַיּוֹם הַזֶּה מִקְרָא־קֹדֶשׁ
יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלָאכָה עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ חֻקַּת
עוֹלָם בְּכָל־מוֹשְׁבֵיתֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם: כב וּבִקְצֹרְכֶם
אֶת־קִצְיֹר אֲרֻצְכֶם לֹא־תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֶךְ בִּקְצֹרְךָ
וְלָקַט קִצְיֹרְךָ לֹא תִלְקַט לַעֲנִי וְלִגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: פ

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות ח"ז ע' 72)

איש איש מבית ישראל . . אשר יקריב קרבנו לכל
נדריהם ולכל נדבותם (כב, יח)

איש איש - לרבות את הגוים, שנודרים נדרים ונדבות
בישראל (רש"י פס' ה')

בנוגע לבנין בית המקדש, ההלכה היא שאסור לשמח
גוים בבניית הבית, ואף לא בתרומות לבניית הבית, והסבה
לכך, בית המקדש נועד לשם השקצת השכינה בבני ישראל
בלבד, ואין לגוים חלק בזה. מה שאין כן בנוגע להקרבנות
קרבנות, יכולים כל הגוים להשתתף ולהביא קרבנות, וטעם
הדבר, המזבח - שעליו מקריבים את הקרבנות - נקבע
מקומו ועומד מתחלת בריאת העולם, כמו שאמרו חז"ל
ששם נברא אדם הראשון והקריב שם קרבנות, קרבנותיהם
של קין והבל היו שם, וגם נח כשיצא מהתבה הקריב שם.
לכן גם שאר אמות העולם צאצאיהם של אדם ונח יכולים
להקריב שם קרבנות.

חמישי כ וידבר יהוה אל־משה לאמר: כז דבר
אל־בני ישראל לאמר בחודש השביעי באחד
לחודש יהיה לכם שבחון וזרון תרועה מקרא־
קודש: כח כָּל־מְלָאכָה עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ
וְהִקְרַבְתֶּם אִשָּׁה לַיהוָה: ס כ וידבר יהוה
אל־משה לאמר: כא אך בעשור לחודש השביעי
הזה יום הכפרים הוא מקרא־קודש יהיה לכם

שְׂבִיעִי כֹד א וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: ב צֹ
אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שִׁמּוֹן וְיָד פְּתִית
לְמֵאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד: ג מִחוּץ לְפָרְכֶת הָעֵדֻת
בְּאַהֲל מוֹעֵד יַעֲרֹךְ אוֹתוֹ אֶהְיֶן מֵעַרְב עַד־בֹּקֶר
לִפְנֵי יְהוָה תָּמִיד חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם: ד עַל
הַמִּנְרָה הַטְּהֻרָה יַעֲרֹךְ אֶת־הַנְּרוֹת לִפְנֵי יְהוָה
תָּמִיד: פ ה וַלְקַחְתָּ סֹלֶת וְאִפִּיתָ אוֹתָהּ שְׁתֵּים
עֶשְׂרֵה חֲלוֹת שְׁנֵי עֶשְׂרֵים יִהְיֶה הַחֹלֶה הָאֶחָת:
ו וּשְׂמַת אוֹתָם שְׁתֵּים מֵעֲרֻכּוֹת שֵׁשׁ הַמְּעֻרְכָת עַל
הַשֻּׁלְחָן הַטָּהוֹר לִפְנֵי יְהוָה: ז וְנָתַתָּ עַל־הַמְּעֻרְכָת

אמן בתיכון ובימיכון ובתי רכל בית ישראל, בעגלא
ובזמן קריב ואמרו אמן: אמן יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי
עלמיא. יתברך: יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא.
יתברך, וישתבח, ויתפאר, ויתרום, ויתנשא, ויתקדר,
ויתעלה, ויתחלל, שמה דקדשא בריך הוא. אמן לעלא מן
כל ברכתא ושירתא, תשבחתא ונחמא, דאמין
בעלמא, ואמרו אמן: אמן

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות ח"ו ע' 163. ע"פ ביאורי
החומש)

וסמכו כל השמעיים את ידיהם על ראשו (כד, יד)
אוקרים לו: דמך בראשך, ואין אנו נענשים במיתתך,
שאתה גרמת לך (רש"י)

אחד התנאים ההכרחיים לחיוב מיתה הוא ההתנאה -
אין אדם חייב מיתה אלא אם כן התרו בו בשעת החטא,
והודיעו לו שאם יעשה כן יהיה חייב מיתה. במקרה המקלל
לא יכולה להיות התנאה, כי בשעת החטא בני ישראל לא
ידעו את ענשו. ואף על פי כן צוה הקב"ה להמית את
המקלל. לכן דוקא דין "סמיכה" נאמר בנוגע למקלל, לומר
"אין אנו נענשים במיתתך, שאתה גרמת לך" - מאחר ומדבר
במקרה שבו לא הייתה התנאה, ואלולא הוראת השעה
המיוחדת לא היה המקלל חייב מיתה.

מפטיר כא ומכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת:
ב משפט אחד יהיה לכם פגר פאזרח יהיה פי
אני יהוה אלהיכם: ב וידבר משה אל בני
ישראל ויצאו את המקלל אל מחוץ למחנה
וירגמו אותו אבן ובני ישראל עשו כאשר צוה
יהוה את משה: פפפ

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות ח"ו ע' 166. ע"פ ביאורי
החומש)

הוצא את המקלל . . ורגמו אותו כל העדה (כד, יד)
כל העדה - במעמד כל העדה (רש"י)
מצינו בדברי רש"י, שחטאו של המקלל התחיל בכך
שרצה להקים את אהלו בתוך מחנה ישראל, על אף שהיה
"בן איש מצרי". לכן היה גם ענשו מדה כנגד מדה: הוא
בקש להקים את אהלו שאל בדין בתוך המחנה, ובכך להפך
לחלק מ"כל העדה" - ועל כך נענש בסקילה מחוץ למחנה,
ובמעמד "כל העדה".

לכנה זכה והיתה ללחם לאזכרה אשה ליהוה:
ח ביום השבת ביום השבת יערכנו לפני יהוה
תמיד מאת בני ישראל ברית עולם: ט והיתה
לאהרן ולבניו ואכלהו במקום קדש פי קדש
קדשים הוא לו מאשי יהוה חק עולם: ס ויצא
בן אשה ישראלית והוא בן איש מצרי בתוך
בני ישראל וינצו במחנה בן הישראלית ואיש
הישראלי: יא ויקב בן האשה הישראלית את
השם ויקלל ויצאו ויצאו את אל משה ושם אמו
שלמית בת דברי למטה דן: יב ויניחוהו במושמו
לפרש להם על פי יהוה: פ יודבר יהוה
אל משה לאמר: י הוצא את המקלל אל
מחוץ למחנה וסמכו כל השמעיים את ידיהם
על ראשו ורגמו אותו כל העדה: טו ואל בני
ישראל תדבר לאמר איש איש פי יקלל אלהיו
ונשא חטאו: טז ונקב שם יהוה מות יומת רגום
וירגמו בו כל העדה פגר פאזרח בנקבו שם
יומת: יז ואיש פי יכה כל נפש אדם מות יומת:
יח ומכה נפש בהמה ישלמנה נפש תחת נפש:
יט ואיש פי יתן מום בעמיתו כאשר עשה בן
יעשה לו: כ שבר תחת שבר עין תחת עין שן
תחת שן פאזרח יתן מום פאדם בן ינתן בו:
כא ומכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת:
כב משפט אחד יהיה לכם פגר פאזרח יהיה פי
אני יהוה אלהיכם: כג וידבר משה אל בני
ישראל ויצאו את המקלל אל מחוץ למחנה
וירגמו אותו אבן ובני ישראל עשו כאשר צוה
יהוה את משה: פפפ

קכ"ד פסוקים, עזרא"ל סימן.

חצי קריש

יתגדל ויתקדש שמה רבא. אמן בעלמא די ברא כרעותה
וימליך מלכותה, ויצמח פורקנה ויקרב משיחה.

בעת הגבהת הספר תורה ואמירת וזאת התורה – אין מנהגנו להראות באצבע. * מנהגנו: מגביה הספר תורה ולאחרי שמראה אותה לקהל חוזר ומניחה על הבימה וגוללה בעצמו. ואז יושב על הספסל ואחר כורך המפה (= חוגר באבנט ועוטף במעיל). * כשמגביהין הספר תורה להראות הכתב לעם, כל אדם ישתדל לקרב עצמו לבימה כדי שיוכל לקרא מה שכתוב בספר תורה בעת הגבהת הספר תורה, ויאמר:

וְזֹאת הַתּוֹרָה, אֲשֶׁר־שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

עֲיָיִים הָיָא לַמַּחְזִיקִים בָּהּ, וְתַמְכִּיהָ מֵאֲשֶׁר. דְּרַכִּיהָ דְּרַכִּינַעַם, וְכָל־נְתִיבָתֶיהָ שְׁלוֹם. אַרְךְ יָמִים בַּיּוֹמָהּ, בְּשִׂמְאֻלָּהּ עֵשֶׂר וּכְבוֹד. יִי חַפֵּץ לְמַעַן צִדְקוֹ, יַגְדִּיל תּוֹרָה וַיֹּאדִיר:

מדייקים לגלול הספר תורה נגד התפר, שמקום התפר יהיה באמצע הספר תורה מבחוץ. * האבנט חוגרים בתחילת שליש התחתון של הספר תורה.

לא יתחיל המפטיר להפטיר עד שיגמור הגולל לגלול הספר תורה, כדי שגם הגולל יוכל להבין ולשמוע ממנו, שחובה היא על הכל לשמוע ההפטרה כמו הפרשה שבספר תורה.

ברכת ההפטרה לפנייה

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בַּבְּנִיָּאִים טוֹבִים וְרָצָה בְּדַבְרֵיהֶם הַנֶּאֱמָרִים בְּאֵמַת בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וּבַבְּנִיָּאִי הָאֵמַת וְצִדֵּק:

חובה הוא על הכל לשמוע ההפטרה כמו הפרשה שבספר תורה. לפיכך, לא יקראו שנים ההפטרה כאחד בקול רם ששני קולות אין נשמעים, ויש נוהגים מטעם הידוע להם, שלא לסמוך על שמיעה בלבדה, אלא הם בעצמם קורין ההפטרה ושומעין הברכות מפי המפטיר. ומכל מקום, צריכים לזוהר שלא יקראו בקול רם אלא בנחת (מלה במלה עם המפטיר).

שולחן ערוך אדמו"ר חוקן, חלק ב סימן רפד סעיף יא

שי למורא

עטרת מרים

(טו) וְהַפְתֵּנִים הַלּוּיִם, הַפְתֵּנִים שֶׁהֵם מִשְׁבֵּט לוי. בְּנֵי צִדּוֹק, צִדּוֹק הָיָה הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל הָרִאשׁוֹן שֶׁשָּׁמַשׁ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ שְׁבִנָּה שְׁלֹמֹה, לְכֵן נִקְרָא עַל שְׁמוֹ. אֲשֶׁר שָׁמְרוּ וּגְו', בְּסוּקִים שֶׁלִּפְנֵי זֶה אָמַר הַנְּבִיא שְׁאוּתָם כִּהְיִים שֶׁהִקְרִיבוּ לַעֲבוֹדַת־זָרָה לֹא יֵאָשׁוּ לַעֲבוֹדַת הַתְּקַדְּנוֹת בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, לְפִיכָךְ אָמַר שְׁאוּתָם שֶׁלֹּא תַעֲזוּ וְשׁוּבוּ לְסֶדֶר עֲבוֹדָתָם. (טז) אֶל שְׁלֹחֲנֵי לְשִׁרְתָּנִי, הוּא סְדוּר לָחֵם הַתְּנִים שֶׁעַל הַשֻּׁלְחָן בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. (יז) כְּבוֹאֵם אֶל שַׁעְרֵי הַחֲצֵר הַפְּנִימִית, בַּיּוֹם הַחֲפּוּרִים, כְּשֶׁיָּבִיאוּ הַכֹּהֲנִים הַגָּדוֹלִים אֶל שַׁעְרֵי הַחֲצֵר הַפְּנִימִית, כְּלוּמֶר, שַׁעְרֵי הַהִיכָל, וְלַעֲמֻת קָדֵשׁ הַקְּדוֹשִׁים נִקְרָא

טו וְהַפְתֵּנִים הַלּוּיִם בְּנֵי צִדּוֹק הָכֵהֵן שֶׁשָּׁמַשׁ בְּבֵית שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר שָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת מִקְדָּשִׁי וְלֹא זָזוּ מֵעֲבוֹדַת הַמִּקְדָּשׁ וְלֹא עָבְדוּ עֲבוֹדַת־זָרָה בַּתְּעוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵעַלִּי הִמָּה יִקְרְבוּ אֵלַי לְשִׁרְתָּנִי וְעַמְדוּ לִפְנֵי כָּל עֲנִי הַקְּדוּשָׁה לְהִקְרִיב לִי חֶלֶב וְדָם נָאֻם אֲדֹנָי יְהוֹה: טז וְגַם הִמָּה יָבִאוּ אֶל־מִקְדָּשִׁי וְהִמָּה יִקְרְבוּ אֶל־שְׁלֹחֲנֵי לְשִׁרְתָּנִי וְהוּ סְדוּר לָחֵם הַתְּנִים וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶתִי כָּל דָּבָר הַעֲבוֹדָה: יז וְהָיָה כְּבוֹאֵם הַכֹּהֲנִים הַגָּדוֹלִים בַּיּוֹם הַחֲפּוּרִים אֶל־שַׁעְרֵי הַחֲצֵר הַפְּנִימִית הוּא הַהִיכָל הַנִּקְרָא חֲצֵר לַעֲמֻת קָדֵשׁ הַקְּדוֹשִׁים, בְּגִי' כְּשֶׁתִּקְרָא יִלְבָּשׁוּ חֵם בְּגֵדֵי הַלְבָּן שֶׁבָּהֶן גָּדוֹל מִשְׁמֵשׁ בָּהֶן בַּיּוֹם הַחֲפּוּרִים לַעֲבוֹדַת פָּנִים וְלֹא־יַעֲלֶה עֲלֵיהֶם צֹמֶר כִּי כִּפְנִים לֹא יַעֲשׂוּ עֲבוֹדָה בְּשִׁמְנֵה בְּגָדִים שֵׁשׁ בָּהֶן צֹמֶר בְּשִׁרְתָּם בְּשַׁעְרֵי הַחֲצֵר הַפְּנִימִית וְכִוְּתָהּ וּכְפָנִים

הפטרה לפרשת אמור לקריאה בציבור

ולשמו"ת ביחזקאל פרק מד

מִד טו וְהַפְתֵּנִים הַלּוּיִם בְּנֵי צִדּוֹק אֲשֶׁר שָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת מִקְדָּשִׁי בַּתְּעוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵעַלִּי הִמָּה יִקְרְבוּ אֵלַי לְשִׁרְתָּנִי וְעַמְדוּ לִפְנֵי לְהִקְרִיב לִי חֶלֶב וְדָם נָאֻם אֲדֹנָי יְהוֹה: טז הִמָּה יָבִאוּ אֶל־מִקְדָּשִׁי וְהִמָּה יִקְרְבוּ אֶל־שְׁלֹחֲנֵי לְשִׁרְתָּנִי וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶתִי: יז וְהָיָה כְּבוֹאֵם אֶל־שַׁעְרֵי

כאן "החצר הפנימית". בגדי פשתים ולבשו, הם בגדי הלבוש שבהן גדול לובש בשעת העבודות שעושה בפנים. ולא יעלה עליהם צמר, המעיל והאבנט, שהיה בהם צמר, לא ילבשם בהן הגדול ביום הכפורים בעבודת פנים. וביניהם, ולפנים מן השערים האלו, דהינו בהיקל ובקדש הקדשים.

יח פארי פשתים, מנבעות עשויות מפשתן. ונקראו "פארי" על שם הכתוב "ומנבעות תעשה להם לכבוד ולתפארת" (שמות כח.מ), ונאמר "פארי המנבעות" (שמות טז.כח). לא יחגרו ביזע, לא יחגרו את האבנט במקום שמועדים. לא למטה ממחניהם ולא למעלה מאציליהם, אלא כנגד אצילי ידיהם (כנגד הפרפק). יח אל החצר החיצונה אל העם, כשיצאו אל עזרת ישראל ששם מקום עמידת העם. ויפשו את בגדיהם וגו', כמו שכתוב בתורה "ופשט את בגדי הכהן אשר לבש בבואו אל הקדש והניחם שם" (ויקרא טז.כג). ולבשו בגדים אחרים, ולבשו בגדי חל ולא יקדשו את העם בבגדיהם, כדי שלא יתערבו עם העם כנגדי הנהגה הקדושים ויפלו טמאה מנגיעה בבגדי העם. שאין בגדי חל מותרים אצל בגדי הקדש. **כ וראשם לא יגלחו,** שלא יגלחו להעביר את כל השער. ופרע לא ישלחו, שלא ירבו לגדל שער, (יותר משלושים יום). כסום יכסמו את ראשיהם, כמו הפסקת שפדורה בשבת, ראשו של זה בצד עקרו של זה, (זה מדבר בכהנים גדולים). **כא כל כהן, בין כהן גדול בין כהן הדיוט. (כב) ואלמנה וגו',** כהנים גדולים אסורים גם באלמנה, ונושאים רק בתולות. והאלמנה אשר תהיה אלמנה, אלמנה שתהיה רק אלמנה, אבל לא שתהיה חלוצה שפות בעלה בלא בנים ותלצה נצל של אחי המת. ואף שאסור זה הוא מדרבנן, רמזה יחזקאל, שאסורה גם לכהן הדיוט.

החצר הפנימית בגדי פשתים ולבשו ולא יעלה עליהם צמר בשרתם בשערי החצר הפנימית ובייתה: יח פארי פשתים יהיו על-ראשם ומכנסי פשתים יהיו על-מתניהם לא יחגרו ביזע: יח ובצאתם אל-החצר החיצונה אל-החצר החיצונה אל-העם יפשו את-בגדיהם אשר-הפיה משרתם כם והניחו אותם בלשכת הקדש ולבשו בגדים אחרים ולא יקדשו את-העם בבגדיהם: כ וראשם לא יגלחו ופרע לא יכסמו את-ראשיהם: כא ויין לא-ישתו כל-כהן בבואם אל-החצר הפנימית: כב ואלמנה וגרושה לא יקחו להם הבהנים הגדולים לנשים כי אם-בתולת מזרע בית ישראל והאלמנה אשר-תהיה אלמנה מביתו והיא בת כהן, וגם בעלה הראשון היה כהן או יקחו: כג ואת עמי יורו ולמדו הבהנים להבדיל בין קדש לחל ובין-טמא לטהור וידעם: כד ועל-ריב הפיה והעם יעמדו למשפט במשפט יפשוטו כי הבהנים יהיו בסנהדרין לדון דיני ממונות ונקשות במשפט התורה ואת-תורתו ואת-חקתו הנחוצים בכל-מועדי ה' בדבר הקרבנות ישמרו הם לעשותם ואת שבתותיו יקדשו בדבר הקרבנות הבאים חובה לזם: כה ואלמנת אדם לא יבוא לטמאה את עצמו כי אם-לאב ולאם ולבן ולבת שבתותיו יקדשו: כה ואלמנת אדם לא יבוא לטמאה כי

בחלל הבית בין בהיקל בבית קדש הקדשים: יח פארי מנבעות פשתים יהיו על-ראשם ומכנסי פשתים יהיו על-מתניהם לא יחגרו ביזע במקום שמועדי: יח ובצאתם אל-החצר החיצונה אל-החצר החיצונה אל-העם יפשו את-בגדיהם אשר-הפיה משרתם כם והניחו אותם בלשכת הקדש העומדים בתחתית הדר וממעל ולבשו בגדים אחרים בגדי חל ולא יקדשו את-העם את בגדיהם בבגדיהם של הבהנים, בקשכם אם יגעו בהן בני העם כאלו הם קדושים כמו הבהנים: כ וראשם שער ראשם לא יגלחו להעביר את כל השער ופרע לא ישלחו גידול שער לא ירבו כסום יכסמו את-ראשיהם ישו את הגלוח ולא יגלחו מכל וכל ולא ישלחו פרע: כא ויין לא-ישתו כל-כהן בין כהן גדול בין כהן הדיוט, בבואם אל-החצר הפנימית הוא תחיל: כב ואלמנה וגרושה לא יקחו להם הבהנים הגדולים לנשים כי אם-בתולת מזרע בית ישראל והאלמנה אשר-תהיה אלמנה מביתו והיא בת כהן, וגם בעלה הראשון היה כהן או יקחו: כג ואת עמי יורו ולמדו הבהנים להבדיל בין קדש לחל ובין-טמא לטהור וידעם: כד ועל-ריב הפיה והעם יעמדו למשפט במשפט יפשוטו כי הבהנים יהיו בסנהדרין לדון דיני ממונות ונקשות במשפט התורה ואת-תורתו ואת-חקתו הנחוצים בכל-מועדי ה' בדבר הקרבנות ישמרו הם לעשותם ואת שבתותיו יקדשו בדבר הקרבנות הבאים חובה לזם: כה ואלמנת אדם לא יבוא לטמאה את עצמו כי אם-לאב ולאם ולבן ולבת

מביתו יקחו, מקצת כהנים מתרים באלמנה, דהינו כהן הדיוט. **כג ואת עמי יורו,** הבהנים ולמדו את העם, להבדיל בין קדש לחל וגו'. **כד במשפטי יפשוטו,** הם יפשוטו לפי משפטי התורה, ולא לפי אמדן דעתם. ואת תורותיו וגו', התורות והחקים בדבר הקרבנות של המועדים

עטרת מרים

שי למורא

לֹאחַ וּלְאַחֹת אֲשֶׁר-לֹא-הָיְתָה לְאִישׁ וַיִּמָּאֵוּ: כּוּ וְאַחֲרֵי טַהֲרָתוֹ
אֲחֵר פְּרִישְׁתּוּ מִן הַמֵּת שְׁבַעַת יָמִים יִסְפְּרוּ-לוֹ אָחִיו הַכֹּהֲנִים וַיִּזְכְּרוּ מִמֶּנּוּ
שְׁבַעַת יָמִים: כּוּ וּבָיִוִם בָּאוּ אֶל-הַקֹּדֶשׁ בְּתַחֲלַת בִּיאַת הַכֹּהֵן לְהַתְחַנֵּךְ
בְּעִבְדָּה אֶל-הַחֲצֵר הַפְּנִימִית הִיא עֹרֶת כֹּהֲנִים אֲשֶׁר שָׁם הַמִּזְבֵּחַ לְשֶׁרֶת

וְהַשְׁבָּחוֹת. כו) וְאַחֲרֵי טַהֲרָתוֹ, אַחֲרֵי שִׁפְרָשׁ מִן הַמֵּת. כז) וּבָיִוִם
בּוֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ, כָּל כֹּהֵן שָׂבָא תַחֲלָה אֶל הַקֹּדֶשׁ לְהַתְחַנֵּךְ לְעִבְדָּה.
יְקָרִיב חֲטָאתוֹ, זוֹ עֲשִׂירִית הָאִיפָה שֶׁצִּירָד לְהַקְרִיב, כִּמּוֹ שְׁכַתוֹב "זֶה קָרְבַּן
אֲהֲרֹן וּבָנָיו אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לָהּ" בַּיּוֹם הַמִּשָּׁח אוֹתוֹ, עֲשִׂירִית הָאִיפָה סֵלֶת מִנְחָה
תְּמִיד, מִחֲצִיתָהּ בִּבְקָר וּמִחֲצִיתָהּ

בְּקֹדֶשׁ יְקָרִיב חֲטָאתוֹ עֲשִׂירִית
הָאִיפָה שֶׁהָיוּ הַכֹּהֲנִים מְקַרְבִּים בַּיּוֹם
הַחֲנוּךְ שֶׁלָּהֶם נֶאֱמַר אֲדֹנֵי יְהוָה:
כח וְהָיְתָה לָהֶם הַכֹּהֲנָה לְנַחֲלָה
אֲנִי נַחֲלָתָם מִזֶּה קָרְבָּנִי וְהָיָה
נַחֲלָתָם, וְאַחֲזָה חֶלֶק וְנַחֲלָה לָאִ-
תִּתְּנוּ לָהֶם בְּיִשְׂרָאֵל כִּי אֲנִי
אֲחֻזָּתָם: כט שְׁנֵי הַמִּנְחָה
וְהַחֲטָאת וְהָאֵשֶׁם הַמָּה וְאִכְלוּם
וְכָל-חֶרֶם כָּל הַקֹּדֶשׁוֹת בְּיִשְׂרָאֵל
לָהֶם יִהְיֶה: לוֹ וְרֵאשִׁית כָּל
רֵאשִׁית הַגֵּז וּמִתְנוֹת וְתְרוּמַת וְתְרוּמַת
מַעֲשֵׂר בְּבֹרֵי כָּל בְּבוּרִים וְכָל-
תְּרוּמַת כָּל כָּל הַתְּרוּמוֹת כּוֹלֵן בֵּין
דָּגָן בֵּין תִּירוֹשׁ וַיִּזְכֹּר מִכָּל
תְּרוּמָתֵיכֶם מִכָּל הַדְּבָרִים שֶׁאַתֶּם
חֹזְבִים לְהַפְרִישׁ מִהֶם תְּרוּמָה לַכֹּהֲנִים
יִהְיֶה וְרֵאשִׁית עֲרִיסוֹתֵיכֶם חֲלָה
תִּתְּנוּ לָכֹהֵן לְהַנִּיחַ בְּרֶכָה אֶל-
בֵּיתְךָ: לא לִפִּי שֶׁהִתְרָה לָהֶם מִלֶּקֶת
חֲטָאת הָעוֹף שֶׁהָיָה נִבְלָה וּמִרְפָּה, לָכֵן
אֲנִי מִזְכֵּיר כִּי כָל-נִבְלָה וּמִרְפָּה
מִן-הָעוֹף וּמִן-הַבְּהֵמָה לֹא
יֵאכְלוּ הַכֹּהֲנִים:

אִם-לֹאֵב וְלֹאֵם וּלְבֵן וּלְבַת לֹאֵחַ
וּלְאַחֹת אֲשֶׁר-לֹא-הָיְתָה לְאִישׁ
יִמָּאֵוּ: כו וְאַחֲרֵי טַהֲרָתוֹ שְׁבַעַת יָמִים
יִסְפְּרוּ-לוֹ: כז וּבָיִוִם בָּאוּ אֶל-הַקֹּדֶשׁ
אֶל-הַחֲצֵר הַפְּנִימִית לְשֶׁרֶת בְּקֹדֶשׁ
יְקָרִיב חֲטָאתוֹ נֶאֱמַר אֲדֹנֵי יְהוָה:
כח וְהָיְתָה לָהֶם לְנַחֲלָה אֲנִי נַחֲלָתָם
וְאַחֲזָה לֹא-תִתְּנוּ לָהֶם בְּיִשְׂרָאֵל אֲנִי
אֲחֻזָּתָם: כט הַמִּנְחָה וְהַחֲטָאת וְהָאֵשֶׁם
הַמָּה יֵאכְלוּם וְכָל-חֶרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לָהֶם
יִהְיֶה: לוֹ וְרֵאשִׁית כָּל-בְּבוּרֵי כָּל וְכָל-
תְּרוּמַת כָּל מִכָּל תְּרוּמָתֵיכֶם לַכֹּהֲנִים
יִהְיֶה וְרֵאשִׁית עֲרִיסוֹתֵיכֶם תִּתְּנוּ לָכֹהֵן
לְהַנִּיחַ בְּרֶכָה אֶל-בֵּיתְךָ: לא כָּל-נִבְלָה וּמִרְפָּה מִן-הָעוֹף
וּמִן-הַבְּהֵמָה לֹא יֵאכְלוּ הַכֹּהֲנִים:

בְּעֶרֶב" (ויקרא ויג). כח) וְהָיְתָה
לָהֶם לְנַחֲלָה, הַכֹּהֲנָה תִּתֶּנָּה לָהֶם
לְנַחֲלָה. אֲנִי נַחֲלָתָם, כְּלוּמָר, מִזֶּה
הַקֹּדֶשׁוֹת יִהְיֶה נַחֲלָתָם.
כט) הַמִּנְחָה וּגו', כְּלוּמָר, שְׁנֵי
הַמִּנְחָה וכו', וְכָל חֶרֶם, וְכָל
הַקֹּדֶשׁוֹת שֶׁמִּיְעִידִים לַכֹּהֲנִים. ל) כָּל
בְּבוּרֵי כָּל, אֵלּוּ הַבְּבוּרִים. וְכָל
תְּרוּמַת כָּל וּגו', וְכָל תְּרוּמָה מִכָּל
מִין שֶׁחֹזֵב בְּתְרוּמָה. וְרֵאשִׁית
עֲרִיסוֹתֵיכֶם, חֶלֶק רֵאשׁוֹן מַעֲשֵׂה
(מִבְּצָק), לִפְנֵי שֶׁתֵּאכְלוּ מִמֶּנָּה,
תִּפְרִישׁוּ חֲלָה לָכֹהֵן. לְהַנִּיחַ בְּרֶכָה
אֶל בֵּיתְךָ, כָּל זֶה יִהְיֶה לְהַשְׁרוֹת
בְּרֶכָה בְּבֵיתְךָ, וְלֹא יִחַסֵּר לָךְ, אֵלּא
עוֹד יוֹסִיף. לא) לֹא יֵאכְלוּ
הַכֹּהֲנִים, לִפִּי שֶׁהִתְרָה לָהֶם מִלֶּקֶת
חֲטָאת הָעוֹף, שֶׁהָיָה נִבְלָה וּמִרְפָּה,
הַצִּירָד לְהַתְחַנֵּךְ עַל שֶׁאֵר נִבְלָה
וּמִרְפָּה.

לאחר שמסיים ההפטרה יאמר המפטיר ברכות אלו

בָּרוּךְ אַתָּה יי, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, צוּר כָּל הָעוֹלָמִים, צַדִּיק בְּכָל הַדּוֹרוֹת,
הָאֵל הַנָּאֵמָן הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה, הַמְדַּבֵּר וּמְקַיֵּם, שֶׁכָּל דְּבָרָיו אֱמֶת וְצֶדֶק:
נֶאֱמָן, אַתָּה הוּא יי אֱלֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ, וְדַבֵּר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אַחֲזֹר לֹא
יָשׁוּב רִיקָם, כִּי אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אַתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יי, הָאֵל הַנָּאֵמָן בְּכָל
דְּבָרָיו:

רַחֵם, עַל צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיִּינוּ, וְלַעֲלוּכַת נַפְשׁ תּוֹשִׁיעַ וְתִשְׁמַח בְּמַהֲרָה
בְּיָמֵינוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יי. מְשַׁמַּח צִיּוֹן בְּבִנְיָה:

שִׁמְחָנוּ, יי אֱלֹהֵינוּ, בְּאַלְיָהוּ הַנְּבִיא עֲבָדְךָ, וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֲךָ,
בְּמַהֲרָה יָבוֹא וַיַּגֵּל לִפְנֵינוּ, עַל כְּסֹאוֹ לֹא יֵשֵׁב זָר, וְלֹא יִנָּחֲלוּ עוֹד
אַחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ. כִּי בָשָׂם קִדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לוֹ, שֶׁלֹּא יִכְבֶּה נֵירוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:
בָּרוּךְ אַתָּה יי, מֶגֶן דָּוִד:

עַל הַתּוֹרָה, וְעַל הָעֲבוּדָה וְעַל הַנְּבִיאִים וְעַל יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה, שֶׁנִּתְּתָה לָנוּ יי
אֱלֹהֵינוּ לְקִדְשָׁהּ וּלְמִנוּחָהּ, לְכָבוֹד וּלְתַפְאֶרֶת. עַל הַכֹּל, יי אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ
מוֹדִים לָךְ, וּמְבָרְכִים אוֹתְךָ. יִתְבָּרֶךְ שְׁמֶךָ בְּפִי כָל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: בָּרוּךְ
אַתָּה יי, מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

ח וּסְפַרְתָּ לָךְ שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת שְׁנִים שֶׁבַע שָׁנִים
שֶׁבַע פְּעָמִים וְהָיוּ לָךְ יְמֵי שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת הַשְּׁנִים
תִּשְׁעָה וָאַרְבָּעִים שָׁנָה: ט וְהִעֲבַרְתָּ שׁוֹפָר תְּרוּעָה
בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּיוֹם הַכַּפָּרִים
תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר בְּכָל־אַרְצְכֶם: י וְקִדְשְׁתֶּם אֶת
שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וּקְרַאתֶם דְּרוֹר בְּאַרְץ
לְכָל־יֹשְׁבֶיהָ יוֹבֵל הוּא תִּהְיֶה לָכֶם וְשַׁבְתֶּם אִישׁ
אֶל־אַחֲזָתוֹ וְאִישׁ אֶל־מִשְׁפַּחְתּוֹ תָּשֻׁבוּ: יא יוֹבֵל
הוּא שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּהְיֶה לָכֶם לֹא תִזְרְעוּ
וְלֹא תִקְצְרוּ אֶת־סְפִיחֶיהָ וְלֹא תִבְצְרוּ אֶת־גִּזְרֶיהָ:
יב כִּי יוֹבֵל הוּא קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָכֶם מִן־הַשָּׂדֶה
תֹּאכְלוּ אֶת־תְּבוּאַתָּהּ: יג בְּשְׁנַת הַיּוֹבֵל הַזֹּאת
תָּשֻׁבוּ אִישׁ אֶל־אַחֲזָתוֹ:

קריאת התורה למנחת שבת-קודש
כה « וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּהָר סִינַי לֵאמֹר:
ז דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִבְאוּ
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם וְשַׁבְתָּה הָאָרֶץ
שַׁבָּת לַיהוָה: ח שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךְ וְשֵׁשׁ שָׁנִים
תִּזְמַר בְּרִמְקָךָ וְאָסַפְתָּ אֶת־תְּבוּאַתָּה: (לוי) ד וּבִשְׁנָה
הַשְּׁבִיעִית שַׁבָּת שַׁבְתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ שַׁבָּת לַיהוָה
שָׂדֶךְ לֹא תִזְרַע וּכְרִמְךָ לֹא תִזְמַר: ה אֵת סְפִיחַ
קִצְיֶרְךָ לֹא תִקְצֹר וְאֶת־עֲנָבֶיךָ גִּזְרֶךָ לֹא תִבְצֹר
שְׁנַת שַׁבְתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ: ו וְהִיְתָה שַׁבָּת הָאָרֶץ
לָכֶם לֹא־כֹלָה לָךְ וּלְעַבְדְּךָ וּלְאִמְתְּךָ וּלְשִׁכְרֶיךָ
וּלְתוֹשֵׁבְךָ הַגֵּרִים עִמָּךְ: ז וּלְכַהֲמָתְךָ וּלְחִיָּה אֲשֶׁר
בְּאַרְצְךָ תִּהְיֶה כָל־תְּבוּאַתָּה לַאֲכָל: ס (ישׂראל)

תחילת זמן קידוש לבנה: יום ראשון בערב, ז' אייר

אגרות קודש

[י"ב אייר תשכ"א]

...להטבת מצב בריאותו ולהצלחת טפול הרפואי עליו מסכים. ובכל אופן - ודאי הסבירו
הרופא שהתייעץ אתו, שחוזק הבטחון בהשי"ת הרופא כל בשר ומפליא לעשות זהו מרבה במנוחת
הנפש וממעט בדאגה ובודאי שישפיע להטבת הבריאות ולתוספת הצלחה בהטפול הרפואי. ואם בכלל
הודיעונו חז"ל דהמוח שליט על הלב בטבעו, עאכ"כ לאחר ההתבוננות בדברי תורתנו תורת חיים, ה'
לי לא אירא, ה' רועי לא אחסר, ובפרט ע"פ המבואר בתורת החסידות בענין דהשגחה פרטית.

בכלל יש לעשות כהוראת רופא מומחה...

לוח זמנים לשבוע פרשת אמור בערים שונות בעולם

זמני יום ראשון ויום שבת
(ח) = שעות חורף (ק) = שעות קיץ

מדינה ועיר	זריחה	סוף זמן קריאת שמע				סוף זמן תפילה	שקיעה	צאת הכוכבים		כניסת שבת	יציאת שבת			
		מג"א		אדמוה"ז										
		ש	א	ש	א			ש	א					
באר שבע (ק)	6:05	5:59	8:45	8:40	9:20	9:17	10:28	10:25	19:14	19:18	19:41	19:45	18:57	19:56
חיפה (ק)	6:03	5:56	8:42	8:38	9:19	9:15	10:27	10:24	19:18	19:22	19:42	19:47	18:52	19:58
ירושלים (ק)	6:03	5:57	8:42	8:38	9:18	9:15	10:26	10:23	19:18	19:22	19:40	19:44	18:41	19:55
תל אביב (ק)	6:04	5:58	8:44	8:39	9:20	9:16	10:28	10:25	19:15	19:19	19:42	19:47	18:58	19:58
אוסטריה, וינה (ק)	5:52	5:41	8:30	8:22	9:21	9:15	10:33	10:29	19:55	20:04	20:31	20:41	19:44	20:56
אוסטרליה, מלבורן (ח)	6:53	6:58	8:57	8:59	9:34	9:36	10:30	10:31	17:45	17:38	18:13	18:06	17:21	18:17
אוקראינה, אודסה (ק)	5:58	5:48	8:37	8:29	9:25	9:20	10:37	10:33	19:54	20:02	20:29	20:37	19:43	20:52
אוקראינה, דונייצק (ק)	5:27	5:16	8:05	7:57	8:55	8:49	10:07	10:03	19:29	19:37	20:05	20:14	19:18	20:29
אוקראינה, דנייפרופטרובסק (ק)	5:37	5:26	8:15	8:07	9:06	9:00	10:18	10:14	19:41	19:50	20:17	20:27	19:30	20:42
אוקראינה, ז'יטומיר (ק)	5:58	5:47	8:35	8:26	9:29	9:23	10:42	10:38	20:10	20:20	20:48	20:59	20:00	21:15
אוקראינה, קייב (ק)	5:50	5:39	8:27	8:18	9:22	9:15	10:35	10:30	20:03	20:13	20:42	20:52	19:53	21:08
איטליה, מילאנו (ק)	6:26	6:16	9:05	8:58	9:52	9:47	11:04	11:00	20:21	20:28	20:52	21:01	20:09	21:15
אקוואדור, קיטו (ח)	6:09	6:08	8:40	8:39	9:09	9:08	10:11	10:10	18:16	18:15	18:38	18:37	17:57	18:46
ארגנטינה, בואנוס איירס (ח)	7:22	7:27	9:30	9:31	10:05	10:07	11:02	11:03	18:22	18:16	18:49	18:42	17:59	18:53
ארגנטינה, ברילוצ'ה (ח)	8:23	8:29	10:22	10:25	11:01	11:04	11:57	11:58	19:04	18:56	19:34	19:26	18:39	19:38
ארה"ב, בולטימור (ק)	6:20	6:12	8:59	8:54	9:40	9:36	10:50	10:47	19:51	19:57	20:21	20:28	19:38	20:40
ארה"ב, ברוקלין (ק)	6:07	5:58	8:46	8:41	9:29	9:24	10:39	10:35	19:42	19:49	20:13	20:20	19:30	20:33
ארה"ב, ג'רסי סיטי (ק)	6:07	5:59	8:47	8:41	9:29	9:24	10:39	10:36	19:43	19:49	20:14	20:21	19:30	20:34
ארה"ב, דטרויט (ק)	6:40	6:32	9:20	9:14	10:04	9:59	11:14	11:11	20:22	20:28	20:54	21:01	20:09	21:14
ארה"ב, האוסטון (ק)	6:47	6:41	9:26	9:22	10:02	9:58	11:09	11:07	19:54	19:58	20:19	20:24	19:39	20:34
ארה"ב, לוס אנג'לס (ק)	6:13	6:06	8:52	8:48	9:30	9:26	10:38	10:35	19:29	19:33	19:57	20:02	19:15	20:13
ארה"ב, מיאמי (ק)	6:51	6:46	9:30	9:26	10:03	10:00	11:10	11:08	19:48	19:51	20:13	20:16	19:32	20:27
ארה"ב, ניו הייבן (ק)	6:02	5:53	8:41	8:35	9:24	9:19	10:34	10:31	19:39	19:46	20:11	20:18	19:27	20:31
ארה"ב, פיטסבורג (ק)	6:31	6:23	9:11	9:05	9:53	9:48	11:03	10:59	20:06	20:13	20:37	20:44	19:53	20:57
ארה"ב, שיקגו (ק)	5:59	5:51	8:39	8:33	9:22	9:18	10:33	10:29	19:39	19:46	20:11	20:18	19:27	20:31
בוליביה, לה-פס (ח)	6:42	6:44	9:04	9:04	9:35	9:35	10:35	10:35	18:20	18:16	18:43	18:40	17:59	18:49
בלגיה, אנטוורפן (ק)	6:33	6:21	9:09	9:00	10:05	9:59	11:19	11:14	20:50	21:00	21:29	21:40	20:40	21:56
בלגיה, בריסל (ק)	6:34	6:22	9:10	9:01	10:06	9:59	11:19	11:14	20:49	20:59	21:28	21:38	20:39	21:55
ברזיל, סאן פאולו (ח)	6:23	6:26	8:40	8:41	9:12	9:13	10:11	10:11	17:51	17:47	18:11	18:07	17:29	18:17
ברזיל, ריו דה-ז'נירו (ח)	6:11	6:13	8:28	8:29	9:00	9:00	9:59	9:59	17:36	17:31	18:00	17:56	17:14	18:05
בריטניה, לונדון (ק)	5:50	5:38	8:26	8:17	9:23	9:16	10:36	10:32	20:10	20:20	20:48	20:59	20:04	21:16
בריטניה, מנצ'סטר (ק)	5:54	5:41	8:28	8:17	9:29	9:22	10:43	10:38	20:22	20:33	21:04	21:16	20:16	21:34
גרמניה, ברלין (ק)	5:54	5:42	8:29	8:19	9:28	9:21	10:42	10:37	20:19	20:29	20:58	21:09	20:09	21:27
גרמניה, פרנקפורט (ק)	6:19	6:07	8:55	8:47	9:50	9:43	11:02	10:58	20:30	20:40	21:08	21:18	20:20	21:35
דרום אפריקה, יוהנסבורג (ח)	6:27	6:30	8:42	8:43	9:14	9:15	10:13	10:13	17:51	17:46	18:10	18:05	17:29	18:15
הודו, מומבאי (ח)	6:16	6:13	8:53	8:50	9:25	9:22	10:30	10:28	18:58	19:00	19:22	19:24	18:41	19:34
הודו, פונה (ח)	6:13	6:09	8:50	8:47	9:21	9:19	10:27	10:25	18:53	18:55	19:17	19:19	18:37	19:29
הונגריה, בודפשט (ק)	5:43	5:32	8:21	8:13	9:11	9:05	10:23	10:18	19:43	19:51	20:18	20:27	19:32	20:42
טורקיה, איסטנבול (ח)	5:11	5:03	7:51	7:45	8:33	8:28	9:43	9:40	18:47	18:54	19:18	19:25	18:35	19:38
יוון, אתונה (ק)	6:41	6:33	9:20	9:15	10:00	9:56	11:09	11:06	20:07	20:13	20:37	20:43	19:54	20:55
מולדובה, קישינב (ק)	6:05	5:54	8:43	8:35	9:32	9:26	10:44	10:40	20:03	20:11	20:38	20:47	19:51	21:01

זמני יום ראשון ויום שבת
(ח) = שעון חורף (ק) = שעון קיץ

מדינה ועיר	זריחה		סוף זמן קריאת שמע				סוף זמן תפילה		שקיעה		צאת הכוכבים		כניסת שבת	יציאת שבת
			מג"א		אדמוה"ז									
	ש	א	ש	א	ש	א	ש	א	ש	א	ש	א		
קנסיקו, מקסיקו סיטי (ח)	6:13	6:09	8:50	8:47	9:22	9:19	10:27	10:25	18:56	18:58	19:20	19:22	18:39	19:32
ניו-זילנד, קרייטסצ'רץ' (ח)	7:13	7:21	9:07	9:10	9:49	9:52	10:43	10:45	17:42	17:33	18:14	18:05	17:16	18:18
נפאל, קטמנדו (ח)	5:33	5:27	8:11	8:07	8:45	8:42	9:52	9:50	18:32	18:36	18:58	19:02	18:17	19:12
סין, בייג'ין (ח)	5:27	5:19	8:07	8:01	8:48	8:44	9:58	9:54	18:59	19:05	19:30	19:36	18:44	19:49
סינגפור, סינגפור (ח)	6:59	6:57	9:30	9:28	9:59	9:58	11:02	11:01	19:08	19:07	19:30	19:30	18:49	19:38
פולין, ורשא (ק)	5:24	5:12	7:59	7:49	8:58	8:51	10:11	10:07	19:46	19:56	20:26	20:38	19:37	20:55
פרו, לימה (ח)	6:14	6:15	8:39	8:38	9:08	9:08	10:09	10:09	17:59	17:57	18:22	18:20	17:39	18:29
צרפת, ליאון (ק)	6:43	6:33	9:22	9:15	10:09	10:04	11:21	11:17	20:36	20:44	21:10	21:19	20:25	21:33
צרפת, פריז (ק)	6:47	6:36	9:24	9:16	10:16	10:10	11:29	11:24	20:54	21:03	21:29	21:39	20:44	21:55
קולומביה, בוגוטה (ח)	5:47	5:46	8:20	8:18	8:49	8:48	9:52	9:51	18:02	18:02	18:25	18:25	17:44	18:34
קנדה, טורונטו (ק)	6:23	6:14	9:03	8:56	9:48	9:43	10:59	10:55	20:12	20:19	20:42	20:50	20:00	21:03
קנדה, מונטריאול (ק)	5:57	5:47	8:36	8:29	9:23	9:18	10:34	10:30	19:51	19:58	20:24	20:32	19:39	20:46
קפריסין, לרנקה (ק)	6:05	5:58	8:45	8:40	9:23	9:19	10:31	10:28	19:23	19:28	19:52	19:57	19:09	20:08
רוסיה, ליובאוויטש (ח)	5:37	5:24	8:10	7:57	9:14	9:07	10:29	10:24	20:13	20:25	20:57	21:10	20:05	21:29
רוסיה, מוסקבה (ח)	5:08	4:54	7:39	7:25	8:46	8:39	10:02	9:56	19:53	20:05	20:34	20:48	19:45	21:08
רוסיה, רוסטוב על-הדון (ח)	5:21	5:10	7:59	7:51	8:48	8:43	10:00	9:56	19:20	19:28	19:55	20:04	19:08	20:19
שווייץ, ציריך (ק)	6:25	6:15	9:03	8:56	9:53	9:47	11:05	11:01	20:29	20:38	21:00	21:09	20:18	21:24
תאילנד, בנגקוק (ח)	6:01	5:58	8:37	8:34	9:07	9:05	10:12	10:10	18:32	18:33	18:56	18:57	18:15	19:06

סדר מצות הדלקת נרות לשבת קודש

מצוה זו שייכת גם לבנות ישראל, ועד לילדה קטנה ... אפילו אם היא בת שנה וכבר מתחילה לדבר ויכולה להדליק ולברך ... ביחד עם אחיותי, ועל אחת כמה וכמה אמה שמדליקה לאחריהן, כדי שתוכל לעזור להן בהדלקת הנר.

תורת מנחם תשמ"ט חלק ד' עמ' 378

ויש להשפיע גם על בנות קטנות שהגיעו לחינוך, שגם הן תדלקנה נרות שבת וחג, כמדובר כמה פעמים. ואפילו אם הדבר מוטל בספק, אם היא כבר הגיעה לחינוך או לא - גם אז כדאי שיאיר מזלה שבוע קודם או כמה ימים קודם!

משוחת י"ג תשרי תשד"מ סכ"ח - התועדויות תשד"מ ח"א עמ' 162

זמן הדלקת הנרות הוא כפי המתפרסם בכל מקום ומקום על ידי הגורמים המוסמכים - אסור בשום אופן להדליק לאחר זמן זה.

מנהגן הטוב של בנות ישראל ... להפריש לצדקה לפני הדלקת הנרות – כמובן כאשר הדלקת הנרות היא ביום חול. אסור לטלטל ח"ו את קופת הצדקה לאחר ההדלקה ולכן צריכים להניחה לכתחילה [=לפני כניסת השבת ולפני ההדלקה] במקום שתישאר שם עד לאחר הבדלה.

מדליקים את הנרות ואחרי כן מברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוָתוֹ וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק
נֵר שֶׁל שַׁבָּת קָדֵשׁ:

תפלת הדרך

צריך לאומרה כשהחזיק בדרך חוץ לעיר ביום ראשון כשנוסע מביתו, וטוב לומר מעומד אם אפשר בקל. ובשאר הימים שמתעכב בדרך עד שובו לביתו יאמר אותה בכל בוקר אפילו במלון ויחתום ברוך אתה שומע תפלה בלי הזכרת שם: יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתוליכנו לשלום ותצמידנו לשלום ותדריכנו לשלום ותסמכנו לשלום, ותגיענו למחוז חפצנו לחיים ולשמחה ולשלום, (ואם דעתו לחזור מיד אומר ותחזירנו לשלום), ותצילנו מכף כל־אויב ואזרב ולסטים וחיזות רעות בדרך ומכל־פורעניות המתרגשות ובאות לעולם. ותשלח ברכה בכל־מעשה ידינו, ותתנני לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל־רואינו, ותגמלנו חסדים טובים ותשמע קול תפלתנו כי אתה שומע תפלת כל־פה: ברוך אתה יי, שומע תפלה:

לזכות

לוי שי' הלוי בן חנה

וזוגתו **אולגה שרח** בת תמר

ויוצאי חלציהם

צבי' ובעלה דוד הלוי אליעזרוב

שלום יצחק הלוי וזוגתו אורלי

רות ובעלה אפרים הלוי יליזרוב

זבולון הלוי וזוגתו רות

חגית ובעלה גבריאל סופייב

שמעי' הלוי וזוגתו מוריאל

אילת ובעלה גדעון יעקובסון

יהושע הלוי ואור אבנר הלוי שיחי

לבייב

ניתן להשיג שיחות קודש ומאמרי דא"ח אלו

פקס: 9606108 3 (972)

ת.ד. 373 כפר חב"ד 60840 ישראל - P.O.B 373 Kfar Chabad 60840 Israel

E-mail: Israel@DvarMalchus.Org USA@DvarMalchus.Org

להרשמה ומנויים: 9601001 3 (972)

להורדת הקבצים:

Internet: **www.DvarMalchus.Org**

www.otzar770.com * www.lahak.org * www.Chasidut.TV

❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖

הערות ותיקונים ניתן לשלוח ל:

E-mail: chazak@zahav.net.il - **www.chazak.co.il**

Dvar Malchus
Issue # 00625
22/04/2018

P.P.

שולם

1949

תל אביב

הורידו את יישומון
דבר מלכות
מחנות היישומים

